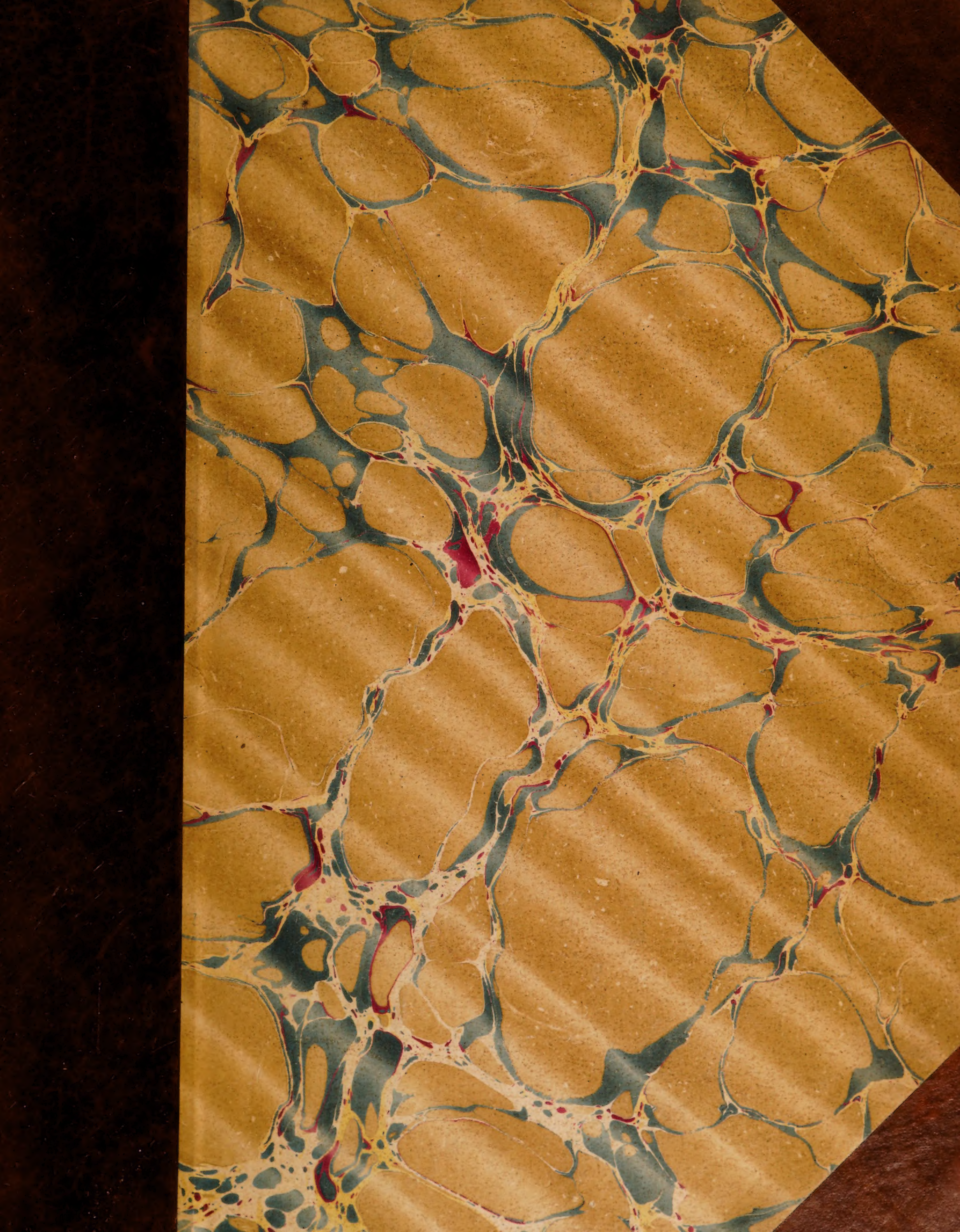

ARTHVR : St : GEORGE . S:T:D

CANCEL : CLOGHERENSIS . 1717

ΜΑΤΑΙΟΤΗϹ ΜΑΤΑΙΟΤΗΤΩΝ
ΚΑΙ ΤΟΥΤΟ ΜΑΤΑΙΟΤΗϹ
ΟΜΗΡΟϹ
IO. ALBERTI
FABRICII
BIBLIOTHECA
GRÆCA
HAMBURGI
Sumptu
CHRISTIANI LIEBEZEIT.
H. Westphalen in Hamb.

JO. ALBERTI FABRICII
SS. Theol. D. & Prof. Publ.

BIBLIOTHECÆ GRÆCÆ

Volumen Septimum,

in qvo præter alios insignes qvarti maxime ac qvinti Sæculi Scriptores, recensentur Grammatici Græci ac Christiani Poëtæ, & Hæresiologi, Catenæq; Patrum Græcorum in Scripturam Sacram.

Accedunt nunc primum edita Grammatica DIONYSII THRACIS:
LIBANII Sophistæ Orationes IV. cum versione, una etiam cum notis C.V. GODFRIDI OLEARII. Ejusdem Libanii Epistolæ qvædam, & EMANUELIS PHILE Poëma de Elephante, aliaqve Poëmatia. Insertus præterea Catalogus qvingentorum circiter Scriptorum, qvi Veritatem Religionis Christianæ adversus Atheos, Deistas, Ethnicos, Judæos, & Muhamedanos asseruerunt.

HAMBURGI,
Sumtu CHRISTIANI LIEBEZEIT,
ANNO MDCCXV.

Perilluſtri ac Generoſo Domino

FRIDERICO ROSTGAARD,

Domino de Kraagerop,

POTENTISSIMI DANIÆ ET NORVEGIÆ REGIS CONSILIARIO STATUS ET JUSTITIÆ, ATQVE ARCHIVARIO INTIMO,

S. D.

JO. ALBERTUS FABRICIUS.

FAcit id, qvo litteras Tibi jam pridem obſtringis, ornandi illas ſollers ſtudium, atqve ea qvam non temere de benevolentia Tua concepi, fiducia, ut novum hoc Bibliothecæ meæ Græcæ Volumen illuſtri Nomini Tuo audeam inſcribere, Tibiqve dedicare. Qvanqvam enim publicæ curæ ac negotia tantum non Totum Te vindicant ſibi, ſumme qve

cordi Tibi ſunt qvæ ad ſalutem, decus & gloriam Regni magniqve Regis Tui ſpectant: tamen ut à teneris hæret fixus Tibi in medullis amor incredibilis ſtudiorum omnisq; præclaræ doctrinæ, ita qvam continenti induſtria & ignea ingenii vi Tibi conciliaſti eruditionē, qvam longis per omnē cultiorem Europam obitis itineribus mirifice auxiſti & expoliviſti, hanc necdum ceſſas qvotidie excolere & pulchris locupletare incrementis, monumentaq; illius vel ſtatuere vel moliri qvibus nomen Tuum omni poſteritati commendetur olim atq; conſecretur. Neq; adeo Te vel patriæ aut veteris Theotiſcæ Lingvæ, Antiqvitatumve ſeptentrionalium ſtudium, occupat, in qvo pauci ſunt qvi paria Tecum facere poſſunt, pluribusve qvam Tu ſubſidiis inſtructi abundant; vel Orientalium litterarum, ſtudium ſingulare, in qvibus qvantum profeceris, luculenter, ut alia jam mittam, teſtari poteſt Borhaneddinianum Enchiridion, qvod ex Arabico, cum Maronitam Joſephum Baneſe freqventares Romæ, in Latinam Lingvam es interpretatus. Non inqvam aut hæ aut aliæ qvæcunq; ita Te occupant literæ, ut abjeceris pro-

pter-

pterea vel amorem vel ſtudium lingvæ Græcæ Græcorumq; ſcriptorum, qvos evoluiſti aſſidue, & qvorum non modo pulcherrimam & rariſſimarum editionum copiam in longa atq; diligenti peregrinatione Tua Tibi comparaſti atq; in Patriam Tuam redux intuliſti, ſed etiam in adytis Bibliothecarum ſcrutatus inedita monumenta, non paucis deſcribendis impendiſti operam, vel ſi qvi venales Tibi offerrentur antiqvi Codices MSti, lubenter eos ære tuo vel auro redemiſti, Tibiq; vindicaſti. Inprimis Sophiſta Libanius magna pars fuit curioſæ atq; felicis induſtriæ Tuæ, cujus Epiſtolas ineditas longe ſupra millenas, qvæ necdum lucem viderunt, ex omnibus Bibliothecarum Europæ, Italiæ præſertim & Galliæ angulis eruiſti collegiſtiq; in uſus publicos haud dubie, atq; eo inſtituto, ut Græcæ eloqventiæ myſtas diſertiſſimi illius ſcriptoris Attico melle ac ſuaviſſimis monumentis beares. Qvod licet exeqvi Te jã per Temet, alia magis ardua negotia prohibeant, tamen abditum diutius latere hunc theſaurum, eoq; Rem literariam carere ac privari indignum ratus, laudatiſſimo conſilio delegiſti Clariſſimum Virum JOHAN-

HANNEM GRAMMIUM publicum Græcarum literarum in Academia Hafnienſi Doctorem, cui apographa Tua, qvæ vidi diligenter ac nitide deſcripta concrederes, & convertenda in Latinum ſermonem atqve edenda Libaniana offerres. Cum vero tantum eluceat Tuum in Libanium, dignum judicio hoc Tuo ſcriptorem ſtudium, etiam eo nomine haud ingratum futurum Tibi exiſtimani præſens meum volumen, qvod non exigua ejus pars Libanio à me tributa eſt atqve conſecrata. Neq; aliter exiſtimo, qvam Reverendum atqve eruditiſſimum amicum noſtrum D. GODFRIDUM OLEARIUM, cujus beneficio inedita qvæ hoc libro vulgavi Libanii monumenta in acceptis refero, atq; referet poſtera ætas, nulli ea magis vel conſecrata velle, vel probata qvam Tibi, Tuiq; qvi ſunt pauciſſimi, ſimilibus. Ego vero ſummam voti mei conſecutus mihi videbor, ſi hanc obſervantiæ meæ in Te atq; amoris teſtationem, qvam oblata Tibi iſthac Bibliotheca meæ Græcæ parte facere publice volui, benevole accipias, meqve favore Tuo impoſterum qvoqve digneris.

Hamburgi VI. April. Anni Chriſtiani cIɔ Iɔ ccXV.

AD

AD LECTOREM.

Nihil eſt qvod in frontiſpicio hujus Libri Te morer, niſi ut veniam petam ſi qva lapſus fuero, à benevolentia Tua; deinde rogem ut ſtudium meum, licet tenue, inſerviendi commodis literarum, boni conſulas: deniq;, ut qvæ Tibi à me in hoc volumine offeruntur, uno conſpectu luſtrare poſſis velut in tabella, ac mea ipſum vineta ſubinde cædentem, errataqve ſive mea ſive typographi emendantem recognoſcere.

reperiuntur) exſtat Hafniæ apud illuſtrem Virum Frid. Roſtgaardum. De *Emanuele Chryſolora* aliisqve Grammaticis p. 34. Ex *Beſſarionis Macre* σταχυολογίᾳ τεχνολογικῇ (de qva p. 40.) Alexander Helladius qvi eam latine vertit, teſtatur adoleſcentes hodie Grammatica elementa doceri lib. de ſtatu præſenti Eccleſiæ Græcæ pag. 85. De tribus Chryſoloris Manuele, Johanne ac Demetrio addendus inſignis Leonis Allatii locus ex libro adverſus Creyghtonum p. 3 ſeq.

De variis Grammaticis Græcis ineditis *Arcadio*, *Georgio Chœroboſco* aliisqve longe pluribus p. 41-48.

Catalogus Græcorum Grammaticorum deperditorum, cui etiam editorum atqve MStorum nomina inſerta ſunt p. 48-73. Ariſtarchi diſcipulis addendi Hellanicus, Menecrates Nyſæus, Moſchus Syracuſius, Ptolemæus Pindarion & Epithetes.

De *Doſitheo* Magiſtro p. 59.

Recentiores Grammatici ſelecti, qvi latine tradiderunt elementa ſermonis Græci p. 73. vel Græcobari p. 75.

Cap. VIII. De JULIANO Imp. ejusqve ſcriptis editis ac deperditis. pag. 76. Adde: natum eſſe CPoli 6. Nov. A. C. 332. Qvod vero pag. 77. ſcripſi auditum ab eo Nicomediæ Libanium, emendari debet, nam licet id peroptaſſet, tamen jurejurando qvo ſe priori Magiſtro ſuo obligaverat prohibitus id non fecit, ſed ſatis ipſi fuit ex orationum ejus lectione modo proficere. Vide infra p. 230.

Epiſtolæ qvædam in editionibus Juliani hactenus deſideratæ, ex editione Clariſſ. Muratorii p. 48.

Index eorum ad qvos Juliani Epiſtolæ p. 87. in hoc nota qvod Epiſtolam tertiam Codex Baroccianus non ad Libanium ſcriptam præ ſe fert, ut in editis, ſed ad Priſcum.

Alii Juliani amplius ſexaginta pag. 90. qvibus addendi Julianus *Aſcalonita*, cujus meminit Harmenopulus. Julianus *Lariſſæ*, in Syria ſecunda Epiſcopus, & Julianus Epiſcopus *Sardicæ* Dacienſis, ambo inter Orientales illos qvos Cyrillus Alex. & alii non exſpectarunt in Synodo Epheſina. Vide Garnerium auctario operum Theodoreti pag. 556. 560. 567. 658. qvi pag. 92. pro

Julia-

Juliano Ἐϱδικῆς Episcopo, legendum notat Σαϱδικῆς. Julianus *Viennensis* Martyr, de qvo Surius 28. Augusti. Ἰȣλιανισαὶ infra pag. 486. dicti à Juliano Halicarnassensi. Per Julianum *Pelagianum* intelligitur Eclanensis.

Pag. 94. pro verbis *quem Dacherius* &c. legendum: *quem Dacherius Tom. 13. spicilegii pag. 254. primus putavit se vulgasse, Lugdunenses A. 1639. & in Bibl. Patrum A. 1677. Tom. VIII. p. 1677. Parisienses vero in nova Prosperi editione A. 1712. prologo priori, clausulæ instar adtexuere.*

Ad pag. 95. Julianos Theurgos patrem filiumqve innuit Basilius Seleuciensis, lib. 1. de vita Theclæ pag. 267. cum Ostane, Apollonio Tyaneo, & Simone Mago Julianos memorans, falliturqve doctissimus Pantinus, qvi de Imperatore Juliano sermonem illi esse existimavit.

Catalogus scriptorum CCCC amplius, qvi Veritatem Religionis Christianæ qvam Julianus oppugnavit, adversus Atheos, Deistas seu Naturalistas, Idololatras, Judæos & Muhamedanos asseruerunt pag. 96. Centuriam novam qvam hoc loco supplementi vice addere volebam, typographo properante in aliud tempus differre cogor.

Pag. 99. num. 53. pro Basilio, qvi mox recurrit, ponendus *Titus Bostrensis* providentiam DEI propugnans libro secundo contra Manichæos.

Pag. 104. num. 115. pro Basil. 1533. lege 1543. fol.

108. num. 144. pro *Svevice*, lege *Svecice*.

Cap. IX. LIBANII Sophistæ Oratio *de ulciscenda Juliani Imp. nece*, cum versione & notis V. C. GODFRIDI OLEARII, qvi Græca ex Codice Barocciano Bodlejanæ Bibl. descripsit p. 145.

Ejusdem Libanii Oratio. *Ad eos qui molestum eum appellabant*, p. 179. tertiaqve *ad Antiochenos de Imperatoris Ira* pag. 207. & qvarta *Parentalis in Julianum Imp.* pag. 223. cum ejusdem eruditissimi

Cap. XIII. De S. GREGORIO NAZIANZENO p. 507. Index eorum ad qvos Epiſtolas dedit pag. 522. Index Alphabeticus carminum Nazianzeni, adſcriptis primis ſingulorum verbis p. 524. De CÆSARIO S. Nazianzeni fratre. p. 542.

Cap. XIV. De S. CYRILLO Hieroſolymitano. 543. NEMESIO p. 549. & Græca Epitome ſcriptorum qvorundam *Jo. Caſſiani* p. 551.

Cap. XV. De S. JOHANNE CHRYSOSTOMO p. 553. Ejus vitæ Scriptores Græci pag. 555. alii pag. 559. Index Alphabeticus Homiliarum & tractatuum Chryſoſtomi, adſcriptis primis ſingulorum verbis, & editionis Ducæanæ ac Savilianæ paginis pag. 560. Index ſimilis Epiſtolarum & eorum ad qvos Chryſoſtomus ſcripſit p. 633. Editones p. 655.

Cap. XVI. De APOLLINARI Alex. & Laodiceno filio pag. 658. alii Apollinares pag 660. qvibus addendus C. Sulpicius Apollinaris, de qvo in Bibl. Latina. Ad pag. 664. nota qvod V. C. Humfredus Hody in Græcorum Bibliorum Hiſtoria pag. 631. non abſurde qvidem negat verſionem novam Græcam librorum ſacrorum V. T. unqvam fuiſſe ab Apollinari compoſitam: ex Hieronymi tamen verbis videtur colligi poſſe, eum in commentariis ſacris loco κειμένου ſive textus non ſemper verba poſuiſſe ex LXX. interpretibus, ſed modo hanc modo illam, ſæpius Symmachi interpretationem prætuliſſe, atqve adeo novum veluti textus corpus ex pluribus compaginaſſe.

Metaphraſes Poëticæ Pſalmorum Græcæ pag. 652. Latinæ pag. 675. & aliis linguis p. 677. Hoc argumentum qvemadmodum & aliarum Biblicarum Metaphraſium notitiam longe plenius & diligentiore ſtudio expoſitam ſtudioſis hominibus, ut confido, non invidebit accuratæ & exqviſitæ doctrinæ laude commendabilis non minus qvam amœni & elegantis ingenii felicitate florentiſſimus, amicus noſter Michaël Richey. Hic me monuit Hopkinſi & Sternoldi metaphraſes, qvas pag. 670. vidiſſe me nego, Græcas haud eſſe, ſed Anglicas. Eraſmi vero Schmidii metaphraſin cum inſerta paſſim altera non contemnenda *Andreæ Tzſchornatii* Senftenbergenſis Ao. 1602. 20. Febr. Witebergæ noctu in platea gladio confoſſi, ad ſe jam pridem perveniſſe ex dono Venerandi Theologi D. Jo. Diecmanni.

Pag.675. in Alardo pro 1650. lege 1659. in Bonado pro 1513. lege 1531. in Botta, scribe *heroico & elegiaco*. Mox *Christianus Laurentiades Egenolphus*, 1593. 12. In Fuchsio 1574. lege pro 1579. & pro Ganejo *Gagnaus*, atqve in Grasvvinckelio 1643. 4. pro 8.

Pag.676. in Montano pro *Latina vulgata* lege *succincta auctoris locorum plerorumque expositione prosaria*. Ibid. pro Sanguino *Sangrinus* & p. 677. *Widebramus* pro Widebrando.

De NONNO Panopolita pag. 682. De JOHANNE GAZÆO pag. 689. De NONNO Monacho qvi in Nazianzeni stelitevticas scripsit pag. 690. de GEORGIO PISIDE p. 691. De EMANUELE PHILE. pag. 695. Poëma nunc primum editum de Elephante pag. 699. Alia ejus inedita pag. 709. De JOANNE GEOMETRA pag. 715. De JOANNE Mauropo, Metropolita Euchaitensi. pag. 718. Alii Poëtæ Græci Christiani pag. 722. Corpora Poëtarum Græcorum pag. 723. seq.

Cap. XVII. De CATENIS Patrum Græcorum in singulos S. Scripturæ libros, atqve indices Scriptorum in singulis illis allegatorum pag. 727.

Pag.746. post verba: num Geometra, *adde:* imo Damascenus.

Pag.754. delenda verba: *& in Palæographia Græca pag. 316.*

BI-

BIBLIOTHECÆ GRÆCÆ VOLUMEN SEPTIMUM.

LIBRI V. PARS TERTIA.

CAPUT VII.

De APOLLONIO Dyscolo, ejusqve filio HERODIANO, atq; aliis Grammaticis Græcis.

De Apollonio Dyscolo. 1. *ejus Syntaxeos libri, & inedita quædam.* 2. *Historiæ mirabiles.* 3. *Scripta deperdita.* 4. *Index scriptorum in Historia commentitia & quatuor libris syntaxeos laudatorum.* 5. *De Herodiano Grammatico ejusq; scriptis editis & MSS.* 6. *ac deperditis* 7. *De Herodiano Historiæ scriptore, quem ab Grammatico diversum fuisse demonstratur.* 8. *De Grammaticis Græcis ab Aldo junctim editis.* 9. *De Hephæstione Alexandrino.* 10. *Hephæstiones varii.* 11. *Index scriptorum in Hephæstionis Enchiridio & Græcis ad eum scholiis allegatorum.* 12. *De Dionysio Thrace MS. & ineditis in eum variorum Scholiis.* 13. *Dionysii Thracis* τέχνη γραμματική *nunc primum edita è MS. Holsteniano.* 14. *Alii Grammatici Græci editi, inediti ac deperditi, ordine Alphabetico recensiti.* 15.

I.

POLLONIUS Mnesithei & Ariadnes F. Alexandrinus, cognomine *dyscolus* sive difficilis, temporibus Hadriani & Antonini Pii Alexandriæ floruit, magnum inter Grammaticos

maticos nomen consecutus, tum ob scripta qvæ ipse composuit, tum ob filium qvem instituit *Herodianum.* Cognomen dyscoli a) à moribus potius qvam phrasi perplexa & abrupta vel à difficultate qvas proposuerit qvæstionum tulisse duxerim, nam ut phrasis ejus nihil habet molesti, ita cum difficilibus moribus pulchre convenit ejus egestas, qva compulsum auctor vitæ refert, cum chartas non posset emere, b) scripsisse ἐν ὀστράκῳ sive in testa. Vixit & sepultus est in Bruchio sive Πυρουχείῳ c) Alexandrino, in qvo viros doctos antea Regum Ægyptiorum liberalitate nutritos constat. Apollonium hunc & Herodianum omnibus prioribus Grammaticis antefert Priscianus in præf. lib. 1. judicans eos *quanto sint juniores, tanto perspicaciores & ingeniis floruisse, & diligentia valuisse*, idqve *omnium judicio confirmari eruditissimorum. Quid enim Herodiani artibus certius? quid Apollonii scrupulosis quæstionibus enucleatius possit inveniri?* Idem lib. 2. p. 581. ait Apollonium & Herodianum omnes antiqvorum errores Grammaticorum purgavisse. Iisdem maximis auctoribus confisum audere se Grammaticorum aliorum ante se errores corrigere, scribit præf. libri 6. & maximum auctorem artis Grammaticæ passim appellat, ut lib. 8. pag. 833. & in limine libri XI. & pag. 941. *Melius igitur Apollonius, quem nos quantum potuimus sequi destinavimus.* Atqve initio libri XIV. *Græcorum doctissimi, & maxime Apollonius, cujus auctoritatem in omnibus sequendam putavi.*

II. Scripsit teste Svida περὶ συντάξεως τῶν τοῦ λόγου μερῶν *de Syntaxi partium orationis*, sive ut Priscianus in libri XVII. exordio inter-

a) Auctor Vitæ: Ἐκλήθη δὲ δύσκολος, ἐπεὶ καὶ δυσχερής ἐστι κατὰ τὴν φράσιν, δι' ὀλίγων δὲ λέξεων πολλὰ παριστᾷ νοήματα, ἢ ὅτι κακότροπος ἦν, ἢ ὅτι ἐν ταῖς γυμνασίαις δυσλύτους ἀπορίας ἔλεγεν. Ἔθος γὰρ ἦν τοῖς ἀρχαίοις σοφοῖς εἰς ἕνα τόπον συνέρχεσθαι, καὶ γυμνασίας χάριν αἰνιγματώδεις τινὰς καὶ ἀσαφεῖς λέξεις φθέγγεσθαι. De qvæstionibus hujusmodi Grammaticis confer Joh. Wowerium c. 10. Polymathiæ.

b) Idem auctor vitæ: Τοσοῦτον δὲ ἦν πένης ὁ Ἀπολλώνιος, ὡς ἐν ὀστράκῳ γράφειν τὰ ἑαυτοῦ συγγράμματα, διὰ τὸ μὴ εὐπορεῖν χάρτας πρίασθαι. Mos porro antiqvissimus scribendi in testa, ut vel ex Atheniensium ostracismo omnibus est notissimum, qvem Theseus reperit.

c) De hoc Bruchio viri docti ad Ammianum XXII. 16. & qvi de Museo Alexandrino scripsere Jo. Fridericus Gronovius & Ludolphus Neocorus T. VIII. Antiqvitatt. Græcarum Jac. Gronovii.

interpretatur, *de ordinatione ſive conſtructione dictionum* libros IV. Idem Priſcianus librum tertium laudat libro XVIII. p. 1134.

Poſt editiones Græcas imperfectas, * ex qvibus unam ad manus habeo luculentis typis impreſſam ab Aldo Venet. 1495. fol. cum Theodori Gazæ Grammatica qvi Apollonium in plerisqve ſecutus eſt, optimam Græcolatinam debemus *Frid. Sylburgio*, cui neſcio cujus docti viri latinam verſionem & commentarium ex Italia obtulerat Jo. Vincentius Pinellus, ſed huic deinde prælata ab editore eſt verſio *Franciſci Porti* Cretenſis, qvi Græca ex MS. codice Michaëlis Sophiani emendaverat & ſuppleverat, ac notas qvoq; addiderat, opusqve ſuum morti vicinus legaverat Theodoro Sebaſtio, à qvo illud Sylburgius deinde nactus eſt. Hic Græca recenſuit ad apographa Porti & Andreæ Dudithii, qvæ ambo ex Sophiani codice deſcripta erant, & qvoad libri I. capita XXI. conveniebant cum codice Palatino, qvem cum Aldina editione in plerisq; conſpirare animadvertit. Præter verſionem ac notas Porti, ſuas etiam addidit notisqve Porti inſperſit, adjunxit qvoqve Photii excerpta, in Hiſpaniis non diu ante publicata ex libris duobus Chreſtomathiæ Procli Grammaticæ, cum verſione & notis Andreæ Schotti, præcipue autem indicibus utiliſſimis & accuratiſſimis hæc Apollonii & Procli ſcripta illuſtravit. Francofurti apud Andreæ Wechelii heredes 1590. 4.

Poſſideo & ipſe MStum Codicem Syntaxeos Apollonianæ trecentorum amplius annorum in charta bombycina, qvem dono mihi dedit vir judicio & doctrina præſtans Jo. Philippus Palthenius, Gryphisvvaldenſis Academiæ cum viveret non inficiandum orna-

* Geſnerus in Bibl. *Apollonii Alexandrei Dyſcoli de conſtructione libri IV. impreſſi Venetiis in 4. apud Aldum, & Florentiæ in 8. A. 1515. & olim Romæ, ſed omnes iſtæ editiones imperfectæ ſunt. Nicolaus Sophianus vir Græcus, & in ea lingua doctiſſimus, oſtendit mihi Venetiis exemplar ſuum impreſſum, cui multa folia, quæ deficiebant, manu adſcripta erant.* Nimirum in editionibus Græcis, qvemadmodum & in Codice meo MS. deſunt lib. 2. ſect. 18. p. 142. edit. Wech. à verbis περὶν ἡμῖν usqve ad p. 182 εἴγε τὰ ἐν τοῖς πρώτοις. Et lib. 4. ſect. 10 ſeqq à p. 326. ad 330. ut minores lacunas p. 70. 111. 197. 215. 256. 259. 266. 272. 289. 313. 314. 317. 322. qvæ circellis incluſa Sylburgius exhibet, prætercam. Nota etiam trajectiones qvod ſect. 1. libri IV. leguntur qvæ Wecheliana editio lib. 1. ſect. 3. habet à p. 18. à verbis τῶν ὑπολειπομένων usqve ad p. 21. init. Necnon lib. 3 ſect. 1. mediæ inſerta qvæ in Wecheliana p. 196. conſtituunt ſectionem ſecundam.

mentum. Hunc Codicem video eosdem habere defectus qvos in editione Græca obſervare licet, ut in nota adſcripta expoſui.

In Bibliotheca Regia Pariſienſi exſtant præterea MSS. ejusdem Apollonii opuſcula tria, περὶ συνδέσμων, *de conjunctionibus:* περὶ ἐπιῤῥημάτων, *de adverbiis:* & περὶ ἀντωνυμιῶν, *de pronominibus*, digna profecto, inqvit Clariſſ. Kuſterus ad Svidam T. 1. p. 284. qvæ in lucem edantur, tum propter eruditionem & antiqvitatem auctoris, tum qvia ſæpe in illis veteres ſcriptores deperditi citantur. Ibidem producit initium libri de pronomine, in qvo allegantur *Ariſtarchus, Dionyſodorus Trœzenius* & *Tyrannio*.

III. A Svida diſerte inter ſcripta Apollonii noſtri memoratur Liber Περὶ κατεψευσμένης ἱστορίας, & idem Meurſio videtur qvi à *Guil. Xylandro* Auguſtano ſub ἱστοριῶν θαυμασίων, *Hiſtoriarum mirabilium* titulo prolatus primum * in lucem eſt donatusqve latina verſione, & cum Antonino Liberali, Phlegonte & Antigoni mirabilibus atqve M. Antonini libris Græce & Latine editus Baſil. 1568. 8. Fuit Apollonius æqvalis Phlegontis, à qvo allegatur c. XI. & XIII. mirabilium, licet illa qvæ Phlegon ex Apollonio Grammatico profert, in hoc qvi exſtat ejusdem argumenti libro non leguntur. Itaqve & Meurſius non integrum Apollonii librum ſed fragmentum tantum ejus ad nos perveniſſe exiſtimavit, qva in parte libenter ei aſſentior. Ab hoc Meurſio meliorem Apollonii iſtius libelli editionem habemus vulgatam Lugduni Batav. 1620. 4. cum Xylandri verſione, Meurſii notis & de Apolloniis ſyntagmate.

IV. *Scripta Apollonii deperdita.*

Περὶ μερισμῶν τῶν τοῦ λόγου μερῶν, *de partitione partium Orationis libri IV.* Svid. & auctor vitæ qvæ Syntaxi præmiſſa legitur, is enim ait Apollonium ſcripſiſſe περὶ τῶν ὀκτὼ μερῶν τοῦ λόγου: qvemadmodum & Priſcianus in exordio libri 17. Incertum hujusne partes operis fuerint qvæ ab Apollonio ipſo in Syntaxi memorantur lib. 2.

* Xylander in præf. ad Albertum à Steten: *Quos ad te mitto libellos, eos Græcos ex vetuſtiſſimis membranis, rariſſimo mihique alias nunquam viſo literarum genere conſcriptis, liberali permiſſu Illuſtriſſimi optimique Principis ac Domini mei, in cujus Bibliotheca is Codex abs me erat repertus, transſcriptos ſuperiore anno* (1567.) *cum ocioſus Auguſtæ eſſem, in latinum ſermonem transtuli.*

lib. 2. p. 117. περὶ ἄρθρων, *de articulis* lib. 1. p. 77. περὶ προστακτικῶν, *de imperativis* lib. 1. pag. 72. 73. 91. lib. 4. pag. 297. 322. περὶ μετοχῶν, *de participiis.* lib. 3. p. 204. 234. περὶ ἐπιρρημάτων *de adverbiis.* lib. 1. pag. 92. lib. 3. p. 205. 264. lib. 4. p. 313. περὶ τῶν συνδέσμων *de conjunctionibus & earum constructione.*

Περὶ ῥήματος, ἤτοι ῥηματικόν, *de Verbo, libri V.* Svid. Scholiastes MS. ad Dionysium Thracem: ὁ δὲ Διονύσιος ὥς φησιν Ἀπολλώνιος ἐν τῷ ῥηματικῷ, οὕτως ὁρίζεται· ῥῆμα ἐστὶ λέξις κατηγόρημα σημαίνουσα. Priscianus lib. 8. p. 833. *Apollonius summus auctor artis Grammaticæ docens in primo libro de verbo.* Definitio ῥήματος in iisdem scholiis ad Dionysium hæc ex Apollonio affertur: ῥῆμα ἐστὶ μέρος λόγου ἐν ἰδίοις μετασχηματισμοῖς διαφόρων χρόνων δεκτικὸν, μετ' ἐνεργείας ἢ πάθους προσώπων τε καὶ ἀριθμῶν παραστατικὸν ὅτε, καὶ τὰς ψυχῆς διαθέσεις δηλοῖ. Apollonius ipse lib. 1. Syntax. p. 77. ὡς ἐπεδείκνυμεν ἐν τῷ περὶ ῥημάτων. & lib. 3. p. 208. ἀκριβώσομεν ἐν τῷ περὶ ῥημάτων.

Περὶ τῶν εἰς μι ληγόντων ῥημάτων παραγώγων, *de Verbis derivatis, desinentibus in μι, liber unus.* Svid.

Περὶ ὀνομάτων, ἤτοι ὀνοματικόν. *De Nominibus, liber unus.* Svid.

Περὶ ὀνομάτων κατὰ διάλεκτον. *De Nominibus secundum varias Dialectos.* Svid.

Περὶ τῆς ἐν θηλυκοῖς ὀνόμασιν εὐθείας, *De Nominum fœmininorum casu recto, liber unus.* Svid.

Περὶ παρωνύμων, *de paronymis liber unus.* Svidas, & Constantinus Porphyrog. c. 23. de Imperii administratione.

Περὶ συγκριτικῶν. *De comparativis.* Svid.

Περὶ διαλέκτων Δωρίδος, Ἰάδος, Αἰολίδος, Ἀτθίδος. *De Dialectis Dorica, Jonica, Æolica, Attica.* Svid.

Περὶ σχημάτων Ὁμηρικῶν. *De figuris Homericis.* Svid. Apollonius ipse lib. 4. p. 324. ὡς δείκνυται ἐν τῷ περὶ σχημάτων.

Εἰσαγωγὴ ἢ περὶ παθῶν. *Isagoge sive de passionibus, atque de figuris vocum Grammaticis.* Svid. Stephanus in Καρία. Etymologicum magnum in Ἀρίστυλλος, ex qvo disces hunc Apollonii librum etiam commentario illustratum ab Herodiano.

Περὶ τόνων κατηναγκασμένων, *de tonis coactis* libri duo. Svid.

Περὶ τόνων σκολιῶν. *De tonis obliquis, liber unus.* Svid. Apollonius ipse lib. 2. p. 135. ἐν τῷ περὶ τόνων ἀκριβέστερον τὰ τοιαῦτα ἐπεδείξαμεν.

περὶ προσῳδιῶν. *De accentibus libri quinque.* Svid.
περὶ στοιχείων. *De literis sive elementis.* Svid.
περὶ ὀρθογραφίας. *De orthographia.* Apollonius ipse lib. 3. Syntax. pag. 270. τοῦ τοιούτου ἐντελέστερον ἀποδεικνυμένου ἐν τῷ περὶ ὀρθογραφίας.
περὶ προθέσεων. *De præpositionibus* Svid.
περὶ τῶν Διδύμου πιθανῶν. *De Didymi probabilibus.* Svid.
περὶ συνθέσεως. *De compositione.* Svid.
περὶ διαφορουμένων. *De iis quæ duobus modis efferuntur.* Svid.
περὶ τοῦ τίς, *De vocula* τίς. Svid.
περὶ γενῶν. *De generibus.* Svid.
περὶ πνευμάτων. *De spiritibus.* Svid. Apollonius ipse lib. 4. pag. 314. ὑπὲρ ὧν ἐν τῷ περὶ πνευμάτων ἠκριβώσαμεν.
περὶ κτητικῶν. *De possessivis.* Svid.
περὶ συζυγίας. *De conjugatione.* Svid.
περὶ γενῶν. *De generibus.* Steph. in Καρία. Apollonius ipse lib. 1. Syntax. pag. 28. πρὸς οὓς ἀντείρηται διὰ πλειόνων ἐν τῷ περὶ γενῶν. & pag. 30. καθότι παρεστήσαμεν καὶ ἐν τῷ περὶ γενῶν. Etiam hunc Apollonii librum commentario Herodianus illustraverat, ut ex laudato Stephani loco paret.

Citantur etiam in Scholiis Græcis ad Apollonium Rhodium Apollonii λέξεις, & πρῶτον ὑπομνημάτων, & ab Etymologico M. in κωφός, & σοφιστής Glossæ Herodoti. Sed plures fuere Apollonii etiam Grammatici. Vide supra lib. 3. c. 21.

V. Index Scriptorum in Historia commentitia & in IV. libris Syntaxeos Apollonianæ laudatorum.

numeri paginas edit. Wecheliana, C. præmissum capita Historiæ commentitiæ indicat.

αἰολί-

VI. Apollonii, de qvo hactenus dictum est, filius HERODIANUS Alexandrinus, Patre, à qvo edoctus fuit, in Grammatica scientia neutiqvam inferior, Romam se contulit, & Imperatori Marco Antonino se probavit, atqve amore ejus dignus habitus, προσῳδίαν suam Catholicam ei inscripsit, teste auctore vitæ Apollonii. *Artium minutissimus sciscitator* audit Ammiano Marcellino XXII. 16. & à Prisciano *maximus auctor artis Grammaticæ*, una cum Apollonio patre freqventer laudatur, & pelagus post se traditur reliqvisse scriptorum, è qvo pauca admodum, veluti tabulæ naufragium longorum temporum evaserunt, nihil enim Herodiani typis editum exstat nisi hæc admodum exigua apospasmatia:

1) περὶ τῶν ἀριθμῶν, ad calcem Apollonii Syntaxeos, in edit. Aldina.
2) παραγωγαὶ δυσκλίτων ῥημάτων.
3) Ἐκ τῶν Ἡρωδιανοῦ παρεκβολαὶ μεγάλου ῥήτορος. Hæc duo apospasmatia exstant Græce in volumine altero Grammaticorum Aldi, qvod recenseo infra §. 9.
4) περὶ ἐγκλινομένων καὶ ἐγκλιτικῶν καὶ συνεγκλιτικῶν μορίων. Hoc qvoqve in eodem volumine legitur, & præterea ad calcem dictionarii Græcolatini & Latino Græci Venet. 1523. fol.

MSS. in Bibl. Regis Galliæ, Ἐπιμερισμοὶ, κατ' ἀλφάβητον.
περὶ σολοικισμοῦ καὶ βαρβαρισμοῦ.
περὶ χρόνων. Laudat Cangius in glossario Græco.

VII.

VII. *Scripta Herodiani deperdita.*

Εἰς τὸ ἀνεκφώνητον. Etymolog. M. in δυσωπεῖσθαι.

In Apollonii περὶ γενῶν, Stephanus in καρία. Cæterum Svidas in Λούπερκος tradit *Lupercum* Berytium libris XIII. de generibus multa Herodiani κατευδοκιμῆσαι ſive emendaſſe & rectius tradidiſſe.

In Apollonii περὶ παθῶν. Vide mox infra in παθῶν.

περὶ γάμου καὶ συμβιώσεως. Etymologicum M. in ἄρσην.

Ἐξήγησις τῶν λέξεων Ἱπποκράτους. Etymolog. M. in ἄμπωτις. Sunt viri docti qvi Herodiani eſſe putant librum de vocibus Hippocratis qvi exſtat ſub *Erotiani* nomine. Sed qvid de illa conjectura mihi videatur, dixi lib. 4. c. 36. §. 5.

Ἐπιμερισμοί (qvorum partem MS. in Bibl. Regis Galliæ exſtare ſupra dixi,) Svid. in καταπροίξεται. Schol. Ariſtophanis ad Eqvites v. 433. ad Aves 877. Etymol. in ἀνδηνάκην, Euſtathius ad Iliad. δ. pag. 445. ubi num Herodianus ſit auctor, videtur addubitare. Et Etymologici Magni autor in ὑπερκύδαντας, τὸ ὀνοματικὸν, inqvit, τοῦ Ἡρωδιανοῦ ὡμολόγηται εἶναι, οἱ δὲ ἐπιμερισμοὶ οὐκ εἰσὶν αὐτοῦ πάντες, ἀλλ' εἰσὶν καὶ ψευδεπίγραφοι.

Magni ἐπιμερισμοί. Idem auctor in ἀβακέως. οὕτως Ἡρωδιανὸς εἰς τοὺς μεγάλους ἐπιμερισμούς.

Ζητούμενα τῶν μερῶν τοῦ λόγου. Idem in Φιλοπότης. οὕτως Ἡρωδιανὸς εἰς τὰ ζητούμενα τῶν μερῶν τοῦ λόγου.

περὶ κλίσεως ὀνομάτων, cujus operis librum 1. laudat Stephanus in Βρίγες.

Μονόβιβλος, περὶ κυρίων καὶ ἐπιθέτων καὶ προσηγορικῶν. Schol. Euripidis in Hippolytum coronatum, verſ. 408.

Μονόβιβλος ὅτι τὰ εἰς αρ οὐδέτερα παραληγόμενα τῷ ω ἄκλιτά εἰσι. Etymolog. in Κάρητος.

Ὀνοματικὸν ſive ὀνοματικοὶ κανόνες. Euſtathius in Iliad. δ. pag. 445. Odyſſ. π. p. 1807. Etymolog. M. in ὑπερκύδαντας, ubi male excuſum ὀνομαστικῷ.

περὶ ὀρθογραφίας. Priſcian. lib. 1. p. 567. Stephanus in Καρία.

περὶ παθητικῶν. Etymolog. M. in ἀλάλημαι.

περὶ παθῶν in librum Apollonii, ejusdem argumenti. Etymolog.

M. in ἀρίστυλλος, & paſſim alibi, Stephanus in πνύξ. Schol. Ariſtophanis ad Lyſiſtratam verſ. 994.

Ἀνόμαλος προσῳδία. Etymologo M. in ἀρναῖος.

Ἀττικὴ προσῳδία. Schol. Ariſtophanis ad Aves v. 485. & Etymologicum M. in φωριαμός.

Ὁμηρικὴ προσῳδία. Svidas in μεμνῆτο. Hujus partes Ἰλιακὴν προσῳδίαν citat Etymol. M. in Ἧδος, ubi bis male excuſum προσόδῳ pro προσῳδίᾳ, Ὀδυσσειακὴν Schol. Ariſtophanis ad Aves, 862.

Μερικὴ προσῳδία. Auctor vitæ Apollonii Dyſcoli, niſi pro μερικὴν προσῳδίαν, legendum ὁμηρικήν.

Προσῳδία καθολικὴ ſive ἡ καθόλου (ſcil. προσῳδία ſive τέχνη περὶ προσῳδίας) Euſtathio ἡ μεγάλη προσῳδία, libris XX. ad Imp. Marcum Antoninum. Idem auctor de Apollonii vita: καθολικὴ δὲ λέγεται ὅτι ἀπὸ μονοσυλλάβου λέξεως ἕως δισυλλάβου (lege δ'συλλάβου hoc eſt τετρασυλλάβου) περιλαμβάνει. Sæpius citatur hoc opus τεχνικοῦ à Stephano Byz. qvi librum vigeſimum allegat in ἄβαι. Laudat qvoqve hoc opus freqventer Scholiaſtes Apollonii Rhodii & librum vigeſimum ad lib. 1. v. 1289. Herodianum *primo Catholicorum* laudat Priſcianus lib. 6. p. 723. ut omittam alia veterum loca qvæ notavit Clariſſ. Kuſterus ad Svidam T. 2. p. 78. Hoc opus prolixum in epitomen olim contraxerat *Ariſtodemus* Grammaticus ut Svidas teſtatur. Aliam Epitomen MS. ſervat Bibliotheca Bodlejana, qvam legiſſe ſe teſtantur Bentlejus * Epiſtola ad Millium, aliiqve viri docti. Hæc *Theodoſium* Grammaticum auctorem habet, eundem qvi in Dionyſium Thracem ſcripſit. Titulus eſt: κανόνες τῆς καθολικῆς προσῳδίας, τοῦ σοφωτάτου Ἡρωδιανοῦ, οὓς περιέτεμε Θεοδόσιος ὁ Γραμματικός, φυλάξας τὸν ἀριθμὸν τῶν βιβλίων. *E re literaria foret*, inqvit laudato loco Clariſſ. Necorus, *ſi hæc Epitome Theodoſii & alia nonnulla veterum Technicorum opuſcula, quæ in Bibliotheca Oxonienſi latent, in lucem aliquando protraherentur.* De *Conſtantini Laſcaris* Epitome MS. libri XVI. dixi infra in Catalogo Grammaticorum.

Συμ-

* Verba Bentleii ſunt p. 37. cum retuliſſet Heſychium Alex. in præf. Lexici ſui referre ſe omnia manu ſua ſcripſiſſe μετὰ πάσης ὀρθότητος καὶ ἀκριβεστάτης γραφῆς κατὰ τὸν γραμματικὸν Ἡρωδιανόν, addit: *Ego vero, qui Theodoſii MStam* ἐπιτομὴν τῆς καθόλου *Herodiani lectitavi, teſtificor parum huic promiſſo, vel nullo modo ſatisfactum eſſe.*

Συμπόσιον qvod Puteolis ſcripſit. Stephanus in Δικαιαρχεία. Euſtathius in Iliad. β. p. 154. Etymologicum M. in ἦδος.
περὶ συντάξεως στοιχείων. Stephanus in ἀγβάτανα.
περὶ σχημάτων. Etymolog. M. in ἀργύφεον.
Τέχναι γραμματικαί. Priſcianus præf. lib. 1. *Quid Herodiani artibus certius?*
Herodianus ἐν τοῖς εἰς λις, *de nominibus in* λις *deſinentibus* videtur allegari à Stephano in ἄδελις.

VIII. A Grammatico Herodiano haud dubie diverſus * fuit HERODIANUS qvi Hiſtoriam Cæſarum dictione eleganti & perſpicua ſcripſit, nam & ætas qva vixit, & vitæ genus aperte utrosqve diſtingvunt. Grammaticus apud Marcum Antoninum A. C. 180. defunctum gratioſus fuit, Hiſtoriæ ſcriptor longe poſt vixit, ultra annum nempe 238. in qvo ejus tela Hiſtoriæ deſinit, licet in calce libri ſecundi ait ſe LXX. annorum res tradere conſtituiſſe. Alter ille Grammaticam docuit, neqve aliam qvam umbraticam vitam duxit: at ſcriptor Hiſtoriæ lib. 1. c. 2. teſtatur ſe ἐν βασιλικαῖς ἢ δημοσίαις ὑπηρεσίαις γενόμενον ea qvibus ipſe interfuerit, exponere. Laudatur ab Evagrio Scholaſtico lib. V. Hiſt. Eccleſ cap. ult. & Trebellio Pollione in triginta Tyrannis c. 32, Lampridio in Alex. Severo c. 52. & 57. & in Antonino Diadumeno c. 2. à Julio Capitolino in Maximo & Balbino c. 15. atqve in Albino c. 12, ubi eum *ad fidem pleraque dixiſſe* tradit, & in duobus Maximinis c. 13. qvo loco notat eum *Maximino in odium Alexandri plurimum faviſſe.* Alii Pertinacem nimis ab eo laudatum arguunt, alii temporum & annorum notationem omiſſam, alii ut Tillemontius, † non orationes modo ex ingenio attributas iis qvos loqventes inducit, qvod ipſi eſt cum aliis Hiſtoricis commune, ſed Epiſtolas qvoqve.

Exſtat Herodiani *Hiſtoria Romana* ab exceſſu Marci Antonini usq; ad Gordianum nepotem, qvi Maximino ſucceſſit, deſcripta *libris VIII.*

B 2

* Confundunt alii, Geſnerum in Bibl. & Sigonium in judicio de Hiſtoricis Romanis ſecuti, à qvibus recte diſſentit Hanckius libro 2. de Rom. rerum ſcriptoribus p. 294. Fuit etiam Herodianus qvidam junior, belli dux ſub Juſtiniano, de qvo multa Procopius. Vide etiam de Herodiani ſtatua Codini Origines CPol. n. 75. Combefiſii faſciculum rerum CPol. p. 7. &c.

† Tillemontius in vitis Imperatorum T. 3. nota 2. in vitam Macrini p. 614. *Tout le caractere de l'Hiſtoire d'Herodien, qui eſt fort orateur, porte à croire, que les lettres & les harangues qu'il raporte ſont de luy même, & non pas de ceux qu'il fait parler.* adde notam 6. in vitam Maximini I. p. 635. ſeq.

VIII. qvos legit etiam Photius, atq; ab judicio ſcriptoris & dictionis amœnitate commendat Codice XCIX.

Prodit *Græce* Venet. apud Aldum 1503. fol. una cum Scholiaſte Thucydidis, & Xenophontis ac Gemiſti Plethonis de rebus Græcorum.

Lovanii 1525. 4. ſeparatim.

Baſileæ 1530. forma minore.

Latine ex verſione præclara *Angeli Politiani* ad Innocentium VIII. qvam incerta & parum credibili fama ajunt qvidam eum *Georgio Tiphernati* ſurripuiſſe. Bononiæ 1493. fol.

Argentorati 1513. 4. ex ædibus Schurerianis.

Lugd. 1551. 1559. 12.

Antvverp. 1566. 12.

atqve ſæpius inter cætera Politiani opera. Venet. 1498. fol. Pariſ. 1512. fol. Lugd. 1537. 8.

Græce & Latine cum Politiani verſione,

Venet. 1524. 8.

Baſil. 1535. 8. 1543. 8. 1549. 8. 1563. 4.

Cum *H. Steephani* notis in margine & locorum qvorundam verſionis Politiani emendatione. Pariſ. 1581. 4. Lugd. 1611. 8. In Pariſienſi editione à Stephano additi libri duo primores Zoſimi, antea inediti.

Cum H. Stephani notis, *Erici Memmii* & *Andreæ Schotti* emendationibus, notisqve *Frid. Sylburgii*, in tomo tertio ſcriptorum Hiſtoriæ Romanæ minorum, Francof. ex officina Wecheliana 1590. fol.

Francof. 1630. 8. & Lond. 1639. 8. cum *Danielis Parei* monitis & exemplis Ethico politicis.

Argentorat. 1644. 8. prima editio capitibus diſtincta, cum argumentis, notis & indice latino *Joannis Henrici Boecleri.* In altera A. 1662. 1672. 8. accedit *Balth. Scheidii* index Græcus.

Oxoniæ 1678. 8. & 1704. 8. cum notis brevibus Variorum.

Patavii 1685. 8.

Pauli Voëtii in Herodiani Marcum & Commodum notæ. Ultraject. 1645. 12.

Herodianus *Gallice* per *Jo. Colinium*, è latina Politiani verſione. Lugd. 1541. 1546. 8. cum notis.

Inter-

Interprete *Jac. Contesio*, ** Vintemilleo Rhodio, Consiliario in parlamento Divionensi. Lugd. 1554. fol. His qvi ejus reprehenderunt dictionem, respondit in libello qvi inscribitur *remonstrance aux censeurs de la langue Françoise*. Recusa illa versio Paris. A. 1580. apud Fed. Morellum.

Tertia *Boisguilberti*, ex latina Politiani, Paris. 1675. 12.

Nova *Mongaulti* è Græco, cum notis. ibid. 1700. 8.

Germanice per *Hieronymum Bonerum*. 1530. Augustæ Vindelicorum fol.

Recusa versio & recognita Hamburgi 1660. 8.

Belgice interprete *Petro Rabo*, Roterodami 1683. 8.

IX. Aldus Manutius, cui restaurati in Europa decoris sui auspicia magnam partem Græcæ literæ debent, jam sub sæculi decimi sexti extremum typis luculentis corpus Grammaticorum Græcorum duplici volumine Græcè edidit, qvorum uno, qvod Venetiis Anno MDCXXXXV. fol. prodiit, continentur:

1. *Theodori Gazæ* Γραμματικῆς εἰσαγωγῆς (*introductivæ Grammaticæ*, ut Aldus interpretatur) *libri IV.*
2. *Ejusdem liber* περὶ μηνῶν, *de Mensibus*, speciatim Atticis.
3. *Apollonii Alexandrini* περὶ συντάξεως, *de constructione libri IV.*
4. *Herodiani* περὶ τῶν ἀριθμῶν, sive qvomodo numeri apud Græcos exprimantur, fragmentum.

Alterum Volumen inscribitur: Θησαυρὸς, κέρας ἀμαλθείας, καὶ κῆποι Ἀδώνιδος, *Cornu Copiæ & Horti Adonidis*, Venetiis in dono Aldi Romani, summa cura laboreqve præmagno, mense Augusto, MIIIID. fol. In hoc exstant:

1. ΑἸΛΊΟΥ ΔΙΟΝΥΣΊΟΥ περὶ ἀκλίτων ῥημάτων.
2. Ἐκ τοῦ ἘΥΣΤΑΘΊΟΥ καὶ ἄλλων ἐνδόξων ἐκλογαὶ κατὰ στοιχεῖον.
3. Σχηματισμοὶ τῶν εἰμὶ καὶ εἶμι ῥημάτων. CHOEROBOSCI.
4. Περὶ τῶν τοῦ καθέζεσθαι σημαντικῶν.
5. Τὰ τοῦ πορεύεσθαι σημαντικά.
6. Ἐκ τῶν ἩΡΩΔΙΑΝΟΥ͂ παρεκβολαὶ μεγάλου * ῥήματος.

** Vide Ludovicum Jacobum à S. Carolo de scriptoribus Cabilonensibus p. 31.

* Rectius μεγάλου Ῥήτορος legitur in MS. Cæsareo de qvo Lambecius VII. p. 259.

7. Ἐκ τῶν αὐτοῦ παραγωγαὶ δυσκλίτων ῥημάτων.
8. ΧΟΙΡΟΒΟΣΚΟΥ πρὸς τοὺς ἐν πᾶσι ῥήμασι κανόνας ζητοῦντας καὶ ὁμοιότητας.
9. Τοῦ αὐτοῦ περὶ τοῦ ἐφελκυστικοῦ ν.
10. Περὶ ἀνομάλων ῥημάτων, κατὰ στοιχεῖον.
11. ἩΡΩΔΙΑΝΟΥ περὶ ἐγκλινομένων καὶ ἐγκλιτικῶν καὶ συνεγκλιτικῶν μορίων.
12. Ἐκ τῶν ΧΟΙΡΟΒΟΣΚΟΥ περὶ ἐγκλινομένων.
13. Ἀνωνύμου περὶ ἐγκλινομένων.
14. Ἐκ τῶν ἸΩΑΝΝΟΥ τοῦ Γραμματικοῦ περὶ διαλέκτων.
15. ΕΥΣΤΑΘΙΟΥ περὶ τῶν παρ' Ὁμήρῳ διαλέκτων.
16. Περὶ διαλέκτων τῶν παρὰ ΚΟΡΙΝΘΟΥ παρεκβληθεισῶν.
17. Περὶ τῶν εἰς ω θηλυκῶν ὀνομάτων. CHOEROBOSCI.

Primus, inqvit Aldus in præfat. *labor in hoc opere concinnando fuit* Gvarini Camertis, & Caroli Antenorei, *Florentini, hominum multi ſtudii ac in Græcarum literarum lectione frequentium. Hi ſimul ex* Euſtathio, Etymologico *& aliis dignis Grammaticis accepere hæc canoniſmata, digeſſereque per ordinem literarum, nec ſine adjumento & conſilio* Angeli Politiani, *viri ſummi ingenio, & ingenioſe docti. Secundus vero labor meus fuit, qui ea omnia recognovi, non parvo labore cum iis conferens, unde excerpta voluminibus fuerant. Multa addidi, plurima immutavi, adjuvante interdum* Urbano, * *divi Franciſci fratre optimo, à quo brevi habebitis quas ſumma cura & doctiſſime compoſuit in Græcam linguam introductiones.*

Non

* Hic eſt Urbanus Bolzanius, Valerianus Bellunenſis, Minorita ſive Franciſcanus, Leonis X. Præceptor defunctus A. C. 1526. ætat 84. qvem in re tenui non parvum felicitatis humanæ exemplum celebrat Pierius Valerianus de infelicitate literatorum libro ſecundo. Videndus etiam de eo Voſſius in Ariſtarcho lib 1. cap. 4. Lucas Waddingus in ſcriptoribus Ord Minorum p. 331. & auctores Ephemeridum literarium Italiæ (Giornale de letterati d'Italia) T. 3. pag. 43. ſeq. Hujus Grammaticæ Græcæ Inſtitutionum libri duo ex illis qvi latine ſcripſere illa ætate, primas ferunt, atq; imperfectius primum editæ auctore ignaro ſunt ab Aldo 1497. 4. Deinde ab auctore recognitæ & auctæ prodierunt 1512. & Baſileæ 1524. & 1530. 1535. 1539. 4. Recuſæ etiam Pariſ. 1543. & Venetiis 1549. 8. Alius Urbanus Grammaticus, & junior, patria Imolenſis, de qvo Leander Albertus in deſcriptione Italiæ A. 1550. edita p. 288. *Urbano Grammatico digniſſimo humaniſta, anche egli queſt' anni paſſati paſsò all' altra vita, poi che in piu lueghi havea fatto iſperientia della ſua dottrina.* Alius etiam Urbanus qvem belluam vocat & graviter perſtringit Franciſcus Philelphus libro IV. Epiſtola ad Petrum Michaëlem, data Mediolani A. 1440.

Non omittendum Volumen tertium ex officina Aldi & Andreæ Afulani, ſoceri vulgatum Venetiis 1523. fol. in qvo poſt dictionarium GræcoLatinum & LatinoGræcum pro illa ætate copioſiſſimum, ſubjecta leguntur:

1) Ammonii περὶ ὁμοίων καὶ διαφόρων λέξεων.

2) Τάξις παλαιὰ καὶ ὀνομασίαι τῶν ἀρχόντων, qvalis ad calcem Svidæ exſtat ſub titulo: ἑρμηνεία τῶν ἐπιστρατευμάτων καὶ πολεμικῶν παρατάξεων φωνῶν, vocabulorum militarium interpretatio.

3.) Ὀρβικίου ὀνομασίαι τῶν περὶ τὸ στράτευμα τάξεων καὶ ἡγεμονιῶν.

4.) Τὰ διὰ τοῦ Η καὶ διὰ τοῦ ΩΣ σημαντικά.

5.) Περὶ διαλέκτων ἐκ τῶν ἸΩΆΝΝΟΥ Γραμματικοῦ τεχνικῶν.

6.) ἘΥΣΤΑΘΊΟΥ περὶ τῶν παρὰ Ὁμήρῳ διαλέκτων.

7.) Περὶ διαλέκτων τῶν παρὰ ΚΟΡΊΝΘΟΥ παρεκβληθεισῶν.

8.) Περὶ ἀνομάλων ῥημάτων, κατὰ στοιχεῖον.

9.) ΗΡΩΔΙΑΝΟΥ͂ περὶ ἐγκλινομένων καὶ ἐγκλιτικῶν καὶ συνεγκλιτικῶν μορίων.

10. ἸΩΆΝΝΟΥ Γραμματικοῦ ΧΆΡΑΚΟΣ περὶ τῶν ἐγκλινομένων.

11.) Περὶ ἐγκλινομένων ἐκ τῶν τοῦ ΧΟΙΡΟΒΟΣΚΟΥ͂.

12.) Anonymi περὶ ἐγκλινομένων.

13.) Thomæ Magiſtri, Phrynichi & Manuelis Moſchopuli de Vocibus Atticis.

Exſtat & qvartum Volumen Grammaticorum Græcorum ex Aldi & Aſulani officina Græce in lucem editum Venet. 1525. 8. in qvo tibi occurrent:

1. *Thomæ Gazæ* libri qvatuor Grammaticæ Græcæ; qvi etiam Græce & Latine prodierunt eodem anno Coloniæ, 8. & Pariſiis 1529. 8. 1540. 8. 1549. 4. Baſil. 1529. 4.

2. Ejusdem de menſibus liber.

3. GEORGII LECAPENI περὶ συντάξεως τῶν ῥημάτων *de conſtructione verborum* ad Lazarum qvendam, pag. 171-216. In limine ſcripti teſtatur ſe uſum præceptis Apollonii Dyſcoli, Herodiani, Apollonii junioris, nec minus eorum qvi de Atticis vocibus ſcripſere, & Arcadii Byzantini. Περὶ τῆς συντάξεως

τάξεως ἢ λόγου διδασκαλία πολλήτε καὶ βαθεῖα καθέστηκε, φιλομαθέστατε ΛΑ'ΖΑΡΕ, καὶ πολλοῦ δεομένη χρόνου, καὶ μείζονος ἢ τῆς καθ' ἡμᾶς δυνάμεως. Πολλὰ γὰρ περὶ αὐτῆς τοῖς ἀρχαίοις διαπεπόνηται, ἈΠΟΛΛΩΝΊΩι τε τῷ σοφωτάτῳ τῷ ἐπίκλην δυσκόλῳ, καὶ ἩΡΩΔΙΑΝΩ͂Ι τῷ πολυμαθεστάτῳ, καὶ ἈΠΟΛΛΩΝΊΩι τῷ νέῳ, καὶ τοῖς ἈΤΤΙΚΙΣΤΑΙ͂Σ, καὶ ἈΡΚΑΔΊΩι τῷ Βυζαντίῳ, ὧν ταῖς πραγματείαις εὖ ἐντετυχηκὼς, θαυμάσεις αὐτῶν τὸ πολυμαθὲς καὶ τοῦ Ἑλληνισμοῦ τὴν ὑγιᾶ καὶ κατάλληλον χρῆσιν, καὶ τὴν ἀκριβῆ καὶ πολύτροπον καὶ πολυσχήμονα πάσης τῆς Ἑλληνικῆς διαλέκτου ποικιλίαν. Recuſus eſt hic libellus de conſtructione verborum Græce ſub Lecapeni nomine etiam Florentiæ 1520. 8. apud heredes Philippi Juntæ, licet in MStis qvibusdam Codicibus refertur ad *Michaëlem Syngelum*, presbyterum Hieroſolymitanum.

4. EMANUELIS MOSCHOPULI περὶ τῆς ὀνομάτων καὶ ῥημάτων συντάξεως, *de conſtructione nominum ac verborum*.

5. Ejusdem περὶ προσῳδιῶν. p. 233-236.

X. HEPHÆSTIO Alexandrinus Grammaticus, inter Imperatoris Veri Præceptores Julio Capitolino a) laudatus, ſcripſit Svida teſte ἐγχειρίδιον περὶ b) μέτρων, qvi libellus eruditus atqve utilis etiamnum exſtat. Prodiit Græce cum ſcholiis Græcis (excerptis è *Longino* atqve aliis ſcriptoribus, auctore Chriſtiano ut ex p.88. perſpicue apparet) Venetiis apud Aldum 1526. 8. atqve inde emendatius & cum locupletiſſimo indice nitide excuſum Pariſ 1553. 4. ab Adriano Turnebo. Longini * prolegomena in Hephæſtionis Enchiridion integriora nuper vulgavit Græce Clariſſ. Hudſonus in ſua Longini editione Oxon. 1710. 8. atqve inde depromta dedi ſupra Adria-

a) in Vero c. 2. *Audivit Scaurum Grammaticum latinum, Scauri F. qui Grammaticus Hadriani fuit : Græcos Telephum, Hephæſtionem, Harpocrationem.* Ubi Iſ. Caſaubonus in notis: *Hephæſtion hic videtur ille eſſe Alexandrinus Grammaticus, cujus exſtat hodieque de re metrica elegans libellus. Auctorem certe illum antiquiſſimum eſſe nullus dubito.*

b) ita legendum, non ἐγχειρίδια διὰ μέτρων, jam monuere viri doctiſſimi.

* In editione Hephæſtionis Pariſienſi p. 25. videtur Longinus ab Hephæſtione citari. Sed verba καὶ Λογγῖνος ibi corrupta ſunt & legendum καὶ λογία. Nam p.93. Scholiaſtes teſtatur dramati Epicharmi titulum fuiſſe λόγος καὶ λογία.

lib.4. c.31. Eadem cum doctiſſimi viri Jo. Boivini notis & verſione prodiere in editione poſtuma operum Nicolai Boilavii Deſpræi Pariſ. 1712. 4. Amſt. 1713. 12. Reſpicitur hic Hephæſtionis liber à Priſciano lib. de verſibus ſive metris Comicis, à Scholiaſte Euripidis, Ariſtophanisqve & Demetrio Triclinio ad Sophoclem ** variis in locis & ab Hermogenis ſcholiaſte p. 381. 387. Etiam ex hoc libello deſumta qvæ de novem metris Ariſtophani præmittuntur Græcis ſcholiis illuſtrato. Multa qvoqve ex illo recentiores qvi de metris ſcripſere, ut *Jacobus Micyllus* Argentoratenſis, cujus libri III. de re metrica prodiere Francof. 1539. 8.

Narravit mihi vir Nobiliſſimus Frid. Roſtgaardus, Danus, ſe hoc Hephæſtionis monumentum in Italiæ Bibliothecis cum MSS. Codicibus comparaſſe, & emendaſſe non paucis in locis. Fuit etiam in Bibliotheca Renati Moreau Hephæſtionis Enchiridion de Metris, paulo diſſimile ab editis, teſte Labbeo p.213. Bibl. novæ MSS. Idem p.196. memorat in Bibl. Caroli de Montchal fuiſſe MS. Græce *Anonymi* de re metrica tractatum, Alterius Anonymi de re metrica, Hephæſtionis Enchiridion, Ejusdem metricam Iſagogen, c) & dilucidiorem explorationem d) de re metrica ſive poëtica. Ab eodem Labbeo p.110. laudantur alia ſcripta hujus argumenti in Bibliothecis deliteſcentia, *Andreæ* & *Theodoſii* Grammatici de pedibus, *Demetrii Triclinii* de metris e) *Joannis Botaniotæ* ad Iſidorum Diaconum & Tabularium de metris jambicis. *Rhodii Nili* de verſibus Anacreonticis, *Incerti* de metris Pindaricis, f) *Trichæ* ſynopſis novem metrorum. De verſibus collectio ex multis, incipiens ab ipſis XXIV. elementis, cum *Anonymi* de Poëticis elementis, de ſyllaba communi, de dialectis, nec non *Joannis Tzetzæ* de omni verſuum genere

** Hephæſtionis ſcholia in Sophoclem laudat Calepinus Lexico in *Pelides*.

c) p.63. edit. Turnebi. περὶ μετρικῆς εἰσαγωγῆς ἢ περὶ ποιήματος.

d) p.65. σαφεστέρα διδασκαλία περὶ μετρικῆς εἰσαγωγῆς, ἢ περὶ ποιήματος.

e) forte non alia qvam qvæ ſcholiis in Sophoclem præmittuntur Δημητρίου τοῦ Τρικλινίου περὶ μέτρων οἷς ἐχρήσατο Σοφοκλῆς.

f) Etiam hæc forte eadem, qvæ Græcis in Pindarum ſcholiis præmittuntur.

περὶ τῶν ἐν ςίχοις † μέτρων, & de verſibus Politicis MS. Reg.84. id. p. 111. & 196. *Aphthonii* fragmentum de carminis appellatione laudat Iſ. Voſſius de viribus rythmi p.90. Hephæſtionis Enchiridion de metris cum Longini Philoſophi prolegomenis fuit etiam MS. in Bibl. Palatina, ut patet ex Catalogo Frid. Sylburgii p. 94.

Ait præterea Svidas Hephæſtionem ſcripſiſſe,

Μετρικὰ διάφορα, qvod reddunt *Carmina Varia.* Forte rectius vertas: *Varia de metris*, unde Hephæſtio κατ' ἐξοχὴν veteribus dicitur ὁ μετρικός. Licet & plures de hoc argumeuto ſcripſere ut *Heliodorus*, *Aſtyages* & alii qvi interciderunt.

Περὶ τῶν ἐν ποιήμασι ταραχῶν. *De iis quæ in poëmatibus turbata ſunt.*

Κωμικῶν ἀπορημάτων λύσεις. *Comicorum dubiorum ſolutiones.*

Τραγικῶν λύσεων. *Tragicarum ſolutionum* opus.

Τῶν μέτρων ποδισμὸς. *Metrorum dimenſiones*, & alia plurima, qvæ non nominat.

XI. *Alii Hephæſtiones.*

Hephæſtio, Alexandro Magno charus, & poſt mortem inter DEos coli juſſus, & oracula reddere ſomniaqve immittere creditus, de qvo Arrianus, Curtius, Lucianus &c.

Hephæſtio Thebanus, Aſtrologus ſcriptor de qvo dixi lib. 3. c. 20. creditur vixiſſe circa Conſtantini M. tempora.

Hephæſtio ſcriptor, Athenæo ſuppar qvem vide lib. XV. 4. p. 673. ubi eum Andranti libros compilaſſe arguit.

Hephæſtio Alexandrinus pater Ptolemæi Chenni Grammatici Trajano & Hadriano imperante clari, qvi & ipſe filius apud Tzetzam Chil. VIII. v. 388. Ptolemæus Hephæſtio appellatur. Novi Jonſio Πτολεμαῖον τὸν Ἡφαιστίωνος exponi Hephæſtionis non filium ſed præceptorem vel patrem, & per Hephæſtionem illum, intelligi hunc ipſum qvi de metris ſcripſit. Sed ſola conjectura, nullo veteris ſcriptoris teſtimonio nititur hæc ejus ſententia, igitur tanqvam minus exploratam omitto.

Hephæ-

† ποιήματα τὰ κατὰ ςίχον Hephæſtio p. 63. exponit qvæ eodem verſuum genere abſolvuntur, ut Heroici.

Hephæſtio ſtatuarius cujus mentio in veteri monumento apud Sponium pag. 126. Miſcell. Ἡφαιςίων Μύρωνος, Ἀθηναῖος, ἐποίει. Hic addendus Catalogo Artificum Franciſci Junii.

Avorum noſtrorum memoria doctiſſimum Virum Bonaventuram Vulcanium Græco nomine Hephæſtionis delectatum comperi. Habeo enim libros qvibus uſus eſt, & qvos manu ſua in fronte ſibi aſſeruit hac nota: Ἐκ τῶ Ἡφαιςίωνος.

Prætereo Hephæſtion regionem & civitatem in Lycia, qvæ à flagrante ſubinde & perforato paſſim ignibus ſolo hoc nomen accepit, ut Hephæſtium ſive Vulcani templum diceretur, memoraturqve Scylaci, Senecæ, Plinio, Solino &c.

XII. INDEX Scriptorum in Hephæſtionis Enchiridio laudatorum.

Parentheſi incluſi numeri Græca ſcholia indicant.

Demo-

Genus

Sota-

XIII. Fertur in multis Bibliothecis manu exarata DIONYSII Thracis τέχνη γραμματική, ſane antiqva & celeberrima pridem, communiqve uſu trita, & plurimorum illuſtrata commentariis, qvi Euſtathio plus ſimplici vice laudantur οἱ τῆς γραμματικῆς ἐξηγηταί. In hac τέχνῃ leguntur qvæ è Dionyſio profert Sextus Empiricus adverſus Grammaticos. Nomina eorum qvorum commentarii in Dionyſiii τέχνην una cum ipſa feruntur manu exarati, ſunt *Porphyrius, Diomedes Scholaſticus, Melampus, Stephanus, Georgius Chœroboſcus, & Theodoſius* Alexandrinus. Cæterum in MStis horum Commentariorum Codicibus magna confuſio. Nam qvæ in MSto Holſteniano referuntur v.g. ad Melampodem, hæc in Codice Regis Angliæ, qvem evolvit Clariſſ. Bentleius, exſtant ſub nomine Diomedis. Non raro eadem iterum iterumqve repetuntur ſub diverſis nominibus, vel qvoqve in Anonymi ἀδήλου ἐξηγήσεσι ἀκεφάλοις. Non etiam usqve adeo certo conſtat, qvisnam fuerit Dionyſius ille Thrax τέχνης auctor. Svidas qvidem memorat Dionyſium qvi à patre Tero Thracis nomen tulerit, licet ipſe natus eſſet Alexandriæ. Hunc ait fuiſſe diſcipulum Ariſtarchi Grammatici, Romæq; docuiſſe Pompeji Magni tempore, & Ty-

rannionis prioris præceptor fuisse, plurimaqve scripsisse γραμματικά τε καὶ συνταγματικὰ καὶ ὑπομνηματικά, ubi γραμματικὰ accipio de institutionibus τεχνικαῖς, συνταγματικὰ de libris singularis argumenti, & ὑπομνηματικὰ de commentariis in Poëtas vel alios vetustiores scriptores. Hic idem est Dionysius Thrax qvem Strabo lib. XIV. notat, cum Alexandrinus esset, dictum tamen fuisse Rhodium, ut nempe donatum Rhodiorum civitate. Qvod vero Etymologici Magni auctor de Dionysio narrat, idem qvoq; iisdem verbis scriptum reperio in scholiis ad Dionysii τέχνην ineditis: Διονύσιος ὁ Θρᾷξ. ἰστέον ὅτι Θρᾷξ ἐλέγετο, ἢ διὰ τὸ τραχὺ τῆς φωνῆς, ἢ ὅτι τῇ ἀληθείᾳ Θρᾷξ ἦν. Οὗτος δὲ ὁ Διονύσιος μαθητὴς ἦν τοῦ Ἀριστάρχου. Καὶ τὸν ἑαυτοῦ διδάσκαλον ζωγραφήσας, ἐν τῷ στήθει αὐτοῦ τὴν Τραγῳδίαν ἐζωγράφει, διὰ τὸ ἀποστηθίζειν αὐτὸν πᾶσαν (ita legendum in Etymologico pro παρὰ) τὴν Τραγῳδίαν. At in iisdem scholiis alibi: Διονύσιος ὁ Θρᾷξ ὁ τὴν τέχνην συγγραψάμενος τὴν Γραμματικὴν, τὸ μὲν γένος ἦν Βυζάντιος, ἐκαλεῖτο δὲ Θρᾷξ, τῷ μείζονι κοσμούμενος τῆς χώρας ὀνόματι. Ἐγένετο δὲ ἄγαν σπουδαῖος καὶ πολυμαθὴς, ὥστε πάντας ὑπερβάλλεσθαι τοὺς κατ' αὐτόν. Qvod porro incertum sit, idemne hic τέχνης Grammaticæ scriptor cum Dionysio Thrace Aristarchi discipulo, his verbis notant eadem scholia: Θέλουσιν οὖν τινες μὴ εἶναι γνήσιον τοῦ Θρακὸς τὸ παρὸν σύγγραμμα, ἐπιχειροῦντες οὕτως, ὅτι οἱ τεχνικοὶ μέμνηνται τοῦ Διονυσίου τοῦ Θρακος, καὶ λέγουσιν ὅτι διεχώριζε τὴν προσηγορίαν ἀπὸ τοῦ ὀνόματος, καὶ συνῆπτε τὸ ἄρθρον καὶ τὴν ἀντωνυμίαν. Ἄρα οὖν οὐκ ἔστι Διονυσίου τοῦ Θρακὸς τὸ παρὸν σύγγραμμα. Ἔστιν οὖν εἰπεῖν, ὅτι ἄλλος ἦν ἐκεῖνος Διονύσιος ὁ Θρᾷξ, καὶ ἄλλος ὁ ποιήσας τὸ παρὸν σύγγραμμα. Ἐκεῖνος μὲν μαθητὴς Ἀριστάρχου, οὗτος ἦν τοῦ Πηροῦ. * Atqve alio in loco: Περὶ τοῦ εἶναι γνήσιον τὸ παρὸν βιβλίον ἀμφισβήτηται. Ἐπεχείρησαν γάρ τινες οὕτως εἰπόντες, ὡς οἱ τεχνικοὶ &c. Ἔστιν οὖν εἰπεῖν ὡς ἐκεῖνος ὁ Διονύσιος ἄλλος ἦν. Ἐκεῖνος μὲν μαθητὴς ἦν Ἀριστάρχου - - - οὗτος δέ ἐστιν ὁ λεγόμενος ὁ τοῦ Πησοῦ. Ἐλέγετο καὶ οὗτος Θρᾷξ, ἢ διὰ τὸ τραχὺ ἴσως τῆς φωνῆς, ἢ διότι καὶ τῇ ἀληθείᾳ Θρᾷξ ἦν. Εἰκὸς δὲ καὶ κατὰ πλάνην αὐτὸν κληθῆναι Θρᾷκα. Ὅτι δὲ ἄλλος οὗτος, δηλοῖ καὶ ὁ παρ' ἀμφοτέρων ὁρισμὸς τοῦ ῥήματος. Οὗτος μὲν γὰρ τὸ ῥῆμα ὁρίζεται· ῥῆμα ἐστὶ λέξις ἄπτωτος, ἐπιδεκτικὴ χρόνων τε καὶ προσώπων

* al. Πησοῦ. Nescio an huc facit qvod Svidas Dionysium Thracem ait fuisse Τήρου, nam is eundem illum cum Dionysio Aristarchi discipulo facit.

σώπων καὶ ἀριθμῶν, ἐνέργειαν ἢ πάθος παριστῶσι. Ὁ δὲ Διονύσιος, ὥς φησιν Ἀπολλώνιος ἐν τῷ ῥηματικῷ, οὕτως ὁρίζεται· ῥῆμά ἐστι λέξις, κατηγόρημα σημαίνουσα. Qvemcunqve autem hæc τέχνη εἰσαγωγικὴ Grammaticum Dionysium ** habet auctorem, certe ob antiqvitatem, perspicuitatem & acumen digna est qvæ lucem videat, & cujus editionem pridem moliti sunt viri docti Maussacus & Is. Vossius. Igitur non ingratam me rem puto facere Græcarum literarum studiosis, si eximium hoc monumentum præsenti loco cum eis communicem ex apographo Holsteniano, qvod exstat inter MStos Codices Bibliothecæ Johanneæ hujus Urbis Hamburgensis.

DIONYSII THRACIS
Ars Grammatica.

CAP. I. ΠΕΡῚ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚῆΣ. De Grammatica.

Γραμματική ἐστιν ἐμπειρία τῶν παρὰ τοῖς ποιηταῖς τε καὶ συγγραφεῦσι ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ λεγομένων. Μέρη δὲ αὐτῆς εἰσιν ἕξ. Πρῶτον, ἀνάγνωσις ἐντριβὴς κατὰ προσῳδίαν. Δεύτερον, ἐξήγησις κατὰ τοὺς ἐνυπάρχοντας ποιητικοὺς τρόπους. Τρίτον, γλωσσῶν τε καὶ ἱστοριῶν πρόχειρος ἀπόδοσις. Τέταρτον, ἐτυμολογίας εὕρεσις. Πέμπτον ἀναλογίας ἐκλογισμός. Ἕκτον, κρίσις ποιημάτων, ὃ δὴ κάλλιστόν ἐστι πάντων τῶν ἐν τῇ τέχνῃ.

2. Περὶ Ἀναγνώσεως. De Lectione.

Ἀνάγνωσίς ἐστι ποιημάτων ἢ συγγραμμάτων ἀδιάπτωτος προφορά. ἀναγνωστέον δὲ καθ' ὑπόκρισιν, κατὰ προσῳδίαν, κατὰ διαστολήν. Ἐκ μὲν γὰρ τῆς ὑποκρίσεως τὴν ἀρετήν, ἐκ δὲ τῆς προσῳδίας τὴν τέχνην, ἐκ δὲ διαστολῆς τὸν περιεχόμενον νοῦν ὁρῶμεν, ἵνα τὴν μὲν τραγῳδίαν ἡρωικῶς ἀναγνῶμεν, τὴν δὲ κωμῳδίαν βιωτικῶς, τὰ δὲ ἐλεγεῖα λιγυρῶς, τὸ δὲ ἔπος ἐντόνως, τὴν δὲ λυρικὴν ποίησιν ἐμμελῶς, τοὺς δὲ οἴκτους ὑφειμένως καὶ γοερῶς. τὰ γὰρ μὴ παρὰ τὴν τούτων γινόμενα παρατήρησιν, καὶ τὰς τῶν ποιητῶν ἀρετὰς καταρριπτεῖ, καὶ τὰς ἕξεις τῶν ἀναγινωσκόντων καταγελάστους παρίστησι.

3. Περὶ Τόνου. De tono.

Τόνος ἐστὶ φωνῆς ἀπήχησις ἐναρμονίου, ἢ κατὰ ἀνάτασιν ἐν τῇ ὀξείᾳ, ἢ κατὰ ὁμαλισμὸν ἐν τῇ βαρείᾳ, ἢ κατὰ περίκλασιν ἐν τῇ περισπωμένῃ.

4. Περὶ

** De pluribus Dionysiis Grammaticis infra hoc capite.

4. Περὶ Στιγμῆς. De interpunctione.

Στιγμαί εἰσι τρεῖς· τελεία, μέση, ὑποστιγμή. Καὶ ἡ μὲν τελεία στιγμή ἐστι διανοίας ἀπηρτισμένης σημεῖον. Μέση δὲ σημεῖον πνεύματος ἕνεκεν παραλαμβανόμενον. Ὑποστιγμὴ δὲ διανοίας μηδέπω ἀπηρτισμένης ἀλλ' ἔτι ἐνδεούσης σημεῖον.

5. Πῇ διαφέρει στιγμὴ ὑποστιγμῆς; Qvomodo differt punctum à commate?

Χρόνῳ. ἐν μὲν γὰρ τῇ στιγμῇ πολὺ τὸ διάστημα, ἐν δὲ τῇ ὑποστιγμῇ παντελῶς ὀλίγον.

6. Περὶ Ραψῳδίας. De rhapsodia.

Ραψῳδία ἐστὶ μέρος ποιήματος ἐμπεριειληφός τινα ὑπόθεσιν. Εἴρηται δὲ ῥαψῳδία οἱονεὶ ῥαβδῳδία τις οὖσα, ἀπὸ τοῦ δαφνίνῃ ῥάβδῳ περιερχομένους ᾄδειν τὰ τοῦ Ὁμήρου ποιήματα.

7. Περὶ Στοιχείου. De elementis sive literis.

Γράμματά ἐστιν εἰκοσιτέσσαρα ἀπὸ τοῦ α μέχρι τοῦ ω μεγάλου. Γράμματα δὲ λέγεται διὰ τὸ γραμμαῖς καὶ ξυσμαῖς τυποῦσθαι. γράψαι γὰρ τὸ ξῦσαι παρὰ τοῖς παλαιοῖς, ὡς καὶ παρ' Ὁμήρῳ. * Νῦν δέ μ' ἐπιγράψας ταρσὸν ποδὸς εὔχεαι αὔτως. Τὰ δὲ αὐτὰ καὶ στοιχεῖα καλεῖται διὰ τὸ ἔχειν στοῖχόν τινα καὶ τάξιν. Τούτων φωνήεντα μέν εἰσιν ἑπτά, α. ε. η. ι. ο. υ. καὶ ω. Φωνήεντα δὲ λέγεται διότι φωνὴν ἀφ' ἑαυτῶν ἀποτελεῖ. οἷον α. η. Τῶν δὲ φωνηέντων μακρὰ μέν εἰσι δύο η. καὶ ω. Βραχέα δὲ δύο. ε ψιλὸν, καὶ ο μικρόν. Δίχρονα δὲ τρία. α. ι. καὶ υ. δίχρονα δὲ λέγεται, ἐπειδὴ ἐκτείνεται καὶ συστέλλεται. Προτακτικὰ φωνήεντα πέντε α. ε. η. ο. ω. προτακτικὰ δὲ λέγεται ὅτι προτασσόμενα τοῦ ι. καὶ τοῦ υ συλλαβὴν ἀποτελεῖ. αι. αυ. Ὑποτακτικὰ δὲ δύο. ι. καὶ υ. Τὸ υ δὲ ἐνίοτε προτακτικόν ἐστι τοῦ ι ὡς ἐν τῷ μυῖα καὶ ἅρπυια, υἱὸς καὶ τοῖς ὁμοίοις. Δίφθογγοι δέ εἰσιν ἕξ, αι, αυ, οι, ευ, ει, ου. Σύμφωνα δὲ τὰ λοιπὰ ἑπτακαίδεκα. β. γ. δ. ζ. θ. κ. λ. μ. ν. ξ. π. ρ. σ. τ. φ. χ. ψ. σύμφωνα δὲ λέγεται ὅτι αὐτὰ μὲν καθ' ἑαυτὰ φωνὴν οὐκ ἔχει, συντασσόμενα δὲ μετὰ τῶν φωνηέντων φωνὴν ἀποτελεῖ. τούτων ἡμίφωνα μὲν ὀκτώ. ζ. ξ. ψ. λ. μ. ν. ρ. σ. Ἡμίφωνα δὲ λέγεται, ὅτι παρ' ὅσον ἧττον τῶν φωνηέντων εὔφωνα καθέστηκεν, ἔν τε τοῖς μυγμοῖς καὶ σιγμοῖς. Ἄφωνα δέ ἐστιν ἐννέα. β. γ. δ. θ. κ. π. τ. φ. χ. ἄφωνα δὲ λέγεται ὅτι μᾶλλον τῶν ἄλλων ἐστὶ κακόφωνα. ὥσπερ ἄφωνον λέγομεν τραγῳδὸν τὸν κακόφωνον. Τούτων ψιλὰ μὲν τρία. κ. π. τ. Δασέα δὲ τρία θ. φ. χ. Μέσα δὲ τούτων τρία β. γ. δ.

* Jliad. λ. 388.

Μέσα δὲ εἴρηται, ὅτι τῶν μὲν ψιλῶν ἐστι δασύτερα, τῶν δὲ δασέων ψιλότερα. Καί ἐστι τὸ μὲν β μέσον τοῦ π καὶ τοῦ φ. τὸ δὲ γ μέσον τοῦ κ καὶ τοῦ χ. τὸ δὲ δ μέσον τοῦ θ καὶ τοῦ τ. Ἀντιστοιχεῖ δὲ τὰ δασέα τοῖς ψιλοῖς τὸ μὲν φ τῷ π. οὕτως. Ἀλλά μοι εἴφ' ὅπη ἔσχες ἰὼν εὐεργέα νῆα. * Τὸ δὲ κ τῷ χ. ** Αὐτίκ' ὁ μὲν χλαῖνάν τε χιτῶνά τε ἕννυτ' Ὀδυσσεύς. τῷ δὲ θ τὸ τ. *** Ὣς ἔφαθ' οἱ δ' ἄρα πάντες ἀκὴν ἐγένοντο σιωπῇ. Ἔτι δὲ τῶν συμφώνων διπλᾶ μέν ἐστι τρία. ζ. ξ. ψ. Διπλᾶ δὲ εἴρηται, ὅτι ἓν ἕκαστον αὐτῶν ἐκ δύο συμφώνων σύγκειται. τὸ μὲν ζ ἐκ τοῦ σ καὶ δ. τὸ δὲ ξ ἐκ τοῦ κ καὶ σ. τὸ δὲ ψ. ἐκ τοῦ π καὶ σ. Ἀμετάβολα δὲ τέσσαρα λ. μ. ν. ρ. Ἀμετάβολα δὲ εἴρηται, ὅτι οὐ μεταβάλλεται οὔτε ἐν τοῖς μέλλουσι τῶν ῥημάτων, οὔτε ἐν ταῖς κλίσεσι τῶν ὀνομάτων. τὰ δὲ αὐτὰ καὶ ὑγρὰ καλεῖται. Τελικὰ ἀρσενικῶν ὀνομάτων ἀνεπεκτάτων κατ' εὐθεῖαν καὶ ἑνικὴν πτῶσιν, στοιχεῖά ἐστι πέντε. ν. ξ. ρ. σ. ψ. οἷον Δίων, Φοῖνιξ, Νέστωρ, Πάρις, Πέλοψ. Θηλυκῶν δὲ ὀκτώ. α. η. ω. ν. ξ. ρ. σ. ψ. οἷον Μοῦσα, Ἑλένη, Κλειώ, χελιδών, ἕλιξ, μήτηρ, Θέτις, λαῖλαψ. Οὐδετέρων δὲ ἕξ. α. ι. ν. ρ. σ. ο. οἷον ἅρμα, μέλι, δένδρον, ὕδωρ, δέπας, δόρυ. τινὲς δὲ προστιθέασι καὶ τὸ ο. οἷον ἐκεῖνο, τοῦτο, ἄλλο. δυϊκῶν δὲ τρία. α. ε. ω. οἷον Ἀτρείδα, Ἕκτορε. Φίλω. Πληθυντικῶν τέσσαρα. ι. σ. α. η. οἷον Φίλοι. Ἕκτορες, βιβλία. βέλη.

8. Περὶ Συλλαβῆς. De Syllaba.

Συλλαβὴ δέ ἐστι κυρίως σύλληψις συμφώνου μετὰ φωνήεντος, ἢ φωνηέντων. οἷον πᾶς, βοῦς, καταχρηστικῶς δὲ καὶ ἡ ἐξ ἑνὸς φωνήεντος, οἷον ā. ἡ.

9. Περὶ μακρᾶς συλλαβῆς. De Syllaba longa.

Μακρὰ συλλαβὴ γίνεται κατὰ τρόπους ὀκτώ. Φύσει μὲν τρεῖς, θέσει δὲ πέντε. Καὶ φύσει μὲν, ἤτοι ὅταν διὰ τῶν μακρῶν στοιχείων ἐκφέρεται, οἷον Ἥρως. ἢ ὅταν ἔχῃ ἕν τι τῶν διχρόνων κατ' ἔκτασιν παραλαμβανόμενον, οἷον Ἄρης. ἢ ὅταν ἔχῃ μίαν τῶν διφθόγγων οἷον, Αἴας. Θέσει δὲ, ἤτοι ὅταν εἰς δύο σύμφωνα λήγῃ, ἢ τὴν ἑξῆς ἔχῃ ἀπὸ συμφώνων ἀρχομένην, οἷον ἔργον. ἢ ὅταν διπλοῦν σύμφωνον ἐπιφέρηται, οἷον ἔξω. ἢ ὅταν εἰς διπλοῦν σύμφωνον λήγῃ. οἷον ἅπαξ.

10. Περὶ βραχείας συλλαβῆς. De Syllaba brevi.

Βραχεῖα συλλαβὴ γίνεται κατὰ τρόπους δύο. ἤτοι ὅταν ἔχῃ ἕν τι τῶν φύσει βραχέων, οἷον βρέφος· ἢ ὅταν ἔχῃ ἓν τῶν διχρόνων κατὰ συστολὴν παραλαμβανόμενον, οἷον Ἄρης.

11. Περὶ Κοινῆς Συλλαβῆς. De Syllaba communi.

Κοινὴ συλλαβὴ γίνεται κατὰ τρόπους τρεῖς, ἤτοι ὅταν εἰς φωνῆεν μακρὸν λήγῃ καὶ τὴν ἑξῆς ἔχῃ ἀπὸ φωνήεντος ἀρχομένην, οἷον Οὔτι μοι αἰτίη ἐσσί. Θεοί νύ-

μοι

* Odyss. ι. 279. ** Odyss. ε. 229. *** Iliad. γ'. 95.

μοι αἴτιοί εἰσιν. * ἢ ὅταν βραχεῖ ἢ βραχυνομένῳ ἐπιφέρονται δύο σύμφωνα, ὅπου τὸ μὲν δεύτερον ἀμετάβολον, τὸ δὲ ἡγούμενον, καθ' ἓν ἄφωνόν ἐστιν, οἷον Πάτροκλέ μοι δειλῇ πλεῖστον κεχαρισμένε θυμῷ. ** Η ὅταν βραχεῖα οὖσα καταπεραιοῖ εἰς μέρος λόγου, καὶ τὴν ἑξῆς ἔχει ἀπὸ φωνήεντος ἀρχομένην, οἷον *** Νέστορα δ' οὐκ ἔλαθεν ἰαχὴ πίνοντά περ ἔμπης.

12. περὶ Λέξεως. De dictione.

Λέξις ἐστὶ μέρος τοῦ κατὰ σύνταξιν λόγου ἐλάχιστον.

13. περὶ Λόγου. De sermone.

Λόγος δέ ἐστι πεζῆς τε καὶ ἐμμέτρου λέξεως σύνθεσις, διάνοιαν αὐτοτελῆ δηλοῦσα. τοῦ δὲ λόγου μέρη ὀκτώ. ὄνομα, ῥῆμα, μετοχὴ, ἄρθρον, ἀντωνυμία, πρόθεσις, ἐπίῤῥημα καὶ σύνδεσμος.

14. περὶ Ὀνόματος. De nomine.

Ονομά ἐστι μέρος λόγου πτωτικόν, σῶμα καὶ πρᾶγμα σημαῖνον. σῶμα μὲν οἷον λίθος. πρᾶγμα δὲ οἷον παιδεία, κοινῶς τε καὶ ἰδίως λεγόμενον. Κοινῶς μὲν οἷον ἄνθρωπος, ἵππος. ἰδίως δὲ οἷον Σωκράτης. παρέπεται δὲ τῷ ὀνόματι πέντε, γένη, εἴδη, σχήματα, ἀριθμοί, πτώσεις. Γένη μὲν οὖν εἰσι τρία, ἀρσενικὸν, θηλυκὸν καὶ οὐδέτερον. ἔνιοι δὲ προστιθέασι τούτοις καὶ τὸ ἄνθρωπος, ἵππος, ἕτερα δύο, τουτέστι, τὸ κοινόν τε καὶ ἐπίκοινον. Καὶ κοινὸν μὲν, ὡς εἴρηται τὸ ἄνθρωπος καὶ ἵππος. ἐπίκοινον δὲ οἷον χελιδὼν, ἀετός. Ειδη δὲ δύο, πρωτότυπον καὶ παράγωγον. Πρωτότυπον μὲν οὖν ἐστι τὸ κατὰ τὴν πρώτην θέσιν λεχθὲν, οἷον γῆ. Παράγωγον δὲ τὸ ἀφ' ἑτέρου τὴν γένεσιν ἐσχηκός, οἷον γαιήϊος. Ειδη παραγώγων ἐστὶν ἑπτά. Πατρωνυμικὸν, κτητικὸν, συγκριτικὸν, ὑποκοριστικὸν, παρώνυμον καὶ ῥηματικόν. Πατρωνυμικὸν μὲν οὖν ἐστι κυρίως τὸ ἀπὸ πατρὸς ἐσχηματισμένον. Καταχρηστικῶς δὲ καὶ ἀπὸ προγόνων. οἷον, Πηλείδης ὁ Ἀχιλλεύς, καὶ Αἰακίδης. Τύποι δὲ τῶν πατρωνυμικῶν ἀρσενικῶν ὀνομάτων τρεῖς, ὁ εἰς δης, ὁ εἰς ων, ὁ εἰς αδιος. οἷον Ατρείδης, Ατρείων, καὶ ὁ τῶν Αἰολέων ἴδιος τύπος, Υῤῥάδιος. Υῤῥα γὰρ παῖς ὁ Πιττακός. Θηλυκῶν δὲ τύποι εἰσὶ τρεῖς. ὁ εἰς ις, οἷον Πριαμίς. ὁ εἰς ας, οἷον Πελιάς. καὶ ὁ εἰς νη, οἷον Αδραστίνη. Απὸ μητέρων οὐ σχηματίζει Πατρωνομικὸν ὁ Ὅμηρος, ἀλλ' οἱ νεώτεροι. Κτητικὸν δέ ἐστι τὸ ὑπὸ τὴν κτῆσιν πεπτωκὸς, ἐμπεριειλημμένον τοῦ κτήτορος, οἷον Νήλειοι ἵπποι, Ἑκτόρειος χιτών, Πλατωνικὸν βιβλίον. Συγκριτικὸν δέ ἐστι τὸ τὴν σύγκρισιν ἔχον πρὸς ἕνα ὁμοιογενῆ. ὡς Αχιλλεὺς ἰσχυρότερος Αἴαντος. ἢ ἑνὸς πρὸς πολλοὺς ἑτερογενεῖς, ὡς Αχιλλεὺς ἰσχυρότερος τῶν Τρώων. Τῶν δὲ συγκριτικῶν τύποι εἰσὶ τρεῖς, ὁ εἰς τερος, βραδύτερος, καὶ ὁ εἰς ων καθαρὸν, οἷον βελτίων, καλλίων, κρείων· ὁ εἰς σων, οἷον ἥσσων. Υπερθετικὸν δέ ἐστι τὸ κατ' ἐπίτασιν ἑνὸς πρὸς πολλοὺς παραλαμβανόμενον ἐν συγκρίσει. Τύποι δὲ αὐτοῦ εἰσι δύο, ὁ εἰς τατος, οἷον ὀξύτατος, καὶ ὁ εἰς στος, οἷον

* Iliad. γ. 164. ** Iliad. τ. 287. *** Iliad. ξ. 1.

μέγιϛος, ἄριϛος. Ὑποκοριϛικὸν δέ ἐϛι τὸ μείωσιν τοῦ πρωτοτύπου δηλοῦν ἀσυγκρίτως. οἷον ἀνθρωπίσκος, λίθαξ, μειρακύλλιον. Παρώνυμον δέ ἐϛι τὸ παρ' ὄνομα ἢ ὡς ἐξ ὀνόματος ποιηθὲν, οἷον Θέων, τρύφων. Ῥηματικὸν δὲ ἐϛι τὸ ἀπὸ ῥήματος παρηγμένον, οἷον Φιλήμων, μνήμων. Σχήματα δὲ ὀνομάτων εἰσὶ τρία. ἁπλοῦν, σύνθετον, παρασύνθετον. Ἁπλοῦν μὲν, οἷον Μέμνων. σύνθετον δὲ, οἷον Ἀγαμέμνων. Παρασύνθετον δὲ οἷον Ἀγαμεμνονίδης, Φιλιππίδης. Τῶν δὲ συνθέτων διαφοραί εἰσι τέσσαρες, αἱ μὲν γὰρ αὐτῶν εἰσιν ἐκ τῶν δύο τελείων, ὡς χειρίσοφος. αἱ δὲ ἀπὸ λειπόντων ὡς Σοφοκλῆς. αἱ δὲ ἐξ ἀπολείποντος, καὶ τελείου, ὡς Φιλόδημος. αἱ δὲ ἐκ τελείου καὶ ἀπολείποντος, ὡς Περικλῆς. Ἀριθμοὶ δὲ τρεῖς, ἑνικὸς, δυϊκὸς καὶ πληθυντικός. Ἑνικὸς μὲν, οἷον Ὅμηρος. δυϊκὸς δὲ, τὼ Ὁμήρω. πληθυντικὸς, οἷον Ὅμηροι. Εἰσὶ δέ τινες ἑνικοὶ χαρακτῆρες καὶ κατὰ πολλῶν λεγόμενοι, οἷον δῆμος, χορός. καὶ πληθυντικὸν κατὰ ἑνικῶν καὶ δυϊκῶν. ἑνικῶν μὲν, ὡς αἱ Ἀθῆναι, Θῆβαι. δυϊκῶν δὲ, ὡς ἀμφότεροι. Πτώσεις δέ εἰσιν ὀνομάτων πέντε. ὀρθὴ, γενικὴ, δοτικὴ, αἰτιατικὴ καὶ κλητική. Λέγεται ἡ μὲν ὀρθὴ ὀνομαϛικὴ καὶ εὐθεῖα. ἡ δὲ γενικὴ, κτητικὴ καὶ πατρική. ἡ δὲ δοτικὴ, ἐπιϛαλτική. ἡ δὲ αἰτιατικὴ κατ' αἰτίαν, ἡ δὲ κλητικὴ προσαγορευτική. Ὑποπέπτωκε δὲ τῷ ὀνόματι ταῦτα, ἃ καὶ εἴδη προσαγορεύεται, κύριον, προσηγορικὸν, ἐπίθετον, πρός τι ἔχον, ὁμώνυμον, συνώνυμον, φερώνυμον, διώνυμον, ἐπώνυμον, ἐθνικὸν, ἐρωτηματικὸν, ἀόριϛον, ἀναφορικὸν ὃ καὶ ὁμοιωματικὸν καὶ δεικτικὸν καὶ ἀνταποδοτικὸν καλεῖται. περιληπτικὸν, ἐπιμεριζόμενον, περιεκτικὸν, πεποιημένον, γενικὸν, εἰδικὸν, τακτικὸν, ἀριθμητικὸν, μετουσιαϛικὸν, ἀπολελυμένον.

Κύριον μὲν οὖν ἐϛιν ὃ τὴν ἰδίαν σημαίνει, οἷον Ὅμηρος, Σωκράτης. Προσηγορικὸν δέ ἐϛι τὸ κοινὴν οὐσίαν σημαῖνον, οἷον ἄνθρωπος, ἵππος. Ἐπίθετον δὲ ἐϛι τὸ ἐπὶ κυρίων ἢ προσηγορικῶν ὁμωνύμως τιθέμενον, καὶ δηλοῦν ἔπαινον ἢ ψόγον. Λαμβάνεται δὲ τριχῶς. ἀπὸ ψυχῆς, ἀπὸ σώματος, καὶ ἀπὸ τῶν ἐκτός. ἀπὸ ψυχῆς, ὡς τὸ σώφρων καὶ ἀκόλαϛος. ἀπὸ δὲ σώματος, ὡς τὸ ταχὺς, βραδύς. ἀπὸ δὲ τῶν ἐκτὸς, ὡς τὸ πλούσιος, πένης.

Πρός τι δὲ ἔχον ἐϛὶν, ὡς πατὴρ, υἱὸς, φίλος, δεξιός. Ὡς πρός τι δὲ ἔχοντά ἐϛιν, ὡς νὺξ, ἡμέρα, θάνατος, ζωή. Ὁμώνυμον δέ ἐϛὶν ὄνομα τὸ κατὰ πολλῶν ὁμωνύμως τιθέμενον, οἷον ἐπὶ μὲν κυρίων, ὡς Αἴας ὁ Τελαμώνιος, καὶ Αἴας ὁ τοῦ Ὀϊλέως. Ἐπὶ δὲ προσηγορικῶν, ὡς μῦς θαλάσσιος, καὶ μῦς γηγενής. Συνώνυμον δέ ἐϛι τὸ ἐν διαφόροις ὀνόμασι τὸ αὐτὸ δηλοῦν, οἷον ἄορ, ξίφος, μάχαιρα, σπάθη, φάσγανον. Φερώνυμον δέ ἐϛι τὸ ἀπό τινος συμβεβηκότος τεθὲν, οἷον μεγαπένθης. Διώνυμον δέ ἐϛιν ὀνόματα δύο καθ' ἑνὸς κυρίου τεταγμένα. οἷον Ἀλέξανδρος ὁ καὶ Πάρις. οὐκ ἀναϛρέφοντος τοῦ λόγου. οὐ γὰρ ὅϛις Ἀλέξανδρος, οὗτος καὶ Πάρις. Ἐπώνυμον δέ ἐϛιν ὃ καὶ Διώνυμον καλεῖται, τὸ μεθ' ἑτέρου κυρίου καθ' ἑνὸς λεγόμενον, ὡς ἐνοσίχθων ὁ Ποσειδῶν, καὶ Φοῖβος ὁ Ἀπόλλων. Ἐθνικὸν δέ ἐϛι τὸ ἔθνους δηλωτικὸν, ὡς Φρὺξ, Γαλάτης. Ἐρωτηματικὸν δέ ἐϛιν ὃ καὶ πευϛικὸν, τὸ κατ' ἐρώτησιν λεγόμενον, οἷον τίς, ποῖος, πόσος, πηλίκος. Ἀόριϛον δέ ἐϛι τὸ τῷ ἐρωτηματικῷ ἐναντίως τιθέμενον.

οἷον,

οἷον, ὅςις, ὁποῖος, ὁπόσος, ὁπηλίκος. Αναφορικὸν δέ ἐςιν, ὃ καὶ ὁμοιωματικὸν καὶ δεικτικὸν καὶ ἀνταποδοτικὸν καλεῖται, τὸ ὁμοίωσιν σημαῖνον. οἷον τοσοῦτος, τηλικοῦτος, τοιοῦτος. Περιεκτικὸν δέ ἐςι τὸ ἐμφαῖνον ἐν ἑαυτῷ τὸ περιεχόμενον, οἷον δαφνὼν, παρθενεών. Πεποιημένον δέ ἐςι τὸ παρὰ τὰς τῶν ἤχων ἰδιότητας μιμητικῶς εἰρημένον, οἷον φλοῖσβος, ῥοῖζος, ὀρυμαγδός. Γενικὸν δέ ἐςι τὸ δυνάμενον εἰς πολλὰ εἴδη διαιρεθῆναι, οἷον ζῶον, φυτόν. Ειδικὸν δέ ἐςι τὸ ἐκ τοῦ γένους διαιρεθὲν, οἷον βοῦς, ἵππος, ἄμπελος, ἐλαία. Τακτικὸν δέ ἐςι τὸ ἀριθμὸν σημαῖνον, οἷον εἷς, δύο, τρεῖς. Μετουσιαςικὸν δέ ἐςι τὸ μετέχον οὐσίας τινός, οἷον χρύσειος, ἀργύριος. Απολελυμένον δέ ἐςὶν ὃ καθ' ἑαυτὸ καλεῖται. οἷον Θεὸς, λόγος. Τοῦ δὲ ὀνόματος διαθέσεις εἰσὶ δύο, ἐνέργεια καὶ πάθος. ἐνέργεια μὲν, ὡς κριτὴς ὁ κρίνων. πάθος δὲ, ὡς κριτὸς ὁ κρινόμενος.

15. περὶ Ῥήματος. De verbo.

Ῥῆμα ἐςὶ λέξις ἄπτωτος, ἐπιδεκτικὴ χρόνων τε καὶ προσώπων καὶ ἀριθμῶν, ἐνέργειαν ἢ πάθος παριςῶσα. Παρέπεται δὲ τῷ ῥήματι ὀκτώ. ἐγκλίσεις, διαθέσεις, εἴδη, σχήματα, ἀριθμοὶ, χρόνοι, πρόσωπα, συζυγίαι. Καὶ ἐγκλίσεις μέν εἰσι πέντε. Οριςικὴ, προςακτικὴ, εὐκτικὴ, ὑποτακτική, καὶ ἀπαρέμφατος. Διαθέσεις δέ εἰσι τρεῖς. ἐνέργεια, πάθος, μεσότης. Ενέργεια μὲν, οἷον τύπτω. πάθος, οἷον τύπτομαι. Μεσότης ἡ ποτὲ μὲν ἐνέργειαν, ποτὲ δὲ πάθος παριςῶσα οἷον πέποιθα, διέφθορα, ἐποιησάμην, ἐγραψάμην. Ειδη δὲ δύο, πρωτότυπον, καὶ παράγωγον. Πρωτότυπον μὲν, οἷον ἄρδω. παράγωγον δὲ, οἷον ἀρδεύω. Σχήματα δὲ τρία, ἁπλοῦν, σύνθετον, παρασύνθετον. ἁπλοῦν μὲν, οἷον φρονῶ, σύνθετον, οἷον καταφρονῶ. παρασύνθετον, οἷον ἀνταγωνίζω, φιλιππίζω. Αριθμοὶ δὲ τρεῖς, ἑνικὸς, δυϊκὸς καὶ πληθυντικός. Ενικὸς μὲν, οἷον τύπτω. δυϊκὸς, οἷον τύπτετον. πληθυντικός, οἷον τύπτομεν. Πρόσωπα δὲ τρία, πρῶτον, δεύτερον, καὶ τρίτον. πρῶτον, οἷον τύπτω, δεύτερον, οἷον τύπτεις, τρίτον, οἷον τύπτει. Πρῶτον μὲν, ἀφ' οὗ ὁ λόγος. δεύτερον δὲ, πρὸς ὃν ὁ λόγος. τρίτον δὲ, περὶ οὗ ὁ λόγος. χρόνοι δὲ τρεῖς, ἐνεςὼς, παρεληλυθὼς, μέλλων. Τούτων ὁ παρεληλυθὼς ἔχει διαφορὰς τέσσαρας. παρατατικὸν, παρακείμενον, ὑπερσυντελικὸν, ἀόριςον. ὧν συγγένειαι τρεῖς. ἐνεςὼς πρὸς παρατατικὸν, παρακείμενος πρὸς ὑπερσυντελικὸν, ἀόριςος πρὸς μέλλοντα.

16. περὶ Συζυγίας. De conjugatione.

Συζυγία ἐςὶν ἀκόλουθος ῥημάτων κλίσις. Εισὶ δὲ συζυγίαι βαρυτόνων ῥημάτων ἕξ. ὧν ἡ μὲν πρώτη ἐκφέρεται διὰ τοῦ β. ἢ φ. ἢ π. ἢ πτ. οἷον λείβω, γράφω, τέρπω, κόπτω. Η δὲ δευτέρα διὰ τοῦ γ. ἢ κ. ἢ χ. ἢ κτ, οἷον λέγω, πλέκω, τρέχω, τίκτω. Η τρίτη διὰ τοῦ δ. ἢ θ. ἢ δύο ττ. οἷον ᾄδω, πλήθω, ἀνύττω. Η δὲ τετάρτη διὰ τοῦ ζ ἢ τῶν δύο σσ. οἷον φράζω, νύσσω, ὀρύσσω. Η δὲ πέμπτη διὰ τῶν τεσσάρων ἀμεταβόλων. λ. μ. ν. ρ. οἷον ψάλλω. νέμω, κρίνω, σπεί-

σπείρω. Η ἕκτη διὰ καθαρῦ τῦ ω. οἷον ἱππεύω, πλέω, βασιλεύω, ἀκέω. Τινὲς δὲ καὶ ἑβδόμην συζυγίαν διὰ τῦ ξ. καὶ ψ. οἷον ἀλέξω καὶ ἕψω.

17. περὶ τῶ περισπωμένων. De verbis quæ circumflectuntur.

Περισπωμένων δὲ ῥημάτων συζυγίαι τρεῖς. ὧν ἡ μὲν πρώτη ἐκφέρεται ἐπὶ δευτέρυ καὶ τρίτυ προσώπυ διὰ τῆς ει διφθόγγου, οἷον νοῶ, νοεῖς, νοεῖ. Η δὲ δευτέρα διὰ τῆς α διφθόγγου, προσγραφομένου μὲν τῦ ι, ὐ συνεκφωνυμένου δὴ, οἷον βοῶ, βοᾷς, βοᾷ. Η δὲ τρίτη διὰ τῆς οι διφθόγγου, οἷον χρυσῶ, χρυσοῖς, χρυσοῖ.

18. περὶ τῶ εἰς Μι. De Verbis in μι.

Τῶν δὲ εἰς μι ληγόντων ῥημάτων συζυγίαι εἰσὶ τέσσαρες, ὧν ἡ μὲν πρώτη ἐκφέρεται ἀπὸ τῆς πρώτης τῶ περισπωμένων, ὡς ἀπὸ τῦ τιθῶ γέγονε τίθημι. Η δὲ δευτέρα ἀπὸ τῆς δευτέρας, ὡς ἀπὸ τῦ ἱςῶ γέγονε ἵςημι. Η δὲ τρίτη ἀπὸ τῆς τρίτης, ὡς ἀπὸ τῦ διδῶ γέγονε δίδωμι. Η δὲ τετάρτη ἀπὸ τῆς ἕκτης τῶ βαρυτόνων, ὡς ἀπὸ τῦ πηγνύω γέγονε πήγνυμι.

19. περὶ Μετοχῆς. De Participio.

Μετοχή ἐςι λέξις μετέχυσα τῆς τῶ ῥημάτων καὶ τῆς τῶ ὀνομάτων ἰδιότητος. Παρέπεται δὲ αὐτῇ ταῦτα ἃ καὶ τῷ ῥήματι καὶ τῷ ὀνόματι, δίχα προσώπων τε καὶ ἐγκλίσεων.

20. περὶ Αρθρυ. De articulo.

Αρθρον ἐςὶ μέρος λόγου πτωτικὸν, προτασσόμενον καὶ ὑποτασσόμενον τῆς κλίσεως τῶ ὀνομάτων. καὶ ὑποτασσόμενον μὲν τὸ ὅς. προτασσόμενον δὲ τὸ ὁ. Παρέπεται δὲ αὐτῷ γένη, ἀριθμοὶ, πτώσεις. Γένη μὲν ὖν εἰσι τρία. ὁ ποιητὴς, ἡ ποίησις καὶ τὸ ποίημα. Αριθμοὶ δὲ τρεῖς, ἑνικὸς, δυϊκὸς, καὶ πληθυντικός. Ενικὸς μὲν οἷον τὸ, ὁ, ἡ, τό. δυϊκὸς δὲ τὼ, τὰ. πληθυντικὸς δὲ οἷον οἱ, αἱ, τὰ. Πτώσεις δὲ, ὁ, τῦ, τῷ, τὸν. ὦ. ἡ, τῆς, τῷ, τὴν, ὦ, τὸ, τῦ, τῷ, τὸ, ὦ.

21. περὶ Αντωνυμίας. De pronomine.

Αντωνυμία δέ ἐςι λέξις ἀντὶ ὀνόματος παραλαμβανομένη, προσώπων ὡρισμένων δηλωτική. Παρέπεται δὲ αὐτῇ ἕξ. πρόσωπα, γένη, ἀριθμοὶ, πτώσεις, σχήματα καὶ εἴδη.

22. περὶ πρωτοτύπων. De pronominibus primitivis & derivatis.

Πρόσωπα πρωτοτύπων μὲν, ἐγὼ, σύ, ἵ. Παραγώγων δὲ ἐμὸς, σός, ὅς. Γένη μὲν πρωτοτύπων διὰ μὲν τῆς φωνῆς ὐ διακρίνεται, διὰ δὲ τῆς ἀπ' αὐτῶν δείξεως,

ξεως, οἷον ἐγώ. τῶν δὲ παραγώγων, ὁ ἐμὸς, ἡ ἐμὴ, τὸ ἐμόν. Αριθμοὶ δὲ πρωτοτύπων ἑνικὸς μὲν, ἐγὼ, σὺ, ἵ. Δυϊκὸς δὲ σφῶϊ, νῶϊ. Πληθυντικὸς δὲ ἡμεῖς, ὑμεῖς, σφεῖς. Παραγώγων δὲ ἐμὸς, σὸς, ὅς. Δυϊκὸς ἐμὼ, σὼ, ὤ. Πληθυντικὸς ἐμοὶ, σοὶ, οἵ. Πτώσεις δὲ πρωτοτύπων μὲν ὀρθῆς ἐγὼ, σὺ, ἵ. γενικῆς δὲ ἐμοῦ σοῦ, οὗ. δοτικῆς δὲ ἐμοὶ, σοὶ, οἵ. Αιτιατικῆς ἐμὲ, σὲ, ἕ. Κλητικῆς δὲ σύ. Παραγώγων δὲ ἐμὸς, σὸς, ὅς. ἐμοῦ, σοῦ, οὗ. ἐμὸν, σὸν, ὅν. Σχήματα δὲ δύο, ἁπλοῦν, σύνθετον. ἁπλοῦν μὲν ἐμοῦ, σοῦ, οὗ. σύνθετον δὲ ἐμαυτοῦ, σαυτοῦ, ἑαυτοῦ. Ειδη δύο, ὅτι αἱ μέν εἰσι πρωτότυποι, ὡς ἐγὼ, σὺ, ἵ, αἱ δὲ παράγωγοι, ὡς πᾶσαι αἱ κτητικαὶ, αἳ καὶ διπρόσωποι καλοῦνται. Παράγονται δὲ οὕτως, ἀπὸ μὲν κτητικῶν αἱ ἕνα κτήτορα δηλοῦσαι, ὡς ἀπὸ τοῦ ἐμοῦ ὁ ἐμός· ἀπὸ δὲ δυϊκῶν αἱ δύο, ὡς ἀπὸ τοῦ νῶϊ νωΐτερος. Απὸ δὲ πληθυντικῶν αἱ πολλοὺς, ὡς ἀπὸ τοῦ ἡμεῖς ἡμέτερος. Τῶν δὲ ἀντωνυμιῶν αἱ μέν εἰσιν ἀσύναρθροι, αἱ δὲ σύναρθροι. ἀσύναρθροι μὲν οἷον ἐγὼ· σύναρθροι δὲ οἷον ὁ ἐμός.

23. Περὶ Προθέσεων. De præpositionibus.

Πρόθεσίς ἐστι λέξις προτιθεμένη πάντων τῶν τοῦ λόγου μερῶν ἔν τε συνθέσει καὶ συντάξει. Εἰσὶ δὲ πᾶσαι αἱ προθέσεις ὀκτὼ καὶ δέκα. ἐν, εἰς, ἐξ, πρὸ, πρὸς, σὺν, ἀνὰ, κατὰ, διὰ, μεταπαρὰ, ἀντὶ, ἐπὶ, περὶ, ἀμφὶ, ἀπὸ, ὑπὸ, ὑπέρ.

24. Περὶ Ἐπιρρήματος. De adverbio.

Ἐπίρρημά ἐστι μέρος λόγου ἄκλιτον, κατὰ ῥήματος λεγόμενον, ἢ ἐπιλεγόμενον ῥήματι. Τῶν δὲ ἐπιρρημάτων τὰ μέν ἐστιν ἁπλᾶ, τὰ δὲ σύνθετα. Απλᾶ μὲν, οἷον πάλαι, σύνθετα δὲ οἷον πρόπαλαι. Τὰ δὲ χρόνου δηλωτικὰ, οἷον νῦν, τότε, αὖθις. τούτοις δὲ ὡς εἴδη ὑπονοητέον τὰ καιροῦ παραστατικὰ, οἷον σήμερον, αὔριον, τόφρα, τέως, πηνίκα. Τὰ δὲ μεσότητος, οἷον καλῶς, σοφῶς. τὰ δὲ ποιότητος, πὺξ, λὰξ, βοτρυδὸν, ἀγεληδόν. τὰ δὲ ποσότητος, οἷον πολλάκις, ὀλιγάκις, μυριάκις. τὰ δὲ ἀριθμοῦ δηλωτικὰ, οἷον δὶς, τρὶς, τετράκις. τὰ δὲ τοπικὰ, οἷον, ἄνω, κάτω, ὧν σχέσεις εἰσὶ τρεῖς, ἢ ἐν τόπῳ, ἢ εἰς τόπον, ἢ ἐκ τόπου. οἷον οἴκοι, οἴκαδε, οἴκοθεν. τὰ δὲ εὐχῆς σημαντικὰ, οἷον αἶθε, εἴθε, ἀβάλε. τὰ δὲ ἀρνήσεως ἢ ἀποφάσεως, οἷον οὐ, οὐχὶ, οὐ δῆτα, οὐδαμῶς. τὰ δὲ συγκαταθέσεως, οἷον ναὶ, ναίχι. τὰ δὲ ἀπαγορεύσεως, οἷον μὴ, μηδῆτα, μηδαμῶς. τὰ δὲ παραβολῆς ἢ ὁμοιώσεως, οἷον ὡς, ὥσπερ, ἠΰτε, καθὰ, καθάπερ. τὰ δὲ θαυμαστικὰ, οἷον βαβαί. τὰ δὲ εἰκασμοῦ, οἷον ἴσως, τάχα, τυχόν. τὰ δὲ τάξεως, οἷον ἑξῆς, ἐφεξῆς, χωρίς. τὰ δὲ ἀθροίσεως, οἷον ἄρδην, ἅμα: τὰ δὲ παρακελεύσεως, οἷον εἶα, ἄγε, φέρε. τὰ δὲ συγκρίσεως, οἷον μᾶλλον, ἧττον. τὰ δὲ ἐρωτήσεως, οἷον πόθεν, ποῦ, πηνίκα, πῶς. τὰ δὲ ἐπιτάσεως, οἷον λίαν, σφόδρα, ἄγαν, πάνυ, μάλιστα. τὰ δὲ συλλήψεως, οἷον ἅμα, ὁμοῦ, ἄμυδις. τὰ δὲ ἀπομοτικὰ οἷον μά. τὰ δὲ κατομωτικὰ, οἷον νή. τὰ δὲ θετικὰ, οἷον γαμητέον, γραπτέον, πλευτέον. τὰ δὲ θειασμοῦ, οἷον εὐοῖ, εὐάν.

25. Περὶ Συνδέσμων. De conjunctionibus.

Σύνδεσμός ἐστι λέξις συνδέουσα διάνοιαν μετὰ τάξεως, καὶ τὸ τῆς ἑρμηνείας κεχηνὸς πληροῦσα. Τῶν δὲ συνδέσμων οἱ μέν εἰσι συμπλεκτικοὶ, οἱ δὲ διαζευκτικοὶ, οἱ δὲ συναπτικοὶ, οἱ δὲ παρασυναπτικοὶ, οἱ δὲ αἰτιολογικοὶ, οἱ δὲ παραπληρωματικοί. Καὶ συμπλεκτικοὶ μέν εἰσιν, ὅσοι τὴν ἑρμηνείαν ἐπ' ἄπειρον ἐκφερομένην συνδέουσιν. Εἰσὶ δὲ οἵδε. μὲν, δὲ, τε, καὶ, ἀλλὰ. ἠμὲν, ἠδὲ, ἀτὰρ, αὐτὰρ, ἤτοι. Οἱ δὲ διαζευτικοί εἰσιν ὅσοι τὴν μὲν φράσιν ἐπισυνδέουσιν, ἀπὸ δὲ πράγματος εἰς πρᾶγμα διϊστῶσιν. Εἰσὶ δὲ οὗτοι, ἢ, ἤτοι, ἠέ. Συναπτικοὶ δέ εἰσιν, ὅσοι ὕπαρξιν οὐ δηλοῦσι, σημαίνουσι δὲ ἀκολουθίαν· Εἰσὶ δὲ οἵδε, ἐπεὶ, εἰ, εἴπερ, εἰ δὴ, εἰδήπερ. Παρασυναπτικοὶ δέ εἰσιν ὅσοι μεθ' ὑπάρξεως καὶ τάξιν δηλοῦσιν. Εἰσὶ δὲ οἵδε, ἐπεὶ, ἐπείπερ, ἐπειδὴ, ἐπειδήπερ. Αἰτιολογικοὶ δέ εἰσι, ὅσοι ἐπ' ἀποδόσει αἰτίας παραλαμβάνονται. Εἰσὶ δὲ οἵδε, ἵνα, ὄφρα, ὅπως, ἕνεκα, οὕνεκα, διὸ, διότι, καθὸ, καθότι, καθόσον. Απορηματικοὶ δέ εἰσιν, ὅσοι πρὸς τὰς ἐπιφοράς τε καὶ συλλήψεις τῶν ἀποδείξεων εὖ διάκεινται. Εἰσὶ δὲ οἵδε, ἄρα, ἀλλὰ, ἀλλαμὴν, τοιγάρτοι, τοιγαροῦν. Παραπληρωμοντικοὶ δέ εἰσιν, ὅσοι μέτρου ἢ κόσμου ἕνεκεν παραλαμβάνονται. Εἰσὶ δὲ οἵδε. δὴ, ρα, νυ, πουν, τοι, θὴν, αρ, δῆτα, περ, πω, μὴν, ἂν, αὖ, οὖν κεν, γε. Τινὲς δὲ προσιθέασι καὶ ἐναντιωματικοὺς, οἷον ἔμπης, ὅμως.

Hactenus Dionysii Thracis Grammatica.

Seqvuntur ibi plura de prosodia, sed qvæ à juniore addita esse testatur Porphyrius in eodem volumine MStus, cujus hæc sunt verba: ἰστέον ὡς οὐ Διονύσιος ὁ περὶ τῶν ὀκτὼ μερῶν λόγου διδάξας ἡμᾶς καὶ ἔτι περὶ τούτων περὶ στοιχείων καὶ συλλαβῶν καὶ λέξεων, οὐκ ἀπὸ προσῳδιῶν ἤρξατο, ἀλλ' ἀπὸ τῆς ὅρου τῆς Γραμματικῆς. Τὰ δὲ περὶ προσῳδίας ἕτερός τις τούτου μεταγενέστερος διὰ τοὺς ἄρτι Γραμματικοὺς ἀρχομένους ἀναγκαίως ἐδίδαξε.

In Bibl. Vindobonensi, ut refert Nesselius, exstant MSta Dionysii Thracis *erotemata Grammatica & Rhetorica.* Vide eum parte IV. pag. 48.

XV. *Alii Grammatici Græce editi.*

I. Ad calcem Grammaticæ Urbani Bellunensis, de qva p. 14. dicere me memini, subjiciuntur Græce 1) ἀποσπασμάτιον ex antiqvissimo Grammatico TRYPHONE, *de vocum passionibus sive figuris,* πάθη τῶν λέξεων, qvod Græce etiam & latine exstat ad calcem Grammaticæ Græcæ Alexandri Scoti Lugd. 1614. 8. pag. 954-956. Occurrit MS. Lipsiæ in Bibl. Paulina, Oxoniæ inter Codd. Barocciaatqve alibi.

II. S. BASILII περὶ Γραμματικῆς γυμνασίας, *de Grammatica exercitatione* exſtat Græce ad calcem Syntaxeos Apollonii Dyſcoli, Florent. 1515. 8. hinc Græce & Latine cum Gvil. Cognati verſione prodiit Baſil. 1533. & in appendice operum Baſilii magni pag. 171-194. Pariſ. 1618. fol. & in noviſſima editione Baſilii Pariſ. 1638. Tom. 3. pag. 592. Laudat Homerum, Lucianum & Plutarchi Ἠθικά. Qvod vero inter alia illuſtrat etiam verba τοῦ χρυσορρήμονος Ἰωάννου, Joannis Chryſoſtomi, inde ſatis ſe prodit ſcriptum eſſe à juniore aliqvo, non à magno illo Baſilio Cæſareenſi. Atqve jam à Martino Cruſio in TurcoGræcia p. 44. notatum eſt, verum auctorem eſſe Manuelem Moſchopulum. Hic calami errore in præſtantiſſimi Cavei Hiſtoria literaria, ubi de Baſilii ſcriptis diſſerit, Joannes Moſchopulus appellatur. Certe pleraqve iisdem verbis leguntur in Manuelis Moſchopuli περὶ σχεδῶν, ut conferenti patebit.

III. *Henricus Stephanus* in Appendice theſauri Græcæ Lingvæ hæc è veteribus Grammaticis Græcis Latine adjunxit, qvæ deinde ejus exemplo ad calcem Lexici ſui exhibuit qvoqve Stephani epitomator Joannes Scapula:

1) De Græcæ Lingvæ dialectis ex ſcriptis JOANNIS GRAMMATICI qvæ τεχνικὰ fuerunt inſcripta. Hunc Joannem, Gregorius Corinthius *Philoponum* appellat.

2) De Dialectis excerptis à CORINTHO, ſive potius à GEORGIO ſeu GREGORIO PARDO, *Corinthi* deinde Metropolitano * qvi ſæculo XII. ſcripſit & Tryphonis Grammatici ac Johannis Philoponi monumentis uſum ſe fuiſſe profitetur, librumq; ſuum juveni cuidam conſecravit: Ἰδοὺ σοι καὶ τὰς διαλέκτους ἐγχειρίζω, νέαν μοι πάντων φιλολογώτατε, περὶ ὧν ὅ, τε ΦΙΛΟΠΟΝΟΣ ἸΩΑΝΝΗΣ ἐποίησε, καὶ ΤΡΥΦΩΝ ὁ Γραμματικὸς, καὶ ἄλλοι πολλοί, οἷς ἱκανὴ περὶ τὰ βιβλία διατριβὴ καὶ ἄσκησις γέγονεν, ὅπως δέ τις μέχρι καὶ σήμερον τὸ πᾶν ἑκάστης τῶν διαλέκτων ἐγνώριζε. De his aliisqve qvi Dialectos Græcorum expoſuerunt, dixi lib. 4. c. 34.

3) Ex PLUTARCHO excerpta de Dialectis, tropis & ſchematibus, atq; Homerico eorum uſu. Petita hæc è vita Homeri qvæ ſub Plutarchi nomine fertur, & à viris qvibusdam doctis ** refertur ad

 Diony-

* Vide Allatium de Georgiis p. 420.

** Confer, ſi placet, qvæ de hac vita dixi lib. 2. c. 1. §. 4.

Dionysium Halicarnasseum. Ex eadem petitum est Plutarchi de metris in Codice MS. Bibl. Cæsareæ apud Lambecium V. p. 258. & in Codice Barocciano 125.

3) *De spiritibus dictionum*, περὶ πνευμάτων libellus, qvi collectus fertur ex nescio qvo THEODORITO & aliis. Etiam Labbeus in Bibl. nova MSS. memorat p. 105. Theodoretum *de literis & de spiritibus*, qvem ait manu exaratum servari in Codicibus 901. & 29. Et in Codice Barocciano 68. exstat Theodoretus de spiritibus ex Herodiano, Πατριϰίῳ Θεοδώρητος.

4) De passionibus sive figuris dictionum ex TRYPHONE Grammatico.

5) CYRILLI sive potius JO. PHILOPONI συναγωγὴ τῶν πρὸς διάφορον σημασίαν διαφόρως τονουμένων λέξεων, *collectio vocum quæ pro diversa significatione accentum diversum accipiunt.* Hunc librum qvibus differentiæ vocum Græcarum qvoad tonum, spiritum, genus utili instituto explicantur, longe locupletiorem & plus qvintuplo à se auctum separatim edidit vir de Græcis literis immortaliter promeritus Erasmus Schmidius, Witebergæ 1615. 8. præmissa dissertatione de pronunciatione Græca antiqva contra νεόφυτον sive novam.

6) AMMONII περὶ ὁμοίων ϰαὶ διαφόρων λέξεων, *de similibus & differentibus vocabulis liber* Græce. De hoc vide si placet qvæ dixi l. 4. c. 26.

7) Τάξις παλαιὰ ϰαὶ ὀνομασίαι τῶν ἀρχόντων.

8) Ὀρβικίου περὶ τῶν περὶ τὸ στράτευμα τάξεων.

9) Verborum themata qvæ magna ex parte vel sunt anomala, vel poëtica, aut certe ejusmodi, ut non obviam cuilibet habeant originem. Hanc collectionem H. Stephanus ipse ex Hesychio, Eustathio, Varino & aliis scriptoribus congessit.

10) HERODIANI περὶ τῶν ἀριθμῶν, *de numeris*, qvomodo apud Græcos notari soleant. Græce & Latine, subjuncto H. Stephani auctario.

11) GALENI περὶ μέτρων ϰαὶ σταθμῶν, *de mensuris & ponderibus libellus* Galeno adscriptus & ex iis qvæ apud Paulum Æginetam & Scholiastem Nicandri leguntur emendatus, Græce & Latine. In hoc leguntur etiam nonnulla ἐϰ τῶν Κλεοπάτρας ϰοσμητιϰῶν, ex Reginæ Cleopatræ Cosmeticis sive de munditie corporis curanda & Dioscridis de mensuris ac ponderibus.

12) De mensibus & partibus eorum, diatriba Henrici Stephani.

IV.

IV. EMANUELIS MOSCHOPULI *Grammaticæ Artis Methodus* una cum Gazæ libris duobus prioribus prodiit Græce Basil. apud Jo. Walderum 1540. 4. Incipit: τί ἐστιν προσῳδία. Præter ἐρωτήματα continet etiam Canones, & περὶ κλίσεως præcepta. Habeo idem Moschopuli opus Grammaticum MStum in charta, exaratum Anno Græcorum ϛϡνή hoc est CHristi 1450. qvod olim fuit Jo. Alexandri Brassicani, cujus nomen A. 1525. Budæ inscriptum, in fronte libri apparet, una cum insignibus, in qvibus Jani bifrontis imago, adscripto hoc Græco disticho:

Κερδαλέους δίζεσθε δόμους ληΐστορες ἄλλους,
Τοῖς δὲ γάρ ἐστι φύλαξ ἔμπεδος ἡ πενίη.

Atqve his versibus latinis, in qvibus Janus loqvitur:

Ampla quidem merito Linguæ Græcæ atque Latinæ
Concessa est fidei Bibliotheca meæ.
Parte ab utraque oculos circumfero, possit iniqua
Ne quis forte bonum tollere fraude librum.

Duo fuere Manueles Moschopuli, unus Cretensis, * temporibus Andronici Palæologi senioris clarus circa A. C. 1392. alter hujus ἀνεψιός sive patruelis, Byzantinus, qvi post captam CPolin una cum aliis Græcis in Italiam profugus fuit. Priori tribuuntur Erotemata in Codice Barocciano 35. qvemadmodũ posteriorem auctorem habet liber *de Vocibus Atticis* in Philostrati † imaginibus & aliis scriptorib⁹, de qvo dixi lib. IV. c. 34. §. 12. & qvæ *de constructione nominum & verborum* & περὶ προσῳδίας edita sunt ab Aldo 1525. 8. recusa vero Paris. 1544. 8. Basil. 1546. 8. Hujus qvoq; Moschopuli putem librum περὶ γραμματικῆς γυμνασίας, qvem inter opera *S. Basilii* †† Cæsareensis editum paulo ante memoravi: Ejusqve plane argumenti σχεδογραφίαν sive praxin περὶ σχεδῶν ** h. e. de partibus orationis, qva exempla analyseos Grammaticæ, & ratio Grammaticè examinandæ orationis traditur. Hic

E 3 liber

* Crusius TurcoGræc. p. 44.

† Hic est liber Gesnero memoratus, sub titulo: *Collectanea vocabulorum juxta ordinem Alphabeti ex imaginibus Philostrati.*

†† Hanc intellige *schedam Basilicam*, qvam Moschopulo tribui scribit Jo. Scherpezelius V. C. præf. ad paraphrasin librorum primorum Iliadis.

** Vide Cangium glossario Græco & ab Alexiadem pag. 421. & Moschopulum ipsum p. 46. ubi vocabula σχεδογραφεῖν & σχέδος interpretatur.

liber nitidis typis excusus Græcè Paris. 1545. 4. apud Rob. Stephanum, multis reprehenditur ab Henr. Stephano de lingvæ Græcæ studiis pag. 6. seq. Et multa in eo nullius usus, nec pauca falsa esse notavit Vossius lib. 1. Aristarchi. Haud inutilis tamen recte utentibus liber, longe, Cangio teste, auctior editis exstat in Bibliotheca Regis Galliæ. Juniori Moschopulo etiam tribui video *Paraphrasin* sive *ἐξήγησιν Grammaticam in duos primores libros Iliados*, qvæ MS. fuit in Bibl. Palatina, & ex alio codice Bibl. Jesuitarum Antvverpiensi vulgata est à Jo. Scherpezelio, Amstelod. 1702. 8. Nec minus *scholia in Hesiodi Opera & Dies*, de qvibus dictum à me lib. 2. cap. 8. §. 10. At Moschopuli Cretensis sunt Ἐπιμερισμοὶ & scholia interlinearia ac marginalia in *Philostrati Heroicorum librum*, MSta in variis Bibliothecis, ut Vindobonensi: Fuerunt etiam inter Codices Gudianos, qvi jam accesserunt Bibliothecæ Gvelpherbytanæ. Incertum, utri amborum tribuenda *Synopsis vitæ Euripidis*, una cum brevi commentatiuncula περὶ τοῦ εἰδώλου, sæpius in fronte Tragici hujus edita, & à Caspare Stiblino latine versa: tum qvæ in eadem Bibliotheca Vindobonensi MSta exstant *scholia in Pindari Olympionicas*, & *scriptum de Dialecto Jonica*, nec non περὶ πνευμάτων *de spiritibus* & *ænigma* qvod memorat Lambecius VII. pag. 250. Nesselius I. pag. 302. & qvæ in Cod. Barocciano 68. *de solœcismis* & *parœmiæ vulgares*. & qvæ ipse possideo manu exarata *scholia in antiqua Epigrammata*, tum *Lexicon amplum* & *commentatio de metris* MS. in Bibl. Ambrosiana † & libellus Arithmeticus *de quadratis Magicis*, qvem è Codice MS. Bibl. Regis Christianissimi latine vertit vir acutissimus Philippus de la Hire, teste Jo. Baptista du Hamel in Historia Regiæ scientiarum Academiæ An. 1691. pag. 297. Confer de hoc Moschopuli scripto Memorias Academiæ scientiarum Parisiensis Gallice editas A. 1705. p. 212. seq. & 481. & A. 1710. p. 182. Hoc puto esse qvod *in quadranguli inventionem* servari in Bibl. Diegi Hurtandi Venetiis, scripsit Gesnerus in sua Bibliotheca.

V. EMANUEL CHRYSOLORAS primus recentiorum Grammaticorum Græcorum qvi in Italia Græcas literas docuit: Μανουῆλος ὁ χρυσολωρᾶς ὁ φυτεύσας καὶ διδάξας ἐν Ἰταλίᾳ τὰ ἑλληνικά, οὗ βιβλίον οὐκ οἶδ᾽ ὅπως τινὲς τῶν ἀμαθῶν συστείλαντες διέφθειραν, inqvit Constantinus Lascaris lib. 3. Grammaticæ p. 282. Erotemata Chry-

† Montfauconus diar. Ital. p. 17.

Chryſoloræ, hoc eſt Grammaticæ ejus compendium habemus excuſum ſæpius Græce ut Venetiis 1512. apud Aldum 8. & Florentiæ 1516. 8. Argentorati 1516. 4. Venet. 1517. 8. Pariſ. 1547. 4. & Græce ac Latine eum Sylvii verſione ib. apud Wechelum 1539. 8. Secutus eſt hæc erotemata Chryſoloræ, Voſſio notante, Gvarinus Veronenſis.

VI. CONSTANTINUS LASCARIS Byzantinus, Grammatica Meſſanæ & Mediolani ſcripſit A. 1460. ad 1470. vide Laſcarim ipſum in calce libri 3. & Cruſium in TurcoGræcia p. 102. Ejus libri tres Grammaticæ *Græcæ*, ut particulas ſeparatim editas omittam, prodiere Græcæ Romæ 1508. 8. & Mediolani 1476. 4. & ex emendatione Joannis Pathuſæ, Athenienſis Hierodidaſcali Venet. 1711. 8. cum Cebetis tabula & encomio Moriæ ſcripto verſibus politicis. Græce & Latine apud Aldum 1512. 4. & Lovanii 1516. 4. & apud Paulum Manutium 1558. 8. & Baſil. 1547. 8. Ad calcem libri tertii teſtatur ſe adhibuiſſe Manuelem Chryſoloram, cujus librum ab imperitis contractum qveritur: & TEHODORI GAZÆ * libros qvatuor βιβλία κάλλιστα καὶ ἐλλογιμώτατα. Libros qvatuor Apollonii dyscoli, Ἡρωδιανοῦ πλεῖστα, Συγγέλου Ἱεροσολυμίτου ** τὸ περὶ συντάξεως, Μαξίμου τοῦ Πλανούδου τὸν διάλογον καὶ τὸ περὶ συντάξεως, καὶ περὶ μεταβατικῶν καὶ ἀμεταβάτων *de verbis tranſitivis & intranſitivis.* Τρύφωνος καὶ Θεοδοσίου καὶ χοιροβοσκοῦ τὰ εὑρισκόμενα. Περὶ συνωνύμων ῥημάτων, περὶ τρόπων καὶ σχημάτων ποιητικῶν, περὶ παθῶν, περὶ πνευμάτων, περὶ ποιότητος καὶ ποσότητος, περὶ ἰδιωμάτων. Τὰ τοῦ Μοσχοπούλου πάντα, τὰς ἐκλογὰς Θωμᾶ τοῦ Μαγίστρου, τὰς τοῦ Φρυνίχου, τὰς τοῦ Ἀρποκρατίωνος, τὸν Πολύδευκην αὐτόν. Τα περὶ μέτρων διάφορα, καὶ τὰ τοῦ Ἡφαιστίωνος. Τὰ περὶ τόνων Ἡρωδιανοῦ καὶ Θεοδοσίου, ὃ συνετέμον ἐν βραχεῖ. Τὰ λεξικὰ, τὰ Ἐτυμολογικὰ καὶ τἄλλα ὅσα εἰς τας ἀρχὰς ἀνήκει καὶ θεμέλια τῆς Ἑλληνικῆς γλώττης. Laſcaris de veris Græcarum literarum for-

* Præter editiones ſupra pag. 13. & 15. memoratas *Gazæ* Grammatica Græca prodiit Græcè Florent. 1520. 8. Venet. 1525. 8. & ſæpius Pariſiis atqve Baſileæ. Græce & Latine cum interpretatione latina ex Eraſmo, Conr. Heresbachio, Jac. Tuſano & Cornelio Croco Baſil. 1522. 4. 1529. 4. & cum verſione Eliæ Andreæ Pariſ. 1551. 4.

** *Michaëlis Syngeli*, presbyteri Hieroſolymitani cujus Syntaxis verborum edita Græce eſt ſub *Georgii Lecapeni* nomine, ut dixi ſupra p. 16.

formis Parif. 1536. 8. una cum Adriano Amerotio de dialectis, Ceratino de fono literarum &c. Hujus Conftantini Lafcaris Epitome libri XVI Herodiani μεγάλης προσωδίας exftat MS. in variis Bibliothecis, etiam in Johannea hujus Urbis: Κωνσταντῖνος ὁ Λάσκαρις Ἰακώβῳ Ξυμένῃ τῷ Μουλιέρῳ μυστικῷ λογιωτάτῳ τοῦ ἀντιβασιλέως τῆς νήσου Σικελίας. Ὁ πολυμαθὴς ΗΡΩΔΙΑΝΟΣ, οὗ λόγος πολὺς ἐν Γραμματικῇ, υἱὸς γεγονὼς Ἀπολλωνίου ἐκείνου τοῦ Ἀλεξανδρέως, διὰ τὴν πενίαν ἀποδημήσας τῆς πατρίδος, εἰς τήν ποτε θαυμαστὴν ἔπλευσε Ῥώμην, τὴν κοινὴν ἑστίαν ἐπὶ τοῦ Εὐσεβοῦς * Ἀντωνίνου αὐτοκράτορος δικαίου καὶ λογίου ἐν ἑκατέρᾳ τῇ γλώσσῃ, ὑφ' οὗ φιλοτίμως ὑποδεχθεὶς, τιμηθείς τε καὶ εὐεργεθεὶς, οὐ μόνον τὴν Ἑλλάδα φωνὴν ηὔξησε διδάξαι, ἀλλὰ καὶ πάμπολλα θαυμάσια συνέθηκε, τούτῳ βασιλεῖ χαριζόμενος. Μεθ' ὧν καὶ τὸ περὶ τόνων, ΤΗΝ ΜΕΓΑΛΗΝ φημὶ ΠΡΟΣΩΙΔΙΑΝ, ἐκείνῳ ἐπέγραψεν ΕΝ ΒΙΒΛΙΟΙΣ ΕΙΚΟΣΙ, βίβλον πολύστιχον, ἣν μετὰ ταῦτα ΘΕΟΔΟΣΙΟΣ ἐπιτεμὼν τόντε ἀριθμὸν τῶν βιβλίων, τό, τε μῆκος ἐφύλαξε, διὰ τὸ μὴ οἷόν τε βραχίστην ἐπιτομὴν τὴν βίβλον δέξασθαι, καὶ μάλιστα ἐν τῷ τῆς ὀνοματικῆς τόνῳ, πολυποικιλτάτῳ ὄντι. Ταῦτα τοι καὶ αὐτὸς πολλάκις προθυμηθεὶς, βραχῦναι οὐκ ἐποίησα, ἵνα μὴ πάθω ταυτὸν ἐνίοις, οἳ συντεμόντες ἔδοξαν σταγόνα Νείλου ἀρύσαι. Τὸ δὲ ἙΚΚΑΙΔΕΚΑΤΟΝ συντεμών τε καὶ συντάξας κατὰ τὰς δ' συζυγίας τῶν νεωτέρων, ἔπεμψά σοι. Seqvitur deinde profodia verborum, qvænam βαρύτονα & qvæ περισπώμενα five circumflexa, definit in his verbis: πλὴν τοῦ ἔγρω ἀπὸ τοῦ ἐγείρω κατὰ συγκοπήν. Promifit Lafcaris fimiliter in Xymenis fui ufum traditurum profodiam nominum, περὶ τῶν τόνων τῶν ὀνομάτων. Et Grammatica Conftantini, & Epitome ejus exftat MS. in Bibl. Vindobonenfi.

VII. JANI LASCARIS de veris Græcarum literarum formis ac caufis apud antiqvos. Parif. 1536. 8.

VIII. DEMETRII CHALCOCONDYLÆ Erotemata Græca Parif. 1525. 4. & cum Mofchopuli Syntaxi Bafil. 1546. 8. De formatione temporum ex libro Chalcocondylæ apofpafmation excufum femel iterumqve una cum erotematis Chryfoloræ, de qvibus fupra.

IX.

* Intellige Marcum Antoninum Philofophum, qvi etiam Pius qvandoqve audit. Vide qvæ de Herodiani profodia fupra p. 10.

IX. ALEXANDRI HELLADII Theſſali ςαχυολογία τεχνολογικὴ τῆς Ἑλλάδος φωνῆς, ſive ſpicilegium Grammatices Græcæ per qvæſtiones & reſponſiones, cum præmiſſo dialogo *de pronunciatione Linguæ Græcæ in Europa*, prodiit Græce & Latine, Noribergæ 1712. 8. Hic Helladius, qvi etiamnum ſpirat florente juventa, pleraqve repetiit ex libro recuſo Venetiis apud Nicolaum Sarum 1694. 8. qvi inſcribitur: ςαχυολογία τεχνολογικὴ κατ' ἐρωταπόκρισιν τῆς Γραμματικῆς τέχνης, ἐκδοθεῖσα παρὰ ΒΥΣΣΑΡΙΩΝΟΣ ἱερομονάχου ΜΑΚΡΗ, τοῦ ἐξ Ἰωαννίνων. Recenſuit *Joannes Abramius* Cretenſis, addiditqve 1) Ammonium de differentiis vocum, 2) Τάξιν παλαιὰν καὶ ὀνομασίας τῶν ἀρχόντων, qvod ſcriptum ad calcem Svidæ & in aliis Lexicis Græcis ſæpius prodiit, 3) Orbicii appellationes ordinum præfectorumqve militarium. 4) Τὰ τοῦ η σημαντικά. 5) Τὰ τοῦ ὡς σημαντικά. 6) περὶ τοῦ ἐφελκυστικοῦ ν', ἐκ τοῦ ΧΟΙΡΟΒΟΣΚΟΥ. 7) Ἐκ τοῦ αὐτοῦ χοιροβοσκοῦ περὶ τοῦ ἐν πᾶσι τοῖς ῥήμασι κανόνας ζητοῦντας καὶ ὁμοιότητας. 8) Aurea carmina Pythagoræ.

Grammatici Græci adhuc inediti.

Ammonii de acyrologia MS. Cod. Reg. Pariſ. 24.

Andreæ Grammatici de pedibus. Labbe Bibl. nova MSS. p. 110. Forte *Andreæ Doni*, recentis admodum ſcriptoris cujus Grammatica αὐτόγραφος in Codice Barocc. 19. & Moſchopuli ſchedographia manu ejus ſcripta Cod. 53.

Anonymi plures, ut in Bibl. Bodlejana Cod. 14. & 35. Barocc. περὶ τοῦ πῶς συνέστη ἡ τῶν Ἑλλήνων γραμματικὴ εὕρεσις, καὶ ἐκ τίνων καὶ ποίων ἀνδρῶν τῶν παρ' Ἕλλησι στοιχείων εἰσαγωγὴ ἀπὸ τοῦ ἀλὴφ γέγονεν Ἑβραϊκοῦ πρώτου στοιχείου. Alia Cod. 45. 46. 50. 52. 57. 6[illegible]. 71. 76. 116. 119. &c.

Apollonii dyscoli nonnulla, de qvibus ſupra pag. 4. Ejusdem de paſſionibus dictionum in Codice Barocc. 45. incipit: τὰ πάθη τῶν λέξεων. Hujus ſcriptoris editam ſyntaxin, utut parum vulgo tritam Ezechiel Spanhemius à Salmaſio tanqvam optimam Helleniſmi magiſtram commendatam ſibi celebrat pag. 199. b. ad Julianum. De cognomine *dyscoli*, forte veriſſima ratio eſt qvod

F ſit

sit ita dictus ob egestatem & vitam inopem, qvæ δύσκολος Græcis appellatur, ut apud Aristophanem in Pluto v. 264. ψυχρὸς βίος καὶ δύσκολος.

Mich. Apostolii de figuris Grammaticis edere voluit Allatius. Vide infra, in Herodiano.

Arcadii Grammatica libris XIX. Cod. Reg. Paris. 450. Ἀρκαδίου περὶ τόνου τῶν ὀκτὼ μερῶν τοῦ λόγου καὶ περὶ εὑρέσεως τῶν προσῳδιῶν καὶ περὶ ἐγκλινόντων, ἐν ᾧ καὶ περὶ πνευμάτων καὶ χρόνων. MS. in Codice Colbertino 3123. Salmasius Epist. V. ad Vossium: *Inter alia vidi Apollonii τεχνικὰ & Arcadii Grammatici opera, in quibus, præcipue in Apollonio multa reperiuntur citata testimonia Alcæi, Sapphonis, Corinnæ, Rhintonis, Sophronis & aliorum qui lingua Æolica aut Dorica mera scripsere, ex quibus duabus dialectis non te latet conflatam esse Romanam priscam loquelam.*

Aristarchi Grammatici Canonum thesaurus. Cod. 6. Bibl. Regiæ Paris. Labbe p. 104. Bibl. novæ MSS.

Christoduli, vide infra, *Planudæ & Thomæ Magistri.*

Demetrii Anagnostæ Grammatica MS. Florentiæ in Codice XIV. sæculi, in Bibl. monasterii B. Mariæ.

Demetrii Chrysoloræ Erotemata Grammaticæ in Bibl. Vindob. teste Nesselio IV. pag. 163. nisi Demetrium Chrysoloram scripsit pro Emanuele Chrysolora, de cujus erotematis sæpius excusis dixi supra pag. 38. seq. Hujus Demetrii Chrysoloræ Epistolæ centum ad Imp. Manuelem Palæologum, exstant in Codice Baroc-ciano 125.

Diomedes Scholasticus in Dionysium Thracem. Cod. Barocc. 116. & in Bibl. Johannea Hamb.

Dionysii Atticistæ excerpta qvædam ex Codice MS. Henrici Scrimgeri ad Meursium misisse se testatur Patricius Junius Epistola ad eum data, qvæ cum aliis pluribus ad eundem scriptis est apud me.

Georgii Chœrobosci περὶ τρόπου τῶν κατὰ ποιητικὴν καὶ Θεολογικὴν χρῆσιν. Citat Meursius glossar. in κῦρις. MS. Colbert. 1825. Barocc. 36. 68. 71. & Ejusdem περὶ προσῳδιῶν in Bibl. Johannea hujus urbis & Oxoniæ in Bodlejana Cod. Barocc. 116. incipit: ἰστέον ὅτι τριχῶς λέγεται ἡ προσῳδία. *De XXVII. tropis & figuris poëticis & de spiritibus atque accentibus* exstat MS. in Bibl. Vindobonensi.

De

De ſpiritibus ſervatur etiam in Vaticana, Cod. 883. Allatio teſte, & incipit: τὸ ᾶ περὶ τοῦ ἑαυτοῦ ψιλοῦται ἀεί, Ἀαρὼν, ἄαπτος. *Grammatica* MS. Romæ in Collegio Græcorum incipit: τί ἐστιν Γραμματική; τέχνη θεωρητικὴ καὶ πρακτική. In titulo additur, ab aliis tribui (falſo haud dubie) S. Baſilio. Γεωργίου τοῦ χοιροβοσκοῦ γραμματική. Ἄλλοι λέγουσιν ὅτι τοῦ ἁγίου Βασιλείου. Ejusdem Chœroboſci eſt, inqvit Allatius, qvod apud Joannem Suzium fuiſſe tradit Verderius in ſupplemento, Georgii Grammatici *de Syntaxi*. Leguntur qve hodie in Bibliotheca Regis Gallorum Georgii Chœroboſci Doctoris Oecumenici *de tropis, de dialectis, de ſchematibus. Ejusdem Orthographia. Iterum de tropis poëticis. Ejusdem Grammatia. Ex Chœroboſco variæ regulæ Grammaticæ.* Vide Labbeum Bibl. nova MSS. pag. 104. & 110. qvi pag. 106. memorat *Canones Grammaticos dictante Georgio Diacono, doctore Oecumenico.* Idem forte ſcriptum qvod apud Allatium p. 321. de Georgiis ex Codice 1385. Regis Chriſtianiſſimi refertur hoc titulo: προλεγόμενα τῶν Θεοδοσίου κανόνων ἀπὸ φωνῆς Γεωργίου Διακόνου, οἰκουμενικοῦ διδασκάλου. Incipit: Ἐπειδὴ κανόνων εἰσαγωγικῶν μέλλομεν ἄρχεσθαι, ἐν ἐπιτομῇ ᾗ τούτους παραδίδωσιν ἡμῖν ὁ Θεοδόσιος, μάθωμεν τί ἐστι κανών. Sed hunc Georgium Diaconum qvi Theodoſii Alexandrini Canones Grammaticos illuſtravit, atqve exſtat etiam in Bibliotheca Segvieriana * & in Bodlejana, Codice Barocc. 76. 116. 119. &c. Chœroboſco juniorem & ab eo diverſum qvidam volunt, licet Chœroboſcum etiam Chriſtianum fuiſſe & Doctoris œcumenici titulo inſignitum conſtat. Alium præterea *Georgium Grammaticum* memorat Allatius pag. 322. Anacreontica ejus carmina, qvæ edere etiam voluit, celebrans. Fuit & Georgius Grammaticus ſæculo XV. qvi ſcripſit Codicem Græcum 3265. in Bibl. Regia Pariſ. ut notat Montfauconus p. 99. Palæographiæ Græcæ. Georgius Chœroboſcus *de ſolœciſmo*, & qvot modis committitur. In Codice Barocc. 71. Ἐπιμερισμοὶ Pſalmorum novem ſub hujus Georgii nomine lecti Allatio, † atqve in Scoriacenſi Bibl. qvondam obvii, qvibus novem Pſalmi Grammatica analyſi evolvuntur,

* Vide Catalogum MSS. Græcorum Segvierianæ Bibl. (qvæ hodie Cosliniana eſt) p. 15.

† pag. 319. de Georgiis.

vuntur, ſi non alium Grammaticum habeant auctorem, oſtendunt Chœroboſcum hunc fuiſſe Chriſtianum, qvi vixit ante Stephanum Byz. ἐθνικῶν ſcriptorem vel ejus Epitomatorem Hermolaum, qvi Juſtiniano Imp. opus ſuum dedicavit, adeoq; floruit ſæculo ſaltem qvinto poſt CHriſtum natum. Citat certe Stephanus vel Hermolaus in Ταμίαθις Georgii Chœroboſci ὀνοματικὸν ſive librum de nominibus, uti Etymologici Magni ſcriptor, ῥηματικὸν ejusdem ſive de verbis opus Grammaticum in Θεάψας. Chœroboſci cognomen per convicium ei impoſitum fuiſſe obſervat Allatius ex Euſtathii Commentariis in carmina Jambica Damaſceni de Pentecoſte. Freqventer citatur in Etymologico M. qvi *canonum* ejus Grammaticorum & *Orthographiæ* ſubinde mentionem facit, qvam memorat etiam Euſtathius, qvi Georgium τεχνικὸν hoc eſt τέχνης Grammaticæ ſcriptorem vocat, uti Varinus qvoqve in Lexico.

Georgius (al. *Gregorius*) Pardus antea dictus, Corinthi Epiſcopus atqve Metropolita, unde *Corinthus* * vulgo audit, de barbariſmo & ſolœciſmo, & de ſyntaxi, MS. in Bibl. Vindob. aliisqve. Ejus περὶ τρόπων ποιητικῶν, in Bibl. Vaticana. Vide Allatium de Georgiis pag. 416. ſeq. ubi de ejus commentariis Grammaticis in Odas ſacras SS. Coſmæ & Jo. Damaſceni.

Georgii Curteſii (Κερτέση) Scholarii περὶ στοιχείων ἤτοι γραμμάτων, προσῳδιῶν καὶ τῶν ὀκτὼ τοῦ λόγου μερῶν, ἤτοι εἰς Γραμματικὴν πρώτη εἰσαγωγή, in gratiam amici compoſita, MS. Mediolani in Bibl. Ambroſiana & Romæ in ſancta Sylveſtrina & Vallicellana. Allatius pag. 409. de Georgiis. Dubitat Allatius p. 396. 400. idemne hic ſit cum Georgio Scholario, qvi ſub Gennadii nomine notiſſimus eſt, & de qvo alibi.

Georgius Diaconus. Vide paullo ante in Georgio Chœroboſco.

Georgii Lecapeni Monachi, qvi in Theſſalia medio ſæculo XIV. vixit, diverſa ab edita ſyntaxi (de qva ſupra pag. 15.) τεχνολογία περὶ Γραμματικῆς, ſive περὶ σημασίας ῥημάτων καὶ ὀνομάτων MS. in Codice Regio Pariſ. 2770. & Vatican. Cod. 883. Incipit: γράφειν ἐνεργητικὸν σημαίνει πέντε. Ejusdem *de figuris Homericis & Canoniſmata in Homerum.* Labbeus pag. 104. Bibl. novæ MSS.

De

* Sub *Corinthi* nomine liber de dialectis ſæpius editus, ut dixi lib. IV. c. 34. §. 19.

De aliis ejus ſcriptis videndus Allatius de Georgiis pag. 363. ſeq. Schedas ejus ineditas Grammaticas citat Meurſius gloſſario in ϛρϐκπα, qvi Laccapenum vocat, ut Geſnerus Logaponum. In Catalogo MSS. Bibl. Bodlej. Codice Barocciano 103. *Lecapenæ Grammatica Alphabetica*.

Georgii Scholarii, vide ſupra *Georgii Curteſii*.

Georgii Trapezuntii Grammatica Cod. Reg. Pariſ. 1644.

Georgii Zegabeni carmen Politicum de ſeptem vocalibus & literis conſonantibus, ex qvo verſiculi qvidam apud Allatium p. 350. de Georgiis, qvibus egeſtatem ſuam Grammaticus ille deplorat.

Harmenopuli Lexicon verborum ſynonymorum, & de verbis tranſitivis atqve intranſitivis MS. in Codice Barocc. 68. De ſyntaxi verborum. Cod. 159. Vide infra in Planude.

Herodiani qvædam. Vide ſupra p. 8 9. De tonis adverbiorum in Bibl. Vindobonenſi. Lambec. V. p. 258. Ars Grammatica & de ſchematibus ac figuris nec non ἐπιμερισμοὶ ordine Alphabetico MSS. in eadem Bibl. & in Codice Colbertino 2220. Labbeus in Bibl. nova MSS. pag. 383. *Obſervet Lector*, inqvit, *Grammaticæ Græcæ ſtudioſus, operâ Allatii Romæ apud Maſcardum A.* 1643. *prodiiſſe Tiberium Sophiſtam, Herodianum, Lesbonactem Romanum, Mich. Apoſtolium & alios de figuris Grammaticis, Græce & Latine, quæ tamen opuſcula nondum mihi videre contigit.* Hæc (typographi forte culpa,) nunqvam puto lucem vidiſſe, uti multa alia qvæ Allatius uſibus publicis laudatiſſimo ſtudio deſtinavit. Περὶ διχρόνων de vocalibus ancipitibus MS in Bibl. Bodlejana Cod. Barocc 71. 119. De qvæſitis circa omnes nominum declinationes & de conjugatione verborum. Cod. 76. De accentibus adverbiorum Cod. 125.

Joannis Botaniotæ ad Iſidorum Diaconum & Tabularium de metris Jambicis. Labbe p. 110. Bibl. novæ MSS.

Joannis Levitæ de ſpiritibus. in Bibl. Regis Chriſtianiſſimi Codice 901.

Joannis Glycei Patriarchæ Grammatica MS. in Bibl Reg. Pariſ. & in Codice XIV. ſæculi Florentiæ in Bibl. Monaſterii B. Mariæ.

Conſtantini Laſcaris de proſodia verborum. Vide ſupra pag. 39. Ejusdem *de barytonis & circumflexis* una cum Grammatica & Syntaxi MS. p. 104. neſcio an diverſa ab editis.

Lesbonactis Romani (h. e. ex nova Roma CPolitani) περὶ σχημάτων de figuris Grammaticis, de ſpiritibus & dictionibus edere voluit Allatius. Vide ſi placet qvæ dixi lib. IV. c. 30. §. ult.

Libanii & aliorum de Metris. Cod. 71. Barocc.

Manuelis Calecæ Grammatica in Codice Regio Pariſ. 1992.

Manuelis Moſchopuli Cretenſis ac Byzantini Varia. vide ſupra p. 37 ſeq.

Maximi Mozari canones περὶ πνευμάτων καὶ ἀντιστοίχων. Labbe p. 134. Bibl. novæ MS.

Melampodis in Dionyſium Thracem. In Johannea Bibl. hujus Urbis, & Cod. 116. Barocc.

Michaëlis Soliardi Grammatica. Labbe p. 105. Bibl. novæ MSS.

Michaëlis Syngeli presbyteri Hieroſol. (cujus ſyntaxis edita exſtat ſub nomine Georgii Lecapeni ut p. 16. dixi) de metris, de partibus orationis, de dialectis, qvantitate ſyllabarum & aliis Grammaticæ partibus. id.

Neophyti Monachi de XXIV. literarum inventione & allegoria, MS. Græcè Romæ. Geſnerus in Bibl.

Excerpta è *Nicanore de interpunctionibus.* Incipit στιγμαὶ εἰσιν ὀκτώ. MS. Cod. 71. Barocc. Melampus in Scholiis ineditis ad Dionyſium Thracem laudat juniorem Dionyſio Nicanorem, ejusqve διατύπωσιν περὶ στιγμῶν. Hic eſt Nicanor Grammaticus Alexandrinus, qvi Hadriani temporibus vixit, & per jocum στιγματίας dictus eſt, qvod doctrinam περὶ στιγμῶν paullo ſubtilius excuſſiſſet, διότι ἐπολυλόγησε περὶ στιγμῶν, ut ait Euſtathius: Svida enim teſte ſcripſerat περὶ στιγμῆς τῆς καθόλου, de interpunctione universè libros ſex, horumqve compendium libro uno. Nec non de interpunctione apud Homerum & Callimachum. Ne dicam de ejus κωμῳδουμένοις, & περὶ ναυστάθμου, & de voce ὦναξ.

Nicephori Gregoræ de inſtabilitate regularum. Labbeus p. 105.

Nicetæ Metropolitæ Heracleenſis libellus Grammaticus. id.

Nicolai Rhabdæ Grammatica. id.

Rhodii *Nili* de verſibus Anacreonticis. id. p. 110.

Niphonis Monachi de octo partibus orationis. id. p. 105.

Orionis περὶ ἐτυμολογίας. Labbe Bibl. nova MSS p. 107. 385.

Maximi Planudæ Grammatica MS. Florentiæ in Bibl. monaſterii B. Mariæ Benedictionorum ſcripta A. C. 1341, teſte Montfaucono Palæo-

læographia Græca pag.70. Ejusdem Planudis dialogus de qvæstionibus Grammaticis, qvi inscribitur Neophron & Palætimus, in Cod. Barocc. 125. & Bibl. Regia Paris. & Segvieriana. Vide Catalogum MSS. Græcorum illius Bibliothecæ qvæ hodie Cosliniana, pag. 21. & Labbei Bibl. novam MSS. pag. 105. ubi etiam Planudæ syntaxin ex Harmenopulo & Christodulo commemorat. Donati Grammatica parva à Planude Græce versa Cod. 71. Barocc. in Bibl. Bodlejana.

Porphyrius de Grammatica & de regulis spirituum MS. in Codice Colbert. 1212. Ejusdem περὶ προσῳδίας ad Dionysium Thracem, MS. etiam in Bibl. Johannea hujus Urbis Hamburgensis. Περὶ τοῦ κινάβρ, χθύπης, φλεγμοῦ, δρόψ ἑρμηνεία. in Codice Barocc. 50. qvod fragmentum edidit V. C. Rich. Bentleius Epist. ad Jo. Millium p. 49.

Michaëlis Pselli de Grammatica, versibus Politicis ad Constantinum Monomachum. MS. in Bibl. Regia Paris. aliaqve de qvibus Allatius libro de Psellis §. 61. editionis à me curatæ. Ex Grammatica versibus politicis scripta subinde aliqvid profert Meursius in glossario Græcobarbaro.

Stephanus Grammaticus in Dionysium Thracem. Cod. Barocc. 116. & in Bibl. Johannea hujus Urbis Hamb.

Theodori Prodromi qvi circa A. C. 1100. claruit, Grammatica, qvæstiones Grammaticæ, σχέδη & brevis enarratio ad qvæsita Sebastocratorissæ, MSS. in Variis Bibl. Theodori Prodromi de accentibus, Lexicon, & de mensibus laudat Meursius in glossario. De aliis ejus scriptis dixi lib. V. c. 6. §. 10. 11.

Theodosii Alexandrini Christiani scriptoris in Dionysium Thracem, MS. in Bibl. Johannea hujus urbis & Cod. Barocc. 116. De Dialectis. Cod. Barocc 71. Epitome magnæ Prosodiæ Herodiani, in Bibl. Bodlej. Cod. Barocc. 179. Erotemata Grammatices memorat Labbeus Bibl. nova MSS. p. 106. de prosodia, de pedibus, Carnumim generibus & dialectis, MS. in Bibl. Vindob.

Theognosti Grammatici Canones Orthographiæ ultra mille, ad Leonem Armenum Imp. MS in Codice Barocciano 50. Incipiunt: τῷ δεσπότῃ μου καὶ στεφανηφόρῳ. De hoc Theognosto vide scriptores post Theophanem p. 51.

Thomæ Magistri Grammatica MS. Florentiæ in Bibl. Monasterii B. Mariæ,

riæ. & in Codice Regio Parif. 1288. Chriſtoduli de ſyntaxi per ordinem Alphabeti. Cod. 1538.

Tricha τȣ σοφωτάτȣ Τειχᾶ περὶ μέτρων in Codice bombycino XIV. ſæculi, Florentiæ in Bibl. monaſterii B. Mariæ, teſte Montfaucono in Diario Italico p. 368.

Tryphonis obſervatio de litera ρ, πȣ̃ δασύνεται καὶ πȣ̃ ψιλȣ̃ται. in Codice Barocc 125. & in Bibl. Vindob. Lambec. V. p. 258. De metris. Cod. 71. Barocc. in Bibl. Bodlejana.

Jo. Tzetzæ Verſus politici de pedibus & metris poëticis. in Bibl. Vindob. & Cod. Barocc. 131.

Zachariæ Calliergi Compendium Grammaticæ Cod. 71. Barocc.

Catalogus Grammaticorum Græcorum deperditorum,

quibus etiam Indicem editorum, & ineditorum, de quibus hactenus dictum eſt, majoribus literis inſerui.

CUm non modo *Aſclepiadis* * Myrleani junioris opus de Grammaticis jam pridem interciderit, conſtans pluribus libris qvorum undecimum laudat vetus auctor vitæ Arati: ſed, qvod mecum dolebis, etiam *Joannis Jonſii* ** commentarius qvem de Grammaticis antiqvis paravit, fatis viri doctiſſimi ſit interceptus, hanc jacturam utcumq; præſenti capite reſarcire, & poſt editos atq; ineditos Grammaticos Græcos etiam unam alteramqve deperditorum hoc loco centuriam referre inſtitui, qvod boni, rogo, Lector conſulas.

Abron Phryx ſive Rhodius, ex ſervo manumiſſus, diſcipulus Tryphonis Grammatici, Romæ Grammaticam & Rhetoricam docuit, ſuppar Auguſti Imp. temporibus. De eo Svidas. Allegatur ab Apollonio in Syntaxi, & ab auctore Etymologici, apud qvem in ὁμοκλήσασκεν, male Ἄμβρων pro Ἄβρων.

Ægialei Grammatici qvi Archelai diſputationi cum Manete interfuit, mentio apud Epiphanium T. 1. pag. 627. Sed is in Actis ipſis Archelai à Zaccagnio editis pag. 23. *archiater nobiliſſimus* appellatur.

ÆLIUS

* Vide qvæ Jonſius lib. 2. de ſcriptoribus Hiſt. Philoſophicæ c. 17.

** Opus de Grammaticis promittit Jonſius p. 210. & alibi.

ÆLIUS DIONYSIUS, & *Ælius Serenus.* Infra in Sereno & Dionysio.

Agallis sive *Anagallis* Corcyræa Grammatica de qva præter Athenæum Svidas in ὀρχηστις & Ἀναγ.

Agallias Corcyræus, Aristophanis Grammatici discipulus citatus, in scholiis minoribus & ab Eustathio ad Iliad. Σ. 491.

Agatho Samius, de qvo Meursius in Bibl. Græca.

Agathocles citatus in scholiis ad Apollon. Rhodium, Etymologicô Magno, Eustathio &c.

Agresphon qvi de Homonymis scriptoribus librum composuit Svid. in Ἀπολλώνιος.

Alexander Ætolus ex Plevrone Ætoliæ opido, temporibus Ptolemæi Philadelphi clarus, de qvo dixi lib. 2. c. 19.

Alexander Cotyæus, Polyhistor, de qvo lib. 4. cap. 28. ad Orationem XII. Aristidis, qvi eum defunctum elogio celebravit.

Cornelius Alexander Milesius, Polyhistor & ipse cognomento, priore antiqvior, Cratetis Grammatici discipulus. Vide Svidam & qvæ supra lib. 3. c. 8. ubi varios Alexandros recenseo.

Alexarchus Grammaticus, qvi se ipsum solis imagine effingi curavit, teste Aristone Salaminio apud Clementem Alex. p. 36. protreptici.

Alexio sive *Alexander* Myndius, de qvo viri docti ad Laërtii lib. 1. c. 29.

Amarantus Alexandrinus, cujus commentarius ad Theocritum laudatur in Etymologico magno. Liber περὶ σκηνῆς ab Athenæo.

Ambryon qvem περὶ Θεοκρίτου laudat Laërtius V. c. 11.

Amelesagoras citatus à Schol. Euripidis ad Alcest. 1.

Amerias Macedo, de qvo Meursius in Bibl. Græca.

Ammonianus Syriani Philosophi propinqvus, de qvo Svid. in ἐνθ λύρας. & Ἀμμωνιανός. Damascius apud Phot.

AMMONIUS præceptor Socratis Scholastici, auctor libri περὶ ὁμοίων λέξεων, de qvo dixi lib. 4. c. 26. §. 15.

Ammonius Ammonii F. Alexandrinus, clarus ante Augusti Imp. tempora, de qvo dictum à me eodem loco. Idem forte Tryphonis Grammatici, de qvo infra, pater.

Andrantas de qvo Athenæus lib. XV. p. 673.

ANDREAS DONUS. Supra p. 41.

Andromachus Philologus, gener Homeri Tragici, maritus Myronis. Svid.

Svid. in Μυρῶ. Ejus Ἐτυμολογικὰ, ſchol. minor. ad Iliad. ν'. 130. Alius Andromachus Syrus, Sophiſta de qvo Svid. in Ἀνδρόμ. Ne memorem hoc loco Andromachos Medicos, de qvibus infra, libro VI.

Anteros Alex. infra in Apollonio.

Antimachus Colophonius, Grammaticus & Poëta, de qvo Clariſſ. Kuſterus ad Svidam conſulendus.

Apellico Tejus φιλόβιβλος μᾶλλον ἢ φιλόσοφος, qvem Ariſtotelis & Theophraſti libros ex veteribus exeſis Codicibus transſcripſiſſe in nova exempla, ſed parum feliciter ſubinde ſuppleviſſe arguit Strabo XIII. p. 609 adde Athenæum V. p. 214. Svidam in Ἀπελλικῶν. Et qvæ dixi lib. 3. c. 11.

Aper ex Ariſtarchi ſchola, Romæ docuit, Didymum freqventer perſtrinxit, diſcipulum habuit Heraclidem Ponticum. Svid. in Ἡρακλείδης.

APION Pliſtonices, cognomento μόχθος ſive labor, diſcipulus Didymi, Anterotis Grammatici præceptor. Svid. in Ἀντέρως & Ἀπίων. Vide ſcriptores à me laudatos lib. 2. cap. 5. & lib. 4. c. 6. §. 6. ubi de libris Flavii Joſephi adverſus hunc Apionem. Ejus gloſſæ Homericæ MSS. in Codice Barocc. 119. in Bibl. Bodlejana.

Apollinaris Laodicenus Syrus, de qvo infra inter Poëtas Chriſtianos, Grammaticus dicitur à Svida in Ἀπολλινάριος.

Apollodorus Athenienſis, Aſclepiadis F. diſcipulus Ariſtarchi Grammatici, de qvo ſupra lib. 3. c. 27.

Apollodorus Cumanus, de qvo ibidem, ubi varios Apollodoros recenſeo.

Apollodorus Cyrenæus. Svid. in ἄντικρυς.

Apollonius Alexandrinus *Archebuli* ſive *Archebii* pater an filius, Auguſto imperitante clarus.

Apollonius Alexandrinus alio nomine *Anteros*, qvi Claudii temporibus Romæ docuit, præceptor Apionis Pliſtonicæ. De hoc & ſuperiore dixi lib. 3. cap. 21.

APOLLONIUS Alexandrinus cognomine dyſcolus, clarus temporibus Hadriani & Antonini Pii, de cujus ſyntaxi & libris mirabilium dixi ſupra p. 2. ſeq. de ineditis ſcriptis p. 4. & 41. 42. de deperditis p. 5.

Apollonius Myndius. Stephanus Byz. in Μύνδος.

Apol-

Apollonius Nyſæus, cujus Strabo meminit lib. XIV. p. 650.

APOLLONIUS Rhodius, Grammaticus & Poëta, præceptor Aſclepiadis ſenioris Myrleani, præfectus Bibliothecæ Alexandrinæ, tempore Ptolemæi Philadelphi, qvo in munere ſucceſſorem habuit, teſte Svida, Ariſtonymum. De ejus ſcriptis fuſe dictum à me eſt libro 3. c. 21.

MICH. APOSTOLIUS. ſupra p. 45. & lib. 4. c. 9. §. 9.

ARATUS Poëta, Manecratis Grammatici auditor, Grammaticis & ipſe accenſendus vel propter διόρθωσιν Odyſſeæ Homericæ, de qva dixi lib. 2. c. 2. §. 19. De aliis ejus ſcriptis lib. 3. c. 18.

ARCADIUS Antiochenus, qvi Svida teſte ſcripſit περὶ ὀρθογραφίας, περὶ συντάξεως τῶν τοῦ λόγου μερῶν, & ὀνομαστικὸν, qvod ille præclarum & admirandum appellat. Ejus ineditos adhuc libros XIX. memoravi ſupra p. 42. De Orthographia præter Arcadium ſcripſere Apollonius Dyſcolus, Chœroboſcus, Didymus, Draco, Evdæmon, Herodianus, Hyperechius Alexandrinus, Orus, Pamphilus, Soterides, Theognoſtus, Tryphon & Tyrannio. Arcadii librum περὶ τόνων MS. laudat Salmaſius de modo uſurarum p. 256.

Archias Alexandrinus. Svid. in Ἐπαφρόδιτος.

Archibius Apollonii F. vel pater, qvi ἐξήγησιν Epigrammatum Callimachi ſcripſit. Svid.

Archibius Ptolemæi F. Leucadius ſive Alexandrinus, qvi Trajani tempore docuit Romæ. id.

ARISTARCHUS Samothrax, clariſſimus è diſcipulis Ariſtophanis Grammatici, Alexandriæ docuit, inſtitutiqve filium Regis Ptolemæi Philometoris, æmulus Cratetis Grammatici Pergameni cum qvo contendit Pergami. Diſcipulos Grammaticos habuiſſe circa XL., atqve ultra DCCC. ὑπομνήματα ſive commentarios reliqviſſe refert Svidas, qvi teſtatur in Cypro inſula obiiſſe annos natum LXXII. Diſcipuli ſcholæqve ſucceſſores ejus Ariſtarchei appellantur ut Aper, Ariſtis, Ariſtodemus, Demetrius Ixion, Demetrius Scepſius, Dicæarchus Lacedæmonius, Menander, Mnaſeas, Pamphilus, Satyrius &c. filii Ariſtarchus & Ariſtagoras. De ejus emendatione Poëmatum Homeri dixi lib. II. cap. 2. §. 18. De aliis ejus ſcriptis videndi Meurſius in Bibl. Græca, Jonſius &c. Confer etiam de

Ariſtarcho Menagium c. 25. AntiBailleti. Ariſtarchi Grammatici Canonum Theſaurum. MS. memoravi ſupra p. 42. Alii Ariſtarchi fuere 1) Samius, Mathematicus, de qvo lib. III. 5. 2) Tegeates, Tragicus de qvo lib. II. c. 19. 3) Medicus Reginæ Berenices, memoratus Polyæno VIII. 50. 4) Byzantii præfectus apud Xenophontem VII. de expedit. Cyri pag. 398. 5) Alexandrinus Ὀνειροκριτικῶν ſcriptor, Artemidor. IV. 25. 6) Sicyonius qvo ſe uſum Plinius major profitetur libro V. Hiſt. Nat. 7) Ariſtarchus ὁ τῶν Ὀλυμπιάδων ἐξηγητὴς interpres antiqvitatum Olympicarum, qvi mercede conductus Pauſaniam circumduxit, à qvo laudatur in Eliacis prioribus p. 428. 8) Ariſtarchus Chronographus cujus Epiſtolam ad Oneſiphorum primicerium de ſitu Athenarum & geſtis ibidem Apoſtolorum tempore, laudat Hilduinus non maximæ fidei ſcriptor, in Areopagiticis, Epiſtola ad Ludovicum Imp. Puto hanc Epiſtolam à ſutoribus fabularum ſuppoſitam eſſe Ariſtarcho qvi comes Apoſtoli Pauli fuit Actor. XXVII. 2. Coloſſ. IV. 10. à PſeudoDorotheo autem adſcribitur LXX. diſcipulis, & Apameæ Syriæ Epiſcopus fuiſſe traditur, qvem faciunt alii æqve incerta fide Epiſcopum Theſſalonicæ. 9) Ariſtarchus Epheſi tyrannus de qvo Svid. 10) Orator Ambraciotarum qvi Olympiad. CXI. 2. civibus ſuis perſvaſit ut præſidium Philippi Macedonis urbe ejicerent, teſte Diodoro Sic. lib. XVII. p. 488.

Ariſtas, Ariſtodemus, Ariſtocles Grammatici memorantur Varroni libro IX. de lingva Latina.

Ariſtis diſcipulus Ariſtarchi. Svid. in Ἐρατοσθένης.

Ariſtocles Rhodius Auguſti Imp. tempore clarus Grammaticus & Rhetor, cujus περὶ ποιητικῆς laudat Ammonius in ἐπικήδειος. Vide Meurſium de Rhodo II. 6. qvi alios Ariſtocles recenſet in Bibliotheca Græca & ad Ariſtoxenum p. 145. ſeq. Ariſtoclis Grammatici meminit etiam Varro libro IX. de Lingva Lat.

Ariſtodemi duo Nyſæi, qvorum recentionem facit Strabo lib. XIV. pag. 650. narrans alterum Menecratis Grammatici (de qvo infra) fuiſſe filium, alterum qvi Magni Pompeji libros erudiit, mane rhetoricam, pomeridianis horis Grammaticam docuiſſe. Ex his alterum in teſtimonium videtur vocare Varro loco laudato,

to, & Plutarchus parallelis minoribus, μυθικὴν Ariſtodemi laudans συναγωγήν. Etiam apud Parthenium in eroticis c. 8. legendum Ἀριστόδημος ὁ Νυσαεὺς ἐν πρώτῃ ἱστοριῶν, ut recte Voſſius de Hiſt. Græcis, non ut Meurſius in Bibl. Græca, ὁ Νικαεύς. Ab horum priore forte non diverſus *Ariſtodemus Alexandrinus* (ita dictus non à patria ſed qvod Alexandriæ docuit) Ariſtarchi diſcipulus, in ſcholiis ad Pindarum & Athenæo laudatus, qvi in Pindarum ſcripſit.

Ariſtodemus tertius junior, à qvo Epitomen τῆς καθόλου Herodiani ſcriptam teſtatur Svidas in Ἀριστόδ. De aliis Ariſtodemis, Cario, Eleo, & Thebano Meurſius in Bibl. Græca & Voſſius lib. 1. de Hiſt. Græcis cap. 21. De Ariſtodemo Athenienſi tragico dixi lib. II. c. 19. De Ariſtodemo Spartiata viri docti ad Laërtium lib. I. c. 31. Omitto Ariſtodemum Cumanorum tyrannum, de qvo Livius II. 34. Alium iterum regem Meſſeniorum, de qvo Pauſanias in Meſſeniacis, & Ariſtodemum ex Herculis poſteris, Euryſthenis & Proclis geminorum parentem, de qvo Apollodorus in Bibl. Ariſtodemum deniqve pontificem templi Dianæ, cujus meminerunt fabuloſi ſcriptores Jacobus de Voragine ac Petrus de Natalibus.

Ariſtonicus Alexandrinus, qvi ſcripſit de notis Criticis in Homero & Heſiodi Theogonia, & de iis qvæ apud Homerum ἀσύντακτα ſive à communi conſtructione abhorrentia occurrunt libros VI. Vide Svidam in Ἀριστόνικος, ibiqve Clariſſ. Kuſteri notas, & Meurſium in Bibl. Græca.

Ariſtophanes Byzantius, Callimachi, Zenodoti Epheſii, Dionyſii Jambi, Euphronidæ Corinthii ſive Sicyonii & Eratoſthenis diſcipulus, Præceptor Grammatici Ariſtarchi, præfecturam geſſit Bibliothecæ Alexandrinæ * regnante Ptolemæo Philadelpho, ut narrat Vitruvius qvem vide præfat. libri VII. De ejus διορθώσει poëmatum Homeri dixi lib. 2. cap. 2. §. 17. qvemadmodum de Ἀττικαῖς λέξεσι & γλώσσαις Λακωνικαῖς lib. IV. cap. 34. de Epitome librorum Ariſtotelis de animalibus lib. 3. c. 6. §. 16. & de animadverſionibus in Callimachi πίνακας lib. 3. c. 19. Alia ejus ſcripta referuntur à Meurſio in Bibl. Græca, Jonſio de ſcriptoribus Hiſt. Philoſophicæ, & Kuſtero ad Svidam.

* Addendus præfectis Bibl. Alex. qvos recenſet Jonſius p. 101.

Ariſtoteles Grammaticus περὶ πλεονασμοῦ memoratus Laërtio V. 35.

Artemidorus PſeudoAriſtophanius, de qvo dixi lib. IV. c. 13. ubi varios Artemidoros recenſeo.

Artemidorus Aſcalonita. ibid.

Artemidorus Capito, ſub Hadriano Imp. ibid.

Artemidorus Tarſenſis, cujus meminit Strabo XIV. p. 675.

Aſclepiades Diotimi F. Myrleanus ſive Apameenſis Bithynus, genere Nicæenſis, ex Apollonii Rhodii ſchola Romæ clarus tempore Pompeji magni, de cujus ſcriptis ad Chalcidium Meurſius pag. 25. ſeq. & Jonſius lib. II. de ſcriptoribus Hiſt. Philoſophicæ cap. 10. pag. 167. ſeq. Hic eſt qvi ſcripſit φιλοσόφων βιβλίων διορθωτικά, teſte Svida. Aſclepiadem qvoqve Myrleanum alium juniorem facit Jonſius II. 17. qvi de Grammatica ſcripſerit poſt Dionyſium Thracem, qvem caſtigaverit teſte Sexto Empiricio. Sed Sextus lib. 1. c. 12. contra Grammaticos, Aſclepiadis qvidem ſententiam de partibus Grammaticæ diverſam à ſententia Dionyſii Thracis & poſt illam refert, ſed Dionyſium ab Aſclepiade memoratum & confutatum non indicat. Itaqve idem forte hic fuerit cum ſuperiore, & qvi opus illud præclarum de Grammaticis ſcripſit, qvod intercidiſſe inprimis dolendum eſt.

Aſtyages Grammaticus, Svida teſte ſcripſit τέχνην γραμματικήν, περὶ διαλέκτων, περὶ μέτρων, κανόνας ὀνοματικούς, & commentarium in Callimachum Poëtam.

ATHENÆUS Naucratita, de qvo abunde dixi lib. 4. c. 20.

Autodorus Cumanus. In MS. Theodoſii ad Dionyſium Thracem commentario: Αὐτόδωρος δέ τις Κυμαῖος συγγραψάμενος λέξιν, ἐπέγραψεν· Αὐτοδώρου Γραμματικοῦ Λέξις.

Baſilides cujus ἐξηγητικῶν librum XXIII. citat Clemens Alex. IV. pag. 506. hæreticus fuit, & à Meurſio in Bibl. Græca confunditur cum Grammatico Baſilide, cujus περὶ Ὁμηρικῆς λέξεως allegat Etymolog. Magnum in ἀρίζηλος, ubi à Cratino qvodam illud opus in compendium miſſum refert.

S. BASILII nomine editum ſcriptum περὶ γραμματικῆς γυμνασίας, & Grammatica ipſi tributa. Vide ſupra p. 35. & 43.

Cajanus Arabs Sophiſta, cujus libros qvinqve περὶ συντάξεως Svidas memorat.

MANUEL CALECAS. ſupra p. 46.

ZACHARIAS CALLIERGUS. p. 48.

CAL-

CALLIMACHUS Grammaticus & Poëta de qvo vide si lubet qvæ supra lib. 3. cap. 19.

Callistratus à Svida subinde laudatus.

Chæris laudatus in scholiis ad Pindarum & Aristophanem. Diversi ab hoc Chæris tibicen aliusqve citharœdus de qvibus eadem ad Aristophanem scholia: & Chæris Corcyræus Poëta antiqvissimus cujus meminit Demetrius Phalereus apud Tzetzam prolegom. ad Lycophronem.

Chamæleon de qvo Meursius in Bibl. Græca.

Charon Apollonii Rhodii discipulus, cujus librum de historiis qvas attigit Apollonius memorat Scholiastes illius Grammatici ac Poëtæ.

Chrysippus Philosophus de qvo Lib. III. c. 15. dixi, varia etiam Grammatica scripserat, qvæ memorat Laërtius V. 192. seq.

DEMETRIUS CHALCOCONDYLAS, de qvo supra p. 40.

GEORGIUS CHOEROBOSCUS cujus inedita retuli supra p. 42. seq. edita p. 13. 14. 41.

CHRISTODULI, alio nomine Thomæ Magistri, syntaxis MS. supra pag. 47. 48.

DEMETRIUS CHRYSOLORAS, de qvo p. 41.

EMANUEL CHRYSOLORAS de qvo p. 38.

Claudius Didymus, infra in Didymo.

Clemens Etymologo in ζάλη & Svidæ subinde laudatus.

Comanus. Supra pag. 7.

CONON, cujus διηγήσεων argumentum servavit Photius Cod. 186. De illo Tho. Galeus in diss. scriptoribus Hist. Poëticæ præmissa c. 8.

Cometas Grammaticæ Doctor CPoli sub Michaële Theophili F. de qvo continuator Theophanis p. 118. hic est de cujus interpunctione poëmatum Homeri dixi lib. 2. c. 2. §. 21.

CONSTANTINUS LASCARIS de qvo supra p. 39.

CORINTHUS de dialectis. vide supra pag. 14. 15. 35. 44. & lib. 4. c. 34. §. 19.

Crates Mallotes Grammaticus Pergamenus, Aristarchi æmulus, de qvo lib. 3. c. 15. & de ejus διορθώσει Homerica, à qva Homerici & Critici cognomen tulit, lib. 2. c. 2. §. 20.

Cratinus de qvo paullo ante in Basilide.

GEORGIUS CURTESIUS, de qvo supra p. 44.

CYRIL-

CYRILLI ſive *Jo. Philoponi* Lexicon de qvo ſupra p. 36. Aliud de qvo lib. 4. c. 35. §. 1.

Daphidas Telmiſſenſis Grammaticus, de qvo Svidas & Valerius Max. lib. 1. cap. 8.

Demetrianus Criticus & Mathematicus, pater Aſpaſii Rhetoris, qvi tempore Alexandri Mameæ Imp. Romæ claruit. Svid. in Ἀσπάσιος.

Demetrius Adramyttenus cognomine Ixion, Auguſti ætate floruit, ex Ariſtarchi ſchola. Vide Svidam & de ejus ſcriptis Meurſium in Bibl. Græca. Menagium ad Laërtii V. 84.

DEMETRIUS Anagnoſtes. Supra p. 41.

DEMETRIUS CHRYSOLORAS. ibid.

Demetrius Cyrenæus, cognomento στάμνος. Laërt. V. 84.

Demetrius Erythræus. Laërt. ibid. Svid. in Τυραννίων.

Demetrius Ixion, ſupra in Demetrio Adramytteno.

Demetrius Magnes de qvo Meurſius in Bibl. Græca, Voſſius de Hiſt. Græcis & Jonſius.

Demetrius Scepſius Straboni laudatus, de qvo Menagius ad Laërtium pag 224.

DEMETRIUS TRICLINIUS, cujus exſtant in Sophoclem ſcholia, & περὶ μέτρων οἷς ἐχρήσατο Σοφοκλῆς & περὶ σχημάτων. Planude junior eſt, ut dixi lib. 2. c. 17. §. 5.

Demon de qvo Meurſius in Bibl. Græca.

Demoſthenes Bithynus ſive Thrax, de qvo Svidas atqve idem Meurſius.

Dicæarchus Lacedæmonius, Ariſtarchi diſcipulus. Svid.

DIDYMUS Alexandrinus, Grammaticus Ἀριστάρχειος ex Ariſtarchi ſchola Auguſto imperitante clarus, à labore immenſo & ſcriptorum multitudine *chalcenterus* & qvoniam ipſe qvæ vel legiſſet vel ſcripſiſſet ob multitudinem obliviſcebatur βιβλιολάθας à Demetrio Trœzenio dictus, diſcipulos habuit Apionem Pliſtonicem, & Heraclidem Ponticum. Svid. in Δίδυμος, Ἀπίων & Ἡρακλείδης. Ex libris ejus qvos ad 4000. ſcripſiſſe traditur, nullus ad nos pervenit niſi ei tribuendus ſit liber MS. *de marmoribus & lignis omnium generum*, qvem ſub Didymi Alexandrini nomine MS. ſervari Pariſiis in platea S. Jacobi in Bibl Patrum S. I. num. 40. notat Jonſius p. 221. Nam *ſcholia in Homerum* qvæ ſub Didymi nomine feruntur, à longe juniore aliqvo ex variis ſcriptoribus excer-

excerpta ſunt ut dixi lib. 2. c. 3. Titulos qvosdam librorum Didymi qvi apud veteres celebrantur, memoravi eodem loco. Vide etiam ſis Meurſium in Bibl. Græca, & Kuſterum ad Svidam.

Didymus junior Alexandrinus, cujus πιθανὰ & ὀρθογραφίαν Svidas memorat, Romæ eum docuiſſe teſtatus. Idem tamen paullo ante πιθανὰ tribuerat Didymo Atejo Philoſopho Academico.

Claudius Didymus, qvi eodem Svida teſte ſcripſerat Epitomen τῶν Ἡρακλέωνος h. e. commentariorum Heracleonis Grammatici in Homerum & de iis qvæ contra analogiam peccavit Thucydides, περὶ τῶν ἡμαρτημένων παρὰ τὴν ἀναλογίαν Θουκυδίδῃ, & de analogia lingvæ Latinæ περὶ τῆς παρὰ Ῥωμαίοις ἀναλογίας. Ex Didymi Ἐπιτομῇ fragmentum exſtat apud Stobæum ſerm. 101. qvod de ἐπιτομῇ τῶν Ἡρακλέωνος accipiendum Meurſius haud dubitat.

Didymus Heraclidæ F. apud Neronem Imp. verſatus & Muſica non minus qvam Grammatica arte conſpicuus, de qvo idem Svidas.

Diocles Grammaticus, cujus ſomnium refert Artemidorus IV. 72.

Diocles è Grammatico eremita Chriſtianus, de qvo Palladius in Lauſiaca.

Diodorus Tarſenſis, Ἀριστοφάνειος, de qvo dixi lib. 3. c. 31. ubi varios Diodoros recenſeo.

Diodorus ſive *Diodotus* Galeno memoratus Tom. 3. edit. Græcæ Baſil. pag. 302. & T. 4. pag. 15.

Diogenes Rhodius de qvo Svetonius Tiberio c. 32.

Diogenes ſive *Diogenianus* Cyzicenus, de qvo Svidas.

DIOGENIANUS Heracleotes, Hadriani ætate clarus, ſcriptor magni Lexici è qvo proverbiorum συναγωγὴν habemus: vide ſi placet qvæ dixi lib. IV. c. 9.

DIOMEDES Scholaſticus, ſupra p. 42. & 24.

Dionyſius Grammaticus Platonis Magiſter de qvo viri docti ad Laërt. III. 4. Jonſius p. 250.

DIONYSIUS THRAX. Supra p. 24. ſeq.

ÆLIUS DIONYSIUS Halicarnaſſeus ἐν τῷ περὶ συλλαβῶν καὶ στοιχείων λόγῳ allegatur in ſcholiis ineditis ad Dionyſium Thracem.

Clarus fuit temporibus Hadriani. Hujus περὶ ἀκλίτων ῥημάτων edidit Aldus, ut dixi p. 13. Idem forte Dionyſius qvem in articulationibus Græcis laudat Fulgentius in continentia Virgiliana. Alia de hoc Ælio ſupra lib. 3. c. 32. ubi plures Dionyſios recenſeo, & lib. 4. c. 34. §. 4. ubi de Dionyſio Atticiſta, qvi idem cum Ælio eſt, & cujus inedita qvædam memoravi ſupra pag. 42.

Dionyſius Alexandrinus Glauci F. Præceptor Parthenii Grammatici, & ſub Imperatoribus à Nerone usqve ad Trajanum præfectus Bibliothecæ καὶ τῶν βιβλιοθηκῶν προέστη, καὶ τῶν ἐπιστολῶν καὶ πρεσβειῶν ἐγένετο καὶ ἀποκριμάτων. Svid.

DIONYSIUS Atticiſta, idem cum Ælio Dionyſio.

DIONYSIUS *Car*, *Halicarnaſſeus*, Criticus Auguſti temporibus celebris, de cujus ſcriptis lib. 3. c. 32.

Dionyſius Jambus Ariſtophanis Grammatici præceptor.

Dionyſius Lindius qvi Pompeji ætate Grammaticam Romæ docuit. Mentio apud Strabonem, Svidam & Iſidorum lib. 1. cap. 15. Origg. ubi male *Linteus*. Apud Tatianum *Olynthius*.

DIONYSIUS LONGINUS Criticus, cujus περὶ μέτρων dedi ſupra lib. 4. c. 31.

Dionyſius Scytobrachion Alexandriæ paullo ante Ciceronem docuit, de qvo viri docti ad Sveton. de Grammaticis c. 7.

Dionyſius Sidonius de vocum ſimilitudinibus & differentiis laudatus à Varrone lib. IX. de Lingva Lat.

Dionyſius Zopyrus Scholiaſti Ariſtophanis laudatus, niſi legendum Dionyſius & Zopyrus, ut ſane videtur è Laërtio VI. 100.

Dionyſodorus Trœzenius allegatus ab Apollonio Dyſcolo, ut notavi ſupra p. 4. & à Plutarcho. Alius Dionyſodorus Mathematicus, cujus meminit Vitruvius IX. 9. Dionyſodorus Sophiſta, Platoni memoratus in Euthydemo, ſub init. Dionyſodorus tibicen de qvo Heſychius illuſtris.

Dioſcorides Grammaticus. Svid. in Νικόλαος.

Dioſcorius Myræus, qvi Byzantii Grammaticam docuit ſub Leone Imp. Svid. in Διοσκόριος & Θυάτειρα.

Dorion Criticus, Philoſtrato memoratus de vitis Sophiſtarum in vita Dionyſii Mileſii p. 525. ubi Morellus male legit Κρητικόν.

Doro-

Dorotheus Afcalonita. Etymolog. in ἀμφιγνοεῖν. Steph. Ἀσκάλων.

DOSITHEUS Magifter, incerta ætate fcriptor, de tota re Grammatica tres libros compofuit, Goldafto * qvi MStos in Codice Sangallenfi legit, judice *admodum conquifite. Primo libro proletaria exfequitur, & paffiva illa de octo orationis partibus præcepta cum induftria. Altero fimplicium vocabulorum fignificationes tradit in iis quas gloffas vocamus five Lexica. Poftremus has continet D. Hadriani Imp. fententias & Epiftolas cum aliis aliorum dictis & fcriptis, quæ nefcio quorum defidiâ an injuriâ truncata peritarunt.* Idem Goldaftus in præfat. *De Dofitheo qui aut ævo fuerit, quis ejus meminerit, nihildum fcire potui. Codicem Monafterii S. Galli, qui Cujacio vifus, collatus, laudatus, eum ipfi habuimus, conceffu & beneficio illuftriff. & reverendiff. Principis D. Bernardi nunc Abbatis, quem in ædibus Schobingeri defcripfimus, hominis de re literaria bene meriti, merentis, merituri.* Jacobus Cujacius libro XXI. Obfervationum cap. 5. 6. 7. Hadriani fententias illuftrans teftatur fe illas cum effent in editione H. Stephani imperfectæ & depravatæ, reftituere fe ex Bibliotheca S. Galli apud Helvetios, *ubi in calce Grammatices Dofithei Magiftri funt ejusdem Hadriani fententiæ & Epiftolæ, hoc eft refcripta brevia longeque plura, quæ omnia ad jus Civile pertinent Græce & Latine confcripta.* Auctor præfationis ad Gloffaria utriusqve lingvæ digefta à Carolo Labbeo: *Præter bina ifta gloffaria, aliquot alia ex ineditis gloffariis excerpta Latino Græca fubdidit* Henricus Stephanus *A. 1573. fol. Ex iis primum in certa capita ac locos communes digeftum Gloffarii B. Benedicti Floriacenfis titulum præfert, quod forte ex Monafterii illius Bibliotheca fuerit. Huic fubnectuntur Exercitationes aliquot Grammaticales † hisque fententiæ Hadriani Imp. quas ex Codice Dofithei Grammatices Sangallenfi, in quo eas legerat Jacobus Cujacius, auctiores & notis illuftratas rurfum publicavit*

 Melior

* In notis ad Hadriani Imp. ἀποφάσεις five refponfiones Epiftolasqve Græcas cum latina Dofithei verfione ex libro 3. Grammaticæ ejus excerptas, editasqve Græce & Lat. Genevæ 1601. 8. p. 25.

† Exercitationes illæ five Colloqvia ex H. Stephani editione Johannes Verwey qvoqve fubjunxit fuæ novæ Methodo docendi Græca p. 317. Gaudæ 1702. 8. Exftant etiam in thefauro utriusqve lingvæ Bonaventuræ Vulcanii qvi Gloffaria & fcriptores de proprietate & differentiis vocabulorum utriusqve Lingvæ junctim edidit Lugd. Bat. 1600. fol. p. 281. In eodem thefauro Vulcanii p. 299. habes etiam Hadriani ἀποφάσεις qvales H. Stephanus cum gloffariis fuis ediderat.

Melior Hamensveltus Goldaſtus *A.* 1601. *& haud ita pridem V. C.* Nicolaus Catharinus. *Quæ quidem ſententiæ non aliæ ſunt quam Hadriani Imp. Interrogationes, quarum meminit Alcuinus Epiſtolâ* 102. *Incertum vero an is Doſitheus fuerit, ad qvem Epiſtolam XXXIII. ſcripſit Julianus Imperator.* Certe ante Juſtinianum Imp. vixiſſe non dubitat Tho. Reineſius in defenſione Variarum Lectionum pag. 90. qvi de lege in parricidas lata, qvæ inter ſententias Hadriani legitur, diſſerens, *vanum*, inqvit, *fuerit & puerile exiſtimare legem illam ſic perſcriptam, ſive morem ad Adriani tempora pertinere; nam tum parricidas culleo inſutos in mare vel amnem jactari vel beſtiis objici* l. pen. D. de l. Pomp. de parr. *etiam vivos exuri mos erat*, Julius Paulus lib. V. ſentent. tit. 24. *ſubnexaque ea eſt reſponſis Adriani à ſcriptore Magiſtro Grammatico: quem citeriorum ſeculorum aliquo, & quidem ante Juſtinianum vixiſſe, certum eſt: & repetita fortaſſis è lege à Conſtantino, niſi nos fallit Tribonianus, primum promulgata* C. de his qvi par. vel lib. occid. *Ex eodem Doſithei Grammatices libro defloratum eſt* fragmentum de manumiſſionibus & libertis præſertim Latinis Junianis, *quod inter veterum JCtorum reliquias cum Codice Theodoſiano edidit Cujacius latinum.* Lugd. 1566. fol.

Draco Stratonicenſis, de qvo Svidas.

Ebrardus, de qvo Henricus de Gandavo in Catalogo ſcriptorum Eccleſ. c. 60. *Ebrardus Betuniæ oriundus, ſcripſit librum quem Græciſmum vocant, Grammaticis non ignotum.*

EMANUEL CHRYSOLORAS Supra, pag. 38.

EMANUEL MOSCHOPULUS pag. 37. ſeq.

Epaphroditus Chæronenſis, Archiæ Alex. de qvo ſupra, alumnus & diſcipulus, clarus Romæ à Nerone ad Nervam usqve, de cujus ſcriptis Kuſterus ad Svidam videndus. Alius Epaphroditus Neronis libertus, de qvo uti etiam altero qvem Apoſtolus Paulus memorat, dixi lib. III. cap. 7. de Epaphrodito Chæronenſi lib. 2. c. 5.

ERATOSTHENES de qvo dixi lib. III. cap. 18.

Epitherſes Æmiliani Rhetoris pater. Plutarchi civis & in Grammaticis præceptor. Plutarch. de oraculorum defectu p. 419. Ejus λέξεις citat Erotianus in ἄμβην.

Eudæmon, cujus Orthographiam præter Svidam & Etymologicum Magnum laudat Stephanus Byz. in Ἀλία.

Eugenius, Trophimi F. Phryx qvi temporibus Anaſtaſii docuit CPoli

& mul-

&multa ſcripſit qvæ apud Svidam videantur. Alius Eugenius è Grammatico & Rhetore Latino, Valentinianiqve Imp. antigrapheo Tyrannus, de qvo Hiſtoria Miſcella XIII. 11. & Zoſimus IV. 54. 55. 58. V. 5. Alius Eugenius Themiſtii Philoſophi Pater, ad qvem Juliani Epiſtola XVIII.

Euphorio ab Etymologo Sæpe citatus.

Euphranor qvem centenario majorem audivit Apio Pliſtonices. Svid. in Ἀπίων.

Euphronides Corinthius vel Sicyonius, Ariſtophanis Grammatici præceptor. Svid. Ἀριστοφ.

Euphronius citatus ab eodem Svida in Διϊπετής. Etymolog. in ἐνεργμός.

JOHANNES GALENUS, infra in JOHANNE Pediaſimo.

THEODORUS GAZA, Supra p. 39.

GEORGIUS CHOEROBOSCUS. p. 13. 14. 41. 42. ſeq.

GEORGIUS CURTESIUS p. 44.

GEORGIUS DIACONUS. p. 43.

GEORGIUS GRAMMATICUS, à ſuperioribus forte diverſus pag. 43.

GEORGIUS LECAPENUS p. 44. ſeq.

GEORGIUS ſive GREGORIUS PARDUS, Corinthi Metropolita p. 44.

GEORGIUS SCHOLARIUS p. 44.

GEORGIUS TRAPEZUNTIUS p. 45.

GEORGIUS ZEGABENUS p. 45.

JOHANNES GLYCIS ſive GLYCEUS p. 45.

MICHAEL GLYCAS. Infra in Michaële.

Harpocratio Grammaticus Veri Imperatoris præceptor. Capitolinus in ejus vita c. 2. Vide ſi placet qvæ de variis Harpocrationibus, in qvibus tres Grammatici, dixi lib. IV. cap. 36. ubi de Valerio Harpocratione, Rhetore Alex. cujus Lexicon habemus.

Hecatæus Abderites, qvem Criticum & Grammaticum appellatum eſſe Svidas auctor eſt, & de Homeri ac Heſiodi poëſi ſcripſiſſe.

Heliodorus metricus, qvi de metris verſuum multa ſcripſit. Irenæi Grammatici pater. Svid. Εἰρηναῖος. Citatur ab Hephæſtione, Rufino & Priſciano. Ejus diſcipulus Minutius Pacatus.

Helladius Alexandrinus, Theodoſii junioris temporibus clarus, cujus λέξεως παντοίας χρῆσιν κατὰ στοιχεῖον etiam Photio Cod 145. memora-

moratum, & alia Svidas commemorat. Hic eſt Helladius qvem audivit Socrates Scholaſticus.

HELLADIUS Beſantinous Ægyptius, Licinii & Maximiani temporibus ſcripſit, ex cujus χρηστομαθειῶν libris qvatuor excerpta leguntur apud Photium Cod. 279. latine verſa & notis illuſtrata à Jo. Meurſio, editaqve poſt ipſum diu defunctum, Trajecti 1686. 4. & recuſa T. X. theſauri Antiqvitatum Græcarum Gronoviani.

ALEXANDER HELLADIUS, ſupra p. 41.

Hellanicus junior, Ptolemæi Grammatici Ariſtarchei præceptor. Svid. in Ἀνδοκίδης & Πτολεμαῖος.

HEPHÆSTIO Alexandrinus. Supra p. 16.

HERACLEON Tilotenſis Ægyptius, de qvo Svidas & ad eum Kuſterus. Huic ſcholia brevia qvæ in Homerum habemus tribuuntur à Joſua Barneſio ad Euripidem T. 2. p. 158. *Ita Didymus, ſive potius Heracleon Grammaticus, ut doctis viſum eſt.*

Heraclides Ponticus Didymi diſcipulus & adverſus Aprum hyperaſpiſtes, tempore Claudii & Neronis clarus, de cujus λέσχαις idem Svidas. Vide etiam qvæ de aliis ejus ſcriptis viri docti ad Laërtium. Ejus proſodiam laudat Apollonius in ſyntaxi. Etiam in libro de mirabilibus c. 19. ubi liber de civitatibus Græciæ allegatur, pro Heraclide Κρητικῷ forte legendum Κριτικός, & Grammaticus hic intelligitur ex veriſimili conjectura Rev. Olearii ad Philoſtratum p. 525.

HERACLITUS Grammaticus, cujus allegorias Homericas habemus de qvibus dixi lib. 1. c. 22. n. 3.

Heremius Philo. infra, *Philo Byblius.*

Hermippus Berytius, Philonis Byblii diſcipulus, qvi Hadriani temporibus vixit & multa ſcripſit Svida teſte. De Hermippo Berytio ac Smyrnæo videndi Voſſius & Jonſius, de Athenienſi Comico dictum à me lib. 2. c. 22.

Hermocrates Jaſius Callimachi præceptor.

HERMOLAUS Byzantius, cujus compendium ἐθνικῶν Stephani Byz. Juſtiniano Imp. dicatum habemus, de qvo dixi lib. 4. c. 2.

HERODIANUS de qvo ſupra p. 8. ſeq.

Herodorus qvi cum Apione non ſemel citatur ab Euſtathio, & cujus nomen

men Clariſſ. Grævius in præfat. Lexici Heſychiani pro Heliodoro reponi jubet.

Herodotus Grammaticus. Svid. in ζυγομαχεῖν.

HESYCHIUS Alexandrinus, de cujus Lexico ſive gloſſis dixi lib. 4. c. 35 qvas præclaro Lud. Kuſteri ingenio caſtigatas & expolitas propediem cupidius & cum majore fructu evolvent ſtudioſi.

Hiſtiæus Grammaticus, memoratus in Luciani ſympoſio T. 2. p. 636.

Homerus Byzantius Andromachi & Myrus F. de qvo dictum à me lib. 2. c. 19. §. ult.

Homerus Sellius, de qvo lib. 2. c. 22.

HORAPOLLO, cujus libros duos de Hieroglyphicis Ægyptiorum habemus. Vide ſupra lib. 1. c. 13.

Hylas Plutarch. IX. 5. ſympoſ.

Hyperechius Alexandrinus. Svid. in Λέων Μακέλλης, & in Ὑπερέχιος, ubi eum tempore Marciani Imp. floruiſſe teſtatur, ſcripſiſſeq; τέχνην γραμματικὴν περὶ ὀνομάτων, περὶ ῥήματος καὶ ὀρθογραφίας.

Jaſon Argivus, Plutarcho junior Grammaticus cujus libros qvatuor περὶ τῆς Ἑλλάδος ſive de rebus antiqvis Græciæ usqve ad obitum Alexandri Magni Svidas memorat. De Jaſone Nyſæo Menecratis F. videndi Voſſius de Hiſtoricis Græcis & Jonſius. De Jaſone Tralliano Tragico, cujus etiam apud Polyænum mentio, dixi lib. 2. c. 19. Omitto Phereum Jaſonem, ducem calidiſſimum Græcorum, de qvo viri docti ad Ciceronis lib. 1. de Offic. c. 30. & Jaſonem Theſſalum, fabularum ſcriptoribus expeditionem aurei velleris narrantibus celebratum, de qvo Laur. Begerus in ſpicilegio Antiqvitatis p. 118 ſeq.

IGNATIUS Diaconus, cujus Metaphraſin Jambicam fabularum Æſopiarum habemus. Vide ſupra lib. 2. c. 9. §. 8.

JANUS LASCARIS. Supra p. 40.

JOHANNES BOTANIOTA Cretenſis, Ἰωάννου νομικοῦ Κρήτου, Βοτανειάτου πρὸς Ἰσόδωρον Διάκονον καὶ Ταβουλάριον τῶν Χιωτῶν, στίχοι ἑκατὸν τὸ Ἰαμβικὸν διασαφοῦντες μέτρον. MS. in Bibl. Regis Galliæ.

JOHANNES CHARAX p. 15.

JOHANNES GALENUS. Mox infra in JOHANNE Pediaſimo.

JOHANNES GLYCEUS p. 45.

JOHAN-

JOHANNES Grammaticus Nicolai Myſtici, Patriarchæ CPol. A.C. 925. defuncti de cujus ſcholiis in Alcinoum dixi lib. 4. c. 23. §. 14.

JOHANNES LEVITA Supra p. 45.

JOHANNES PEDIASIMUS ſive ΓΑΛΗΝΌΣ (*Tranquillus*) primæ Juſtinianæ & totius Bulgariæ chartophylax, atqve ὕπατος φιλοσόφων ſub Andronico Palæologo juniore, ſæculo XIV. clarus, de cujus ſcholiis in Heſiodi Aſpidem & allegoriis in ejusdem Poëtæ Theogoniam dixi lib. 2. c. 8. §. 13. & 16. De ſcholiis in Cleomedem lib. 3. c. 5. §. 22. De expoſitione Syringis Theocriteæ lib. 3. c. 17. §. 3 Ejusdem verſus Jambici de muliere bona & mala , Græce & Latine editæ ſunt à Luca Holſtenio Rom. 1638. 12. una cum Sententiis Demophili, Democratis & Secundi. Præterea in Bibl. Vindob. exſtant MSS. Allegoria anagogica in qvatuor primos verſus libri IV. Iliados, & de triplici modo allegoriæ fabularum poëticarum, Phyſico, Ethico, Theologico : Nec non de duodecim laboribus Herculis , & Compendium Geometriæ.

JOHANNES PHILOPONUS. Ejus de dialectis ſupra p. 14. 15. 35. Collectio vocum qvæ pro diverſa ſignificatione accentum diverſum accipiunt. pag. 36. De aliis illius ſcriptis infra , capite ſingulari.

JOHANNES TZETZES. Supra p. 48. & lib. 2. c. 3. §. 14. & c. 8. §. 10. & lib. 3. c. 16. §. 3. ubi de ejus commentariis in Homerum, Heſiodum , & qvæ ſub fratris Iſaaci nomine vulgavit, in Lycophronem. De ejus Variis Hiſtoriis aliisqve ſcriptis dicetur alibi, capite ſingulari.

Irenæus. Vide infra in *Minucio.*

Iſter Cyrenæus , Callimachi ſervus & diſcipulus, de qvo Voſſius in Hiſt. Græcis.

CONSTANTINUS & JANUS LASCARIS. Supra p. 39. 40.

GEORGIUS LECAPENUS. p. 15. & 44.

LESBONAX Romanus. Supra p. 46.

Lupercus Berytius, Claudii II. temporibus clarus, ſcripſerat Svida teſte περὶ τοῦ ἂν libros III. Περὶ τοῦ ταώ de pavone , περὶ τῆς καρίδος de ſqvilla piſce : περὶ τοῦ παρὰ Πλάτωνι ἀλεκτρυόνος , de gallo apud Platonem : κτίσιν τοῦ ἐν Αἰγύπτῳ Ἀρσινοήτου , origines Arſi-

Arsinoëti in Ægypto. Ἀττικὰς λέξεις, de Vocibus Atticis. Τέχνην γραμματικήν, Artem Grammaticam. περὶ γενῶν de generibus masculinis, fœmininis & neutris libros XIII. in qvibus multa accuratius tradiderit qvam Herodianus.

Lynceus Samius, Theophrasti discipulus, frater Duridis Historici, Menandri Comici æqvalis à Svida Grammaticus appellatur. Ejus ἀπομνημονεύματα, Epistolas & alia multa laudat Athenæus.

Lysanias Berytius, Eratosthenis præceptor. Svid. Ἐρατοσθένης.

MANUEL CALECAS, supra p. 46.

MANUEL CHRYSOLORAS, p. 38.

MANUEL MOSCHOPULUS p. 37. seq.

Marcianus Γραμματικὸς λόγους Ἀναστασίαν τὴν τοῦ βασιλέως Οὐάλεντος θυγατέρα διδάσκων. Svid.

Marcus Grammaticus. Plutarch. IX. 5. sympos.

Marsyas γραμματοδιδάσκαλος. Svid. Idem de qvo supra lib. 3. c. 7.

MAXIMUS MOZARUS. Supra p. 46.

MAXIMUS PLANUDES. p. 46. seq. De ejus fabulis vitaqve Æsopi dixi lib. 2. c. 9. §. 11. De aliis ejus scriptis disserendi (plura enim composuit) alibi dabitur locus.

MELAMPUS, supra p. 46.

Melissus Mæcenatis libertus, de qvo lib. 2. c. 22. Hic est qvem Svetonius cap. 3. de Grammaticis Lenæum Melissum, Plinius Melissum Mæcenatem appellat.

Menander Aristarchi discipulus. Svid. in Ἐρατοσθένης.

Menecrates Ephesius qvem Aratus audivit. Svid. in Ἄρατος.

Menecrates Nysæus Aristarchi discipulus. Strab. XIV. p. 650.

Tertius *Menecrates* junior Grammaticus, cujus mentio apud Artemidorum IV. 82.

MICHAEL APOSTOLIUS. Supra p. 42. & lib. 4. c. 9. §. 9. ubi de ejus proverbiis & Ἰωνιᾷ.

MICHAEL GLYCAS de Syntaxi MS. Bibl. Vindob. vide Nesselium IV. p. 110.

MICHAEL SOLIARDUS. Supra p. 46.

MICHAEL SYNGELUS, Presbyter Hierosol. Supra p. 46.

Minutius Pacatus (Græco nomine *Irenæus*) Alexandrinus, Heliodori Metrici discipulus, de cujus scriptis dixi lib. 4. c. 34. §. 4.

Mithæcus. Plato Gorgiâ, Athenæus, Svid.

Mnaseas Aristarchi discipulus, Svid. Ἐρατοσθένης.

MANUEL MOSCHOPULUS. Supra p. 37. seq.

MOERIS Atticista, de cujus libro de vocibus Atticis tunc adhuc inedito dixi lib. 4. c. 34. §. 6. nunc addo eum ex Jo. Pricæi apographo vulgatum Græce studio C. V. Johannis Hudsoni Oxon. 1712. 8. qvi castigationes suas addidit, Gregoriiqve Martini dissertationem de pronunciatione lingvæ Græcæ contra Adolphum Mekerkum subjunxit.

MOSCHUS Syracusanus Aristarchi discipulus, inter Bucolicos poëtas celebris, de qvo lib. 3. c. 17. §. 12.

Munatius Trallianus, Criticus Herodis Attici Magister. Philostratus in Herode c. 14. & in Polemone c. 7.

MUSÆUS cujus carmen de Herone & Leandro habemus, Grammaticus dicitur in qvibusdam Codd. MSS. ut notare me memini lib. 1. c. 16. §. 6. Idem forte Musæus ad qvem exstat Procopii Gazæi Epistola qvæ incipit: ὁ λογιώτατος Παλλάδιος χρυσὸν ὅλον ἥκεν ἄγων τὴν ὑμετέραν Ἐπιστολήν. Certe hæc fuit sententia Salmasii, cujus manu istud annotatum in editione Græcolatina Epistolarum Procopii reperi.

MARCUS MUSURUS Cretensis, A. C. 1518. defunctus, de qvo, uti de Eman. Chrysolora, Demetri Chalcondyla, Theod. Gaza, Jano Lascari & Georgio Trapezuntio Lambecius VI. p. 278. seq.

NEOPHYTUS. Supra p. 46.

Neoptolemus Parianus Poëta & Grammaticus, cujus præcepta in Artem suam Poëticam transtulisse Horatium Porphyrion annotavit.

NICANOR ὁ στιγματίας. Supra p. 46.

NICANDER Grammaticus & Poëta de qvo lib. 3. cap. 26.

NICEPHORUS GREGORAS. Supra p. 46.

NICETAS Metropolita Heracleensis. ibid.

Nicias de qvo viri docti ad Sveton. de Grammaticis c. 14.

Nicocles Laco in Grammaticis Juliani Imperatoris præceptor, teste Socrate III. 1. Hic videtur Nicocles qvi citatur ab Etymologici magni auctore in σκάλοψ.

NICO-

NICOLAUS RHABDA. Supra p. 46.
Rhodius NILUS. ibid.
NIPHO Monachus. ibid.

ORION. ibid. Hic eſt Orion ſive Orus Grammaticus Thebanus Etymologo ſæpius laudatus, & cujus Anthologium ſive συναγωγὴν ſententiarum ad Eudociam Theodoſii junioris conjugem Svidas memorat, idem mox etiam tribuens Orioni & Oro qvoqvoqve Alexandrino.

Orion Alexandrinus cujus librum περὶ ἐτυμολογίας & Atticarum vocum collectionem & Elogium Hadriani Cæſaris, cujus forte temporibus vixit, Svidas commemorat.

Orion Grammaticus junior, Alexandrinus, præceptor Procli Philoſophi. Marin. in vita Procli c. 8. Diverſus à tribus hiſce Orion ad qvem, ſuum ἐν λόγοις diſcipulum, Epiſtola Procopii Gazæi XLI.

Orion vel ORUS Mileſius, Etymologo laudatus, qvi Ὀρθογραφίαν ejus citat in χῶ. Ori Mileſii Etymologicum apud ſe MS. laudat Fulvius Urſinus notis ad Feſtum in *cibus*.

ORUS Alexandrinus Grammaticus qvem Svidas refert CPoli docuiſſe & ſcripſiſſe περὶ διχρόνων de vocalibus ancipitibus. Ἐθνικά (qvæ Stephanus Byz. etiam & Etymologus allegat) λύσεις προτάσεων Herodiani. Κατὰ Φρυνίχου κτ̃ στοιχεῖον Contra Phrynichi voces Atticas, ordine Alphabetico. Περὶ ἐγκλιτικῶν μορίων, περὶ τῆς ει & αι διφθόγγου. Orthographiam & πίνακα τῶν ἑαυτοῦ ſive indicem operum ſuorum. Ori *de polyſemis dictionibus* MS. in Codice Regis Chriſtianiſſimi 604. Ori Ἰλιαδικὴν προσῳδίαν videtur citare Etymologici Magni ſcriptor in κρεῖον. Sed ſi recte inſpicias videbis Orum ibi provocare ad Ἰλιαδικὴν προσῳδίαν Herodiani de qva ſupra p. 10.

Minutius Pacatus. Supra in *Minutio.*

Palæphatus Ægyptius ſive Athenienſis, de qvo lib. 1. c. 21. §. 1.

Palamedes Eleates, cujus commentarium in Pindarum, ὀνοματολόγον & de Comicis ac Tragicis vocibus librum Svidas commemorat. Vide & ſupra lib. 1. c. 23. §. ult. ubi duos Palamedes refero Eleatas, qvorum alter Phyſicus è Pythagoræ ſchola, de qvo plura lib. 2. c. 13.

Pamphila de qva Svidas in Παμφίλη & Σωτηρίδης. Photius Cod. 175. Menagius in Historia mulierum Philosopharum & Vossius de Historicis Græcis. De alia Pamphila Latoi filia idem Menagius ad Laërtium lib. 1. sect. 24.

Pamphilus Grammaticus Aristarcheus, & *Pamphilus* cognomento φιλοπράγματος, cujus τέχνης γραμματικῆς idem Svidas meminit, qvi de utroqve videndus, & Lambecius lib. 2. de Bibl. Vindobonensi p. 528-542.

Pamprepius Thebanus, qvi Athenis Grammaticam docuit Zenonis temporibus. De illo multa Svidas è Malcho Historico in Παμπρέπιος. Meminit iterum in Σαλλούστιος, Σαραπίων &c.

Pampus Grammaticus ad qvem Epistola sexta Æneæ Gazæi.

Parmeniscus Grammaticus ab Etymologico Magno citatur in ἄρεω & in ἀγχαφίης, ubi male editum est Παρμένιος. Alius Parmeniscus Pythagoricus de qvo lib. 2. c. 13. alius Parmeniscus præfectus Apolloniatarum, in numo apud Laur. Begerum T. 1. thesauri Brandenburg. p. 462.

Parthenius Phocensis, Dionysii Grammatici discipulus Athenæo, Etymologo, Svidæ, Eustathio aliisqve memoratus de qvo lib. 3. c. 27. §. 9. ubi & de aliis hoc nomine & de Parthenio Nicæno, cujus narrationes amatorias habemus.

Paxamus de qvo Svidas.

Philemon Atticus Anxonensis de qvo Meursius in Bibl. Attica.

Philetas Cous Grammaticus Criticus, Ptolemæi Philadelphi præceptor, de qvo idem Svidas & Vossius III. institut. Poëtic. p. 52.

Philippus qvem de spiritibus dictionum scripsisse, Herodiani præcepta secutum & de synalœpha, Svidas auctor est.

Phillatius (al. *Philtatius*) Olympiodori Historici amicus cujus meminit Photius Cod. LXXX. pag. 110. Ζητήματος ἐν ταῖς Ἀθήναις ἀνακύψαντος περὶ τῶν κεκολλημένων βιβλίων, μαθεῖν τοῖς ἐπιζητοῦσι τὸ μέτρον τοῦ κόλλου, Φιλλάτιος ὁ τοῦ ἱστορικοῦ ἑταῖρος εὐφυῶς περὶ γραμματικὴν ἔχων ἀπέδειξε, καὶ εὐδοκιμήσας, τυγχάνει παρὰ πολιτῶν εἰκόνος.

Herennius Philo, Byblius Grammaticus, Domitiani temporibus clarus, Hermippi Berytii præceptor de qvo dixi lib. 4. cap. 4. ubi plures Philones retuli.

PHI-

PHILOXENUS de cujus gloſſis dicam infra capite qvod Lexicis Græcis adhuc deſtinavi. Nonnulla de eodem habes lib. 2. cap. 4.

Pinytus. Stephanus Byz. in βιθύνιον.

Pius Πῖος qvi in Odyſſeam ſcripſit. Vide ſi placet lib. 2. c. 5.

MAXIMUS PLANUDES. Supra p. 46. ſeq.

PORPHYRIUS. Supra p. 47. & lib. 4. c. 27. lib. 2. cap. 5.

MICHAEL PSELLUS. p. 47.

Poſidonius qvem citat Etymolog. in ὀψίς. Idem ni fallor qvem Ariſtarchi anagnoſten laudat Euſtathius. De aliis Poſidoniis præter Jonſium & ea qvæ lib. 3. c. 15. dixi, videndus Begerus T. 1. theſauri Brandenburg. pag. 276. licet numus qvem ibi refert, nulli ex tribus Poſidoniis Svidæ memoratis, convenire videtur ſed potius alicui præfecto vel Magiſtratui hujus nominis in provincia aliqva mari vicina vel inſula.

Proteas Zeugmatites. Steph. Byz. in ζεῦγμα, Etymolog.

Protogenes Grammaticus. Plutarch. VIII. 4. & IX. 2. ſympoſ.

PTOLEMÆUS *Aſcalonita* de qvo dixi lib. 4. c. 33. & lib. 2. c. 5.

PTOLEMÆUS Alexandrinus, cognomine *Chennus*, *Hephæſtionis* F. clarus Trajani & Hadriani temporibus. Vide ſupra pag. 28. & Svidam in Πτολεμαῖος & Ἐπαφρόδιτος, Photium Cod. 190. ubi excerpta dat ex ejus ſex libris ad Tertullam eruditam fœminam περὶ τῆς εἰς πολυμάθειαν καινῆς ἱςορίας (παράδοξον ἱςορίαν Svidas appellat,) qvæ Græce & Latine inter ſcriptores Hiſtoriæ Poëticæ cum Dav. Hœſchelii & Andreæ Schotti notis recudi curavit Tho. Galeus. Pariſ. 1675. 8. Tzetzæ *Ptolemæus Hephæſtion* dicitur. Svida teſte ſcripſit etiam Sphingem, drama hiſtoricum, & ἀνθόμηρον poëma Homerici æmulum libris XXIV.

Ptolemæus Ἐπιθέτης ſive ut in Euſtathii codicibus Ἐπίθετος dictus, hoc eſt aſcititius, qvod Ariſtarchum ſectaretur, Hellanicum vero auſcultaret. Scripſit Svida teſte περὶ τῶν παρ' Ὁμήρῳ πληγῶν de plagis ſive vulneribus qvæ inflicta narrat Homerus, & commentarium in Odyſſeam.

Ptolemæus Oroandri F. Alexandrinns cognomine Pindarion, Ariſtarchi diſcipulus, qvi, ut idem Svidas auctor eſt, ſcripſit Homeri-

corum ὑποδειγμάτων five exemplorum libros III. De charactere dicendi qvo Homerus usus est. De dictione librum ad Neothalidem. De Utide Iliad. *ί.* 366. & Asteropæo Iliad. *φ'.* 351. aliaqve.

Ptolemæus cum Aristonico Alexandrino Patre suo Grammaticam Romæ professus, qvem Svidas ait scripsisse τὰ ὁμοίως εἰρημένα τοῖς Τραγικοῖς, sive de iis qvæ plures Tragici consimilia sibi dixerunt, In Homerum libros qvinqvaginta, De iis qvæ ab Homero ξένως & parum credibiliter narrata sunt, Et de Musis ac Nereidibus.

Seleucus Alexandrinus cognomento Homericus, qvi totum Poëtam commentariis illustravit. Scripsit etiam de differentiis verborum περὶ τῆς ἐν συνωνύμοις διαφορᾶς, aliaqve de qvibus Svidas & eruditus ejus interpres Kusterus consulendus. Citatur ab Apollonio Dyscolo, Eustathio &c.

Seleucus Emesenus Grammaticus, cujus commentarius in Lyricos & alia scripta à Svida memorantur.

Semus Eleus qvi de pæanibus scripsit, atqve à Deliacorum qvod composuit opere Delius aliis appellatur. Vide Svidam & Vossium de Historicis Græcis.

Ælius Serenus Atheniensis, cujus Epitomen commentariorum Philoxeni in Homerum libro uno & Philonis de urbibus & claris illarum viris, libris tribus constantem Svidas memorat.

Sergius Grammaticus ad qvem scripsit Severus Eutychianus. Photii Bibl. Cod. 230. p. 464. ex Eulogii Alex. libro IX.

SIMEON Grammaticus, cujus Etymologicum MS. in Bibl. Vindob.

Socratides. Vide paullo infra in Soteride.

Sosibius Laco. Svid. in δικηλιστῶν, & in Σωσίβιος, ubi ex Athenæo innuit eum scripsisse λύσεις solutiones problematum (ut Hephæstion, Orus Alex. Zenodotus & alii) adeoq; fuisse ex illo Grammaticorum genere qvi à nodis difficilium qvæstionum solvendis λυτικοὶ sive ἐπιλυτικοὶ appellabantur, qvemadmodum contra ἐνστατικοὶ, qvibus ut Apollonio Dyscolo jucundum erat propositis qvæstionibus aliorum ingenia fatigare. Vide Wovverii polymathiam p. 95. Jonsium p. 206.

Sostratus Aristodemi F. Nysæus. Strabo XIV. p. 650.

Soteridæ duo à Svida memorantur Grammatici, unus Pamphilæ, de qva ſupra, maritus (ſed qvem alibi * vocat Σωκρατίδην) qvem ait ſcripſiſſe Orthographiam, qvæſtiones Homericas, Commentarium in Menandrum, De metris, De Comœdia & Commentarium in Euripidem. Alter Pamphilæ pater, Epidaurius qvi ſub ejus nomine libros tres Hiſtoriarum vulgaverit.

STEPHANUS MS. in Dionyſium Thracem. Supra p. 47. Alius ut exiſtimo cujus ἐθνικῶν epitomen habemus, de qva lib. 4. c. 2.

MICH. SYNGELUS presbyter Hieroſol. Supra p. 16. 39.

Tauriſcus Cratetis auditor, Sexto Empirico memoratus lib. I. contra Grammaticos c. 12.

Telephus Pergamenus L. Veri præceptor, de qvo viri docti ad Capitolinum in Vero c. 2. Svidas plura ejus ſcripta memorat qvæ intercidiſſe dolendum eſt. Ποικίλης φιλομαθίας ſive variæ eruditionis libros duos: Vitas Tragicorum & Comicorum. Βιβλιακῆς ἐμπειρίας de notitia librorum libros tres, qvibus docuit τὰ κτήσεως ἄξια βιβλία qvi libri eſſent comparatu digni. De Athenienſium legibus, moribus & dicaſteriis. Περιήγησιν ſive deſcriptionem Pergami, de Pergami Regibus libros V. & de Auguſtali Pergameno περὶ τ̃ ἐν Περγάμῳ Σεβαςίου libros duos. Præterea libros V. περὶ συντάξεως λόγου Ἀττικοῦ ſive de Attica conſtructione, & de nominibus veſtium aliarumqve rerum qvarum in vita uſus eſt, atq; ὠκυτόκιον ſive collectionem Epithetorum ad expeditam dictionis copiam libris X. Deniqve alia Homerum ſpectantia qvæ retuli lib. 2. c. 5. ubi etiam de altero *Telepho* Coo, Philetæ Grammatici de qvo ſupra, patre.

Theagenes Cnidius, qvem in Critica Magiſtrum habuit Herodes Atticus. Philoſtr. in Herode c. 14.

Theo Grammaticus, cui ſucceſſit Tiberii & Claudii tempore Apio Pliſtonices. Svid. in Ἀπίων. Idem forte Theo cujus commentarius in Odyſſeam ab Euſtathio allegatur.

THEODORETUS de ſpiritibus dictionum. Supra p. 36. Exſtat etiam

* Svidas in Παμφίλη. Itaqve videndum an Soteridæ ambo apud Svidam denotent unum eundemqve hominem, & priore loco legendum non ἀνὴρ Παμφίλης ſed πατήρ. Certe etiam priorem illum ſcribit libros Hiſtoriarum Pamphilæ nomine proſcripſiſſe, qvod idem mox etiam de altero affirmat.

etiam ad calcem Grammaticæ Urbani, & Alexandri Scoti, & ad calcem Scapulæ.

THEODORUS GAZA. Supra p. 39.

THEODORUS PRODROMUS. p. 47.

THEODOSIUS Alexandrinus. ibid.

THEOGNOSTUS ſive THEOGNOTUS, ibid.

Theſpeſius Grammaticus, in qvem Greg. Nazianzeni Epigramma dedi lib. 4. c. 32.

THOMAS Magiſter. Supra p. 47. ſeq. & lib. 4. c. 34. §. 10.

Timarchus ſive potius *Timachides* Rhodius. Vide Kuſterum ad Svidam in *ἀργάς*.

TIMOTHEUS Grammaticus Gazæus, cujus *ἀποσπασμάτιον* MS. in Codice Barocc. 50.

GEORGIUS TRAPEZUNTIUS. Supra p. 45.

TRICHA. pag. 48.

TRYPHIODORUS de qvo lib. 2. c. 5. & c. 7. §. 8.

TRYPHONIS pauca inedita retuli p 48. & editum de tropis atqve figuris dictionum apoſpaſmation pag. 36. qvod exſtat etiam ad calcem Grammaticæ Græcæ Urbani Bellunenſis, Alexandri item Scoti Lugd. 1614. 8. pag. 954-959. Ejus *περὶ ἄρθρων* & *προθέσεων* citat Apollonius Dyſcolus in Syntaxi, alia memorat Svidas & ad Svidam Clariſſ. Kuſterus. Fuit hic Tryphon Ammonii F. Alexandrinus, qvi eodem Svida teſte Auguſti remporibus & antè vixit.

Tyrannio dictus alio nomine *Theophraſtus*, Heſtiæi Amaſeni & Dionyſii Thracis diſcipulus, Romam captivus ductus à Lucullo, ubi dives & Bibliothecæ 30000. amplius librorum poſſeſſor factus eſt. De hoc Heſychius illuſtris & Svidas, Plutarchus Lucullo p. 504. & Syllâ p. 468. Strabo XIII. p. 609. ubi de libris Ariſtotelis ab eo redemtis.

Tyrannio Amaſenus junior, prioris diſcipulus à præceptôre nomen conſecutus, alio nomine Diocles qvem audiviſſe ſe teſtatur civis ejus Strabo, XII. p. 548. Hic Terentiæ Ciceronis libertus & liberorum ejus præceptor de qvo Cicero II. 6. Epiſt. ad Attic. & II. 4. ad Qvintum fratrem. De hujus Tyrannionis *διορθώσει* Homerica aliisqve ſcriptis videndus Svidas.

Jo.

Jo. TZETZA five TZETZES. Supra in Johanne.

URBANUS Bellunenfis. fupra p. 14.

ZACHARIAS CALLIERGUS. p. 48.

Zeno Grammaticus cujus Epigrammata memorat Laërtius VII. 35.

Zeno Myndius. Stephanus Byz. in Μύνδος.

Zenodotus Philetæ difcipulus, Ephefius, Ptolemæi Lagi tempore præfectus Bibliothecæ Alexandrinæ, de cujus διορθώσει poëmatum Homeri dixi lib. 2. c. 2. §. 16.

Zenodotus alter junior, Alexandrinus, qvi Ariftarchi criticam in Homero audaciam fubinde caftigavit. Vide fi placet qvæ dicta à me funt eodem loco.

Zopyrio Grammaticus cujus meminit Plutarchus IX. 2. feq. convivalium qvæftionum.

Zopyrus. Supra in Dionyfio Zopyro.

Recentiores Grammaticos Græcos, qvi latine fcripferunt, recenfere univerfos nihil attinet, non magis qvam telas congerere aranearum. Celebriores tamen plerosqve laudare non alienum ab hoc loco exiftimavi, ut funt:

Angeli Caninii, Parif. 1555. 4. & ex *Caroli Hamboëfii* recenfione 1578. 8. & cum præfatione Tho. Crenii de claris Angelis, Amft. 1700. 8.

Nic. Clenardi inftitutiones Colon. 1541. 8. auctæ & illuftratæ obfervationibus *Petri Antefignani* Rapiftagnenfis, Lugd. Bat. 1594. 4. *Frid. Sylburgii*, Francof. 1587. 8. *Renati Gvillonii*, Heidelb. 1607. 8. *Alexandri Scoti* & *Jo. Varennii* Lugd. 1614. 8. *Petri Bertrandi Merigoni* Parif. 1618. 8. *Stephano Mofqueti* Parif. 1630. 8. *Gerh. Johannis Voffii*. Amft. 1650. 8. & *Phil. Labbei* S. I. ibid. 1656. 8.

Martini Crufii Grammaticæ Græcæ cum latina congruentis partes duæ Bafil. 1560. 1562. 8.

Ludovici Enoci de puerili doctrina Græcarum literarum, Parif. 1555. 8. apud Rob. Stephanum.

Theophili Golii Grammatica poft plures alias editiones recufa Amft. hoc anno 1714. 8. cum profodia Græca Jofephi Langii.

Jac. Gretſeri inſtitutionum Græcæ lingvæ libri IV. è qvibus ſecundus tradit Syntaxin * Ingolſtad. 1602. 8.

Ottonis Gvaltperii Lubec. 1612. 8.

Renati Gvillonii de via recta in Græciam, cum ſyntagmatis Canonum & figurarum & de carminum generibus ſyllabarumqve † qvantitate. Pariſ. 1567. 4.

Hermanni ab Hardt nova & brevis methodus Lingvæ Græcæ, in ejus ſtudioſo Græco, Helmſtad. 1699. 8.

Jo. Frid. Kœberi Grammatica Harmonica Golio Welleriana. Lipſ. 1688. 8.

Lanceloti, Benedictini è Portu Regali, Nova Methodus, Nouvelle Methode pour apprendre facilement la langve Grecqve. Eſt mihi ad manus nona editio Pariſ. 1696. 8.

Sigismundi Lauxmin inſtitutiones Lingvæ Græcæ. Vilnæ 1655. 12.

Mich. Neandri erotemata Græcæ Lingvæ, cum prolixa & docta præfatione de notitia librorum Baſil. 1565. 8.

Henrici Opitii, Theologi deinde Kilonienſis Græciſmus reſtitutus. Kil. 1676. 8.

Santis Pagnini Iſagoge ad lingvam Græcam capeſſendam. Pariſ. 1523. 4.

Petri Rami Grammatica Græca. Francof. 1581. 8. 1605. 8.

Jo. Rhenii Grammatica Græca. Lipſ. 1658. 8.

Franciſci Sanctii Grammatica Græca. Salmanticæ 1592. 8.

Henrici Stephan paralipomena Grammaticarum Græcæ lingvæ Inſtitutionum & animadverſiones in Grammaticorum traditiones. Genev. 1581. 8. Ejusdem de bene inſtituendis Græcæ lingvæ ſtudiis, de parum fidis illius Magiſtris, & de cautione in illis adhibenda 1587. 8. De abuſu lingvæ Græcæ in qvibusdam vocibus,

* Syntaxin Græcam ſingulari ſtudio tradidit *Jo. Poſſelius* poſt editionem Witeb. 1561. 8. ſæpius recuſus: etiam noviſſime cum præfat. Schurzfleiſchii, & Hexaſtichis tetraſtichis & diſtichis Græcis in Evangelia, mei qvondam Doctoris Joh. Gothofredi Herrichen, τȣ̃ μακαρίτȣ, Lipſ. 1692. 8. *Jo. Caſp. Sviceri* ratio ſyntaxeos apud Græcos, prodiit Tiguri 1651. 8. *Jo. Varennii* Pariſ. 1576. 8. *Tobiæ Eckardti* compendium Græcæ ſyntaxeos Lipſ. 1661. 8.

† Proſodia Græca *Petri Cœlemanni* Francof. 1611. & 1651. 8. *Philippi Labbei* S. I. Pariſ. 1663. 8. Ejusdem theſaurus proſodicus Græcolatinus, ibid. 1654. 8. *Jo. Varennii* de accentibus. Pariſ. 1544. 8.

bus qvas Latini usurpant. 1563. 1573. 8. & Gallice de conformitate lingvæ Græcæ cum Gallica 1566. 8.

Francisci Vergaræ Grammatices libri V. qvorum ultimus est de ** dialectis. Paris. 1545. 8.

Jo. Verwey nova methodus docendi Græca. Gaudæ 1702. 8.

Urbani Bellunensis Grammatica, de qva supra p. 14.

Georgii Henrici Ursini Grammatica & electa Græca. Norimb. 1691. 8.

D. Jac. Welleri & *Abr. Telleri* Grammatica Græca. Lips. 1635. 8. atqve deinde sæpissime.

Græcobarbari sermonis vulgaris, cujus hodie in Græcia usus est, Grammaticam composuit *Simon Portius* Paris. 1638. 8. qvam Glossario suo mediæ & infimæ Græcitatis Cangius præfixit, Lugd. 1688. fol. Hinc lingvæ Græcæ vulgaris elementa publicata sunt à *Joanne Tribechovio*, Jenæ 1705. 8. & à *Jo. Michaële Langio* in Philologiæ BarbaroGræcæ parte priore, Noribergæ 1708. 4. in qva præterea habentur Historia Lingvæ Græcæ * & glossarii BarbaroGræci Compendium: In posteriore Introductio ad poësin BarbaroGræcam, & Batrachomyomachia Homerica ex Demetrii Zeni, Zacynthii Græco Barbara ** versione, cum versione latina notisqve Martini Crusii, & Dissertatio de Versione Novi Test. † GræcoBarba, & Exercitatio de differentia lingvæ Græcorum Veteris & Novæ.

** De dialectis Græcorum præterea videndi *Salmasius* commentariis de lingva Hellenistica, *Jo. Varennius* Paris. 1543. 8. *Merigonus* ibid. 1621. 8. *Martinus Rulandus* Tiguri 1556. 4. *Erasmus Schmidius* Witeb. 1621. 8. & cum *Jo. Pasoris* idea dialectorum Novi Test. Argentorat. 1712. 8. curante præclaro viro *Georgio Friderico Heupelio*, qvi & ipse ibid. An. 1712. 8. canones perspicuos Græcarum dialectorum, exemplis auctorum illustratos edidit. Adde *Jacobi Zwingeri* hypotyposin dialectorum Græcarum & alia qvæ de hoc argumento leguntur ad calcem Lexici Jo. Scapulæ & in appendice thesauri H. Stephani, & ad calcem glossariorum ab eodem editorum.

* Historiam lingvæ Græcæ præter Cangium præf. ad glossarium Græcum tradidit Gvil. Burtonus, Lond. 1657. 8 & Laurentius Ingewaldus Elingius, Professor Upsaliensis Lips. 1691 8. Videndus etiam Meursius in Fortuna Attica c. ult.

** De hac versione Batrachomyomachiæ dixi lib. 2. c. 3. §. 16.

† Illam versionem N. T. Græcobarbaram Maximi Margunii Calliopolitæ post editionem Genev. 1638. 4. recensuit Seraphim, Hieromonachus Mytilenæus Lond. 1703. 12. & post hunc Anastasius Michaël Macedo, Halæ Sax. 1710. 12 ex qva editione iterum prodiit in Novo Test. qvadrilingvi Christiani Reineccii. Lips. 1713. fol.

CAPUT VIII.

De JULIANO Imperatore, Apostata.

Juliani Augusti vita. 1. *Scriptorum ejus junctim editorum recensio.* 2. *Epistolæ à Clariss. Muratorio primum vulgatæ ex Codice Ambrosianæ Bibl.* 3. *Index eorum ad quos Juliani Epistolæ exstant.* 4. *De opere adversus Christianos, & aliis scriptis ejus deperditis.* 5. *alii Juliani.* 6. *Catalogus quadringentorum amplius scriptorum, veterum atque recentium, qui Veritatem Religionis defensitarunt.* 7.

I.

FL. *Claudius* JULIANUS, Julii Constantii a) & Basilines b) filius, sub ductu Mardonii Evnuchi, c) præceptorumqve Nicoclis Laconis Grammatici, & Rhetoris Ecebolii cultui Christiano d) innutritus, ab eodem annos natus viginti * occulte descivit e) cum ab A. C. 352.

a) Hic Constantius Constantini Magni frater ex Galla uxore Gallum Cæsarem & inde è Basilina Julianum genuit, occisusqve est A. C. 338. Vide Tillemontium T. 4. Hist. Imperator. b) Valesius ad Ammian. XXV. 3.

c) Socrates III. 1. Hist. (ex qvo emendandus Sarisberiensis VIII. 21. Policratici) Libanius T. 2. p. 263. qvi de Nicocle videtur intelligendus p. 157.

d) Unde Optatus lib 2. cap. 16. de Juliano: *ex famulo DEI factus est minister inimici.* Itaqve Libanius panegyrico in Julian. T. 2. Opp. p. 175. σφοδρὸν μῖσος κατὰ τῶν Θεῶν illi tribuit, anteqvam Nicomediam venisset, atqve ibi oraculo delinitus & à Philosophis persvasus *fecisset se Christianæ professionis exsortem*, ut verbis utar Petri Blesensis Epist. 42. Nazianzenus Orat. 3. p. 101. πρῶτος γὰρ χριστιανῶν ἐπανέστασιν τῷ δεσπότῃ καθάπερ οἱ δοῦλοί ποτε τοῖς Σκύθαις, ὥς φασιν, ἐπινοήσας. Hinc passim ut Svidæ ὁ παραβάτης καὶ ἀποστάτης, & Prudentio Apotheos. v. 454. *Perfidus ille DEO, quamvis non perfidus orbi.* Idem Nazianzenus Orat. X. p. 166. Ἐλύσσα καθ᾽ ἡμῶν βασιλεὺς ὁ δυσώνυμος, καθ᾽ ἑαυτὸν πρῶτον μανεὶς ἐκ τῆς εἰς χριστὸν ἀθετήσεως. Cyrillus lib. 1. contra Julian. pag. 3. ἦν μὲν γὰρ πρὸ τῶν τῆς βασιλείας καιρῶν τοῖς πιστεύσασι ἐναρίθμιος, ἠξιώθη δὲ καὶ ἁγίου βαπτίσματος, ἐνήσκητο δὲ καὶ βίβλοις ταῖς ἱεραῖς. Falluntur certe qvi nunqvam Christianum fuisse contendunt, ut Hallenses III. 9. Observ. select.

* Julianus Epistola 51. ad Alexandrinos, paullo ante mortem scripta: οὐχ ἁμαρτήσεσθε παρὰ ὀρθῆς ὁδοῦ πειθόμενοι τῷ πορευθέντι κἀκείνην τὴν ὁδὸν ἄχρις ἐτῶν εἴκοσι, καὶ ταύτην ἰδοὺ σὺν Θεοῖς πορευομένῳ δωδέκατον ἔτος.

e) Valesius ad Ammiani XXI. 2.

352. Maximum Ephesium, Philosophum f) & Libanium Sophistam Nicomediæ audivisset. Diu tamen adhuc simulavit † CHristi sacris se adhærere, ut etiam in Memoriis Martyrum freqventer versatus †† & inter Lectores g) Ecclesiæ, nomen professus sit suum, & jam licet ab A. C. 355. Cæsar, h) publice in Ecclesia sacris interfuerit. Sed simulac adversus eum, factum jam Augustum, patruelis Constantius Imp. infestum animum prodidisset, ac deinde Constantio illo 3. Nov. Anni ejusdem 360. mortuo, Julianus solus obtinuisset Imperium, Idololatram se & atrocem Christianismi hostem & insectatorem palam ** professus est, baptismum i) qvo pridem tinctus fuerat, nefando initiationis idololatricæ sangvine detersit, CHristi doctrinam oppugnavit k) scriptis, nihilqve intermisit qvo Christianis ægre facere l) & Idolorum cultum promovere posset, licet à nece m) plerumqve (nam interdum etiam

K 3 sub

f) Socrates & Libanius locis laudatis. Sozomenus p. 594. seq. Eunapius in Maximo, Svid. in Μάξιμος.

† Vide Galli Cæsaris Epistolam ad Julianum qvæ Juliani Epistolis subjicitur, & Tillemontium T. 4. Hist. Imperatorum p. 927.

†† Julianus Epist. ad Athenienses p. 277. Libanius T. 2. p. 265. 288. b.

g) Nazianzenus Orat. 3. p. 94. ὁ τῶν θείων ὑπαναγνώστης ποτὲ λογίων, καὶ τῆς τοῦ μεγάλου βήματος ἠξιωμένος τιμῆς, καὶ τοὺς μάρτυρας τιμῶν σηκοῖς τε καὶ τεμένεσιν. Adde p. 58. & Socratem III. 1. Sozom. V. 2. Theodoritum III. 2.

h) Ammianus Marcellinus XXI. 2.

** Vide Zosimum III. 9. & Juliani Epist. 38. Libanium T. 2. p. 234. 288.

i) Nazianzenus Orat. 3. sive στηλιτευτικῷ in Julianum primo pag. 70. οὕτω μισόχριστος ὁ Χριστοῦ μαθητὴς - - ὥσπερ καὶ τὸ γενέσθαι ποτὲ χριστιανὸς αἰσχυνόμενος - - αἵματι μὲν οὐχ ὁσίῳ τὸ λουτρὸν ἀπορρύπτεται.

k) Vide infrà inter scripta Juliani num. XV.

l) D. Adam Rechenbergius in diss. de Juliani apostasia Lips. 1684. Conr. Rittershusius Sacrar. lect. lib. 1. c. 18. 19. De edicto qvo Christianos docere literas prohibuit, qvod exstat Epistola XLII. videndus Baronius ad A. C. 362. n. 275. 297. Valesius ad excerpta Peiresciana p. 119. & Jac. Gothofredus ad leg. 5. Cod. Theodos. de Medicis & Professoribus T. 5. p. 31. Lud. Thomasinus de studio Poëtarum Christiane instituendo lib. 1. c. 1. & 3. Neqve docendi solum sed qvoqve discendi usum Christianis interdixisse colligunt Montacutius p. 4. ad Nazianzeni στηλιτευτ. Hermantius in vita Basilii M. II. 26. & Pagi ad A. C. 362. n. 39. seq. è Nazianzeni Orat. 3. p. 51. Theodorito III. 4. Hist. & Augustino XVIII. 52. de Civitate Dei.

m) Vide Libanium T. 2. p. 290. Jac. Gothofredum ad Philostorgii librum VII. & in Oratione qvæ *Julianus* inscribitur. Sam. Basnage ad A. C. 362. n. 5. 6. 7.

ſub Juliano atrocibus in Chriſtianos ſuppliciis animadverſum, vide Svidam in Μακεδόνιος, Κύριλλος διάκονος & Μάρκος) abſtinuit, qvod priorum perſecutorum exemplo edoctus hoc pacto opprimi Eccleſiam non poſſe, Martyrii qvoqve gloriam Chriſtianis invideret. Princeps præclaris cæteroqvin animi & ingenii dotibus, periit in expeditione adverſus Perſas 26. Jun. A. C. 363. n) ætatis 32. cum poſt Conſtantii mortem haud diutius qvam annum unum & menſes fere octo imperitaſſet. Corpus Tarſum primo delatum ibiqve humatum in ſuburbio, deinde perductum CPolin, o) conditumqve ibi in æde SS. Apoſtolorum. Epitaphio ejus, qvod refert Zoſimus, inſcriptum inter alia inſigne illud elogium: *ἀμφότερον βασιλεύς τ' ἀγαθὸς, κρατερός τ' αἰχμητής.* Mortuo parentavit Libanius Orat. IX. & X. qvi pag. 323. 324. à Chriſtianis interfectum contendit hoc argumento, qvod Rege Perſarum præmium pollicente ei qvi cædem patraſſet, nemo nomen ſuum fuerit profeſſus. Confer qvæ de cæde ejus ſcribit p. 303. ſeq. & p. 258. ubi ab Achæmenide, hoc eſt à ſuorum aliqvo obtruncatum palam affirmat.

II. Scripta Juliani, qvibus ſe Philoſophiæ p) haud imperitum & ab elegantioribus literis & lectione Poëtarum Oratorumqve egregie inſtructum teſtatur, hæc ad nos pervenerunt, in qvibus gravitatem cum comitate incorruptam olim prædicavit Ammianus XVI. 5. & Zoſimus III. 10. *ἄκραν τὴν ἐν λόγοις ἀρετήν.*

I. Ἐγκώμιον πρὸς τὸν αὐτοκράτορα Κωνστάντιον, *in Conſtantii Imperatoris* (Conſtantini Magni F.) *laudem*, edit. Lipſ. p. 1-49. In hanc Orationem, qvam vertit Petavius ediditqve primus Flexiæ 1614. 8. exſtant in editione Lipſienſi Operum Juliani, eruditæ & copioſæ *Ez. Spanhemii* obſervationes.

II. Περὶ τῶν Αὐτοκράτορος πράξεων, ἢ περὶ βασιλείας, *de ejusdem Conſtantii Imp. rebus geſtis*, ſive *de regno.* p. 49-101. hanc utramqve orationem circa A. C. 358. compoſitam reſpicit Julianus ipſe Epiſt. 41. & Zoſimus, res Conſtantii ad Niſibim geſtas à Juliano

n) Pagi ad A. C. 363. n. 4. Sam. Baſnage T. 1. p. 381.

o) Vide Bandurii Imperium Orientale p. 814. ſeq.

p) De Philoſophica cognitione Juliani enarratio Hiſtorica Paganini Gaudentii prodiit Piſis 1641. 4. ad calcem ejus libri de Metempſychoſi Pythagorica. vide & Mamertini Panegyricum in Julian. c. 23. & Ez. Spanhemii prolegom. ad Juliani Opera.

liano disertissime descriptas memorans libro 3. c. 8. Posteriorem primus è MS. Bibliothecæ Regis Christianissimi vulgavit Græcè *Carolus Cantoclarus*. Paris. 1583. 8. professus etiam latinè vertisse. Sed qvi tertia parte auctiorem edidit, idem qvoqve latinam versionem adjunxit Petavius, Flexiæ, ac deinde inter Juliani Opera Parisiis.

III. Εὐσεβίας τῆς βασιλίδος ἐγκώμιον *Encomium Imperatricis Eusebiæ*, Constantii conjugis, cui plurimum Julianus debuit. p. 102-130. Hancqvoqve Orationem primus edidit cum versione sua Petavius Flexiæ 1614. 8.

IV. Εἰς τὸν βασιλέα Ἥλιον * *in Solem* qvem ut Regem ac DEum veneratur, laudatio ad Sallustium † pag. 130-158. Primus Græce è MS. Codice Toleto ex Hispania allato edidit cum castigationibus suis *Theodorus Marcilius* Paris. 1583. 8. Anteqvam prodiit, lecta est MS. à Jo. Pico & laudatur in Heptaplis ad Genesin. Pleniorem dedit Petavius. Exstat etiam separatim excusa ex versione & cum notis *Vinc. Marinerii*, Madrit. 1625. 8.

V. Εἰς τὴν μητέρα τῶν Θεῶν, *Matris Deûm laudatio*. pag. 158-180. Primus edidit vertitqve Petavius, Paris. 1630. 4. Juliani profectionem ad Matrem Deûm in Phrygiam memorat Libanius Orat. IX. T. 2. p. 254. meminit & Orationis in Deûm Matrem Or. X. pag. 300.

VI. Εἰς τοὺς ἀπαιδεύτους κύνας, *adversus imperitos Canes* sive *Cynicos*, sectam suam dedecorantes, invectiva & genuinorum Cynicorum commendatio p. 180-203. Primus idem Petavius vertit, ediditqve. Cynicum aliqvem, falsum Antisthenis & Diogenis imitatorem (Liban. T. 2. p. 254. 300.) patria Ægyptium (forte Heraclium) perstringi patet ex pag. 192. Αἰγύπτιος ἦν ἂν οὐ τῶν ἱερέων ἀλλὰ τῶν παμφάγων, οἷς πάντα ἐσθίειν νόμος ὡς λάχανα χόρτου (Genes. IX. 3.) γνωρίζεις οἶμαι τῶν Γαλιλαίων ῥήματα. Hoc scriptum puto respici à Svida qvi inter Juliani monumenta memorat περὶ τοῦ πόθεν τὰ κακὰ καὶ τοὺς ἀπαιδεύτους.

VII.

* Duo Juliani Encomia in Solem in Strozzæ Bibl. fuisse scribit in Epitoma Gesneri Simlerus. Soli invicto solennes Ludi apud Romanas celebrati XXV. Dec. Soli templum à Juliano conditum memorat Libanius T. 2. p. 292.

† Sallustium præfectum intellige, de qvo in Epistola ad Athenienses p. 281. seq.

VII. Πρὸς Ἡράκλειον Κυνικὸν, περὶ τοῦ, πῶς Κυνιστέον, καὶ εἰ πρέπει τῷ Κυνὶ μύθους πλάττειν. *Ad Heraclium Cynicum* de ſecta Cynica, & num Cynicum deceat fabulas effingere p. 204 -- 239. Meminit Socrates III. 23. Hiſt. & Svidas qvi Heraclitum vocat. Primus idem Petavius vertit atqve edidit, qvemadmodum & qvatuor ſeqventes, uſus non modo Codd. MSS. Bibl. Regiæ, ſed etiam apographo Codicis Barocciani, qvem cum eo communicavit Patricius Junius. Vide Seldenum ad Chronicon marmoreum Arundel. p. 185.

VIII. Ἐπὶ τῇ ἐξόδῳ τοῦ ἀγαθωτάτου Σαλλουστίου, παραμυθητικός. *Epiſtola propemptica ad Salluſtium* iter meditantem, qvod ægre qvidem, utpote ab amico optimo invidia Conſtantii divillendum, ferre tamen ſe teſtatur.

IX. *Ad Themiſtium* Philoſophum, præceptorem ** ſuum, longior Epiſtola de difficultate gerendi Imperii p. 253-267. Plures ſuas ad eum Epiſtolas memorat p. 260.

X. Epiſtola ſive Apologia de non depoſito Imperio & ſuſcepta adverſus Conſtantium expeditione *ad S. P. Q. Athenienſium*, Ἀθηναίων τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ p. 268-287. ſcripta paullo ante Conſtantii mortem A. C. 260. Gallo fratre pridem extincto, qvem pag. 271. τὸν μακαρίτην appellat, ipſe jam Auguſtus pag. 280. 281. & tota in injuriis à Conſtantio in ſe, (beneficio Euſebiæ vix ſervatum pag. 273. 274. ſeq.) fratremqve admiſſis occupata. Hujus Epiſtolæ & Apologiæ, qvalem etiam ad communitatem Græcorum miſiſſe ſe Julianus teſtatur, meminit Libanius Orat. in funus Juliani T. 2. p. 288. & Zoſimus III. 10.

XI. *Fragmentum longius Epiſtolæ* (vide p. 298. c. 304. b.) de humanitate colenda & liberalitate, honorandisqve imaginibus & ſacerdotibus, & qvænam legenda ſint, & qvænam vita ducenda ſacerdoti pag. 288-305. Ubi autem Prophetas Judæorum perſtringit pag. 295. ſeq. opus ſuum adverſus Chriſtianos reſpicit qvando ait pag. 296. ἀλλ' ὑπὲρ μὲν τούτων ἰδίᾳ βέλτιον παραστήσαι, πόσῳ φαυλότερον παρ' ἡμῖν οὗτοι γεγόνασι ποιητῶν οἱ τῶν ὑπὲρ τοῦ Θεοῦ λόγων διδάσκαλοι.

XII.

** Vide p. 257. d. & 259. c.

XII. Καίσαρες ἢ Συμπόσιον, *Cæsares*, sive ingeniosa Satira qva Imperatorum ante se vitia, qvos Deorum convivio admotos fingit, salse ridet, p. 306 - 336. Meminit hujus scripti Socrates III. 1. Hist. & 23. Svidas in Ἰουλ. Zonaras lib. XIII. Annal. p. 10.

Primus è tribus Codd. MSS. vulgavit Græce & Latinam versionem suam addidit *Carolus Cantoclarus*, Paris. 1577. 8. & adhibito qvarto Codice è Bibl. Reginæ Catharinæ Mediceæ, ibid. 1583. 8. additis notis. Cum Cantoclari versione iterum prodiit in tomo tertio Rom. Historiæ scriptorum minorum, curante Frid. Sylburgio, qvi suas etiam castigationes addidit, Francof. 1590. fol. p. 832. & in editione Operum Juliani Parisiensi & Lipsiensi, licet Cunæus notat *multa eum perperam dixisse, plura non intellexisse, & quæ corrupta erant præteriisse, magna alieni judicii securitate.*

Cum versione eleganti *Petri Cunæi* Lugd. Bat. 1612. & 1632. 12. adjuncta Satira ejusdem Cunæi Menippea, sive Sardis venalibus: atqve iterum cum interpretatione duplici, Cantoclari & Cunæi in tomo primo Satirarum qvæ variis auctoribus excusæ sunt Lugd. Bat. 1655. 12. Prodiit etiam ex versione Cunæi separatim Latine, ibid. 1627. forma minore, & ad calcem editionis operum Juliani Lipsiensis subjecta legitur.

Gallice transtulit 1) *Bonaventura Grangier*, Paris. 1580. 8. præmissa Juliani vita.

2) *Ezechiel Spanhemius*, adjuncto erudito commentario, qvo & ex numis & antiqvis monumentis Julianus subinde illustratur Heidelberg. 1660. 8. Hic Parisiis 1683. 4. longe auctior recusus, raro obvius est, at indignis modis laceratur à Gronovio ad Arrianum p. 310. cum Spanhemio summo viro & eruditissimo nihil fuerit humanius & æqvius.

3) *M. P. Moretus*, † Paris. 1682. 12. cum Juliani vita, brevibusqve annotationibus.

Belgice vertit atqve editurum se recepit *Antonius Borremansius* pag. 48. Variarum Lectionum.

XIII. Ἀντιοχικὸς * ἢ Μισοπώγων, *Misopogon* sive Satira qva se ipsum iro-

† Acta Erud. A. 1683. p. 311. & A. 1684. p. 164.

* Fallitur Morillonus qvi titulum hujus scripti voluit esse Ἀντίοχον, non Ἀντιοχικόν. Vide Hadr. Junii animadversiones IV, 19.

ironice reprehendendo *Antiochenses*, à qvibus * ob barbam derisus fuerat, perstringit. Scripta est sub finem Januarii A. C. 363. p. 337-371. Meminit Ammianus XXII. 14. Libanius X. Oratione funebri in Julian. T. 2. p. 307. (qvi etiam λόγον διαλλαγῶν sive reconciliationis pro civitate Antiochena parasse se scribit IX. p. 259.) Nazianzenus Orat. 4. p. 133. Socrates III. 17. Sozomenus V. 19. Theodoritus III. 28. Svidas in Ἰουλ. Zonaras lib. XIII. Annal. p. 26. Nicephorus X. 27. Hist. Eccles. Elias Cretensis scholiis ad Nazianzenam pag. 482. 483. qvi Julianum in hoc scripto elaborando adjutum à Libanio tradit. Prodiit primum è Codice Petri Rami descriptus à *Petro Martinio* Morentino Navarro, qvi latinam versionem addidit, & vitam Juliani præmisit, apud Wechelum Paris. (non Francofurti ut legas in Actis Erud. 1696. p. 489.) A. 1567. 8. & 1583. 8. Versionem Bonav. Vulcanii qvam è Bibl. Gesnerianæ continuatore memorat illustris Spanhemius, editam non esse existimo.

XIV. *Epistolæ* Juliani *tres & sexaginta*, qvibus una *Galli* fratris A. C. 353. scripta subjungitur, qva Julianum hortatur ne Christiana sacra deserat. Ex illis Juliani Epistolis (de qvibus jam dixi lib. 2. c. 10. §. 12.) *novem* prodierant inter variorum Epistolas apud Aldum Græce excusas Rom. 1499. 4. & deinde Græce & Latine ** iterum vulgatas Genevæ 1606. fol. *decimam* servavit Socrates III. 3. Hist. *undecima* & qvæ seqvuntur *usque ad duodequinquagesimam* similiter inter variorum Epistolas lucem viderant: *undequinquagesima* petita è Sozomeni lib. V. cap. 16. *Quinquagesima, quinquagesima prima & secunda* Græce primum vulgatæ sunt à Petro Martinio una cum Misopogone cæterisqve Epistolis latina etiam versione illustratis Paris. 1567. & 1583. 8. Itaqve tres illas Petavius primus vertit, qvemadmodum *quinquagesimam tertiam* & seqventes *usque ad quinquagesimam septimam*, qvas una cum Epistola Galli ad Julianum in lucem protulit *Bonav. Vulcanius* Lugd. Bat. 1597. 12. ad calcem Epistolarum ac problematum Theophylacti Simocattæ. *Quinquasimam octavam & nonam* sed in unam li-

* Ex Libanii oratione inedita πρὸς Ἀντιοχεῖς περὶ τῆς βασιλέως ὀργῆς, qva Antiochenos ad placandam Juliani indignationem adhortatur, constat Antiochenos non modo legem qvam de levanda annonæ difficultate Imperator sanciverat, tulisse impatienter, sed & passos esse in urbe sua ab hominibus perditis circumferri impune ᾄσματα sive cantiunculas in ignominiam Juliani compositas.

** Latina illa interpretatio diversa est à versione Petri Martinii, qvam Petavius & Lipsienses in editione Juliani servarunt.

licet à dubitante confusam *Nic. Rigaltius*, qvi versionem etiam addidit, protulit primum ad calcem funeris Parasitici Paris. 1601. 4. Sed in editione Petaviana ipso Rigaltio monente in duas divisa est, ambas mutilas, & priorem fine, posteriorem capite truncam. Priorem nuper è MS. demum supplevit ingenii & doctrinæ laude præclarissimus Vir, Lud. Antonius Muratorius, de qvo mox infra. *Sexagesima cum duabus sequentibus* à Petavio primum accesserunt ex apographo Codicis Barocciani qvod cum ipso Patricius Junius communicavit. *Sexagesima tertia* deniqve, qvam Græce tantum, valdeq; hiulcam & mancam Martinius & Petavius dederunt, *Ez. Spanhemius* emendavit suppletvitqve ex Allatii Codice, atqve latinam versionem primus adjunxit. Agmen claudunt Epistolarum Juliani fragmenta è Svida in Ἀμφίων, Ἡρόδοτος, Μουσώνιος, χρῆμα.

Qvæ hactenus memoravi Juliani Opera, ad Codices Regis Galliæ & Baroccian. recensita à *Dionysio Petavio* S. I. & notis ab eo illustrata Græce & Latine prodierunt Paris. 1630. 4. In editione vero Lipsiensi 1696. fol. vir supra laudes *Ezech. Spanhemius* Græca ex præstantissimo Codice Vossiano, annorum circiter qvingentorum, castigavit, Misopogonem etiam contulit cum Codice Reginæ Christinæ, præterea Observationes suas præclaras ad primam Orationem, & erudita prolegomena, priorum etiam editorum præfationes & notas adjunxit. Præcipue vero editionem hanc ornavit additis libris decem *Cyrilli* Alexandrini contra Julianum, cum versione Nic. Borbonii ad librum primum, & in cæteris Joannis Auberti.

A. 1709. Patavii 4. V. C. *Ludovicus Antonius Muratorius* in Anecdotis Græcis p. 326. seq. ex MS. Codice Ambrosianæ Bibliothecæ ante annos circiter septingentos scripto, (è qvo etiam Epistolas XLV. *Firmi* Cæsareæ Episcopi, qvi Ephesinæ Synodo A. C. 431. interfuit, primus in eodem Volumine publicavit) Epistolam Juliani LVIII. altera majore parte edidit auctiorem, in qva per θεραπεύοντας καὶ προσκαθεύδοντας τῇ ὀβελοῦ κορυφῇ *therapevtas Obelisci vertici indormientes* non dubium est Monachos Stylitas perstringi, qvare fortassis illa Epistolæ pars suppressa fuit à Christianis qvibusdam librariis. Idem Muratorius alias tres Juliani Epistolas ante ineditas ex eodem Codice adjunxit, qvæ cum sint breves, hoc loco una cum supplemento Epistolæ 58. à me integræ subnectentur.

LVIII. Ἰουλιανὸς Ἀλεξανδρεῦσι.

Ὀβελὸν εἶναι παρ' ὑμῖν ἀκούω λίθινον εἰς ὕψος ἱκανὸν, ἠρμένον ἐπὶ τῆς ἠϊόνος, ὥσπερ ἄλλο τι τῶν ἀτιμοτάτων ἐῤῥιμμένον. Ἐπὶ τοῦτο ἐναυπήγησε σκάφος ὁ μακαρίτης Κωνστάντιος, ὡς μετάξων αὐτὸν εἰς τὴν ἐμὴν πατρίδα Κωνσταντίνου πόλιν. Ἐπεὶ δὲ ἐκείνῳ συνέβη, Θεῶν ἐθελόντων, ἐνθένδε ἐκεῖσε πορευθῆναι τὴν εἱμαρμένην πορείαν, ἡ πόλις παραιτεῖ παρ' ἐμοῦ τὸ ἀνάθημα, πατρὶς οὖσά μου, καὶ προσήκουσα πλέον ἤπερ ἐκείνῳ. Ὁ μὲν γὰρ αὐτὴν ὡς ἀδελφὴν, ἐγὼ δὲ ὡς μητέρα φιλῶ, καὶ γὰρ ἐγενόμην παρ' αὐτῇ, καὶ ἐτράφην ἐκεῖσε, καὶ οὐ δύναμαι περὶ αὐτὴν ἀγνωμονῆσαι. * Τί οὖν; ἐπειδὴ καὶ ὑμᾶς οὐδὲν ἔλαττον τῆς πατρίδος φιλῶ, δίδωμι καὶ παρ' ὑμῖν ἀναστῆναι τὴν χαλκῆν εἰκόνα. πεποίηται δὲ ἔναγχος ἀνδριὰς τῷ μεγέθει Κολοσσικὸς, ὃν ἀναστήσαντες ἕξετε, ἀντὶ ἀναθήματος λιθίνου χαλκοῦν, ἀνδρὸς οὗ φατε ποθεῖν εἰκόνα καὶ μορφὴν, ἀντὶ τριγώνου λίθου χαράγματα ἔχοντος Αἰγύπτια. Καὶ τὸ λεγόμενον δὲ, ὡς τινές εἰσιν οἱ θεραπεύοντες καὶ προσκαθεύδοντες αὐτοῦ τῇ κορυφῇ, πάνυ με πείθει χρῆναι, τῆς δεισιδαιμονίας ἕνεκα ταύτης, ἀπάγειν αὐτόν. Οἱ γὰρ

LVIII. *Julianus Alexandrinis.*

Obeliscum apud vos esse audio lapideum justæ altitudinis, despici tamen, & ut qvid vile minimiqve momenti, in litore jacere. Eum Divus Constantius, ad hoc constructo navigio, CPolin ad Patriam meam, transferendum destinarat. Postqvam vero illi accidit, ut Diis ita volentibus è terris ad supera fatali itinere demigraret, exigit à me Civitas monumentum, qvum ipsa mihi sit Patria, adeoqve mihi, qvam illi, necessitudine majori conjuncta. Ille namqve eam ut sororem, at ego ut matrem amo; in ejus enim solo primum in lucem editus, educatusqve sum, neqve fieri potest ut in illam ingratus unqvam videar. * Qvid igitur? Qvoniam & vos non minus qvam Patriam amo, do ut & apud vos æreum erigatur simulacrum. Facta est autem nuper statua Colossea magnitudine, qvam vos erigentes habebitis, pro lapideo monumento æreum viri cujus simulacrum & formam desiderare dicitis, pro triangulo lapide Ægyptiis notis inscripto. Et, qvod vulgo fertur, qvosdam esse Therapevtas, qvi obelisci hujus vertici indormiant, valde mihi persvadet, ob hujusmodi superstitionem oportere ipsum abduci. Nam qvi inspiciunt

* His verbis clauditur Epistola in edit. Paris. & Lipsiensi.

θεώμενοι τοὺς καθεύδοντας ἐκεῖ πολλοῦ μὲν ῥύπου, πολλῆς δὲ ἀσελγείας περὶ τὸν τόπον, ὡς ἔτυχεν, οὔσης, οὔτε πιστεύουσιν αὐτὸν θεῖον εἶναι, καὶ διὰ τὴν τῶν προσεχόντων αὐτῷ δεισιδαιμονίαν ἀπιστότεροι περὶ τοὺς Θεοὺς καθίστανται. Δι' αὐτὸ δὴ οὖν τοῦτο καὶ μᾶλλον ὑμῖν προσήκει συνεπιλαβέσθαι, καὶ πέμψαι τῇ ἐμῇ πατρίδι, τῇ ξενοδοχούσῃ καλῶς ὑμᾶς, ὅτε εἰς τὸν πόντον εἰσπλεῖτε, καὶ ὥσπερ εἰς τὰς τροφὰς, καὶ εἰς τὸν ἐκτὸς κόσμον συμβάλλεσθαι· πάντως οὐκ ἄχαρι καὶ παρ' αὐτοῖς ἑστάναι τι τῶν ὑμετέρων εἰς ὃ προσπλέοντες τῇ πόλει μετ' εὐφροσύνης ἀποβλέψετε.

ciunt dormientes ibi multasqve sordes, ac flagitia loco, ut casus tulit, circumfusa, illum minime arbitrantur qvid divinum esse, & propter eorum, qvi saxo eidem immorantur, superstitionem, minus de Diis credunt. Idcirco igitur magis etiam vobis convenit inceptum adjuvare, saxumqve illud ad patriam meam mittere, qvæ vos honesto excipere solet hospitio, qvando in pontum navigatis, & qvemadmodum annona deferenda, ita & externo Urbis ornatu augendo opem vestram conferre. Neqve omnino vobis ingratum erit, apud nos ipsos aliqvid vestrum exstare, in qvod, qvum ad Urbem navigatis, cum hilaritate imposterum respiciatis.

LXIV. Τοῦ αὐτοῦ πρὸς δῆμον εὐφημήσαντα ἐν τῷ Τυχαίῳ.

Εἰ μὲν εἰς τὸ θέατρον λαθὼν εἰσῆλθον, εὐφημεῖτε· Εἰ δὲ εἰς τὰ ἱερὰ, ἡσυχίαν ἄγετε, καὶ μετενέγκατε ὑμῶν τὰς εὐφημίας εἰς τοὺς Θεούς. Μᾶλλον δὲ οἱ Θεοὶ τῶν εὐφημιῶν χρήζουσιν.

LXIV. *Ejusdem, ad populum, acclamantem in Tychæo sive templo Fortunæ.*

Siqvidem in Theatrum latenter ingrediar, acclamate: sin autem in Templa me conferam, silentium agite, & acclamationes vestras in Deos transferte. Plausus & bona verba potiori jure Diis debentur.

LXV. Τοῦ αὐτοῦ πρὸς ζωγράφον.

Εἰ μὲν μὴ εἶχον, καὶ ἐχαρίσω μοι, συγγνώμης ἦσθα ἄξιος. Εἰ δὲ εἶχον μὲν, οὐκ ἐχρησάμην δὲ, τοὺς Θεοὺς ἔφερον, μᾶλλον δὲ ὑπὸ Θεῶν ἐφερό-

LXV. *Ejusdem ad pictorem.*

Siqvidem non haberem, & mihi fuisses gratificatus, venia dignus esses. Sin autem haberem, neqve uterer, Deos ferrem: imo potius Dii me ferrent. Tu vero qvare

μῶ. Σύ μοι ἀλλότριον σχῆμα πῶς ἐδίδους, ἑταῖρε; οἷόν με εἶδες, τοιοῦτον καὶ γράψον.

LXVI. Τοῦ αὐτοῦ, Ἀρσάκῃ * Ἀρμενίων Σατράπῃ.

Ἐπείχθητι πρὸς τὴν παράταξιν, Ἀρσάκιε, θᾶττον ἢ λόγος, τὴν δεξιὰν κατὰ τῆς Περσικῆς μανίας ὁπλίσας. Ἡ γὰρ ἡμετέρα παρασκευή τε καὶ προθυμία δυοῖν θάτερον βεβούλευται, ἢ τὸ χρεὼν ἀποδοῦναι ἐπὶ τῆς Παρθυαίων εὐοδίας † τὰ μέγιστα διαπραξαμένους, καὶ τὰ δεινότατα διατιθεμένους τοὺς ἀντιπάλους, ἢ τούτους χειρωσαμένους, πρυτανευόντων ἡμῖν τῶν Θεῶν, καλλινίκους ἐπανελθεῖν ἐπὶ τὴν ἐνεγκαμένην, τρόπαια κατὰ τῶν πολεμίων ἐγείραντας. Πᾶσαν οὖν ῥᾳστώνην καὶ φενακισμὸν ἀποθέμενος, καὶ τὸν μακαρίτην ἐκεῖνον Κωνσταντῖνον, καὶ τὰς τῶν εὐγεγονότων περιουσίας, τὰς εἰς σέ τε καὶ τοὺς ὁμοτρόπους σοι βαρβάρους ὑπὸ τοῦ ἁβροτάτου καὶ πολυετοῦς Κωνσταντίου κενωθείσας, νῦν με ** τὸν Ἰουλιανὸν, τὸν Ἀρχιερέα, τὸν Καίσαρα, τὸν Αὔγουστον, τὸν Θεῶν τε καὶ Ἄρεως θεραπευτὴν †† ἐννόησον, τὸν Φραγκῶν τε καὶ Βαρβάρων ὀλετῆρα, τὸν Γάλλων τε καὶ Ἰταλῶν ἐλευθερωτήν. Εἰ δὲ ἕτερόν τι βουλεύσαιο, πυν-

LXVI. *Ejusdem, Arſaci, Armeniorum Satrapæ.*

Ad aciem dicto celerius propera, Arſacie, dexteramqve contra Perſicum furorem armato. Noſter enim bellicus apparatus impetusqve animi alterum è duobus conſtitutum habet, aut, ſi Parthis feliciter res ſucceſſerit, fortiter pugnantes & hoſtibus omni vi obnitentes mori & naturæ debitum perſolvere, aut ſi noſtris rebus adfuerint Dii, Perſis ſubjugatis in patriam reverti victores & trophæa de hoſtibus ſtatuere. Omnem igitur deſidiam atq; tergiverſationem abjice, atq; cogita Divum illum Conſtantinum, & opes nobilium in te tuiq; ſimiles barbaros à molliſſimo & annoſo Conſtantio exhauſtas, nunc vero me Julianum Pontificem maximum, Cæſarem, Auguſtum, Deorum ac Martis cultorem, qvi Francorum Barbarorumqve perditos, Gallorum vero atq; Italorum liberator eſt. Qvod ſi aliud animo agitaveris, audio enim te verſutũ eſſe, ma-

* Meminit hujus Epiſtolæ A. C 363. ſcriptæ Sozomenus VI. 1. & Nicephorus Calliſti X. 34. Vide etiam Libanium T. 2. p. 312.

† MS. εὐορίας. ** MS. μοι pro qvo Muratorius legit σοι. †† MS. εὐνόησον. Muratorius εὔνοισον *benevolum facito*, à cujus interpretatione aliqvot locis in hac Epiſtola receſſi.

πυνθάνομαι γὰρ εἶναί σε πανοῦργον, καὶ κακὸν στρατιώτην, καὶ ἀλαζόνα, ὡς τὰ παρόντα μοι πράγματα δείκνυσιν· ἐχθρὸν γάρ τινα τῆς κοινῆς λυσιτελείας λανθάνοντα ἀποκρύπτειν παρά σοι πειρᾷς, καὶ τέως μὲν τοῦτο ὑπερτιθέναι διὰ τὴν τοῦ πολέμου τύχην, ἀρκεῖ γὰρ ἡμῖν ἡ τῶν Θεῶν συμμαχία πρὸς τὴν τῶν πολεμίων καθαίρεσιν. Ἐι δέ τι τὰ τῆς εἱμαρμένης κρίνειε, (Θεῶν γὰρ βούλησις ἡ ταύτης ἐξουσία) ἀδεῶς καὶ γενναίως οἴσω τοῦτο. Ἴσθι δὲ, ὡς σὺ μὲν πάρεργον ἔσῃ τῆς Περσικῆς χειρὸς, συναφθείσης σοι παγγενεὶ τῆς ἑστίας, καὶ τῆς Ἀρμενίων ἀρχῆς, κοινωνήσει δέ σοι τῆς δυστυχίας καὶ ἡ Νησιβίων πόλις, τῶν οὐρανίων Θεῶν τοῦτο πάλαι ἡμῖν προαγορευσάντων.

lumq; militem & ſuperbum, ut res præſentes fidem mihi faciunt, ſiqvidem hoſtem qvendam publicæ utilitatis apud te latitantem abſcondere, atq; hactenus id propter belli fortunam continuare audes: nobis ſatis eſt Deorum auxilium, ut cunctos interuerione deleamus. Sin vero aliud Fatis placuerit, (horum enim poteſtas Deorum voluntas eſt) ſecure & fortiter hoc feram. Scito tamen incenſa tibi funditus domo atqve exciſo Armeniorum imperio, Perſicæ te potentiæ appendicem vero. Communem vero tecum calamitatem ſubibit Neſibiorum Civitas, cœleſtibus Diis hoc olim nobis prænunciantibus.

Notat doctiſſimus Muratorius, in altero Ambroſianæ Bibl. antiqviſſimo Codice aliam qvandam brevem Juliani Epiſtolam nondum publici juris factam haberi, *ſed fugientia*, inqvit, *characterum veſtigia omnem mihi legendi ſpem ſuſtulere. Illam tamen à* Friderico Roſtgaardio, *nobili Dano, aliquando edendam ſpero, una cum aliis Apoſtatæ monumentis. Quum enim Italiam peragraret, & Libanii Epiſtolas è variis Codicibus MSS. colligeret, eas luce donaturus, Ambroſianum etiam Codicem pro ſua ſollertia ſatis intellexiſſe viſus ſibi eſt.*

IV. Index eorum ad qvos LXVI. Juliani Epiſtolæ.

Sine inſcriptione ſunt 1. 35. 42. 46. 47. 48.

Ariſto-

* Meminit hujus Epiſtolæ ſive edicti Sozomenus V. 15.

V. Scripta Juliani deperdita.

XV. *Opus adverſus Chriſtianos*, qvod *ſeptem libris* conſtitiſſe teſtatur Hieronymus Epiſtola 83. ad Magnum Oratorem Romanum. *Julianus Auguſtus ſeptem libros in expeditione Parthica* (A. C. 363.) *adverſum CHriſtum evomuit, & juxta fabulas Poëtarum ſuo ſe enſe laceravit. Si contra*

** Confer Epiſt. 36. & de ſtudio qvo flagravit Julianus ampliſſimos librorum theſauros colligendi, vide Libanium T. 2. p. 234. Bibliothecam Juliani in Trajani fano dedicatam Jovianus cremavit. Svidas in Ἰοβιανός & excerpta Peireſciana pag. 846.

tra hunc scribere tentavero, puto interdices mihi, ne rabidum canem Philosophorum & Stoicorum doctrinis, id est Herculis clava percutiam? quanquam Nazarenum nostrum, & (ut ipse solebat dicere) Galilæum statim in prælio senserit, & mercedem linguæ putidissimæ, conto ilia perfossus acceperit. Τοὺς κατὰ χριστιανῶν λόγους nuncupat Socrates III. 1. qvorum tertium allegat III. 23. Libanius threno in funus Juliani T. 2. Orat. IX. p. 255. vocat βιβλίων συγγραφὰς βοηθούντων Θεοῖς, *libros Diis opitulantes.* Ex his *tres* sacris Evangeliis oppositos, decem libris Theodosio juniori Imp. dicatis confutavit *Cyrillus* Alexandrinus. Ἔχων, inqvit, εὐφυᾶ τὴν γλῶτταν ὁ κράτιστος Ἰουλιανὸς κατέθηξεν αὐτὴν κατὰ τοῦ πάντων ἡμῶν Σωτῆρος Χριστοῦ, καὶ δὴ τρία συγγέγραφε βιβλία κατὰ τῶν ἁγίων Εὐαγγελίων καὶ κατὰ τῆς εὐαγοῦς τῶν χριστιανῶν θρησκείας. Κατασείει δὲ δι' αὐτῶν πολλούς, καὶ ἠδίκησεν οὐ μετρίως. Hæc est Juliani ἀνατροπὴ τῶν Εὐαγγελίων qvam una cum Cyrilli Alex. opere contrario memorat Theophanes in Chronographia pag. 44. In aliis autem qvatuor libris alia sacra volumina videtur Julianus calumniatus esse, unde Cedrenus pag. 407. οὗτος ὁ δυσσεβὴς καὶ τὴν τῶν θείων Εὐαγγελίων ἀνατροπὴν ἔγραψεν, ἣν ὁ μέγας Κύριλλος Ἀλεξανδρείας, καὶ ἄλλοι φιλόχριστοι ἐπηνορθώσαντο. Καὶ πᾶσαν δὴ ἄλλην γραφὴν αὐτός τε καὶ οἱ ὅμοιοι αὐτοῦ διέβαλον, ὑπὸ δὲ τῶν ὀρθοδόξων ἐξεβλήθησαν τὰ τούτων νοθεύματα. *Impius ille scripsit etiam Evangeliorum eversionem, quam magnus Cyrillus Alexandriæ Episcopus aliique Christiani confutarunt. Omnes præterea alias sacras literas Julianus ejusque similes sunt calumniati, quorum commenta à recte sentientibus explosa fuerunt.* His qvi Julianum oppugnarunt accensendus etiam est *Photius* qvi Epist. 187. ad Christophorum Protospatharium Parabatæ cavillationem adversus dictum CHristi Matth. XIX. 21. refert & confutat, τὴν σὴν ἀπορίαν ἣν πικρότερον καὶ δριμύτερον οἶδα ποτὲ Ἰουλιανῷ τῷ παραβάτῃ διεσκευασμένην. Ἃ γοῦν ἘΝ ΤΟΙ͂Σ ΠΡῸΣ ἘΚΕΙ͂ΝΟΝ εἶπον, καὶ ὧν ἡ μνήμη τὴν σωτηρίαν ἔχει, ταῦτα δή σοι ἀρχὴ γράφων ἀποχρῶσαν οἶμαι τὴν λύσιν παρεσχηκέναι. Idem Epistola 211. ὁ τῆς ἀποστασίας Ἰουλιανὸς κατὰ τῆς εὐσεβείας γράφων, ἀλλόκοτα μὲν καὶ μωρὰ γράφων ὅμως ἔδοξέν τι σοφὸν καὶ δυσεπιτίμητον αἰτιᾶσθαι χριστιανούς, ὅτι μὴ ζωοθυσίαις τὸ θεῖον γεραίρουσιν. Jo. Cuspinianus in vita Juliani p. 130. scribit septem ejus libris contra CHristum petulantissime effusis, respondisse fortissime Methodium, Eusebium atqve Apollinarem, idqve Hieronymum testari. Sed Porphyrio non Ju-

liano triumviri illi responderunt, & respondisse Hieronymus auctor est. De solo *Apollinari* Syro constat qvod librum ὑπὲρ ἀληθείας Philosophis Græcis & Imperatori Juliano opposuit, teste Sozomeno V. 18. *Philippus* qvoq; *Sidetes* Juliani libros confutavit, teste Socrate VII. 27. E recentioribus adeundus Dominicus Mellinius in veteres qvosdam nominis Christiani obtrectatores, Celsum, Porphyrium, Julianum, libris IV. Florent. 1577. fol.

Cætera deperdita Imperatoris scripta memorantur

Κρόνια cum Cæsaribus Juliani neutiqvam confundenda. Svid. in Ἰουλιανὸς & Ἐμπεδότιμος.

Περὶ τῶν τριῶν σχημάτων. Svid. in Ἰουλ.

Epistolæ complures.

Videtur etiam Julianus aliqvid scripsisse de arte militari, ut colligas ex his Theophylacti Epist. 71. πῶς δ' ἂν στρατιωτικὴν καὶ γεωμετρικὴν εἰς ταυτὸ συνήγαγε καὶ συνῆψε, τὰ μακροῖς θριγγίοις ἔκπαλαι διειργόμενα, μετ' Ἀρχύταν, μετὰ Φιλόλαον, μετὰ τὸν Αἴλιον Ἀδριανὸν, μετὰ τὸν ἐκπληκτον ἡμῖν Ἰουλιανόν.

Juliani χαραγὰς Combefisius in Origg. CPol. pag. 23. & Bandurius lib. V. Antiqv. CPol. p. 96. vertunt *Juliano cusam monetam*, & mox μεθ' ὧν καὶ τὴν τούτου στήλην ἔξω τῆς χαραγῆς Combefisius *ejusq; statuam non numo incisam*, Bandurius *ac postea ejus statuam extra monetariam officinam stantem*, qvæ utraq; mihi non arridet interpretatio. Videndum num χαραγαὶ sint sculptæ imagines sive statuæ notatæ nominibus eorum qvos referebant, qvibus deinde infra opponuntur χαραγαὶ νουμίων, uti μεθ' ὧν non reddendum est *postea* sed *inter quas* etiam Juliani statua posita ἔξω τῆς χαραγῆς, sine expresso Juliani nomine.

De libro Johnsoni Anglice edito qvi Julianus Apostata inscribitur & cui A. 1683. responsio eadem lingva Londini opposita, ipse autem liber A. 1688. Gallice etiam versus in Belgio prodiit, videnda Petri Bælii responsa ad qvæstiones hominis è Provincia T. 1. p. 636.

VI. *Alii Juliani amplius sexaginta.*

Julianus *Ægyptius* ἀπὸ ὑπάρχων, sub Justino Imp. Ejus Epigrammata exstant in Anthologia Epigrammatum Græcorum. Alius Julianus præfectus Ægypti sub Theodosio Magno, de qvo Jac. Gothofredus ad Codicem Theodos. T. 6. p. 369. ubi etiam de

Juli-

Julianis qvi ſub Valentiniano præfecturam annonæ & proconſulatum Aſiæ nec non Africæ geſſerunt. Alius Tiberius Julius Julianus Alexander, præfectus Ægypti ſub Veſpaſiano Imp. cujus mentio apud Joſephum XX. 3. Antiqv. Svetonium Veſp. c. 6. & in inſcriptione Veteri apud Gruterum pag. CXXIV. 1.

Julianus Epiſcopus *Alexandrinus*, cui circa A. C. 187. Demetrius ſucceſſit. Euſeb. Hiſt. Eccleſ. p. 174. 190. 202.

Julianus *Anazarbenſis* Cilix, Martyr, de qvo S. Chryſoſtomi Homilia XLVII. ad populum Antiochenum, Henſchenius ad 16. Martii T. 2. Act. Sanctor. illius menſis p. 421. ſeq. Omitto plures Julianos Martyres, ut duos Euſebio memoratos, aliosqve de qvibus Bollandus T. 1. Januarii pag. 571. Cangius in CPoli Chriſtiana lib. 4. p. 127. &c.

Julianus *Antiochenus* Epiſcopus poſt Petrum Fullonem ſub Zenone Imp. ab A. C. 471-476.

Julianus *Aphthartodoceta*. Infra in Halicarnaſſenſi.

Antonius Julianus hiſtoricus, qvi de Judæis ſcripſit, citatus à Minucio Felice p. 37. neſcio idemne cum Antonio Juliano qvem virum bonum & facundiæ florentis vocat Gellius XVIII. 5.

Julianus *Apameenſis* Epiſcopus tempore Commodi Imp. Euſeb. V. 16. Hiſt. Eccleſ. p. 182.

Julianus *Apſilarum* Dynaſta, qvem ab Adriani Patre regnum accepiſſe ſcribit Arrianus periplo ponti Euxini.

Julianus Abbas cœcus, gente *Arabs*, de qvo Sophronius in prato ſpirituali, Baronius ad A. C. 547. n. ult.

Julianus Petri, *Archipresbyter* S Juſtæ, Toletanæ urbis, cujus nomine ſuppoſitum ab Hiſpanis Chronicon una cum Adverſariis, deſcriptione eremitoriorum Hiſpanorum & carminum variorum collectione fertur, ejusdem cum Pſeudo-Dextro furfuris. Editorem Laur. Rameſium qvi Pariſ. 1628. typis excudi curavit, Sirmondus honorificum ab eo teſtimonium operi præfigendum rogatus, bello eluſit reſponſo, negavit enim aliud dare ſe poſſe, qvam eſſe auctorem de theſauro ſuo proferentem nova & vetera. Vide D. Antonii Reiſeri Launojum confeſſorem pag. 783. & Nic. Antonium lib. 7. Bibl. Veteris Hiſpanæ c. 8. qvi paſſim alibi in illo opere Juliani hujus commenta explodit.

Julianus *Arelatensis*, infra in Pomerio.
Julianus *Bostrorum* Episcopus, de qvo Evagrius III. 33.
Julianus Domni F. *Cæsariensis*, Cappadox Sophista, qvi tempore Constantini M. Imp. Athenis docuit, de qvo paucis Svidas, pluribus Eunapius. Idem Julianus cujus Lexicon πολύςιχον in decem Rhetoras laudat Photius Cod. 150.
Julianus *Cæsarinus*, qvi Concilio Basileensi interfuit, de qvo H. Warthon in appendice ad Historiam literariam Ecclesiasticorum scriptorum Cavei ad A. C. 1426.
Julianus *Cardinalis* legatus Nicolai V. Pontificis, auctor tractatus de translatione Imperii, qvi MS. exstat in Bibl. Augustæ Vindel.
Julianus *Carpentoratensis* Episcopus, qvi interfuit Concilio Epaonensi A. C. 517.
Julianus *Celanensis*. Infra in Eclanensi.
Julianus *Chaldæus*. Infra in Theurgo.
Julianus *Cilix*. Supra in Anazarbensi.
Julianus *Cingulanus* Episcopus, cujus mentio in Epistolis Vigilii Papæ A. C. 550. & 553.
Claudius Julianus præfectus Urbis, A. C. 201. in veteri inscriptione apud Gruterum p. XXXII. 6.
Julianus *Coënsis* Episcopus Leoni I. Pontifici charus, cujus vice Synodo Ephesinæ A. C. 431. interfuit. Vide Paschasium Qvesnellum ad Leonem M. p. 844. sq. edit. primæ. Exstat ejus Epistola ad Leonem Imp. adversus Timotheum Ælurum & pro Synodi Chalcedonensis confirmatione, scripta A. C. 457.
Julianus *Comes* Orientis, Juliani Imp. Θεῖος sive avunculus, Christianorum persecutor etiam contra avunculi sententiam crudelissimus de qvo Philostorgius VII. 10. Valesius ad Sozom. V. 8. Jac. Gothofredus ad Cod. Theodos. T. 6. p. 368.
Consules Romani Anicius Julianus A. C. 322. M. Aqvilius Julianus 38. P. Cæjonius Julianus Camoenius 325. Claudius Julianus 224. T. Vinicius Julianus, suffectus A. 363. Vide & infra in Salvio Juliano.
Julianus *Diaconus*, cujus antidotum æqvalis sui laudat Aëtius III. 3. cap. 12. Alius *Julianus Lucas* natione Græcus, Diaconus Toletanus, qvi Hispanicam Historiam & de gestis Ildefonsi, qvod Archi Epi-

Episcopo alii tribuunt, scripsit. Baron ad A.C.657.n.43. Vossius Hist. latin. p 753.

Didius Julianus Imperator A. C. 193.

Julianus *Eborensis* Episcopus, in veteri inscriptione apud Gruterum pag. MLIII. 9.

Julianus Pelagii & Cælestii discipulus, Episcopus *Eclanensis*, contra qvem S. Augustinus scripsit. De eo multa, Annales & Pelagianæ scriptores Historiæ, Usserius, Vossius, Norisius: Garnerius qvoqve ad Marium Mercatorem Tomo I. & ad librum diurnum Pontificum Rom. p.43. Idem Garnerius Juliani hujus libellum missum ad sedem Apostolicam vulgavit cum notis Paris. 1668. 8.

Julianus *Edessenus* Monachus & Anachoreta, cujus vitam Ephraimus Syrus scripsit. De eo Acta Sanctorum IX. Junii, Tomo 2. pag. 175. seq.

Julianus *Episcopus*, qvem in libris octo de anima colloqventem induxit & cui libros de vita contemplativa dicavit Julianus Pomerius. Forte Julianus Episcopus *Forojuliensis*, cujus mentio in vita S. Honorati, de qvo vide admonitionem libris de vita contemplativa ab erudito viro in nova Prosperi editione præmissam. Fuit & Julianus qvi cum aliis Episcopis Gallis Epistolam Synodicam ad Leonem M. scripsit A. C. 451.

Julianus *Halicarnassensis*, Aphthartodoceta, contra qvem scripsit Eusebius Thessalonicensis teste Photio Cod 162. De eodem Juliano Svidas. Fragmenta ejus qvædam in Catenis Græcis.

Juliani duo Episcopi *Hierosolymitani* sæculo post natum CHristum secundo. Euseb. V. 12. Hist. Eccles. Fuit & Julianus Monachus Hierosolymitanus monasterii B. Theodosii, qvi in Concilio CPolitano sub Menna A. C. 536. subscripsit libello contra Severum.

Julianus *Lebedi* postea Episcopus, notarius Stephani Episcopi Ephesini in Synodo Ephesina λῃστρικῇ A. C. 449. Evagr. II. ult. p. 311.

Julianus *Lucas*, supra in Diacono.

Julianus *Mascellio*, in veteri inscriptione apud Gruterum p. LI. 2. Ne dicam de aliis Julianis per veteres inscriptiones obviis, qvos in indice Gruteriano licet videre.

Julianus *Medicus* Methodicus, Apollonii Cyprii & Olympiani discipulus qvem audivit Alexandriæ & subinde confutat Galenus. Scri-

psit libros XLVIII. contra Aphorismos Hippocratis, Philonem sive librum de Methodo, nec non de animi & corporis morbis περὶ ψυχικῶν καὶ σωματικῶν παθῶν, atqve εἰσαγωγάς. Vide indicem scriptorum à Galeno laudatorum supra lib. 4. c. 17.

Julianus *Melitensis* Episcopus qvi cum Cingulano subscripsit constitutioni Vigilii Papæ A. C. 553.

Julianus *Memoris* Episcopi filius, cujus & Jûs clarissimæ fœminæ Epithalamium à Paullino scriptum videre exoptat Barthius lib. 2. c. 1. Adversariorum.

Julianus *mercator* opulentus ac liberalis, cujus tumulum epitaphio decoravit Venantius Forrunatus lib. 4. carm. 23.

Julianus *Patricius* & Exconsul qvi non diu post Justiniani tempora scripsit libris duobus Epitomen Novellarum, qvæ exstat & de qva dixi in Bibl. Latina. Idem forte cui Priscianus Cæsariensis Grammaticus libros suos dedicavit.

Julianus *Pomerius* Mauritanus, presbyter Arelatensis sub extremum Sæculi V. clarus, cujus libri tres de vita contemplativa exstant inter Prosperi opera, cujus nomine jam olim citati sunt à Chrodogango in regula Canonicorum & Jona Aurelianensi lib. 1. c. 1. & 10. de institutione Laicali. De scriptis ejus deperditis videndus Gennadius cap. 98. de S. E. qvi ipso adhuc superstite scripsisse se innuit, & Isidorus c. 12. Ad hunc Pomerium est Epistola Ennodii sexta libri secundi, & una alteraqve Ruricii Lemovicensis, à qvo etiam Abbas appellatur. De eodem Cyprianus junior in vita S. Cæsarii Episcopi Arelatensis: *Erat autem illis admodum familiaris Pomerius quidam professione Rhetor, Afer genere, quem ipsis singulariter carum Grammaticæ artis doctrina reddebat.* Prologum alterum librorum de vita contemplativa qvem Dacherius T. 13. spicilegii primus edidit, in nova Prosperi editione omissum miror.

Julianus *Prætorianus* sub Rege Gothorum Vitige. Liberatus in breviario c. 22.

Julianus Episcopus *Puteolanus.* Rectius Julius. Vide Qvesnelli notam 39. ad Epistolam 24. Leonis Magni.

Julia-

Julianus *Sabas* five πρεσβύτης, eremita. Theodorit. Hist. religiof. c. 3. & Hist. Ecclef. III. 24. IV. 27.

M. *Salvius* Julianus Afer Hadrumetinus, proavus Didii Juliani Imperatoris JCtus, qvi Conful Romæ fuit Anno CHristi 148. & justu Hadriani Imp. Edictum perpetuum condidit. De eo dixi in Bibl. Latina. Alius M. Salvius Julianus junior, qvi confulatum gessit A. C. 175.

Julianus *Samaritanorum* adverfus Justinianum rebellantium & mox oppressorum Rex. Cyrillus in vita S. Sabæ, Baronius ad A. C. 530. n. 19. Alius Justiniani ejusdem à fecretis & ad Æthiopas Homeritasqve legatus, cujus mentio apud Procopium lib. 1. & 2. de bello Perfico.

Julianus *Scribo* de qvo Baronius ad A. 600. n. 3.

Julianus *Signinus* Epifcopus, cujus meminit Vigilius Papa Epistola contra Theodorum Cæfarienfem fcripta A. C. 551.

Julianus Chaldæus, ejusqve filius Julianus *Theurgus*, M. Antonini Philofophi temporibus clarus, de qvorum Theurgicis fcriptis & τελεστικοῖς five Magica facra ac τελέσματα explicantibus videndus Svidas. De oraculis Juliani Theurgi dixi lib. 1. c. ult. ubi de oraculis tributis Zoroastri, Mago Perfæ.

Julianus *Toletanus* Epifcopus, ἀντικειμένων & prognosticorum, aliorumqve variorum fcriptorum latinorum auctor, de cujus vita & monumentis videndi Nic. Antonius lib. 5. Bibl. Veteris Hifpaniæ c. 7. Caveus in Historia literaria fcriptor. Ecclef. ad A. C. 680. & Henfchenius in Actis Sanctorum ad 8. Martii T. 1. p. 782. feq. Hunc cum Pomerio multi perperam confundunt.

Julianus *Tyrannus* fub Diocletiano, à Carino interfectus. Aur. Victor de Cæfaribus c. 39. Alius Julianus Nobilissimus, filius Constantini Tyranni, una cum patre justu Honorii occifus A. C. 411. Sozom. IX. 15. Olympiodor. apud Photium Cod. 80. p. 105. fq.

Juliani nomen, propter Apostatam, Christianis exofum, adeoq; rarius ufurpatum, Hifpanis vero imprimis ob Julianum Ceutæ five Septæ Comitem, qvi A. C. 714. Mauros in Hifpaniam adduxit, invifum notavit Johannes Mollerus in Homonymofcopia pag. 121. 122. & Jo. Schmidius diff. de fatalitate nominum propriorum humanorum edita Lipfiæ A. 1683.

VII.

VII. Catalogus Scriptorum CCCC amplius, qvi veram Religionem adverſus Atheos, Deiſtas ſeu Naturaliſtas, Idololatras, Judæos & Muhamedanos aſſeruerunt.

Veteres Græci deperditi.

1 *JAſonis* Chriſtiani cum *Papiſco* Judæo Alexandrino διάλεξις qvam S. *Lucæ* tribuit Clemens Alex. alii referunt ad *Ariſtonem Pellæum.* Vide qvæ dixi lib. V. cap. 1. pag. 187. ſeq. Procœmium ſub titulo *Celſi de Judaica incredulitate ad Vigilium* legitur latine inter opera Cypriano adſcripta. Confer Jo. Spencerum ad Origenem contra Celſum pag 57.

2 Ejusdem *Ariſtonis* Apologia pro Chriſtianis ad Imperatorem Hadrianum, de qva in Chronico Paſchali p. 255. ubi male legitur Ἀπελλῆς καὶ Ἀρίςων, pro ὁ Πελλαῖος Ἀρίςων.

3 *Quadrati* Apologeticus pro Chriſtianis, ad Imp. Hadrianum.

4 *Ariſtidis* ad eundem Hadrianum Apologia pro Chriſtianis.

5 *Juſtini* Martyris liber de reſurrectione, & de fide ac Providentia ad Euphraſium Sophiſtam.

6 *Irenæi* contra gentes volumen, Euſebio memoratum atqve Hieronymo.

7 *Tatiani* πρὸς τοὺς ἀποφηναμένους τὰ περὶ Θεοῦ.

8 *Clementis* Alexandrini de Providentia. Ejusdem de reſurrectione mortuorum.

9 *Claudii Apollinaris* Hierapolitani in Phrygia Epiſcopi Volumen pro fide Chriſtianorum, ad M. Antoninum Verum, & de Veritate libri duo, adverſus gentes libri V. Contra Judæos libri II. Vide qvæ dixi lib. V. cap. 1. p. 189.

10 *Melitonis* Epiſcopi Sardenſis Apologeticus pro Chriſtianis ad M. Aurelium Antoninum.

11 *Apollonii* Romani Apologia pro Chriſtianis latine dicta ſed ab Euſebio Græce inſerta Actis Martyrum.

12 *Miltiadis* Apologia pro Chriſtianis ad Marcum & Commodum, ac Volumen adverſus Gentes, & adverſus Judæos aliud.

13 *Sexti* de reſurrectione liber ab Euſebio V. 27. Hiſt. laudatus.

14 *Hip-*

14 *Hippolyti* Protrepticus ad Severam, Philippi Arabis Conjugem, Et de CHristo ac resurrectione.

15 *Methodii* adversus Porphyrium libri, & de resurrectione.

16 *Luciani* Martyris Apologia, cujus meminit Eusebius IX. *6.* Hist. & Rufinus breve argumentum ex Actis Martyrii Historiæ suæ inseruit.

17 *Ammonius* Alexandrinus de Moysis & JEsu consonantia.

18 *Eusebii* adversus Porphyrium libri XXV.

19 Ejusdem Demonstrationis Evangelicæ libri X. posteriores.

20 Ejusdem Ecclesiastica Præparatio, & ἀπόδειξις allegata in Jure GræcoRom. lib. IV. p. 295.

21 *Cæsarii*, fratris Gregorii Naz. κατ' Ἑλλήνων. Svid.

22 *Apollinaris* Laodiceni libri XXX. adversus Porphyrium. Svid. vide qvæ dixi lib. IV. c. 27. n. 41.

23 Apollinaris ejusdem Syri contra Julianum & Philosophos pro Veritate, laudat Sozomenus lib. 5. cap. 18. incertum an idem opus cum priore.

24 *Philostorgii* adversus Porphyrium opus, cujus meminit ipse in Hist. Eccles. X. 10.

25 *Diodori* Tarsensis contra Judæos, & libri VIII. contra assertores fati, qvibus varios Ethnicorum Philosophorum Platonis, Aristotelis, Porphyrii errores confutavit. Svid. in Διόδωρος.

26 *Theodori* Mopsvesteni libri III. contra Magiam Persarum, de qvo opere Photius Cod. 81.

27 *Cyrilli* Alex. libri de Synagogæ defectu. Gennad. c. 57. de S E.

28 *Philippi Sidetæ* contra Julianum Imp.

29 *Evagrii* altercatio Simonis Judæi & Theophili Christiani. Gennad. c. 50. de S. E.

30 *Joannis Philoponi* contra Jamblichum de imaginibus. Vide Photium Cod. 215.

31 Auctoris incerti Opus XV. librorum, in τεύχη qvinq; distinctum, qvo testimonia Ethnicorum Christianis dogmatis suffragantia collecta fuisse refert Photius, qvem vide Codice CLXX.

32 *Evodius* Monachus adversus Saracenos, qvi citatur ab Euthymio titulo panopliæ XXIV.

Syri.

33 *Jacobi* Nisibeni adversus Gentes, de gentium conversione, de persecutione Christianorum, de resurrectione &c. Vide Gennadium cap. 1.

Veteres Latini deperditi.

34 *Tertulliani* de superstitione sæculi.

35 *Asclepiadis* liber de providentia summi DEI, ad Lactantium qvi ejus operis meminit VII. 4.

36 *Lactantii* adversus Judæos; qvod opus promittit VII. 1. institutionum.

37 *Augustini* contra Paganos libri III. & exhortatio ad eosdem.

38 *Nicea* subdiaconi Aqvilejensis, instructionis ad Neophytos libri VI. de qvibus Gennadius c. 22.

Scriptores Græci qui exstant.

39 *Flavii Josephi* contra Apionem & Manethonem libri duo.

Liber περὶ παντὸς contra Platonem, Josepho à qvibusdam tributus cujus fragmentum saltem habemus.

40 Petri Apostoli cum Appione disputatio in Clementinis & recognitionibus sub Clementis nomine editis.

41 *Justini* Martyris Ἔλεγχος πρὸς Ἕλληνας, itemqve λόγος πρὸς Ἕλληνας, necnon Apologia duplex pro Christianis, Liber de Monarchia, Eversio dogmatum Aristotelicorum, & Dialogus cum Tryphone, de qvibus uti de qvæstionibus qvoqve qvæ sub ejus nomine feruntur dixi lib. V. cap. 1. p. 53. seq.

42 *Tatiani* liber adversus Gentes.

43 *Athenagoræ* Apologia pro Christianis, & liber de resurrectione mortuorum.

44 *Theophili* Antiocheni libri III. ad Avtolycum pro fide Christiana.

45 *Clementis* Alexandrini Protrepticus ad Gentes, cui etiam addi debent multa ex libris ejus Stromatum.

46 *Origenis* contra Celsum Epicureum libri VIII. qvorum primo & secundo etiam refellit objectiones qvas Judæi nomine Celsus adversus Christianos produxerat.

47 *Macarii Magnetis*, ἱεράρχου Apologia Evangelica sive libri ἀποκριτικῶν (responsionum) ad Theosthenem adversus Gentiles Evangelii

gelii calumniatores. Opus hactenus ineditum & ab Albertino pag.487. de S. Evcharistia magis forte qvam meretur contemtum ac depressum. Vide qvæ de eo dixi lib. V. c. 1. p. 276. & qvæ ex illo servavit Nicephorus CPol. in antirrheticis MSS. unde protulit nonnulla Tillemontius in Historia Imperatorum T. IV. in vita Constantini M. c. 93.

48 *Eusebii* libri XV. Præparationis & libri X. priores Demonstrationis Evangelicæ, & adversus Hieroclem, qvi Apollonium Tyanensem cum CHristo contulit, liber.

49 *Athanasii* adversus Gentes libri II. ad Macarium.

50 *Greg. Nazianzeni* stelitevticæ binæ in Julianum.

51 *Gregorii Nysseni* πρὸς Ἕλληνας, adversus Græcos ex communibus notionibus. T. 1. Opp. p. 914. Ejusdem contra fatum. id. p. 894.

52 *Jo. Chrysostomi* adversus Judæos & Ethnicos ἀπόδειξις de CHristo T. V. edit. Græcolat. p. 735.

Ejusd. adversus eos qvi providentiam in dubium vocant offensi calamitatibus piorum. id. p. 766.

De Babyla & adversus Julianum atqve Gentiles. id. T. 1. pag. 645.

Adversus Judæos Homiliæ VI. T. 1. p. 383.

53 *Basilii* Seleuciensis demonstratio adversus Judæos.

54 *Hermiæ* irrisio gentilium.

55 *Basilii* Seleuciensis demonstratio contra Judæos de Adventu CHristi T. 8. Bibl. Patrum Lugd. p. 495.

56 *Cyrilli* Alex. adversus Julianum libri X. & liber adversus Judæos, cum qvæstionibus.

57 *Philippi* Sidetæ Acta disputationis in Perside habitæ Christianos inter, Gentiles ac Judæos. MS. in Bibl. Cæsarea teste Lambecio lib. V. p. 137.

58 *Theodoreti* de curatione Græcarum affectionum, contra Julianum libri XII. & de Providentia Homiliæ X. & in Danielem ubi adversus Judæos disputat.

59 *Gregentii* ArchiEpiscopi Tephrensis disputatio cum Herbano Judæo.

59 b. Æneæ Gazæi Theophrastus, sive de animæ immortalitate.

59 c. Zachariæ Mytilenæi Ammonius, sive Mundum non esse æternum.

60 Auctor testimoniorum de Trinitate adversus Judæos qvi latine legitur inter Gregorii Nysseni opera T. 1. pag. 993. Chrysostomo junior.

61 *Joannes Philoponus* contra Proclum de æternitate mundi.

62 *Jo. Damasceni* disputatio Christiani & Saraceni, duplex T. 1. edit. Mich. le Qvien p. 466. & 470.

63 *Euthymii* Zigabeni confutatio Ismaëlitarum, sine nomine auctoris edita in Saracenicis Frid. Sylburgii. Confer qvæ idem Euthymius in panoplia adversus Judæos tit. VIII.

64 *Jo. Cantacuzeni* Imp. libri adversus Judæos & Muhamedanos, de qvo opere dixi lib. V. c. 5. p. 473.

65 *Bartholomæi* Edesseni elenchus & confutatio Hagareni in Steph. le Moyne Variis sacris T. 1. p. 302-428.

66 Anonymus contra Mahomedem, in iisdem Variis sacris pag. 429-451.

67 *Theophanis* Nicæni contra Judæos libri VI. MSS. in Bibl. Regis Galliæ cod. 2951.

69 *Nicolai* Hydruntini dialogus cum Judæo. MS. in Bibl. Regis Galliæ Cod. 2813.

68 *Matthæi* Hieromonachi libri V. in Judæos. MS. in eadem Bibl. & in Bodlejana Cod. Barocc. 33.

70 *Thaddæus* Pelusiota contra Judæos.

71 *Demetrii* Cydonii versio Græca confutationis Alcorani scriptæ à Ricoldo sive Richardo Florentino A.C. 1300. de qva dixi lib. V. c. 5. p. 691.

72 *Gennadii* CPol. dialogus cum Amurathe, de qvo ibid. pag. 697. Dialogus contra Judæos MStus in variis Bibliothecis.

73 *Theodori Abucaræ* dissertatio cum Judæo, & contra Saracenos.

74 *Samonæ* ArchiEpiscopi Gazensis circa A. 1072. disceptatio cum Achmede Saraceno. Confer Michaelem le Qvien ad Damascenum T. 1. p. 655.

75 *Andronici Comneni* dialogus contra Judæos.

76 *Anastasii* Abbatis sæculo nono clari contra Judæos liber, initio & fine mutilus. Latine ex Turriani versione in T. 3. Lect. Antiqvar. Henrici Canisii, & in Bibliotheca Patrum edit. Lugd. T. 13. p. 334 - - 349.

Syri.

77 *Eusebii* Edesseni contra Judæos MS. memorat HebedJEsu in suo Catalogo.

78 *Ephræmi* Syri disputationes cum Judæis, & dissolutio impietatis Juliani. id.

79 *Diodori* Tarsensis de providentia, ita enim reddendus titulus illius operis, non *liber Politicorum*, ut Hebed Jesu. Vide Rich. Simonis Epistolas selectas T. 3. Epist. 19. p. 111.

Latini Veteres qui exstant.

80 *Tertulliani* Apologeticus, & libri duo adversus nationes, à Jacobo Gothofredo primum in lucem editi. Ejusdem de testimonio animæ, & ad Scapulam: tum adversus Judæos, & de Carnis resurrectione. Carmen ad Senatorem Apostatam qvod pleriqve Tertulliano abjudicant.

81 *Minucii Felicis* Octavius sive dialogus Cæcilii Natalis, Ethnici cum Octavio Christiano, in primis editionibus male pro octavo Arnobii libro venditatus. Hunc in theses sive Aphorismos resolvit B. Christianus Kortholtus in diatriba edita Kil 1685. 4.

82 *Cypriani* libellus ad Donatum & alter de idolorum vanitate. Ejusdem ad Demetrianum. Et Testimoniorum ad Qvirinum adversus Judæos libri III.

83 *Arnobii* adversus Gentes libri VII. Jo. Maire typographus præf. ad Arnobium testatus est se constituisse duobus Voluminibus omnes Patres Ecclesiæ tam Græcos qvam Latinos, qvi contra Gentes scripserunt, cum integris omnium Commentariis vulgare. Sed nec ille, nec alius post eum hactenus id fuit executus.

84 *Lactantii* Divinarum Institutionum libri VII. horumqve Epitome integrior nuper edita à Clariss. Pfaffio, & liber de mortibus persecutorum ad Donatum Confessorem.

85 *Commodiani* Instructiones à Nic. Rigaltio primum editæ.

86 *Julii Firmici* liber de errore profanarum religionum.

87 *Ambrosii* de fide resurrectionis & Epist. 30. & 31. contra Symmachi relationem de Ara Victoriæ T. 2. edit. Benedictin. p. 825. sq.

88 *Paulini* Nolani poëma adversus Gentiles, editum & illustratum à præstantiss. Viro Lud. Antonio Muratorio T. 1. anecdoton Am-

brosianæ Bibliothecæ, Mediolan. 1697. 4. In hoc inter alia testatur qvod libenter ego etiam & toto pectore verbis illius profiteor:

Discussi, fateor, sectas quantum potui omnes,
Plurima quæsivi, per singula quæque cucurri,
Sed nihil inveni melius, quam credere CHristo.

89 *Augustini* de Civitate DEi contra Gentes ad Marcellinum libri XXII. Ejusdem de vera Religione liber, & adversus Judæos.

90 *Pauli Orosii* adversus Paganos Historiarum libri VII.

91 *Aurelii Prudentii* libri duo adversus Symmachum ac veterem Deorum Gentilium cultum. Ejusdem Apotheosis, in qva hymnus contra infideles, aliusqve contra Judæos.

92 *Apollonii* Philosophi altercatio cum *Zacchæo* Christiano, libris III. in spicilegio Dacheriano T. X.

93 *Junilius Afer* parte 2. de partibus Divinæ Legis cap. 29. Unde libri religionis Christianæ asserantur T. X. Bibl. Patrum Lugd. pag. 350.

94 Incerti adversus Judæos qvi insecuti sunt Dominum nostrum JEsum CHristum. Inter S. Cypriani Opera.

95 Incerti contra Judæos, Paganos & Arianos sermo de symbolo, & de altercatione Ecclesiæ & Synagogæ, inter opera Augustini, appendice Tomi VIII. edit. Benedictinorum.

96 Varia Collectanea adversus Judæos, in Auctario Stevartiano, atqve inde T. 27. Bibl. Patrum edit. Lugd. p. 619-623.

97 *Julianus Pomerius* Toletanus Sæculi VII. scriptor libris tribus de demonstratione ætatis sextæ contra Judæos ad Ervigium Regem.

98 *Isidorus Hispal.* contra neqvitias Judæorum.

99 *Rabani* Mauri, sive *Amulonis* potius, contra Judæos liber ad Carolum Regem Lotharii Imp. fratrem.

100 *Agobardus* de insolentia Judæorum, de Judaicis superstitionibus ad Ludovicum Pium &c.

101 *Guil. Diaconi* prologus contra Judæos, editus à Jacobo Hommey in supplemento Patrum.

102 *Gviberti* Abbatis Novigentini de incarnatione, adversus Judæos.

103 *Odonis* Cantuariensis Abbatis contra Judæos.

104 *Petri Blæsensis* contra perfidiam Judæorum T. XXIV. Bibl. Patrum Lugd. p. 1189.

105 *Petri Damiani* Antilogus contra Judæos, T. 3. Opusc. 2.

106 *Fulberti* Carnotensis sermo contra Judæos.

107 *Gilberti Crispini* Abbatis Westmonasteriensis ad Anselmum altercatio Christiani cum Judæo T. XX. Bibliothecæ Patrum Lugd. pag. 1884.

108 *Petrus* Cluniacensis contra Judæorum duritiem.

109 *Gvalteri de Castellione* Insulani, Tornacensium Canonicorum præpositi, qvi Sec. XII. exeunte claruit & poëmate de rebus Alexandri M. notior est, contra Judæos libri III. editi à Casimiro Oudino. Lugd. Bat. 1692. 8.

110 *Thomæ Aquinatis* summa Catholicæ fidei contra Gentiles, in libros IV. distributa. Rom. 2467. Venet 1480. fol. Colon. 1500. fol. & cum commentariis Francisci de Sylvestris, Ferrariensis Lugd. 1566. fol. Occurrit etiam cum iisdem commentariis inter opera Thomæ junctim excusa Rom. 1570. Venet. 1594. Antvverp. 1612. fol. tomo nono. Græce ex Demetrii Cydonii versione extat MS. in Bibl. Regis Galliæ.

Scriptores recentiores de Veritate Religionis Christianæ.

111 *Raimundi Sebundi* Hispani Theologia Naturalis de Homine & Creaturis, sive liber Creaturarum & thesaurus divinarum Considerationum, ad umbilicum perductus Tolosæ A.C. 1436. Prodiit post Daventriensem editionem (cujus meminit Warthonus) Argentinæ 1496. fol. Paris. 1509. 8. Lugd. 1540. 8. Venet. 1581. 8. Francof. 1631. 8. Lugd. 1648. Amst. 1661. Fallitur Nic. Antonius qvi Parisiensem pro prima editione habet Bibl. vet. Hispana T. 2. pag. 141.

Ejusdem Viola animæ, liber ejusdem argumenti, dialogi more disputatus. Toleti 1500. 4. Lugd. 1568. 12. Non contemnendus

dus hic scriptor visus est Michaëli Montano, qvi Theologiam naturalem Gallice vertit Rothomag. 1603. & 1641. 8. Apologiamqve ejus composuit lib. 2. conatuum * cap. 12. licet secius de ipso censent alii, ut Mericus Casaubonus libro de credulitate & incredulitate p. 16.

112 *Marsilii Ficini* Florentini de religione Christiana & fidei pietate opusculum ad Laurentium Medicem, scriptum A. 1474. & sæpius editum separatim, atqve inter Ficini Opera junctim excusa primo loco positum Tomo I. Paris. 1641. fol. Prodiit etiam cum notis Lud. Crocii, Brem. 1617.

113 *Hieronymi Savanarolæ*, † Ferrariensis, Triumphus Crucis contra sæculi sapientes, sive de Veritate fidei, libri IV. Lugd. Bat. 1633. 12. ut antiqviores editiones omittam.

114 *Jo Francisci Pici*, *Mirandulani* sive Mirandulæ Domini & Concordiæ Comitis examen Vanitatis Doctrinæ Gentium & Veritatis Christianæ disciplinæ, libris VI. Mirandulæ 1520. atqve inter Auctoris opera excusa junctim Basil. 1601. fol. p. 467.

115 *Theodori Bibliandri* Christianismus sempiternus, verus, certus, in qvo solo homines possunt salvari, libris III. contra falsam ac deceptricem sapientiam. Basil. 1553.

Idem Alcoranum edidit cum Richardi Florentini & variorum confutatione. Basil. 1533. fol.

116 *Ludovici Vivis* de veritate fidei Christianæ libri qvinqve dialogorum more compositi Basil. 1543. Lugd. 1551. & inter Opera junctim edita T. 1. p. 286. Basil. 1555. fol.

Carolus Arndius V. C. in Systemate literario pag. 123. memorat Erasmi libellum de religionis Christianæ Veritate & seorsim excusum & conjunctim cum reliqvis ejus operibus. Sed fefellit eum memoria.

117 *Dominici Mellini* in veteres Christiani Nominis obtrectatores Celsum, Porphyrium Julianum libri IV Florentiæ 1577. fol.

118 *Augustini Steuchi* Eugubini de perenni Philosophia libri X. ad Paulum III. Pontificem Max. Lugd. 1540. fol. Basil. 1542. 4. & inter Opera junctim edita, Venet. 1591. fol. tomo tertio.

119

* Essais de Michaël Montagne.

† Vide Crenii præf. ad Helvici elenchos Judaicos p. 11. seq.

119 *Hieronymi Osorii* de vera sapientia libri V. Ulyssipone 1578. Colon. 1579. 8. & inter opera Rom. 1592. fol.

120 *Gvil. Budæi* de transitu Hellenismi ad Christianismum libri III. Paris. 1556. fol.

121 *Mutii Pansæ* Pinnensis de osculo seu consensu Ethnicæ & Christianæ Philosophiæ, ubi Chaldæorum, Ægyptiorum, Persarum, Arabum, Græcorum & Latinorum Mysteria, tanqvam ab Hebræis desumta, fidei nostræ consona de DEo deducuntur. Marpurg. 1605. 8. secundus liber qvem pag. 115. & alii tomi qvos promittit p. 291. & 485. nunqvam viderunt lucem.

122 *Livii Galantis*, Ord. minorum, libri XX. de Christianæ Theologiæ cum Platonica comparatione, Bononiæ 1627. fol.

123 *Petrus Calanna* in Philosophia seniorum, sacerdotia & Platonica. Panormi, 1599. 4.

124 *Jo. Baptista Crispus*, Gallipolitanus de Philosophis caute legendis & Platonicorum dogmatum Christianæ religioni adversorum censura ac confutatio. Rom. 1594. fol. Confer scriptores de consensu vel dissensu Platonicæ Philosophiæ cum Christiana religione, laudatos à me supra lib. 3. c. 1. & *Francisci Baltus* S. I. Apologiam Gallice editam pro SS. Patribus Platonismi accusatis, Paris. 1711. 4.

125 *Ludovici Granatensis* Introductio ad Symbolum fidei. Hispanice Salmanticæ 1582. fol. Italice Venet. 1587. 4. & latine eodem anno Jo. Paulo Gallutio interprete, & Gallice per Nicolaum Colinum.

126 *Petri Rami* Commentarius de religione Christiana IV. libris. Francof. 1576. 8.

127 *Gvil. Postelli* * de Orbis terræ Concordia libri IV. sine temporis nota fol. & 8. & Basil. 1544. fol. Primo religionis Christianæ placita rationibus Philosophicis docentur. Secundus est de Muhamede, & Alcorani confutatio. Tertius, qvid commune totus orbis tam jure humano qvam divino habeat. Qvartus, qva arte sine seditione falsæ de DEo persvasiones ad veram pertrahi possint. Supplementum hujus operis est Alcorani & Evangelistarum Concordiæ liber Paris. 1543.

* Vide Obs. Hallens. T. 1. p. 335. & B. Tho. Ittigii diss. de Postello §. XI. & XVII. & XXX.

Ejusdem Pantheonoſia, ſive de compoſitione omnium diſſidiorum circa æternitatem &c. ibid.

128 *Joſephi Acoſta* S. I. de natura novi orbis libri II. & de promulgatione Evangelii apud Barbaros, ſive de procuranda Indorum ſalute libri VI. Colon. 1596. 8. Ejusdem de CHriſto revelato libri IX. Rom. 1590. 4. Lugd. 1592. 8.

129 *Philippi Mornæi*, * Pleſſiaci Domini de Veritate Religionis Chriſtianæ liber adverſus Atheos, Epicureos, Ethnicos, Judæos, Mahumediſtas, & cæteros infideles Gallicè Antvverp. 1581. 4. Latine Antvverp. 1583. 8. Lugd. Bat. 1587. 8. Sigenæ Naſſoviorum 1597. 8. Herborn. 1602. 1609. 8. & cum notis Jo. Friderici Breithauptii, Conſiliarii Gothani Anno 1713. denati 1697. 4.

Ejusdem Mornæi ad Judæos Parænesis. Salmur. 1607. 4. Gallice.

130 *Eilhardi Lubini* diſſ. de veritate Religionis Chriſtianæ, è libro Philippi Mornæi. Roſtoch.

131 *Antonii Poſſevini* Bibliothecæ ſelectæ liber IX. X. XI. de juvandis Judæis, Mahometanis & Gentibus.

132 *Hugonis Grotii* de Veritate Religionis Chriſtianæ libri VI. carmine Belgico, ** in uſum navigantium & ad barbaras terras excurrentium. Hoc opus A. 1620. in carcere *** ſcriptum & A. 1622. cum jam libertati reſtitutus eſſet editum, deinde *latine* auctor vertit & dicavit Hieronymo Bignonio, primumqve A. 1627. vulgavit ſine notis, cujusmodi jam tertia editio prodiit Lugd. Bat. 1633. 12. Deinde addidit *notas*, cum qvibus poſt editionem primam Pariſ. 1640. 12. ſæpiſſime vidit lucem, & ſeparatim, & inter Criticos ſacros, atqve inter Theologica Grotii Opera junctim excuſa. Noviſſime Amſtelodami *Joh. Clericus* recudi curavit 1709. 8. addito præter breves notas libro de eligenda inter Chriſtianos diſſentientes ſententia. Eodem anno prodiit Lipſiæ 8. cum analectis *Erneſti Salomonis Cypriani.*

Græcæ verſionis à Paſtore legati Anglicani Pariſiis concinnatæ meminit Grotius Epiſt. 883. ſcripta ad Voſſium A. 1638. additqve: *Pontificii*

* Crenius T. 3. Methodor. p. 350. ſeq. & T. 8. animadverſ. Tho. Ittigii Opuſcula Varia p. 252.

** Laudat Voëtius T. 1. ſelect. p. 171. & Hoornbeckius de Ethnicis convertendis p. 99.

*** Vide Tentzelii Monatl. Unterredungen A. 1693. p. 232. 248. ſq. Jo. Chriſtoph. Wolfii carcerem, eruditorum Muſeum p. 28.

tificii autem, nunc Persice *vertunt, ut Mahumetistas, si DEus adspiret, faciant Christianos.*

Arabicam versionem à Pocockio concinnari curavit Rob. Boyle, unde lepidus error Sponii & Wheleri qvi ex Arabico illo Grotium plagii * reum agunt, in itinerariis suis lectu alioqve dignis & amoenis.

Gallica Jo. Cordesii, nec minus altera qvæ notatur in libro Hexameron rustiqve pag. 31. itemqve nova tertia auctore P. le Jeune. Ultrajecti 1692. 12.

Germanica Valentini Musculi, qvi notas etiam transtulit dicavitqve Comiti Jacobo de la Gardie. Holmiæ, 1656. 12. Altera Martini Opitii, qvi reddidit Germanico carmine

Anglica Coventrii

Altera Simonis Patricii, Episcopi postea Eliensis, qvi septimum librum addidit, Pontificiis oppositum.

Malaice etiam transferri fecit Rob. Boyle, (1637.

Suecica versio memoratur à Grotio Epistola ad fratrem 413. data A. C.

133 *Jo. Henichii*, Theologi Rinthelensis de veritate Relig. Christianæ tractatus, qvo ea, qvæ Hugo Grotius de hac materia commentatus est, aliqvanto uberius exponuntur. Rinthelii 1667. 12.

134 *Jo. Canuti Lenæi* Theologi Upsaliensis de Veritate & excellentia Christianæ Religionis brevis informatio ad Carolum Gustavum, Comitem Palatinum Rheni, & postea Sveciæ Regem. Upsaliæ primum, deinde Stetin. 1642. 12. Prodiit etiam Coburgi atqve A. 1702. 12. Schleusingæ.

135 *Simon Patrik* Witnesses to Christianity.

136 *Robert Jenkin* reasonablenesʃ and certainty of the Christian religion. Lond. 1698. 1700. 8. 2. Volum.

137 *Joannis Locke* reasonablenesʃ of Christianity Lond. 1695. & ex Anglico Gallice, Jo. Clerico interprete Amst. 1696. 8. *que la religion Chretienne est tres-raisonnable, telle qu'elle nous est representée dans l'Ecriture sainte.* Prodiit etiam Gallice altera pars ibid. 1703. 8. in qva leguntur responsa ad objectiones Stillingfleeti, Eduardi aliorumqve separatim Anglice à Lockio Londini edita. O 2 138

* Confer si placet qvæ olim scripsi in Decade Decadum cap. 43. Versionis illius Arabicæ meminit Pocockius Epist. ad Vossium 336. data A. 1642. & Hottingerus Hist. Eccles. T. 1. 515.

138 *Johannis Clerici* de l'incredulité, ou l'on examine les motifs & les raiſons generales qvi portent les incredules à rejetter la religion Chrétienne, avec deux lettres ou l'on en prouve directement la Verité. Amſt. 1696. 1714. 8. & ex Gallico Anglice Lond. 1697. 8.

139 *Caroli Leslie* truth of Chriſtianity demonſtrated. Lond. 1711. 8. Memoires de Trevoux 1712. p. 183.

Ejusdem courte methode. ibid. 1697. 8. Mem. de Trevoux 1712. Mars.

140 *Joachimi Stegmanni* junioris, brevis demonſtratio Religionis Chriſtianæ Veritatis, inſerta operibus Danielis Brenii. Amſt. 1664. fol.

141 *Jordani Nicolai Edenii* Theologi Upſalienſis diſſertatio de Religionis Chriſtianæ veritate. Upſal. 1661. 8.

142 *Michaëlis Mourgves* S. I. plan Theologiqve du Pythagoriſme & des autres ſectes ſavantes de la Grece, pour ſervir d'eclairciſſement aux ouvrages polemiqves des Peres contre le Paiens. Toloſæ 1712. 8. duobus Vol.

143 *Anonymi* Chriſtianity the great ornement of humane life. Lond. 1701. Nouvell. de la Rep. des lettres 1701. Sept. p. 349.

144 *Richardi Steele* Chriſtian Heros, libellus Anglice plus ſimplici vice editus in 8. & 12. & Svevice etiam verſus à nobiliſſ. Viro S. Trievvaldo, qvo probatur Chriſtianæ religionis obſervantem Principem digniſſimum eſſe Herois nomine. Ad idem argumentum ſpectat Oratio *Hurtadi de la Motte*, volumini tertio ejus poëmatum præmiſſa, qva oſtenditur neminem vere mereri nominem Magni, niſi pium cultorem Numinis.

145 *Jacobi Bernardi* Profeſſoris Math. & Eccleſiaſtæ Leidenſis, de l'Excellence de la Religion Chrétienne. Lugd. Bat. 1714. 8.

146 *Eduardi Stillingfleet*, Epiſcopi Vigornienſis Origines ſacræ, or rational account of the Grounds of the Chriſtian faith, as to the truth and divine auctority of the Scriptures, and the matters therein contained, libri III. Lond. 1666. 4. Germanice Brem. 1695. 8. Melior editio ſeptima Cantabrig. 1702. fol. cui acceſſere ex auctoris MSto capita duo libri primi operis alterius qvod para-

parabat auctor qvinqve libris absolvendum hoc titulo: Origines sacræ or a rational account of the grounds of natural and reveal'd religion, vvherein the foundations of religion and the authority of the Scriptures are asserted and clear'd, vvith an ansvver to the Modern objections of Atheists and Deists.

Ejusdem letter to a Deist, in ansvver to several objections against the truth and authority of the Scriptures Lond. 8. & Latine D. Andrea Adamo Hochstetero interprete. Ulm. 1695. 8. cum mantissa de divinitate Scripturarum V. & N. T. ex libello Gallico Anonymi contra indifferentismum religionum A. 1692. Amst. impresso.

147 *Jo. Witty* essay tovvards a vindication of the Mosaic History of creation of the vvorld, in several lettres. Lond. 1705. 8. Act. Er. 1707. pag. 161.

148 *Jac. Abbadie* traité de la Verité de la religion Chrétienne. Roterd. 1684. 2. Vol. 8. Germanice cum notis Francof. 1713. 4.

Ejusd. de la Divinité de Jesus Christ. Roterd. 1689. 8.

149 *Godfridi Olearii* Theologi Lipsiensis JEsus der wahre Messias, ein köstlicher Eckstein. Lips. 1714. 8.

150 *Edward Fowler*, Episcopi deinde Glocestriensis, design of Christianity, or a plain demonstration and improvement, that the enduing men vvith invvard real righteousness or true holiness, vvas the ultimate end of our Saviours coming into the vvorld, and is the great intendment of his blessed Gospel. Lond. 1699. 8. tertia editio.

Ejusdem Libertas Evangelica, or a discourse of Christian liberty, being à farther pursuance of the argument of the design of Christianity. ibid. 1680. 8.

151 *Marchionis de Pianezza* demonstratio Evangelica, qvam ex Italico vertit Dominicus Bohurius S. I. Paris. 1672. 12, recus. 1678.

152 *Joh. Englerti*, Svvinfurtensis, Gentilis testis veritatis, duabus dissertationibus expositus. Lips. 1710. 4.

153 *Petri Zornii* erstes Christenthum / so wohl in reiner Lehre als heiligen Leben aus den Feinden Christliches Namens den Heyden entworffen. Kiel 1711. 4. Sciagraphia majoris operis promissi necdum editi.

154 *Tobiæ Eckhardi*, Rectoris hodie Gymnasii Qvedlimburgensis, selecta non Christianorum de CHristo testimonia. Stadæ & Qvedlimb.

155 *Pet. Dan. Huetii* Demonstratio Evangelica, Paris. 1679. fol. Amst. 1680. 8. & auctior Paris. 1690. fol. Lips. 1694. 4 & 1704. 4. In his tribus posterioribus, licet alioqvi longe melioribus sunt qvædam loca omissa qvæ in primis duabus exstant. Vide notas ad Petri Bælii Epistolas pag. 115.

Ejusdem Alnetanæ qvæstiones sive de concordia rationis & fidei libri III. qvorum primo lex concordiæ, secundo dogmatum & tertio præceptorum Christianorum Ethnicorumqve comparatio continetur. Cadomi 1691. Lips. 1692. 4.

156 *Sam. Bocharti* sermons de la divinité, necessité & certitude de l' Ecriture sainte. De l'autorité & de l'utilité du vieux Testament &c. dans ses sermons sur divers textes, Tom. I. Amst. 1714. 12.

157 *Matthiæ Flacii* demonstratio certitudinis sacrarum literarum in Clavi S. Scripturæ T. 2. p. 441. seq.

158 *Ægidii Hunnii* Theologi Witebergensis liber de Sancta Majestate, auctoritate, fide ac certitudine sacræ Scripturæ Propheticæ & Apostolicæ V. & N. T. Francof. 1591. 8. & inter Opera ejus junctim edita in fol. & ante commentarios ejus in Nov. Test. recusos Witeb. 1706. fol. curante B. D. Jo. Henr. Feustkingio. Etiam Germanice vertit Isaacus Foecklerus Francof. 1596. qvæ versio emendata à B. D. Elia Veilio, Theologo Ulmensi, cum ejus præfatione prodiit Ulmæ 1696. 12.

159 *Dr. Williams* sermons concerning Divine revelation, preached at the lecture founded by the honorable Rob. Boyle Esqve Lond. 1695.

159 b. *Jo. Henr. Bisterfeldius* de Divina Scripturæ sacræ eminentia.

160 *Petri Dinant* Ecclesiastæ Roterodamensis achbaarheit van Godts Woort, sive de dignitate Verbi Divini Roterd. 1709. 4. Belgice. Act. Er. 1711. p 69.

161 *Christiani Dreieri* Theologi Regiomontani, de principiis fidei Christianæ, sive de credendi regula contra Gentiles & Judæos libri duo. Regiomonte 1689. 4.

162

162 *Jo. Henrici Alstedii* triumphus Biblicus Herb. 1624. 8.

163 *Lud. Ferrandi* reflexiones sur la religion Chrétienne. Paris. 1696. 12. duobus vol.

163 b. Preservatif contra l'irreligion, ou demonstrations des veritez fondamentales de la religion Chrétienne, avec une preface ou l'on fait voir les principaux motifs de l'incredulité, ses pernicieux effets, & les moyens d'en empecher le progres, par *Mr. de la Touche Boesnier*, à Londres. Hagæ Com. 1707. 8. Vide Acta Er. 1708. p. 451.

164 *Pauli Segnerii* S. I. incredulo senza escusa.

165 *Anonymi* la veritable religion cherchée & trouvée, en IX. discours Paris. 1708. 12. Memoires de Trevoux 1708. Jun. p. 1011.

166 *Gvilelmi Nichols* Conference vvith à Theist, qvinqve voluminibus. Lond. 1696. 97. 98. 99. 1703. 8. Act. Er. 1705. p. 91.

167 De la veritable religion par *Mr. le Vassor*. Paris 1688. 4.

168 *Petri Allix* vernünfftige Betrachtungen über die Bücher der Heil. Schrifft / die Warheit der Christl. Religion dadurch zu behaupten. Nürnb. 1702. 8. è Gallico vertit Andreas Christian Eschenbach, Ecclesiastes Norimbergensis.

169 *Mr. Dirois* preuves & prejugés pour la religion Christienne & Catholiqve, contre les fausses religions & l'Atheisme. Paris. 1683. 4.

170 The Atheist turn'd Deist, and the Deist turn'd Christian, or the reasonablenesf and Union of Natural and the true Christian Religion, by *Tho. Emes*, Chirurgo Medicus. Lond. 1698. 8.

171 The reasonablesf of Scripture belief, by *Charles Wolseley*, *Baron*, Lond. 1672. 8.

Ejusd. Unresonablenesf of Altheism. Lond. 1669. 1675. 8.

172 *Rich. Baxters* unreasonablenesf of infidelity. Lond. 1655. 8.

173 *Gilberti Burnet* Episcopi Salisburiensis four discourses delivered to the Clergy of the dioces of Sarum, 1) the truth of the Christian religion, 2) the Divinity and death of CHrist 3) the authority of the Church, 4) the obligations to continue in the Communion of the Church. 1694.

174 *Georgii Calixti* de veritate unicæ Religionis Christianæ dissertatio Helmst. 1633. 4. & Germanice Brunsvv. 1708. 8.

175 *Jo. Fabricii* Theologi Helmst. de veritate Religionis Christianæ Helmst. 1708. 4.

176 *Jo. Francisci Buddei* Veritas Christianæ religionis, Philosophorum Gentilium obtrectationibus confirmata. Jen. 1711.

Ejusdem de Concordia religionis Christianæ statusqve civilis. Halæ 1712. 8. Confer *Sam. Pufendorfii* librum sæpius editum de habitu religionis Christianæ ad vitam civilem.

177 *Christiani Kortholti* Paganus obtrectator, sive de calumniis Gentilium in veteres Christianos libri III. Kil. 1698. 4. Confer Gvil. Caveum primis Christianismi primitivi capitibus, Jo. Jacobum Schudt lib. 1. Hist. Judaicæ cap. 17-24. D. Adami Rechembergii diss. ad Hist. Eccles. p. 287. seq.

Ejusdem B. Kortholti diss. de religione Ethnica, Judaica & Muhamedana Kil. 1666. 4.

178 The certainty of Christian faith in general, and of the resurrection in particular, by *Dan. Withbie.* Oxon. 1671. 8.

Ejusdem Necessity of the Christian revelation. Lond. 1705. 8.

179 *Jeremiæ Taylori* Moral demonstration or discourse proving that the religion of JEsus CHrist is from God Lond. 1678. 12. cum alius ejus opusculis.

180 *Johannis Coleri* verité de la resurrection de JEsus CHrist, defendüe contre B. de Spinosa Hagæ Com. 1706. 8. cum Spinosæ vita.

181 *Christiani Wolfii* Mathematici Hallensis, Methodus demonstrandæ Veritatis Relig. Christianæ. Act. Er. 1707. p. 166. seq.

182 *Jacobi Fayi*, Ecclesiastæ Ultrajectini, defensio religionis, nec non Mosis & gentis Judaicæ, contra duas dissertationes Jo. Tolandi, qvarum una inscribitut ἀδεισιδαίμων, altera Antiqvitates Judaicæ. Ultraject. 1709. 8.

183 *Eliæ Benoist* Pastoris Ecclesiæ Gallicæ apud Delphenses, Melange de remarqves Critiqves, Historiqves, Philosophiqves, Theologiqves, sur les deux dissertations de Mr. Toland, avec une dissertation sur l' argument tiré du consentement de tous les peuples pour prouver l' existence de Dieu. Delphis 1712. 8.

184 Defense de la religion Chrétienne & de l' Ecriture Sainte contre les Deistes, par *Jean Baptiste de Rosemond* Paris. 1681. 12.

185 Pensées de *Mr. Paschal* sur la religion & sur qvelqves autres sujets. Amst 1699. 12. Omitto alias editiones, sæpius enim hic liber postumus Blasii Paschalis summi viri prodiit.

186 *Georgii Nitschii* Ecclesiastæ Gvelpherbytani Axiomata sacra, das ist kurtze und merckwürdige Reden von allerhand Geistlichen Sachen. Wolfenbüttel 1709. 12.

187 *Guilelmi Bonjour* Tolosani triduana de canone librorum sacrorum concertatio, acta in seminario Montis Falisci Rom. 1704. 4. interloqvuntur Catholicus, Judæus, Ethnicus, Hæreticus, Samaritanus atqve Politicus. Vide Acta Er. A. 1706. p. 497.

Ejusdem dissertatio in Historiam sacram primæ Mundi ætatis, habita per Dialogos in Academia ejusdem seminarii, ibid. 1705. 4. id. pag. 504.

188 *Anonymi* Histoire du Christianisme, ou l' on fait voir l'Origine & l' Antiqvité de ses Veritez. Paris. 1701. 12. duobus Vol. Journal des Savans 1702. p. 386.

189 *Johannis le Maire*, Ecclesiastæ Amstelodamensis astrum Gentilismi ad claram lucem Evangelii. Amst. 1642. Belgice.

190 *Benedicti Picteti* Examen des Religions, huit sermons sur 1. Thessal. V. 21. Genev. 1698. Nouvell. de la Rep. des lettres 1702. Novembr. p. 508. seq.

190 b. Veritas religionis Christianæ Reformatæ asserta ex ratione, verelatione & antiqvitate amica & inimica, à *Gerhardo* van der *Meulen*. Lugd. Bat. 1667. 4.

191 *Viti Ludovici à Seckendorf* Christenstaat in drey Bücher abgetheilet/ im ersten wird von dem Christenthum an sich selbst und dessen Behauptung wieder die Atheisten und dergleichen Leute: im andern von Verbesserung des Weltlichen / und im dritten des Geistlichen Standes nach dem Zweck des Christenthums gehandelt. Lips. 1685. 8. Acta Er. illius anni pag. 343.

192 *Josephi Hall* Decad. 3. Epist. 3. seq. p. 319. seqq. Operum.

193 Kurtze und leichte *Methode* oder Lehr-Vortrag/ denen Deisten die Warheit der Christl. Religion zu beweisen aus vier Reguln. Ex Anglico vertit Christophorus Matthias Seidel, Pastor & inspector Tangermundanus Lips. 1710. 12. Qvatuor illæ regulæ sunt, 1) ut

res gesta sit ita ut externis sensibus, auribus & oculis potuerit percipi. 2) ut facta sit publice. 3) ut monumenta & consvetudines supersint publicæ, rem illam recolentes. 4) ut monumenta illa & consvetudines derivatæ sint ab eodem tempore qvo ea res gesta est.

194 *Fausti Socini* libellus de auctoritate S. Scripturæ Italice primum scriptus & inde editus latine Racov. 1611. 8. & sub * Dominici Lopez S.I. nomine, Hispali 1588. 12. & edente Conrado Vorstio, Steinfurti 1611. 8. & sine auctoris nomine Gallice Basil. 1588. & inter Socini opera. Idem Socinus in Epistolis meminit operis qvod contra Atheismum meditatus est *Andreas Dudithius.*

195 *Francisci Gastrel*, certainty and necessity of Religion in general, or the first grounds and principles of humaine duty establish'd. Lond. 1697. 8.

Ejusdem certainty of the Christian revelation, and necessity of believing it. Lond. 1699. 8. Nouvell. Rep. lett. 1700. I. pag. 511. seqq.

196 *Isaaci Jaquelot* Dissertations sur l'existence de Dieu, ou l'on demontre cette verité par l'Histoire universelle de la premiere antiqvité du Monde, par la refutation du systeme d'Epicure & de Spinosa, par les caracteres de Divinité qvi se remarqvent dans la religion des Juifs & dans l'établissement du Christianisme. Hagæ Comitis 1697. 4. Confer Acta Er. illius anni p. 165.

Ejusdem dissertations sur le Messie, on l'ou prouve aux Juifs qve JEsus CHrist est le Messie, promis & predit dans l'ancien Testament. ibid. 1699. 8.

Ejusdem qvatre sermons de JEsus CHrist, qv'il est le Messie, & le vray Dieu. ibid. 1692. 8.

Ejusdem Conformité de la foy avec la raison, ou defense de la religion, contre les principales difficultez repandües dans le Dictionaire Historiqve & Critiqve de Mr. Bayle. Amst. 1705. 8. Vide Novellas Reip. literariæ illius anni T. 1. p. 330. seq.

Ejusdem Examen de la Theologie de Mr. Bayle. Amst. 1706. 12.

197

* Vide Rich. Simonis Bibliothecam selectam editam post ejus fata Gallice Amst. 1714. 12. Tom. 2. pag. 264. seqq.

197 *Stephani New* discourſe concerning natural and revealed religion, evidenting the truth and certainty of both, by conſiderations for the moſt part not yet touched by any. Lond. 1696. 8.

198 *Nehemiæ Grew* Coſmologia ſacra, or a discourſe of the Univerſe, as it is the Creature and Kingdom of God. Lond. 1701. fol. In hujus præclari operis libro qvarto probatur veritas religionis veteris Judaicæ, qvinto Chriſtianæ.

199 *Adami Tribechovii* Veritas creationis Mundi, prout à Moſe deſcripta eſt, oſtenſa in traditionibus Gentium ac vetuſtiſſimis Antiqvitatis profanæ monumentis. Recuſa hæc diſſ. tomo primo faſciculorum Tho. Crenii Roterod. 1691. 8.

200 *Frid. Spanhemii* filii Oratio de Divina Scripturarum origine & auctoritate contra profanos, T. 2. Opp. p. 1333. ſeq.

Scriptores recentiores adverſus Atheos.

201 Wiederlegung der Atheiſten, Deiſten und neuen Zweifeler. Francof. 1713. 8.

202 *Guilelmi ab Aſſonlevilla* Atheomaſtix. Antvverp. 1598. 8.

203 *Franciſci Ridderi* Theologiſch, Philoſophiſch en Hiſtoriſch proceſſ voor God, tegen allerley Atheiſten. Roterd. 1678. 8. Belgice.

204 A conference betvven an Atheiſt and his friend. Lond. 1693.

205 *Thomæ Campanellæ* Atheiſmus triumphatus Rom. 1631. & Pariſ. 1636. 4. ubi tractatus de Gentilismo (Ariſtotelis) non retinendo ſubjicitur. Non aſſentior iis qvi Atheiſmi Patronis Campanellam ob hoc opus accenſent. Titulum Campanella de libris propriis c. 4. teſtatur operi impoſitum non à ſe ſed à Papa Paulo V, *quem ego*, inqvit, *vocarem Recognitio Religionis ſecundum omnes ſcientias, contra Anti Chriſtianiſmum Machiavelliſticum.*

206 Jac. Spenceri aut DEUS, aut nihil. Lond. 8.

207 *Alexandri Capelli* Atheiſme convaincu. Salmurii.

208 *Eduard Pelling* diſcourſe concerning the exiſtence of God. Lond. 1705. 8.

209 *Theophili Grosgebauer* præſervativ wieder die Peſt der heutigen Atheiſten. Erfurt 1662. 8. & Roſtoch. 1667. & cum aliis ejus ſcriptis. 4.

210 *Theodori Untereyk* närriſcher Atheiſt.

211 *Marthini Fotherby*, Atheomastix. Lond. 1622.

212 *Waltheri Charleton* darknes of Atheism expelled by the Light of Nature. Lond. 1652. 4.

213 *D. Jo. Francisci Buddei* diss. de pietate Philosophica, de Spinosa ante Spinosam. &c. *D. Jo. Frid. Mayeri* diss. de Spinosismo post Spinosam.

214 *Erh. Weigelii* de supputatione multitudinis ad DEum reflexa Jen. 1679. Confer ejus Areotologisticam p. 164. & tractatum Grund aller Tugenden/nec non Philosophiam Mathematicam & Theologiam naturalem solidam. Jen. 1693. 8.

215 *D. Jo. Mulleri*, Atheismus devictus sive ausführlicher Bericht von Atheisten, Gottesverächtern/ Schrifftschändern/ Religions-Spöttern/ Epicurern, Kirchen und Prediger Feinden / Gewissenslosen Eydbrüchigen Leuten und Verfolgern der Rechtgläubigen Christen/ mit gründlicher Wiederlegung ihrer erschrecklichen und verdammlichen Irrthümer. Hamb. 1672. 4.

216 *Jo. Ulrici Frommanni* Theologi Tubingensis, Atheus stultus sive de stultitia Atheismi dissertationes II. ad Psal. XIV. 1. Tubing. 1713. 4.

217 *Jo. Lassenii* besiegte Atheisterey. Hamb. 1673. 8. Ejusdem Arcana politico Atheistica. 12. &c.

218 *Stephani Ezekii* prima veritas defensa.

219 *Petri Charron*, Parisini, trois * veritez contre tous Athées, Idololatres, Juifs, Mahumetans, Heretiqves, & Schismatiqves. Paris. 1595. 1611. 4. 1625. 8.

220 *Benedictus Vaillant* trois veritez contre les Athées, Juifs, Idololatres, Bruxellis 1595. 8.

221 Demonstration del' existence de Dieu, tirée de la Nature, & proportionnée à la foible intelligence des plus simples, par Messire *François de Salignac de la Mothe-Fenelon*, Archeveqve de Cambrai. Paris. 1712. atqve iterum 1713. cum præfatione Tourneminii Jesuitæ (de qva Journal de Savans 1713. Augusto pag. 159. & Journal literaire T. I. p. 15.) & sine illa Amsterd. 1713. 12. & Anglice, Boyero interprete, Lond. 1713. 8. & Germanice, qvam

* Tres illæ veritates ipsi sunt, unum DEum colendum, inter religiones Christianam unam præstare, inter Christianas Romanam unam veram esse. Tertiam oppugnavit Franciscus Junius in libro: amiable confrontation de la simple verité de Dieu comprise es Escritures Saintes avec les livres de Mr. Pierre le Charron. Lugd. Bat. 1600. 4.

qvam verſionem ego cum nova præfatione argumenta præcipua adverſus Atheos ac Deiſtas tangentes edidi, Hamb. 1714. 8.

222 D. Philippi Jacobi Speneri geminum de Athei converſione judicium, ex reſponſis ejus Theologicis part. 1. c. 1. ſect. 11. & 12. Latine è Germanico verſum à Joach. Langio. Halæ Sav. 1703. 4.

223 D. Jo. Wilhelm Peterſen der in allen Seelen ſich offenbahrende und ſich ſelbſt rechtfertigende GOtt / daß iſt Beweiß aus dem Licht der Natur/ daß ein GOtt ſey / und daß die Seele unſterblich/ und die heilige Schrifft Göttlich ſey. A. 1714. 4.

224 *Iſaaci Barrow* ſermons againſt Atheiſts 13. 20. Tomo II. Operam.

225 *Rich. Bentley* folly of Atheism. Lond. 1693. 4. ſtultitia & irrationabilitas Atheiſmi, ex Anglico Latine à Dan. Erneſto Jablonski, Berolin. 1696. 8.

Ejusdem Remarks upon a late diſcourſe of free-thinking. Lond. 1713. 8. ſub Philelevtheri Lipſienſis nomine.

226 *Georg Cheyne* Philoſophical principles of natural religion. Lond. 1704. 8. Hiſt. des Ouvrages des Savans p. 506.

227 *Samuel Clark* demonſtration of the being and attributes of God, more particularly in anſvver to Mr. Hobbes, Spinoza and their follovvers, vvherein the notion of Liberty is ſtated, and the poſſibility and certainty of id proved Lond. 1706. 8. Confer Jo. Clerici Bibl. ſelectam T. 26. p. 279. ſeq. Hunc librum latine vertit & præmiſſa Atheiſmi Hiſtoria edidit Jenkinus Thomaſius Altdorf 1713. 8. cum præfat. Chriſtiani Gotlieb Svvartii.

Ejusdem diſcourſe concerning the unchangeable obligations of Natural religion, and the truth and certainty of the Chriſtian revelation. ibid. 1708. 8. Vide eundem Clericum p. 335. ſeq.

228 *Guil. Derham* Phyſico Theology, or à Demonſtration of the being and attributes of God, from his vvorks of Creation. Lond. 1714. 8. Journal literaire T. 3. p. 364.

229 *Jo. Raji* l'exiſtence & la ſageſſe de Dieu, manifeſtées dans les oeuvres de la creation. Ultraject. 1714. 8. ex Anglico.

Ejusdem diſſertationes tres de Chao & creatione Mundi, diluvio & futura conflagratione. Anglice Lond. 1693. 8. & 1697. 8. ex qva editione verſus Germanice hic liber prodiit Hamb. 1698. 8 Ab eo tempore longe auctior poſt Auctoris mortem lucem vidit Anglice Lond. 1713. 8.

230 *Mathæi Hale* primitive origination of Mankind, conſidered

and examined according to the light of nature. Lond. fol. & ex Anglico Germanice juſſu Frid. Wilhelmi Electoris Brandenb. Henrico Schmettavv interprete, Berlin 1683. fol. & Uratislav. 1685. 8. Der erſte Anfang oder das Urſpringliche Herkommen des Menſchlichen Geſchlechts/ wie daſſelbe aus dem Licht der Natur erforſchet &c. cum præf. interpretis de Atheiſmo.

Ejusdem Magnetiſmus magnus. Lond.

231 *John Edwards* demonſtration of the exiſtence and providence of God, from the contemplation of the viſible ſtructure of the greater and the leſſer vvorld. Lond. *1696.* 8. duobus voluminibus

Ejusdem ſome thougts concerning the ſeveral cauſes and occaſions of Atheiſm, eſpecially in the preſent age &c. Lond. 1698. 8.

232 *Anonymi* diſcourſe of natural and revealed religion in ſeveral eſſays, or the light of nature, a gvide to Divine truth. Lond. 1691. 8. Vide Acta Erud. T. 2. ſupplementi p. *62.*

233 *Laurentii Magalotti* lettere familiari in materia di religione contra li Atei.

234 *Philippi Mariæ Boninii* Genuenſis, Ateo convicto. Venet. 1665. 12.

235 *Caroli de Bourgveville* Atheomachie. Pariſ. 1564. 4.

236 *Baruchi Canephii* Atheomachie, ou refutation des erreurs & impietez des Atheiſtes, Libertins &c. Genev. 1581.

237 *Ruardi ab Andala* diſſ. Philoſophica qva exiſtentia DEI non modo à poſteriori ſed & à priori per ipſam ejus naturam demonſtratur. Franeqv. 1705. 4.

238 *Mich. Cobabi* Atheus proprio gladio jugulatus. Diſſ. ad Sap. III. 18-21. Roſtoch. 1683. 8.

239 *Jo. Ludovici Fabricii* Apologeticum pro genere humano contra Atheiſmi calumniam, ſive non dari gentes Atheas. Heidelb. 1682. 4. & p. 119. ſeqq. Operum, Tiguri 1698. 4. junctim excuſorum.

240 *Sebaſt. Niemanni* diſſ. de Atheis eorumqve ſectis variis. Jen. 1668. 4.

241 *Jo. Petri Grünenbergii* Theologi Roſtoch. de Atheorum religione prudentum. *D. Frid. Erneſti Kettneri* Religio prudentum &c.

241 b. *Georgii Hackwill* apology or declaration of the Povver and Providence of God, in the government of the World. Lond. 1635. fol.

242 *Maturini Veissierii la Crose* Entretiens sur divers sujets de literature de religion & de Critiqve, à Cologne (Amstelod.) 1711. 12. entre un Chrétien & un Juif p. 1. Dissertation sur l' Atheisme & sur les Athées modernes p. 250.

243 L'Athée convaincu par *Frid. Spanheim*, Lugd. Bat. 1676. 8. & Belgice Amst. 1677. 8. IV. Homiliæ in Psal. XIV. 1.

244 *Mich. le Vasseur* Presbyteri Blæsensis, entretiens de la religion contre les Atheés, les Deistes & tous les autres ennemis de la foi Catholiqve. Blesis 1705. 12. Mem. de Trevoux 1706. p. 1729.

245 *Gvil. Towers* Atheismus vapulans. Lond. 1654. 8. Anglicè.

246 *Jo. Weemse* treatise of the four degenerate sons, the Atheist, Idololater, Magician and Jevv. Lond. 1636.

247 The Atheist silenced, by *J. M.* Lond. 1672. 8.

248 *Des Marets* delices de l'Esprit, ou Entretiens sur la Divinité & sur la Religion. Paris. 1687.

249 *Francisci Boria*, aliàs *Agverra*, Hispani antiatheon, qvo adversus atheos & impios rationibus Physicis probatur Deum unum esse, æternum, omnipotentem, plenissimum misericordiæ & bonitatis infinitæ, nostriqve sollicitum. Tolosæ 1561. 4.

250 *D. Val. Ernesti Læscheri* prænotiones Theologicæ contra Naturalistarum & fanaticorum omne genus, Atheos, Deistas, Indifferentistas, Antiscripturarios crassos æqve ac subtiles custodiendæ. Witemb. 1708. 4.

251 Three Dialogves betvven Hylas and Philonous, to demonstrate the reality and perfection of humane knovvledge, the incorporeal nature of the soul, and the immediat providence of a Deity, by *George Berkeley*. Dublin. 1714. 8.

252 *Nicolai Malebranche* entretien d'un Philosophe Chrétien & d'un Philosophe Chinois, sur l'existence & la nature de Dieu. Paris 1708. 12. Mem. de Trevoux 1708. Jul. p. 1134.

Ejusdem conversations &c.

253 *Francisci Lamy* congregat. S. Mauri, nouvel Atheisme renversé.

254 Traité sur l'Homme, en qvatre Propositions importantes, avec leurs dependances. Paris 1714. 4. *par A. D. L. R.* qvatuor illæ propositiones sunt: Homo est amplius aliqvid qvàm Corpus.

Illud

Illud amplius aliqvid, essentialiter differt à corpore. Homo & mundus habuere initium. Homo corpore mortalis, anima immortalis est. Vide Ephemerides Paris. 1714. p. 459. 516.

255 *Joannis Tillotson* ArchiEp. Cantuariensis sermones qvidam ut in Job. XXVIII. 28. in 1. Petr. III. 3. &c. ex Anglico Gallice & Germanice.

255 b. *Christoph. Wittichii* Exerc. Theologica 1. DEUS Mundi Rector.

256 *Jo. Wolfgangus Jægerus* Cancellarius Tubingensis diss. de Spinosismo, Spinosæ vitam & doctrinalia ad examen revocans. Tubing. 1710.

257 *Gerhardi de Vries* exercitationes rationales de DEO.

258 *Regneri à Mansfelt* adversus Anonymum Theologicopoliticum. Amst. 1674. 4.

259 *Johannis Musæi* examen tractatus Theologico Politici. Jen. 1674. 4. (Confer Jo. Colerum in vita Spinosæ p. 142.)

260 *Henrici Mori* confutatio tractatus TheologicoPolitici. Tom. 1. Opp. Philosoph. p. 565. seq. & 615. seq. ubi duarum fundamentalium Spinosæ propositionum confutatio. Lond. 1679. fol.

Ejusdem Magni Mysterii Pietatis explanatio. in Operibus Theolog. Lond. 1674. fol. speciatim de Christianæ religionis congruentia cum recta ratione vide lib. VII. c. 9. sqq.

261 *Jo. Bredenburgii* enervatio tractatus TheologicoPolitici, una cum demonstratione Geometrico ordine disposita, Naturam non esse DEum. Roterd. 1675. 4. (adde Bælii Lexicon T. 3. pag. 2774. Colerum in Spinosæ vita p. 135. seq.)

262 *Gvil. van Blyenburg* Kennisse Godes. Lugd. Bat. 1663. Amst. 1671.

Ejusd. van de vvaerheyt der Christl. Religion Lugd. Bat. 1674. 4.

Ejusdem Wederlyging de ZedeKunst van Spinosa. Dordraci 1682. 4.

263 *Francisci Cuperi* Arcana Atheismi revelata Philosophice & paradoxe refutata. Roterd. 1676. 4. suspecta merito videtur Henrico Moro T. 1. Opp Philosoph. p. 596. seq. & D. Jo. Wolfgango Jægero in diss. de Cupero Atheismum Spinosæ oppugnante, Tubing. 1710. Sic etiam Apologiam pro religione Christiana atqve Mosaica & Amphitheatrum Providentiæ librum suum inscripsit Julius Cæsar Vaninus.

264 *Petri Poiret* Cogitationum rationalium de DEO, anima, & malo libri IV. editio secunda longe auctior. Accedunt responsio ad obje-

objectiones, & fundamenta Atheismi Spinosæ eversa. Amst. 1685. 4. (Prima editio prodierat A. 1675.) Adde ejus methodum inveniendi verum p. 137. sq. & Oeconomiæ Divinæ lib. 1. cap. 1. seq.

265 *Lamberti Velthuysen* de naturali pudore & dignitate hominis. A. 1676.

Ejusdem de cultu naturali, & origine moralitatis. A. 1680. & T. 2. Operum.

266 *Johannem How* Pastorem Londinensem, in libro cui titulus *the living temple*, impietatem Spinosæ acutissime confutasse scribit Jenkinus Thomasius in Historia Atheismi p. 234.

267 *Aubert de Versé* impie convaincu, ou dissertation contre Spinosa, dans laqvelle on refute les fondemens de son Atheisme. Amst. 1684. 8.

268 *Christoph. Wittichii* antiSpinosa, sive examen Ethices Spinosæ, & commentarius de DEO atqve ejus attributis. Amst. 1690. 4. (Vide Acta Erud. ejus anni pag. 345. Hist. des Ouvrag. 1689. Decembr. p. 165. Colerus in Spinosæ vita p. 149. seq.)

Exstat etiam Belgice hic liber è latino versus.

269 *Henrici Horchii* investigationes Theologicæ VIII. circa origines rerum ex DEO, contra Spinosam. Herborn. 1692. 4. (Boeksaal 1693. Decembr. p. 525.)

270 *Isaaci Orobii* certamen Philosophicum propugnatæ veritatis divinæ ac naturalis. Amst. 1703. 12. (Hist. Ouvrag. des Sav. p. 236.)

271 *Mosis Germani* sive *Jo. Petri Specht* ex Christiano Judæi libellus adversus tractatum TheologicoPoliticum memoratur in *Jo. Georgii Wechteri* Spinosismo in Jüdenthum (Amst. 1699. 8.) p. 49.

272 *Petri Yvon* impieté convaincüe.

273 *Theophili Galei* Philosophia generalis Lond. 1676. 8.

Ejusd. Court of the Gentiles or a discourse touching the original of humain literature both Philologie and Philosophie from the Scriptures and Jevvisch Church. Oxon. 1672. 4.

274 *Jo. Hoornbeckii* Theologi Ultrajectini de conversione Indorum & Gentilium libri II. postumi. Amst. 1669. 4.

275 *Samuelis Parkeri* tentamina Physico Theologica de DEO. Lond. 1665. 4.

Ejusdem Cogitationes de DEO & providentia, variis diſputationibus comprehenſæ. 4.

Ejusdem unreaſonableneſſ of Atheiſm.

Ejusdem demonſtration of the divine Autority of the lavv of Nature, and of the Chriſtian religion. Lond. 1681. 4.

276 *Radulphi Cudworth* true intellectual ſyſtem of the Univerſe, vvherein all the reaſon and Philoſophy of Atheiſm is confuted and its impoſſibility demonſtrated. Lond. 1678. fol. Uberiora ex hoc erudito ac præclaro libro excerpta dedit Jo. Clericus in primoribus tomis Bibliothecæ ſuæ ſelectæ.

277 *Jo. Micrælii*, Theologi Stetinenſis Ethnophronius, tribus dialogorum libris contra Gentilium de principiis Chriſtianæ Religionis dubitationes, qvorum 1) de animæ humanæ immortalite, 2) de DEO animæ immortalis beatitudine, & 3) de religione animam immortalem ad DEUM æternamqve beatitudinem perducente. Stetin. 1647. 4.

Ejusdem Judas ſive Ethnophronii continuatio contra Judaicas cœleſtis Veritatis depravationes libris qvinqve: 1) de Meſſia in Pentateucho promiſſo, 2) de Meſſia promiſſo Patriarchis & 3) Prophetis: 4) de Meſſia juxta Prophetas exhibito & 5) de cultu DEI in Judaica religione impio. ibid. 4.

278 *Adami Rechenbergii* fundamenta veræ religionis Prudentum, adverſus Atheos, Deiſtas, & profanos homines aſſerta & vindicata. Lipſiæ 1708. 12.

279 *Anonymi* Qvatre dialogves, ſur l'immortalité de l'ame, ſur l'exiſtence de Dieu, ſur la providence & ſur la religion. Pariſ. 1684. 12.

280 *B.M. Jo. Vake* kurtzer doch gründlicher Beweißthum aus dem Licht der Natur daß ein GOtt ſey der die Welt regieret / dem die Menſchen zu dienen ſchuldig ſind / von welchen ſie eine Auferweckung zu erwarten haben: ſampt ein Vorbericht von der Præadamiterey. Hamb. 1696. 4.

281 *Jo. Claubergius* in Operibus Philoſophicis Amſt. 1691. 4.

282 *Jo. de la Serre* ſepulchrum Atheiſtarum.

283 Dialogves concerning the attributes and providence of God by *Franciſcus Palæopolitanus*. Lond. 1668. 8. 2. Volum.

284

284 Traité de la religion naturelle, par *Mr. Martin*, Pasteur de l'Eglise d'Utrecht. Amst. 1713. 8.

285 *Frid. Weisii* lumini Gratiæ prælucens lumen Naturæ.

286 *Theophili Spizelii* scrutinium Atheismi Historico Theologicum. Augustæ Vindel. 1663. 8.

Ejusdem Epistola ad Henricum Meibomium de Atheismi radice. ibid. 1666. 8.

Ejusdem ad Antonium Reiserum Epistola de Atheismo eradicando. ibid. 1669. 8.

287 *Antonii Reiseri* Theologi & Pastoris postea Hamb. de origine progressu & incremento Atheismi, ad Spizelium ibid. 1669. 8.

288 *Joannis Musæi* Vindiciæ S. Codicis contra Matthiam Knutzen Atheum adjunctæ in secunda editione Jen. 1675. 4. scripto ejus A. 1674. primum vulgato cui titulus : Ableinung der abscheulichen Verläumbdung / als wenn in der Universität Jena eine neue Secte der Gewissener wäre entstanden.

Ejusdem introductio in Theologiam Naturalem. Cui addendi alii *Theologiæ naturalis* scriptores Theophilus Raynaudus Lugd. 1622. 4. & T. 5. Opp. Paulus Voëtius Traject. 1656. 4. Daniel Clasenius Magdeb. 1653. 4. Jo. Adamus Osiander, Jo. Paul Hebenstreit, Henricus Julius Scheurl, Jo. Christophorus Hundshagen, Udalricus Heinsius, Kilianus Rudrauf, Steph. Klotzius, Jo. Wolfg. Jægerus, Jo. Henr. Alstedius, Nic. Bonnetus, Jo. Claubergius, Jo. Meisnerus diss. tribus de cognitione DEI naturali, Jo. Zeisoldus de notitiis naturalibus Jen. 1654. 8. Fridericus Gentzken introductione in Theologiam naturalem. Kil. 1712. 4. Scriptoresqve *Pnevmaticæ* sive Pnevmatologiæ, Christianus Donati, Jo. Clericus &c. Scriptores item *juris Naturalis*, ut Sam. Pufendorfius & scriptores Controversiarum & *Locorum* sive *Systematum Theologicorum* Loco de DEO. ut Jo. Gerhardus, Jo. Calvinus, Dionysius Petavius, Conr. Vorstius diss. 1. de DEO, Jo. Crellius lib. de DEO, & ejus attributis, Simon Episcopius, Philippus à Limborch, &c. Scholastici in Magistrum sententiar. lib. 1. dist. 3. in primam Thomæ qvæst. 2. &c.

289 *Tobiæ Pfanneri* Systema Theologiæ gentilis purioris, qvâ qvàm prope ad veram religionem Gentiles accesserint, per cuncta

fere ejus capita, ex ipsis præcipue illorum scriptis ostenditur Basil. 1679. 4.

290 *Raymundi Breganii* Theologia Gentium. Venet. 1621. 4.

291 *Lud. Thomassini* Methodus literas humaniores Christiane docendi & discendi, Paris. 1681. 8. Gallice 3. Vol. de studio Poëtarum, ex Poëtis Theologiæ naturalis testimonia collegit.

292 L'Impieté des Deistes, Atheés & Libertins de ce temps combattuë, avec la refutation des opinions de Charron, de Cardan, de Jordan Brun, & des Qvatrains du Deiste, par le Pere *Marin Mersenne*. Paris. 1624. 8. Videndus idem Mersennus commentario ad sex prima Geneseos capita, ad cap. I. 1. Paris. 1623. fol. & in libro sine nomine edito ibid. 1630. 8. qvestions rares & curieuses theologiqves, naturelles, morales, politiqves, cujus auctorem se prodit p. 112. 146.

293 Livro da Providencia Divina, composto pello *Habam Yshaq Yesurun*. A. 5423. (CHristi 1663.) 4.

294 *Jo. Baptista Morinus* de vera cognitione DEI ex solo naturæ lumine per theoremata demonstrata. Paris. 1657. 12.

295 *Jo. Raphson*, Angli demonstratio de DEO, sive Methodus ad Cognitionem DEI naturalem brevis ac demonstrativa, cui accedunt Epistolæ de animæ natura & immortalitate, de veritate religionis Christianæ, de universo. Lond. 1710. 4. & Lipsiæ 1712. 8.

296 *Christophori Franckii*, Theologi Kiloniensis Atheus convictus. Kil. 1672. 4.

297 *Conradi Schwartz*, Professoris Coburgensis, Demonstrationes DEI, qvem ratio docet ac Scriptura sacra. Lips. 1708. 8.

298 *Gisbertus Voëtius* in dispp. de Atheismo Tomo I. dispp. selectarum p. 114. seq. Ejusdem de Gentilismo T. 2. select. p. 579. sq. & de Muhamedismo p. 656. seq.

299 *Zachariæ Grapii* diss. an Atheismus necessario ducat ad corruptionem morum. Rostoch. 1697. 4.

300 *Kiliani Rudrauf* Theologi Giessensis, diss. de Atheismo.

301 *Jo. Georgii Pritii* de Atheismo & in se fœdo, & humano generi noxio. Lips. 1695.

302 *Burcheri de Volder* diſputationes Philoſophicæ contra Atheos. Medioburg. 1685. 8.

303 *Abrahami Hinckelmanni* diſſ. de Atheiſmo & programma ad certamen Oratorium de ſcelerum maximo Atheiſmo. Stendal. 1673. 4.

304 *Tobiæ Wagneri* examen elenchticum atheiſmi ſpeculativi. Tubing. 1677. 8. D. Jo. Mulleri fere veſtigiis inſiſtit.

305 *Immanuelis Weberi* Beurtheilung der Atheiſterey. 8.

306 *Antonius le Grand* in apologia pro Carteſio contra Sam. Parckerum & præmiſſa ei præfatione ad Atheos.

307 *D. Auguſti Pfeiferi* ad Lectiones anti Atheiſticas invitatio, cum recenſu methodico controverſiarum qvæ nobis cum Atheis, Scepticis & infidelibus atq; hæreticis, qvatenus illis ſuppetiantur, per univerſum Theologiæ ſyſtema intercedunt. Lipſ. 1689. 8.

308 *Jo. Adami Oſiandri* Exerc. de notitia DEI contra Atheos. Et DEus in lumine Naturæ repræſentatus. Tubing. 1665. 4.

309 *Chriſtiani Donati* Prof. Witeberg. diſſ. de exiſtentia Athei 1682. Demonſtratio DEI ex manu humana 1686. Conferendus Galenus in opere præclaro de uſu partium.

310 *D. Gerh. Meieri* Prof. Hamburg. poſtea Superintendentis Bremenſis aranea exiſtentiæ DEI teſtis. Hamb. 1686. Pluvia exiſtentiæ DEI teſtis. ibid.

311 *Valentini Greiſſingii*, Corona Transſylvani, Exercitationes II. de Atheiſmo Witeb. 1677. contra Carteſium & Matthiam Knutzen &c.

Scriptores adverſus Judæos ex Judæis.

312 *Samuelis Marocchiani* ad R. Iſaacum de adventu Meſſiæ qvem Judæi fruſtra expectant libellus ſcriptus Arabice circa A. C. 1070. & ab *Alfonſo* Hiſpano Dominicano verſus Latine ſæpiusqve editus, etiam in Bibliotheca Patrum Lugd. T. XVIII. p. 519. Confer Caveum ad A. C. 1070. Hottingeri Bibliothecarium qvadripartit. pag. 412. unſchuldige Nachrichten A. 1711. pag. 959. Prodiit etiam

etiam Germanice Marpurg. 1524. 4. interprete Wenceslao Linckio.

313 *Petri Alfonsi* sæculo XII. clari contra Judæos dialogus. Tom. XXI. Bibliothecæ Patrum Lugd.

313 b. *Hermannii* Coloniensis (sec. XII.) de sua conversione. Vide infra num. 340. Raymundum Martini.

314 *Hieronymi de sancta fide* (qvi antea dictus Josua Lurki) libri duo contra Judæos, recitati Romæ * A. C. MCCCCXII. prior de Messia, alter de erroribus Talmudis, Francof. 1601. sub Hebræomastigis titulo. Posterior liber prodierat Tiguri 1552. 8. & Hamb. 8. In Bibliothecis Patrum qvoqve leguntur, sed expunctis prius, ut profitetur Margarinus de la Bigne, Judæorum blasphemiis. In editione novissima Lugdunensi T. XXVI. pag. 529.

315 *Petri Galatini* Ord. minorum de arcanis Catholicæ veritatis libri XII. qvibus pleraqve Religionis Christianæ capita contra Judæos, ex Scripturis avthenticis V. T. & ex Talmudicorum commentariis confirmantur & illustrantur. Primam editionem A. 1516. secutæ sunnt plures, ut Basil. 1591 Francof. 1603. 1612. & 1672. fol. cum Jo. Reuchlini libris III. de Cabbala &c. De hoc Galatino qvi multa Raymundo debet sed plura etiam adjunxit, vide B. Carpzovii prolegomena ad Raymundum, Casaubonina p. 39. Hottingeri Hist. Eccles. T. 5. p. 98. seq. Imbonatum Bibliothecæ Latino Hebraicæ pag. 193. seq. Leonardi Nicodemi additiones ad Bibl. Neepolitanam Nic. Toppi pag. 281. seq Lucam Waddingum in Annalibus Ordinis minorum &c.

316 *Joh Philippi* Bleibtreu erleuchteter Meir. Francof. 1687. 12.

317 *Ernesti Ferdinandi* Hessi flagellum Judaicum oder Juden Geissel. Argentorat. 1606. Ejusdem Juden-Spiegel. Erfurt. 1602. 8.

318 *Jo. Salomonis* Demonstrationes XXXVII. contra Judæos. Francof. 1660. 4.

319 *Friderich Samuel Brenzen* Jüdischer abgestreiffter Schlangen-Balg. Nürnberg 1614. 8. contra hunc Judæus Salomo Zevi edidit librum qvi inscribitur Jüdischer theriac, confutatum à Jo. Wulfero Norimb. 1681. 4.

* Vide qvæ dixi in Codice Pseudepigrapho Vet. Test. pag. 1080. seq.

320 *Julii Conradi Ottonis* Prof. Altdorfini, sed postea † ad Judæos reversi Gali Razia sive detectio occultorum. Stetin. 1613. 4. Latine & Germanice.

321 Pauli Riccii ex Judaica familia libri IV. de cœlesti agricultura. Exstant in Jo Pistorii scriptoribus Cabbalisticis T. 1. Basil. 1587. fol. Confer Bælii Lexicon edit. 2. ubi de Riccio differit, & Rich. Simonis Bibliothecam selectam Gallice editam T. 1. c. 42.

322 *Pauli de S. Maria*, Burgensis scrutinium Scripturarum contra Judæos, compositum ab eo jam nato annos LXXXI. vide Hornbeckium de convicnendis Judæis p. 8.

323 *Victoris à Carbe* propugnaculum fidei Christianæ. A. 1518. Judæorum errores & mores. Colon. 1509. 8. Dialogus de religione inter Judæum & Christianum. ibid. Juden-Büchlein. 1550. 8. sine loci notatione.

324 *Jo. Andreæ* Epistola parænetica ad congregationem Judæorum. Paris. 1552. 8. Hebraice & Latine.

325 *Antonii Margaritæ* Jüdischer Glaube. Lips. 1531. 8. Francof. 1689. 8.

326 *Jo. Pfefferkornii* (qvi deinde ad Judæos rediit) speculum exhortationis Judaicæ. Lips. 1495. 4. Ejusd Hostis Judæorum &c.

327 *Pauli Weidneri* * A. C. 1560. Philosophi & Medici Loca præcipua fidei Christianæ collecta & explicata Viennæ. A. 1559.

328 *Ludovici Carreti* Epistola seu liber visorum divinorum ad liberos suos, reliqvosqve Judæos. Paris. A. 1553. 4. Hebraice & Latine.

329 Christiani Lebrecht Felß / Wegweiser der Juden. Francof. 1703. 8.

330 *Dieterici Schwabii* Detectum velum Mosaicum Judæorum nostri temporis, oder Jüdischer Deckmantel des Mosaischen Gesetzes / Paderborn 1615. 4.

331 *Elchanon Pauli* Mysterium novum, Beweiß aus der Cabbala daß JESUS sey der Messias. Helmst. 1580

332 *David Hieronymi* Glaubens-Grund. Hamb. 4.

333 *Jo. Adriani* von Embden Send- und Warnungs-Schreiben an alle hartnäckige und halsstarrige Juden. Witteb 1610. 4.

334

† Vide Wagenseilii tela ignea Satanæ p. 119. & in Sota p. 705. Bangium in Cœlo Orientis p. 53. Jo. Wulferi thericam Judaicam p. 382. 389.

* Crenii præf. in Helvici elenchos Judaicos p. 48.

334 *Christiani Gerson* Recklichusani der Juden Thalmud fürnehmster Innhalt und Wiederlegung/in zwey Bücher verfasset. Erfurt 1659. 8. editio qvarta. Confer Rich. Simonis Epistolas selectas Tom. 1. pag. 67. seq.

335 *Christiani Meyers* Licht zu erleuchten die Juden. Lipſ. 1711. 4.

336 *Jo. Stephani Rittangelii* * Veritas Religionis Christianæ in Articulis de Trinitate & CHristo, ex Scriptura, Rabbinis & Cabbala. Franeq. 1699. 8.

*Recentiores Scriptores adversus Judæos ** Christiani.*

337 *Nicolai Lyra* de Messia ejusqve Adventu præterito contra Judæos, una cum responsione ad Judæi argumenta qvatuordecim contra veritatem Evangeliorum: ad calcem Hieronymi de sancta fide Francof. 1601.

338 *Gilberti Genebrardi* responsio ad argumenta Josephi Albo, Davidis Kimchi &c.

339 *D. Wolfgangi Franzii* Colloqvium cum Judæo, in ejus Schola Sacrificiorum, diss. X. & XI.

340 *Raymundi Martini* Ord Prædicatorum Pugio fidei adversus Mauros & Judæos, scriptus A. C. 1278. & tribus partibus divisus: recensitus ex MSS. qvatuor & notis illustratus à Josepho de Voisin, editusq; à Philippo Jacobo Maussaco Paris. 1651. fol. atq; à B. D. Jo. Benedicto Carpzovio, Theologo Lipsiensi, qvi præmisit introductionem in Theologiam Judaicam, & *Hermanni* Coloniensis (Judæ qvondam dicti) opusculum de sua conversione circa A. C. 1140. scriptum ex MS. Bibl. Paulinæ Lipsiensis subjunxit. Lipſ. 1687 fol. In hoc opusculo insertum est colloqvium qvod Hermannus habuit cum Ruperto Abbate Tuiciensi.

Ejus-

* Consule Hartknochii Preussische Kirchen-Historien p. 641. Gvil Vorstii bilibram Veritatis p. 69. & Joannis van der Weyen præf. ad libram Veritatis Rittangelii. Eqvidem Judæum fuisse dubitat Bælius in Lexico additt. ad Tomum 3. Vide tamen Novellas Reip. literariæ A. 1702. p. 679.

** Confer Stevartii auctarium pag. 399. sq. Hottingeri Bibliothecar. qvadripartit. p. 412. Lipenii Bibl. Theolog. Hoornbeckii de convincendis Judæis p. 7. seq. Tho. Crenii præf. ad Helvici elenchos Judaicos, Imbonati Bibliothecam Latino Hebraicam &c.

Ejusdem Raymundi capistrum Judæorum laudatur ab Hornbeckio prolegom. de convincendis Judæis pag. 7.

341 *Porcheti de Salvaticis*, Genuensis, Monachi Carthusiani victoria contra Judæos, cum præfat. Augustini Justiniani, Ord. Prædicat. Episcopi Nebiensis A 1520. Paris. fol.

342 *D Martini Lutheri* de Judæis & eorum mendaciis T. VIII. Altenburg. p. 208. sq. De Schemhamphoras T. eod. p. 277. contra Sabbatarios T. VII. p. 32. sqq. &c.

343 *Urbani Regii* Epistola ad Synagogam Judæorum Brunsvicensem de vero Messia, part. 3. p. 92. & Dialogus qvo Prophetiæ Vet. Test. de CHristo explicantur. part. 1. p. 167. Inter ejus Opera, Norib. 1562. fol.

344 *Antonini* ArchiEpiscopi Florentini Ord. Præd. dialogus discipulorum Emaunticorum cum peregrino (JESU.) Florent. 1680. 4.

345 *Petri de Cevalleria*, Cæsaraugusta Hispani clari circa A. C. 1450. Zelus CHristi contra Judæos, Saracenos & Gentiles, cum scholiis Martini Alphonsi Vibaldi, Toletani. Venet. 1592. 4.

346 *Antonii Marinarii* Carmelitæ, Consonantia JESU & Prophetarum 1561.

346 b. *Caroli Bovilli* Dialogi duo de Trinitate, Christiano & Judæo disceptantibus ad Jacobum Fabrum, rectarum literarum decus. Paris. 1513. fol.

347 *Marquardi de Susannis* Utinensis, de Judæis & aliis infidelibus A. 1558.

348 Inter *Bernardini Ochini*, Senensis sermones Italicè editos nonnulli sunt adversus Judæos. Idem libro 1. dialogorum qvi latine etiam ex Italico versi à Seb. Castellione extant Basil. 1563. 8. subtiliter adversus Judæos disputat. Ejus dialogos. XVIII. de Messia exstare MStos in Bibl. Vaticana scribit Imbonatus p. 13. Bibl. Latino Ebraicæ.

349 *Christophori Helvici* Theologi Giessensis elenchi Judaici T. IV. diss. Theolog. Giessens. & cum præfatione Tho. Crenii. Lugd. Bat. 1702. 8.

350 *Jacobi Martini* decas dispp. de Messia, contra blasphemias Judæorum. Witeb. 1616. 4. & in ejus libro tertio de tribus Elohim. ibid. 1619. 8.

351 *Davidis Christiani* dispp. IV. de Messia, Giessæ 1657. 4. cum ejus tractatu de Paradiso.

352 *Petri Haberkornii* Divinitas Messiæ, contra Judæorum depravationes. Giess. 1676. 4.

353 *Christiani Matthiæ* dispp. de divinitate & officio Messiæ contra Judæos. Altdorf.

354 *Mich. Havemanni* Theognosia Mosaica, Prophetica, Rabbinica. Freiberg. 1651. 12.

Ejusdem Wege-Leuchte. 8.

355 *Philippi à Limborch* de veritate religionis Christianæ amica collatio cum erudito Judæo, Isaaco Orobio * Hispano (qvi A.C. 1687. Amstelodami obiit) Goudæ 1687. 4. addita brevi refutatione argumentorum qvibus Uriel Acosta omnem religionem revelatam impugnavit in suo exemplari vitæ humanæ.

Ejusdem Commentarius in Acta Apostolorum, Epistolasqve ad Romanos & Hebræos, Roterd. 1711. fol. editus, egregia continet pro veritate religionis Christianæ argumenta, qvibus Judæorum objectiones refelluntur, atqve confutatur etiam Judæ Lumbroso, Judæi Doctoris Medici, qvi sæculo proxime elapso Venetiis vixit propugnaculum Judaismi hactenus ineditum, oppositumq; libro qvinto Grotii de veritate Relig. Christianæ.

356 *Simonis Episcopii* Conciones duæ de causis incredulitatis Judæorum, T. 1. Opp. p. 431. sqq. Idem adversus Atheos religionem naturalem, & adversus Judæos & Ethnicos veritatem religionis Christianæ probat libro primo & lib. 3. sect. 4. Institutionum Theologicarum.

357 *Jo. Hoornbeckii* pro convincendis & convertendis Judæis libri VIII. Lugd. Bat. 1655. 4.

358 *Jo. Christophori Wagenseilii* tela ignea Satanæ sive blasphemi Judæorum libelli cum latina versione & duplici confutatione. Altdorf. 1681. 4.

Ejusdem der bey denen Juden erregte Zweifel wegen Warheit ihrer Glaubens-Lehre/oder wie ein Christ in zufälliger Unterredung mit einem Juden sich zu verhalten hat / damit ihm ein Zweifel wegen der Warheit seiner Jüdischen Glaubens-Lehre erreget werde.

361

* Vide Bælii Dictionar. & Jo. Clerici Bibl. Universal T. VII. p. 249. seq.

Denunciatio Christiana wegen der Lästerungen &c. in ejus libro cui titulus Hoffnung der Erlösung Israëlis. Altdorf 1707. 4.

359 *Steph. Gorlovii*, disp. inauguralis contra R. Lipmanni Nizzachon. Regiomont. 1647.

360 *Jo. Conradi Waackii* Ratisponensis recriminatio actionis in nuperos CHristi accusatores, sive dissertationes duæ contra librum Nizachon, Jenæ editæ.

361 Liber blasphemus *Tholedoth JEsu* cum versione & confutatione à *Jo. Jacobo Huldrico*, Tigurino. Lugd. Bat. 1705. 8.

362 *Jo. Wulferi* Theriaca Judaica ad examen revocata contra Salomonem Zevi. Norimb. 1681. 4.

363 *D. Jo. Mulleri* Judaismus oder Jüdenthum / das ist ausführlicher Bericht von des Jüdischen Volcks Unglauben / nebst ihrer Irrthümer Wiederlegung. Hamb. 1634. 4. Rabbi Lusitanus cujus colloqvium Middelburgi habitum passim allegatur & refutatur in hoc opere, videtur intelligi Menasseh ben Israël.

364 *Georgius Elieser Edzardus* Professor in Gymnasio Hamb. & Collega meus honoratiss. in prolegomenis & animadversionibus ad Codices Talmudicos Avoda Sara & Berachot.

365 *Hugonis Broughtoni* responsum ad Epistolam Judæi Byzantini expetentis cognitionem fidei Christianorum A. 1606. 4.

366 *Johannis Philippi Storr*, Pastoris Heilbrunnensis Evangelische Glaubens-Krafft wieder R. Isaac ben Abraham חזוק אמונה Heilbrunn. 1703. 8.

367 *Jac. Gousset* controversiarum adversus Judæos ternio, oppositus eidem R. Isaaci libro, ChizzuckEmunah. Dordraci 1688. 8.

368 *Sebaldi Schnell* disputatio qva expenduntur qvæ Isaacus Abravanel ad Esaiæ XXXIV. & in Obadiam contra fidem Christianam scripsit. Altdorf. 1647. 4. Idem Snellius qvi vertit latine magnam partem libri Nizachon.

369 *Constantini l'Empereur* contra ejusdem Abrabanielis & R. Mosis Alschechi commentarium in Esaiæ XXX. Franeqv. 1685. 8.

370 *Jo. Andreæ Eisenmenger* Prof. lingvar. Oriental. in Academia Heidelberg. entdecktes Judenthum / oder warhaffter Bericht von den Lästerungen / Irrthümern und Fabeln der Juden. Regiomont 1711. 4. duobus Volum. Liber pro veritate Religionis Christianæ

qvem ex Judæorum ſcriptis promittit T. 1. p. 147. atqve alibi, auctore jam defuncto non vidit lucem.

371 *Jean d' Eſpagne* examen de XVII. maximes Judaiqves. Lond. 1657. 8. Ejusdem colloqvium cum Menaſſch ben Iſraël, 2. Maj. 1656.

372 *Rudolphi Martini Meelſuhreri* conſenſus Veterum Hebræorum cum Eccleſia Chriſtiana. Francof. 1701. 4. Ejusdem cauſæ Synagogæ errantis. ibid. 1702.

373 A short and eaſie method &c. brevis methodus convincendi Judæos Lond. 1704. 12. Mem. de Trevoux 1705. Octobre. Auctor Carolus Leslie de qvo ſupra n. 139. 193.

374 *Joſuæ Arndii* diatriba de Myſterio SS. Trinitatis ex ſcriptis Rabbinorum veterum. Witeb. 1650. 4.

375 *Jo. Meyeri* Theologi Harderoviciani Diſſ. Theologica de Myſterio SS. Trinitatis ex ſolis V. T. libris demonſtrato atqve ex Veterum ac recentiorum Rabbinorum, præſertim Cabbaliſtarum rariſſimis monumentis illuſtrato. Harderovic. 1712. 4. Confer de eodem argumento Jo. Braunii ſelecta ſacra p 360. ſeqq.

Ejusdem Meyeri Oratio, unde Moſes res, in Geneſi & prioribus Exodi Capp. deſcriptas didicerit, qvibusqve de cauſis eas Legi præfixerit. ibid. 1714. 4.

376 *Petri Allixii* judgment of the ancient Jevvish Church againſt Unitarians in the Controverſy upon the Holy Trinity, and the Divinity of our Bleſſed Saviour Lond. 1699. 8. & Germanice interprete Chriſtophoro Matthæo Seidelio, Inſpectore Tangermundano Berolin. 1707. 4.

Ejusdem Allixii de duplici Meſſiæ adventu ad Judæos diſſertationes duæ. Lond. 1701. 8.

377 Conſenſus Antiqvitatis Judaicæ cum explicatione Chriſtianorum ſuper locum Jeremiæ cap. XXIII. 5. 6. editus εἰς τὸ παραζηλῶσαι τοὺς Ἰουδαίους opera & ſtudio B. *Eſdræ Edzardi* S. Theol. Lic. Hamb. 1670. fol.

Ejusdem theſes contra Judæos & Photinianos. Roſtoch. 1656. 4.

Ejusdem Conſilium de convincendis Judæis in B. D. Jo. Frid. Mayeri Muſeo miniſtri Eccleſiæ parte 3. p. 46. ſeqq. & in Rich. Kidderi demonſtratione adverſus Judæos Anglice edita parte 3. pag. 473. ſeq.

378 *Stephani le Moyne* Diss. Theologica ad locum Jerem. XXIII. 6. de Jehovah Justitia nostra, Dordraci 1700. 8. Judæorum cum Christianis consensum exponit p. 16. seq p. 80. seq.

379 *Richardi Kidder*, Episcopi Bathoniensis & Wellensis demonstration of the Messias. Lond. 1684-1700. 8. III. Volum. Act. Er. A. 1699. p. 241. & A. 1700. p. 539.

380 *Dan. Brenii* disputatio contra Judæos & dialogus de Veritate Relig. Christianæ Amst. 1664. fol. cum ejus commentario in S. Scripturam.

381 *Jacobi Peretz de Valentia* qvæstiones & resolutiones contra Judæos fidei Christianæ adversarios.

382 *Vincentii di Costa Matos* de hæretica perfidia Judæorum, Lusitanice, Ulyssipone 1622. 4. & Hispanice interprete Didaco Gavilano Vela, Salmanticæ 1631. 4.

383 *Didaci Gatica* Episcopi Uticensis de adventu Messiæ adversus Judæos à fide CHristi lapsos. Madrit. fol.

384 *Raphaël Aquitanus* contra Judæos, Italice.

385 *Dominici Garciæ* Propugnaculum Religionis Christianæ contra obstinatam perfidiam Judæorum, adhuc exspectantium primum adventum Messiæ. Cæsaraugustæ 1606. 4.

386 Ad qvæstiones & objecta Judæi, responsa Christiani qvæ ad calcem Synagogæ Judaicæ Joannis Buxtorfii leguntur, petita sunt ex *Jo. Calvini* Epistola 358.

387 *Petri de Fonte* Epistre aux Juifs qve JEsus est le CHrist, Prince & Pasteur éternel. Charentone 1648. 8.

388 *Petri Nigri* stella Messiæ, & de Judæorum perfidia. Esling 1475.

389 *Petri Bruti* Veneti Episcopi Catharensis, adversus Judæos pro Christiana fide. Vincentiæ 1489. fol.

390 *Hadriani Fini* Ferrariensis flagellum in Judæos libris IX. ex sacris Scripturis excerptum. Ferrariæ 1573. 4. Venet. 1538. 1569. 4.

391 *Hannibal Rosellus* in Pœmandrum Hermetis Trismegisti libro IV. comment. 9.

392 *Jo. Baptistæ Mantuani* colloqvium cum Georgio Novariensi, libro III. de patientia c. 13.

392 b. *Georgius Draudius* in supplemento ad Sim. Majoli dies caniculares T. 3. cap. 1. pag. 611 - - 684. editionis in fol.

393 *Casparis Calværi* Gloria CHristi, Beweiß der Christlichen Religion wieder die Juden. Lipſ. 1710. 4. Germanice Germanicis & Hebraicis literis. Judæi cujusdam de hoc opere iniqvior cenſura cum reſponſione legitur in Ephemeridibus literariis qvibus titulus Neuer Bücher-Saal/ ſectione XVI. p. 247. ſeq.

394 *Ludovici Baſtide* l'incredulité des Deiſtes confonduë par JEſus CHriſt. Pariſ. 1706. 12.

395 *Sam. Brettii* Acta Concilii Judæorum A. 1650. *Agedæ* in Hungaria celebrati pro examinandis Veteris Teſt. de CHriſto locis. Vide Acta Erud. A. 1709. p. 104.

396 *Martini Diefenbachii* Judæus Convertendus, oder verſchiedene Urtheile und Vorſchläge fürnehmer Theologen und anderer Gelahrten/ wie die Bekehrung eines Juden durch GOttes Gnade zu ſuchen und zu befodern ſey. Francof. 1696. 4. Ejusdem Judæus Converſus, ſamt fernerer Erläuterung des Judæi Convertendi. ibid. 1709. 4.

397 *D. Phil. Henrici Fridlibii* die den verſtockten Juden zugedeckte Göttliche Klarheit/in einem Geſpräch eines Chriſten mit einem Juden. Stralſund 1645. 12.

398 *D. Abrahami Calovii* Veritas Religionis Chriſtianæ probata adverſus Judæos. Witeb. 1679. Reſpondente *Jo. Henrico Majo.*

399 *Jo. Cocceji* Oratio inauguralis de cauſis incredulitatis Judæorum: T. 6. Opp.

Ejusdem conſideratio Judaicarum qvæſtionum & reſponſionum, cum præfatione de fide Hebræorum T. 7.

400 *Jo. Owenus* Exercitationibus de Meſſia, contra Judæos, præmiſſis Tomo I. Commentariorum ejus in Epiſtolam ad Hebræos, Anglice editorum Lond. 1668. in fol.

401 *Antonii Hulſii* diſp. Epiſtolaris Hebraica cum Jacobo Abendanah, Rabbino Amſtelodamenſi ſuper loco Hagg. II. 9. Lugd. Bat. 1669. 4.

Ejusdem Theologia Judaica, cujus liber primus tantum prodiit de Meſſia. Bredæ 1653. 4.

402 *Hermanni Witſii* Judæus Chriſtianizans circa principia fidei & SS. Trinitatem. Ultraject. 1661. 12.

403 *Joannis Martianay*, Monachi Benedictini Colloqvium cum Judæo in libro cui titulus: traitez de la verité & de la connoiſſance des livres de la Sainte Ecriture. Pariſ. 1697. 12. Journal des Sav. 1693.

1693. p. 151. Jacobi Enfant animadverſiones qvædam in hunc librum exſtant in Novellis Reip. literariæ A. 1709. p. 479. ſeq.

404 *Johannis à Lent* ſchediaſma de Judæorum PſeudoMeſſiis. Herborn. 1697. 4. Majus opus de eodem argumento meditari ſe teſtatur p. 83.

Ejusdem Theologia Judaica Herborn. 1694. 8.

405 *D. Auguſti Pfeifferi* Matæologiæ Judaicæ atq; Mahommedanæ ſeu TurcoPerſicæ principia ſubleſta & fructus peſtilens. Inter Opera ejus Philologica junctim edita Ultraj. 1704. 4.

Ejusdem obtrectator Apella. ibid.

406 *Sebaſt. Munſteri* diſputatio inter Judæum & Chriſtianum de Meſſia. Baſil. 1539. 8. Idem Munſterus in notis ſuis ad Evangelium Matthæi Hebraicum paſſim refellit objectiones Judæorum.

407 *Jo. Henrici Maji* Synopſis Theologiæ Judaicæ Veteris & novæ, in qva illius veritas, hujusqve falſitas ex S. Hebræo Codice & ipſis Judaicæ Gentis ſcriptoribus per omnes Locos Theologicos oſtenditur. Gieſſæ 1698. 4.

408 *Alexandri Soſtmanni* de LXX. hebdomadibus, JEſum eſſe verum Meſſiam, & de veris cauſis incredulitatis Judæorum. Lugd. Bat. 1710. 4.

409 *Abdiæ Widmari* diſputationes adverſus Judæos de vero Meſſia. Marpurg. 1617.

410 *Frid. Spanhemius* de cauſis incredulitatis Judæorum & de converſionis mediis Lugd. Bat. 1678. 8.

Conſulendus etiam Spanhemii jun. elenchus controverſiarum edit. novæ, in qvo diligenter diſputat adverſus Judæos.

411 *Daniel Springers* Religions-Geſpräch / zwiſchen einem Chriſten und Juden. Breslau 1705. 8.

412 *D. Joachimi Weickmanni* Paſtoris & Superintendentis tunc Serveſtani hodie Senioris Rev. Miniſterii Gedanenſis, dreyfaches Juden-Bekändtniß. Lipſ. 1703. 4.

413 *Gottfried Bertholdi* Paſtoris Serveſtani dreyfaches Juden-Bekändtniß Zerbſt 1708. 4.

414 An account of the converſion of *Theodore John*, à late teacher of the Jevvs. Lond. 1693.

415 *Franciſci Henrici Schoenemanni* ad templum S. Pauli in clivo Hamburgenſi Paſtoris, das durch GOttes Gnade gewonnene Juden-Hertz. Hamb. 1711. 4.

416

416 *Jo. Xeres*, Judæi converſi addreſſ tho the Jevvs. Lond. 1711. 8. Acta Erud. A. 1712. pag. 270.

417 *Matthiæ Waſmuthi* beſte Mittel zu Bekehrung der Juden. Kiel 1685. 4. Ejusdem & *Chriſtiani Ravii* circular Briefe die Bekehrung der Juden zu beſodern. ibid. 1670. 4.

418 *Joh. Moltheri* malleus obſtinationis Judaicæ Francof. 1600. 8.

419 *Franciſci Henrici Hoyeri* bekehrter Jude. Helmſtadii 1679.

420 *Franciſci Torrenſis* ſive *Turriani*, S. I. de exponenda Lege per omne ſabbatum Judæis, ſeu de ſola Lectione Legis & Prophetarum Judæis permittenda. Rom. 1555. 4.

421 Formulam renunciandi Judaicæ ſuperſtitioni in Græca Eccleſia receptam vide ſis in Evchologio Goari pag. 344. & ampliorem in Cotelerii notis ad Patres Apoſtolicos T. 1. p. 499. ſqq.

S. Theodardi diſputatio cum Judæo, in Actis Sanctorum Maji T. 1. pag. 144. ſeqq.

Scriptores contra Muhamedanos.

422 Anonymi diſputatio contra Mahumedem, inſerta libro XXIV. ſpeculi Hiſtorialis Vincentii Bellovacenſis.

422 b. *Richardi Florentini* Ord. Prædicator. confutatio Alcorani, Germanice verſa à B. Luthero T. VIII. Altenburg. p. 12. ſqq.

423 *Pius II.* Pontifex Epiſtolâ 396. ad Mahometem Turcarum Principem qvæ exſtat etiam apud Bzovium ad A. C. 1464.

423 b. *Hieron. Savanarolæ* Mahumedanorum ſectam omni ratione carere.

424 *Nicolai Cuſani* Cribratio Alcorani libris III. Baſil. 1543. fol. una cum ſuperioribus ſcriptis, aliisqve adverſus Muhamedanos, collectis ſtudio Theodori Bibliandri, qvæ recenſet Labbeus T. 2. de ſcriptoribus Eccleſ. p. 195. ſeq.

425 *Jo. Andreæ Abdallæ*, Mauri Confuſio ſectæ Muhamedanæ. Hiſpanice, Italice, Latine & Germanice plus ſimplici vice edita. Latine etiam transtulit Jacobus Golius, cujus verſionem MS. habere ſe teſtatur V. C. Hadrianus Relandus libro 2. de religione Mohammedica p. 155.

426 *Philippi Gvadagnoli* apologia pro Chriſtiana Religione Arabice & Latine, adverſus objectiones Ahmed F. Zin Alabedini Aſaphen-

ſis

ſis Perſæ contentas in libro, *politius ſpeculum*, qvod aureis ſcriptum literis miſit ad Urbanum VIII. ut ei reſponderi curaret. Rom. 1631. 4.

426 b. *Bonaventuræ Malvaſiæ* dilucidatio ſpeculi verum monſtrantis, in qvo Hamet ſive Ahmed F. Zin in fide Chriſtiana inſtruitur, Rom. 1628. 4.

427 *Michaëlis Nau* Eccleſiæ Romanæ Græcæque vera effigies, & conſenſus, & Religio Chriſtiana contra Alcoranum ex Alcorano defenſa & probata. Pariſ. 1680. 4.

428 *Joſephi Martellini* triumphus Catholicæ fidei contra ſectam Muhamedanam.

429 *Zachariæ Grapii* Profeſſoris Roſtoch. animadverſiones ad Ahmet ben Abdalla Epiſtolam de articulis qvibusdam fidei. Roſtoch. 1705. 4. Ejusdem ad Abdallæ Epiſtolam de libero arbitrio. ibid. 1706. 4.

430 *Cornelii Hazart* triumphus de Atheis, Muhamedanis, Ethnicis ac Judæis. Germanicè & Belgice.

431 *Johannis de Turrecremata* contra principales errores Muhamedanorum. Pariſ. 1495. 8.

432 *Antonii Geropoldi* Arcana Muhamedaniſmi. Venet. 1586.

433 La Vie de Mahomet, ou l'on decouvre amplement la verité de l'impoſture, par Mr. *Prideaux* D. en Theologie. Amſt. 1698. 8. ex Anglico. Exſtat etiam Germanice ac Belgice.

434 *Guil. Totani* ſive *Bartholomæi de Spina*, Ord. Minorum fortalitium fidei adverſus Judæos, Saracenos aliosqve Chriſtianæ fidei inimicos A. 1459. ſcriptum. Vide M. V. la Croſe entretiens p. 330. Rich. Simonis Bibl. Critiqve T. 3. cap. 30. Colomeſiana p. 250. Hallervordi Bibl. curioſa p. 78. ſeq.

435 *Thomæ à JEſu* de procuranda ſalute omnium gentium, ſchiſmaticorum, hæreticorum, Judæorum, Saracenorum, cæterorumqve infidelium libri XII. Antvverp. 1613. 4. & inter ejus Opera Colon. 1684. fol. Vide Rich. Simonis Bibl. ſelectam T. 1. cap. 41. p. 297. ſeq.

436 *Jo. Henricus Hottingerus* in Hiſtoria Orientali & in Hiſtoria Eccleſ. Seculo VII. & ſeqq. Sec. XVI. p. 63. ſqq. &c.

437 *Martini Figverola* lumbre de fè, sive lumen fidei contra Alcoranum.

437 b. *Jo. Conradi Schwartzii* de furtis Muhamedicis Lipſ. 1711. 8.

438 *Ludovici Maraccii* è congregatione Clericorum Regularium Matris Dei, prodromus refutationis Alcorani, in qvo per qvatuor præcipuas veræ Religionis notas Mahumedanæ ſectæ falſitas oſtenditur, Chriſtianæ Religionis veritas comprobatur. Rom. 1691. 8. qvatuor Voluminibus: & ante Alcoranum Arabice & Latine editum. Patav. 1690. fol.

438 b. David Nerreters Neueröfnete Moſchea, darin nebſt Nachricht von der Mahometaniſchen Religion, der Alcoran aus des Maraccii edition verdeutſcht und kürtzlich wiederlegt. Nürnberg 1703. 8.

439 *Chriſtoph Beſoldi* (ſine nomine auctoris edita) conſideratio Legis & ſectæ Saracenorum. Tubing. 1619. 4.

440 *Jo. Friſchmuthi* de dictis S. Scripturæ de Muhamede agere creditis. Jen. 1685. Confer Theod. Hackſpanum ad librum Nizachon p. 400. ſeq. Alex. Morum ad Joh. XIV. 16.

441 *Matthiæ Waſmuthi* Hodomoria Muhamedana. Kil. 1683. 4.

441 b. D. *Georgii Mœbii* de cauſis & mediis introducti & conſervati Muhamediſmi, in ejus diſſ. Theol. p. 991. ſeqq.

Anathematiſmi à Muhamedanis ad Chriſtianos accedentium T. 25. Bibliothecæ Patrum edit. Lugd. p. 186. ſeq. ex Nicetæ theſauro Orthodoxæ Fidei libro XX. Et in Saracenicis Frid. Sylburgii.

442 *Dionyſii* Carthuſiani contra Alcoranum & ſectam Mahomedicam libri V. Colon. 1533. 8.

INDEX Scriptorum de Veritate Relig.

CAPUT IX.

ΤΟΥ ΛΙΒΑΝΙΟΥ ὑπὲρ τῆς Ἰελιανε̃ τιμωρίας.

LIBANII ORATIO *De ulciscenda Juliani nece.*

GODFRIDO OLEARIO Interprete.

Οὐκ ἀρκεῖ τἔτο τοῖς πράγμασι, ὦ βασιλεῦ, a) λύπη καὶ ὀδυρμὸς, καὶ ἀγρυπνία μάτlω ἀναλισκομένη. Εἰ γάρ τι τέτων οἷόν τ' ἦν ἐπανορθῶσαί τι τῶν συμβεβηκότων, πάλαι ἂν ἅπαντα εἶχε καλῶς ἕνεκάγε τῆς σῆς καὶ τῆς τῶν ἄλλων ἡμῶν ἀθυμίας. δεῖ

Non ſic, Auguſte Imperator, rebus (noſtris) conſulimus, dolore & ejulatu & noctibus fruſtra vigilatis. Si enim horum qvicqvam, ea qvæ nobis acciderunt, poſſet corrigere, optime cuncta ſe dudum haberent, tum propter tuam tum propter omniũ noſtrorum animi ægritudinem.

T Iſtis

a) Ad Imperatorem Theodoſium ſcripta hæc videtur oratio, inter alias πολλὰς συμβελὰς referenda, qvas ad illum á ſe habitas Libanius teſtatur ſub initium orationis περὶ ἱερῶν. Scripta autem videtur ſtatim poſtqvam ex Hiſpania á Gratiano accitus Theodoſius, in imperii communionem eſſet aſſumtus, recensqve adhuc eſſet terror ob Valentem una cum legionibus à Barbaris Thraciam & Illyricum vaſtantibus cæſum, qva de re mox plura dicet Sophiſta. Cum vero anno CHriſti 379. factus Imperator Theodoſius fuerit, XIV. Kalend Februarii, ut recte contra Socratem & Baronium doctiſſ. Pagius probavit, eo ipſo anno ſcriptam eſſe hanc Orationem ſtatuo. Seqventi enim anno de Barbaris inſignem victoriam reportavit Theodoſius, ut recte à Zoſimo Lib. IV. p 751. & Victore in Epitome proditum (perperam enim facere Theodoretum Lib. V. cap. 5. H. E. & auctorem Miſcellæ L. XII. c. 19. imo & Zonaram Annal. XIII. n. 15. qvi anno 378. à Theodoſio adhuc privato victoriam hanc expugnatam ſtatuunt, evincit ſilentium de illa Auſonii in Idyllio VIII. ſub finem illius anni ſcripto, & hæc ipſa qvoqve Libanii oratio.) Ante victoriam autem illam ſcripta hæc oratio ſit oportet, in qva λύπης καὶ ὀδυρμε̃ καὶ μάτην ἀναλισκομένης ἀγρυπνίας ob infrunitos hoſtium furores mentio, qvibus ſane non locus, ſi cum iſta ſcriberentur vindicta à Barbaris jam ſumta fuiſſet. Imo βελεύσασθαί τι μέγα καὶ ὅθεν ἂν δράσαιμεν τὲς πολεμίες ἃ νῦν ἡμᾶς ἐκεῖνοι jubet, ut adeo nondum afflictæ tum fuerint Barbarorum res, ſed de afflictione illis inferenda conſilium fuerit ineundum, qvamobrem etiam de ςεναγμοῖς tanqvam de re præſenti, aſt tanqvam de re futura περὶ τῶν ἀπὸ τε̃ πράτlειν ἡδονῶν loqvitur. Conſidera totum hujus orationis exordium, ex qvo non tantum de ejus tibi conſtare poterit ætate, ſed & de ſupra memorato Theodoreti & Autoris Miſcellæ errore, qvi in A. C. 378. victoriam Theodoſii contra Barbaros rejiciunt.

Istis itaqve posthabitis magnum aliqvod atq; egregium consilium decet inire; qvo scilicet eadem à nobis hostes, qvæ nos ab illis hactenus, patiantur. Sic enim cessante gemitu res (bene) gestæ (summa) nos afficient voluptate.

τοίνυν τούτων ἀπαλλαγέντας βουλεύσασθαί τι μέγα καὶ καλόν, καὶ ὅθεν ἂν δράσαιμεν τοὺς πολεμίους ἃ νῦν ἡμᾶς ἐκεῖνοι. οὕτω γὰρ ἀντὶ τοῦ στένειν ἐν ταῖς ἀπὸ τοῦ πράττειν ἡδοναῖς εἴημεν ἄν.

II. Eqvidē Oracula ea, qvæ prius egerūt nunc fas esset agere, ut scilicet instrui cupientibus, qvid, ut melius res eorum procedant, faciendum sit, dicant & indicent. Consilio enim & consiliariis humanis nunc qvidem tibi opus haud esset, si ab ipsis Diis sententia de illis qvæ prodesse possint ferrentur. Qvoniam vero ista obmutuere, magisq; infortunatam reddiderunt terram, ita ut ad humanas consultationes pervenerit rerum conducibilium inventio, feras (rogo) me de præsenti rerū conditione tristissimâ dicentem. Siq; aliqvid, qvod ex re sit, proferre visus fuero, animum attende, si vero præter rem dixero, bonam voluntatem meam acceptam habens, ad aliud qvoddam consilium qvod profuturum esse videatur convertere.

II. ἔδει μὲν οὖν τὰ μαντεῖα ποιεῖν ἔτι νῦν ἃ πρότερον, καὶ τοῖς δεομένοις ἀκοῦσαι, τί ποιοῦντες ἄμεινον ἂν πράξαιεν λέγειν τε καὶ μηνύειν. οὐδὲν γὰρ ἔδει σε νῦν βουλῆς οὐδὲ συμβούλων ἀνθρώπων, παρ' αὐτῶν τῶν Θεῶν τῆς περὶ τῶν συμφερόντων γνώμης ἀφικνουμένης. ἐπεὶ δὲ τὰ μὲν σεσίγηκε καὶ πεποίηκεν ἀτυχεστέραν τὴν γῆν, εἰς δὲ ἀνθρωπίνους ἧκε λογισμοὺς ἡ τῶν συμφερόντων εὕρεσις, ἀνάσχου μου περὶ τῆς παρούσης κακοπραγίας λέγοντος, καὶ δοκοῦντι μήν τι λέγειν πρόσεχε, ληροῦντα δὲ τῆς μὲν προαιρέσεως ἀποδέχου, τρέπου δὲ ἐπ' ἄλλο τι τῶν συνοίσειν μελλόντων.

III. Sunt qvidem qvi Imperatores, & alii qvi milites ac-

III. Εἰσὶ b) μὲν οὖν οἱ κατηγοροῦσι τῶν στρατηγῶν, ἕτεροι δὲ

b) Ἐστι μὲν οὖν &c.) Ipsum quidem Imperatorem Valentem bellicas artes non calluisse Ammianus indicat L. XXXI c. 14. ubi virtutes ejus vitiaqve describens *laborum impatientem, subagrestis ingenii, nec bellicis nec liberalibus studiis eruditum* fuisse inter alia dicit. Propius vero ad præsens negotium facit Zosimus IV. 24. qvi ad hoc ipsum prælium eductum à Valente ait exercitum σὺν οὐδενὶ κόσμῳ. Qvam corrupta

δὲ τῶν στρατιωτῶν, οἱ μὲν ἐκείνων ὡς οὐ πεπαιδευκότων σφᾶς ὑπ' αὐτοῖς, οἱ δὲ τούτων ὡς φύσει δειλῶν. ἐγὼ δὲ αἰσχύνομαι μὲν τὰς πολλὰς αὐτῶν μάχας, αἰσχύνομαι δὲ τὸν θάνατον, ὃν τηροῦντες τὴν τάξιν ἐδέξαντο, αἰσχύνομαι δὲ τὴν αἵματι χρωσθεῖσαν Θρᾴκην, καὶ Μακεδονίας οὐ μικρὸν, καὶ τῆς Ἰλλυριῶν τὴν πολλήν. ἀλλὰ τοῦτο μὲν ἀνεῖλον ὄμβροι καὶ χρόνος, σώζονται δὲ οἱ τῶν ὀστῶν κολωνοὶ, ἐν δὲ τοῖς ὀστοῖς τούτοις ἐνεῖναί φασι καὶ ταξιαρχῶν καὶ λοχαγῶν καὶ τῶν ἐν τοῖς ἄλλοις c) σχήμασιν. Ἐν μέσοις δὲ αὐτοῖς ὁ Βασιλεὺς μαχόμενος

cuſent, illi qvidem iſtos qvod ſuos non inſtituerint ſatis, hos autem alteri, timidæ qvaſi indolis fuerint. Me vero reverētia habet tot præliorum ab ipſis depugnatorū, reverentia mortis qvam ordines ſervantes occubuere, reverentia Thraciæ, & haud exiguæ Macedoniæ, imo & Illyrici magnæ partis, ſangvine eorum pollutæ. Sed iſtum qvidem tempus & imbres delevere, oſſium vero ſuperſtites ſunt tumuli, in qvibus eſſe dicunt eorum oſſa qvi ordines duxerunt, & centurionum, aliarumve dignitatum virorum. Medius autem inter iſtos Imperator pugnans

pta vero diſciplina militaris eo tempore fuerit, quamve parum de inſtituendis militibus ſoliciti fuerint ordinum duces & alii militum magiſtri, ex eodem diſcas, capite proxime præcedente. Ubi & milites qvos φύσει δειλοὺς noſter hic dicit, ἐντεθραμμένους δειλίᾳ καὶ πρὸς τὸ φεύγειν γεγυμνασμένους vocat. Equites autem in primis proditionis & fugæ reos peragit Socrates H. E. IV. 38. & Hieron. in Chron. p. 188. Alia tamen omnia noſter tradit, cauſæ ſcilicet inſerviens.

c) σχήμασιν) varios vocis σχῆμα ſignificatus Lexicographi tradunt: non adeo ubiqve obvius qvo hic occurrit pro *dignitate*, uſurpata. Hoc quoque ſenſu eam exponi velim apud Paulum in Epiſtola ad Philipp. c. II. comm. 6 καὶ σχήματι εὑρεθεὶς ὡς ἄνθρωπος, ſi enim communem interpretum ſententiam ſequamur nihil aliud hæc ſignificabunt qvam id qvod præcedit ἐν ὁμοιώματι ἀνθρώπων γενόμενος, adeoqve bis idem dicetur.

* ἀντὶ τάφου τὸ πλῆθος &c.) Noſter in prælio cecidiſſe Valentem & inter cæſorum cadavera ſepultum ait, aliter tamen qui illam Hiſtoriæ ejus partem attigerunt fere omnes, Socrates IV, 38 Sozomen. VI, 40. Theodoretus IV, 31. Zoſimus IV, 24. Hieronymus in Ep. ad Præſidium. Jordanes in Hiſt. Goth. hi enim ajunt eum in turrim qvandam (vel ut Jornandes habet) ad prædium qvoddam prope Adrianopolin fugiſſe, qvo à Barbaris Imperatorem ibi latere ignorantibus igne accenſo, una crematus ſit. Ubi poſtmodum cum cadaver ejus quærerent, Mimæ Macedonum duci cujusdam ſaxeum monumentum inventum tradunt Ammianus L. XXXI, 13. Zonarasq; & Cedrenus ubi de Valente agunt. Idem Ammianus autem ejus quoque ſententiæ de morte Valentis meminit, qvam hic Libanius profert, qvi etiam non mirari nos ſinit, qvod miratus fuiſſe videtur Eunapius

gnans cecidit, paratis qvidem (qvibus effugere posset) regiis eqvis, qvi qvantum celeritate polleant non ignoramus. Cum vero eos admoverent, qvibus cura erat eorum, peterentq; ut (aliqvem ex illis) conscendens se ipsum (publicæ) rei servaret, ipse vero tot (jamjam) prostratis supervivere indignum esse diceret, pro sepulchro immorientium ipsi multitudinem nactus est.

ἔπεσε, παρόντων μὲν ἵππων τῶν βασιλείων, οἷς ὅσον μέτεστι τάχους οὐκ ἀγνοοῦμεν. παρεχόντων δὲ αὐτῷ τῶν ἱπποκόμων καὶ δεομένων ἀναβάντα φυλάξαι τοῖς πράγμασιν ἑαυτὸν, ὁ δ' εἰπὼν ὡς οὐκ ἀξιοῖ ζῆν ἐπὶ τοσούτοις κειμένοις, ἀντὶ τάφου * τὸ πλῆθος τῶν ἐπ' αὐτῷ κατενεχθέντων ἔσχε.

IV. Ne itaqve qvisqvam timiditatem mollitiemve aut incuriam accuset, neqve ista in causa fuisse dicat cur superiores Barbari discesserint. Indoles enim militum & eorum qvi imperio iis præerant, veterum (indoli) tam qvoad artem qvam qvoad disciplinam (prorsus) erat similis. Neq; hi istis qvicqvam (putandi sunt) deteriores, tanto enim in gloriam accendebantur amore, ut cum æstu simul, & siti, & igne & ferro pugnantes, mortem fuga magis appetendam esse putaverint. Qvod itaqve superiores (hostes) fuerunt, à Deorum qvodam esse mihi videtur, qvi

IV. μὴ οὖν μοι λεγέτω τις δειλίαν, ἢ μαλακίαν, ἢ ἀμελετησίαν, μηδὲ τὸ κρείττους γεγενῆσθαι τοὺς βαρβάρους εἰς ταῦτα ἀναφερέτω. Ἀλλ' αἱ μὲν φύσεις τῶν στρατιωτῶν καὶ τῶν τούτοις ἐπιστατούντων τῆς τῶν ἔμπροσθεν παραπλησίαι, κατά τε τὴν τέχνην καὶ τὴν ἐπιμέλειαν. οἱ δ' ἐκείνων οὐχ ὕστεροι, δόξης ἦν τοσοῦτος αὐτοῖς ἔρως, ὥστε ὁμοῦ καύματι, καὶ δίψει, καὶ πυρὶ, καὶ σιδήρῳ μαχόμενοι τὴν τελευτὴν ἡδίω τῆς φυγῆς ἐνόμισαν. τῷ ποτ' οὖν ἡμῶν πεπλεονεκτήκασι, δοκεῖ μοι θεῶν τις ὀργιζόμενος ἐκείνοις συμπολεμεῖν.

napius in Maximo, Valentem ξένον τινα ἀφανισθῆναι τρόπον inqviens, ὥστε οὐδὲ ὀστέον εἰς ἀναίρεσιν εὑρεθῆναι, ait enim neminem eo ut Valentis cadaver quæreret metu hostium accessisse. Cæterum ad conciliandam utramqve de morte hujus Imperatoris sententiam aliqvid faciet forte Hieronymus in Chron. pag. 189. qui telo sauciatum primum Valentem, ad turrim illam fugam capessivisse atque in ea crematum esse dicit. Verum ut quod res est deniqve dicam, nihil plane certi hac de re asseverare licet, sive sic enim sive aliter statuas, Ammianus addet: *ut opininari dabatur, neque enim vidisse se quisquam vel præsto fuisse adseveravit.*

μεῖν. τὴν δὲ ὀργὴν ὅ μοι μάλιστα δοκεῖ πεποιηκέναι, φράσω.

V. Ἐδέξατο d) μὲν ὑπὸ τῇ πλευρᾷ τὴν πληγὴν Ἰουλιανὸς ἐκεῖνος, πειρώμενος τῆς ἑαυτοῦ φάλαγγος συνάψαι τὸ διεσπασθὲν, καὶ τὸν ἵππον ἅμα βοῇ καὶ ἀπειλαῖς ἐπὶ τοῦτο ἐλαύνων. ὁ δὲ προσπεσὼν e) καὶ τρώσας . . . . ὅς τις ἐντολὴν πληρῶν τῷ σφῶν αὐτῶν f) ἄρχοντι, τῷ δὲ ἄρα τοῦτο μισθὸν οἴσειν ἔμελλε παρ' ἐκείνων g) οἷς ἦν ἐν σπουδῇ τὸν ἄνδρα ἀποθανεῖν. χρη-

iratus ab eorum partibus steterit. Qvid autem iram ejus maxime provocasse mihi verosimile sit (nunc) exponam.

V. Accepit magnus ille Julianus in latere vulnus, cum operam daret ut perruptos aciei suæ ordines restitueret, eqvitesve minis atq; clamore in illos redigeret. Ille autem qvi eum invadens vulnere afflixit ex Christianis erat, implens acceptum ab eo qvi præest illis mandatum. Isti igitur præmium (facin⁹) hoc paraturũ fuit apud illos, qvorũ intererat virũ i-

 stum

d) ἐδέξατο μὲν ὑπὸ τῇ πλευρᾷ) Ammianus XXV, 3. *Subita equestris hasta cute brachii ejus præstricta, costis perfossis hæsit in ima jecoris fibra.* quæ verbum verbo reddens ita effert Libanius Orat. Nece Juliani: δόρυ δ' ἱππέως ἐπ' αὐτὸν ἐνεχθὲν ἄοπλον διὰ τοῦ βραχίονος δραμὸν εἰς τὴν πλευρὰν εἰσέδυ, à quo ipsissima illa verba dubio procul accepit Socrates H. E. III 21. additqve Philostorg. L. VIII. p. 510. & Nicephorus X, 34. peritonæum hasta fuisse disruptum.

e) καὶ τρώσας . . . . . ὅς τις) obscuras & fugientes, inveni Codicis MS. hoc loco literas, an itaqve χριστιανός an aliud qviddam supplendum sit, alius dicat. Certe Christianis cædem illam Juliani tribuit tum alibi passim, tum in hac oratione Libanius, nec multum negat Sozomenus H. E. VI. 2. qvamvis nec Zosimus nec Eutropius, Christiani nominis pariter ac ille hostes, id facere audeant, nec deniqve Ammianus. Imo nec ipsi Libanio cum Monodiam caneret, de Christianis qvicqvam in mentem venit. Qvam varie autem de cæde Juliani ejusve autore relatum fuerit, studiose imprimis annotavit Greg. Naz. Or. II. in Julianum p. 116. & Zonaras Annal. XIII. n. 13. Chrysostomum enim in Orat. II. de Babyla, Socratem, Theodoretum, Nicephorum, Amphilochium, Augustinum aliosve non multum necesse est ut prolixe allegemus. Vide Jacobum Gothofredum diss. in Philostorgii VII. 15. qvi neglexit referre qvod lanceâ inter dormiendum transfixum divinitus à S Mercurio Martyre Julianum scribunt ex Eutychiano Chronographo Joannes Malela & Chronici Alex. scriptor, Auctorqve Vitæ Basilii Cæsar. qvæ Amphilochio tribuitur.

f) ἄρχοντι) qvem per ἄρχοντα intelligat, mihi non satis liqvet. An forte Episcopum aliqvem? Basilio sane M. & Gregorio ita infensum fuisse Julianum ut propter eos exitium Cæsariensibus minatus fuerit, ubi à Persica expeditione rediisset, memorat Niceph. X. 24. an eorum itaqve alterum percussorem Juliani ad facinus istud instigasse noster suspicatur?

g) οἷς ἦν ἐν σπουδῇ) Christianorum autem vel maxime interfuisse eo tempore, ut Julianus è medio tolleretur, Libanius procul dubio vel ideo existimat, qvod ut modo è Nicephoro monuimus exitium iis minitatus esset si ex Persia sospes rediret, qvod confirmat etiam Orat. II. in Babylam Chrysost. T. V. Opp. p. 471. edit. Savil. & Gregorius Nazianz. Orat. II. adv. Julian. p. 114. adde & Sozomen. H. E. VI. 2.

ſtum interire. Opportunitate vero terroris illo tempore exorti, ventorumq;, & pulveris excitati uſus, poſt qvam vulnus inflixiſſet diſceſſit. Ille autem ſubito qvidem corruit, mox tamen eqvum denuo conſcendens, eorum qvæ ad aciem pertinebant curam geſſit: & qvamvis ſangvinem manare videret, prius tamen curis ſe non exſolvit, qvam animi deliqvium pateretur. Cum vero ita ad tentorium eſſet delatus, & in medio circumſtantium lacrymantiumve omnium (amicorum poneretur,) neutiqvam iſtam incuſavit expeditionem, nec ideo ſe mœrore affici dixit qvod moriendum eſſet, ſed qvod exercitum relinqveret tutela ſua deſtitutum, Deosve ad qvos abiturus erat (jam) intuens, animam ita emiſit.

σάμενος τῷ καιρῷ h) τῇ τότε συμβάσῃ ταραχῇ, καὶ τοῖς ἀνέμοις, καὶ τῇ πολλῇ κόνει πλήξας ἀπῆλθεν. ὁ δὲ εὐθὺς * μὲν κατέπεσεν, ἔπειτ' αὖθις ἐπὶ τὸν ἵππον ἀναβὰς ἐπεμελεῖτο τῶν συμφερόντων τῇ φάλαγγι, καὶ τὸ αἷμα ῥέον ὁρῶν, οὐ προκατέλυσε τὰς φροντίδας ἕως ἐλειποψύχησεν. οὕτω δὲ ἐπὶ τὴν σκηνὴν κομισθεὶς, καὶ μόνος ἐν δακρύουσιν ἅπασι τοῖς περιεστηκόσι, i) τοῦτο οὐ παθὼν, k) οὐκ ἐμέμψατο τὴν στρατείαν, ἀλλὰ ταύτης τε ἑαυτὸν ἐπαινέσας καὶ λυπεῖσθαι φήσας οὐκ εἰ δέοι θνήσκειν, l) ἀλλ' ἐπὶ τῇ τοῦ στρατεύματος ὀρφανίᾳ, m) τοὺς Θεοὺς ὁρῶν ἤδη παρ' οὓς ἔμελλε ἥξειν, ἀφῆκε τὴν ψυχήν.

IV.

h) τῇ τότε συμβάσῃ ταραχῇ &c.) eadem de vento exorto, & concitato ab illo pulvere nubibusve obducto cœlo habet Libanius in Orat. de nece Juliani p. 303. ex qva iſta qvoqve accepiſſe videtur Sozom. H. E. VI, 1. & ex eo Nicephorus X, 24. item Zonaras lib. 13. Annal. n. 13.

i) εὐθὺς κατέπεσε) eodem modo rem narrat Libanius Orat. in necem Juliani p. 303. Zoſimus autem conatum qvidem fuiſſe eqvum denuo conſcendere, ſed ſangvinis fluxum id prohibuiſſe ait. Ammianus qvoqve ſimulac eqvo delapſus eſſet *in caſtra relatum dicit*, ibi autem eqvum denuo poſtulaſſe, qvamvis vires voluntati non ſuffecerint.

i) τοῦτο οὐ παθὼν) Sic & Libanius Orat. περὶ ἱερῶν p. 24. de Juliano jam morti propinqvo: ἠσπάζετό τε τὸ τραῦμα, καὶ βλέπων ἠγάλλετο, καὶ μὴ δακρύων αὐτὸς, τοῖς τοῦτο δρῶσιν ἐπετίμα &c. confer & orat. in necem Juliani p. 323. & Ammianum lib. XXV. c. 3.

k) οὐκ ἐμέμψατο τὴν στρατείαν) hinc apud Ammianum inter alia ait: *nec me geſtorum pœnitet.*

l) Ἐπὶ τῇ τοῦ στρατεύματος ὀρφανίᾳ) qvem ſcilicet exercitum in periculoſisſima loca fraude hoſtium deceptus perduxerat, & nunc qvoqve de ſucceſſore incertum relinqvebat.

m) τοὺς θεοὺς ὁρῶν πρὸς οὓς &c.) hinc apud Ammianum exercitus lacrymas increpans ait: *humile eſſe cœlo ſideribusque conciliatum lugeri principem.*

VI. Ἐγένετο n) βασιλεὺς ἕτερος, τοῦτον εὐθὺς ἐχρῆν ἀμύναι τῷ τετελευτηκότι, καὶ προοίμιον τῆς βασιλείας τὴν τιμωρίαν ποιήσασθαι, o) τοῦτο δὲ τούτῳ περιττόν τε καὶ μάταιον ἔδοξε. καὶ ὁ μὲν νεκρὸς ἐκομίζετο, p) οἱ δὲ κακὸν τοσοῦτον κατεσκευακότες ἐγέλων. ἐπιμιξιῶν δὲ πολλῶν ὑπὲρ εἰρήνης πρὸς τοὺς Πέρσας γιγνομένων, ἦν ἀκούειν ὡς οὐδεὶς ἐκείνων ἐπὶ τῷ φόνῳ τετίμητο, q) καὶ ταῦτα τιμῆς ἐλπιζομένης. πρὸς ἐκεῖνον τοίνυν ἡγοῦμαι χαλεπῆναι τοὺς Θεούς, r) καὶ διὰ τοῦτο καταναγκασθῆναι τοιαύτην εἰρήνην

VI. Alius conſtituebatur Imperator, eum ulciſci defunctum decuiſſet, ipſaqve Imperii exordia ab ejus vindicta ſumere, ſed iſtud ſtultum & ſuperforaneum viſum ipſi fuit. Et ille qvidem mortuus aufferebatur, qvi autem tantum machinati fuerunt malum, exultabant. Cum vero (poſtea) multum commercii (nobis) cum Perſis ob pacem (ineundam) intercederet, delatum ad nos eſt neminem eorum ob cædem iſtam præmio honoratum fuiſſe, cum tamen ejus ſpes fuiſſet propoſita. Illi igitur iratos Deos fuiſſe puto, proptereave talis ineundæ pacis impo-

n) βασιλεὺς ἕτερος) Jovianus nimirum.

o) τοῦτο τούτῳ περιττόν &c.) Chriſtiano ſcilicet, qvibus ſupra ἐν σπουδῇ fuiſſe dixit ut Julianus moreretur.

p) οἱ δὲ κακὸν τοσαῦτον κατεσκευακότες ἐγέλων) Chriſtiani nimirum, qvod non diſſimulat Socrates H. E. III 22. Præcipue autem Antiocheni, qvi ut fatetur Theodoretus H. E. III. 28. morte ejus audita δημοθοινίας ἐπετέλουν καὶ πανηγύρεις, καὶ οὐ μόνον ἐν ταῖς ἐκκλησίαις ἐχόρευον καὶ τοῖς μαρτύρων σηκοῖς, ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς θεάτροις τοῦ σταυροῦ τὴν νίκην ἐκήρυττον.

q) καὶ ταῦτα τιμῆς ἐλπιζομένης) eo niſi fallor Libanius hic reſpicit, qvod per præconem licet (ut ipſe Libanius refert Orat. in necem Juliani & ex eo Sozomenus H. E. lib. VI. c. I.) ad præmium vocaretur cædis Juliani Autor, nemo tamen Perſarum iſtam perpetraſſe gloriari potuerit.

r) καὶ διὰ τοῦτο καταναγκασθῆναι &c.) invidiam turpiſſimæ illius cum Perſis pacis in Jovianum derivare Sophiſta hic nititur, qvam ut augeant Ammianus lib. XXV. c. 9. item Eutropius in Epitome & Rufus Feſtus, nunqvam ab Urbe condita Ducem ullum pacem feciſſe qva provincias Romanas concederent hoſtibus, obſervant. Qvi tamen ob id vapulant Caſaubono in notis ad Spartiani Hadrianum, Lindebrogio ad Ammiani l. c. & Leonh. Coqveo in notis ad Auguſtini l. IV. de C. D. cap. 29. Hadrianum, Aurelianum, & Diocletianum Romanas Provincias hoſtibus tradidiſſe docentibus. Indeqve rectius facere ipſis viſus fuit Zoſimus, qvi lib. III. c. 32. ad Provincias Perſiæ finitimas illam obſervationem reſtringit. Partes tamen. Ammiani ſui Eutropiive & Rufi ſumit Valeſius, iſtorum principum & Joviani plane diverſam rationem eſſe exiſtimans. Illos enim ſapienti conſilio ait regiones qvasdam qvas ſine

imposuisse necessitatem, per qvã majora, qvam optare poterant, hostibus cesserunt: Tota (scilicet) Armenia, & urbs in finib⁹ sita, (in qva) magnum (certe rerum positum est) momentum, castraqve qvamplurima eaq; munitissima.

VII. Verũ in ista forsam inqvirere ei non licebat. Non obscurũ qvid mihi velim, esse existimo. At vero celerrimus isti (Imperatori) cum supervenisset exitus, fratresqve duo ad Sceptra accederent, eadem in ulciscendo (Juliano obtinuit) ignavia. Eqvidem sepulchri cura (ipsis) haud exigua erat, impensis qvoqve (in illud) factis (haud exiguis,) qvin etiam qvi (operi) intenderent, miserunt,

ποιήσασθαι, δι' ἧς μείζονα ὧν ηὔξαντο ἂν ὑπῆρξε τοῖς πολεμίοις. s) Ἀρμενία πᾶσα, t) πόλις ἡ ἐπὶ τοῖς ὁρίοις πλεονέκτημα μέγα, u) Φρούρια πολλὰ καὶ καρτερά.

VII. ἀλλὰ τούτῳ μὲν ἴσως οὐκ ἐξῆν τὰ τοιαῦτα ζητεῖν. οἶμαι δὲ εἶναι δῆλον ὃ λέγω. x) Τελευτῆς δὲ αὐτῷ ταχείας συμβάσης, καὶ y) τοῖν ἀδελφοῖν ἐπὶ τὰ σκῆπτρα παρελθόντοιν ἡ αὐτὴ περὶ τὴν τιμωρίαν ἀργία. z) καί τοι τοῦ μνήματος οὐ μικρά τις ἡ πρόνοια, καὶ ταῦτα δαπάνης γιγνομένης, ἀλλ' ὅμως προσίεντο καὶ τοὺς σκεψομένους ἔπεμπον, καὶ ἠρώτων ἐπανήκοντας,

sine magno sumtu tueri non poterant, citra fœdus ullum dimisisse, hunc vero turpi pactione qvasi victum redemtionis loco provincias Populi Rom. Persis tradidisse. Sit itaqve turpis illa pax qvemadmodum pro tali Socrates H. E. III. 22. Zonaras qvoq; Annal. lib. XIII. n. 14. & Agathias lib. IV. eam agnoscunt, sit etiam hoc nomine turpis qvod simile ante Jovianum pacis non extet ullum exemplum. At ea saltem ex parte recte excusasse Jovianum Patres Christianos, Gregorium scilicet Nazianz. Or. II. in Julian. & Augustinum de C. D. IV. 29. V. 21. dicere liceat, qva Julianum potius in causa fuisse dicunt, qvi in tantum periculum totum exercitum Romanum perduxerat, ut pax ista firmaretur. Et sane plures forte Provinciæ Romanæ, deleto integro exercitu, Persarum furoribus fuissent expositæ, ille autem aliter qvam pace inita serveri ægre posse videbatur.

s) Ἀρμενία πᾶσα) Zosimus lib. III. c. 31. magnam saltem Armeniæ partem Persas Romanis ademisse dicit βραχύ τι ταύτης Ῥωμαίοις ἔχειν ἐνδόντας.

t) πόλις ἡ ἐπὶ τοῖς ὁρίοις) duas urbes in finibus sitas, *Singaram* nimirum & *Nisibin* ea pace Persis fuisse concessas, ea conditione ut sine incolis transirent in jura Persarum memorat Ammianus lib. XXV. c. 7. & Zonaras Annal. lib. XIII. n. 14. Solam *Nisibin* ut potiorem nominat Zosimus lib. III. c. 31. eamqve à Libanio hic qvoq; potissimum respici existimo: μέγα enim πλεονέκτημα eam vocat. Qvantum autem momentum in *Nisibi* positum fuerit, vel inde conjicias licet, qvod ter ante tempus istud à Persis, frustra tamen, tentata fuerit. Qva de re vide si placet Illustrem Spanhemium in notis ad Juliani Orationem I. pag. 168. & 186.

τας, καὶ ὅλως ἐβϰλοντο δοκεῖν ἐσπϰδακέναι περὶ τὴν ἐνταῦθα λαμπρότητα.

ablegarunt eos & redeuntes (de eo) interrogarunt, & omnem operam impendiſſe videri voluerunt, ut ſplendide illud adornaretur.

u VIII.

Libri 5ti Pars Tertia.

u) φρϰ́ρια πολλά) qvindecim caſtella in regionibus Transtigritanis, Perſis tradita numerant Ammianus lib. IV. cap. 7. & Zoſimus lib. III. cap. 31. Qvid autem faciendum Socrati qvi Syriam à Joviano Perſis conceſſam eſſe ait H. E. lib. III. c. 22. Sane ab Hiſtorica veritate plane id alienum eſt, indeqve Valeſius ad illum locum calami errorem id eſſe judicat, proqve ζημιωθεὶς γὰρ τϰ̀ς Σύρϰς τῆς ἀρχῆς, legit ζημιωθεὶς γὰρ τϰ̀ς ὅρϰς τῆς ἀρχῆς, finibus enim imperii rectius mulctatus Jovianus dicetur. Antiqvus tamen error ille ſit oportet, cum eundem ex Socrate hauſerint Epiphanius Scholaſticus & Nicephorus, neſcio proinde an non rectius ſuum Σύρϰς Socrati relinqvamus, eove utpote generaliori nomine Armenios & Tranſtigritanos comprehendamus, ſane Stephano teſte ἀπὸ Βαβυλωνίας τῶν Σύρων τὸ ὄνομα διατείνει μέχρι τϰ̃ ἰσσικϰ̃ κόλπϰ, ἀπὸ δὲ τϰ́τϰ μέχρι τϰ̃ Εὐξείνϰ κόλπϰ, qvam in rem confer etiam ſi placet Scaligerum in notis ad Euſebii Chronicon n. CCCXCIX.

x) τελευτῆς δὲ αὐτῷ ταχείας) Tam ad brevitatem imperii videtur reſpicere, cum octavo ejus menſe interierit Jovianus, (unde Ammianus lib. XXVI. c. 1. de Juliani & Joviani breviſſimo imperio loqvens *volubilium caſuum diritatem* accuſat, & *obitus* dicit *intervallatos brevi tempore principum*;) qvam ad ſubitum morbi impetum qvi præter omnium opinionem eum extinxit, hinc enim Zoſimus lib. III. cap. 35. νόσον ἀφνιδίως ἐνσκήψασαν dicit. Ammianus vero ne memorato qvidem morbo *Jovianum* inqvit *celeri gradu præſcriptos finiendæ vitæ dies exegit, cum enim veniſſet Dadaſtanam, exanimatus inventus eſt nocte.* Lib. XXV. cap. 10.

y) καὶ τοῖν ἀδελφοῖν) Valentem & Valentinianum intelligit. Simili modo eos ſignificat in oratione περὶ ἱερῶν p. 10. Νεωτέρων δέ τινων συμβάντων ἐκωλύθη παρὰ τοῖν ἀδελφοῖν, & alibi paſſim.

z) καί τοι τϰ̃ μνήματος ϰ̓ μικρά τις ἡ πρόνοια) ſepulcrum qvidem Juliani à Joviano jam exornatum fuiſſe meminerunt Ammianus lib. XXV. cap. 9. & 10. Socrates lib. III cap. 22. Sozom. lib. VI. c. 3. Theodoretus lib IV. c. 4. Philoſtorg. lib. VIII cap. 1. Inſcriptionem qvoqve in ſepulcro poſitam ſatis ſplendidam memorat Zoſimus lib. III. cap. 34. qvam tamen haud paulo aliter ac Zoſimus repræſentant Zonaras Annal. lib. XIII. n 13. & Cedrenus. In προαστείῳ autem, vel ut Ammianus latine effert *ſuburbano* ſive *pomœrio* Tarſi Ciliciæ oppidi ſepulcrum illud conditum fuiſſe (ibi enim ſepeliri ipſe dum viveret teſte eodem ſe juſſerat) maxima pars citatorum Autorum tradit, qvibus adde Libanium in orat. in necem Juliani p 331. & Chryſoſtomum orat. II. in Babylam T. V. opp. p. 471. (edit. Savil.) Qvod autem Gregorius Nazianz in orat. II. adv. Julianum cadaver ejus præeuntibus mimis & ludionibus, ſcurriliter mortuum deridentibus, Tarſum delatum eſſe ait, id non ita accipiendum eſſe, qvaſi per contumeliam factum ſit, ſed ex more

VIII. Et hæc qvidem satis bene, male autem illud (se habet.) Non enim plus lætitiæ attulerunt iis qvæ fecerunt, qvam iis qvæ omiserunt mœroris. Et præstitisset certe ut ea qvæ neglexerunt facientes, neglexissent illa qvæ curæ ipsis fuerunt, qvam ista qvæ nunc fecerunt (facere.) Nemo enim tantam voluptatem ex pulchris eorum qvi injuste perierunt monumentis facile capiet, qvãta caperetur ex vindicta ab oppressore exacta. Cum itaq; multo sermo ferretur nostrorũ aliqvem esse (Juliani) percussorem, qvamve iniqvum sit si nemo ulciscatur, nihil tamen illi, ad qvos ea pertinebant, hisce moti sunt, neq; con-

VIII. Τουτὶ μὲν οὖν καλῶς, ἐκεῖνο δὲ οὐ καλῶς. οὐ γὰρ οἷς ἐποίουν ἐχαρίζοντο μᾶλλον, ἢ οἷς οὐκ ἐποίουν ἐλύπουν. καὶ βελτίους γ᾽ ἂν ἦσαν ποιοῦντες μὲν ὧν ὠλιγώρουν, ὀλιγωροῦντες δὲ ὧν ἐπεμελοῦντο, ἢ ὡς νῦν ἐποίησαν. οὐδεὶς γὰρ ἂν οὕτως ἡσθείη τῶν ἀδίκως ἀποθανόντων κάλλει μνήματος, ὡς τῇ τοῦ κτείναντος δίκῃ. ὄντος τοίνυν πολλοῦ τοῦ λόγου τοῦδε ὡς ἐξ ἡμῶν ὁ ἀπεκτονὼς εἴη, καὶ ὡς δεινὸν εἰ μήτις ἐπέξεισιν, οὐδὲν μᾶλλον οὓς ἐχρῆν ἐκινοῦντο, οὐδὲ συνῆγον τοὺς τῶν βουλευμάτων κοινωνοὺς ἐπὶ ζητήσει

more veteri, jam monuit Valesius ad Ammiani lib. XXV. c. 9. Deniqve Philostorgii prætereunda non est observatio, qvi non consulto qvidem, casu tamen aliqvo, è regione sepulcri qvo Maximiani ossa continebantur, sepultum Julianum dicit, semita sola loculos ab invicem separante lib. VIII. c. 2, ita scilicet qvi tot in rebus inter se conveniebant, sepulcri qvoqve vicinitate jungebantur. Verum hoc sepulcrum Tarsi Juliano extructum, ejusve cura nihil ad Valentinianum & fratrem Valentem pertinet, sed ut diximus ad Jovianum. Alio igitur hic respiciat Libanius oportet. Scilicet dicente Ammiano lib. XXV. cap. 10. Juliani *suprema & cineres, si qui tunc juste consuleret, non Cydnus videre debebat, quamvis gratissimus amnis & liquidus, sed ad perpetuandam gloriam recte factorum præter lambere Tiberis intersecans urbem æternam* &c. Ideoqve translatum postea Juliani corpus εἰς τὴν βασιλίδα πόλεων teste Zonara lib. XIII. Annal n. 13. per qvam tamen non veterem Romam, qvo eum transferri volebat Ammianus, sed novam intelligendam esse, docet Chronicon MS. ab Adamo ad Leonem, à Cangio ad illum Zonaræ locum allegatum, sic enim illud: ἀπεκομίσθη δὲ αὖθις εἰς Κωνσταντινούπολιν, καὶ ἐτέθη ἔνθα καὶ τοῦ Ἰοβιανοῦ ἐν λάρνακι πορφυρέῳ κυλινδροειδεῖ μετὰ Ἑλένης τῆς θυγατρὸς τοῦ Κωνσταντίνου καὶ γυναικὸς αὐτοῦ. Nec non Cedrenus p. 304. qvi omissa Tarsensis sepulcri mentione Constantinopolitani tantum meminit. Istam vero translationem Juliani à Valente & Valentiniano institutam esse, ex hac ipsa Oratione Libanii colligo.

τήσει τȣ̃ αἵματος, καὶ ταῦτα τῶν ζυμφορῶν εἰς ἔννοιαν τȣ̃ πράγματος ἀγȣσῶν.

IX. Διέβησαν a) τὸν Ἴςρον Σαυρομάται b) τὴν ἄῤῥηκτον ςρατιὰν τȣ̃ πρεσβυτέρȣ μὴ δείσαντες. κατέσυραν ἀνθȣ̃ν τοῖς ἅπαζιν ἔθνος τὸ Ἰλλυριῶν. c) μετήνεγκαν, εἰς τὴν αὐτῶν μεγάλην εὐδαιμονίαν d) ἔργον χρόνȣ μακρȣ̃. e) καὶ τὴν μὲν τȣ̃ ταύτης τῆς χώρας ἄρχοντος θαυμάσαι τις λύπην, δι' ἣν δακρύον f) ȣ̓χ

filiorum participes, ut de Sangvine qvæſtionem inſtituerent, convocarunt, licet (tot) caſus rem iſtam in mentem ipſis revocarent.

IX. Superavere Iſtrum Sauromatæ, inſuperabilẽ majoris natu aciem nihil veriti: florentem rebus omnibus Illyriorum gentem lacerarunt: ſolum mutare(eam) coëgerunt, qvæ magna ipſorum fuit felicitas, longiſſimi temporis opus. Et hujus qvidem provinciæ præfecti (merito) aliqvis miretur trepidationem, ob qvam ne lacrymas qvidem tenens præfecti

a) διέβησαν τὸν Ἴςρον Σαυρομάται) Sauromatæ Qvadis juncti, Danubiumqve transgreſſi maximas clades in regionibus ei adjacentibus edidere, exacerbati injuſta Regis cujusdam ſui Gabinii cæde. Rem totam narrat Ammianus lib. XXIX c 6.

b) τὴν ἄρρηκτον ςρατιὰν τȣ̃ πρεσβυτέρȣ) non enim tantum in iſtis regionibus alebat Pannonicam & Mœſiacam legionem Valentinianus, qvæ etiam fuſæ à Sauromatis fuerunt, ut l. c. Ammianus refert; ſed ipſe qvoqve πλήςην παρασκευὴν *ingentes copias* ſecum habebat, qvibus contra Barbaros eductis eorum qvoqve tandem repreſſit furores, & ad pacem petendam eos adegit.

c) μετήνεγκαν) reſpicere hoc verbo mihi videtur Libanius ad eos, qvos captivos ſecum abduxerant Barbari, qvorum haud exiguum numerum fuiſſe l. c. Ammianus docet.

d) ἔργον χρόνȣ μακρȣ̃) Verborum iſtorum hic nisi fallor eſt ſenſus: tot tantaqve excurſionibus iſtis ſuis Barbari perpetrarunt, ut longiſſimo tempore plura efficere vix potuiſſent. Hinc nimirum qvam felix ea illis fuerit expeditio, magis patet.

e) καὶ τὴν μὲν τȣ̃ ταύτης τῆς χώρας ἄρχοντος) Probum dubio procul intelligit Præfectum Prætorio, apud Sirmium eo tempore degentem. Qvanto enim terrore eum perculerint editæ à Barbaris ſtrages, pro me dicat Ammianus lib. XXIX. c. 6. *Præfectus Prætorio agens tum apud Sirmium Probus nullis bellorum terroribus aſſuetus, rerum novarum lugubri viſu præſtrictus, oculosque vix attollens, hærebat diu quid capeſſeret ambigens, & cum paratis velocibus equis noctem proximam deſtinaſſet in fugam, monitus tutiore conſilio manſit immobilis.*

f) ȣ̓χ' ὑπάτȣ ςολὴν ἡγήσατο) Conſul fuit Sextus Petronius Probus anno C. 371. At iſtam Sauromatarum irruptionem ad annum 374. referre ſolent. Nec Ammianus

cti prætorio ſtationem ſe eo anno tenere vix exiſtimavit. Unde vero exiſtimare nos decet illam imbecillioribus natam eſſe audaciam? Ego qvidem iſthinc exiſtimo. Deinde vero etiam Tyranni rebellionem, urbes plane peſſundantem, ob qvam junior natu, multa fecit, multaq;

ὑπάτε στολὴν ἡγήσατο εἶναι τὸν ἐνιαυτὸν αὐτῷ. g) τὴν τόλμαν δὲ τῶν ἀσθενεστέρων πόθεν χρὴ νομίσαι γεγενῆσθαι; h) ἐγὼ γὰρ ἐντεῦθεν ἡγοῦμαι. i) ἐπεὶ καὶ τὴν ἐπανάστασιν τοῦ τυράννου τὴν εἰς ἅπασαν φθορὰν ἀγαγοῦσαν k) τὰς πόλεις, δι' ἣν l) ὁ νεώτερος

mianus qvidqvam ubi de Probo hoc agit de conſulatu ejus addidit, ſed præfectum prætorio vocat: necConſuli hic locus. Igitur ne pro ὑπάτε apud Libanium legendum eſt ὑπάρχε? Imo de eo etiam dubito, an is qvi Conſul anno 371. fuit Probus, prætorio præfectus eſſe anno 374. potuerit. Qvod autem dubitem Libanius facit Or. Paneg. in Julianum Conſulem pag. 230. ubi de utraqve illa dignitate loqvens ita ait: πολλὴν δὴ συγγνώμην ἔχω τοῖς ἐρῶσι τοῦ πράγματος (loqvitur autem de Conſulatu) καὶ παρὰ τῶν θεῶν αἰτοῦσι πρὸ τῶν ἄλλων ἀγαθῶν ἐπὶ τοῦδε τοῦ δίφρου κομισθῆναι. ἐπεὶ καὶ οἷς ὑπῆρξεν εἰς ὑπάρχους τελέσαι, πρὸς τοῦτο βλέπουσιν, ὡς τοῦτο ἂν ἆθλον ἐκείνου· οἷς τε συνέβη τοῦδε πρὶν ἐκείνου τυχεῖν, ἥκιστα προσέχουσιν ἐκείνῳ, νομίζοντες ὅ, τι ἂν ἐπὶ τῷδε λάβωσιν, ἔλαττον εἰληφότες ἔσεσθαι.

g) τὴν τόλμαν δὲ τῶν ἀσθενεστέρων) adeo nimirum Sauromatæ imbecilles erant & viles ſi cum Romanis contenderentur, ut ipſe Valentinianus conſpectis eorum Legatis οὐδὲν ἀξιοπρεπὲς habentibus exclamaverit: κακῶς πράττειν τὴν Ῥωμαίων ἀρχὴν περιελθοῦσαν εἰς αὐτὸν, ὅπου τοιοῦτο γένος τῶν Βαρβάρων εὐτελὲς, οὐκ ἀγαπᾷ παρ' ἑαυτῷ μένειν σωζόμενον, ἀλλ' ὅπλα αἱρεῖται καὶ Ῥωμαίων ὅρους πατεῖ, καὶ εἰς πόλεμον θρασύνεται vid. Sozom. H. E. lib. 4. cap. 31. ubi præ indignatione hujus rei mortuum eſſe Valentinianum tradit.

h) ἐγὼ γὰρ ἐντεῦθεν) ſcilicet divinitus iſtam audaciam Barbaris inſpiratam putat, qvod ægre ferrent Dii mortem Juliani neminem ulciſci.

i) ἐπεὶ καὶ τὴν ἐπανάστασιν τοῦ Τυράννου) Tyranni qvoqve ſeditionem non vindicatæ Juliani morti tribuit. Per Tyrannum autem intelligit Procopium, cujus rebellionem ejusve exitum deſcripta vide apud Zoſimum lib. IV. c. 5. Socratem H. E. lib. IV. c. 3. & 5. Sozomenum lib. VI. c. 8. & fuſiſſime apud Ammianum, lib. XXVI. c. 6. ſeqq.

k) τὰς πόλεις) fortaſſis potiſſimum ad Chalcedoniorum urbem reſpicit, cujus muri à Valente diruti fuerunt, qvod à Procopio ad illam ſeditionem ſe qvoqve paſſa fuiſſet ſeduci vid. Socrat. H. E. lib. IV. c. 8.

l) δι' ἣν ὁ νεώτερος πολλὰ μὲν ἔδρασε &c.) multum iſta rebellione commotum fuiſſe Valentem Zoſimus qvoqve teſtatur: κατεπλάγη μὲν ἅμα inqviens τῇ ἀκοῇ καὶ ἐπιμπλατο ταραχῆς lib. IV. c. 7. imo Ammianus lib. XXVI. c. 7. nuntio illo perculſum, adeo trepide iter eum feciſſe ait, ut de abjiciendis imperii ſignis cogitaverit.

τερ@ πολλὰ μὲν ἔδραζε, πολλὰ δὲ ἔπαθεν, ἐντεῦθεν ἡγοῦμαι γεγενῆσθαι. καὶ πολύγε πλέον τῶν δευτέρων. Ὁ μέν γε εἰ μηδὲν ἕτερον m) οἰκεῖός τε ὢν ἐτύγχανεν Ἰουλιανῷ, n) καὶ δεδιὼς, καὶ κρυπτόμενος, καὶ ἀεὶ λήφθήσεσθαι προσδοκῶν, καὶ φεύγων ἐλπιζόμενος θάνατον, οὕτως ἀνέρριψε τὸν κύβον. o) τὸ δὲ ἄνδρας εὖ πεπονθότας, τιμῶν τετυχηκότας,

tulit, isthinc originem habere statuo. Imo hanc multo magis qvam illam. Hic enim, si nihil aliud (persvadere illud posset) propinqvitate Julianum contingebat, & timens (licet,) seq; ipsum occultans, semperve ut comprehenderetur expectans, fugiensqve utpote qvi mortem præstolabatur, aleam tamen jacere (ausus est.) Qvod autem vir beneficiis affectus, honoribus

m) οἰκεῖος) non Protectorem domesticum, vocabulum istud hoc loco notat, qvo significatu alias passim in hujus ævi historia illud occurrere notat Valesius ad Ammian. lib. 14 & ad Socrat. H. E. p. 43 sed γένει συναπτόμενον, sic enim Procopium, de qvo hic sermo, vocat Zosimus lib. IV. c. 4. eumve qvi *propinquitate Julianum contigerit* ut loqvitur Ammianus lib. XXVI. c. 6. ἀνεψιὸν Juliani Zonaras eum vocat lib. XIII. n. 13.

n) καὶ δεδιὼς καὶ κρυπτόμενος &c.) causam metus & occultationis illius Procopii prolixius exponit Ammianus l. c. Scilicet verebatur ne sibi periculum crearet ortus rumor, qvasi Julianus jam morti propinqvus ipsi clavos summæ rei commisisset, præcipue cum ad mortem raptum esse primum Notariorum ideo tantum resciscerct, qvod imperio dignus esset judicatus. Indeqve statim post curatum Juliani funus, cujus curam Jovianus ipsi dederat, disparuit, conf. Ammianus lib. XXV c. 9. & ab eo usq; tempore in agro Chalcedonensi apud amicorum non neminem Strategium, delituit, usqve dum res innovandi occasionem captaret. Aliter vero rem narrat Zosimus lib. IV. c. 4. seq. ille enim Procopium Juliano mortuo ad Jovianum venisse ait, eiqve chlamydem purpuream, qvam à Juliano acceperat, tradidisse, ac rogasse ut militiæ Sacramento soluto domum redire liceret. Qvo impetrato Cæsaream Cappadociæ cum uxore & liberis se contulit. Post cum Valentinianus & Valens, qvibus suspectus erat, eum comprehendi jussissent, in Euxinum Pontum aufugit, & ibi conscensa nave ad Tauricam Chersonesum delatus est. Sed cum incolas suspectos haberet, inde Byzantium nocte profectus, divertit apud qvendam amicum, tandemqve imperium arripuit.

o) τὸ δὲ ἄνδρα εὖ πεπονθότα &c.) per illum nisi fallor Eugenius intelligitur, cum qvo consilia communicasse Procopium l. c. Zosimus ait. Fuerat autem Eugenius Evnuchus in Aula Imperatorum, qvod hominum genus qvantum gratia istis temporibus in aula CPolitana valuerit, ex Scriptoribus historiæ illius ævi satis notum. In hunc igitur optime qvadrare videntur qvæ Libanius in medium hic attulit.

ribus auctus, inter amicos numeratus, imo etiam ad mensæ consortium admissus, tantas insidias struxerit, an inde, unde dixi, non provenit?

X. Sed & cædes freqventes tum hic tum Romæ (perpetratæ) Deorum iram significant, propter qvam alii interiere qvidem, alii vero sunt interituri. Trepidatio & terram concussit & mare.

ἐν φίλοις ἀριθμηθέντας, ὁμοῦ τε κοινωνοὺς τραπέζης καὶ τοιαῦτα ἐπιβουλεύειν, πῶς οὐχ᾽ ὅθεν ἔφην ὥρμηται.

X. ὁ πολὺς δὲ φόνος p) ὅτε τῇδε, ὅτε ἐν Ῥώμῃ, Δαιμόνων ὀργὴν μηνύει, δι᾽ ἣν οἱ μὲν ἀπέθνησκον, οἱ δὲ ἔμελλον. q) ὁ φόβος γῆν τε ἔσειε καὶ θάλατταν.

p) ὁ πολὺς δὲ φόνος ὅτε τῇδε ὅτε ἐν Ῥώμῃ) Cædes Antiochiæ (illam nimirum urbem significat vox τῇδε, ibi enim Libanius hanc orationem scripsit) atqve Romæ perpetratas, alias qvæ intelligi hic possint nescio, nisi illas qvas Antiochiæ qvidem ipse Valens, orthodoxos hostili furore persecutus, fieri jussit, vide ea de re Socratem H. E. lib. IV. cap. 17. Romæ vero orta ob Damasum atqve Ursinum, qvorum uteqve cathedram illius Ecclesiæ ambiebat, seditio qvamplurimis vitam ademit, qvi partim in seditiosis conflictibus, partim Maximino Urbis Præfecto supplicium ab iis sumente interierunt. Videatur idem lib. IV. cap. 29.

q) ὁ φόβος γῆν τε ἔσειε καὶ θάλατταν) pro φόβος qvod Codex MS. habebat φόνος legendum esse putarem, melior enim hac ratione procul dubio emerget sensus & scopo Sophistæ convenientior, qvi cædem Juliani, Deorumq; iram, qvod ea inulta oblivione sepeliatur, in causa esse ait, qvod terribili isto terræ motu aliqvot imperiii Romani partes afflictæ fuerint. Intelligit autem horrendam illam terræ concussionem, qvæ Consule Valentiniano primum cum fratre die XII. ante Kalend. Augustas contigit, *ubi horrendi terrores per omnem orbis ambitum grassati sunt subito, quales nec fabulæ nec veridicæ nobis antiquitates exponunt*, verba sunt Ammiani lib. XXVI. extremo, qvem vide omnino ita istos terrores describentem, ut vel legenti metum incutiat. Imprimis ad illustrandum Libanium nostrum ista faciunt verba Ammiani: *densitate prævia fulgurum acrius vibratorum tremefacta concutitur omnis terreni stabilitas ponderis, mareque dispulsum retro fluctibus evolutis abscessit.* Adi præterea Zosimum lib. IV. cap. 18. & Hieronymum in Chronico. Socratem lib. IV. H. E. cap. 3. Alexandrinis, imprimis grave istud malum fuit, utpote apud qvos πέντε μυριάδας ἀνθρώπων eo periisse refert Cedrenus, propterea qve die qva ista contigerunt festum qvotannis eos celebrasse, qvod γενέσια τοῦ σεισμοῦ appellarent, Sozomenus autor est lib. VI. cap. 2, qvi tamen in eo errat, qvod Juliano vel Cæsare adhuc, vel imperium jam adepto, illum terræ motum contigisse arbitratur. Rectius enim Ammianum tempus annotasse non supra tantum allati confirmant autores, sed Idatius qvoqve in Fastis & Autor Chronici Alexandrini, qvi ne in die qvidem assignanda ab illo dissentiunt. Meminit qvoqve hujus terræ motus Libanius Orat. in necem Juliani p. 328.

σαν. καὶ οὐκ ἐπιλαμβάνομαι τοῖν βασιλέοιν ὡς οὐ δίκαια ἔδρων τοῖς ἐξελεγχομένοις τὴν ἐκ τῶν νόμων ἐπιτιθέντες δίκην. αὐτὸ δὲ τὸ τῆς ἐσχάτης δίκης ἀξίους πεφηνέναι μυρίους, ὧν οἱ πλείους οἰκιῶν ὀνομαστῶν, βεβαιοῖ μου τὸν λόγον, τὸν ὑπὸ Δαιμονίου τινὸς ἐλαύνεσθαι λέγοντα τὴν γῆν.

mare. Nec (vero) ego Imperatores accuſo, qvaſi Juſtitiam non adminiſtraverint, qvi convictos pœna qvam leges jubent affecerunt. Ipſum vero illud, qvod extremo ſupplicio digni viſi fuerint adeo multi, qvorũ plerorumq; illuſtres ſunt familiæ, ſermonem meum confirmat, qvo à Deorum nonnemine terram motam fuiſſe dico.

XI. τὰ δὲ τελευταῖα ταῦτα r) πῶς οὐ σαφῶς κακοδαιμονούντων; s) ἀπόλωλεν ἡμῖν ἔθνη πέντε καὶ εἴκοσι, τῶν μὲν ἔξω τειχῶν ἡρπασμένων, τῶν δὲ εἴσω πάντη φευγόντων, οἷς οὐδὲ ταφῆναι τῷ λιμῷ τεθνεῶσιν ὑπῆρξεν· ἀλλ᾽ ἀνάγοντες αὐτοὺς οἱ προσήκοντες ἐπὶ τὸ τεῖχος ἀφίεσαν γυμνοὺς φέρεσθαι τοὺς ταλαιπώρους κάτω. τοι-

XI. Ultima vero iſta nonne manifeſte Deorũ ira nobis obveniũt. Viginti & qvinqve periere nobis gentes, aliis qvidem extra mœnia abreptis, aliis vero intra illa prorſus ſeſe recipientibus, qvibus, ubi fame periiſſent, ne ſepultura qvidem obtigit: ſed in mœnia, ab illis qvibus datum id erat negotii educti, nudi inde miſeri illi præcipites dati fuerunt. Et illa qvidem

r) πῶς οὐ σαφῶς κακοδαιμονούντων;) vertendum putavi: *nonne manifeſte Deorum ira nobis obveniunt*, vel ſi magis ad verbum cupis: *nonne manifeſte eorum ſunt quibus Dii ſunt infeſti.* κακοδαίμων enim Heſychio, Svidæ & Etymologo eſt ὁ Θεῷ ἐπαχθής.

s) ἀπόλωλεν ἡμῖν &c.) Seqventia ad Hunnorum, Alanorum, aliorumqve Scythiæ Aſiaticæ populorum in Thraciam & vicina loca excurſiones, eſſe referenda tum inde patet, qvod τελευταῖα mala iſta vocentur, ſunt enim iſti ipſi tumultus inter qvos vitam Valens amiſit, poſt cujus exceſſum parvo tempore ſcriptam hanc eſſe orationem ſupra diximus; tum qvod paulo poſt omnia iſta Σκύθαις νομάζουσι tribuantur. Qvod vero ἔθνη πέντε καὶ εἴκοσι illis tumultibus interiiſſe dicit; accipiendum puto de provinciis, qvo ſenſu voce ἔθνη etiam Euſebius uſus eſt lib. I. de vita Conſtantini cap. 25. imo & Dio ap. Zonaram in Antonino: ἐνομοθέτει τότε μηδένα τοῦ ἔθνους ἄρχειν ὅθεν ἐγένετο. In ſex autem Provincias ſola Thracia diviſa erat, teſte Ammiano lib. 25. c. 4. Cæterum qvam rapuerint atq; in captivitatem abduxerint multos Scythæ tumultuantes, alios vero in urbes compulerint, ubi, agris qvippe circumjacentibus evaſtatis, fame pleriſq; fuit moriendum, fuſe deſcribit Ammianus lib. XXVI, cui adde Zoſimum lib. IV. cap. 20. ſqq.

dem Scytharum fuit petulantia, trementium (antea) ſemper qvoties de bellica Romanorum arte audirent. Hactenus autem qvoties manus conſeruere, toties ab eorum partibus ſtetit victoria: nobis qvidem fortiter & ſicuti decet viros bonos morientibus, (fruſtra) tamen pereuntibus. Aſt ad agricolas nunc devenimus, poſtqvam de iis qvi in armis vitam degunt dictum eſt, (horum) vero etiam expectationes haud bonæ ſunt, nec fauſti qvicqvam ſperare licet, niſi mihi, Imperator, obſeqventem te præbeas, illudve qvod cauſam eſſe dixi malorum, aboleas.

XII. Atqvi dicent nonnulli me fingere cædem ubi nulla ſit, hoſtium enim aliqvem eſſe qvi (Julianum) interfecerit. Ego autem (ſtatuo) neminem Perſarum audere potuiſſe mediæ aciei ſeſe immittere ſine vitæ diſcrimine. Si autem plures eorum fuiſſent, plures qvoq; interfeciſſent. Jam ve-

αὐτὰ ἐκώμαζον οἱ Σκῦθαι, φρίττοντες ἀεὶ πρὸς τὴν ἀκοὴν τῆς Ῥωμαίων περὶ τὸν πόλεμον τέχνης. t) ἀλλὰ νῦν ὅσα ἐμαχέσαντο, τοσαῦτα νενικήκασι· καλῶς μὲν ἡμῶν καὶ ὡς προσῆκεν ἄνδρας ἀγαθοὺς ἀποθνησκόντων, ἀναλωμένων δ' οὖν. u) καὶ νῦν ἐπὶ τοὺς γεωργοὺς ἥκομεν, τῶν ἐν τοῖς ὅπλοις βεβιωκότων οἰχομένων, αἱ προσδοκίαι δὲ δειναί, καὶ χρηστὸν οὐδὲν ἐν ἐλπίσι, πλὴν εἰ πεισθείης μοι βασιλεῦ, καὶ λύσαις ὅ φημι τὴν αἰτίαν ἔχειν τῶν κακῶν.

XII. Φήσουσι τοίνυν με πλάττειν οὐκ ὄντα φόνον τινές, τῶν γὰρ ἐναντίων ἕνα εἶναι τὸν ἀπεκτονότα. ἐγὼ δέ, ὅτι μὲν οὐκ ἂν εἰς μέσην τὴν στρατιὰν ἐτόλμησεν ἀνὴρ πέρσης ἐλθεῖν, μὴ θανατῶν. καὶ ὡς εἰ πλείους ἦσαν, πλείους ἂν καὶ διέφθειραν. νῦν δὲ ἀποθνήσκει μόνος οὐδε-

t) *ἀλλὰ νῦν ὅσα ἐμαχέσαντο* &c.) Hinc qvoqve patet, qvod ſupra ſub initium diximus, Scythas à Theodoſio nondum pulſos fuiſſe cum hæc Oratio ſcriberetur, falſosqve adeo eſſe eos, qvi ab eo nondum Imperatore devictos illos eſſe arbitrantur.

u) *καὶ νῦν ἐπὶ τοὺς γεωργοὺς* &c.) annonæ caritatem qvæ poſt Juliani interitum orbis Romani partes nonnullas afflixit, memorat qvoqve Libanius Orat. in necem Juliani pag. 328 nota etiam fames in Phrygia qvam memorat Socrates H. E. lib. IV. cap. 17. & Hieron. in Chron. qvamqve Valentiniano & Valente III. COSS. contigiſſe ait Idatius in Faſtis.

x) *μελήσαντος*) vertere auſus ſum ac ſi legerem *μεληθέντος*, ſic enim optimum verba ſenſum efficient, nimirum ſolum Julianum cecidiſſe, qvod nemo alius magni fieret vel curæ eſſet percuſſori, qvi ad ſolum Julianum interficiendum miſſus fuerat.

οὐδενὸς τῶν ἐγγυτάτω καὶ ὑφ' ὧν ἐφρουρεῖτο παθόντος οὐδὲν, ἀλλ' οὐδὲ μελήσαντος, ὁ γὰρ ἆθλος οὗτος ἦν y) καὶ ἐφ' ὃν ἀπέσταλτο.

ro solus ille mortuus est, nemine ex propinqvis & custodibus mali qvicqvam patiente, nimirum qvod nec curæ illi (oppressori Juliani) essent, de hoc enim (solo) laborandum erat, utpote cui (percutiendo) fuerat immissus.

XIII. Τοῦτο z) μὲν ἐάσω. Ἀλλὰ γεγένηνται δήπου πρεσβεῖαι πολλαὶ μετ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον ὡς τὸν πέρσην, πάλιν γὰρ ἐρῶ ταὐτό. καὶ εἰώθασί γε πέρσαι φιλοτιμεῖσθαι τῇ μνήμῃ τῶν κατορθωμένων, καὶ διηγοῦντο δὴ πολλάκις ἃ Ῥωμαίους ἔπληξαν, καὶ εἴ τινα τῶν βασιλευόντων κατήνεγκαν. ἀλλ' ὅμως οὔτ' αὐτὸς ὁ βασιλεὺς ἐκείνων, οὔτ' ἄλλος οὐδεὶς τῶν ἐν ταῖς τάξεσιν, ἀλλ' οὐδὲ ἰδιώτης τοῦτό γε εἰπὼν φαίνεται, τὸ τὸν θά-

XIII. Hoc tamen omittam. Verum post tempus illud qvamplurimæ ad Persam legationes abierunt, idem enim nunc repetam. Solent autem Persæ rerum bene gestarum memoria gloriari, sæpiusq; narrabant qvas clades ab illis Romani acceperint, qvosve Imperatorum interfecerint. Sed neqve ipsemet eorum rex, neqve alius qvispiam dignitate conspicuus, neqve ex plebe aliqvis dicere hoc deprehensus fuit, qvasi cæ-

X dem

y) Καὶ ἐφ' ὃν) levis hic admissa videtur, forte librarii culpa, transpositio, legendum enim: ἐφ' ὃν καί.

z) τοῦτο μὲν ἐάσω) Recte facis Libani qvod argumentum illud non magnopere urges, unde enim nosti in media acie Julianum occisum fuisse? Sane aliter rem ipse exposuisti in ἐπιταφίῳ λόγῳ pag. 256. ubi eum interiisse ais προθυμίᾳ σφοδρᾷ καταναγκαζούσῃ αὐτὸν περιτρέχειν στρατιάν. Qvod etiam Ammianus lib. XXV. 3. confirmat, qvi cum *immemorem diffluxisse* jam suos *trepidos, ardenter effudisse semet in pugnam* dicit. Sed nec melius est alterum Libanii argumentum à Persarum silentio, poterant enim ipsi ignorare à suorum qvodam hoc facinus esse admissum, namqve tenebræ durante pugna obortæ, de qvibus supra in hac ipsa orat. Libanius, facile impedire poterant qvo minus à percussore Imperator agnitus fuerit, præcipue cum in fuga fuerit juxta Victorem & Rufum Festum, qvi eum vulneravit hostium eqves, imo ab aliqvo Protectorum Imperatoris secundum Philostorgium, simul ac facinus hoc perpetrasset, capite fuerit multatus, ut adeo multum jactare illo se haudqvaqvam potuerit.

dem illam Perſarum qvisqvam perpetraverit. Neqve vero imagine aliqva id repræſentari ajunt, qvod tamen pingi omnino curaſſent, ſi factum eſſet, cum tantum ad gloriam (eorum) faciat: Verum Leonis figura ignem ſpirantis eum repræſentarunt: pingentes nimirum ea qvæ paſſi ſunt, non addiderunt ea qvæ à ſe geſta eſſe conſcii ſibi haud erant, neqve ſe ipſos iis qvæ facta non ſunt ornarunt. Qvod vero omnium maximum eſt, Victorem, Saluſtium & reliqvos qvi pacis cauſa legationem obierunt, rogavit Sapores

νατον ἐκεῖνον ἄνδρα πέρσην εἰργάσθαι. a) ἀλλ' οὐδὲ ἐν εἰκόνι τοῦτο δείκνυσθαί φασι, μάλιστ' ἂν γραφὲν εἰ ἐπέπρακτο, τοσοῦτόν γε ὂν εἰς δόξαν. ἀλλ' ἐν εἴδει μὲν λέοντος πεποίηται πῦρ ἀποπνέοντος, b) ἃ δὲ ἔπαθον γράψαντες ἃ μὴ συνήδεισαν αὐτοῖς δεδρακόσιν οὐ προσέθηκαν, οὐδὲ ἐκαλλωπίσαντο τοῖς οὐ γεγενημένοις. τὸ δὲ μέγιστον ἁπάντων c) Βίκτωρα καὶ Σαλούστιον καὶ τοὺς ἄλλους ὑπὲρ τῆς εἰρήνης πρεσβεύοντας d) ἤρετο Σαπώρης εἰ μὴ αἰσχύ-

a) ἀλλ' οὐδὲ ἐν εἰκόνι &c.) apparet ex hoc Libanii loco Perſas rerum geſtarum memoriam Hieroglyphicis imaginibus mandaſſe, qvod alibi me legiſſe non memini, niſi qvod idem in oratione in necem Juliani ſimile qvid dicat, in ea enim ait Perſas eundem Imperatorem igne fulminis, adſcripto nomine ejus, repræſentaſſe, ut ſcilicet ſignificarent ὡς μείζω φύσεως ἀνθρωπίνης ἀφῆκεν εἰς αὐτοὺς κακά.

b) ἃ δὲ ἔπαθον γράψαντες) nimirum hæc qvoqve pictura, pariter ac ea qvam modo memoravimus, Perſas potius qvæ ipſi à Juliano fuerant paſſi ſignificaſſe ait, qvam de aliqvo malo ipſi illato fuiſſe gloriatos. Qvod argumento Sophiſtæ eſt nihil eos qvo gloriarentur habuiſſe. De malis vero qvibus Julianus Perſas afflixerit plura dicentur infra, ubi nullum Imperatorem tantis ac Julianum cladibus eos affeciſſe gloriatur.

c) Βίκτωρα καὶ Σαλούστιον) non Victorem ſed Arinthæum cum Saluſtio miſſum ut de pace cum Perſis agerent, præter Chronici Alex. Autorem teſtatur Ammianus lib. XXV, cap. 6 qvi poſtea cap 7. Victorem cum Remora & Bellovædio obſides à parte Romanorum apud Perſas firmandæ pacis cauſa fuiſſe ait. Cæterum Saporis illa ad legatos Romanos verba Libanius ab ipſo dubio procul Saluſtio accepit. Hoc enim familiariter valde uſum eum fuiſſe, ſatis teſtantur qvatuor ejus ad Saluſtium epiſtolæ, qvas inter alias ejus ineditas plusqvam trecentas aſſervo.

d) ἤρετο Σαπώρης) nimirum Perſæ qvoqve audiverant Julianum telo cecidiſſe Romano, unde etiam vulgus militum anteqvam pax à Joviano cum illis iniretur, verbis turpibus Romanos inceſſebant, ut perfidos & lectiſſimi Principis peremptores, teſte Ammiano lib. XXV, cap. 6.

αἰσχύνωντο Ῥωμαῖοι μηδεμίαν ὤραν τῆς ὑπὲρ Ἰουλιανοῦ δίκης πεποιημένοι, μόνου πεσόντος; ὃ μάλιστα δὴ βοᾷ τί ποτέ ἐστι τὸ πρᾶγμα. ἐγὼ δέ, ἔφη, τεθνεῶτός μοί τινος τῶν ἡγεμόνων τοὺς οὐ πεσόντας περὶ αὐτὸν * ἔδησα, καὶ τοὺς τοῦ τετελευτηκότος οἰκείους ταῖς ἐκείνων παρεμυθησάμην κεφαλαῖς πέμψας αὐτὰς εἰς χεῖρας αὐτοῖς. ταῦτα οὐκ ἂν εἶπεν ὁ Σαπώρης, οὔτε ἐπετίμησεν εἰ τὸ ἔργον ἑνὸς ἦν τῶν πολεμίων, πῶς γὰρ ἂν ὃν οὐκ εἶχον ὑφ' αὐτοῖς, ἐτιμωροῦντο; e) εἰ τοίνυν ὑπὸ μὲν αἰχμῆς ἀπέθανε, χειρὶ δὲ Πέρσου οὕτω οὐ πέπρακται, τί λοιπὸν ἢ ἐν τοῖς ἡμετέροις εἶναι τὸν φονέα; f) ἢ χαριζομένοις τινὶ τὸ μη-

* MS. ἔδειρα.

annon pudeat Romanos, qvod nullam curam ulciſcendi Juliani geſſerint, cum tamen ſolus ceciderit? qvod maxime ſane clamat qvid res ſit. Ego vero, inqvit, ubi aliqvis ex Ducibus meis cecidiſſet, eos qvi proximi illi erant nec una ceciderunt, in vincula conjeci, illiusqve propinqvos capitibus eorum ſolatus ſum, ad manus eorum illis pervenire juſſis. Hæc (certe) non dixiſſet Sapores neqve increpaſſet (Romanos) ſi hoſtium cujusdam opus (cædes illa) fuiſſet: qvomodo enim eum qvem ſub poteſtate ſua non habebant, punire potuiſſent? Si haſta itaqve interfectus eſt, nec tamen Perſæ manu illud fuit patratum, qvid inde ſeqvetur, qvam ex noſtris eſſe parricidam illum? ſive gratiæ id alicujus dantibus, ut non amplius ille

X 2 exi-

e) εἰ τοίνυν ὑπὸ μὲν αἰχμῆς) αἰχμὴν etiam vocat telum qvo vulneratus Julianus fuit, Zonaras & Libanius orât. in necem Juliani. Cedrenus & Sozomenus δόρυ ἱππέως appellant, qvi Ammianum transtuliſſe videntur *equeſtrem haſtam* dicentem, Sextus Rufus & Victoris Epitome contum vocant. Philoſtorgius δόρυ ἱππέως κοντοφόρου. Qvomodocunq; dixeris, genus armorum fuiſſe patet, qvo nonniſi cominus aliqvis feriri poteſt. Indeqve clarum evadit Libanii argumentum: Si, inqvit, non eminus ſed cominus vulneratus Julianus fuit, Perſarum vero nemo vulnus id ei inflixiſſe ſibi conſcius eſt, à noſtrorum nonnemine illud profectum ut ſit, omnino ſtatuamus oportet.

f) ἢ χαριζομένοις τινὶ τὸ μηκέτι &c.) duas cauſas qvæ ad cædem illam impellere potuerit ejus Autorem, malitioſe Libanius affert. Primam qvod gratificari forte voluerint alicui qvi imperio inhiaverit, qvo Jovianum pungere videtur, licet obſcuriſſime hæc dicat, qvod periculo non carere iſtam accuſationem videret. Alteram qvod Chriſtiani, qvos ut cædis illius ἀρχιτέκτονας ſatis manifeſte accuſat, ferre amplius non poſſent ſuperſtioſum Deorum cultum, cujus egregium vindicem Julianum fuiſſe & infra Libanius jactat, & alias ſatis notum eſt.

existeret, sive sibi ipsis (inservientibus,) ut nimirum illa qvæ ad Deos pertinent in honore amplius non sint, qvibus qvamdiu pretium aliqvod stabat, ilia eorum rumpi (videbantur.)

XIV. Sed (objiciat aliqvis) nullus qvi actoris partes suscipiat exsurrexit, neqve testes (suppetunt). Verum vel sic etiam in rem istam nos inqvirere decet, per dies qvamplurimas ob illam judicium exercendo, nec manus remittendo, eosve qvi habent qvidem qvo (sontes) convincant, cunctantur tamen, excitando, animum iis addendo, adhortando, præmia proponendo, dona promittendo, & deniqve per Jovem minarum necessitate ut rumpant silentium adigendo. Hæc si à nobis fierent, multos certe videretis clamantes, dicentes, edocentes qvis cædem illam struxerit, qvis primus de ea aliqvid inaudiverit, qvibus argumentis oppressor fuerit persvasus, qva mercede, qvi (sceleris)

κέτ' ἐκεῖνον εἶναι, ἢ καὶ σφίσιν αὐτοῖς, ὅπως ἐν ἀτιμίᾳ τὰ τῶν θεῶν εἴη, ὧν τιμωμένων ἀπεπνίγοντο.

XIV. Ἀλλ' οὐδεὶς ἐφεστήκει κατήγορος, οὐδ' οἱ καταμαρτυροῦντες. ἀλλ' ἡμᾶς γε χρὴ καὶ οὕτως ἀνιχνεῦσαι τὸ πρᾶγμα πολλάς τε ἡμέρας ἐπ' αὐτῷ g) καθημένους, καὶ οὐκ ἀνιέντας, καὶ τοὺς ἔχοντας μὲν ἐλέγχειν, ὀκνοῦντας δὲ ἐπεγείροντας, θαῤῥύνοντας, προτρέποντας, ἆθλα τιθέντας, ἐπὶ δωρεὰς καλοῦντας, καὶ νὴ Δία γε καὶ ταῖς δι' ἀπειλῶν ἀνάγκαις μὴ ἐᾶν σιωπᾶν. εἰ ταῦτα παρ' ἡμῶν ἐγίγνετο, πολλοὺς ἂν εἴδετε τοὺς βοῶντας, τοὺς λέγοντας, τοὺς διδάσκοντας τίς ὁ ἀρχιτέκτων τοῦ φόνου, h) τίς ὁ πρῶτος ἀκούσας τοῦτο, τίσιν ὁ κτείνας ἀνεπείσθη λόγοις, ἐπὶ πόσῳ μισθῷ, τίνες οἱ συνειδότες, ποῖ πράξας ἀπε-

g) καθημένους) verbum hoc & alia ejus similia absolute de sessione in judicio poni satis notum, sic in Sacris qvoqve literis καθήμενος ἐπὶ τοῦ θρόνου Apoc IV 2. & Matth. XIX, 28. καθίζειν ἐπὶ θρόνου. Hinc etiam συνέδριον dici & πρόεδρον, & πάρεδρον & alia similia cui ignotum?

h) τίς ὁ πρῶτος ἀκούσας τοῦτο) Primus qvi de cæde Juliani aliqvid audivit est aliqvis ἐπιτηδείων Juliani, cui, dum itinere ad eum contenderet, in visione ea revelata fuit, ut narrat Sozomenus H. E. IV. c. 2. forte ille ipse est, qvem propterea suspectum tenet Libanius, sane aliqvid mysterii hic subesse videtur. Cæterum Alexandriæ qvoqve Didymo Ecclesiastico Philosopho eam revelatam, ab hoc vero Athanasio significatam fuisse idem memoriæ tradidit.

ἀπεχώρησε, τίνος αὐτῷ συνέπιον καὶ συνεπαιάνισαν.

XV. Ἡμῶν μὲν γὰρ ἡσυχαζόντων, καὶ τοῖς δυναμένοις διώκειν ἀσφαλὲς ἐφαίνετο τὸ μηδὲν λέγειν. κεκινημένων δὲ τῶν βασιλέων, καὶ τῶν ἀρχόντων δηλούντων ὡς οὐ στήσονται ζητοῦντες μέχρις ἂν εἰς φῶς ἔλθῃ τὰ κεκρυμμένα, ταχέως εἰς φῶς ἔμελλεν ἥξειν. Ἐπεὶ καὶ νῦν ἦσαν οἱ ἐν γωνίαις λέγοντες ὅπως ἂν ἅπαν τὸ δρᾶμα συνετέθη, οἱ πολλὴν ἐνόμιζον εἶναι μανίαν οἷς μάλιστα προσῆκεν ἀγανακτεῖν, ἥκιστα τοῦτο ποιούντων, ἑτέρους σφᾶς αὐτοὺς εἰς πράγματα ἐμβάλλειν, οὐκ εἰδότας μὲν εἴ τινι χαριοῦνται, δεδιότας δὲ μὴ ζημία προσγένηται. Ἤδη τις ὁδοιπορῶν αὐτὸς μὲν ἔκειτο κατακοπείς· ὁ δ' ἀποσφάξας ἀπελθὼν οἷς ἀφείλετο ἐτρύφα, καὶ ὁ τοῖς νόμοις αὐτὸν παραδώσων οὐκ ἦν. ὁ δικάζων δὲ οὐκ ἐπεὶ μηδεὶς ἐδίωκεν ἀνεξέταστον ἀφεὶς τὸ τετολμημένον ἐκάθευδεν, ἀλλὰ πάντα κινῶν καὶ παριεὶς οὐδὲν τὸ τοῦ i) Λυγκέως ἔδοξε τῷ νῷ πεποιηκέναι,

conſcii, qvo ſe, qvi vulnus inflixit receperit, qvos compotationis atqve pæanis habuerit ſocios.

XV. Nobis enim qviete agentibus, illis qvoq; qvi premere (autores hujus cædis) poterant, tutius viſum nihil dicere. Si vero Imperatores commoverentur, præfectiq; oſtenderent ſe finem perqvirendi non facturos, donec in lucem protrahantur occulta, ſubito in lucem (certe) prodirent. Siqvidem & hactenus fuerunt, qvi in angulis murmurarent, qvomodo totum iſtud Drama compoſitum fuerit: qvi tamen ſummæ ſtultitiæ eſſe arbitrati ſunt, iis, qvorum maxime erat indignari, minime omnium id facientibus, ſe, ad qvos iſta non pertinerent, huic negotio committere, an cuiqvam rem gratam eo facturi ſint neſcios, (contra) vero timentes ne aliqvid detrimenti (ſibi inde naſceretur. Jam viator aliqvis jacuit obtruncatus: abivit vero ille à qvo interfectus eſt, & iis qvæ abſtulerat ille gaudebat, neqve erat qvi legibus eum traderet. Non tamen Judex, propterea qvod nemo perſeqveretur (latronem), inexploratum facinus relinqvens qvievit: ſed omnia movens,

i) Lynceus Idæ frater omnium mortalium ὀξυδερκέστατος, qvi è Taygeto totam inſulam oculis perluſtrans Pollucem in caudice qvercus ſedentem vidit. De eo adi Fin-

vens, nihilve omittens, Lyncei mente rem omnem gessisse visus fuit, captusqve est qvi manu sua (cædem) patraverat, plane persvasum habens, se ita peccasse, ut nullo convictionis genere revinci possit. Multa hujusmodi in locis desertis multa in urbibus patrata, non latuerunt. Neqve contenti sunt qvi curam gerunt amicorum, terræ mandasse obtruncatum, sed præfectum adeunt, rem omnem indicant, exponunt. Ille vero suarum partium esse arbitratur, ne ignoretur qvi (facinus) commisit (efficere.)

καὶ k) ὁ αὐτόχειρ ἥρηται * πάνυ δὴ πιστεύων ἀνωτέρω πάσης ἰδέας ἐλέγχων ἠδικηκέναι. πολλὰ τοιαῦτα ἐν ταῖς ἐρημίαις πραχθέντα οὐκ ἔλαθε, πολλὰ τοιαῦτα ἐν ἄστεσιν. καὶ οὐκ ἀπόχρη τοῖς τῶν φίλων ἐπιμεληταῖς τῇ γῇ παραδοῦναι τὸν ἀπεσφαγμένον, ἀλλ' ἧκον παρὰ τὸν ἄρχοντα, ἐμήνυσαν, ἔφρασαν. ὁ δ' αὐτοῦ νομίζει τὸ μὴ τὸν δεδρακότα ἀγνοηθῆναι.

* MS. ἤρετο.

XVI. Num vero propter vulgaris sortis homines omni studio agemus, Virorum autem optimo vindictam non persolvemus? Atqve populorum Præfectis vires qvidem suppetant qvibus talia propatula reddant, vestræ vero Imperatorũ infirmiores sint, qvã ut huic venationi sufficiant? apage. Ostendas saltem te ut capias istos homines cupere, mox enim comparebunt qvi bestias illas tibi

XVI. εἰ θ' ὑπὲρ μὲν τῶν τυχόντων σπουδασόμεθα, τῷ δ' ἀρίστῳ τῶν ἀνδρῶν οὐ τιμωρήσομεν; καὶ τοῖς μὲν ἔθνους ἄρχουσίν ἐστιν εἰς τὰ τοιαῦτα ἐκκαλύπτειν δύναμις, ἡ δ' ὑμῶν τῶν βασιλέων ἀσθενεστέρα τῆς θήρας; οὐκ ἔστι. δεῖξον ὡς ἡδέως ἂν τούτους ἀνθρώπους ἕλοις, καὶ οἱ παραδώσοντές σοι l) τὰ θηρία φανοῦνται,

Pindarum Νεμέων I. Theocritum Idyllio 27. Apollonium in Argonauticis eorumve Scholiastas. Ab eo Proverbium Λυγκέως ὀξυωπέστερον βλέπεις. Svidas in Λυγκ.

k) ὁ αὐτόχειρ) ita nimirum non tantum dicitur qvi mortem propria dextera & ictu suo invenit, sed qvilibet homicida. Hesych. Αὐτόχειρ φονεύς. & αὐτόχειρες οἱ ταῖς ἰδίαις χερσὶ φονεύοντες.

l) τὰ θηρία) ita apud Græcos qvoqve homines efferatos vocari notum. Nil tritius isto Epimenidis versu apud Apostolum: Κρῆτες ἀεὶ ψεῦσαι, κακὰ θηρία, γαστέρες ἀργαί.

τῃ, ἣν αὐτοῖς ἀφέλοις μόνον τὸν φόβον, ὡς οὐδὲν δεινὸν αὐτοῖς ὁ ἐκείνων πλοῦτος, ὃν ἀπὸ τῶν ἀρχῶν ἔχουσι. τοῦτο γὰρ τοῦτο οὐκ ἔχον ἐστὶν ὑπερβολὴν, φόνου τοιούτου δίκην ὀφείλοντες, ὥσπερ τὸν πέρσην ἀπεκτονότες ἀρχὰς ἐκαρπώσαντο.

XVII. Μάλιστα μὲν οὖν εἰ καὶ μὴ τοσαύτην, ὅσην ἐδείκνυον ἄρτι, βλάβην εἶχεν * ἡ περὶ τὴν δίκην νωθεία, καὶ οὕτω χρὴ ἐπιστραφῆναί τε m) καὶ φυλακήν τινα ταυτηνὶ τοῖς ἐπὶ τὰ σκῆπτρα καλουμένοις παρασχεῖν. ἐν μὲν γὰρ τῷ πράξασθαι τιμωρίαν παύσετε τοὺς τὰ τοιαῦτα ἀδικοῦντας. ποιήσαντες δὲ ἄδειαν n) ἐφ' ὑμᾶς αὐτοὺς,

* MS. εἶλεν.

sunt tradituri, modo illo timore liberes eos, qvod nihil molestiæ divitiæ eorum illis sint allaturæ, qvas Præfecturis acqvisiverunt. Hoc enim, hoc (inqvam) est qvo majus qvidqvam excogitari non potest, (nimirum) cum pœnas illius cædis deberent persolvere, tanqvam Persarum Regem occidissent, præfecturis frui ipsis licuit.

XVII. Licet vero etiam tantam, qvantam ostendi, noxam non habeat ista vindictæ segnities, vel sic tamen qvam maxime (ejus) curam gerere decet, eamve tanqvam satellitium aliqvod iis qvi ad sceptra vocantur præstare. Vindictam enim exercendo, ut desinant qvi talia peccant facietis. Si vero licentiam (illis) faciatis, in vos ipsos, verum non pro-

ἀργαί. Cujus initium à Medea accepisse videri qveat Poëta, illa enim cum Thetide de formæ præstantia contendens, eiqve ab Idomeneo Cretensi, qvem Judicem ambæ elegerant, postposita, irata dixit Κρῆτες ἀεὶ ψεῦσαι, eumve execrata, ne unqvam verum diceret, qvi in hoc judicio mentitus esset, jussit: à qvo tempore ψεῦσαι habiti sunt Cretenses. Autor hujus rei est Athenodorus Eretriensis à Ptolemæo Hephæstione allegatus apud Photium Cod 190.

m) καὶ φυλακήν τινα ταυτηνὶ) Ulciscendam ait Juliani mortem, ne alius facile simile qvid attentet, sane enim *Regum exitus si reputaverimus, plures à suis quam ab hostibus interemtos reperiemus* ut Curtius observat, IX, 6, 25. Plus autem ad coercendos hujusmodi regicidarum furores faciet vindictæ severitas, qvam firmissima præsidia & satellitia. *Quid enim proderunt cohortes alaque, si unus alterve præsenti facinore paratum ex diverso præmium petant?* Inqvit Tacitus Histor. II, 51. istam igitur firmissimam esse Principum φυλακὴν Sophista recte hoc loco statuit.

n) ἐφ' ὑμᾶς αὐτοὺς ἀλλ' οὐκ ἐρῶ γε &c.) vult dicere Sophista in se ipsos hujusmodi percussores incitaturos esse Imperatores, nisi severe puniant tales sceleratos. *Maxima*

proferam blasphemiam. Ut adeo Juliano auxilium laturus hodie processisse qvidem videar, reipsa vero vobis viventibus. Illi enim, ulciscendo (eum,) vitam non reddere, vobis tamen eam conservare licet. Facite itaqve ut pro Imperatoribus suis discrimina subeant milites, aut si istud facere recusent, ut saltem hostium instar contra eos non insurgant.

XVIII. Ego qvidem si tale qvid passus fuisset qvi exercitui summa potestate præest, vel alius qvidam ex militum præfectis, existimarem te in percussores ejus conversum iri, hujusmodi rerum initia, ne à minoribus ad summa progressio fiat, veritum. Jam vero ad caput rerum eqves ille & ferrum penetravit, cum maxime pugna ferveret, ex improba (aliqva) officina, e tentorio impuro, exitiali consilio emissum. Alii forte etiam sunt, Imperator, scelerati non minus, qvive clanculum in tentorio qvodam conveniunt, imperanti-

ἀλλ' οὐκ ἐρῶ γε τὸ βλάσφημον. ὥστε τήμερον τῷ μὲν δοκεῖν Ἰουλιανῷ βοηθήσων ἀφῖγμαι, τῇ δ' ἀληθείᾳ τοῖς ζῶσιν ὑμῖν. τῷ μὲν γὰρ οὐκ ἔστιν ἀποδοῦναι τὴν ψυχὴν διὰ τῆς δίκης, ὑμῖν δὲ διατηρῆσαι. ποιήσατε τοίνυν τοὺς στρατιώτας τῶν ἀρχόντων προκινδυνεύειν, ἢ εἰ μὴ τοῦτο βούλοιντο, μήτοιγε ἀντὶ τῶν πολεμίων αὐτοῖς καθίστασθαι.

XVIII. Ἐγὼ μὲν εἰ καὶ στρατηγὸς ἐπεπόνθει τι τοιοῦτον, ἢ καί τις τῶν στρατιᾶς ἐφεστηκότων, ἠξίουν ἄν σε χωρεῖν ἐπὶ τοὺς ἐκείνων σφαγέας, δείσαντα τὴν τοῦ πράγματος o) μελέτην, μὴ καὶ πρὸς τὸ μέγιστον ἀπὸ τῶν ἐλαττόνων βαδίσῃ. Νῦν δ' ἐπὶ τὸ κεφάλαιον τῶν πραγμάτων ὁ ἱππεὺς ἐκεῖνος καὶ ὁ σίδηρος ἧκεν, ἐν ἀκμῇ τῆς μάχης ἀπ' ἐργαστηρίου πονηροῦ πεμφθεὶς, ἀπὸ σκηνῆς μιαρᾶς καὶ βουλευμάτων ὀλεθρίων. γένοιντ' ἂν καὶ ἄλλοί τινες ἴσως πονηροὶ, βασιλεῦ, μίαν σκηνὴν ὑπιόντες ἐχθροὶ τοῖς ἄρχου-

xima nimirum illecebra peccandi impunitatis spes est. Cic. pro Milone c. 16. Per εὐφημισμὸν tamen sermonem istum abrumpit Libanius, blasphemum & impium putans etiam loqvi de scelere hoc, tali, in sacratas principum personas admittendo.

o) μελέτην) transfert ad præsentem usum Libanius vocem ex Scholis Rhetorum desumtam, apud qvos μελέται qvid sint satis notum. Scilicet ita dicuntur ἀσκήσεις illæ qvibus exercentur in eloqventiæ studiis, anteqvam in forum prodeant, hujus disciplinæ candidati; extantqve hodienum ipsius Libanii hujusmodi haud paucæ μελέται. Et hæ qvidem μελέται λόγων, hic vero de μελέταις πραγμάτων Sophista, hoc est de minoribus sceleribus, qvibus ad majora sensim sensimqve homines scelerati seipsos assvefaciunt.

ἄρχουσι p) τούτους ἡ μὲν φύσις οὐκ ἄν ποτε ποιήσειε βελτίους, κατάσχοι δ' ἂν ἴσως ὁ φόβος.

XIX. ἀλλ' ἐκεῖσε ἐπάνειμι· ὅτι ἦν μὲν, εἰ καὶ μηδεὶς ἐπῆν περὶ τῶν ὅλων κίνδυνος, καὶ δίκαιον καὶ λυσιτελὲς ὑμῖν παῦσαι τὸ θράσος διὰ τῆς ἐπὶ τοῖς πεπραγμένοις ὀργῆς· νῦν δ' οὐδὲ βουλομένῳ σοι μὴ ταῦτα ποιεῖν ἔνι. q) οἱ γὰρ βαρεῖς οὗτοι καὶ τοῖς τὴν Ῥώμην οἰκοῦσιν αὐτὴν ἐπιστήσαντες φόβους, καὶ ταῦτα οὕτω πολλῶν ἡμερῶν ὁδὸν ἀπέχοντες r) σύμβουλοι καθίστανταί σοι τῆς περὶ τὴν τιμωρίαν ἐπιμελείας, ἧς γινομένης οὐκέθ' ὑβριοῦσιν οἱ Σκύθαι.

bus infesti : Hos qvidem natura meliores certe non reddet, metus tamen forte cöercebit.

XIX. Sed eo redeo (unde digressa Oratio fuit.) Nimirum, licet nullum plane in Rempublicam periculum (inde) redundet, justum tamen vobisqve ipsis utile erat futurum, istam audaciam severa animadversione in ea qvæ perpetrata sunt, sistere. Nunc vero etiam, licet facere ista nolis, non potes tamen (non facere.) Molesti enim illi (Barbari,) ipsisqve Romæ incolis, licet multarū dierum itinere ab iis sejuncti, metum incutientes, ut de ulciscendo (Juliano) cogites autores tibi evadunt: qvod si fiat, non amplius nobis Scythæ illudent.

p) *τούτους ἡ μὲν φύσις*) Raro nimirum evenire videmus ut homines perditi naturæ qvadam bonitate, & honesti amore ad bonam frugem redeant, exemplis itaqve terrendi sunt, ut hic svadet Noster. Scilicet *oderunt peccare mali formidine pœnæ.* Idem statuit Philosophus lib. 10. Ethic. c. ult. οὐ γὰρ πεφύκασιν αἰδοῖ πειθαρχεῖν, ἀλλὰ φόβῳ, οὐδ' ἀπέχεσθαι τῶν φαύλων διὰ τὸ αἰσχρὸν, ἀλλὰ διὰ τὰς τιμωρίας.

q) *οἱ γὰρ βαρεῖς οὗτοι*) Scythas intelligit, qvi eo usqve progressi sunt, ut Constantinopolin tentarent, qvo ipso Romam ipsam terruisse dici possunt. Nisi tamen forte h. l. per Ῥώμην intelligenda veniat δευτέρα sive νέα Ῥώμη, qvo nomine Constantinopolin passim appellant illius ævi scriptores.

r) *σύμβουλοι καθίστανται*) dicuntur Barbari illi svadere vindictam Juliani, qvod felices eorum successus argumentum essent iræ divinæ, aliter non avertendæ, qvam placatis illius Imperatoris manibus.

XX. Tantine vero, aliqvis dicet, habitus Diis fuit defunctus? Omnino. Antiqva enim eorum ista lex est, ut indignentur si aliqvi patiantur (injuste.) Sæpe vero etiam vindicta eorum qvæ à paucis peccantur ad totam urbem extenditur. Morbo laborarunt Athenienses propter Androgei necem, mortuiq; parenti tributum penderunt bis septem (puerorum & puellarum,) cum tamen pauci fuerint qvi facinus istud sunt ausi. Thebanorum autem urbs peste laboravit propter Lasi cædem, ast vero solius Oedipi manus mors ista opus erat. Delphos fames affligebat, qvod Æsopum ob dicta

XX. Τοσούτου γὰρ ἄξιος τοῖς Θεοῖς ὁ τεθνεώς; ἐρεῖ τις. πάνυ γε. καὶ παλαιὸς οὗτος αὐτῶν νόμος ὑπὲρ τῶν πεπονθότων ἀγανακτεῖν. ἡ δίκη δὲ ὧν τινες ἀδικοῦσι πολλάκις τείνεται καὶ ἐφ' ἅπασαν πόλιν. s) Ἐνόσησαν μὲν Ἀθηναῖοι διὰ τὸν Ἀνδρόγεω θάνατον, t) καὶ τῷ πατρὶ τοῦ τετελευτηκότος τὸν δασμὸν τοῦτον δὶς ἑπτὰ ἤνεγκαν, ὀλίγων ὄντων οἷς ἐτολμήθη τοὔργον. u) Ἐνόσησε δὲ ἡ τῶν Θηβαίων πολις διὰ τὸν Λαΐου φόνον, οὗτος δὲ ἦν ὁ θάνατος ἔργον τῆς Οἰδίπου χειρὸς μόνης. λιμὸς ἐν Δελφοῖς ἦν Αἰσώπου παρ' αὐτοῖς

s) *ἐνόσησαν μὲν Ἀθηναῖοι*) res omnis ex Plutarcho in Theseo p. 6. & aliis nota, qvi non *νόσον* solum sed *ἀφορίαν* qvoqve propter Androgei Minois F. mortem Atticæ incubuisse ait, & fluvios qvoqve exundasse.

t) *καὶ τῷ πατρὶ*) nimirum Minoi qvi ob mortem filii vastabat Atticam, qvomodo vero ab hoc tributo pendendo immunes Athenienses fecerit Theseus, vide ap. Plutarch. l. c. conf. etiam de hac re Pausan. in Atticis. Præter illa vero qvæ hic placandis Androgei manibus facta esse narrantur, Altare qvoqve ei extructum esse ait in Phalero qvod *ἡρῷον* appellatum sit, ait Pausanias, & hinc de Androgeo intelligendum esse puto locum Clementis Alexandrini in Protrept. pag. 26. *τιμᾶται δέ τις καὶ Φαληροῖ κατὰ πρύμναν ἥρως.* Certamen vero funebre Androgeo etiam in Ceramico celebratum esse autor est Hesychius in *ἐπ' εὐρυγύῃ ἀγών.*

u) *ἐνόσησε δὲ ἡ τῶν Θηβαίων*) de Oedipi parricidio & malis qvæ propterea Thebanis obtigerunt dicere nil opus, qvis enim veterum Tragicorum illud argumentum non tractavit?

x) *λιμὸς ἐν Δελφοῖς ἦν*) Illam de Æsopo Historiam describit Plutarchus de Sera numinis vindicta p. 556 sq. conf. Kuhnium ad Ælian. p. 527. ab eo *Αἰσώπειον αἷμα* dictum *ἐπὶ τῶν ἀδίκως ἀναιρουμένων* teste Svida. Idem Olympiade LIV. Æsopum *ἀπὸ τῶν Φαιδριάδων πετρῶν* (vel ut Plutarchus l. c. vocat *ἀπὸ τῆς Ὑαμπείας*) præcipitem datum testatur, ad qvod tempus hæc etiam refert Hieronymus

αὐτοῖς ἐπὶ σκώμματι πληγέντος, καίτοι πόσους εἰκὸς τὸ ἀπεκτονέναι τὸν ἄνθρωπον; ἀλλ' ὅμως ἡ πόλις ἐλίμωττε, καὶ μία λύσις εἰ δοῖεν δίκην. Τί λέγοις, οὐκ ἐποίησε χαλεποὺς Ῥωμαίοις οὖν Θεοὺς οὕτω μὲν πεσὼν Ἰουλιανὸς, οὕτω δὲ ἀμεληθείς; οὕτω μὲν χαλεπήναντος τοῖς Ἀχαιοῖς τοῦ Ἀπόλλωνος, διὰ τὸ μὴ ἀποδοῦναι τῷ Χρύσῃ τὴν θυγατέρα a) τὸν δεῖνα, b) οὕτω δὲ βοῶντός τινων εἵνεκα τοῦ ἡλίου ὥστε τοιαῦτα ἀπειλῆσαι τοῖς ἄλλοις Θεοῖς εἰ μὴ λάβοι δίκην. Καίτοι πεινώντων τὸ ἔργον ἦν, ἀλλ' ὅμως ἡ ναῦς αὐτοῖς κεραυνῷ διεσκέδαστο, καὶ ὁ τὰ βέλτιστα παραινῶν μετὰ τῶν οὐ πεισθέντων ἐξέπιπτε. Τί οὖν σὺν Ἀγαμέμνονι ἑλόντας τὴν Τροίαν ἀπώλεσεν; ὁ χειμών. τὴν θάλατταν

liberi⁹, interfeciſſent, qvam multos autem qvæſo probabile eſt homini illi interficiendo manus admoviſſe? Attamen & fame urbs laboravit, & ſolvi (illa) non poterat aliter, qvam ſi vindictam exerceret. Qvid dicis? an iniqvos Romanis non fecerit Deos Julianus ita occumbens, itave neglectus? cum tamen Græcis adeo iraſceretur Apollo, qvod Chryſæ filiam non redderet Agamemnon, cumve adeo propter (paucos) qvosdam vociferat⁹ ſit Phœbus, ut tanta reliqvis Diis qvoqve fuerit minatus, niſi vindicta placetur. Et eſurientium qvidem facinus erat, attamen & navis fulmine diſcutiebatur, & ille qvi optima ſvaſerat una cum illis qvi parere (conſilio) noluerant (nave) excidit. Qvid una cum Agamemnone eos qvi Trojam ceperant peſſumdedit? tempeſtas. Maris autem furores qvis excitavit?

nymus in Chron. qvod tamen verum eſſe non poteſt ſi Olympiade XL. deſcripſit omnia Æſopus qvæ ſibi Delphis contigerant id qvod idem Svidas teſtatur. Nugæ enim Græculorum ſunt qvæ refert Alexander apud Photium Cod 252 de Æſopi ἀναβιώσει obſervante Scaligero ad Hieronymi l. c. qvid igitur reſtat qvam ut vel Metachroniſmum commiſiſſe Svidam dicamus, (qvamvis ne Svidæ qvidem ille error ſit, ipſe enim clare ſatis indicat, hac ipſa temporum ratione motos nonnullos ſolum ἀποκριμάτων librum Æſopo, altero de rebus apud Delphos geſtis excluſo, tribuere) vel bis Delphis Æſopum fuiſſe dicamus, eaqve ſaltem libro illo eum deſcripſiſſe ſtatuamus, qvæ cum prima vice ibi eſſet ei obtigerunt.

a) τὸν δεῖνα) ita Græci ſignificare ſolent qvos nomine appellare nolunt, Agamemnonem autem intelligit.

b) Fabulam habes apud Homerum Odyſſ. XII. circa finem.

vit? Pallas. Qvam ob causam? Qvod ultus exercitus ea non fuisset qvæ in Cassandram Ajax admiserat, qvemadmodum & nos cædem (Juliani ulti non sumus.) Deinde vero an qvisqvam sibi persvadere potest, magis in pretio Palladi olim fuisse Priami filiam, qvam nunc omnibus Diis hic (est)? Leuctricæ vero cladis tam insperatæ, postqvam depressa mansit Lacedæmoniorum urbs, principium qvis nescit & argumentum?

XXI. Curant sane, curant mortuos qvoqve homines, o Imperator, Dii, eorumqve etiam curam superstites adhuc homines gerere vellent. Hæc vero si ita se non haberent, nec in Beatorum insulas deducerent eos qvos magni faciunt, nec ossa eorum oraculis honorarent, qvemadmo-

ἢ τίς ἐξέμηνεν; Ἀθηνᾶ. Διὰ τί; c) ὅτι τῶν περὶ Κασσάνδρας Αἴαντι πεπραγμένων οὐκ ἔλαβε τὸ στρατόπεδον δίκην, ὥσπερ οὐδὲ νῦν ὑμεῖς τοῦ φόνου. Εἶτ' οἴεταί τις τὴν Πριάμου κόρην τιμιωτέραν τῇ Ἀθηνᾷ γενέσθαι πρότερον ἢ νῦν ἅπασι τοῖς θεοῖς τοῦτον; d) τῆς δὲ ἐν Λεύκτροις ἥττης τῆς ἀνελπίστου μεθ' ἣν ἔμεινε κειμένη τῶν Λακεδαιμονίων ἡ πόλις, τίς οὐκ οἶδε τὴν ἀρχὴν καὶ τὴν ὑπόθεσιν;

XXI. Μέλει, μέλει καὶ τεθνεώτων ἀνθρώπων τοῖς θεοῖς ὦ βασιλεῦ, ὧν καὶ τοῖς ζῶσιν ἐπ' ἀνθρώποις μέλειν βούλοιντ' ἄν. εἰ δὲ μὴ τοῦτο τοιοῦτον ἦν, οὔτ' ἂν εἰς μακάρων νήσους ἤγαγον οὓς ἐθαύμασαν, οὔτ' ἂν ὀστᾶ λογίοις ἐτίμησαν ὥσπερ e) τά τε Ὀρέ-

c) ὅτι τῶν περὶ Κασσάνδρας) nota fabula ex Homero est. Virgilio item Æneid. I. Ovidio in Ib. Hygino fab. 116. & aliis. Nimirum à signo Palladio abreptam Cassandram in Trojæ expugnatione Ajax stupraverat, qvapropter tempestas à Pallade abeunti Græcorum classi immissa, ipseqve Ajax fulmine scopulo affixus fuit.

d) τῆς δὲ ἐν Λεύκτροις &c.) scilicet causam illius cladis referunt veteres ad Leuctridas (sic nimirum dicebantur Leuctri & Scedasi cujusdam filiæ) à Lacedæmoniis qvibusdam hospitibus stupratas, qvam injuriam tamen ulscisci Lacedæmoniorum populus recusabat. Rem omnem exponit Diodorus Sic. Bibl. lib. XV. p 369. & Plutarchus in Pelopida pag. 288. seq. Cæterum illa clade tam graviter afflictas fuisse Lacedæmoniorum res, ut nunqvam pristino flori restitui potuerint, passim tradunt Autores. vid. Pausanias in Atticis & Bœoticis, Strabo lib. IX. p. 414. Æmilius Probus in Vita Epaminondæ.

e) τά τε Ὀρέστου) Nimirum Lacedæmonii oraculo jussi sunt ut Orestis ossa componerent, si res suas melius contra Tegeates procedere vellent. Ipsius oraculi effatum habes apud Herodotum in Clio p. 83.

f) τά τε Θησέως) Thesei qvoqve reliqvias ut colligerent Athenienses jussit oraculum, qvæ

ρέστου f) τά τε Θησέως. Καὶ νῦν οἶμαι οὖν Θεοὺς πολλάκις ἐν ταῖς αὐτῶν ἀγοραῖς πεποιεῖσθαι λόγον ἅ τε ἔπαθεν οὗτος, ὧν τε ἠτύχησε τεθνεώς, μεμφομένους τε καὶ παρακαλοῦντας ἀλλήλους ἐπὶ τὴν δίκην.

XXII. Εἰ γὰρ θρήνου μὲν ἄξιος Ἕκτωρ τῷ Διῒ g) διὰ τὸ πλῆθος τῶν θυσιῶν, h) ἐγκαλεῖται δὲ ὁ Ζεὺς ὑπὸ τῆς Ἀθηνᾶς ἐν ταῖς Ὀδυσσέως πλάναις ὡς ἀμελῶν ἀνθρώπου τεθυκότος, τινὰ εἰκὸς εἰρῆσθαι περὶ τούτου τοῦ τὰς ἁπάντων τῶν Ἑλλήνων i) ἐν τοῖς δέκα ἔτεσι παρελθόντος θυσίας; οὗτος γάρ ἐστιν ὁ μερίσας αὐτοῦ τὸν βίον εἴς τε τὰς ὑπὲρ τῶν ὅλων βουλὰς, εἴς τε τὰς περὶ βω-

dum Thesei & Orestis (ossa). Et ego qvidem existimo sæpissime Deos hoc tempore in concionibus suis sermonis argumentum facere ea qvæ passus ille fuit, qvamve infelix ejus fuerit exitus, seipsos invicem increpantes & ad vindictam cohortantes.

XXII. Si lesso enim dignus Hector visus est Jovi ob sacrificiorum multitudinem, idemqve Jupiter à Pallade ob errores Ulyssis accusatur qvasi nullam hominis sacrificiis bene meriti curam gereret; qvid de eo inter illos (non) dicetur, qvi decem annorum spatio omnia cunctorum Græcorum sacra obivit? Hic enim est qvi vitam suam in publicas curas, atqve altarium observationẽ divisit: Hic qvi per myste-

qvæ Scyro insula occupata demum Athenas deportavit Cimon, vid. Plutarchus vitæ Thesei extr. & in Vita Cimonis p. 483. Pausanias in Laconic. p. 84.

g) διὰ τὸ πλῆθος τῶν θυσιῶν) scilicet Hectorem ob suam in sacrificiis diligentiam præcipue laudat Jupiter apud Homerum Iliad. ω. v. 68. seq. imo & Apollo ibid.

h) Homerus Odyss. α. v. 61.

i) ἐν τοῖς δέκα ἔτεσι) Ipse Julianus ad Alexandrinos scribit (opp. p. 434.) se ad annum ætatis usqve XX. Christianam Religionem secutum fuisse, gentilium autem viam XIImum jam insistere annum. Vel itaqve dicendum est Libanium non omne qvo Gentilium ritibus Julianus adhæsit tempus h l significare, sed illud tantum qvod ipsi elapsum est ab apostasiæ suæ tempore, usqvedum omnes Græcorum superstitiosas religiones suscepisset: vel qvod magis probabile est, eum numero rotundo omne id tempus designare tantum voluisse.

k) οὗτος ὁ ἐν τελεταῖς μυρίαις) nimirum plerisqve Gentilium mysteriis initiatus fuit, de Mithriacis constat ex oratione in Regem Solem, cujus Sacerdotem qvoqve se passim nominat, de Eleusiniis ex oratione in matrem Deorum, ut de aliis nunc taceam. Ad superstitionem enim usqve, Sacris hujusmodi deditum eum fuisse ipse Gentilis Ammianus observavit lib. XXII. c. 12.

mysteria qvamplurima Dæmonum sibi conciliavit consvetudinem: Hic qvi templis contemptim habitis ingemuit, qvousqve istud solum in potestate haberet, arma vero etiam, ubi tempus appeteret pro illis arripuit: Hic qvi (templa) eversa Diis penatibus restituit, unave cultum his & reliqvis omnibus reddidit: Hic est

μοὺς † διατριβάς· k) οὗτος ὁ ἐν τελεταῖς μυρίαις l) ὁμιλήσας Δαίμοσιν· οὗτος ὁ ὑπὲρ τῶν ὑβρισμένων ἱερῶν m) στενάξας μὲν ἕως τοῦτ' ἐξῆν μόνον, ὕστερον δὲ ὅπλων ἁψάμενος n) ἐπειδὴ καιρὸς παρῆν· οὗτος ὁ τὰ κατεσκαμμένα ἀποδοὺς o) τοῖς χωρίοις, τὰς τιμὰς δὲ καὶ τούτοις καὶ τοῖς ἄλλοις ἅπασι. p) οὗτος

† Titulum Pontif. Max. æqvalem Imperatoris titulo existimans. Liban. Or. VIII. p. 245.

l) ὁμιλήσας Δαίμοσι) nimirum mysteriis hujusmodi & Sacrificiis credebant hujus ævi gentiles arctissime sese uniri cum Diis, qvibus ea instituebantur, ita ut ipsis qvoqve eorum qvi ea faciebant corporibus Dii miscerentur. Vid. in hanc rem Porphyrium de abstinentia lib. 2. sect. 42. Hincqve explicandum illud Apostoli in Ep. 1. ad Cor. c X. v. 20. οὐ θέλω δὲ ὑμᾶς κοινωνοὺς δαιμονίων γίνεσθαι &c. Nam sicut nos in φρικτοῖς istis μυστηρίοις nostris & ἀναιμάκτω θυσίᾳ nostrum Deum & Salvatorem intime nobis uniri pie credimus, ita Dæmoniaci qvoqve illi κακόζηλοι suorum Dæmonum participes & κοινωνοὺς hujusmodi sacrificiis se fieri opinabantur.

m) στενάξας μὲν ἕως τοῦτ' ἐξῆν μόνον) scilicet anteqvam imperii gubernacula capesseret, tum enim ne prodere qvidem animi sui sensa ausus, clam diis faciebat ut ipse scribit ad S. P. Q. Atheniensium pag. 277. conf. & Liban. Epitaph. in Julian. pag. 266.

n) Si fides Libanio in Ἐπιταφ. pag. 266. Religionis Zelo potius qvàm Imperii cupiditate armis Imperium occuparit.

o) χωρίοις) per eos intelligo Angelos illos ἐθνάρχας ut Patres passim appellant, sive *Deos penates* ut Romanis Scriptoribus audiunt, qvi nationibus his vel illis speciatim præerant. Unde & qvi sacris eorum initiari cupiebant civitatis jus ut prius acqvirerent obstringebantur, ut Eleusiniis sacris factum novimus.

p) οὗτος ὁ τοὺς ἐπὶ τῇ θεραπείᾳ τῶν κρειττόνων κινδύνους ἀνελών) intelligit vaticinia, aruspicinas, Astrologicas superstitiones & alias hisce similes artes, qvibus non ipsum deditum modo Julianum fuisse ex reliqvis Libanii scriptis passim discimus, (alios enim hujus rei autores nominare nil attinet) sed aliis qvoqve eas exercendi licentiam ab eo factam esse novimus. Cum enim sub Constantio capitales hujusmodi artes fuissent, ut ex Libanio in Orat. de vita sua pag. 11. constat, ut & ex qvamplurimis Ammiani locis, legibusqve Constantii de Maleficis & Mathematicis in Codice relatis; Julianus μάντεις ἐλευθέρους φόβου ἐποίησε ut Libanius in vita sua pag. 41. & in ἐπιταφίῳ Juliani pag. 291. prædicat. Indeqve etiam Mamertinus in Gratiarum actione ad Julianum hujus rei non sine insigni elogio meminit.

οὗτος ὁ τὸ θύειν καὶ σπένδειν ὥσπερ ἐκ φυγῆς καταγαγών· οὗτος ὁ τὰς πεπαυμένας ἑορτὰς ἀνανεωσάμενος. οὗτος ὁ τοὺς ἐπὶ τῇ θεραπείᾳ τῶν κρειττόνων κινδύνους ἀνελών· οὗτος ὁ μηδαμοῦ τὴν διάνοιαν ἀποστήσας τῆς περὶ Θεῶν εὐνοίας· οὗτος ὁ πολλῶν ἐξελάσας τὴν ἀχλὺν, q) καὶ πάντων δ' ἂν εἰ μὴ προαπῆλθε.

XXIII. Τούτου Διῒ μὲν μέλει βασιλεῖ βασιλέων r) ὡς ὁμοτέχνου· Ἀθηνᾷ † δὲ τῇ τοῦ Διὸς θυγατρὶ διὰ τὴν φρόνησιν. Ἑρμῇ †† δὲ διὰ τοὺς s) ἐν πᾶσιν εἴδεσι λόγους. Μούσαις δὲ διὰ τὰ ἔπη· τῇ δὲ Ἀρτέμιδι t) διὰ τὴν σωφροσύνην· Ἄρει δὲ διὰ τὴν ἐν πολέμοις ἀρετήν. ὃς ἅπαν γένος οὕτως ἐταπείνωσε Βαρβάρων u) ὑπ' ἄλλῳ τε ἄρ-

qvi ſacrificia atqve libationes velut è fuga reduxit: Hic qvi feſta dudum exolita renovavit: Hic qvi pericula Deorum cultibus intentata removit: Hic qvi nunqvam mentem à recta de Diis ſententia evertit: Hic qvi tenebras qvamplurimorum dispulit, omniumve (expuliſſet) niſi ante (qvam præſtare id poſſet) abiiſſet.

XXIII. Hic Jovi Regum Regi curæ eſt, utpote ejusdem cum eo profeſſionis: Palladi vero Jovis filiæ propter prudentiam: Mercurio ob omnis generis ſermones: Muſis propter carmina: Dianæ ob caſtitatem: Marti vero ob bellicas virtutes. Qvi omne Barbarorum genus tam cum Cæſar adhuc eſſet, qvam cum ſolus impera-

q) καὶ πάντων δ' ἂν εἰ μὴ προαπῆλθε) gemina plane habet Hieronymus in Chron. ad annum 2378. qva vero via Julianus ad obtinendum id inceſſerit fuſe docet Libanius Orat. in necem Juliani p. 290. ſeqq.

r) ὡς ὁμοτέχνου) ſic fere Ovidius: *diviſum imperium cum Jove Cæſar habet.*

† Cujus, vocatus in Imperii conſortium, tutelæ ſe peculiari Athenis commendavit vid. Epiſtol. Julian. ad Athen. Liban. Epitaph. in Juliani nec. pag. 268.

†† Cui furtiva noctu in Galliis ſacra facere ſolebat, vid. Ammian. lib. 21.

s) ἐν πᾶσιν εἴδεσι λόγους) qvos λόγους ἀδελφοὺς paſſim alibi Libanius appellat.

t) διὰ τὴν σωφροσύνην) caſtitas Juliani & ab aliis Autoribus paſſim commendatur & à Libanio noſtro in Orat de nece Juliani, ibi enim inter alia ita: νῦν δὲ τὴν μὲν γυναῖκα ἐπένθησεν, ἑτέρας δὲ οὔτε πρότερον οὔτε ὕστερον ἥψατο, φύσει τε δυνάμενος σωφρονεῖν.

u) ὑπ' ἄλλῳ τε ἄρχων &c.) nimirum cum Cæſar adhuc eſſet Celticas nationes ſubjugavit, cum ipſe autem factus eſſet Imperator, contra Perſas expeditionem ſuscepit.

x) ὥστε τὴν περσῶν μὲν &c.) qvam parum abfuerit, ut ad extrema redegerit Perſas Libanius alibi etiam noſter glorlatur, vide eum de vita ſua pag. 45. & in Orat. περὶ

ἱερῶν

peraret, ita compescuit, ut Persarum etiam regiones, bellum illis inferens, plane evastaverit. Nationes autem qvæ ipso præsente qviete agebant, idem qvoqve faciebant eo absente. Ipse enim prope Babylonem desultoribus præmia proposuit. Imperator vero Romanorum in orbe Romano haud degebat, omnia tamen qvieta erant, timore præsentiæ defectum supplente, qvod ipsum etiam ut contra Persas (exercitum) duceret (eum) incitavit.

χων, καὶ τὸ πᾶν κληρούμενος, x) ὥστε τὴν Περσῶν μὲν ἐπιστρατεύσας ἀνάστατον ἐποίει. τὰ δ' ἐφεστηκότος καὶ παρόντος ἠρεμοῦντα γένη, ταυτὸν ἐποίει καὶ ἀφεστηκότος. y) Καὶ ὁ μὲν ἐγγὺς Βαβυλῶνος κέλησιν ἠγωνοθέτει. Βασιλεὺς δὲ Ῥωμαίων ἐν γῇ Ῥωμαίων οὐκ ἦν, z) πάντα δὲ ἡσύχαζεν ἀντὶ τῆς παρουσίας ἀρκοῦντος τοῦ δέους, ὃ καὶ ἐπὶ τοὺς Πέρσας ἐλαύνειν ἐνεποίει.

XXIV. Qvisqvis igitur ei succedit Imperator gratias illi se debere agnoscat. Hoc enim vel ipsæ mulieres dicent, illi soli in acce-

XXIV. Πᾶς οὖν ὁ μετ' ἐκεῖνον βασιλεὺς ἴστω χάριν ὀφείλων ἐκείνῳ. τοῦτο γὰρ δὴ καὶ αἱ γυναῖκες εἴποιεν ἂν a) ὅτι τοῦ μὴ πάντα ταῦ-

ἱερῶν pag. 24. sic etiam Zosimus lib. III. cap. 29. de Juliano: ἀπέθανεν οὐ πόρρω τὴν περσῶν ἡγεμονίαν ἀπωλείας καταστήσας ἐσχάτης. Similia habent Socrates H. E. III, 21. Eutropius lib. X. cap 8. Victor, Ammianus, & alii: vide tamen etiam Zonaram Annal. XIII. n. 14. & Joan. Antiochenum in Chron.

y) καὶ ὁ μὲν ἐγγὺς Βαβυλῶνος) Ait Libanius Julianum, præsens licet non fuerit, metu tamen in obedientia gentes continuisse. Hujus rei mox exemplum subjicit qvod prope Babylonem vel potius Ctesiphontem, qvæ non longe à Babylone distabat, ludicra spectacula ediderit, omnibus tamen Romani orbis nationibus qviete interea agentibus, longis licet intervallis ab Imperatore Romano remotis. Cæterum κέλησιν ἆθλα proposita à Juliano prope Ctesiphontem fuisse, memorat qvoqve Sozomen. H. E. VI. 1. & ex eo Nicephorus At vero qvid κέλητες sint & qvale spectaculum à Juliano prope Ctesiphontem editum, prolixe exponentem vide Valesium ad Socratis l. c.

z) πάντα δὲ ἡσύχαζεν &c.) plane gemina his habet Libanius de nece Juliani pag. 329. seq. & Ammianus lib. XXV. c. 4.

a) ὅτι τοῦ μὴ πάντα ταῦτα) qvantum enim metum Persæ Juliani Antecessori Constantino incusserint, Libanius in Orat. περὶ ἱερῶν pag. 23. docet his verbis: ὁ μὲν γὰρ ἐν τῷ τρέμειν καὶ δεδιέναι πέρσας ἅπαντα τὸν βίον ἐβίω φοβούμενος, ἀφ' ἕκαστον ἔξοδον ἔχων ὥσπερ τὰ παιδία τὰς μορμόνας.

ταῦτα εἶναι Περσῶν ἐκεῖνος αἴτιος b) καὶ οὔτε τειχιζόμεθα, οὔτε σῖτον εἰσκομιζόμεθα, οὔτε ποῖ δὴ πλεύσαντας σωθῆναι σκοποῦμεν, οὔτε φόβῳ συνοικοῦμεν. c) οὔτε μή τι συμβῇ τοιοῦτον οἷον καὶ ἐπὶ τῶν προγόνων δεδοίκαμεν, οἷς ἐν τῷ θεάτρῳ συγκαθημένοις ἐφειστήκεσαν οἱ τοξόται τὸ ὄρος κατειληφότες. d) ἀλλ' οὐδὲ τοῖς τῶν ἐπὶ τῶν ὅρων στρατιώταις ἱδρυμένοις θαρροῦμεν, ὧν ὅσον ἄριστον ἐπὶ τὸν τῶν Σκυθῶν μετενήνεκται πόλεμον. Ταῦθ' ἡμῖν δῶρα Ἰουλιανοῦ, ταῦτα ἐκείνων τῶν πόνων, ταῦτα ἐκείνης τῆς στρατείας ὃς ἀνθρώπους ὀρχουμένους e) ἐπὶ τῆς ἡμετέρας, ἐδίδαξεν ὑπὲρ τῆς αὐτῶν τρέμειν.

ptis esse referendum qvod omnia hæc Persarum potestati non cesserint. Neqve etiam mœniis nos (amplius) circumvallamus, neqve frumenta congerimus, neqve locum qvo nagivantes salvi simus circumspicimus, neqve metus inter nos habitat. Neq; ut simile aliqvid ac majorum nostrorum ævo eveniat veremur, qvibus in theatro considentibus Sagittarii qvi montem occupaverant supervenerunt. Sed neq; amplius in militibus qvi fines tuebantur, fiduciam nostram ponimus, qvorum optima pars ut contra Scythas militarent abducta fuit. Hæc nos à Juliano habemus, hæc à laboribus istis, hæc ab ista expeditione: adeo ut homines nostræ fortunæ insultantes, propriam tremere docuerit.

b) καὶ οὔτε τειχίζομεν) hæc omnia Antiochenos non facere amplius dicit, qvod metus à Persis porro nullus sit, ita nimirum à Juliano castigatis.

c) οὔτε μή τι συμβῇ τοιοῦτον &c.) totum negotium luculente exponit Ammianus lib. XXIII, c. 5. *Namq;*, inqvit, *cum Antiochiæ in alto silentio scenicis ludis, mimus cum uxore immissus, in medio sumta quadam imitaretur, populo venustate attonito*, Conjux nisi somnus est, *inquit*, en Persæ: *& retortis plebs universa cervicibus, exacervantia in se tela declinans, dispergitur passim. Ita civitate incensa & obtruncatis pluribus onusti præda hostes ad sua remearunt. Et hæc quidem Gallieni temporibus evenerunt.* Eadem fere iisdem verbis leguntur apud Hegesippum lib. III. de excidio Hierosol cap. 5.

d) ἀλλ' οὐδὲ τοῖς τῶν ἐπὶ τῶν ὅρων στρατιώταις) dicit Libanius militibus qvi in præsidiis collocati erant ut tuerentur regiones Persiæ, finitimis non amplius opus esse, attritis Juliani fortitudine eorum viribus, indeqve partem earum ut contra Scythas pugnarent abductam Nimirum Ammianus etiam lib XXXI. cap. 7. Legiones ab Armenia ductas & Barbarorum istorum furoribus oppositas meminit.

e) ἐπὶ τῆς ἡμετέρας) subintelligendum γῆς.

XXV. Propter hæc itaqve aliave qvamplurima, qvæ sermone perseqvi aliqvis posset, nonne auxilium feres? nonne investigabis? nonne punies eos qvi Virum interfecerunt, die altera à legatis adeundum, dona ferentibus, ut ab ipsis qvidem (hostibus) relatum fuit? Experimentum cape o Imperator (mei) consilii, auxilium para, & fortuna non deerit. Hoc tibi Thraciam ab agricolis cultam, hoc Thermopylas præstabit apertas, hoc in captivitatem abductos reducet, hoc præsentibus aliam faciem reddet, fugis nimirum &

XXV. ἀντὶ τούτων οὖν καὶ πολλῶν ἄλλων ἅ τις ἂν δύναιτο διελθεῖν οὐ βοηθήσεις; οὐ ζητήσεις; οὐ κολάσεις τοὺς ἀποκτείναντας ἄνθρωπον, f) ὃς τῆς ὑστεραίας ἐδέξατ' ἂν πρεσβείαν, g) δῶρα παρὰ Περσῶν ἀγουσῶν, ὡς αὐτῶν ἦν ἀκούειν ἐκείνων; λάβε πεῖραν ὦ Βασιλεῦ τῆς γνώμης, ἅψαι τῆς βοηθείας καὶ κεκτήσῃ τὴν τύχην. Τοῦτό σοι δείξει γεωργουμένην h) τὴν Θρᾴκην, τοῦτο σοι Θερμοπύλας ἀνοιγομένας, τοῦτο τοὺς ἁλωμένους ἐπανάξει, τοῦτο μεταποιήσει τὰ νῦν, τὰς φυγὰς

καὶ

f) ὃς τῆς ὑστεραίας ἐδέξατ' ἂν &c.) scilicet ad eas angustias redacti jam Persæ fuerant, ut per legatos pacem altera die denuo petere constituerint, qvod Libanius etiam in Orat. περὶ ἱερῶν p. 24. & de vita sua p 45. dixit. Nec non in Epitaph. Jul. p. 303. nam semel qvidem eos pacem jam antea petiisse & Libanius testatur de Nece Juliani p. 322. & Socrates H. E. III. 21. τοσοῦτον inqvit (Ἰουλιανὸς) ἐπολιόρκει τὸν βασιλέα ὥστε ἐκεῖνον πρεσβείαις χρήσασθαι συχναῖς ἱκετεύειν τε ζημιωθῆναι μέρος τι τῆς αὐτοῦ πατρίδος εἰ καταλύσας τὸν πόλεμον ἀποχωρήσῃ. Verum spretas esse has Persarum preces addit ab Imperatore, partim Maximi divinationibus decepto, partim qvod Alexandri M. Gloriam æmularetur, cujus animam se habere putabat. De posteriore legatione, qvam h. l. Libanius destinatam ad Julianum saltem fuisse ait, accipiendus esse videtur Autor Chronici Alexandrini qvi scribit Regem Persarum Sabuarsacium (sic enim Saporem vocat) nondum comperto Juliani interitu, perculsum gravi timore legatum ex Armenia misisse Surenam, qvi pacem posceret, qvam petitionem cum Jovianus lubentissime esset amplexus, Arinthæum misit qvi de ea cum Persis ageret. Rem ipsam confirmat, in circumstantiis dissentit, Libanii tamen potiorem esse fidem, omnia accuratius expendenti facile, nisi fallor, apparebit.

g) δῶρα ἀγουσαν) dona ista Persarum Rex audita morte Juliani Θεοῖς σωτῆρσι ἀνέθηκε teste Libanio de nece Juliani p. 325.

h) τὴν Θρᾴκην &c.) istas nimirum Regiones Barbarorum incursionibus maxime tum patuisse sæpius allegati autores testantur.

καὶ τὰς διώξεις. ὄψει i) τοὺς αὐτοὺς στρατιώτας ἐρευνωμένους τὴν ὕλην καὶ τὰ ἄντρα, καὶ τοὺς μὲν σφάττοντας, τοὺς δὲ ζῶντας ἕλκοντας, δοῦναι τοῖς βουλομένοις ὠνεῖσθαι. Τούτων συνεφάψεται Ἰουλιανὸς πάντα καθιστὰς ῥᾴδια, τοὺς μὲν ὀφθαλμοὺς στρατιωτῶν διαφεύγων, τοῖς δὲ ἔργοις γνωριζόμενος.

XXVI. Καλὸν δέ σοι κατ' ἄμφω σπουδάσαι περὶ τὴν τιμωρίαν. ἢ γὰρ ἐπ' ἐλέγχῳ λήψῃ τὴν δίκην, οὗ τί γένοιτ' ἂν δικαιότερον; ἢ δυνηθέντων, ὃ μὴ γένοιτο, τῶν δεδρακότων διαδῦναι, κατὰ τὴν προαίρεσιν εὐδοκιμήσεις καὶ παρὰ τοῖς ἀνθρώποις, καὶ παρ' ἐκείνῳ καὶ παρὰ τοῖς Θεοῖς, ὥσθ' ἅπερ ἦν σοι τετιμωρημένῳ, ταῦτα ἔσται ἐθελήσαντι.

persecutionibus. Videbis milites tuos sylvas atqve antra scrutari, aliosve mactare alios autem trahere vivos, venumve eos exponere volentibus. Ad ista omnia auxilium feret Julianus, omnia facilia reddens, & conspectum qvidem militum fugiens, operibus tamen seipsum manifestans.

XXVI. Utcunqve autem res ceciderit, feliciter tibi cedet ulciscendi (illum) studium. Aut enim à convictis pœnam sumes, qvo qvid justius esse posset? Vel si elabi qvi hoc facinus admiserunt noverint, qvod tamen ne fiat (precamur); propter animi tamen tui propositum bene audies & apud homines, & apud illum, & apud Deos, adeo ut eadem, qvæ si pœnam sumsisses te manebant, tibi (sumere eam) volenti sint obventura.

i) τοὺς αὐτοὺς) Eqvidem ut aliqvid hoc loco mutemus summa aliqva necessitas haud urget, sensus enim erit eosdem milites alios qvidem ex hostibus interfecturos, alios vero vivos capturos. Commodior tamen mihi sensus emergere videtur si τοὺς σαυτοῦ legam, ita ut Imperatoris milites intelligantur.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΛΙΒΑΝΙΟΥ Πρὸς τοὺς βαρὺν αὐτὸν καλέσαντας.

LIBANII Oratio *Ad eos qui molestum eum appellabant.*

Eodem GODFRIDO OLEARIO Interprete.

Ὡς μὲν βαρὺς, ὡς ἐπαχθὴς, εἴρηταί τισι περὶ ἡμῶν. ὁ δ'

Qvam vero molestus est, qvamqve morosus, de nobis inqviunt nonnulli. Qvi autem id nuntia-

tiavit nobis, Andromachus erat, juramento (qvod dicebat) confirmans. Fidem tamen etiam absq; juramento consecutus fuisset, utpote qvi Vir bonus est atq; honestus, nobisq; etiam amicus, taliaq; audire neutiqvam amans. Adeoq; multum abfuit ut ipse, qvæ non dicerentur, contra me forsan fingeret. Ipsos itaq; (qvi talia verbis jactant) ut probent luculente provoco, rogoq; ut veritatis aliqvid inesse dictis suis ostendant, sed nihil omnino habebunt (qvod afferant.)

ἀπαγγέλλων Ἀνδρόμαχος ἦν ὀμνύς. ἐπιστεύετο δ' ἂν καὶ οὐκ ὀμνύων καλός ὢν κἀγαθὸς, καὶ ἡμῖν ἑταῖρος, καὶ οὐχ ἡδέως τὰ τοιαῦτα ἀκούσας, οὕτω πλεῖστον ἀπεῖχε τοῦ τὰ οὐκ εἰρημένα πλάσαι ἄν ποτε κατ' ἐμοῦ. προκαλοῦμαι τοίνυν αὐτοὺς εἰς ἔλεγχον, καὶ ἀξιῶ δεῖξαι τοῖς εἰρημένοις ἀληθείας τι μετὸν, ἀλλ' οὐχ ἕξουσι.

II. Primo autem illud qvidem merito aliqvis miretur, cur præteriti temporis spatio tam prolixo hac via accusationes non processerint. Alia enim qvidem complura sermonib9 agitata fuerunt, multum qvidem & illa à veritate aliena, & ab inimicis hominibus (conficta,) qvibus tamen pudore postea suffundi, & in genua tantum non provolutis comissæ stultitiæ postulare veniam obtigit, qvam consecuti etiam fuerunt. Hæc vero (criminatio) nunc demum in medium prodiit, septimo nimirum anni ætatis nostræ sexagesimi mense. Eam enim dicere non licet, ante qvidem etiam in hominum ore versatam ad notitiam meam non pervenisse, cum talia ad eam pervenerint. Etenim

II. καὶ πρῶτον μὲν ἐκεῖνο θαυμάζοι τις ἂν δικαίως, πῶς εἰς τὸν παρελθόντα χρόνον οὕτως ὄντα μακρὸν οὐκ ἦλθε ταύτῃ τὰ ἐγκλήματα. Ἕτερα μὲν γὰρ εἴρηται πολλὰ, ψευδῆ μὲν καὶ αὐτὰ, καὶ παρ' ἀνθρώπων ἐχθρῶν, οἷς αἰσχύνεσθαι δὲ ὕστερον συνέβη, καὶ μόνον, οὐκ εἰς γόνυ κατενεχθεῖσιν ἱκετεύειν συγγνώμην ἔχειν αὐτοῖς μωράνασι. καὶ ἔχον. τουτὶ δὲ νῦν εἰσῆλθεν ἀνὰ μῆνα ἕβδομον καὶ ἑξηκοστὸν ἔτος. οὐ γὰρ ἔστιν εἰπεῖν ὡς λεγόμενον ἐλάνθανεν, ὥσπερ οὐδὲ τἆλλα τῆς τε γὰρ τῶν λε-

γόν-

γόντων ἀσελγείας ἦν μὴ κρύπτειν, εὖνοι δὲ ἡμῖν πολλοὶ παρ' ὧν ἂν ἐπυνθανόμην. Τί οὖν χρὴ νομίζειν; ὅτι νεώτερος μὲν ὢν ἠπιστάμην σωφρονεῖν, προϊούσης δὲ τῆς ἡλικίας διεφθάρην; ἀλλὰ τοὐναντίον εἰκὸς ἦν, λῆξαί με νῦν εἰ καὶ πρότερον ἐπαχθὴς ἦν, δεινός γὰρ παιδεύειν καὶ ἐπανορθοῦν ὁ χρόνος.

III. ἀλλ' οἶμαι τοιοῦτόν ἐστιν· ἅπαντα τἆλλα διεξεληλυθότες, καὶ καθ' ἕκαστον αὐτοῦ ἐρυθριάσαντες ἐπειδὴ σιγᾶν οὐ δύνανται, φροντίσαντες οὐδὲν εἰ μηδὲν ἐροῦσι πιθανὸν, ἐπὶ τοῦτο ἐξηνέχθησαν, ὅπως αὐτοῖς φεύγουσι τὰς ἐμὰς συνουσίας εἴη λόγος. Βαρὺς ἐγώ; τί οὖν ἐστιν ἀκούειν τῶν ἐπὶ τῶν ἐργαστηρίων ὁπότε παρίοιμι λεγόντων, οὐχ ὁ μέτριος; οὐχ ὁ κοινὸς, οὐχ ὁ καὶ τὰς πενεστέρων προσρήσεις ἀμειβόμενος τοῖς ἴσοις; ἔστιν οὖν ὅστις ἂν ἐκείνοις αὐτὸν ἴσον ἐν οἷς ἔξεστι ποιῶν, τῶν ἐν τέλει καὶ δυνατῶν κρείττων ἂν ἀξιώσειεν εἶναι; οἱ φιλοῦσι μέν που καὶ ὀφθαλμοὺς, καὶ κεφαλὴν,

eorum qvi iſta loqvebantur lingvæ intemperantia non ſinebat eos occulte iſta habere: mihi vero amici complures ſunt à qvibus ea poſſem reſciſcere. Qvid itaq; ſtatuendum? An me ætate minus provectum modeſte agere potuiſſe, annis autem procedentibus corruptos mores adſciviſſe? Imo vero contrarium magis erat veroſimile, ut ſcilicet ſi antea forte fuerim moroſior, talis nunc eſſe deſierim: rectius enim inſtituere atq; emendare nos tempus valet.

III. Sed ita rem omnem ſe habere puto: cum omnia alia (in me traducendo) jam tentaverint, & in ſingulis pudorem ſuum prodere fuerint coacti, ſilentium tamen à ſe obtinere neqveant; huc demum delati ſunt, parum curæ habentes an qvod dicunt cuiqvam probabile fiat, ut ſcilicet meam converſationem fugientes ratione aliqva niti videantur. Moleſtusne ego ſim? Qvid itaq; eſt qvod opifices me forte (tabernas eorum) prætereunte audiam dicere, nonne hic eſt vir ille modeſtus? nonne hic popularis ille? nonne hic qvi infimorum etiam ſalutationibus paria refert? Num qvæſo itaq; is, qvi talibus qvantum licet ſeſe exæqvat, Honoratis opibusq; conſpicuis anteferri ſe velit? qvi oculos qvidem ejus & caput manusq; oſculantur, ipſum licet non admo-

admodum ament, non minora vero (honoris signa) referentes ab eo dimittuntur.

IV. Ubi itaq; superbus? An forte erga magistratus (& principes viros?) Atqvi norunt omnes qvalem locum ego occupare soleam si qvando solenniori cuidam (sive spectaculo sive alii publico actui) intersim; cum qvibus item adveniam: qvos discedentes comitari sveverim: qvibus porro remotiori loco ab iis sejunctus, & me sæpe ad se pertrahentibus, ne sic tamen qvidem obseqvi videar. At qvid ista refero, cum dicere possim de publicis litteris, qvas repudiavi ne nimis viderer honoribus cumulatus? Enimvero in potestate mea erat iis acceptis de injuria mihi facta verba facere, si ii qvi magistratibus insignes sunt ad me non accederent, & magistratuum, si qvando ad eos accederem clamoribus implere domos. Neutrum tamen facere placuit, neq; enim præclarum id esse duxi, neqve honoribus qvos mea mihi vivendi ratio parat, eos addere dignatus fui, qvos litteræ illæ mihi conferebant. Certe voluit Archelaus venerabilis Senex venire ad me, sed impedivi: voluit post eum Domninus, id qvoq; subodoratus impedivi. Venit Archelaus Archelai ex fratre nepos, inscio qvidem

καὶ χεῖρας, εἰ καὶ μὴ σφόδρα φιλοῦσιν αὐτὸν, ἔχοντες δ' οὐδὲν ἔλαττον ἀπέρχονται.

IV. ποῦ τοίνυν ὁ βαρύς; ἐν τοῖς πρὸς τοὺς ἄρχοντας; ἀλλ' ἴσασιν ἅπαντες οἷός τε εἰσιὼν καθιζάνω παρὼν εἴς τι κάλλιον, καὶ μεθ' ὧν ἀπαντῶ καὶ προπέμπω, καὶ τίνων ἀποσχιζόμενος ἑλκόντων με παρ' ἑαυτοὺς πολλάκις, οὐδὲν μᾶλλον ὑπακούσας φαίνομαι. καὶ τί ταῦτα λέγω λέγειν ἔχων τὸ γραμματεῖον ἐκεῖνο, ὃ διεωσάμην ὅπως μὴ σεμνότερος γεγενῆσθαι δόξαιμι; καίτοι ὑπῆρχε λαβόντι δεινὰ πάσχειν λέγειν, οὐχὶ βαδιζόντων παρ' ἐμὲ τῶν τὰς ἀρχὰς ἐχόντων, καὶ θορύβου γε ἐμπιπλάναι τὰς τῶν ἀρχόντων καταγωγὰς ὁπότε παρ' αὐτοὺς ἔρχοιμι· ἀλλ' οὐδέτερον ἐβουλήθην· οὐδέγε ἡγησάμην μέγα· οὐδὲ ταῖς διὰ τῶν τρόπων μου τιμαῖς ἠξίωσα προσθεῖναι τὰς ἀπ' ἐκείνων τῶν γραμμάτων. ἠθέλησεν Ἀρχέλαος ὁ γέρων ἐλθεῖν ὡς ἐμὲ, διεκώλυσα. Δομνῖνος μετ' ἐκεῖνον, καὶ τοῦτο ἐκώλυσα προαισθόμενος. Ἦλθεν Ἀρχέλαος ὁ ἀδελφιδοῦς Ἀρχελάου λαθών γε, καὶ ἐλύπησεν

σεν ἐλθὼν, καὶ τοῦτ᾽ ἤκουσεν αὐτὸς καὶ εἶξε. Σαπῶραι δὲ καὶ Ἰούλιοι καὶ Βίκτωρες ἀῤῥωστοῦντος, οὐκ ἔχοντος φυγεῖν ἧκον, ἐγὼ δὲ εἰς γῆν ὑπ᾽ αἰσχύνης ἔβλεπον, ἔργῳ δῆλον ποιῶν ὅτι τῇ τιμῇ βαρυνοίμην.

V. Ἀλλὰ βαρύς εἰμι τοῦ γένους μεμνημένος. Ἐμοὶ δ᾽ ὑπῆρχε μὲν πλὴν ὀλίγων κομιδῇ λέγειν πρὸς ἅπαντας ὡς ἕνεκα γένους οὐδ᾽ ἀντιβλέπειν ἔχοιεν ἂν πρός με. Εἶπον δὲ οὐδὲ πώποτε, οὐδὲ ἐπήρθην ταῖς εἰκόσιν αὐτῶν, οὐδὲ ταῖς λειτουργίαις, ἀλλ᾽ ἀρκεῖν ἡγησάμην τὰ ταῦτα ἡμῖν συνειδέναι τὴν πόλιν, τοῖς δ᾽ ἄλλοις ὡς οὐδὲν φαυλοτέροις εἰς γένους λόγον ὁμιλῶν διατελῶ. Πάππου δὲ καὶ ἐπιπάππου μνησθῆναι μὲν ὁμολογῶ, καὶ πολλάκις, μνησθῆναι δὲ οὐκ ἐπὶ τούτοις, ἀλλ᾽ ὅτι τῷ μὲν καὶ μαντικὴ γένοιτο τέχνη πρὸς ἑτέροις ἀγαθοῖς, παρ᾽ ἧς προμάθοιτο βιαίως αὐτῷ τοὺς υἱεῖς ἀποθανεῖσθαι τοὺς καλούς. Θατέρου δὲ τὴν περὶ τοὺς παῖδας ἐπιμέλειαν πολλάκις διηγούμην, δι᾽ ἣν ἦλθεν μὲν εἰς Ἀπάμειαν αὐτός, ἤγαγε δὲ πείσας πολλοῖς χρήμασι σοφιστοῦ πατέρος. ἀπέφηνε δὲ θαυμα-

me, suoqve adventu tristem me fecit, atqve id audiens (desideriis meis) cessit. Saporæ vero Juliiq; & Victores, me infirma utente valetudine venerunt, atq; adeo effugere eos non valente: ego tamen in terram, pudore tact⁹, oculos dejeci, reipsa ostendens ægre mihi fieri honoribus.

V. Attamen molest⁹ sum & tædios⁹ generis mentione (crebri⁹) facta. Et certe liceret mihi qvidem omnibus fere, paucis admodum exceptis, dicere, eos, qvantum ad genus nulla ratione mecum contendere posse. Nunqvam tamen id dixi, neqve imaginibus unqvam nec cultu earum, me extuli: verum satis esse putavi ejus rei universam civitatem habere conscìam: cum aliis autem ac si generis ratione nihil essent inferiores, versari soleo. Avi tamen & proavi mentionem me fecisse fateor, & sæpius qvidem: ast non eo fine, sed ideo qvod alter præter cetera bona vaticinandi divinandiq; artem etiam possideret, cujus ope optimæ indolis filios violenta morte sibi eripiendos esse prænovit. Alterius autem curam circa liberos sæpe exposui, qva motus Apameam ipsemet se contulit, atqve maximis largitionibus persvasum Sophistam adduxit. Filios autem suos avunculos meos ita insti-

inſtituit ut admirationi omnibus eſſent. Atq; iſta non ideo tantum ut laudes ejus celebrarem expoſui, ſed ut imitaretur ſi qvis audiret pater.

VI. In juventute itaq; ea qvæ vitare facile non eſt vitavimus, ejusq; rei præter Deos omnium rerum conſcios, æqvales nobis teſtes ſunt, qvi in vivis adhuc verſantur. Nunc itaq; putidi evaſimꝰ atqve inutiles, tum vero in flore (ſummo) conſtituebamur. Num itaqve ego temperantiam meam com̄emorans moleſtus cuiqvam fui; an eo nomine honores mihi dixi deberi? an eos qvos poteram ejus rei teſtes advocavi? Et ſi hoc non feci, an forte ex antlatorum in dicendo laborum, ſive in hoc, ſive in aliis locis, mentionem feci? An qva ratione, Athenis à magiſtratu ad thronum Sophiſticum provectus illum honorem declinaverim com̄emoravi? Horum inqvam omnium an ſine ulla neceſſitate, ideo tantum ut apud alios me jactarem mentionem feci? Certe non feci. Juvenibꝰ qvidem ſæpius talia expoſui ut hoc ipſo eos incitarem, ut illa re moleſti nomen minime ſane merear.

VII. Verum an ego aliorum orationes ſive ſint alicujus pretii ſive minus, contemno, me ipſum

στοὺς οὓς ἐγέννησεν τῆς ἐμῆς μητρὸς ἀδελφούς. καὶ ταῦτα διεξῄειν οὐ φιλῆς χάριν εὐφημίας, ἀλλ' ὅπως πατήρ τις ἀκούσας ζηλώσειεν.

VI. Ἐν τοίνυν τῇ νεότητι διεφύγομεν ἃ μὴ πάνυ ῥᾴδιον, καὶ τούτου μάρτυρες πρὸς τοῖς πάντα ἐπισταμένοις θεοῖς εἰσί μοι τῶν ἡλικιωτῶν οἱ ζῶντες ἔτι. νῦν μὲν σαπροὶ, τότε δὲ ἠνθοῦμεν. Ἠνώχλησα οὖν ἐγὼ τῇ μνήμῃ τῆς σωφροσύνης; εἶπον ἄξιος εἶναι διὰ τοῦτο τιμῶν; ἢ οὓς ἐξῆν μάρτυρας καλεῖν ἐκάλεσα; Εἰ δὲ μὴ τοῦτο, τῶν περὶ τοὺς λόγους ἐμνημόνευσα πόνων, ἢ τῶν ἐνταῦθα ἢ τῶν ἑτέρωθι; ἢ ὡς ἀγόμενος Ἀθήνησιν ὑπὸ τῆς ἀρχῆς ἐπὶ τὸν θρόνον ἔφυγον; τούτων οὐκ οὔσης ἀνάγκης ἐμνημόνευσα λαμπρύνων ἄλλοις ἐμαυτόν; οὐκ ἔστι, παρακλήσεως δὲ ἕνεκα τοῖς νέοις πολλάκις, ᾧ τοὔνομα τοῦτο ὁ βαρὺς ἥκιστα ἂν προσήκοι.

VII. ἀλλὰ τοὺς παρ' ἑτέρων λόγους ὄντας ἢ σπουδαίους ἢ οὐ τοιούτους ἐκβάλλω ταῖς εἰς ἐμαυτὸν εὐφημί-

φημίαις; Ἐγὼ τὸν δεῖνα σοφιστὴν ἐνίκησα, καὶ τὸν δεῖνα ἐπεστόμισα, καὶ τὸν δεῖνα κατέβαλον, καὶ τὸν δεῖνα κατεπάλαισα, καὶ τὸν δεῖνα φεύγειν ἠνάγκασα, καὶ σοῦ ἐν Αἰγύπτῳ τοὺς πολλοὺς καὶ τοὺς Ἀθήνησι τοὺς τρεῖς εἰς φόβον κατέστησα, καλούμενος ὑπὸ τῆς ἐν ἑκατέρᾳ βουλῆς; οὐχ' ἑτέρων ταῦτα ἀπαγγελλόντων μεμαθήκατε; εἰ δ' οὐκ ἀπήγγελλον, ἠγνοεῖτ' ἂν ἕνεκά γ' ἐμοῦ τὰς νίκας. Ἐπεὶ καὶ περὶ τῶν εἰκόνων, καὶ ὧν ὑπὲρ αὐτῶν ἔγνωσαν οὐ μικραί τινες οὐδὲ ὀλίγαι πόλεις, οὔπω μὴ ἀκηκόατε, πεύσεσθε δ' ἴσως, οὐ μὴν ἐμοῦ γε λέγοντος. Καίτοι τοῦτόγε, οἷόνπερ οἵδε φασὶν ἀνθρώπου τί ποτ' ἦν, πάντα τόπον καὶ καιρὸν ἐμπιπλάναι τῶν τοιούτων ῥημάτων, καὶ ἡμέρας γε ἑκάστης τό τε πρὸ μεσημβρίας τό τε μετ' ἐκείνην.

VIII. Καὶ μὴν καὶ ὅστις γε εὖ ποιήσας πολλάκις μνημονεύει τῆς χάριτος, βαρὺς, εἴπερ ἐγγὺς μὲν τοῦτο τοῦ ὀνειδίζειν, λυπηρὸν δὲ ἐκεῖνο. σκοπῶμεν τοίνυν εἰ μὴ εὖ πεποίηκα τὸν ἐμαυτοῦ δεσμὸν μὲν ἰσχυρὸν ἀπορρήξας, ᾧ με κατέδησε βασιλέως ψῆφος ὃν πάντες

ſolummodo laudibus extollens? (an unqvam à me audiſtis). Ego hunc vel illum Sophiſtam vici, iſti vero os obturavi, illum proſtravi, illum pugnis qvaſi confeci, iſtum ut fugam arriperet adegi, atq; in Ægypto qvampluribus tribusq; apud Athenas metum injeci, à curia utrobiq; conſtituta advocatus? Nonne iſta omnia aliis nuntiantibus ad notitiam veſtram pervenerunt? namqve iſti niſi vobis illa nuntiaſſent, victoriarum mearum ſi per me ſtaret eſſetis ignari. Siqvidem nec de imaginibus, iisq; qvæ de illis à civitatibus nec paucis nec exigvis decreta fuerunt, aliqvid inaudiviſtis: Sed audietis fortaſſis, me tamen ea haudqvaqvã dicente. Atqvi hoc talis qvalem iſti deſcribunt hominis erat, omne nimirum temp⁹ omnemq; locum iſtiusmodi dictis implere, idqve omni die antemeridianis pomeridianisq; facere horis.

VIII. Præterea ille qvoq; moleſti nomen meretur, qvi ſi aliqvod beneficium in alium contulerit, freqventiorem ejus facit mentionem, ſiqvidem hoc opprobrio perqvam vicinum, iſtud vero grave eſt & tædio plenum. Conſideremus itaq; an beneficio vos haud affecerim, gravi iſto disrupto vinculo, qvo Imperatoris me con-

Aa ſtrin-

ſtrinxerat decretum, qvod notum nemini non ex vobis eſt: atq; ad vos arrepto aleæ pleno itinere, itinere Imperatoris voluntati adverſo: & ſplendidiſſimis incrementis arti dicendi comparatis? Hoc itaq; beneficium an civitati ſine ulla intermiſſione objeci? qvis adeo qvæſo impudens eſt qvi id audeat dicere?

IX. Aſt ipſe (inqviunt) greſſus arrogans eſt atq; ſuperbus. Qvinam qvæſo greſſus? niſi aliqvis greſſum à morbo (deformatum) intelligat. Sed & oculorum obtutus, ſed & ſupercilium, ſed & vox (faſtum arguit.) Nonne vero venuſtum atq; jucundum me dicere eſtis ſoliti? hæccine itaq; nomina inter ſe conciliari poſſunt, ita ut unus idemq; ille moleſtus qvoq; merito appellari qveat? At ſunt nonnulli qvi eo qvod riſum penitus evitandum ſibi ducerent, iſtud cognomen tulerunt. Qvando igitur ego vel ridentes cohibui, vel nubem lætitiæ obduxi? Imo qvoties ipſemet ad riſum aliis præivi, cum tempus iſtud permitteret? Etenim ſerio aliqvo & cum cura agendo negotio ut in illud intenti ſimus poſtulante, indecens eſſet ſi qvis in riſum & ipſe effunderetur & ad eum alios provocaret. Ab iſto autem crimine tantum ego abſum, ut ne erga di-

ἴστε, δραμὼν δὲ ὡς ὑμᾶς οὐκ ἀκίνδυνον δρόμον, δρόμον ἐναντίον τῇ τοῦ βασιλέως ἐπιθυμίᾳ, ἐπίδοσιν δὲ λαμπρὰν τοῖς λόγοις ἐνεργασάμενος. ταύτην οὖν προφέρων τῇ πόλει τὴν εὐεργεσίαν οὐδ' ὁτιοῦν ἀνῆκα; καὶ τίς οὕτως ἀναιδὴς ὅστις εἰπεῖν τολμήσειεν ἄν;

IX. Ἀλλ' ἡ βάδισις φορτική. ποία; πλὴν εἰ τὴν παρὰ τοῦ νοσήματος λέγοι τις. ἀλλὰ τὸ βλέμμα, ἀλλ' ὀφρὺς, ἀλλ' ἡ φωνή. οὐ τὸν ἐπίχαριν με καλεῖν εἰώθατε; ταῦτ' οὖν οἷόν τε τὰ ὀνόματα συνελθεῖν, ὥστε τὸν αὐτὸν τοῦτον καὶ βαρὺν ἐν δίκῃ καλεῖσθαι; Εἰσὶ τοίνυν τινὲς οἱ τῷ τὸν γέλωτα καθάπαξ φυγεῖν ταύτην ἠνέγκαντο προσηγορίαν. πότ' οὖν ἡ διεκώλυσα γελῶντας ἢ νέφος ἐπήγαγον εὐφροσύνῃ; ποσάκις δὲ αὐτὸς ἡγεμὼν ἐγενόμην γέλωτος ἐν οἷς ἐξῆν; ἐπεὶ σπουδῆς γε καὶ προνοίας πραγμάτων ἐπιστρεφούσης πρὸς ἑαυτὴν, πονηρὸν ἂν ἦν γελᾶν τε αὐτὸν καὶ γελᾶν ἑτέρους ποιεῖν. Τοσοῦτον δὲ ἀπέχω ταύτης τῆς αἰτίας, ὥστ'

οὐδὲ

οὐδὲ πρὸς τοὺς φοιτῶντας τοιοῦτος γεγένημαι, ἀλλὰ ἡδονήν τινα τὴν ἀπὸ τῆς ἡμερότητος καταμιγνύω τῷ πράγματι, δι' ἣν οὐδὲν δέομαι πληγῶν, ἑκόντων ἅπαντα ποιούντων. Ἑτέρους δὲ ἴσμεν μυρίας ῥάβδους ἀνηλωκότας, οἳ οὔτε τοσοῦτο ἐδυνήθησαν, οὔτ' ἐκλήθησαν ὃ νῦν ἐγώ.

scipulos qvidem meos talem me gesserim, sed rebus seriis aliqvid semper amœni, qva sum morum mansvetudine, admiscere soleo: qvamobrem verberib⁹ etiam nihil habeo opus, sponte sua cuncta illis facientibus. Alios contra innumeros baculos novimus confregisse, qvi tamen neq; consecuti sunt tantum, neqve nomen qvod ego sortiti sunt.

X. Τί δ' ἐν ταῖς ἀρρωστίαις ἐστὶν εἰπεῖν; ὡς τοὺς μὲν ἄλλους δι' ἑκάστης ἡμέρας ἠξίουν παρ' ἐμὲ βαδίζειν, τοὺς δὲ καὶ νυκτὸς, ἐνίους δὲ μηδ' ἀπαλλάττεσθαι τῆς κλίνης, αὐτὸς δὲ ταύτην ἐλλείπων τὴν φόρον, εἰκός τι ποιεῖν ἐνόμιζον, τοῖς μὲν γὰρ πρέπειν τὴν λειτουργίαν, ἐμαυτῷ δὲ τὴν περὶ ταῦτα ἀτέλειαν. καὶ μὴν πάλαι μὲν ἑωρώμην θέων ἐπὶ τὰς θύρας τῶν ἀσθενούντων καὶ κλίμακας, νῦν δὲ φερόμενος τὰ μὲν ἵππῳ τάδε χερσὶν οἰκετῶν. Καίτοι τίς οὐκ ἂν ἱκανὴν ἔχειν ἀπολογίαν ἡγησάμενος τό τ' ἐν τοῖς ποσὶ κακὸν, τό τε γῆρας ταύτης αὐτὸν ἀφῆκε τῆς ταλαιπωρίας. ἀλλ' οὔτε τοῖς οὐκ ἐπισκεψαμένοις με κάμνοντα οὔπω πώποτε ἐμεμψάμην, αὐτὸς δὲ παρὰ δύναμιν πολλάκις ἧκον ἐπισκεψόμενος.

X. Qvid autem de me morbo aliqvo afflicto dicendum est? Nimirum qvod alios qvotidie ad me accedere velim, alios etiam noctu mihi adesse, qvosdam ne discedere qvidem à lecto patiar: ipse vero nemini istud pendens vectigal, id qvod fas est me facere existimem, illos enim istam servitutem, me autem immunitatem ab hujusmodi rebus decere. Atqvi & olim qvidem ego ægrotantium ostia & scalas pedes freqventare visus sum, & nunc qvoq; partim eqvo partim servorum meorum manibus vectus (id facio.) Ast enimvero qvis qvæso est, qvi excusando sibi & pedum malum & senectutem omnino sufficere existimans, sibi ipsi ab ista (visitandi alios) molestia vacationem non indulserit? Præterea ego iis qvi me ægrotantem non visitarunt nunqvam id exprobravi, ipse vero etiam præter vires haud raro alios visitaturus accessi.

XI. Qvid supereſt? Scilicet inter declamandum (puto) moleſtus ſum atq; moroſus, plauſum, qvo me nunqvam non (auditores) proſeqvuntur, ingens licet ſit atq; egregius, tanqvam minorem qvam par ſit reprehendens, vocibusq; conſvetis novam qvandam addi cupiens, imo non magis ac ſi lapis eſſem laudibus in me profuſis moveri ſolitus, atq; nec oculis nec manu nec ſvavi aliqvo riſu laudatoribus meis honorem referens. Aſt ego mihi conſcius ſum verbis qvoq; illos à me eſſe cohibitos, rogante eos ne adeo ſeipſos ferirent, neq; dum me cuperent ornatum, ſibi ipſis ægre facerent. Qvæ autem Platonis atq; Demoſthenis cauſa indignabundus ſæpe protulerim, qvandoqvidem ab auditorib⁹ injuria affecti fuerint, clamoribus qvippe ſuis efficientibus, ut multum à ſe diſtantes (orationis) partes cohærere viderentur, omnes noſſe arbitror. Etenim præfamine etiam qvodam (plauſibus) iſtis finem impoſui, aut potius imponere volui, attamen hodienum idem adhuc facere ſuſtinent.

XI. Τί λοιπόν; ἐν τοῖς ἐπιδείξεσίν εἰμι βαρὺς, τὸν μὲν ἀεὶ γιγνόμενον κρότον κἂν ᾖ πολὺς ὡς ἐλάττω τοῦ δέοντος αἰτιώμενος, ταῖς δ' εἰωθυίαις φωναῖς προστιθέναι καινὴν ἀξιῶν, τὰς δὲ εὐφημίας ὥσπερ λίθινος δεχόμενος, καὶ οὔτε ὀφθαλμοῖς οὔτε μειδιάματι τιμῶν. Ἐγὼ δὲ αὐτοὺς οἶδα καὶ ῥήμασιν ἐπισχὼν, δεόμενος μὴ οὕτω λίαν κόπτειν αὐτοὺς, μηδ' ἐν οἷς ἐμὲ κοσμοῦσι ταλαιπωρεῖν. ἃ δ' ἠγανάκτησα πολλάκις ὑπὲρ Πλάτωνος καὶ Δημοσθένους ὁπότε ἀδικοῖντο ὑπὸ τοῦ θεάτρου τὰ πολὺ διεστηκότα συναγόντων ταῖς βοαῖς, οἶμαι πάντας εἰδέναι. Καὶ γὰρ δὴ καὶ προλόγῳ ταῦτα ἔπαυσα, μᾶλλον δὲ ἐβουλήθην μὲν, ἔτι δὲ ταὐτόν ἐστιν ὃ τολμᾶται.

XII. Et ipſam qvidem declamationũ freqventiam poſtqvam tædioſam nonnullis eſſe comperi, (exiſtimaveram namqve ſtolidus ego, gratiam apud eos me initu-

XII. αὐτὸ τοίνυν τὸ πλῆθος τῶν ἐπιδείξεων ἐπειδή τινας ᾐσθόμην δυσχεραίνοντας, ᾤμην δέγε αὐτοῖς ὁ ἠλίθιος χαρίζεσθαι τῇ πυ-

κνό-

κνόπτη, κατέλυσα· καὶ ἃ πρότερον ἐν πλείοσι, ταῦτα νῦν ἐν τοῖς φοιτῶσι δεικνύω· οὕτω πάνυ δέδοικα τὸ δοκεῖν εἶναι βαρύς. νὴ Δί' ἀλλὰ τούτων μὲν οὐδεὶς αἰτιᾶται, ἐκεῖνο δὲ, τὸ τοὺς πάλαι μὲν ὄντας ποθεῖν τε καὶ ἐπαινεῖν, τῶν παρόντων δὲ κατηγορεῖν, καὶ τότε μὲν φάσκειν εὐδαίμονας εἶναι τὰς πόλεις νυνὶ δὲ δυστυχεῖν, καὶ τοῦτον ἀεί τε καὶ πανταχοῦ λέγεσθαί μοι καθ' ἡμέραν τὸν λόγον. Εἰσὶ δὲ οἱ ταῦτα μεμφόμενοι καὶ οἱ τοῖς λόγοις ἀνιώμενοι τούτοις, οἷς τὰ παρόντα συνήνεγκε, οἷς δ' ἐλυμήνατο, τῶν ἐπαινούντων. γεγόνασι δὲ οὗτοι μὲν ἐξ ἐνδόξων ἄδοξοι καὶ ἐξ εὐπόρων ἄποροι, ἐκεῖνοι δὲ τοὐναντίον ἔνδοξοι καὶ πλούτῳ καὶ δυνάμει, ὧν τοσοῦτον ἀπεῖχον ταῖς ἐλπίσιν, ὅσον περ καὶ τοῦ πτήσεσθαι. οὐκοῦν τοῖς μὲν εὖ πράττουσι παρὰ τὴν ἀξίαν ἀηδύς εἰμι καὶ βαρὺς ταῦτα λέγων, τοῖς δ' ἐξ εὐδαιμόνων κατενεχθεῖσι κεχαρισμένος, οἷα δὴ συναχθόμενός τε καὶ πεπληγμένος ταῖς ἐκείνων συμφοραῖς.

rum, si in declamando crebrior essem) abolui: atq; ea qvæ coram pluribus antea, nunc discipulis tantum præsentibus exhibeo. Ita omnino cavi semper ne gravis atqve molestus cuiqvam viderer! At enimvero ob ista qvidem nemo me accusat, sed ideo, qvod eorum qvi olim exstiterunt præ me feram desiderium, eosqve laudibus ornem, præsentes autem reprehendam, atq; tum qvidem felices civitates fuisse, nunc vero esse miseras dicam, qvodq; tales sermones semper & ubiq; nullo non die in ore habeam. Qvi autem ista taxant, & ægre sermones hujusmodi ferunt, ii sunt, qvorum res præsenti rerum statu creverunt; contra qvi detrimentum ex eo passi sunt, inter laudantes nomen profitentur. Atq; hi qvidem ex nobilibus ignobiles, ex opulentis, egeni facti sunt: illi autem contra opibus facultatibusq; evasere illustres, à qvibus tam longe qvam à volandi facultate spes eorum antea erant remotæ. Illis itaq; qvi præter merita prosperis rebus utuntur, gravis sum atq; parum jucundus hujusmodi sermonibus utens: Iis vero qvi à felici statu fuerunt dejecti, acceptus sum atqve pergratus, utpote qvi eorum fatis indoleam iisqve gravissime afficiar.

XIII. Cur itaqve moleſtum & gravem me appellantes cum diſcrimine non loqvuntur, perexigua addita vocula, qvod ipſis (nimirum moleſtus ſim.) Sane enim omnibus ego non ſum moleſtus, verum iis, qvorum commodis aliorum mala inſerviunt. Si omnibus itaq; eſſem moleſtus, puderet me certe illorum de me ſermonum: ſi autem iis tantum (gravis ſum) qvorum talibus rebus nititur felicitas, gloriæ omnino id mihi duco. Atq; ex his qvidem qværere percuperem, an me in laudibus & reprehenſionibus iſtis verſantem mentiri dicant, an non? Si enim mentiri me ajunt, oſtendant qvæſo meliori antea civitates haud fuiſſe conditione. Si vera autem me loqvi (fatentur) cur indignantur? imo cur non veritatem gravem & moleſtam, moleſtum vero eam ſecutum appellant? Non enim ſermones mei res ut tales ſint effecerunt, ſed res qvod tales exiſterent, hujusmodi ſermones pepererunt.

XIII. Διὰ τί οὖν, ὅταν με βαρὺν καλῶσιν, οὐ προσδιορίζουσι, μικρόν τι προστιθέντες τὸ, σφίσιν. οὐ γὰρ ἅπασί γε ἐγὼ βαρὺς, ἀλλ' οἷς κακὰ τῶν πολλῶν ἀγαθά. πᾶσι μὲν οὖν βαρὺς ὢν ᾐσχυνόμην ἂν τοῖς λεγομένοις, εἰ δὲ τοῖς οὕτως ηὐτυχηκόσι, σεμνύνομαι, οὓς ἡδέως ἂν ἐροίμην, πότερά με ψεύδεσθαί φασι τοῖς ἐπαίνοις τούτοις καὶ τοῖς ψόγοις, ἢ οὔ; εἰ μὲν γὰρ ψεύδεσθαι, δειξάτωσαν ὡς οὐκ ἀμείνω ταῖς πόλεσι τὰ πρόσθεν. εἰ δ' ἀληθεύειν, τί χαλεπαίνουσι; τί δ' οὐχὶ τὴν ἀλήθειαν βαρεῖαν καλοῦσι, ἀλλὰ τὸν ἑπόμενον ἐκείνῃ βαρύν; οὐ γὰρ ὁ ἐμὸς λόγος τὰ πράγματα πεποίηκεν, ἀλλ' ὑπὸ τῶν πραγμάτων οἱ λόγοι τοιοῦτοι γεγένηνται.

XIV. Dixi magnum olim ſacrificiorum numerum, templaq; ſacra facientibus oppleta, ſolennes item epulas, tibias, cantiones, atq; coronas fuiſſe: in ſingulis autem templis exſtitiſſe opes, qvibꝰ cunctis omnino egenis ſubveniri poſſet. Qvid igitur locutus ſum à ve-

XIV. Εἶπον ὅτι πάλαι πολλαὶ θυσίαι, καὶ μεστὰ τῶν θυόντων τὰ ἱερὰ, καὶ θαλίαι καὶ αὐλοὶ, καὶ ᾠδαὶ, καὶ στέφανοι, καὶ πλοῦτος ἐν ἑκάστῳ, κοινή τις οὗτος τοῖς δεομένοις ἐπικουρία. Τί οὖν ἐψευσάμην; καὶ νῦν οὐ

νεὼς ἴδοι τις ἂν τοιούτους; μᾶλλον δὲ ἴδοι τις ἂν πενίαν ἑτέρωθι τοσαύτην; Εἰσὶ μὲν οἱ ὡς ἥδιστ' ἂν θεοὺς ἀναθήμασι τιμήσαιεν. Ἴσασι δ' ὡς εἰ κομίσαιεν ἐκεῖσε ταῦτα ἑτέρων ἐστίν, ὅπου καὶ τὴν πολλὴν ἑκάστου τῶν θεῶν γῆν ἕτεροι γεωργοῦσι, καὶ τῆς προσόδου μέτεστι τοῖς βωμοῖς οὐδοτιοῦν.

XV. Εἶπον ὅτι τοῖς περὶ τὴν γῆν πονοῦσιν ἦν κιβώτια πάλαι καὶ ἐσθὴς καὶ στατῆρες, καὶ μετὰ προικὸς οἱ γάμοι. νῦν δὲ διὰ πολλῶν μὲν ἐρήμων ἥξεις ἀγρῶν, οὓς τὸ πιέζεσθαι ταῖς εἰσπράξεσιν ἐκένωσε, προστεθέντος ἑτέρου κακοῦ μείζονος τοῦ τὰ ἄντρα σφῶν αὐτῶν ἐμπεπληκότων, τοῦ μέχρι τῶν ἱματίων σωφρόνων. Ὅσοι δὲ καὶ μένουσιν ἐν ἀγροῖς, οὐδὲν δέονται κλείειν θύρας, οὐδεὶς γὰρ φόβος ἀπὸ λῃστῶν τῷ γε οὐδὲν ἔχοντι.

XVI. ἀλλὰ τὰς βουλὰς ἐρεῖς; ἀλλ' εἰ καὶ μηδὲν ἄλλο διέκειτο κακῶς, τοῦτο γ' ἂν ἔπειθε μόνον

ritate alienum? An hodienum in iſto ſtatu templa qvis eſſe videat? Imo vero an qvopiam alio in loco tantam qvis videat penuriam? Eqvidem minime deſunt qvi Deos qvam lubentiſſime donariis honorent. Aſt vero norunt, qvod, ſi allata ad eos illa fuerint, in aliorum ſint perventura poteſtatem; qvousqve nimirum ampliſſimos etiam ſingulorum Deorum agros alii colunt, neq; ad aras eorum reditus ullo modo perveniunt.

XV. Dixi iis qvi in ruſticis operibus verſabantur olim fuiſſe Ægyptia pocula, veſtimenta item & pecunias, nec ſine dote nuptias eos feciſſe. Hodie vero multos peragrabis agros deſertos, qvos ideo inanes deſeri contigit qvod exactionibꝰ opprimerentur, alio adhuc eoq; graviore accedente malo, eorum nimirum (avaritia) qvi ſuas arcas implere ſategerunt, qviqve nulla alia re qvam veſtitu temperentiam præ ſe ferebant. Qvotqvot autem in agris adhuc ſunt reſidui, ut fores claudant opꝰ non habent, nihil enim habenti à latronibus qvidqvam metuendum non eſt.

XV. Verum qvid, inqvies, de curiis? Sane ſi nihil aliud male ſeſe haberet, vel ea qvæ ad has pertinent ſola nobis perſvaderent ut

ea

ea qvæ dico dicamus. Sexcentorũ enim qvi olim erant (decurionũ) loco, ne Sexaginta qvidem hodie, imo qvid Sexaginta dico, ne Sex qvidem nonnullis in locis habentur. Sed dantur civitates in qvibus unus idemq; operum est exactor, & lavat, rursumq; lavat. Qvid hoc est ænigmatis? Ita nempe lavat, ut ligna idem qvoq; bajulet: fitq; amphorã arripiens balneator servus mediastinus. Inde, hoc qvidem calidam, altero vero frigidã poscente, ille, cum dividi (omniaqve una obire munia) non possit, alterutrius iram ferre cogitur. Attamen apud nos in eo statu res neutiqvam sunt: atq; ne etiam sint unqvam deinceps, faciat Jupiter. Verum non id nunc spectandum ubi eo statu res non sint, sed hoc, qvod, ubi in hoc statu sunt, ibi sint.

XVII. Atq; illis qvidem curiis, qvibus terra est, vectigalium magnitudine ad pessimum statum deducta, pereundum fuit, cum nemo hujusmodi terram magnopere appeteret, neq; emere vellet. Qvæ vero meliorem habebant, illi loco eorum qvi hæreditatis jure eam obtinerent, illos possessores nanciscebãtur, qvi opibus qvibus emere possent pollerent. Deinde Decuriones perqvam tenuis sunt conditionis & numero exigui, nec pauperes tantum, sed ad men-

λέγειν οἷάπερ λέγω. ἀντὶ μὲν ἑξακοσίων τῶν τότε, οὐδὲ ἑξήκοντα νῦν· ἑξήκοντα εἶπον· οὐδὲ μὲν οὖν ἓξ παρ' ἐνίοις· ἀλλ' εἰσὶ τῶν πόλεων ἐν αἷς ὁ αὐτὸς εἰσπράττει, λούει, καὶ πάλιν λούει. Τί οὖν ἐστι τὸ αἴνιγμα; λούει τε τῇ χορηγίᾳ τῶν ξύλων, καὶ τὸν ἀμφορίσκον λαβὼν ὁ βαλανεὺς λειτουργῶν γίγνεται. Εἶθ' ὁ μὲν θερμὸν ὁ δὲ ψυχρὸν ὕδωρ ἐξήτησε, τῷ δὲ, οὐκ ἔνι γὰρ μερισθῆναι, τὴν θατέρου φέρειν ὀργὴν ἀνάγκη. ἀλλ' οὐ παρ' ἡμῖν ταῦτα, μηδέ γε ὦ Ζεῦ γένοιτο. ἀλλ' οὐ τοῦτο δεῖ σκοπεῖν οὗ ταῦτα οὐκ ἔστι, ἀλλ' ὅτι οὗ ταῦτά ἐστιν ἔνι.

XVII. καὶ μὴν αἷς μὲν τῶν βουλῶν ἡ γῆ πονηρὰ τῷ μεγέθει τῶν φορτίων ἀπολώλασιν, οὐδενὸς τῆς τοιαύτης ἐρῶντος γῆς, οὐδὲ ὠνουμένου. παρ' αἷς δὲ βελτίων, ἀντὶ τῶν κεκληρονομηκότων ἔχουσι τοὺς πρίασθαι δυναμένους δεσπότας. Εἶθ' οἱ πολιτευόμενοι ταπεινοὶ καὶ ὀλίγοι, καὶ οὐ πένητες μόνον, ἀλλ'

ἤδη

ἤδη καὶ πτωχοί. οἱ δὲ οὐκ οἶδ' ὁπόθεν εἰσπεσόντες θέντες τιμὴν, τὸ γὰρ ἀληθὲς εἰρήσεται, τρυφῶσιν ἐν τοῖς ἐκείνων, οἱ μὲν οἰκίας, οἱ δὲ ἀγροὺς, οἱ δὲ ἀμφότερα κεκτημένοι. καὶ τὸ μὲν τῆς βουλῆς ἀξίωμα οὐδαμοῦ. σοβοῦσι δὲ οἱ ξένοι, καὶ γαμοῦσι, ἡμεῖς δὲ ὁρῶμεν καὶ συνδειπνοῦμεν, καὶ συνευχόμεθα γῆρας. βουλεύοντι δὲ οὐδεὶς ἂν δοίη κόρην, οὐχ οὕτω μισεῖ τῆς ἑαυτοῦ. μηνὸς ἂν δέοι τῷ δι' ἀκρίβειαν εἰπεῖν βουλομένῳ τὰς τῶν ἐν ταῖς βουλαῖς συμφοράς.

dicitatis ſtatum penitus redacti. Alii vero neſcio unde allapſi, pecunia data, verum enim erit fatendum, in bonis eorum delicianṫur, alii qvidem domos, alii agros, alii & hos & illas poſſidentes. Atq; curiæ qvidem nuſpiam obvia dignitas eſt. Peregrini vero ſuperbe de via ſibi cedi jubent, nuptiasq; celebrant: nosq; oculis noſtris id intuemur, & convivia cum iis inimus, & vitam iis una cum aliis apprecamur longævam. Decurioni autem nemo eſt qvi filiam ſuam collocet, ita enim nemo ſuam odio habet. Integro menſe opus habeat, qvi accurato ſermone perſeqvi triſtia curialium fata cupiat.

XVIII. Οἶδα καὶ ὑπὲρ τῶν στρατιωτῶν ὡς περὶ τῶν βουλευόντων στενάξας, οὐδὲ περὶ τούτων ἴσως ἀδίκως, πεινώντων καὶ ῥιγούντων οὐδ' ὀβολὸν ἐχόντων, διὰ τὴν τῶν λοχαγῶν καὶ στρατηγῶν δικαιοσύνην, οἳ τούτους μὲν ἀθλιωτάτους ποιοῦσιν, αὑτοὺς δὲ πλουσιωτάτους. πεινῶσι δὲ καὶ οἱ τῶν ἱππέων ἵπποι, ὁ δὲ λιμὸς οὗτος χρυσὸς ἐκείνοις πρὸς τῷ παρὰ τοῦ βασιλέως, ὃς διὰ τῶν χειρῶν τῶν στρατιωτῶν εἰς τὰς ἐκείνων ἔρχεται. Καὶ καλὸν μὲν ἐμέσαι καὶ μεθυ-

XVIII. Aſt ob milites etiam, pariter ac ob curiales ingemiſcere ſoleo: neq; ob illos forte injuria, fame & frigore laborantes, neq; obolum habentes, propter egregiam ſcilicet ordines ducentium & Imperatorum juſtitiam: qvi iſtos qvidem qvam miſerrimos, ipſos vero ſeſe qvam opulentiſſimos faciunt. Fame autem etiam eqvi conficiuntur eqvitū: atq; iſta fames aurum illis affert, præter id qvod ab Imperatore accipiunt: qvod nimirum per manus militum ad eorum manꝰ pervenit. Et inebriari qvidem turpiterq; id qvo ſeſe ingurgitaverant ege-

egerere, hisq; factis ad nova fercula cyathosq; subito iterum proruere (apud hos) virtus est. Contra turpe habetur corporis vacare exercitiis, decentibusq; laboribus in campo sese exercere. Indeq; in præliis nihil aliud facere opus habent hostes, qvam ut clamorem edant, tum enim alii metu correpti auffugiunt, qvisqvis autem substiterit (ab hoste qvicqvid voluerit) passurus subsistit. Atq; animæ qvidem ipsis sunt pavore correptæ, corpora vero umbris non multum dissimilia. Qvin ipsis etiam pedib⁹ terra est acerba, calceis destitutis. Namq; omnino & in uxorem & in liberos impensæ sunt faciendæ, null⁹ enim eorum est cui & isti & illa non sint. (Imperatores) autem neq; qvo minus matrimonia ineant impediunt, neq; an victus suppetat sive parentibus sive liberis curant. Cum itaqve in tot portiones dividendus sit militi commeatus, unde qvæso qvod sibi exsatiando sufficiat sumet? Qvod vero inde nascitur damnum, in militiam omnino redundat.

θῆναι, καὶ συνάψαι τούτοις εὐθὺς ἐδωδὴν ἑτέραν καὶ πόσιν. αἰσχρὸν δὲ αἱ μελέται, καὶ τὸ ἐν τῷ πεδίῳ πρέπουσι πόνοις αὐτὸν γυμνάσαι. Τοιγαροῦν ἐν ταῖς μάχαις ἀρκεῖ βοῆσαι τοῖς πολεμίοις, καὶ οἱ μὲν ὤχοντο ἀπιόντες, ὁ δὲ μένων πεισόμενος ἔμεινε. καὶ περιδεεῖς μὲν αὐτοῖς αἱ ψυχαὶ, σκιῶν δὲ οὐ πολὺ διαφέροντα τὰ σώματα. πικρὰ δὲ καὶ ἡ γῆ τοῖς ποσὶν ὑποδημάτων ἀπορίᾳ. δεῖ γὰρ δὴ καὶ εἰς γύναιον ἀναλίσκειν καὶ παῖδας, ἔστι γὰρ ἑκάτερον ἑκάστῳ. καὶ οὔτε τοὺς γάμους κωλύουσι, οὔτ' εἴτις ἂν γένοιτο τροφὴ καὶ ταῖς τικτούσαις, καὶ τοῖς τικτομένοις σκοποῦσι. τεμνομένου τοίνυν εἰς τοσαύτας τομὰς τοῦ σίτου τῷ στρατιώτῃ, πόθεν ἐκείνῳ κόρος; ἡ δὲ ἀπὸ τούτου βλάβη ζημία τῷ πολέμῳ καθίσταται.

XIX. Illis autem temporibus qvæ laudibus ego proseqvor, isto loco neutiqvam res erant. Sed imperatores non tam opum qvam gloriæ erant

XIX. Ἀλλ' οὐκ ἐν ἐκείνοις τοῖς καιροῖς οὓς ἐπαινῶ ταῦτα ἦν, ἀλλ' εὐδοξίαν μὲν ἀντὶ χρημάτων ἤρων οἱ ἡγεμόνες, τὰ δὲ τῶν στρατιωτῶν

τῶν

τῶν οὐδεὶς ἦν ἀφαιρησόμενος. οἱ δ' αὐτοὶ καὶ ἰσχυροὶ καὶ ἀνδρεῖοι, καὶ τεχνῖται πολέμων, καὶ οὐκ ἐγάμουν, ἀλλ' ὅπως μηδὲ δεήσονται γάμων εὕρητο. οἱ δέ γε ἵπποι φέροντες τοὺς ἱππέας, ἥδιστον μὲν οἰκείοις θέαμα, φοβερὸν δὲ τοῖς ἀντιπάλοις, καὶ ἦν εἰρήνη παραινούντων ἑαυτοῖς τῶν βαρβάρων τὴν ἡσυχίαν ἄγειν.

XX. Εἰ δὲ δεῖ καὶ περὶ τῶν τὰ ἔθνη διοικούντων ἀρχόντων εἰπεῖν, ἦρχον μὲν οἱ βέλτιστοι κριθέντες. τούτων οἱ μὲν ἐμμείναντες τῷ τρόπῳ κατεγήρων ἐν τοῖς θρόνοις, οἱ δὲ ἐκπεσόντες ἑαυτῶν, ἀπέθνησκον, καὶ οὐκ ἦν παραίτησις. τοῦτ' οὖν ἐποίει τοὺς νόμους κρατεῖν. ἀλλὰ νῦν τρέχει μὲν ἐπὶ τὴν ἀρχὴν ὁ πριάμενος διωνηθεὶς, μεταστρέφεται δὲ περισκοπῶν, μὴ οὐ πολλοὺς ἀπέχει σταδίους ὁ διαδεξόμενος. ὁμολογεῖ δὲ εὐθὺς ὡς ἧκε ληψόμενος, καὶ τοῦτο τῆς ἀρχῆς τὸ προοίμιον. ἐν δὲ τοῖς ἁπάντων ὀφθαλμοῖς τὰ πρότερον ἐν σκότει γιγνόμενα τολμᾶται. Κἂν ἐξέλθῃ τῆς

cupidi, nec qvisqvam erat qvi milites ſuis defraudaret. Ipſi autem & corpore valebant, & animo, belliq; artes exacte callebant, nec uxores ducebant: verum ut ne opus qvidem iis haberent, via tum inventa fuit. Eqvi præterea eqvites geſtantes jucundiſſimum ſuis, hoſtibus contra terribile exhibebant ſpectaculum. Paxq; adeo vigebat ſibi ipſis perſvadentibus Barbaris ut qviete ſe gererent.

XX. Si autem de Præſidibus etiam dicendum eſt, qvi populis & gentibus præſunt, olim qvidem ii iſtum honorem conſeqvebantur, qvi optimi omnium judicio erant. Ex his autem qvotqvot mores iſtos ſervabant, in thronis ſuis conſeneſcebant: qvi vero à ſe ipſis diſcedebant morte mulctabantur, qvam nulla ratione effugere dabatur: atq; hac ratione efficiebatur ut leges obſervarentur. Hodie vero Prætoris officium involat qvisqvis emendo illi par eſt, atq; caput hinc inde verſat, circumſpiciens an multis adhuc ſtadiis abſit (qvi eum loco ſuo dejiciat) ſucceſſor. Simul ac vero iſte venerit, locum ejus occupaturus, cedit; atqve iſtud magiſtratus initium eſt. In omnium autem conſpectu geruntur audaciſſime, qvæ non niſi in tenebris olim fiebant. Siq; abroga-

rogatus cuiqvam magiſtratus fuerit, exiguam aliqvam partem eorũ (qvæ injuſte atq; avare deglutivit) evomens, longe majorem decoqvit. Moleſtusne itaq; & moroſus ſit qvi partim odio partim admiratione iſta proſeqvitur?

XXI. Verum licet etiam reliqva omnia ita comparata eſſent, ut contentus eſſe rebus præſentibus poſſem, nonne merito vel ea ſola qvæ ad rhetoricam facultatem & eloqventiæ ſtudia ſpectant me graviſſime exacerbarent? Olim enim qvidem (recitatæ orationes) fulminis inſtar effulgebant, hodie autem tenebris qvaſi ſunt involutæ: olim undiqvaq; confluentes juvenes trahebant, hodie vero contemnuntur. Atqvi ſaxis iſti ſimiles eſſe videntur, in qvæ conjiciens ſemen furere merito dicatur, (& operam) & ſemen perdens. Aliunde autem nunc (expectantur) fructus à Romana nimirum, o alma Minerva, lingva, legibusq;, qvas olim earum peritos afferre oportebat, ſtantesqve & in oratorem intuentes expectare iſtud (mandatum ejus) *heus recita*. Imo & amanuenſes maximos hodie magiſtratus obtinent, ille autem qvi dicendi facultatem iſtorum loco ſibi comparavit deridetur ab iſtis, ipſe vero animi ægritudine conficitur.

ἀρχῆς μικρόν τι τοῦ παντὸς ἐξεμέσας τὸ πλέον κατέπεψε. βαρὺς οὖν ὁ τὰ μὲν μισῶν, τὰ δὲ θαυμάζων εἶεν.

XXI. Εἰ δὲ δὴ καὶ τἄλλα με πάντα φίλον ἐποίει τοῖς παροῦσιν, οὐκ ἄν με καὶ μόνα τὰ περὶ λόγους εἰκότως ἐξεπολέμωσεν; οἱ πάλαι μὲν ἤστραπον, νῦν δ' εἰσὶ σκοτεινοί. καὶ πάλαι μὲν εἷλκον τὴν πανταχόθεν νεότητα, νῦν δ' οὐδὲν εἶναι κέκρινται. ἀλλ' οἱ μὲν ἐοικέναι δοκοῦσι πέτραις, εἰς ἃς ὁ σπείρων μαίνεται προσαπολλὺς τὴν σποράν. Καρποὶ δ' ἑτέρωθεν ἀπὸ τῆς Ἰταλῶν φωνῆς, ὦ δέσποινα Ἀθηνᾶ, καὶ τῶν νόμων, οὓς ἔδει πρότερον φέροντας τοὺς ἐπισταμένους ἑστάναι πρὸς τὸν ῥήτορα βλέποντας, ἀναμένοντας τὸ, ὦ οὗτος ἀναγίνωσκε. Ἤδη δὲ καὶ ὑπογραφεῖς ἐν ταῖς μεγίσταις ἀρχαῖς, ὁ δὲ τὸ λέγειν ἀντ' ἐκείνου μαθὼν ὑπ' ἐκείνων καταγελᾶται, καὶ αὐτὸς ὀδύρεται.

πολ-

πολλοὶ δὲ πολλὴν οὐσίαν ἐκ συνηγοριῶν σεσωκότες, ἐκπηδήσαντες ἐκ τῶν δικαστηρίων ὁπλῖται γεγένηνται, οὐ τῆς ἐκ τῶν χειρῶν δόξης ἐπιθυμοῦντες, ἀλλ' εἰδότες ὅτι δορυλέγουσιν εὐθὺς ὑπάρξει γαμεῖν, καὶ τὰ τῆς γυναικὸς ἐσθίειν. πολεμίου δὲ ἐπελθόντος ἐν ἀκμῇ μάχης, ῥᾷστον ἀντὶ τῶν χειρῶν χρήσασθαι τοῖς ποσὶν, οὐκ ὡς ἐσομένων εὐθυνῶν.

Præterea multi cauſis defendendis qvamplurimis opibus ſervatis, è curia atq; judiciis ſe qvaſi proripientes ad arma ſe contulerunt, non qvod gloriæ manu ſtrenua ſibi parandæ eſſent cupidi, ſed qvod noverunt militibus matrimonia contrahere & uxorum ſuſtentari bonis ſtatim licere. Si autem bellum aliqvod ſupervenerit, in ſummo prælii fervore facillimum eſt pedibus uti, ubi manibus utendum erat, cum nulla omnino ejus rei metuenda ſit pœna.

XXII. Τῶν τοίνυν καλουμένων σημείων τρεψαμένων μὲν τὸν Ἑρμῆν, τρεψαμένων δὲ τὰς Μούσας, τῆς δ' οὔσης περὶ ἐκείνας εὐδαιμονίας εἰς αὑτὰ μεταθέντων, καὶ τῶν μὲν τεταπεινωμένων, τῶν δὲ σὺν γνάθους φυσώντων, ἀγανακτεῖ τις εἰ τῆς τέχνης ἀχρήστου μοι γεγενημένης ἀλγῶ; ἀλλ' οὐχ ὑπὲρ ταύτης φασὶ μόνον ἀλγεῖς, ἀλλ' ὅλως ἐπιλαμβάνῃ μὲν τῶν νῦν, ὑμνεῖς δὲ τὰ πρότερα καὶ περιεργάζῃ. Τίνα οὖν βέλτιστοι παραβαίνων νόμον, τίνας ὑπερβαίνων ὅρους τῇ περὶ ταῦτα λύπῃ; πῶς ἀδίκημα γίγνεται τὸ τοῖς πράγμασι κακοῖς συνάχθεσθαι;

XXII. Cum itaq; iſta qvæ dicere ſolemus ſigna in fugam Mercurium, in fugam Muſas qvoq; verterint, earumq; felicitatem ad ſe transtulerint: atq; adeo hæ qvidem abjectæ jaceant, illa autem ſuperbe malas inflent; an qvisqvam qvæſo ægre ferre poteſt, me graviſſimum dolorem inde perſentiſcere qvod ars mea inutilis mihi fuerit reddita? Aſt inqviunt non ejus ſolummodo cauſa doles, ſed omnia univerſim præſentia reprehendis, eum vero qvi olim obtinuit rerum ſtatum celebras, eumq; curioſe atq; inaniter obſervas. Contra qvam itaq; o mei, hoc faciens legem impingo? aut qvos limites meo ob iſta mœrore tranſilio? An injuſtum qvæſo dicetis qvod rebus peſſime ſeſe habentibus aliqvis indoleat? Ego enim

qvidem humanitatem id interpretor, si non modo ea qvæ sibi ipsi obtingunt mala graviter aliqvis ferat, sed idem etiam faciat si alii cuipiam illa obveniant. Multosq; novi non suam tantummodo conditionem, si aliqvid secus ipsis obtingat, plangentes, sed in tragœdiarum etiam recitationibus lacrymis libros humectantes, tales itaq; cur pari modo non traducitis?

XXIII. Sane magis obvium est iis dicere, qvid vero vobis cum Niobes liberis rei est? aut qvid ad vos si ex Cadmi filiabus aliqva natum suum interemit? Anne vero Laium parentem habetis, aut fratrem Oedipum? An mater vobis Hecuba, aut avunculus Corinthius Creon, aut consobrina Glauca est? Nonne haud ita pridem Hippolytum tam acerbis prosecutus sum lacrymis, ac si ipse præsens adesset, dirumq; ejus casum oculis meis intuerer? Qvid itaq; est qvod vitio mihi non vertatur, si tristibus qvæ ante Trojæ fata evenere rebus percelli me sentiam? Imo vos ipsi per Jovem, si qvando juvenis alicujus ducitur funus, parentibus ejus id seqventibus, illud una cum ipsis efferentes nonne in lacrymas vos effunditis, cum tamen nulla id cogat cognationis ratio? Num autem reprehensores ea

Ἐγὼ μὲν γὰρ χρηστότητος εἶναι νομίζω τὸ μὴ μόνον ὑπὲρ τῶν οἰκείων ἀνιᾶσθαι κακῶν, ἀλλὰ κἂν τοῖς ἑτέρῳ συμβαίνουσι ταὐτὸ ποιεῖν. καὶ οἶδα πολλοὺς οὐ μόνον τὰ καθ' αὑτοὺς εἰ ἀτυχεῖεν ἐλεοῦντας, ἀλλὰ κἂν ταῖς τῶν τραγῳδιῶν ἀναγνώσεσι δάκρυα κατὰ τῶν βιβλίων ἀφιέντας, πῶς οὖν οὐχὶ καὶ τούτους κακίζετε;

XXIII. Ῥᾴδιον γέ τοι πρὸς αὐτοὺς λέγειν· Τί δὲ ὑμῖν μέλει τῶν Νιόβης τέκνων; ἢ εἴ τις Κάδμου θυγάτηρ τὸν αὑτῆς ἀπέκτεινε; Λάϊος δὲ ὑμῖν πατὴρ, Οἰδίπους δὲ ἀδελφός; Ἑκάβη δὲ μήτηρ, Κρέων δὲ ὁ Κορίνθιος θεῖος, Γλαύκη δὲ ἀνεψιά; πρώην Ἱππόλυτον τὸν Εὐελπίδου θρήνων οὐκ ἠξίωσα τοσούτων, ὅσωνπερ ἂν εἴπερ ἦν καὶ ἑώρων τὸ πάθος; τί οὖν οὐκ ἐγκαλοῦμαι ταῖς πρὸ τῶν Τρωϊκῶν συμφορῶν πληττόμενος; ὑμεῖς δὲ, ὦ πρὸς Διὸς, νέων ἐκφερομένων καὶ πατέρων ἀκολουθούντων συνεκφέροντες οὐ θρηνεῖτε, καὶ ταῦτα οὐδεμιᾶς ἀναγκαζούσης συγγενείας; Τοὺς ἐπιτιμῶντας οὖν εἰκότως

κότως ἂν ἔχοιτε, καὶ μὴν ἐν εὐεργέταις οἷς ταῦτα εἰσενηνόχατε γονεῦσιν ἠρίθμησθε. Εἰ δ' οὐδὲν δεινὸν τὸν οὐ προσήκοντα ἀποθανόντα δακρύειν, πῶς δεινὸν τοὺς ζῶντας ἐν ὀδύναις, ὃ πολὺ τοῦ θανάτου πικρότερον;

propter vosmet mereri existimatis? Imo potius beneficio parentes, qvibus hoc præstitum à vobis est, affecisse putamini. Si absonum autem non est eum qvi nihil ad nos pertinet fatis concedentem lacrymis proseqvi; cur parum conveniens sit miseram vitam, qvæ morte multo est gravior, ducentibus (illacrymari)?

XXIV. Εἰ δ' ἄξιον ἀθυμεῖν κακῶς φερομένης πόλεως, διὰ τί μὴ καὶ ἔθνους; Εἰ δὲ ἑνός, διὰ τί μὴ καὶ πλειόνων; ἀλλ' ἐμοὶ μὲν τοὺς συναχθομένους, εἰ καὶ πλεῖστον ἀπέχοιεν τῶν περὶ λόγους φιλῶ. Τοὺς δ' ἐν ἑτέροις ζῶντας εἰ μὴ τῶν αὐτῶν ἀξιοίην οὐκ ἀδικήσω; οὐκ ἐσμὲν Κύπριοι, σὺν Ἀδραστείᾳ δ' εἰρήσεται, τῷ σεισμῷ κατενεχθεῖσαν οὐκ ἐπίδομεν τὴν πόλιν; ἀλλ' ὅμως οἰμωγαὶ καὶ ὀδυρμοὶ, καὶ ὦ πόλεις ποῦ ποτε ἄρα ἐστέ, πολλῶν ἦν ἀκούειν λεγόντων. καὶ οὐδεὶς ἐπέπληξεν εἰ το-

XXIV. Si autem urbe aliqva gravissimis malis oppressa dolere bono viro indignum non est, cur integra aliqva gente (in talem deveniente conditionem) facere id non liceat? Et si ob unam gentem, cur non ob plures etiam (ut id faciamus nobis concedatur)? Sane ego qvidem eos qvi meis afficiuntur calamitatibus non amare non possum, licet à dicendi (qvod ego profiteor) studio longissime sint remoti. Nonne autem injustus sim, si vel locorum intervallis vel vitæ genere à me sejunctis idem præstare nolim? Cyprii non sumus, absit verbo invidia, an propterea terræ motu eversam non respiciemus (eorum) urbem? Imo potius gravissimos gemitus planctusq; (istæ apud nos excitarunt ruinæ) multorumq; auditæ sunt voces, o urbes, clamantium, ubinam igitur estis? nec qvisqvam est qvi reprehendere nos audeat, qvod tanta insula à mari

mari tantum non dissipata, nostras qvoq; esse aliqvas in illo casu partes existimaverimus. Qvid itaq; sibi volunt rerum qvæ ad nos haud pertineant studium nobis objicientes?

σωτης τῆς νήσου διειργομένης τῇ θαλάττῃ μετέχειν τῆς ξυμφορᾶς ἐνομίζομεν. Τί οὖν αὐτοῖς ἡ περιεργία βούλεται;

XXV. Eqvidem non copiarum Dux ego sum, neq; in Thracia commissis præliis sive Imperatoris sive militis partes sustinui: Neq; in excelsa arbore qvadam constitutus magnæ illius pugnæ fui spectator. Nihilominus tamen conflictus illius ubi audivissem eventum, & faciem tundens, & pilos vellens, tantorum malorum causas mecum ipse scrutatus sum, qvas inseqventi die aliis qvoqve exposui. Anne itaq; secus aliqvid istis commissum à me fuit? At qvis est qvi hoc dicere audeat?

XXV. οὐκ εἰμὶ μὲν τῶν δυνάμεων ἡγεμὼν, οὐδὲ ἐκοινώνησα τῶν ἐν Θρᾴκῃ παρατάξεων οὔτε ὡς στρατηγὸς οὔτε ὡς στρατιώτης. ἀλλ' οὐδὲ ἀπὸ δένδρου ποθὲν ὑψηλοῦ τὴν θέαν ἤνεγκα ἂν τῆς μεγάλης ἐκείνης μάχης. ἀλλ' ὅμως ἀκούσας τῆς συμβολῆς τὸ πέρας, τότε μέτωπον ἔπληξα καὶ τῶν τριχῶν ἔτιλα, καὶ τὰς αἰτίας πρὸς ἐμαυτὸν ἐζήτησα τῶν κακῶν, ὧν τῆς ὑστεραίας καὶ πρὸς ἄλλους ἐμνήσθην. Ἡμάρτανον οὖν τούτοις; καὶ τίς ὁ τοῦτο φήσων;

XXVI. Eqvidem curialis non sum, sed dicendi arti curas meas sinor impendere. Licet tamen nihilominus mihi & curialium dolere paupertatem, & eorum qvi magistratibus imminent apparitorum ingentes opes. Qvorum nonnulli cum carnibus, alii vero panibus oleribusq; vendendis antea operam suam locaverint, jam illorum creverunt opibus, nihil honoribus iis inferiores, tanta nimirum auri qvod pos-

XXVI. οὐ βουλεύω μὲν, ἀλλ' ἀφεῖμαι τῆς περὶ τοὺς λόγους φροντίζειν. ἄχθεσθαι δὲ ἔξεστί μοι καὶ τῇ τῶν βουλευόντων πενίᾳ, καὶ τῷ τῶν τοῖς ἄρχουσι ὑπηρετούντων πλούτῳ. ὧν ἔνιοι πέρυσι κρέα πωλοῦντες, οἱ δὲ ἄρτους, οἱ δὲ λάχανα, ταῖς ἐκείνων οὐσίαις μεγάλοι γεγένηνται, περὶ τιμῆς οὐδὲν διενεχθέντες, τοσοῦτος αὐτοῖς ἐστιν

ἐστιν ὁ χρυσός. οἱ δὲ καὶ τῷ μεγέθει τῶν οἰκιῶν λυποῦσι τοὺς γείτονας, οὐκ ἐῶντες τῆς ἡμέρας ἀπολαύειν καθαρῶς. Εἶτ' ἐκεῖνοι μὲν οὐδὲν ἀδικεῖν σοι δοκοῦσι τῇ μεταβολῇ καὶ τῆς τῶν πραγμάτων διορυχαῖς; Εἰ δέ τις ἐπὶ τούτοις οὐ δύναται σιωπᾶν, φορτικὸς οὗτός ἐστι καὶ βαρύς.

sident vis est. Imo sunt nonnulli eorum ingentibus domorum substructionibus graves vicinis, qvo libera luce frui possint impedientes. Jam vero isti nihilne vobis perperam facere videntur rerum statum mutantes atq; evertentes? Et tamen si qvis istis de rebus silere non potest, gravis audit atq; molestus.

XXVII. Ἀλλὰ σὺ μὲν, ἐὰν σοί τις τῶν συγγενῶν ἴσος γένοιτο κατὰ πλοῦτον, ἀποπνίγῃ καὶ τὸ πρᾶγμα οὐκ ἀνεκτόν, καὶ ἥδις' ἂν δίκην ἔλαχες τῇ τύχῃ. Ἐμὲ δὲ αὐτὴν ὡς δίκαια ποιοῦσαν ἐπαινεῖν ἠξίους, οὕτω πολλῇ περὶ τοὺς ἀνθρώπους ἀδικίᾳ κεχρημένην καθ' ἑκάτερον, καθελοῦσαν μὲν οὓς εὖ ποιεῖν ἐχρῆν, δοῦσαν δὲ τὰ παρ' αὐτοῖς τοῖς καθάρμασι. ἢ καὶ τὸν τῶν ἡνιόχων πλοῦτον ἐπαινεῖν με προσήκει, καὶ ὅς ἐστιν ἑτέροις τισὶν ἐπί τινι γέλωτι; καὶ τὸ πρόχειρον εἶναι ζώνης τυχεῖν; καὶ τὸ τοὺς νεανίσκους ἀναισχυντεῖν, καὶ τὸ τοὺς πατέρας ταῦτα ὁρῶντας ἀνέχεσθαι; καὶ τὸ τῆς μὲν ἡμέρας τὸ πλέον καθεύδειν, τῆς τε νυκτὸς ἐν τῷ μέλλειν λοῦσθαι δαπανᾶν; ἐν ᾧ δὲ μέλλουσιν ὅ, τι καὶ ὅπου δρῶσιν οὐ λέγω.

XXVII. Atqvi tu qvidem si æqvalium aliqvis opulentia par tibi evadat, rumperis, nec toleranda tibi res illa videtur, qvin etiam dicam propterea fortunæ scribere cuperes. Me vero eam tanqvam justitiæ observantissimam prædicare jubes, cum tam injuste erga homines utrinq; se gerat, atq; evertat qvidem qvibus bene facere fas erat, opes autem eorum scelestissimis atq; impurissimis qvibusq; indulgeat. Nonne etiam (si illud à me postules) agitatorum mihi laudandæ divitiæ erunt, & eorum qvi aliorum risui atq; hilaritati inserviunt? Ars item eorum qvi crumenam aliis apte suffurari norunt? qvin & qvod impudice juvenes se gerant, patresq; id videntes conniveant? qvod totas fere dies stertant, noctem vero balneationum expectatione terant? qvid autem & qva ratione dum præstolantur agant, dicere supersedeo.

XXVIII. Qvatuor erant illi, cujus res præclaras nunqvam ſine animi dolore poſſum commemorare notarii, & ſeptemdecim Agentes in rebus. Qvi autem hiſce præerat, multorum annorum mercedem, metallorum Comitivam reportabat, reliqvi vero urbibus ornandis adhibebantur. Hodie contra illorum viginti ſupra qvingentos, iſtorum plus qvam decem millia aluntur. Atqve ei qvi illis præeſt qvandocunqve in mentem venerit, præfecto prætorii fieri licet. Hæc ſunt qvæ pungunt animam meam: de his qvo minus ea qvæ fas eſt dicam cohibere me neqveo. Et habeo ego qvoq; approbatores meos, qvemadmodum & vos in egregiis iſtis conviviis veſtris invicem vobis (aſſentamini,) in qvibus nimirum multa nivis copia eſt, multaqve inſolentia, & turpes contentiones, victoriæq; parum jucundæ, Deorum autem loco celebrantur hymnis ii qvi præſentium malorum nobis cauſa ſunt.

XXVIII. Τέτταρες ἦσαν ὑπογραφεῖς ἐκείνῳ περὶ οὗ λέγων τι καλὸν οἶδα λυπῶν, καὶ τὰς ἀγγελίας οἱ φέροντες ἑπτακαίδεκα. καὶ ὁ τούτοις ἐφεστηκὼς ἆθλον εἶχε πολλῶν ἐτῶν, τὴν περὶ τὸν χαλκὸν ἀρχήν, οἱ δ' ἄλλοι τὰς πόλεις ἐποίουν λαμπράς. τὰ δὲ νῦν οἱ μέν εἰσιν εἴκοσι καὶ πεντακόσιοι, οἱ δὲ τῶν μυρίων πλείους. ᾧ δὲ μέλει τούτων ὁπότ' αὐτῷ δόξειεν, ὕπαρχος ἀνεφάνη. Τούτοις κεντοῦμαι τὴν ψυχήν· περὶ τούτων οὐ δύναμαι μὴ τὰ δίκαια λέγειν. καὶ ἔχω γε τοὺς ἀποδεχομένους ὥσπερ ὑμεῖς ἀλλήλους ἐν τοῖς καλοῖς συμποσίοις, ἐν οἷς πολλὴ μὲν ἡ χιών, πολλὴ δὲ ὕβρις, αἰσχραὶ δὲ ἅμιλλαι, πονηραὶ δὲ νῖκαι, ὑμνοῦνται δὲ ἀντὶ τῶν θεῶν οἱ τῶν κακῶν τῶν παρόντων αἴτιοι.

XXIX. Aſt, inqviunt, ideo moleſtus es, qvod ſæpe adeo hoc facias. Anne vero ea qvæ recte dicuntur, ſi dicantur ſæpius, juſtæ contra eum, qvi dicit, criminationi locum poſſunt facere? id qvæſo qvî fieri qveat? Non juſta

XXIX. Τῷ πολλάκις γάρ φασι τοῦτο ποιεῖν βαρὺς εἶ. Τὸ πολλάκις δὲ λέγειν, ἃ καλῶς ἔχει λέγειν, τῷ λέγοντι μέμψιν ἂν ἐνεγκεῖν δίκαιον; καὶ πῶς; καὶ

γάρ

γὰρ οὐ δίκαια ἃ μὴ ἐξῆν. ἢ καὶ πολλάκις ἃ προσῆκεν; ὁρᾷς ὡς τοῖς αὐτοῖς κατὰ τὴν ἡμέραν ἑκάστην ἀλλήλους προσαγορευόμεθα, καὶ οὐκ ἐσμὲν βαρεῖς, οὐδὲ λυποῦμεν τοῖς ῥήμασιν, ἀλλ' ἡδίους ποιοῦμεν, ὁ δ' οὐ προσειπὼν ἠτίμασεν. οἱ δὲ περὶ τὰς τραπέζας ὑμῶν ᾄδοντες νέοι, καὶ ὑφ' ὧν τοῖς ᾄσμασι πίνετε, οὐ τοῖς αὐτοῖς ὑμῖν παραπέμπουσι τὰς κύλικας, καί εἰσιν ἡδίους αὐτοῦ τοῦ πόματος; πῶς οὖν ἐκεῖνο μὲν οὐ βαρύ, τοῦτο δέ; Εἰ γὰρ ἐκεῖνο τοῖς πότοις πρέπει, καὶ τοῦτο τῆς συμφορᾶς.

namq; ea ſunt, qvæ facere non decet. Niſi forte ea qvoq; qvæ fieri decet injuſta ſæpe eſſe qvis dixerit. Vides qvam iisdem qvotidie nos invicem verbis ſalutemꝰ, nec moleſti propterea audimus, nec qvenqvam verbis noſtris offendimus: qvin potius ut hilarem magis faciem induant efficimus: contra ſi aliqvem ſalutare neglexeris, contumelia eum affeciſſe videris. Imo & Juvenes qvi menſis adſtantes canunt, qvorumq; cantu vos demulcente bibitis, nonne iisdem ſemper uſi cantilenis calices vobis tradunt, & ſvaviores tamen ipſa potione vobis videntur? Qvi itaq; fit, ut hoc (qvod ego facio,) non vero illud moleſtum videatur? Sane enim ſi compotationibus hoc eſſe dicas conveniens, illud qvoq; calamitatibus noſtris conveniens eſſe defendam.

XXX. Οἶδα δὲ ἔγωγε πολλοὺς ἐπὶ δεινοῖς τισι ἐν θρήνοις ἀποθανόντας, ὧν οὐδεὶς κατηγόρησεν ὅτι μὴ προεπαύσαντο. ἀλλὰ καὶ καλῶς ἔδοξαν ᾐσθῆσθαι τῶν κακῶν αὐτῷ τῷ συμβεβιωκέναι τῇ λύπῃ. στῆσον τὴν λύμην τὴν περὶ ἕκαστον, καὶ

XXX. Sed & complures ego novi qvi ob graviora qvæ ipſis evenerant, inter medias lacrymas è vita exitum invenerunt, qvibus nemo tamen unqvam dicam ſcripſit, qvod anteqvam id fieret flendi finem non fecerint. Qvin potius eo qvo decet malorum ſenſu affecti fuiſſe videntur, eo qvod non niſi cum vita luctus eos deſeruerit. Fac modo ut finem ſortiatur qvæ ſingulis rebus nunc inhæ-

 ret

ret labes, moxqve videbis meis etiam ea de re ſermonibus te finem impoſuiſſe. Ea autem ſi ſemper procedit, cur lingvam meam pergere vetas? Ipſa enim rerum conditio ad verba (ejusmodi) me impellit: Tu autem idem fere facis qvod medicus, qvi ſi ſanare non valeret ulcus, prohibere tamen ei qvi graviter eo afficitur vellet, ne gemitum ullum emitteret. Redde veterem urbibus vigorem & pulchritudinem, moxqve palinodiam à me audies. Reſtitue priori ſuæ dignitati eloqventiæ ſtudia, & tunc ab ea ut tempora hæcce commendet poſtula. Si vero altius ſerpit morbus, majoraq; ſemper incrementa malum capit, & exigua videntur ſi cum præſentibus comparentur præterita, & in honore deteriora ſunt, meliora contra contemta jacent, cur laudare me (tantam) corruptionem cogis?

στήσεις μοι τοὺς περὶ αὐτῆς λόγους. Εἰ δὲ ἐκείνη χωρεῖ, τί μοι τὴν γλῶτταν ἀποστρέφεις; αὐτὰ γάρ με κινεῖ τὰ πράγματα πρὸς τὰ ῥήματα. σὺ δὲ ὅμοιόν τι ποιεῖς, ὥσπερ ἂν εἴ τις ἰατρὸς οὐκ ἔχων ἕλκος ἰάσασθαι, τὸν ὀδυνώμενον ἐκέλευε μὴ στένειν. ἀπόδος τὴν παλαιὰν ἰσχύν τε καὶ ὥραν ταῖς πόλεσι, καὶ τῆς παλινῳδίας ἀκούσῃ. Κατάστησον εἰς τὴν ἔμπροσθεν τάξιν τοὺς λόγους, καὶ τότ' αὐτοὺς ἀπαίτει τοῦ καιροῦ τὴν εὐλογίαν. Εἰ δὲ ἡ νόσος βαδίζει καὶ τὸ κακὸν ἀεὶ γίγνεται (μεῖζον), καὶ μικρὰ τὰ πρὸ τοῦ πρὸς τὰ νῦν, καὶ τιμιώτερα τὰ φαυλότερα, καὶ ἀτιμότερα τὰ κρείττω, τί με τὴν φθορὰν ἀναγκάζεις ἐγκωμιάζειν;

XXXI. Omnino itaq; ea qvæ univerſum qva habitatur orbem afficiunt bona atq; mala, ad me ſpectare arbitratus ſum, atq; talis ſum qvalem illius me fata eſſe jubent. Odium autem non meretur qvi orbem univerſum amore complectitur. Licet autem vel maxime iis qvibus patriam limitibus curam meam aliqvis cir-

XXXI. Μάλιστα μὲν οὖν τὰ τῆς οἰκουμένης ἁπάσης ἐμαυτοῦ νενόμικα βελτίω τε καὶ χείρω, καὶ γίγνομαι τοιοῦτος οἷον ἄν με ποιῶσιν αἱ ἐκείνης τύχαι. μισεῖσθαι δὲ ὁ φιλῶν τὴν οἰκουμένην οὐκ ἄξιος. Εἰ δ' οὖν καὶ κατακλείει μέ τις

εἰς

εἰς τὴν ὑπὲρ τῆς ἐνεγκούσης πρόνοιαν, ἀτυχεῖν μοι δοκεῖ ταῖς ἀτυχίαις αὕτη πολλῶν τινῶν, οἱ τὰς αὐτῶν καταλιπόντες πόλεις, καὶ οἴκους, εἰ δὴ καὶ οἴκους, καὶ οὐδ' ἂν ὄναρ ἡδὺ ἰδόντες οὗπερ ἔφυσαν, ξένοι πολιτῶν κρατεῖν οἴονται δεῖν· οὐ τρέμοντος μὴ νόμεν θῇ βασιλεὺς εἶναι τῶν παραδόξων πλούτων εὐθύνας. οἷς οὐκ ἐξαρκεῖ τὰ ἡμέτερα ἔχειν, ἀλλὰ κἂν αἰτιάσηταί τις τὴν τύχην, θυμοῦνται, καὶ βαρὺς ὁ μεμψάμενος· τὸ γὰρ εἰς τοῦθ' ὑμᾶς ἥκειν παῤῥησίας, ὄντας οἷοί πέρ ἐστε, πῶς οὐ πάνδεινον;

XXXII. Εἰ δέ τις γεωργὸς ὢν ἀεὶ σπείρων οὐδὲν κομιζόμενος, καταβοᾷ τῶν ἐτῶν, τῶν τὸ μὲν λαβόντων, τὸ δὲ οὐ δεδωκότων, ὀχληρὸς ἂν ἦν τοῖς ταῦτα κατ' ἔτος ἀκούουσι; καὶ πῶς ἐνῆν μὴ θρηνεῖν ἐν αὐχμοῖς καὶ ἐπομβρίαις καὶ νοσήμασιν ἄλλοις, καὶ τῇ περὶ τὴν σπορὰν αὐτὴν ζημίᾳ; ἀλλὰ μητρὸς μὲν τηκομένης μήκεσι νόσων ἔδει κλαίειν,

cumſcribat, hæc tamen etiam parum feliciter agere mihi videtur, infelicitatis ejus autoribus plurimis illis, qvi poſtqvã proprias ſuas urbes, & domos, ſi tamẽ domos illas appellare fas eſt, deſeruerũt, & ne per ſomnium qvidẽ ſvave qviddã atq; amœnum in natali ſolo ſuo obvenire ſibi viderunt, in cives ſe peregrinos imperium tenere fas eſſe exiſtimant: parum veriti ne Imperator de opibus cum omnium ſtupore congeſtis inqviſitionem inſtituat. Qvibus non ſufficit noſtra poſſidere bona, ſed & ſi de fortuna aliqvis qverulam vocem edat, indignantur, moleſtusq; illis qvi animadverſione uti velit videtur. At enimvero, eousqve vos, iſtius conditionis homines, proceſſiſſe audaciæ, nonne omnium longe graviſſimum eſt?

XXXII. Si vero aliqvis qvi agris colendis operam navat, ſementem ſemper faciens, nihilq; inde ad horrea ſua ſentiens pervenire, de annis qvereretur, qvi hoc qvidem (qvod ſementi impenditur) aufferant, fructus autem nullos reddant, an importunus qvæſo iis dicatur, qvi iſta qvotannis ab eo audiunt? Cur itaq; alias ſiccitates, & inundationes morbosqve, admiſſaq; in ſemente damna lugere non liceat? Sed & matre diuturnis contabeſcente morbis

 lacry-

lacrymas fundere fas eſt: patria vero, qvæ matre etiam potior eſſe debet, male ſeſe habente, feſtivis gaudiis eſt indulgendum? Noveram ego iis (qvæ feci) rem gratam me Diis illius præſidibus me facere. Hoc vero juſtum eſſe ſcivi. Juſta igitur faciens perperam certe non egi.

πατρίδος δὲ, ἣ καὶ πρὸ τῆς μητρὸς ἂν εἴη, κακῶς διακειμένης ἑορτάζειν ἐχρῆν; ᾔδειν ἀρέσκοντα ποιῶν τοῖς λαχοῦσιν αὐτὴν δαίμοσι. τοῦτο δὲ ἠπιστάμην δίκαιον ὄν. δίκαια τοίνυν ποιῶν οὐκ ἠδίκουν.

XXXIII. Unum qvidem hoc, ſatis magnum, oratione lenire dolorem: ſperavi tamen aliud qvoq; non minus me ſermonibus meis conſecuturum, ut nimirum medelam qvandam illi afferant atq; emendationem, aliis nimirum ad alios eos deferentibus, usqve dum ad Imperatorum aures pervenirent. Verum hæc qvoq; reliqvis acceſſit infelicitas, ut fruſtra iſtud ſperaverim. De qvacunqve enim alia re potius cum Imperatoribus ſermocinantur, qvibus id faciendi facultas eſt, atqve res utiles ſilentio prætereuntes, ea dicunt qvibus ad gratiam eorum ſe inſinuent. Verum qvid alios reprehendere opus? ne iſum qvidem prætorio præfectum movere potui, ut curiarum gereret curam, cum tamen dixerim, (qvod qvemnam qvæſo non permoveret?) penitus defecturum iſtud hominum genus, cum nulli futuri ſint decurionibus liberi, utpote cum qvibus nullæ contra-

XXXIII. Ἓν μὲν τοῦτο τοσοῦτον ἔπει θέλγειν, ἕτερον δὲ οὐκ ἔλαττον ἤλπιζον δράσειν τι τὸν λόγον, καὶ ἰάσεσθαι καὶ ἐπανορθώσειν, ἑτέρων πρὸς ἑτέρους αὐτὸν φερόντων, ἕως εἰς ὦτα τοῖς βασιλεῦσιν ἀφίκοιτο. δεδυστύχηται δέ μοι καὶ τοῦτο, τὸ μάτην με ταῦτα ἐλπίσαι, περὶ παντὸς γὰρ μᾶλλον διαλέγονται τοῖς βασιλεῦσιν, οἷς τούτου μέτεστιν, ἢ τῶν τηλικούτων, καὶ τὰ συμφέροντα ὑπερβάντες, ἀφ' ὧν χαριοῦνται λέγουσι. Καὶ τί δεῖ τοῖς ἄλλοις ἐπιτιμᾶν; οὐδ' αὐτὸν ἐκίνησα τὸν ὕπαρχον εἰς φροντίδα τῶν βουλῶν, εἰπών, ὃ τίνα οὐκ ἐπεσπάσατο; ὅτι τὸ γένος οὗτο ἐκλείψει, παίδων βουλευταῖς οὐκ ἐσομένων, γάμων αὐτοῖς οὐ γιγνομένων, τοῦ βουλεύειν κακοῦ εἶναι

ναι δοκοῦντος ἐσχάτου. ὁ δ' ἐλέγχειν μὲν οὐκ εἶχε τὸν λόγον, εἰπὼν δὲ κακῶς τρεῖς ἢ τέτταρας τῶν πολιτευομένων σὺν ὀργῇ μεγάλῃ, πᾶν ὃ προσῆκεν ᾤετο πεπληρωκέναι, καὶ τῷ γράφειν πάλιν αὐτὸν ἔδωκε. Τί οὖν λοιπόν; εὔχεσθαι τοῖς θεοῖς χεῖρα ὀρέξαι καὶ τοῖς ἱεροῖς, καὶ τοῖς γεωργοῖς, καὶ τοῖς στρατιώταις, καὶ τῆς βουλαῖς, καὶ τῇ τῶν Ἑλλήνων φωνῇ, καὶ τὰ μὲν οὐ δικαίως ηὐξημένα μικρὰ ποιῆσαι, τὰ δὲ ἀδίκως καταφερόμενα τὰ αὐτῶν κομίσασθαι. δοῦναι δὲ ἀφορμὰς ἐμοὶ χαρᾶς, ἀντὶ τῆς νῦν ἀνίας.

hantur nuptiæ, eo qvod omnium malorum extremum eſſe videatur decurionis munere fungi. Et ille qvidem qvo refutaret iſtam orationem non habebat, ſed in tres aut qvatuor eorum qvi magiſtratibus funguntur maxima ira invectus, ſatisfeciſſe officio ſibi viſus eſt, atq; ſcribere rurſum incepit. Qvid itaq; faciendum? Orandi Dii ut manus templis ſuis, & agrorum cultoribus, militibusqve & curiæ, qvin & Græcorum lingvæ porrigant, atqve eos qvi præter jus & fas incrementa ceperunt exiguos faciant, eos autem qvi injuſte opprimuntur ſua recuperare concedant: mihi vero loco præſentis triſtitiæ lætandi cauſas ſuppeditent.

ΤΟΥ̃ ΑΥΤΟΥ̃ ΛΙΒΑΝΙΟΥ

Λόγος πρὸς Ἀντιοχεῖς, περὶ τῆς τοῦ Βασιλέως ὀργῆς.

LIBANII ORATIO

*Ad Antiochenos de Imperatoris * ira.*

GODFRIDO OLEARIO Interprete.

I. Ἃ μὲν ὑπὲρ τῆς πόλεως, ὦ ἄνδρες Ἀντιοχεῖς, πρὸς τὸν Αὐτοκράτορα διείλεγμαι, καὶ ὡς οὔτ' ἀγῶνος, οὔθ' ἱκετιῶν οὐδοτιοῦν παραλέλοιπα, μεμαθήκατε τὰ μὲν αὐτοῦ μου διηγουμένου πρὸς ὑμᾶς, οὐχ ὡς ἄν τινος σεμνυ-

I. Qvæ ego, Viri Antiocheni, pro urbe veſtra apud Imperatorem dixerim, qvamqve nec contendendo nec ſupplicando prætermiſerim qvicqvam, partim à me ipſo audiviſtis, non ut apud vos me jactarem, ſed ut placide vos admonerem, ea commemoran-

* Juliani, ad qvem Oratio Libanii pro Antiochenis legitur T. 2. edit. Morell. p. 151. ſq.

rante: partim, & magis qvidem luculente, Imperatoris indicio didicistis, qvi & hac ipsa in urbe Sacerdoti fassus est interpellatum turbatumqve se à me fuisse, rursumq; idem in mansione ad Commune nostrum dixit. Jam itaq; qvæ vos audire fas est de iis qvibus constringimur adversitatib⁹, deq; accensa in vos Imperatoris ira: & qvo modo extingvere illam debeamus, qvæq; via ut meliores facti esse videamur sit ineunda, oratione perseqvi nitar. Etenim coram eo qvidem danda opera erat ut culpa vos liberarem, nunc vero ut ne qvidqvam latere vos sinam, de qvo merito aliqvis vobiscum expostulet. Illud enim veniam invenit, & optato successu non caruit: hoc autem (qvod attinet,) vel maximam incurremus offensionem, si qvasi nihil peccatum à nobis fuisset, eandem animi sententiam teneremus.

II. Eqvidem non ignoro, vel omnes, vel saltem plerosq; mea dicendi libertate, offensurum me esse. Verum præstat oratione offensos, ex rebus qvæ ab ista pendent commoda percipere; qvam ea qvæ placeant nunc audientes pro exigua voluptate maximum gravissimumqve subire damnum. Certe si fieri id posset, ut simul & laudibus vos proseqverer, & qva

νομένου μᾶλλον ἢ παραμυθουμένου, τὰ πλείω δὲ τοῦ βασιλέως μεμηνυκότος, ἐνταῦθά τε πρὸς τὸν ἱερέα λέγοντος ἠνωχλῆσθαι παρ' ἐμοῦ, καὶ πάλιν ἐν τῷ σταθμῷ πρὸς τὸ κοινὸν τὸ ἡμέτερον. ἃ δὲ καὶ ὑμᾶς ἀκοῦσαι δεῖ περί τε τῶν κατεχόντων δυσχερῶν, καὶ περὶ τῆς τοῦ βασιλέως ὀργῆς, καὶ πῶς ἂν ἐκείνην τε παύσαιμεν, καὶ δόξαιμεν γεγονέναι βελτίους, ταῦτα πειράσομαι διελθεῖν. Ἔδει γὰρ ἐκεῖ μὲν ὑμᾶς ἐξαιρεῖσθαι αἰτίας ἐπιχειρεῖν, ἐνταῦθα δὲ μὴ κρύπτειν ἅ τις ἂν ὑμᾶς αἰτιάσαιτο δικαίως. τὸ μὲν γὰρ εἶχε συγγνώμην καὶ τετύχηκε καλῶς ποιοῦν, τῷ δ' ἂν τὰ μέγιστα βλαβείημεν, εἰ μείναιμεν ἐπὶ τῶν αὐτῶν ὡς οὐδὲν ἡμαρτηκότες.

II. Καὶ ὅτι μὲν ἢ πάντας ἢ τοὺς πλείους ἀνιάσω διὰ τῆς παρρησίας, οὐκ ἀγνοῶ. πολὺ δὲ βέλτιον λυπηθέντας τοῖς λόγοις ἡσθῆναι τοῖς ἀπ' αὐτῶν ἔργοις, ἢ νῦν τὰ τέρποντα ἀκούσαντας, ἀντὶ μικρᾶς ἡδονῆς πολλὴν καὶ μεγάλην ὑπομεῖναι ζημίαν. Εἰ μὲν γὰρ ἦν ἐπαινεῖν τε ὑμᾶς ὁμοῦ, καὶ δι' ὧν

ὧν αὐτὸν κίνδυνον ἐκφευγοίμεθα δεικνύειν, μανίας ἂν ἦν δήπου μὴ τούτων αἱρεῖσθαι τῶν λόγων τὸν τρόπον. Ἐπειδὴ δὲ διὰ τῆς ἐν τῷ λέγειν χάριτος ἀνάγκη τὸ συμφέρον ἀπολωλέναι, σωφρονούντων ἂν εἴη τὰ φέροντα τὴν σωτηρίαν πρὸ τῶν κολακευόντων ποιήσασθαι.

ratione periculum evitare valeamus, exponerem, ſtultum eſſet iſtam in dicendo rationem non ſeqvi. Verum cum aliter evenire neqveat, qvam ut gratiam dicendo ſectantes, id qvod rebus noſtris conducit perdamus, prudentia omnino reqvirit, ea qvæ ſalutem nobis parant anteferre iis qvæ aures animosq; titillare valeant.

III. Δημοσθένης μὲν οὖν τοῖς αὐτοῦ πολίταις παραινῶν ἀθυμοῦσι, μὴ οὕτως ἔχειν ἠξίου, μηδ' ὡς οὐκ οὔσης χρηστῆς ἐλπίδος διακεῖσθαι τὰς γνώμας. Ἐγὼ δὲ τοσοῦτον ἀπέχω τοῦ συμβουλεύειν ὑμῖν ἀποθέσθαι τὴν ἀθυμίαν, ὥστ' οὐδ' ἂν ἄλλως ἡγοῦμαι σωθῆναι τὴν πόλιν, εἰ μὴ προσθείημεν τῇ παρούσῃ, καὶ τοὺς πώποτε δόξαντας μεθ' ὑπερβολῆς πεπενθηκέναι, παρέλθοιμεν τῇ λύπῃ. ὧδ' οὕτως ἔχει, εἰ μὲν ὡς περὶ κούφου τοῦ παρόντος καιροῦ διανοηθείημεν, μεῖζον ποιήσομεν τὸ κακόν, ἐνδειξάμενοι πᾶσιν, ὡς οὐδὲν ἔσται τοσοῦτον ἀπ' οὐδενὸς, ὃ ταράξει τὴν πόλιν. ἂν δ' ἀπογνῶμεν τὰ βελτίω, καὶ λάβωμεν φόβον ὃν εἰκὸς

III. Eqvidem Demoſthenes Cives ſuos graviter affectos animo, affatus, ne tales eſſent hortatus fuit, nec ita eos apud ſe ſtatuere juſſit, ac ſi ſpes luculenta iis non ſupereſſet. Ego autem tantum ab eo abſum, ut vobis ſvadeam animi deponere ægritudinem, ut alia ratione ſalvam urbem eſſe haud poſſe putem, qvam ſi plus adhuc ægritudinis ei qva nunc affligimur addamus, atq; omnes eos qvi unqvam ſupra modum luctui indulſere, noſtra ſuperem⁹ triſtitia. Ita nimirum ſe res habet: Si præſens tempus tanqvam nihil admodum grave habens conſideraverimus, ut maj⁹ malum noſtrum evadat faciemus: dum ſcilicet omnibus manifeſtum reddimus, nihil à qooqvam proficiſci poſſe tam acerbum, qvod urbem noſtram valeat commovere. Si autem de meliori conditione deſperantes iſtum induamus metum,

tum, qvem ſentire animo eos par eſt, qvi de ipſo ſolo (patriæ) periclitantur; primo qvidem rectius conſulere de reliqvis rebus iſto timore in conſilium ſimul adhibito poterimus: deinde id ſatisfacere forſan ſibi patietur Imperator, urbem, qvæ nullo non tempore altum viſa eſt ſapere, perculſam eſſe animoqve dejectam, & ſuum exitium expectare.

IV. Certe qvamplurimis qvidem ſemper maximisq; cladibus miſera hæcce urbs involuta fuit: Et forte bonis auſpiciis condita ea à Seleuco non fuit, qvamobrem Perſarum copiis nunqvam non triumphare de noſtris malis licuit, non ſecus ac luctatori eundem ſæpius adverſarium proſternenti. Qvod enim qvæſo tempus abiit, qvo incurſionibus regionem hancce non afflixerunt? aut qvando facta incurſione eam non evaſtarunt, ea qvidem qvæ potuerunt demolientes, reliqva vero igne deſtruentes? Et tamen utiqve pervicaces majores noſtri fuere, nec agnoverunt à Diis ſedibus iſtis ſeſe expelli: qvos omnino ſecum reputantes, invidum aliqvod fatum regioni huic graviter incumbere, poſt primam ſtatim, aut ſaltem poſt ſecundam ruinam, ſolum mutare, Phocæenſium iſto-

οὖν ὑπὲρ αὐτῶν τῶν ἐδάφων εἰς κίνδυνον ἥκοντας, πρῶτον μὲν ἄμεινον περὶ τῶν λοιπῶν μετὰ τούτου βουλευσόμεθα τοῦ δέους· ἔπειτα καὶ τοῦτ' ἂν ἴσως ἀρκέσαι τῷ βασιλεῖ, πόλιν, δοκοῦσαν ἐπὶ μεγάλου φρονήματος εἶναι παρὰ πάντα τὸν χρόνον, ἐκπεπλῆχθαι καὶ ταπεινὴν γεγονέναι, καὶ πιστεύειν ὡς ἀπολεῖται.

IV. πολλαὶ μὲν οὖν ἀεὶ καὶ μεγάλαι συμφοραὶ τὴν ταλαίπωρον ταυτηνὶ περιέσχον, καὶ ἴσως οὐ μετὰ δεξιῶν συμβόλων ὁ Σέλευκος αὐτὴν ἐποίει. τῇ γοῦν δυνάμει τῶν Περσῶν ἀπὸ τῶν ἡμετέρων κακῶν εὐδοκιμεῖν ὑπῆρξε, ὥσπερ παλαιστῇ τὸν αὐτὸν ἀντίπαλον πολλάκις καταβαλόντι. πότε γὰρ οὐκ ἐστράτευσαν ἐπὶ τήνδε τὴν γῆν; ἢ πότε ἐπελθόντες οὐκ ἀνῃρήκασι, ἃ μὲν ἠδύναντο κατασκάπτοντες, κατὰ δὲ τῶν λοιπῶν τῷ πυρὶ χρώμενοι; φιλόνεικοι δὲ ἄρα ἦσαν οἱ ἡμέτεροι πρόγονοι, καὶ οὐκ εἰδότες δαίμοσιν ἐξίστασθαι τόπων. οὓς ἐχρῆν ἐνθυμηθέντας ὅτι τις ἄρα φθόνος πολεμεῖ τῷ χωρίῳ, μετὰ τὸ πρῶτον εὐθὺς, εἰ δὲ μή, τόγε δεύτερον πτῶμα, ζητῆσαι γῆν ἑτέραν, ὥσπερ οἱ Φωκαεῖς ἐ-

κεῖ-

κεῖνοι. νῦν δὲ ἀνέστασαν, καὶ πάλιν ἐδείκνυσαν πόλιν, οὐκ εἰδότες ὅτι κακοῖς ἑτέροις ἑτοιμάζουσι τὸ ἄστυ.

V. Πολλῶν δὲ καὶ δεινῶν κατασεισάντων, ὦ ἄνδρες πολῖται, πρότερον τὴν ἡμετέραν, οὐδεμίαν ἔγωγ' ἂν τῇ παρούσῃ συμφορᾷ ἐξισοῦσθαι φαίην ἄν. πρῶτον μὲν γὰρ οὐχ ὅμοιον ὑπὸ τῶν φύσει πολεμίων πάσχειν κακῶς, ἢ παρὰ τῶν οἰκείων, καὶ ὧν εἰκὸς ἦν τῆς προνοίας ἀπολαύειν, μισεῖσθαι· ἀλλ' ὥσπερ πολλῷ δεινότερον ὑπὸ τοῦ πατρὸς ἐλαύνεσθαι, καὶ κατήγορον ἔχειν αὐτὸν τὸν γεγεννηκότα, ἢ παρὰ τῶν ἔξω τοῦ γένους ἐπιβουλεύεσθαι. οὕτω μεῖζον κακὸν τῷ Ῥωμαίων βασιλεῖ δοκεῖν ἀξίαν ἀναστάσεως εἶναι τὴν πόλιν, ἢ παρὰ τῶν βαρβάρων ἔργῳ τοῦτο παθεῖν. τὸ μὲν γὰρ ὁ τοῦ πολέμου νόμος οἶδε, καὶ τῶν εἰωθότων τὸ πλῆθος, τοῦδε δ' οὐ πολλὰ τὰ παραδείγματα. καὶ τοῦ μὲν ἄν τις αἰτιάσαιτο τὴν τύχην, τὸ δὲ τῆς γνώμης ἔλεγχον ἔχειν δοκεῖ. καὶ τὸ μὲν ἐλεεῖται παρὰ τῶν ὁμοφυ-

rum exemplo oportuisset. At isti denuo excitarunt atq; restaraverunt urbem, novis malis affligendam sese parare civitatem nescii.

V. Cum autem multæ, o Cives, gravissimæqve urbem hanc nostram clades afflixerint, nullam tamen ego cum præsente comparandam esse dixerim. Primo enim plane aliud est, si qvis ab iis, qvi natura qvasi hostes ejus sunt, grave aliqvid patiatur, qvam si amici & familiares ejus, qvorumq; curæ commendatus esse videbatur debere, odio eum proseqvantur. Nempe qvemadmodum gravius multo est, si parentem aliqvis adversarium in judicio nanciscatur, atq; eum à qvo genitus est habeat accusatorem, qvam si alii sangvine ei non conjuncti perdere eum cupiant; ita & majus multo malum est videri Romanorum Imperatori urbem eversione dignam, qvam si à barbaris reipsa evertatur. Hoc enim jure belli fieri solet, multotiesq; ita factum est, illius vero pauca oppido exempla habemus. Atq; illud qvidem fortunæ imputare aliqvis possit, hoc autem pravæ voluntatis esse videtur argumentum. Præterea illud misericordiam congenerum (eidemq; nobiscum imperio parentium hominum) provocat,

suntq; illi afflictis subvenire parati: horum autem amicitiam nemo est qvi non fugiat, odio tanqvam signo qvodam manifestum faciens, qvantum animo à consiliis eorum dissentiant.

λων, καὶ βοηθεῖν εἰσιν ἕτοιμοι τοῖς πεπληγμένοις, τῆς δ' ἅπας τις ἂν τὴν φιλίαν φύγοι, τοῦ πολὺ τῇ γνώμῃ διεστάναι σημεῖον ἐκφέρων τὸ μισεῖν.

VI. Neutiqvam igitur eo, qvod exitium illatum urbi nostræ non fuit, gaudio efferri debemus, aut leviter (Imperatoris) affici ira: sed qvod priori amissa gloria, in pessimarum urbium censum relata fuerit, nobis dolendum est magis, qvam si è muris nostris hostem cerneremus appetere. Mihi enim qvidem & salvo esse, & boni viri officium tueri liceat. Si tamen aliqvid sibi mala fortuna vindicet, tolerabilior, o Cives, mors qvam vita improba mihi futura est. Atqve adeo si vel maxime de futuris nobis securis esse liceret, ob præsentem tamen, qvæ jam nobis adhæret, turpitudinem oculos dejicere, graviterqve ingemiscere fas esset, planeqve existimare eandem nunc faciem urbem decere, qvam luctus tempore domus privatæ solent assumere. Jam vero cum tanta sit nostra ignominia, nemo qvoq; præterea est, qvi insanabile malum nullum nobis obventurum esse præstare aude-

VI. οὔκουν εἰ μὴ πέπτωκεν ἡμῶν ἡ πόλις, προσήκει χαίρειν, ἢ μετρίως τὴν δυσκολίαν φέρειν· ἀλλ' εἰ τὴν πρὶν ἀποβαλοῦσα δόξαν ἐν ταῖς μοχθηροτάταις τέτακται, μᾶλλον ἀλγεῖν, ἢ εἰ τοὺς πολεμίους ἀπὸ τῶν τειχῶν ἑωρῶμεν. Ἐμοὶ γὰρ εἴη μάλιστα μὲν καὶ σώζεσθαι καὶ σπουδαίῳ δοκεῖν. Εἰ δ' ἕλκοι πρὸς ἑαυτὴν ἡ κακία, μετριώτερον, ὦ ἄνδρες πολῖται, τελευτὴ πονηρίας. οὕτωσὶ μὲν οὖν, εἰ καὶ θαῤῥεῖν ὑπῆρχε περὶ τοῦ μέλλοντος, διά γε τὴν παροῦσαν αἰσχύνην ἔδει καταδύεσθαι καὶ στένειν, καὶ νομίζειν τῇ πόλει σχῆμα προσήκειν, οἷον ἐν τοῖς κήδεσιν οἶκον ἕκαστον καταλαμβάνει. νῦν δ' οὔσης τῆς ἀδοξίας τοσαύτης, οὐδ' ὁ μηδὲν ἡμᾶς πείσεσθαι τῶν ἀνηκέστων ἐγγυώμενός ἐστι, εἰ μή με

λελή-

λελήθατε χρησμοὺς ἐκ Δελφῶν δεξάμενοι.

VII. Ἕως οὖν ἀκμάζει τῆς ὀργῆς ταύτης ἡ φλόξ, τίς οὕτως ἀνδρεῖος ὅστις οὐκ ἀξιώσῃ τρέμειν; οὐκ ἴστε ὡς ὅσα οἱ σεισμοὶ δύνανται, καὶ οἱ σκηπτοὶ, καὶ αἱ τῆς θαλάσσης ἐκδρομαὶ, τοσαῦτα καὶ οὐδὲν ἐλάττω βασιλέως θυμός. ἰσχύει γέ τοι τοῖς στρατεύμασι κατὰ τῶν ὅπλα οὐκ ἐχόντων· κἂν ἁρπάσαι νεύσῃ πόλιν, οἴχεται ἡ μεγίστη τῶν ἀπασῶν ἐν ἡμέρας σμικρῷ μέρει χειρὶ, σιδήρῳ, πυρὶ, τοῖς ἄλλοις. ὁ δὲ ταύτην ἐκνῶν τὴν ὑπερβολὴν, ἀφελὼν ἃ πόλεώς ἐστι γνωρίσματα, κώμης σχῆμα περιέθηκε. βλέψατε δὲ εἰς τὴν Καππαδοκίαν ἐκείνην, ἐκεῖ πόλις εὐδαίμων καὶ λαμπρὰ, καὶ τοῦ δύνασθαι λέγειν ἐπιμελουμένη, καὶ χειμάδιον βασιλεῖ γεγενημένη πολλάκις, ἐξώσθη τοῦ τῶν πόλεων καταλόγου, δόξασά τι θρασύτερον ποιεῖν τῆς ἐξουσίας. Τί οὖν εὐφρονούντων ἐστί; πεφρικέναι καὶ δακρύειν, σκοπεῖν ὅπως τι τῶν ἡμαρτημένων ἀναλύσωμεν.

at, nisi forte inscio me Delphis ad vos perlata fuerint oracula.

VII. Qvamdiu itaq; iræ istius flamma furit, qvis imperterriti adeo animi est, ut tremendum esse non censeat? An latet vos eadem qvæ terræ motus, fulminaqve, & maris eruptiones, Imperatoris qvoq; iram, nec minora, posse efficere. Certe qvidem armatos exercitus inermibus nobis immittere potest: & si vel nutu diripi urbem jubeat, illa, tanta magnitudine conspicua, exiguæ partis diei spatio, manu, ferro, igne, aliisqve rebus funditus evertitur. Ille tamen atrocem adeo pœnam (urbi cuiqvam) inferre veritus, eis qvæ urbem constituunt ablatis, ad vici conditionem (nostræ similes) redegit. Oculos in Cappadociam vertite: felicissima ibi splendidissimaq; habetur urbs, dicendi facultatis cumprimis studiosa, & in qva vice plus una Imperator hibernavit: ea urbium censui exempta fuit, qvod audacius aliqvid esset aggressa, qvod ipsi faciendi jus non erat. Qvid itaqve illi qvi sapuerint faciant? summo terrore corripiantur, in lacrymas diffluant, etiam atqve etiam cogitent, qva ratione pro iis qvæ admisimus, aliqva ex parte satisfaciamus.

VIII. Si autem nunc aliqvis exsurgens sciscitetur, qvid vero peccatum à nobis est, cum non dederint qvod dare debebant agri, commercia vero iis qvæ circa pretia mercium innovata sunt, fuerint impedita? Ista omnino oratio fortuna nos laborare ostendit, siqvidem sine culpa nostra offensionem incurrimus. Ut adeo utraq; de causa dolori lacrymisq; indulgere prudentum sit, sive deliberato consilio optimus à nobis Princeps fuerit offensus, sive nihil nobis peccantibus, Deus aliqvis nobis invisus, ut offendisse videremur, effecerit. Qvoniam autem vos qvidem multum in ore habetis nihil à vobis esse peccatum, ille contra graviter se offensum à vobis esse, ego qvidem istas lites componere nolim. Amo enim utrosqve, estq; mihi & patria chara, & Imperator venerabilis, atq; ut ipse loqvi amat amicus, & maxime qvidem eloqventiæ fœtuum respectu, qvos fratres ipse egoq; parere solemus. Certe igitur nolim.

VIII. Εἰ δ' ἀναστάς τις ἐνταῦθα ἐρήσεται· καὶ ποῦ τοῦτο ἀδίκημα ἡμέτερον, εἰ μήτε ἔδωκεν ὅσα προσῆκεν ἡ γῆ, τάς τε ἐμπορείας ἔπαυσε τὰ περὶ τὰς τιμὰς τῶν ὠνίων νεωτερισθέντα; ὁ δὲ τοσοῦτος λόγος ἀτυχοῦντας δείκνυσιν, εἰ μηδὲν ἀδικοῦντες μισούμεθα. ὥστ' ἐξ ἀμφοτέρων συνεστάλθαι καὶ θρηνεῖν νοῦν ἐχόντων ἐστὶν, εἴ τ' ἐξεπίτηδες ἄρχοντα χρηστὸν ἠδικήσαμεν, εἴ τ' οὐδὲν ἡμαρτηκότας, δαίμων τις ἐχθρὸς ταύτῃ περιβέβληκε τῇ δόξῃ. ἀλλ' ἐπειδὴ παρ' ὑμῶν μὲν τὸ μηδὲν ἠδικηκέναι πολὺ, παρ' ἐκείνῳ δὲ τὰ μέγιστα ἠδικῆσθαι, τοιαύτην οὐκ ἂν εὐξαίμην ἔγωγε διακρῖναι δίκην. ἄμφω γὰρ φιλῶ, καὶ ἥ τε πατρὶς τίμιον, ὅ τε βασιλεὺς αἰδέσιμος, καὶ κατὰ τὴν αὐτοῦ φωνὴν ἑταῖρος, καὶ τὸ μέγιστον ἀπὸ τῶν λόγων, οὓς ἀδελφοὺς ἔγωγέ τε κἀκεῖνος τίκτομεν. οὐ μήν.

IX. Qvoniam tamen veritati nihil non cedere debet, atq; jam antea ego fui pollicitus, me nihil reformidantem ex animi locuturum esse sententia, mihiq; semel consulendi in medium onus im-

IX. Ἀλλ' ἐπειδὴ δεῖ πάντα ὕστερα τῆς ἀληθείας εἶναι, καὶ προεῖπον ὡς οὐδὲν ὑποστειλάμενος ἃ φρονῶ λέξω, καὶ καταστήσας ἅπαξ ἐν

τῷ

τῷ συμβουλεύειν ἐμαυτὸν, εἰς ἀνάγκην κατακέκλειμμαι τοῦ τὴν ψῆφον ἐνεγκεῖν, λεκτέον ἅγε φαίνεται. οὐδ' εἰ πάνυ πολλάκις, ὦ ἄνδρες Ἀντιοχεῖς, φαίην μάτην ὑμῖν ἐγκαλεῖν τὸν βασιλέα, δυναίμην ἂν πλὴν ὑμῶν πεῖσαί τινα. ἥτε γὰρ περὶ θεοὺς εὐσέβεια, τό, τε πρὸς ἀρχομένους ἥμερον, ἥτε φύσις φιλοσοφία προσήκουσα, τάτε μαθήματα συνηγωνισμένα τῇ φύσει, πάντα ταῦτα καθ' ὑμῶν γίγνεται, καὶ μαρτυρεῖ, καὶ μονονουχὶ βοᾷ, ὅτι μᾶλλον ἡ πόλις εἰς ἐκεῖνον ἥμαρτεν, ἢ παρ' ἐκείνου τι περὶ ἡμᾶς πεπλημμέληται. ὁ γὰρ ἄνθρωπος μίαν ταύτην ἡδονὴν ἥδεται, τὴν ἀπὸ τοῦ μηδὲν ἑαυτῷ συνειδέναι πονηρόν. καὶ τῶν θεῶν τῷ μὲν σῖτον ἐσθίειν διέστηκεν, ἐν δὲ τῇ τῆς ἀρετῆς ἀσκήσει, καὶ τῇ τῆς ψυχῆς ἐπιμελείᾳ πλησίον αὐτῶν ἐστι. τῶν μὲν αἰσχρῶν ἐπιθυμιῶν πλέον κρατῶν ἢ ὧν ἄρχει πόλεων. τῶν δ' ἤδη τὴν αὐτὴν βασιλείαν ἐσχηκότων τοὺς μὲν τοῦ μηδενὸς ἀξίους ἀποφήνας, τοὺς δὲ οὐχ' ὅσα περ πρότερον, τοὺς δὲ τοῖς μὲν μιμησάμενος, ἔστι δὲ οἷς νικήσας.

posui; eo necessitate compulsum me esse video, ut feram sententiam, dicendumq; omnino est qvid tandem mihi videatur. Nec enim, Viri Antiocheni, licet iterum iterumq; dicerem, sine causa Imperatorem vos incusare, alii cuiqvam præterqvam vobis possem id persvadere. Tanta enim ejus in Deos pietas, tanta in subditos clementia est, tam congrua ei Philosophiæ est indoles, tam promoventia indolem studia! Omnia ista contra vos sunt, atq; testantur, & tantum non clamant, in ipsum potius peccasse urbem, qvam ab ipso in urbem secus aliqvid fuisse admissum. Unica enim Vir iste delectatur voluptate, qvod nullius sibi culpæ sit conscius. Atq; eo qvidem differt à Diis, qvod cibis pasci debeat, virtutis vero exercitio, & animæ cultura propius ad eos accedit; perfectius in turpes concupiscentias, qvam in urbes sibi subjectas imperium exercens: Atq; eos qvidem qvi idem ante eum imperium tenuerunt, partim nihili omnino æstimandos esse ostendens, partim non tanti, qvanti antea æstimabantur: & hos qvidem in qvibusdam imitatus, in aliis vero longissime etiam superans.

X. Οὕτως οὖν ἀγαθὸν ἔχοντες τὸν κατήγορον, καὶ τῶν ἐκ τῆς

X. Adversarium itaq; nacti adeo ab omni labe imunem, ipsisqve

qve Jovis ex Europa susceptis filiis magis justum, an ea de qvibus accusamur negantes, ad nostras partes nos pertracturos esse auditorum qvenqvam existimamus? neutiqvam certe id facere integrum nobis erit. Cedo enim, qvid probabiliter causæ nostræ obtendemus? an rebus parum pensitatis, qvicqvid in mentem venerit, eum facere dicemus? At qvis ita eorum, qvæ in foro geruntur, qvæq; aguntur qvotidie, ac ille peritus est? An forsan majori eum, qvam rationi consentaneum sit, ira excandescere? qvi eos qvoq; qvi in ipsum suos acuerant gladios, vita frui permittit. An nova eum crimina comminisci, ut fisco suo addicere reorum bona possit? cum & qvæ olim in usu erat auri conlationem curiis remiserit. An ferocem esse hominem atq; immitem? qvi templa ingreditur, subditisq; se suis miscet, & maxima cum lenitate judicia exercet, & de liberis vestris qværit, gaudetqve si pulchrum aliqvid atqve præclarum efficere possit.

Εὐρώπης γενομένων τῷ Διῒ δικαιότερον, οἰόμεθα περὶ ὧν ἐγκεκλήμεθα ἐξαρνούμενοι μεθ' ἡμῶν τινας τῶν ἀκροωμένων ποιήσειν. οὐκ ἔστιν. Εἰπὲ γὰρ τίνα πιστὴν ἐροῦμεν πρόφασιν, ὡς ἀβασανίστως ὅ, τι ἂν τύχοι, πράττει; καὶ τίς οὕτω τῶν ἐπ' ἀγορᾷ στρεφομένων ἔμπειρος, τῶν καθ' ἡμέραν πραττομένων; ἀλλ' ὡς ἰσχυρότερον λογισμοῦ τρέφει θυμόν; ὁ τοὺς ἀκονήσαντας ἐφ' αὐτὸν τὰ ξίφη ζῆν ἀφείς. ἀλλ' ὅπως δημεύσειεν, αἰτίας πλάττει καινάς; ὁ τὴν ἀρχαίαν τοῦ χρυσοῦ φορὰν τοῖς δήμοις ἀνείς. ἀλλὰ θηριώδης ἄνθρωπος; ὁ βαδίζων εἰς ἱερὰ, καὶ τοῖς ἀρχομένοις ἀναμιγνὺς ἑαυτὸν, καὶ δικάζων πράως, καὶ περὶ τῶν ὑμετέρων τέκνων ἀνερωτῶν, καὶ χαίρων εἴ τι τῶν καλῶν ἐπιτηδεύοι.

XI. Multi, o Viri Antiocheni, venient testes à partibus ejus staturi, urbes innumeræ, maximæ nationes, terra mareq; omnes deniq;, qvi qvicqvid inter Rhenum nostramq; hanc urbem jacet terræ habitant: ab omnibus hisce a-

XI. Πολλοὶ μάρτυρες ἥξουσιν, ὦ ἄνδρες Ἀντιοχεῖς, ἐκείνῳ βοηθοῦντες, πόλεις μυρίαι, ἔθνη μεγάλα, γῆ καὶ θάλαττα, πάντες οἱ νεμόμενοι τὴν μέχρι τῆς ἡμετέρας ἀπὸ τῶν τοῦ Ῥήνου ῥευμά-

μάτων, ὑφ' ὧν ἁπάντων ἀγαπώμενος, εἰς ταυτηνὶ προπεμπόμενος ἧκεν. ὅταν οὖν ἀπαρέσκωμεν μόνοι, καὶ μόνοις ἐγκαλῇ τοὺς ἄλλους ἐπαινῶν, οὐκ ἐκεῖνον εἰκὸς μεταβεβληκέναι τοὺς τρόπους, ἀλλ' ἡμᾶς οὐκ εὐήνιον παρασχεῖν τὴν πόλιν.

XII. οὕτως ἐξετάζων, ὦ ἄνδρες πολῖται, τὰ πεπραγμένα, μᾶλλον ὑμᾶς αἰτίαις ἐχομένους ἢ συκοφαντουμένους εὑρίσκω. Εἰ δὲ δεῖ καὶ σαφέστερον ἐγκλημάτων ἅψασθαι, καὶ δακεῖν μὲν ὑμᾶς, ὠφελῆσαι δὲ, τὸ μὲν ὡς κατεκρύψατε τὰ παρὰ τῶν ἀγρῶν, καὶ δυνάμενοι καταστῆσαι λαμπρὰν τὴν ἀγορὰν, ὅπως εἰς στενὸν ἥξῃ διεπράξασθε, καὶ πόλεμον ἤρασθε πρὸς τὴν τοῦ βασιλέως ἐπιθυμίαν, οὐκ ἐρῶ. ψευδοίμην γὰρ ἂν, εἰδὼς, ὅτι πολλοὶ τῶν πολλὴν γῆν ἐχόντων, πεινῶντας τοὺς ὑμῶν αὐτῶν οἰκέτας ὁρῶντες ἐπαρκεῖν αὐτοῖς οὐ δύνασθε. ἀλλ' ἐκεῖνο γε ἡδέως ἂν μεμψαίμην, ὅτι μὴ τὴν γνώμην τῆς δυνάμεως παρεχόμεθα καλλίω.

XIII. Τί δέ ἐστιν ὅ φημι; ἔστιν ὦ ἄνδρες Ἀντιοχεῖς ἀδυναμίαν καὶ προθυμίαν συνελθεῖν, καὶ τὸν

matus observatusq;, ad hasce regiones dimissus advolavit. Soli itaq; cum displiceamus nos, solos nos cum accusandos putet, laudibus alios ornans, non illum mores mutasse, sed nos immorigeram & fræna qvasi mordentem urbem ei præstitisse sit verosimile.

XII. Sic itaq; o Cives, ea qvæ gesta sunt examinans, reos potius vos teneri, qvam perperam accusari deprehendo. Siq; luculente magis ea de qvibus accusamini attingere fas est, vosq; mordere qvidem, eoipso tamen vobis prodesse; id qvidem non dicam, occultasse vos ea qvæ ex agris allata fuerunt, & annonæ difficultatem invexisse, cum levare eam potuissetis, Imperatorisqve adeo voluntati omni studio vos opposuisse. Certe enim mentirer, cum noverim multos ex vobis qvi amplissimos agros possident, servos suos fame laborare videntes, victum eis suppeditare non potuisse. Id autem reprehendere vellem, qvod voluntatem facultate meliorem nobis esse non monstraverimus.

XIII. Sed qvid ista sibi verba volunt? Fieri, o Antiocheni, potest ut cum impotentia faciendi

tamen voluntas conjuncta sit, utqve idem homo reipsa qvidem gratificari jubenti neqveat, possit tamen animo, & suæ cum illius voluntate conjunctione, gaudioqve si spes aliqva (eam implendi) affulgeat, imo & indignatione adversus id qvod rei qvo minus actu effici qveat, impedimento est. Qvorum qvidem omnium nihil nos fecimus, sed ægre nos ferre legem aperte præ nobis tulimus: id qvidem qvod poteramus facientes, sed inviti, atq; labores qvidem qvos in ipso opere exantlavimus ferentes, totum tamen istud negotium improbantes. Ego autem vos non minus ac Imperatorem probasse istam constitutionem, ejusq; voluntatem, licet difficultate non caruerit, admiratione excepisse vellem, utpote qvæ animam summa humanitate imbutam, & indigentibus subvenire satagentem arguat. Qvæ grave nimirum atqve indignum existimet, si alii qvidem luxuriæ qvam maxime indulgerent, alii vero rebus plane necessariis destitutam vitam degerent: siq; annona florente pauperioribus ditiorum intueri tantum liceret commoda.

XIV. Hæc vobiscum statuere debuissetis, atq; palam omnibus facere, non pretia rerum temperantem (Imperatorem), sed pro-

αὐτὸν ἄνθρωπον ἔργῳ μὲν τῷ κελεύοντι μὴ δυνηθῆναι χαρίσασθαι, γνώμῃ δὲ καὶ τῷ σφόδρα συμβουληθῆναι, καὶ τῷ φαινομένης ἐλπίδος ἡσθῆναι, καὶ τῷ τῆς τοῦ πράγματος φύσεως ἐναντιουμένῳ ἀθυμῆσαι. ὧν ἡμεῖς οὐδὲν ἐδείκνυμεν, ἀλλ' ἦμεν ἔκδηλοι βαρυνόμενοι τῷ νόμῳ, καὶ ποιοῦντες μὲν ὅσα ἐνῆν, ἀηδῶς δ' ὑπουργοῦντες, καὶ τοὺς μὲν ἐν αὐτοῖς τοῖς ἔργοις ὑποφέροντες πόνους, τὸ πραττόμενον δὲ οὐκ ἐπαινοῦντες. Ἐγὼ δὲ ἠξίουν ὑμᾶς συνερασθῆναι τῷ βασιλεῖ τῆς καταστάσεως ταύτης, θαυμάσαι δὲ τὴν ὁρμὴν, εἰ καὶ τὸ ῥᾶστον ἀπῆν, ὡς ψυχήν τε φιλάνθρωπον ἐμφανίζουσαν καὶ τῇ πενίᾳ βοηθοῦσαν. δεινὸν ἡγουμένην εἰ οἱ μὲν ὡς μάλιστα τρυφῷεν, οἱ δὲ τῶν ἀναγκαίων ἐνδεεῖς διατελοῖεν, καὶ τῆς ἀγορᾶς ἀνθούσης ὁρᾷν μόνον ἐξείη τοῖς πενεστέροις τὰς τῶν εὐπορούντων ἀπολαύσεις.

XVI. Ταῦτα ἔδει φρονεῖν, καὶ γενέσθαι φανεροὺς οὐ τῷ κολάσαντι τὰς τιμὰς μεμφομένους, ἀλλὰ

polas

τοῖς οὐκ ἀναχομένοις σωφρονῆσαι καπήλοις. Καὶ γὰρ εἰ τὸ πρᾶγμα μηδὲν μᾶλλον ἠκολούθει τοῖς βουλεύμασιν, ἀλλ' ὑμεῖς γε ἐν τοῖς εὐξαμένοις ἐδοκεῖτ' ἂν εἶναι μηδὲν ἀντιπεσεῖν τῇ βασιλέως γνώμῃ. οὕτω καὶ στρατιῶται διαφεύγουσιν αἰτίαν, ὅταν τοῦ στρατηγοῦ πρὸς τὸ δοκοῦν ἄπορον ἡγουμένου, τὴν αὐτοῦ τοῦ παρακαλοῦντος μιμησάμενοι τόλμαν, οἴονται μὲν δεῖν χωρῆσαι διὰ παντὸς, ἀποκρουσθέντες δὲ, τῷ μὴ τυχεῖν τοῦ τέλους ἀλγῶσι. Ἡμεῖς δὲ τοιοῦτον λόγον γενέσθαι συνεχωρήσαμεν, ὡς ἐν μὲν ταῖς φερούσαις ἀφθονίαν ἡμέραις ἀθυμοῦμεν, τῇ σπάνει δὲ τῶν ὠνίων ἑορτάζομεν, ὡς ἐλεγχόμενοι μὲν ἐκείνῳ, νικῶντες δὲ τούτῳ. χρῆν δὲ ἐκεῖνον γεγενῆσθαι τὸν λόγον, ὡς τὴν τοῦ βασιλέως ὑπερβάλλομεν λύπην, ὅτι μὴ ἐπὶ τοῦ παρόντος τῶν τιμῶν μέτρου μένει τὸ σχῆμα τῆς ἀγορᾶς.

XV. Ἐμοὶ ταῦτα σύνοισθα; φήσειεν ἂν Εὔβουλος ἀναπηδήσας, καὶ ὁ μετ' ἐκεῖνον, καὶ ὁ τρίτος, καὶ ὁ τέταρτος, καὶ τῶν ἄλλων ἕ-

polas & institores modos sibi & limites præscribi nolentes reprehendere. Hac enim ratione si nihilominus res illa insecuta consilia ista fuisset, vos saltem inter eos esse visi fuissetis, qvi ne qvid Imperatoris sententiæ impedimento esset optaverunt. Atq; ita milites qvoq; ut crimine careant, conseqvuntur, qvando nimirum Imperatore suo ad facinus qvod alea plenum videatur eos deducente, ipsi⁹ incitantis & exhortantis audaciam imitati, nulla qvidem non loca sibi adeunda putant: si vero eos repelli contingat, dolorem sentiunt, eo qvod scopũ præfixũ attingere non potuerint. Nos autem sermonib⁹ de nobis locum fecimus, ac si iis diebus in qvibus rerum omnium copia suppetit, tristes essemus, rarius autem advectis mercibus, lætemur, cum nimirum illud nos redarguat, hoc vero ut vicisse causam videamur efficiat. At vero ille de nobis divulgandus erat sermo, gravius nos qvam Imperatorem affici, qvod annonæ ratio intra ejus qvod nunc constitutum est pretii modum subsistere neqveat.

XV. Dixerit forsan consultorum aliqvis, loco suo exsiliens, an me tale qvid fecisse nosti? idemq; qvi secundum ab eo locum tenet, tertiusqve & qvartus & reliqvi o-

mnes (idem dixerint.) Non ſane novi ego, dudũ enim inimico plane in vos animo exarſiſſem, ſi tale aliqvid noſſem. Attamen id mihi ut perſvadeatur pati non poſſum, hinc natam non eſſe occaſionem qvæ odium iſtud excitavit: penes qvos vero iſtius rei culpa ſit, ego ignoro. Hæc autem opinio paſſim vulgata, meâ (ut credunt nonnulli) aucta eſt opera. At ita ſolent Sycophantæ facere. Et præterea hoc qvoq; effugium Imperatoris vobis præſcindit virtus. Alii enim licet decipi fraudibusq; circumveniri poſſint, ipſum tamen judicia etiam exercentem à mentientibus inclinari non poſſe, ſed omnem fraudulentiam proculcare & comminuere, & denſæ inſtar aciei omnes decipiendi artes perrumpere videmus, usqve dum ad ipſam veritatem penetret.

XVI. Verum ſi placet vobis, miſſam annonam faciemus, atq; de agris criminationes. Illi autem qvi male veſtes deponunt, pejusq; adhuc in curſu ſe gerunt, ſibiq; ipſi licentiam faciunt qvemcunq; libuerit maledictis excipiendi, atq; ea qvæ ne contra ſeipſos qvidem invicẽ impune deblaterare poſſent, cõtra moderatiſſimũ ſapientiſſimũq; & juſtiſſimũ principem evomentes, an qvæſo fecerunt & nullam reprehenſionem

κας©, οὐκ ἔγωγε. πάλαι γὰρ ἂν ὑμῖν ἐχθρὸς ἦν, εἴ τι τοιοῦτο ᾔδειν. ἀλλ' οὐδ' ἂν ἐκεῖνο πεισθείην, ὡς οὐκ ἐξεφοίτησεν ἐντεῦθεν ἀφορμὴ τὸ μῖσος ἐπισπωμένη, καὶ παρ' ὅτων μὲν ἀνθρώπων ἀγνοῶ, περιτρέχουσαν δὲ τὴν τοιαύτην δόξαν ηὐξόμην. Συκοφάντου γὰρ τὸ ἔργον· πάλιν βασιλέως ἀρετὴ ταύτην ὑμῖν ἀποκλείει τὴν καταφυγήν. ἄλλος μὲν γὰρ κἂν ὑπήχθη καὶ ἐξηπατήθη. τοῦτον δὲ κἂν ταῖς δίκαις ὁρῶμεν οὐχ ἑλκόμενον ὑπό τῶν ψευδομένων, ἀλλὰ πάντα πατοῦντα καὶ κατακλῶντα φαινακισμὸν, καὶ καθάπερ φάλαγγα ῥηγνύντα τὰς παραγωγὰς, ἕως ἂν ἐπ' αὐτὸ τἀληθὲς πορευόμενος ἀφίκηται.

XVI. Ἀλλ' εἰ δοκεῖ τὴν ἀγορὰν ἐῶμεν καὶ παρὰ τῶν ἀγρῶν τὰ ἐγκλήματα. Οἱ δὲ κακῶς οὕτοι γυμνούμενοι καὶ κάκιον τρέχοντες, καὶ δεδωκότες αὐτοῖς ἄδειαν τοῦ κακῶς λέγειν ὃν ἂν θέλωσι, καὶ ἃ μηδ' ἂν κατ' ἀλλήλων φθεγγόμενοι, ἀθῶοι, ταῦτα καταχέαντες τοῦ σωφρονεστάτου, καὶ φρονιμοτάτου, καὶ δικαιοτάτου, πότερ' ἄμεμπτον ἡμῖν ἐποίουν τὴν πόλιν,

λιν, ἢ τέτων οἷς πιέζεται νῦν ἀξίαν; καὶ μὴ νομίζετε περὶ τῆς ἑαυτȣ̃ δόξης τὸν βαζιλέα δεδοικότα χαλεπῶς ἔχειν τοῖς εἰρημένοις, μήποτε τοσȣ̃τον δυνηθείη τουτὶ τὰ καθάρματα. ἀλλὰ τό τινας τῶν ἀρχομένων τοσαύτης γέμειν ἀσελγείας, καὶ μήτε φοβεῖσθαι, τολμᾶν δὲ ἐν τῇ βασιλείᾳ ῥᾳδίως, ὃ μηδ' ἂν ἐν δημοκρατίᾳ, καὶ ταύτῃ πλείονι τȣ̃ συμφέροντος ἐξουσίᾳ χρωμένῃ, τȣ̃τ' ἐστιν ὃ τὴν ἀθυμίαν ἐμπεποίηκε.

XVII. Τοιȣ́των ȣ̃ν ᾀσμάτων διὰ τῆς πόλεως φερομένων, τίς ἀνεβόησεν ὡς ἐπ' ἀσεβείᾳ; τίς προσελθὼν ἐπάταξε; τίς τὴν καρδίαν ἐπλήγη; τίς εἶπε πρὸς τὸν πλησίον ȣ̓ κωλύσομεν; ȣ̓ συλληψόμεθα; ȣ̓ δήσομεν; ȣ̓κ ἀποκτενȣ̃μεν; ἔπρεπε γὰρ οἶμαι τὸν μὲν ἡσυχάζειν, ἡμᾶς δὲ εἶναι τȣ̀ς ἀπαιτȣ̃ντας δίκην, καὶ πρὶν ἐκεῖνον ἥτις ἐστὶν ἡ βλασφημία μαθεῖν, τȣ̀ς ὑβρισὰς ἀπολωλέναι.

urbs mereatur, an, ut merito ea, qvibus nunc premitur, patiatur? Minime autem exiſtimare vos velim, de fama ſua ſolicitum Imperatorem, ægre prolata ab iſtis ferre: haudqvaqvam tantum ſceleſtiſſimis illis hominibus erit virium. Sed hoc indignationem ejus provocavit, tanta abundare ſubditorum ſuorum qvosdam intemperantia, nec ullum metum eos continere qvo minus in hac monarchica Reipublicæ conſtitutione ea audeant, qvæ ne in Democratia qvidem, ea qvoq; qvæ plus qvam par ſit licentiæ indulgeat, (qvisqvam faceret).

XVII. Cantiunculæ certe iſtæ cum per urbem circumferuntur, qvis (indignabundus) clamorem propterea edidit, tanqvam ob impium aliqvod facinus? qvis accurrens (recitantes eas) verberibus mulctavit? Qvis pectus tudit? qvis ad proximum ſuum dixit nonne (eos) impediemus? nonne abripiemus? nonne vinculis conſtringemus? nonne morte puniemus? ut ego enim qvidem exiſtimo, nulla iſtius rei cura Imperatori erat relinqvenda, vos autem pœnam expoſcere, & anteqvam vel reſciſceret ille qvæ maledicta in ipſum effunderentur, maledicos perire par erat.

XVIII. Sed inqviunt, pauci qvidam erant. Atqvi eam ipſam ob cauſam tanto magis erant puniendi, cum nimirum ea, qvæ ne tum qvidem audenda fuiſſent, ſi majorem populi partem conſtituiſſent, vix viginti vinolenti homines facere non dubitaverint. Verum, ajunt, nullius dignationis homines erant, malarum artium ſtudioſi & crumeniſecæ. Secundũ igitur argumentum, cur vel lacerandi fuerint, cum maxima eorum graviſſimaqve imo & maniſeſtiſſima ſint crimina, neutiqvam vero excuſationem ſuppeditas. Porro excipiunt, peregrini erant, qvi ita diſcurſitabant. Culpam igitur illi maledicta proferendo, nos vero connivendo contraximus. Eadem enim & facientis, & ejus, qvi cum poſſit, non impedire vult ratio eſt. Et dum iis qvi admittunt crimen non indignatur aliqvis, criminis laudator evadit (& particeps). Heus Homo, Phœnix tu es, licet tibi in urbe verſari, omnium itaqve primum ducas ut modeſte in ea te geras. Si vero non potes, morbo tuo indulgens tuamq; proterviam feſtivæ lætitiæ nomine cohoneſtans domi conſideas: Nos autem nec canere nec audire talia qvenqvam ſinimus. At proterve apud nos agere cupis? mortem itaq; ſu-

XVIII. Ὀλίγοι φασὶν ἦσάν τινες. οὐκοῦν καὶ διὰ τοῦτο κεκολάσθαι χρῆν, ὅτι, ἃ πλείονες ὄντες τῶν λοιπῶν οὕτως ἂν εἰκότως ἐτόλμων, ταῦτ' ὄντες οὐδὲ εἴκοσι παροινοῦντες οὐκ ὤκνουν. ἀλλὰ φαῦλοί τινες ἦσαν ἄποροι, καὶ κακοῦργοι, βαλαντιοτόμοι. δευτέραν ἀνάγκην εἴρηκας τοῦ δεῖναι αὐτοὺς διεσπάσθαι, εἰ τὰ μὲν ἀδικήματα μεγάλα καὶ δεινὰ καὶ περιφανῆ, παραίτησις δὲ οὐδαμόθεν. ξένοι φασὶν ἦσαν οἱ θέοντες. οὐκοῦν οἱ μὲν οἷς ἔλεγον ἠδίκουν, ἡμεῖς δὲ οἷς ἐπετρέπομεν; ἴσον γὰρ γίνεται τῷ δρᾶν τὸ παρὸν κωλῦσαι οὐ βουληθῆναι. καὶ δι' ὧν τις οὐκ ὀργιζόμενος τοῖς ἠδικηκόσι φαίνεται, τῆς ἀδικίας ἐπαινέτης γίγνεται. ἄνθρωπε Φοῖνιξ εἶ, καὶ πόλις ἔστι σοι, μάλιστα μὲν κἀκεῖ σωφρόνει. εἰ δὲ οὐ δύνασαι, παῦσαι νοσῶν οἴκοι, καὶ τὴν ἀσέλγειαν ὀνομάζων ἑορτήν, ἡμεῖς δὲ οὐκ ἐῶμεν τοιαῦτα οὔτε ᾄδειν οὔτε ἀκούειν. ἀλλ' ἐπιθυμεῖς παρ' ἡμῖν κορδακίζειν; ἀποθνή-

σκε,

σκε, καὶ μὴ τὰ σαυτοῦ κακὰ τῷ κοινῷ τῆς πόλεως περιτίθει.

bi, nec ut tua malitia urbis Communi imputetur efficè.

XIX. Τί ἐροῦμεν ἢ τί φήσομεν ἂν διότι τούτων οὐδὲν πεποιήκαμεν ἐρεῖ τις; ἐδείσαμέν φησι μὴ τὰ δοκοῦντα νόμοις ἱεροῖς γίγνεσθαι κωλύοντες, εἰς αἰτίαν τοῦ τὰς ἑορτὰς ἀναιρεῖν ἐμπέσωμεν. ἔδει γὰρ ἡμᾶς πεισθῆναι ταῦτα ἑορτὴν εἶναι, κῶμον οὕτω τολμηρὸν ἐπὶ τὴν θειοτάτην χωροῦντα κεφαλήν; ἀναμεμίχθαι σκώμματά τινα πᾶσιν ἑορταῖς ὁμολογῶ. ἀλλὰ πρῶτον μὲν κοῦφα καὶ φορητά· καὶ οὐκ ἀπὸ γλώττης ἀναπεπταμένης, οὐ γὰρ εἰς ὁμοίους ἀπορριπτούμενα, καὶ ταύτῃ τὴν τραχύτητα λεαίνοντα; εἰ δὲ ἐξῆν τοῖς ἐμοῖς δούλοις τὰ ἐξ ἀνθρώπων ὀνείδη συμφορήσασι τὴν ἑορτὴν προσποιησαμένοις ἐμὲ λοιδορεῖν, ἔγωγ' οὖν οὐκ ἂν ἀπεδεξάμην σοῦ ταύτῃ τῇ θεραπείᾳ χαίροντας Θεούς. Ἦν μὲν οὖν φροντιζόντων * * *

XIX. Qvid dicemus, qvidve reſpondebimus, ſi cur horum nihil fecerimus aliqvis nos interroget. Veriti, forte aliqvis dicet, ſumus, ne, ſi ea qvæ ſacrorum leges fieri jubent prohibeamus, in turbatarum religionum crimen incidamus. At anne vos feſtum id exigere vobis perſvaderi pati fas erat, petulantiam inqvam tam impudentem in ſacratiſſimũ iſtud caput redundantem? Sales feſtorum hilaritati admiſceri ſolere non diffiteor: ſed tolerabiles primum nec acerbos nimis eos eſſe oportet, nec à lingva nimis libera proficiſci. (Deinde) nonne in pares ſolummodo conjiciuntur, atqve ea ipſa ratione aliqvid ex acerbitate ſua omittunt? Si vero ſervis meis, feſtivæ ſolennitatis prætextu, ea qvæ ex hominum colluvie congeſſerunt ſcommata mihi ingerere liceret, non ſane ego iſtos colerem Deos, qvi iſto cultus genere delectarentur.

Deſunt nonnulla.

ΤΟΥ͂ ΑΥ̓ΤΟΥ͂ ΙΟΥΛΙΑΝΟ΄Σ,
ἢ Ἐπιτάφιος ἐπὶ τῷ Ἰουλιανῷ.

LIBANII
Parentalis in Julianum Imp.

I. Ἔδει μὲν, ὦ παρόντες, ἅπερ ἤλπιζον ἐγώ τε καὶ πάντες ἄνθρωποι, τὸ τέλος εἰληφέναι· καὶ

I. Fas eqvidem, Auditores, fuiſſet, ſucceſſu ſuo non deſtitui, qvas & ego, & nemo non mortalium conceperamus ſpes: atqve adeo

adeo Perſarum Imperio diſſipato, Provincias eorum à Romanis Præſidibus, in Satraparum ſuccedentibus locum, noſtris legibus gubernari: fana noſtra detractis illis ſpoliis ornari: Victoriæq; iſtius Autorem, in Imperatorio ſolio collocatum, noſtras de partis triumphis gratulationes accipere. Id enim & juſtum, & decens, & tot ab eo oblatis ſacrificiis dignum omnino eſſet. Poſtqvam autem plus valuit invidum fatum optima ratione ſubnixa ſpe, mortuusqve ad nos ex Babylonicis oris allatus eſt ille, qvi in eo jam erat ut ſuſcepta à ſe opera conſummaret: & tantum, qvantum par erat, lacrymarum ab omnium effuſum eſt oculis: impedire autem & revocare qvod ei obtigit fatum non licet; id qvod unice nobis integrum eſt, ipſi vero omnium acceptiſſimum, faciemus: apud alios auditores res ejus celebraturi, cum ipſi datum non fuerit res à ſe geſtas meritis laudibus exornatas audire. Primo enim parum memores officii debitiq; eſſe arguemur, ſi illum, nihil non ut gloriam conſeqveretur audentem, præmio iſto defraudaverimus. Deinde turpe atq; indignum plane eſt mortuo denegare ea, qvibus viventis honoribus eramus inſervituri. Præterqvam enim

τὴν τῶν Περσῶν ἀρχὴν νῦν, καταλελῦσθαι, τῆς δὲ ἐκείνων γῆς Ῥωμαίους ἄρχοντας ἀντὶ σατραπῶν ἐπιμελεῖσθαι νόμοις ἡμετέροις· καὶ τὰ μὲν ἱερὰ κεκοσμῆσθαι τὰ παρ' ἡμῖν τοῖς ἐκεῖθεν λαφύροις· τὸν δὲ ταύτην ἀνῃρημένον τὴν νίκην, καθήμενον ἐπὶ τοῦ βασιλείου θρόνου δέχεσθαι σὺν ἐπινικίους. ταυτὶ γὰρ ἂν οἶμαι καὶ δίκαια καὶ προσήκοντα, καὶ τῶν πολλῶν θυσιῶν, ἃς ἐκεῖνος ἔθυσεν, ἄξια. Ἐπεὶ δὲ μεῖζον μὲν ἴσχυσεν ὁ φθονερὸς δαίμων τῶν εὐλόγων ἐλπίδων, κεκόμισαι δὲ νεκρὸς ἀπὸ τῶν Βαβυλῶνος ὅρων, ὁ μικρὸν τοῦ τῶν ἔργων ἀπέχων τέλους, καὶ δάκρυα μὲν ὁπόσα εἰκὸς ἀπὸ πάντων ὀμμάτων ἐῤῥύη, κωλῦσαι δὲ οὐκ ἔνι τὴν τελευτήν. ὃ λοιπὸν μέν ἐστιν, ἐκείνῳ δὲ μάλιστα κεχαρισμένον, ποιῶμεν, ἐν ἄλλοις ἀκροαταῖς περὶ τῶν ἐκείνου λέγοντες, ἐπειδήπερ αὐτὸς ἐκωλύθη τὸν ἔπαινον ὧν ἔπραξεν ἀκοῦσαι. πρῶτον μὲν γὰρ ἀδικοῖμεν ἄν, εἰ ὁ μὲν ὅπως ἂν ἐπαινεθείη πάντα ἐτόλμησεν, ἡμεῖς δὲ αὐτὸν ἀποστερήσαιμεν τοῦ ἄθλου. Ἔπειτα πάντων αἴσχιστον, οἷς ζῶντα ἂν ἐτιμῶμεν, ταῦτα τεθνεῶτι μὴ φέρειν. ἄνευ γὰρ τοῦ τῆς

ἐχά-

ἐσχάτης κολακείας εἶναι περιόντας μὲν θεραπεύειν, ἀπελθόντων δὲ ἀμνημονεῖν· τοῖς μὲν ζῶσιν εἰ μὴ λόγῳ τις χαρίζοιτο, κατὰ πολλοὺς ἂν ἑτέρους δύναιτο τρόπους· περὶ δὲ τοὺς οἰχομένους ἂν ἡμῖν ὑπάρχει μόνον εὐφημίαι τε καὶ λόγοι τὰ πεπραγμένα μετ' ἀρετῆς εἰς ἅπαντα παραπέμποντα τὸν χρόνον.

II. ἀεὶ μὲν οὖν ἔγωγε τὸν ἄνδρα τοῦτον ἐγχειρῶν ἐγκωμιάζειν, ἐλάττους εὗρον τοὺς ἐμοὺς λόγους τοῦ μεγέθους τῶν ἔργων. καὶ μὰ τοὺς θεοὺς οὐδὲ πώποτε ἠχθέσθην εἰ φίλου βασιλέως ἀρετὴ νικῴη τὴν τοῦ φιλοῦντος σοφιστοῦ δύναμιν. Κοινὸν γὰρ οὖν τό γε τῶν πόλεων κέρδος ἡγούμην, τὸ τὸν ἐπὶ σωτηρίᾳ τῶν ὅλων παρειληφότα τὴν ἀρχὴν, μηδενὶ καταλιπεῖν λόγῳ τοῖς ἔργοις ἐξισωθῆναι τοῖς ἑαυτοῦ. ὁ δὲ οὐδὲ τὰς περὶ Ὠκεανῷ δεδειγμένας ἀνδραγαθίας οἷός τ' ὢν κοσμῆσαι κατὰ τὴν ἀξίαν μόνας, τίς ἂν εἴην τήμερον, ἀνάγκην ἐ-

qvod ſummæ adulationis eſt ſuperſtites colere, mortuos vero oblivione ſepelire ſtatim; viventes qvidem, licet oratione & laudibus non proſeqvamur, aliis tamen rebus qvamplurimis poſſumus demereri: Morte vero abreptis nihil aliud præſtare poſſumus, qvam ut præconiis & litterariis monumentis præclare ab iis geſta ætrrnitati conſecremus.

II. Qvamobrem etiam ego omni hoc tempore de ornando debitis laudibus magno illo Viro cogitavi, ſed verba mea geſtorum ejus amplitudine multum eſſe deprehendi inferiora. Et ſane nunqvam, cujus rei teſtes Deos mihi eſſe velim, male animum meum habuit, qvod amantiſſimi Imperatoris virtus, Oratoris eum amantis facultatem dicendi fuerit ſupergreſſa: Id enim communi civitatum (orbis Romani) commodo fieri putavi, qvod is qvi ſummum imperium publicæ ſalutis cauſa ſusceperat, nulli eloqventiæ facta ſua verbis aſſeqvendi facultatem relinqveret: At vero ego, cui ne vires qvidem fuerunt deprædicandis ſolummodo iis, qvæ prope Oceanum edidit, facinoribus pares; qvalem hac demum die me præſtabo? qva & illa, & ſusceptam contra Perſas expe-

expeditionem una eademq; oratione complecti necesse est. Certo enim persvasus sum, si vel maxime ipse, impetrata ab inferis redeundi venia, ut meos in hacce Oratione concinnanda juvaret labores, nemine alio id sentiente in hujus studii mei partes veniret; ne sic tamen qvidem verba rebus exacte responsura: sed meliora qvidem qvam nunc, omnia autem qvæ par erat, nec hac ratione orationem complexuram fuisse.

χων ἐκεῖνά τε καὶ τὸν ἐπὶ τοὺς Πέρσας δρόμον ἑνὶ παραδοῦναι λόγῳ; οἶμαι γὰρ εἰ παρὰ τῶν κάτω θεῶν ἀνάστασιν ἐκεῖνος εὑράμενος ἐπὶ τὸ τουτονί μοι συμπονῆσαι τὸν λόγον, λανθάνων τοὺς ἄλλους ἅπαντας ἐκοινώνει μοι τῆς σπουδῆς, μηδ' ἂν οὕτω τὸ μέτρον ἀκριβῶς γενέσθαι τοῖς πράγμασιν· ἀλλὰ καλλίω μὲν ἂν ἢ νῦν ῥηθῆναι, πᾶν δὲ ὅσον εἰκὸς οὐδὲ οὕτω.

III. Qvos ergo (rebus ita comparatis) successus mihi augurari liceat, qvi sine tanto auxilio tantum nunc aggrediar opus? Veruntamen, si jam olim (verba apud vos faciens) non persensissem, vos, non ignaros licet majora (verbis nostris) opera (illius) esse, oratione tamen nostra esse delectatos, non immerito nunc à dicendo abstinerem. Cum autem & tum statim laudibus dicentem me fueritis prosecuti, & deinceps qvoqve in benevolo de Orationibus meis judicio perstiteritis; justam silentii causam nullam mihi superesse arbitratus, id qvod debeo persolvere Imperatori, eiqve mihi amicissimo, aggrediar.

III. Τί οὖν χρή με πείσεσθαι νομίζειν ἄνευ συμμαχίας τοιαύτης τοσοῦτον ἀράμενον; ἀλλ' εἰ μὲν μή τι καὶ πρότερον ὑμᾶς ᾐσθόμην οὐκ ἀγνοοῦντας μὲν ὡς ἡ νίκη τῶν ἔργων, ὅμως δὲ ἡδομένους τοῖς λόγοις, καλῶς ἂν εἶχέ μοι σιωπᾶν. ἐπεὶ δὲ καὶ τότ' εὐθὺς ἐπῃνεῖτε, καὶ ἐμένετε τοὺς λόγους ἀγαπῶντες, οὐκ εἶναι πρόφασιν ἡγούμενος τῇ σιωπῇ δικαίαν, πειράσομαι τὰ δίκαια ποιεῖν πρὸς τὸν Βασιλέα καὶ φίλον.

IV. Multi itaq; fuere Imperatores, animo qvidem non igno-

IV. Ἐγένοντο μὲν οὖν οὐκ ὀλίγοι βασιλεῖς γνώμῃ μὲν οὐ κακοί, γένει

δὲ οὐ

δὲ οὐ λαμπροί. καὶ τὴν ἀρχὴν μὲν ἐπιστάμενοι σώζειν, αἰσχυνόμενοι δὲ εἰπεῖν ἐξ ὧν ἐγένοντο. ὥστε καὶ τοῖς ἐγκωμιάζουσιν αὐτοὺς ἔργον εἶναι θεραπεῦσαι τὸ τραῦμα. Τούτῳ δὲ οὐδέν ἐστιν ὃ μὴ χορηγοῖ πρὸς ἔπαινον. αὐτίκα τὸ γένος αὐτῷ πάππος μὲν βασιλεὺς, ὃς μάλιστα δὴ χρημάτων ὑπεριδὼν, μάλιστα δὴ τὰς τῶν ἀρχομένων εὐνοίας ἐκτήσατο. πατὴρ δὲ, βασιλέως μὲν υἱὸς, βασιλέως δὲ ἀδελφὸς, δικαιότερος δὲ τοῦ ἔχοντος βασιλείαν ἔχων: ἀλλ' ὅμως ἡσύχαζε καὶ συνηύχετο τῷ λαβόντι, καὶ συζῶν ἀδόλως καὶ φιλῶν διετέλει. γήμας δὲ ὑπάρχου θυγατέρα χρηστοῦ τε καὶ νοῦν ἔχοντος, ὃν ὁ πολέμιος νενικηκὼς ᾐδέσθη, καὶ τοὺς σὺν αὐτοῦ παρεκάλεσεν εἰς ἐκεῖνον βλέποντας ἄρχειν· ποιεῖ τε τουτονὶ τὸν ἄριστον, καὶ τιμᾷ τὸν κηδεστὴν τῇ προσηγορίᾳ τοῦ παιδός.

bili,ſed nullo natalium ſplendore inſignes: atq; ad imperii tuendam dignitatem non qvidem inepti, ſed qvos parentum majorumqve ſuorum puderet: adeo ut iis, qvos laudum ſuarum nacti præcones ſunt, haud parum vulneris iſtius ſanatio negotii faceſſeret. Hujus autem noſtri laudibus qvod non inſerviat, nihil plane eſt. Atq; ut inde ordiar, qvantum ad genus ejus, avum habuit Imperatorem, qvi cum maximus eſſet opū contemtor, maxime ſibi ſubditorum conciliavit animos. Pater autem Imperatoris filius, fraterqve erat Imperatoris, meliori jure Imperio, qvam is qvi illud uſurpabat, admovendus. Æqvo tamen animo illum ferebat, atq; arripienti iſtud haud ſecus ac alii bene precabatur, & ſine fraude cum eo verſatus, amoremq; in eum ſervans conſtantem, vitam transegit. Hic prætorio Præfecti, boni viri atq; Sapientis, duxit filiam, qvem ipſe, à qvo victus fuerat, hoſtis ejus reverentia eſt proſecutus, ſuosq; ut ejus ob oculos habentes exemplum rebus præeſſent monuit; atqve ille optimis artibus eum inſtruxit, generumq; filii nomine honorandum duxit.

V. Κωνσταντῖνος μὲν οὖν τετελευτήκει νόσῳ· τὸ ξίφος δὲ μικροῦ διὰ παντὸς ἐχώρει τοῦ γένους

V. Conſtantinum interea morbo perire contigit, gladius autem per univerſam fere ej⁹ furebat fa-

miliam

miliam, in parentes æq; ac in liberos. Noster tamen una cum fratre, ætate ipsum antecedente, ceterum ex eodem patre genito, latissime vagatam cædem evitavit: istum qvidem morbo qvi in mortem desiturus esse videbatur, illum vero ætate, vix enim à maternis fuerat ablatus uberibus, isti periculo eripiente. Atq; ille qvidem ad alia potius omnia qvam ad litteras animum applicabat, hac ratione ut invidiæ insultibus minus pateret fore ratus: hunc vero ad litterarum amorem incitabat, cui cura ejus obtigerat, genius: Hisce proinde in maxima post Romam urbe operam navabat, scholam assidue freqventans: & Imperatoris licet esset agnatus, neminem tamen via sibi cedere jubens, nec pedisseqvorum multitudine & excitato ab illis strepitu aliorum oculos in se convertens. Sed erat illi Evnuchus, optimus pudoris custos, aliusq; magister qva pueri instituendi sint ratione satis doctus: vestis vero perqvam mediocris, & supercilium non mage qvam aliis elatum: ipse autem prior alios alloqvebatur, neminem tenuioris fortunæ repellabat, invitatus venire non detrectabat, imo & anteqvam invitaretur manebat, ibi ubi aliis fas erat ipse qvoq; consistebat, eadem audiebat cum aliis,

ὁμοίως πατέρων τε καὶ παίδων. οὗτος δὲ καὶ πρεσβύτερος ἀδελφὸς ὁμοπάτριος τὸν πολὺν διαφεύγουσι φόνον. τὸν μὲν νόσου ῥυσαμένης ἣ πρὸς θάνατον ἀποχρήζειν ἐδόκει, τὸν δὲ τῆς ἡλικίας, ἄρτι γὰρ ἀπήλλακτο γάλακτος. Ἐκεῖνος μὲν οὖν πρὸς ἄλλοις μᾶλλον ἦν ἢ λόγοις, νομίζων ἧττόν γε ταύτῃ πειράζεσθαι ὑπὸ φθόνου: τοῦτον δὲ ὁ λαχὼν δαίμων ἐκίνει πρὸς ἔρωτα λόγων. καὶ διέτριβε περὶ αὐτοὺς ἐν τῇ μεγίστῃ μετὰ τὴν Ῥώμην πόλει, φοιτῶν εἰς διδασκαλεῖον, βασιλέως δὲ ἀνεψιὸς οὐ σοβῶν, οὐδὲ λυπῶν, οὐδὲ ἀξιῶν ἀποβλέπεσθαι διὰ πλῆθος ἀκολούθων καὶ τὸν ἀπ' ἐκείνων θόρυβον, ἀλλ' εὐνοῦχός τε βέλτιστος τῆς σωφροσύνης φύλαξ, καὶ παιδαγωγὸς ἕτερος οὐκ ἄμοιρος παιδείας. ἐσθής τε μετρία καὶ ὀφρὺς οὐχ' ὑπὲρ τῶν ἄλλους, καὶ τὸ φθάσαντα προσειπεῖν, τὸ μὴ παρῶσαι τὸν πένητα, καὶ τὸ καλούμενον εἰσελθεῖν, καὶ τὸ πρὶν ἢ κληθῆναι μένειν, καὶ τὸ στῆναι μὲν οὗ τοῖς ἄλλοις νόμος, ἀκοῦσαι ταυτὰ τοῖς ἄλλοις, καὶ

μετὰ τῶν ἄλλων ἀπελθεῖν, καὶ μηδαμοῦ ζητῆσαι πλεῖον. ὥστε ἔξωθέν τις ἐπελθὼν καὶ βλέψας εἰς τὸν χορὸν, οὐκ εἰδὼς οἵ τινες οὐδ' ὧν τινων, οὐκ ἂν εὗρεν ἐν ξυμβόλοις τισὶ τὴν ὑπεροχὴν τῆς τύχης.

cum aliis qvoq; diſcedebat, nec ulla in re iis ſe poſtulabat anteferri. Adeo ut ſi qvis aliunde accedens, juvenumq; cœtum oculis luſtrans, qvinam qvaleſve eſſent ignarus, nullum plane ſignum fuerit inventurus qvo ſublimiorem ejus fortunam diſcerneret.

VI. οὐ μὴν πάντα ἐκείνοις ἴσος ἦν· ἐπεί γε τῷ συνιέναι τε δέξασθαι τὸ ῥηθὲν, καὶ φυλάξαι λαβὼν, καὶ μὴ πονῶν ἀπειπεῖν, πολὺ τοῖς ἄλλοις πρὸς αὐτὸν ἐποίει τὸ μέσον. ὃ ἐγὼ καθορῶν ἤλγουν οὐ σπείρων εἰς τὴν τοιαύτην ψυχήν. σοφιστής γάρ τις πονηρὸς τοῦ κακῶς ἀγορεύειν τοὺς θεοὺς μισθὸν εἶχε τὸν νέον, ἐν τοιαύτῃ καὶ αὐτὸν τῇ περὶ τῶν θεῶν τρεφόμενον δόξῃ, καὶ φέροντα τὴν φαυλότητα τῶν λόγων, διὰ τὸν πρὸς τοὺς βωμοὺς τῶν διδασκάλων πόλεμον.

VI. Attamen in omnibus æqvalis haud erat reliqvis: ſiqvidem eo, qvod facile illa qvæ dicebantur intelligeret apprehenderetqve, poſtqvam autem apprehendiſſet, memoria firmiter teneret, nec ob laborum difficultatem animum ſtatim deſponderet, longo alios omnes poſt ſe intervallo reliqverit. Id qvod ego videns graviter indolui, qvod in tali anima (tanqvam in agro fœcundo) ſementem mihi facere non liceret. Peſſimo enim cuidam Rhetori, mercedis qvaſi loco, pro eo qvod deos maledictis aſſidue proſeqveretur, Juvenis ceſſerat: ipſe qvoq; ejuſmodi de diis opinione innutritus, magiſtrorumq; in dicendo imperitiam ob indictum ab iis altaribus bellum ferre non recuſans.

VII. ἤδη δὲ πρόσηβος ὢν, καὶ τὸ τῆς φύσεως βασιλικὸν πολλοῖς καὶ μεγάλοις τεκμηρίοις ἐμηνύετο. καὶ ταῦτα οὐκ εἴα καθεύδειν

VII. Verum ad pubertatis annos jam provehebatur, indolemqve ad ſumma natam plurimis maximisqve argumentis prodebat. Iſta itaqve haudqvaqvam qvieſcere patiebantur Conſtantium.

tium. Veritus enim ne magna, plurimumqve ſuffragio valente, rebusqve omnibus Romæ ſimili urbe, virtute Juvenis hujus delinita, earum rerum fieret aliqvid, qvæ ægre ipſi eſſent facturæ, ad Nicomedis eum ablegavit urbem, utpote à qva non æqve metuendum ſibi eſſe putaret, liberalibus tamen artibus incumbendi facultate ei conceſſa. At iſte ad me qvidem haudqvaqvam acceſſit, cœtus ibi jam tum licet habentem, utpote qvi urbem tranqvillam atqve pacatam præ altera periculis plena mihi ſedem delegeram: comparatis tamen ſibi Orationibus meis, vel hac ratione mecum verſari non intermiſit. Cauſa autem cur Orationibus meis licet delectatus, me tamen Autorem earum averſaretur, iſta erat: qvod multis maximisq; ab egregio iſto (cujus antea facta fuit mentio) Rhetore conſtrictus fuerit ſacramentis, ne vel eſſe, vel appellari ſe ſuſtineret diſcipulum meum, nec in eorum qvi cœtibus meis interſunt cenſum unqvam ſe referri pateretur. Qvamobrem ejus qvi ſacramentum ab eo exegerat improbato conſilio, jusjurandum ſervare cupiens, & mei tactus deſiderio, viam adinvenit, qva & perjurium evitare, meorumqve ſermonum compos fieri poſſet: ampliſſimis donis, eorum

Κωνςάντιον. δείσας δὲ μὴ πόλις μεγάλη τε καὶ μεγάλην ψῆφον ἔχουσα, καὶ πρὸς τὴν Ῥώμην εἰκασμένη τοῖς ὅλοις, ἐπισπασθῇ πρὸς τὴν ἀρετὴν τοῦ νέου, καὶ γένηταί τι τῶν ἐκείνῳ λυπηρῶν, πέμπει μὲν αὐτὸν εἰς τὴν Νικομήδους πόλιν, ὡς οὐ φοβήσουσαν ἴσα, παιδεύεσθαι δὲ δίδωσιν ἐξουσίαν. ὁ δὲ οὐ φοιτᾷ μὲν παρ' ἐμὲ, ποιούμενον αὐτοῦ τὰς συνουσίας ἤδη, ᾑρημένον τὴν γαλήνην ἔχουσαν ἀντὶ τῆς κινδύνων γεμούσης. τοῖς λόγοις δὲ ὠνούμενος ὁμιλῶν οὐκ ἀνίει. τὸ δὲ αἴτιον τοῦ τὸ τοῖς λόγοις χαίρειν, φεύγειν δὲ τὸν ἐκείνων πατέρα, πολλοῖς καὶ μεγάλοις αὐτὸν ὅρκοις ὁ θαυμαςὸς ἐκεῖνος κατείληφε σοφιςὴς, ἦ μὴν ἐμὸν μήτε γενέσθαι μήτε κληθῆναι φοιτητὴν, μήτ' εἰς τὸν κατάλογον ἐγγραφῆναι τῶν ἐμῶν ὁμιλητῶν. ὁ δὲ τῷ μὲν ἐξορκίσαντι μεμφόμενος, τοὺς ὅρκους δὲ οὐ παραβαίνων, ἐμοῦ δὲ ἐπιθυμῶν, εὗρεν ὅπως μήτε ἐπιορκήσει καὶ μεταχήσει τῶν λόγων, πορθμέα τινὰ τῶν κατ' ἡμέραν λεγομένων

δω-

δωρεαῖς μεγάλαις κτησάμενος. οὗ δὲ καὶ τὰ μάλιστα τῆς φύσεως διέδειξε τὴν ἰσχύν· αὐτῷ γὰρ ἥκιστά μοι συνὼν, τῶν συνεχῶς συνιέντων ἀμείνων εἰς μίμησιν ἦν, καὶ δι' ἀμυδροτέρας ὁδοῦ τὴν εἰλικρινῆ τὴν ἐκείνων τῇ τῶν καρπῶν παρήει φορᾷ. ὅθεν οἶμαι καὶ τοῖς ὕστερον ὑπ' αὐτοῦ πεποιημένοις λόγοις ἔνι τι πρὸς ἡμᾶς συγγενὲς, καὶ ἔδοξεν εἷς εἶναι τῶν πεπλησιακότων.

qvæ à me dicebantur qvotidie, aliqvem nactus qvaſi portitorem. Atq; hic etiam qvam maxime naturæ ſuæ atqve indolis vim declaravit: omnium enim minime mecum ipſo verſatus, mei imitatione eos qvi nunqvam non mihi aſſidebant longiſſime antecelluit, perqve viam obſcuriorem, apertiſſimam iſtam largo fructuum proventu plurimum antevertit. Inde autem eſſe exiſtimo, qvod in iis qvas poſtremis temporibus concinnavit orationibus aliqvid inveniatur, qvandam cum noſtris qvaſi ſpirans cognationem: viſusqve adeo ex iis eſt unus qvi noſtra inſtitutione fuerunt uſi.

VIII. ἐκείνῳ μὲν οὖν περὶ ταῦτα ἡ σπουδὴ, τῷ δὲ ἀδελφῷ γένεται μετουσία τῆς βασιλείας κατὰ τὸ δεύτερον σχῆμα. διπλοῦ γὰρ ἐγηγερμένου τῷ Κωνσταντίῳ πολέμου, τοῦ μὲν προτέρου Περσικοῦ, τοῦ δὲ ἐπ' ἐκείνῳ τοῦ πρὸς τὸν τύραννον, ἔδει δήπου καὶ συνάρχοντος. καὶ πέμπεται Γάλλος ἐξ Ἰταλίας τὴν πρὸς ἕω φρουρήσων, καὶ ὅπερ τῷ τοῦδε πατρὶ πρότερον, τοῦθ' ὑπῆρχε καὶ τῷδε, (βασιλέως ἦν ἀδελφός). Ἐκεῖνος μὲν οὖν καὶ διὰ τῆς Βιθυνίας δορυφορούμενος ἐχώρει, καὶ εἶδον ἀλλήλους· τοῦτο δὲ τὴν γνώ-

VIII. Atq; iſta qvidem ejus occupaverant ſtudium: frater vero interea Imperii particeps factus eſt, Cæſaris ei collata poteſtate. Cum enim geminum motum Conſtantio eſſet bellum, primo nimirum Perſicum, deinde qvod proxime inſecutum illud fuit contra Imperii invaſorem, neceſſe omnino habuit ſocium ſibi in Imperio adſciſcere. Ex Italia proinde ad Orientis tutelam mittebatur Gallus, eademq; ipſi, qvæ olim Parenti ejus, provincia ceſſit. Per Bithyniam itaqve etiam ingenti ſatellitum numero ſtipatus iter fecit, videruntqve ſe invicem fratres. Attamen qvod noſter

ſter ceperat animi propoſitum, illius fortuna haudqvaqvam immutavit: neqve ut qvidqvam ex ſtudio ſuo remitteret, imperii in qvo collocatus frater fuerat faſtigium, impetum ei dedit. Sed potius vehementius ejus, qva in litteras ferebatur, accenſa fuit cupiditas: imo & labores qvibus eas aſſeqveretur magis redditi fuere intenſi: eo nimirum exiſtimante, ſe, ſi privato ſibi vita fuerit degenda, Sapientiam tamen, divinius longe bonum, pro Imperio eſſe poſſeſſurum: Si autem ipſe qvoqve ſceptro ſit admovendus, ſapientia ſummum iſtud ſeſe ornaturum eſſe faſtigium. Hinc non ſolis tantum luce ad ſtudia ſua uſus eſt, ſed & ignis, nocte ſcilicet ſuperveniente. Nec, qvod facile ipſi fuiſſet, rem familiarem amplificavit, ſed animum meliorem effecit.

IX. Cumqve aliqvando in eorum perveniſſet cœtum, qvi pleni qvaſi toti Platone ſunt, atqve de Diis geniisqve, à qvibus univerſa hæc, & condita certiſſime ſint, & conſerventur, differentes eos audiviſſet: de anima item, qvid ſit? unde originem ducat? qvo poſt hanc vitam abeat? qvibus rebus deprimatur & qvibus elevetur? qvibus deorſum trahatur, & qvibus ſubnixa ad ſuperiora evolet?

μὲν οὐκ ἠλλοίωσεν ἡ περὶ ἐκεῖνον τύχη, οὐδὲ τὸ βασιλεύειν τὸν ἀδελφὸν ἀφορμὴν εἰς ῥαθυμίαν ἔλαβεν, ἀλλ' ἐπήυξησε μὲν τὴν ἐπιθυμίαν ἣν εἶχε περὶ τοὺς λόγους. ἐπήυξησε δὲ τοὺς πόνους οἷς ἐχρῆτο περὶ τὴν τούτων θήραν, νομίζων, εἰ μὲν ἐν ἰδιώτου μέρει μείνοιεν, ἕξειν ἀντὶ τῆς βασιλείας τὴν σοφίαν, κτῆμα θειότερον· Εἰ δὲ ἐπὶ σκῆπτρον ἄγοιτο, κοσμήσειν τῇ σοφίᾳ τὴν βασιλείαν. Διὰ τοῦτο ἡλίῳ τε ἐχρῆτο πρὸς τὰς μαθήσεις, καὶ νυκτὸς ἐπελθούσης πυρί. καὶ τὴν μὲν οὐσίαν οὐκ ἐποίει μείζω, ῥᾴδιον ὄν, τὴν γνώμην καλλίω.

IX. καὶ ποτὲ τοῖς τοῦ Πλάτωνος γέμουσιν εἰς ταὐτὸν ἐλθὼν, ἀκούσας ὑπέρ τε θεῶν καὶ δαιμόνων, τῶν ὡς ἀληθῶς τὸ πᾶν τοῦτο καὶ πεποιηκότων καὶ σωζόντων· καὶ τί τε ἡ ψυχὴ, καὶ πόθεν ἥκει, καὶ ποῖ πορεύεται, καὶ τίσι βαπτίζεται, καὶ τίσιν αἴρεται, καὶ τίσι καθέλκεται, καὶ τίσι μετεωρίζεται· καὶ τί μὲν αὐτῇ δεσμὸς, τί δὲ ἐλευθερία, καὶ πῶς

ἂν

ἂν γένοιτο τὸ μὲν φυγεῖν, τοῦ δὲ τυχεῖν, ἁλμυρὰν ἀκοὴν ἐπεκλύσατο ποτίμῳ λόγῳ, καὶ πάντα τὸν ἔμπροσθεν ἐκβαλὼν ὕθλον, ἀντεισήγαγεν εἰς τὴν ψυχὴν τὸ τῆς ἀληθείας κάλλος, ὥσπερ εἴς τινα μέγαν νεὼν ἀγάλματα θεῶν πρότερον ὑβρισμένα βορβόρῳ. καὶ ἦν μὲν περὶ ταῦτα ἕτερος, ἐσχηματίζετο δὲ τὰ πρόσθεν, οὐ γὰρ ἐξῆν φανῆναι, (Αἴσωπος δὲ ἐνταῦθα μῦθον ἂν ἐποίησε) οὐκ ὄνον λεοντῇ κρύπτων, ἀλλ' ὄνου δορᾷ τὸν λέοντα. Κἀκεῖνος ᾔδει μὲν ἃ εἰδέναι κρεῖττον, ἐδόκει δὲ τὰ ἀσφαλέστερα.

X. Τῆς φήμης δὲ πανταχοῦ φερομένης, πάντες οἱ περὶ τὰς μούσας καὶ τοὺς ἄλλους γε θεοὺς οἱ μὲν ὡδοιπόρουν, οἱ δὲ ἔπλεον, σπεύδοντες ἰδεῖν τε ἐκεῖνον καὶ συγγενέσθαι, καὶ εἰπεῖν αὐτοί τι, καὶ ἀκοῦσαι λέγοντος. Ἦν δὲ ἐλθοῦσιν οὐ ῥᾴδιον ἀπελθεῖν, κατεῖχε γὰρ

qvæ porro vincula & carceres, qvæ contra ejus ſit libertas? & qvomodo illa effugere, hanc vero aſſeqvi liceat; doctrinam (qva antea fuerat imbutus) ſalſæ, (potuiq; adeo non inſervienti) aqvæ ſimilem, dulciori, potabilisqve aqvæ inſtar habente diſciplina ſubmerſit atqve abolevit: omnibusq; qvas antea imbiberat egeſtis nugis, veritatis pulchritudinẽ in anima ſua, velut in magnifico aliqvo templo, Deorum ſtatuas, ſtercore antea profanatas, earum loco collocavit. Atqve adeo animum qvidem qvoad iſta mutaverat, ſimulabat tamen eundem ſeſe atqve antea eſſe, cum animi ſenſa prodere haudqvaqvam liceret, non aſinum leonina, ſed aſinina pelle leonem occultans: atq; ea qvorum melior eſt ſcientia qvidem tenebat, deterioribus tamen minusqve firmis adhærere videbatur.

X. Cum autem latiſſime fama ejus ſpargeretur, omnes qvi Muſarum aliorũq; Deorũ cultui erant addicti, terra alii, alii mari iter ad eum faciebant, videre illum, cumq; eo verſari, & verba coram eo facere, ipſumqve rurſus audire loqventem certatim properantes. Qvi autem ad eum acceſſerant, non niſi ægerrime, ut diſce-

derent, à seipsis poterant impetrare: non enim orationis tantum svavitate Siren illa eos detinebat, sed eo etiam qvod ab ipsa natura ad devinciendos sibi hominum animos esset comparatus: atqve hoc ipso, qvod impense amare ipsemet nosset, alios qvoqve ad idem recte faciendum instituit: adeo, ut qvi intimius cum eo essent conversati, non sine difficultate & ægritudine qvadam ab eo divelli potuerint. Omnis itaq; generis animo complectebatur, eandemqve satis etiam declaraverat, sapientiam: Poëtas, Rhetores, Philosophorum sectas tenebat: Græcæ lingvæ maxima, nec minori Latinæ gaudebat peritia, utramqve enim familiarem sibi reddere studebat. Nemo autem bene sentientium erat, qvi assidue preces ore non funderet, ut rerum summæ Juvenis ille aliqvando præficeretur, orbisqve sisteretur ruina, ægris autem fessisqve rebus præficeretur ille, qvi medelam talibus nosset afferre. Non dixerim istiusmodi eum improbasse vota, neqve vanæ laudis materiam ista in re pro eo qværam: sed idem ipsum qvoqve optasse fatebor. Optasse tamen non luxus potentiæve aut purpuræ inductum amore, sed ideo potius, ut sua industria atqve laboribus tum alia multa qvæ perdide-

ἡ Σειρὴν οὐ λόγοις μόνον, ἀλλὰ καὶ τῷ πρὸς φίλτρον εὖ πεφυκέναι· τῷ δὲ ἄγαν φιλεῖν εἰδέναι, καὶ τοὺς ἄλλους ἐπαίδευε καλῶς τοῦτο ποιεῖν· ὥστε συγκεραννύμενοι γνησίως οὐκ ἀπόνως ἀπηλλάττοντο. Ἦν οὖν ἐκείνῳ παντοδαπὴ σοφία συνειλεγμένη καὶ δεικνυμένη. ποιηταί, ῥήτορες, γένη φιλοσόφων. πολλὴ μὲν Ἑλλὰς φωνή, οὐκ ὀλίγη δὲ ἀλλοτρία, τῷ δὲ ἦν φροντὶς ἀμφοτέρων. Εὐχή τε ἀπὸ παντὸς εὖ φρονοῦντος στόματος γενέσθαι τῶν πραγμάτων τὸν νεανίσκον κύριον, καὶ στῆναι μὲν τὴν φθορὰν τῆς οἰκουμένης, ἐπιστῆναι δὲ νοσοῦσι τὸν ἐπιστάμενον τὰ τοιαῦτα ἰᾶσθαι. οὐ μὴν φαίην ἂν ἐκεῖνον ἐπιτιμᾶν ταῖς εὐχαῖς, οὐδ' ἀλαζονεύσομαι τοῦτό γε ὑπὲρ αὐτοῦ. ἀλλὰ βούλεσθαι μὲν καὶ αὐτόν, βούλεσθαι δὲ οὐ τρυφῆς, οὐδὲ δυναστείας, οὐδὲ πορφύρας ἔρωτι, τοῦ δὲ τοῖς αὐτοῦ πόνοις ἀποδοῦναι τοῖς ἔθνεσιν ὧν ἐξεπε-

ξεπεπλώκεσαν, τά τε ἄλλα καὶ οὐχ᾽ ἥκιστα δὴ τὰς τῶν θεῶν λατρείας· ᾧ δὴ καὶ διαφερόντως ἐπλήττετο τὴν καρδίαν, νεώς τε ὁρῶν κειμένους, καὶ τελετὰς πεπαυμένας, καὶ βωμοὺς ἀνατετραμμένους, καὶ θυσίας ἀνῃρημένας, καὶ ἱερεῖς ἐλαυνομένους, καὶ τὸν τῶν ἱερῶν πλοῦτον εἰς τοὺς ἀσελγεστάτους μεμερισμένον. ὡς εἴ τις αὐτῷ θεῶν ὑπισχνεῖτο τὴν τούτων ἐπανόρθωσιν δι᾽ ἑτέρων ἔσεσθαι, σφόδρα ἄν μοι δοκεῖ τὴν βασιλείαν φυγεῖν· οὕτως οὐ τοῦ κρατεῖν τοῦ δὲ εὖ πρᾶξαι τὰς πόλεις ὠρέγετο.

XI. Ταύτης τοίνυν τῆς ἐπιθυμίας ἐν ταῖς ψυχαῖς τῶν πεπαιδευμένων ἀκμαζούσης, τὸ τῇ τοῦδε γνώμῃ θεραπευθῆναι τὴν γῆν, ἦλθεν ἐπὶ τὸν Γάλλον συκοφαντία, καὶ γράμματα τὴν ἐπιβουλὴν ἔχοντα τὴν ἐσχάτην εὕρητο. δόντων δὲ δίκην τῶν ἀδικούντων, οὐ γὰρ ἔμελλεν αὐτοὺς στεφανώσειν ὁ τὰ τοιαῦτα ἠδικημένος, ἔδοξεν ἧς εἰλήφει δίκης ὀφείλειν δίκην ὁ λαβών, καὶ ἀπέθνησκεν ἄφωνος, φθάσαντος τὴν ἀπολογίαν τοῦ ξί-

rant, tum maxime Deorum cultum atq; religionem populis redderet. Hoc enim ipſum erat, qvo vel imprimis pectus ejus percellebatur, dum templa videret ſolo æqvata, myſteria interrupta, aras everſas, abolitam ſacrificiorum religionem, ſacerdotes exilio mulctatos, ſacros deniqve theſauros in impuriſſimos homines diviſos. Adeo, ut ſi qvis ſpem ei facere potuiſſet, fore, ut aliorum ope ad meliorem ſtatum iſta perducerentur, nullus dubitem omnibus modis Imperium recuſaturum eum fuiſſe: Ita nimirum non Imperii, ſed publicæ felicitatis ardebat cupiditate.

XI. Hocce igitur deſiderium, dum in animis eorum invaleſcebat, qvi orbem Conſiliis hujus ad ſanitatem revocatum iri erant perſvaſi; pernicioſa Gallum invaſit calumnia, litteræqve fuerunt repertæ, exitium ei minantes inſidias complexæ. Cum autem promeritas ii, qvi tantum adverſus eum cogitaverant nefas, pœnas dediſſent, (ſane enim præmiis eos non poterat afficere, gravi adeo injuria ab illis provocatus:) ob ipſas illas qvas ab iſtis ſumſerat pœnas, ipſemet qvi eas exegerat ſupplicium meruiſſe viſus eſt, atqve adeo non auditus occubuit, gladio defenſionem ejus anever-

tevertente. Qvo facto, subito noster qvoq; fuit arreptus, armatisqve circumdatus custodibus, torvum tuentibus, vocesqve edentibus asperas, & ita adversus illum sese gerentibus, ut parum gravis illi carcer (cum factis ei ab illis molestiis comparatus) videretur. At hoc qvoqve insuper accedebat incommodi, qvod in uno eodemqve loco subsistere ei non concederetur, sed qvod locum loco miseriæ augendæ causa cogeretur mutare.

φοῦς. καὶ αὐτίκα οὗτος ἀνέσπαστό τε, καὶ ἦν ἐν μέσῳ φυλάκων ὡπλισμένων, ἄγριον μὲν βλεπόντων, τραχὺ δὲ φθεγγομένων, κοῦφον δὲ ἀποφαινόντων οἷς ἐποίουν τὸ δεσμωτήριον. καὶ προσῆν τὸ μηδὲ ἐφ' ἑνὸς ἱδρύεσθαι χωρίου, τόπους δὲ ἐκ τόπων ἀμείβειν ἐπὶ ταλαιπωρίᾳ.

XII. Atqve ea qvidem ferenda ipsi fuerunt, cum tamen nemo criminis cujusqvam, sive majoris, sive minoris, eum insimularet. Qvod enim ejus qvæso fuerit crimen, qvi plusqvam trecentarum mansionum itinere à fratre fuerat divulsus? Sed per litteras forte cum eo egerat: verum ne has qvidem admodum misit freqventes, & intra nudæ salutationis terminos sese nunqvam non continentes. Qvamobrem etiam nemo, qvi vel calumniis adversus eum cuperet agere inventus est. Nihilominus tamen iis qvas dixi afflictus fuit calamitatibus, ob caussam qvidem aliam nullam, qvam qvod eodem utrumqve nasci parente contigisset.

XII. καὶ ταῦτα ἔπασχεν ἐγκαλούμενος μὲν οὐδὲν, οὔτε μεῖζον, οὔτε ἔλαττον. πῶς γάρ, ὅς γε διειστήκει μὲν τἀδελφοῦ σταθμοῖς πλείοσιν ἢ τριακοσίοις; γράμματα δὲ ἔπεμπεν· οὐδὲ ταῦτα πολλάκις, καὶ προσρήσεσιν ὁριζόμενα μόναις. διόπερ οὐδ' ὁ συκοφαντήσων. ἀλλ' ὅμως οἷς ἔφην ἐπιέζετο, κατ' ἄλλο μὲν οὐδὲν, ὅτι δὲ εἷς ἀμφοτέροις πατὴρ γένοιτο.

XIII. At hic qvoqve rursus merito aliqvis eum admiretur, qvi

XIII. Πάλιν τοίνυν ἐνταῦθα ἄν τις αὐτοῦ θαυμάσειε τὸ μήτε ταῖς

κατα

κατὰ τοῦ τεθνεῶτος λόγοις κολακεῦσαι τὸν ἀπεκτονότα, μήτε τοῖς ὑπὲρ ἐκείνου παροξῦναι ζῶντα· ἀλλὰ τὸν μὲν ἀφανεῖ λύπῃ τιμᾷν, τῷ δὲ μὴ δοῦναι πρὸς φόνον ἀφορμὴν, σφόδρα βουλομένῳ. οὕτω γὰρ δὴ καὶ καλῶς ἐκράτησε τῆς γλώττης, καὶ ταῦτα τῶν περιεστηκότων ἀνιαρῶν οὐ σφοδρῶς ἐπιτρεπόντων, ὥστε ἐνέφραξε τῇ καρτερίᾳ τοῖς πονηροτάτοις τὰ στόματα. Οὐ μὴν οὐδὲ ταῦτα ἤρκει πρὸς σωτηρίαν, οὐδὲ ἴση τῷ μάτην τιμουμένῳ τὴν ὀργήν. τὸν δὲ εἶδε Κάδμου θυγάτηρ Ἰνὼ χειμαζόμενον ἡ Κωνσταντίου γυνή· καὶ τὸν μὲν ἠλέησε, τὸν δὲ ἐμάλαξε, καὶ πολλαῖς ταῖς ἱκεσίαις ἔλυσεν ἐρῶντα τῆς Ἑλλάδος, καὶ μάλιστα δὴ τοῦ τῆς Ἑλλάδος ὀφθαλμοῦ τῶν Ἀθηνῶν, εἰς γῆν ἐρωμένην πέμψασα.

XIV. Τοῦτο τοίνυν αὐτὸ πῶς οὐκ ἀτεχνῶς ψυχῆς ἐκ θεῶν ἀφικμένης· τὸ καταστάντα εἰς αἵρεσιν χωρίου, μήτε κήπων, μήτε οἰκιῶν, μήτε αὐλῶν, μήτε ἐπ' αἰγιαλοῖς ἀγρῶν, μήτε τῆς παρὰ

neq; defunctum accusando, adulatus vivo fuerit, neqve intempestiva illius defensione istum offenderit: sed illi qvidem luctu secreto justa persolverit, huic autem novæ, cui avide inhiabat, cædis non dederit occasionem. Tanta enim cum arte lingvam moderatus est, & quidem eo tempore, qvo imminentes undiqvaqve calamitates parum sereno animo eum esse patiebantur, ut pessimis qvoqve hominibus moderatione sua os obturaverit. Attamen ne hoc qvidem ad parandam ei salutem fuit satis, nec iram ejus, qvem frustra omni colebat obseqvio, sistere potuit. Verum vidit eum Cadmi filia Ino, Constantii inqvam uxor, ista tempestate jactatum: & illius qvidem tacta misericordia est, istum vero placare suscepit; multisqve precibus Græciæ langventem desiderio, maxime autem Athenarum universæ Græciæ ocelli, liberavit, ad eas qvas tantopere anhelabat regiones eum dimittens.

XIV. Jam vero hoc ipsum nonne planissimo divinam habentis originem animæ argumentum est: qvod cum penes ipsum fuerit, locum ubi habitaret sibi deligere, non hortorum, domorumve, aut ad maris littora extensorum agrorum, vel ab aliis rebus haud

ſane paucis profectarum voluptatum fuerit cupidus, (omnia enim iſta in Jonia ipſi copioſe ſuppetebant:) Sed illa, qvæ magna certe eſſe videbantur, pro exiguis reputaverit, cum Athenienſium urbe comparata, Platonis ſcilicet & Demoſthenis, nec non reliqvæ multivariæ ſapientiæ fœcundiſſima matre? Et iſthac qvidem accelerato qvam maxime itinere venit, iis qvæ animo jam fuerat complexus plura adjiciendi propoſito, magiſtrosq; aditurus, qvi aliqvid iis qvæ jam tenebat addere poſſent amplius. At cum jam propiꝰ cum iis eſſet congreſſus, ſuæq; dediſſet, rurſusqve accepiſſet illorũ virtutis experimenta, ipſos in admirationem rapuit magis, qvã ab illis in admirationem fuit raptus: ſolusq; ex omnibꝰ qvi Athenas proficiſcuntur adoleſcentibꝰ, aliis potius ſua cõmunicata qvam accepta aliorum doctrina inde diſceſſit. Hinc qvædam ſemper juvenum, ſeniorum, Philoſophorũ, Rhetorum conſpecta fuere examina. Ipſorumqve etiam Dæmonum (illius urbis) oculos in ſe convertit, utpote qvibus probe eſſet perſpectum, hunc eos, qvibus patrum ævo cocolebantur honores, ipſis aliqvando eſſe redditurum. Inter dicendum autem ſimul admiratione alii, ipſe vero pudore perfundebatur, nihil enim erat qvod ſine decenti qvo-

τῶν ἄλλων ὄντων οὐκ ὀλίγων ἐπιθυμῆσαι τρυφῆς, ἃ πάντα ἦν ἐπὶ τῆς Ἰωνίας αὐτῷ. ἀλλ' ἡγήσασθαι μικρὰ τὰ δοκοῦντα μεγάλα πρὸς τὴν τῆς Ἀθηνᾶς πόλιν, τὴν μητέρα τε Πλάτωνος καὶ Δημοσθένους, καὶ τῆς ἄλλης τῆς πολυειδοῦς σοφίας; ἧκε μὲν ἐκεῖσε θέων ὡς προσθήσων οἷς ἠπίστατο, καὶ διδασκάλοις ἐντευξόμενος δοῦναί τι δυναμένοις ὧν εἶχε πλέον. συγγινόμενος δὲ καὶ πεῖραν αὐτοῦ τε παρέχων καὶ λαμβάνων ἐκείνων, ἐξέπληττε μᾶλλον, ἢ τοῦτο ἔπασχε, καὶ μόνος ἐκεῖνος νέων τῶν Ἀθήναζε ἡκόντων διδάξας τι μᾶλλον ἢ μαθὼν ἀπῆλθε. τοιγαροῦν ἀεί τινα σμήνη περὶ αὐτὸν ἑωρῶντο νέων, πρεσβυτέρων, φιλοσόφων, ῥητόρων. ἔβλεπον δὲ ἄρ' εἰς αὐτὸν καὶ οἱ δαίμονες, ἅτε εἰδότες ὡς οὗτος αὐτοῖς ἐπανάξει τὰ πάτρια. ὁ δὲ λέγων τε ἦν ὁμοίως θαυμαστὸς καὶ αἰδέσιμος, οὐ γὰρ ἦν ὅ, τι χωρὶς ἐρυθήματος ἐφθέγγετο. τῆς μὲν οὖν πρᾳότητος ἅπαντες ἀπέλαυον,

τοῦ

τοῦ πιστεύεσθαι δὲ οἱ βέλτιστοι. Κἀν τούτοις αὐτοῖς πρῶτος ἦν παρ' ἡμῶν ὁ μόνος ἐν ἀνθρώποις ἀμέμπτος ὁ τὸν μῶμον ἀρετῇ νενικηκώς.

XV. Ἦν μὲν οὖν γνώμη τῷ νεανίσκῳ ταῖς Ἀθήναις ἐμβιῶναί τε καὶ ἐντελευτῆσαι, καὶ τοῦτο κέκριτο πέρας εὐδαιμονίας. τῶν πραγμάτων δὲ ἀπαιτούντων βασιλέα δεύτερον, ἐφθαρμένων μὲν τῶν περὶ τὸν Ῥῆνον πόλεων, τῶν δὲ ἐκεῖσε πεμπομένων στρατηγῶν μείζονα ἢ ἐξῆν ζητούντων, καλεῖται πρὸς ἀρχὴν ὁ φιλοσοφῶν Ἀθήνησιν, ἐξ αὐτοῦ τοῦ φιλοσοφεῖν παρέχων θαῤῥεῖν τῷ πλεῖστα ἠδικηκότι. καὶ γὰρ φονεὺς γέγονε πατρός τε καὶ ἀδελφῶν, τῶν μὲν πάλαι, τοῦ δὲ ἔναγχος. ἀλλ' ἤλπιζέ γε τὰς πίστεις ἐν βεβαίῳ κεῖσθαι, καὶ τὸν ἐκείνου τρόπον κρείττω τῶν ἐγκλημάτων ἔσεσθαι. ὁ μὲν οὖν καλῶν οὐ κακῶς ἤλπιζε·

dam rubore proferret. Svavissimy igitur moribus ejus optimo tantum cuisqve datum fuit; atqve inter hos ipsos primum locum tenuit noster ille, solus omnium mortalium ab omni labe immunis, omniqve vitio virtute sua superior redditus.

XV. At enim constitutum erat nostro adolescenti & vivere Athenis, & mortem ibi tandem oppetere, idq; ipsum suæ felicitatis summum sibi persvaserat esse cacumen. Verum cum publicarum rerum conditio Cæsarem constitui posceret, urbibus nimirum prope Rhenum evastatis, iisqve qvi cum excercitu eo mittebantur majora qvam par erat molientibus; ad imperium evocatus est, philosophiæ apud Athenienses operam navans, eoq; ipso qvod philosophicis studiis incumberet, ut confidentior esset is, qvi maximis eum irritaverat offensionibus, efficiens. Ille enim & patrem, & fratres ejus, jam olim qvidem ceteros, unum vero ex illis nuper admodum peremerat. Speravit tamen nihilominus firmo satis spem suam subnixam esse fundamento, moresqve ejus plus qvam sua crimina esse valituros. Atqve illius qvidem, qvi evocabat eum, spes ratione non destituebatur: Huic vero qvod per-

perſvaderet, fidem vocanti tuto poſſe haberi, & ad inſidias iſtos non ſpectare honores, erat nihil: id ipſum enim augurari ſangvinis fluxus jubebat. Cum tamen nulla effugiendi pateret via, non ſine lacrimis invocavit Deos, iisq; ut præſto ſibi eſſent exoratis iter fuit ingreſſus.

XVI. Cæſar itaqve nuncupatus ad labores ſtatim ablegatur, Herculeis opus habentes lacertis. Ceſſit enim ei Belli adverſus Gallos gerendi provincia, qvorum ultimi Oceani littora accolunt. Conſtantius namqve bello conſtrictus contra Magnentium qvi alienum qvidem invaſerat imperium, verum cum legum obſervatione, imperabat, nihil non movendum eſſe exiſtimavit, ut virum iſtum è medio tolleret. Indeqve per litteras Romani Imperii fines Barbaris patere juſſit, permiſſurum ſeſe eſſe pollicitus, ut qvantum poſſent terrarum in ſuam poteſtatem redigerent. Illi itaqve facta ſibi licentia, fœderibusqve per litteras exſoluti, freti inſuper maxima ejus qvi repellere eos debuiſſet impotentia, in Italia enim Magnentius ſuos continebat exercitus; florentiſſimas urbes impune deprædabantur: atqve adeo vici evaſtabantur, qvatiebantur mœnia, opes vero cum

τὸν δὲ οὐδὲν ἦν ὃ πιςεύειν ἔπειθεν, ὡς οὐκ εἰς ἐπιβουλὴν ἡ τιμὴ τελευτήσει. ταυτὶ γὰρ ἐδίδου τὸ ῥυὲν αἷμα μαντεύεσθαι. διαδύσεως δὲ οὐκ οὔσης καλεῖ σὺν δάκρυσι τὸν θεὸν, καὶ δεηθεὶς ἀμύνειν ἐπορεύετο.

XVI. Μεταχὼν δὲ τῆς βασιλείας ἐπ' ἆθλον εὐθὺς ἀποςέλλεται τῶν Ἡρακλέους χειρῶν δεόμενον. Εἶχε γὰρ ὧδε τὰ περὶ τοὺς Γαλάτας, ὧν οἱ τελευταῖοι προσοικοῦσι τὸν Ὠκεανόν. Μαγνεντίῳ Κωνςάντιος πολεμῶν, ἀφελομένῳ μὲν ἀλλοτρίαν ἀρχὴν, ἄρχοντι δὲ αὐτῷ μετὰ φυλακῆς τῶν νόμων, πάντ' ᾤετο δεῖν κινεῖν ἐπὶ τῷ τὸν ἄνδρα ἑλεῖν. καὶ ἀνοίγει δὴ τοῖς βαρβάροις διὰ γραμμάτων τοὺς Ῥωμαίων ὅρους, ἐξεῖναι φήσας αὐτοῖς ὁπόσην δύναιντο κτᾶσθαι. δοθείσης δὲ ἐκείνοις τῆς ἀδείας, καὶ τῶν συνθηκῶν λελυμένων ταῖς ἐπιςολαῖς, ἰσχυθέντες ἐπὶ πολλῆς τοῦ κωλύσοντος ἐρημίας. ὁ γὰρ δὴ Μαγνέντιος ἐν Ἰταλίᾳ τὰς δυνάμεις εἶχε, Μυσῶν λείαν ἐργάζονται τὰς εὐδαί-

μονας

μονας πόλεις, καὶ κατεσύροντο μὲν κῶμαι, κατεσείετο δὲ τείχη, χρήματα δὲ ἤγετο, καὶ γυναῖκες, καὶ παῖδες, καὶ οἱ δουλεύοντες ἠκολούθουν τὸν αὐτῶν πλοῦτον οἱ δύστυχεῖς ἐπὶ τῶν ὤμων φέροντες. ὁ δὲ οὐ δυνάμενος δουλεύειν, καὶ γυναῖκα καὶ θυγατέρα ὁρᾷν ἐν ὕβρει κλαίων ἀπεσφάττετο. μετενηνεγμένων δὲ ἐκεῖσε τῶν παρ' ἡμῖν ἀγαθῶν, ἐγεώργουν οἱ κεκρατηκότες τὴν ἡμετέραν μὲν τοῖς αὐτῶν χερσὶ, τὴν δ' αὐτῶν ταῖς τῶν εἰλημμένων. αἱ δ' αὖ διαφυγοῦσαι τὴν ἅλωσιν ἰσχύϊ τειχῶν, γῆν μὲν οὐκ εἶχον πλὴν ὀλίγην κομιδῆ, λιμῷ δὲ ἀνηλίσκοντο, παντὸς ἁπτόμενοι τοῦ δυναμένου τρέφειν. Ἕως εἰς τοσοῦτον κατέστησαν ἀριθμὸν, ὥστε τὰς πόλεις αὐτὰς ἀγρούς τε εἶναι καὶ πόλεις, καὶ τὸ εἴσω περιβόλων ἀοίκητον ἀρκοῦσαν γεωργίαν. καὶ γὰρ βοῦς συνεζεύγνυτο, καὶ ἄροτρον εἵλκετο, καὶ σπέρμα κατεβάλλετο, καὶ ἀνῄει στάχυς, καὶ θεριστὴς, καὶ ἅλως, καὶ πάντα ταῦτα εἴσω

fœminis liberisq; abducebantur, qvos seqvebantur in servitutem redacti (parentes atq; mariti,) proprias opes suas miseri humeris suis gestantes. Servili autem conditioni qvisqvis accomodare sese, uxoremqve aut filiam hostium petulantiæ obnoxiam videre non poterat, lacrymas profundens mactatus fuit. Cumq; hac ratione eorum, qvæ apud nos erant, optima qvæqve ad hostium regiones fuissent translata; nostros, qvi eos occupaverant, suis manibus colebant agros, suos vero manibus eorum qvos in captivitatem abduxerant. Illæ porro urbes, qvæ mœniorum robere qvo minus expugnarentur fuerant consecutæ, agrorum paucitate laborabant, fameq; adeo enecabantur; à nulla omnino re manus abstinentes, qva modo vitam sustentari posse ducerent, donec ad eam paucitatem cives redigerentur, ut ipsæ urbes agros simul urbesqve repræsentarent, earumqve pars incolis destituta, intra ipsa mœnia agriculturæ, qvantum opus esset, locum faceret. Namq; & boves jungebantur aratro, & sementis instituebatur, & aristæ prodibant, & messor, & area, omniaqve ad agrorum culturam spectantia occurrebant intra portas; ita ut

non facile aliqvis eos qvi in captivitatem fuerant abducti, illis magis miseros pronunciare ausus fuerit, qvibus domi manere fuerat integrum.

XVII. Atqve ille qvidem qvi tanta mercede victoriam fuerat mercatus, initio qvidem lætabundus exsultabat. Cum autem prostratus tandem victusqve hostis fuisset, ipsius autem proditio in apertam lucem fuisset protracta, Romaq; tantum non publice mutilatam se laceratamqve pessime esse exclamaret; sui qvidem captis periculo depellere petulantissime sese gerentes Barbaros ausus non fuit, sed illum istam expeditionem suscipere voluit, qvi modo ex Philosophorum scholis ad arma gerenda fuerat protractus. Maxime vero insolitum id erat, qvod eundem & superare hostes; & iis inferiorem discedere simul optaret: istud qvidem qvod fines amplificari, hoc vero qvod invidiæ suæ satisfieri cuperet. Qvod enim non minus ad exitium qvam ad victoriam eum ablegaverit, paulo post declaravit. Cum enim ei essent legiones, qvæ tribus olim imperiis tuendis suffecerant, multiq; pedites multi itidē eqvites ei suppeterēt: in qvibus maxime id fuisse terribile puto, qvod nullis vulneribus locum armatura eorū concederet; trecentos, eosq;

πυλῶν· ὥστ' οὐκ ἄν τις ἔφησεν ἀθλιωτέρους εἶναι τοὺς ἁλόντας τῶν οἴκοι μενόντων.

XVII. καὶ ὁ μὲν τοσούτου μισθοῦ τὴν νίκην πριάμενος, εὐθὺς μὲν ἥδετο καὶ ἐγαυρία. τοῦ πολεμίου δὲ ἡττημένου καὶ τῆς προδοσίας ἐκφανείσης, μονονουχὶ βοώσης τῆς Ῥώμης ὡς ἠκρωτηρίασαι, τοῖς μὲν αὐτοῦ κινδύνοις ἐξελάσαι τοὺς κωμάζοντας οὐκ ἐτόλμα, στρατεύειν δὲ τὸν ἐκ Μουσείων ἄρτι πρὸς ὅπλα εἱλκυσμένον ἠξίου. καὶ τὸ δὴ καινότατον τὸν αὐτὸν ἅμα κρείττω τε φανῆναι καὶ χείρω τῶν πολεμίων ηὔχετο, τῷ μὲν τῆς γῆς ἐπιθυμῶν ἐκεῖνο ποιῶν, φθόνῳ δὲ τοῦτο. καὶ ὅτι γε ἀπολούμενον οὐχ ἧττον ἢ κρατήσοντα ἐξέπεμψεν, εὐθὺς ἔδειξεν. οὔσης γὰρ αὐτῷ στρατιᾶς, ὅση πρότερον τρεῖς βασιλείας συνεῖχε, καὶ πολλῶν μὲν ὁπλιτῶν, πολλῶν δὲ ἱππέων ὄντων, ὧν οἶμαι φοβερώτατον τὸ τῆς παρασκευῆς ἄτρωτον, τριακοσίους αὐτῷ τοὺς φαυ-

λοτά-

λοτάτους τῶν ὁπλιτῶν ἐκέλευεν ἕπεσθαι, παρὰ γὰρ ἱδρυμένους αὐτὸν ἐκεῖ στρατιώτας εὑρήσειν. οὗτοι δὲ ἦσαν οἱ μεμαθηκότες ἡττᾶσθαι, καὶ οὓς ἔργον ἦν πάλαι πολιορκεῖσθαι.

XVIII. Τὸν δὲ οὐδὲν ἄρα τούτων ἐτάραξεν, οὐδὲ ἔδειξε περίφοβον. ἀλλὰ τότε πρῶτον ὅπλων τε καὶ πολέμου γευόμενος καὶ μέλλων ἐπὶ τοὺς ἀεὶ νενικηκότας ἐξάγειν στρατιώτας τρέμοντας, οὕτω μὲν ἤνεγκε τὴν σκευὴν, ὥσπερ ἀντὶ βιβλίων ἐξ ἀρχῆς ἀσπίδα μεταχειριζόμενος. οὕτω δὲ ἐχώρει θαῤῥῶν, ὥσπερ μυρίων Αἰάντων ἡγούμενος. δύο δὲ ἄρα αὐτὸν ἐποίει τοιοῦτον, ἓν μὲν ἡ σοφία, καὶ τὸ τὰ βουλεύματα εἰδέναι χειρῶν ὄντα δυνατώτερα. ἕτερον δὲ τὸ πιστεύειν αὐτῷ συστρατεύειν τοὺς θεούς. ᾔδει δὲ καὶ τὸν Ἡρακλέα τὴν Στύγα διαφυγόντα τῇ ῥοπῇ τῆς Ἀθηνᾶς: τῆς δὲ τῶν θεῶν πρὸς αὐτὸν εὐνοίας εὐθὺς ἀπὸ γραμμῆς ἐναργὲς τὸ σύμβολον. Κινηθεὶς γὰρ ἐξ Ἰταλίας τοῦ

pessimæ notæ seqvi illum jussit, eo usus prætextu, qvod in istis (ad qvas abeundum illi erat) regionibus inventurus esset milites in iis collocatos. At vero isti erant fugæ assveti, & qvi dudum aliud fecerant nihil, qvam ut obsideri se paterentur.

XVIII. Sed nihil tamen horum omnium Nostrum exterruit, nec ut perculsus metu videretur effecit. Qvin potius, licet tum primum arma bellaqve attingeret, militesq; educturus esset timidos atqve trementes, contra eos qvi nunqvam non hactenus vicerant; ita tamen arma tractavit, ac si per omnem ætatem non libros sed clypeum gestasset: itaqve processit intrepidus, ac si ingentem exercitum militum, Ajace fortitudine non inferiorum duceret. Duo autem fuerunt, qvæ ut eo animo esset effecerunt; alterum sapientia erat, qvodqve nosset consilia plus qvam manus plerumqve valere: alterum qvod Deos stare à partibus suis firmiter sibi haberet persvasum. Jam vero noverat, Herculem vel ex stygiis undis emersisse Palladis adjutum auxilio: Deorumqve in se benevolentiæ statim ab ipsis carceribus luculentum signum acceperat. Cum enim adulta hyeme ex Italia proficisci jussus esset, qvo tempore nil

expeditius erat qvam frigore nivibusqve enecare eum, tecto ab aeris injuriis nullo defenſum; adeo jucundis uſus ſolis radiis iter fecit, ut ver eſſe dicentes iſtud anni tempus, (qvi cum eo proficiſcebantur) proceſſerint: ſicqve anteqvam hoſtes proſterneret, de frigore reportata victoria eſt.

XIX. Qvin illud etiam melioris fortunæ argumentum erat. Scilicet cum per primum ejus, qvam nactus fuerat, provinciæ, iter faceret oppidum, corona ex teneris ramis plexa, complures namqve funibus ex columnis ſuſpenſas, in mœniis ſublimes ſtatuere ſolent decuriones: Harum inqvam coronarum, qvibus urbes ornare ſolemus aliqva, vinculo qvo ſuſpendebatur ſoluta, in Cæſaris decidebat caput: ſubitoqve clamor undiqvaqve fuit exortus. Hac ipſa enim, ut ego qvidem arbitror corona portendebatur, trophæa ab eo paranda, & qvod victor ab hoſtibus eſſet rediturus.

XX. Qvod ſi itaqve ille à qvo miſſus fuerat, copiam ipſi feciſſet ſtatim aggrediendi opus, ſuisq; utendi conſiliis, ad alium ſtatum res iſthic ſtatim viſurus fuiſſet perductas. Jam vero omnibus ad agendum rebus præterqvam purpura deſtitutus erat: vivebantqve

χειμῶνος μεσοῦντος, ἡνίκα τὸν μὴ στέγῃ σωζόμενον ἕτοιμον ἦν ἀπολωλέναι κρυμῷ τε καὶ νιφάσιν, οὕτω φαιδρᾶς ἀπολαύων ἐπορεύετο τῆς ἀκτῖνος, ὡς ἔαρ ὀνομάζοντες τὴν ὥραν ἐχώρουν, καὶ πρὸ τῶν πολεμίων τὸ ψῦχος ἥττητο.

XIX. καὶ μὴν κἀκεῖνό γε σημεῖον τῆς βελτίονος τύχης. διεξιὼν γὰρ πολίχνιον τὸ πρῶτον ἧς παρελάμβανε γῆς, στέφανόν τινα κλάδων, πολλοὺς δὲ ἐκ καλωδίων τεταγμένων εἰς κίονας ἐκ τοίχων ἐξαρτῶσιν οἱ δῆμοι μετεώρους. τούτων εἷς τῶν στεφάνων ᾧ καλλωπιζόμεθα τὰς πόλεις, ἐκλυθεὶς τοῦ δεσμοῦ, καταβαίνων ἦν ἐν τῇ τοῦ βασιλέως κορυφῇ· καὶ βοὴ πανταχόθεν. ἐδηλοῦτο γὰρ οἶμαι τῷ στεφάνῳ τὰ μέλλοντα τρόπαια, καὶ ὅτι νικήσων ἔρχεται.

XX. Εἰ μὲν οὖν ὁ πέμψας ἐπέτρεψεν εὐθὺς ἐν ἔργοις τε εἶναι καὶ χρῆσθαι τοῖς λογισμοῖς, εὐθὺς ἐδέχετο τὴν ἐκεῖ μεταβολήν. νῦν δ' ὁ μὲν πάντων ἦν ἄπορος πλὴν τῆς χλαμύδος. οἱ στρατη-

γοὶ

γοὶ δὲ κύριοι. ταῦτα γὰρ ἐδέδοκτο τῷ πεμψάντι, τοῖς μὲν ἐπιτάττειν, τῷ δὲ ὑπηρετεῖν. ὁ δὲ Ὀδυσσέως τε καὶ τῶν Ὀδυσσέως μεμνημένος ἠνείχετο. τοῖς στρατηγοῖς δὲ ἄρα ἤρεσκε καθεύδειν, τοῦτο δὲ ηὐπόρει τοὺς ἐναντίους, εἰ βασιλέως ἥκοντος ἔχοιεν ἃ πρότερον. ἀλλ' ὅμως, καὶ κεκωλυμένου πράττειν, περιιόντος δὲ μόνον κατὰ θέαν τὰ ἔθνη, τοῦτο γὰρ ἐδέδοκτο μόνον, τοσοῦτον ἴσχυσε τοὔνομά τε καὶ τὸ πρόσωπον, ὥστ' ἤδη τις τῶν κατακεκλεισμένων πολύν τινα χρόνον καὶ τεταριχευμένων ἐκπηδήσας, εἷλε βάρβαρον πρὸς τῷ τείχει γεωργοῦντα, καὶ ἄλλος ἄλλον, καὶ ἕτερος ἕτερον. καί τινα καὶ νυκτερινὴν ἐπιχείρησιν νεανίσκων ἀπεκρούσαντο πολλῶν γέροντες ὀλίγοι, γήρᾳ τῶν ὅπλων ἀφειμένοι. οἱ μὲν γὰρ κλίμακας φέροντες κατὰ πύλας ἐρήμους προσέθεσαν· ᾧ δὴ τρόπῳ τῶν πόλεων τὰς πλείστας ᾑρήκεισαν. οἱ δὲ, ὡς ᾔσθοντο, πᾶν τὸ φανὲν ὅπλον ποιησάμενοι, παρρηβη-

ſuo arbitrio qvi cum exercitu miſſi fuerant. Sic enim is, à qvo miſſus erat noſter, ordinaverat, ut illi imperarent, huic ſola obſeqvendi facultate relicta: Id qvod tamen ille Ulyſſis, ſociorumqve Ulyſſis memor, æqvo ferebat animo. Placuit itaq; illis qvorum ſumma in exercitu erat poteſtas qvietem agere, id qvod hoſtibus erat percommodum, cum nimirum, Cæſare licet adventante, eadem tamen qvæ antea ipſis tenere liceret. Nihilominus, qvamvis nihil agere permitteretur, ſed populos ſpectandi tantum cauſa circuiret; id enim ut faceret ſolum fuerat decretum; tantum tamen nomen ejus atqve aſpectus valuit, ut eorum, qvi longo ſatis tempore obſeſſi & macerati fuerant, aliqvis proſiliens Barbarum ſub urbis mœniis agriculturam facientem captivum traxerit, qvem ſecutus alius alium, & tertius tertium cepit. Imo & nocturnam qvandam invaſionem à qvamplurimis juventute valentibus tentatam, pauci qvidam ſenes, qvibus ob ætatem dudum fuerat indulta vacatio, fortiter depulerunt. Illi namq; ſcalis allatis, portis omni præſidio deſtitutis eas applicaverant, qva arte maximam urbium partem ceperant antea: Hi vero re illa percepta, qvicqvid ſe illis offerebat in armorum uſum con-

vertentes, pedibus accurrebant senilibus, Cæsaris altum inclamantes nomen: viceruntq; senes, non aliter ac Myronidis milites, aliis qvidem illorum manu interfectis, aliis vero seipsos deorsum præcipitantibus, atq; ita vitæ suæ invenientibus exitum.

κοῖς ποσὶν ἔτρεχον βοῶντες τὸ τοῦ βασιλέως ὄνομα, καὶ ἐνίκων οἱ γέροντες, ὥσπερ οἱ Μυρωνίδου, τῶν μὲν αὐτοὶ κτείνοντες, οἱ δὲ καὶ σφᾶς αὐτοὺς ἄνωθεν ῥιπτοῦντες ἀπέθνησκον.

XXI. Facta qvoq; est qvorundam juvenum in Barbarorum agros irruptio, qvi antea similibus ausis assveti non fuerant: fueruntqve isti in fugam conversi, illi vero cædibus indulgebant, non videntes qvidem Cæsarem, vel inde tamen qvod non longe eum nossent abesse, animos sumentes. Alii qvi de sedibus mutandis jam cogitaverant, dissipato qvi animas eorum occupaverat metu, manserunt. Cumq; Barbari ex densissima sylva proruentes postrema exercitus iter facientis cæderent, adeo rerum faciem immutavit, ut ii qvi ægre facere nostris speraverant, ad internecionem cæderentur, & eorum qvi aliqvem interemerant, qvilibet cædis perpetratæ argumentum caput interemti ferebat, statutumq; erat cuivis capiti abscisso pretium. Qvamobrem omni studio in capita hostibus præsecanda incumbebant omnes: Lucri enim cupiditate sapientissimus Cæsar à metu militum animas qvasi expurgabat, utq; auderent aliqvid, eis persvasit, ali-

XXI. Ἐγένετο δὲ καὶ νέων ἐκδρομή τις ἐπὶ τοὺς βαρβάρους, οὐ πρότερον εἰωθότων· καὶ οἱ μὲν τραπέντες ἔφευγον, οἱ δὲ ἐτρύφων ἐν ταῖς σφαγαῖς, οὐχ ὁρῶντες μὲν τὸν βασιλέα, τῷ δὲ πλησίον αὐτὸν εἶναι τεθαῤῥηκότες. ἕτεροι μετανίστασθαι μέλλοντες, ἐκβαλόντες τῶν ψυχῶν τὸν φόβον, ἔμενον. Βαρβάρων δὲ ἐκ δασείας ὕλης ἐπιτιθεμένων τοῖς ἐσχάτοις ἐν τῇ πορείᾳ τῆς στρατιᾶς, πρὸς τοσοῦτον τὸ πρᾶγμα μετέστησεν, ὥσθ' οἱ λυπήσειν ἐλπίσαντες ἀπεσφάττοντο, καὶ ὁ κτείνας μάρτυρα τοῦ φόνου τὴν τοῦ τεθνεῶτος ἐκόμιζε κεφαλὴν, καὶ ἦν τις μισθὸς ἐπὶ τῇ κεφαλῇ, καὶ ἡ πολλὴ σπουδὴ κεφαλὴν τεμεῖν, τῇ γὰρ ἐπιθυμίᾳ τοῦ κέρδους ὁ σοφώτατος ἐκεῖνος ἐκάθηρε τὰς ψυχὰς τῆς δειλίας, καὶ τὸ λα-

βεῖν

βεῖν ἐθέλειν, τολμᾶν ἔπειθεν. Οἱ δ᾽ εἰς τὰς νήσους ἃς ὁ Ῥῆνος ποιεῖ τῶν βαρβάρων καταφεύγοντες, θήρα τοῖς νέουσί τε καὶ πλέουσι τῶν ἡμετέρων ἦσαν. καὶ τοῖς ἐκείνων βοσκήμασιν αἱ πόλεις εἱστιῶντο.

XXII. Καὶ μὴν δυοῖν πόλεων τῶν μεγίσταιν, τὴν μὲν εὑρὼν μυρίαις προσβολαῖς κεκακωμένην, τὴν δὲ ἔναγχος ἐφόδῳ μιᾷ κεκενωμένην τε καὶ κειμένην, τῇ μὲν χεῖρα ὤρεξεν εἰς ἀνάστασιν, καὶ φρουρὰς ἐγκατέστησε· τὴν δ᾽ ἀπειρηκυῖαν τοῖς ἅπασιν, ὥστε καὶ ὅθεν οὐ νόμος ἀναγκασθῆναι τραφῆναι, παρεμυθήσατο ταῖς ἀμείνοσι τῶν ἐλπίδων. ταῦτα ὁρῶν τις βασιλεὺς μοίρας οὐ σμικρᾶς βαρβαρικῆς, ἧκεν ἀπολογίαν τε κομίζων, ὡς οὐ μεγάλα ἠδίκηκε, καὶ σπονδὰς αὐτῶν, καὶ συμμαχήσειν λέγων. ὡς δ᾽ ἐδόκει τε λέγειν, σπένδεται, βραχύν τινα χρόνον ποιῶν αὐτὸν ἐπιεικέστερον τῷ φόβῳ τῶν δευτέρων.

XXIII. Ταυτὶ μὲν οὖν καὶ ἔτι πλείω τούτων τὴν χώραν ἐπιὼν

qvid accipiendi desiderium. Barbarorum autem qvotqvot in eas qvas Rhenus facit confugere Insulas, nostris, qvi navigiis vecti, vel natantes ad eos penetrabant, in prædam cesserunt: eorumqve gregibus civitates lautissime pascebantur.

XXII. Cum porro duarum amplissimarum urbium, alteram innumeris afflictam irruptionibus, alteram vero uno impetu pene evastatam prostratamq; inveniret; alteri qvidem manus ut resurgere qvasi posset porrexit, præsidiisqve eam munivit: alteram vero ita rebus omnibus destitutam, ut etiam modo parum licito victum qværere cogeretur, meliora deinceps sperare jussit. Qvæ omnia Rex qvidam, qvi haud exiguo Barbaræ terræ imperabat tractui, videns, venit, seq; ipsum excusavit, non adeo multis sese nostros offendisse inqviens, fœdusq; cum iis ambiens, suumq; pollicitus auxilium. Cumq; ea dicere, qvæ non nihili erant, videretur, in fœdus receptus est, exiguo temporis spatio frugis bonæ se esse ostendens eo, qvod se inferioribus metum incuteret.

XXIII. Atq; hæc qvidem, imo longe plura obtinuit, cum saltem itineribus obire provinciam ei liceret,

ceret, nec data adhuc eſſet facultas, ea qvæ animo ipſe agitabat perficiendi. Cum vero avocatus tandem fuiſſet Militum magiſter, qvi hoſtes turpiter metuens, ſuis ſuperbe imperare ſolebat, atq; in locum ejus ſurrogatus eſſet Vir tum cetera optimus, tum militaris peritiæ neutiqvam expers, plurimaq; illa impedimenta tandem eſſent amota, tum demum, tum inqvam appetebat tempus, qvo qvid valeret Cæſar, tandem poſſet oſtendere. At vero ut iſtis attendat aliqvis velim. Nimirum cum conſtitutum eſſet Conſtantio ut Barbari in ſuis terris invaderentur, ejusq; rei jam olim deſiderio non minori flagraſſet Cæſar, qvam curſorius eqvus, iisq; intra qvos continebatus carceribus, tanqvam anguſtis nimium, dudum eſſet indignatus; Conſtantius deniqve ejus conſiderans copias, easqve tantis auſis impares eſſe animadvertens, duplo majores qvam hactenus habuerat, ſubmiſit; triginta nimirum armatorum millia, qvibus Magiſtrum præfecerat, Imperatoriis uti videbatur artibus inſtructum.

ἴσχυσε, οὔπω δὲ πᾶν ὃ διανοηθείη πράττειν εἰς ἐξουσίαν ἥκων. ὡς δὲ ἀπήλλακτο μὲν ὁ τοὺς πολεμίους δεδιὼς στρατηγὸς, εἰς δὲ τοὺς οἰκείους ὑβρίζων, ἧκε δὲ διάδοχος ἀνὴρ τάδε ἄλλα βέλτιστος, καὶ πολέμων οὐκ ἄπειρος, καὶ τῶν κωλυμάτων τὰ πολλὰ ἐπέπαυτο, τότε δὴ τότε τῷ βασιλεῖ καιρὸς ἐπιδείξεως ἀκριβοῦς παρῆν. σκοπείτω δέ τις. ὡς γὰρ ἐδόκει τῷ πρεσβυτέρῳ δεῖν γενέσθαι διάβασιν ἐπὶ τοὺς βαρβάρους, τούτου δὲ ὁ νεώτερος ἤρα πάλαι, καθάπερ ἵππος δρόμου, καὶ πρὸς τὴν ἀνάγκην ᾗ κατείχετο, ἤχθετο μικρὰν οὖσαν· ὁ Κωνστάντιος ὁρῶν τὴν ἐκείνου δύναμιν, καὶ τοῦ τολμήματος ἥττονα, πέμπει τῆς αὐτοῦ διπλασίαν, τρισμυρίους ὁπλίτας, ἐπιστήσας ἡγεμόνα, δοκοῦντα ἐπίστασθαι δυνάμει χρῆσθαι.

XXIV. Atq; jungi qvidem utrumq; illum exercitum oportuiſſet. Verum cum non adeo longis terrarum ſpatiis à ſe invicem uterqve diſtaret, veritus Conſtantius

XXIV. Καὶ ἔδει δὴ στράτευμα ἓν ταῦτα ἀμφότερα γενέσθαι. καὶ ὡς ἦν οὐ πολὺ τὸ συνεῖργον μέσον, δείσας ὁ πρεσβύτερος μὴ μετά-

μετάσχῃ τῆς νίκης ἄτερος, καὶ ἅμα ἡγούμενος ἀρκέσειν σφῶν αὐτοῦ, κελεύει τῷ μὲν μηκέτι συμμίξαι, διαβῆναι δὲ μόνον. γεφυροῦντι δὲ αὐτῷ πλοίοις τὸν ποταμὸν, τεμόντες τῆς ὕλης ἀφιᾶσιν ἄνω οἱ βάρβαροι κατὰ ῥοῦν πάχη ξύλων, ἃ προσπίπτοντα ταῖς ναυσὶ, τὰς μὲν διέσπασε, τὰς δὲ καὶ κατέδυσε. διαλελυμένης δὲ τῆς πρώτης πείρας ὁ μὲν ᾤχετο φεύγων, καὶ αἱ τρεῖς μυριάδες. τοῖς βαρβάροις δὲ οὐκ ἤρκει τὸ μὴ παθεῖν, ἀλλ' αὐτῶν ἤδη νομίσαντες εἶναι τὸ καὶ δρᾶσαί τι, διαβάντες ἐδίωκον, καὶ καταλαβόντες ἔκτεινον, καὶ παιανίζοντες ἀνεχώρουν· καὶ σιωπητέον ἔργον ἔργῳ, μᾶλλον δὲ ἀπὸ λόγων ἤρχοντο τῶν δευτέρων. ὡς γὰρ ἦσαν οἴκοι πάλιν, ὁ βασιλεὺς δὲ ἐνεπίμπλει πυρῶν καὶ φρούρια καὶ πόλεις ἀπὸ τῶν ἐκείνοις εἰργασμένων λήϊων, ταῖς τῶν στρατιωτῶν χερσὶ, ὅπως οἷόν τε ἦν, ἐπὶ τούτῳ χρώμενος. καὶ τὰ κείμενα ἀνίστη, καὶ πόῤῥω τοῦ Ῥήνου χειμάζοντι βασιλεῖ τὰς τῶν

ne in victoriæ partem Cæſar veniret, ſimulqve pares fore ſuſtinendæ hoſtium multitudini ſuos confiſus, Magiſtro militum, juſſit ne Cæſari jungeret copias, ſed ſolus Rhenum trajiceret. Cumq; ille fluvium navibus junxiſſet, barbari cæſis arboribus ingentes ſtipites ſecundo amne dimiſerunt: qvi incidentes in naves, alias diſſiparunt, alias confregerunt, nonnullas etiam ſubmerſerunt. Igitur cum primus conatus male ceſſiſſet, hic qvidem, cumq; eo triginta illa militum millia fugam capeſſiverunt: Barbaris vero ſatis non fuit, qvod paſſi fuerint nihil, ſed ſuarum etiam partium eſſe exiſtimantes aliqvid facere, fluvium transgreſſi, perſecuti ſunt noſtros, eosq; aſſecuti, ſtrage ingente edita, triumphum canentes diſceſſerunt. At noſtri facinori oppoſuerunt facinus, imo potius Rhetorum more ſecundam actionem obiverunt. Cum enim domum verſus ſe recepiſſent, Cæſar caſtra & urbes frumento ex Barbaricis meſſibus rapto implebat: qvam ad rem militum opera, qvantum fieri poterat, utebatur. Præterea loca evaſtata reſtaurabat, conſtitutumqve fuit ut Cæſari paulo longius à Rheni littoribus hyemem tranſigenti, omnes ho-

hostium motus celerrime nuntiarentur, aliis ab aliis nuntium accipientibus: vastum enim regionum incolis destitutarum spatium antea effecerat, qvo minus præsentire insidias eorum liceret.

XXV. Ista itaq; ubi Barbari rescivissent, Romanos in terra Romanorum messi suæ falcem immittere indignati, qvasi hæreditario jure ad se spectantia demeterentur, Legatum ad Cæsarem miserunt. Cui ut litteras, qvibus tractus ille ipsis fuerat concessus, produceret, cum in mandatis dedissent, Constantii voluntati Cæsarem adversari dixerunt: atq; vel istud ei jactabant esse fatendum, vel observanda esse ea qvæ scripta videret, vel si neutrum vellet, bellum ei esse expectandum. Cæsar autem Legatum istum exploratoris animo adventasse inqviens, qvod sibi probabile non fieri diceret, eo audaciæ processurum fuisse Barbarorum illorum Regem, apud se manere jussit. Ipse tamen probe memor erat earum qvas è litteris illis recitare audiverat instigationum, utpote qvæ à veteribus militum magistris ipsi fuerant expositæ. Satisq; gnarus rem istam omnibus motibus illis dedisse originem, milites animo gestientes ad pugnam eduxit;

ἐχθρῶν ἐπιχειρήσεις ὀξέως μηνύσειν ἔμελλεν, ἄλλων παρ' ἄλλων δεχομένων τὸν λόγον, πρότερον δὲ τὸ μῆκος τῆς ἐρήμης ἀφῃρεῖτο τὴν τῶν ἐπιβουλῶν αἴσθησιν.

XXV. Ταῦτα δὴ πυνθανόμενοι, Ῥωμαίους ἐν γῇ Ῥωμαίων τὰ ἐκείνων ἀμῶντας, ἀγανακτήσαντες, ὥσπερ τῶν πατρῴων αὐτοῖς κειρομένων, πέμψαντες κήρυκα, καὶ δι' ἐκείνου δεικνύντες τὰς ἐπιστολὰς αἳ τὴν γῆν αὐτῶν ἔφασκον τοῖς τῷ πρεσβυτέρῳ δόξασι· καὶ δεῖν τοῦτο ὁμολογεῖν, ἢ τοῖς γεγραμμένοις ἐμμένειν, ἢ μηδέτερον βουλόμενον ἐλπίζειν μάχην. Ὁ δὲ τὸν μὲν ἐπὶ κατασκοπὴν ἥκειν εἰπὼν, μὴ γὰρ ἂν οὕτω γενέσθαι θρασὺν τὸν ἐκείνων ἄρχοντα, κατεῖχεν. αὐτὸς δὲ μεμνημένος τῶν παρακελεύσεων ὧν ἤκουσεν ἐν ταῖς συγγραφαῖς, τῶν παλαιῶν ἐκείνων διεξιόντων στρατηγῶν, καὶ καλῶς εἰδὼς ὅτι λόγος τοιοῦτος ἔργων ἡγεμὼν, εὔψυχον ἐπὶ τὴν συμπλοκὴν παραπέμπει τὸν στρατιώτην, καὶ εἶπε λόγον, ὃν ἥδιστα μὲν ἂν εἰς

τὸν

τὸν παρόντα λόγον ἐνέθηκα, τοῦ νόμου δὲ τοῦ περὶ ταῦτα, οὐκ ἐῶντος, τοσοῦτον εἴποιμ' ἄν· ὅτι τοῖσι δ' ἄφαρ πόλεμος γλυκίων ἐγένετο, πρότερον τὸ μηδὲν ποιεῖν.

XXVI. καὶ ἐδόκει δεῖν κέρας μὲν ἑκάτερον τοὺς ἱππέας ἔχειν, τὸ μέσον δὲ εἶναι τῶν ὁπλιτῶν, τοὺς δὲ ἀμείνους ἑκατέρων τούτων ἐν τῷ δεξιῷ περὶ τὸν βασιλέα. καὶ τοῦτο ἔδει μὲν τοὺς πολεμίους λανθάνειν, λαθεῖν δὲ οὐκ εἴασεν αὐτομόλων τινῶν κακία. γιγνομένης δὲ τῆς ἐκείνων διαβάσεως, κωλῦσαι μὲν ἐξὸν, ὁ δὲ βασιλεὺς οὐκ ἐβουλήθη, ἀλλ' οὐδὲ μέρει μικρῷ προσπεσὼν μαχέσασθαι. ἤδη δὲ ὄντων τρισμυρίων κατέβαινε, πρὶν ἐπιγενέσθαι πολλάκις τοσούτους ἐγνώκεσαν γὰρ ὡς ἦν ἀκούειν ὕστερον, μηδένα τῶν μαχίμων οἴκοι μένειν. ἄμφω τοίνυν ἄξια θαυμάσαι, τὸ μήτε τοῖς πρώτοις ἀπαντῆσαι, μήτε πᾶν τὸ κεκινημένον δέξασθαι. τὸ μὲν γὰρ ἦν οὐ μέγα, τὸ δὲ τοῦ μεγίστου κινδύνου· καὶ τὸ μὲν μικροῦ

oratione præmiſſa, qvam lubens volensq; huic ipſi ſermoni inſeruiſſem, verum cum leges nobis circa iſta propoſitæ minime id patiantur, hoc ſaltem erit dicendum: dulcius tum qvidem fuiſſe militibus bellum & prælia, qvam otium antea ipſis fuerat.

XXVI. Atq; viſum qvidem fuit eqvites in utroq; cornu, in media autem acie pedites eſſe collocandos: optimum vero qvemq; ex iis in dextro cornu circa ipſum Cæſarem. Atq; id qvidem latere hoſtes debuiſſet: verum latere non paſſa eſt transfugarum qvorundam perfidia. Cum itaq; fluvium trajicerent Barbari, impediri qvidem id facile poterat, hoc tamen noluit fieri Cæſar, imo ne qvidem cum exigua nimis eorum manu prælium voluit committere. Poſtqvam vero triginta millia eorum illum ſuperaſſent, in eos irruit, priusqvam plures multo ipſis ſubvenire poſſent: fecerant enim, ut poſtea nunciatum fuit, decretum, ne cuiqvam bello idoneo domi conſidere liceret. Utrumqve itaq; laudem & admirationem meretur, tum illud qvod in primos ſtatim non fuerit facta irruptio, tum hoc, qvod omnibus qvæ ad pugnam illam adducebantur copiis fluvium transmittere non fuerit datum. Illud enim magnum

gnum non erat atqve egregium, hoc vero maximo non caruiſſet periculo: & illud qvidem animi parum generoſi, hoc vero imprudentis fuiſſet atq; temerarii. Atq; proinde plures qvam ipſe ducebat, & qvidem multo plures, tranſitu non prohibuit, at impetu in eos tempeſtive facto, ne plures ad eos affluerent effecit.

XXVII. Barbari autem, qvibus cuncta fuerant prodita, robur omne exercitus, illi adverſæ aciei parti, qvæ maxime valebat, oppoſuerunt. Dextroq; cornu ſuo ſubſidiariam deſtinarunt turmam, qvam ſub aqvæductu qvodam edito occultabant, arundinibus denſis (uliginoſus enim erat ille locus) eos, ſi ſubſiderent, abſcondentibus. Non potuerunt tamen fugere oculos Romanorum, qvi editum qvendam à parte ſiniſtra occupaverant locum: qvi ſimul ac eos viderunt, clamore ſublato accurrentes, hos qvidem ſurgere coactos inſecuti ſunt, in mediam autem aciem intulerunt terrorem, fuga fugam pariente, prioribus nempe ultimos trahentibus. Factum autem ſimile qvid in ea pugna fuit illis, qvæ in navali Corinthiorum contra Corcyræos prælio evenerunt: in hac enim etiam & vincere & vinci utriq; parti contigit. Vicit namq;

τὴν γνώμην, τὸ δὲ ἀλογίστου. διὰ τοῦτο πλείους μὲν ὧν ἦγε, καὶ πολλῷ τινι, περαιουμένους οὐκ εἶργε, τῇ δὲ ἐφόδῳ τὸ τούτοις ἐπιῤῥέον ἔστησε.

XXVII. Τοῖς βαρβάροις δὲ πάντα πεπυσμένοις, τὸ μὲν ἀνδρειότερον τῆς στρατιᾶς πρὸς τὸ κρεῖττον ἀντιτέτακτο. τῷ δεξιῷ δὲ κέρᾳ σύμμαχον ἔδωκαν λόχον, ὃν ἔκρυψαν ὑπὸ ὀχετῷ μετεώρῳ, καλάμων πυκνῶν, καὶ γὰρ ἦν ὕδρηλὸν τὸ χωρίον, τοὺς καθημένους ἀφανιζόντων. οὐ μὴν τούς γε ὀφθαλμοὺς τῶν ἐπ' ἄκρῳ τῷ εὐωνύμῳ Ῥωμαίων ἐλάνθανον. ἀλλ' ὡς εἶδον ἅμα βοῇ δραμόντες, τοὺς μὲν ἀναστήσαντες ἐδίωκον, τῆς στρατιᾶς δὲ εἰς ἥμισυ δι' ἐκείνων διετάραξαν, φυγῆς φυγὴν τεκούσης, τῆς τῶν πρώτων τὴν τῶν δευτέρων. γίγνεται δέ τι παραπλήσιον ἐν τῇ μάχῃ τῷ περὶ τὴν τῶν Κορινθίων πρὸς Κερκυραίους ναυμαχίαν· καὶ γὰρ ἐν

ταύτῃ νικᾶσθαι καὶ νικᾶν ἑκατέροις συνέβη. τὸ γὰρ εὐώνυμον ἑκατέρων ἐκράτει, ὥστ' ἐπιέζετο τὸ περὶ τὸν βασιλέα Ῥωμαίων δεξιὸν, λογάδες ὑπὸ λογάδων. καὶ οὐδὲ τοῖς τὰ σημεῖα φέρουσιν, οἳ φυλάττειν δὴ μάλιστα μεμελήκασι τάξιν, ὁ νόμος ἐσώζετο.

XXVIII. ὡς δὲ ἀνέκλιναν μέγα βοήσας ὁ βασιλεὺς, καὶ τοὺς τοῦ Τελαμωνίου μιμησάμενος λόγους, ὁ μὲν γὰρ εἶπεν οὐκ εἶναι τοῖς Ἕλλησι διαφθαρεισῶν τῶν νεῶν ἐπάνοδον, ὁ δὲ ἡττηθεῖσι τούτοις κεκλείσεσθαι τὰς πόλεις, καὶ τροφὴν δώσειν οὐδένα· καὶ ἐπέθηκε δὴ τελευτῶν, ὡς εἰ δέδοκται φεύγειν, αὐτὸν δεήσει κτείναντας τότ' ἤδη δραπετεύειν, ὡς ζῶντά γε οὐκ ἐπιτρέψειν. Καὶ δείκνυσι δὴ τῶν βαρβάρων τοὺς ἐλαυνομένους ὑπὸ τῶν τρεψαμένων. ὡς δὴ τὰ μὲν ἤκουσαν τὰ δὲ εἶδον, καὶ τὰ μὲν ᾐσχύνθησαν τὰ δὲ ἥσθησαν, ἀνέστρεφόν τε καὶ συνέμισγον. καὶ τὸ αἰσχρὸν λέλυτο, καὶ πᾶς ἦν ἐν τῷ διώκειν, ὥστε καὶ οἱ τῶν σκευοφόρων τῶν ἐν τῇ κορυφῇ φύλακες ἠράσθησαν τῶν γιγνομένων μεταχεῖν. ὡς

ſiniſtrum utriuſqve partis cornu, adeo ut proſtratum victumqve fuerit cornu dextrum, qvod Cæſarem ambiebat: delecti nimirum milites à delectis. Et ne ſigniferis qvidem, qvibus vel maxime aciem ſervare alias curæ eſt, pro more ſuo hic agere integrum fuit.

XXVIII. Cum vero tam inclinaretur acies, altum inclamans Cæſar, & Telamonii ſermones imitatus (Græcis enim navibus amiſſis reditum eſſe præcluſum, iſte, ille vero, victis urbes occludendas eſſe, nec fore qvi victum ſuppeditet, monuit) poſtremo addidit, qvod ſi fugam arripere fuerit conſtitutum, ſe primum ab iis eſſe interficiendum, & tum demum terga hoſtibus obvertenda, vivum enim ſe neutiqvam illud eſſe permiſſurum, ſimul vero Barbarorum manu monſtrabat catervas, qvæ alia ex parte ab urgentibus eas Romanis fortiter profligabantur. Cum igitur illa qvidem audirent, hæc vero oculis etiam cernerent ſuis, & partim qvidem pudore, partim voluptate afficerentur, in aciem reverſi pugnam redintegrarunt. Sicq; turpitudo illa fuit ablata, omneſq; in perſeqvendo hoſte occupabantur, adeo ut ii qvoqve qvi ſarcinis in loco ſublimiori appoſiti erant cuſtodes, in eorum qvæ gerebantur

partem venire cuperent. Illi itaq; cum festinato gradu appropinqvarent, omnibusq; eos accurrere fieret evidens, majoris exercitus speciem Barbaris præbuerunt, nec qvisqvam eorum erat, qvi in acie ulterius subsistere cuperet. Atq; adeo campus qvidem interemtis fuit obtectus, Rhenum autem eorum corpora, qvi nandi imperitia suffocati fuerant, abscondernut: erantq; Insulæ fluvii cadaveribus obtruncatorū refertæ, victoribus in eos qvoq; qvi in sylvis sese occultaverant, irruentibus.

XXIX. Longissime vero remotis Barbaris, interemtorum cadavera, & arma secundo fluvio delata, cōmissi prælii nuntii fuerunt. Maximum autem victoriæ huic afferebat momentum, qvod dum in Insulis, propemodum ut feras, retibus Barbaros qvasi nostri venarentur, Regem qvoq; cum subditis in illa venatione nacti fuerint. Qvem manibus apprehensum, arma haudqvaqvam jussum deponere adducebant: Virum proceritate formæq; præstantia maxime conspicuum, omniumq; tam ob corporis concinnitatem, qvam ob armorum speciem in se oculos convertentem. Atq; sol qvidem postqvam præclari adeo facinoris fuisset spectator occidit. Virum autem istum Cæsar, cum

δὲ ἐπείγοντο, καὶ ὁ δρόμος δῆλος ἦν, δόξαν πλείονος δυνάμεως παρέχον τοῖς βαρβάροις, καὶ οὐκ ἦν ὁ μένειν ἔτι βουλόμενος. ὥστε ἐκεκάλυπτο μὲν τὸ πεδίον νεκροῖς, ἐκρύπτετο δὲ ὁ Ῥῆνος τοῖς ἀπειρίᾳ τοῦ νεῖν ἀποπνιγεῖσι, μεσταὶ δὲ ἦσαν τῶν νενικηκότων ἐπὶ τοὺς ἐν ταῖς ὕλαις ἐπτηχότας ἰόντων.

XXIX. Τοῖς δὲ πορροτάτω βαρβάροις νεκροὶ καὶ ὅπλα τὴν μάχην ἐμήνυον ὑπὸ τοῦ ῥεύματος φερόμενοι. τὸ δὲ μέγιστον, σαγηνεύοντες γὰρ τοὺς ἐν ταῖς νήσοις ἐν ταύτῃ τῇ θήρᾳ καὶ τὸν ἄρχοντα μετὰ τῶν ἀρχομένων εἶχον. ὃν ἦγον ἐχόμενοι τῶν χειρῶν, οὐ γυμνώσαντες τῶν ὅπλων· ἄνδρα μέγιστόν τε καὶ κάλλιστον, καὶ τοὺς ἁπάντων ὀφθαλμοὺς ἐπιστρέφοντα καὶ σώματι καὶ σκευῇ. καὶ ὁ μὲν ἥλιος τοιοῦτον ἔργον ἐπιδὼν ἔδυ. τὸν ἄνδρα δὲ τοῦτον ὁ βασιλεὺς

λεὺς εἰς εὐθύνας ὧν ἐτόλμησε καταστήσας, μέχρι μὲν ἐχρῆτο λόγοις φρόνημα ἔχουσιν, ἐθαύμαζε. ταπεινὰ δὲ τὰ τελευταῖα, γενναίοις τοῖς πρώτοις ἐπιθέντα, καὶ δείσαντα περὶ τῇ ψυχῇ, καὶ μνησθέντα τῆς σωτηρίας ὥσπερ ἐμίσησεν. οὐ μὴν ἔδρασέ γε δεινὸν οὐδὲν, οὐδὲ ἔδησεν, αἰδεσθεὶς τὴν ἄρτι τύχην, καὶ λογιζόμενος ὅσον ἴσχυσεν ἡμέρα μία. Τίνα τῶν παρ' Ἕλλησιν ἑορτῶν παρέβαλλεν ἄν τις τῇ τότε ἑσπέρᾳ; συμπινόντων μὲν ἀλλήλοις τῶν ἠγωνισμένων, ἀριθμούντων ᾗ πρὸς ἀλλήλους οὓς ἐν τῇ μάχῃ κατήνεγκαν, καὶ τῶν μὲν γελώντων, τῶν δὲ ᾀδόντων, τῶν δὲ ἀπειλούντων. ὁ δὲ εἰργόμενος σιτίων τοῖς τραύμασι, ἀρκοῦν εἶχέ γε παραμύθιον αὐτὰ τὰ τραύματα, ἤπου κἂν τοῖς ὀνείρασιν ἐκεῖνοι τοὺς βαρβάρους ἐνίκων, καὶ τὴν ἀπὸ τῶν ἐν ἡμέρᾳ πεπονημένων ἡδονὴν καὶ διὰ τῆς νυκτὸς ἐκαρποῦντο. χρόνιοι δὴ μάλα χρόνιοι τρόπαιον στήσαντες βαρβάρων, καὶ τῷ παρ' ἐλπί-

ob ea qvæ auſus fuerat rationem reddere juberet, tam diu qvidem magni fecit, qvamdiu prudenti atqve decente ille utebatur oratione. Cum autem poſtremo abjecta qvædam atqve humilia prioribus ſermonibus ſuis, generoſam mentem ſpirantibus, adjiceret, ſeqve de capite metuere proderet, ſuæq; ſalutis (ſupplex) mentionem faceret, odio qvaſi illum fuit proſecutus. Gravius tamen nihil in eum ſtatuit, nec in vincula illum conjecit, verecunde ſecunda ſua, qva tum utebatur, fortuna uſus, & ſecum probe conſiderans qvantum unica dies potuerit efficere. At qvod qvæſo feſtorum, apud Græcos celebrari ſolitorum, cum illa contendere qvis auſit veſpera? qva compotationes ii qvi prælio interfuerant inſtituebant, ſibiq; exponebant invicem qvoſnam in pugna manu ſua interemerint: aliiq; ridebant, alii vero canebant, minas ſpargebant alii. Vulneribus autem qvotqvot conviviis intereſſe prohibebantur, iis in ſolamen vel ipſa vulnera ſufficiebant; vel in ipſis enim ſomniis barbaros illi vincebant, atq; ob eos qvos interdiu exantlaverant labores, noctu qvoq; voluptatem tanqvam fructum illorum percipiebant: ſerius qvidem, imo ſerius trophæa ex Barbarorum ſpoliis eri-

rigentes, majori tamen cum gaudio, eo qvod præter ſpem ita illis eveniſſet. At ſive Julianum dicas peſſimæ antea indolis milites meliores feciſſe, Dei cujuſdam inſtar animas viresq; illis largitum: qvid majus qvæſo poteſt cogitari, qvam ea qvæ hominis ſuperent vires poſſe efficere? Sive bonum militum indolem ab eorum qvi olim iis præfuerant inertia, multum detrimenti cepiſſe ſtatuas: qvid glorioſus erit, qvam bonos fortesqve viros ut virtutis ſuæ dent experimenta, excitare? Sive Deum aliqvem occulta qvadam vi meliores eos reddidiſſe dicas: qvid magis cenſebimus honorificum, qvam illos habere pugnarum ſocios? qvandoqvidem Athenienſibus qvoq; multo magis fuiſſe puto glorioſum, qvod cum Hercule & Pane apud Marathonem geſſerint, qvæ omnium ore celebrantur, qvam ſi absq; Deorum auxilio iſta potuiſſent efficere.

XXX. At enim alius qvidem poſt tantam victoriam dimiſſo exercitu, ad urbem accedens, eqvorum certaminibus, & ſpectaculorum jucunditate oculos oblectaſſet, animumq; remiſiſſet: verum non ita ſe geſſit ille, ſed à ſigniferis, ut ordines deinceps diſcerent ſervare, pœnam ſumſit, vita tamen iis conceſſa, victoriæ

δα μειζόνως εὐφραινόμενοι. Καίτοι πρότερον φύσει κακοὺς ὄντας Ἰουλιανὸς ἐποίησε βελτίους, ὥσπερ τις θεὸς μένος ἐμβαλών· καὶ τί μεῖζον ἢ μεῖζον ἀνθρώπου δύνασθαι; ἀλλὰ χρηστοὺς φύσεις ἔβλαπτεν ἡγεμόνων κακία· καὶ τί κάλλιον ἢ τοὺς ἀγαθοὺς εἰς ἐπίδειξιν ὧν ἴσχυον ἀγαγεῖν; ἀλλὰ θεῶν τις ἐξ ἀφανοῦς τὰ τούτων ἐποίει βελτίω· καὶ τίνος οὐ σεμνότερον μετὰ τοιούτων ἀγωνίζεσθαι συμμάχων; Ἐπεὶ καὶ τοῖς Ἀθηναίοις μεῖζον εἰς δόξαν οἶμαι τὸ μεθ' Ἡρακλέους καὶ Πανὸς πρᾶξαι τὰ λεγόμενα Μαραθῶνι, ἢ εἰ τῶν θεῶν χωρὶς ταῦτα ἐδεδύνηντο.

XXX. ἄλλος μὲν οὖν ἂν ἐπὶ τοσαύτῃ νίκῃ στρατιὰν διαφεὶς, αὐτὸς ἂν ἥκων εἰς πόλιν ἵππων ἁμίλλαις καὶ θεάτρων ἡδοναῖς εἱστίαζεν ὀφθαλμοὺς, ἀνέπαυσε τὴν γνώμην. ἀλλ' οὐκ ἐκεῖνος, ἀλλὰ τοῖς μὲν τὰ σημεῖα φέρουσι

ὅπως

ὅπως εἰδεῖεν τηρεῖν τὴν τάξιν, δίκην ἐπέθηκε ζῶσι, τὸ μὴ καὶ ἀποκτεῖναι τῇ νίκῃ δούς. τὸν δὲ μέγαν ἐκεῖνον τὸν βασιλέα τὸν αἰχμάλωτον πέμπει Κωνσταντίῳ τῶν αὐτοῦ συμφορῶν μηνυτήν· οἰόμενος δεῖν αὐτὸν μὲν πονεῖν, τῶν δὲ τοιούτων ἄθλων ἐκείνῳ παραχωρεῖν, Ἀχιλλεὺς Ἀγαμέμνονι τὰς λείας ἀφιστάμενος. ὁ δὲ ἦγέ τε ἐπ' αὐτῷ πομπὴν, καὶ ἡβρύνετο, καὶ ἦν λαμπρὸς ἀπὸ τῶν ἑτέρου κινδύνων. ἐπεὶ καὶ τὸν τῷδε μὲν συνδιαβάντα δυνάστην, παραινοῦντα δὲ μὴ μάχεσθαι, φοβήσας τοῖς γιγνομένοις, εἰς τὰς Κωνσταντίου χεῖρας φεύγοντα ἐνέβαλε. καὶ ἦν ἀμφοῖν διὰ τοῦτο βασιλέοιν δεσπότης, τοῦ μὲν αὐτὸν δόντος, τοῦ δὲ ἁλόντος.

XXXI. Ἀλλ', ἐπάνειμι γὰρ, ὅτι μὴ ταυτὸν τοῖς νικῶσιν ἔπαθε πάθος, οὓς ἐπὶ τέρψεις ἀφιᾶσι καὶ ῥαθυμίας αἱ νῖκαι. ἀλλ' ἐπειδὴ τῇ γῇ τοὺς πεπτωκότας παρέδωκεν, οὐκ ἐπέτρεψε τοῖς στρατιώταις, καὶ μάλα βουλομένοις, καταθέσθαι τὰ ὅπλα. ἀλλ'

id tribuens ne capitis supplicio afficerentur. Magnum autem illum Regem qvem ceperat, ad Constantium misit, ut eorum qvæ sibi obtigerant ipsemet apud eum esset nuntius: decere se arbitratus, ut ipse labores exantlaret strenue, illi vero istiusmodi laborum præmiis cederet. Alter nimirum Achilles Agamemnonem prædam suam passus occupare. Constantius igitur de eo triumphabat, seqve ipsum efferebat magnifice, alterius periculis splendide ornatus. Post hæc Julianus Principem qvoq;, qvi una cum Rege isto Rhenum trajecerat, atq; ne ad manus rem pateretur redire illum, monuerat, iis qvæ gesta fuerant metum ei injiciens, in Constantii manus pervenire adegit. Atq; adeo utriusq; Regis idem prælium Dominum eum fecit, altero seipsum dedente, altero vero capto.

XXXI. Atenim vero, redeo enim eo unde digressa hactenus fuit oratio, non idem ille, qvod alii ubi vicerunt, passus est, utpote qvi à victoriis ad oblectationes & otium solent discedere. Sed postqvam cæsorum humo mandasset cadavera, neutiqvam militibus, ejus rei vel maxime licet cupidis arma deponere permisit. Verum

id qvod patratum fuerat, hominum esse existimans, à terris suis hostium injurias depellentium: bonos vero etiam viros (terrarum istarum incolas) ulciscendos ob ea qvæ passi fuerant esse censens, contra hostes cum iis profectus est: passim inculcans qvam exiguus ipsis extantlandus supersit labor: qvamqve lusus potius qvam labor esse videatur: qvam item similes Barbari sint feræ qvæ telum jam corpore admiserit, novumqve aliqvod vulnus semper expectet. Nec certe qvicqvam à veritate locutus est alienum. Rheno enim à nostris superato, illi ex Barbaris qvi adultam ætatem attigerant, uxoribus liberisq; in sylvis absconditis, fuga saluti suæ consulendum esse duxerunt. Cæsar vero igne vicos eorum evastavit, omnesq; ab illis absconditos protraxit, neqvicqvam obstante sylvarum densitate. Mox itaq; coram eo comparebant Legati, submissa verba, & præsenti Barbarorum calamitati opportuna ferentes. Eorum autem summa erat, ut subsistere ibi Cæsar, fineq; evastationibus atqve ruinis imposito, amicorum loco deinceps eos habere velit. Initur itaq; fœdus, solaqve hyems tempus fuit fœderi præfixum, qva etiam sine fœderibus inducias aliqvis forte conseqvatur.

ἡγούμενος τὸ μὲν πεπραγμένον εἶναι τῇ σφῶν αὐτῶν βοηθούντων ἀνθρώπων· δεῖν δὲ τοὺς ἀγαθοὺς καὶ τιμωρίαν ὧν πεπόνθασι λαμβάνειν, ἦγεν ἐπὶ τοὺς πολεμίους, διδάσκων καὶ λέγων ὡς βραχὺ τὸ λειπόμενον, καὶ τρυφὴ μᾶλλον ἢ πόνος· ὡς ἐοίκασιν οἱ βάρβαροι θηρίῳ βεβλημμένῳ καὶ δευτέραν περιμένοντι πληγήν. Καὶ οὐκ ἐψεύσατο. Διαβάντων γὰρ οἱ μὲν ἐν ἡλικίᾳ γυναῖκας καὶ τέκνα ταῖς ὕλαις ἐγκαταθέμενοι, φεύγοντες ἐσώζοντο. ὁ δὲ πυρὶ μὲν ἀνήλισκε τὰς κώμας, ἐξῆγε δὲ πᾶν τὸ κεκρυμμένον, καὶ τὰ δένδρα οὐκ ἐκώλυε. καὶ παρῆν αὐτίκα πρεσβεία, ταπεινοὺς φθεγγομένη λόγους, καὶ πρέποντας τοῖς παροῦσι κακοῖς. οἱ δὲ ᾔτουν αὐτὸν στῆναι, καὶ λήξαντα τοῦ φθείρειν χρῆσθαι τοῖς λοιποῖς φίλοις. σπένδεται δὴ, καὶ τῶν σπονδῶν χρόνος ὁ χειμὼν μόνος, παρ' οὗ καὶ σπονδῶν ἄνευ τύχοι τις ἂν ἴσως ἀναπαύσεως.

XXXII.

XXXII. Τοῖς μὲν οὖν ἡττημένοις τοσοῦτον ἔδωκεν, αὐτὸς δὲ οὐκ ἠξίωσεν. ἀλλ' ἐν χειμῶνι μέσῳ τοῦτο μὲν Φρακτοὺς χιλίους, οἷς ταύτην εἰς ἡδονὴν, χιών τε καὶ ἄνθη, κώμας τινὰς πορθοῦντας, ὧν ἐν μέσῳ φρούριον ἔρημον περιτειχισάμενος καὶ κατακλείσας, εἰς τοῦτο, λιμῷ λαβὼν, ἔπεμψε δεδεμένους τῷ μείζονι, πρᾶγμα καινότατον. καὶ γὰρ ἐκείνοις νόμος ἢ νικᾶν ἢ πίπτειν· ἀλλ' ὅμως ἐδέθησαν, ταὐτὸν οἶμαι παθόντες τοῖς ἐν Σφακτηρίᾳ Λάκωσι. Ἐκείνους μὲν οὖν ὁ λαβὼν βασιλεὺς δῶρά τε ὠνόμαζε, καὶ τοῖς αὑτοῦ λόχοις ἀνέμιξε, πύργους τινὰς σφίσιν ἐγκαταμιγνύναι πιστεύων, οὕτως ἀντὶ πολλῶν σωμάτων ἕκαστος ἦν.

XXXIII. Ἓν μὲν τοίνυν τοῦτο τοσοῦτον ἔργον χειμερινόν· ἕτερον δὲ οὐκ ἔλαττον. ἔθνος γὰρ ὅλον ἐξαίφνης καταθέον τὴν χώραν, ἔθει μὲν αὐτὸς ὡς ἐξελῶν μετὰ τῶν φυλάττειν τεταγμένων τὸ πιεζόμενον. οἱ δὲ αἰσθόμενοι τοῦ δρόμου, φθάσαντες αὐτοὶ σὺν πο-

XXXII. Tantum itaq; victis ab eo fuit indultum, neutiqvam autem idem ſibi duxit eſſe indulgendum. Sed adulta jam hyeme Franci numero mille, qvibus nives perinde voluptati ac flores ſunt, cum vicos aliqvot evaſtaſſent, qvorum in medio caſtrum erat deſertum, circumſeſſi ab eo & in illud caſtrum incluſi ſunt: qvos cum fame ad deditionem coëgiſſet, ad Auguſtum vinctos ablegavit, rem plane novam atq; inſolitam. Lex enim apud eos eſt aut vincere, aut mortem oppetere. At compedibus tamen conſtricti ſunt, idem uti videtur paſſi qvod apud Sphacteriam Spartani. Eos itaq; acceptos Conſtantius dono ſibi miſſos dixit, ſuisqve Legionibus eos miſcuit, turres qvasdam iis ſeſe admiſcere ratus: adeo multos alios unus ex illis æqviparare exiſtimabatur.

XXXIII. Atq; hoc qvidem unum, at qvantum facinus! ex iis qvæ hyeme patrata ſunt fuit. Eſt vero & aliud illo non minus. Integra nimirum Barbarorum natio ex improviſo excurſionem in Romanas provincias fecerat, ipſemet itaq; advolabat Cæſar, ut cum iis qvi earum præſidia obibant ſuccurreret conculcatis ab hoſte regionibus. At vero illi eum prævenientes ipſimet hoſtes profliga-

ſligarunt, non paucis ſuorum etiam amiſſis. Ita nimirum Cæſar ſive præſens, ſive adfuturus, pari tamen ſemper modo vincebat.

XXXIV. Atq; iſta omnia geſſit, tum etiam ex mediis libris ad pugnam procedens: Imo potius una cum libris adverſus hoſtes profectus eſt. Semper enim vel libros manibus tenebat, vel arma: bello maximam à litteris utilitatem præſtari, majusq; rebus momentum poſſe Imperantem afferre ſi conſiliis, qvam ſi armis valeat, perſvaſus. Et certe vel duo iſta, nonne & aliis maxime ſunt proficua, & ſummam ejus à qvo proficiſcuntur dexteritatem atq; prudentiam indicant? qvod bonam eorum, voluntatem, qvi ad optima qvæq; enitebantur, honoribus mactaverit, qvos illis ab eo, cujus erat eos largiri, procurabat: & qvod effecerit, ut eorum eſſet, qvi prædas ab hoſtibus agebant, qvicqvid hiſce ablatum ab illis fuiſſet. Videlicet ſimile prorſus hoc, illi ejus fuit conſilio, qvo ei qvi Barbari afferebat caput, certam auri ſummam facinoris mercedem dari decreverat. Cum itaq; fama utramq; ejus virtutem (tam in litteris qvam armis) latiſſime per orbem ſpargeret, amorem omnium conſecutus eſt militum, qvi otii & deſidiæ amantes non eſſent:

λεμίους ἐξέβαλον, ἀποβαλόντες οὐκ ὀλίγους. οὕτως ὁ βασιλεὺς, παρών τε καὶ μέλλων ὁμοίως ἐνίκα.

XXXIV. Καὶ ταῦτα ἔπραττεν ἐκ μέσων ἀνιστάμενος καὶ τότε τῶν βιβλίων· μᾶλλον δὲ χωρῶν ἐπὶ τοὺς ἐναντίους μετὰ τούτων ἐχώρει. ἀεὶ γὰρ εἶχεν ἐν χερσὶν ἢ βίβλους ἢ ὅπλα, νομίζων μεγάλα πόλεμον ὑπὸ σοφίας ὠφελεῖσθαι. καὶ μείζω γε φέρειν ῥοπὴν βασιλέα βουλεύεσθαι δυνάμενον, ἢ μαχόμενον. Αὐτίκα δύο ταυτὶ πῶς οὐ λυσιτελέστατα μὲν τοῖς ἄλλοις γνώμης δὲ δεξιωτέρας; τὸ τιμαῖς μὲν αὐξῆσαι τὴν προθυμίαν τῶν ἀγαθῶν, ἃς αὐτοῖς προὐξένησε παρὰ τοῦ τοιαῦτα νέμοντος, ποιῆσαι δὲ τοὺς τὰ τῶν πολεμίων ληστεύοντας ὧν κρατήσαιεν δεσπότας; Ἐοικὸς γὰρ δὴ τοῦτο ἐκείνῳ σαφῶς, τῷ τὸν κομίσαντα πολεμίου κεφαλὴν χρυσίον δέχεσθαι τῆς τόλμης· τῆς φήμης δὲ ἐπὶ τὴν οἰκουμένην ἄμφω φερούσης, ἤρα μὲν αὐτοῦ πᾶς στρατιώτης, ὅς τις ἔργων ἐραστής.

ἤρων

ηρων δὲ οἱ περὶ τοὺς λόγους. καὶ τῶν Ἀθήνησι διατριβόντων οἱ συνειδότες αὐτοῖς τι καλὸν ὡς ἐκεῖνον ᾔεσαν, ὥσπερ πάλαι ποτὲ εἰς Λυδίαν οἱ σοφισταὶ παρὰ τὸν Κροῖσον. ἀλλὰ Σόλωνι μὲν Κροῖσος τοὺς θησαυροὺς τῶν χρημάτων ἐδείκνυεν, ὡς ἂν οὐδὲν τοῦδε κεκτημένος τιμιώτερον. ὁ δὲ τοῖς ἀφικνουμένοις τοὺς τῆς ψυχῆς θησαυροὺς ἀνεπετάννυεν, ὡς ἦν τὰ παρὰ τῶν Μουσῶν. καὶ ὁ βασιλεὺς ᾖδεν ἔπη, τούτοις τοὺς ἥκοντας κοσμῶν, καὶ νῦν ἔξεστιν ἀναγνῶναι λαβόντα.

XXXV. Τοιαῦτα τοίνυν συναναβακχεύσας τοῖς Ἑρμοῦ τε καὶ Διὸς ὀπαδοῖς, τοῦ καιροῦ τὸ σημεῖον αἴροντος, εὐθὺς στρατεύει. Καὶ περὶ τὸν ποταμὸν ἀστράψας, ἔθνος ὅλον οὕτως ἐξέπληξεν, ὥστ' ἠξίουν μετοικεῖν καὶ μέρος εἶναι τῆς αὐτοῦ βασιλείας, τῆς οἰκείας τὸ ζῆν ὑπ' ἐκείνῳ κρίνοντες ἥδιον· καὶ γῆν ᾔτουν καὶ ἐλάμβανον, καὶ βαρβάροις ἐπὶ βαρβάρους ἐχρῆτο, πολὺ κάλλιον ἡγουμένοις μετὰ τούτου διώκειν, ἢ μετ' ἐκείνων φεύγειν.

amorem item omnium litteratorum. Iter proinde ad eum instituebant omnes, qvotqvot eorum qvi Athenis versabantur præclaræ cujusdam virtutis sibi essent conscii, pari modo qvo olim ad Crœsum in Lydiam contendebant Viri sapientes. At Crœsus qvidem eos Soloni monstrabat thesauros, qvi opibus absolvuntur, utpote qvibus nihil possideret pretiosius. Noster vero iis qvi ad illum adventabant, animæ patefecit thesauros, qvales erant ii, qvos à Musis acceperat. Carminaqve fundebat Cæsar, adventantes illis excipiens, qvæ nunc etiam cuivis legere est integrum.

XXXV. Talia itaq; inter Mercurii Jovisq; asseclas eo, tanqvam divino aliqvo correpto furore effundente, cum tempus signum sustulisset, ilico exercitum eduxit, & circa flumen instar fulguris prorumpens, integram gentem eo perculit terrore, ut sedibus mutatis, in ejus provinciis habitacula sibi permitti peterent, patriæ suæ ejus imperium præferentes. Agros itaq; petiverunt, qvos & dedit illis, & Barbaris adversus Barbaros auxiliaribus usus est: utpote qvi præclarius esse ducerent ab hujus partibus stantes sese, inseqvi alios, qvam cum illis fuga semper saluti suæ consulere. Et ista qvidem

dem sine pugna fuit consecutus. Cum autem fluvium rursus trajicere decrevisset, navibusq; destitutus pedites pariter ac eqvites nando illum transmittere coëgisset, igne alia vastans loca, alia vero in potestatem suam redigens processit. Qvi autem obsisteret, erat nemo: qvin potius inseqventi die supplices miseri protendebant manus, id qvod anteqvam igne omnia vastarentur, rectius fuissent facturi.

καὶ ταυτὶ μὲν ἀμαχεί. γνοὺς δὲ πάλιν διαβαίνειν, καὶ σπάνει πλοίων ἵππους τε καὶ ὁπλίτας νεῖν ἀναγκάζας, προῄει τὰ μὲν δῃῶν, τὰ δὲ κτώμενος. ἐκώλυε δὲ οὐδείς. ὀψὲ δέ ποτε οἱ δυστυχεῖς ἱκέτευον, δέον πρὸ τοῦ πυρός.

XXXVI. Cæsar autem jam tandem diem appetivisse ratus restituendis Galliarum rebus idoneum, primo qvidem contemtim eos repulit. Cum autem denuo advenissent, secum adducentes Reges suos, ipsos etiam supplices, & hi in terram, sceptrum manu tenentes, vultus dejicerent; maximis in mentem eis revocatis injuriis, cladibusq; innumeris, emere pacem jussit, vulnerum (qvæ ipsi inflixerant) medelâ: opidis nimirum restauratis, hominibus autem (qvos captivos abduxerant) redditis. Qvæ illi & polliciti sunt, & fidem servarunt. Ac materia ferrumq; ad restaurationem ædium convehebatur: redireq; jussi sunt captivi omnes, blandimentis jam deliniti ab iis qvi virgis eos exceperant antea, ne scilicet memores essent illatorum sibi ab illis malorum.

XXXVI. ὁ δὲ ἥκειν τὴν ἡμέραν νομίσας, ᾗ τὰ τῶν Γαλατῶν θεραπεύειν ἔμελλε, τὸ μὲν πρῶτον αὐτοὺς ἀτίμως ἀπέπεμψεν. ὡς δ' αὖθις ἧκον αὐτοὺς ἄγοντες ἱκέτας τοὺς βασιλεῖς, καὶ τὸ σκῆπτρον ἔχοντες εἰς γῆν ἔκυπτον, ἀναμνήσας τῆς πολλῆς ὕβρεως καὶ τῶν μυρίων παθημάτων, ὠνεῖσθαι τὴν εἰρήνην ἐκέλευε τῆς ἰάσεως τῶν κακῶν· πόλεις μὲν ἐγείροντας, σώματα δὲ ἄγοντας. οἱ δὲ ὡμολόγουν τε καὶ οὐκ ἐψεύδοντο. καὶ ἐκομίζετο μὲν ξύλα τε καὶ σίδηρος εἰς ἀνάστασιν οἰκιῶν. Ἐλέλυτο δὲ πᾶς εἰς ἐπάνοδον αἰχμάλωτος, ὑπὸ τοῦ μαστιγοῦντος πρότερον θωπευόμενος, ὅπως αὐτῷ μὴ μνησικακήσειεν.

XXXVII.

XXXVII. οὓς δὲ οὐκ ἄγοιεν ὧν εἰλήφεσαν, τεθνεῶτας ἐδείκνυον, τὸ δὲ ἐν τούτοις ἀληθὲς ὑπὸ τῶν ἀφειμένων ἐκρίνετο. τοῖς μὲν δὴ Κυρείοις στρατιώταις θάλασσα φανεῖσα τὸ πρῶτον μετὰ τὸ πλῆθος τῶν ὀρῶν τε καὶ πόνων, κραυγήν τε ἐκίνησε καὶ δάκρυα σὺν χαρᾷ, καὶ περιέβαλλον ἀλλήλους οἱ κοινωνοὶ τῶν κινδύνων ἐκείνων. οὗτοι δὲ οὐ θάλατταν ἀλλ' ὡς εἶδον ἀλλήλους, ταυτὸν ἔδρων, οἱ μὲν οἰκείους ὁρῶντες ἐκφυγόντας δουλείαν, οἱ δ' οἰκείους τε καὶ τὴν οἰκίαν ἀπολαμβάνοντες. συνεδάκρυε δὲ καὶ ὅσον γένους μὲν αὐτοῖς οὐ μετεῖχεν, ἑώρα δὲ τὰς περιπλοκάς, καὶ ἔρρει δάκρυα δακρύων ἀμείνω, ὧν τὰ μὲν τῶν διοικιζομένων πάλαι, τὰ δὲ συνιόντων.

XXXVII. Qvotqvot autem eorum, qvi captivi ab eis fuerant abducti, non reddiderunt, eos mortem oppetiisse edocuerunt; cujus rei an idonea iis argumenta suppeterent, judicare, penes relictos eorum fuit cognatos. Et Cyri qvidem milites, cum primum mare, post superata montium juga, multosq; exantlatos labores, conspectui eorum redderetur, in clamorem, lacrymasq; & gaudium effusi sunt, amplexiq; se mutuo sunt qvi socii sibi invicem in istis fuerant periculis. Hi vero non mari sed invicem sese conspectis idē prorsus fecere, alii cognatos suos servituti videntes ereptos, alii vero cognatis domibusq; suis sibi redditis. Imo ne illi qvidem lacrymas tenuerunt, qvi sangvinis propinqvitate istos non attingentes, mutuos eorum viderunt amplexus. Fluxeruntq; adeo nunc lacrymæ lacrymis meliores; hæ enim erant, qvibus olim cum divellerentur, hæ vero qvibus nunc, denuo juncti, manabant.

XXXVIII. Τότε οὕτω Γαλάτας ὁ πόλεμος καὶ διέσπασε καὶ συνήγαγεν, ὁ μὲν δειλίᾳ τῶν ἐφεστώτων, ὁ δὲ ἀνδρείᾳ πολεμηθείς. καὶ βουλευτήρια δὲ ἐπίμπλαντο, καὶ δῆμος, καὶ τέχναι, καὶ πόροι χρημάτων ηὔξοντο·

XXXVIII. Sic itaq; illo ævo bella & divulsere invicem, & iterum junxere Gallos: Illud qvidem meticulose ab iis qvi exercitibus præerant, hoc vero strenue fortiterq; gestum. Sicq; curiæ iterum impletæ fuerunt, auctiq; sunt decuriones, & opifices, & commercia; filia-

filiarumq; desponsationes, & nuptiæ juvenum, & peregrinationes, & festa, solennesq; conventus eodem qvo antea apparatu rursum peracta fuerunt. Adeo ut qvisqvis urbium istarum Conditorem virum illum appellaverit, non injuria eum ita appellaverit. Alias enim penitus evastatas resuscitavit, aliis vero incolis pene vacuis cives suos restituit, utq; similia deinceps pericula metuenda illis non essent, effecit.

καὶ θυγατέρων ἐκδόσεις, καὶ γάμοι νέων, καὶ ἀποδημίαι, καὶ ἑορταὶ, καὶ πανηγύρεις εἰς κόσμον τὸν ἔμπροσθεν ᾔεσαν. ὥστ' εἴ τις οἰκιστὴν καλοίη τῶν πόλεων ἐκείνων τὸν ἄνδρα τοῦτον, οὐκ ἂν ἁμαρτάνοι. Τὰς μὲν γὰρ ἤγειρεν οἰχομένας, ταῖς δὲ μικροῦ κεκενωμέναις τοὺς οἰκήτορας ἀπέσωσε, καὶ τὸ μηκέτι τὸν ἴσον φοβεῖσθαι φόβον ἀπέδωκεν.

XXXIX. Nemo itaq; Barbarorum hyeme ingruente, ad consvetas prædas, navibus trajecto fluvio, accurrit. Sed domi sese continentes proprio victu suo fruebantur, non tam fœderum reverentia qvam belli metu eos coërcente; qvandoqvidem & illis qvi nullis obstricti erant fœderibus, impendens periculum qvietem agere persvaserat. Verum qvid intereaCæsari dum pax esset, erat negotii? Maximam earum qvas sol intuetur insulam, qvæ in oceano sita est, animo obivit. Atq; in eam publicorum sumtuum misit curatores, utpote qvi in milites qvidem dicebantur impendi, reipsa vero ad eos qvi cum imperio militibus præerant redibant.

XXXIX. Οὐκοῦν οὐδεὶς ἔτι βαρβάρων χειμῶνος ἐπελθόντος ἐπὶ τὰς εἰωθυίας λῃστείας ἐξέπλευσεν. ἀλλ' οἴκοι μένοντες τὰ αὑτῶν ἤσθιον, οὐκ αἰδοῖ συνθηκῶν μᾶλλον ἢ φόβῳ πολέμου· ἐπεὶ καὶ τοῖς οὔπω σπονδῶν τετυχηκόσι τὸ προσδοκώμενον δέος ἡσυχάζειν παρῄνει. Τίνα δὲ τὰ ἐπὶ τῆς ἡσυχίας; τὴν μεγίστην τῶν ὑπὸ τὸν ἥλιον νῆσον ἣν Ὠκεανὸς ἔχει τοῖς λογισμοῖς ἑώρα. καὶ πέμπει δὴ λογιστὰς τῆς δαπάνης, ἣ τοὔνομα μὲν ἦν στρατιωτική, τῷ δὲ ἔργῳ πρόσοδος τῶν ἡγουμένων.

XL. Et ita qvidem eos qvi hac ex parte offenderant, emendavit:

XL. καὶ τοὺς μὲν ταῦτα ἀδικοῦντας δικαίους ἐποίησεν. Ἕτερον

ρον ἢ πολλῷ μεῖζον καὶ μάλιστα Γαλάταις σωτήριον. Τοῦ σίτου γὰρ ἀπὸ τῆς νήσου πάλαι φοιτῶντος μετὰ τὴν θάλατταν διὰ τοῦ Ῥήνου καὶ τῶν βαρβάρων οὐκέτ', ἐπειδήπερ ἴσχυσαν, ἐπιτρεπόντων, ὁλκάδες αἱ πάλαι μὲν ἀνελκυσμέναι κατεσάπησαν. ὀλίγαι δὲ ἔπλεον ὧν ἐν λιμέσι τὸν γόμον ἐξαιρουμένων, ἁμάξας ἐχρῆν ἀντὶ τοῦ ποταμοῦ τῷ σίτῳ γενέσθαι. καὶ τὸ πρᾶγμα ἦν ἡ μεγίστη δαπάνη. τοῦτο οὖν ἀνανεούμενος, καὶ δεινὸν νομίζων εἰ μὴ πρὸς τἀρχαῖα καταστήσει τὴν σιτοπομπίαν, ναῦς τε ὀξέως ἔδειξε πλείους ἢ πρότερον, καὶ διεσκοπεῖτο πῶς ἂν αὐτῷ δέξαιτο τὸν σῖτον ὁ ποταμός.

XLI. Ἐν τούτῳ δὲ ὄντος, κλοπῆς ἐδίωξεν ἄρχοντα ἀρχόμενος. Φλωρέντιος δὲ ὁ μὲν ὕπαρχος ἐδίκαζε. ὡς κλέπτην δὲ εἰδὼς, καὶ τότε εἰληφὼς, ἐπὶ τὸν γραψάμενον τὴν ὀργὴν ἦγεν,

at vero aliud qvid multo majus etiam effecit, Galliſqve proficuum maxime & ſalutare. Cum enim ex memorata modo inſula annona olim, mari ſuperato, Rheno fuerit advecta; Barbari vero id, cum integris adhuc eſſent viribus, non amplius fieri permitterent; frumentarias naves olim qvidem ſubductas computreſcere contigerat. Paucæ enim admodum earum ultro citroq; navigare ſinebantur, qvibus in portibus exoneratis, plauſtris frumentum erat imponendum, qvod fluvius antea advehere ſveverat. Iſta vero res maximos exigebat ſumtus. Priſtinum itaq; morem Cæſar revocans, valdeq; exiſtimans eſſe moleſtum, ſi non jam annonæ vecturam priſtino ſtatui reſtituat; exiguo temporis ſpatio & naves fieri curavit plures qvam antea extiterant unqvam, & qva aptiſſime ratione frumentum adveheret fluvius, diſpexit.

XLI. In hæc autem dum intentum haberet animum, magiſtratuum qvendam furti poſtulavit ſubditus. Agebatur autem cauſa illa corā Florentio qvi prætorio erat præfectus. Huic autem, licet ſatis compertum ei eſſet, furem illum eſſe, imo, licet tum qvoqve facinus ejus manifeſte deprehendiſſet,

diſſet, in eum tamen qvi dicam illi ſcripſerat iram convertit, reum tanqvam ejusdem profeſſionis hominem veritus. Cum vero neminem lateret injuſtam eum tuliſſe ſententiam, ſed eſſent qvi ea de re ſererent ſermones, ipſiusq; tandem aures iſtiusmodi pungerent ſuſurri, Cæſarem illius cauſæ judicem conſtituit. Hic vero primo qvidem munus iſtud refugiebat, ſuarum id partium haud eſſe obtendens. Florentius autem conſilium iſtud non datæ ſententiæ juſtitia fretus fuit amplexus, ſed qvod Cæſarem, licet iniqvè à ſe actum fuiſſe deprehenderet, in ſui tamen favorem pronunciaturum confideret. Cum autem plus valere veritatis vim, qvam gratiam, in qva apud eum ſe eſſe putabat, deprehenderet, graviſſime id tulit, virumq; qvo maxime Cæſar utebatur familiariter, ex familia ejus expellebat, eo uſus prætextu, qvod inſolentius illum adhuc juvenem ſeſe gerere iſte doceret: Virum inqvam, qvem Parentis loco Cæſar venerabatur. Hunc itaq; etiam oratione honoris cauſa laudavit, qva ſuum ob ejus diſceſſum declaravit mœrorem, & ſimul qvidem tum gemitibus indulſit, tum illos qvi ei relinqvebantur familiares tanto arctius amplexus eſt.

αἰδούμενος τὸν ὁμότεχνον. ὡς δὲ οὐκ ἐλάνθανεν ἀδικῶν, ἀλλ' ἦσαν οἱ πρὸς ἀλλήλους φθεγγόμενοι, καὶ ὁ θροῦς αὐτῷ τὰ ὦτα ἐκέντει, τὸν βασιλέα δικαστὴν ἐκάθιζεν. ὁ δὲ τὰ πρῶτα ἔφευγεν· οὐ γὰρ αὐτῷ καὶ τοῦτο δεδόσθαι. καὶ ταῦτα ἐποίει Φλωρέντιος οὐ τῷ τὰ δίκαια ἐψηφίσθαι, τῷ δὲ νομίζειν ἐκεῖνον αὐτῷ θήσεσθαι, κἂν ἀδικεῖν δοκῇ. ὡς δὲ τῆς πρὸς αὐτὸν χάριτος πλέον εἶδεν ἐσχηκυῖαν τὴν ἀλήθειαν, ἤλγησέ τε τὴν ψυχὴν, καὶ ἄνδρα, ᾧ μάλιστα ἐχρῆτο, διαβαλὼν γράμμασιν, ὡς ἐπαίροντα τὸν νέον, ἐξέβαλε τῶν βασιλείων, ὃς ἦν ἀντὶ πατρὸς τῷ βασιλεῖ. πάλιν τοίνυν τοῦτον ἐτίμησε λόγοις, οἳ τὴν ἐπὶ τῷ τότε χωρισμῷ κηρύττουσι λύπην, ἔτι καὶ ἅμα ἢ τῶν ὑπολοίπων εἴχετο.

XLII.

XLII. καὶ οὐκ ἐγένετο χείρων τὴν γνώμην τοσαῦτα ἀδικούμενος, οὐδ' ᾠήθη δεῖν ὧν ὑπὸ τούτων ἔπαθε παρὰ τῆς Ῥωμαίων ἡγεμονίας δίκην λαβεῖν. ἀλλὰ κατέβαινε μὲν ἐπ' αὐτὸν Ὠκεανὸν, πόλιν δὲ Ἡρακλείαν, Ἡρακλέους ἔργον, ἀνέστη, τὰ πλοῖα δὲ εἰς τὸν Ῥῆνον εἰσῆγε, τῶν προσδοκωμένων κωλύσειν ἀποπνιγομένων μὲν, εἴργειν δὲ οὐκ ἐχόντων. ὁ δὲ ἐχώρει τὴν τῶν ἐνσπόνδων παρεξιὼν, ὅπως μὴ δι' αὐτῶν ἐπὶ τοὺς πολεμίους ἰὼν ἀνάγκῃ τι βλάψειε. καὶ ἅμα τὰ πλοῖα παρέπλει, καὶ τῶν ἐναντίων ὁ στρατὸς ἀντιπροσῄεσαν, ὡς δὴ σχήσοντες ζευγνύναι πειρωμένων.

XLIII. ἐνταῦθά μοί τις ἀθρείτω τὸν στρατηγικώτατον, καὶ ὡς οὐδὲν ἦν τῶν ἀμηχάνων ὃ μὴ ῥᾴδιον ἐξήλεγχεν. ὡς γὰρ βαδίζων καὶ περισκοπῶν τὴν ἀντιπέρας ὄχθην κατεῖδεν ἐπίκαιρον τόπον, οἷον καταληφθέντα παρέχειν ἀσφάλειαν τοῖς κατειληφόσι, πλοῖά τινα, καὶ

XLII. Nec certe ob tantas injurias animum ſuum immutavit, neq; ob ea, qvæ ab iſtiusmodi hominibus ferenda ei erant, ultionem à Romano Imperio exiſtimavit eſſe ſumendam. Sed ad ipſum usq; penetravit Oceanum, & Heracleam, ab Hercule olim conditam, reſtauravit: navesq; in Rhenum immiſit, cum iis, qvi illius rei impediendæ cauſa ibi fuerant commorati, ægerrime qvidem id ferrent, ſed nulla tamen ratione impedire valerent. Cæſar itaq; exercitum promovebat, fœderatorum prætergrediens agros, ne per eos adverſus hoſtem ſuos deducens, qvidqvam detrimenti illis afferre cogeretur. Atq; ſimul qvidem in fluvio naves vela faciebant, ab oppoſita autem parte hoſtium copiæ iter faciebant, impedituri ſi navib⁹ fluvium jungere noſtri forſan aggrederentur.

XLIII. Jam vero ex iis (qvæ nunc exponentur) aliqvem colligere velim, qvam fuerit Imperatoriæ artis peritus, qvamq; nihil adeo fuerit difficile, qvod ſibi facillimum eſſe reipſa non demonſtraret. Nam cum progrediens & adverſam ripam circumſpiciens, locum vidiſſet opportunum, qvi occupatus ſecuritatem eum tenentibus præſtare poſſet: navigiis qvibusdam & militum

exi-

exigua manu in valle qvadam ripæ, qvam Romani tenebant, relictis, ipſemet cum exercitu pedem promovit, ſimulq; hoſtes qvoqve procedere coëgit. Sub veſperam autem caſtra metatus, militibus iis, qvos in valle reliqverat, ſignum dedit, ut trajecto flumine locum occuparent. Atq; illi qvidem imperata facientes locum occuparunt: ipſe autem cum ſuis reverſus pontem ſtruxit, qvo ille in qvo ipſi erant locus, cum eo qvem (in valle relicti in altera ripa) occupaverant, jungebatur. Hoc autem ipſum ſuſpicionem Barbaris fecit, complures hujusmodi pontes eſſe conſtructos, atq; effecit ut haud poſtremam calamitatum ſuarum partem ſeſe ignorare arbitrarentur. Tum vero demum eorum ſecum laudabant conſilium, qvi ad pacis conditiones confugerant, atq; venerunt ut ſimilia ipſi qvoqve iisdem conditionibus ſibi indulgeri peterent. Cæſar itaq; eorum qvoq; agris igne ferroq; evaſtatis, ubi ejus rei eum cepiſſet ſatietas, pacem illis dedit. Rurſumq; redditi captivi & reliqva omnia, ne ipſis qvidem lacrymis exceptis, eadem qva antea ratione geſta fuerunt.

XLIV. Cum itaqve fortunam invicem Galli Barbariq; illis vicini permutarent, & illorum qvi-

μοῖραν τῆς δυνάμεως μικρὰν ἀφανῶς ἐν κοίλῳ τινὶ τῆς οἰκείας ὄχθης χωρίῳ καταλιπὼν, αὐτός τε ἐπορεύετο, καὶ τοὺς ἐχθροὺς ἠνάγκαζεν ἴσην πορείαν χωρεῖν· ἑσπέρας δὲ στρατοπεδευσάμενος τοῖς καταλειφθεῖσιν ἐκείνοις σημαίνει διαπλεύσασι κρατῆσαι τοῦ χωρίου. καὶ οἱ μὲν πεισθέντες ἐκράτουν, οἱ δὲ ἀναστρέψαντες ἐζεύγνυον, ὁρμώμενοί τε ἐξ οἰκείων καὶ τελευτῶντες εἰς τὸν κατειλημμένον. Ταῦτα τοῖς βαρβάροις δόξαν πλειόνων γεφυρῶν ἐνέβαλλε, καὶ τῶν περιεστηκότων αὐτοὺς κακῶν οὐκ ὀλίγα ἀγνοεῖν ἡγοῦντο. καὶ τότε δὴ τοὺς ἐπὶ τὴν εἰρήνην καταφυγόντας ἐπῄνουν, καὶ ἧκον τῶν αὐτῶν ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς ἀξιοῦντες τυχεῖν. ὁ δὲ καὶ τὴν τούτων αἴθων τε καὶ τέμνων, ἐπειδή ποτε ἀνεπλήσθη διαλλάττεται· καὶ πάλιν αἰχμαλώτων λύσεις, καὶ τἄλλα πάντα ἄχρι τῶν δακρύων ἐοικότα τοῖς πρώτοις.

XLIV. ἀντιλαβόντων δὴ τὰς τύχας ἀλλήλων Γαλατῶν τε καὶ τῶν ἐν κύκλῳ βαρβάρων, καὶ τῶν μὲν

μὲν ἀνλωθηκότων, τῶν δὲ κατεῤῥυηκότων, καὶ τῶν μὲν ἐν θαλίαις τῶν δὲ ἐν στεναγμοῖς κειμένων, καὶ τῶν μὲν ἀπωλολεκότων τὸ κράτος, ὃ διὰ τέλους ἕξειν ἐνόμιζον, τῶν δὲ ἀπειληφότων τὴν δύναμιν, ἐφ' ἧς οὐκέτ' ἤλπιζον ἔσεσθαι, καὶ πάσης φωνῆς ταυτὸν ᾀδούσης, οὐχ ὅπλων παντὶ μᾶλλον ἢ τῆς ἐκείνου διανοίας, ἦλθεν ἐπ' αὐτὸν φθόνος παρὰ τοῦ στεφάνους ὀφείλοντος. καὶ τοῦ στρατοῦ τὸ μὲν ἀκμάζον τε καὶ πρὸς τὰς χρείας ἕτοιμον ἐκάλει καὶ μετεπέμπετο· τὸ δὲ παρηβηκός τε καὶ συνεισφέρον ἀριθμὸν ἀντ' ἔργων εἴα μένειν. πρόφασις δὲ ὁ Περσικὸς πόλεμος, καὶ τὸ μὴ δεῖσθαι τῶν Γαλατῶν εἰρήνην στρατιωτῶν. ὥσπερ οὐ ῥᾳδίως ὅρκων πατουμένων ὑπὸ βαρβάρων ἀπιστίας· ἢ ὡς οὐ δέον προσεῖναι ταῖς συνθήκαις τὸ παρὰ τῶν ὅπλων ἰσχυρόν.

XLV. ἀλλ' οἶμαι στρατιᾶς μὲν μείζονος τῆς αὐτῷ παρούσης ἐπὶ τοὺς Πέρσας οὐκ ἐδεῖτο, μέρος τε γὰρ ἐκείνης ἐξήρκει. καὶ πολλά-

dem res reflorescere, horum autem marcescere inciperent: & illi qvidem festa agerent, hi vero gemitibus indulgerent: hi porro exuti essent qvas perpetuas sibi fore persvaserant vires, illi vero pristinum vigorem, qvem nunqvam reparabilem esse crediderant, reciperent: omniumq; ora canerent, non tam armorum vi, qvam Cæsaris prudentiâ ista in acceptis esse ferenda; in invidiam apud eum inductus est qvi coronas meritis ejus debebat. Ille itaq; validissimam pugnæqve aptissimam exercitus partem avocavit, & ad se duci jussit: senes vero & eos qvi ad numerum qvidem augendum aliqvid conferre poterant, at ubi manu opus erat nihil valebant, in Galliis manere permisit. Ejus autem rei prætextum, Persicum ei bellum suppeditabat, qvodq; pax in Gallia constituta tot militibus non haberet opus. Qvasi vero fœdera proculcare facillime non soleat Barbarorum perfidia: vel qvasi fœderibus armorum robur adjungi nulla postulet necessitas.

XLV. Enimvero existimo majore exercitu, qvam Constantius jam tum habebat, contra Persas nihil fuisse opus, contra eos enim vel partem illius duci satis fuisset. Imo licet etiam exercitum mul-

tis numeris illo majorem conscripsissent, pugnæ tamen nunqvam rem commissurus fuisset, cui semper cunctari præliumqve vitare erat constitutum. Verum alio plane ille respiciebat: nimirum Cæsaris facinorum, gloriæq; ejus in majus qvotidie auctæ sistere cursum; imo potius jam partam penitus destruere cupiebat: in eum paucosq; & ignavos qvos illi reliqverat milites Barbarorum juventute immissa. Optasset enim contrarios plane iis qvæ tum ferebantur, utiq; jactari sermones: nimirum ad angustias redactum esse & obsideri Cæsarem: hostibus vero nullos esse victoriarum limites, sed oppida ab iis expugnari & evastari rursum, atq; in terra Romanorũ sementem eas messemq; facere. Id scilicet noverat, qvod licet vel maxime omnibus Imperatoris virtutibus ille esset instructus, idem tamen hac ratione sit passurus qvod gubernator, maximæ navi, sed nautis destitutæ præfectus: sane enim ut illius ars omnis nautici apparatus vices sustineat, fieri non potest. Sic itaq; bonus ille Imperator, invidit, qvam ipse dederat potestatẽ, ei qvi Barbarorum res fortiter qvassaverat!

XLVI. Ad incitas autem redactus fortissimus Cæsar, ut pote qvi videret, sive pareret jussis, sive

κις τοσαύτην ἀγείρας, οὔποτ' ἂν ἦλθε διὰ μάχης, ἐγνωκὼς ἀεὶ μέλλειν. ἀλλ' ἕτερος ἦν ὁ λογισμὸς, στῆσαι γὰρ αὐτῷ καὶ τὰ ἔργα καὶ τὴν δόξαν ἤθελεν αὐξομένην, μᾶλλον δὲ καὶ διαφθεῖραι τὴν ὑπάρχουσαν, ἐπαγαγὼν αὐτῷ τε καὶ τοῖς ὀλίγοις καὶ σαπροῖς στρατιώταις τὴν τῶν βαρβάρων νεότητα. Ἐπεθύμει γὰρ ἐναντίον τῷ τότε κομισθῆναι πανταχοῦ λόγον, ὡς ὁ μὲν κατακέκλεισαι καὶ πολιορκεῖται, τοῦ δὲ πολεμίους δὲ οὐδὲν χωρεῖ ἀλλ' αἱροῦσι πόλεις καὶ κατασκάπτουσι πάλιν, καὶ ἀροῦσι καὶ σπείρουσι τὴν ἀλλοτρίαν. ᾔδει γὰρ ὡς εἴγε λίαν στρατηγικὸς ἐκεῖνος, ταὐτὸν ἂν πάθοι κυβερνήτῃ μεγάλης νεὼς ἐστερημένῳ ναυτῶν. οὐδὲ γὰρ ἡ ἐκείνου τέχνη δύναιτ' ἂν ἀνθ' ὅλου πληρώματος γενέσθαι τῇ νηΐ. οὕτως ὁ βέλτιστος ὁ βασιλεὺς ἧς ἔδωκεν ἀρχῆς ἐφθόνει τῷ διασεσεικότι τὸ βάρβαρον.

XLVI. πεσὼν τοίνυν εἰς ἀπορίαν ὁ γενναῖος ἐκεῖνος, καὶ τῷ τε πεισθῆναι, καὶ μὴ, τὸν ὀλε-

ὄλεθρον ὁρῶν ἀκολουθοῦντα, (τῷ τε γὰρ γυμνωθῆναι τῆς δυνάμεως τὴν παρὰ τῶν ἐναντίων εἶχε σφαγὴν, τῷ τε ἔχεσθαι, τὴν παρὰ τῶν οἰκείων) μᾶλλον εἵλετο λειπόμενός τι παθεῖν, ἢ δοκῶν ἀπειθεῖν, κουφοτέραν κρίνων τὴν παρὰ τῶν πολεμίων πληγὴν, ἧς ἔμελλε πλήξειν ὁ συγγενής. οὕτω δὴ πράττειν ἔδωκεν ἃ βούλοιντο τοῖς τοῦ πρεσβυτέρου κόλαξιν. οἱ δὲ ἀπ' αὐτῶν ἀρξάμενοι τῶν δορυφόρων, καὶ οἷς μάλιστα ἐπίστευεν ἐκλεγόντες, διὰ πάντων ᾖεσαν ἕως αὐτῷ κατέλιπον ὁπλίτας εὔξασθαι μόνον δυναμένους. καὶ ὁ μὲν ἔστεργεν, οὐκ ἀδακρυτὶ μὲν, ὅμως δὲ ἠξίου φέρειν.

minus, certum sese manere exitiū, (si enim copiis nudari se pateretur, ab hostibus ipsi expectanda cædes erat, si vero dimittere eas recusaret, à suis;) maluit exercitu destitutus grave aliqvid pati, qvam denegati obseqvii speciem præbens: facilius sibi ferendam ratus illatam ab hostibus cladem, qvam eam qva à cognato suo Constantio esset afficiendus. Atq; adeo ea qvæ vellent, Constantii parasitis facere permisit. Illi vero ab ipsis Scutariis facto initio, omnibusq; in qvibus aliqvid virtutis esse putarent, segregatis, universum percensuerunt exercitū, donec ei alios milites relinqverent nullos, nisi eos qvorum ad nullas res qvam ad preces fundendas opera esset utilis. Atq; consensit qvidem ille, at non sine lacrymis, ferendumq; tamen id esse duxit.

XLVII. Κινουμένων δὲ πανταχόθεν τῶν διεσπαρμένων λόχων οἰμωγὴ πανταχόθεν ἤρετο πρὸς οὐρανὸν πενήτων, εὐπόρων, οἰκετῶν, ἐλευθέρων, γεωργῶν, ἀστικῶν, ἀνδρῶν, γυναικῶν, νέων, πρεσβυτέρων, μόνον οὐκ εἰσβεβληκέναι τοὺς πολεμίους ἡγουμένων, καὶ τὰ μόλις ἐκτμηθέντα κακὰ πάλιν ἀ-

XLVII. Cum autem ex omnibus locis educerentur dispersæ militum manus, clamor undiqvaqve & gemitus sublatus ad cœlum fuit, pauperum nimirum pariter ac divitum, servorum non minus qvam ingenuorum, agricolarum æqve ac urbes habitantium, virorum & fæminarum, juvenum & senum, hostes tantum non denuo irruisse putantium, jamq; existimantium fore, ut mala vixdum ampu-

amputata iterum reflorescant. Imprimis vero lamentabantur illæ qvæ liberos ex militibus pepererunt: qvæ & reliqvos fœtus suos, & à materno lacte nondum depulsos protendentes, & rami supplicis instar hinc illinc jactantes, ne à maritis proderentur, eos sunt obtestatæ. Qvæ cum Cæsari essent nuntiata, iis qvi ex Italia (deducendorum militum causa) advenerant autor fuit, ut milites aliâ ducerent via, qvæ ab urbe in qva ille considebat qvam remotissima esset: veritus ut puto ne facerent ea, qvæ, recte sane atq; egregie, postmodum fecerunt. Cum autem illi monitis ejus animos parum adverterent, & principes militiæ, à qvibus reliqvi toti pendebant, in ipsam urbem admitterent, omnis statim populus eos oravit, ut manere vellent, & deinceps qvoq; tueri, qvæ tot laboribus parta ab ipsis fuerint.

ναβλαστήσειν ἡγουμένων. μάλιστα δ' ἐξ ὧν ἐγεγόνει τέκνα τοῖς στρατιώταις, αὗται δεικνῦσαι παιδία τά τε ἄλλα καὶ τὰ ἐν γάλακτι, καὶ ταῦτα ἀντὶ θαλλοῦ σείουσαι, μὴ προδοῦναι σφᾶς ἐδέοντο. Ταῦτα ὡς ἤκουσεν ὁ βασιλεὺς παρῄνει τοῖς ἐξ Ἰταλίας ἥκουσιν ἑτέραν ἄγειν τοὺς στρατιώτας, πολὺ τῆς πόλεως ἐν ᾗ καθῆστο καὶ διέτριβεν ἀπέχοντας. ἐδεδίει γὰρ οἶμαι μὴ δράσειαν, ὃ καλῶς ποιοῦντες ἔδρασαν. ὡς δὲ οὐ προσεῖχον ἐκεῖνοι τοῖς λόγοις, ἀλλ' εἰσῆγον τοὺς ἄκρους τῶν λόχων, ὧν ἐξήρτηται τὸ λοιπὸν, ὁ μὲν ὄχλος αὐτῶν ἅπας ἐδεῖτο καὶ μένειν καὶ σώζειν ἅπαντα ὑπὲρ ὧν πεπονήκεσαν.

XLVIII. Hos autem & eorum, qvi ne irent orabant, misericordia, & itineris qvod ingrediendum erat tædium tetigit. Id qvod sentiens Cæsar, verba ad eos, ex erecto pro more extra urbem suggesto, fecit, qvorum summa fuit, deliberationi de iis qvæ Augustus decreverit nullum amplius superesse locum. Illi vero prolixam satis orationem sine interpellatio-

XLVIII. οἱ δὲ ἤλεουν τε τοὺς κελεύοντας, καὶ ἐδυσχέραινον τὴν ὁδόν. αἰσθόμενος δὲ ὁ βασιλεὺς εἶπεν αὐτοῖς ἀπὸ τοῦ εἰωθότος πρὸ τῆς πόλεως βήματος, ὡς οὐκ εἴη βουλὴ περὶ ὧν ἤδη τῷ κρείττονι δέδοκται. μακρὸν δὲ ἐκεῖνοι σιωπῇ δεξάμενοι λόγον καὶ προσειπόν-

πόντες οὐδὲν ἑσπέρας ἤδη, μᾶλλον δὲ περὶ μέσας νύκτας ὅπλα ἐνδύντες, περιστάντες τὸ βασίλειον ἐβόων, διδόντες τὴν μείζω τάξιν τε καὶ προσηγορίαν. ὁ δὲ ἠγανάκτει μὲν τοῖς γιγνομένοις, δρᾶσαι δ' ἦν οὐδὲν ἕτερον πλὴν οὐ μηδένα τῶν ἔνδον μοχλῶν ἐᾶν ἅπτεσθαι. φανείσης δὲ ἡμέρας ἀναπετάσαντες τὰς θύρας καὶ ξίφη δεικνύντες εἷλκον αὐτὸν ἐπὶ ταὐτὸ βῆμα. καὶ μάχη μακρᾷ λογισμῶν καὶ βοῆς, τοῦ μὲν οἷς ἡγεῖτο κωλύσειν διεξιόντος, τῶν δὲ ἀξιούντων τῇ κραυγῇ νικᾶν. φεύγοντος δὲ τὴν ταινίαν τὴν χρυσῆν, καὶ καταφεύγοντος ἐπὶ τὸν ἀρχαῖον νόμον, ἀνήρ τις μέγας καὶ τἆλλα βέλτιστος ὄπισθεν αὐτῷ παραστὰς, ὃν εἶχε στρεπτὸν περὶ τῇ ἐκείνου τίθησι κεφαλῇ, καὶ ἐδέδοτο τὰ μείζω.

XLIX. τῆς τοίνυν ἀνάγκης ἡττηθεὶς, καὶ τοσούτων ὁπλιτῶν ὁρμὴν ζέουσαν οὐ δυνηθεὶς προκαταπαῦσαι, τοῦ φρονήματος εὐθὺς ἀπὸ τῶν ταῦτα δεδωκότων ἤρξατο.

ne audita, nec postqvam peroratum esset verbo emisso ullo; cum vespera jam appetiisset, vel potius circa mediam noctem, armis arreptis, Cæsaris cinxere domum, altumqve inclamarunt, Augusti nomen & potestatem ei deferentes. Atq; ille qvidem indignabatur illis qvæ fiebant, facere tamen aliud potuit nihil, qvam ut eorum qvi intus erant neminem pessulos à foribus amovere pateretur. Cum vero dies jam illuxisset, effractis foribus strictis gladiis irruentes, ad eundem eum protraxerunt suggestum. Atq; ibi magna deliberationum atq; clamoris exorta fuit contentio, illo qvidem eos qvibus imperio præerat à facto suo absterrere, his vero clamorib⁹ suis vincere annitentibus. Cumq; aureum abhorreret diadema, & pristinam Cæsaris dignitatem retinere cuperet, vir qvidam corporis proceritate conspicuus, & cetera qvoq; optimus, pone eum adstans torqvem qvem habebat capiti ejus imposuit, sicq; Augustus creatus est.

XLIX. Necessitate itaq; victus, totqve armatorum præfervidum impetum sedare non valens, in eos ipsos statim sublimius imperium exercendi fecit initiū, à qvibus collatum ipsi illud fuerat. Pro

Mm eo

eo enim qvod dispiceret, qvibusnam rebus gratiam illis posset referre, magnisqve donis eos deliniret, voluntatem suam pro lege habendam esse iis edixit: velle itaqve se, ne à qvoqvam eorum, qvi hactenus gesta improbaverint, pœna exigeretur, ne item gladius in eos distringatur, ne torvo obtutu perterreantur, imo ne vel verbo qvisqvem molestum se illis præbeat: Sed ut ea, qvæ dum socii eorum fuerant, ratione, nunc qvoq; postqvam adversi illis fuerant redditi, eis uterentur. Atqvi, qvotus cunq; qvæso est, qvi eos segnius hac ex parte sese gerentes, non exstimulasset potius? Verum non ita se gessit ille: noluit enim ut ullo sangvine summo imperio tyrannidis nota adspergeretur: Et hanc ob causam modeste eos agere jussit. Qvo facto statim iterum comparebant ii qvi tremore antea fuerant correpti, hilaritatem atq; fiducicm ipso vultu præferentes: thronumq; ambiebant, gratias agentes qvod morti eos eripuisset: cui tamen beneficio parum decentes gratias rependerunt. Non enim, ut in proverbio est, pro beneficio in vincula eum conjecerunt, sed plane voluerunt interimere, ingentibus promissis ad audendum istud facinus excitato eo, cujus potissimæ in cura cubiculi partes erant. Cumqve

ἀντὶ γὰρ τοῦ ζητεῖν ὅν τινά σφισι δώσει μισθὸν, καὶ δώροις μεγάλοις κολακεύσειν, ὅτι νόμον ἡγητέον τὴν αὐτοῦ γνώμην ἐκήρυξε, δοκεῖν τοίνυν αὐτῷ, μηδένα τῶν ἠναντιωμένων τοῖς πεπραγμένοις μηδεμίαν ἀπαιτεῖν δίκην, μηδὲ ξίφος ἐπ' αὐτοὺς ἕλκειν, μηδὲ βλέμματι φοβεῖν, μηδὲ ῥήματι λυπεῖν· ἀλλ' οἷς αὖ ἐχρῶντο πρὸς αὐτοὺς κεκοινωνηκότας, ταῦτα ποιεῖν πρὸς μεμαχημένους. Καί τοι τίς οὐκ ἂν καὶ ῥαθυμοῦντας παρώξυνεν; ἀλλ' οὐκ ἐκεῖνος. οὐδενὶ γὰρ αἵματι τὴν βασιλείαν ἐβουλήθη, τυραννίδος ἐγκλήματι μολῦναι. διὰ ταῦτα ἐπέταξε σωφρονεῖν. καὶ παρῆσαν αὖθις οἱ τρέμοντες φαιδροὶ καὶ τεθαῤῥηκότες, καὶ περιεστήκεσαν θρόνον τοῦ μὴ τεθνάναι χάριν εἰδότες, ὧν οὐ προσηκούσας ἀμοιβὰς ἀπέδωκαν. ἀντὶ γὰρ εὐεργεσίας οὐκ ἔδησαν κατὰ τὴν παροιμίαν, ἀλλ' ἐβουλήθησαν ἀποκτεῖναι τῶν Εὐνούχων τὸν μάλιστα περὶ τὴν εὐνὴν, ἐλπίσιν ἀναπτερώσαντες. ἤδη δὲ ὄντες ἐγγὺς τοῦ φόνου, στρατιώτης ἐξ Ἀπόλλωνος ἐσείετο, καὶ τὸ γενησόμενον εἶδε

καὶ

καὶ συνεκάλει τὸν ὄχλον εἰς ἐπικουρίαν. οἱ δὲ ἔθεόν τε καὶ τὸ συντεθὲν ἀνίχνευον. καὶ τὸ μέγιστον οὐδὲ ὁ ταῦτα ὑπηρετῶν ἀπεσφάττετο.

adeo jamin eo essent ut perpetrarent eadem, militum nonnemo ab Apolline correptus, rem illam agitari cognovit, populumq; ut succurreret convocavit. Accurrerunt autem omnes, atq; id de qvo inter (conjuratos) illos convenerat, fuere rimati. Qvod maxime autem fuit mirandum, ne ille qvidem ad istud sceleris operam suam locaverat, supremo fuit affectus supplicio.

L. ὁρῶν δὲ τοὺς τἀκείνων φρονοῦντας ἐγγύθεν ἐπιβουλεύοντας, καί πού καὶ τολμῶντας λέγειν ὡς ἄρα ἄμεινον εἰς τὰ πρότερον καταβῆναι, καὶ τῶν παρόντων ἀποστῆναι θεοὺς μόνους ἀξιόχρεως ἐν τοῖς τηλικούτοις ἡγησάμενος συμβούλους, ἐρόμενος ἤκουσεν ὡς ἐμμενετέον οἷς εἶχε. λαβὼν δὴ ψῆφον τὴν ἐξ οὐρανοῦ καὶ τὴν κοινὴν τῆς δυνάμεως, ἄρχοντάς τε ἐπὶ τὰς πόλεις ἐξέπεμπεν, ἀντὶ πονηρῶν μὲν ἀγαθοὺς, ἀντὶ δὲ σκαιῶν πεπαιδευμένους· καὶ στρατόπεδον ἀντὶ τῶν λῃστεύειν ἠναγκασμένων συνήγαγεν. οἱ Μαγνεντίῳ συναράμενοι τοῦ κινδύνου, πράξαντες κακῶς τὰς ὁδοὺς κατειλήφεσαν, ἀδίκοις τρεφόμενοι πόροις.

L. Cum vero eos, qvi ab istorum hominum partibus alieni non erant, tam prope sibi intentare insidias, imo & dicere qvandoqve ausos audiret: præstare ut ad Cæsaris dignitatem rediens, Augusti qva jam utebatur appellatione abstineret; solos Deos in tanti momenti rebus idoneos esse consultores arbitratus, iis interrogatis responsum tulit, tenenda ea esse qvæ haberet. Et cœli itaq; & commune exercitus suffragium nactus, magistratus ad urbes ablegavit, bonos in malorum, & optimis moribus instructos in eorum qvi nullius frugis erant locum: exercitumq; collegit ex iis qvos latrocinia exercere necessitas antea adegerat. Illi enim qvi Magnentii calamitate fuerant involuti, ad malas artes animo applicato, vias obsesserant, via palam honesta vitam sustinentes. Iis

itaq; ad arma vocatis, & ſine metu comparendi facta licentia, ipſos qvidem ab illicito vitæ genere revocavit, iter vero facientibus metum omnem abſtulit.

τούτους ἐφ' ὅπλα καλέσας, καὶ δοὺς ἄδειαν φανῆναι, τοὺς μὲν τοῦ παρανομεῖν ἀπήλλαξε, τοὺς δὲ ὁδοιπόρους τῶν φόβων.

LI. Cum vero ad Rhenum veniſſet, ſeqve Barbaris oſtendiſſet, fœderaq; iteratis firmaſſet ſacramentis, ad illud ſeſe convertit bellum, qvod invitus aggrediebatur: imo vero potius ad ſucceſſionem in imperio, ſine pugna contra cognatum ſuum impetrandam, jam enim à Diis qvæ eventura eſſent acceperat. Verum enimvero aliqvid eorum à me fuit prætermiſſum, qvæ nefas eſſet ſilentio plane involvi. Dicendum itaqve illud nunc erit. Nimirum cum haud pauci ultro citroq; miſſi eſſent legati, qvorum illi qvidem qvi à Juliano mittebantur, orare, ut Auguſti tantum titulo atq; inſignibus illi liceret uti, cetera, eum ut re ipſa nil amplius qvam antea habeat contentum fore: illi vero qvi à Conſtantio adventabant penitus abſtinendum eſſe Auguſti honoribus, atq; per omnia eundem qvem antea Julianum eſſe oportere, urgerent; hoc ipſum autem nihil aliud poſt ſe traheret, qvam exitium & illius, & maximæ exercitus partis, & amicorum atq; familiarium ejus; cædis qvidem ſui ipſius exiguum admodum apud

LI. ἐλθὼν δ' ἐπὶ τὸν Ῥῆνον, καὶ δείξας τοῖς βαρβάροις τὴν κεφαλὴν, καὶ δευτέροις ὅρκοις τὰς ὁμολογίας ἐνδήσας, ἔτρεχεν ἐπὶ τὸν ἀκούσιον ἀγῶνα, μᾶλλον δ' ἐπὶ τὴν, ἄνευ τῆς πρὸς τὸν οἰκεῖον μάχης, τοῦ σκήπτρου διαδοχὴν, ᾔδει γὰρ παρὰ τῶν θεῶν ἀκούσας ὃ συμβήσεται. ἀλλὰ γὰρ ὑπερέβην τι τῶν ἀξίων εἰρῆσθαι. τοῦτο δὴ λεκτέον. πρεσβειῶν γὰρ οὐκ ὀλίγων ἀμφοτέρωθεν γινομένων, ὧν αἱ μὲν ἐκεῖθεν ἠξίουν ἐπὶ τοῦ σχήματος μένοντα μηδὲν ἔργῳ πλέον ἢ πρόσθεν ἔχειν. αἱ δ' ἐνθένδε πάντως δεῖν ἀφίστασθαι τῆς τιμῆς, καὶ διὰ πάντων εἶναι τὸν πρότερον. ἐν τούτῳ δὲ ἦν αὐτὸν ἀπολωλέναι, καὶ τοῦ στρατοπέδου τὸ πλέον, καὶ συνήθεις καὶ φίλους. τῷ δὲ τῆς μὲν αὐτοῦ σφα-

σφαγῆς βραχὺς ἦν ὁ λόγος, δεινὸν δὲ ἐδόκει προδότην καταστῆναι τῶν φιλτάτων.

LII. ἐπειδὴ ταῦτα ἦν, πάλιν ἐπὶ ταὐτὸ πάλαισμα Κωνστάντιος ἀφῖκτο καλῶν γράμμασι τοὺς βαρβάρους ὡς πρότερον, καὶ χάριν αὐτῶν καταδουλῶσαι τὴν Ῥωμαίων, ἔπειθεν ἐπιορκεῖν ἐκ πολλῶν ἕνα. ὁ δὲ ὁμοῦ μὲν ἐλῄστευεν, ὁμοῦ δὲ ἐν τοῖς ἀγροῖς οὓς εἰλήφει μισθὸν ἐτρύφα, καὶ ὡς αὖ ἄκακός τις συνεδείπνει τοῖς ἐνθένδε στρατηγοῖς· καὶ τὸν μὲν λύσαι τὰς σπονδὰς ὑπομείναντα πίνοντα εἶχε, διαβὰς δὲ εἰς τὴν ἐκείνου, δίκην ἐπέθηκε τῆς ἐπιορκίας οὐ μεμπτήν. συνδραμόντων δὲ περιφόβων τῶν τὰ δίκαια τετηρηκότων, καὶ τοῖς ἁμαρτήμασιν ἐκείνου δεινῶς αἰσχυνομένων, καὶ προστιθέντων ὅρκοις ὅρκους, ἀναβὰς ἐπὶ βῆμα ὑψηλὸν ἐν μέσῃ τῇ βαρβάρῳ, καὶ τοὺς ἐκείνων ἄρχοντας ἄνωθεν ὁρῶν, ἐν ὑπηκόων τάξει μετὰ τῶν πολλῶν ἑστηκότας, τὰ μὲν ἀναμνήσας, τὰ δὲ ἀπειλήσας ἀπῆλθε.

eum fuit momentum, id vero grave videbatur nimis qvod amicissimi ipsi homines (ista ratione) essent prodendi.

LII. Illa itaq; cum rerum esset conditio, ad pristinas artes suas confugit Constantius, litteris Barbaros, ut antea fecerat, evocans, & beneficii loco ab iis poscens, ut Romanas Provincias jugo suo submitterent, ex multis adeo, ut perjurus fieret, unico tantum persvasit. Hic vero simul latrocinia exercebat, & in iis qvos occupaverat agros indulgebat genio, & cum Romani exercitus ducibus tanqvã omni culpa vacaret convivia inibat. Eum itaq; contra fidem datam agere ausum, dum compotationibus indulgeret Julianus cepit, atq; in ejus agros facta irruptione, meritam perjurii pœnam illi inflixit. Cum vero undiqvaqve eorum, qvi servaverant pacta, metu perculsorum, fieret concursus, omnesq; criminum ejus summe puderet, & sacramenta novis sacramentis firmarentur, suggesto in mediis Barbarorum terris conscenso, ex illo, in loco qvi subditorũ erat, inferiori consistentes cum reliqva turba despiciens Barbarorum principes, partim qvidem in memoriam ipsis nonnulla revocavit, partim minas interposuit, atq; ita discessit.

Jamq; copiæ ab eo fuerant coactæ, qvarum non multitudo magis qvam animi alacritas delectare aliqvem posset. Fœderibus namq;, dextrisq; datis sese invicem obstrinxerant milites, nihil non se facturos, nihil non passuros esse ut victoria potirentur, nihilq; æqve metuebant qvam expectandam, non servatis promissis, ignominiam.

Καὶ ἤδη δύναμις συνείλεκτό τις, ἧς οὐ τὸ πλῆθος μᾶλλον ἄν τις ἢ τὴν προθυμίαν ἠγάσθη. οἳ συνθήκαις τε καὶ δεξιαῖς ἀλλήλους κατελάμβανον, ἦ μὴν πᾶς μὲν ποιήσειν, πᾶν δὲ πείσεσθαι ὑπὲρ νίκης, φοβηθῆναι δὲ ἓν μόνον, τὴν ἐκ τοῦ μὴ φυλάξαι γινομένην αἰσχύνην.

LIII. Hoc vero sacramento per omnes ordines currente, Nebridius qvidam Vir, seu potius semivir, Præfectus prætorio, qvem honorem à Constantio acceperat, arguebat ea qvæ fierent, & sacramentum vituperabat aspernabaturqve, Barbaros vocans eos qvi juraverant. Ita nimirum Constantio placendi studio sese gerebat. Cum igitur omnium iram in se concitasset, manusq; ei, idq; jure meritoq; esset amputata, sub illius qvi primus eum percutere debuerat paludamento, qvasi nube tectus, servatus est. (Et forsan reprehendendam aliqvis istam esse ducat humanitatem.) Atq; ista qvidem ad Imperatoris nostri humanitatem pertinent. Hinc autem fluminis instar celerrimo cursu processit, omnibus semper feliciter superatis obstaculis, pontes præoccupans, dormientes opprimens, alio aversis ad-

LIII. τοῦ δὲ ὅρκου διὰ πάντων χωροῦντος, Νεβρίδιός τις ἀνὴρ, μᾶλλον δὲ ἀνδρόγυνος, ὕπαρχος ὢν, παρὰ τοῦ πρεσβυτέρου τοῦτο λαβὼν ἐπετίμα τοῖς γιγνομένοις, καὶ τὸν ὅρκον ἐμέμφετό τε καὶ ἔφευγε, βαρβάρους καλῶν τοὺς ὀμωμοκότας. οὕτως ἐκολάκευε. πᾶσαν ὀργὴν δὲ ἐφελκυσάμενος, καὶ χεῖρα, καὶ δικαίως αὖ, κατακοπεὶς, ὑπὸ τὴν τοῦ πρώτου πλήξαντος εἰκότως ὥσπερ νεφέλῃ καλυφθεὶς διεσώζετο. καὶ μέμψαιτο μὲν ἄν τις τὴν ἐνταῦτα φιλανθρωπίαν. ἡ δ' οὖν φιλανθρωπία τοῦ βασιλέως ἡμῖν τοσαύτη. ἐκεῖθεν τοίνυν ὥσπερ χειμάρρους ἐφέρετο, παντὸς ἐμποδίσματος κρείττων ἀεὶ γιγνόμενος. γεφύρας προκατα-

πα-

ταλαμβάνων, καθεύδουσιν ἐφιστάμενος· ἄλλοτε μὲν αὐτοὺς ἀναγκάζων βλέπειν, κατόπιν δὲ αὐτοῖς προσιὼν, ἐλπίζειν μὲν ἕτερα ποιῶν, πειρᾶσθαι δὲ ἄλλων. ἠπείρῳ μὲν χρώμενος οὐχ ὁρωμένων ποταμῶν, πλέων δὲ σὺν ὀλίγοις ἡνίκα ἐξῆν. τοὺς μὲν ἐν τοῖς ὅροις ἐῶν καθῆσθαι, τὰς πόλεις δὲ αὐτὰς ἔχων ὧν προεβέβλητο πείθων, βιαζόμενος, ἐξαπατῶν. οἷον γὰρ αὖ κἀκεῖνο, ὧν ἐκράτησε στρατιωτῶν ὅπλοις τοὺς ἑαυτοῦ κοσμήσας, ἔπεμπεν ἐπὶ πόλιν εὖ πεφραγμένην. οἱ δ' οἰκείους τε ἡγοῦντο τοὺς προσιόντας, καὶ τὰς πύλας ἀνοίξαντες ἐδέχοντο τοὺς ἐναντίους.

LIV. τὸ δὲ πάντων ἥδιστον, ὅτι προλαβὼν μὲν Ἰταλίαν τὴν καλὴν, προσλαβὼν δ' Ἰλλυριοὺς τοὺς μαχιμωτάτους, καὶ πόλεις πολλάς τε καὶ ἰσχυρὰς, καὶ χώραν ἀρκοῦσαν εἰς βασιλείαν μεγάλην, οὐδαμοῦ μάχης ἐδεήθη καὶ φόνων, ἀλλ' ἀπέχρησεν ἡ φρόνησις, καὶ τὸ ποθεῖσθαι τὸν ἄρχοντα. μεγίστη δὲ συμμαχία τὰ τοῦ δεινοῦ καὶ προδότου γράμματα πρὸς τοὺς βαρβάρους, ἃ

versæ partis occulis à tergo iis superveniens, semper efficiens ut alia expectarent, alia vero reipsa experirentur. Terrestre faciens iter ubi fluvii comparerent nulli, navigans vero una cum paucis ubicunq; ejus rei copia erat. Præsidia in finibus disposita intacta præteriens, ipsas vero urbes, ante qvas, illarum tuendarum causa erant constituta, persuasionibus, vi, dolis suas faciens. Huc referendum omnino est illud, qvod armis, militibus à se captis detractis suos aliqvando induerit milites, atq; sic ad urbem eos ablegaverit perqvam munitam: qvos incolæ urbis, suarum partium esse existimantes, patefactis portis, hostes improvidi receperunt.

LIV. Id vero maxime jucundum est atq; amabile, qvod pulcherrimam sibi junxerit Italiam, junxerit item Illyrios, bellicosissimam gentem, urbesqve multas, easq; munitissimas, provinciasq; qvæ magno satis Imperio constituendo poterant sufficere; & nuspiam tamen prælia cædesq; committere habuerit opus: istis enim efficiendis prudentia ejus, & desiderium qvo principem eum omnes expetebant suffecit. Maximo autem adjumento ei fuerunt tyranni illi⁹ atq; proditoris (Constantii) ad Barbaros litteræ, qvas navi-

navibus pedibuſve iter faciens exercitibus recitabat, recitabat & urbibus, exantlatos à ſe labores cum egregiis illis litteris contendens. Illæ igitur qvemvis audientium adverſus Conſtantium irritabant, contraq; Juliano conciliabant, maxime cum potiſſimam exercitus illius partem in ſua poteſtate iſte haberat. Subito itaq; ad eum deſcivere Macedones, deſcivit item Græcia univerſa, avideq; arripuit tempus, qvod dedum à Diis precibus flagitaverat, in ſilentio tamen & ſine aris, nullæ enim eo ævo erant ſuperſtites.

LV. Patefacta igitur Palladis & reliqvorum Deorum fuere templa, Juliano Auguſto aperiente, donisq; honorante ea, atqve non ipſomet tantum ſacriſicia offerente, ſed & ut idem facerent hortante alios. Memor vero ipſos etiam DEos judicium apud Athenienſes ſubiiſſe, ſuorum qvoq; factorum rationem iis reddere dignatus eſt. Suæq; cauſæ Auguſtus Erechthidas conſtituit judices, ſcripta ad eos miſſa geſtorum ſuorum defenſione. Tyranni ſcilicet eſſe exiſtimans judicium fugere, juſto vero & æqvo utentis Imperio ad cauſam dicendam eſſe paratum. Dum autem in itinere illo eſſet, exortam inter Sacerdo-

πλέων τε καὶ πεζεύων ἀνεγίνωσκε μὲν πόλεσιν, ἀνεγίνωσκε δὲ στρατοπέδοις, παρεξετάζων τοὺς αὐτοῦ πόνους ταῖς καλαῖς ἐπιστολαῖς. αἱ δὲ τῷ μὲν ἐξεπολέμουν τὸν ἀκούοντα, τῷ δὲ προσετίθεσαν, καὶ ταῦτα πολλοστὸν ἄγοντι μέρος τῆς ἐκείνου στρατιᾶς. ἀλλ' ὅμως ἀφίσταντο μὲν Μακεδόνες εὐθέως, ἀφίστατο δ' ἡ ἑλλὰς, καὶ τὸν καιρὸν ἥρπαζεν ὃν ᾔτει παρὰ τῶν θεῶν σιγῇ τε καὶ βωμῶν χωρὶς, οὐ γὰρ ἦσαν.]

LV. ἀνεῴγνυντο δὴ νέως τε ὁ τῆς Ἀθηνᾶς καὶ ὁ τῶν ἄλλων θεῶν, τοῦ βασιλέως ἀνοίγοντός τε καὶ τιμῶντος ἀναθήμασι, καὶ αὐτοῦ τε θύοντος, καὶ τοὺς ἄλλους παρακαλοῦντος. Εἰδὼς δὲ ὡς καὶ θεοὶ παρ' Ἀθηναίοις ἐκρίθησαν, εὐθύνας ἠξίωσε δοῦναι τῶν πεπραγμένων. καὶ τοὺς Ἐρεχθείδας ὁ βασιλεὺς ἐποίει δικαστὰς, πέμπων ἀπολογίαν ἐν γράμμασι. τυράννου μὲν γὰρ ἕρμαιον ἡγεῖτο τὸ μὴ κρίνεσθαι, βασιλέως δὲ τὸ περὶ ὧν ἔδρασεν εἰς λόγους καθίστασθαι. οὐδὲ δὲ πάρεργον στάσιν ἐμπε-

ἐμπεπτωκυῖαν ἱεροῖς γένεσι, διϊστᾶσαν τρόπον τινὰ τὴν πόλιν, ἐπιστολαῖς ἔπαυσεν. ὡς ἂν ἐν ὁμονοίᾳ καὶ καθ' ἡσυχίαν τὰ πάτρια τελοῖτο τοῖς κρείττοσι. καὶ Ἀθηναῖοι μὲν ἔθυόν τε χρόνιοι, καὶ τοῖς θεοῖς ηὔχοντο ταῦτα, ἃ καὶ μηδενὸς εὐχομένου δώσειν ἔμελλον.

LVI. ὁ δ' ἤλαυνε τρίχα διελὼν τὴν δύναμιν, καὶ ταῦτα τῆς Θρᾴκης ὑπὸ τῶν ἐναντίων κατειλημμένης. ἤλπιζε γὰρ τῶν μὲν εὐθὺς κρατήσειν, ἐλθὼν δὲ ἐπὶ τὸν Βόσπορον τὸν διάπλουν σχήσειν. τῷ δ' ἄρα ἀγγέλους ἐκ Κιλικίας ἔφερον ἵπποι, φράσοντας τὴν ἐπὶ ταῖς κρήναις τοῦ πρεσβυτέρου τελευτήν. ὃν ἀπειλοῦντα μείζω τοῦ Ξέρξου, καὶ περὶ τοῦ τί χρήσεται τὸ σῶμα τοῦ πολεμίου σκοποῦντα, τὸν γὰρ ἀντεπιόντα ἔχειν ἡγεῖτο πρὶν ἑλεῖν, Ζεὺς, ὁ κατὰ Σοφοκλέα μεγάλης γλώττης κόμποις ὑπερεχθαίρων, νόσῳ πεδήσας ἀπήνεγκε. τοῖς μὲν οὖν ἄλλοις πλάσμα τε ὁ λόγος ἐδόκει καὶ παράκρουσις καὶ μηχάνημα, καὶ δεῖν ἀπιστεῖν. ὁ δ' ἐκ κιβω-

tales tribus dissensionem, totam urbem in partes qvodammodo scindentem, litteris suis sedavit: qvo nimirum unanimiter & tranqville Diis patrii cultus peragerentur. Atq; Athenienses qvidem à longo jam tempore sacra fecerant, atqve ista à Diis petiverant, qvæ nemine licet petente fuerant daturi.

LVI. Promovit autem exercitum Julianus, in tres partes eo diviso, ea qvidem ratione motus, qvod Thraciam adversæ partis milites tenerent. Ista enim non adeo longo temporis spatio in potestatem suam redacturum sese sperabat, sicqve ad Bosporum directo itinere, transfretandi copiam nacturum. Inter hæc nuntii Juliano adveniunt eqvites ex Cilicia, Constantium Augustum Crenis vita excessisse afferentes. Qvem majores minas qvam Xerxes olim spargentem, & secum jamjam dispicientem qvibus cruciatibus hostis sui (Juliani) velit enecare corpus, (eum enim priusqvam cepisset in potestate sua jam esse putabat;) Jupiter, qvi magno elatæ lingvæ jactationem, juxta Sophoclem, odio proseqvitur, morbo constrictum abstulerat. Plerisqve autem nuntius ille figmentum esse videbatur, & impostu-

postura, atq; inventum ad fallendum compositum, cui fides proinde habenda esset nulla. Ipse vero Julianus accersiri jusso ex arcula qvodam volumine, oracula produxit, multo ante nuntium istum tempore edita, sed qvæ allatis tum novis fuerant confirmata. Illa autem à Deo aliqvo ipsi esse missa præ se ferebant, qvi victoriam nullo sangvine temeratam ipsi nuntiaret, simulqve ut festinaret hortaretur, ne eo longius remoto, alius nonnemo Imperium ad se rapere auderet.

LVII. Ea itaq; cum recitasset, videretq; tam egregium maximiq; faciendum eventum nactum esse hoc bellum: mortuumqve esse audiret hominem qvi ferissimi apri instar omni impotentis animi impetu ferretur, non ad epulas & compotationes, vel eam qvæ à mimis percipitur voluptatem sese convertit, verum eventum sortitis oraculis, omnibusq; terra mariq; ipsi subjectis, nec obmutire qvoqvam amplius auso, cunctisq; unius illius omnia esse fatentibus, nec adeo ulla re eum ut qvidqvam ab animi sententia alienum faceret adigente, sed omnibus ei Imperatorum patentibus palatiis; luctui sese permittebat, lacrymisq; ob ista oracula undiqvaq, diffluebat. Nec cujusqvam

τίου τινὸς βιβλίον μεταπεμψάμενος ἐδείκνυ λόγια πρεσβύτερά τε πολὺ τῆς ἀγγελίας, καὶ τῇ τότε ἀγγελίᾳ βεβαιούμενα. καὶ ὡς θεοῦ πέμποντος ἤρχοντο, καθαρὰν αἵματος αὐτῷ τὴν νίκην ἐπηγγελμένου, καὶ παραινοῦντος ἐπείγεσθαι τοῦ μή τινα τολμῆσαι μακρὰν ἀπόντος τὴν βασιλείαν ἁρπάσαι.

LVII. ἀναγινώσκων τοίνυν, καὶ τὸν πόλεμον ὁρῶν οὕτω καλὴν καὶ πολλοῦ τινος ἀξίαν λαβόντα κρίσιν· καὶ τελευτὴν ἀκούων ἀνθρώπου συὸς ἀγρίου θυμὸν ἐπ' αὐτὸν ἔχοντος, οὐκ ἐπὶ θοίνην καὶ πότον, καὶ τὰς ἀπὸ τῶν μίμων ἡδονὰς ἐτρέπετο, ἀλλ' ἐκβεβηκότων μὲν τῶν χρησμῶν, γῆς δὲ καὶ θαλάττης ὑπ' αὐτῷ γεγενημένης· ἀντιβλέποντος δ' οὐδενός· ἑνὸς δὲ εἶναι τὰ πάντα πάντων ὁμολογούντων· οὐδὲν δὲ ἀναγκασθεὶς ὧν οὐκ ἐβούλετο δρᾶσαι· πάντων δ' αὐτῷ βασιλείων ἀνεῳγμένων, εἰς θρῆνον κατηνέχθη, καὶ δάκρυα κατὰ τῶν λογίων ἔρρει. καὶ οὐδὲν ἦν ἰσχυρότερον

τερον τῆς φύσεως, ἀλλ' ἐρώτημα πρῶτον ὁ νεκρὸς, καὶ ποῦ τὸ σῶμα, καὶ εἰ τιμᾶται τὰ εἰκότα. οὕτως ἦν χρηςὸς περὶ τὸν τὰ Κρέοντος αὖ ἐπ' αὐτῷ μιμησάμενον. καὶ οὐκ ἐνταῦθα τὰ πρὸς τὸν οἰχόμενον ἔςη, ἀλλὰ κατέβη μὲν εἰς τὸν λιμένα τῆς μεγάλης πόλεως, πάντα ἀγείρας τὸν ὅμιλον. ἔτι δὲ κομιζομένου διὰ τῆς θαλάσσης ᾤμωξεν, ἥψατο δὲ ταῖν χεροῖν τῆς σορου, πάντα βασιλείας σύμβολα πλὴν τῆς χλαμύδος ἀποῤῥίψας, οὐκ ἀξιῶν ἐγκαλεῖν τῷ σώματι περὶ τῶν τῇ ψυχῇ βεβουλευμένων.

alterius rei major qvem naturæ apud eum vis fuit: ſed primo ſtatim loco de mortuo ſollicitus fuit, ubi corpus eſſet, & an debitis afficererur honoribus, interrogans. Adeo nimirum miti in illum animo erat, qvi ita ſe adverſus eum geſſerat, ut Creontem imitari videretur. Verum ne hic qvidem ejus in defunctum ſubſtitit affectus, ſed ad portum magnæ urbis deſcendit, omnemq; poſt ſe eo traxit populi turbam. Cumq; per mare adhuc ille ferretur, gemitus emiſit, manibusq; ſuis feretrum tetigit, omnibus Auguſti inſigniis præterqvam purpura interea depoſitis: corpus nimirum ob ea accuſandum non eſſe, qvæ ab anima fuerant admiſſa, exiſtimans.

LVIII. τετιμημένου δὲ ἐκείνου ταῖς πρεπούσαις τιμαῖς, ἀπὸ τῶν θεῶν τῶν τῆς πόλεως τῆς θεραπείας ἤρχετο. σπένδων μὲν ἐν ὀφθαλμοῖς ἁπάντων, χαίρων δὲ τοῖς ἑπομένοις, καταγελῶν δὲ τῶν οὐκ ἀκολουθούντων, καὶ πείθειν μὲν ἐπιχειρῶν, βιάζεσθαι δὲ οὐκ ἀξιῶν. Καίτοι φόβος ἐπεκρέματο τοῖς διεφθαρμένοις, καὶ ἦν ἐλπὶς ὡς ἐκκοπήσονται μὲν ὀφθαλμοὺς, ἀποτμήσονται δὲ κεφαλὰς,

LVIII. Juſtis defuncto hac ratione perſolutis, à Diis qvos urbs habebat, medelæ initium fecit. Ipſemet nimirum in omnium conſpectu litans, gaudensq; ob eos qvos ſuum ſeqvi videbat exemplum, & contra eos, qvi illud imitari nolebant, deridens, hisq;, ut idem facerent, perſvadere qvidem, non vero cogere qvenqvam, annitens. Et multum qvidem metuebant ii, qvi corruptam ſeqvebantur religionem, planeq; expectabant fore, ut oculi ipſis eriperentur, capita præſcinderentur, &

ob cædes multiplices ſangvinei exiſterent fluvii: novaq; Dominum novum tormentorum genera credebant inventurum, cum qvibus comparata levia viderentur ferrum & ignis, ſubmerſionesqve & vivorum defoſſiones, mutilationes item & amputationes. Talibus enim in eos ſuppliciis qvi olim imperarunt fuerant uſi, multo autem graviora nunc expectabantur. Julianus tamen ab iis qvi iſta adverſus eos patraverant toto animo diſſenſit, utpote qvi id qvod intendebant conſecuti non fuerint, ipſeq; nihil hujusmodi tormentis utilitatis ineſſe animadvertit. Illi enim qvidem qvi corporis aliqva parte laborant, vinculis (aliisq; violentis remediis) poſſunt ſanari: falſam autem de Diis opinionem urendo & ſecando nunqvam animo ejeceris. Sed licet etiam manus ſacrificet, animus tamen id qvod manus facit reprehendit, corporisq; condemnat imbecillitatem, atq; iisdem qvibus ante adhæret. Eſtq; illa umbra tantum mutationis cujusdam, non vera mentis mutatio. Soletq; contingere ut pacem & veniam tales à ſuis poſtmodum iterum conſeqvantur, qvi mortem vero obire (inter tormenta) fuerint auſi, in ſanctorum numero ab iis coluntur.

ποταμοὶ δὲ αἵματος ῥυήσονται τοῖς φόνοις, ἀνάγκας δὲ καινὰς ὁ καινὸς δεσπότης εὑρήσει, μικρὸν δὲ εἶναι δόξει πῦρ καὶ σίδηρος, καὶ τὸ καταποντίζεσθαι, καὶ τὸ ζῶντας κατορύττεσθαι, καὶ τὸ περικόπτεσθαι καὶ τὸ κατατέμνεσθαι, ταυτὶ μὲν γὰρ τοῖς πρόσθεν ἐπέπρακτο, πολὺ δὲ τούτων ἠλπίζετο χαλεπώτερα· ὁ δὲ τῶν τε ἐκεῖνα δεδρακότων, ὡς οὐ πραττόντων ὃ ζητοῦσι, κατεγίνωσκεν, αὐτὸς δὲ οὐδὲν ὄφελος ἔυρισκε τῆς ἐνταῦθα ἀνάγκης. τοὺς μὲν γὰρ τὰ σώματα νοσοῦντας δήσαντάς ἐστιν ἰάσασθαι, δόξαν δὲ περὶ θεῶν οὐκ ἀληθῆ, τέμνων καίων οὐκ ἂν ἐκβάλοις· ἀλλὰ κἂν ἡ χεὶρ θύῃ, μέμφεται ἡ γνώμη τὴν χεῖρα, καὶ κατηγορεῖ μὲν τῆς τοῦ σώματος ἀσθενείας, θαυμάζει δὲ ἃ πρόσθεν· καί ἐστι σκιαγραφία τις μεταβολῆς, οὐ μετάστασις δόξης. καὶ συμβαίνει δὴ τοὺς μὲν τυγχάνειν συγγνώμης ὕστερον, τοὺς δὲ ἀποθανόντεις μετὰ θεῶν τιμᾶσθαι.

LIX.

LIX. ταῦτ' οὖν αἰτιώμενος, καὶ τῆς σφαγῆς ὁρῶν ηὐξημένα τἀκείνων, ἔφυγεν ἃ κατεμέμφετο. καὶ τοὺς μὲν δυναμένους γενέσθαι βελτίους εἰσῆγεν εἰς τἀληθές, τοὺς δὲ τὰ χείρω στέργοντας οὐχ εἷλκεν. οὐ μέν τοι βοῶν ἐπαύετο· ποῖ φέρεσθε ὦ ἄνθρωποι; καὶ τοῦ φωτὸς τὸν σκότον ἡγούμενοι φανερώτερον οὐκ αἰσχύνεσθε; οὐδὲ αἰσθάνεσθε τὰ τῶν ἀσεβῶν γιγάντων νοσοῦντες; ὧν τὰ σώματα μὲν οὐδὲν διέφερε τῶν ἄλλων, ὥστ' ἀφιέναι τὰ λεγόμενα βέλη, τὸ δ' ὥσπερ ὑμεῖς ἀτιμάζειν τὰ θεῶν ἐποιήσατο τὸν μῦθον. ᾔδει γὰρ ὡς ὁ σὺν ἐπιστήμῃ τῆσδε θεραπείας ἁπτόμενος, τῆς ψυχῆς πρὸ τῶν ἄλλων φροντιεῖ, καὶ τῶν γε τῆς ψυχῆς ἀγαθῶν τῇ εὐσεβείας πρῶτα. ταυτὴν γὰρ ταὐτὸν δύνασθαι ταύτην ἐν ἀνθρωπίνῳ βίῳ καὶ τρόπιν ἐν νηΐ, θεμέλιον ἐν οἰκίᾳ. Καὶ γὰρ εἰ πάντας μὲν ἀπέφηνεν εὐπορωτέρους Μίδου, μείζω δὲ πόλιν ἑκάστην τῆς ποτε Βαβυλῶνος, πόλεως δὲ ἑκάστης τῷ περιβόλῳ περιέτηξε χρυσόν, τῶν δ' αὖ περὶ τὸ θεῖον ἡμαρτημένων ἐπηνώρθου μηδὲν· ἴσον ἂν ἔπραττεν ἰατρῷ

LIX. His itaq; ſubnixus rationibus, resq; illorum cædibus capere incrementa edoctus, vitavit illa qvæ approbare non poterat. Atq;eos qvidem apud qvos emendationi erat locus, ad veritatem perduxit, nec tamen illis qvibus deteriora placebant vim intulit. Interea tamen clamandi non fecit finem: qvo miſeri mortales proruitis? nonne pudet vos luce tenebras magis eſſe lucidas exiſtimare? nonne eodem qvo olim impii Gigantes morbo vos laborare percipitis? qvorum corpora qvidem nihil ab aliis differebant, ut vibrare ea qvæ dicuntur tela poſſent; verum illud fabula dedit occaſionem, qvod non aliter ac vos Deos contemnerent. Noverat ſcilicet, eum qvi de rebus in meliorem ſtatum reſtituendis cogitat, animarum ante omnia curam agere debere. Inter animæ vero bona pietatem eminere præ reliqvis. Hanc enim idem omnino qvod in nave gubernaculum, in domo vero fundamentum poſſe. Sane enim licet omnes ſubditos ſuos Mida reddidiſſet opulentiores, ſingulas vero urbes mage qvam veterem Babylonem amplas, cunctarumq; mœnia auro illeviſſet, nihil autem in iis qvi circa religionem admiſſi fuerant erroribus correxiſſet; idem prorſus facturus fuiſſet qvod medicus, qvi

corpus qvoad singulas partes suas male affectum nactus, omnibus præterqvam oculis mederetur. Atq; inde est, qvod medendi initium ab animis Julianus fecerit: ad cognitionem eorum qvi cœlum revera tenent, aliis viam præmonstrans, eosq; qvi illa disciplina essent imbuti, vel ipsis sangvinis jure sibi junctis magis charos habens, sibiq; amicum esse censens qvi Jovi talis esset, inimicum vero, qvi illi esset inimicus. Imo potius amicum sibi ducens eum, qvi Jovi amicus esset, inimicum vero non qvemvis eorum qvos Jovi inimicos esse sciret. Qvotqvot enim temporis successu mutaturos esse sperabat sententiam, minime repudiavit, sed verborum delinimentis eos pellexit, atq; abnuentes initio, ut tandem choreas circa aras ducerent, permovit.

LX. Primo itaqve, uti dixi, religionem ex fuga qvasi retraxit, templis aliis qvidem ædificatis, aliis vero restauratis, statuisq; in ea illatis. Sumtus autem suppeditarunt ii, qvi domos olim ex templorum ruderibus sibi excitaverant. Visæq; sunt navibus pariter ac plaustris advehi columnæ, qvæ Diis, qvibus sacrilego ausu antea fuerant ablatæ, restituerenter. Atq; conspiciebantur ubiq; altaria, ignes, hostiarum sangvis, nidor, fumus, initiationes, & vates ab omni metu immunes. In

παραλαμβάνοντι μὲν σῶμα καθ' ἕκαςον τῶν μερῶν γέμον κακῶν, πάντα δ' ἰωμένῳ πλὴν ὀμμάτων. διὰ τοῦτ' ἐπὶ πρώτην ᾔει τὴν ἰάτρευσιν τῶν ψυχῶν, ἡγεμὼν γιγνόμενος ἐπὶ τὴν γνῶσιν τῶν ὡς ἀληθῶς τὸν οὐρανὸν ἐχόντων. καὶ νομίζων αὐτῶν συγγενῶν οἰκειοτέρους τοὺς ταῦτα παιδευομένους, καὶ φίλον μὲν ἄγων τὸν Διῒ φίλον, ἐχθρὸν δὲ τὸν ἐκείνῳ. μᾶλλον δὲ φίλον μὲν τὸν ἐκείνῳ φίλον, ἐχθρὸν δὲ οὐ πάντα τὸν οὔπω Διῒ φίλον. οὓς γὰρ ᾤετο τῷ χρόνῳ μεταθήσειν, οὐκ ἀπήλαυνε, κατεπᾴδων δὲ ἐνῆγε, καὶ τὴν πρώτην τε ἀναινομένους, περὶ βωμοὺς ὕςερον χορεύοντας ἔδειξε.

LX. πρῶτον μὲν οὖν ὅπερ ἔφην, ὥσπερ φυγάδα τὴν εὐσέβειαν κατήγαγε, νεὼς τοὺς μὲν ποιῶν, τοὺς δὲ ἐπισκευάζων, εἰς δὲ τοὺς εἰσάγων ἕδη. χρήματα δὲ ἐτέλουν οἱ τοῖς τῶν ἱερῶν λίθοις σφίσιν αὐτοῖς οἰκίας ἐγείραντες. καὶ κίονας εἶδεν ἄν τις τοὺς μὲν ναυσὶ, τοὺς δὲ ἐφ' ἁμαξῶν τοῖς σεσυλημένοις κομιζομένους θεοῖς. καὶ πανταχοῦ βωμοὶ, καὶ πῦρ, καὶ αἷμα, καὶ κνίσσα, καὶ καπνὸς, καὶ τελεταὶ, καὶ μάντεις ἐλεύθεροι φόβου. καὶ ἐν ὀ-

ρῶν κορυφαῖς αὐλοὶ, καὶ πρόσοδοι, καὶ βοῦς ὁ αὐτὸς ἀποχρῶν θεραπεία τε εἶναι θεῶν, καὶ δεῖπνον ἀνθρώποις. Ἐπεὶ δὲ οὐ ῥᾴδιον μὲν βασιλεῖ καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἔξω βασιλείων ἐφ' ἱερὰ βαδίζειν, λυσιτελέστατον δὲ συνεχὴς ὁμιλία θεῶν, ἐν μέσοις τοῖς βασιλείοις ἱερὸν μὲν οἰκοδομεῖται τῷ τὴν ἡμέραν ἄγοντι θεῷ, καὶ μυστηρίων μετέσχε τε καὶ μετέδωκε μυηθεὶς δὲ ἐν μέρει καὶ μυήσας. χωρὶς δὲ πᾶσι θεοῖς βωμοὺς ἱδρύσατο. καὶ πρῶτον ἔργον ἐξ εὐνῆς ἀεὶ συγγενέσθαι διὰ θυσιῶν τοῖς κρείττοσι. καὶ νικῆσαι ταύτῃ γε τὸν Νικίαν, οὕτως ἐξέτεινε τῆς περὶ ταῦτα σπουδῆς τοὺς ὅρους, τὰ μὲν ἀπολωλότα πρὸς ταὐτὸν αὖθις ἄγων, καινὰ δὲ παλαιοῖς προστιθείς.

montium autem acuminibus tibiæ exaudiebantur,& ſupplicationes, idemq; bos & Deorum ſatisfaciebat cultui, & ineundo ab hominibus convivio. Qvoniam autem ſine difficultate qvadam fieri non poterat, ut ex palatio ſuo qvotidie ad ſacra facienda procederet Auguſtus, maximus autem continuæ cum Deis converſationis eſſe videretur uſus; in medio palatio templũ exſtrui curavit, ei qvi diem moderatur Deo, myſteriorumq; ejus & particeps ipſe factus eſt, & alios participes fecit, initiatus pariter & initians. Præterea vero etiam omnibꝰ omnino Diis ſtatuit aras:primũq;ſtatim ejꝰ poſtqvã è lectulo conſurrexiſſet, opus erat, cum Diis per ſacrificia inſtituta converſatio. Atq; hac ex parte ipſum Niciam vincebat,tam amplum ejus in rebus hujuſmodi erat ſtudium, dum partim ea qvæ olim fuerant, poſtea vero perierant, reſtituit,partim nova veteribus adjecit.

LXI. ἔπειθε δὲ ταῦτα θαῤῥεῖν τὸ σωφρονεῖν, καὶ σύνεγγυς ἔχειν ἱεροῦ τὸ δωμάτιον ἐξῆν τῷ γε κρείττονι ἡδονῶν· οὐδὲν γὰρ ἐπράττετο τῆς νυκτὸς τῶν τοιούτων γειτόνων ἀνάξιον. ἃ μὲν οὖν ὑπέ-

LXI. Ut autem iſta facere auderet,caſtiſſimæ qvam ſeqvebatur vitæ genus ipſi faciebat fiduciam, nec qvicqvam erat qvod proximam habere templo habitationem impediret, cum omnibus ſuperior voluptatibus eſſet. Nihil enim omnino noctu patrabat talibus vicinis indignum. Adeo itaqve

qve præclare ea, qvæ Diis hominibusq; de Deorum cultu, anteqvam ad eum rerum ſumma perveniret, fuerat pollicitus, ea jam potitus implevit. Qvippe qvi eas urbes qvæ Deorum templa ſervaverant, & intueretur cum voluptate, & maximis beneficiis dignas eas eſſe judicaret: Eas vero à qvibus vel omnia vel pleraq; fuerant everſa, abominabiles eſſe cenſeret, iisqve ea qvidem, qvæ illis tanqvam ſubditis debebantur, commoda indulgeret, non ſine aliqva tamen animi indignatione. Iſta itaq; faciens, & Deos in terras reducens, hisq; illos reconcilians, navis ſimilis fuit architecto, navi cuidam ingenti, temone deſtitutæ, alium reddenti, niſi qvod non alii ſed iidem ſervatores ab hoc orbi Romano fuerint reſtituti.

LXII. Hæc cum de primis maximisq; rebus ille conſtituiſſet, ad Imperatoriam familiam oculos advertens, cum turbam inutilem fruſtra ali videret, coqvos qvidem mille, nec pauciores tonſores, pincernas autem longe plures, ſtructorum numeroſa examina, Evnuchos muſcarum, paſtores verno tempore circumvolitantium numerum ſuperantes, & reliqvorum famulitii generum innumeros ejusmodi fucos, (otioſis enim & nulla alia qvam edendi

χετο καὶ τοῖς θεοῖς καὶ τοῖς ἀνθρώποις περὶ τῶν θεῶν περὶ τῆς βασιλείας, οὕτω λαμπρῶς ἐπ' αὐτῆς ἀπέδωκεν. ὅς γε καὶ τῶν πόλεων, ἃς μὲν ἑώρα ἱερὰ μένοντα, καὶ προσορῶν ἥδετο, καὶ τοῦ τὸ μέγιστα εὖ παθεῖν ἀξίας ἐνόμιζε. τὰς δὲ ἀνεστακυίας ἢ τὰ πλείω, μιαράς τε ἐνόμιζε, καὶ τῶν ὠφελειῶν μετεδίδου μὲν ὡς ὑπηκόοις, οὐ μὴν ἄνευ τοῦ δυσχεραίνειν. ταῦτ' οὖν ποιῶν καὶ τοὺς θεοὺς ἐφιστὰς τῇ γῇ, καὶ διαλλάττων, ἐῴκει ναυπηγῷ νηῒ μεγάλῃ τοὺς οἴακας ἀποβαλούσῃ περιθέντι πάλιν ἑτέρους, πλὴν ὅσον ἔτι τοὺς αὐτοὺς ἀπεδίδου σωτῆρας.

L X I I. τοιαῦτα δὴ περὶ τῶν πρώτων καὶ μεγίστων πεπολιτευμένος, βλέψας εἰς τὴν βασιλικὴν θεραπείαν, καὶ κατιδὼν ὄχλον ἄχρηστον πλὴν ἄλλως τρεφόμενον, μαγείρους μὲν χιλίους, κουρέας δὲ οὐκ ἐλάττους, οἰνοχόους δὲ πλείους, σμήνη τραπεζοποιῶν, εὐνούχους ὑπὲρ τὰς μυίας παρὰ τοῖς ποιμέσιν ἐν ἦρι, καὶ τῶν ἄλλων ἑκάστων ἐθνῶν ἀμυθήτους κηφῆνας (μία γὰρ δὴ τοῖς ἀργοῖς καὶ

φαγεῖν ἀγαθοῖς καταφυγὴ τῶν διακόνων βασιλέως καὶ κληθῆναι καὶ νομισθῆναι, καὶ ταχὺ τὸ χρυσίον ἐποίει τὴν ἐγγραφήν. τούτους τοίνυν οὓς μάτην ἔβοσκεν ἡ βασιλικὴ δαπάνη, ζημίαν οὐχ ὑπηρέτας νομίσας ἐξέωσεν εὐθέως.

bibendiq; facultate præstantibus hominibus, id erat perfugium, ut ministri principis vocarentur haberenturq;: in qvorum numerum pecunia numerata subito adscribebantur); omnes eos qvos Imperatoris annona frustra alebat, damno potius qvam ministerio esse ratus statim expulit.

LXIII. συνεξέωσε δὲ καὶ τοὺς πολλοὺς ὑπογραφέας, οἳ τέχνην ἔχοντες τὴν τῶν οἰκετῶν, ὑφ' ἑαυτοῖς ἔχειν τοὺς ὑπάρχους ἠξίουν, καὶ οὐκ ἐξῆν αὐτῶν οὐ πλησίον οἰκεῖν, οὐκ ἐντυχόντα προσειπεῖν. ἀλλ' ἀπεσέρουν, ἥρπαζον, πωλεῖν ἐπηνάγκαζον, τιμὴν οἱ μὲν οὐκ ἐτίθεσαν, οἱ δ' οὐκ ἀξίαν, οἱ δ' ἀνεβάλλοντο, οἱ δὲ τὸ μὴ ποιῆσαι κακῶς ἀντὶ τῆς τιμῆς ὀρφανοῖς ἐλογίζοντο. καὶ περιήεσαν κοινοὶ τῶν καλόν τι κεκτημένων ἐχθροί, οἷον ἵππον, ἢ ἀνδράποδον, ἢ δένδρον, ἢ ἀγρὸν, ἢ κῆπον, αὐτῶν γὰρ μᾶλλον ἢ τῶν ἐχόντων εἶναι ταῦτα ἠξίουν. καὶ ὁ μὲν ἀφιστάμενος τοῖς ἰσχύουσι τῶν πατρῴων βέλτιστος, καὶ ὁ μὲν ἀφιστάμενος τοῖς ἰσχύουσι τῶν πατρῴων βέλτιστος, καὶ ἀπῄει φέρων ἀντὶ τῆς οὐσίας τὸ ῥῆμα.

LXIII. Una cum illis autem etiam ejecit vastissimum notariorum numerum, qvi cum servilem exercerent operam, sibi tamen Præfectos prætorio parere volebant, nec prope eos domum habere, nec obvios alloqvi fas erat. Ipsi vero auferebant, rapiebant, venditiones institui cogebant, pretia rebus nulla statuebant, vel qvi id facerent qvam par erat statuebant minora, alii solvere differebāt, alii vero pretii loco orphanis, qvod calamitatis nihil iis intulissent imputabant. Circuibant autem cōmunes eorum qvi præclaræ cujusdam rei essent possessores hostes, eqvi verbi causa, aut servi, arborisve, aut agri, vel horti, ad se enim magis isti⁹ modi res, qvam ad possessores earum pertinere arbitrabantur. Optimus autem ab iis esse ferebatur is, qvi illis potestate valentib⁹, patriis bonis cedebat, verboq; pro opibus possessionibusq; suis sibi satisfieri passus abibat.

LXIV. Cuicunq; vero grave videretur talia pati, eum tanqvam homicidam, magum, plurimis criminibus ſcatentem, multarum pœnarum reum traducebant. Dum autem alios ex opulentis reddebant egenos, ſeipſos vero ex egenis opulentos, atq; eorum qvi opibus antea abundaverant paupertate diteſcebant, ſuamq; avaritiam inſatiabilem ad orbis usqve Romani extendebant terminos; qvicqvid placebat ad Imperatorem referre ſolebāt, nec eos mendacii licebat arguere. Verum diripiebantur antiqviſſimæ urbes, præſtantiſſimaq; opera, qvæ ipſas temporum vicerant injurias, trans mare fuerunt aſportata, ut extruendis pro fullonum filiis inſervirent domibus, Imperatorum palatia magnificentia ſuperaturis. Cum autem hac ratione ne ipſi qvidem eſſent tolerabiles; ſinguli tamen etiam ſectatores habebant ſuos, catellos, ut in proverbio dicitur, Dominas ſuas imitantes. Nemo enim ex pediſſeqvis eorum erat qvi in vincula homines conjiciendo, raptando, ſpoliando, verberando, ejiciendo, propellendo elatiſſime ſe non gereret: agros item ſuos coli jubendo, bigis ſe vehi, pro domino, & tanto qvidem qvantus ipſius herus erat, ſeſe haberi volendo. Illis qvippe ſatis non erat affluere

LXIV. οὕτω δὲ ἐφαίνετο δεινὸν ταῦτα παθεῖν, ἀνδροφόνος, γόης, πλήρης ἀδικημάτων, πολλῶν ὀφείλων δίκας. ποιοῦντες δὲ οὗτοι μὲν ἄλλους ἀπόρους ἐξ εὐπόρων, αὐτοὺς δὲ ἐξ ἀπόρων εὐπόρους, καὶ τῇ τῶν πρότερον εὐδαιμόνων πενίᾳ πλουτοῦντες, καὶ τὴν ἀπληστίαν εἰς τὰ πέρματα τῆς οἰκουμένης ἐκτείνοντες, ὅ, τι βούλοιντο παρὰ τοῦ κρατοῦντος ἀπήγγελλον, καὶ οὐκ ἦν ἀρνηθῆναι. ἀλλὰ ἡρπάζοντο παλαιαὶ πόλεις, καὶ κάλλη νενικηκότα χρόνον διὰ θαλάττης ἤγετο, ποιήσοντα κναφέων υἱέσιν οἰκίας τῶν βασιλείων φαιδροτέρας. οὕτω δὲ ὄντων ἐκείνων οὐ φορητῶν, πολλοὶ ζηλωταὶ καθ' ἕκαστον, αἱ κύνες φασὶ τὰς δεσποίνας μιμούμεναι. τῶν γὰρ οἰκετῶν οὐδεὶς ἦν ὃς οὐχ ὕβριζε δέων, σπαράττων, ἀφαιρούμενος, παίων, ἐκβάλλων, ἐλαύνων, γεωργεῖν ἀξιῶν, ἐπὶ ζεύγους φέρεσθαι, δεσπότης εἶναι, καὶ τοσοῦτός γε ὅσος ἦν ὁ δεσπότης αὐτῷ. οἷς γε οὐκ ἐξήρκει πλουτεῖν, ἀλλ' εἰ μὴ καὶ κοινωνοῖεν ἀξιώ-

ἀξιώματος ἠγανάκτουν, ὡς τοῦτο δὴ κρύψοντος τὴν δουλείαν. καὶ ζώνην εἶχον μετὰ τῶν κεκτημένων φρίττειν ἀναγκάζουσαν καὶ στενωπὸν, καὶ φυλακὴν, καὶ πόλιν. τούτους δὴ τοὺς Κερβέρους καὶ πολυκεφάλους εἰς ἰδιώτας ἐξέβαλε, προσειπὼν κέρδος ἡγεῖσθαι τὸ μὴ τεθνάναι τούτους.

LXV. τρίτην μοῖραν κακούργων ὑπηρετῶν κλεπτόντων καὶ λωποδυτούντων, καὶ πᾶν καὶ λεγόντων καὶ ποιούντων ἐπὶ τῷ λαβεῖν, τῶν βασιλείων ὑπερώρισε θυρῶν. οἳ τὰς αὐτῶν πατρίδας τῆς παρ᾽ αὐτῶν ἀπεστερηκότες χρείας, βουλὰς ἀποδράντες, καὶ νόμους λειτουργιῶν εἰς ἀγγελιαφόρους τελέσαντες ἐπονοῦντο μὲν πευθῆνες καταστῆναι: καὶ τὸ σχῆμα ἦν φυλάκων, ὅπως μηδὲν ἀγνοῇ βασιλεὺς τῶν ἐπ᾽ αὐτὸν συντιθεμένων· τὸ δὲ ἔργον καπήλων. ὥσπερ γὰρ ἐκεῖνοι τὰς θύρας ἕωθεν ἀνοίγοντες σκοποῦσι περὶ τῆς ἐμπολῆς· οὕτως οὗτοι κερδῶν ἐμέμνηντο πρὸς τοὺς τούτων προσαγωγέας, οἱ τοὺς χειροτέχνας

opibus, verum indignabantur si in dignitatis etiam partem non venirent, qvasi ea servilem eorum conditionem fuerit occultura. Atq; fuit illis marsupium, qvod una cum reliqvis opibus metum omnibus incuteret, & plateæ integræ, & præsidia, & oppida. Hosce igitur Cerberos multorumq; capitum monstra, ad privatam sortem redegit, illis insuper dicens in lucro esse ponendum qvod vita eis relicta fuerit.

LXV. Sed & tertium malarum artium fabrorum genus, rapinis omnia infestantium, & nihil non lucri causa sive dicentium, sive facientium palatii liminibus ejecit. Qvi nempe patrias suas ministeriis qvæ illis debebant defraudantes, curiis desertis, iisq; qvas in ministeriis publicis ex lege obire debebant partibus, in scholam Agentum in rebus relati enitebantur ut Curiosi fierent : ac specie qvidem ipsa custodes erant, ne qvidqvam eorum qvæ adversus principem ineuntur consilia, ipsum lateret: reipsa autem turpissimum erant institorum genus. Qvemadmodum enim isti, mane patefactis tabernarum valvis, per totam diem lucrum circumspiciunt; ita hi lucrum nunqvam non commemorabant & pollicebantur iis, qvi istos ad se adducerent; & qvi opifices nihil locutos, tan-

qvam maledicti cujusdam adversus Principem reos virgis & fustibus eorum subjicerent. Qvod non eo faciebant animo ut tales verberibus punirentur, sed ut pecunia illa redimerent. Nec qvisqvam ab eorum telis erat securus, sive civis fuerit, sive advena, sive peregrinus. Sed pereundum erat cuicunqve, perperam licet accusato, nisi pecuniam dedisset: ea vero data vel maxime reus incolumis abire permittebatur.

σιγῶντας ὡς λοιδοροῦντας τὴν βασιλείαν ἦγον ὑπὸ τὰς ἐκείνων μάστιγας· οὐχ' ἵνα ξαίνοιντο, ἀλλ' ἵνα τὸ μὴ τοῦτο παθεῖν πρίαιντο. καὶ οὐδεὶς ἦν ἔξω βελῶν, οὐ πολίτης, οὐ μέτοικος, οὐ ξένος. ἀλλ' ὁ μὲν μηδὲν ἀδικῶν καὶ συκοφαντούμενος ἀπώλλυτο μὴ διδοὺς, ὁ δὲ καὶ σφόδρα πονηρευόμενος πριάμενος ἐσώζετο.

LXVI. Maximum autem lucrum in criminibus in majestatem admissis qværebant. Cum enim talium reos, eorum ad qvos illa pertinebat injuria iræ tradere deberent; pecunia accepta, illi, qvi in hujusmodi crimine fuerat deprehensus, non vero delatoribus ejus ferebant suppetias. Præterea iis qvi vel maxime castimoniæ erant studiosi formosos juvenes submittebant, metumqve iis incutiebant infamiæ. Et Magiæ etiam eos, qvi vel longissime ab illo crimine aberant, accersebant. Atqve duas hasce qværendæ pecuniæ vias impense proficuas sibi esse senserunt. Maxime tamen tertiam illam, istarum utraqve magis opulentam. Nimirum concessa illis, qvi pecuniam publicam adulterare audebant, ejus rei faciendæ licentia;

LXVI. ὁ μέγιστος δὲ τῶν πόρων ἑλεῖν τι κακούργημα περὶ τὴν βασιλείαν. ἀντὶ γὰρ τοῦ παραδοῦναι τῇ τῶν ἀδικουμένων ὀργῇ τὸν ἁλόντα, ἀντὶ τῶν καταπεπιστευκότων τοῖς ἐπιβουλεύουσιν ἐπὶ τῷ λαβεῖν ἐβοήθουν. ἔτι τοίνυν τοῖς μὲν σωφρονοῦσιν ὥρας ἐπιπέμποντες νέων, καὶ καθιστάντες εἰς ἀδοξίας φόβον· σὺν δὲ τῶν γοήτων ἐλέγχους τοῖς πόῤῥω τῆς αἰτίας περιάπτοντες. δύο ταύτας ὑπερβαλλούσας ἐκαρποῦντο προσόδους· μᾶλλον δὲ τρίτην ἑτέραν, ἁδροτέραν ἀμφοῖν. διδόντες γὰρ ἐξουσίαν τοῖς τὸ νόμισμα διαφθείρειν τολμῶσι, ἀπὸ τῶν σπηλαίων, ἐν οἷς ταῦτα ἐτολμᾶτο, δόκιμον ὑπὲρ τοῦ

παρα-

παρασήμου φέροντες ἐτρύφων. ὅλως δὲ τῶν ἀφορμῶν ἡ μὲν ἐν ἀφανεῖ τε καὶ συχνή. ἡ δ' ἐν φανερῷ τε καὶ δήλη, σχῆμα δὲ ὅμως λαβοῦσα καὶ οὐ σφόδρα τῆς ἑτέρας ἐλάττων. ὥστε ἔθνους μεμνημένοι καὶ τὸν ἀριθμὸν τῶν χρημάτων εὐθὺς προσετίθεσαν, ὃν ὑπῆρχεν ἐκεῖθεν ἔχειν.

ex antris, in qvibus facinus illud patrabatur, probatam pecuniam propter adulteratam læti reportabant. Illorum autem pecuniæ acqvirendæ modorum, alius in occulto latebat atqve obſcurus erat, alius vero publice omnibus patebat, honeſta tamen aliqua induebatur ſpecies, nec altero minus commodi habebat. Adeo ut ſi in gentis alicujus incidiſſent mentionem, pecuniæ, ſtatim numerum ipſi adjecerint, qvæ ex ea ad illos redierat.

LXVII. Οὗτοι τοίνυν, οἱ βασιλέως ὀφθαλμοὶ, καὶ φάσκοντες ἅπαντα εἰς φῶς ἄγειν, καὶ ποιεῖν τοὺς πονηροὺς μετρίους τῷ μὴ ἐξεῖναι λανθάνειν, πάσας ἀνέῳξαν εἰς πονηρίαν ὁδοὺς, καὶ μόνον οὐκ ἐκήρυττον ὡς ἀκίνδυνα δράσουσιν. ὥσθ' οἱ κωλυταὶ τῶν ἀδικημάτων αὐτοὶ τοὺς ἀδικοῦντας ἔσωζον, κυσὶν ἐοικότες συμπράττουσι τοῖς λύκοις. διὰ ταῦτα ἴσον ἦν θησαυρῷ τε ἐντυχεῖν, καὶ τούτων μετασχεῖν τῶν μετάλλων. ὁ γὰρ ἥκων Ἶρος ἐν βραχεῖ χρόνῳ Καλλίας. ἄλλου τοίνυν ἀντλοῦντος ἐπ' ἄλλῳ, καὶ γιγνομένων τῶν μὲν πόλεων πενεστέρων, τῶν δὲ

LXVII. Hi itaqve qvi Principis erant oculi, ſeqve omnia in lucem producere, & ut modeſte agerent mali, eo qvod latere eis non liceret, efficere jactabant, omnibus improbitatis viis inceſſerunt, & tantum non publice ipſi prædicarunt impune iſta omnia ſe facere. Atqve adeo illi qvi obicem ponere malefactis debebant, ipſimet ſceleratis fuere auxilio, canibus ſimiles qvi cum lupis ſocietatem iniverant. Propterea qve perinde erat, in theſaurum inopinato incidere, & harum qvaſi arrugiarum compotem fieri. Qvi enim Irus venerat, brevi tempore Callias diſcedebat. Cum itaqve alius alii ſuperveniret pecunias exhauſturus, urbesq indies redderentur pauperiores florentibus illis qvi talia

nun-

nundinabantur opibus; jam olim rerum nostrarum misertus Julianus fuerat, finem impositurum se (rapinis istis,) ubi facta sibi fuerit ejus rei potestas, minatus. Finemq; etiam, simulac facta illi fuit potestas, fecit universa illa dissipata sodalitate, tituloq; & honoribus illis ablato, qvo abusi destruxerant omnia atq; everterant.

LXVIII. Ipse autem suis (Agentibus in rebus) ad mittendas ultro citroqve litteras utebatur, iis vero talia perpetrandi potestatem non faciebat. Hocq; ipsum nil aliud erat qvam perfecta civitates donasse libertate. Homine vero, tanta potestate instructo, ipsis imminente, ne spiritum qvidem trahere libere licebat. Verum alius qvidem ruinæ jam succubuerat, alius eum expectabat; atqve eum qvi nihildum passus esset, futurorum metus in eadem cum eo qvi passus fuerat conditione locabat.

LXIX. Mulis porro angariatis præterqvam qvod continuis premerentur laboribus, atqve à modo dictis hominibus fame propemodum enecarentur, qvi sibi ipsis, alimentis illis detractis, Sybariticas parabant opes, id qvoq; plurimum addidit ærumnæ, & nerves pene eorum succidit, qvod cuicunqve ejus rei

ταῦτα καπηλευόντων ἀδικουμένων, πάλαι μὲν ὁ βασιλεὺς ἡμῖν ἤχθετο, καὶ παύσειν ἠπείλει δυνηθείς. καὶ δυνηθεὶς ἔπαυσεν. ὅλων μὲν ἐκείνην διασκεδάσας τὴν φρατρίαν, ἀφελόμενος δὲ καὶ προσηγορίαν καὶ τάξιν, ἀφ' ἧς πάντα ἐπόρθουν τε καὶ διώρυττον.

LXVIII. αὐτὸς δὲ τοῖς αὐτοῦ χρώμενος μὲν εἰς γραμμάτων πομπὰς, τοῖς δὲ τοῦ ταῦτα δρᾶν ἐξουσίαν οὐ μεταδιδούς. τοῦτο δὲ ἦν ἀκριβῶς ἐλευθέρας γενέσθαι τὰς πόλεις. ἐφεστηκότος δὲ τοῦ ταῦτα ποιεῖν ἔχοντος, οὐκ ἦν ἀναπνεῦσαι καθαρῶς. ἀλλ' ὁ μὲν ἐβάλλετο, ὁ δὲ ἔμελλε, καὶ τῷ γε μὴ πεισομένῳ τὸ πείσεσθαι προσδοκᾶν, ἀντὶ τοῦ παθεῖν καθίστατο.

LXIX. τῶν τοίνυν ἀγγάρων ἡμιόνων πρὸς τῇ τε συνεχείᾳ τῶν πόνων, καὶ τῷ τοὺς ἄρτι ῥηθέντας τὰς μὲν λιμοκτονεῖν, αὐτοῖς δὲ τῷ ἐκείνων λιμῷ παρασκευάζειν Σύβαριν, ἐποίησε πολὺ τὸν πόνον, καὶ τὰ νεῦρα οἷον ἐξέτεμνε τὸ τῷ βουλομένῳ ῥᾴδιον εἶναι ζεύ-

ζεύξαντα ζεῦγος ἐλαύνειν, καὶ ταὐτὸν δύνασθαι βασιλέως τε περὶ ταῦτα καὶ πευθῆνος γράμματα. διὸ στῆναι μὲν οὐκ ἦν, οὐδὲ μικρὸν, οὐδὲ ἀπολαῦσαι φάτνης. ἡ πληγὴ δὲ ἀσθενούσαις οὐκ ἀνίστη πρὸς δρόμον, ἔδει δὲ εἴκοσιν ἢ πλειόνων πρὸς ἕλξιν ὀχήματος. αἱ πολλαὶ δὲ αἱ μὲν ἄρτι λυθεῖσαι πίπτουσαι ἔθνησκον, αἱ δὲ ὑπὸ τῷ ζυγῷ πρὶν ἢ λυθῆναι.

cupido, illos curru jungere, atq; ita facere iter liceret: idemqve Principis & Curiosi litteræ hac in re efficere possent. Qvamobrem nunqvam illis qvies, ne ad exiguum qvidem tempus, indulgebatur, nec præsepi illis frui concedebatur. Adeo autem perdiderant vires, ut nullis verberibus ad cursum possent excitari, & viginti vel pluribus etiam opus fuerit ad unicum trahendum vehiculum. Multiqve eorum vixdum jugo soluti exanimes procubuerunt, nonnulli etiam sub jugo, anteqvam eo exsolverentur.

LXX. Κᾆτ' ἐκωλύετο μὲν ἀπὸ τοῦ τοιούτου τὰ δεόμενα τάχους. τὴν βλάβην δὲ πάλιν εἰς χρημάτων λόγον αἱ πόλεις ἐδέχοντο. τοῦ δὲ ἀθλίως ταῦτα ἔχειν ἔλεγχος σαφέστερος ὁ χειμὼν, τότε δὴ μάλιστα διακοπτομένης πολλαχοῦ τῆς τῶν ὀρέων διαδοχῆς. ὥστ' ὀρεωκόμοι φεύγοντες ἐν ὀρῶν ἦσαν κορυφαῖς, ἡμίονοι δὲ χαμαί. τοῖς δ' ἐπειγομένοις πλὴν βοῆς τε καὶ τοῦ πλῆξαι τὸν μηρὸν οὐδέν, καιροὶ δὲ οὐκ ὀλίγων πραγμάτων ἐξέφυγον τὰς ἀρχὰς, τῆς κατὰ τοῦτο βραδυτῆτι. καὶ ἐῶ λέγειν ἵπ-

LXX. Ista vero res iis postmodum erat impedimento, qvæ festinatione habebant opus: ejus vero rei noxam pecuniis rursum urbes luebant. In pessimo autem statu ista esse clarius hyberno tempore patuit, cum illo vel maxime passim interrupta deprehenderetur superandi montes opportunitatis successio. Adeo qvidem ut multorũ curatores fugientes in montium essent verticibus, muli vero ad radices eorum consisterent. Illis vero qvi ad cursum eos incitare vellent, continuis clamoribus verberibusqve erat utendum: faciebatq; eorum tarditas, ut maximarum rerum agendarum opportunitas, magistratuum manibus elaberetur.

Præ-

Prætermitto dicere de eqvis eadem cum illis, de asinis item, longe graviora passis. Hoc ipso autem plane pessundabantur iis qvi jumenta hujusmodi commodabant. Huic itaqve etiam furori obviam Julianus ivit, non necessariis itineribus plane jumenta illa adhiberi prohibens, pœnaqve præfinita ei qvi talem vel concederet, vel acciperet gratiam: subditi vero ut vel emerent vel conducerent qvibus opus habebant jumenta sancivit. Qvo facto res statim visa fuit fidem pene superans, muliones nimirum mulos, eqvisones vero eqvos suos exercentes. Qvemadmodum enim antea laboris excessu pedibus capi eos contigerat, ita ne tum ob otii abundantiam fieret idem, periculum erat. Atq; hoc ipso qvidem privata subditorum res aucta fuit.

πους ὅμοια πεπονθότας, καὶ ὄνους πολλὰ δεινότερα. τοῦτο δὲ ἦν τοῦ ταῦτα λειτουργοῦντας ἀπολωλέναι. ἵστησι δὴ καὶ ταύτην Ἰουλιανὸς τὴν μέθην, στήσας ὡς ἀληθῶς τοὺς οὐκ ἀναγκαίους δρόμους, καὶ τὰς μὲν τοιαύτας χάριτας ἐπικινδύνους ἀποφήνας καὶ δοῦναι καὶ λαβεῖν, διδάξας δὲ τοὺς δεχομένους ὑποζύγια τὰ μὲν κτᾶσθαι, τὰ δὲ μισθοῦσθαι. καὶ πρᾶγμα ἀπιστούμενον ἑωρᾶτο, γυμνάζοντες ἡνίοχοι μὲν ἡμιόνους, ἱπποκόμοι δὲ ἵππους. ὥσπερ γὰρ πρότερον ἐπεπέδηντο τῆς ταλαιπωρίας, οὕτω δέος ἦν μὴ καὶ τότε τῷ μήκει τῆς ἀργίας· τοῦτο δὲ τοὺς οἴκους τῶν ὑπηκόων εὐπορωτέρους καθίστη.

LXXI. Eadem vero ejus circa Curias urbium, fuit solicitudo. Qvæ olim qvidem & decurionum numero & opibus egregie floruerant, postea autem ad nihilum pene reciderant, omnibus, præterqvam paucos admodum, partim qvidem ad castra, partim ad Consistorium dilapsis, partim aliud qvodcunq; officium nactis. Et hoc qvidem qvotqvot fece-

LXXI. ἐπεδείξατο δὲ τὴν αὐτὴν πρόνοιαν καὶ περὶ τὰς ἐν ταῖς πόλεσι βουλάς, αἳ πάλαι μὲν πλήθεσί τε καὶ πλούτοις ἔθαλλον, ἔπειτα ἦσαν οὐδέν, μετερρυηκότων πλὴν ὀλίγων κομιδῇ τινων, τῶν μὲν εἰς τὰ στρατιωτῶν, τῶν δ᾽ εἰς τὸ μέγα συνέδριον, τοὺς δ᾽ ἦν ἕτερόν τι δεξόμενον. καὶ οἱ μὲν ἐκάθευ-

καθεῦδόν τε καὶ ἐχαρίζοντο τῷ σώματι, καὶ τῶν ἐ τὴν αὐτὴν αὐτοῖς ἐλθόντων κατεγέλων. τὸ δὲ ὑπολελειμμένον ὀλίγον ὂν ἐβαπτίζετο, καὶ τὸ λειτουργεῖν τοῖς πλείοσιν εἰς τὸ προσαιτεῖν ἐτελεύτα. καί τοι τίς οὐκ οἶδεν ὡς ἡ τῆς βουλῆς ἰσχὺς ψυχὴ πόλεως ἐστίν. ἀλλὰ Κωνστάντιος μὲν λόγῳ τῆς ψυχαῖς βοηθῶν, ἔργοις ἦν ἐχθρὸς, μετατιθεὶς ἑτέρωσε τοὺς ἐκείνας φεύγοντας, καὶ διδοὺς ἀτελείας παρανόμους. ἐῴκεσαν οὖν ῥυσοῖς γραϊδίοις ἠσθημένοις ῥάκια, καὶ ὠδύροντο μὲν οἱ σεσυλημένοι βουλευταὶ, δεινὰ δὲ αὐτοῖς ὡμολόγουν πεπονθέναι τε καὶ πάσχειν οἱ δικάζοντες, βοηθεῖν δὲ ὄντες ἕτοιμοι βοηθεῖν οὐκ εἶχον.

LXXII. ἀλλ' ἔδει ποτὲ καὶ ταῦτα τὴν αὐτῶν ῥώμην ἀπολαβεῖν. τὸ γὰρ δὴ πολλῶν ἐπαίνων ἄξιον ἐκεῖνο γράμμα, τὸ δεῖν πάντα ἄνδρα πρὸς βουλὴν καλεῖν, καὶ μηδὲν ἔχοντα ἰσχυρὸν εἰς ἄφεσιν, ἐγγράφειν, οὕτω τὸ πρᾶγ-

rant somno indulgebant, corpusqve curabant, ceterum eos ridebant, qvod simile vitæ genus non amplectebantur. Eorum autem qvi in curiis relinqvebantur erant perpauci, eosqve ministeria qvæ populo præstare tenebantur, ad mendicitatis tandem statum reducebant. At vero qvis nescit Curiæ vigorem urbis esse animam? Constantius autem verbis qvidem, hisce animabus auxilium ferens, reipsa tamen inimicum se illis ostendebat; alio nimirum transferens eos qvi curiis sese subducebant, atq; vacationes indulgens, qvas indulgeri leges non permittebant. Similes igitur fuere vetulis rugosam faciem præferentibus, pannisq; obsitis: atqve qverelis qvidem non pepercerunt Decuriones, ipsiq; judices indigna eos pati fassi sunt, verum auxilium iis ferre non potuerunt, utut vel maxime id facere essent parati.

LXXII. Verum hæc qvoq; pristinum suum vigorem erant recuperatura. Maximis igitur laudibus efferendum edictum illud, qvo sancitum fuit omnes omnino ad curias esse revocandos, & qvi nihil causæ ad immunitatem suam afferrent, albo inscribendos esse, adeo rem istam restituit, ut curia-

lium multitudo angusta nimis loca, in qvibus conveniebant, esse argueret. Nullus enim amplius erat Notarius neq; Evnuchus qvi pecunia accepta vacationem indulgeret cuiqvam. Sed hi qvidem prout decet Evnuchos, servilia obibant ministeria, spiritus ob tunicas neutiqvam sumentes. Illi vero ea qvæ manum & atramentum calamumq; exigebant, expedientes, cetera modeste sese gerebant, & à magistro suo re tenui cum justitia conjuncta contenti esse discebant. Atq; hodienum haud paucos licet invenire, qvi eo qvod cum illo commercium ipsis fuerit, cum qvovis Philosopho contendant. Imo in ea ego sum opinione, omnes qvi aliqva tum fungebantur dignitate, honorum præcipue, minime vero lucri fuisse cupidos. Ipsi autem meministis qva ratione iis qvi olim (magistratum aliqvem gerebant) nobis obviam factis proni in terram procubuerimus, non aliter ac si fulmine essemus perculsi. Cum his vero (qvos Julianus constituit) ab eqvis desilientibus, dextra eos tenentes, colloqvia miscemus: atq; illi multo sibi esse ducunt præclarius, qvod supra alios sese non efferant, qvam si omnibus terrorem incutiant.

μα ἐπηνώρθωσεν, ὥστ' ἠλέγχετο μικρὰ τῷ πλήθει τῶν εἰσιόντων τὰ χωρία. οὐ γὰρ ἦν ὑπογραφεὺς οὐδὲ εὐνοῦχος ὁ χρημάτων ἀφήσων. ἀλλ' οἱ μὲν ὡς εὐνούχοις προσῆκε τὰ δούλων ὑπηρέτουν, οὐδὲν ἐπὶ τοῖς χιτῶσι φρονοῦντες. οἱ δ' ὅσα χεῖρα καὶ μέλαν ἀπαιτεῖ καὶ κάλαμον ἐπλήρουν, τἆλλα δὲ ἠπίσταντο σωφρονεῖν, μαθόντες ὑπὸ τοῦ διδασκάλου πενίαν δικαίαν ἀγαπᾷν. ἔστι τοιγαροῦν καὶ νῦν πολλοὺς ἂν εὑρεῖν ἀπ' ἐκείνης τῆς συνουσίας φιλοσόφων βελτίους· οἶμαι δὲ καὶ τοὺς ἄλλους ἅπαντας τοὺς ἐν ταῖς τάξεσι ἥκιστα δὴ τότε κέρδη θαυμάσαντας μάλιστα δόξης ἐπιθυμῆσαι. μέμνησθε δὲ, ὡς τῶν πρότερον προϊόντων πρηνεῖς κατεπίπτομεν ὥσπερ ἐν ἀστραπαῖς· τούτοις ἐκ τῶν ἵππων ἀποβαίνουσιν ἐμβάλλοντες δεξιὰν διαλεγόμεθα, καὶ τὸ μὴ μεῖζον τῶν ἄλλων φρονεῖν τοῦ φοβεῖν ἡγοῦνται κάλλιον.

LXXIII. Verum leges qvidem ferre res est Principibus haudqva-

LXXIII. ἀλλὰ μὴν νόμους βασιλεῦσι θεῖναι μὲν ῥᾴδιον,

ἐξε-

ἔξεστι γάρ, συμφέροντας δ' οὐ ῥᾴδιον, φρονήσεως γὰρ ἤδη τοῦτό γε. ὁ δὲ τοιούτους μὲν ἔθηκεν οἷς εὗρεν, ὥστε μεγάλα τοὺς πρὸ τούτων γινομένους ἐζημιῶσθαι. τοὺς δὲ τούτοις μὲν ἐοικότας πάλαι κρατούντων, λελυμένους δὲ αὐθαδείᾳ δυνάστου, πάλιν κυρίους ἀπέφηνε· τὸ τοῖς εὖ ἔχουσι συμφέρεσθαι, ἢ μάτην τῶν κειμένων ἐπιλαμβάνεσθαι κάλλιον εἰς φιλοτιμίαν ἡγούμενος.

LXXIV. Φέρε δὴ καὶ περὶ τῶν δίκην δεδωκότων σκεψόμεθα. οὐκοῦν τριῶν ὄντων οἳ σφαγαῖς ἐπλούτησαν. ὁ μὲν συκοφαντῶν ἐπεληλύθει τὴν οἰκουμένην, καὶ ταῖς ἠπείροις ἀμφοτέραις μυρίους θανάτους ὤφειλεν· ὥστ' ἤλγουν οἱ τὸν ἄνθρωπον εἰδότες ὅτι μὴ οἷόν τε ἦν τὸν τεθνεῶτα κτεῖναι, καὶ τρὶς τοῦτο ποιῆσαι καὶ πολλάκις. ὁ δ' ἄνευ τοῦ τὸν Κωνστάντιον δεδουλῶσθαι, δοῦλος αὐτὸς ὤν, καὶ τὸ τοῦδε δεινότερον, εὐνοῦχος, αἰτιώτατος ἐγεγόνει τῷ Γάλλῳ τῆς ὠμο-

qvam difficilis, id enim in eorum eſt poteſtate: difficile vero eſt ferre tales qvæ publicæ rei conducant, id enim prudentiæ eſt opus. Julianus autem tales leges ſuæ ætatis hominibus promulgavit, ut magnum paſſi eſſe videantur detrimentum qvi ante eum extiterunt. Earum veto legum qvas antiqviores eo Principes ſanciverant, qvotqvot ſimiles erant ſuis, tyranni vero inſolentia fuerant abolitæ, in uſum revocavit: multo glorioſius eſſe ducens ea qvæ bene ſe habent approbare, qvam temere olim ſancita reprehendere.

LXXIV. Age autem de iis etiam à qvibus pœnæ ſumtæ fuerunt diſpiciemus. Cum tres itaq; eſſent qvi cædibus rem ſuam familiarem auxerant, unus ex illis per totum orbem Romanum calumniando graſſatus eſt, innumeraq; ſupplícia Orienti pariter ac Occidenti debebat. Adeo ut omnes ii qvi noſſent hominem, dolerent, qvod fieri non poſſet, ut ſemel interemtum denuo interficerent, tertioqve, imo multoties, cædem ejus repeterent. Alter vero præterqvam qvod ſeſe adusq; jubendum Conſtantio Imperatori extuliſſet, cum tamen ipſe eſſet ſervus, & qvod ſervo magis eſt turpe Evnuchus; præcipuus crudeliſſimæ Galli Cæſaris necis Autor fuerat.

Tertius deniqve militum iracundia ad exitium abreptus est, qvod eos Principis largitionibus, ut ipsi qvidem dicebant, fraudavisset. Attamen hic post fata etiam sua solamen aliqvod nactus est, eo qvod Imperator haud exiguam paternarum opum portionem ad filiam ejus pervenire pateretur. Illi vero qvi in ipsum eum crimina admiserant (erant enim nonnulli qvi ad Imperium ambiendum alios excitaverant, nemini verbis parcentes) pœnas promeritas neutiqvam dederunt. Non itaq; mortis supplicio sunt affecti, sed in insulas relegati, ut lingvæ imposterum imperarent edocti sunt. Ita nimirum ille ab iis qvi alios offenderant noverat pœnas reposcere, ea autem qvæ ad seipsum spectabant, magno animo contemnebat.

LXXV. Introibat etiam in curiam, & Senatores circa se sedenhabuit: qvo diu illi caruerant honore. Antea enim in palatium accersi solebant, ut stantes pauca qvædam audirent. Ad eos vero nunqvam accedebat Constantius, ut consideret cum illis: ideo enim qvod dicendi facultate instructus non esset, evitabat locum Oratore opus habentem. Contra Julianus qvi sine metu perorabat, (qva Homerus de eo qvi dicendo vale-

τάτης τελευτῆς. ὅγε μὴν τρίτος ὀργῇ μὲν τῆς στρατιᾶς ἀνηρπάσθη, δώρων βασιλικῶν αὐτοὺς, ὡς ἔλεγον, ἀπεστερηκώς. ἔτυχε δὲ καὶ μεταστὰς παραμυθίας τινὸς, τῇ θυγατρὶ τοῦ βασιλέως μοῖραν οὐ μικρὰν τῶν πατρῴων ἀφέντος. οἵ γε μὴν εἰς αὐτὸν ὑβρικότες, (ἦσαν γὰρ, ἦσαν οἱ παρεκάλουν τινὰς ἐπὶ τὸ σκῆπτρον, οὐδενὸς κατ᾽ οὐδένα φειδόμενοι ῥήματος,) τὴν μὲν ἀξίαν δίκην οὐκ ἔδοσαν. οὐκ οὖν ἀπέθανον, νήσοις δὲ ἐνδιατρίβοντες, τῆς γλώττης ἐπαιδεύοντο κρατεῖν. οὕτως ἐκεῖνος ἑτέροις μὲν ἠδικημένοις ἠπίστατο τιμωρεῖν καλῶς, ἔν τε τοῖς εἰς αὐτὸν μεγαλόψυχος ἦν.

LXXV. Εἰσῆλθε καὶ εἰς τὸ συνέδριον, καὶ τὴν μεγάλην βουλὴν περὶ αὐτὸν ἐκάθισε, πολὺν δὴ χρόνον ταύτης τῆς τιμῆς ἐστερημένην. Εἰς μὲν γὰρ τὸ βασίλειον εἰσεκαλεῖτο πρότερον ἑστήξουσά τε καὶ μικρὰ ἀκουσομένη· βασιλεὺς δὲ οὐκ ᾔει παρ᾽ αὐτὴν συγκαθεδούμενος, τῷ γὰρ μὴ δύνασθαι λέγειν, ἔφευγε χωρίον δεόμενον ῥήτορος. ὁ δὲ, ὥσπερ Ὅμηρος ἔφη τὸν δεινὸν λέγειν, ἀσφα-

λέως

λέως ἀγορεύων, ἐδίωκε σὺν τούτους συλλόγους, διδοὺς μὲν τῷ βουλομένῳ παῤῥησιάσασθαι πρὸς αὐτὸν, διεξιὼν δὲ καὶ αὐτὸς, νῦν μὲν παῦρά τε καὶ λιγέως, νῦν δὲ νιφάδεσσιν ἐοικότα χειμερίῃσι· σὺν Ὁμηρικοὺς ἐκείνους δημηγόρους νῦν μὲν μιμούμενος, νῦν δὲ ἐν ὧπερ ἑκάτερος εὐδοκίμει, παρελών.

bat utitur phrasi) cœtus hujusmodi omni studio freqventabat: unicuiqve coram se verba facere audenti licentiam ejus rei concedens. Et ipse qvoq; dicens haud raro: modo *pauca quidem sed leniter orans:* modo *imbribus hybernis affinia dicta profundens:* illos nimirum apud Homerum oratores, modo imitatus, modo in iis in qvibus maxime excellebant supergressus.

LXXVI. λέγοντος δὲ αὐτοῦ, καὶ τὰ μὲν ἐπαινοῦντος, τὰ δὲ ἐπιτιμῶντος, τὰ δὲ νουθετοῦντος, ἀγγέλλει τις προσιέναι τὸν διδάσκαλον, ἄνδρα Ἴωνα, φιλόσοφον ἐξ Ἰωνίας κεκλημένον. ὁ δὲ ἐξ μέσων ἀναπηδήσας τῶν γερόντων, ἔθει πρὸς τὰς θύρας, τὸ τοῦ Χαιρεφῶντος πρὸς Σωκράτει πεπονθώς. ἀλλ' ἐκεῖνος μὲν Χαιρεφῶν τε ὢν, καὶ ἐν τῇ Ταυραίου παλαίστρᾳ. οὗτος δὲ πάντων τε κρατῶν, καὶ ἐν τῷ μεγίστῳ συνεδρίῳ, δεικνὺς ἅπασι καὶ κηρύττων τοῖς ἔργοις, ὅτι σοφία βασιλείας τιμιώτερον, καὶ ὡς ὅτι ἐν αὐτῷ καλὸν ἐνείη, τοῦτο δῶρον φιλοσοφίας. περιβαλὼν οὖν καὶ

LXXVI. Cum autem hac ratione in senatu verba faceret, & partim in laudibus, partim in comminationibus, partim in exhortationibus versaretur; nuntiabat nonnemo adesse Magistrum ejus, Jonem, Philosophum, ex Jonia accitum. Ipse igitur ex medio Senatorum exiliens ad vestibulum cucurrit, idem faciens qvod Chærephon Socrate adventante. Verum illud qvidem qvi faciebat Chærephon erat, idq; in Tauræi faciebat palæstra. Hic vero erat is, penes qvem rerum summa tum fuit, atqve in amplissimo id faciebat Senatu. Omnibus ostendens factoqve declarans, Imperio sapientiam esse præferendam, atq; Philosophiæ in acceptis esse ferendum si qvid præclari in sese conspiciatur Amplexus itaq; hominem & osculatus, perinde ac privati solent, aut

potius perinde ac inter Principes more receptum est, in curiam eum induxit, tametsi in Senatum ille relatus non esset: non qvod Viro illi ex loco, sed qvod loco ex Viro aliqvid ornamenti accedere putaret. Cumq; coram omnibus narrasset qvalis antea fuerit, & qvalem Philosophi illius disciplina eum effecerit, dextra manu ei concessa cum eo abivit. Qvid autem hoc ipso intendebat? Non certe, qvod aliqvis suspicetur, ut gratum se solummodo pro ejus institutione ostenderet: sed ut omnes ubiq; juvenes, imo addiderim & senes, ad sapientiæ studium excitaret: jam enim ipsi etiam ætate provectiores impetum ad litterarum studia cupiebant. Certe enim cuicunq; rei apud Principes nullum stat pretium, ea ab omnibus qvoqve aliis negligitur; qvicqvid vero ab iis magni fieri deprehenditur, id omnes certatim exercere nituntur.

ἀσπασάμενος ἢ νόμος τοῖς ἰδιώταις ἀλλήλους, ἢ βασιλεῦσι γε ἀλλήλους εἰσῆγεν οὐ μετέχοντα τῆς βουλῆς· κοσμεῖν ἡγούμενος οὐ τὸν ἄνδρα τῷ τόπῳ, τῷ δὲ ἀνδρὶ τὸν τόπον. καὶ διαλεχθεὶς ἐν ἅπασιν οἷος ἐξ οἵου δι' ἐκεῖνον γένοιτο, τῆς δεξιᾶς ἐχόμενος ἀπηλλάττετο. τί διὰ τοῦτο ποιῶν; οὐκ ἀμοιβὰς, ὡς ἄν τις ὑπολάβοι, μόνον ἐκτίνων τῆς παιδείας· ἀλλὰ καὶ τὴν πανταχοῦ νεότητα, προσθείην δ' ἂν καὶ γῆρας, πρὸς παιδείαν παρακαλῶν, ἐπεὶ καὶ γέροντες ἤδη πρὸς μαθήσεις ἐκινήθησαν. πᾶν γὰρ ὑπὸ τῶν ἀρχόντων ἀτιμαζόμενον μὲν ὑφ' ἁπάντων ἀμελεῖται, τιμώμενον δὲ ἀσκεῖται.

LXXVII. Julianus vero fraterno qvasi vinculo litteras Deorumqve religionem inter se connexa esse existimans, hanc autem penitus, illas maximam partem periisse deprehendens: ut & illam perfecte restauraret, & litteras amare homines denuo occiperent, eos qvidem qvi religionem exacte callebant, honoribus cumulabat,

LXXVII. ὁ δὲ νομίζων ἀδελφὰ λόγους τε καὶ θεῶν ἱερὰ, καὶ τὸ μὲν ὅλως ἀνῃρημένον ὁρῶν, τοῦ δὲ τὸ πλέον· ὅπως τελέως] καὶ τούτων ἔχοι, καὶ πάλιν ἐρασθεῖεν ἄνθρωποι λόγων, ἔπραττε τοῦτο μὲν ταῖς τῶν ἐπισταμένων τιμαῖς,

τοῦτο δὲ τῷ λόγους αὐτὸς ποιεῖν. δύο γοῦν εὐθὺς τότε ἔδειξεν ἔργα μιᾶς ἡμέρας, μᾶλλον δὲ νυκτὸς ἑκάτερον. ὧν ὃ μὲν ἐπάταξεν ἄνθρωπον νόθον Ἀντισθένους μιμητὴν, ἀλογίστῳ θράσει τὸ πρᾶγμα ὁριζόμενον· ὃ δὲ πολλά τε καὶ καλὰ λέγει περὶ τῆς Μητρὸς τῶν Θεῶν. τῆς αὐτῆς δὲ διανοίας καὶ τὸ τὰς πόλεις ὑπὸ τοῖς λέγειν ἐπισταμένοις ποιεῖν, καὶ παῦσαι τοὺς βαρβάρους τῶν ἐθνῶν κυβερνήτας, οἳ, γράφοντες μὲν σὺν τάχει νοῦν δὲ οὐκ ἔχοντες, ἀνέτρεπον τὰ σκάφη. ὁ δὲ τοὺς πεπληρωμένους ποιητῶν τε καὶ λογοποιῶν, καὶ παρ' ὧν ἦν εἰδέναι τίς ἄρχοντος ἀρετὴ, τούτους παρεωσμένους ὁρῶν ἔδωκε τοῖς ἔθνεσι. τοιγαροῦν ἕκαστος αὐτὸν ἐπὶ Συρίας ἐλαύνοντα λόγῳ περὶ τοὺς ὅρους ἐδέχετο, δώρῳ πολὺ βελτίονι συῶν τε, καὶ ὀρνίθων, καὶ ἐλάφων, ἃ σιγῇ τοῖς βασιλεῦσιν ἤγετο. τότε δὲ ἀντὶ τούτων οἱ λόγοι, καὶ

Orationes vero ipſemet concinnabat, atq; ita utrumq; fuit conſecutus. Atq; eo qvidem tempore duo ſubito, unius diei ſpatio, edidit opera; imo potius unius noctis utrumq; erat proventus. Horum alterum hominem qvendam perverſum Antiſthenis imitatorem, cujus omnis Philoſophia maleſana abſolvebatur audacia, feriebat. Alterum vero multa atq; præclara de Deorum matre celebrat. Ad eandem ejus intentionem id qvoqve referendum eſt, qvod urbibus non alios qvam litteris initiatos præficeret magiſtratus. Barbarosq; gentium deponeret gubernatores, qvi celerrime ſcribendi qvidem inſtructi peritia, ſed bona mente deſtituti, evertebant qvas regere debebant naves. Ipſe vero eos, qvi poëtis oratoribusq; & hiſtoricis pectus impleverant, noverantq; qvibus magiſtratum virtutibus inſtructum eſſe oporteat: hos inqvam, deſpectos eos eſſe videns, populis cum dignitate præfecit. Qvamobrem eum Syriam verſus inſtituentem iter, Oratione Præſidum qvivis circa Provinciæ ſuæ fines excepit; utpote qvod longe præſtantius eſſet donum, qvam apri, avesq; & cervi qvi olim ſine oratione Principibus offerebantur. Tum itaq; horum vices orationes ſuſtinebant, ſibiqve invicem in deducendo eo ſuc-

succedebant Rectores Provinciarum, Rhetorum artibus exculti. Ex qvibus Ciliciæ Rector, discipulus meus, ei vero charissimus, sacra faciente atqve ad aram consistente Juliano, laudes ejus oratione persecutus est. Qvod dum fieret, plurimo uterqve manabat sudore, huic qvidem oratione, illi vero oratoris amore eum exprimente.

διεδέχοντο τὴν περιπομπὴν ἄρχοντες ῥήτορες. ὧν ὁ τῆς Κιλικίας, ἐμὸς μὲν ὁμιλητὴς, ἐκείνῳ δὲ φίλτατος, τεθυκότι τε καὶ παρεστηκότι τῷ βωμῷ τὸν ἔπαινον διῆλθε. καὶ ἱδρὼς ἀφ' ἑκατέρου πολὺς ἔῤῥει, τοῦ μὲν ὁ τοῦ λέγοντος, τοῦ δὲ ὁ τοῦ τὸν λέγοντα φιλοῦντος.

LXXVIII. Hæc itaq; latissimum sapientiæ studio denuo aperiebant campum, omnisq; honorum spes ad eos qvi litteris erant imbuti transferebatur. Atq; adeo melius Sapientiæ & litterarum doctoribus res suæ procedebant, aliis apud ipsos initium statim discendi facientibus, aliis postliminio qvasi ad eos accedentibus, barbasqve & annulos ad eorum scholas afferentibus. Ita nimirum effecit, ut florerent iterum ea qvæ ad Musas spectant, utq; pro pulcherrimis illa haberentur, qvæ optima revera existunt: utq; ea qvæ servorum sunt plusqvam ingenuorum dotes non valerent efficere. Qvod vero majus qvispiam comminisci facinus posset, qvam qvod Diis, maximoq; Deorum dono, litteris, à summo liberatis contemtu honorem restituerit? dum nimirum per omne illud iter litterarum doctoribus

LXXVIII. ἀπὸ τούτων πολὺς αὖθις ὁ λειμὼν τῆς σοφίας, καὶ αἱ τῶν τιμῶν ἐλπίδες ἐπὶ τὴν τῶν λόγων μεθειστήκεσαν κτῆσιν. καὶ τοῖς σοφισταῖς τὰ πράγματα βελτίω, τῶν μὲν ἀπ' αὐτῶν τοῦ μανθάνειν ἀρχομένων, τῶν δὲ ὀψὲ παρ' αὐτοὺς μεταχωρούντων, πώγωνας ἐκεῖσε φερόντων καὶ τὸ τῶν δακτύλων ἔργον. οὕτως αὖθις παρεσκεύαζε τὰ τῶν Μουσῶν χλοῆσαι, καὶ τὰ ὡς ἀληθῶς ἄριστα κάλλιστα νομισθῆναι, καὶ μὴ τὰ τοῖς δούλοις προσήκοντα τῶν τοῖς ἐλευθέροις πρεπόντων δύνασθαι πλεῖον. καίτοι τί μεῖζον εἴποι τις ἂν, τοῦ θεούς τε, καὶ θεῶν δῶρον τὸ μέγιστον σὺν λόγους, ἐκ τῆς ἐσχάτης ἀτιμίας εἰς τὸ τιμᾶσθαι προσαγαγεῖν, παρέχοντα μὲν αὐτὸν διὰ πάσης τῆς πορείας σοφι-

φισαῖς, ἐκτρεπόμενον δὲ τῆς εὐθείας ὁδοῦ κατὰ θέαν ἱερῶν, ἐνέγκοντα δὲ ῥᾳδίως καὶ μῆκος ὁδοῦ, καὶ χαλεπότητα, καὶ θάλπος. οὗ δὴ καὶ μέγαν τῆς εὐσεβείας τὸν μισθὸν ἠνέγκατο, γνοὺς παρὰ τῶν αὐτόθι δαιμόνων, ὅτι τε ἐπιβουλεύοιτο, καὶ ἥτις ἡ σωτηρία. διὰ τοῦτο τῆς πορείας τὸν ῥυθμὸν μεθαρμόσας θᾶττον ἢ πρόσθεν ἐχώρει, καὶ διέφευγε τὴν ἐνέδραν.

LXXIX. καὶ ἐπιβὰς Συρίαν χρέα τελέσας ταῖς πόλεσι, καὶ φανεὶς ἐν τεμένεσι, καὶ λαλῶν βουλευταῖς πρὸς ἕδεσιν, ὥρμησε μὲν εὐθὺς ἐπὶ τὴν τῶν Περσῶν τιμωρίαν, καὶ οὐκ ἠξίου μέλλειν, οὐδ' ἐν τῇ καθέδρᾳ τὴν ὥραν ἀναλοῦν. ὁπλιτῶν δὲ καὶ ἵππων ἀπειρηκότων, καὶ μικρὰν αἰτούντων ἀναβολὴν, ἄκων μὲν, ὡς ἂν ἐν τῇ ψυχῇ τοῦ θυμοῦ ζέοντος, εἶξε δὲ ὅμως ταῖς ἀνάγκαις. τοσοῦτον ἐπιφθεγξάμενος, ὡς ἔσται τις ὁ σκῶμμα ἐπ' αὐτὸν ἀφήσων, ὡς ὄντως εἴη πρότερον συγγενής. σκοπῶμεν δὴ κἂν τῇ καθέδρᾳ τὸν

ſui copiam fecit, à recto vero via ad Deorum templa ſæpe divertit, non lata ægre vel viæ longitudine, vel difficultate, vel ſolis æſtu. Cujus etiam rei maximam mercedem tulit, certior nimirum à Diis qvi in templis hujusmodi colebantur de inſidiis ſibi ſtructis, ut & de via qva evitare illas valeat. Qvamobrem mutata itineris ratione, celerius qvam antea proceſſit, inſidiasqve feliciter evitavit.

LXXIX. In Syriam autem poſtqvam fuiſſet delatus, ſimul ac urbibus ea qvæ par erat exſolviſſet, & in delubris comparuiſſet, ac prope Deorum ſtatuas familiariter cum Curialibus fuiſſet locutus; ad ſumendam à Perſis pœnam magno impetu ſtatim ferebatur, nec moras trahi voluit, tempusq; expeditioni opportunum cunctando male perdi. Cum vero pedites pariter ac eqvites abnuerent, exiguamq; moram ſibi concedi poſtularent, ægre qvidem, utpote qvi ira intus adverſus Perſas excanduiſſet, ſed tamen neceſſitati ceſſit. Atq; hoc ſolum dixit non defuturos qvi dicteriis propterea eum ſint excepturi, qvaſi nimirum verus eſſet anteceſſoris ſui cognatus. Verum in illa qvoq; mora & otio propius Julianum age contemplabimur, & an illud

qvoq; tempꝰ actionibꝰ laudē promeritis insigne fuerit, dispiciemꝰ.

LXXX. Adventabant ad eum ex Persia litteræ, qvibus rogabatur ut Legatos admitteret, verbisqve decidi controversias pateretur. Nos itaq; ob eas gaudio exultabamus omnes, utqve oblatam conditionem acciperet clamabamus. Ipse vero contemtim projici litteras jubens, nihil gravius atq; iniqvius esse dixit, qvam prostratis & evastatis urbibus, cum ipsis colloqvia miscere. Litterisq; adeo illis respondit, nihil Legatis esse opus, fore enim ut seipsum propediem cerneret (Persarum tyrannus.) Hanc itaq; ante prælium obtinebat victoriam hocq; ante pugnam erigebat tropæum: id qvod in Gymnicis etiam ludis contingere novimus, in qvibus eum, qvi multum reliqvis præstat, comparuisse solummodo, satis est. Atq; id qvidem, præsente jam Imperatore Juliano, Persæ evenisse, non multum videtur esse mirandum: qvamvis admiratione non careat, timere eum qvi alios terrere assvetus erat. Qvod autem Orientalibus hisce regionibus à Constantio armorum robore nudatis, Juliano vero in ejus locum ad Imperium evecto, sed ab hisce oris longis terrarum spatiis remoto, Persarum nemo urbium ullam infestaret, sed nudo ejus nomine

βασιλέα, καὶ εἰ καιρὸς εἶχε πράξεις ἐγκωμίων ἀξίας.

LXXX. ἧκεν αὐτῷ γράμματα Περσικὰ, δέξασθαι πρεσβείων δεόμενα, καὶ λόγῳ τὰ διάφορα τεμεῖν. οἱ μὲν οὖν ἄλλοι πάντες ἐπηδῶμεν, ἐκροτοῦμεν, ἐβοῶμεν δέχεσθαι. ὁ δὲ ῥῖψαι κελεύσας ἀτίμως τὴν ἐπιστολὴν, πάντων ἔφη δεινότατον εἶναι, κεῖσθαι μὲν τὰς πόλεις, αὐτοὺς δὲ διαλέγεσθαι. καὶ ἀντεπέστειλέ γε μηδὲν δεῖν πρέσβεων, αὐτοῦ τάχιστα ἐκεῖνον ὀψομένου. οὐκοῦν τοῦτο ἦν νίκη πρὸ συμβολῆς, καὶ πρὸ μάχης τρόπαιον· ὃ συμβαίνειν ἴσμεν ἐν τοῖς γυμνικοῖς ἀγῶσιν, ὅταν τῷ πολὺ διαφέροντι φανῆναι μόνον ἀρκῇ. καὶ τὸ μὲν ἤδη τοῦ βασιλέως παρόντος ἐκεῖνον τοῦτο παθεῖν οὐ σφόδρα ἄν τις θαυμάσειε· καίτοι καὶ τοῦτο θαυμαστὸν τρέμειν τὸν εἰωθότα φοβεῖν. τὸ δὲ Κωνσταντίου μὲν γεγυμνωκότος τήνδε τὴν χώραν ὅπλων, Ἰουλιανοῦ δὲ τἀκείνου μὲν λαβόντος, ἔτι δὲ τῶν τῇδε ἀπόντος, ἤδη μηδένα Περσῶν μηδεμιᾷ πόλει προσβαλεῖν, ἀλλ' ἀπὸ ψιλῆς τῆς

προση-

προσηγορίας ἠρεμεῖν, πῶς οὐ πάντα ἀποκρύπτει θαύματα; καὶ ταυτὶ μὲν ἔγνω περὶ τῆς πρεσβείας, ὅπλων, οὐ λόγων δεῖσθαι τὰ πεπραγμένα.

LXXXI. τῶν δ' αὖ στρατιωτῶν οὓς μὲν ἐκέκτητο πρότερον πάντα ἔχειν ἡγεῖτο καλῶς· καὶ γὰρ τὰ σώματα ἔρρωντο, καὶ ταῖς μάχαις ἔχαιρον, καὶ τὰ ὅπλα αὐτοῖς τέχνης οὐ φαύλης, καὶ θεοὺς καλοῦντες ἐμάχοντο. οὓς δ' αὖ προσειλήφει καλοὺς μὲν ἑώρα καὶ μεγάλους, καὶ ὅπλα ἐπίχρυσα φέροντας, τῷ δὲ πεφευγέναι τοὺς πολεμίους πολλάκις, πάσχοντας πρὸς τὴν θέαν τῶν Περσῶν, ὅπερ ἐν ὄρεσιν Ὅμηρος ἄνθρωπον ἔφη πρὸς δράκοντα, ἢ εἰ βούλει γε, ὅπερ ἔλαφοι πρὸς κύνας. νομίσας οὖν αὐτοῖς βλάπτεσθαι τὰς ψυχὰς οὐχ ἡγεμόνων φαυλότητι μόνον, ἀλλὰ καὶ τῷ θεῶν ἄνευ πολεμεῖν, μῆνας ἐννέα ταύτην αὐτοῖς ἐκάθητο προξενῶν ῥοπήν. νομίζων καὶ πλῆθος σωμάτων, καὶ σιδήρου κράτος, καὶ ἀσπίδων ἰσχὺν, καὶ πάνθ' ἁπλῶς φλυαρίαν εἶναι, θεῶν

contineretur, id qvæso nonne omne ſuperare videtur miraculum? Atqve iſta qvidem ejus de Legatis ſententia fuit, armis ſcilicet non verbis opus nunc eſſe.

LXXXI. Milites autem qvos jam antea habuerat, omni ex parte bene ſeſe habere, exiſtimabat. Illi enim & corpore valebant, & præliis lætabantur, armisq; erant inſtructi ſatis affabre factis, Deorumq; ubi pugnandum eſſet auxilium invocabant. Illos vero qvos prioribus jungebat, corporis qvidem vidit præſtare mole, armaq; auro fulgentia ferre; eo autem qvod in fugam ab hoſtibus toties eſſent conjecti, eodem modo Perſa conſpecto eos animadvertit animo affici, qvo in montibus affici hominem dicit Homerus, Dracone ſibi oblato, vel cervi canibus conſpectis afficiuntur. Horum itaq; animas non eorum tantum qvi cum imperio iis præerant culpa, ſed ex eo etiam qvod ſine Deorum auxilio prælia inirent, ægritudinem contraxiſſe ratus, per novem menſes integros operam dedit ut illud qvaſi eis conciliaret momentum. Firmiter ſibi perſvaſum habens, & militum numerum & ferri præſtantiam, & ſcutorum robur, verbo, omnia omnino fruſtra eſſe, ſi Deos à partibus

ſuis aliqvis ſtantes non habeat. Illi itaq;,ut ſibi auxilio eſſent, efficere conatus eſt, dum haſtam tractantes manus adduxit, ut libamina qvoq; & thura attingerent: ut haberent nimirum, qvo telorum irruentibus imbribus, vota, eos avertere valentibus, facere poſſent. Cumq; ut perſvaderi ſibi iſta paterentur, verba non ſufficerent, auro in eam rem uſus eſt. Dumq; exiguum pecuniæ lucrum faceret miles, multo majus aliud una fecit, Deorum nempe favorem, à qvo belli unice fortuna pendet.

LXXXII. Ea enim Imperatoris animum non inſederat ſententia, Scythas in auxilium eſſe vocandos, vel exercitum eſſe cogendum, ipſa multitudine ſua obfuturum, & in plurimas eum conjecturum difficultates; ſed implorandam potentiorem longe Deorum manum eſſe exiſtimavit. Hos enim ſacra facientibus conciliavit auxiliatores, Martem inqvam, Erin, Bellonam, Terrorem, Metum, qvorum vel ſolus nutus in fugam convertere ſolet exercitus. Adeo ut nihil à vero alienum dicturus ſit, qvi eum ad Orontis ripas adhuc conſidentem feriiſſe jam & vulneraſſe Perſas dixerit. Non nego maximam opum vim in iſtas abſumtam fuiſſe. Verum

οὐ συμπολεμούντων. ὅπως οὖν συμπολεμοῖεν ἐποίει, πείθων τὴν ἁψομένην δόρατος δεξιὰν ἅπτεσθαι καὶ σπονδῆς καὶ λιβανωτοῦ, ὥστ' ἔχειν βελῶν φερομένων εὔχεσθαι τοῖς ταῦτα δυναμένοις κωλύειν. οὐκ ἀρκούντων δὲ τῶν λόγων χρυσὸς καὶ ἄργυρος συνέπραττεν εἰς πειθώ. καὶ διὰ κέρδους μικροῦ, μεῖζον εἶχε κέρδος ὁ στρατιώτης διὰ χρυσίου, φιλίαν θεῶν πολέμου κυρίαν.

LXXXII. Οὐ γὰρ ᾤετο δεῖν ὁ βασιλεὺς Σκύθας καλεῖν εἰς ἐπικουρίαν, οὐδὲ ὄχλον ἀθροίζειν βλάψοντα τῷ πλήθει, καὶ πολλὰς ἐμποιήσοντα τὰς ἀπορίας, ἀλλὰ τὴν πολὺ βαρυτέραν χεῖρα τὴν τῶν κρειττόνων. τούτους γὰρ ἐδίδου τοῖς θύουσι συμμάχους, τὸν Ἄρην, τὴν Ἔριν, τὴν Ἐνυὰ, τὸν δεῖμον, τὸν Φόβον, ὧν τὰ νεύματα ποιεῖ τροπάς· ὥστ' εἴ τις αὐτὸν φαίη βάλλειν Πέρσας καὶ τιτρώσκειν ἐπ' Ὀρρόντῃ διατρίβοντα, μετ' ἀληθείας ἂν λέγοι. περὶ ταύτην τὴν σπουδὴν οὐκ ἀρνοῦμαι πλοῦτον ἀνηλῶσθαι μέγαν. Καλλίων

δὲ

δὲ ἄρα ἥδε ἡ δαπάνη τῆς περὶ τὰ θέατρα καὶ τοὺς ἡνιόχους, καὶ ὅσοι τεταριχευμένοις ἀπαντῶσι θηρίοις, ὧν οὐδὲν ἐπεσπάσατο τὸν ἄνδρα τοῦτον. ὅς γε καθιζούσης αὐτὸν αὐτὸν ἀνάγκης ἐν ἱπποδρόμῳ πρὸς ἄλλοις εἶχε τὰ ὄμματα, τιμῶν ὁμοῦ τήν τε ἡμέραν καὶ τὰ αὐτοῦ, τὴν μὲν τῷ παρεῖναι, τὰ δὲ τῷ μένειν ἐπ' αὐτῶν. οὐδεμία γὰρ ἔρις, οὐδὲ ἅμιλλα, οὐδὲ κραυγὴ τὴν γνώμην μετέστησεν ἀπὸ τῶν φροντισμάτων. Ἐπεὶ καὶ ἑστιῶν ὄχλον σύμμικτον, κατὰ τὸν νόμον πίνειν ἄλλοις ἐπιτρέπων, αὐτὸς λόγους ἀνεμίγνυ τῷ πότῳ· τοσοῦτον τῆς θοίνης μετέχων, ὅσον μὴ δοκεῖν ἀπεσχῆσθαι.

præclarior longe erat facta in talia impensa, qvam in theatra, vel agitatores, vel in eos qvi cum fame efferatis bestiis pugnabant, qvarum rerum nulla Julianus delectabatur. Utpote qvi etiam tum, cum in circo eum considere necessitas cogeret, alio semper oculos habebat intentos. Et diei solennitati & curis suis ista ratione satisfaciens: illi qvidem præsentia sua, his vero dum ab iis dimoveri sese non pateretur. Nulla enim contentio, nulla pugna, nullus deniq; clamor animum ejus à gravioribus, qvibus intentus erat cogitationibus, revocabat. Siqvidem & solenne populo edens convivium, reliqvis ut vulgo fieri solebat bibendi licentiam dedit, ipse vero seria inter potandum & cogitavit & locutus est: atq; tamdiu epulo interfuit, ut eo abstinuisse non videretur.

LXXXIII. τίς γὰρ οὕτω πώποτε γαστρὸς ἐκράτησε τῶν ἐν οἰκήματι μικρῷ φιλοσοφούντων; τίς οὕτως ἄλλοτε ἄλλων ἀπέστη σιτίων, ἄλλοτε ἄλλον θεραπεύων θεὸν, τὸν Πᾶνα, τὸν Ἑρμῆν, τὴν Ἑκάτην, τὴν Ἶσιν, τῶν λοιπῶν ἕκαστον; τίς οὕτω πολλὰς ἀσιτίας μεθ' ἡδονῆς ἤνεγκε θεοῖς συνιών;

LXXXIII. Qvis enim unqvam ita ac ille ventrum coercuit, vel inter eos, qvi in exigua casa philosophiæ operam navant? qvis ita ac ipse pro temporum diversitate variis cibis abstinuit ut modo huic modo alii Deo cultum suum præstaret; Pani nimirum, Mercurio, Hecatæ, Isidi, & reliqvorum unicuivis? Qvis tot jejunia cum voluptate, ut cum Diis versari posset, instituit? Id itaq; qvod Poëtæ fin-

fingere solent, revera ei obtigit; comamq; ejus eorum aliqvis qvi cœlitus descendunt tetigit, & postqvam ultro citroqve verba qvædam essent permutata abivit. Et reliqvas qvidem ejus cum Diis conversationes commemorare nimis esset prolixum: in Casium vero montem ad Jovem Casium cum circa ipsam meridiem adscendisset, vidit Deum, eoq; viso sese erexit, & monitum ab eo accepit, cujus ope denuo sibi structas insidias evitavit.] Si itaqve fieri posset, ut homo cum Diis cœlo communi jure frueretur, cum iis omnino junctus ille jam tum fuisset, loci sibi proprii illis participem eum reddentibus. At vero cum corpus id fieri haudqvaqvam permitteret, ad eum ipsi accesserunt, qvid facto opus esset, qvidve minus, eum edocentes. Agamemnonis enim Consiliarius Nestor erat Pylius, vir canitie venerabilis, sed homo tamen. Julianus vero nemine Mortalium ad consilia habebat opus: ipsemet enim omnium mortalium maxime ad consilia mentis acie valebat, sed ab iis qvi omnia norunt monitis instruebatur. His itaq; servatoribus custodia ejus curæ erat, cumq; iis plurimum conversabatur.

ὁ γὰρ δὴ τῶν ποιητῶν λόγος ἔργον ἦν, καί τις αὐτοῦ τῆς κόμης ἥψατο τῶν ἐξ οὐρανοῦ καταβάντων, καὶ εἰπών τι καὶ ἀκούσας ᾤχετο. καὶ τὰς μὲν ἄλλας συνουσίας μακρὸν ἂν εἴη λέγειν, ἀλλ' εἰς τὸ Κάσιον ὄρος παρὰ τὸν Κάσιον ἀναβὰς Δία μεσημβρίας σταθερᾶς, εἶδέ τε τὸν θεὸν καὶ ἰδὼν ἀνέστη, καὶ συμβουλὴν ἐδέξατο δι' ἧς πάλιν διαφεύγει λόχον. Εἰ μὲν οὖν οἷόν τ' ἦν ἄνθρωπον οὐρανοῦ κοινωνῆσαι θεοῖς, μετ' ἐκείνων ἂν ἦν, αὐτῶν τῆς αὐτῶν μεταδιδόντων χώρας. τοῦ σώματος δὲ ταῦτα οὐκ ἐῶντος αὐτοὶ παρ' ἐκεῖνον ᾔεσαν, διδάσκαλοι οὗ τί δεῖ ποιεῖν καὶ τί μὴ ποιεῖν γινόμενοι. τῷ μὲν γὰρ Ἀγαμέμνονι Νέστωρ σύμβουλος ἦν ὁ Πύλιος, πάνυ μὲν γέρων, ἄνθρωπος δέ γε. τούτῳ δὲ ἀνθρώπων οὐδενὸς πρὸς ταῦτα χρεία, πάντων γὰρ ἦν ἀνθρώπων ἐν βουλαῖς ὀξύτατος, παρὰ δὲ τῶν ἅπαντα εἰδότων ἦσαν αἱ παραινέσεις. τούτοις μὲν σωτῆρσιν ἐφυλάττετο καὶ πολλὰ συνῆν.

LXXXIV. Semper vero sobrietati studens, neq; cibis non neces-

LXXXIV. νήφων δὲ συνεχῶς καὶ τὴν γαστέρα οὐ βαρύ-

ναν

νων τοῖς περιττοῖς τούτοις φορτίοις, ὥσπερ πτηνὸς διὰ τῶν πραγμάτων ἤρχετο. πρεσβείαις ἀποκρινόμενος συχναῖς ἐπὶ μιᾶς ἡμέρας, πόλεσιν ἐπιστέλλων, καὶ στρατοπέδων ἄρχουσι, πόλεων ἄρχουσι, φίλοις ἀποδημοῦσι, φίλοις ἐπιδημοῦσιν, ἀκούων ἐπιστολάς, δοκιμάζων αἰτήσεις, βραδείας ἀποφαίνων χεῖρας ταχυγράφων τῷ τάχει τῆς γλώττης. μόνος δὲ ἐκεῖνος τριῶν ἔργων εἰργάσατο σύνοδον ἀκοῆς, λόγου, γραφῆς. τῷ μὲν γὰρ ἀναγινώσκοντι τὰ ὦτα παρεῖχε, τῷ γράφοντι δὲ τὴν φωνήν, τοῖς δὲ αὐτοῦ ζητοῦσι γράμμασι τὴν δεξιάν, καὶ τὸ μηδὲν ἁμαρτεῖν πανταχοῦ προσῆν.

ſariis onerans ventrem, volucris cujusdam inſtar celerrimo volatu per negotia qvaſi ferebatur. Complures una eademq; die Legatos audiens, ad civitates litteras ſcribens, ad Militum item magiſtros, ad magiſtratus civiles, ad amicos peregre profectos, ad eos item qvi in loco erant: Epiſtolas porro audiens, litteras ſupplices examinans, lingvæ celeritate notariorum manus tanqvam nimis lentas redarguens. Imo ſolus ille tribus ſimul vacare operibus poterat, una enim & audiebat qvæ dicebantur, & ipſe dicebat, & ſcribebat. Legenti enim aures, ſcribenti vero vocem, litteris deniq; qvæ ipſius exigebant operam, manum commodabat: nec unqvam qvidqvam ſecus in omnibus iſtis committebatur.

LXXXV. τὸ μὲν οὖν ἀναπαύεσθαι τῶν διακόνων ἦν, αὐτοῦ δὲ ἐπ' ἔργον ἀπ' ἔργου μεταπηδᾶν. ὁπότε γὰρ λήξειε τοῦ διοικεῖν, ἀριστήσας ὅσον παρεῖχε ζῆν, οὐκ ἐλείπετο τῶν τεττίγων. ἀλλ' ἀφιεὶς αὐτὸν ἐπὶ τοὺς σωροὺς βιβλίων, ᾖδεν, ἕως αὐτὸν πάλιν ἐκάλει δείλης ἡ πρόνοια τῶν ὅλων. καὶ τὸ δεῖπνον μᾶλλον τῆς προτέρας τραπέζης κεκολασμένον, καὶ ὕπνος ὃς ἂν ἐκ τοσούτου γένοι-

LXXXV. Qvies igitur miniſtris qvidem ejus concedebatur, ipſe vero ab uno labore deſultabat ad alium. Cum enim publicas curas intermiſiſſet, cibumq; qvantus ad vitam tuendam reqvirebatur ſumſiſſet, nihil cicadis cedebat. Sed ſeipſum ad librorum cumulos ablegavit, atq; tamdiu cecinit, donec veſpertino tempore publicæ curæ eum denuo ab illis revocarent. Qvibus cœna ſuccedebat magis adhuc qvam prandium parca, & ſomnus qvalis illam victus tenuitatem ſeqvi par fuit. Moxq; ruſ-

rursum novi illi aderant notarii, qvi præcedentem diem in lectulis absumserant. Servi enim ejus per vices ministeria obire habebant opus, alternatimq; sibi invicem respirandi spatium faciebant. Ipse vero laborum qvidem mutabat genera, omnes tamen labores ipse solus obibat, plures qvam Proteus in negotiis expediendis assumens figuras. Idem & Sacerdotis, & Autoris librorum, & vatis, & judicis, obibat munia, publicæ istis omnibus saluti inserviens.

LXXXVI. Concusserat Neptunus magnam Thraciæ urdem: allatiq; fuerant nuntii, urbem penitus malo isti esse succubituram, nisi Deum aliqvis placaverit. Qvod cum divinus ille Princeps audiret, in medio constitutus horto, imbribusq; toto corpore patens, reliqvis sub tectis sese continentibus, & qvid ille faceret cum stupore spectantibus, atqve ad seram usqve vesperam in eo statu perdurans, Deum hac ratione placavit, dissipato qvod imminebat periculo. Ejusq; rei indices fuerunt qvi ad urbem illam profecti sunt, qvi rationem diei iniverunt qva finem terræ motus fuerat sortitus. At neq; ipsius tamen corpori qvidqvam mali intulerat imber.

το μέτρου σιτίων. καὶ πάλιν ὑπογραφεῖς ἕτεροι τὴν ἡμέραν ἐπ' εὐνῆς ἀνηλωκότες. τοῖς μὲν γὰρ διακόνοις διαδοχῆς ἔδει, καὶ παρ' ἀλλήλων εἶχον τὰς ἀναπαύσεις· ὁ δὲ εἴδη μὲν πόνων ἤμειβε, πάντα δὲ ἐπόνει μόνος, τὰς Πρωτέως μεταβολὰς ἐν τοῖς πραττομένοις παρελθών. ὁ αὐτὸς ἱερεὺς, λογογράφος, μάντις, δικαστὴς, στρατιώτης· διὰ πάντων σωτήρ.

LXXXVI. Ἔσεισε μὲν ὁ Ποσειδῶν τὴν μεγάλην ἐν Θρᾴκῃ πόλιν, ἀγγελίαι δὲ ἐφοίτων, ὡς εἰ μή τις διαλλάξει τὸν θεὸν, περιέσται τῆς πόλεως τὸ κακόν. ὁ δὲ ὡς ἤκουσε στὰς ἐν μέσῳ τῷ κήπῳ, καὶ τῷ σώματι δεχόμενος τὸν ὄμβρον, τῶν ἄλλων ὑπὸ ταῖς ὀροφαῖς ὄντων τε καὶ ὁρώντων καὶ ἐκπληττομένων, διακαρτερήσας ὁ δαιμόνιος εἰς δείλην ὀψίαν τὸν μὲν θεὸν ἐπράϋνε, τὸν δὲ κίνδυνον ἔλυσε. καὶ μετ' ἐκείνην ἰόντες ἐμήνυον λογιζόμενοι τὴν ἡμέραν ᾗ ἔληξε τὸ κινοῦν. καὶ οὐδὲ αὐτοῦ τῷ σώματι λυπηρὸν οὐδὲν ὁ ὄμβρος ἐνέβαλε.

LXXXVII.

LXXXVII. τοῦ χειμῶνος δὲ τὰς νύκτας ἐκτείνοντος, ἄνευ πολλῶν καὶ καλῶν ἑτέρων λόγων ἐπιθέμενος τοῖς βίβλοις, αἳ τὸν ἐκ Παλαιστίνης ἄνθρωπον θεόν τε καὶ Θεοῦ παῖδα ποιοῦσι, μάχῃ τε μακρᾷ καὶ ἐλέγχων ἰσχύι γέλωτα ἀποφήνας καὶ φλήναφον τὰ λεγόμενα, σοφώτερος ἐν τοῖς αὐτοῖς δέδεικτο τοῦ Τυρίου γέροντος. Ἵλεως δὲ οὗτος ὁ Τύριος εἴη, καὶ δέχοιτό γε εὐμενῶς τὸ ῥηθὲν, ὡς ἂν υἱέος ἡττώμενος.

LXXXVII. Cum autem hybernum tempus noctes extenderent longius, præter alia complura præclarissima opera, libros aggressus qvi Palæstinum hominem Deum & Dei filium faciunt, magnaq; disputatione & fortissimis argumentis, omnia qvæ in iis continentur lusus esse & nugas probare annisus; longe majoris eruditionis atq; prudentiæ apparatu adversus eos usus esse qvam Tyrius Senex visus est. Pace tamen hoc Tyrii Senis dictum esto, nec dictis ille indignetur, utpote qvi à filio fuerit superatus.

LXXXVIII. ταυτὶ τοῦ μήκους τῶν νυκτῶν ἀπολέλαυκεν ἡμῖν ὁ βασιλεὺς, ἑτέροις δὲ ἐν ταῖς τηλικαύταις τῶν ἀφροδίτης ἐμέλησεν. ὁ δὲ τοσοῦτον ἀπεῖχε τοῦ ζητεῖν εἴ που θυγάτηρ, εἰ γυνὴ καλὴ, ὥστ' εἰ μὴ θεσμῷ γάμων ἐζεύχθη παρὰ τῆς Ἥρας, ἐτελεύτα ἂν λόγῳ μόνῳ τὰς ἀνθρώπων ἐπιστάμενος μίξεις. νῦν δὲ τὴν μὲν γυναῖκα ἐπένθησεν, ἑτέρας δὲ οὔτε πρότερον οὔθ' ὕστερον ἥψατο, φύσει τε δυνάμενος σωφρονεῖν, καὶ τῆς ἐν ταῖς μαντείαις διατριβῆς συμ-

LXXXVIII. Atq; hac ratione noctibus longioribus usus Julianus fuit, cum aliis Veneris exercitia curæ iisdem esse sveverint. Contra autem ab illo tantam ababfuit ut inqvireret, si forte alicubi virgo vel nupta delitesceret formosior, ut nisi conjugii vinculis à Junone fuisset innexus, de mutuis hominum amplexibus, non alia ratione qvam ex libris sermonibusq; edoctus, moriturus fuisset. Ita vero rebus sese habentibus, legitimam qvidem luxit uxorem, aliam vero nullam sive antea, sive post, fœminam attigit: tum qvod ea ejus esset indoles, qvæ facile sibi à rebus venereis temperare posset, tum qvod id facere svaderet continuum ejus cir-

circa vaticinia ſtudium. In his enim verſabatur ita, ut & optimis qvibusqve vatum uteretur, & ipſe illius artis peritia nemini eſſet ſecundus. Adeo ut fallere vatibus neutiqvam liceret, cum ea qvæ afferebantur ſigna ipſe ſemper una oculis luſtraret. Atq; tantum in illa arte profecerat, ut eos qvoq; longiſſime antecelleret, qvi ſolam illam callebant; tam capax tamq; fœcundum ingenium Imperatori Juliano fuit. Et alia qvidem mentis aſſeqvebatur acie, ad alia vero divino qvodam excitabatur inſtinctu. Atq; inde eſt qvod iis qvoq; Provincias regendas permiſerit, qvibus minime permiſſurum eſſe omnes putabant: ex Deorum ſuffragiô & permittens eas & non permittens.

LXXXIX. Qvam ſincero autem affectu Imperium fuerit proſecutus, qvamq; illius commoda propriis ſuis longiſſime antepoſuerit, ſæpe qvidem patuit, clariſſime vero ex his, qvæ nunc dicam, eluceſcet. Nimirum cum de matrimonio ineundo familiares ejus eum compellarent, ut liberos gigneret, Imperii futuros hæredes; hujus ipſius rei metu ſeſe nuptias differre dixit; ne ſcilicet forte malo ingenio præditi, & in Imperio tamen pro more recepto ſibi ſuccedentes, ab iis, aliqvid

παρακαλέσης. ἐν αἷς διῆγε, μαντεῶν τε τοῖς ἀρίστοις χρώμενος, αὐτός τε ὢν οὐδαμῶς ἐν τῇ τέχνῃ δεύτερος. ὡς δὲ μηδ' ἐξεῖναι τοῖς μάντεσι παρακρούεσθαι, συνεξεταζόντων τὰ δεικνύμενα τῶν ὀφθαλμῶν ἐκείνου· καί που καὶ τῶν ἐν τούτῳ ἐπισταμένων ἀπῆλθε κρατῶν, οὕτως ἀρεία τε καὶ πάμφορος ἡ ψυχὴ τῷ βασιλεῖ. καὶ τὰ μὲν εὕρισκε τῇ φρονήσει, περὶ δὲ τῶν ἐκινοῦτο τοῖς κρείττοσιν. ἐντεῦθεν οἷς τε οὐκ ἐδόκει δώσειν ἀρχὴν ἔδωκεν· οἷς δὲ ἐνομίζετο δώσειν οὐκ ἔδωκε, ψήφῳ θεῶν καὶ διδοὺς καὶ μὴ διδούς.

LXXXIX. ἀλλὰ μὴν ὡς γνήσιος ἦν κηδεμὼν τῆς ἀρχῆς, καὶ ὡς τἀκείνης ἦγε περὶ τῶν ἑαυτοῦ πολλαχόθεν μὲν δεδήλωται, σαφέστερον δ' ἂν ὧδι γένοιτο. παρακαλούμενος γὰρ ἐπὶ γάμον παρὰ τῶν ἐπιτηδείων ὅπως παῖδας φυτεύσειε κληρονόμους τῆς ἀρχῆς, τοῦτ' αὐτὸ δεδιὼς ἔφη μέλλειν μὴ κακοὶ φύντες νόμῳ παραλαβόντες διαφθείρωσι τὰ πράγματα, τὸ τοῦ Φαέθοντος παθόντες. οὕτω

τὴν

τὴν ἀπαιδίαν τὴν αὐτοῦ τῆς εἰς τὰς πόλεις λύμης κουφοτέραν ἔκρινεν.

Phaethonti paſſis ſimile, detrimentum reſpublica acciperet. Ita nimirum orbitatem ſuam clade, à qva urbibus metuebat, tolerabiliorem eſſe judicavit.

XC. Οὐ τοίνυν οὐδὲ τὸν περὶ τὰς δίκας πόνον, ὡς ἂν εἰς τοσαῦτα μέρη τὴν ψυχὴν διανέμων ἔφευγεν. ἀλλὰ καὶ τοῖς δικάσαι δεινοτάτοις καὶ πάντων ἀδωροτάτοις ὑπάρχοις ἔχων ἀφεῖναι τὸν περὶ ταῦτα μόχθον. ὅμως ἕνα καὶ αὐτὸν τῶν δικαζόντων ἀπέφηνε, καὶ πρὸς τὸν ἆθλον ἀπέδυ, πλὴν εἴ τις ἐπιλαμβάνοιτο τοῦ ῥήματος, φάσκων οὐκ ἆθλον, ἀλλὰ καὶ ῥᾳστώνην αὐτῷ καὶ παιδιὰν γενέσθαι τὰς δίκας· οὕτως ἀπεκρούετο μὲν εὐχερῶς τῶν συνηγόρων τὰς ἀπάτας, τὸ δὲ ἐν ἑκάστῳ δίκαιον τῆς γνώμης ᾕρει ἀμυθήτῳ τάχει, λόγοις λόγους κρίνων ἀληθέσι ψευδεῖς, καὶ νόμοις νικῶν σοφίσματα. καὶ οὐ τοῖς μὲν πλουτοῦσιν ἠναντιοῦτο καὶ δίκαια λέγουσι, μετὰ δὲ τῶν πενομένων καὶ ἀναισχυντούντων ἦν, ὡς ἄν τις τοῖς μὲν φθονῶν τῆς τύχης, πρὸς δὲ τοὺς ἐλέῳ και-

XC. Jam vero ne eum qvidem, qvi in judiciis exercendis eſt devorandus, laborem, utpote qvi in tot partes mentem qvaſi divellat, refugit. Sed licet vel maxime judiciis exercendis aptiſſimis, nulliſq; donis ſeſe corrumpi unqvam paſſuris Præfectis prætorio moleſtias, qvas illa reqvirunt, poſſet permittere, ipſe tamen inter Judices etiam ſibi locum aliqvem fecit, veſtibuſq; qvaſi depoſitis certamini atq; labori ſe paravit. Niſi forte vocem hanc parum aptam eſſe aliqvis judicans, non laborem, ſed animi remiſſionem & luſum judicia ei fuiſſe dixerit. Adeo nimirum apte advocatorum diſſipabat fraudes, incredibiliq; mentis celeritate qvod juſtum in qvaq; re eſſet eligebat, verbis verba, veris nimirum falſa comparans: legibuſq; revincens evidentibus, factos ab advocatis fucos. Et opibus qvidem florentibus non ſemper, juſta licet etiam dicerent, contrarius fuit, pauperibus impudenter in foro ſeſe gerentibus patrocinatus: qvod faceret qvi horum invidens fortunæ, intempeſtiva miſericordia adver-

 ſum

ſum hoſce utitur. Verum plane abſtracta à partibus mente, ſecundum ipſius rei qvæ agebatur conditionem ſententiam dicebat. Ita ut ſæpe contingeret victorem divitem, victum vero pauperem ab eo diſcedere.

XCI. Et erat qvidem in ejus poteſtate, contra qvam leges ſvaderent agere, neq; enim ideo ipſe in jus vocari, & ad poenam ſuſtinendam adigi potuiſſet. Adeo tamen, magis etiam ſtricte, qvam inferioris ſortis judices, judiciorum ſtatutis inhærendum eſſe exiſtimavit, ut cum aliqvis eorum, qvi ob alias improbitates ipſi erat inviſus, ſuppoſititiis litteris juſtitiæ vim inferret; eum qvidem id non lateret: Cum tamen ille, cui injuria eo ipſo fiebat, nihil haberet qvod contra litteras iſtas exciperet, viciſſe cauſam eum pronunciavit, qvem iniq; agere ipſi manifeſte conſtabat. Addidit tamen, ſe qvidem minime malas ejus artes latere, ſuffragium tamen, legi qvæ ita jubebat parentem, ſeſe illi dare, iniqve utut agenti, cum ille qvi læſus ſit nihil contradicat. Majori itaqve mœrore perculſus qvi vicerat, qvam qvi victus fuerat abivit, hoc qvidem bonorum, illo vero famæ detrimentum patiente. Sicqve viam invenit ille, qva & legem ſervaret immotam, & ſceleris reum pœna afficeret.

ρὸν οὐκ ἔχοντι χρώματος. ἀλλ' ἀφιστὰς τὴν γνώμην τῶν ἀγωνιζομένων, τῇ φύσει τῶν πραγμάτων προσῆγε τὴν κρίσιν. ὥστ' ἀπῆλθε ποτὲ καὶ πλούσιος νενικηκὼς καὶ πένης ἡττημένος.

XCI. καὶ εἶχε μὲν εἴπερ ἐβούλετο παραβαίνειν τοὺς νόμους, καὶ οὐκ ἔμελλεν εἰς δικαστήριον εἰσαχθεὶς δώσειν δίκην. οὕτω δὲ ἀκριβέστερον τῶν σμικροτάτων δικαστῶν ᾤετο δεῖν τοῖς κειμένοις ἐπὶ τῶν κρίσεων ἐμμένειν, ὥστε τινὸς τῶν διὰ τὴν ἄλλην ἀδικίαν ὑπ' αὐτοῦ μισουμένων γράμμασι πεπλασμένοις βιαζομένου τὸ δίκαιον, ᾔσθετο μέν. τοῦ δὲ ἀδικουμένου γράφεσθαι τὸ γράμμα οὐκ ἔχοντος, ἐκέλευε τὸν ἀδικοῦντα νικᾶν. ἐπειπὼν ὡς οὐκ ἀγνοήσειε μὲν τὴν κακοτεχνίαν, ἡσυχάζοντος δὲ τοῦ βεβλαμμένου τῷ νόμῳ δουλεύων διδοίη τὴν ψῆφον τῷ κεκακουργηκότι. ὥστε μετὰ μείζονος ἀπῄει λύπης ὁ νενικηκὼς τοῦ νενικημένου, ὁ μὲν εἰς κτῆσιν, ὁ δὲ εἰς δόξαν ζημιωθείς. οὕτως εὗρε μήτε τὸν νόμον κινῆσαι, καὶ τὸν ἀδικοῦντα κολάσαι.

XCII.

XCII. ἀνεωγμένου δὲ τοῦ βασιλέως δικαστηρίου, καὶ πᾶσιν οὔσης ἐξουσίας ἐκεῖσε καταφυγεῖν, πάντες ὅσοι δι' ἰσχύος ἀδίκου τὰ τῶν ἀσθενεστέρων εἶχον, οἱ μὲν ἀναιδῶς ἁρπάσαντες, οἱ δὲ ἐν πράσεως σχήματι, οἱ μὲν ἐγκαλοῦσιν, οἱ δὲ καὶ σιωπῶσιν, ἀποδώσοντες προσῄεσαν, φθάνοντες τὰς κρίσεις τῷ φόβῳ, καὶ δικαστὴς ἦν αὐτὸς αὑτῷ τῶν ἠδικηκότων ἕκαστος. ὥσθ' ὅπερ ἐφ' Ἡρακλέους γενέσθαι φασὶ μετὰ ἐπειδὴ γῆς ἢ θαλάττης πάσχοντας κακῶς, ἐκεῖνον καὶ ἀπόντα καλεῖν, καὶ τοὔνομα πρὸς ἐπικουρίαν ἀρκεῖν, τοῦτο καὶ τὴν τοῦδε προσηγορίαν δεδυνημένην ἴσμεν. καὶ πόλεις καὶ κῶμαι, καὶ ἀγοραὶ, καὶ οἰκίαι, καὶ ἤπειροι καὶ νῆσοι, καὶ νέοι καὶ γέροντες, καὶ ἄνδρες καὶ γυναῖκες τῷ τὸν δεῖνα βασιλεύειν λέγειν μετὰ λυποῦντας ἀπεωθοῦντο, καὶ χεῖρα πρὸς πληγὴν ἕτοιμον τὸ ῥῆμα τοῦτο συνέστειλε πολλάκις.

XCII. Cum autem Imperatoris aperiretur tribunal, omnibusq; ad illud confugiendi concederetur facultas; omnes ii qvi violente erepta imbecillioribus tenebant bona: (qvæ alii qvidem ad ſe impudenter rapuerant, alii emtionis ſpecie ademerant, partim qvidem contradicentibus & litem moventibus, partim ſilentio id ferentibus poſſeſſoribus) reddituri ea accedebant ad illos. Metu enim impulſi judicum ſententiam prævertebant, ſibiq; ipſi eorum qvivis ob malefacta erat judex. Atqve adeo idem qvod de Hercule ferunt, qvod ſcilicet ubiq; terrarum mariumq; male afflicti abſentem etiam invocaverint, ejusq; ſolum nomen ſubſidio iis fuerit, hujus qvoq; nomen præſtitiſſe novimus. Urbesq; pariter ac vici, plateæ cum domibus, continens terra & inſulæ, ſenes & juvenes, viri & fœminæ, ſimulac Julianum rerum ſumma potiri dicerent, omnes à ſe qvi ægre illis facerent repellebant: Solumq; iſtud verbũ manum, ad plagam inferendam jam paratam, ſæpiſſime cohibuit.

XCIII. ἐδέξατο δὴ τὸ δικαστήριον ἐκεῖνο καὶ πόλεις ὑπὲρ πρωτείων ἀμφισβητούσας, αἳ τῶν ἐν Συρίᾳ μετὰ τὴν ἡμετέραν μέγισται. κάλλει δὲ θατέρας πλέον, ἅτε

XCIII. In illo tribunali urbium qvoq; acta cauſa fuit, qvæ de primatu inter ſeſe certabant, univerſæ Syriæ poſt noſtram ampliſſimarum. Superabat autem elegantia alteram ex illis altera, utpote qvæ

mari vicino etiam gauderet. Cum vero multi ea de re instituti essent sermones, atqve ii qvi hujus causam agebant, tum alia complura, ad elegantiam maxime ejus spectantia, tum imprimis civis cujusdam sui sapientiam allegassent: ii vero qvi mediterraneæ urbi patrocinabantur, hospitis pariter & civis (celebrassent virtutem), qvorum ille urbem hanc sibi delegerit ut Philosophiæ in ea vacaret, hic vero eum una cum discipulis omni humanitatis genere prosequeretur; Julianus, eo qvi ex lapidibus consurgit splendore utramqve sibi habere jusso, viros vero inter se contendens, illi ex urbibus istis potiores honores detulit, qvæ hac ex parte alteram vincebat. Talem autem sententiam ferens, nonne ad virtutis studium efficacissime incitabat urbes, nullum scilicet ei qvæ ex rebus inanimatis nascitur præstantiæ pretium statuens, ac si nihil ea apud idoneum judicem prærogativæ sibi vindicare posset.

καὶ τὴν θάλατταν καρπουμένην. λόγων δὲ μακρῶν εἰρημένων, καὶ τῶν μὲν ἄλλα τε διεξελθόντων ἃ τῆς ὥρας ἦν, καὶ πολίτου τινὸς σοφίαν, τῶν δὲ ἐν μεσογείᾳ ξένου τε καὶ πολίτου, τοῦ μὲν ταύτην προκρίναντος ἐμφιλοσοφεῖν, τοῦ δὲ ἐκεῖνον δὲ καὶ τοὺς ἀκολουθοῦντας ἐκείνῳ πανταχόθεν ἀσμένως δεξαμένου, τὴν μὲν τῶν λίθων αὐγὴν χαίρειν ἀμφοτέροις ἀφεὶς, ἄνδρας δὲ ἀλλήλοις παραθεὶς, προτέραν ἐποίησε τῇ τιμῇ τὴν τούτοις κρατοῦσαν. ταυτὶ δὲ ψηφισάμενος ἆρ' οὐ πρὸς ἀρετὴν παρεκάλει τὰς πόλεις, ἀμελήσας τοῦ τῶν ἀψύχων κάλλους, ὡς οὐ δυναμένου φέρειν παρὰ κριτῇ σπουδαίῳ πλεονεξίαν;

XCIV. Cum autem paulo ante qvam popularis fuerit in templis meminerim, alia qvædam nunc dicere habeo, istis haud paulo majora. Qvod nimirum tum qvoq; cum judicia exercebat, maxime tam ergaOratores, qvam ergo eos pro qvibus illi laborabant fuerit

XCIV. ἄρτι μὲν οὖν τῆς ἐν τοῖς ἱεροῖς ἐμεμνήμην κοινότητος, νῦν δὲ ἔχω τι μεῖζον εἰπεῖν. ὅτι καὶ δικάζων πλείστῳ τούτῳ πρός τε τοὺς ῥήτορας, καὶ πρὸς ἐκείνους ἂν οἱ ῥήτορες προσέκαμνον, ἐχρῆ-

τὸ οὐδεὶς ἐξουσίαν καὶ βοῆς ἀμετρίᾳ καὶ χειρὸς ἀνασείσει, καὶ πᾶσι σχήμασι, καὶ τοῖς εἰς ἀλλήλους σκώμμασι, καὶ οἷς ὅλως ἑκάτεροι κρατήσειν ἐπίστευον. καὶ πολὺ πρὸς ἑκάτερον ὦ ἐπῇρε. τοῦτο μὲν καὶ πρὸς ἅπαντας, οὐ μόνον τοὺς ῥήτορας. νῦν δὴ πρῶτον δεχομένοις ὑπὸ τοῦ κρατοῦντος δοθὲν ῥῆμα, ἴυγγος δυνατώτερον εἰς εὔνοιαν. οὐ γὰρ τοὺς φόβους καὶ τὰς σιγὰς, καὶ τὸ εἴσω τὴν χεῖρα ἔχειν, καὶ τὸ κύπτειν εἰς γῆν, καὶ τὸ βλέπειν εἰς τὸ ὑπόδημα μᾶλλον ἢ τὸ πρόσωπον, καὶ τὸ δούλους ἀντ' ἐλευθέρων ὁρᾶσθαι καὶ τοῖς λεγομένοις καὶ τοῖς πραττομένοις, οὐ ταῦτα ἡγεῖτο τὴν βασιλείαν αὔξειν, ἀλλὰ τὸ μηδένα τῶν ἐκείνῳ συγγινομένων ἢ αὐτὸν ἔχειν μᾶλλον τὰ ἐκεῖνα θαυμάσαι. Ἐπεὶ καὶ τὴν ἁλουργῆ χλαμύδα φέρων, ἣν οὐκ ἦν βασιλεύοντα μὴ φορεῖν, ὡς οὐδὲν τῶν ἄλλων διαφέρουσαν ἔφερεν.

popularis. Licentiam faciens & exclamandi vehementius, & manus jactandi, omnesq; adhibendi corporis motus, imo & dicteriis adversus se invicem utendi, nihil deniq; non faciendi, qvo vincere sese causam posse confiderent. Sæpe præterea amici erga utrumqve utebatur compellatione: atqve eam qvidem non erga Oratores tantum, sed erga qvemcunqve etiam alium adhibebat: verbum, tum demum ab Imperante de subditis usurpatum, magis qvam ullæ aliæ illecebræ ad amorem conciliandum idoneum. Non enim à terroribus, atq; silentiis, defixis item in terram oculis, calceosq; potius qvam faciem intuentibus, vel ab eo qvod servi magis qvam ingenui, & dictis & factis, homines viderentur, non inqvam ab his aliqvod majestati accedere incrementum existimabat. Sed inde potius, si nemo eorum qvi ad ipsum aceedebant, majorem causam inveniret ista, qvam ipsum eum suspiciendi. Qvandoqvidem purpuram qvoqve gestans, qvem vestitum Augusto deponere nefas erat, ita tamen eam gestavit, ac si nihil aliis vestimentis excellentius in illa esset.

XCV. οὐκ οὖν αὐτὴν περιεσκόπει φορῶν, οὐδὲ ἐβασάνιζε βαφὴν, οὐδὲ βελτίω λαβὼν, ἡ-

XCV. Non itaq; ea indutus seipsum inspiciebat freqventius, nec colorem examinabat curiosius; nec meliorem se propterea

esse

esse putabat, si ille melior esset, nec optimum si ille esset optimus: neq; coloris vivacitate imperii felicitatem metiebatur, sed illam rem tinctorum sartorumq; penitus permittebat arbitrio. Ipse vero Imperii magnificentiam, in mentis inclinatione, nataq; inde urbium felicitate collocabat, atq; his ipsis suum qvoq; incrementa capere censebat splendorem. Aureum qvoq; qvod caput circumdat retinuit diadema, Diis ita volentibus. Etenim id qvoq; Deorum esse puto, ut norint qvam ille vice plus una de auro à capite suo amovendo cogitaverit: verum superior aliqva id prohibebat potestas.

γεῖτο γεγονέναι βελτίων, οὐδὲ τὴν ἀρίστην ἄριστος, οὐδὲ τῇ τῆς χρόας ὑπερβολῇ τῆς ἀρχῆς τὴν εὐδαιμονίαν ἐμέτρει, ἀλλ' ἐκεῖνο μὲν ἠφίει βαφεῦσι καὶ ὑφάνταις, ὅ, τι βούλοιντο δρᾶν. αὐτὸς δὲ ἐν τῇ τῆς φρονήσεως φορᾷ, καὶ τῇ τῶν πόλεων ἐκεῖθεν ὠφελείᾳ ὑψηλήν τε ᾤετο τὴν βασιλείαν, καὶ διὰ τούτων εἶναι λαμπρότερος. ἔμεινε δὲ καὶ ὁ χρυσὸς περὶ τῇ κεφαλῇ θεῶν οὕτω γνόντων, διὸ θεῶν οἶμαι, καὶ τοῦτο εἰδέναι, ὡς ἐκεῖνος οὐκ ὀλιγάκις ὥρμησε ἄχρυσον ποιῆσαι τὴν κεφαλήν, ἀλλ' ἦν ἀμείνων ὁ κωλύων.

XCVI. Istud autem aurum coronas aureas mihi in mentem revocat, qvas per Legatos qvosdam mittere urbes solebant, qvæ invicem pondere illarum certabant, adeo ut mille aliæ stateras, bis mille aliæ, plus etiam ab aliis missæ coronæ pondere suo æqvarent. Qvem ille excessum improbans, satis gnarus tantam summam sine difficultate corrogari non posse, legem tulit, ne missarum coronarum ulla septuaginta stateras superaret pondere, præcipientem: honorem esse censens eundem, qvodcunq; fuerit coronarum pondus: amari autem esse

XCVI. ὁ χρυσὸς δὲ οὗτος ἀνέμνησέ με χρυσῶν στεφάνων, οὓς αἱ μὲν πόλεις ἔπεμπον διὰ πρεσβέων, ἀλλήλας ὑπερβάλλουσαι τῷ σταθμῷ, χιλίων οὗτος στατήρων, δισχιλίων δὲ ἐκεῖνος, τούτων ὁ παρ' ἑτέρων ἕλκων πλεῖον. ὁ δὲ ἐπιτιμήσας τῷ μεγέθει, σαφῶς εἰδὼς, ὡς οὐκ ἄνευ πόνου τὰ τοιαῦτα συλλέγοιτο, νομοθετεῖ τὸν στέφανον ἀπὸ στατήρων ἑβδομήκοντα φοιτᾶν, τὴν μὲν τιμὴν ἴσην νομίζων ἑκάτερου δύνα-

σθαι,

ϑαι, φιλοχρημάτου δὲ εἶναι κέρδη ζητεῖν ἐν τιμῶν σχήματι. καὶ τούτους οἱ κομίζοντες τοὺς νόμους καὶ πολλὰ ἕτερα γράμματα, τὰ μὲν οὐ χείρω, τὰ δὲ καὶ βελτίω, τοσοῦτον ἀπεῖχον τὸν μισθὸν ἐπὶ τοιούτοις αἰτεῖν, ὥσθ᾽ ἑκόντων διδόντων οὐ προσίεντο. τοσοῦτος ἐπῆν κίνδυνος τοῖς οὐ καλοῖς λήμμασι. καὶ ἦν δῆλον ὡς εἰληφότι λαθεῖν οὐκ ἔσται, καὶ δοῦναι δίκην ἀνάγκη. οὕτως ἀγαθοῦ βασιλέως οὐ κατῃσχύνετο δόξα τῇ τῶν ὑπηρετούντων κακίᾳ.

existimans, honorum prætextu lucrum venari. Tales autem leges, imo & alia edicta vel non minus vel etiam longe magis proficua qvicunq; ad civitates perferebant, adeo mercedem navatæ in perferendo operæ non exigebant, ut ultro etiam oblatam non admiserint. Tantum eos qvi dona cum aliqva turpitudinis specie conjuncta, sumebant, manebat periculum: omnibusq; constabat, qvod sumsissent haud fore occultum, nec pœnas qvas sumendo meruissent, sese effugere ulla ratione posse. Sic igitur optimi Imperatoris gloria servorum malitia non fuit obscurata.

XCVII. Καὶ ὁ μὲν ἐν τούτοις ἦν, βοὴ δ᾽ ἐξαίφνης ἱπποδρόμῳ δήμου πεινῶντος, ὡς τῆς μὲν γῆς ὑπὸ τῶν ἄστρων ἠδικημένης, τῆς πόλεως δὲ ὑπὸ τῶν εὐπόρων, οὐ φερόντων εἰς μέσον χρονίου συλλογῆς θησαυροὺς, ἀλλὰ τοῦ σίτου τὰς τιμὰς συνιστάντων. συγκαλέσας δὲ γεωργοὺς, καὶ χειροτέχνας, καὶ καπήλους, καὶ πάντων ἁπλῶς τιμητὰς ὠνίων, ἀναγκάζας νόμῳ σωφρονεῖν. καὶ πρῶτος αὐτὸς ἀκολουθήσας τῷ νόμῳ τοὺς αὐτοῦ πυροὺς εἰς ἀγορὰν ἐνεγ-

XCVII. Atq; istiusmodi qvidem rebus ille occupabatur, cum subitus exoriretur in circo clamor, ob famem qva populus premebatur: terra nimirum cœli, urbe vero opulentiorum injuriis afflicta, utpote qvi, qvos longo tempore in horrea congesserant thesauros, proferre nollent, sed annonæ caritatem inducerent. Convocavit itaq; ille & agricolas & opifices, & dardanarios, verbo, omnes eos in qvorum manibus erat pretia rebus statuere, legemq; iis tulit qva moderate ea exigere jubebantur. Ipseq; legis observandæ faciens initium, suas fruges in forum advehi (ptetioq; stat[u]to vendi)

vendi) jussit. Cum tamen nihilominus adversari legi suæ Curiam atq; ejus qvidem frugibus uti, proprias vero suas abscondere animadverteret; eorum forte aliqvis, qvi qvid gestum tum fuerit ignorat, de hastis gladiisq; igneqve & mari sese auditurum putabit, (qvibus ad puniendum hoc facinus ille fuerit usus.) Sane enim talia meruisse videntur qvi bellum Principi indicunt. Bellum autem, utut sine armis gestum, omnino erat, in iis qvæ factu non erant difficilia, obniti, & dissentire in iis in qvibus consensum præstare esset expeditum, & qvæ ille summo studio sancire fuisset annisus, omni adhibita arte irrita reddere.

κῶν· ἐπειδὴ τῷ νόμῳ μαχομένην ᾔσθετο τὴν βουλὴν, καὶ τοῖς μὲν αὐτοῦ χρωμένην, τὰ δὲ αὐτῆς κατακρύπτουσαν· οἴεταί τις ἀκοῦσαι τῶν οὐκ ἐπισταμένων τὰ τότε δόρυ, καὶ ξίφος, καὶ πῦρ, καὶ θάλατταν. ταῦτα γὰρ ὀφείλειν δοκοῦσιν οἱ τῶν ὑπηκόων πολεμοῦντες τῷ βασιλεῖ· καὶ γὰρ οὗτος ἄνευ ὅπλων πόλεμος, ἐξεπίτηδες ἀπειθεῖν, καὶ παρὸν συνᾴδειν διαφωνεῖν, καὶ ἃ κυροῦν ἐκεῖνος ἐσπούδακε, πάσῃ τῇ τέχνῃ ποιεῖν ἄκυρα.

XCVIII. Atq; adeo omnino illas, illisq; etiam graviores, id qvod in imperio obtinet jus, sancivit pœnas: aliusq; Princeps haud dubie fulminis instar in eos, qvi hac ex parte offenderant, irruisset. Julianus vero qvi & alias nunqvam fræna iræ laxabat, & tunc conspicuam imprimis in hunc affectum reportabat victoriam, promeritas iis pœnas condonavit, carcerisq; nomine potius qvam vinculis eos punivit. Domi itaq; suæ Curialium nemo esse permissus est, (atqve hæc omnis fuit qvam infligi illis jussit pœna,) verùm & huic tã exiguæ tamq; levi pœnæ ne noctẽ qvidem supervenire passus est, sed

XCVIII. τὸ μὲν οὖν τῆς ἀρχῆς δίκαιον καὶ ταῦτα εἰσηγεῖτο, καὶ τούτων χαλεπώτερα. καὶ πάντως ἂν ἄλλος σκηπτοῦ δίκην ἐπὶ τοὺς ὑβρικότας ἠνέχθη. ὁ δὲ πανταχοῦ τε τὸν θυμὸν ἀνέχων, καὶ τότε δὴ διαφερόντως νενικηκὼς, τὰς μὲν προσηκούσας τιμωρίας ἀφῆκε, δεσμωτηρίου δὲ ὀνόματι μᾶλλον ἢ δεσμῷ τὴν δίκην ἐπράξατο. οὐκοῦν εἴσω θυρῶν ἐγένετο τῶν πολιτευομένων οὐδείς· ἀλλ' οὐδὲ νὺξ ἐπεγένετο τῷ βραχεῖ τούτῳ καὶ κούφῳ, ἀλλ' ὀλίγον τὸ μέσον ἑκατέρων τῶν διακόνων οἱ μὲν ἦγον ἐκεῖ-

ἐκεῖσε, οἱ δὲ ἀπήλλαττον. καὶ οἱ μὲν ἐδείπνουν τε καὶ κάθευδον, ὁ δὲ οὐδέτερον. οἱ μὲν γὰρ οἷς οὐκ ἐπεπόνθεσαν ἔχαιρον, ὁ δὲ οἷς ἐπεπόνθεσαν ἤλγει. καὶ τοῦτο ἔφη μέγιστον ἠδικῆσθαι παρὰ τῆς πόλεως, τὸ τοιαύτην δίκην ἀναγκασθῆναι λαβεῖν. οὕτω τοῦτο, καίτοι σμικρότατον ὄν, μέγιστόν τε ἡγεῖτο, καὶ οὐ τοὺς αὐτοῦ τρόπους ἐκβαῖνον. καὶ οὐκ ἀνέμεινε τῶν φίλων τινὰ μέμψασθαι τὸ πεπραγμένον, ἀλλ' αὐτὸς ᾐτιᾶτο τὸ ἔργον, οὐχ ὡς εἰς ἀναμαρτήτους οἶμαι γεγενημένον, ἀλλ' ὡς αὐτῷ προσῆκον μηδ' ἐπ' ἀδικήμασιν εἴς γε βουλὴν τῶν τοιούτων τι ποιεῖν.

XCIX. μικρὸν γοῦν ὕστερον ἑτέρων τῇ πόλει μειζόνων τετολμημένων, καὶ γὰρ εἰ περὶ πατρίδος οἱ λόγοι τῆς γε ἀληθείας οὐδὲν πρεσβύτερον, τὰς τῶν δυναστευόντων τιμωρίας ὑπερβὰς ἐπὶ τὴν τοῦ ῥήτορος ἧκε. καὶ παρὸν στρεβλῶσαι καὶ ἀποκτεῖναι λόγῳ τὴν πόλιν ἀμύνεται. ταὐτὸν οἶμαι

perqvam exiguum temporis spatium inter eos, qvi isthuc illos deduxerant, & eos qvi liberos iterum illos dimittebant, ministros intercessit Atq; Curiales qvidem & cibum sumserunt & somno indulserunt, qvorum neutrum fecit Julianus. Illi enim qvod graviora non essent passi gaudebant, hic vero qvod vel hæc passa essent dolebat. Atq; eam maximam urbis adversum se esse dixit offensionem, qvod talem pœnam exigere ab ea fuerit coactus. Adeo nimirum hoc qvoqve, tam licet exiguum, magnum tamen esse putavit, & à moribus suis alienum. Nec expectavit donec amicorum nonnemo illud factum suum reprehenderet, sed ipse illud improbavit, non ideo, ut ego qvidem arbitror, qvod in insontes eos id fuerit admissum, sed qvod decere se arbitraretur in curiam ne ob crimina qvidem tale aliqvid statuere.

XCIX. Cum itaq; paulo post majus etiam facinus ausa urbs nostra esset, (de patria enim licet mihi sit sermo, nihil tamen veritate antiqvius habendum duco,) nulla proceribus illata pœna, Rhetorem tantum punivit. Cumq; tormentis & cædibus ipsi liceret agere, oratione tantum ultus est urbem. Eundem scilicet antea qvoqve

qve in Romanum civem ſe geſſerat, ſimile qvippiam facere auſum, ob qvod, ſi aliud nihil, bonorum ſuorum ſaltem meruiſſet jacturam: qvem tamen Julianus bonis ſuis non exuit, ſed epiſtolarum ſuarum telis qvaſi confecit. Verum adeo licet ad cædes tardum, denuo tamen obtruncare milites decem iniverunt conſilium, idq; ut exeqverentur, diem expectarunt, qvo milites in campo erant exercendi. Ebrietas vero opportune interveniens, ante tempus totam illam rem manifeſtam fecit, & cantilenis proditum fuit, qvod hactenus latuerat. Forte itaqve mirabitur aliqvis, qvomodo factum ſit, qvod ille mitis adeo & placidus, & pœnas modo nullas omnino, modo criminibus inferiores exigens, ſemper qvosdam inter ſubditos infenſos ſibi habuerit. At hujus rei cauſam tum ego exponam, ubi ad luctuoſiſſimæ cædis ejus commemorationem pervenero. Jam vero nonnihil etiam de ejus familiaribus erit dicendum.

καὶ πρῶτον πεποιηκὼς πρὸς ἄνδρα Ῥωμαῖον θρασυνάμενόν τι τοιοῦτο, ἐφ' ᾧ δικαίως ἄν, εἰ καὶ μηδὲν ἕτερον, ἐξέπεσε τῶν ὄντων· ὁ δὲ τῆς μὲν οὐσίας οὐκ ἀπεστέρησε, βέλει δὲ αὐτὸν ἔβαλεν ἐπιστολῶν. ἀλλ' ὅμως τὸν οὕτω βραδὺν εἰς φόνον, πάλιν ἐβούλευσαν ὁπλῖται δέκα κτεῖναι, καὶ μελέτης τῶν τακτικῶν ἀνέμενον ἡμέραν. μέθη δὲ εὖ ποιοῦσα προλαβοῦσα τὸν καιρὸν πάντα ἐξήλεγξε, καὶ τὸ τέως λανθάνον ᾔδετο. θαυμάζει τις οὖν ἴσως, εἰ πρᾶος καὶ ἥμερος, καὶ δίκας τὰς μὲν οὐ λαμβάνων, τὰς δὲ ἐλάττους τῶν τεταγμένων, εἶχεν ἀεί τινας ἐν τοῖς ἀρχομένοις δυσμενεῖς. Ἐγὼ δὲ τούτου τὴν αἰτίαν ἐν τῇ μνήμῃ τῆς ὀδυνηρᾶς ἐμοὶ τελευτῆς φράσω. νῦν δ' ἄξιον εἰπεῖν περὶ τῶν συνήθων τῶν ἐκείνου τοσοῦτον.

C. Nimirum eorum qvibus utebatur familiariter, alii Viri boni erant, alii tales eſſe videbantur, ſed non erant. Atq; illos qvidem nihil omnino unqvam mutavit, hos vero tempus qvales eſſent arguit. Poſtqvam enim ad eum ſo-

C. ὅτι τῶν ἐκείνῳ γινομένων συνήθων οἱ μὲν ἦσάν τε ἀγαθοί, οἱ δὲ ἐδόκουν μέν, ἦσαν δὲ οὐ τοιοῦτοι. Καὶ τοὺς μὲν τῶν πάντων οὐδὲν μετέβαλε, τοὺς δὲ ὁ χρόνος διήλεγξεν. ὡς γὰρ ἐλά-

βετο

βετο τῆς βασιλείας καθαρῶς, καὶ κύριος κατέστη τῶν τε θησαυρῶν, καὶ τῶν ἄλλων ὅσα τὸν πλοῦτον ποιεῖ τὸν βασιλέως· οἱ μὲν προῖκά τε αὐτῷ συνῆσαν, καὶ οὐκ ἐπόιουν τὰ αὐτῶν μείζω ταῖς παρ' ἐκείνου εἰσόδοις, ἀλλ' ἱκανὸν ἡγοῦντο κέρδος φιλεῖν τε καὶ φιλεῖσθαι, καὶ τὸν αὐτῶν ἐρώμενον ἐρᾶν, ἄρχοντά τε τὴν τηλικαύτην ἀρχὴν, καὶ σὺν ἐπιστήμῃ. καὶ πολλάκις γε αὐτοῦ κελεύοντος λαμβάνειν, καὶ νὴ Δία γε καὶ δεομένου γῆν, ἵππους, οἰκίαν, ἀργύριον, χρυσίον, εὐπορεῖν λέγοντες διέφευγον τὰς δόσεις. οἱ βέλτιστοι μὲν οὕτως. οἱ δὲ χρημάτων πάλαι μὲν ἐπιθυμοῦντες, προσποιούμενοι δὲ καταφρονεῖν, καιρὸν δὲ ἀναμένοντες, ἐχρῶντο φανέντι. καὶ ἤτουν, καὶ λαμβάνοντες ἤτουν πάλιν, καὶ λαβόντες οὐκ ἔληγον, οὐδ' ἦν ὅ, τι αὐτοῖς ἵστη τὴν ἀπληστίαν.

CI. ὁ δὲ μεγαλοψυχίᾳ μὲν περιΐετο, χρηστοὺς δὲ οὐκέτ' ἐνόμιζεν· ἀλλ' ἠπατημένος μὲν ἤλγει, τὸν χρόνον δὲ αἰσχυνόμενος ἠνείχετο. καὶ τὸ δοκεῖν

lum rerum ſumma pervenit, ipſeqve theſauris, aliisq; rebus, qvæ Principis opes abſolvunt, eſſet potitus: illi qvidem gratis eum ſectabantur, neq; ejus reditibus rem ſuam augebant. Verum eo contenti, qvod & amarent, & viciſſim amarentur, qvodq; ille eorum amicus, eos diligeret, dum tanti imperii, & tanta qvidem cum prudentia, gubernacula moderaretur. Cumq; ille ſæpius eis dona offerret, imo per Jovem ut accipere vellent etiam oraret, agros inqvam, eqvos, domos, argentum, aurum, abundare ſeſe opibus dicentes, ſemper iſta refugiebant. Atq; ita qvidem ſeſe gerebant illi familiarium ejus qvi Viri boni erant. Reliqvi vero à longo tempore opibus inhiantes, magnos ut ut ſeſe earum ſimularent eſſe contemtores, tempusq; (iis acqvirendis idoneum) captantes, eo ubi adveniſſet ſtrenue uſi ſunt. Atq; adeo ſemper qvod flagitabant, & hoc qvoq; accepto flagitandi tamen non faciebant finem, nec qvicqvam erat qvod inſatiabilem eorum cupiditatem impleret.

CI. Atq; ille qvidem in magnanimitate liberalitateqve ſua pergebat, bonos tamen viros iſtos eſſe non autumabat amplius. Et deceptum qvidem ſe eſſe dolebat, ne tamen temporarius amicus videre-

deretur, veritus, eos toleravit. Seq; in amando constantem videri maluit, qvam eos, talibus instructos moribus, à se repellere. Adeoq; neminis qvidem illorum qvi cum ipso conversabantur indolem ignorabat: gaudens autem bonis, secusq; animo affectos inter calamitates qvas ferri oporteat reponens, illos qvidem firmiter retinuit, hos vero non ejecit. Imo & dicendi artis magistrum, præstantioribus qvam professio polliceretur moribus insignem impense coluit. Philosophum contra vitam ab habitu disparem viventem ludibrio habuit atqve contemtui. Eo autem qvod antiqvas Imperii Romani consvetudines contemnere nollet videri, nihil fere non toleravit.

CII. Verum ingenti omnes vos suspensos video, postrema ejus eaqve maxima facinora audiendi desiderio: qvæ nimirum suscepta adversus Persas eorumqve regiones expeditione patraverit. Nec mirum sane est, huic orationis meæ parti hiante ore vos qvasi iminere, cum summam qvidem rerum gestarum, vincentemq; Julianum cecidisse noveritis, magis vero specialia partim plane non, partim aliter ac gesta fuerunt hactenus audiveritis. Magis vero ad ista accipienda vos cupidos reddit, opum qvibus Persæ valent consideratio, vi-

εἶναι βέβαιος εἰς φιλίαν, τοὺς τοιούτων ὄντων ἀπηλλάχθαι κρεῖττον ἡγεῖτο. ὥστ' ἠγνόει μὲν οὐδενὸς τῶν πλησιαζόντων τὴν φύσιν, χαίρων δ' αὐτῶν τοῖς σπουδαίοις, καὶ συμφορὰν σὺν ἑτέρους κρίνων, τοὺς μὲν εἴχετο, τοὺς δ' οὐκ ἀπήλαυνεν. ἀλλὰ καὶ σοφιστὴν κρείττω τῆς προσηγορίας παρεχόμενον τὸν τρόπον ἐθαύμαζε, καὶ φιλόσοφον χείρω τοῦ σχήματος ἐλεγχόμενον ἐκόπιζε. τὸ δὲ μὴ δοκεῖν ἐν τῇ βασιλείᾳ παλαιὰς ἀτιμάζειν συνηθείας, πάντα ἔπειθε φέρειν.

CII. ἀλλὰ γὰρ ἐπιθυμεῖν μοι δοκεῖτε τῆς τῶν τελευταίων τῶν μεγίστων ἀκοῆς, ἃ Πέρσας καὶ τὴν ἐκείνων γῆν ἐπιστρατεύσας διέθηκε. καὶ θαυμαστὸν οὐδὲν εἰ πάλαι πρὸς ταύτην τὴν μερίδα κεχήνατε, τὸ μὲν κεφάλαιον εἰδότες ὡς νικῶν ἔπιπτε, τῶν δὲ ἐν μέρει τὰ μὲν οὐδὲ ἀκούσοντες, τὰ δ' οὐχ ὡς ἔχει. ποιεῖ δὲ ὑμᾶς ὡρμῆσθαι πρὸς τὴν ἀκρόασιν λογισμὸς τῆς Περσῶν

ἰσχύος,

ἰσχύος, καὶ ἴσην οὖσαν ἐνίκων τὴν Κωνσαντίου δύναμιν, καὶ ἐφ' ἴσον φρόνημα καὶ θάρσος οὑτοσὶ χωρῶν οὐκ ἔθεισε.

CIII. Κωνστάντιος γὰρ χωρὶς τῶν τε ἄλλων νήσων καὶ τῶν ἐν τῷ Ὠκεανῷ κειμένων, τὴν ἐξ αὐτῶν ἠϊόνων γῆν μέχρι τῶν Εὐφράτου ῥευμάτων ἐκέκτητο, τά τε ἄλλα φέρουσαν πάντα πολλὰ, καὶ σωμάτων μεγέθη, καὶ ψυχῶν ἀνδρείαν, ἀφ' ὧν ἂν γένοιτο στρατόπεδον ἄρραγές. ἀλλ' ὅμως οὗτος ὁ μέγας τῆς παρασκευῆς, ὁ τὰς μυρίας πόλεις καὶ λαμπρὰς ἔχων, ὁ τοὺς πολλοὺς δεχόμενος φόρους, ὁ τὸν πολὺν χρυσὸν ἐκ τῶν μετάλλων ἐξαγαγὼν, ὁ καλύψας ἱππέων σιδήρῳ σώματα Περσῶν ἀκριβέστερον, ὁ καὶ τοὺς ἵππους ὅπλοις ῥυόμενος τραυμάτων, οὗτος πόλεμον παρὰ τοῦ πατρὸς ἐκδεξάμενος, θάρσους δεόμενον βασιλέως, καὶ ψυχῆς ἐπισταμένης δυνάμει χρῆσθαι καλῶς· ὡς συμπολεμήσειν τοῖς ἐναντίοις ὀμωμοκὼς, ὅπως μὲν λήψεται τἀκείνων, ἢ μήτι τῶν

ctoriarumqve qvos à tantis Constantii reportarunt exercitibus: intrepidi item Juliani animi memoria, cum contra hostes superbos adeo atq; feroces exercitum duceret.

CIII. Constantius enim, qvi præter insulas, tum alias complures, tum eas qvas Oceani undæ circumfluunt, omnem qvæ ab ipsis ejus littoribus ad Euphratis usq; fluenta protenditur terram, possidebat: terram inqvam, tum aliarum rerum qvam plurimarum, tum imprimis corporum mole conspicuorum, fortiumq; animarum feracem, ex qvibus insuperabilem exercitum liceat componere: Hic tamen ipse Constantius maximo apparatu instructus, innumeris maximisq; urbibus imperans, qvamplurimis vectigalibus abundans, maximam ex metallis auri vim hauriens, ferro eqvitum corpora magis qvam ipsi etiam Persæ solicite tegens, qvin & eqvis armatura à vulneribus præstans securitatem: hic inqvam Constantius hæreditario qvasi jure à Patre accepto bello, magno Principis animo opus habente, ingenioqve qvod exercitu recte uti nosset; non aliter ac si juramento ad ferendum hostibus auxilium sese obstrinxisset, nihil omnino operam dedit, ut vel qvæ hostium essent

essent iis eriperet, vel ne suorum qvidqvam ab iis subjugaretur impediret. Verùm exercitum qvotannis autumno ineunte educens, cum integrum veris tempus in urbibus oppugnandis hostes jam transegissent, Euphrate superato atqve prope eum positis castris, nihilqve aliud mente versans, qvam qva ratione, hostibus apparentibus, fugam arriperet, oppugnatorumqve tantum non audiens mistos gemitibus clamores; optime Imperatoris sese partes implevisse arbitratus est, si signa nunqvam contulerit, nec pessumeuntibus suis auxilio esse conatus fuerit.

CIV. Qvinam igitur otii illius fructus? Hostis qvatiebat muros, urbes evertebat, abductisq; una cum opibus hominibus ad suos revertebatur. Ille vero nuntios mittebat, qvi editas ab hoc strages specularentur, fortunæq; suæ agebat gratias, qvod graviora patrata non fuerint. Atq; per urbes incedebat elatus, gratulationes victoriæ debitas qvotidie à Curiis admittebat. Hæcq; singulis annis eodem modo procedebant, irruebat Persa, Constantius vèro moras adhuc nectebat: operib⁹ urbes ille cingebat, hic educendi exercitus faciebat initium: in eo jam erat ille ut eas expugnaret, ejusq; rei

αὐτῷ γένοιτο ὑπ' ἐκείνοις οὐκ ἐσκέψατο. στράτευμα δὲ ἄγων καθ' ἕκαστον ἔτος δεχομένου θέρους, ἅμα ἦρι τειχομαχούντων, διαβὰς Εὐφράτην καὶ περὶ αὐτῷ τοσαύτην στρατιὰν καθίσας, καὶ διανοούμενος, εἰ φανεῖεν οἱ πολέμιοι, φεύγειν, τῶν πολιορκουμένων μόνον οὐκ ἀκούων τὰς οἰμωγὰς, στρατηγικώτερον ἡγεῖτο τὸ μὴ μάχεσθαι, μηδὲ τοῖς οἰκείοις ἀπολλυμένοις ἀμύνειν.

CIV. τίς οὖν ὁ τῆς καθέδρας καρπός; ὁ μὲν κατέσειε τείχη καὶ κατέσκαπτε πόλεις, καὶ χρήματα καὶ σώματα ἄγων ἀνέστρεφεν. ὁ δὲ τοὺς ὀψομένους τὴν ἐρημίαν ἔπεμπε, καὶ τοῦ μὴ πλέον τι πεπονθέναι χάριν ᾔδει τῇ τύχῃ· καὶ διὰ τῶν πόλεων ἐπανῄει μεθ' ἡμέραν τὰς ἐπὶ νίκῃ νενομισμένας φωνὰς παρὰ τῶν δήμων δεχόμενος. καὶ τοῦτο ἦν ἔργον ἔτους ἑκάστου, διέβαινεν ὁ Πέρσης, ὁ δὲ ἔμελλε· προσέβαλλε περιβόλοις, ὁ δὲ ἐκινεῖτο· ἐγγὺς ἦν ἑλεῖν, ὁ δὲ ταῦτα ἐπυν-

ἐπυνθάνετο, τῷ δὲ ἤρκει μὴ μεμαχῆσθαι. ὁ μὲν αἰχμαλώτων ἠβρύνετο πλήθεσιν, ὁ δὲ ἵππων ἁμίλλαις· τὸν μὲν ἐστεφάνουν αἱ πόλεις, ὁ δὲ τοὺς ἡνιόχους. ἆρ' οὐκ εἰκότως προσείρηται Περσῶν οὗτος σύμμαχος; τὸ γὰρ παρὸν κωλύειν ἐπιτρέπειν, ἐγγὺς ἂν εἴη τοῦ ταῖς χερσὶ συντελεῖν.

nuntius ad hunc afferebatur, at contentus hic erat si manus non essent conferendæ: Ille captivorum multitudine sese oblectabat, hic eqvorum certaminibus: Illum urbes, hic agitatores coronabat. Nonne itaq; Persarum confœderatus & socius dictus merito fuit? Sane enim ut aliqvid fiat permittere, cum impedire maxime valeas, non multum differt à lato ipsis manibus tuis auxilio.

C V. Καὶ μή με οἰέσθω τις ἀγνοεῖν μήτε τὴν νυκτομαχίαν ἐν ᾗ δράσαντές τι καὶ παθόντες διεκρίθησαν, μήτε τὴν ἐν ἠπείρῳ ναυμαχίαν, ἐν ᾗ μόλις τὴν πολλὰ παθοῦσαν πόλιν ἔσωζαν. αὐτὸ γὰρ ἤδη τοῦτο καὶ τὸ σχέτλιόν ἐστιν, ὅτι ψυχὰς παραλαβὼν εἰδυίας πολεμίους φοβεῖν, φοβεῖσθαι συνείθισε, καὶ πονηρᾷ μελέτῃ γενναίας φύσεις ἐξέλυσεν. ὅση δὲ ἡ τῆς μελέτης ἰσχὺς ἐν ἅπασι πράγμασι δηλοῦσι μὲν οἱ σοφοί. δηλοῖ δὲ καὶ ὁ μῦθος. αὕτη καὶ τὸν βελτίω καὶ τὸν χείρω πρὸς τοὐναντίον ἂν μεταστήσαι, τῷ μὲν χεῖρον τῆς φύσεως, τῷ δὲ δοθεῖσα βελτίον. αὕτη καὶ γυναῖκας ἐφ' ἵππους ἀνεβίβαζε, καὶ κρείττους ἀνδρῶν ἐν ὅπλοις ἐποίησε. κἂν

C V. Nec vero qvisqvam ignorare me putet commissam aliqvando noctu pugnam, ex qva æqvo fere marte discessum est: nec commissum in terra navale prælium, qvo ægre admodum gravissime conccussa urbs servata fuit. Illud ipsum enim auget culpam ejus, cum nimirum animas nactus, qvæ possent hostibus terrorem incutere, timiditati eas assvefecerit, indolemq; earum generosam male eam excolendo infirmam reddiderit. Qvanta enim culturæ atq; exercitii in omnibus rebus vis sit, & Sapientum dicta, & Poëtarum fabulæ docent. Hæc bonos pariter ac malos ad contrarium statum perducere valet, illis qvidem deteriora, his vero meliora qvam à natura acceperant largiens. Hæc fœminas qvoq; eqvos conscendere, Virosqve armis antecellere docuit. Contra si vel eum

eum qvi natus qvasi ad virtutem esse videtur, conviviis & compotationibus ætatem terere cogas, deseret eum virtus, ipseq; hisce assvefactus, eorum loco qvæ à virtute sunt bonorum ista amat, contraq; priora illa aversatur, consvetudine ipsam expellente naturam. Tale igitur qvippiam Constantii qvoq; milites, culpa ipsius passos esse dico: cum arma nimirum capesserent qvidem, sed pugnam inire prohiberentur: & sub tentoriis stertere docerentur, dum concivibus suis esset pereundum: nec ignominiam vereri, contraq; autem mortem exhorrescere discerent. Qvæ omnia primo qvidem indignationem ipsis, prout decet Viros fortes moverunt: minus tamen paulo post: mox lubenti animo ea admiserunt: tandem laudibus qvoq; approbarunt.

CVI. Indeqve si forte pulvis è longinqvo observaretur concitatus, qvalem eqvi movere solent; non ad pugnam illos excitavit, sed in fugam statim convertit. Etenim eqvitum turma qvadam iis oblata, licet perexigua esset, terram tamen sibi statim dehiscere precati sunt, omnia potius ferre parati qvam Persam intueri propius. Cumqve adeo mascula virtus iis esset ademta,

τὸν ἀρετῆς φύσει μετειληφότα ζῆν ἐν κώμαις καὶ μέθαις ἀναγκάσῃς, ἡ μὲν αὐτὸν ἀπολείπει, μαθὼν δὲ ταῦτα, ἀντὶ τῶν ἐκείνης καλῶν ζῇ τούτοις ἡδόμενος, ἐχθρὰ δὲ αὐτῷ τὰ πρότερα, καὶ ἡ συνήθεια τὴν φύσιν ἐξέκρουσε. τοιοῦτόν τί φημι καὶ τοὺς ἐκείνου στρατιώτας ὑπ' ἐκείνου πεπονθέναι, τὰ μὲν ὅπλα λαμβάνοντας, συμπίπτειν δὲ κωλυομένους, καὶ διδασκομένους ὑπὸ σκηναῖς καθεύδειν συγγενῶν ἁλισκομένων, καὶ μὴ φοβεῖσθαι τὴν αἰσχύνην, καὶ δεδοικέναι τὴν τελευτήν. ἃ τὸ μὲν πρῶτον δυσχέραινον, ὡς εἰκὸς εὐψύχους. ἔπειθ' ἧττον· εἶτα προσίεντο· εἶτα ἐπῄνουν.

CVI. Διὰ ταῦτα πόῤῥωθεν κονιορτὸς ἀρθεὶς, οἷος ἐξ ἵππων ἂν γένοιτο, οὐκ ἀνίστη πρὸς συμβολὴν, ἀλλ' ἔτρεπεν εἰς φυγήν. Ἴλης μὲν γὰρ ἐπιφανείσης ἱππέων, οὐδὲ ταύτης μεγάλης, χανεῖν αὐτοῖς ηὔχοντο τὴν γῆν, πᾶν παθεῖν αἱρούμενοι μᾶλλον, ἢ Πέρσην ἐγγύθεν προσιδεῖν. ἐξῃρη-

μένης

μένης δὲ σφίσι τῆς ἀνδρείας συναφῄρητο καὶ ἡ παῤῥησία, καὶ οὕτως ἀνωμολόγητο τὸ δέος, ὥσθ' ὁπότε παρ' οἷς καταλύοιεν ὑπὸ τούτων ἠξίουν θεραπεύεσθαι, τοὔνομα τῶν Περσῶν ἔπαυεν ἐνοχλοῦντας. καὶ πᾶς ἂν εἶπεν ἐπισκώπτων ὅτι Πέρσης ἐκεῖνος ἔρχεται, οἱ δ' ἄρ' ἠρυθρίων μὲν καὶ ἀπεπήδων. ἐπὶ μὲν οὖν τοὺς ὁμοφύλους ἀγόμενοι καὶ πλήττειν ᾔδεσαν καὶ πληγῆναι. Περσικὸς δὲ αὐτοῖς οὕτω πολὺς ἐνίδρυτο φόβος, ἐν πολλοῖς ἔτεσι συλλεγείς, ὥς' ἔφη τις ἂν αὐτοὺς καὶ τοὺς ἐν ταῖς γραφαῖς πεφρικέναι.

animi qvoqve una illis periit libertas. Atqve ita apud omnes nota fuit eorum timiditas, ut si qvando ab iis, ad qvos divertebant, ministeria confidentius poscerent, solo Persarum nomine ut modestius agerent fuerint adacti. Et qvisqvis salse illis illudere cuperet, Persam adventare dicebat, qvo audito in ruborem illi conjecti discedere solebant. Certe qvidem contra cives suos educti vulnera & inferre & accipere noverant: Persarum autem tantus eos insederat metus, per qvamplurimos annos in iis auctus, ut diceret nonnemo pictos qvoq; eos Persas metuere.

CVII. τούτους δὴ τοὺς οὕτω διεφθαρμένους οὗτος ὁ θαυμάσιος ἐπὶ Πέρσας ἦγεν. οἱ δὲ ἠκολούθουν κατὰ μικρὸν ἀναμιμνησκόμενοι τῆς ἀνδρείας ἣν εἶχον, καὶ πιστεύοντες διὰ πυρὸς ἐλθεῖν ἂν ἀπαθεῖς ταῖς ἐκείνου βουλαῖς. τίνες οὖν αὗται; μεγάλην οὖσαν εἰδὼς ἐν ἀποῤῥήτοις ῥοπὴν, (ὃ γὰρ οὐδὲν ὀνήσαι ἂν προειρηθὲν, μέγα ἂν ὠφελήσαι κρυφθὲν,) οὐκ εἰσόδου χρόνον, οὐκ εἰσβολῆς ὁδὸν, οὐ μηχανημάτων τρόπον, οὐδὲν ὧν ἔστρεφεν ἐπὶ τῆς ψυχῆς, ἐξή-

CVII. Hos itaq; adeo corruptos egregius Imperator Julianus contra Persas educebat milites. Illi vero ita eum seqvebantur, ut paulatim recordari pristinæ suæ virtutis inciperent, & per medias flammas, si ipsi visum fuisset, sine noxa viam sibi patere arbitrarentur. Qvid vero deniq; visum illi fuit? Cum nosset magnum in eo esse momentum, ut secreta essent qvæ qvis moliatur, (ea enim qvæ nihil prosunt si antea iñotescant, plurimum conducere videas si occulte fieri possint) neq; tempus irruptionis, nec viam qva ad invasionem erat prorupturus, nec qvibus usurus erat belli artes, nec

qvicqvam aliud eorum qvæ pectore verſabat, cuiqvam enuntiavit. Probe ſcilicet gnarus, omnia qvæ ore proferrentur ad exploratorum ſtatim pervenire aures. Verum Præfecto Prætorio ut navibus Euphratem, naves vero commeatu impleret, edixit.

CVIII. Ante hyemis autem exitum, præter omnium opinionem fluvio celerrime ſuperato, non ad vicinam urbem magnam, & incolarum numero abundantem, cui Samoſata nomen eſt, iter inflexit, ut ſpectaretur pariter atqve ſpectaret, iisqve qvibus ſolent Principes honoribus afficeretur. Sed celeritate illo tempore opus eſſe perſvaſus, ad urbem delatus eſt ampliſſimo & antiqviſſimo Jovis templo inſignem. Qvod cum ſtupore poſtqvam eſſet contemplatus, Deumq; ut copiam ſibi affligendi Perſarum res faceret, oraſſet; viginti millia armatorum copiis ſuis detracta Tigridem verſus abire juſſit, ut & præſidio iſti eſſent tractui, ſi qvæ adverſa vis ibi forſan erumperet, & ſibi vocanti tempore opportuno auxilium ferrent. Convenerat autem, ut ſimile qvid Armenus qvoq; faceret: ut ſcilicet cum (ferro &) igne, ut par eſt facere hoſtem, opulentiſſimas hoſtium regiones pervagatus, cum Juliano copias jungeret: qvo adeo viri-

νεγκεν. εἰδὼς ὅτι πᾶν ἐκλαληθὲν εὐθύς ἐστιν ἐν ὠσὶ κατασκόπων. ἀλλὰ πλοίων ἐμπλῆσαι τὸν Εὐφράτην, καὶ τροφῆς τὰ πλοῖα πρὸς τὸν ὕπαρχον εἴρητο.

CVIII. πρὶν δὲ τὸν χειμῶνα ἐξήκειν, ὑπερβὰς τὰς ἁπάντων ἐλπίδας, καὶ κατὰ τάχος διαβὰς τὸν ποταμὸν, οὐκ ἐπὶ τὴν πλησίον, μεγάλην τε καὶ πολυάνθρωπον πόλιν, Σαμόσατα καλουμένην, ἦλθεν, ὡς ἴδοι τε καὶ ὀφθείη, καὶ τὰ εἰωθότα τοῖς βασιλεῦσι τιμηθείη. ἀλλ' ὀξύτητος δεῖσθαι τὸν καιρὸν εἰδὼς ἧκε μὲν εἰς πόλιν ἔχουσαν μέγα Διὸς ἱερὸν ἀρχαῖον. θαυμάσας δὲ καὶ εὐξάμενος δοῦναι οἱ κακῶσαι τὰ Περσῶν, ἀποσχίσας τῆς δυνάμεως μυριάδας ὁπλιτῶν δύο, τούτους μὲν ἐπὶ τὸν Τίγρητα πέμπει, φυλάξοντάς τε τὴν γῆν εἴ τι ταύτῃ προσίοι δεινὸν, καὶ παρεσομένους κατὰ καιρὸν καλοῦντι. χρῆν δὲ ἄρα καὶ τὸν Ἀρμένιον παραπλήσιόν τι ποιεῖν, διὰ γὰρ τῆς ἐκείνου γῆς τῆς ἀρίστης ἐλθόντα μετὰ πυρὸς, ὥσπερ εἰκὸς τὸν ἐχθρὸν, συμμῖξαι τῷ βασιλεῖ, καὶ γινομένους ἀθρόους

ἢ

ἢ ἐκβαλεῖν τῶν ὅρων τοὺς ἐναντίους φεύγοντας, ἢ καταπατῆσαι μένοντας.

CIX. τούτων δὲ παρηγγελμένων αὐτὸς ἐχόμενος Εὐφράτου, πιεῖν τε παρέχοντος, καὶ παραπέμποντος τὴν ἐν τοῖς πλοίοις τροφὴν, ἐχώρει. πλῆθος δὲ καμήλων θεώμενος, κάμηλον ἐξηρτημένην καμήλου, φορτίοις βαρυνομένων· τὰ δὲ ἦν οἶνός τε ἥδιστος ἄλλος ἐξ ἄλλης γῆς, καὶ ὅσα εἰς ἡδίω πόσιν οἴνου τοῖς ἀνθρώποις μεμηχάνηται, τί φέροιντο ἐρόμενος, ἐπειδὴ ἐπύθετο, μένειν κελεύει τὰς πηγὰς τῶν ἡδονῶν. πρέπειν γὰρ στρατιώταις ἀγαθοῖς πίνειν οἶνον ὃν αὐτοῖς κτῆται τὸ δόρυ, τῶν στρατιωτῶν δὲ εἷς καὶ αὐτὸς εἶναι, ὃ προσήκειν αὐτῷ τοῖς πολλοῖς ἰσοδίαιτον εἶναι. οὕτω δὴ τὰ τρυφὴν ἔχοντα πάντα ἀποκόψας, ὧν μάλιστα καὶ μόνων ἐδεῖτο τὰ παρόντα ταῦτα ἔχων ἐπορεύετο, τῆς γῆς αὐτῷ τὰ ὑποζύγια βοσκούσης πόᾳ χρηστῇ· τὸ γὰρ ἔαρ ὑπὲρ ἐκείνης ἤδη τῆς χώρας εἰσῄει.

bus in unum collectis, vel exturbarent finibus ſuis hoſtes fugientes, vel ſi cedere loco noluerint, proſternerent & conculcarent.

CIX. Hiſce itaq; conſtitutis ipſemet ad Euphratis ripam cum ſuis proceſſit, utpote qvi & potum ei ſuppeditaret, & naves veheret commeatu onuſtas. Cum autem camelorum gregem (exercitum ſeqvi) cerneret, qvorum unus ab altero continuo nexu trahebatur, mercibus onuſtorum: (iſtæ autem erant varia ſvaviſſimi vini genera, qvorum in alia regione nata erant alia, una cum variis rebus qvæ ut ſvaviorem redderent vini potum humana adinvenit ſolertia) atq; qvid illi geſtarent interrogans, certior ea de re factus eſſet; ne iſti voluptatum fontes ulterius pergerent juſſit. Bonos enim milites decere ajebat, ne alio uterentur vino qvam eo, qvod armis ſuis ſibi paraſſent; pro militum autem uno ſe qvoq; haberi velle, fasq; adeo eſſe, ut communi cum aliis ipſe etiam victu fruatur. Sic igitur omnibus qvæ ad voluptatem faciunt rejectis, ea ſolum qvibus carere non poterat ad manum habens, proceſſit; jumenta ejus ſalutaribus herbis terra illa paſcente, jam enim vernum tempus in regionibus iſtis initium ceperat.

CX. Cumqve aliqvantum cum exercitu longius promovisset, munimentum se iis obtulit, in peninsula qvam fluvius efficiebat situm, qvod primum fuit & visum & captum, non armis sed eorum qvi tenebant metu. Cum enim sitos è regione tumulos exercitum penitus obtexisse cernerent, armorum splendorem non ferentes portas aperuerunt, factaq; deditione, in nostras terras sedes sibi qvæsituri delati sunt. Fuere autem rebus omnibus necessariis abundanter instructi, multorumq; dierum victus unicuiq; ex iis suppetebat, adeo ut per contiguum desertum facientes iter, non minus laute qvam in urbibus alii vixerint.

CXI. Aliud munimentum occurrebat in insula, qvæ littora habebat non sensim adscendentia sed præcipitia plane, muroq; undiqvaq; erat cincta, qvi ne minimam qvidem insulæ partem extra ambitum suum reliqverat, ne tantillam qvidem, qvæ pedi locum permitteret. Ejus itaq; incolas ob loci naturam felices esse ajens, cetera satis gnarus, gratissimam hostibus rem sese esse facturum, si impossibilia hujusmodi facere aggrediatur: ejusdemq; furoris esse persvasus, ea qvæ expugnare difficile non sit præterire, & oppugna-

CX. καὶ περιιόντες φρούριον εἶδον ἐν χερρονήσῳ τοῦ ποταμοῦ κείμενον· πρῶτον καὶ φανὲν καὶ ληφθὲν οὐχ ὅπλοις ἀλλὰ φόβῳ. ὡς γὰρ εἶδον τοὺς ἀπαντικρὺ λόφους ὑπὸ τῆς στρατιᾶς κεκαλυμμένους, οὐκ ἐνεγκόντες τὰς μαρμαρυγὰς τῶν ὅπλων ἀνέῳξάν τε τὰς πύλας, καὶ δόντες αὑτοὺς, ἦλθον τὴν ἡμετέραν οἰκήσοντες. τὸ δὲ τῶν ἐπιτηδείων πλῆθος καὶ πολλῶν ἡμερῶν ἦν ἑκάστῳ τροφὴ, ὥστε δι' ἐρήμου τῆς ἐχομένης ἰόντες, ὅσωνπερ ἐν ἄστεσιν ἀπολαύειν εἶχον.

CXI. Φρούριον ἕτερον ἦν ἐν νήσῳ περιεξεσμένῃ, καὶ τεῖχος περὶ πᾶσαν ἐληλασμένον, μηδὲν ἔξω καταλελοιπὸς αὐτῆς, μηδ' ὅσον δοῦναι χώραν ποδί. μακαρίσας δὴ τοὺς οἰκοῦντας τῆς τοῦ τόπου φύσεως, καὶ γνοὺς ὡς, εἰ τοῖς ἀνηνύτοις ἐπιχειροίη, χαρίζοιτ' ἂν τοῖς πολεμίοις. καὶ ὅτι τῆς ἴσης ἀνοίας παριέναι τε ἃ λαβεῖν ἔνι, καὶ προσπαλαίειν τούτοις ἃ λαβεῖν οὐχ οἷόν τε· ταχέως ἐπ' αὐτοὺς ἥξειν εἰπὼν, καὶ

δέος

δέος σφίσιν οὐ μικρὸν ἐγκατοικίσας, ἐτάραξε τὴν γνώμην τοῖς ῥήμασι.

CXII. πάλιν δ' ἐρήμου πορευθεὶς ἅπτεται τῆς Ἀσσυρίων γῆς, ἣ ποιεῖ τοὺς οἰκήτορας εὐδαίμονας τοῦτο μὲν πλήθει καὶ κάλλει καρπῶν ἀπ' ὀλίγου σπέρματος, τοῦτο δὲ ἀμπέλων τε καὶ φοινίκων τόκῳ, καὶ τοῖς ἄλλοις ἀγαθοῖς, ἃ δῶρα γῆς ἀγαθῆς. ταῦτα βλέποντες, καὶ τούτων μετέχοντες οἱ στρατιῶται, πολλῶν ὄντων ἐν ἑκάστῃ κώμῃ· (πολλαὶ δὲ αἱ κῶμαι καὶ μεγάλαι, καὶ πόλεσιν οὐ σφόδρα μεγάλαις αἱ πολλαὶ παρισούμεναι, διὰ πάσης τῆς Ἀσσυρίας ᾠκισμέναι·) τούτοις οὖν ἐντυχὼν ὁ στρατὸς οὐκ ἐμέμψατο τῇ περὶ τὴν πορείαν ταλαιπωρίᾳ. τὸ γὰρ ἆθλον ἄξιον ἦν τῶν πεπονημένων διὰ τῆς ἐρήμου τὴν ἥμερον ἔχειν. ἐνταῦθα φοίνικας ἐξέτεμον, ἀμπέλους ἀνέσπων, ἐκίνουν ταμιεῖα, κατέσκαπτον μετ' ὀργῆς, ἤσθιον, ἔπινον, οὐ μὴν μέχρι μέθης, οὐ γὰρ εἴα ὁ τοῦ διὰ μέθην ἀρτίως ἀποσφαγέντος ὁ φόβος· ἀλλὰ τὴν μὲν δύναμιν συνεῖχον, καὶ

re ea qvæ ſuperari nulla ratione poſſint: mox ad eos ſeſe rediturum dicens, terroremq; non exiguum eis injiciens, verbis animos eorum concuſſit.

CXII. Cum autem novum ſuperaſſet deſertum, Aſſyriorum Regiones tandem attigit, qvæ incolas ſuos partim fructuum multitudine pulchritudineq;, ab exigua ſeminis copia prodeuntium, partim vitium atq; palmarum ubere proventu aliisq; bonis qvæ terra pingvis ſuppeditat, beare ſolet. Iſta videntes, talibusqve fruentes milites, utpote qvæ magna copia ſinguli vici ſuppeditabant (vici autem erant & multi & ſatis ampli, urbibusq; non nimis magnis haud pauci eorum erant ſimiles, qvi per totam late incolebantur Aſſyriam) his inqvam milites fruentes minime habuere qvod de itineris qvererentur moleſtiis. Satis enim præclarum pro exantlatis in deſerto laboribus præmium, cultior illa terra iis obtigerat. Hic palmas exſciderunt, vites everterunt, penuarias cellas perqviſiverunt, imo & iræ indulgentes everterunt, comederunt, biberunt, citra ebrietatem tamen: neq; enim inebriari ſinebat cædes illius qvi ob vinolentiam fuerat jugulatus. Verum ſeipſos cohibuerunt, utqve ſobrii eſſent

curæ

curæ illis fuit. Miſeri autem Aſſyrii in montibus è longinqvo ſuarum calamitatum erant ſpectatores. At fugientes illi, camposqve deſerentes ab hoſtibus obſeſſos, fluvio in auxilium ſuum advocato abierunt.

CXIII. Qvomodo igitur ille ipſis qvidem auxilio, Romanis vero copiis adverſus fuit? Cum magnus admodum fluvius ſit Euphrates, & copioſior qvam alii multi ſimul ſumti, nunqvam qvidem admodum eſt exilis, ſeipſum tamen tum qvaſi ſuperat longiſſime, cum procidentes verno tempore imbres Armeniæ nivem, hyberno tempore coacervatam, in aqvam convertunt. Qvi itaqve eum accolunt agricolæ, canalibus hinc inde ductis, in eosdem, in qvos Ægyptii Nilum, uſus fluvium convertunt. Eſtq; utrumqve in eorum poteſtate, & admittere nimirum aqvas & avertere. Cum itaq; adventaſſet exercitus, omnibus fluvio patefactis acceſſibus, & canales, & eorum ope reliqvam terram univerſam aqvis impleverunt. Atq; illa perexiguo labore res iis conſtat. Cum itaq;, ubicunqve etiam ſtagnarent fluvii aqvæ, perqvam moleſtæ militibus eſſent, illæ vero qvæ in canalibus erant ad pect⁹ usq; adſcenderent, imo & penitus obruerent non-

ὅπως νήφωσιν ἐσκώπτουν. οἱ δὲ δυστυχεῖς Ἀσσύριοι πόῤῥωθεν ἀπὸ τῶν ὀρῶν ἑώρων τὰ σφῶν αὐτῶν κακά. φεύγοντες μέντοι καὶ τὸ πεδίον ἐκλιπόντες πολέμιον σφίσι σύμμαχον ἀντιστήσαντες τὸν ποταμὸν, οὕτως ἀπῆλθον.

CXIII. πῶς οὖν τοῖς μὲν ἐπεκούρει, τοῖς δ' ἐμάχετο; πολὺς ὢν ὁ ποταμὸς Εὐφράτης, καὶ πολλῶν ποταμῶν ἀντίῤῥοπος, μικρὸς μὲν οὐδέποτε, μέγιστος δὲ αὐτὸς αὑτοῦ γίνεται τῶν ἠρινῶν ὄμβρων λυόντων εἰς ὕδωρ τὴν ἐν Ἀρμενίᾳ χιόνα, τοῦ χειμῶνος οἰκοδομηθεῖσαν. οἱ δὲ περὶ αὐτὸν γεωργοὶ διώρυχας ἔνθεν καὶ ἔνθεν ἀνατέμνοντες, ὁπόσα Αἰγύπτιοι τῷ Νείλῳ, χρῶνται καὶ οὗτοι ποταμῷ. καὶ ἔστιν ἀμφοῖν ὁ γεωργὸς κύριος ἐσδραμεῖν τε τὸ ὕδωρ καὶ μή. τοῦ στρατοῦ τοίνυν ἐπιόντος ἀνέντες πάσας εἰσόδους τῷ ῥεύματι, τάς τε διώρυχας ἔπλησαν, καὶ δι' ἐκείνων τὴν ἄλλην γῆν. οὗτος μόχθων ἐκείνοις οὐ χαλεπώτατος. παντὸς μὲν τοῦ λιμνάζοντος λυποῦντος, τοῦ δὲ ἐν ταῖς διώρυξι τοῖς μὲν εἰς στέρνον ἀναβαίνοντος, τοῖς δὲ εἰς πρόσωπον,

ἔστι

ἔςι δὲ ὓς καὶ ὑπεραίροντ@, ἀγὼν ἦν ἔχατ@ αὐτόν τε σῶσαι, καὶ ὅπλα, καὶ τροφὴν, καὶ ὑποζύγια. καὶ τοῖς μὲν ἐπιςαμένοις νεῖν βοηθὸς ἦν ἡ τέχνη, τοῖς δ' ἀπειροτέροις μείζων ὁ πόνος. ἔνθ' οἱ μὲν ἐγεφύρεν, οἱ δ' ἀντὶ τῦ μέλλειν ἐτόλμων. καὶ τοῖς μὲν δι' ὄχθης ὑψηλῆς καὶ ςενῆς ἐλαύνεσι τὸ μὴ βραχῆναι ὑπῆρχε, σφαλερὸν δὲ ἡ ςενότης. οἱ δ' ἐκεῖνο φεύγοντες ἐν τοῖς ὕδασιν ἐχῦντο. καὶ δεσπότη τε δῦλ@ χεῖρα ὤρεγε, καὶ δῦλον ὁ δεσπότης ἀνέσπα.

nullos, multum omnibus erat laborandum, ut & ſe ipſos, & arma ſua, & commeatum, & jumenta uon perderent. Atq; nandi qvidem peritos ars ſua aliqvantum juvabat, hanc vero qvi non callebant in majori adhuc periculo verſabantur. Ideoq; alii pontes ſibi ſtruebant; alii audendo potius qvam cunctando evadere voluerunt: atq; ſic ii qvidem per excelſos tumulos, qvi ab utroq; canalis latere eminebant, delati, ne madefierent qvidem evitarunt, ſed tumulorum illorum anguſtia periculo non carebat: qvi vero id facere nollent, aqvis perfundebantur, porrigebatq; ſervus Domino, & viciſſim Dominus ſervo manus.

CXIV. καὶ διὰ τοσύτων γε περαιύμενοι τῶν δεινῶν οὐκ ἐμέμψαντο τὴν ςρατείαν, ὐ ῥῆμα ἀπέῤῥιψαν πικρὸν, ὐ πρὸς αὑτὸν ἐνενόησαν· ἀλλ' ὥσπερ διὰ τῦ Ἀλκινόυ κήπων ἰόντες ὕτως ἥδοντο τοῖς παρῦσιν. ἐλπίδ@ τε οἶμαι βελτίον@ ὑπύσης, καὶ ἅμα τῦ βασιλέως ταυτὰ τοῖς πολλοῖς ἑκόντ@ ταλαιπωρῦντ@. ὐ γὰρ τῆς τῶν ςρατιωτῶν ἐπιτείνας κεφαλαῖς

CXIV. Atq; tam graves licet ipſis moleſtiæ fuerint ſuperandæ, nemo tamen gemitum emiſit, nemo profudit lacrymas, nemo expeditioni indignatus eſt, nullum durius protulerunt verbum, imo nihil tale vel in mentem iis venit: ſed ita rebus præſentibus fuere contenti, ac ſi per Alcinoi hortos facerent iter. Cujus rei cauſam tum eam fuiſſe exiſtimo, qvod meliora deinceps expectarent, tum eam, qvod ipſe Imperator lubenti animo eadem cum ipſis perferret. Non enim per conſtrata aſſeribus militum capita,

ta, ut alius qvidam fecit, sine difficultate solus, inter reliqvos gravissimis difficultatibus exercitos evasit. Sed primus exsistens eorum qvi lutum limumq; & aqvas corpore suo perrumpebat, hac ratione aliis qvoqve, non verbis sed factis animum addidit: madente militibus pariter ac iis qvi sarcinas gestabant ostensa purpura.

CXV. Et putaverant qvidem, qvi istam aqvarum copiam immiserant, Assyrii, fore ut ista arte sua vel abire cogeretur exercitus, vel penitus suffocaretur. At contra illi non aliter ac si alis essent instructi, vel aqvas Neptunus in gratiam eorum dissiparet, parvo postqvam ex iis emersissent tempore non munimenta amplius exigua obsederunt: verum (qvam obsidebant) urbs erat Assyriorum amplissima, regnanti tum Persarum Regi cognominis, murosqve habens post primos adhuc alios, adeo ut urbs in urbe existeret, in majore nempe minor, non aliter ac dolia qvæ sibi invicem inseruntur. Cum autem impetus in eam fieret, intra muros arctiores, utpote qvi firmiores esse crederentur, incolas metus compulit. Romani vero milites alterum murum jam tenentes, alterum oppugnantes, à sagittariis qvidem in loco supe-

σανίδας, ὥσπερ αὖ ἄλλος ἐποίησεν, ἐβάδισεν ἀπόνως ἐν πονοῦσι μόνος. ἀλλὰ πρῶτος τῷ σώματι πηλὸν καὶ ἰλὺν καὶ ὕδωρ τέμνων, οὕτω παρεκάλει τοὺς ἄλλους ἔργοις οὐ λόγοις, διάβροχον στρατιώταις καὶ σκευοφόροις τὴν χλαμύδα δεικνύων.

CXV. καὶ οἱ μὲν τὴν λίμνην εἰργασμένοι τὴν πολλὴν Ἀσσύριοι, τὸ σόφισμα ἤλπιζον ἢ ἀποστρέψειν τὴν στρατιὰν ἢ ἀποπνίγειν. οἱ δὲ ὥσπερ ὑπόπτεροι πάντες, ἢ τοῦ Ποσειδῶνος αὐτοῖς διιστάντος τὸ ὕδωρ, οὕτω διαφυγόντες μετ' ὀλίγον προσέβαλλον οὐκέτι φρουρίοις· ἀλλ' ἦν πόλις Ἀσσυρίων μεγάλη, τοῦ μὲν τότε βασιλεύοντος ἐπώνυμος, τεῖχος δὲ εἴσω τοῦ τείχους ἔχουσα δεύτερον, ὥστ' εἶναι πόλιν ἐν πόλει, βραχυτέραν ἐν μείζονι, κατὰ τοὺς κάδδους τοὺς ἐν ἀλλήλοις κειμένους. γιγνομένης δὲ τῆς ἐφόδου συνῆγε τοὺς οἰκήτορας ὁ φόβος εἰς τὸ βραχύτερον τεῖχος, ὡς αὖ ἰσχυρότερον. οἱ δὲ τὸ μὲν ἔχοντες τῷ δὲ προσιόντες, βάλλονται μὲν ὑπὸ τῶν ἄνωθεν

τοξοτῶν, καὶ ἀπέθανόν τινες· χώματα δὲ αἴροντες ὑπὲρ τὸ τεῖχος παρεσήσαντο τὴν συνειλεγμένους ὁμολογίᾳ, ἡ δὲ ἦν μηδὲ ἐν σπονδαῖς ποτε ἐκείνους ἀποδοῦναι Πέρσαις, ἤδεσαν γὰρ τὰς παρ' ἐκείνοις δορὰς· ὃ καὶ σημεῖον τοῦ μὴ βλακεύοντας, παντὶ δὲ σθένει μαχομένους εἰλῆφθαι. οὕτω πάντα ἦν τοῦ βασιλέως ἥττω καὶ οὐδὲν τὸν ἄνδρα ἔφερεν. ἀλλ' ἦν χαλεπὸς μὲν πολεμίοις, χαλεπός τε τῶν οἰκείων τοῖς οὐκ εἰδόσι κρατεῖν ἢ πίπτειν.

riori constitutis vulnerabantur, atq; mortem aliqvammulti ex iis oppetebant. Cum tamen opera admovissent, ipsos muros altitudine superantia, eos qvi compulsi intra eos fuerant adegerunt ut pacifcerentur. Fuere autem deditionis conditiones, ne pace etiam constituta Persis eos Romani redderent: notæ enim his erant familiares Persis excoriationes: qvod ipsum etiam argumento est, non molliter eos rem gerentes, sed omnibus ad pugnam viribus collatis expugnatos esse. Ita nimirum omnia Juliano cedebant, nihilq; ei resistere poterat. At vero gravis erat hostibus, gravis etiam suis qvi aut vincere aut mortem oppetere nollent.

CXVI. τῶν τοίνυν προβεβλημένων τῆς προνομῆς ἱππέων κακῶς ἠγωνισμένων, ὥστε αὐτοῖς καὶ τὸν ἵππαρχον ἀποθανεῖν, τοὺς ἀξιοῦντας τιμᾶσθαι παρὰ τῶν πολλῶν τοῖς ἀποκτενοῦσι παρέδωκεν, οὐκ ἀπὸ τῆς σκηνῆς ἐκπέμπων τὴν τιμωρίαν, ἀλλ' εἰς μέσους ἀναστρέφοντας εἰσελθὼν, καταβιβάζων ὡπλισμένους πολλοὺς, αὐτὸς ἔχων δορυφόρους οὐδὲ τρεῖς. οὕτως ἦν πεπαιδευκὼς ἄρχεσθαι τοὺς στρα-

CXVI. Cum itaq; eqvites, qvi frumentatum euntibus præsidii loco additi fuerant, rem male gessissent, ita ut Tribunum etiam amiserint, eos qvi primas inter eos tenebant interfici jussit. Non ex tabernaculo ablegans qvi supplicium ab iis exposcerent, sed ipsemet mediis iis dum reverterentur sese inferens, atq; tot numero armatos exauctorans, cum ipse vix tres circa se stipatores haberet. Ita nimirum milites docuerat obseqvi, omniaq; ferre qvæ Imperatori visa fuissent. Cum igitur hac ratione obviam processisset eqvi-

tibus magno cum clamore Tribunum amiſſum reqvirentibus, meritaq;pœna,eo qvod ulti illum non eſſent,eos affeciſſet,reliqvosqve omnes iſto edocuiſſet exemplo,qvæ maneant tandem ſegnius rem gerentes ; in caſtra rediit multo qvam antea redditus venerabilior. Eo autem, qvod qvantum fieri poterat terræ hoſtilis cuperet evaſtare, caſtra freqventius figebat, qvo nimirum parte exercitus intra vallum retenta, reliqvi levioris armaturæ magisqve expediti milites terram poſſent rimari, in varios diſperſi locos. Qvi etiam ſubterraneas latebras perveſtigarunt, atq; Aſſyriorum liberos una cum matribus trahentes reverſi ſunt, adeo ut major captivorum qvam eorum qvi eos cepiſſent numerus eſſet.

CXVII. Attamen ne ſic qvidem commeatus penuria laborabant. Hinc vero ad paulo ante toleratos, qvorum canales cauſa erant, redibant labores, imo potius ad longe qvam antea graviores. Plures enim multo ſeſe offerebant foſſæ, majorq; aqvarum copia in locis depreſſioribus rurſum ſubſidebat. Hic vero univerſi exercitus ſervati Julianus manifeſte cauſa fuit. Cum enim liam viam ceteri commenda-

τιώτας, καὶ πᾶν τὸ δοκοῦν τῷ κρατοῦντι δέχεσθαι. τοῖς οὖν ἱππεῦσιν ἀπαντήσας, σὺν βοῇ τὸν ἀπολωλότα ζητοῦσι, καὶ δίκην τὴν ἀξίαν ἐπιθεὶς τοῖς οὐκ ἐπαμύνασι, καὶ δείξας τοῖς ἄλλοις ἅπασιν οἷα μένει τοὺς ἀποῤῥαθυμοῦντας, εἰσῆλθεν εἰς τὴν σκηνὴν θαυμαστότερος γεγονώς. βουλόμενος δὲ ὡς πλείστην τῆς πολεμίας κακουργεῖσθαι, πυκνὰς ἐποιεῖτο τὰς ἀναπαύλας, ὅπως τὸ μὲν ἄλλο στρατόπεδον ἐν χαρακώματι μένοι, τοῖς δὲ κούφοις τε καὶ ἐῤῥωστέροις εἴη διερευνᾶσθαι τὴν γῆν, ἄλλοις ἄλλοσε σκεδαννυμένοις. οἱ καταγαίους τε οἰκήσεις ἀνεῦρον, καὶ ἧκον ἄγοντες Ἀσσυρίων τέκνα μετὰ μητέρων, ὥστε τὸν τῶν αἰχμαλώτων ἀριθμὸν πλείω τοῦ τῶν κτησαμένων εἶναι.

CXVII. σπάνις δὲ τροφῆς οὐδὲ οὕτως. ἐντεῦθεν τοίνυν ἐχώρουν ἐπὶ τὸν αὐτὸν ἆθλον τὰς διώρυχας, μᾶλλον δὲ ἐπ' αὐτὸ τοῦ ἄθλου τὸ χαλεπώτατον. πλείους γὰρ αἱ τομαὶ τῆς γῆς, κἂν τῷ βάθει πάλιν τὸ πλέον. οὗ δὴ καὶ σαφέστατα σωτὴρ ἐγένετο τῆς στρατιᾶς πάσης. ἐπαινουμένης γὰρ ὑφ' ἑτέροις ἑτέρας ὁδοῦ, μικροτέρας

μὲν

μὲν τῶν δὲ ὑδάτων ἔξω, τοῦτ' αὐτὸ τῆς ὁδοῦ μάλιστα φήσας δεδοικέναι, τὸ διψᾶν τε ὁμοῦ, καὶ παντὸς εἴδους ὑδάτων ἐστερῆσθαι. καὶ προσθεὶς ὡς ἐν τούτῳ μὲν εἴη πόνος, ἐν ἐκείνῳ δὲ ὄλεθρος· καὶ πολὺ βέλτιον παρ' ὑδάτων ἐνοχλουμένους βαδίζειν, ἢ ζητοῦντας ὕδωρ οὐκ ἔχειν· καὶ μνησθεὶς δή τινος παλαιοῦ Ῥωμαίων στρατηγοῦ, διὰ τοιαύτης ἀβουλίας αὐτόν τε καὶ οὓς ἦγεν ἀπολέσαντος, καὶ δείξας εὐθὺς ἐκ βιβλίου τὴν πανωλεθρίαν. τοιαῦτο λέγων τοὺς μὲν οὐ τὰ συμφέροντα εἰπόντας αἰσχυνθῆναι κατηνάγκασε. τοὺς δὲ ἔπεισεν ὀκνῆσαι μηδέν. καὶ αὐτίκα πλείους μὲν ἐπὶ γῆς οἱ φοίνικες, συχναὶ δὲ ἀπὸ τούτων αἱ γέφυραι, ῥᾳστώνη δὲ ὑπερβῆναι τοῖς πλείοσιν. Εἶχε δὲ πολλὴν φιλοτιμίαν καὶ τὸ φθάσαι τὸν διὰ τῆς γεφύρας ἐρχόμενον ἐμβάντα αὐτὸν εἰς τὸ ὕδωρ. καὶ τὸ μὲν ἰσχυρὸν τῶν πολεμίων οὕτως ἐξήλεγκτο, καὶ τὸ ὕδωρ ἐνενίκητο, πάνυ δὴ νικήσειν ἐλπισθέν.

rent, magis qvidem anguſtam, ſed ab aqvis prorſus immunem; hujus ipſius rei cauſa ſe vel maxime viam iſtam metuere inqviens, qvod ſcilicet ſimul ſitiendum, omnisq; generis aqvis carendum eſſet: atq; inſuper addens in hac qvidem via in qva tum erant labores, in altera vero exitium iis eſſe ſubeundum, longeq; præſtare ab aqva nonnihil pati incommodi, qvam eam anxie reqvirentes invenire non poſſe: Et veteris cujusdam Romanorum Imperatoris exemplum allegans, qvi ſimili imprudentia univerſum una ſecum exercitum perdiderat, illamq; cladem producta librorum autoritate confirmans: Hæc inqvam prudenter verbis perſecutus, ut puderet eos qvi parum utilia ſvaſerant conſilii effecit, reliqvis vero ne frangi paterentur qvem ceperant impetum, animos addidit. Et confeſtim palmæ plurimæ ſeſe offerebant, ex qvibus multi pontes facti ſunt, plerisqve expeditum facientes tranſitum. Multa autem etiam qvorundam erat contentio, qvi per aqvas ſeſe proripientes prævertere eos conabantur, qvi per pontus greſſum promovebant. Atq; ſic irritum factum ſit fortiſſimum hoſtium tutamen, victaqve & ſuperata aqva fuit, qvam ſuperiorem fore certiſſime illi ſibi perſvaſerant.

CXVIII. At fututum erat ut aliud qvoq; eorum tutamen non multo post infirmum esse ostenderetur. Erat enim munitissimum qvoddam castellum, & illud qvidem in Insula situm, valli atqve murorum mensura ad mediam aëris altitudinem consurgens, tanta utriusq; erat celsitudo. Horum autem pars humo vicinior omnis, perexiguo qvodam excepto spatio, densissimis circumdabatur arundinibus, ita ut pone eas (sub mœnibus) aqvantes securi delitescerent. Qvibus per scalas, qvæ eorum, qvi extra mœnia erant, latebat oculos, demissis, sub arundinum coma plurima utendi fluvio copia dabatur. Murus autem ita comparatus erat ut nihil contra eum ea qvibus urbes oppugnantur valerent opera, partim qvod insulæ esset superstructus, qvam totam ambitu suo complectebatur, partim qvod tanta ejus esset altitudo. Qvibus accedebat, qvod ex coctis lateribus bitumine sibi invicem junctis totus constaret. Castelli itaq; hujus obsidionem dissvadebat, qvod tam munitum illud esset. Contra vero facta à collocato ibi præsidio in procursatores exercitus eruptio, qvodq; ipse propemodum Imperator vulneratus ab eis fuisset, iram eorum, qvibus graves illi fuerant, ad obsidionem accendit.

CXVIII. Ἔμελλε δὲ ἄρα καὶ ἕτερον ἰσχυρὸν οὐκ εἰς μακρὰν ἀσθενὲς ἐπιδειχθήσεσθαι. ἦν γάρ τι φρούριον καρτερὸν, καὶ τοῦτο ἐν νήσῳ, ὄχθου τε καὶ τείχους μέτρῳ πρὸς ἀέρα μέσον ἀνεστηκὸς, τοσοῦτον ἦν ἑκατέρου τὸ ὕψος. τὸ μὲν οὖν κάτω πλὴν κομιδῇ τινος μικροῦ περιέζωσε δονάκων πυκνότητι κρυπτούσῃ τοὺς ὑδρευομένους, οἳ διὰ καταβάσεως ἀδήλου τοῖς ἔξω καὶ πολλὴν ἐξουσίαν ὑπὸ τῆς τῶν δονάκων κόμαις ἐχρῶντο τῷ ποταμῷ. τὸ τεῖχος δ' κρεῖττον ἦν μηχανημάτων, τοῦτο μὲν ἐπὶ νήσου πεποιημένον, ἣν εἴσω πᾶσαν εἶχεν αὐτοῦ, τοῦτο δὲ ἐφ' οὕτως ὑψηλῆς. καὶ προσῆν τὸ πλίνθον ὀπτὴν πρὸς ἑαυτὴν ἀσφάλτῳ δεδέσθαι. ἡ μὲν οὖν ἰσχὺς τοῦ φρουρίου συνεβούλευε μὴ πειρᾶσθαι, τὸ δὲ ἐκδραμόντας τινὰς τοῖς πρώτοις τῆς στρατιᾶς προσπεσεῖν, καὶ μικρὸν ἀποσχεῖν τοῦ καὶ τὸν βασιλέα τρῶσαι, θυμῷ πρὸς πολιορκίαν τοὺς πεπονθότας ἦγε.

CXIX. καὶ οἱ μὲν προσεκάθηντο, Πέρσαι δὲ ἄνωθεν ἐγέλων, ἐτώθαζον, ὕβριζον, ἐτόξευον, ἐτύγχανον, ἴσον αὐτοὺς ἡγοῦντο ποιεῖν, ὥσπερ ἂν εἰ καὶ τὸν οὐρανὸν ἐπεχείρουν ἑλεῖν. ὁ δὲ πρῶτον μὲν καὶ αὐτὸς πέτραις καὶ βέλεσι τῶν ἐπὶ τοῦ τείχους ἥψατο, καί τις φέρων τὸ βέλος ἐν τῷ σώματι κατέπιπτεν. ἔπειτα γεφύρᾳ τὴν νῆσον πρὸς τὴν ἤπειρον συνῆψεν, οἱ δὲ ἐργαζόμενοι φυλακὴν εἶχον τὰ σκύτινα τῶν πλοίων. τούτων γὰρ τὰ ἄνω κάτω ποιήσαντες, καὶ δύντες ὑπ' αὐτοῖς, καὶ τοὔδαφος τῶν πλοίων ἀντ' ὀροφῆς πεποιημένοι. οἱ μὲν εἴσω τῶν τειχῶν τὸ αὐτὸ ἔδρων. Πέρσαις δὲ ἦν καὶ πῦρ καὶ πᾶν βέλος ἐπὶ ταῦτα μάταιον, ἅτε οὐκ ἦν ἀκίδι βαλεῖν, οὐ συντρῖψαι λίθοις, οὐ καῦσαι φλογί. οὐ μὴν παρὰ τοῦτο ἐθορυβοῦντο. ἀλλ' εἰδότες μὲν ὀρύττοντας τοὺς πολεμίους, εἰδότες δὲ πᾶν τεχνωμένους, νύκτα καὶ ἡμέραν ἐκώμαζον, ὡς ἂν ἀπέραντα πονούντων.

CXIX. Atq; illi qvidem caſtra ad urbem admoverunt, Perſæ autem in muris conſtituti riſu eos excipiebant, dicteris inceſſabant, ludibrio eos habebant, telis petebant, imo & feriebant, idem prorſus eos facere cenſebant, ac ſi cœlum expugnare aggrederentur. Julianus vero cum ſuis initio qvidem ipſe qvoq; ſaxa & tela in eos qvi muros tenebant conjecit, prociditqve nonnemo telum in corpore geſtans. Poſtea inſulam terræ ponte qvodam junxit, illi autem qvi ei ſtruendo operam navabant, coriaceis navibus ſeſe tutabantur. Eas enim invertebant, atq; in concavitatibus earum ſeſe abſcondebant, eratq; ipſis fundus navicularum fornicis loco: qvod & ii faciebant qvi intra muros continebantur. Fruſtra autem Perſæ in naves haſce & ignem & omne telorum conjiciebant genus, utpote qvæ & telorum imperviæ eſſent cuſpidibus, nec lapidibus comminui, nec igne abſumi poſſent. Nihil tamen hoc ipſo terrebantur: verum qvamvis & noſſent cuniculos agere hoſtes, imo nihil non intentatum eos relinqvere, noctes tamen dies qve commeſſationibus terebant, labores illos plane irritos ſuſcipere arbitrati.

CXX. οἱ δὲ ἐνέκειντό τε καὶ οὐκ ἔκαμνον, καὶ πρὸς τὰ ἄνω

CXX. Hi vero ſtrenue operi inſtabant, nec abſterreri ſe patiebantur

bantur, viamq; parabant, verſus ſuperiora ſemper enitentes: erat autem cuniculi non major amplitudo qvam qvæ uni capiendo homini poſſet ſufficere. Qvi autem primus nocte concubia evolabat, in mediam turrem qvandam nemine id advertente evaſit. Eum autem inſecutus eſt alter, & illum tertius, omnesq; in eorum qvi iſthac evaderent numero eſſe voluerunt. Poſtqvam vero unicam, qvam ibi cum infante jacentem invenerant, vetulam, illos adſcendere ſentientem, minis ad ſilentiū adegiſſent, turriumq; occupaſſent fores, ſignum itē illis qvi in inferiori loco conſiſtebant ad clamorem ciendum edidiſſent; ingenti edito clamore, & præſidiariis præ terrore ex lectulis exſilientibus, nihil aliud faciendum ſupererat, qvam ut omnes qvi reſiſtere auſi fuiſſent obtruncarent: pars enim eorum longe maxima ex muris ipſos ſeſe dedere præcipites. Maximum vero in perveſtigandis iis qvi ad latebras confugerant ſtudium collocabatur: nec qviſqvam tam captivandi eos qvam interimendi animo id faciebat. Dum autem deſuper illi ſeſe projicerent, eorum qvi infra conſiſtebant eis occurrebant lanceæ, partim adhuc viventibus, partim ſemi exanimatis, partim jam mortuis. Sola enim vel præcipitatio ad necem ſatis erat.

χωροῦντες ὡδοποίουν, τοῦ ὀρυττομένου τὸ εὖρος ἑνὸς ἀνθρώπου. καὶ ὁ πρῶτος ἀναρριχώμενος ἐν μέσαις νυξὶν, εἰς μέσον πύργου τινὸς διαδὺς ἔλαθε. τῷ δὲ εἵπετο δεύτερος, καὶ τρίτος ἐκείνῳ, καὶ πᾶς ἐβούλετο τῶν ἀναβαινόντων εἶναι. γραῦν δ' αὐτοῦ μόνην σὺν παιδίῳ κατακειμένην, ἐπειδὴ ᾔσθετο, σιγᾷν ἀναγκάσαντες, τὰς θύρας τῶν πύργων καταλαβόντες, σύνθημα τοῖς κάτω πρὸς βοὴν δείξαντες, ῥαγείσης πολλῆς ἐκείνης, καὶ τῶν φυλάκων σὺν ἐκπλήξει τῶν εὐνῶν ἐκπηδώντων, οὐδὲν ἔδει ἢ αὐτοὺς ἐπιστάντας σφίσι φονεύειν ἅπαντας· οἱ γὰρ δὴ πλείους αὐτῶν ἀπώλλυσαν ταῖς ἀπὸ τοῦ τείχους ῥίψεσι. θήρα δὲ ἦν πολλὴ τῶν πειρωμένων λαθεῖν, καὶ οὐδεὶς αἰχμάλωτον ἐβούλετο μᾶλλον ἢ διαφθείρειν. ὥστ' ἀφίεντο ἄνωθεν, αἱ δὲ αἰχμαὶ κάτωθεν ἀπήντων τοῖς ζῶσι, τοῖς ἡμιθνῆσι, τοῖς τεθνεῶσιν· ἤρκει γὰρ ἡ φορὰ πρὸς θάνατον.

CXXI.

CXXI. τοιαῦτα ἐχόρευσαν μὲν ἐν νυκτὶ τοῖς πολεμικοῖς δαίμοσιν, ἔδειξαν δὲ ἀνίσχοντι τῷ θεῷ. καὶ τοῦτο μόνον ἠπείθησαν τῷ βασιλεῖ. ὁ μὲν γὰρ ἐκέλευε ζωγρεῖν, καὶ τὸν εἰλημμένον ἐλεεῖν. οἱ δὲ μεμνημένοι τῶν βελῶν, καὶ τοὺς βεβλημένους εἰδότες, καὶ τῆς ὀργῆς κινούσης τὴν δεξιάν, παρεμυθοῦντο τὴν ἐπὶ τοῖς πόνοις λύπην τῷ φόνῳ, καὶ ἐδέοντο συγγνώμην ἔχειν εἰ δρῶσι πεπονθότες. ἀπολωλόσι δὴ τοῖς ἀνθρώποις ἐπαπώλλυτο τὸ φρούριον, μάλιστα δὴ τῶν ἐκεῖ φρουρίων ἐκτριβὲν, ὅσῳ γὰρ κατασκευῇ τῶν ἄλλων διέφερε, τοσούτῳ τὴν παντελῶς ἀφανίζουσαν ἐπεσπάσατο ψῆφον. διχόθεν γὰρ ἡ βλάβη Πέρσαις ἀντικαθιστᾶσι. καὶ μὴ τὸ φρούριον οὕτω δὴ λαμπρὸν, καὶ μεῖζον ἀνθρωπείας φύσεως τὸ πεπραγμένον, ὥσθ' οἱ μὲν ᾑρηκότες οὐδὲν ἔτ' αὐτοὺς ἐνόμιζον οἴσειν, τῶν δ' ἐναντίων συγκατενήνεκτο τὸ φρόνημα τῷ τείχει, καὶ ᾤοντο δὴ σφίσι πάντα εἶναι σαθρά.

CXXI. Atq; iſta qvidem nocte illa Diis bellorum præſidibus celebrarunt tripudia, iſtud Deo (h. e. Soli) exorienti præbuere ſpectaculum. Hocq; ſolo obſeqvium non præſtitere Imperatori. Captivos enim eos abduci, & miſericordia captos proſeqvi ille juſſerat. At vero iſti telorum memores, atq; eos à qvibus emiſſa illa fuerant cognoſcentes, ira dextras eorum movente, cædibus ſolabantur, qvas tanti labores iis fecerant, moleſtias: veniamq; omnino merebantur facientes ea qvæ paſſi ipſi antea fuerant. Hominibus itaq; omnibus interemtis, caſtellum qvoq; ſolo æqvatum fuit, qvod ex omnibus iſthic terrarum obviis monumentis potiſſimum exſcindebatur: qvanto enim longius apparatu reliqva ſuperabat, tanto magis devaſtationem decernentia ſuffragia provocavit. Geminum vero inde hoſtibus Perſis natum fuit damnum: Qvod ſcilicet & præclaro adeo munimento eis deinceps eſſet carendum: & qvod humanas vires facinus iſtud ſuperaret. Adeo ut noſtri, qvi expugnaverant illud, nihil amplius eſſe ſibi perſvaderent, qvod eorum impetum ferre valeret, hoſtium vero una cum muris ejus conciderent animi, infauſta omnia ſibi obventura eſſe ominantium.

CXXII. Et ipſe etiam Imperator, ſemper licet in magnis rebus occupatus, & tanqvam exigua omnia deſpiciens, hoc tamen pro maximo non habere non potuit. Atqve adeo verba emiſit antea ex eo non audita: Syro ſcilicet Orationis argumentum facinus iſtud eſſe daturum, me ſcilicet per Syrum intelligens. Verum chariſſime Princeps, dicendi qvidem ſatis egregium eſt argumentum, at enimvero qvid in hac vita mihi eſſe poſſit jucundum, te non amplius habenti?

CXXII. καὶ βασιλεὺς, ἀεὶ μὲν ἐργαζόμενος μεγάλα, μικρὰ δὲ πάντα ἡγούμενος, οὐκ ἔσχε τοῦτο μὴ νομίσαι παμμέγα. ἐφθέγξατο γοῦν ὅπερ οὐ πρόσθεν· ὡς εἴη τῷ Σύρῳ δεδωκὼς ἀφορμὴν εἰς λόγον, ἐμὲ δὴ λέγων. ἀλλ' ἡ μὲν ἀφορμὴ θαυμαστὴ πάντων ἐμοὶ φίλτατε, σὲ δὲ οὐκ ἔχοντι τίς ἡδονὴ τοῦ βίου;

CXXIII. Verum iſthuc unde digreſſus ſum redeo. Caſtellum itaq; ita ut dixi habitum, fama ſua vaſtum ſatis viarum ſpatium, ab iis qvi reſiſtere noſtris cuperent, plane deſertum redidit. Adeo ut lixæ qvoq; atq; calones vicos ingrederentur, ſumerentq; ea qvæ incolæ fugientes poſt ſe reliqverant: imo potius partem eorum ſecum aſportabant, reliqva vero, qvæ ferre non poſſent, aqva vel igne perdebant. Qvemadmodum utiq; regio etiam fecere palatio, prope fluvium exſtructo, pulchritudine & omni apparatu plane Perſico, ſive ædium ſtructuram ſpectes, ſive plantarum in hortis pulchritudinem, ſvavesq; florum odores. Tractus autem è regione ejus ſitus aprorum alebat greges,

CXXIII. ἀλλ' ἐκεῖσε ἐπανέρχομαι. ὅτι τὸ φρούριον παθὼν ἃ διεξῆλθον, τῇ φήμῃ τοῦ πεπραγμένου πολλὴν ἐπὶ πλεῖστον τῆς ὁδοῦ τῶν ἐναντιωσομένων ἐρημίαν ἐποίησεν. ὥστε καὶ τὰς κώμας ἐπῄεσαν οἱ σκευοφόροι, λαμβάνοντες, ἃ μὴ λαβόντες οἱ κατοικοῦντες ᾤχοντο· μᾶλλον δὲ τὰ μὲν ἐλάμβανον, ἃ δὲ φέρειν οὐκ ἦν τὰ μὲν ἐδίδοσαν τῷ ποταμῷ, τὰ δὲ τῷ πυρί. ὥσπερ ἀμέλει καὶ βασίλεια τοῦ Πέρσου, κείμενα μὲν ἐπὶ τῷ ποταμῷ, κάλλος καὶ ἅπαν ἔχοντα Περσικὸν, ὅσον τε ἐν οἰκοδομήσεσι, καὶ ὅσον ἐν κήποις τε καὶ φυτῶν ὥραις καὶ ὀσμαῖς ἀνθέων. συῶν δὲ ἀγέλην ἀγρίων ἔτρεφεν

ἀπ'

ἀπ' ἀντικρὺ χωρίον, ἐν οἷς αὐτὸν ἐγύμναζεν ὁ Πέρσης. τότε δὴ Ῥωμαίους εὐώχουν ἅπαντας, ταῦτα δὲ ἐνεπρήσθη τὰ βασίλεια, τῶν ἐν Σούσοις οὐδὲν, ὥς φασιν, ἀτιμότερα. καὶ δεύτερα ἐπὶ τούτοις, καὶ τρίτα, ἐπὶ κάλλει μὲν ἐκείνων λειπόμενα, κάλλους δ' οὐκ ἄμοιρα.

CXXIV. τοιαῦτα δρῶντες ἐπὶ τὰς πάλαι ποθουμένας ἀφικνοῦνται πόλεις, αἳ τὴν Βαβυλωνίαν γῆν ἀντὶ Βαβυλῶνος κοσμοῦσι. ῥεῖ δὲ αὐτῶν μέσος Τίγρης ὁ ποταμὸς, καὶ παραμείψας οὐ μικρὸν δέχεται τὸν Εὐφράτην. ἐνταῦθα οὐκ ἦν εὑρεῖν ὅ ποιητέον. εἴτε γὰρ παρίοιεν οἱ στρατιῶται τοῖς πλοίοις, οὐκ ἦν προσελθεῖν ταῖς πόλεσιν. εἴτ' ἐπ' ἐκείνας ἴοιεν, ἀπόλλυντ' ἂν αὐτοῖς αἱ νῆες. εἴτ' ἀναπλέουσι διὰ τοῦ Τίγρητος, μόχθος τε μέγας, καὶ μέσαι τῶν πόλεων ἐγίγνοντ' ἄν. τίς οὖν ἔλυσε τὴν ἀπορίαν; οὐ Κάλχας οὐδὲ

qvorum venatione sese Persarum Rex exercebat. At illi lautissimum omnibus Romanis tum præbuere epulum. Palatium vero igne vastatum fuit; eo qvod Susis habetur, ut fama est, nullo ex parte inferius. Imo aliud qvoq; præterea, qvin & tertium palatium eadem fata expertum fuit; qvorum utrumq; cum priori illo pulchritudine contendere qvidem non poterat, ipsa tamen etiam ornamentis suis non destituebantur.

CXXIV. Talia autem patrantes nostri, ad eas tandem, qvarum dudum eos tenuerat desiderium, delati fuerunt urbes: eas videlicet qvæ veteris Babylonis loco Babyloniam terram nostro ævo exornant. Per medias autem duas Tigris labitur amnis, qvi paululum inde digressus cum Euphrate, insigni fluvio, jungitur. Huc autem delatis nullum erat qvod seqverentur consilium. Sive enim præter naves milites facerent iter; hac ratione ad urbes propius accedere non licebat: sive ipsi (à navibus discedentes) versus urbes gressum promoverent; naves erant amissuri: sive navibus impositi, per Trigridem vellent ad urbes deferri; & labo-

labore maximo ad eam rem erat opus, & per medias urbes erat transeundum. Qvis itaq; hæsitationi isti finem tandem fecit? Non Calchas sane aut Tiresias, aut alius qvicunq; ex vatum genere. Sed captis qvibusdam ex iis qvi in vicinia habitabant, ex illis de fossa navigabili Julianus sciscitabatur, cujus ex libris ad eum notitia pervenerat, qvæ ab Imperatore qvodam olim facta, Euphratem Tigri conjungeret, paulo supra duo oppida. Horum autem captivorum alter, eo qvod admodum adhuc esset juvenis, nihil de illa fossa noverat; alter vero, jam senex, necessitate compulsus omnia prodebat. Videbat enim Imperatorem accurate adeo de locis istis verba facere, ac si natus in illa regione esset: ita nimirum, absens licet, ex libris dudum regionum illarum conditionem perspexerat. Omnia itaq; senex iste exposuit, tum locum ubi fossa esset, tum qva ratione obstructa sit; parte ejus, orificio proxima, sementi faciendæ inserviente.

Τειρεσίας, οὐδ' ἄλλος οὐδεὶς τῶν μαντέων. λαβὼν γὰρ αἰχμαλώτους τῶν αὐτοῦ που πλησίον οἰκούντων, ἐζήτει διώρυχα ναυσίπορον, καὶ ταύτην ἐκ βίβλων, ἔργον μὲν παλαιοῦ βασιλέως, ἄγουσαν δὲ τὸν Εὐφράτην ἐπὶ τὸν Τίγρητα τῶν δυοῖν ἀνωτέρω πόλεων. τῶν δὲ αἰχμαλώτων ὁ μὲν τῆς νεότητος οὐδὲν ἐπισταμένης, τοῦ δ' ἐν γήρᾳ πάντα ὑπ' ἀνάγκης εἰπόντος· καὶ γὰρ ἑώρα τὸν βασιλέα περὶ τῶν τόπων οὕτως ἀκριβῶς τοῖς λόγοις χρώμενον, ὥσπερ τινὰ τῶν ἐπιχωρίων, οὕτως ἐν τοῖς γράμμασιν ἅπαν ἑωράκει πάλαι τὴν χώραν. Φράζει τοίνυν ὁ πρεσβύτης οὗτέ ἐστι, καὶ ὡς ἀναχωσθεῖσα τὸ πρὸς τῷ στόματι σπείροιτο.

CXXV. Imperatoris itaq; nutu omnia remota fuerunt obstacula, moxqve fluviorum aqvis nudatus apparuit fundus, aqva vero fossæ immissa ad Tigridem naves provexit, sub exercitus conspectu atq; præsidio navigantes. Cumq; ad eos qvi in urbibus erant majore

CXXV. Νεύσαντος δὲ τοῦ κρατοῦντος ἅπαν τὸ κώλυμα ἐξῄρητο, καὶ τοῖν ῥείθροιν τὸ μὲν ξηρὸν ἑωρᾶτο, τὸ δὲ ἦγεν ἐπὶ τὸν Τίγρητα πλοῖα παραπλέοντα τῷ στρατῷ, καὶ τοῖς ἐν ταῖς πόλεσι μεί-

μείζων ἐπελθὼν ὁ Τίγρης, ἅτε προσλαβὼν τὸν Εὐφράτην, φόβον ἐπήνεγκε μέγαν, ὡς οὐ φεισόμενος τῶν τειχῶν. ἐκφαίνεται δὴ τῶν Περσῶν τὸ δοκιμώτατον, καὶ κατεῖχον τὴν ὄχθην ἀσπίσι τε λαμπούσαις, καὶ ἵπποις χρεμετίζουσι, καὶ τόξοις ἠσκημένοις, καὶ μεγέθεσιν ἐλεφάντων, οἷς ἴσον ἔργον διὰ σταχύων ἐλθεῖν καὶ φάλαγγος. οὗτοι μὲν οὖν ἦσαν ἀντιμέτωποι, ποταμὸς δὲ ἔνθεν καὶ ἔνθεν, ὁ μὲν ἐγγὺς, ὁ δὲ βεβιασμένος, ὁ δέ τις ἀπωτέρω, καὶ στρατιὰ Περσῶν ἑτέρα. τὰ δὲ κατόπιν ὠμῶς πεπορθημένα, καὶ οὐ διδόντα τὴν αὐτὴν πάλιν ἐλθεῖν.

CXXVI. ἐδεῖτο δὴ τόλμης ὑπερφυοῦς ὁ καιρὸς τοῖς οὐ μέλλουσιν ἀπολεῖσθαι λιμῷ, καὶ πάντες τεταραγμένοι πρὸς ἕνα ἔβλεπον. ὁ δὲ πρῶτον μὲν ἃ τῶν εὐθυμουμένων ἐστὶν ἐποίησεν, ἱππόδρομόν τε λεάνας, καὶ ἱππέας ἐπ' ἀγῶνα καλέσας, καὶ ἆθλα κέλησι θείς.

aqvarum vi Tigris irrueret, utpote qvi cum Euphrate hac ratione fuisset conjunctus; magnum eis ille incussit terrorem, qvod muris eorum parsurus neutiqvam videretur. Delecti posthac Persarum in conspectum sese dedere milites, qvi ripas occupaverant clypeis fulgentibus, & eqvis hinnientib⁹, & arcub⁹ exercitatissimis, & elephantorum mole, qvibus perinde erat tenues aristas & densas militum phalanges pervadere. Hi itaqve nostris adversi considebant, atq; ab utroq; latere fluvius erat: alter propior, atq; ille qvidem erat is qvi vi postmodum fuit superatus: alter vero remotior, prope qvem alius itidem Persarum consistebat exercitus. Qvæ autem à tergo nostrorum erant regiones, pessime erant evastatæ nec eadem reditum illis concedebant.

CXXVI. Istud itaq; tempus extraordinarium plane aliqvod facinus eos audere jubebat, nisi fame perire vellent: omnesq; propterea externati in unum Principem oculos directos habebant. Ille autem primo qvidem ea fecit, qvæ solent illi qvibus prospere res suæ procedunt, hippodromum complanare jubens, & ad certamen eqvites invitans, præmiumqve desultoribus proponens. Horum

rum autem Spectatores præter ipsius milites hostes, qvoq; erant. Qvorum illi in campo circumposita hippodromo loca occupaverant: isti vero in murorum pinnaculis constituti, Juliani, lætitiæ signa, qvæ solent victores, edentis, prædicabant felicitatem, seipsos contra, qvi impedire ejus festivitates non possent acerbissime deplorantes. Dum vero eqvorum cursibus ita delectaretur exercitus, jussu ejus exoneratæ fuerant naves. Eo qvidem prætextu ut dispiceretur, an forte commeatus aliqva ex parte absumtus deficeret: re ipsa vero ideo, qvod nihil tale cogitantes milites iis eximproviso vellet imponere. Post cibum itaqve sumtum Ducibus convocatis, postqvam iis demonstrasset unicam ad salutem viam superesse, ut nimirum Tigridem fluvium trajicerent, qvo facto terra undiqvaqve patente essent fruituri, reliqvi qvidem omnes silentium tenuere, ille vero cujus maxima erat in exercitu potestas aperte consilium improbavit, à qvo eum tam prærupti littoris altitudine, qvam hostium ripas tenentium multitudine deterrere conabatur.

θεαταὶ δὲ τῶν δρωμένων οὕτω πρὸς τοῖς οἰκείοις ἦσαν οἱ πολέμιοι. οἱ μὲν κάτω περικαθήμενοι τὰς ἁμίλλας, οἱ δὲ ἀπὸ τῶν ἐπάλξεων τὸν μὲν μακαρίζοντες, ὡς ἂν ἐν ταῖς εὐφροσύναις τῶν νενικηκότων ὄντα, σφᾶς δὲ αὐτοὺς, ὡς ἂν οὐκ ἔχοντας ταῦτα κωλύειν θρηνοῦντες· ἐν ᾧ δὲ τοῖς δρόμοις τῶν ἵππων ὁ στρατὸς ἐψυχαγωγεῖτο, κεναὶ τῶν φορτίων ἐκ παραγγέλσεως ἦσαν αἱ νῆες. τῷ λόγῳ μὲν ὅπως ὀφθείη τὸ σιτηρέσιον εἴ πη παρανάλωται, τὸ δὲ ἔργον ἦν, οὐ προειδότας ἐξαίφνης ἐμβιβάσαι τοὺς στρατιώτας ἐβούλετο. δεδειπνηκότας τοίνυν ἀγείρας τοὺς ἐν τέλεσι, καὶ δείξας ὡς μία λέλειπται μόνη πρὸς σωτηρίαν ὁδὸς (Τίγρητα διαβάντας γῆς ἀκεραίου πάλιν ἀπολαύειν ἔχειν)· τοὺς μὲν ἄλλους εἶχε σιγῶντας, ὑφ᾽ ᾧ δὲ ἦν τῆς δυνάμεως τὸ πλέον, ἀντέλεγε τῷ τε ὕψει τοῦ κρημνοῦ, καὶ τῷ πλήθει τῶν πολεμίων φοβῶν.

CXXVII. Julianus vero & loci & militum suorum licet vel diutissime cunctentur eandem semper fore naturam, hostium vero

CXXVII. ὁ δὲ τὴν μὲν τοῦ τόπου φύσιν καὶ διαμελλόντων τὴν αὐτὴν εἰπὼν ἔσεσθαι, τοὺς πολε-

μίους

μίους δὲ πλείονας. ἕτερον ἄνδρα ἐκέλευε, καὶ προεῖπεν, ὡς κρατήσει μὲν οὗτος, οὐκ ἄνευ δὲ τραύματος. τοῦτο δὲ αὐτὸν τῇ χειρὶ δέξεσθαι, καὶ οὗ τῇ χειρὶ προσέθηκε· καὶ τοῦτο πάλιν τὸ μικροῦ δεήσειν φαρμάκου. καὶ αἱ μὲν νῆες εἶχον ἤδη τοὺς μαχομένους· ὁ δ' εἱστήκει βλέπων εἰς οὐρανὸν, ὡς δὲ ἔλαβεν ἐκεῖθεν τὸ σύνθημα, δίδωσιν αὐτὸ τοῖς ταξιάρχοις, οἱ δὲ τοῖς ἄλλοις, ὡς οἷόν τε μάλιστα δι' ἡσυχίας. οἱ δὲ ἔπλεόν τε καὶ ἐξέβαινον, αἴσθησίν τε ἤδη τοῖς ἐγγὺς παρέχοντες καὶ βαλλόμενοι. ἀλλ' ὅμως ὃν οὐκ ἂν ἐν εἰρήνῃ τεὶ καὶ μηδενὸς εἴργοντος μεθ' ἡμέραν εὔζωνοι κρημνὸν ἐθάρρησαν, διὰ νυκτὸς ὁπλῖται, τοὺς πολεμίους ὑπὲρ κεφαλῆς ἔχοντες ἀναβεβήκεσαν. ὅπως, οὐδ' ἂν νῦν ἔχοιμεν ἐρωτηθέντες εἰπεῖν· οὕτως οὐκ ἀνθρώπων μᾶλλον ἦν τὸ ἔργον, ἢ θεοῦ τινος τοῖς αὐτοῦ χερσὶ μετεωρίζοντος ἕκαστον.

numerum incrementa (si moras nectere pergant) acqvisiturum esse respondit. Qvo facto alium qvendam sententiam dicere jussit, qvi ei prædixit, fore qvidem penes illum victoriam, non sine vulnere tamen. Illud vero manu ipsi esse infligendum addidit, eo qvoq; cujus manu infligi deberet nominato: imo & id adjecit, perexigua opus illud esse habiturum medela. Jamq; navibus milites fuerant impositi: ipse vero in cœlum erectis constitit oculis, cumq; tesseram inde accepisset, tribunis, qvam maxime fieri poterat secreto, & per hos reliqvis eam reddidit. Atq; ita navigabant illi, navibusq; exscendebant, jamq; proximi ex hostibus eos adventare percipiebant, qvi tela etiam in eos conjecerunt. Verum nihilominus ripam præruptam, qvam pacis tempore, nemine obsistente, media luce, vestibusq; & armis non impediti, tentare vix ausi fuissent; nocturno tempore vix ausi fuissent; nocturno tempore, & qvidem armati, hostibus capiti imminentibus conscenderunt. Qvod qva ratione fuerint executi, ne nunc qvidem interrogatis nobis dicere est expeditum, adeo non hominum istud erat opus, sed Dei cujusdam, manibus suis qvemlibet militum sublevantis.

CXXVIII.

CXXVIII. Ripa vero conſcenſa cædes ſtatim miſcentes, eos qvidem qvi ſurrexerant obtruncarunt, alios vero, malorum ſomniorum eis facti autores, dormientes interemerunt. Nullaqve alia re vigilantium conditio melior erat conditione dormientium, qvam qvod illi qvæ patiebantur diſtincte perciperent: ſiqvidem noſtros irruentes repellere ne illi qvidem potuerint. Cum autem noctu & in tenebris iſta gererentur, multi qvidem in homines multi in arbores qvoq; gladii vibrabantur. Harum autem percuſſarum ſonitus qvem edebant ſignum erat: hominum vero qvi vel accepiſſent jamjam, vel acciperent, vel accepturi vulnus eſſent, morientium itidem & ſupplicantium, undiqvaq; exaudiebatur clamor. Noſtri vero cædes edentes greſſum promovebant: tantumq; terræ obtectum occiſorum cadaveribus fuit, qvantum mortuorum millia ſex obtegere valeant. Et niſi prædæ inhiantes defunctorum inhæſiſſent cadaveribus, ſed ad urbis portas procedentes eas vel aperuiſſent vel effregiſſent; occupata certe Cteſiphon, urbs tantum ubiqve celebrata ab eis eſſet. Verum aliter facientes aurum tantum atq; argentum, & eqvos proſtratorum ſibi compararunt: poſteraqve illuceſcente die

CXXVIII. τῇ δ' οὖν ἀναβάσει τὸν φόνον συνάψαντες, τοὺς μὲν ἀνισταμένους κατήνεγκαν, τοὺς μὲν ἀνισταμένους κατήνεγκαν, τοῖς δὲ κακὸν ἐπιστάντες ὄναρ ἔτι καθεύδοντας ἔκτεινον. οἱ δὲ ἀφυπνισθέντες τοσοῦτον εἶχον τῶν κοιμωμένων πλέον, ὅσον ᾔδεσαν ἃ πάσχουσιν· ἐπεὶ ἀμύνεσθαί γε τοὺς ἐπικειμένους οὐδὲ τούτοις ἦν. οἷα δὲ ἐν νυκτὶ καὶ σκότῳ πολλὰ μὲν ἐφέρετο κατὰ τῶν σωμάτων ξίφη, πολλὰ δὲ κατὰ τῶν δένδρων· ἐδήλου δὲ ταῦτα ὁ κτύπος, οἰμωγὴ δὲ ἠκούετο τετρωμένων, τιτρωσκομένων, μελλόντων, ἀπολλυμένων, ἱκετευόντων. οἱ δὲ προῄεσαν σφάττοντες, καὶ τῆς γῆς τοσοῦτον ἐκέκρυπτο τοῖς τῶν πεπτωκότων σώμασι, ὅσον ἂν καλύψαιεν ἑξακισχίλιοι νεκροί. εἰ δὲ μὴ σκύλων ἐπιθυμίᾳ περὶ τοὺς τεθνεῶτας διέτριψαν, ἀλλ' ἐπὶ τὰς πύλας ἀΐξαντες ἢ ἀνέσπων, ἢ κατέσχισαν, εἶχον ἂν Κτησιφῶντα τὴν πολυύμνητον. νῦν δὲ χρυσὸν μὲν, καὶ ἄργυρον, καὶ ἵππους τῶν οἰχομένων, ἐκτῶντο, ἅμα δὲ ἡμέρᾳ περὶ ἱππέας

πέρας ἠναγκάζοντο μάχεσθαι. οἱ τὰ μὲν πρῶτα ἐλύπουν, ἔπειτα ὑφ᾽ ἑνὸς ἐξ αἱμασιᾶς ἀναδραμόντος στρατιώτου κυκηθέντες ἔφυγον. Διαβαίνει δὲ τὸ λοιπὸν στρατόπεδον, καὶ τούτων πανταχοῖ τοὺς ὀφθαλμοὺς φερόντων μετὰ θαύματος, οἱ κτείνοντες ἀπεπλύνοντο αὐτοὺς τῷ ποταμῷ. καὶ ὁ Περσῶν Τίγρης τῷ Περσῶν αἵματι χρωσθεὶς ἔῤῥει.

cum eqvitatu hostium manus conferre coacti sunt. Qvi primo qvidem impetu gravis admodum nostris fuit: mox tamen ab aliqvo militum nostrorum ex sepe procurrente perturbatus fugam arripuit. Reliqvus igitur etiam fluvium trajecit exercitus, cumqve oculos isti qvacunqve versus cum stupore circumferrent; in fluvio se lavabant stragis illius autores. Fluxitq; Persarum fluvius Tigris, Persarum sangvine infectus.

CXXIX. Λογιζέσθω δή τις τὰς ἐκείνων εἰς τὴν ἡμετέραν εἰσβολὰς καὶ τὸ καθέκαστον ἔργον· καὶ παραβαλλέτω ταύτην τὴν μίαν ταῖς συχναῖς ἐκείναις. καὶ τάχα εὑρήσει λαμπρὰ μὲν ἐκεῖνα, πολὺ δὲ μείζω ταῦτα· καὶ τὰ μὲν οὐδενὸς ἀπαντῶντος πεπραγμένα, τὰ δὲ ὄντων τῶν μαχομένων τετολμημένα. ὥστ᾽ εἴ τις ἤρετο Πέρσας, εἰ ἐβούλοντ᾽ ἂν μήτε ἃ δεδράκασι δεδρακέναι, μήτε ἃ πεπόνθασι πεπονθέναι, πάντας ἂν εἰπεῖν ἀπὸ τοῦ βασιλέως δεξαμένους, ὡς ἐπὶ πολλῷ τὰ τότε ἐνίκων. γνοίη δ᾽ ἄν τις κἀκεῖθεν· Κωνστάντιος γὰρ ἐν οὐδεμιᾷ τῶν εἰσβολῶν εἰς αἴτησιν σπονδῶν ἠναγκάσθη πεσεῖν. ὁ δὲ ὧν ἔφην πεπραγμένων ἐπεμ-

CXXIX. Jam igitur qvæso aliqvis Persarum in nostras terras invasiones, patrataq; singulis facinora secum expendat: cumq; illis tam freqventibus unicum hancce comparet. Moxqve eum deprehensurum puto, præclara qvidem illa esse, sed ab istis tamen longissime superari. Illa namq; resistente nemine, hæc vero multis occurrentibus, ut pugnarent, fuere patrata. Adeo ut si qvis rogaret ex Persis, an non ea qvæ fecerũt non fecisse, neq;, ea qvæ tulerunt, passos sese esse malint? omnes facto à Rege initio fassuri sint, multum ab his qvæ Julianus gessit, ea qvæ illi fecerunt vinci. Ejusdem autem rei hoc qvoq; habeo argumentum. Nunqvam eo Persarum irruptiones Constantium adegerunt ut pacem posceret. At vero Persarum Rex, cum ista qvæ

hactenus exposui patrata essent, aliqvem misit, qvi peteret ut bello jam finis fieret, & simul polliceretur amicum victori fore regnum suum, si ulterius progredi nollet.

ψε τὸν δεησόμενον ἐνταῦθ' οἱ στῆναι τὸν πόλεμον, καὶ τὸν νενικηκότα τοῦ πλείονος ἀποσχόμενον φίλην ἔχειν καὶ σύμμαχον τὴν αὐτοῦ ἀρχήν.

CXXX. Ille autem qvi ejus rei gratia venerat, vir natalium nobilitate conspicuus, ad fratrem ejus à qvo missus fuerat ingressus, (iste enim cum nostris expeditionem illam contra Persam susceperat,) genua ejus tetigit, & ut cum Imperatore colloqvendi copiam sibi faceret rogavit. Hic itaq; statim cum gaudio ad eum, & tanqvam acceptissimum nuntium afferret subridens, accessit, remq; omnem exposuit, evangelia sese accepturum existimans. Julianus vero tacere eum, tacentemqve Legatum dimittere jussit, qvin & ut cognationem, (cum Persarum Rege sibi intercedentem,) conversationis cum illo causam fuisse fingeret, præcepit. Componere enim bellum nullo modo volebat, pacis vero mentionem militum impetum retundere putabat. Illi enim, uti arbitror, ubi pugna supersedere se posse norunt, male in ea se gerunt si committere illam adigantur. Atqve propterea intra dentes conclusum retineri svave pacis nomen mandavit. At qvis qvæso alius, monstraturus suis

CXXX. καὶ ὁ μὲν ἐπὶ τούτοις ἥκων τῶν εὖ γεγονότων, εἰσελθὼν ὡς τὸν ἀδελφὸν τοῦ πέμψαντος, μεθ' ἡμῶν ἐπ' ἐκεῖνον ἰόντα, γονάτων ἁπτόμενος, ἐδεῖτο κοινῶσαι βασιλεῖ τὸν λόγον. ὁ δὲ κατὰ σπουδήν τε καὶ μεθ' ἡδονῆς, ὡς δὴ χρηστόν τι μηνύσων, ἦλθε μειδιῶν, καὶ διηγεῖτο, καὶ δῶρα προσεδόκα τῶν λόγων. ὁ δὲ αὐτόν τε σιγᾷν ἐκέλευε, καὶ τὸν ἥκοντα ἀποπέμψαι σιγῶντα, καὶ συγγένειαν τὴν πρὸς αὐτὸν ἐκείνου πλάσαι τῆς συνουσίας πρόφασιν. οὔτε γὰρ καταθέσθαι τὸν πόλεμον ἠξίου, τότε τῆς εἰρήνης ὄνομα δεινὸν ἐνόμιζεν ἀμβλῦναι στρατιώτην. ὁ γὰρ οἶμαι πεισθεὶς ὡς ἔξεστι μὴ μάχεσθαι, κακῶς ἀναγκαζόμενος μάχοιτο. διὰ τοῦτο εἴσω τῶν ὀδόντων προσέταξε μένειν τὸ γλυκὺ τῶν σπονδῶν ὄνομα. Καί τοι τίς οὐκ ἂν ἐνδεικνύμε-

κινύμενος τοῖς ἑαυτοῦ πόσον τι δεδύνηται στρατηγῶν, ἤγειρε σύλλογον ἐπ' ἀκροάσει τῶν ῥημάτων;

CXXXI. ἀλλ' ὅτος γε ἐπὶ συνθήκας καλούμενος, τῷ τείχει προσελθὼν, ἐπὶ μάχην τοὺς τειχήρεις ἐκάλει. γυναικῶν μὲν εἶναι λέγων ὃ πράττουσιν, ἀνδρῶν δὲ ὃ φεύγουσι. τῶν δὲ εἰπόντων δεῖν τὸν βασιλέα ζητεῖν, κἀκείνῳ δεικνύειν αὐτὸν, ἐπεθύμησε μὲν Ἄρβηλα καὶ ἰδεῖν, καὶ διελθεῖν, ἢ ἄνευ μάχης, ἢ καὶ μαχεσάμενος, ὥστε μετὰ τῆς Ἀλεξάνδρου νίκης τῆς αὐτόθι καὶ ταύτην ὑμνεῖσθαι. καὶ γνώμην τε εἶχεν ἐπιβῆναι πάσης ὅση Πέρσαις ὁρίζει τὸ κράτος, μᾶλλον δὲ καὶ τῆς ὁμόρου. Καίτοι μηδετέρας αὐτῷ μοίρας ἐλθούσης, μήτε τῆς οἰκείας μήτε τῆς συμμάχου, τῆς μὲν ἀδικίᾳ τοῦ τὸ ἔθνος ἔχοντος· ἡ δὲ, ὥς φασι κατ' ἀρχὰς εὐθὺς τοξευθέντων τινῶν ἐν τῷ Τίγρητι λουομένων, μεῖζον αὐτῆς ἡγήσατο τὸ μάχεσθαι πρὸς αὐτούς· καὶ ἅμα ἥτε ἡγεμόνων φιλονεικία ῥαθυμεῖν τοῖς ἀρχομένοις ἐπέτρεπεν. ὁπότε γὰρ ἅτερος κινῇ, μένειν ἅτερος πα-

qvantum auſpiciis ſuis valuerit, ad concionem exercitum non advocaſſet, ut de rebus iſtis ad eos qvoqve notitia perveniret?

CXXXI. Verum Julianus ad pacem provocatus, mœniis appropinqvas ad pugnam, collocatos in iis milites, provocavit, mulierum id eſſe ajens qvod faciebant, id cõtra qvod refugiebant virorum. Cumqve illi reſponderent, ut Regem qværeret, oportere, atq; illi ſeſe oſtenderet; Arbelam videndi atq; per eam tranſeundi eum deſiderium inceſſit; qvo ſcilicet poſt reportatam ab Alexandro victoriam, hoc qvoq; qvam ipſe reportaturum ſe ibi ſperabat celebraretur. Imo in animo habebat, omnem terram qva Perſarum continetur potentia, qvin & vicinas illi regiones pervadere. At licet auxiliorum (qvæ expectaverat) neutra, neqve ſuorum neq; Socii (Armenii) adventarent: (cum nempe iſta Regis illius gentis perfidia, illa vero hoc fuerit remoratum, qvod, uti ajunt, ſub initium ſtatim nonnullis in Tigride ſeſe lavantibus hoſtium telis confectis, pugnam cum eis committere auſi non fuerint: qvodq; Ducum & tribunorum inter ſe contentiones otium militibus fecerint: uno enim promoveri exercitum volente, alter

eum ubi erat ſubſiſtere ſvadens, eo qvod gratiora ſvaderet prævaluit) non tamen id Imperatoris fregit animum. Verum abſentes parum qvidem probavit, eadem tamen, ac ſi præſentes eſſent, facere ſuſtinuit, ipſumqve Hyrcania, atq; Indorum flumina, animo ejus jamjam obverſabantur.

CXXXII. Cumqve jam eo univerſus ſpectaret exercitus, jamqve iter alii eſſent ingreſſi, alii vero ad illud ingrediendum ſeſe accingerent; Deorum aliqvis eum ab illo avertit, reditus, ut in proverbio eſt, meminiſſe jubens. Naves autem qvicqvid contra optimates ſtatuerent igni permiſit, illi enim potius qvam hoſtibus erant permittendæ. Optimo autem conſilio factum id fuit, eo qvidem cujus potiſſima in exercitu erat autoritas repugnante, Juliano vero ut fieri id permitteret tandem obtinente. Celerrimo enim maximoq; impetu Tigris in proras navium irruens, efficiebat, ut complurium manibus opus illæ haberent, oporteretq; plusqvam dimidium exercitus iis protrahendis adhiberi. Hac ipſa vero ratione qvo minus pugnare poſſent milites impediebantur, imo & cum iis reliqvo exercitui à pugnis erat abſtinendum. Præterea ignis illa mollius ſeſe gerendi incita-

ῥαινῶν, χαριζόμενος ἔπειθεν. οὐ μὴν χείρω γε ταῦτα ἐποίει τὸν βασιλέα. ἀλλ' οὐκ ἐπῄνει μὲν ἀπόντας, πράττειν δὲ ὅσαπερ ἂν εἰ παρῆσαν ἠξίου, καὶ πρὸς τὴν Ὑρκανίαν ἔτεινε τὸν λογισμὸν καὶ τοὺς Ἰνδῶν ποταμούς.

CXXXII. ἤδη δὲ τῆς στρατιᾶς ἐπὶ ταῦτα ὡρμημένης, καὶ τῶν μὲν πορευομένων, τῶν δὲ συσκευαζομένων, θεῶν τις οὗ μὲν ἀφίστησι, νόστου τε κατὰ τὸ ἔπος παρῄνει μεμνῆσθαι. τὰ πλοῖα δὲ πρὸς τὴν προτέραν βουλὴν ἀφεῖτο πυρί, κάλλιον γὰρ ἦν ἢ τοῖς πολεμίοις. ταυτὸν δὲ εἰκότως ἐδρᾶτο, καὶ τοῦ προτέρου μὲν οὐ βουληθέντος, τοῦ δὲ ἐπανιέναι νικῶντος. ὀξὺς γὰρ καὶ πολὺς ὁ Τίγρης ἐμπίπτων ταῖς πρώραις, πολλῶν ἠνάγκαζε δεῖσθαι χειρῶν τὰ πλοῖα, καὶ ἔδει τοὺς ἀνέλκοντας ὑπὲρ ἥμισυ τῆς στρατιᾶς γενέσθαι. τοῦτο δὲ ἦν κρατεῖσθαι μὲν τοὺς μαχομένους, ἔχεσθαι δὲ ἀμαχεὶ μετ' ἐκείνους τὰ ἄλλα. πρὸς δὲ τούτοις καὶ τὴν εἰς

τὸ

τὸ μαλακίζεσθαι παράκλησιν, ἀνῄρηκει τὸ πῦρ. ὁ γὰρ μηδὲν ποιεῖν ἐθέλων, ἀῤῥωστεῖν σκηπτόμενος ἔκειτο καθεύδων ἐν πλοίῳ. πλοίων δὲ οὐκ ὄντων ἅπας ἦν ἐν ὅπλοις.

mentum militibus abstulit. Qvisqvis enim nihil facere secum statuisset, ægrum se esse simulans, in nave somno jacebat indulgens. Naves vero cum nullæ amplius essent, nemo non erat in armis.

CXXXIII. ὡς τοίνυν οὐδὲ σφόδρα βουλομένοις ἦν ἔχειν ναῦς τοσαύτας, ἔδειξε τὸ μηδὲ τὰς ὑπολειφθείσας, αἳ δὲ ἦσαν πεντεκαίδεκα γεφυρῶν ἕνεκα πεφυλαγμέναι, μηδὲ ταύτας ἀρκέσαι σῶσαι. βιαιότερος γὰρ ὢν καὶ ναυτῶν τέχνης, καὶ τῆς ἄλλης πολυχειρίας ὁ ῥοῦς, αὐτάς τε καὶ τοὺς ἐμπλέοντας εἰς τὰς τῶν πολεμίων χεῖρας ἐξέβαλεν. ὥστ' εἰ δεῖ κατηγορεῖν ἐκείνου τοῦ πυρὸς τοὺς ἐζημιωμένους, ὁ Πέρσης ἂν εἰκότως ὁ μεμφόμενος εἴη, καὶ πολλάκις γε, ὥς φασιν ἐμέμψατο.

CXXXIII. Imo vero non licuisse iis tot retinere naves, licet vel maxime voluissent, inde patuit, qvod ne illas qvidem qvas superstites reliqvis manere jusserat, qvindecim inqvam istas, qvæ ut pontibus struendis inservirent fuerant servatæ, salvas præstare potuerint. Cum enim vehementior fluminis esset impetus, qvam ut vel nautarum arte vel tot trahentium manibus vinci posset, & naves & impositos eis vectores in hostium manus conjecit. Adeo ut si eos, qvorum jactura fuit, istum ignem reprehendere oporteat, Persis omnino illud sit faciendum, qvi etiam ut fama est sæpe de eo fuere conqvesti.

CXXXIV. οὕτω μὲν τοῦ Τίγρητος πίνοντες ἐχώρουν κατ' ἀριστερὰν χεῖρα τὸν ποταμὸν ἔχοντες. καὶ διὰ χώρας ᾔεσαν τῆς προτέρας ἀμείνονος, ὥστε οἷς εἶχον αἰχμαλώτοις θαῤῥούντως προσετίθεσαν. ἐπεὶ δὲ τῆς μὲν πεφυτευμένης ἐπὶ τέλει, τῆς δὲ ψιλῆς τε

CXXXIV. Sic itaq; Tigride potum suppeditante processit exercitus, ad sinistram manum fluvium habens. Fecitqve iter per Regionem multo qvam prior erat præstantiorem, qvamobrem captivos (qvos nactus fuerat viæ ductores) cum omni fiducia & securitate secutus est. Cum autem finibus plantis & arboribus consitæ regionis jam superatis, in me-

dio esset regionis istis qvidem destitutæ, cetera nihil illa deterioris; edixit exercitui Julianus, ut de viginti dierum commeatu sibi prospiceret. Tantum enim aberant ab optima urbe, in nostrarum Regionum finibus posita. Tunc itaqve primum Persarum acies in conspectum se dedit, & militum numero satis apte disposito, & auro in armis refulgente qvamplurimo conspicua. Cumq; excursatorum nostrorum nonnemo ab iis fuisset prostratus, eoq; facto omnis exercitus ad manus veniret; neq; eqvites neq; pedites scutorum nostrorum ferre potuere conspectum, sed inclinata acie fugam statim arripuerunt, in sola illa militaris scientiæ parte maxime exercitati.

CXXXV. Post hæc autem nulla amplius fuit instructa acies, sed insidiæ tantum, & ignobiles paucorum eqvitum proruptiones, nostri scilicet exercitus postrema ex fossis qvibusdam assilientium, & tum qvoq; cædi potius qvam cædere solitorum. Nostri enim pedites, eqvitum Persarum lanceas corpore inclinato subeuntes, gladio confossis eqvis, utrumqve & eqvitem & eqvum prostratum in terra tenebant, & illum qvidem ad vuln⁹ accipiendum qvam maxime opportunum, utpote ferrei

καὶ οὐδὲν φαυλοτέρας ἧσσων ἐν μέσῳ, κηρύττει σιτία φέρεσθαι τὸν στρατὸν ἡμερῶν εἴκοσι, τοσαύτη γὰρ ὁδὸς ἐπὶ τὴν ἀρίστην τε πόλιν, καὶ ἅμα τῆς ἡμετέρας ὅμορον. τότε δὴ πρῶτον ὁρᾶται Περσικὴ παράταξις, πλῆθος οὐκ ἄτακτον, χρυσὸς πολὺς ἐν τοῖς ὅπλοις. πεσόντος δὲ ἡμετέρου τινὸς προμάχου καὶ συμπεσόντων ἁπάντων, οὐθ' ἱππεὺς οὐθ' ὁπλίτης ἤνεγκε τὰς παρ' ἡμῶν ἀσπίδας, ἀλλ' εὐθὺς ἐκκλίναντες ἔφευγον, ἐν τοῦτο ἠσκηκότες τοῦ πολέμου τὸ μέρος.

CXXXV. καὶ τοῦ λοιποῦ παράταξις μὲν οὐδεμία, κλοπαὶ δὲ καὶ ἀγενεῖς ὀλίγων ἱππέων ἔφοδοι, τοῖς ὑστάτοις ἐκ τάφρων ἐπιπηδώντων, οὐδὲ τότε κτεινόντων μᾶλλον ἢ θνησκόντων. τοῦ γὰρ ἱππέως ὑπιὼν ὁπλίτης τὸ δόρυ ξίφει τὸν ἵππον ἀναρρηγνὺς ἀμφοτέρους εἶχεν ἐπὶ γῆς, καὶ ἑτοιμόν γε εἰς πληγὴν τὸν ἐν τῷ χειτῶνι τῷ σιδηρῷ. οἱ μὲν οὖν προσιόντες ταῦτα ἔπασχον· οἱ δὲ πόῤῥωθεν ἰσχύοντες οἱ τοξόται τὸ βέλος

βέλος ἀφιέντες ἐπὶ γυμνὰ τοῦ στρατιώτου τὰ δεξιὰ, πρὸς αὐτοὺς τε βλέπειν ἠνάγκαζον, καὶ σχολῇ προϊέναι. προήεσαν μέντοι, καὶ τὸ νέφος οὐκ ἐκώλυε τῶν βελῶν εἰς ἅπαν. ἐλαύνων γὰρ πανταχοῖ τὸν ἵππον ὁ βασιλεὺς ἐπεκούρει τῷ πιεζομένῳ, λόχους τε ἀπὸ τῶν ἐν ἀδείᾳ τοῖς δεομένοις ἄγων, καὶ τοὺς ἀρίστους τῶν στρατηγῶν ἐπὶ οὐρὰν πέμπων μέχρι μὲν οὖν τούτων, ἐκεῖνός τε νικῶν ἐχώρει, καὶ ἐμοὶ λέγειν ἡδύ.

thoracis onere ſuppreſſum. Sagittarii autem eminus noxam inferre valentes, dum tela in milites à dextro latere freqventia committebant, eos ut & intentos ad illos haberent oculos, & procederent tardius adegerunt. Perrexere tamen in itinere, neq; in eo telorum nube ſeſe impediri paſſi ſunt. Imperator enim eqvites qvacunq; opus eſſet adducens, parti exercitus afflictæ ſubſidio ſemper erat, turmasq; ab iis apud qvos tuta omnia erant, ad eos abducebat qvi opus illis haberent, Ducum vero optimos qvosq; ad tuenda exercit⁹ poſtrema ablegabat. Huc usq; itaq; victor ſemper Julianus proceſſit, ego vero cum voluptate orationem protraxi.

CXXXVI. τὸ δὲ ἐντεῦθεν ὦ θεοὶ, καὶ μεταβολαὶ τύχης, ἐφ᾽ οἷον ἄγομαι λόγον. βούλεσθε σιγήσω τὰ λοιπὰ, καὶ στήσω τὸν λόγον ἐν τοῖς εὐφημοτέροις; πολλὰ ἡμῖν, ὦ παρόντες, ἀντὶ τῆς οἰμωγῆς ἀγαθὰ γένοιτο. τί οὖν δὴ δοκεῖ; κλείομεν ἢ λέγομεν; ἐοίκατε τῷ μὲν ἔργῳ πλήττεσθαι, τὸν δὲ λόγον ἀπαιτεῖν. ῥητέον δὴ, καὶ δόξαν οὐκ ἀληθῆ περὶ τῆς τελευτῆς παυστέον.

CXXXVI. At vero qvæ ſeqvuntur o Dii! qvæ fortunæ viciſſitudines! qvi mihi ſermo deinceps inſtituendus! An ut ſilentio premam reliqva jubetis, finemq; faciam orationi lætioribus? Multa vobis, o Auditores, ob emiſſos nunc gemitus obveniant bona. At qvid vobis deniq; faciendum videtur? an finiri orationem an continuari placet? Eqvidem videmini re enarranda externari omnes, ut loqvi tamen pergam à me exigere. Loqvendum itaq; & ut faceſſat tandem falſa de exitu Juliani opinio efficiendum.

CXXXVII.

CXXXVII. Nimirum cum de rebus suis Persa jam desperaret, omnibusq; manifestum esset debellatum jam cum eo esse, ipseq; timeret ne optimis Regionib⁹ suis occupatis, nostri in iis hybernarent: jamq; designasset Legatos, & dona parasset, in qvorum numero corona etiam erat; atq; adeo in eo esset, ut inseqventi die cum supplicibus verbis ea mitteret, pacisq; conditiones à Juliano acciperet: Dum per universum exercitum alii qvidem hostes eos appetentes depellendo, alii vero qvibus graves ei non erant iter faciendo essent occupati: vehemens autem derepente procella pulverem excitaret, cœlum nubibus obduceret, atq; iis qvi facinus aliqvod machinarentur ad illud perficendum qvasi suppetias ferret; Imperator perruptas exercitus partes rursum sibi invicem juncturus, cum unico satellite sese proripuit. Hasta vero eqvestris in eum inermem illata, præ nimia enim, ut ego qvidem arbitror, confidentia ne thoracem qvidem induerat, per brachium in latus irrepsit. Sicq; in terram devolutus fortissimus Princeps, cum sangvinem cerneret profluentem, id qvod evenerat sibi, occultare cupiens, eqvo rursum conscenso, cum vulnus ei illatum sangvis proderet, semper iis qvibus pro-

CXXXVII. ἀπειρηκότος γὰρ ἤδη τοῦ Πέρσου, καὶ σαφῶς καταπεπολημένου, καὶ δεδιότος μὴ τὰ κράτιστα τῆς αὐτοῦ γῆς κατασχόντες ἐπιχειμάσωσι, καὶ πρέσβεις ἑλομένου, καὶ δῶρα ἠριθμηκότος, ἐν οἷς ἦν καὶ στέφανος· καὶ μέλλοντος δὴ ταῦτα τῆς ἐπιούσης σὺν ἱκετηρίᾳ πέμπειν, καὶ ποιεῖν ἐκεῖνον τῶν συνθηκῶν ὁριστήν· διὰ πάσης μέντοι τῆς τάξεως, τῶν μὲν τοὺς προσβάλλοντας ἀμυνομένων, τῶν δὲ τοῦτο οὐκ αἰσθανομένων παριόντων, αἰγίδος δὲ ἐξαίφνης λαμπρᾶς κόνιν τε ἐπεγειρούσης καὶ νέφη συναγούσης, καὶ τοῖς βουλομένοις τι κακουργεῖν συναιρομένης, ὁ μὲν βασιλεὺς ὡς συνδήσων τὸ διαρραγὲν ἔσπευδε σὺν ἑνὶ θεράποντι. δόρυ δὲ ἱππέως ἐπ' αὐτὸν ἐνεχθὲν ἄοπλον, τῷ γὰρ οἶμαι σφόδρα κρατεῖν οὐδὲ ἐφράξατο, διὰ τοῦ βραχίονος δραμὼν εἰς τὴν πλευρὰν εἰσέδυ. καὶ πεσὼν ἐπὶ γῆς ὁ γενναῖος, τὸ αἷμα ὁρῶν καταρρέον, κρύπτειν ἐθέλων τὸ ξυμβὰν, ἐπὶ τὸν ἵππον αὖθις ἀναβὰς, ἐπειδὴ τὸ αἷμα τὴν πληγὴν ἤλεγχεν, ἐβόα καθ'

οὓς

οὓς ἀεὶ γίγνοιτο μὴ δεδιέναι τὸ τραῦμα, μηδὲ γὰρ θάνατον ἔχειν.

CXXXVIII. ἔλεγε μὲν ταῦτα, τοῦ δεινοῦ δὲ ἡττᾶτο, καὶ κομίζεται πρὸς τὴν σκηνὴν, καὶ τὴν μαλακὴν εὐνὴν, τὴν λεοντῆν, καὶ τὴν φορυτὸν, τουτὶ γὰρ ἡ ἐκείνου στρωμνή. τῶν ἰατρῶν δὲ μὴ εἶναι σωτηρίαν λεγόντων, δεξαμένη τοῦ θανάτου τὸν λόγον ἡ στρατιὰ, πάντες μὲν ὠλοφύροντο, πάντες δὲ ἐκόπτοντο, περὶ πάντων δὲ ἡ γῆ δάκρυσιν ἐβρέχετο, τὰ ὅπλα δὲ τὰς χεῖρας ἐκφυγόντα ἔρριπτο, ᾤοντο δὲ μηδ' ἄγγελον ἐκεῖθεν ἀναστρέψειν οἴκαδε.

CXXXIX. ὁ δὲ δὴ Πέρσης δῶρα μὲν ἃ τούτῳ πέμπειν ἔδει, θεοῖς σωτῆρσιν ἀνέθηκεν, αὐτὸς δὲ τὴν εἰωθυῖαν παρέθετο τράπεζαν, πρότερον τοὔδαφος ἀντ' ἐκείνης ποιούμενος, ἐκόσμησέ τε τὴν κόμην κατὰ τὸν νόμον κατερραθυμημένην πάντα τὸν τῶν κινδύνων χρόνον. ἃ δὲ χάσματι γῆς ἀφανισθέντων πασσυδὶ τῶν ἐναντίων ἔπραττεν ἂν, τούτοις ἑνὸς ἐκείνου τελευτῶντος ἐχρῆτο. ἀμφότεροι τοίνυν ἔθεντο ψῆφον, εἰς τὴν ἐκείνου γνώμην τὰ πράγματα ἀνακεῖσθαι Ῥωμαίοις, οἱ μὲν οἷς ἐπένθουν, οἱ δὲ οἷς ὠρχοῦντο. καὶ οἱ

pior erat occlamabat; ne ad vulnus ſuum exhorreſcerent, utpote qvod letale nihil habeat.

CXXXVIII. Et iſta qvidem dicebat, veruntamem malo vincebatur tandem, & ad tentorium ſuum deducebatur, mollemq; lectulum ſuum: pellem nimirum leoninam & ſtoream: hoc enim ſtratum erat illius. Cum vero Medici inſanabile vulnus ejus eſſe pronunciarēt, & ad exercitum fama ejus rei emanaret; ingentem omnes ſuſtulere ejulatum, pectora manibus tudere omnes, lacrymis humum humectavere, arma manibus elapſa projecerunt, ne nuntium qvidem (cladis ſuæ) domum eſſe reverſurum opinantes.

CXXXIX. Perſa vero qvæ Juliano deſtinaverat dono, Diis ſervatoribus conſecravit, & conſvetam ſibi rurſus apponi menſam juſſit, cum in ſolo antea cœnam ſumſiſſet, imo & comam rurſus compoſuit, qvam omni tanti periculi tempore neglexerat. Imo earum, qvæ hoſtibus ſuis ad unum omnibus terræ hiatu abſorptis feciſſet, unico hoc interemto nihil non ab eo patratum fuit. Utriq; itaqve (tam noſtri nimirum qvam hoſtes) ejus conſiliis Romanam rem unice inniti, unanimi ſuffragio declararunt. Illi qvidem dum

gaudio & exultationibus tantopere indulgerent: illi dum periisse, hi dum viciſſe ſe penitus opinarentur.

μὲν οἷς ἡγοῦντο ἀπολωλέναι, οἱ δ' οἷς ἡγοῦντο κεκρατηκέναι.

CXL. Virtutis autem ejus verba qvoq; extrema ſuppeditant argumentum. Cum enim circumſtantes in fletum univerſi effunderentur, neq; ipſi Philoſophi ſibi poſſent temperare; cunctos increpabat, hoſce tamen omnium maxime: qvod cum rebus à ſe per omnem vitam geſtis aditum ſibi ad Deorum ſedes aperuiſſet, ipſum haud ſecus ac ſi tartaro dignam vitam transegiſſent lugerent. Plane autem tabernaculum ejus Socratis carcerem; circumſtantes vero, eos qvi illi ſub vitæ finem aderant, vulnus porro cicutam, verba item verba, & non emiſſas à ſolo Socrate lacrymas, lacrymæ à Juliano qvoq; ſolo cohibitæ referebant. Cumq; amici precibus ab eo contenderent, ut imperii deſignaret hæredem, neminem ſui ſimilem prope ſe eſſe videns, militum ſuffragiis rem permiſit: qvibus etiam ut omni modo de ſalute ſua cogitarent in mandatis dedit: ſeipſum enim etiam omne iſtud tempus in illa procuranda ajebat collocaſſe.

CXL. ἴδοι δ' ἄν τις αὐτοῦ τὴν ἀρετὴν κἀκ τῶν τελευταίων ῥημάτων. ἁπάντων γὰρ τῶν περιεστηκότων εἰς θρῆνον πεπτωκότων, καὶ οὐδὲ τῶν φιλοσοφούντων δυναμένων καρτερεῖν, ἐπετίμα τοῖς τε ἄλλοις, καὶ οὐχ ἥκιστα δὲ τούτοις, εἰ τῶν βεβιωμένων αὐτὸν εἰς μακάρων νήσους ἀγόντων, οἱ δὲ ὡς ἀξίως ταρτάρου βεβιωκότα δακρύοιεν. Ἐῴκει δὲ ἡ σκηνὴ μὲν τῷ δεξαμένῳ δεσμωτηρίῳ τὸν Σωκράτην, οἱ παρόντες δὲ τοῖς ἐκείνῳ παροῦσιν, ἡ πληγὴ δὲ φαρμάκῳ, τὰ ῥήματα δὲ τοῖς ῥήμασι, τῷ δὲ μὴ δακρῦσαι τὸν Σωκράτην μόνον, τὸ μηδὲ τοῦτον. δεομένων δὲ τῶν φίλων ἀποφῆναι τῆς ἀρχῆς κληρονόμον, οὐδένα αὐτοῦ παραπλήσιον ἐγγὺς ὁρῶν, ἀφῆκε τῇ στρατιᾷ τὴν ψῆφον, οἷς δὴ καὶ ἐπιστέλλει πάντα τρόπον σώζειν αὑτοὺς, καὶ γὰρ αὐτὴν ἐκείνους σώζοντα πάντα ἀνατλῆναι χρόνον.

CXLI. Qvis itaq; cædem ejus patraverit, noſſe aliqvis deſiderat? Nomen eqvidem ejus prodere

CXLI. τίς οὖν ὁ κτείνας, ποθεῖ τις ἀκοῦσαι; τοὔνομα μὲν οὐκ οἶδα. τοῦ δὲ μὴ πολέμιον εἶναι

ναι

ναι τὸν κτείναντα, σημεῖον ἐναργὲς, τὸ μηδένα πολέμιον ἐπὶ τῇ πληγῇ τετιμῆσθαι. καίτοι διὰ κηρύκων ὁ Πέρσης ἐπὶ γέρας ἐκάλει τὸν ἀπεκτονότα, καὶ μεγάλων ὑπῆρχε τῷ φανέντι τυχεῖν· ἀλλ' ὅμως οὐδεὶς οὐδ' ἔρωτι τῶν γέρων ἠλαζονεύσατο. καὶ πολλή γε τοῖς πολεμίοις χάρις ὅτι ὧν οὐκ ἔδρασαν οὐ προσέθεντο τὴν δόξαν, ἀλλ' ἔδοσαν ἡμῖν παρ' ἡμῖν αὐτοῖς τὸν σφαγέα ζητεῖν. οἷς γὰρ οὐκ ἐλυσιτέλει ζῶν, οὗτοι δὲ ἦσαν οἱ ζῶντες οὐ κατὰ τοὺς νόμους, πάλαι τε ἐπεβούλευον, καὶ τότε δυνηθέντες εἰργάσαντο· τῆς τε ἄλλης ἀδικίας αὐτῶν ἀναγκαζούσης, οὐκ ἐχούσης ἐπὶ τῆς ἐκείνου βασιλείας ἐξουσίαν, καὶ μάλιστά γε τοῦ τιμᾶσθαι τοὺς θεοὺς, οὗ τὸ ἐναντίον ἐζήτουν.

CXLII. ἃ δ' ὑπὲρ τοῦ Περικλέους ὁ Θουκυδίδης φησὶν, ὅτι τῇ τελευτῇ λαμπρότερον ἔδειξεν, ὅσος ἦν αὐτὸς τοῖς πράγμασι. ταῦτ' ἂν ἔχοι τις εἰπεῖν καὶ περὶ τοῦδε. τῶν γὰρ ἄλλων ἁπάντων

ego non possum. Qvod vero ex hostibus non fuerit percussor, vel id argumento est, qvod nemini hostium ob cædem illam præmium datum fuerit. Atqvi per præcones ad præmium ejus Autorem invitavit Persa, & potuisset ille si semetipsum prodidisset maximarum rerum fieri compos. Nihilominus tamen nemo, ne præmiorum qvidem amore, ut à se admissum facinus illud esse gloriaretur, inductus est. Et multæ omnino hostibus à nobis gratiæ debentur, qvod sibi arrogare, qvæ non fecerant, noluerint, nobisqve adeo copiam fecerint inter nos ipsos parricidam qværendi. Scilicet ii, è qvorum re non erat ut viveret ille, (at isti erant qvi secundum leges vitam instituere nollent,) dudum ei fuerant insidiati, atq; tum nacti opportunitatem, consilia sunt executi. Ad qvod facinus tum alia eorum scelera, qvibus sub ejus imperio locus non erat, tum maxime restitutus qvem ferre nolebant Deorum cultus eos incitavit.

CXLII. Qvæ vero de Pericle Thucydides memoriæ prodidit, qvod scilicet ipsa morte maxime declaraverit, qvantus in rebus agendis extiterit, ea de Juliano merito etiam aliqvis dicat. Cum enim reliqva omnia eadem (post

ejus

ejus mortem) ac antea essent: Milites inqvam, arma, eqvi, Duces, acies, captivi, opes, commeatus; unica tamen qvæ facta est circa Imperatorem mutatio, reliqva omnia prostrata qvasi contrivit. Primo enim ne conspectum qvidem eorum tulere amplius, qvos in fugam prius vertebant. Deinde pacis nomine inescati easdem enim denuo hostes artes adhibebant, omnes clamarunt accipiendam esse atq; amplectendam pacem, primusq; in eam sententiam novus Imperator pertractus est. Medus autem ad pacem eos nactus proclives, detinuit, moras traxit, interrogando, respondendo, differendo, pluribusqve missis legatis ut commeatus magis magisq; decresceret efficiendo. Cumqve jam annona aliæq; res necessariæ rarescere inciperent, ipsi etiam pacem petivere, utq; omnia hostibus concedere eos oporteret, necessitas eos adegit.

τῶν αὐτῶν ὧνπερ καὶ πρότερον ὄντων· τῶν ἀνδρῶν, τῶν ὅπλων, τῶν ἵππων, τῶν ταξιαρχῶν, τῶν συνταγμάτων, τῶν αἰχμαλώτων, τῶν χρημάτων, τῆς τροφῆς. ἐν μιᾷ τῇ περὶ τὸν βασιλεύοντα μεταβολῇ τὰ πάντα συνετρίβη. Πρῶτον μὲν γὰρ οὐκ ἤνεγκαν οὓς πρότερον ἤλαυνον. ἔπειτα δελεασθέντες εἰρήνης ὀνόματι, τὸ γὰρ αὐτὸ προσήνεγκαν οἱ πολέμιοι μηχάνημα, πάντες ἐβόων δέχεσθαι καὶ στέργειν, καὶ πρῶτος ὁ βασιλεύων εἵλκετο. λαβὼν δὲ αὐτοὺς πρὸς τὴν ἡσυχίαν ὡρμηκότας ὁ Μῆδος, διῆγε, διέτριβεν, ἐρωτῶν, ἀποκρινόμενος, ἀναβαλλόμενος, ἐν πλήθει πρεσβειῶν ἀναλίσκων αὐτοῖς τὴν τροφήν. ὥστε σίτου τε καὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων ἐσπάνιζον καὶ ᾔτουν, καὶ δεῖν ἤδη συγχωρεῖν ἀνάγκη περιειστήκει.

CXLIII. Tunc itaq; Persa levissimam pacis mercedem urbes, regionesqve, & gentes, qvæ murorum instar Romanos tuebantur, poposcit. Annuit tamen novus Imperator, omnibusq; istis Barbaris cessit, & nulla dura nimis ipsi visa fuit pacis conditio. Adeo ut sæpius ego miratus Medum fuerim, qvi cum plura tum sume-

CXLIII. τότε δὴ τὸν κουφότατον ᾔτει μισθὸν πόλεις, καὶ χώρας, καὶ ἔθνη, τὰ τείχη τῆς Ῥωμαίων ἀσφαλείας. ὁ δὲ ἐπένευέ τε, καὶ παντὸς ἀφίστατο, καὶ δεινὸν οὐδὲν ἐδόκει. ὡς ἔγωγε πολλάκις ἐθαύμασα τοῦ Μήδου, ὡς πα-

παρὸν πλείω λαβεῖν οὐκ ἠθέλησε. τίς γὰρ ἂν ἀντεῖπεν ἐπὶ τὸν Εὐφράτην προσάγοντι τὴν ἐπιθυμίαν, τίς δ' ἂν ἐπὶ Ὀρόντην; τίς δ' ἂν ἐπὶ τὸν Κύδνον; τίς δ' ἂν ἐπὶ τὸν Σαγγάριον; τίς δ' ἂν ἐπὶ τὸν Βόσπορον αὐτόν; ἦν γὰρ ὁ διδάξων τὸν Ῥωμαῖον πλησίον, ὡς ἀρκέσει καὶ τὸ λοιπὸν εἰς ἀρχὴν, καὶ τρυφὴν, καὶ μέθην, καὶ λαγνείαν. ὥστ' εἴ τις χαίρει τούτων οὐ πεπραγμένων, Πέρσαις ἴστω τὴν χάριν, οἳ πολλοστὸν μέρος ὧν ἐξῆν ἔχειν ἀπήγγειλαν. ὡς οὗτοί γε τὰ ὅπλα ῥίψαντες ἐκείνοις ἔχειν, ὥσπερ ἐκ ναυαγίας γυμνοὶ, προσαιτοῦντες οἱ πλείους, ἐπανήεσαν. ὁ δὲ ἀσπίδος ἥμισυ φέρων, ἢ δόρατος τρίτον, ἢ τῶν κνημίδων τὴν ἑτέραν ἐπ' ὤμων (Καλλίμαχος ἦν οὗτος). ἀπολογία δὲ μία πᾶσι τοῖς ἀσχημονοῦσιν, ἡ τελευτὴ τοῦ ταῦτα ἀνατρέψαντος εἰς τοὺς ἐναντίους.

CXLIV. Ἀλλὰ τί οὖν, ὦ θεοὶ καὶ δαίμονες, μὴ ταῦτα ἐκυρώσατε; ἀλλὰ τί μὴ τὸ μὲν ὑμᾶς ἐπιστάμενον γένος εὔδαιμον, τόνδε τούτοις εὐδαιμονίας αἴτιον κατεστήσατε; τί μεμψά-

re potuisset, id tamen facere noluit. Qvis enim abnuisset si vel ad Euphratem usq; limites suos protendi voluisset? Qvis si ad Orontem? qvis si ad Cydnum? Qvis si ad Sangarium? qvis si ad ipsum usqve Thracium Bosporum? Sane enim aderat tum, qvi Romanos doceret, vel sic etiam id qvod eis relinqvebatur ad imperium, ad luxum & delicias, ad potationes largiores, ad veneris exercitia satis fore. Adeo ut si qvis factum id non esse lætatur, Persis ejus rei gratiam referre debeat, qvi multo maximæ eorum qvæ accipere poterant parti sponte renuntiaverunt. Nostri proinde arma abjicientes, hostibus eis ut colligerent relictis, tanqvam ex naufragio nudi, & ad mendicitatem magnam partem redacti ad nos redierunt. Atq; alius qvidem dimidium scuti fragmentum, alius tertiam hastæ partem, ali9 ocrearum alteram humeris suis apportabant. Omnibus autem ita deformatis eadem erat excusatio, ejus nimirum qvi in adversarios ista erat aversurus, excessus.

CXLIV. Cur itaq; o Dii omnes omnesq; Genii illud ejus propositum ratum non esse jussistis? Cur eorum qvi vos agnoscunt & venerantur mortalium genus non beatum, hunc vero beatitudinis istis autorem effecistis? An qvic-

qvam in ejus voluntate reprehendentes? an aliqvid ab eo gestum non approbantes? Nonne ille aras vobis restituit? nonne templa exstruxit? nonne magnifico cultu Deos, Heroas, ætherem, cœlum, terram, mare, fontes, fluvios fuit prosecutus? Nonne adversus fuit iis qvi vobis adversi erant? Nonne Hippolyto magis erat castus? Rhadamantum justitia æqvabat? prudentia superabat Themistoclem? fortitudine Brasidam? Nonne universum orbem Romanum, animi qvasi deliqvium passum sanavit? nonne omne oderat malum? nonne justitiæ cultoribus mitis? nonne protervis inimicus? nonne modestis amore addictus erat? O stupendam expeditionem! o terrarum urbiumq; evastationes plurimas! o tropæa innumera! o eventus Spe & cogitatione nostra indignos.

μῶνοι τῆς γνώμης; τί δὲ οὐκ ἐπαινοῦντες τῶν πεπραγμένων; οὐ βωμοὺς ἀνέστησεν; οὐ νεὼς ἐποίησεν; οὐκ ἐθεράπευσε μεγαλοπρεπῶς θεοὺς, Ἥρωας, αἰθέρα, οὐρανὸν, γῆν, θάλατταν, πηγὰς, ποταμούς; οὐκ ἐπολέμησε τοῖς ὑμῖν πεπολεμηκόσιν; οὐ σωφρονέστερος μὲν Ἱππολύτου, δίκαιος δὲ κατὰ τὸν Ῥαδάμανθυν, συνετώτερος δὲ Θεμιστοκλέους, ἀνδρειότερος δὲ Βρασίδου; οὐ τὴν οἰκουμένην ὥσπερ λειποψυχοῦσαν ἔῤῥωσεν; οὐ μισοπόνηρος; οὐ πρᾶος δικαίοις; οὐκ ἀκολάστοις ἐχθρὸς; ἐπιεικέσι φίλος; ὦ στρατιᾶς μεγάλης, ὦ πολλῶν κατασκαφῶν, ὦ πολλῶν τροπαίων, ὦ τέλος τῆς διανοίας ἀνάξιον.

CXLV. Nos qvidem speraveramus Regnum Persarum omne Romani Imperii fore provinciam, legibus nostris gubernandam, nostris administrandam magistratibus, vectigalia nobis allaturam, vernaculam lingvam Romana mutaturam, pro Persica stola Romana veste usuram, comas (nostro more) tonsuram, foreq; ut Susis Rhetoricæ artis magistri à Persis, disciplina ista excultis, plausibus exciperentur. Nostra

CXLV. ἡμεῖς μὲν ᾠόμεθα τὴν Περσῶν ἅπασαν μέρος τῆς Ῥωμαίων ἔσεσθαι, καὶ νόμοις τοῖς ἡμετέροις οἰκήσεσθαι, καὶ ἀρχὰς τὰς ἐνθένδε δέξασθαι, καὶ φόρους οἴσειν, καὶ γλῶτταν ἀμείψειν, καὶ στολὴν μετακοσμήσειν, καὶ κερεῖν κόμας; καὶ σοφιστὰς ἐν Σούσοις Περσῶν παῖδας ἐκκροτήσειν ῥήτορας. ἱερὰ δὲ τὰ παρ'

παρ' ἡμῖν τοῖς ἐκεῖθεν κοσμηθέντα λαφύροις, διδάξειν τοὺς ἐπιγιγνομένους τὸ τῆς νίκης μέγεθος· τὸν δὲ ταῦτα εἰργασμένον ἀγωνοθετήσειν τοῖς ἐγκωμιάζουσι τὰ πεπραγμένα, τοὺς μὲν θαυμάζοντα, τοὺς δὲ οὐκ ἐκβάλλοντα, καὶ τοῖς μὲν ἡδόμενον, τοῖς δὲ οὐκ ἀχθόμενον. λόγους δὲ εἴπερ ποτὲ ἔσεσθαι ἡδίους. καὶ τοῖς ἱεροῖς ὑποχωρήσειν τοὺς τάφους, πάντων ἐχόντων ἐπὶ τοὺς βωμοὺς τρεχόντων, καὶ τῶν πρότερον ἀνατρεπόντων, αὐτῶν ἱδρυομένων, καὶ τῶν τὸ αἷμα φευγόντων αὐτῶν θυόντων. τοὺς δὲ ἰδίους ἑκάστων οἴκους εἰς εὐπορίαν ἐπιδώσειν, ἄλλαις τε ἀφορμαῖς μυρίαις, καὶ σμικρότητι τῶν εἰσφορῶν. καὶ γὰρ ἂν καὶ τοῦτο λέγεται τοῖς θεοῖς ἐν μέσοις εὔξασθαι τοῖς κινδύνοις, οὕτω λυθῆναι τὸν πόλεμον, ὥστ' αὐτῷ γενέσθαι τὴν εἰσφορὰν εἰς τ' ἀρχαῖα πάλιν ἐπενεγκεῖν.

CXLVI. ταῦτα καὶ ἔτι πλείω προσδοκώμενον χορὸς φθονερῶν ἀφείλετο δαιμόνων, καὶ τὸν ἀθλητὴν ἐγγὺς ὄντα τοῦ στεφάνου κεκρυμμένον ἡμῖν ἐν σορῷ κεκόμικεν. Εἰκότως ἄρα διὰ πάσης γῆς καὶ θαλάττης ὁ θρῆνος ἦλθεν· εἰκό-

vero templa ſpoliis eorum exornata poſteros edoctura qvanta illa fuerit victoria. Atq; horum omnium Autorem præmia laudes ſuas oratione perſeqventibus propoſiturum, admirantem alios, alios vero non repudiantem, atq; illis qvidem delectatum, his vero non indignatum. Et ſic qvidem litteras magis qvam unqvam omnibus fore jucundas. Templis vero ceſſura tandem eſſe ſepulchra, omnibus eorum qvi ad aras accurrerent copia refertis: atq; illis ipſis altaria ſtatuentibus à qvibus everſa antea fuerant, & ſangvine litantibus, qvi ſangvinem olim vel maxime fugerant. Privatas vero ſingulorum res egregia incrementa capturas, tum ob alias innumeras eas augendi opportunitates, tum ob vectigalium imprimis paucitatem. Hoc enim inter alia Deos, dum periculis undiqvaq; erat circumſeptus, oraſſe dicitur, ut eum ſibi belli largirentur exitum, qvi copiam vectigalia ad priſtinam rationem revocandi ſibi faceret.

CXLVI. Hæc & longe plura cum ab eo expectarentur, invidorum Dæmonum chorus eum nobis abſtulit, fortiſſimumq; athletam, cum in eo jam eſſet ut coronam acciperet, in loculo conditum ad nos advexit. Merito itaq; omnem terram, omneq; mare luctus

ctus pervasit: Merito alii post ejus fata mortem lubentissimo animo oppetiere, alii qvod mori ipsis haud fuerit datum gravissime ferunt. Tum qvod antecessit tum qvod secutum ejus imperium fuit tempus pro atra nocte reputantes: solum vero illud qvo imperavit spatium, tanqvam purissimo solis radio collustratum suspiciunt. O urbes qvas tu condidisti! O tristem atq; imbecillum rerum statum à te emendatum! O litteras qvibus pretium & dignitatem reddidisti! O reliqvas virtutes qvibus valebas! O Justitiam, qvæ ex cœlo in terram rursum descenderat, sed inde in cœlum iterum rediit! O mutationem subitam! O publicam felicitatem simul & initium & finem sortitam!

τως οἱ μὲν ὡς ἥδιστα μετ' ἐκεῖνον ἐτελεύτησαν, οἱ δ' ἀλγοῦσι τῷ μὴ τεθνάναι, νύκτα μὲν συνεχῆ τὰ πρὸ ἐκείνου, νύκτα δὲ τὰ μετ' ἐκεῖνον νομίζοντες· τὸν δὲ τῆς ἐκείνου βασιλείας χρόνον, ἀκτῖνα ὡς ἀληθῶς καθαράν. ὦ πόλεων ἃς ἐποίησας ἄν· ὦ τῶν σαθρῶν ἃς ἐπηνώρθωσας ἄν· ὦ λόγων οὓς ἦρας ἂν εἰς ἀξίωμα· ὦ τῆς ἄλλης ἀρετῆς ὅσον ἴσχυσας ἄν· ὦ Δίκης ἣ κατέβη μὲν ἐξ οὐρανοῦ, πάλιν ἐνθένδε εἰς οὐρανόν. ὦ μεταβολῆς ἀγχιστρόφου. ὦ κοινῆς εὐδαιμονίας ἀρξαμένης τε ὁμοῦ καὶ πεπαυμένης.

CXLVII. Idem certe propemodum nobis evenit, ac si aliqvo vehementissima siti afflicto, gelidæq; & limpidissimæ aqvæ phialam ori admovente, cum vix eum degustare cœpisset, aliqvis eam subito rapiens illi auferat. At vero nobis qvidem, si tum subito ille erat eripiendus, magis fuisset expetendum ne datus nobis omnino fuisset, qvam ut datus, anteqvam desiderium nostrum exsatiasset, auferretur. Jam vero qvasi non ideo, ut frueremur, sed propterea tantum, ut eorum qvibus frui non detur, gnari, ingemisca-

CXLVII. Παραπλήσιον γάρ τι πεπόνθαμεν, οἷον εἴ τις ἀνδρὸς διψῶντος, καὶ προσάγοντος τοῖς χείλεσι φιάλην ψυχροῦ τε καὶ διαφανοῦς ὕδατος, γευσαμένου τὸ πρῶτον ἁρπάσας οἴχοιτο. ἡμᾶς δὲ εἴπερ ἐχρῆν εὐθέως στέρεσθαι, κρεῖττον ἦν μηδὲ μετασχεῖν τὴν ἀρχήν, ἢ πρὸ τοῦ κόρου στερηθῆναι. νῦν δ' οὐχ ἵνα ἀπολαύσαιμεν, εἰδότες, στένωμεν,

μὲν, γεύσασιν ἀφείλετο. ὥσπερ ἂν εἰ τοῖς ἀνθρώποις δείξας τὸν ἥλιον ὁ Ζεὺς ἐπεῖχε παρ' ἑαυτῷ, μηκέτι ποιῶν ἡμέραν.

CXLVIII. Καί τοι καὶ τοῦ ἡλίου ταὐτὰ μὲν ἔτι δρῶντος, τὴν αὐτὴν δὲ ἰόντος, οὐχ' ὁμοία τοῖς βελτίστοις ἡ χάρις· ἡ γὰρ ἐπὶ τῷδε λύπη βαπτίζουσα μὲν τὴν ψυχὴν, συνθολοῦσα δὲ τὴν γνώμην, ἀχλύν τινα καὶ τοῖς ὄμμασιν ἐπιφέρει, καὶ μικρόν τι διαφέρομεν τῶν ζώντων νῦν ἐν σκότῳ. οἷα γὰρ αὖθις ἐπεισῆλθε τῇ τοῦ βασιλέως σφαγῇ; σεμνοὶ μὲν οἱ κατὰ τῶν θεῶν δημηγοροῦντες, ἱερεῖς δὲ ἐν εὐθύναις παρανόμοις, (οἷς δ' ἐθεραπεύθη τὸ δαιμόνιον ἱερεῖς.) καὶ ἃ τὸ πῦρ ἔλαβε, τούτων ἡ τιμὴ τίθεται· μᾶλλον δὲ ὁ μὲν εὐπορῶν οἴκοθεν ἔθηκεν, ὁ δ' οὐκ εὐπορῶν δεθεὶς τίθηκε. νεῶν δὲ οἱ μὲν κατεσκάφησαν, οἱ δ' ἡμιτέλεστοι γέλως εἰσὶ χριστιανοῖς τοῖς μιαροῖς. φιλοσόφων δὲ ἀνδρῶν αἰκίζεται σώματα, καὶ τὸ εἰληφέναι τι βασιλέως διδόντος ὄφλημα γέγονε, καὶ πράξεσιν αἰτία κλοπῆς. καὶ δὴ γεγυμνω-

mus, datus fuerit, vix degustantibus nobis fuit ademtus. Non aliter sane ac si ostenso hominibus sole, apud se tamen eum detineret Jupiter, diem illucescere non passus.

CXLVIII. Et qvidem certe sole licet eadem qvæ antea faciente, eademq; procedente via, non eandem tamen nunc à nobis Dii gratiam referunt. Ea enim, qvam ob Julianum sentimus, tristitia, animam submergens, mentemq; obfuscans, tenebras qvasdam oculis qvoq; offundit, nec multum ab iis qvi in tenebris nunc versantur distamus. Qvæ enim post Imperatoris cædem denuo fuere invecta? In veneratione rursum sunt qvi contra Deos pro concione verba faciunt: Sacerdotes vero, qvi Deis sacra fecerunt, injusta judicia subeunt. Atq; iis qvæ igne absumta sunt statuitur pretium: imo potius cui facultates suppetunt, ex iis qvæ habet pretium solvit, cui vero non suppetunt, carcere & vinculis solvit. Templorum autem alia eversa sunt, alia semiperfecta stant, ludibrio impurorum Christianorum exposita. Philosophorum porro excruciantur corpora, & crimen in illis est, si qvid ab Imperatore sibi donatum acceperunt, furtiq; dica propterea illis scribitur. Et

æstate adulta meridiano tempore nudatus, solisq; radiis misere excruciatus, præter ea qvæ accepit, ea qvoqve qvæ nec accepisse eum, nec dare posse est evidens, dare tamen (Philosophus) cogitur. Non sane ut det, qvomodo enim id faciat qvod factu est impossibile? sed ut eo qvod non possit excruciatus atq; exustus misere pereat.

CXLIX. Dicendi autem artis magistri qvi cum Magistratibus antea assidue versabantur, non aliter ac si homicidæ essent à foribus depelluntur. Juvenumq; qvi olim eos cingebant catervæ, talia videntes, à litteris, in qvibus parum præsidii esse vident, aversi, alia qværunt, in qvibus plus roboris esse putant. Curiales vero justissimum qvod patriæ qvisq; suæ debent refugientes ministerium, immunitatem plane injustam affectant: nec est qvi hac ex parte peccantem retineat. Sectorum item omnia plena sunt, regiones in continenti terra sitæ, insulæ, vici, oppida, fora, portus, angiportus. Vendunturq; domus, mancipia, nutritor, nutrix, pædagogus, imo ipsæ progenitorum sepulturæ. Præterea ubiqve paupertas, mendicitas, lacrymæ: præstareq; existimant agricolæ ut mendicos agant, qvam ut ruri colendo ope-

μένος μέσου θέρους, ἐν μεσημβρίᾳ ταῖς ἀκτῖσι πιεζόμενος, πρὸς οἷς εἴληφεν, ἃ μήτε φαίνεται λαβὼν μήτε δύναται δοῦναι, διδόναι καταναγκάζεται, οὐχ ἵνα δῷ (πῶς γὰρ ἃ μὴ δυνατόν;) ἀλλ' ἵνα τῷ μὴ δύνασθαι, στρεβλούμενος καὶ φλεγόμενος κατακτείνηται.

CXLIX. Ῥητορικῆς δὲ διδάσκαλοι συζῶντες πρότερον τοῖς ἀρχὰς ἔχουσιν, ἀπελαύνονται τῶν θυρῶν ὥσπερ ἀνδροφόνοι· πλήθη δὲ νέων τὰ περὶ αὐτοὺς πρότερον, ταῦτα ὁρῶντες, φυγόντες ὡς ἀσθενεῖς τοὺς λόγους, ἄλλην ἰσχὺν ζητοῦσι. βουλευταὶ δὲ τὴν δικαιοτάτην θεραπείαν ὑπὲρ τῶν πατρίδων ἀποδράντες, τὴν ἄδικον ἐλευθερίαν ἐδίωξαν. ὁ δὲ ἐπισχήσων τὸν πλημμελοῦντα οὐκ ἔστι. πάντα δὲ μεστὰ πρακτήρων, ἤπειροι, νῆσοι, κῶμαι, πόλεις, ἀγοραὶ, λιμένες, στενωποί. πωλεῖται δὲ οἰκία καὶ ἀνδράποδα, καὶ τροφεὺς, καὶ τροφὸς, καὶ παιδαγωγὸς, καὶ προγόνων τάφοι. πανταχοῦ δὲ πενία, καὶ πτωχεία, καὶ δάκρυα, καὶ τοῖς γεωργοῖς ἄμεινον εἶναι δοκεῖ προσαιτεῖν ἢ γεωργεῖν·

γεῖν· ὁ δὲ τήμερον δοῦναι δυνάμενος, αὔριον χρήζει τοῦ δώσοντος.

ram navent: & ille cui hodie qvæ dare valeat suppetunt, cras ipsemet aliqvo à qvo accipiat habet opus.

CL. Σκύθαι δὲ, καὶ Σαυρομάται, καὶ Κελτοὶ καὶ πᾶν ὅσον βάρβαρον ἠγάπα ζῆν ἐν σπονδαῖς, αὖθις τὰ ξίφη θήξαντες ἐπιστρατεύουσι, διαπλέουσι, ἀπειλοῦσι, δρῶσιν. διώκοντες αἱροῦσι, διωκόμενοι κρατοῦσιν, ὥσπερ οἰκέται πονηροὶ, δεσπότου τετελευτηκότος, ὀρφανοῖς ἐπανιστάμενοι. ἐπὶ τούτοις τίς οὐκ ἂν, νοῦν ἔχων, ἐκτείνας ἑαυτὸν ἐπὶ γῆς, καὶ καταχεάμενος τέφραν, καὶ τίλλων νέος μὲν ἴουλον, γέρων δὲ πολιὰς, αὐτόν τε καὶ τὴν οἰκουμένην, εἰ δεῖ δὴ τοῦτ' ἔτι προσειπεῖν αὐτὴν, πενθήσειεν; ἡ μέν γε γῆ καλῶς τε ᾔσθετο τοῦ πάθους, καὶ προσηκούσῃ κουρᾷ τὸν ἄνδρα ἐτίμησεν, ἀποσεισαμένη, καθάπερ ἵππος ἀναβάτην, πόλεις τόσας καὶ τόσας. Ἐν Παλαιστίνῃ πολλὰς, τὰς Λιβύων ἁπάσας. κεῖνται μὲν αἱ μέγισται Σικελίας, κεῖνται δὲ Ἑλλήνων πλὴν μιᾶς αἱ πᾶσαι, κεῖται δὲ ἡ καλὴ Νικαία. σείεται δὲ ἡ κάλλει μεγίστη, καὶ θαῤῥεῖν περὶ τοῦ μέλλοντος οὐκ ἔχει.

CL. Scythæ autem cum Sauromatis Celtisq; omnesq; omnino Barbari, qvi hactenus fœderum observantes vixere, gladios iterum stringentes bellum nobis faciunt, navibus adversum nos advolant, minas spargunt, facinora edunt, nostros perseqventes cædunt, siq; ipsos perseqvantur nostri, superiores discedunt: non aliter nimirum ac prava mancipia, qvi Domino fatis abrepto, orphanis relictis insultant. Ob ista qvæso qvis sana mente præditus corpore in terram prostrato, cineribus seipsum obruens, & si juvenis lanuginem, si vero senex sit canos vellens, & seipsum & orbem habitabilem, si tamen istud adhuc meretur nomen, non lugeat? Ipsa certe terra qvantum pateretur damnum probe persensit, atq; decente luctu tantum virum prosecuta est, non aliter ac eqvitem eqvus, tot tantasq; urbes excutiens. Palæstinæ nimirum qvamplurimas, omnes vero Libyæ urbes. Jacent maxima Siciliæ, jacent Græciæ, unico excepto opida omnia, jacet & pulcherrima illa Nicæa. Imo & cõcutitur urbs omnes alias pulcritudine superans, de futuris fatis suis plane hærens incerta.

CLI. Et hæc qvidem à terra, vel si mavis, à Neptuno Juliano justa persoluta fuere. Ab Horis vero pestes & fames, homines pecudesqve perdentes, fuerunt immissæ: qvasi nimirum nefas esset eo ablato firmum orbem terrarum statum obtinere. Qvid mirum itaq;, cum ita ista se habeant, si qvis, ut ego facio, mortuum se non esse, in damno reputet. Certe ego, non isto præmio summum illum virum ut afficerent, à Diis precibus meis contenderam: sed ut liberos gignere, summam senectutem pertingere, Imperio qvam diutissime præesse eum sinerent. Atqvi, O Jupiter, Lydorum Regum, qvi Gygis fuere progenies, hominis pollutas habentis manus, alius qvidem undeqvadraginta: Ipse vero impius ille satelles duodeqvadraginta annos implevit. Juliano vero tertium solummodo in summo imperio annum attingere dedisti, cui plus, aut saltem non minus temporis qvam magno illi Cyro concedi debuisset, utpote qvi non minus ac iste paterno in subditos animo esset affectus.

CLI. ταῦτα αὐτῇ παρὰ τῆς γῆς, ἢ εἰ βούλει γε τοῦ Ποσειδῶνος. παρὰ δὲ ἂν τῶν ὡρῶν λοιμοὶ καὶ λιμοὶ, φθείροντες ὁμοίως ἀνθρώπους τε καὶ βοσκήματα· ὡς οὐκ αὖ θέμις ἐκείνου μεθεστηκότος ἀσθενεῖν τὰ περὶ τὴν γῆν. τί οὖν θαυμαστὸν εἴ τις τούτων ὄντων τοιούτων, ὥσπερ ἐγὼ, ζημίαν ἡγεῖται τὸ μὴ τεθνάναι· καίτοι ἔγωγε σὺν θεοὺς ἠξίουν οὐ ταύτῃ γεραίρειν τὸν θαυμαστὸν ἐκεῖνον, ἀλλὰ παίδων γενέσει καὶ γήρᾳ βαθεῖ, καὶ μήκει βασιλείας. ἀλλὰ Λυδῶν μὲν βασιλεῖς, ὦ Ζεῦ, σπέρμα Γύγου, τὴν χεῖρα οὐ καθαροῦ, ὁ μὲν εἰς ἔτη προῆλθεν ἐννέα καὶ τριάκοντα, ὁ δὲ εἰς ἑπτὰ καὶ πεντήκοντα. καὶ αὐτὸς δὲ ἐκεῖνος ὁ δυσσεβὴς δορυφόρος εἰς δυοῖν δέοντα τετταράκοντα. τούτῳ δὲ τρίτου προσάψασθαι μόνον ἐπὶ τοῦ μείζονος θρόνου δέδωκας, ὃν ἔδει πλείονος, εἰ δὲ μὴ, μή τοι γε ἐλάττονος. ἢ Κῦρον τὸν μέγαν ἀξιῶσαι χρόνου, τὰ πατέρων καὶ αὐτὸν πρὸς τοὺς ἀρχομένους τετηρηκότα.

CLII. Verum enimvero, dum mihi in mentem revoco reprehensionem Juliani, qva in eos qvi in tentorio ej9, lacrymis indulgebant animadvertit; non dubito,

CLII. ἀλλὰ γὰρ ἐννοήσας, τὴν ἐπιτίμησιν, ἣ τῶν ἐν τῇ σκηνῇ δακρυόντων καθήψατο, καὶ νῦν αὐτὸν ἡγοῦμαι τὴν ἐν τῷ θρή-

θρήνῳ μερίδα τοῦ λόγου μέμψασθαι. καί μοι δοκεῖ ἂν δεῦρο εἰσελθὼν, εἴπερ ἐνῆν, τοιούτοις ἂν πρὸς ἡμᾶς χρήσεσθαι λόγοις. Τί ὅτι τὴν ἐμὴν ὑμεῖς ὀδυρόμενοι πληγὴν, καὶ τὸν ἐν τῇ νεότητι θάνατον; εἰ μὲν τὸ συνεῖναι θεοῖς χεῖρον ἡγεῖσθε τοῦ τοῖς ἀνθρώποις, οὐκ εὖ φρονεῖτε. εἰ δ' οὐκ οἴεσθέ μοι ταύτης μεταδεδόσθαι τῆς χώρας, πάντ' οὐ μόνον ἀγνοεῖτε, καὶ πρᾶγμα πεπόνθατε ἀτοπώτατον, τοῦτον ἥκιστα εἰδότες, ὃν σφόδρα εἰδέναι πέπεισθε. Ἔτι τοίνυν μηδὲ τὸ ἐν πολέμῳ καὶ διὰ σιδήρου δεινὸν ὑμῖν δοκείτω. οὕτως ἀπῆλθε Λεωνίδας, οὕτω Σαρπηδὼν, οὕτως Ἐπαμινώνδας, οὕτω Μέμνων οἱ τῶν θεῶν. Εἰ δ' ὁ χρόνος τῇ βραχύτητι λυπεῖ, φερέτω παραμυθίαν ὑμῖν Ἀλέξανδρος ὁ Διός.

nunc qvoqve, eam Orationis meæ partem, qvæ in luctu versata est, eum plane esse improbaturum. Et certe mihi videtur, modo ejus rei ipsi daretur facultas, ad nos accedens, talibus adversum nos usurus fuisse sermonibus. Qvid qvæso est qvod meum plangitis vulnus, mortemq; in ipso juventutis flore mihi obvenientem? Si qvidem in deteriore conditione esse eos, qvi cum Diis, qvam illos qvi cum hominibus versantur censetis, parum sano vos uti judicio dixerim. Si vero me beata eorum habitatione factum esse participem non putatis, non tantum toto erratis cœlo, sed & rem plane absurdam admittitis, minime omnium cognoscentes eum, qvem vel maxime nosse estis persvasi. At ne hoc qvidem grave vobis videri debet, qvod in bello, ferroq; occubuerim. Eodem modo excessit Leonidas, eodem Sarpedon, eodem Epaminondas, eodem Memnon, qvi in Deorum numero censentur. Si vero ob nimiam brevitatem tempus vobis molestum esse videtur, solamen vobis afferat Jovis Filius Alexander.

CLIII. ταυτὶ μὲν ἐκεῖνος. ἂν ἐγὼ δὲ τούτοις ἔχοιμ' ἄν τινα προσθεῖναι, ἓν μὲν πρῶτον καὶ

CLIII. Hæc qvidem ille. Mihi autem si qvædam istis adjicere liceat, hoc primum, idq; longe maximum

ximum addam: immutabilem esse fatorum ordinem: Fatum vero Romanum orbem simile forte premit cum eo qvod olim Ægyptum. Et qvoniam infausta illi obtingere oportuit, felicitatis Autor deterrimo huic seculo sese subduxit, ne feliciter iis res suæ procederent, qvos misere vivere merito oportebat. Secundo reputare nobiscum debemus, qvod licet in Juventutis flore ablatus Julianus fuerit, omnem tamen Imperatorum ætatem gestorum magnitudine superaverit. Qvis enim Scriptorum tam multa, tamqve præclara, ullius eorum commemoravit facinora, licet vel triplo amplius qvam ipse vitæ spatium impleverint. Hoc itaq; gloriam ejus loco ipsius tenentibus est ferendum: Nec fatis ejus magis indolendum, qvam ob ea qvæ antecesserunt illa, lætandum est. Hic est qvi extra Romanum orbem versatus, simul tamen imperio suo eum complectebatur: & corpus qvidem in hostium terra, terram vero propriam suam sub imperio suo habebat: idemq; omnino ad omnes in officio continendos, sive absens esset, sive præsens, valebat. Neq; enim Barbarus qvisqvam fœdere rupto arma arripuit, nec ullus intestinus motus fuit tumultus, qvales complures, præsentibus qvoq; Imperato-

μέγιστον· ὅτι τὰ μὲν τῶν μοιρῶν ἀνίκητα. μοῖρα δὲ ἴσως ἐπέχει τὴν Ῥωμαίων, ὁποία ποτὲ τὴν Αἴγυπτον. καὶ ἐπειδὴ κακῶς μὲν ἔδει ταύτῃ γενέσθαι, εὐδαιμονίαν εἰσάγων ὑπεχώρησε τῇ φορᾷ τῶν χειρόνων, ὅπως μὴ εὖ πράττοιεν, οὓς ἐχρῆν κακῶς. δεύτερον ἕτερον, λογιζώμεθα πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς, ὡς εἰ καὶ νέος ἀπῆλθεν, ἀλλὰ πᾶν γῆρας βασιλέων νικήσας ταῖς πράξεσι. τίνος γὰρ οὕτω πολλὰ καὶ μεγάλα μνημονεύει τις, τριπλάσιον βεβιωκότος χρόνον; δεῖ τοίνυν ἀντ' ἐκείνου τὴν ἐκείνου δόξαν ἔχοντας φέρειν. καὶ μὴ διὰ τὴν τελευτὴν μᾶλλον ἀλγεῖν, ἢ διὰ τὰ περὶ ταύτης μᾶλλον εὐφραίνεσθαι. οὗτός ἐστιν ὁ τῆς Ῥωμαίων γῆς ἔξω τε ὢν ὁμοῦ καὶ κρατῶν. καὶ τὸ μὲν σῶμα ἔχων ἐν τῇ πολεμίᾳ, τὴν δ' οἰκείαν ὑπὸ τῇ βασιλείᾳ· καὶ ταύτην δυνηθεὶς πείσας γε τὸ πάντα ἡσυχάζειν, ἀπών τε ὁμοίως καὶ παρών. οὔτε γὰρ βάρβαρος ὅπλων ἥψατο παρὰ τὰς συνθήκας, οὔτ' ἔνδοθεν ἀνεφύη θόρυβος οὐδὲ εἷς, οἷα πολλὰ, καὶ βασιλέων ἐφε-

ἐφεστηκότων ἐτολμήθη πολλάκις. Καί τοι τοῦτο εἴτε φίλτρον, εἴτε φόβος ἐποίησεν· φόβος μὲν ἐπεῖχε τοὺς βαρβάρους, φίλτρον δὲ τοὺς ὑπηκόους. πῶς οὐκ ἄξιον ἑκάτερον θαυμάσαι, καὶ τὸ τοῖς ἐναντίοις δέος ἐμβαλεῖν, καὶ τὸ τοῖς οἰκείοις εὔνοιαν ἐνθεῖναι, ἢ εἰ βούλει γε, ἀμφοτέροις ἀμφότερα.

CLIV. Οὐκοῦν καὶ τοῦτο τῆς λύπης ἀφαιρείτω, καὶ πρὸς τοῦτο γ' ἐκεῖνο, τὸ μηδένα τῶν ἀρχομένων ἔχειν ποτὲ πρὸς αὐτὸν εἰπεῖν, ὡς ἄρα οὐχ ὑπὸ κρείττονος ἄρχοιτο. τίς γὰρ ἐκείνου δικαιότερος βασιλεύειν, (εἴ τιν καὶ τῷ φρονεῖν καὶ τῷ δύνασθαι λέγειν, καὶ ταῖς ἄλλαις ἀρεταῖς διαφέροντα τῶν ἄλλων, τοῖς ἧττον ἀγαθοῖς ἐπιστατεῖν τι ἄξιον); αὐτὸν μὲν οὐκ ἂν ἔγνωμεν, τοὺς δὲ ἐκείνου λόγους ἐστὶν ἰδεῖν τοὺς πολλοὺς, καὶ πάντας σὺν τέχνῃ. Καί τοι τῶν ἐν τῷ γράφειν καταγεγηρακότων οἱ πολλοὶ πλείους ἔφυγον λόγων ὁδοὺς, ἢ ὅσας ἐλθεῖν ἐθάῤῥησαν· ὥστε μὴ εἶναι πλείω φιλοτιμίαν αὐτοῖς ἐκ τῶν πεποιημένων, ἢ ψόγον ἐκ τῶν μὴ γεγραμμένων. ὁ δὲ πολεμῶν τε ὁμοῦ καὶ πλάττων λόγους, πάσας μορφὰς καταλέλοιπεν, ἀ-

ribus, excitati haud raro fuerunt. Idq; ipſum partim amor, partim metus effecit. Metus enim Barbaras gentes, ſubditos vero amor continuit. Qvis vero admiratione dignum non cenſeat, qvod & hoſtibus metum injecerit, & amorem immiſerit ſuis, vel ſi mavis ambo utrisqve.

CLIV. Hoc itaq; etiam luctum nobis imminuat: & præter hoc illud qvoqve, qvod nemo omnino inter ſubditos ejus inveniatur, qvi dicere de eo potuerit, qvod melior ſeipſo non ſit, qvem Dominum agnoſcebat. Qvem enim magis fuiſſet æqvum, qvam ipſum rerum ſummæ præeſſe, ſi qvidem eum qvi prudentia & dicendi facultate, aliisq; virtutibus ceteros antecellit, iis qvi eo ſunt iſtis omnibus inferiores imperare fas eſt? Ipſum qvidem non videmus amplius: Scripta tamen ejus complura cernere licet, maxima arte omnia concinnata. Enimvero ipſi illi qvi in ſcribendis libris conſenuere, plures ſcribendi vias evitarunt, qvam auſi ſunt uſurpare: adeo ut non majorem laudem iis qvæ ſcripſere, qvam reprehenſionem ob ea qvæ non ſcripſere meruerint. Julianus vero bellis ſimul gerendis ſcriptisqve concinnandis vacans, in omni dicendi genere aliqvid reliqvit, omnibus

omnes

omnes vincens generibus, in epistolis autem ſcribendis ſeipſo qvoqve ſuperior. Has ego in manus ſumens ſolatium nanciſcor. Hi fœtus ejus, ut facilius feratis dolorem, efficere poterunt. Hos ille immortales liberos reliqvit, qvos nunqvam tempus una cum illitis aſſeribus coloribus poterit abolere.

πάσης μὲν ἅπαντας νικῶν, τῷ δ' αὐτοῦ τῇ τῶν ἐπιστολῶν. ταύτας ἐγὼ λαμβάνων παραμυθίαν πορίζομαι. διὰ τούτων ὑμεῖς τῶν ἐκγόνων τὴν λύπην οἴσετε. παῖδας τούτους ἐκεῖνος ἀθανάτους καταλέλοιπεν, οὓς οὐκ ἂν ὁ χρόνος δύναιτο μετὰ τῶν ἐν ταῖς σανίσιν ἐξαλεῖψαι χρωμάτων.

CLV. Verum qvoniam imaginum mentionem injeci, (iſtud ea occaſione referam): Multæ urbes Deorum eum ſpecie repræſentantes haud ſecus ac ipſos Deos colunt. Qvin & nonnemo bona qvædem precibus ab eo efflagitavit, nec irritæ preces fuerunt. Adeo nimirum certum eſt ad eos illum abiiſſe, & ab ipſis poteſtatis Deorum redditum eſſe participem. Ideoq; rectiſſime omnino fecere, qvi primum de morte ejus nuntium lapidibus propemodum necarunt, utpote qvi mendacium contra eum, Deum qvippe, proferret. Solantur autem deniq; me ipſi etiam Perſæ, picturis expeditionem ejus repræſentantes. Dicuntur enim eo cum fulminis igne comparato, fulmen pingentes, nomen ejus appoſuiſſe. Oſtendentes ſcilicet, majora, qvam ab humana potentia proficiſci qveant, mala, ab eo ſibi illata fuiſſe.

CLV. ἐπεὶ δὲ εἰκόνων ἐμνήσθην, πολλαὶ πόλεις ἐκεῖνον τοῖς τῶν θεῶν παραστήσαντες εἴδεσιν, ὡς τοὺς θεοὺς τιμῶσι. καί τις ἤδη καὶ παρ' ἐκεῖνον ᾔτησε δι' εὐχῆς τῶν ἀγαθῶν καὶ οὐκ ἠτύχησεν. οὕτως ἀτεχνῶς παρ' ἐκείνους τε ἀναβέβηκε, καὶ κρειττόνων δυνάμεως παρ' αὐτῶν ἐκείνων μετείληφε. βέλτιστοι δὴ ἄρα ἦσαν, οἱ καὶ τὸν πρῶτον ἄγγελον τῆς τελευτῆς μικροῦ καταλεύσαντες, ὡς θεοῦ καταψευδόμενον. παραμυθοῦνται δέ με καὶ Πέρσαι γραφαῖς αὐτοῦ δηλοῦντες τὴν προσβολήν. λέγονται γὰρ αὐτὸν εἰκάσαντες κεραυνοῦ πυρὶ, γράψαντες κεραυνὸν προσγράψαι τοὔνομα. δεικνύντες ὡς μείζω φύσεως ἀνθρωπίνης ἀφῆκεν εἰς αὐτοὺς κακά.

CLVI.

CLV. τοῦτον ἐδέξατο μὲν τὸ πρὸ Ταρσῶν τῆς Κιλικίας χωρίον, εἶχε δ' ἂν δικαιότερον τὸ τῆς Ἀκαδημίας πλησίον Πλάτωνος· ὥς' αὐτῷ παρὰ τῶν ἀεὶ νέων τε καὶ διδασκάλων, ἅ καὶ τῷ Πλάτωνι τελεῖσθαι. τούτῳ ποιεῖν σκόλια, τούτῳ πᾶν εἶδος ἐγκωμίων, τοῦτον σύμμαχον ἐπὶ βαρβάρους, ἀρχομένους πολέμων, καλεῖν. ὅς ἔχων τὸ μέλλον ἅπαν ἐκ μαντικῆς ἑλεῖν, τὸ μὲν εἰ κακώσει Πέρσας ᾠήθη δεῖν προμαθεῖν, τόδ' εἴ πως ἐπάνεισιν οὐκ ἠξίωσεν, ἔργῳ δείξας ὅτι δόξης ἦν 'ου ζωῆς ἐπιθυμητής. βασιλεύεσθαι μὲν οὖν ὑπὸ τοιαύτης ἀρετῆς πάντων εὐδαιμονέστατον. Ἐστερημένους δὲ φάρμακον δεῖ ποιεῖσθαι τῆς λύπης τὸ κείνου κλέος· ὃν καὶ μετὰ θεῶν ὀμνύναι τοῦ σήματος ἁπτομένους μᾶλλ' εὔλογον, ἢ τισι τῶν βαρβάρων τοὺς παρ' αὐτοῖς δικαιοτάτους. ὦ δαιμόνων μὲν τρόφιμε, δαιμόνων δὲ μαθητὰ, δαιμόνων δὲ πάρεδρε· ὦ μικρὸν μὲν τῆς γῆς μέρος κατέχων διὰ τοῦ τάφου, πᾶσαν δὲ τῷ θαύματι

CLVI. Atq; eum qvidem Tarſi in Cilicia cepit ſuburbanum, at multo majori jure in Academiæ qvodam loco, Platonis ſepulchro proximo, tumulat⁹ fuiſſet: adeo ut eadē qvæ Platoni, juvenes pariter & eorum magiſtri perſolverent, huic ſcholia, huic Pæanes, huic omne encomiorum genus conficerent: huncut contra Barbaros ſibi adſit, bella ordientes invocarent. In cujus poteſtate cum eſſet futura omnia vaticinandi artis anxilio prænoſcere; de eo qvidem ſciſcitandum duxit, an Perſarum res concutere atq; affligere ſit valiturus, non vero de eo an ſalvus ipſemet ſit rediturus, reipſa oſtendens non vitæ ſed gloriæ cupidum ſeſe eſſe. Summæ itaq; omnino felicitatis eſt Imperio ſubeſſe tanta virtute adminiſtrato. At vero illo nobis erepto ex gloria ejus noſtro luctui medela qværenda eſt. Per qvem etiam buſto ejus impoſita manu una cum reliqvis Diis jurare, multo magis rationi eſt conſentaneum, qvam qvod Barbari qvidam faciunt per eos qvi juſtiſſimi apud illos reputantur. O Deorum Alumne, Deorum vero etiam diſcipule, imo & Deorum adſeſſor! O tu qvi exiguam qvidem terræ partem corporis exuviis, univerſum autem orbem admiratione tui adimples!

Bbb O ho-

O hostium armorũ pugnarumqve virtute, civium autem tuorum sine præliis Victor! o Parentib⁹ magis qvàm liberi, liberis qvàm Parentes magis, fratribus magis qvã fratres desiderabilis! o maxima ause, majora vero adhuc ausure! o Deorum auxiliator, Deorumq; discipule! O omnium voluptatum, præterqvam earum qvæ ex litteris & eloqventia nascuntur, contemtor, hæc tibi à nostra habeto eloqventia, perqvam exigua qvidem, sed qvæ tamen magna tibi (dum viveres) videbatur.

τὴν οἰκουμένην. ὦ νενικηκὼς μάχαις μὲν τοὺς ἀλλοφύλους, ἀμαχεὶ δὲ τοὺς ὁμοφύλους· ὦ πατράσι μὲν παίδων, παισὶ δὲ πατέρων, ἀδελφοῖς δὲ ἀδελφῶν ποθεινότερε· ὦ μεγάλα μὲν δράσας, μείζω δὲ μέλλων· ὦ θεῶν μὲν ἐπίκουρε, θεῶν δὲ ὁμιλητά· ὦ πάσας μὲν ἡδονὰς καταπατήσας πλὴν ὅσαι λόγων, τουτί σοι παρὰ τῶν ἡμετέρων λόγων τῶν μικρῶν, οὓς αὐτὸς ἦγες μεγάλους.

CAPUT X.
De LIBANIO Sophista, ejusqve scriptis.

Libanii vita. 1. *Scripta quæ Tomo utroque editionis Morellianæ continentur.* 2. *Alia edita quæ in illa editione desiderantur.* 3. *Scripta Libanii inedita.* 4. *Index eorum ad quos Libanii Epistolæ.* 5. *Editio Operum ejus Romæ promissa, & de quibusdam illius scriptis deperditis.* 6.

I.

LIBANIUS natus est A. C. 314. a) Antiochiæ, familia antiqva & nobili: patrem *Phasganium* appellat Svidas b), sed hocce avunculo c) Libanii alteri, (alter

a) Papebroch. Act. Sanctor. T. 2. Junii p. 821. 942. Jac. Gothofredus ad Codicem Theodos. T. 1. p. 353. Tillemont. Histor. Imperatorum T. IV. in vita Juliani cap. 26. not. 13.

b) Svidas in Λιβάνιος, qvem seqvitur Jo. Gvil. Bergerus V. C. diss. primâ ex illis sex qvas de Libanio juvenis edidit Witebergæ A. 1696. seq.

c) Libanius de vita sua (qvam sexagenarium scripsisse se p. 19. testatur) T. 2 p. 6. & 40. & Orat. XXIV. p. 534. Qvinqvagesimi anni tempora Joviniani attingentis p. 46. & qvinqvagesimi septimi sub Valente, p. 48. meminit.

(alter major natu *Panolbius* appellabatur) nomen fuit. Proavus divinandi arte insignis * latine d) etiam nonnulla vulgaverat, unde Italus qvibusdam, sed falso visus est. Avus maternus paternusqve dignitate & eloqventia insignes, paternus cum Brasida fratre peremtus ferro e) jussu Diocletiani A. C. 303. post Eugenii Tyranni tumultum. Libanius è tribus filiis Parentis sui medius natu, qvinto decimo ætatis anno totum se literis tradere cupiens in εἴδωλα Σοφιςῶν f) *umbras* qvasdam *Sophistarum* incidisse se qveritur. Hinc ab idoneô magistro *† adjutus, privata industria veteres scriptores versari Antiochiæ cœpit, atq; inde cum *Jasione* Cappadoce petiit Athenas, ibiqve commoratus ultra qvadriennium, usus est familiari *Crispino* Heracleota, à qvo deinde Nicomediæ libris locupletatum se ** celebrat, & *Diophanti* scholas g) licet rarius adiit. CPoli insinuavit se in amicitiam Nicoclis Lacedæmonii (Grammatici qvo Magistro Julianus Imp. usus est) & Bemarchii Sophistæ. h) Reverso Athenas ac munus Professoris ambienti, qvod jam ante ei XXV. nato annos i) Proconsul destinaverat, Cappadocem qvendam k) præferri contigit. Sed à Dionysio Siculo Syriæ pridem præfecto excitatus, editis CPoli eloqventiæ speciminibus brevi in ore omnium ac laudibus fuit, ut octoginta amplius auditores colligeret, duobus Sophistis l) qvi tunc thronum ibi obtinebant, incassum frendentibus & Bemarchio frustra orationibus æmulis m) cum eo contendente, & qvum non vinceret confugiente

 ad

* Supra p. 183. d) Liban. T. 2. p. 2.

e) ibid. & Orat. XII. p. 399. XIII. p. 410. 411.

f) de vita sua pag. 4.

*† Hic videtur qvem ab Imp. Constantii ira liberavit Libanius, ut refert p. 34.

** id. p. 20. g) Eunapius in Libanii vita, Svid. in Λιβάνιος.

h) Libanius T. 2. pag. 12. 13. i) id. p. 10.

k) id. p. 14. suspicetur aliqvis Julianum Cappadocem intelligi, de qvo Eunapius, sed obstare videtur qvod Julianus iste Magister fuit Diophanti, adeoqve debeat jam diu ante docuisse. Forte Eustathius de qvo Eunap.

l) Hos p. 15. Libanius ita describit: Τὼ μὲν Σοφιςὰ κακῶς ἐπενθείτην, ὁ μὲν ἐδὲ ἀνθήσας ἀρχὴν, ὁ δὲ ἀπηνθηκώς.

m) p. 16. seq.

ad frigidam de Magia n) calumniam. Deniqve circa A. 346. Limenii præfecti ope expulſus urbe ab æmulis, Nicæam ac mox Nicomediam o) Athenas Bithyniæ ſe contulit, ubi bene dicendi laude magis magisqve probari omnibus, pulchriusq; inclareſcere & Julianum * ſi non auditorem at orationum ſuarum lectorem & admiratorem habere cœpit. In eadem urbe Ariſtæneti p) unius amicitiam teſtatur ſibi jucundiſſimam fuiſſe, & qvinqve qvos in illa exegit annos, q) totius vitæ ſuæ ver, aut ſi qvid vere cogitari poteſt jucundius, appellat. Tractus inde iterum CPolin r) & Nicomedia ſubinde reviſa etiam CPoleos pertæſus, in qva Phœnicem † ac Zenobium †† Sophiſtas æmulos reperit, licet Strategio *† præfecto Orientis in Domitiani locum conſtituto patrono utebatur, nec Athenienſem qvi ei patebat thronum ob invidiam æmulorum s) auſus amplecti, à Gallo Cæſare impetravit veniam ad qvatuor menſes Antiochiam patriam t) reviſendi, in qva deine poſt Gallum A. 354. interfectum per totam vitam hæſit ac ſubſtitit, plurimosqve eloqventiæ ſacris initiavit, Juliano u) Imperatori valde dilectus, qvi eum & audivit libenter dicentem, & benigne excepit, & in ſcriptis ſuis eſt imitatus. x) Ab eodem Qvæſtoris ornatus munere, & non paucis Epiſtolis, qvarum poſtrema per noviſſimam adverſus Perſas expeditionem ab Imp. ſcripta y) adhuc exſtat,

n) p. 17. Etiam alterius calumniæ περὶ τὰ μειράκια meminit Eunapius pag. 132, qvam Libanius T. 2 pag. 5. à ſe declinat, ſuam ἐν ὥρα σωφροσύνην celebrans. Λέγω γὰρ, inqvit, σωφροσύνης πέρι θαῤῥούντως, ζώντων ἔτι μοι μαρτύρων, οἱ βουλομένων ὑμῶν ἀναστάντες μαρτυρήσουσιν. Calumnia περὶ γοητείας repetita Nicomediæ p. 26. & CPoli iterum p. 34. ſeq. illa enim duo capita mulierum eo in loco ad Magiam pertinent.

o) id. p. 19 ſeq. * Socrates III. 1.

p) id. p. 21. Hunc Ariſtænetum terræ natu Nicomediæ A. C. 358. oppreſſum luget p. 40. & Epiſt. 50. 52. Vide & Epiſt. 99.

q) p. 19. adde p. 28. ubi narrat qvo deſiderio Bithyniæ, CPolin reverſus flagraverit.

r) id. p. 27. ſeq. † p. 32 ſeq. & 39. †† p. 35. *† p. 37.

s) p. 30. ſeq. t) p. 31. u) p. 40. ſeq.

x) Libanius T. 2 p. 152. 184. & 264. & Epiſt. VIII. ad Celſum, & XLIII. ad Julianum inter Wolfianas. Vide & Svidam in Λιβάνιος.

y) Epiſtola Juliani XXVII. eſt ad Libanium Sophiſtam & Qvæſtorem. Exſtant etiam plures Libanii ad Julianum Epiſtolæ. Et legatio ad Julianum ac Panegyricus Juliano dictus, de qvibus infra.

ſtat, decoratus, tanto magis necem ejus doluit z) in flore ætatis extincti, à qvo & idolorum cultui & ſtudiis ſuis certum ac diuturnum præſidium ſibi promiſerat. Per alectryomantiam inde cum Jamblicho juniore Procli magiſtro de ſucceſſore Valentis ſciſcitatum eſſe Libanium a) rumor fuit, unde ejus crudelitatem vix effugit, b) Irenæo de innocentia Libanii teſtante. Similiter ex altera calumnia feliciter expeditus beneficio Lupicini Ducis, cum à Fideli ſive Fiduſtio inimico delatus fuiſſet velut qvi Procopii Tyranni c) ſcripſiſſet Encomium. Neqve tamen gratia Valentis omnino caruit, qvem & Oratione d) celebravit, & confirmationem Legis e) de naturalibus liberis à paternorum bonorum ſucceſſione non penitus excludendis impetravit, qvam privata ex cauſa haud dubie ab Imperatore expetiverat, nam ut Eunapius f) auctor eſt, concubina uſus, legitimam uxorem nunqvam duxit. Cæteram vitam inter varias moleſtias æmulorumqve injurias & temporum Antiochiæ ut dixi ad ſeram usq; ætatem exegit, qvod ipſe in Vita ſua prolixe commemorat, licet morum illius Urbis pertæſus de alio domicilio annis jam provectior cogitare ſe ſcribit Epiſtola X. ad Euſebium. Perduravit ibi tamen, & variis occaſionibus præclare meritus de urbe illa eſt, ſive tumultus ſedando, animosq; civium ægros demulcendo, aut Impp. Julianum & Theodoſium urbi reconciliando. Arcadii etiam tempora attigiſſe, hoc eſt annum ætatis ſeptuageſimum ſuperaſſe colligunt viri docti ex Oratione Libanii in Lucianum, & Cedreni teſtimonio. Eiqve ſententiæ aſſentitur, cui Orationes hujus Sophiſtæ qvas præſenti capiti Græce & Latine præmiſi, in lucem vindicatas & erudita verſione illuſtratas debes, Vir neſcio ſacrarum & humaniorum literarum exqviſita ſcientia, an

 judi-

z) Vide Libanii Ἐπιτάφιον in Julianum & orationem de vindicanda ejus cæde nec non Epiſtolam 7. ad Ariſtophanem in centuria editarum à Clariſſ. collega meo J. C. Wolfio: in qva p. 16. pro τϱαφόμενος è MS. legendum γϱαφόμενος, ipſe alibi monuit.

a) Zonaras Annal. p. 744. Cedrenus p. 257.

b) Libanius T. 2. p. 56. adde p. 556. Ex ſiderum motu conjectari futura poſſe non negat Libanius lib. 1. Epiſt. 14. ad Euſtolium. Onirocriticæ qvoqve operam tribuiſſe colligas ex T. 2. p. 74.

c) Libanius T. 2. p. 54. d) id. p. 48.

e) Vide Jac. Gothofredum ad Codicis Theodoſ. lib. 4 tit. 6. T. 1. p. 353.

f) Eunapius in Libanio: γάμου δὲ καὶ οὗτος ἠμέλησε, πλὴν ὅσα γε αὐτῷ γυνή τις ξυνῆν, οὐκ ἀπὸ ὁμοίας τῆς ἀξιώσεως. Hujus mortem luget, filiiqve ex ea ſuſcepti meminit Libanius in vita T. 2. p. 82.

judicio & probitate venerabilior D. Gotfridus Olearius in prælectionibus MSS. * qvibus vitam hujus Sophistæ, cum utramq; Lingvam in patria Academia profiteretur, exposuit. De Christianismo Libanii fabulam si lubet cognoscere, en qvæ de illo Vincentius Bellovacensis in speculo Historiali XIV. 44. *Omni populo* (Cæsareæ, præsente S. Basilio) *festivitatem agente usque ad finem quatuor dierum, omnibusque in Ecclesia congregatis, ecce Libanius Juliani Quæstor fuga usus* (ex conflictu cum Persis) *venit in civitatem, & audiens congregationem populi in Ecclesia, eo advenit, annuncians impiam mortem Tyranni,* (Juliani) *& dicens quia cum secus Euphratem fluvium esset, & relicta nocte septem excubiæ militum custodiebant eum, venit quidam ignotus miles cum armis suis & lancea, qui valido & terribili impetu perfodit eum. Et subito ascendens nusquam comparuit. Ille vero miserrimus diram atque horribilem miserationem emittens, cum blasphemo clamore exspiravit. Narravit etiam & per ordinem visionem* (de Juliano per S. Mercurium interficiendo, de qva cap. 43. supra p. 149.) *quam & ipse* (præter S. Basilium) *in jam dicta nocte viderat, procidensque genibus Basilii, postulabat baptizari, quod consecutus, contectalis factus est Basilii.* Sed misso fabuloso scriptore Vincentio ad Libanii scripta recensenda pergamus.

II. Plurima Libanius scripsit, & tum in demonstrativo tum in deliberatio genere orationes varias composuit habuitq;, nec minus fictas declamationes ac controversias, ut ipse non diffitetur in Antiochico Tom. 2. pag. 332. ἐμοὶ δ' εἰ πλεῖστα δὴ τῶν νῦν ὄντων συγγράμματα πεποιηκὼς, καὶ τοὺς μὲν ἐπαινέσας, τοῖς δ' συμβουλεύσας οὐκ ὀλίγα δ' ἠγωνισμένος ἐν πλάσμασιν. Ex his non pauca, qvæ potuit reperire, duobus Tomis Græcæ & Latine edidit *Federicus Morellus.* † *Priore Tomo* Paris. 1606. fol. continentur Progymnasmatum exempla & declamationes.

I. Μο-

* In his inter alia præclare observat in Libanii Orat. de vita sua T. 2. p. 18. per urbem Bacchi sive τὴν Διονύσου intelligi Nicæam, cujus conditor Διόνυσος sive Bacchus, passim in numis & apud Dionem Chrysostomum Orat. 29. de concordia Nicæensium p. 485. Per urbem Cereris autem sive τὴν Δήμητρος apud eundem Libanium pag. 19. significari Nicomediam, cujus Dea πολιοῦχος Ceres apud Harduinum in numis Urbium illustratis p. 282.

† A multis viris doctis jam notata est latina versio Morelli tanqvam obscura sæpe & à sensu Libanii innumeris in locis abhorrens. Itaqve qvi novam hujus scriptoris editionem adornare voluerit, ei versio erit in bene multis, Tomo præsertim secundo

Progymnaſmatum exempla qvidem ſunt:

I. *Μῦθοι fabulæ tres* 1. de lupis ab ovibus pacem petentibus, 2. de teſtudine curſu cum eqvo contendente & 3. de monedula cæterisqve avibus formâ cum Jove contendentibus.

II. *Διηγήσεις narrationes tres* 1. de Hercule pro Dejanira cum Acheloo luctante, 2. de flore Hyacintho & 3. de Alpheo & Arethuſa.

III. *Χρεῖαι Chriæ tres* 1. de Alexandro Rege qvi rogatus de theſauris ſuis amicos demonſtravit. 2. de facto Diogenis qvi adoleſcentem videns petulantem, pædagogo verbera inflixit. 3. de Iſocratis dicto, radices diſciplinarum amaræ, fructus vero dulces.

IV. *Γνώμη*, duplex elaboratio *Sententiæ* Homeri Iliad. β. 24. *οὐ χρὴ παννύχιον εὕδειν βουληφόρον ἄνδρα. Dedecus eſt totam conſultum ſtertere noctem.*

V. *Ἀνασκευὴ Confutatio*, non eſſe veriſimile Chryſen perveniſſe ad navale Græcorum.

VI. *Κατασκευὴ Confirmatio*, Veriſimilia eſſe qvæ traduntur, 1. de armis Achillis 2. de ejus ira.

VII. *Κοινοὶ τόποι Loci Communes* 1. contra homicidam. 2. contra proditorem, 3. in Medicum veneficum, 4. contra tyrannum, 5. pro tyrannicida.

VIII. *Ἐγκώμια Laudationes* 1. Ulyſſis, 2. Achillis, 3. Diomedis, 4. Therſitæ, 5. Demoſthenis, 6. Agriculturæ, 7. Juſtitiæ, & 8. bovis, *συγγραφικῷ χαρακτῆρι*, hiſtorico non Oratorio ſtylo.

IX. *Ψόγοι Vituperationes* 1. Achillis, 2. Hectoris, 3. Philippi, 4. Æſchinis, 5. Opulentiæ. 6. Inopiæ, 7. Iræ & 8. Vitis.

X. *Συγκρίσεις, Comparationes* 1. Navigationis ſive mercaturæ nauticæ & agriculturæ, 2. Achillis & Diomedis, 3. Ajacis & Achillis, 4. Demoſthenis & Æſchinis, 5. Ruris & Urbis.

XI.

cundo retexenda. Narrant tamen Morellum tanta intentione animi interpretando huic ſcriptori operam dediſſe, ut nec nuncio de uxore ſua in agone mortis conſtituta ab eo abſterreri ſe fuerit paſſus, ſi credimus Iſ. Voſſio apud Colomeſium pag. 99. Opuſc. *J'ay appris de Mr. Voſſius, que Federic Morel travaillant ſur Libanius, quelcun luy vint dire que ſa femme eſtoit fort malade; à quoy il répondit:* je n'ay plus que deux ou trois periodes à traduire, aprés cela je l'iray voir. *Quelcun retournant luy dire qu'elle s'en alloit*, je n'ay plus qve deux mots, *dit il*, je feray auſſi toſt qve vous. *Enfin comme on luy vint annoncer, que ſa femme eſtoit morte*, j'en ſvis bien marry, *répondit il froidement*, c'eſtoit une bonne femme.

XI. Ἠθοποιΐαι *Ethopœiæ* 1. Medeæ ſuos mactaturæ filios, 2. Andromaches ad jacentem ante ſe Hectorem, 3. Chironis Achillem inter virgines verſari audientis. 4. & 5. Niobes poſt amiſſos liberos. 6. pictoris Apollinem in tabula laurea pingentis & ligno colores non admittente. 7. hominis bellum in ædibus ſuis pictum videntis. 8. Menelai cognito Agamemnonis interitu. 9. Achillis ſuper Patroclo. 10. 11. Ejusdem amantis poſt cædem Pentheſileæ. 12. Ulyſſis in Cyclopis ſpelunca deprehenſi. 13. Ulyſſis ad Cyclopem à qvo vidit ſocios ſuos devorari. 14. Ulyſſis poſt procos interfectos. 15. Medeæ Jaſone aliam uxorem ducente. 16. Achillis erepta ſibi Briſeide. 17. Achillis Græcis devictis à Trojanis. 18. Polyxenæ a Græcis juſſæ recedere, qvi ſponſam futuram Achillis affirmabant. 19. Ajacis, armis Achillis fraudati. 20. Ajacis ſeipſum jugulare parantis. 21. Ejusdem poſt inſaniam. 22. Bellerophontis pugnaturi cum chimæra. 23. timidi avari, aureo invento gladio. 24 Meretricis reſipiſcentis. 25. Menœci anteqvam ſe jugularet pro victoria Patriæ.

XII. Ἐκφράσεις *Deſcriptiones* 1. prælii peditum ſive belli, 2. picturæ in Curia, 3. ebrietatis qvæ vidit lucem ſeparatim Græce & Lat. Pariſ. 1574. 8. 4. Veris, ſtylo συγγραφικῷ 5. Calendarum, 6. curriculi Heroum. 7. alterius in Curia picturæ.

XIII. Θέσις *Propoſitio deliberativa*, an matrimonium contrahendum ſit.

Progymnaſmatum hæc exempla cum Theonis progymnaſmatis veluti ejusdem auctoris ediderat Græce, ſubjecta ad calcem ſua verſione *Joachimus Camerarius* Baſil. 1541. 8. Camerarii verſionem pauciſſimis mutatis Morellus retinuit. Cæterum in Camerarii editione deſiderantur Loci communes 3. 4. 5. & laudationes vituperationesqve omnes præter unum Achillis Encomium & ejusdem vituperationem. Ex comparationibus deſunt 3. 4. 5. Atqve Ethopœiæ omnes præter 2. & 3. nec non Deſcriptiones præter 1. 2. & 3. Illa primus cum latina verſione ſua edidit Morellus. Ex Ethopœiis 1. & 2. vertit latine Eraſmus Baſil. 1522. 4. & Tomo primo Operum Eraſmi. Elogium Ulyſſis & agriculturæ cum verſione Latina & Gallica ediderat Morellus Paris 1603. 8. Laudem Juſtitiæ & alia 1605. 8.

Hiſce

Hisce Progymnasmatis addenda qvædam ad calcem Tomi secundi Morellus vulgavit, sub Libanii nomine, licet qvædam eorum in Codice Barocciano 131. leguntur sub nomine *Nicolai* * *Sophistæ*, inter qvadraginta qvæ codex ille exhibet hujus Nicolai progymnasmata. Qvæ autem in Morelli editione esse dixi, hæc sunt:

Ecphrasis 1. Leuctrici belli T. 2. p. 706. 2. Herculis stantis in procinctu cum Leonis exuvio pag. 707. 3. Herculis gestantis aprum Erymanthium pag. 708. 4. pulchræ virginis pag. 709. 5. pavonis pag. 713. Ecphrasis venationis p. 673.

Encomium palmæ & pomi pag. 714. qvod utrumqve separatim à Morello Græce & Latine editum fuerat Paris. 1613. 8.

Ecphrasis 1. horti pag. 716. 2 portus pag. 717. 3. pugnæ navalis pag. 719. 4. leonis cervum opprimentis pag. 720. 5. 6. Ecphrasis duplex certaminis Herculis & Antæi pag. 721. 722. 7. Junonis pronubæ pag. 724. 8. Polyxenes mactatæ à Neoptolemo pag. 726. 9. Medeæ qviritantis pag. 728 10. 11. Trojæ eversæ descriptio duplex pag. 729. 730. 12. Chimæræ pag. 732. Ex his pleræq; seorsim antea à Morello in 8. vulgatæ lucem viderant.

Ethopœia 1. Evnuchi amantis pag. 733. 2. pictoris, imaginis qvam pinxerat amore capti pag. 734.

Seqvuntur Tomo primo μελέται sive *Declamationes* XLIV. † (πλασματικὰς & γυμναστικὰς λόγους appellat Photius Cod. 90.) cum Fed. Morelli versione, qvi in Græcis secutus est veterem editionem Romanam.

I. Πρεσβευτικός. Ad Trojanos Oratio Menelai, pro reddenda Helena Tom. 1. pag. 189. Italice versa prodiit Venet. 1543. 8. Latina Erasmi inrerpretatio Basil. 1522. 4. & Tomo Primo Operum Erasmi, Basileæ & non ita pridem Amstelodami editorum.

II. Ulyssis ad eosdem Trojanos de eodem argumento pag. 200 Utriq; brevis προθεωρία præmittitur.

III. Achillis Oratio qva respondet Ulyssi ab Agamenone ad se ablegato pag. 228. Argumentum petitum ex Homeri λιταῖς sive Iliad.

* Videtur hic esse Nicolaus Procli & Lacharis discipulus, de qvo Svidas in Νικόλαος & Λαχάρης & Marinus in vita Procli c. 10.

† Declamationes suas à multis possideri, legi & imitatione dignas censeri scribit Libanius Epistola ad Archelaum (lib. 1. Epist. 44.) qvi earum nonnullas ex invidia flammis mandaverat. Aliqvas Proclo muneri mittit lib. 3. Epist. 92. Vide & vitam Libanii T. 2. p. 51. ubi describendis suis vix ait suffecisse βιβλιογράφων δεξιάς.

Iliad. ί. 225. seq. Orationem sub Ulyssis nomine scripserat *Aristides* qvæ etiamnum exstat ut dixi lib. IV. cap. 30. num. 53. & cum contraria hac Libanii Oratione prodiit Hagenoæ 1535. 8. edente qvi Latinam versionem addidit, Joach. Camerario.

IV. Patrocli ad Achillem, ut Græcis iratus esse desinat. pag. 256. præmisso argumento & προθεωρία.

V. Orestis recriminatio adversus matrem, cujus cædis reus peragebatur post excidium Trojæ & Agamemnonis interitum pag. 279. præfixa προθεωρία.

VI. Morosi se accusantis, qvod uxorem loqvaculam duxerat. Δυσκόλου γήμαντος λάλον γυναῖκα. pag. 300. Iste, morosus licet non adeo parcus verborum à Libanio fingitur. Hanc orationem separatim editam à Morellio Græce & Latine Paris. 1597. 8. respicit S. Basilius in Epistola ad Libanium: ἀυτὸν γὰρ ἐδόκουν ὁρᾷν ἐν τῷ λόγῳ τὸν λάλῳ συνόντα γυναικί.

VII. Parasiti ob cœnam occisam se ipsum deferentis, pag. 315. Fingitur fraudasse se cœna, qvod citius adfuturus eqvum è circo accepisset eoqve vectus venisset ad ædes ejus qvi vocaverat. At eqvus conspecta ante fores ara, metam esse ratus, iter flexit correptumqve insessorem secum abduxit. Hæc declamatio separatim à Morello Græce & Latine vulgata prodierat Paris. 1601. 4.

VIII. Invidi cicutam poscentis & fortunam suam criminantis vicino repente locuplete facto pag. 323.

IX. Timonis misanthropi se qvod Alcibiadem amet accusantis. pag. 343. cum brevi protheoria.

X. Avari invento qvingentarum drachmarum thesauro, mille drachmas ex lege thesauri inventoribus posita pendere ærario jussi, & cicutam poscentis. pag. 361.

XI. Parasiti poscentis cicutam, nutritore suo à luxu ad Philosophiæ studium converso pag. 377.

XII. Oratoris mori è lege poscentis, cum civitas eum tradere nollet hosti, qvi pro facultatibus qvibus pollebat, volebat, si inimicus sibi traderetur, caritatem annonæ, qva laborabant cives, levare. pag. 386.

XIII. Demosthenis mori postulantis, dum Athenienses Chæronensi pugna victi Philippo poscenti eum tradere per qvinqve dies consultant. pag. 397.

XIV. De-

* Halirrhothius Neptuni filius, captus amore Alcippes, Martis filiæ.

XXVIII. Apologia Ducis qvi tyranni conſcius arguebatur, qvod peregrinum in concione animadverſum ex lege interfecit, nec arcanum qvod is ſe indicaturum ferebat exaudivit p. 614.

XXIX. Apologia Socratis Philoſophi. pag. 635.

XXX. Damnati exilium petentis, qvod tribus ſuffragiis illi dictatum erat, duobus mortem, aliisqve duobus honoris privationem decernentibus. pag. 689. præmiſſa προθεωρία.

XXXI. Oratoris qvi hoſti ut obſidionem ſolveret perſvaſerat petentis præmium qvod lex τῷ κατορθώσαντι πόλεμον (ei qvi in bello bene rem geſſiſſet) propoſuit. pag. 700. Præmiſſa προθεωρία.

XXXII. Apologia Divitis affectatæ Tyrannidis accuſati, qvod re ter bene geſta exules revocari, infames in integrum reſtitui & carceres aperiri poſtularent. pag. 727.

XXXIII. Divitis adulteri accuſatio. pag. 740.

XXXIV. Actio filii contra adulterum patrem. pag. 755.

XXXV. Apologia Patris qvi filiam adulteram generumqve dotem identidem pro adulterio conjugis ex lege poſcentem interfecerat. pag. 767. præmiſſa προθεωρία.

XXXVI. Moroſi Patris oratio filium abdicantis qvod prolapſo patre riſiſſet pag. 792.

XXXVII. Patris avari abdicantis filium, qvi re ſtrenue geſta nullum aliud præmium qvam oleaginam coronam ſibi popoſcit. p. 801.

XXXVIII Apologia filii à Patre abdicati, qvod uxorem ex illius voluntate ducere nollet, poſt amiſſam naufragio priorem qvæ redemtura ipſum à latronibus captum navi ſe commiſerat, patre redimere recuſante. pag. 820. præmiſſa προθεωρία.

XXXIX. Avari Patris poſt valetudinem reſtitutam abdicantis filium qvod Patre ægrotante talentum Æſculapio voverat ſi Pater reconvaluiſſet p. 833. præmiſſa προθεωρία.

XL. Apologia fratris φιλαδέλφου, qvi non ſe ſolum ut Pater ægrotus præceperat, ſed fratrem etiam ſimul, Patri exoſum hæredem ſcripſit, & ideo abdicatus à reſtituto ſanitati Patre eſt. p. 840.

XLI. Fratris poſt rem ſtrenue geſtam petentis pro præmio fratrem abdicatum à Patre recipi, aut ſe etiam abdicari. pag. 862.

XLII.

XLII. Apologia pro Oratore paupere, tumultus reo, qvod ipſo flente populus lapidibus obruiſſet divitem cujus odio lingva exciſa Oratori fuerat. p. 883.

XLIII. Magi accuſatio peſtem compeſcere polliciti, ſi à filio, qvem ſors mactandum obtulerat, abſtinere civitas velit. p. 898.

XLIV. Cœci de parricidio ſuſpecti contra novercam Apologia. p. 915. præmiſſa προθεωρία.

Ex λόγοις ἠθικοῖς ſive *diſſertationibus Moralibus* in eodem Tomo I. Morellianæ editionis leguntur hæ tres:

1. ὅτι τὸ πλουτεῖν ἀδίκως, τοῦ πένεσθαι ἀθλιώτερον, qvod injuſte divitem fieri miſerabilius ſit qvam pauperem eſſe. p. 939.

2. περὶ φίλων, amicos optimas pulcherrimasq; eſſe divitias. p. 942.

3. περὶ ἀπληστίας de inexplebili cupiditate p. 945.

Tomo ſecundo Pariſ. 1627. fol. edito *Orationes* longiores & ſerii pleræqve argumenti ſuccedunt hoc ordine cum Morelli verſione:

I. Vita Libanii, ſive liber de ſua fortuna, λόγος περὶ τῆς ἑαυτοῦ τύχης. Scriptus anno ætatis ſexageſimo, a) eodem qvo orationem b) adverſus eos qvi moleſtum eum appellabant, habuit. Tom. 2. pag. 1. Ferrarienſem editionem Græcam A. 1517. 4. cum Codd. MSS. Romano & Palatino ſe contuliſſe Morellus teſtatur.

II. Πρὸς Ἀντιοχεῖς ὑπὲρ τῶν Ῥητόρων. Ad Antiochenſes pro ſtipendio Rhetoribus perſolvendo. p. 58. ex edit. Ferrarienſi, in qva λόγοι & ἐκφράσεις Libanianæ undeqvadraginta.

III. Βασιλικὸς, Panegyricus in Conſtantium & Conſtantem, præmiſſis laudibus Conſtantini Magni. p. 100. E MSS. Vaticanæ & Palatinæ Bibliothecæ. Hoc eſt qvod Svidas memorat Libanii εἰς Κωνστάντιον τὸν βασιλέα ἐγκώμιον. Separatim ediderat Morellus. Pariſ. 1614. 8.

IV. Πρεσβευτικὸς Legatio ad Julianum Imp. Antiochienſium nomine

a) Liban. T. 2. p. 19. b) Supra p. 180.

mine A. C. 363. ſcripta ut eum urbi reconciliaret iratum c) ob neglectum de annonæ pretio levando edictum & ſcommata in ipſum conjecta. pag. 151. ex edit. Ferrarienſi. Ediderat Morellus ſeparatim Pariſ. 1614. 8. Græce & Latine. Meminit Socrates III. 17. qvi ſcriptam illam orationem, non habitam à Libanio teſtatur; & Libanius ipſe tum alibi, tum in Oratione ad Antiochenſes qvam dedi ſupra p. 207.

V. Προσφωνητικὸς allocutio Panegyrica ad Julianum Antiochiæ verſantem, dicta cum Perſas ultimo bello peteret. Ex edit. Ferrarienſi. Jucundam fuiſſe hanc orationem Imperatori, narrat Libanius Epiſtola VIII. ad Celſum p. 22. Centuriæ Wolfianæ, atq; in alia ad Julianum ipſum, qvam ex verſione Franciſci Zambicarii adſcribam: *Librum* d) *qui de rebus glorioſe abs Te geſtis nonnihil continet, non laude ſolum ſed admiratione proſequi ſoles. Et quum in doctiſſimorum hominum cœtu tibi eſſe contingit, ut mihi renunciatum eſt, neque Demoſthenem vehementius, neque jucundius Socratem, neque Platonem copioſius de rebus tuis potuiſſe ſcribere magna cum aſſeveratione contendis. Majorem præterea gloriam ex ſcriptis meis te conſecuturum prædicas, quàm ex rerum geſtarum felicitate. Ego vero longe aliter ſentio, nam etſi ſummo ſtudio atque elaboratiſſimo conatu nomen tuum efferre contendi, tamen quum vires meæ tanto ponderi non ſufficerent, quod datum eſt, magna cum voluptate effeci. Cæterum tam ſplendidæ ſunt tuæ laudes, ut rudia quoque ingenia materiæ dignitate illuſtria ſatis videri poſſint. Quare Orationi meæ res à Te geſtæ ampliſſimo ornamento fuerunt. Quumque res Tuas illuſtrare contenderim, quæ ſuapte natura ſplendidiſſimæ erant, ego potius meipſum illuſtravi. Non eſt ergo cur Tu mihi gratias agas, aut debere Te mihi exiſtimes. Cæterum ut hujusmodi ſplendorem ex rebus Tuis commemorandis conſequi poſſim, quicquid in poſterum feliciter geſſeris, per Epiſtolam mihi ſignificari cures.*

VI. Μονῳδία Lamentatio ad Antiochenſes ſuper Daphnæi Apollinis fano in ſuburbio Antiocheno flammis A.C. 361. exuſto. pag. 185. ſqq. Ex edit. Ferrarienſi. Conferendus S. Chryſoſtomus 2. in Baby-

c) T. 2. p. 42. ſeq. 155. ſeq. 259. 430. Confer Sozomenum V. 19. & qvæ ſupra p. 82. ubi de Juliani Miſopogone.

d) In Græco λόγον, qvod reddendum eſt *Orationem*, ut infra etiam recte facit ipſe Zambicarius.

Babylam Martyrem, qvi plura ex hac Monodia refert ac perstringit T. 5. edit. Savil. p.464. seq. De Daphne etiam Libanius in Antiochico pag. 349. seq. & 380. De incendio illo Sozomenus Hist. Eccles. V. 25.

VII. Πρὸς τὸν βασιλέα, κατὰ τῶν προσεδρευόντων τοῖς ἄρχουσιν. Ad Imperatorem (Julianum Morellus intelligit, *Jacobus Gothofredus* qvi cum nova versione A. 1631. 4. Genevæ recudi curavit, rectius Theodosium M.) adversus commercia multorum familiaria cum Magistratibus & Judicibus p. 191. ex edit. Ferrariensi.

VIII. Μονῳδία ἐπὶ Νικομηδείᾳ σεισμῷ ἀφανισθείσῃ, Lamentatio super Nicodemia A.C. 358. terræ motu subversa p. 202. Ferrariensem editionem Græcam cum Codd. MSS. Morellus contulit.

IX. ὑπὲρ Ἀριστοφάνους pro Aristophane Corinthio Menandri F. præfecto Ægypti verberibus & tormentis objecto propter consultos * Astrologos, ad Julianum Imp. p. 210. Ex edit. Ferrariensi.

X. Εἰς Ἰουλιανὸν αὐτοκράτορα ὕπατον, Panegyricus dictus Juliano Imp. Consuli, pag. 227. Ex edit. Ferrariensi. Primus Juliani qvem ἐν μοναρχίᾳ (p. 249.) gessit, consulatus cum Collega Sallustio incidit in A. C. 363. Meminit Libanius in vita sua T. 2. p. 43.

XI. Μονῳδία Lamentatio super Juliano cæso pag. 251. E MS. Codice Ægidii Noallii.

XII. Ἰουλιανὸς †, ἤτοι Ἐπιτάφιος ἐπὶ Ἰουλιανῷ, Parentatio in Julianum p. 260. Hanc insignem orationem qvam ex eodem Noalliano Codice minus integram Morellus vulgaverat, emendatam liberatamq; trajectionibus atqve ex MS. suppletam dedi supra una cum meliore versione præstantissimi doctrina probitate atqve ingenio Viri Godfridi Olearii. Lacunam qvæ p. 300. edit. Morellianæ occurrit, è Codice Barocciano Græce suppleverat alter amicus noster & Collega Clarissimus Jo. Christoph. Wolfius ad calcem centuriæ Epistolarum Libanianarum pag. 301-310. Lipsiæ 1711. 8. Eandem à MS. Codice Joannis Altini supplevisse se testatur Valesius ad Socratem p. 44.

XIII. Ἀντιοχικός, Laus Antiochiæ ad Orontem, Libanii Patriæ, p. 332. E Codice Bibl. Vaticanæ. Qvamvis vero copiosa hæc ac diserta sit

* vide p. 214.

† Hunc titulum fuisse illius Orationis testatur Socrates III. 22. Hist. Λόγους ἐπιταφίους scripsisse se in Julianum testatur Libanius T. 2. p. 46.

ſit Oratio, ait tamen Libanius ſe tantum pauca ex multis & leviter perſtringere, cætera & accuratius omnia tradita ex ſcriptoribus qvi res hujus Urbis ex inſtituto ſunt perſecuti, petere jubet. *τὴν μὲν οὖν ἀκρίβειαν αἱ συγγραφαὶ φυλάξουσιν*, inqvit p. 340. Hinc emendandus & explicandus locus p. 352. qvem ut alia multa interpres haud cepit: *περὶ δὲ τῶν ἰσχυρισαμένων ὡς οὐ χείρω εἰσὶ τῶν εἰρημένων, κελεῦσαι τοὺς ἀκροωμένους ἐν ταῖς συγγραφαῖς δοκιμάζειν μου τὸν λόγον. De his vero* (qvæ taceo) *ſi qui contendant haud deteriora eſſe iis quæ memoravi, jubeo auditores recurrere ad ſcripta, atque inde de oratione mea ſecundam ferre ſententiam.* In hanc Orationem qvadrat qvod cecinit neſcio qvis **

Λείβει λιβάδας Λιβάνιος τὰς τῶν λόγων
Χύδην διειδεῖς, τὴν πόλιν κάζων ἔην.

XIV. *Περὶ τῆς στάσεως de ſeditione Antiochena* †† & dejectis Imperatoris & Placillæ imaginibus A. C. 387. ad *Theodoſium* Magnum p. 389. Hæc primum prodierat in editione Græca (ita legendum in Elencho Morellianæ edit. T. 2. pro Germanica) Orationum Ariſtidis, Florent. A. 1517. fol. pag. 165. Exſtat etiam Græce in Chryſoſtomo Savilii. Etonæ 1612. fol. T. 8. p. 125. Sed & Græce & Latine cum notis ediderat Morellus Pariſ. 1608. 8. Conferendæ S. Chryſoſtomi de ſtatuis Homiliæ, ejusdem ſeditionis occaſione habitæ & Libanii Oratio XXIII. p. 525. ſqq.

XV. *Πρὸς Θεοδόσιον τὸν βασιλέα ἐπὶ ταῖς διαλλαγαῖς, ad* eundem *Theodoſium Antiochenis reconciliatum*, Euchariſtica p. 406. Etiam hæc in Chryſoſtomo Savilii exſtat Græce Tom. 8. p. 131. & cum priore Oratione Pariſ. 1608. 8. à Morello Græce & Latine cum notis edita eſt. In utraqve emendanda uſum ſe teſtatur Codicibus MSS. Romanis.

XVI. *Κατὰ Φλωρεντίου* contra *Florentium ὕπαρχον* ſive præfectum prætorio injuſtum & truculentum, accuſatio ad Julianum Imp. pag. 421. Ex Codd. MSS. Vaticanæ Bibl. & Palatino. Confer de hoc Florentio Orationem Epitaphion in Julianum c. 41. ſupra

** Tom. 2. Morell p. 537.

†† Meminit illius ſeditionis Libanius in Vita ſua pag. 75. E recentionibus ſcriptoribus adeundus præ cæteris Tillemontius in memoriis Hiſtoriæ Imperatorum T. V. in vita Theodoſii M. c. 30. ſeq.

pra pag. 266. & Ammianum XXII. 3. ubi absentem à Juliano damnatum capitis crimine refert.

XVII. Κατὰ Λουκιανοῦ, Contra *Lucianum* sub Arcadio Imp. Comitem Orientis, Florentii F. p. 433. Ex editione Ferrariensi collata cum MS. Romano.

XVIII. Κατὰ Τισαμενοῦ ἄρχοντος. Contra *Tisamenum* Præfectum p. 442. ex editione Ferrariensi, extrema parte, ut videtur mutila.

XIX. Πρὸς Ἰκάριον, παραινετικός. Ad *Icarium* Præfectum Antiochiæ, Procli successorem svasoria. p. 455. E MSS. Rom. & Bavarico. Clausulam hujus Orationis habes p. 513.

XX. Κατὰ Ἰκαρίου. Adversus eundem Icarium invectiva. p. 460. ex iisdem MSS. Forte in vita Libanii T. 2. p 56. pro Ἱερίου legendum Ἰκαρίου.

XXI. Ὑπὲρ τῶν ὀρχηστῶν, *pro saltatoribus* adversus *Aristidis* Rhetoris svasoriam (deperditam) de saltatoribus Lacedæmone pellendis. p. 474. Ex iisdem MSS.

XXII. Εἰς Καισάριον Μάγιστρον adversus Magistrum officiorum *Cæsarium* sub Theodosio Magno p. 515. Ex iisdem MSS.

XXIII. Εἰς Ἐλλέβιχον, In *Ellebichum* missum ad Antiochenses post seditionem (de qva supra num. XIV. XV.), anno Theodosii Magni decimo, Arcadii qvinto. pag. 525. Ex editione Ferrariensi.

XXIV. Περὶ τῶν ἐν ταῖς Ὀλυμπίων ἑορταῖς κλήσεων, de vocationibus ad Olympiorum festa & convivia, epulasqve. p. 538. In hac Oratione magna lacuna pag. 543. Orationis in Olympiis Antiochenis habitæ meminit Libanius in vita sua T. 2. pag. 59. atqve alterius qvam elaboravit qvidem sed non habuit, p. 68.

XXV. Πρὸς Εὐστάθιον περὶ τῶν τιμῶν. Ad Eustathium Cappadocem Sophistam. Hunc opinor Eustathium respicit Libanius qvando in vita sua pag. 46. ἀνὴρ δέ τις Καππαδόκης ἀγαθὸς, συμφοιτητὴς ἐμός. Oratio hæc est de honoribus, qvos in Magistratu constitutus ille Libanio perexiguos contra jactatam fidem exhibuerit. pag 546. Videntur initio plura deesse

XXVI. Περὶ τȣ̃ λόγȣ πρὸς τȣ̀ς νέȣς, ad juvenes de oratione, sive cur per aliqvod tempus rarius orationes habuerit, exercitationesqve oratorias non freqventaverit, Apologia in qva de discipulorum ignavia, socordia & non remunerantium lævitate qveritur. pag. 568.

XXVII. Πρὸς τȣ̀ς νέȣς περὶ τȣ̃ τάπητος. pag. 577. Reprehensio juvenum Antiochenorum, eorumqve lasciviæ & insolentiæ in pædagogos de qvorum munere præclare differit pag. 579. seq. præcipue antem p. 582. sq. perstringit facinus qvorundam qvi tapete per solum extenso incedentes illos in sublime rapuerunt, delapsosqve iterum projecere atqve ita in terram relapsos cachinno exceperunt.

XXVIII. Πρὸς τȣ̀ς εἰς τὴν παιδείαν αὐτὸν ἀποσκώψαντας p. 589. In eos qvi doctrinæ & institutioni ipsius obtrectabant, dicebantqve qvod λόγȣς μὲν ποιεῖν ἀγαθός τε, καὶ τῶν πολλῶν ἀμείνων, διδάσκαλος δὲ ȣ̓ παραπλήσιος. *Oratorem quidem esse bonum, nec unum è multis, sed doctorem non item.* Non obstantibus tamen pluribus, præcipue à Christianorum qvod pag. 591. seq. & 603. perstringit imperio, injectis Eloqventiæ studio remoris, omnes terras Oratoribus se complevisse ait p. 596. seq.

XXIX. Περὶ τῶν συνθηκῶν pag. 610. Svasoria de pactis inter Doctores Eloqventiæ ineundis, ne liceat auditoribus ab uno ad alium transcurrere.

XXX. Πρὸς τὴν βȣλήν. p. 618. Ad Senatum Antiochenum adversus Severum & Antiochum pro Malcho crudeliter ab illis habito.

XXXI. Πρὸς τȣ̀ς ȣ̓ λέγοντας. pag. 633. In eos qvi in Consilio sententiam dicere nolunt vel non audent. Extremâ parte mutila est hæc Oratio.

XXXII. Πρὸς τὰς τȣ̃ παιδαγωγȣ̃ βλασφημίας p. 637. adversus pædagogi calumniam qvi ad discipulos Libanii, eum otii trimestris ac negligentiæ accusaverat. Confer infra XXXVI. Alius λόγος κατὰ παιδαγωγῶν cujus meminit Socrates III. 1. de qvo infra inter scripta deperdita.

XXXIII.

XXXIII. Περὶ δουλείας pag.642. De servitute, neminem esse mortalium qvi servituti aliqvomodo non sit obnoxius, gravissimam autem servire servitutem qvi vitiis ac libidinibus obseqvuntur.

XXXIV. Ἄρτεμις pag.661. Dianæ laus ac celebratio à qva ex periculosissimo morbo levatum se & ἐξ αὐτῶν τοῦ θανάτου πυλῶν ereptum prædicat.

XXXV. Θήρας ἔκφρασις pag.673. venationis descriptio, referenda ad Tomum priorem, ubi plures ejusmodi ecphrases leguntur.

XXXVI. Ἀπολογητικοῦ κατὰ παιδαγωγοῦ ἐπίλογος. p.675. Apologeticæ ad pædagogi convitia (supra XXXII.) corollarium.

XXXVII. Τῷ τοῦ Δημοσθένους ὀνόματι κατ' Αἰσχίνου * πυλαγόρου pag. 681-706. Oratio, Demosthenis nomine adversus Æschinem, qvi solus ab Atheniensibus missus ad Amphictyonium judicium Philippo Regi non contradixit, atqve inde criminis in Remp. arguitur.

III. *Libanii scripta edita, quæ in duobus Tomis editionis Morellianæ desiderantur.*

Orationes 1. Περὶ τῶν προστασιῶν de patrociniis.

2. Ὑπὲρ τῶν γεωργιῶν περὶ τῶν ἀγγαρειῶν pro agricolis de angariis.

3. Πρὸς τὸν Βασιλέα περὶ τῶν δεσμωτῶν, ad Imp. Theodosium M. de vinctis sive carcere inclusis.

4. Κατὰ τῶν εἰσιόντων εἰς τὰς τῶν ἀρχόντων καταγωγὰς, πρὸς τὸν Βασιλέα, εἰσφορὰ νόμου. Svasio † Legis ad eundem Imp. Theodosium M. adversus eos qvi familiariter ingrediuntur in

* Amphictyonium Consilium ad Thermopylas conventus suos celebrare solebat, indeqve πυλαία dicta σύνοδος Amphictyonum, & qvi à Civitatibus Græciæ illuc ablegabantur, πυλαγόραι. Vide Harpocrationem & Hesychium atqve è recentioribus Humfredum Prideaux ad Chronicon marmoreum Arundel p.122.seq. Jo. Henricum Bœclerum diss. de Synedrio Amphictyonico, & Antoninum van Dalen diss. VI. Antiqvitatt.

† Hujus legis meminit Libanius T. 2. p.562. Vide & supra p. 391. num.VII.

prætoria & domos judicum. Hasce qvatuor Orationes primus cum versione & notis vulgavit *Jac. Gothofredus*. Genev. 1631. 4.

5. ὑπὲρ τῶν ἱερῶν, pro Templis Gentilium non exscindendis, ad Theodosium Magnum. Edidit idem *Gothofredus* (qvi circa A. C. 390. habitam censet à Libanio plus qvam septuagenario) Genev. 1634. 4.

6. ὑπὲρ τῆς Ἰουλιανοῦ τιμωρίας, de ulciscenda Juliani Imp. nece ad eundem Theodosium M. recens creatum Imperatorem A. C. 379. Hanc primus Græce vulgavit è Codice Bodlejano Rev. ac doctissimus Vir *Godfridus Olearius* Lipsiæ, 1701. 8. Deinde pro sua in me benevolentia communicavit mecum & roganti mihi concessit versionem suam eruditasqve notas, qvibus illustratam hanc Orationem exhibui supra p. 145. Græcis recensitis ad alterum apographum, cujus è Langbæniano descripti copiam mihi fecit Collega meus honoratissimus Jo. Christophorus Wolfius. Laudat hanc Orationem Valesius ad Ammiani XXXI. 13. & ad Sozomeni VI. 1. pag. 137. Langbænius ad Longinum p. 61. edit. Tollii.

7. Πρὸς τοὺς βαρὺν αὐτὸν καλέσαντας, ad eos qvi molestum eum appellabant. Hanc anno ætatis suæ sexagesimo, septimo mense habuit Libanius, ut ipse testatur c. 2. Eam antea ineditam cum laudati Olearii versione dedi supra p. 179.

8. Πρὸς Ἀντιοχεῖς περὶ τῆς τοῦ βασιλέως ὀργῆς. Ad Antiochenos de placanda Imperatoris Juliani ira. Hanc qvoqve in lucem protuli primus, ejusdem præclari Viri beneficio, cum cujus versione eam habes supra p. 207. in capita à me perinde ut eam qvæ procedit, divisam. Meminit hujus Orationis Socrates III. 17. atq; editurum se receperat Valesius ad Ammiani XXIII. 2.

9. *Argumenta Orationum Demosthenis*, una cum ejus vita atqve Encomio primum edita Græce Venetiis apud Aldum 1504. fol. atqve inde in Græcis & Græcolatinis Demosthenis editionibus utraqve lingva sæpius recusæ, ut dixi lib. 2. cap. 26.

10. Ἐπιστολικοὶ τύποι ad Proclum veluti auctorem ab aliis, ab aliis relati ad Theonem, de qvibus vide si placet lib. 2. c. 10. §. 13.

11. *Epistolarum* Libanii etiam earum qvæ MStæ adhuc exstant, necdimidia pars lucem Latine hactenus vidit, Græce ne decima qvidem.

dem. Editæ ſunt decem Epiſtolæ ad Baſilium, qvæ inter * Græcorum Epiſtolas utraqve lingva ſæpius lucem viderunt: tum totidem ad Ariſtænetum, qvas cum una ad Eutrechium & ad Acacium una Græce dedit Lambecius, Tom. VI. p. 244. ſeq. atqve Jenæ A. 1707. B. C. Richardus recudi curavit cum latina verſione, ſed in qva conatum potius qvam ſucceſſum aliqvis merito laudaverit. Ultra qvadringentas vertit Franciſcus Zambicarius Bononienſis, qvæ latine cum argumentis Johannis Sommerfeldii prodiere Cracoviæ 1504. 4. Hæ diviſæ ſunt in libros tres, è qvibus primus Epiſtolas LXXXIX, ſecundus XXXV. & tertius CCCXXIII. complectitur, ſed præter alios verſionis nævos nomina propria paſſim ita inemendate excuſa, ut agnoſci vix posſint. Hanc editionem nactus ſum è Bibliotheca C. V. Laurentii Normanni, doleoq; non itidem eſſe ad manus alterã in Bibl. Gudiana viſam pridem mihi paucis conſtantem foliis, & in duos libros diviſam, Græceq; editam Pariſiis 1576. 4. cum latina verſione Antonii Pichonii Chartenſis. Singulæ modo qvædam Libanii Epiſtolæ editæ à Fed. Morello ante tomum 1. Operum Libanii qvidem, duæ ad Baſilium cum totidem mutuis Baſilii: tum ad Andronicum una T. 2. p. 575. & ad Olympianum pag. 576. Epiſtolam ad Marcellinum Henr. Valeſius vulgavit præf. ad Ammianum: duas ad Baſilium Cotelerius T. 2. monument. Eccleſiæ Græcæ p. 96. Unam ad Jamblichum dedi ſupra lib. 4. cap. 28. §. 2. Inprimis laudanda ſollers induſtria Collegæ mei conjunctisſimi Jo. Chriſtophori Wolfii, qvi centuriam Epiſtolarum Libanii è Codice Bodlejano deſcriptam vulgavit cum verſione ſua & notii, Lipſiæ 1712. 8. Ex his tres & viginti latine exſtant in Zambicarii verſione, ſed minus feliciter aliqvando expreſſæ. Placet & hoc loco qvasdam ad Imp. Julianum Libanii Epiſtolas, necdum qvod ſciam in lucem editas, cum verſione mea ſubjungere.

Ἰουλιανῷ.

Ἀλλά σοι τὸ μὲν σῶμα ὡς ἐμήνυες διατέλους ἔχοι. τῇ λύπῃ δὲ φάρμακον ἔλθοι παρὰ τοῦ Θεοῦ.

Juliano.

Tibi vero corpus ut ſignificas incolume perenni robore valeat: Luctui medelam afferat DEus.

* Vide ſupra lib. 2. c. 10. § 3.

Aut potius luctus Deo ex parte indiget, partem ipſimet vos levare valetis. Civitatem enim reſtaurare in promtu Vobis eſt, modo volueritis: at dolori ſuper extinctis, veniat voveo de cœlo ſolatium. Itaqve beatam prædico Nicomediam etiam jacentem, qvas lacrymæ tuæ in integrum reſtituent. Nec minores hæ ſunt planctibus qvos ſuper Achille Muſæ feruntur edidiſſe, aut cruentis guttis qvas ſuper Sarpedone morituro cariſſimum filium honoraturus emiſit Jupiter. Ut igitur qvæ nuper urbs erat, urbis recipiat conditionem, Vobis curæ erit. Elpidius vero etiam pridem vir bonus, nunc in moribus profecit mirum in modum. Qvippe non valet modo Sophocleū illud:

Dat ſapere Regi turba ſapientū comes.

Sed & Imperatoris ſapientia iis qvi eum freqventant, viam præit ad virtutem, ut huic etiam homini Tu profuiſti, qvi non magis inopiæ ejus ſuccurriſti, qvam meliorem illum reddidiſti. Nam etſi junior Elpidio, tamen honeſtiſſimarum rerum ſeniori illi exſtitiſti auctor, æqvitatis, alacritatis benefaciendi amicis, comiter eos qvos non noveris excipiendi, exceptos retinendi. Qvotqvot enim ad eum acceſſerunt allocutiqve illum ſunt, tantum virum mirati ſtatim deinceps dilexere, vel po-

μᾶλλον δὲ τὸ μέν τι τῆς λύπης δεῖται Θεοῦ, τὸ δὲ ὑμεῖς ὑμῖν αὐτοῖς παῦσαι κύριοι. τὸ μὲν γὰρ ἀναρθῶσαι τὴν πόλιν ἕτοιμον, εἰ βουληθείητε. τῆς δὲ ἐπὶ τοῖς τεθνεῶσιν ἀθυμίας ἐξ οὐρανοῦ πόθεν ἔλθοι παραμυθία, μακαρίζω δὲ ἔγωγε τὴν Νικομήδους καὶ κειμένην, ἔδει μὲν γὰρ ἑστάναι δάκρυσι σοῖς. τοῦτο δὲ οὐ μεῖον οὔτε τῶν θρήνων οὓς ἐπ᾽ Ἀχιλλεῖ Μούσας ἐγεῖραι λόγος, οὔτε τῆς ἡμαγμένης ψεκάδος ἣν ἐπὶ Σαρπηδόνι μέλλοντι τελευτήσειν ἀφῆκεν ὁ Ζεύς, φίλτατον παῖδα τιμῶν. τοῦ μὲν οὖν τὴν πάλαι πόλιν αὖθις γενέσθαι πόλιν, ὑμῖν μελήσει. Ἐλπίδιος δὲ ἦν μὲν καὶ πρότερον ἀγαθός, νῦν δὲ ἡ τῶν τρόπων ἐπίδοσις ἀξία θαυμάσαι. οὐκ ἄρα μόνον τὸ τοῦ Σοφοκλέους, σοφὸς τύραννος τῇ σοφῶν συνουσίᾳ. ἀλλὰ καὶ βασιλέως σοφία τοῖς συνοῦσιν αὐ εἰς ἀρετὴν ἡγεῖτο. οἷα καὶ σὺ τουτονὶ τὸν ἄνθρωπον ὤνησας. οὐ μᾶλλον εὐπορώτερον ἢ βελτίω δείξας. καὶ γὰρ εἰ νεώτερος Ἐλπιδίου σὺ γέγονας, τῶν καλῶν τούτων Ἐλπιδίῳ διδάσκαλος τῷ πρεσβυτέρῳ, τῆς ἐπιεικείας, τῆς προθυμίας, τοῦ ποιεῖν εὖ τοὺς φίλους, τοῦ πράως τοῖς ἀγνοοῦσιν ἐντυγχάνειν, τοῦ τὸν ἐντυγχάνοντα κατέχειν. ὅσοι γὰρ αὐτῷ προσελθόντες προσεῖπον, τοσοῦ-

τοσοῦτον τὸν ἄνδρα ἐθαύμασαν, εἶτα εὐθὺς ἐφίλησαν. καὶ μᾶλλον δὴ τὴν σὴν κατεθεάσαντο γνώμην ἐν τοῖς ὑπὸ σοῦ πεπιστευμένοις. Ἐμοὶ δὲ καὶ τούτῳ πυκνοὶ μὲν οἱ πρὸς ἀλλήλους λόγοι. πάντες δὲ γένος σοῦ τε καὶ τῆς γνώμης ἣν ἔχεις, καὶ τῶν πραγμάτων ἐνίοις ὅστις εἶ πρὸς αὐτὰ καὶ ὅπως ἐγγὺς ὢν πράττεις, ἐπὶ τῆς διηγήσεως ἦν, ὥστε σοι μικροῦ διελεγόμην ὡς ἂν παρόντι. Κάλλιστον δὲ ὡς ἤκοον τὸ ἐλαύνειν τε εἰς τοὺς βαρβάρους καὶ τὰς νίκας εἰς συγγραφὴν ἄγειν. καὶ τὸν αὐτὸν ὄντως ῥήτορά τε εἶναι καὶ στρατηγόν. Ἀχιλλεῖ μὲν γὰρ Ὁμήρου ἔδει, τρόπαια δὲ τὰ σὰ μνήμης τεύξεται τῇ τοῦ στήσαντος φωνῇ. τοσοῦτον ὤφθη τοὺς σοφιστὰς, οὐ τὰ ἔργα μόνον πόνον αὐτοῖς προθεὶς ἀλλὰ καὶ τὸν πρὸς τοὺς λόγους οὓς ἐπὶ τοῖς ἔργοις ἐποίησας ἅμιλλαν. πρόθες δὲ τοῖς τροπαίοις, καὶ τὸν Πομπηϊανὸν τῶν δικαίων τυχεῖν. καὶ νόμισον καὶ ταύτην οὐ φαύλην τὴν παράταξιν. ὁ δὲ ἀνὴρ οὗτος, ἐκεῖνός ἐστιν ὅν ποτε ἐνθένδε πρεσβεύοντα ἡδέως εἶδες ἐν Βιθυνίᾳ. καὶ μαθὼν ὧν ἀπεστέρητο, κατέστησας εἰς ἐλπίδας ὡς ἄρα κομιεῖται τὰ αὐτοῦ. τούτων μοι μέμνησον τῶν ὑποσχέσεων, ὦ Βασιλεῦ.

tius tuum in illo agnovere animum in omnib⁹ iis qvæ a te commendata fidei ejus fuerunt. Huic mecum crebri invicem miſcentur ſermones, omnesqve ſunt de genere tuo animoqve qvo es prææditus, & de negotiis qvibusdam, qvalem te in illis præbeas, qvid agas qvando propior nobis verſaris. Narrabam⁹ hæc ita, ut propemodum præſente Tecum viderer colloqvi. Pulcherrimũ mihi fuit inprimis cum audivi te barbaros profligare, victoriasq; in commentarios referre, eundemqve vere Rhetoris & Ducis fungi partibus. Achilli qvidem Homerus opus fuit: at tua tropæa vox Tua qvi illa ipſa ſtatuit, memoriæ poſterorum commendabit. Tantum Tibi viſum, Sophiſtis non modo res geſtas in qvibus elaborent, ſed etiam orationum, qvas de geſtis Tuis componis, certamen proponere. Tropæis autem ipſis antiqvius Tibi ſit Pompejanum adipiſci jus ſuum, neqve hanc indignam dimicationem ducito. Hic enim eſt vir ille qvem hinc legatum agentem in Bithynia vidiſti libenter, edoctusqve qvibus ſpoliari eum contigiſſet, hanc in ſpem adduxiſti, fore utiqve ut ſua reciperet. Hujus mihi promiſſi memor qvæſo ſis Imperator Auguſte.

Juliano Imperatori.

Ego qvidem Ariſtophani qvæ debui rependi, Tu vero vicem mihi reddidiſti ſplendidi ac vehementis amoris, qvem nec Dii nec homines deinceps poſſunt ignorare. Ita nunc tantum non ſublimi ferio ſidera vertice, ab Epiſtola Tua elatus qvæ & ſpem mihi injicit, & Orationem meam ornavit laudibus, ut jam omnia alia parvi mihi videantur, Midæ opes, Nerei formæ pulchritudo, Criſonis velocitas, Polydamantis robur, gladius Pelei. Ac ſi nectare ipſo frui detur Deorum, non majore videar mihi qvam nunc poſſe voluptate affici, qvando is mihi Rex atqve Imperator, qvalem Plato olim qværebat ac vix tandem reperit, & ſententiam meam laudavit, & Orationem miratus eſt, & pollicitatione honoravit, dare ſe, & qvod majoris etiam qvam dare honoris eſt, mecum animum intendere velle. Capræ cœleſtis ortum obſervaturi non ſemper id qvod volunt conſeqvuntur. At mihi hoc non agenti maxima exoptatiſſimaqve obtigerunt. Atq; ſi qvo bono indigeo, Imperator pronus eſt ad gratiam, Deumqvi in cœlis eſt imitatus. Epiſtola itaq; tua Orationi meæ præfigetur, omnes edoctura Græcos non irritum à nobis telum emiſſum eſſe, nam & decreto Tuo effe-

Ἰουλιανῷ Βασιλεῖ.

Ἐγὼ μὲν Ἀριστοφάνει τὰς ἀμοιβὰς, σὺ ἐπέδωκας ἐμοὶ τοῦ περὶ σὲ φίλτρου λαμπροῦ τε καὶ σφοδροῦ, καὶ οὔτε θεοὺς οὔτε ἀνθρώπους λανθάνοντος. ὡς νῦν γε μικροῦ πέτομαι πρὸς τὸ ὕψος ἀρθεὶς ὑπὸ τῆς Ἐπιστολῆς, ἐλπίδας τε ἐνεγκούσης, καὶ τὸν λόγον μοι κοσμούσης, καὶ μικρά μοι πάντα ἤδη φαίνεται, Μίδου πλοῦτος κάλλος Νηρέως, Κρισῶνος τάχος, Πολυδάμαντος ῥώμη, μάχαιρα Πηλέως. δοκῶ δ' ἄν μοι μήδ' ἂν τοῦ νέκταρος μεταχὼν ἡσθῆναι μᾶλλον ἢ νῦν ὅτε μοι βασιλεὺς ὃν πάλαι Πλάτων ζητῶν, ὀψέ ποθ' εὗρε, τήν τε γνώμην ἐπῄνεσε, τόν τε λόγον ἐθαύμασε, καὶ τιμῶν τῇ τοῦ δώσειν ὑποσχέσει, τῷ μετ' ἐμοῦ σκοπεῖν ἐθέλειν, ὃ δοῦναι τιμᾷ μειζόνως. οὐκ ἄρα ὁ τὴν αἶγα τὴν οὐρανίαν ἐπιτέλλουσαν παρατηρῶν πάντως ἂν τύχοι. ὅπου γ' ἐμοὶ τοῦτ' οὐ σπουδάσαντι, τὰ μέγιστα γίνεται. κἂν δεηθῶ τοῦ καλοῦ ὁ βασιλεὺς ἕτοιμος εἰς τὴν χάριν, Θεὸν τὸν ἐν οὐρανῷ μιμούμενος. ἡ μὲν οὖν ἐπιστολή σου, προκείσεται τῷ λόγῳ, μηνύουσα πᾶσιν Ἑλλήνων ὡς οὐ μάταιον ἐξεπέμφθη τὸ βέλος, καὶ φιλοτιμήσεται τοῖς

μὲν

μὲν ὑπὸ σοῦ γεγραμμένοις Ἀριστοφάνης. τοῖς δ' ὑπό σου ἐσταλμένοις, τοῖς τε δοθησομένοις. μᾶλλον δ' ἀμφότεροι τοῖς ἐπεσταλμένοις, τοῖς τε δοθησομένοις. σεμνότεροι γὰρ ἀμφοτέροις ἀμφότεροι. δεῖ δέ σε τὸν φόβον Ἀριστοφάνους μαθεῖν, ὅπως ἂν καὶ γελάσῃς. τῶν τις εἰσιέναι παρά σε δείλης εἰωθότων ἥκων ἐπὶ θύραις, εἶτα κωλυθεὶς ὡς σοῦ τινα ποιοῦντος λόγον, ἤγγειλεν ἡμῖν. καὶ φόβος εὐθὺς μὴ παλαίσῃ προελόμενος πρὸς τὸν λόγον, καταβάλῃς μὲν τὸν διδάσκαλον. Ἀριστοφάνει δὲ τὸ Νείλου προστήσῃς κακόν. δρόμος οὖν παρὰ τὸν καλὸν Ἐλπίδιον, ὁ δὲ μαθὼν ἐφ' ᾧ δεδοίκαμεν ἀνεκάγχασεν. Εἶθ' οὕτως ἀνεπνεύσαμεν, καὶ μικρὸν ὕστερον δεχόμεθα τὴν καλὴν Ἐπιστολήν.

Ἰουλιανῷ.

Ἆρ' ἡμῶν ἐπιλέλησαι. ἡμᾶς μὲν γὰρ οὐκ ἐᾷ τοῦτο παθεῖν ἡ Φοινίκη, τὴν σὴν ἀρχὴν ὕμνοις ἀθανάτοις τιμῶσα. ῥεῖ δὲ καὶ ἀπὸ τῆς ἡμετέρας Ἀσίας τῶν ἔργων ὁ λόγος βεβαιῶν τὰς προσδοκίας. οὐδὲν γὰρ οὕτω μέγα τῶν ἀγγελλομένων, ὄντων ἁπάντων μεγάλων, ὥστ' εἶναι κρεῖττον ἐλπίδος. Ἡμεῖς δὲ διά τε τὴν συγγένειαν, τὴν πρὸς σοῦ Ἴωνας χαίρομεν. καὶ ὅτι σε

ret ſe Ariſtophanes, & Epiſtola Tua ego gloriabor, ſive utrisqve utriqve potius, & Epiſtola ad me Tua & illis qvæ Ariſtophani tribuentur, utrisqve enim ambo honoramur. Non neſcire Te tamen oportet Ariſtophanis timorem, ut habeas qvod rideas. Accedens ad fores Tuas aliqvis eorum qvi ſub veſperam Te adire ſolent, nec intromiſſus, qvod Orationem qvandam componeres, id nobis nunciavit. Hinc metus ſubito, ne forte cum Oratione mea contendere inſtitueres, Præceptoremqve vinceres, & Ariſtophani idem qvod Nilo injungeres malum. Ad præclarum itaqve Elpidium accurritur, qvi comperto metu noſtro in cachinnos eſt ſolutus. Hinc ita reſpiravimus: & non multo poſt reddita nobis eſt pulcherrima Epiſtola Tua.

Juliano.

Noſtri itaqve es oblitus? at nos obliviſci Tui non patitur Phœnice, imperium Tuum immortalibus hymnis concelebrans. Sed & à noſtra Aſia manat de rebꝰ geſtis Tuis oratio fidemqve facit qvanta ſint adhuc exſpectanda. Nihil enim tam magnum eſt, licet omnia qvæ nunciantur maxima ſint, qvod ſpem de Te conceptam ſuperet. Nos vero & ob generis qvo Jones attingimus conjunctionem

nem gaudemus, & felici via procedere Te confidimus tum illis ipsis tum nobis cum majore auctoritate imperitantem. Atqve hæc qvidem DEO curæ erunt. Cæterum Andragathius iste qvi literas hasce perferendas à me rogavit, non tam petiit qvam mihi exhibuit beneficium, neqve enim illi dulcius erit Tua Majestate frui, qvam ego lætor qvod Te mihi alloqvi conceditur. Tria autem hunc Tibi juvenem commendabunt, dicendi vis qvam coram præfectis demonstravit: tum mores probi ac modesti, sinceriqve, deniq; ut probe novit, hæc qvam perfert mea Epistola.

εἰκὸς ὁδῷ χωρῦντα, αὐτῶν τε ἐκείνων, καὶ τῶν τῆδε μετὰ μείζονος ἄρχοντα τοῦ σχήματος. τούτων μὲν οὖν Θεῷ μελήσει. χάριν δέ με οὐκ ᾔτησε μᾶλλον ἢ δέδωκεν Ἀνδραγάθιος οὑτοσὶ ὁ δεηθεὶς λαβεῖν ἐπιστολήν. οὐ γὰρ μᾶλλον ἐκεῖνος ἡδίων ἔσται τῆς σῆς ἀπολαύων ῥοπῆς, ἢ αὐτὸς ὅτι σε προσειπεῖν εἶχον ἡδονήν. Τρία δή σοι τὸν νεανίσκον συνίστησιν. Ἥτε τοῦ λέγειν δύναμις, ἣν ἐν τοῖς ὑπάρχοις ἔδειξεν· ἥτε ἐπιείκεια τῶν τρόπων, ἣν οὐκ ἔφθη τις συμμίξας. καὶ ἔγνω, καὶ ἐπιστολὴ ἐμή.

Nomina eorum ad qvos exstant Libanii EPISTOLÆ, sive editæ sive MSS.

Numeri majores denotant libros in versione Zambicarii. W. numero minori præmissum centuriam Epistolarum editarum à Clariss. Viro, J. C. Wolfio.

Ἐκδι-

Μαίῳ

πα-

Σευή-

Chironeo *III.* 149. *III.* 151. 151.
Choroebo *III.* 109. 245. ubi ad eloqventiæ ſtudium hortatur, in qvo Pater ejus primas tulerit.
Chremylo *III.* 224.
Chroneo *III.* 190. 191.
Χρωματίῳ
Χρύσῃ
Χρυσίππῳ *III.* 145.
Ὠρίωνι *III.* 223.

12. Deniqve in Leonis Allatii excerptis Rhetorum Rom. 1641. 8. Græce & Latine editis p. 47-83. exſtant cum Allatii verſione Libanii διηγήματα ſive narrationes XXXIX. 1) de Vulcano, 2) Acalanthide, 3) Capaneo, 4) Adraſtea, 5) Polycrate, 6) Calliſtone, 7) Simonide, 8) Neoptolemo, 9) Alceſtide) 10) Candaule, 11) Daphne, 12. 13.) Progne & Philomela, 14.) Marſya & tibiis. 15. 16.) de Paſiphaë. 17. 18) Hercule, 19) Latona, 20) Gallo, 21) Paridis raptu, 22) Danao & Ægypto, 23) Icario, 24) Arione, 25) Hyacintho, 26. 27.) Alpheo, 28. 29) Dejanira, 30. 31.) Pity in pinum mutata, 32. 33.) Atalanta, 34. 35) de Cepheo & Perſeo. 36) Rheno. 37) Aloidis & abiete. 38) Enipeo & 39) Danaë.

Hinc p. 84-115. Ἐκφράσεις ſive *Deſcriptiones ſeptem*, 1) πανηγύρεως dici feſti, 2) τυχαίου templi Fortunæ, 3) Palladis, 4) Promethei, 5) Eteoclis & Polynicis, 6) Alexandri τοῦ κτίστου qvi urbem Alexandriam condidit. 7) Calendarum.

Deniq; p. 342-397. Progymnaſmata ſeptem. 1) Chria in dictum Theophraſti qvi interrogatus qvid eſſet amor, reſpondit πάθος ψυχῆς σχολαζούσης *animi otiantis perturbatio.* 2) Sententia: δεῖ δὴ χρημάτων, pecuniis opus eſt, neqve ſine iis qvicqvam, qvod facto opus eſt, perfici poteſt. 3) Refutatio, non eſſe veroſimilia qvæ de Ajace Locro dicuntur. 4) Confirmatio, veriſimilia eſſe. 5) Θέσις, an muris ſint urbes cingendæ. 6) an navi ſe committere homines debeant. 7) Κατηγορία expoſtulatio in Legem, jubentem fratrum uxores in matrimonium ducere.

Scrip-

Scripta Libanii inedita.

1) *Epistolarum* multæ centuriæ * in variis Bibliothecis (ut lib. 2. c. 10. n. 3. dixi) adhuc delitescentes, atqve vel à C. V. Joanne Boivino, vel ex illustris Viri Friderici Rostgaardi Bibliotheca vel in nova qvam Romæ parant Libanii editione vulgandæ. Atqve in Epistolis inprimis probatum Libanium fuisse, etiam veterum testimonio Eunapii & Cod. 90. Photii constat, idqve ipsa earum lectio perito lectori facile persvadebit, sunt enim plenæ Attici salis ac leporis, atqve acuta brevitate non minus qvam eruditis pulchrisqve sententiis ubiqve se commendantes.

2) *Orationes* complures, ut in Codice Bibl. Barberinæ optimæ notæ in charta bombycina & correctissime scripto, ex qvo fere omnia Libanii etiam edita dari posse castigatiora atqve integriora Allatius ** testatus est,

Περὶ τῶν φαρμάκων. Incipit: ἡ μὲν μεγίστη μοι λύπη.

Ὑπὲρ ἑαυτοῦ, διὰ τὴν πρὸς Ἀντίοχον συνηγορίαν. Incipit: οἱ μὲν βέλτιστοι οἱ ἐν τῇ πόλει.

Πρὸς Αὐξέντιον. Incipit: Ὁρῶν σε πρὸς τὰ τοῦ πατρὸς, ὦ φίλτατε.

Πρὸς τὴν βουλήν. Incipit: Ὅσοις μὲν πρὸς ὅσους ἐχρησάμην ὑπὲρ ἡμῶν.

* *Epistolam Libanii DCCCXLI. ad Severum* allegant Benedictini notis ad Ambrosium T. 2. p. 64. Valesius ad Ammian. XXIX. 1. *Epistolam ad Hieroclem CCLXXXIV. libri II.* In Bibl. Vindobonensi teste Lambecio VI. p. 255. Codex membranaceus Epistolarum CCCCXVIII. & alius Chartaceus Epistolarum CCLXXXIX. Ex delectu Georgii Lecapeni à qvo CCLXIV. Libanii Epistolas selectas habuit Allatius, prima ad Clearchum incipit: Ἔμελλον γράφων δεήσεσθαι. Codicem MS. Cardinalis Casanatæ memorat Schurzfleischius ὁ μακαρίτης T. 2. Epist. arcan. 69. p. 102. Doctissimus Jo. Boivinus Libanii Epistolas edere, multasqve jam vertisse se pridem testatus est præf. ad Nicephorum Gregoram. Et illustrem Rostgaardum eadem de causa omnes Italiæ Bibliothecas lustrasse accuratius, notavit Montfauconus in Diario Italico p. 25. Habeo & ipse ultra ducentas adhuc ineditas beneficio Rev. D. Godfridi Olearii, qvi ex Codice Bodlejano illas descripsit.

** Allatius præf. ad excerpta Rhetorum Græcorum.

Ὑπὲρ Ὀλυμπίου. Incipit: Οὐκ ἂν ἔτι δυναίμην ἐνεγκεῖν σοῦ οὐ δυναμένου.

Κατὰ Σιλβανοῦ. Incipit: οὐδὲν θαυμαστὸν Σιλβανὸν τὸν Γαυδεντίου κακῶς με λέγειν.

Κατὰ Ἰκαρίου, δεύτερος. Incipit: Πάλαι μὲν ἴσως ἔδει καὶ ἐμὲ κατηγορεῖν. Prior adversus Icarium invectiva exstat Tom. 2. edit. Morellianæ p. 460.

Περὶ τοῦ μὴ ληρεῖν. Incipit: Πολλάκις ἐν τῷ τοῦδε δικαστηρίῳ λῆρος ὑπ' αὐτοῦ κεκλημένος.

Πρὸς τὸν βασιλέα. Incipit: Τὸ μὲν σὸν, ὦ βασιλεῦ, μέρος καὶ τοῦ μετὰ σὲ τοῖς ἄλλοις.

Ὑπὲρ Θαλασσίου. Incipit: Ὑβρισθέντι φίλῳ, καὶ κωλυθέντι τυχεῖν, ὧν εἰκότως ἄν.

Πρὸς Εὐστάθιον τὸν Κᾶρα. Incipit: Ὑπεσχόμην ἐπαινέσεσθαι τὸν χθὲς τὰ λεγόμενα. Adversus hunc Eustathium forte, non Cappadocem est Oratio edita T. 2. edit. Morellianæ p. 546.

Atqve in alio Codice Bibl. Vaticanæ περὶ Θρασυδαίου. Incipit: Καλῶς ἐποίησας, ὦ Νικόκλεις, ἀπιστήσας τῆς κατ' ἐμοῦ.

Πρὸς Πολυκλέα. Incipit: Ὅτι μὲν εἶναί τι δεῖ τὸ τὴν συνήθειαν ἀνελόν.

Πρὸς Εὐμόλπιον. Incipit: Εἶναι μέν σοι φίλος, καὶ πολὺν ἤδη χρόνον Εὐμόλπε.

Πρὸς Τιμοκράτην. Incipit: Ἀφῖξαι μὲν ἡμῖν ἀπὸ τοῦ θεάτρου Τιμόκρατες.

Κατὰ τῶν πεφευγότων. Incipit: Τὰ μὲν ἀγγελλόμενα πάντες ἀκούομεν.

Κατὰ Σευήρου. Incipit: Πάρεισι μὲν οἱ δικάσοντες ἡμῖν, ὑπήκουσαν.

Περὶ τοῦ πλέθρου. Incipit: Ἐπειδὴ πολλοὺς ὁρῶ χάριν εἰδότας Πρόκλῳ τῆς προσθήκης.

Ἀντιόχῳ παραμυθητικός. Incipit: Ἡγοῦμαι προσήκειν ἐν τοῖς πενθοῦσι μόνον.

3) *Declamationes* variæ sive μελέται, ut in eodem Barberino Codice:

Κωλύουσι Σωκράτην ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ διαλέγεσθαι, καὶ ἀντιλέγει τις. Incipit: χαλεπὸν μὲν εἰπεῖν τι καὶ τῶν πάνυ δικαίων.

Φιλάρ-

Φιλάργυρος ἐρασθεὶς ἑταίρας καὶ μισθὸν ἀπαιτούμενος ἑαυτὸν παραγγέλλει. Incipit : Εἰ μὴ καὶ ὑμεῖς ἀργύριον, ὦ βουλὴ, τοῦ κωνείου μ' εἰσπράξεσθε, ἤδεις' ἂν μηδὲν διδούς.

Ἐγράψατό τις τὸν ἑαυτοῦ παῖδα βουλεύσεως, ὁ παῖς ἄκριτος ἀποθανεῖν ἀξιοῖ κατὰ τὸν περὶ τῶν ἀκρίτων νόμον. Incipit : Τὸ μὲν οὖν, ὦ πολῖται, μὴ πρὶν εἶναι μοι καιρόν.

Et in Bibl. Vaticana : Μετὰ τὰ ἐν χαιρωνείᾳ Φίλιππος ἐζήτησε τὸν Δημοσθένην, ὁ δῆμος ᾔτησε πέντε ἡμέρας εἰς διάσκεψιν, ἐν ταύταις ὁ Δημοσθένης ἀποθανεῖν ἀξιοῖ. Incipit : Ὃν μὲν ἐβουλόμην, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τρόπον ἀποθανεῖν.

Νόμος ἦν, μετὰ τοῦ τυράννου καὶ σὺν παῖδας ἀποσφάττεσθαι. Ἕτερος νόμος, τὸν τυραννοκτόνον ὅ, τι βούλοιτο αἰτεῖν. Γυνή τις τὸν ἑαυτῆς ἄνδρα τυραννοῦντα ἀποσφάξασα, εἰς δωρεὰν αἰτεῖ σὺν παῖδας. Μελετῶμεν τὸν ὑπὲρ τῆς τυραννοκτόνου λέγοντα. Post protheoriam incipit: Ἔδει μὲν, ὦ ἄνδρες, τοῦ οὕτω διὰ σὺν νόμους παραδεδωκέναι.

Plures uti Epiſtolas Libanii ita Orationes qvoqve & declamationes exſtare MSS. in Bibl. Cæſarea Neſſelius annotavit, teſtatus etiam Scholia Græca ſubinde in margine adſperſa eſſe.

Scripta Libanii deperdita.

Qvanqvam tot & tam multa, ut jam retuli, Sophiſtæ hujus ſcripta ſervata ſunt, non dubium tamen, plures ejus uti Epiſtolas ſic orationes qvoqve periiſſe, ex qvibus hæ paucæ modo à me commemorabuntur:

Λόγος κατὰ τῶν παιδαγωγῶν, ſcriptus Nicomediæ adverſus calumnias pædagogorum. Socrates III. 1. Hiſt. Eccleſ.

Oratio de laudibus Imp. Valentis. Meminit Libanius ipſe in vita ſua T. 2. Opp. pag. 48.

In mortem Euſebii (Viri Conſularis, fratrisqve Hypatii) id. pag. 60.

In laudem Richomeris Ducis. id. p. 69. 70.

Ad Antiochenos, tempore caritatis annonæ. id. p. 67.

Oratio triduo compoſita in Lynochi laudes Bithyniæ præfecti memora-

moratur à Libanio libro tertio Epiſtolarum à Zambicario Latine verſarum, Epiſtola 247. ad Anatolium.

In laudes Clearchi. lib. 1. Epiſt. 40. ad Clearchum.

Laus Philarchi. id. III. 40. Epiſtola ad Philarchum.

Laus Spectati. id. III. 258. Epiſt. ad Anatolium.

De ratione cum laude imperandi, ſcripturum ſe promittit Libanius III. 87. Epiſt. ad Hyſabium.

Dialogum ad Gorgiæ Palatonici imitationem compoſitum memorat lib. 1. Epiſt. 64. ad Aphemium.

Fuere etiam qvi ad Imp. Valentem deferrent ſcripſiſſe eum laudes Procopii Tyranni, id tamen factum à ſe negat in vita p. 54.

Variæ συμβȣλαὶ ad Imp. Theodoſium habitæ, qvarum meminit Libanius in Oratione pro Ethnicorum templis, ſub init.

Nova editio Operum Libanii, Romæ promiſſa.

Jam Anno MDCCXII. * ſpes facta eſt novæ operum Libanii editionis, ſex Voluminibus in fol. parandæ ab Abbate Adami, atqve meliore verſione & longe pluribus Orationibus declamationibus & Epiſtolis hactenus ineditis ex Vaticana & aliis Italiæ Germaniæqve Bibliothecis locupletandæ. Qvanqvam vero primus tomus eodem anno proditurus promittebatur, nec dum tamen qvod ſciam hoc qvo iſta ſcribo anno MDCCXV. præla evaſit. Qvandocunqve autem abſolvere opus hoc erudito editori feliciter dabitur, jucundiſſimum haud dubie omnibus Atticæ Eloqventiæ & eruditæ Antiqvitatis ſtudioſis munus offeretur.

CAPUT XI.

DE S. EPIPHANIO & aliis Græcis ſcriptoribus, qvi Hæreticorum hiſtoriam tradidere.

S. Epiphanius Conſtantiæ Cypri Epiſcopus. 1. Alii Epiphanii circiter viginti. 2. Epiphanii Conſtantienſis operum editiones & Codices MSS. 3. Scri-

pta

* Vide Acta Eruditorum A. 1712. pag. 431. & Memorias literarias Trevoltinas illius anni menſe Auguſto p. 1473.

pta genuina edita. 4. perdita. 5. dubia vel ad juniorem Epiphanium referenda. 6. inedita. 7. Alii Græci de hæresibus ſcriptores uberiores Irenæus, Theodoritus, Leontius, Euthymius Zigabenus, Nicetas Choniates. 8. Alii breviores, ut Joſephus Hypomneſtici ſcriptor, Anaſtaſius Sinaita, Sophronius, Timotheus presbyter, Jo. Damaſcenus, Jo. Zonaras, Matthæus Blaſtares &c.

I.

S. EPIPHANIUS Palæſtinus Elevtheropolitanus lingvarum a) Hebraicæ, Syriacæ, Ægyptiacæ, Græcæ & ex parte Latinæ peritus, factus eſt Epiſcopus Conſtantiæ (qvæ antea Salamis) in Inſula Cypro ab A. C. 367. ubi tanta ſanctitatis laude vixit, ut ante A C. 647. Epiphanii nomine templum jam à Cypriis conſecratum fuiſſe conſtet ex Anaſtaſii Sinaitæ qvæſt. 94. qvod à Sabino ejus diſcipulo ſuſcitatum & univerſæ Evangelicæ Hiſtoriæ picturis decoratum narrat Theodorus Studita * in Antirrhetico ſecundo pag. 130, T. 5. Opp Sirmondi, & Synodus VII. Act. 6. Obiit in itinere, b) proximus vel etiam major centenario A. C. 403. Vita qvæ ſub *Joannis* & *Polybii*, diſcipulorum Epiphanii nomine fertur ex Sim. Metaphraſte, (Latine apud Lipomannum T. 6. pag. 35. & Surium ad 12. Maji) Græce & Latine T. 2. Epiphanii edit. Petav. pag. 318. 353-383. exiguam fidem

a) Hieron. contra Rufin. p. 151. b. 158. c. edit. Francof. adde Petav. ad Epiphan. pag. 8.

* Verba Theodori ſunt : Ἐπιφάνιον ἴσμεν καὶ ἅγιον καὶ μέγιστον ἐν θαυματουργίαις οὗ νεὼν ἤγειρε μετὰ πότμον Σαβῖνος ὁ ἐκείνου (interpres vertit *domeſticus* qvaſi legerit οἰκεῖος) αὐτοῦ μαθητὴς διαγεγραμμένον ἐκ πάσης εὐαγγελικῆς ἱστορίας. Ibidem meminit Orationis qvam in laudem Epiphanii habuit Leontius Neapoleos in Cypro Epiſcopus: ἀλλὰ γὰρ καὶ Λεόντιος ὁ τῶν λόγων τοῦ θείου Ἐπιφανίου ἐξηγητὴς ἐν αὐτῇ τῇ Κύπρῳ τῆς Ἐκκλησίας Νεαπόλεως ἀρχιερατεύσας, περὶ τῶν σεπτῶν εἰκόνων ὁποῖος ἦν ἀκράδαντος, ὁ περὶ αὐτὸν λόγος διδάσκει τρανώτατα, μηδὲν περὶ τοῦ θείου Ἐπιφανίου ἀπηχὲς φθεγξάμενος. Synodus VII. ſive Nicæna ſecunda T. 3. Binii pag. 654. καὶ γὰρ ναὸν ἀνεδείμαντο ἐν τῇ Κυπρίων νήσῳ οἱ αὐτοῦ μαθηταὶ ὀνομάσαντες αὐτὸν τοῦ αὐτοῦ Πατρὸς (Ἐπιφανίου) καὶ μετὰ πολλῶν εἰκονικῶν στηλογραφιῶν καὶ αὐτοῦ εἰκόνα ἐν τῷ ναῷ ἀνέθηκαν.

b) Socrates VI. 14. Sozom. VIII. 15. Niceph. XIII. 13. Hiſt.

fidem meretur & longe juniorem ſcriptorem arguit, ut agnoſcunt viri docti, & jam pridem Baronius ad A. C. 372. n. 110. profeſſus eſt *auctorem eſſe mendacem, multaque finxiſſe.* Confer Dan. Papebrochii reſponſionem ad exhibitionem errorum Sebaſtiani à S. Paulo, Artic. XII. §. 9. & in Actis Sanctor. T. 3. Maji XII. p. 36. ſeq. Videndus etiam de Epiphanio Julius Bartoloccius T. 1. Bibliothecæ Rabbinicæ p. 424. ſq. & D. Spizelius Academia Vet. JEſu CHriſti p. 105. ſeq. Ineditum Græcum ſcriptorem Vitæ Epiphanii noſtri laudat & ex eo aliqvid profert Cangius in δύο δύο & alibi.

II. *Alii Epiphanii.*

Ab hoc diſtingvendi 1) Epiphanius Patriarcha CPol. ab A. C. 520-535. de qvo multa in Vita S. Andreæ τȣ̃ σαλȣ̃ apud Papebrochium T. 6. Maji. Illius & Hormiſdæ Pontificis Epiſtolæ mutuæ leguntur latine in Conciliorum collectione Biniana Tom. 2. & Labbeana T. 4. Ejus decretum contra Severum & Petrum legitur in Synodo V. Tom. 2. Binii p. 755. Ad hunc Epiphanium Novellæ Juſtiniani Imp.

2) Epiphanius Scholaſticus, c) circa eadem tempora clarus verſione latina Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ tripartitæ, qvam in compendium Caſſiodorus d) miſit, & Codicis Encyclii e) Epiſtolarum Synodalium pro defenſione Concilii Chalcedonenſ. ad Leonem Imp. qvi in Labbei & Baluzii Conciliis editus eſt. Videtur & idem elaboraſſe in transferendis Caſſiodori ſvaſu Antiqvitatum Judaicarum libris Flavii Joſephi, & Clementis Alex. in Epiſtolas Canonicas adumbrationibus, de qvibus alibi dixi. Commentarium Didymi in Proverbia & Epiphanii Antiſtitis Cyprii volumen breve in Canticum Canticorum ab amico ſuo viro diſertiſſimo Epiphanio transferri ſe feciſſe teſtatur Caſſiodorus cap. V. Divinar. lect. Ejusdem Didymi expoſitionem VII. Epiſtolarum Canonicarum, id. cap. VIII. Sed hæ tres verſiones editæ non ſunt qvod ſciam.

3) Epiphanius Diaconus Catanenſis in Sicilia, qvi interfuit Synodo Nicænæ II. A. C. 787.

4) Epi-

c) Sigebert de ſcript. Eccleſ. cap. 12. Voſſ. de Hiſt. lat. p. 237.
d) Caſſiodor. divin. lect. cap. 17. & præf. ad Hiſt. tripartit.
e) Idem Caſſiodor. cap. 11.

4) Epiphanius Cypri ArchiEpiſcopus junior, cujus nomine A. C. 680. in Synodo ſexta actione 18. ſubſcripſit Theodorus Trimethuntis Epiſcopus, ut Petavium Sirmondus monuit.

5) Epiphanius Cypri ArchiEpiſcopus tertius hoc nomine de deqvo Caveus ad A.C. 870. Ejus Epiſtola ad Ignatium Patriarcham CPol. T. 3. Concil. Binii edit. 1618. parte 2. p. 731.

6) Epiphanius Monachus ac Presbyter, ex cujus libello de vita B. Mariæ Virginis nonnulla affert Allatius ad Euſtathii Hexaëmeron p. 285. & de Simeonum ſcriptis p. 106. ex qvo poſteriore loco patet diu poſt Andream Cretenſem & Joannem Theſſalonicenſem ſcripſiſſe, qvos ſanctis Patribus annumerat. Ejusdem περὶ τοῦ βίου καὶ πράξεων καὶ τέλους τοῦ ἁγίου Ἀποστόλου Ἀνδρέου memorat Allatius de Simeonibus p. 90. atqve accepi exſtare in Bibl. Regis Galliæ Codice 2951. fol. 233. Neſcio an ab hoc diverſus ſtatuendus ſit Epiphanius Monachus Hagiopolita ſive Hieroſolymitanus de cujus periegeſi Syriæ & urbis ſanctæ dixi lib. IV. cap 2. §. 18.

7) Epiphanius cui ſcriptum de miraculo Evchariſtiæ tribuit Theophilus Raynaudus T. 6. Opp. p. 389. Vide infra inter ſcripta S. Epiphanii num. 17.

8) Epiphanius Diaconus ad qvem S. Iſidori Peluſiotæ Epiſtolæ.

9) Epiphanius Pergæ Epiſcopus, qvi ſubſcripſit Concilio Chalcedonenſi. Alius Epiſcopus Heracleanus, & alius item Tyriorum: alius cujus Epiſtola ad Synodum V. T. 2. Binii p. 736.

10) Epiphanius Epiſcopus Afer de qvo Martyrologia 7. April.

11) Flavius Annius Eucharius Epiphanius ſub Honorio & Theodoſio Præfectus Urbis, A. C. 414. de qvo Jac. Gothofredus ad Cod. Theodoſ. lib. 5. de domeſt. & protector. & Gruteri Inſcript. pag. CLXX. 5.

12) Epiphanius Monachus ad qvem Epiſtolæ S. Nili. Videndumqve an diverſus ab hoc Epiphanius Lector ad qvem idem Nilus ſcribit.

13) S. Epiphanius Ticinenſis ſive Papienſis Epiſcopus, circa A.C. 490. cujus vitam ſcripſit ſucceſſor Ennodius, vide Surium & Bollandum ad 21/22 Januar. & Sirmondi Ennodium T. 1. Opp. Sirmondi p. 1647. ſeq. Tillemont. T. 16. memor. Hiſt. Eccleſ.

14) Epiphanius chartarius sive chartularius Comitis Patrimonii cujus meminit Ennodius VII. 1. & 10. Epist.

15) Epiphanius Petræus, Syrus Juliani & Ulpiani Rhetorum discipulus, qvi & in Patria & apud Athenienses docuit. De illo Eunapius & Svidas qvi scripta etiam recenset, περὶ κοινωνίας καὶ διαφορᾶς τῶν στάσεων. Προγυμνάσματα. Μελέτας. Δημαρχικὸν. Πολεμαρχικὸν. Λόγους ἐπιδεικτικοὺς & σύμμικτα θεωρήματα. Ejus hymnus in Bacchum. Sozom. VI. 25. Ad hunc Epiphanium Libanii Epistolæ.

16) Epiphanius Mileti Episcopus, qvi interfuit Synodo septimæ, sive Nicænæ secundæ, una cum Epiphanio Episcopo Elevthernæ & altero Λάμπης sive Lampæ, & Epiphanio Hegumeno sive Archimandrita Paranandi, & Epiphanio Diacono Catanensi Episcopi Sardiniæ vicario qvi sermonem Panegyricum finita illa habuit, qvi latine exstat Tom. 3. Binii pag. 708.

17) Epiphanius Selybriæ in Thracia Episcopus, qvem Svidas narrat scripsisse λόγον ἀντιῤῥητικὸν adversus Iconocavtas sive eos qvi imagines cremabant.

18) Epiphanius Patriarcha de origine dissidii inter Græcos & Latinos, ex qvo profert nonnulla Allatius contra Creygthonum. pag 377. 571.

19) Epiphanius Alexandrinus sacrorum Osiridis & Dei Αἰῶνος sive Ævi interpres, de qvo Damascius apud Svidam.

III. *Editiones S. Epiphanii.*

Græce primùm Ancoratum, Panarium, Anacephalæosin & librum de mensuris ac ponderibus edidit Jo. Oporinus ex Codice qvem Melanchthon & Joach Camerarius à Jo. Lango Erfurdiensi acceperant. Basileæ Jo. Hervagii sumtu & typis A. 1544. fol. Hæc editio manu Josephi Scaligeri & Dan. Heinsii passim notata fuit in Bibl. Nic. Heinsii.

Latine eadem qvatuor Epiphanii scripta ex *Jani Cornarii* versione prodierunt primum Basileæ A. 1543. fol. edente eodem Oporioo. Nam editiones Basil. Anni 1533. & 1540. qvas Clarissimi Viri Elias du Pin & Gvil. Caveus post Possevinum memorant, nusqvam exstant, ut recte observat Casp. Sagittarius in introductione ad

ad Hist. Eccles. p.794. Et apud Gesnerum male excusum 1533. pro 1543. Cæterum in editionibus Basil. A. 1560. 1578. fol. accessit libellus de vita Prophetarum ex versione *Albani Torini*, & Epistola ad Joannem Hierosolymitanum Episcopum, S. Hieronymo interprete. Et in edit. Paris. 1566. fol. Theodoritus de hæreticis fabulis. Hinc Seb. Cramoisius in sua editione Paris. 1612. fol. non modo Cornarii f) versionem ex Observationibus Jac. Billii lib. 1. cap. 18. & lib. 2. cap. 13. variis in locis emendari curavit, sed etiam adjunxit Græce & Latine Physiologum & sermonem in festum Palmarum cum versione & notis *D. Consali Ponce de Leon*, Hispalensis, & Homiliam de sepultura CHRISTI cum versione *Stanislai Phœnicii*.

Editiones *Græcolatinæ*, 1) Parisiensis, sectionibus sive capitibus distincta cum versione & eruditis notis Dionysii Petavii S. I qvi præter edit. Basileensem usus est Codice Regis Galliæ & Variis Lect. Cod. Vaticani, qvas Andreas Schottus cum illo communicaverat. 1622. fol. duobus Voluminibus, qvæ editio à Labbeo recensetur. Qvod porro Salmasius ait *nullam paginam versionis Petavianæ insignibus aliquot erratis vacare*, iniqvius dictum videri possit, nisi majore etiam iniqvitate Petavius Cornarii versionem conculcasset ut *barbaram insulsamque*, qvo nisi præeunte, dubito an unqvam Epiphanii versionem ausus fuisset, vel absolvisset. Plura loca à Petavio minus recte intellecta illustrant Salmasius ad Solinum, qvi fœneum interpretem p. 432. vocat, & de transsubstantiatione pag. 55. 540. & de Coma pag. 92. inprimis sub Francisci Franci nomine contra Cercoëtium sive Petavium pag. 73. seq. &c. Gatakerus capite 36. Adversar. Miscell. & ad M. Antoninum pag. 48. 135. 155. &c. Rich. Montacutius in Apparatu ad Origines Ecclesiasticas pag. 191. 206. & in Originibus Tom. 2. pag. 11. seq. Jo. Crojus in specimine conjecturarum ad qvædam loca Origenis, Tertulliani, Irenæi & Epiphanii Paris. 1632. 8. & in Observatt. sacris p. 147. 156. 160. Pearsonius prælect. ad Acta Apost. p. 51. Dodvvellus de successione Pontificum p. 298. seq. Cotelerius p. 220. ad Chrysost. in Daniel. & ad

f) Plura etiam loca in versione Cornarii castigat Latinus Latinius Bibliothecâ sacro-profana pag. 112.

ad Damascceni hæreses, atqve in aliis scriptis, Acta Sanctor. Junii T. 1. pag. 19. Cangius in συμψέλλιον &c. Omitto Jacobi de Ardenna Decani Cestriensis castigationes in Epiphanium & Petavium de Sacra Evcharistia, de cœlibatu Sacerdotum & de Orationibus pro defunctis, Lond. 1683. 4. Albaspinæum narrat Rich. Simon Tom. 1. Epist. select. pag. 12. minatum fuisse se effecturum ut qvædam in notis Petavii publica censura condemnarentur, qvod tamen non effecit.

2) Lipsiensis A. 1682. fol. qvæ Coloniæ nomen præfixum gerit, & ad verbum Parisiensem exprimit, additis qvæ in illa desiderantur Henrici Valesii Oratione in obitum Petavii & elogio ejus atqve scriptorum elencho ex Nathanaëlis Sotvelli Bibl. Jesuitica: & Petavii elencho dispunctiuncularū Maturini Simonii de pœnitentiæ ritu veteri in Ecclesia, sive appendice ad Epiphanianas animadversiones edita primum Paris. 1624. 8. & Gabr. Albaspinæo inscripta, atqve Capitibus Miscellanearum Exercitationum Salmasio oppositis, & ad calcem Operum Juliani Paris. 1641. 4. pridem vulgatis. Memini me ex B. Ittigio audire Jacobum Thomasium prolegomena nova huic Epiphanii editioni præmissurum multa ad illum facientia collegisse, sed illa deinde nescio qvā ob causam prætermissa. Etiam in Actis Erud. A. 1682. pag. 94. legas editorem addere voluisse qvæ Salmasio sub Antonii Kerkoëtii nomine Petavius respondit, sed id facere veritum, qvod Petavius ipse nomen suum illis præscribere noluisset.

Editiones promissæ & Codices MSS.

Pransos paratos in Epiphanium commentarios habere se & novam illius scriptoris editionem curaturum professus est *Petrus Lansselius* in præfat. dispunctionis calumniarum qvas vocat Casauboni ad qvædam S. Justini Martyris loca.

Multis locis emaculavit Epiphanium *Joannes Crojus*, multa correxit *Joannes Pearsonus* Cestriensis Episcopus teste Caveo, qvæ forte aliqvando in lucem proferentur. Commentarium suum in Epiphanii Panarium memorat Vir doctissimus *Eduardus Bernhardus* notis ad Josephum pag. 323.

Epi-

Epiphanii Panarium elegantiſſimis characteribus MStum ſe eſſe nactum ſcribit Caſpar Barthius notis ad Claudianum Poëtam pag. 243. editionis Hanov. 1612. 8. qvam juvenis admodum edidit. Codicem MS. in Bibl. publica Jenenſi, laudat W. Erneſtus Tentzelius in Dialogis menſtruis Germanice editis A. 1692. pag. 883.

IV. *Scripta genuina quæ exſtant.*

1. *Ancoratus*, Tom. 2. pag. 1. ἀγκυρωτὸς veluti ancora qvædam fidei, ἀγκύρας δίκην τὸν περὶ τῆς ζωῆς καὶ σωτηρίας ἐρευνῶντα νοῦν ἄγουσα, *Expoſitio fidei Catholicæ adverſus octoginta hæreſes breviter aſſerta*, ſcriptaqve ad Tarſinum, Matidium, Numerium, aliosq; Presbyteros & Monachos Svedris Pamphiliæ degentes, & ad Palladium ac Severinum Magiſtratus anno Diocletiani XC. Valentis decimo, Gratiani ſexto ut diſerte traditur Tom. 2. pag. 1. & 123. hoc eſt A. C. 373. Hic liber ab Epiphanio dictatus & ab Anatolio qvodam qvi pag. 125. nomen ſuum non diſſimulat, calamo exceptus, memoratusqve Sozomeno VIII. 15. Græce & Latine cum verſione & notis *Viti Amerbachii*, & qvibusdam Joh. Chryſoſtomi Homiliis prodiit Auguſtæ Vindel. 1548. 8. Photius Ancorati meminit, vocatqve ſummam Πανα-ρίων, Cod. 123. qvæ deſcriptio rectius convenit ἀνακεφαλαιώσει, de qva inferius num 3. Ex capite 12. & 16. Ancorati excerpta ſunt qvæ MSta memorat Lambecius III. pag. 163. 164.

2. Πανάριον *arcula* ſive *caniſtrum* plenum remediis adverſus venena hæreſium LXXX. αὐτὸ τοῦτο Πανάριον εἴτ' οὖν κιβώτιον ἰατρικὸν καὶ θηριοδηκτικὸν, ὅπερ ἐστὶ διὰ βιβλίων τριῶν αἱρέσεις ὀγδοήκοντα, αἵτινές εἰσι θηρίων εἴτ' οὖν ἑρπετῶν αἰνίγματα (f. δήγματα.) Sic Epiphanius ipſe titulum Operis ſui explicans in anacephalæoſi & in Epiſtola ad Acacium & Paulum presbyteros & Archimandritas in regione Carchedonenſis & Berœæ Cœles Syriæ, à qvibus ad confutandos hæreticos invitatus eſt Anno Diocletiani XCII. Valentiniani & Valentis duodecimo Gratiani octavo, * hoc eſt A. C. 375. per Epiſtolam qvam pertulit Marcellus qvidam, & qvæ cum Epiphanii reſpon-

* Anno Gratiani nono Valentis decimo tertio, Valentiniani junioris primo ſcribere ſe ait hæreſ. LXVI. 20. T. 1. p. 638.

ſponſione panario totum prius Volumen in edit.Petav. implenti præmittitur. Πανάρια vocant Anaſtaſius Sinaita, Photius Cod. 124. Svidas: Arethas in Apocalypſ. 3. & 6. Παναρίων βίβλον. Mich. Glycas Epiſt. ad Nilum Monachum apud Allat. pag. 29. de purgatorio. Πανάριον Epiphanii Codices & Oecumenius in Epiſt. Judæ pag. 346. Laudant præterea hoc adverſus hæreſes opus pleriqve veteres, ut Hieronymus & qvi ἱερὰν βίβλον vocat Theodorus Studita lib. 1. Epiſt. 40. Ex Epiphanio librum ſuum de hæreſibus excerpſit Jo. Damaſcenus. Igitur & in Codice MS. Vindobonenſi apud Lambecium VIII. pag. 426. Damaſceni liber inſcribitur τοῦ μακαρίου Ἐπιφανίου Ἐπισκόπου Κύπρου διήγησις σύντομος τῶν ἐκτεθεισῶν αἱρέσεων πασῶν ἤτοι δογμάτων. Secutus & Epiphanium Philaſtrius eſt licet non laudat de nomine, uti nec Theodoretus de qvo vide ſi placet Garnerium in auctario Operum Theodoreti p. 245. 489. 491. Auguſtinus vero non videtur Panarium Epiphanii legiſſe neqve ἀνακεφαλαίωσιν qvam habemus ſed tertium aliqvod de hæreſibus opus in ſex breves tributum libellos, ut narrat in præf. & hæreſi 57. ut adeo de hæreſibus illis octoginta in pluribus ſcriptis ſuis diſſeruerit, niſi ἀνακεφαλαίωσιν in ſex libellos olim tributam fuiſſe dicamus, uti Panarium ipſum dividitur in libros tres, & libri ſinguli iterum in tomos, primus in tres, cæteri duo in binos, ut ſeptem libri prodeant. Auditorem alloqvitur Epiphanius hæreſi LXIV. 5. ὅπως γνῴης ὦ φιλόκαλε ἀκροατά, perinde ut in libro de menſuris ac ponderibus c. 2. ἐπίγνωθι τοῦτο ὦ ἀκροατά. Sic auctor redargutionis ſchiſmatis Anglicani ab Hodio editus pag. 30. παρατήρει δὲ καὶ σὺ πάλιν ὁ ἀκροατής. Qvanqvam vero Epiphanius neq; in deſcribendis hæreſibus g) ſemper ſatis accuratus eſt, ut qvi levibus auditiunculis qvandoqve fidem h) habuit atqve adverſarios gravat nam raro ſententiis vel conſecutionibus de qvibus fortaſſis nunqvam cogitarant, neqve in con-

g) Melanchthon IV. Epiſt. 89. ad Camerar. A. 1529. *Attuli à Lango huc Epiphanii Græcos libros* περὶ αἱρέσεων *qui mihi valde placent. Propemodum Hiſtoriam veteris Eccleſiæ continent. Ex his decrevi excerpere* ἐπιτομήν & Epiſt. 90. ἱστορικὰ *in illo libro ſunt multa, & indicantur magis quidem quam exponuntur earés, quæ alibi non extant. Diſputatio autem hujus auctoris* περὶ δογμάτων *& languidior eſt, & illæ etiam narrationes non ubique diſertæ ſunt, & alicubi negligenter perſcriptæ.*

h) B. D. Chriſtianus Kortholtus notis ad Juſtinum Martyrem p. 41. Dallæus de uſu Patrum pag. 272.

confutandis erroribus ſemper æqve felix eſt nec ſolidis urbiqve argumentis militat, i) tamen propter qvamplurima notata egregie, & multa ex fide dignis hauſta monumentis & antiqvioribus ſcriptoribus teſtimonia atqve obſervationes, merito à viris doctiſſimis k) habitus eſt qvidam Antiqvitatis Eccleſiaſticæ theſaurus, dignus utiqve in qvo exponendo eruditus aliqvis & judicio pollens vir etiam poſt Petavium diligentem operam ſtudiumqve collocet. De incomta & ſalebroſa oratione multum Petavius & Dallæus l) conqveritur, & jam Photius notavit τῶν ῥημάτων καὶ τῆς συντάξεως τὸ ἰδίωμα in illo minus probari. Et tamen Hieronymus c. 114. Catalogi & ex eo Svidas ſcripſerunt Epiphanii volumina *ab eruditis propter res, à ſimplicioribus propter verba, lectitari.* In Chronologia fere ſemper inſiſtere eum veſtigiis Euſebii, monet Petavius in notis p. 16. non raro tamen turbare & hallucinari, idem non uno in loco obſervat. Ad hæreſin LI. conferenda Ægidii Bucherii diſſ. de paſchali Judæorum Cyclo. Locum Hæreſ. LXXVIII. pag. 1039. aliter legi in MS. Vindonenſi notavit Lambecius III. pag. 196.

3. Ἀνακεφαλαίωσις, Panarii *Epitome* ad eosdem presbyteros Acacium & Paulum T. 2. pag. 126. Videndum diverſus ne ſit λόγος σύντομος τῶν αἱρέσεων qvi MS. fuit apud Clariſſ. Galeum, teſte Caveo. Ancoratum & Anacephalæoſin hanc Græce & Latine recudi curavit Joſephus Maria Thomaſius, Congregationis Clericor. Regular. antea presbyter, hodie R. E. Cardinalis Rom. 1712. 8. tomo tertio collectionis qva Inſtitutiones Theologicas antiqvorum Patrum in gratiam ſtudioſorum ſacrarum literarum complexus eſt. Græca Epiphanii hic in Romana editione multis locis emendatiora leguntur.

4) Περὶ μέτρων καὶ σταθμῶν *liber de ponderibus & menſuris*, T. 2. pag. 158. qvem Epiphanii eſſe genuinum fœtum haud dubito, licet levia & inepta multa in eo deprehendere ſibi viſus eſt Latinus Latinius Tom. 2. Epiſt. pag. 144. Partem poſteriorem à cap. 21. Græce & Latine vulgavit *Stephanus le Moyne* in Variis ſacris Tom. 1. pag. 470. ſub-

i) Photius Cod. 122. ἀσθενὴς δὲ ἐκ τοῦ ἐπὶ πλεῖστον ἐν ταῖς κατὰ τῶν δυσσεβῶν αἱρέσεων συμπλοκαῖς.
k) Scaliger ad Euſeb. & in Scaligeranis, & elench. trihæreſ. c. 15. If. Caſaubonus &c.
l) Dallæus de uſu Patrum p. 138.

ſubjuncta pag. 490. antiqva verſione latina ante inedita. Ad locum cap. 1. hujus libri qvo notas Biblicas exponit Epiphanius, conjecturas meas aliqvando propoſui B. D. Mayero, qvi eas probari ſibi teſtatus eſt in Hiſtoria verſionis Germanicæ Bibliorum D. Lutheri p. 210. Locus cap. 4. ubi *ἀρῶν* exponitur *ἡ τῆς διαθήκης κιβωτός*, illuſtrat verba Anaſtaſii Sinaitæ lib. XII. anagogicarum contemplationum in Hexaëmeron, pag. 26. qvem intelligere ſe negat eruditus interpres. De operibus illis viginti duobus qvæ cap. 21. ſeq. à DEo condita ſcribit Epiphanius, qvæqve reſpondere vult totidem libris Veteris Teſt. literisqve Alphabeti, confer Lambecium lib. III. pag. 40. 101. & 196.

5) *Epiſtolam ad Johannem Hieroſolymitanum* (male *CPolitanum* habet Poſſevin.) Epiſcopum, cui arrogantiam & Origenis defenſionem exprobrat, latine tantum ex Hieronymi qvi illius in Epiſt. 101. ad Pammach. meminit, verſione, Tom. 2. Epiphan. pag. 312. & inter Hieronymi Opera Epiſt. 60. Tom. 2. Pro extrema parte hujus Epiſtolæ laudata in libris Carolinis IV. 25. & Synodo Pariſ. p. 335. de imaginibus cap. 7. & à Tubingenſibus ad Patriarcham Jeremiam qva uſus imaginum in Eccleſia improbatur, confer qvæ differunt Natalis Alex. Sec. IV. cap. 6. artic. 28. Elias du Pin T. 2. Bibl. Eccleſ. p. 297. ac præcipue Jo. Dallæus de imaginibus lib. II. cap. 4.

6) *Epiſtola* brevis *ad Hieronymum*, qva ejus & Theophili Alex. Zelum adverſus Origenem probat. Hæc latine legitur inter Epiſtolas Hieronymi 73. Tom. 2. & Theophili libris (ſive Epiſtolis potius) Paſchalibus præfigitur in Hæreſiologia Heroldi p. 613. & in Bibliothecis Patrum: at à Petavio omiſſa eſt. Apud eundem Hieronymum extat & Epiſtola (66) Theophili Alex. ad Epiphanium.

7) *Περὶ τῶν δώδεκα λίθων de gemmis* in veſte Aaronis. Præter rem optimus Caveus librum de lapidibus inter inedita Epiphanii refert. Nec minus falluntur qvi librum hunc Epiphanio abjudicant. Prodiit cum verſione *Jolæ Hieronis* Tarentini atqve in Petavii edit. T. 2. pag. 225. tum in Matthiæ Hilleri pereruditi viri libro de duodecim gemmis in pectorali ſummi Pontificis, Tubing. 1698. 4. & in ſyntagmatis ejus Hermenevticis 1711. 4. qvi obſervationes ſuas & Salmaſii (ex Plinianis ejus Exercitatt. ad Solinum) addidit. Et p. 110. notat

notat de gemmis ante Epiphanium ſcripſiſſe Theophraſtum Ereſium, Dioclem, Jubam Mauritaniæ Regem, Xenocratem Epheſium, Sudinem, Metrodorum Scepſium, Satyrum, Ajacem Pliſtonicem, Demoſtratum, Zenothemin, Sotacum, Calliſtratum, Iſmeniam Olympicum, Archelaum qvi in Cappadocia regnavit, Horum, Democritum, Zoroaſtrem, Zachariam Babylonium & alterum Xenocratem. Conferendus etiam Ed. Bernhardus notis ad Joſephum pag. 180. ſeq. & Jo. Braunius lib. 2. de veſtitu Sacerdotum Hebr. cap. 8. ſeq. In omnibus his editionibus omiſſa eſt Epiphanii Epiſtola ad Diodorum Tarſenſem, cui librum conſecravit, qvæ latine exſtat apud Facundum lib. IV. c. 3. T. 2. Opp. Sirmondi p. 517. Hieronymus Epiſt 128 de veſtitu ſacerdotum ad Fabiolam T. 3. p. 42. *Sufficiat quod & ſanctus Papa Epiphanius egregium ſuper hoc* (de gemmis duodecim qvid unaqvæqve valeat & qvomodo virtutibus ſingulæ comparentur) *volumen edidit, quod ſi legere volueris, pleniſſimam ſcientiam conſequeris.* Arethas ad Apocalypſ. IV. 3. de lapide ſardio: λέγει γὰρ ὁ μέγας Ἐπιφάνιος ἰατρεύειν οἰδήματα &c. Epitomen ediderat *Conradus Geſnerus* in collectione ſcriptorum qvi de rebus foſſilibus egerunt, Tiguri 1566. 8. atqve ex alio Codice MS. cum *Franciſci Turriani* verſione Petavius T. 2. p. 233. Illa ipſa Epitome ſub Epiphanii nomine tota legitur in Anaſtaſii Sinaitæ qvæſtionibus, qvæſtione XL.

V. *Scripta perdita.*

8) *Epiſtolæ* * qvamplurimæ ut qvas Hieronymus Apolog. 2. in Rufinum p. 165. ait ſe Epiphanio ad ſugillationem Rufini dictaſſe, & una brevis in laudem *S. Hilarionis* Eremitæ, de qva idem Hieronymus in prologo vitæ Hilarionis: *Quanquam S. Epiphanius Salaminæ Cypri Epiſcopus qui cum Hilarione plurimum verſatus eſt, laudem ejus brevi Epiſtola ſcripſerit, quæ vulgo legitur, tamen aliud eſt locis communibus laudare defunctum, aliud defuncti proprias narrare virtutes.*

* Præter Epiſtolam Panario præmiſſam ad Paulum & Acacium, extat etiam Epiphanii Epiſtola qvam in Arabiam miſit adverſus AntidicoMarianitas hæreſi LXXVIII. 2. ſeqq. & hæc eſt qvam reſpicit LXXIX. 1. Sic Hæreſi XLII 11. ſeqq. inſeruit librum ſuum corruptionibus Marcionis in Luca & Apoſtolo oppoſitum, qvem Sixtus Senenſis perperam exiſtimavit ab auctore inſcriptum fuiſſe *pavimentum*, cum Epiphanius T. 1. p. 310. tantum dicat ex pluribus ſuis adverſus Marcionem obſervationibus ἐδάφιόν τι συντάξεως ſe collegiſſe.

9) *In Canticum Canticorum.* Cassiodorus cap. V. divinar. lect. *Post Origenem & Victorinum Epiphanius Antistes Cyprius totum librum Græco sermone uno volumine sub brevitate complexus est. Hunc nos, ut alios, in latinam lingvam per amicum nostrum virum disertissimum Epiphanium fecimus Domino juvante transferri.*

10) Λόγος εἰς τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον. Andreas Cæsar. in Apocalyps. I. pag. 7. Videtur enim diversum utiqve notare sermonem ab iis qvæ ex Ancorato Epiphanii Hæresi 74. contra Pnevmatomachos disseruntur, qvoniam qvæ Andreas ex illo λόγῳ de hymno Seraphico affert, ibi non invenio.

11) Κατὰ τῶν εἰκόνων σύγγραμμα, *Scriptum adversus imagines*, qvod memorat sed tanqvam Epiphanio suppositum rejicit Theodorus Studites in antirrhetico secundo Tom. 5. Opp. Sirmondi pag. 130. licet dubitare possis, num singulare scriptum Epiphanii ibi innuat Theodorus, & non locum qvo imagines improbat in panario, hæresi LXXIX. disputans adversus Collyridianos, qvem Epiphanio insertum & adulterinum esse contendit Jo. Damascenus Orat. 2. de imaginibus & Jeremias Patriarcha ad Tubingenses pag. 246. confutatus à Tubingensibus pag. 335. Vel locum alterum à Patribus qvarti Concilii CPol. allatum ex *Epistola ad Theodosium Imp.* qvi exstat in septima Synodo sive Nicæna secunda Act. 6. sectione V. & qvem itidem suppositum esse clamarunt Nicæni Tom. 3. Binii pag. 653. 654. qvos refellit Dallæus de imaginibus pag. 212. sq. Eodem Synodi septimæ loco λόγοι οἱ κατὰ τῶν εἰκόνων & βίβλοι Epiphanio suppositæ memorantur, qvæ mox λογίδια & ψευδήγορα κατὰ τῶν σεπτῶν εἰκόνων συγγράμματα appellant, & paucissima eorum exemplaria exstare testantur, cum cætera Epiphanii scripta per universum orbem terrarum celebratissima sint εἰς πᾶσαν τὴν οἰκουμένην διαβεβόηνται. Multa certe scripsisse Epiphanium & in extrema senectute etiam varia cudisse opera testis in Catalogo cap. 114. Hieronymus.

VI. *Dubia, vel quæ juniori cuidam Epiphanio tribuenda videntur.*

12) Περὶ τῶν προφητῶν πῶς ἐκοιμήθησαν καὶ ποῦ κεῖνται T. 2. pag. 235. *De Prophetis eorumque obitu & sepultura* liber plenus incertis

& pa-

& parum credibilibus narrationibus. Incipit à Nathane, & desinit in Joanne Baptista. Ediderat cum versione *Albanus Torinus* Basil. 1529. 4. apud Cratandrum, cum Hieronymo & Sophronio & Gennadio de scriptoribus Eccles. Hinc cum commentario *Joach. Zehnerus* Schleusing. 1612. 4. vir indignus qvi ob unam notatam alteramve hallucinatiunculam tam putido & acerbo Petavii fastu præf. ad T. 2. Epiphanii exciperetur. Petavius è MSS. Regiis emendavit & capita qvædam insigniter discrepantia Græce adjecit ex Codice Augustano, plurimum enim in hoc scripto invicem abeunt libri manu exarati, ut de Vindobonensibus notavit Lambecius III. pag. 197. seq. V. pag. 280. Non dubitant viri docti esse Epiphanio suppositum, ac pleraqve similia leguntur in Pseudo *Dorotheo*, (qvem nuper Græce & Latine recudi feci Hamb. 1714. 8.) & in Chronico Paschali qvod Alexandrinum vulgo vocant. Confer Papebrochium Tom 3. Maji pag. 49. Huetium Demonstrat. Evangel. proposit. IV. ubi de Prophetis disputat, & Cangium ad Chronicon Paschale pag. 504. 505. Cotelerium ad Constitutt. Apostol. IV. 6. ubi ex MS. Regio edidit breve scholion Epiphanii *de LXXII. Prophetis & decem Prophetissis.*

13) Φυσιόλογος, διεξελθὼν περὶ τῆς ἑκάστου φύσεως τῶν θηρίων τε καὶ τῶν πετεινῶν, Physiologus de natura ferarum & volucrum, Tom. 2. pag. 189. cum notis & versione *D. Consali Ponce de Leon* Hispalensis, qvi ediderat Rom. 1587. 4. recusum Antvverp. 1588. 8. cum sermone in festum Palmarum: Et minore forma Rom. 1601. Habuit eundem libellum MS. Gesnerus, sed ampliorem, capitibus 39. distinctum, cum in vulgatis tantum sint capita 25. Vide ejus præf. ad librum Epiphanii de gemmis. Allegat etiam in opere de animalibus passim, ut de qvadruped. pag. 955. *Rhinocephalus cervicem habet equinam, cum universo corpore, flammas ore eructat quibus homines pereunt. Physiologus auctor obscurus.* Consalus ipse tribus MSS. usus uno Sirleti, altero Francisci Turriani & tertio Panormitano testatur se undecim capita omisisse *ob insanabiles depravationes.* Videtur auctor hujus libri antiqvior esse Epiphanio, nam allegatur ab Origine Homil. 17. in Genes. XLIX. & Rufino de benedict. Patriarch. In decreto Gelasiano de libris Apocryphis §. 65. memoratur *liber Physiologus qui ab hæreticis conscriptus est & B. Ambrosii nomine præsignatus, Apocryphus.* Forte auctor decreti vidit veterem libri illius versionem latinam Ambrosii nomine prænotatam.

14) Λόγοι *Sermones* ſive *Homiliæ* VIII.

α. εἰς τὰ βαΐα *in ramos palmarum.* Tom.2.pag.251. cum verſione & ſcholiis *D. Conſali Poncii* qvi cum Phyſiologo ediderat è Codice Bibl. Antonii Caraffæ. Rom. 1587. 4. Antvv. 1588. 8. Incipit χαῖρε σφόδρα θύγατερ Σιών.

β. εἰς τὴν θεόσωμον ταφήν, *In divini corporis ſepulturam, & Joſephum ab Arimathæa & Domini ad inferna deſcenſum* T.2. p.259. cum verſione *Stanislai Phænicii*, ex editione qvæ viderat lucem Samoſcii 1604. 4. auſpiciis Simonis Simonidis, Regni Poloniæ Cancellarii, cum notulis Dominici Neapolitani, Ord. Minorum. Recitatur hæc homilia magno ſabbato in Eccleſiis Græcorum, Ruſſorumqve.

γ. εἰς τὴν ἁγίαν τοῦ Χριστοῦ ἀνάστασιν, *in ſanctam CHRISTI Reſurrectionem.* T.2. p.276. Incipit: τῆς δικαιοσύνης τριήμερος ἥλιος.

δ. εἰς τὴν ἀνάληψιν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. *De aſſumtione D. N. JEſu CHriſti.* T.2. p.285. cum verſione *Theodori Peltani*, qvi vulgaverat inter homilias XVII. Theologorum, Ingolſtad. 1579. 8.

ε. ἐγκώμιον εἰς τὴν ἁγίαν Θεοτόκον. *De laudibus S. Mariæ Deiparæ.* T.2. p.291. cum verſione *Joannis Pici* Canonici B. Mariæ Pariſ. ex edit. Pariſ. 1565. 8. ad calcem Epiſtolarum S. Ignatii. Hæc homilia Græcè occurrit etiam MS. in Bibl. Bodlejana Cod. Barocc. CLXXIV. Latine legitur in Bibliothecis Patrum Pariſ. 1575. 1589. & apud Surium 8. Dec. Incipit: τὰς ἐκλαμπούσας μαρμαρυγάς.

ς. περὶ βαΐων, *de feſto Palmarum*, fragmentum. Incipit: ὁ ὑπ' ἀγγέλων ἀσιγήτως ἀνυμνούμενος. T.2. p.301.

ζ. περὶ πίστεως, καὶ τῆς ἁγίας Τριάδος, *de fide, S. Trinitate, & myſteriis numerorum ternarii, ſenarii & ſeptenarii.* T.2. p.304.

η. *In Sanctam CHRISTI reſurrectionem* T.2. p.310. Latine tantum, ex verſione *Gerardi Voſſii* Tungrenſis, qvi edidit Rom. 1585. 12. Incipit: *Nunc mortuorum luctus exulavit.*

Has

Has homilias viri docti ad juniorem qvendam Epiphanium Cyprium referendas esse existimant, licet Combefisius in Bibliotheca Concionatoria contendit qvasdam illarum, ut tertiam in S. resurrectionem, antiqvi illius Constantiensis ætati non male congruere.

15) *Fragmentum* breve Epiphanii εἰς τὸ κατὰ Ἰωάννου, ex Catena Mazariniana ad Exod. XVI. 20. Græce vulgavit idem Combefisius Auctar. noviss. Tom. 1. pag. 300.

16) *Apophthegmata* septendecim Græce & Latine edita à Coterio inter Apophthegmata Patrum pag. 426-430.

17) *Miraculum S. Evchari∫tiæ* è Codice Bibl. Palatinæ versum à *Petro de Monte* Episcopo Bressensi sive Brixiensi, & sub Epiphanii nostri nomine latine editum Rom. 1523. Cæterum *Theophilus Raynaudus* S. I. qvi recudi curavit A. 1640 cum copiosis suis animadversionibus in diss. de apparitionibus in Evcharistiæ sacramento, recusa A. 1665. Tom. 6. Opp. pag. 382. & longe junioris esse Epiphanii ostendit pag. 389. seq. inter alia etiam ex eo qvod Paulus secundus refertur mulctasse corpus suum flagellis: *quæ imbonitas*, inqvit, *ante ævum Petri Damiani, qui sæculo undecimo claruit, in nullis Anachoretarum vel Monachorum asperrima quæque consectantium gestis notata à me est.*

VII. *Inedita.*

18) *Expositio in Nahum Prophetam* Græcè MS. in Bibl. Regis Christianiss. teste Labbeo pag. 79. Bibl. novæ MSS.

19) *In Psalmos* qvædam, & περὶ διαιρέσεως Ψαλμῶν MS. habuit Theophilus Galeus teste Caveo.

20) περὶ τῶν ἁγίων Ἀποστόλων ποῦ ἕκαστος ἐκήρυξε, *de SS. Apostolis* ubi qvisqve eorum prædicavit, mortuus & sepultus est, uti varia exstant sub nominibus Dorothei, Hippolyti, Sophronii, Athanasii, ita etiam sub Epiphanii nomine fertur in Codice Regis Galliarum 2951. pag. 233. unde profert nonnulla Cotelerius ad Constitutt. Apostol. VII. 46. vocans indiculum ἀνέκδοτον PseudoEpiphanii de Apostolis.

21) *Liber de ortu divino*, Hebediesu catalogo librorum Chaldæorum n. 42.

Epiphanii *librum de Hebraicis nominibus* allegat Scotus Erigena libro V. de divisione Naturæ pag. 225.

VII. Post Epiphanium de aliis, qvi Hæreticorum historiam tradiderunt, disserere non erit ab instituto meo alienum. Ac de S. IRENÆI qvidem libris V. adversus Hæreses, qvorum latina versio tantummodo cum paucis Græcis fragmentis superest, nec non de scriptis perditis *Justini Martyris*, *Hippolyti* Portuensis, *Origenis* & *Didymi* Alex. adversus hæreses jam dixi supra c. 1. Volum. V. Ex illis vero qvi exstant & Hæreticorum plurium notitiam Græce paullo fusius tradiderunt, antiqvissimus post Epiphanium dicendus venit

THEODORETUS a) sive Θεοδώρητος, h. e. *à DEo donatus*, illo enim nomine eum appellavit mater, qvod post sterile tredecim annorum conjugium precibus eum à DEo impetrasset Deoqve iterum consecrasset, ut ipse narrat in Historia religiosa, c. 13. Hic piis & opulentis parentibus natus Antiochiæ circa A. C. 393. (Garnerio placet 386.) post primæ institutionis exordia, ab octavo ætatis anno vitam deinceps in monasterio Euprepii non procul Antiochia duxit usq; ad Episcopatum, Lector licet ordinatus, à Porphyrio & Diaconus presbyterqve ab Alexandro Episcopis Antiochenis, & sacrarum literarum doctrina imbutus à Theodoro Mopsvesteno ac Johanne Chrysostomo. * Episcopus Cyri (qvod opidum est Syriæ in provincia Augusto Euphratesia) sive τῆς Κυρεςῶν Ἐκκλησίας (ut Niceph. XIV. 53.) ordinatus est invitus à Theodoto Episc. Antiocheno circa A. C. 423. ut cum Baronio sibi persvadet Tillemontius, licet Garnerius malit annum 420. Episcopatum impigre pacateqve gessit, ab avaritia alienus, & ornandæ dioecesi suæ intentus. Hanc qva-

a) De Theodoreti vita videndus post Victorinum Strigelium & Annalium scriptores Sirmondus in prolegom. & Tom. 2. Opp. pag. 638 seq. Jo. Garnerius in auctario Operum Theodoreti, & Tillemontius memoriar. Ecclesiast. Tomo XV. Consulenda etiam Acta Synodorum Ephesinæ, Chalcedonensis & qvintæ CPolitanæ.

* Chrysostomum præ cæteris fuit sectatus eumqve in exemplum sibi etiam in scriptis & dictione proposuit, ut notat Nicephorus XIV. 54.

qvadragies mille passus porrectam & Ecclesias continentem octingentas cum variis hæresibus infectam accepisset, vicos octo & in his decem Marcionitarum millia ad Ecclesiam reduxit, vicum alium Eunomianis, aliam Arianis, Macedonianis & Apollinaristis refertum liberavit erroribus, ita ut in tota Cyrestica regione doctrina Catholica ubiqve personaret. A. C. 431. in Synodo Ephesina cum hortante Johanne Episcopo Antiocheno adversus Cyrilli Alex. capitula XII. anathematismorum Nestorio opposita scripsisset, multorum opinionem incucurrit, ac si cum Nestorio, familiari qvondam suo faceret, præcipue scriptis postea qvinq; libris adversus Synodum Ephesinam. Sed hæresin Nestorii non defendit, & postea subscripsit formulæ reunionis à Cyrillo compositæ. Post qvem A. C. 444. defunctum successor hujus in sede Alexandrina Dioscorus Eutychianæ hæreseos promachus Theodoretum tanqvam Nestorianum detulit, qvi per Imperatorem Theodosium juniorem prohibitus diœcesi sua excedere, absens damnatus fuit in Synodo ληστρικῇ Ephesina A. C. 449. b) Sed in Chalcedonensi Synodo iterum deinde post damnatum qvod ægre fecit Nestorium absolutus & sedi suæ restitutus est A. C. 451. damnata tamen Theodoriti adversus Cyrillum scripta, ob qvæ ipse passim à Græcis accensetur hæreticis cum Origene & qvem in calce Historiæ laudat Theodoro Mopsvesteno &c. damnatusq; est in tribus Capitulis & Synodo V. CPol. A. C. 553. Habetur etiam à multis Theodoretus post Theodorum Mopsvestenum fons erroris qvo Ecclesia Græca à Latinis scissa est de Spiritu S. à Patre solo c) procedente. Nam Epiphanius, Cyrillus & alii haud obscure etiam à Filio eundem procedere docuerunt, qvorum testimonia collegit Johannes Beccus. d) Post Concilium Chalcedonense vixisse adhuc annos circiter decem, ex Gennadio & Chronico Marcellini Labbeus colligit. Sed non ultra annum 457. vitam produxisse, Tillemontio assentior.

Ope-

b) Confer Petrum de Marca VII. 8. de Concordia Sacerdotii & Imperii, & Henricum Noris diss. de Synodo V. cap. XI.

c) Garnerius auctario Theodoriti pag. 194. Jo. Pearsonius ad Symbolum Apostolicum pag. 571. seq. edit. Latinæ. Jo. Forbesius Instruct. Historico Theolog. lib. V. cap. 6. Allatius in Vindiciis Synodi Ephesinæ & Cyrilli de processione Spiritus S. ex Patre & Filio.

d) Beccus de processione Spiritus S. in Allatii Græcia Orthodoxa.

Operum Theodoreti, edit. Græcolatinæ Sirmondianæ e) Tomus I.

1. Εἰς τὰ ἄπορα τῆς θείας γραφῆς κατ' ἐκλογήν. *Quæstiones in Pentateuchum, Josuæque librum & Judicum*, ſcriptæ circa A. C. 453. precibus Hypatii, qvem φίλτατον καὶ ἐρασμιώτατον παίδων appellat. Græce edidit *Jo. Picus* claſſium inqviſitoriarum Senatus Pariſienſis Præſes, ex uno mendoſo Aſulani Codice, in qvo primam & poſtremam qvæſtionem ait ſe è Catena Oecumenii ſuppleviſſe. Pariſ. 1558. 4. Latine eodem Pico interprete, ibid. 1563. qvæ verſio exſtat & in Latinis operum Theodoreti editionibus & à Sirmondo ſervata eſt, qvi è Codice Regio longe meliori plura reſtituit, & præfationem antea ineditam primus cum verſione ſua præmiſit.

2. *Tres quæſtiones in librum Judicum & unam in libellum Ruth* à Pico prætermiſſam primus è Codice Bavarico Græce vulgavit *David Hœſchelius* ad Photii Bibliothecam pag. 952. ſeq. Hiſce ſuam verſionem Sirmondus adjecit.

3. *Quæſtiones in libros Samuelis, Regum, Paralipomenon*, Græce primum editi à Sirmondo è Codice Regio, addita *Gentiani Herveti* verſione, qvæ in latinis Theodoreti editionibus ſæpius prodiit. Qvæſtione VI. in 1. Samuel. habetur fragmentum præfixo nomine Διοδώρȣ. Sic qvæſtione XX. in Geneſin Origenis & Diodori & Theodori Mopſveſteni de anima ſententiæ afferuntur, ut appareat hæc ab aliis addita fortaſſe è Catenis. Nam in Codice Regio illa teſte Sirmondo non exſtant. Memorat & Photius laudatqve merito Cod. CCIV. Theodoreti ἐξήγησιν εἰς τὰ ἄπορα τῆς ὀκτατεύχȣ, εἰς τὰ τῶν βασιλειῶν (notum eſt libros Samuelis & Regum pariter ſub hoc titulo comprehendi) καὶ εἰς τὰ παραλειπόμενα. Meminit & Nicephorus XIV. 54.

4. *In omnes Pſalmos Commentarius* inter annos 433. & 445. abſolutus, & Chryſoſtomi veſtigiis freqventer inſiſtens, inter cujus opera etiam

e) Jac. Sirmondus S. I. annorum LXXXIII. ſenex, Frontonis etiam Ducæi adjutus laboribus inſignem operum Theodoriti editionem dedit Pariſ. 1642 fol. qvatuor Volum. Vide Sarravii Epiſtolas pag. 54 edit. primæ, & Epiſtolas ad calcem Epiſtolæ S. Clementis Romani editas à Colomeſio pag. 254.

etiam expositiones qvorundam Psalmorum qvæ Theodoreti sunt leguntur. Meminit hujus operis præter Nicephorum Theodoritus ipse Epist. 82. Latine vertit *Antonius Caraffa* Patav. 1564. 4. Græce primus Sirmondus cum Caraffæ interpretatione exhibuit. Alia è Catenis collecta à Garnerio, ut dicam infra, ubi Auctarium ejus recensebo.

5. *Commentarius in Canticum Canticorum* ad Johannem Episcopum Antioch., circa A. 425. scriptus. Hunc præter Gabium Rom. 1563. fol. latine vertit *Franciscus Zinus* Rom. 1563. Venet. 1574. 4. ex Codice MS. Maximi, Nili & Pselli notationes interspersas habente. Græca primus Sirmondus cum Zini versione in lucem edidit. In Canticum scripsisse se Theodoritus præf. in Psalmos testatur, & ex hoc commentario, Theodoreti laudato nomine affert qvædam Pelagius II. sive Gregorius Magnus, & ad ea qvæ Garnerius & Caveus huic scripto objiciunt ut alterius illud demonstrent auctoris esse, respondit Elias du Pin Tom. 4. Bibl. scriptorum Ecclesf. pag. 91.

Tomus II.

6. *Commentariorum in Esaiam*, qvorum in præfatione ad Psalmos Theodoritus meminit, & qvi nusqvam reperiuntur, *jacturam*, inqvit Sirmondus, *aliqua ex parte ut resarciremus, ex Catenis delibavimus quæ quidem cum medullam haud dubie omnium quæ in Esaiam scripserat, succumque complectantur, subsidio interim erunt, dum integrum opus emergat. Quanquam hujus potiundi spes jamdudum ni fallor apud Græcos ipsos interiit: quippe qui ad jacturæ solatium excerpta quoque istiusmodi aggressi sint, quorum exemplaria & Romæ & Parisiis videre nos meminimus, sed quæ ultra XV. Esaiæ caput non procedebant.* Hæc è Catenis excerpta cum versione sua Sirmondus exhibet, in qvibus nonnulla Theodori Mopsvesteni esse, cujus nomen cum Theodoreto subinde confunditur, non absurde Caveus conjicit.

7. *Commentarius in Jeremiam, Baruch, & Threnos* latine versus à Johanne Pico Paris. 1564. & cum ejus interpretatione Græce primum à Sirmondo vulgatus.

8. *Commentarius in Ezechielem*, Græce primum editus à Sirmondo cum versione *Jo. Baptistæ Gabii* Veronensis, qvæ primum prodierat Romæ 1563. fol.

9. *In Danielem Prophetam.* Meminit Theodoretus ipſe præf. in Pſalmos & Epiſtola 82. & Photius Cod. CCIII. Nicephorus qvoqve XIV. 54. in ſedecim Prophetas ſcripſiſſe noſtrum teſtatus. Qvod vero ad tempus attinet, in Danielem prius Theodoretus ſcripſit, circa A. C. 426. hinc in Ezechielem, poſtea in duodecim Prophetas, inde in Eſaiam, deniqve in Jeremiam Baruchum ac Threnos. Commentarium in Danielem vertit idem *Gabius* Rom. 1563. fol. Græca Sirmondus primus addidit.

10. *In XII. Prophetas.* Meminit Photius Cod. CCV. & Nicephorus ac Theodoritus ipſe locis jam laudatis. Primus Græce edidit Sirmondus cum verſione *Petri Gillii* Albienſis, qvæ primum lucem viderat Pariſ. apud Henr. Stephanum avum, & Lugduni apud Gryphium 1533. 8.

Tomus III.

11. *Commentarii in XIV. Epiſtolas Pauli,* in qvibus Chryſoſtomum freqventer ſeqvitur & ſenſum pariter connexionemqve ſententiarum exqvirit. Poſt Concilium Epheſinum nec ante A. C. 432. ſcripti videntur. Latine vertit *Gentianus Hervetus*, Florent. 1552. 8. Græca primus in lucem protulit Sirmondus. Commentariorum in Apoſtolum meminit Nicephorus XIV. 54. & Theodoritus ipſe Epiſt. 82. & 113.

12. *Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ libri V.* ab A. C. 325. ſive vicennalibus Conſtantini M. usqve ad A. C. 429. abſoluti circa A. 450. de qvibus non repetam qvæ dixi lib. V. cap. 4. p. 124. ſeq. & 838.

13. Φιλόθε☉ ἱςορία * ſive ἀσκητικὴ πολιτεία. *Hiſtoria religioſa* Aſcetarum atqve Eremitarum, virorum fœminarumqve triginta atqve in his decem adhuc tunc cum hunc librum ſcriberet ſuperſtitum vitas & elogia continens, ſcripta circa A. C. 444. Opus haud dubie genuinum, cum & Theodoritus ipſe ad illud lectorem in Hiſt. Eccleſiaſtica remittat, & memoretur à Theodoro Lectore lib. 1. pag 553. Nicephoro IV. 54. &c. Tamen magis vulgi ſermonibus qvam accuratiori relationi in hoc libro Theodoritum ſtuduiſſe, atqve inde multas in eo narrationes ſuſpectas haberi merito, notavit Wilh. Erneſtus Tentzelius in diſſ. ſelectis pag. 237. Latine vertit *Joach.*

* Vide Sirmondi edit. pag. 763.

Joach. Camerarius Basil. 1539. fol. *Gentianus Hervetus* Paris. 1556 4. Exstat etiam in Historia Christiana Laurentii de la Barre Paris. 1583. fol. & in Heriberti Rosvveydi Vitis Patrum Antvv. 1628. fol. Græce ante Sirmondi editionem non prodierat. Interpreti Herveto inscribitur Θεοφιλής, eodem qvo Φιλόθεος sensu, hic enim Theodoreti ipsius & aliorum veterum testimonio, titulus operis, qvod etiam MSti Codices confirmant, ut Vindobonensis, de qvo Lambecius VIII. p. 314. sq. qvi etiam p. 317. notat additamentum de Simeone Stylite (qvod sub Theodoreti nomine laudatur in Synodo secunda Nicæna T. 3. Binii p. 567.) ab alio auctore subjectum esse.

14. *Epistolæ CXLVII.* ab Episcopo scriptæ, & à Sirmondo primum Græce & Latine editæ. Nicephorus qvidem ultra qvingentas Theodoreti Epistolas legisse se testatur XIV. 54. ἀρίστως καὶ κατὰ λόγον ἑλληνα συγκειμένας, sed cæteræ interierunt, exceptis qvas in Garnerii auctario præterea exstare paullo post infra notaturus sum: Epistolâ LXXXII. ad Eusebium Ancyranum circa A.C. 448. exarata & Latine etiam apud Baronium ad A. 443. n. 12. obvia de scriptis suis Theodoritus mentionem facit. Nec non Epistola CXIII. ad Leonem Papam, CXVI. ad Renatum presb. & CXLV. ad Monachos CPol. Nonnullas Epistolas Theodoreti Baronius Latine Tomo V. & VI. Annalibus suis inseruit ex versione Federici Metii, Thermularum Episcopi, testatus ad A. C. 430. n. 48. in Codice Vaticano exstare Epistolas CLVII. (forte CXLVII. legendnm) qvas Metius ille transtulerit. Hisce non est accensenda Epistola à Nestorianis supposita ad Johannem Episcopum Antiochenum de obitu Cyrilli Alex. septem annis post Johannem illum defuncti, qvæ incipit: *Sero tandem & vix malus homo defunctus est:* legiturqve in Synodo V. Generali CPol. Actione V. & Latine apud Baronium ad A.C. 444. n. 13. sq. Alias Theodoriti & Nestorii mutuas Epistolas, qvibus se invicem recipiunt, ab hæreticis suppositas notavit jampridem Leontius de sectis p. 454. Adde Allatium in Vindiciis Synodi Ephesinæ p. 130. sq.

Tomus IV.

15. Ἐρανιστὴς ἢ πολύμορφος sive *Dialogi tres* inter Ἐρανιστὴν & Orthodoxum, Photio Cod. 46. memorati, qvibus probatur unionem naturæ Divinæ cum humana in CHristo esse 1. ἄτρεπτον immutabilem, 2. ἀσύγχυτον inconfusam & 3. ἀπαθῆ impatibilem, subjuncta eorundem dogmatum

tum demonstratione per syllogismos. Hi sunt λόγοι τρεῖς περὶ θείων δογμάτων διαλογικῶς συνταχθέντες, qvos memorat Nicephorus IV. 54. Prodiere primum Græce cum libris Hæreticarum fabularum Romæ per Stephanum Nicolinum Sabiensem 1547. 4. Edidit etiam Græce typis nitidis *Victorinus Strigelius* Lipsiæ 1568. 8. qvi sub idem tempus Latinam suam versionem cum præmissa Theodoriti vita separatim vulgavit. Hinc Græce & Latine cum Strigelii versione & *Marci Beumleri* analysi ac notis, excusi sunt Tiguri 1593. 1606. 8. Analysin horum Dialogorum à *Laurentio Ludovici*, Leobergensi Silesio concinnatam cum Oratione de Laur. Ludovici vita & obitu, edidit Abrahamus Scultetus, Neustadii 1604. 8. In Latinis Theodoreti operum editionibus exstat latina *Gentiani Herveti* interpretatio Venet. 1548. 8. separatim excusa, qvam servavit etiam in Græcolatina sua ἐκδόσει Sirmondus. Exstat præterea versio horum dialogorum Germanica *Martini Molleri* Basil. 1575. typis exscripta. Hoc opus circa A. C. 446. scriptum & gemino inde Theodosii Imp. edicto A. 347. & 349. flammis addictum, jam monuere viri docti. Notatu digna in hoc opere loca & fragmenta complura qvæ Theodoretus laudat, *Ambrosii*, *Amphilochii*, *Antiochi Ptolemaidis Episc. Apollinaris*, *Athanasii*, *Attici* CPol. *Basilii* Cæsar. *Cyrilli* Hierosol. & Alex. *Damasi* Episcopi Rom. *Diodori* Tarsensis, *Eusebii* Emeseni, *Eustathii* & *Flaviani* Antiochenorum, *Gelasii* Cæsareæ Palæstinæ, *Gregoriorum* Naz. & Nysseni, *Hilarii*, *Hippolyti*, *Ignatii*, *Joannis Chrysostomi*, *Irenæi*, *Methodii*, *Severiani* Gabalorum Episcopi, *Theodori* Mopsvesteni, & *Theophili* Alexandrini pro qvo male in edit. Rom. & Lips. excusum Θεοφυλάκτυ.

16. Κατὰ πασῶν τῶν αἱρέσεων, ἢ ψεύδους * καὶ ἀληθείας διάγνωσις. *Hæreticarum fabularum libri quatuor*, iisqve opposita in *libro quinto* ἡ θείων δογμάτων ἐπιτομή, *Epitome Divinorum dogmatum* ad Sporacium, Domesticorum Comitem qvi A. C. 453. Consul fuit. Hoc opus circa A. C. 452. à Theodoreto scriptum, Græce cum dialogis, de qvibus jam dictum est, prodiit edente Camillo Perusco, auspiciis Ardingelli Cardinalis Rom. 1547. 4. typis Stephani Nicolini. Latine vertit *Gentianus Hervetus* Basil. 1549. cujus interpretatio ad calcem Epiphanii Paris. 1566. fol. & in Latinis & Græcolatina Theodoreti editio-

* Hic operis titulus apud Nicephorum XIV. 54. Theodoretus ipse qvæst. 1. in Levit. τὰ πρὸς αἱρέσεις vocat. Photius Cod. 56. κατὰ τῶν αἱρέσεων.

editione legitur. Qvam enim Johannes à Fuchte præf. ad Philastrium promisit Græcolatina editio, lucem nunqvam vidit. Falluntur de cætero viri docti Garnerius & Caveus qvibus libri IV. caput 12. de Nestorio †† spurium ac subdititium fuit visum, nam & hoc eidem auctori tribuitur à Leontio p. 456. de sectis, Theodoro Abbate in argumento Synodi Ephesinæ & Photio Cod. 46. Vide Eliam du Pin Bibliothec. scriptor. Eccles. Tom. 4. pag. 103-105. & Doctorem meum B. Tho. Ittigium diss. de hæresiarchis Apostolicæ ætatis p. 13. qvi etiam rejicit parum verisimilem ejusdem Garnerii opinionem in vita Theodoreti cap. 12. & de scriptis Theodoreti cap. 6. suspicantis Sporacium ideo hos libros à Theodoreto efflagitasse & Theodoretum scribendos in se suscepisse, ut consensione cum hæreticis oneraret Cyrillum Alex., Nestorium absolveret. Græcæ Romanæ editioni subjectæ sunt Variæ Lectiones ex MS. Codice Cardinalis de Salviatis.

17. Περὶ προνοίας, *De Providentia homiliæ decem.* Nam homilias esse ex pag. 357. & aliis locis patet. Antiochiæ circa A. C. 430. habitas Gernerius colligit, Du Pinius A. 333. Prodierunt è Bibl. Vaticana Græce *Nicolao Majorano* editore Rom. 1545. 8. & Tiguri 1546. 8. Latine vertit *Rudolphus Gualtherus* ibid. atqve inde *Victorinus Strigelius*, Lipsiæ 1566. 8. Græce cum Gvaltheri versione notisq; Paris. 1623. 8. atq; sine notis in Theodoreto Sirmondi. Gallice vertit post Ludovicum Regium Simon Goulartius.

18. Θεραπεία Ἑλληνικῶν παθῶν, *Curatio Græcarum affectionum* sive adversus Ethnicos libri XII. qvos A. C. 427. scriptos & Juliano Imp. singillatim oppositos, Garnerius annotavit. Latine ex versione *Zenobii Acciajoli* Florentini prodiere Paris. apud Henr. Stephanum avum A. 1519. fol. Græce cum Acciajoli versione primus edidit Frid. Sylburgius, qvi notas suas & castigationes indicesqve addidit. Heidelbergæ apud Commelin. 1592. fol. Cum eadem Acciajoli interpretatione recudi etiam fecit Sirmondus. Varias Lect. è MSS.

 Bibl.

†† Idem dicendum de Epistola ad Sporacium, qvam Theodoreto suppositam contendit Garnerius, eumqve secutus Antonius Pagi ad A. C. 428. n. XXI seq. sed non minus hæc qvam caput illud de Nestorio scribi à Theodorito post Synodum Chalcedonensem potuit.

Bibl. Vaticanæ & Fulvii Urſini ex alio Codice caſtigationes dedit in Auctario Garnerius p. 393. ſeq. Gallice non ita pridem verſos hoc libros vulgavit *Michaël Mourgves*, S. I. in Tomo ſecundo Operis cui titulus *plan Theologique du Paganiſme.* Toloſæ 1712. 8. Nullo modo audiendi qvi opus hoc pulcherrimum Theodoreto abjudicatum ivere Rob. Cocus & Andreas Rivetus, nam & Theodoriti eruditione digniſſimum eſt, & ipſe τῶν πρὸς Ἕλληνας γεγραμμένων meminit qvæſt. 1. in Leviticum & Epiſt. 112. 116. Meminere etiam alii, ut Jo. Tzetzes Chiliad. IX. Hiſt. 291.

Ὁ δέ τε Θεοδώρητος ἐν βίβλῳ τῇ ἰδίᾳ
Ἣν Θεραπείαν ἔγραψεν Ἑλληνικῶν παθῶνδε
Δύο ἐπῶν ἐκ τοῦ χρησμοῦ, δοκῶ μοι, μνημονεύει.

Cocum etiam refellit civis ejus Gatakerus p. 419. Adverſariorum.

In Appendice Tomi IV.

19. Περὶ τῆς θείας ἀγάπης Diſſertatio *de Divina charitate*, cujus vi ſancti viri & Aſcetæ tot & tanta fortiter ſuſtitnuerunt. Eſt hoc ultimum caput & clauſula Hiſtoriæ de qva ſupra n. 13. dictum Religioſæ, cui in verſione *Gentiani Herveti* & in MSS. Codicibus ut Vindobonenſi de qvo Lambecius VIII. p. 320. recte ſubjicitur, in Sirmondi autem editione male eſt divulſa. Seperatim cum verſione notis & variis Lectionibus vulgavit *Gerhardus Voſſius* Tungrenſis Rom. 1580. 4.

20. Κατὰ Νεστορίου πρὸς Σποράκιον, *ad Sporacium* Epiſtola adverſus Neſtorium, in multis eadem cum libri IV. hæreticarum fabularum capite 12. Incipit: ἐπειδὴ δὲ τοῦ κόσμου παντὸς κατὰ μικρὸν ὑπορρέοντος. Vide qvæ paullo ante num. 16. dixi.

21. Epiſtola CXLVII. ad Johannem Germaniciæ (Γερμανικείας) Epiſcopum, ſcripta aliqvo tempore poſt Synodum λῃστρικήν.

22. Argumenta librorum XXVII. πρὸς διαφόρους θέσεις *adverſus varias propoſitiones* Eutychianas, ex Photii Bibliothecæ Codice 46. Ex his primores ſex qvemadmodum & Eraniſtem ſive Polymorphum qvem hiſce λόγοις ſubjectum fuiſſe Photius teſtatur, & de qvo num. 15. dictum eſt, Theodoreti fuiſſe nemo ambigit, ſed illi * interciderunt: Cæteri vero à VII. ad XXVI. exſtant inter *Athanaſii* ſcripta plus ſemel editi Græce & Latine. Theodoreto inde ex Photii teſtimonio vindicavit Jo. Dallæus, Combefiſius Maximo: At ex teſtimonio Marii Mercatoris Jo. Garnerius ea tribuit *Eutherio* Cyrilli adverſa-

* Vide infra, num. 33.

verſario Neſtorianæ partis Epiſcopo Tyanenſi, ediditqve Græce & Latine ad calcem Auctarii ſcriptorum Theodoreti.

23. Ἀνατροπὴ τῶν δώδεκα κεφαλαίων ἢ ἀναθεματισμῶν Κυρίλλου, *reprehenſio duodecim capitulorum* ſive anathematiſmorum *Cyrilli* Alex. Neſtorio oppoſitorum, præmiſſa Epiſtola ad Johannem Antiochenum Epiſcopum, qvo ſvadente Cyrillum Theodoretus * anteqvam Epheſi Synodus A. 431. celebraretur, oppugnavit, etſi Theodorus Lector lib. 2. Hiſt. Eccleſ. pag. 565. ſcribit, μετὰ τὴν πρὸς τοὺς ἀνατολικοὺς συμβίβασιν *poſt reconciliationem cum Orientalibus* adverſus Cyrilli capitula ſcripſiſſe. Cyrilli reſponſio poſt Acta Synodi Epheſinæ & Tomo VI. operum Cyrilli Alex. & T. 2. Operum Marii Mercatoris pag. 178. legitur.

24. Claudit editionem Sirmondianam Epiſtola Leonis I. Epiſcopi Romani poſt Synodum Chalcedonenſem ſcripta A. C. 453. qva Theodoreto gratulatur qvod tam Neſtorianæ impietatis qvam Eutychianæ veſaniæ victor exſtiterit. Eſt illa nonageſima tertia inter Epiſtolas Leonis in editione Qveſnelliana, in aliis LXIII. Theodoreti Epiſtola ad hunc Leonem legitur in Sirmondi editione CXIII.

Auctarium Operum Theodoreti à Jo. Garnerio S. I. *collectum, editumque poſt ejus fata* † *Pariſ.* 1684. *fol.* à Jo. Harduino ejusdem Societatis presbytero.

25. *Procemium & Fragmenta Commentariorum in Pſalmos* p. 1-20. è Codice Vaticano 752. cum Latina verſione. Hæc Theodoreti eſſe negat V. C. Elias du Pin ** Tom. 4. Bibl. ſcriptorum Eccleſiaſticorum pag. 90.

26. *Fragmentum* breve deſcriptum ex catena in Lucam, atq; ut Garnerius ſuſpicatur ſumtum *ex libro ſecundo Pentalogii* Theodoretiani, in qvo S. Scripturæ teſtimoniis ille uſus fuit. *Ser-*

* Theodoretus hoc ipſe teſtatur apud Marium Mercatorem T. 2. p. 267.

† Obiit Jo Garnerius Bononiæ in itinere Romam ſuscepto A. 1681. 26. Octobr. ætatis 70 Harduinus opus inſcripſit Franciſco Harley ArchiEpiſcopo Pariſ. vitamqve & elogium Garnerii præmiſit.

** Verba Eliæ du Pin hæc ſunt: *il eſt viſible que la preface n'eſt point de Theodoret, puisque l'Auteur y avance des choſes qui ne s'accordent point avec ce que Theodoret dit dans ſon ouvrage indubitable. il en eſt de méme des fragmens du commentaire ſur les pſeaumes, qui ſont de quelque Auteur plus nouveau, qui rapporte les paroles du commentaire de Theodoret, & y ajoute les ſentimens d'autres auteurs, ou les ſiens propres.*

27. *Sermo in nativitatem Johannis Baptistæ.* Incipit: Εἰ μὲν ὁ τοῦ λόγου κήρυξ καὶ πρόδρομος τῶν κάτω λόγων. Hunc non Theodoreti ſed Theodori Daphnopatæ eſſe notavit ex Codice ſuo Leo Allatius.

28. Ex Theodoreti *ſermonibus in S. Chryſoſtomum*, qvorum *quinq;* modo vidiſſe ſe Photius teſtatur, ex ejusdem Bibliothecæ Codice CCLXXIII. excerpta. Secundi initium hoc fuit: πάλιν ἡμῖν Ἰωάννου τὸ μνημόσυνον. Tertii: Πολυστόμου τὴν παροῦσαν ὑπόθεσιν σάλπιγγος δεομένην. Qvinti: Ἐπειδὰν δεῖ κἀμὲ πρὸς εὐφημίαν πατρικὴν ἀνακρούσασθαι μέλος.

29. *Fragmenta allocutionum* in Synodo Chalcedonenſi adverſus Cyrillum ex actis qvintæ Synodi Latine cum notis.

30. *Homilia* Chalcedone habita, Latine ex Actis Epheſinæ & qvintæ Synodi. Incipit: *CHriſtus nobis Dux ſit ſermonis.*

(Johannis Antiocheni Epiſcopi Homilia Chalcedone dicta poſt homiliam Theodoreti, ut ſuos animaret. Ex Actis illius Concilii. & Epiſtolis Epheſinis à Chriſtiano Lupo editis, Latine. Incipit: *Sancta lex eſt ut Patribus accepta ferantur.*)

31. *Fragmentum ex ſermone* qvem Theodoretus Antiochiæ habuit coram Antiocheno Epiſcopo poſt Cyrilli mortem. Latine ex Mario Mercatore & Actis qvintæ Synodi, qvorum auctoritate genuinum hunc Theodoreti fœtum eſſe pugnat Garnerius adverſus Gallicum Hiſtoriæ Theodoreti Eccleſiaſticæ interpretem.

32. *Fragmentum* breve ex *allocutione*, incertum qvando habita.

33. *Fragmenta* Πενταλογίου ἐνανθρωπήσεως, ſive *quinq; librorum de incarnatione* qvos adverſus Concilium Epheſinum ac Cyrillum, diabolo (ut ait ** Marius Mercator) inſtigante Theodoretus conſcripſit, Græce & Latine ex Cod. Vaticano 469. His addenda fragmenta alia qvæ ex iisdem libris Marius Mercator Latine vertit, qvæqve cum notis Garnerii exſtant inter Mercatoris Opera Tom. 2. pag. 267 - 271. Pariſ. 1673. fol. Pulchre hic Garnerius obſervat libros ſex primores ex illis XXVII. qvos Photius Cod. 46. memorat non diverſos fuiſſe ab hoc Pentalagio, ita tamen ut ſecundum ex his qvinqve, Photius in duos diſtractum legerit, qvorum priore teſtimonia Novi, poſteriore Veteris Teſtamenti expoſuerat Theodoretus.

34.

** Marius Mercator Tom. 2. edit. Garnerii p. 265.

('Υπομνηστικὸν Commonitorium * S. Cyrilli Alex. datum Possidonio cum Romam propter Nestorii negotium mitteretur, Græce & Latine, cum notis pag. 51. Incipit: ἡ Νεστορίου πίστις.)

34. Johannis Episcopi Antiocheni *ad Nestorium Epistola*, qvam à Theodoreto Johannis nomine scriptam Garnerius opinatur. Incipit: τὸν ἐμαυτοῦ σκοπόν pag. 54. Græce & Latine, cum notis.

35. Theodoreti variæ Epistolæ, pleræqve Latine tantum ex Actis Conciliorum.

(Relationes Orientalium ad Imperatorem, Reginas & Senatum, Clerum, Populumqve CPol. & ad Præfectum & Magistrum, Præpositum & Scholasticum.

Johannis Antiocheni cæterorumqve Orientalium relatio ad Imp. Theodosium, missa per Palladium Magistrianum. p. 77.

Epistolæ legatorum Chalcedone missæ ad Imp. p. 81-85. Latine.

Cyrilli ad Johannem Antiochenum, contra Theodoretum p. 97.)

Jo. Garnerii Historia Theodoreti Cyrensis Episcopi p. 109-171.

Ejusd. dissertatio de libris Theodoreti. p. 173-258.

Ejusd. dissertatio *de Dialogis VII. adversut Arianos, Macedonianos & Apollinaristas*, inter S. Athanasii opera sæpius editis, & à Combefisio inter opera S. Maximi Confessoris relatis, qvos Garnerius Theodoreto vindicat. p. 259-272.

35. Dialogi illi ipsi Græce & Latine. 1. & 2. de S. Trinitate adversus Anomoeos, 3. 4. 5. adversus Macedonianos, deniq; 6. & 7. adversus Apollinaristas p. 373-406.

Fulvii Ursini emendationes in libros Theodoreti de curandis Græcorum affectionibus: ex antiqvis libris & conjecturis, cum collationibus Scriptorum qvi à Theodoreto citantur. p. 393-455.

Jo. Garnerii dissertatio de fide Theodoreti Cyrensis Episcopi. p. 457-492.

Ejusdem diss. Critica de Synodo V. Generali, in qva Theodoretus A. C. 553. cum tribus Capitulis ** damnatus est. p. 493-548.

* Idem Commonitorium ex Sirmondi schedis vulgavit Baluzius T. 1. collectionis novæ Concilior.

** Tria illa capitula qvæ à Synodo veluti Nestorio suffragantia damnata sunt, fuere 1) Excerpta ex Theodori Mopsvesteni scriptis. 2) Theodoreti adversus Cyrillum, & 3) Epistola Ibæ Edesseni ad Marim Persam. Cæterum Garnerium Theodoreti causæ paullo iniqviorem, alii jam notarunt.

Qvæ deniqve pag. 549 681. inſcribitur diſſertatio de Theodoreti & Orientalium cauſa, nihil aliud eſt qvam nova & emendatior editio veeſionis antiqvæ Epiſtolarum ad Concilium Epheſinum *** qvas è MS. Caſſinenſis Monaſterii cum prolixis notis indiligentius ediderat Lovanii 1682. 4. *Chriſtianus Lupus*, atqve hinc *Stephanus Baluzius* Pariſ. 1683. fol. in Tomo I. novæ collectionis Conciliorum ſub titulo Synodici adverſus tragœdiam Irenæi recenſuerat illuſtraveratqve, conqveſtus uſum illius Codicis MSti Romæ à Monachis Caſſinenſibus nulla ſe ratione, nullis precibus impetrare † potuiſſe. Idem exiſtimat auctorem hujus Epiſtolarum collectionis & qvi illas è Græco Latine vertit eſſe qvendam Afrum non Neſtorianum qvidem, trium tamen capitulorum defenſorem, qvi hoc Irenæi Neſtoriani Tragœdiæ oppoſuit omnemqve movet lapidem, ut à Theodoreto omnem Neſtorianæ labis ſuſpicionem amoliatur. Notas Garnerium & plures & prolixiores additurum fuiſſe ſcribit Harduinus, niſi fato præreptus fuiſſet. Inter illas Epiſtolas pag. 553. occurrit Epiſtola Johannis Antiocheni ad Firmum Cæſareæ Cappadociæ Epiſcopum, qvi idem eſt FIRMUS, A. C. 439. teſte Socrate VII. ult. defunctus, cujus Epiſtolas XLV. primus ex Ambroſianæ Bibl. Codice MS. Græce edidit cum verſione ſua notisqve V. C Lud. Antonius Muratorius in Anecdotis Græcis, Patav. 1709. 4. pag. 277-325. Nomina eorum ad qvos ſcribit Firmus hæc ſunt:

Acacius Epiſcopus 19. 35.
Achilles 1.
Alypius Chorepiſcopus 5.
Anthimus Epiſcopus 14.
Armenius Archiater 8.
Atticus Epiſcopus 13.
Auſonius presbyter 11.
Chilo Epiſcopus 24.
Coloſſianus 18.
Cynegius Comes 4.
Cyrillus Epiſcopus (Alex.) 37.
Cytherius Sophiſta 2.
Daniel Epiſcopus 42.
Didnius 7.
Dometianus 33.

Ecdius

*** Vide Acta Erud. A. 1683. p. 345. & A. 1684. p. 354. A. 1685. p. 55.

† Elias du Pin T. 4. Bibl. ſcriptor. Eccleſ. T. IV. pag. 112. *Quoy que nous n'ayons ces lettres que ſur la foi de cet auteur, & dans un ſeul Manuſcrit, que les Romains ont meme pris le ſoin de cacher, depuis que le Pere Lupus s'en eſt ſervi, peut être parce qu'il contenoit quelques pieces qui n'étoient pas favorables aux pretentions de la Cour de Rome, on ne peut pas neanmoins douter quelles ne ſoint anciennes.* adde pag. 118. 248. ſeq.

INDEX eorum ad qvos Epiſtolas ſcripſit Theodoretus.

Numeri minores, reſpiciunt Epiſtolas in tomo tertio Sirmondi, A. præmiſſum, paginas Auctarii Garneriani.

Fla-

Totum volumen auctarii Garneriani claudunt *Eutherii* Nestoriani, Episcopi Metropolitani secundæ Cappadociæ, Tyanensis Civitatis libelli XVIII. qvos inter *Athanasii* Opera sæpius Græce & Latine editos, sub *Theodoreti* nomine olim legit Photius Cod. 46. verùm ex Marii Mercatoris * testimonio Garnerius vindicavit Eutherio, atqve

* Marius Mercator T. 2. edit. Garnerianæ pag. 277. 278. Locus qvem Mercator Latine vertit exstat in auctario Theodoreti pag. 701. seq.

atqve de eo singularem dissertationem promisit, sed qvæ post mortem ejus reperta non est. Inter Epistolas Ephesinas exstant Latine in hoc ipso Auctario *Epistolæ* ejusdem Eutherii 1) *ad Johannem Antiochiæ Archiepiscopum* pag 591. 2) *ad Sixtum Episcopum Romæ* pag. 613. & 3) *ad Alexandrum Hierapolitanum* pag. 663. Sermones porro XVIII. qvi Græce hîc cum Abr. Sculteti versione Latina leguntur, hi sunt:

1. Ἐπιστολὴ, προοιμίου δύναμιν ἔχουσα, καὶ τραγῳδίαν τῆς τῶν Ἐκκλησιῶν ταραχῆς. *Epistola ad Eustathium, præfationis loco scripta, in qua motuum Ecclesiasticorum tragœdia.*

2. Πρὸς τοὺς πλήθει μόνῳ κρίνοντας τὴν ἀλήθειαν, *adversus eos qui in veritate dijudicanda solius judicio multitudinis feruntur.*

3. Πρὸς τοὺς κελεύοντας μὴ ἐᾶν ἀπὸ γραφῶν ζητεῖν ἢ λαλεῖν, ἀρκουμένους τῇ παρ' αὐτοῖς πίστει. *Adversus eos qui nec quærendum nec loquendum ex Scriptura præcipiunt, sed in sua fide acquiescendum.*

4. Πρὸς τοὺς προβαλλομένους κακοήθως, τὸ, ὁ Λόγος σὰρξ ἐγένετο. *Adversus eos qui maligne nobis objiciunt illud:* Verbum caro factum est.

5. Πρὸς τοὺς λέγοντας μίαν φύσιν ἐπὶ Χριστοῦ. *Adversus eos qui unam in CHristo naturam esse contendunt.*

6. Πρὸς τοὺς λέγοντας ὅτι τὸ, ὁμολογεῖν φύσιν τὴν σάρκα, τετράδα ἐστὶν ἀντὶ Τριάδος κηρύττειν. *Adversus eos qui Naturæ Carnis Confessores, loco Trinitatis Quaternitatem dicunt docere.*

7. Πρὸς τοὺς λέγοντας, ὅτι κατ' ἄνθρωπον γινώσκειν τὸν Δεσπότην Χριστὸν, εἰς ἄνθρωπόν ἐστι τὰς ἐλπίδας ἔχειν. *Adversus eos qui Humanæ in CHristo Domino Naturæ Confessores spem suam in homine defigere dicunt.*

8. Πρὸς τοὺς λέγοντας, ἔπαθεν ἀπαθῶς Θεὸς Λόγος. *Adversus eos qui DEum Verbum impatibiliter passum dicunt.*

9. Πρὸς τοὺς λέγοντας, ἔπαθεν ὁ Θεὸς ὡς ἠθέλησε. *Adversus eos qui dicunt, passus est DEus ut voluit.*

10. Πρὸς τοὺς λέγοντας, ὅτι χρὴ δέχεσθαι τὰς φωνὰς, καὶ δι' αὐτῶν σημαινόμενα, ὡς ἅπαντας ὑπερβαίνοντα. *Adversus eos qui dicunt simpliciter esse sacrarum literarum locutiones accipiendas, nec quid illæ significent considerandum, cum omnium hominum captum excedant.* Hanc dissertationem, qvemadmodum qvæ seqvitur decimam septimam

qvo-

qvoqve *Jo. Dallæus* sub Theodoreti nomine Græce & Latine vulgavit ad calcem libri sui de fidei ex Scripturis demonstratione. Genev. 1660. 8.

11. Πρὸς τοὺς λέγοντας ἔπαθεν ὁ Θεὸς Λόγος σαρκί. *Adversus eos qui dicunt, passus est DEus Sermo Carne.*

12. πρὸς τοὺς λέγοντας ποίαν δώσουσιν Ἰουδαῖοι δίκην, εἰ μὴ Θεὸν ἀπέκτειναν. *Adversus eos qui quærunt qualem pœnam Judæi daturi sint, si non occiderunt DEum.*

13. Πρὸς τοὺς λέγοντας Ἰουδαῖός ἐστιν ὁ μὴ ὁμολογῶν Θεὸν ἐσταυρῶσθαι. *Adversus eos qui dicunt Judæus est qui non confitetur DEum crucifixum.*

14. Πρὸς τοὺς λέγοντας, ὅτι καὶ ἄγγελοι ἐπὶ τὸν Ἀβραὰμ ἐσθίοντες οὐ πάντως σαρκὸς ἐπέφερον φύσιν. *Adversus eos qui dicunt nec Angelos cum Abrahamo edentes carnes naturam omnino induisse.*

15. Πρὸς τοὺς σμικρύνοντας ἕκαστον θαῦμα, τῷ ἀρνεῖσθαι τὴν σάρκα. *Adversus eos qui nullum non miraculum imminuunt eo quod carnem negant.*

16. Πρὸς τοὺς ζημιοῦντας ἡμῶν τὸ γένος, τῷ μὴ λέγειν ἐκ τῆς φύσεως ἡμῶν εἰληφέναι τὴν ἀπαρχὴν τὸν Σωτῆρα. *Adversus eos qui damno afficiunt genus nostrum, eo quod negant Servatorem ex Natura nostra sumpsisse primitias.*

17. Πρὸς τοὺς κελεύοντας ἁπλῶς πιστεύειν τοῖς λεγομένοις, καὶ μὴ κατανοεῖν τὸ πρέπον ἢ τὸ ἀπρεπές. *Adversus eos qui volunt simpliciter iis quæ dicta sunt credendum, nec considerandum quid conveniat & quid non conveniat.* Hanc diss. à Dallæo sub Theodoreti editam nomine jam dixi.

18. Πρὸς τοὺς ἀναιροῦντας τὴν τῶν φύσεων διαφορὰν μετὰ τὸ πάθος καὶ τὴν ἀνάληψιν. *Adversus eos qui duarum Naturarum discrimen post passionem & adscensionem tollunt.*

Alia Theodoreti scripta inedita, supposititia vel deperdita.

Collectio Canonum MS. allegatur à Salmasio de primatu Papæ pag. 235. & alibi. *Habebo Theodoritum in Canones Apostolorum*, inqvit Jos. Scaliger Scaligeranis secundis pag. 239.

Apologiæ pro Diodoro Tarsensi & Theodoro Mopsvesteno, qvam Hebed JEsu vocat *Apologiam Patrum*, fragmenta occurrunt in Actis Concilii V.

Per

Per *Opus adversus Origenem* qvod apud Syros exstare idem Hebed Jesu scribit, *libros adversus hæreses* intelligendos esse monet Rich. Simon III. 19. Epistolar. selectar. pag. 110. Idem notat per *librum de Politia* qvem Theodoreto tribuit Abraham Ecchellensis, *homilias de Providentia* intelligi, de qvibus supra, num. 17.

Bina Theodoreti fragmenta *adversus Sabellium*, *de Trinitate* Latine edidit Stephanus Baluzius Tom. IV. Miscell. Emendat Cotelerius III. monumentor. Ecclesiæ Græcæ p. 561.

Ex opere adversus Eutychetem & Dioscorum Alexandriæ Episc. de incarnatione fragmenta in Nicetæ Catena ad Lucam à Corderio edita & in Bibl. Concionatoria Combefisii, è MS. Mazariniano. Idem opus Theodoreti laudans Gennadius cap. 89. *scripta fortia* appellat.

Epistola ad Monachos Euphratesiæ, Osroënæ, Syriæ, Phœnices & Ciliciæ MS. in Bibl. Vindobonensi teste Lambecio III. pag. 96. incipit: ὁρῶν τὴν ἐν τῷ παρόντι καιρῷ τῆς Ἐκκλησίας κατάστασιν. Ibidem memoratur MS. Theodoreti scriptum ὅτι καὶ μετὰ τὴν ἐνανθρώπησιν εἷς υἱὸς ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός. *Quod CHristus etiam post assumtionem humanæ Naturæ unus sit Filius.* Incipit: Οἱ τὰς καθ' ἡμῶν συκοφαντίας συντεθεικότες.

Contra Marcionem scripsisse se testatur Epist. 82. ad Eusebium Ancyranum, & 116. ad Renatum presbyterum & 145. ad Monachos CPol. Vide etiam qvæ in religiosa Historia Tom. 3. pag. 860.

Contra Judæos, qvod de CHristo sint edita vaticinia Prophetarum. Epist. 113. 116. & 145.

Ad quæsita Magorum in Perside librum memorat Epist. 82. & 113. & lib. V. Hist. Eccles. cap. 39.

Mysticum librum sive *de Mysteriorum fidei expositione libros XII.* Epist. 82. & lib. 5. de hæreticis fabulis.

Alii duo Theodoreti.

Theodoretus Zeugmatensis, ad qvem est nostri Epistola 126.

Theodoretus Alindorum in Caria Epiſcopus, qvi Concilio CPol. ſub Menna A. C. 536. interfuit, & cui Garnerius tribuit libros qvinqve poſteriores qvos libris Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ Theodoreti de rebus ab A. C. 427. ad imperium Leonis ſenioris ſive ad A. 457. ſubjunctos narrat Gennadius de ſcriptoribus Eccleſ. cap. 89.

In Scaligeranis legas : *le meilleur de tous les anciens eſt Theodoritus, quem male Theodoretum vocant, car cela ſignifie le participe, & Theodoritus le nom, il n'y a point d'allegorie.* Qvanqvam vero nolim cum qvoqvam contendere qvi Theodoritum vocaverit, ut ipſe ſæpe feci, & à viris doctis paſſim video fieri, tamen id potius ex eo cœpiſſe primum exiſtimo, qvod η tanqvam ι pronunciaverint multi, qvam qvod minus recte Theodoretus dicatur. Cur enim Agapetum dicimus? cur in Epicteto & aliis nominibus propriis conſimilibus η in ι non mutamus?

Theodoreti Operum editiones Latinæ.

Romana Pauli Manutii. 1556.

Colonienſis ex officina Jo. Birckmanni A. 1567. & 1573. qvam poſteriorem recenſet Bellarminus de S. E. & Poſſevinus in Apparatu.

Pariſienſis 1603. apud Antonium Hierat.

Colonienſis 1617. fol.

Claudam hoc de B. Theodoreto caput verſibus Johannis Evchaitenſium Metropolitæ p. 36. præclariſſimis Eccleſiæ Doctoribus, non obſtante ejus cum S. Cyrillo controverſia eum accenſentis:

Ἀνιςορήσας σὺν σοφοὺς διδασκάλους
Καὶ τὸν Θεοδώρητον αὐτοῖς συγγράφω
ὡς ἄνδρα θεῖον, ὡς διδάσκαλον μέγαν,
ὡς ἀκράδαντον ὀρθοδοξίας ςύλον.
Ἐι δ᾽ ἐκλονήθη μικρὸν ἔκ τινος τύχης,
Ἄνθρωπος ἦν, ἄνθρωπε, μὴ κατακρίνῃς.
Οὐ γὰρ τοσοῦτον δυσσεβὴς ἦν ὁ κλόνος,
Ὅσον μετεῖχε τῆς ἐριςικῆς βίας.
Τί γὰρ Κύριλλον πανταχοῦ νικᾷν ἔδει,
Καὶ δογματιςὴν ὄντα καὶ λογογράφον;
Ὅμως δὲ τοῦτο καὶ διόρθωται πάλιν.
Τὰ δ᾽ ἄλλα πάντα τῶν μεγίςων ποιμένων
Βλέπων τὸν ἄνδρα μηδενὸς λελειμμένον,
Ἐνταῦθα τούτοις εἰκότως συνεγγράφω.

LEO-

LEONTIUS Byzantinus, *Scholasticus* * post Jo. Philoponi Tritheitæ ** mortem atqve adeo non ante A. C. 610. scripsit librum *de sectis* in decem πράξεις sive lectiones distributum exceptumqve ex ore *Theodori* Abbatis cujus adhuc nonnulla MSS. in Bibl. Vindob. teste Lambecio Tom. 3. pag. 63. reperiuntur. Prodiit liber ille ex *Jo. Sambuci* Bibliotheca, Græce & Latine *Jo. Leunclavio* interprete, una cum Imp. Manuelis Comneni legatione ad Armenios, Leonis M. Epistola de fide, Jo. Damasceni dialogo contra Manichæos, Constantino Harmenopulo de sectis, & ejusdem Harmenopuli, S. Augustini & S. Hilarii de fide. Basil. 1578 8. & in auctario Bibliothecæ Patrum Paris. 1624. Tom. 1. sive edit. Morellianæ Tomo XI. pag. 493. Exstat & Latine ex Leunclavii versione Tomo IX. edit. Lugd. pag. 661. præmissa Leontii vita scripta à Canisio, in qva Leontium hunc cum Origenista, qvi nostrum ætate antecessit, confundit. Codicem MS. editis auctiorem fuisse apud Isaacum Vossium notat Clarissemus Caveus.

Cum hoc non confundendus LEONTIUS *Byzantinus* junior, Chronographus, qvi creditur Constantini Porphyrogenetæ jussu circa Anno CHristi 920. *libris quatuor* mandasse memoriæ *Chronicon* de vitis totidem Imperatorum CPolitanorum, Leonis Armenii, Michaëlis Balbi, Theophili Michaëlis F. & Michaëlis Theophili F. qvi præfuerunt ab Anno CHristi 813. ad 867. Prodierunt sine auctoris nomine Græce & Latine cum versione po-

* Alius & antiqvior est Leontius *Scholasticus*, cujus Epigrammata qvædam Græca non inelegantia leguntur in Anthologia in Gabrielem sub Justiniano Imp. præfectum, cui libros suos Jo. Laurentius Philadelphiensis Lydus inscripsit de qvo dixi lib. 3. c. 20. Leontius is forte *Referendarius* Procopio in arcana historia & lib 3. de bello Gothico memoratur. Ex Scholasticis enim erant Referendarii ut monet Nic. Alemannus ad Procopium pag. 84. edit. Rom. Vide & Gretserum de Cruce pag. 1483 & Bandurium pag. 837. ad Antiqvitates CPol qvi hunc Leontium ad Opus Digestorum sive Pandectarum Juris à Justiniano cum aliis JCtis adhibitum observat.

** Vide πράξει qvinta pag. 467. Cæterum *liber triginta capitum* qvem *adversus Philoponum* scripsisse Leontius Monachus à Nicephoro XVIII. 48. traditur, intercidit. Ibidem Nicephorus Leontii illius ἡλικιώτην licet annis aliqvanto juniorem fuisse ait Georgium Pisidem qvi circa A. C. 630. scripsit Ex Leontii Byzantii *triginta capitibus adversus Severum* vide qvæ affert Euthymius parte 2. panopliæ, T. 19. Bibl. Patrum Lugd. p. 185. seq.

ſtuma Franciſci Combeſii, inter ſcriptores Hiſtoriæ Byz. qvi Theophanis Chronicon continuarunt Pariſ. 1685. fol. Subjicitur cum ejusdem Combefiſii verſione *vita Baſilii Macedonis*, qvam eidem Leontio viri docti tribuunt, licet in Allatii ſymmictis refertur ad Conſtantinum Porphyrogenitum, ſub cujus nomine illam cum Allatii verſione edidit Bartoldus Nihuſius A. 1653. 8.

In Catalogo MSS. Bibl. Palatinæ pag. 102. memorantur Leontii (*Hieroſolymitanum* codex appellat, & certe ante Byzantinum ſcripſiſſe videtur in fine ſæculi V. aut ſexti initio qvia poſtremam omnium Synodum laudat Chalcedonenſem) diſputationes VIII. adverſus Eutychianos ſive Severianos & Neſtorianos, I. *adverſus eos qui dicunt unam eſſe in CHRISTO naturam compoſitam*, LXIII. ἀπορίαι, *cum annexis multis veterum* * *teſtimoniis, etiam Latinorum.* II. & III. *Contra eos qui & duas perſonas in CHRISTO ſtatuunt, nec compoſitionem ullam admittunt.* IV. *Adverſus tertiam eorum impietatem, qui duos Filios, in incarnationis Myſterio videri volunt.* V. *Quartæ illorum impietatis confutatio, qui S. Virginem Deiparam appellare recuſant.* VI. *Quintæ impietatis eorum demonſtratio, qui naturalem CHRISTI Deitatem negare non erubeſcunt.* VII. *Sextæ eorum impietatis demonſtratio, qui CHRISTUM hominem* Θεοφόρον, *& non Deum* ἐνανθρωπήσαντα *contendunt.* VII. *Septimæ impietatis eorum confutio, dum illos reprehendunt, qui unam S. Trinitatis perſonam carne paſſam dicunt.* Idem opus MS. in Bavarica Bibl. num. 117. exſtare teſtatur & ab erudito aliqvo viro edi optat Henr. Caniſius, à qvo habemus alia Leontii Byzantini ſcripta *Franciſco Turriano* S. I. interprete, edita Latine Tomo IV. Antiqvar. lection. recuſaqve Tom. IX. Bibl. Patrum Lugd. pag. 674, & in nova lectionum Caniſii editione qvam Roterodami

* Qvi in illo opere à Leontio citantur, ut in eodem Catalogo MSS. Bibl. Palatinæ notatum legitur, hi ſunt: Athanaſius, Baſilius, Gregorius Theol. Gregorius Nyſſenus, Gregorius Thavmaturgus, Cyrillus Alex. (cujus laudantur cum alii libri tum κεφαλαίων ἑρμηνεία, τὰ γλαφυρὰ, liber ad Theodoſium Imp. liber adverſus Neſtorium. Epiſtolæ ad Hebræos expoſitio. Scholia, Χρήσεις ſive dicta è Patribus mutuata. Objectionum ſolutio. Epiſtolæ tum aliæ tum ad Succenſum.) Chryſoſtomus, Juſtinus, Ephraim Syrus, Iſidorus Peluſiota, Paulus Emeſenus, Theodorus Antiochenus, Cyrillus Hieroſol. Petrus Alexandrinus, Severianus Gabalenſis, Proclus CPol. Hippolytus, Amphilochius Iconienſis, Amphilochius Sidenſis, Flavianus Antiochenus, Euſtathius Antiochenus, item *Latini:* Julius & Silveſter Epiſcopi Romani, Ambroſius, Auguſtinus, Hilarius Pictavienſis. Nec non *Hæretici* Mixophyſitæ, & Timotheus Ælurus Monophyſita.

dami parat V. C. Jacobus Basnage, propediem ut spero emendatius iterum vulganda illustrandaqve, sunt autem hæc: I. *Contra Enantiodocetas*, sive Nestorii & Eutychetis contraria commenta, subjunctis testimoniis Basilii, Gregorii Theologi, Procli CPol. Isidori (Pelusiotæ) S. Justini Philosophi & Martyris ex libro tertio de Trinitate, S. Irenæi, S. Hippolyti Episcopi & Martyris ex benedictionibus Balaam, Petri Episcopi Alex. S Cyriaci Episcopi Paphi & Confessoris, S. Athanasii, Gregorii Nysseni, S. Julii Episcopi Rom. Hilarii, Ambrosii, S. Amphilochii, S. Gelasii Episc. Cæsareæ Palæstinæ & confessoris, Augustini, Johannis CPol. S. Ephraim, Cyrilli Episcopi Hierosol. ex qvarta Catechesi, S. Flaviani, Antiochi Episcopi Ptolemaidis, S. Pauli Episcopi Emeseni & Cyrilli Alex. II. *contra Aphthartodocetas*, subjunctis testimoniis Dionysii Areopag. Justini ** ex orat. contra gentes, Athanasii, Basilii, Gregorii Naz. & Nysseni, S. Ambrosii, Johannis CPol. S. Ephraim, & Cyrilli Alex. III. *De Nestorianorum impietate secreto tradita & de ejus parentibus Theodoro Mopsvesteno & Paulo Samosateno triumphus.* Confer Jo. Garnerii dissertatt. ad Marium Mercatorem Tom. 2. pag. 319. seq. IV. *Liber in eos qui proferunt nobis quædam Apollinarii* & Apollinaristarum *falso inscripta nomine Sanctorum Patrum* Gregorii Thavmaturgi, aut Athanasii aut Julii. V. *Solutiones argumentationum Severi.* VI. *Dubitationes hypotheticæ & definientes contra eos qui negant esse in CHRISTO post unionem duas veras naturas.*

Leontii Episcopi * *Neapoleos* sive Hagiopoleos in *Cypro* insula, seculi septimi initio, Mauricio imperante clari *sermo in Simeonem* qvando is Dominum in ulnas suas excepit. Græce ex codice Segvieriano cum latina *Combefisii* versione Tom. 1. auctarii novi Bibl. Patrum Paris. 1648. pag. 681.

In diem festum Mediæ Pentecostes. Græce & Latine ibid p. 701.

In idem festum & in cœcum à Nativitate, nec non in illud: nolite judicare secundum faciem. Græce & Latine, cum Combefisii versione & notis, ibid. p. 719. Latine etiam in Bibliotheca Combefisii Concionatoria & Tom. 9. Bibl. Patrum Lugd. p. 718.

** Locum Justini ex Codice Leontii qvi MS. exstat in Bibl. Bodlejana, Græce produxit V. C. Jo. Ernestus Grabe T. 2. spicilegii Patrum p. 172.

* Apud Simlerum male, *Nicopoleos*. Et apud Baron. Ad A. 594. 3. *Constantiæ Cypri.*

In Synodo VII. Act. 4. Leontius Cypri Episcopus traditur scripsisse πολλὰ ἐγκώμια καὶ πανηγυρικοὺς λόγους, & sermonem εἰς τὴν μεταμόρφωσιν τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν. In indice Allatiano ad Leontium refertur *laudatio S. Jobi*, (duplex sub Leontii sed CPol. presbyteri nomine homilia in Jobum MS. in Bibl. Vindob. vide Lambecium Tom. 4. pag. 68. 69.)

In magnam parasceuem & in passionem CHRISTI. (Lambec. ibid. pag. 69. seq.)

In Petrum.

In proditionem CHRISTI & uxorem Jobi. (Lambec. p. 69.)

In Domini resurrectionem

Εἰς τὰ προφωτίσματα, εἰς τὰ βαΐα καὶ εἰς τὴν ἔγερσιν τοῦ Λαζάρου. Hæc est qvæ inter S. Chrysostomi homilias legitur Tom. 7. edit. Savil pag. 334. Incipit: ἤδη τῆς πνευματικῆς πανηγύρεως.

In eadem Synodo VII. Tom. 3. Binii pag. 560. Leontius Cypri Episcopus affirmatur scripsisse *vitam Johannis Eleemosynarii*, ArchiEpiscopi Alexandrini defuncti Anno CHristi 616. (Vide Pagium ad Anno CHristi 620.) qvæ Græcè MS. in Bibl. Cæsarea teste Nesselio parte V. pag. 16. & in Codice Colbertino 505. qvem Cangius evolvit. Allegatur ab Allatio lib. de purgatorio pag. 732. interpolata & Latine tantum extat apud Rosvveidum lib. 1. de vitis Patrum, Suriumqve ac Bollandum 23. Januar. & *vitam Simeonis* τοῦ σαλοῦ sive *simplicis*, qvæ Græce itidem obvia in Bibl. Cæsarea teste eodem Nesselio parte V. pag. 43. Latine apud Surium 1. Julii. At *vita S. Gregorii* Agrigentini Episcopi, auctorem habet Leontium presbyterum & Abbatem monasterii S. Sabæ, Λεοντίου πρεσβυτέρου καὶ ἡγουμένου τῆς μονῆς τοῦ ἁγίου Σάβα τῆς Ῥωμαίων πόλεως εἰς βίον καὶ θαύματα τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Γρηγορίου τοῦ Ἀκραγαντίνου. Extat Græce in codice Colbertino 1677. & latinè atqve interpolata sine auctoris nomine habetur apud eundem Surium 22. Nov.

Affertur & in jam dicta Synodo VII. fragmentum ex Leontii Cyprii πέμπτου τοῦ κατὰ Ἰουδαίων λόγου ὑπὲρ τῆς Χριστιανῶν Ἀπολογίας Græce & Latine Tom. 7. Concilior. edit. Labbei pag. 236. Tom. 3. Binii pag. 556. Idem fragmentum in MS. Codice Bibl. Cæsareæ exstat Græce teste Lambecio Tom. 5. p. 137. Habes & in Horto crucis Jacobi Gretseri. Aliud Latine habetur in limine tomi secundi supplement. Bibl. Patrum Morellianæ Paris. 1639. ex Antiqvis lect.

Cani-

Canisii Tom. 5. part. 1. pag. 200-202. Meminit illius Leontiani adversus Judæos scripti etiam Jo. Damascenus Orat. de imagg.

Leontii hujus Cyprii παραλλήλων sive *Locorum Communium Theologicorum libri duo*, alter τῶν θείων alter τῶν ἀνθρωπίνων nondum in lucem prodierunt, etsi alter τῶν ἀνθρωπίνων fuit apud Franciscum Turrianum, ut testatur ipse lib. I. de Hierarchicis ordinationibus Ministrorum Ecclesiæ c. 12. & lib. V. defensionis Epistolarum Pontificum cap. 20. qvod observatum doctissimo Colomesio in paralipomenis de Scriptor. Eccles. qvi putat etiam his Leontii locis communibus usum *Johannem Damascenum* in suis parallelis, qvæ in lunuper protraxit C. V. Michael le Qvien in præclara sua qvam publicavit Damasceni editione. Leontium in locis communibus de origine animarum laudat Sirmondus Tom. 2. Opp. pag. 456. Præter Leontium & Damascenum locos communes è S. Scriptura & antiqvis Ecclesiæ Doctoribus decerptos scripsere S. *Maximus* & *Antonius* inde dictus *Melissa*. Inter latinos *Beda* (T. VII. p. 370-458. & Anglosax. in Bibl. Bodlej.) ac *Defensor* qvidam in *scintillis* in Ursini nutritoris sui gratiam scriptis excusisqve Antvverpiæ 1550. Venet. 1552. atqve inde Coloniæ. Tum *Joannes* Abbas qvem ex Codice Bibl. montis Cassini descripsisse se refert Jo. Mabillonius in Museo Italico p. 123. Omitto Thomam Hibernicum, aliosq; recentiores.

Leontii *Commentarios MSS. in Johannem* memorat Maldonatus ad Johannis VII. ubi refert in illo Codice fuisse Historiam adulteræ, sed obelo notatam.

Oratio in laudem S. Epiphanii memoratur à Theodoro Studita in Antirrhetico secundo p. 130. T. 5. Opp. Sirmondi.

LEONTII VARII.

Leontius *Aglaionis* F. deqvo meminit Plato IV. de Rep. p. 411.

Leontius Episcopus *Ancyræ* in Galatia, ad qvem Epistola S. Chrysostomi memoratur Theodorito V. 31. Hist. Eccles.

Plures itidem Isidori Pelusiotæ ad Leontium Episcopum (nescio qvem) exstant: & aliæ ad Leontium Diaconum. Inter Epistolas Chrysostomi octogesima tertia est ad Leontium, sed diversi ab illa qvam Theodoretus legerat argumenti.

Leon-

Leontius *Antiochenus* hæreticus, adverſus qvem Photius Svida teſte ſcripſit.

Leontius Phryx, Luciani Antiocheni * diſcipulus, Epiſcopus *Antiochenus*, ὁ ἀπόκοπος, ſive ἐκτομίας αὐτόχειρ & Arianis favens, ac circa A. C. 358. denatus, cujus fragmentum ex *oratione in S. Babylam* exſtat in Chronico Paſchali pag 270. & editionis Raderianæ p.630. In eodem Chronico pag. 672. Leontius iſte qvod mireris vocatur ὁ μακάριος Λεόντιος, ἀνὴρ κατὰ πάντα πιστός τε καὶ εὐλαβὴς καὶ ζηλωτὴς ὑπάρχων τῆς ἀληθοῦς πίστεως.

Leontii, *Arabiſſi* in Cappadocia Epiſcopi εἰς τὴν κτίσιν λόγος καὶ εἰς τὸν Λάζαρον lectus Photio, qvi ex eo excerpta exhibet Codice 272. Atqve ex Photio accepit qvæ ex hoc Leontii ſermone affert Allatius ad Euſtathii Hexaëm. pag. 52. etſi & ipſe habuit Leontii ſermonem MS. de Lazaro cujus initium: οὐδὲν ὡς ἔοικε τῆς ἀγάπης ἐστὶν ἰσχυρότερον.

Leontius *Arelatenſis* Epiſcopus qvi Concilio Arelatenſi A.C. 475. præfuit. Confer Henricum Noris lib. 2. Hiſt. Pelagianæ cap. 15. Huic Leontio profeſſionem fidei inſcripſit Fauſtus Rhegienſis. Meminit & Sidonius VII. 6. Epiſt. *Epiſtolam ipſius ad Hilarum* edidit Lucas Dacherius Tomo V. ſpicilegii.

Leontius Philoſophus *Athenienſis*, Athenaidis ſive Eudociæ Pater qvæ Theodoſio juniori Imp. nubſit. Vide Socratem VII. 21. Jo. Malalam in Chron. Tom. 2. pag. 52. Zonaram, Cedrenum aliosqve. Neqve audiendus Chronici Paſchalis auctor qvi Philoſophum illum Heraclitum appellat.

Pontius Leontius *Burdegalenſis* qvem primum Aqvitanorum vocat Sidonius VIII. 12. Epiſt. Vide & Epiſt. 11. ejusdem libri & carmen 22. Ab hoc diverſus Leontius *Epiſcopus Burdegalenſis* Venantio Fortunato lib. 1. celebratus, ſui enim matrem *Liviam* vocat Sidonius lib. VIII. Epiſt. 11. Fortunatus lib. 1. Carmine 17 & lib. 4. carmine 10. *Placidinam*. Sed fuit & alter Leontius Burdegalenſis Epiſcopus anterior ſive ætate prior, cujus Epitaphium exſtat apud eundem Fortunatum lib. 4. carmine 9. Qvod vero Gabriel Lurbeus in Chronico rerum Burdegalenſium hunc Leontium refert ad A. C. 485. alterum ad 555. non magis certum eſt, qvam qvod Vine-

tus ad Epiſtolam 19. Auſonii, nomen integrum Paulini ad qvem Auſonius ſcribit, putat fuiſſe *Pontium Paulinum Leontium*.

Leontius *Byzantinus* Origeniſtarum fautor circa A. C. 540. de qvo Cyrillus Scythopolitanus in vita Sabæ ap. Coteler. T. 3. monument. & Simeon Metaphraſtes in vita Cyriaci Anachoretæ in tomo Analector. qvem A. 1692. edidere Monachi Benedictini. De aliis duobus Byzantinis Leontiis ſupra p. 451. dictum.

Leontius *Cæſareenſis* in Cappadocia Epiſcopus, qvi Conciliis Ancyrano A. C. 314. Neocæſareenſi A. 315. & Nicæno A. 325. interfuit. Atqve ad hunc referenda *diſputatio contra Philoſophum Arianum*, qvam in Bibl. Vindobonenſi MS. haberi ſcripſit ex Poſſevino Labbeus. Eſt autem nihil aliud qvam locus ex Gelaſii Cyziceni Actis Concilii Nicæni, in qvo Leontii cum Philoſopho concertationes referuntur. Vide Neſſelii Catalogum MSS. Bibl. Vindob. parte V. pag 176. Leontium hunc inter eos qvorum ſcripta nihil ſuſpecti minusqve ſinceri continent, laudat S. Athanaſius λόγῳ 1. contra Arianos. Plura de illo Bollandus, 13. Januarii pag. 781. ſeq. T. 1. & Poſſinus ad S. Nili laudationem Albiani pag. 186. ſeq. Combefiſius ad Amphilochium p. 266. Vide & Lambecium VIII. p. 371.

Domitius Leontius qvi cum Salluſtio *Conſul* fuit A. C. 344.

Leontius ad qvem Julianus Imp. Epiſt. 22. num is qvi Conſularis Palæſtinæ circa A. C. 372. ad qvem Libanii Epiſtolæ, vide Jac. Gothofredum in Proſopographia Codicis Theodoſ. p. 369.

Leontius Comes Orientis A. C. 349.

Leontius Cyzici præfectus ſub Diocletiano, ſi fides Actis SS. Philetæri & Eubioti apud Papebrochium 19. Maji Tom. IV.

Leontius ὁ Δαβεραγάζȣ apud Agathiam IV. p. 127.

Leontius qvi Evchologium Græcorum recenſuit, de qvo Allatius pag. 19. de libris Eccleſ. Græcorum.

Leontius Euſtratius Cyprius, à qvo Chryſoſtomum contra Judæos ex patria Auguſtam Vindel. allatum accepiſſe ſe teſtatus fuit David Hœſchelius.

Leontius, latinus *ſcriptor fabularum*, cujus meminit Jo. Alexander Braſſicanus notis ad Petronium p. 572. editionis V. C. Petri Burmanni: *Marti gramen ſacrum quod ex humano cruore procreatur. Meminit & L. Apulejus de herbis, & Leontius Mythographus, auctor minime malus, ſuperioribus*

rioribus annis à nobis tantum non ab inferis excitatus, & aliquando cum Philologis communicandus. Gesnerus in Bibl. *Leontii cujusdam librum in quo aliquot fabulæ Poëtarum enarrantur, exstare, videor mihi alicubi legisse.* Nescio idemne sit *Leontius Grammaticus* cognomento *lascivus*, de qvo Ausonius in professoribus Burdegalensibus Epigramm. 7.

Leontius Episcopus *Forojuliensis* circa A. C. 433. defunctus, cui Cassianus decem priores suas collationes dedicavit. Vide Henricum Noris lib. 2. Hist. Pelagianæ cap. 3. & 15. Vincentium Barralis in Chronologia sanctor. Abbatum Lerinensium p. 126. seq.

Leontius presbyter *Hierosolymitanus*; qvi Allatio notante auctor est homiliæ de illo qvi descendens in Jericho incidit in latrones T. 7. Chrysost. edit. Savilianæ p. 506. Vide & supra p. 452.

Leontius *jurisperitus* CPoli, imperante Theodosio juniore, circa A. C. 425. cui Comitiva ordinis primi concessa in codice Theodosiano lib. 6. tit. 21. lege unica de Professoribus. Idem forte (ut suspicatur vir doctiss. Jacobus Gothofredus) qvi deinde præfectus urbis CPol. fuit.

Leontius ad qvem leges qvædam leguntur in Codice Theodosiano scriptæ Constantino M. imperante circa A. 317-332. Vide Jac. Gothofredi prosopographiam Codicis Theodos. p. 369.

Leontius *Lampsacenus* Epicuri discipulus, ab aliis Leo sive Leonteus dicitur, ut notatum à me lib. 3. cap. ult. ubi etiam memoravi Leontium fœminam Epicuro & Metrodoro adamatam qvæ contra Theophrastum scripsit. Leontia hæc dicitur apud Petrum Blesensem Epist. 79. minus recte.

Leontius Lydiæ Episcopus. Infra in Tripolitano.

Leontius *Magistrianus* ad qvem Isidori Pelusiotæ Epistola lib. III. 229. 360.

Leontius *Magnesianus* sive Magnesiæ in Asia Episcopus, qvi interfuit concilio Ephesino latrocinali Anno CHristi 449. & Chalcedonensi A. 451.

Leontii Martyres 19. Mart. 24. April. 18. Jun. 10. Jul. 1. Aug. 12. & 27. Sept. &c.

Leontius *Mechanicus*, cujus de Aratea sphæra breve scriptum Græce exstat. Dixi de eo lib. 3. cap. 18. ubi notavi eum vixisse videri temporibus Mauritii Imp. qvi A. C. 602. jubente Phocâ securi percussus est.

Leontius *Monachus*, ſub Zenone Imp. (qvem A. C. 491. obiiſſe conſtat) de illo Svidas in Λεόντιος.

Leontius *Monachus Monembaſiotes* A. C. 1128. defunctus. Vide Bernardi de Montfaucon Palæographiam Græcam p. 60.

Leontius magiſter militum, ex præfectis prætorio, Conſularis atqve *Patricius*, qvem Juſtinianus Imperator ad jus civile ordinandum & novum Codicem faciendum una cum Triboniano & aliis allegit A. C. 529. Videndum, idemne ſit cum Leontio Scholaſtico & referendario, de qvo ſuo loco. Ad Theodebertum Francorum Regem legatus eſt ab eodem Juſtiniano, ut memorat Procopius lib. 3. de bello Gothico.

Leontius Neapolitanus Cypri Epiſc. de qvo dixi p. 453.

Leontius *Phoronei* Argivorum Regis frater, apud Petrum Bleſenſem Epiſt. 79. ut alios antiqviores teſtes jam prætercam.

Leontins *Præfectus* Illyrici ſub Theodoſio juniore circa A.C. 412.

Leontius *præfectut* Urbis A. C. 355. laudatus Ammiano XV. 7. antea *Quæſtor*. id. XIV. 11.

Leontius *presbyter* & *Abbas Monaſterii S. Sabæ* in urbe Roma (nova i. e. CPoli) qvi ſcripſit vitam S. Gregori Agrigentini, de qva ſupra pag. 454. in ſcriptis Leontii, Epiſcopi Neapolitani.

Leontius Referendarius. Supra p. 451.

Leontius *Rhinotmetus* Imperator, qvi ut Juſtinianum II. naſo mutilatum relegaverat, ita pœnam talionis Abſimaro dedit A. C. 698. ut præter alios refert auctor Hiſt. miſcellæ XX. 3.

Leontius *Santonenſis* in Gallia Epiſcopus & Confeſſor ſæculo VI. de qvo Acta Sanctor. T 3. ad 19. Martii p. 33. 34.

Leontius Scholaſticus. Supra p. 451.

Leontius à ſecretis in Synodo Nicæna ſecunda.

Leontius Soſtrati *ſervus* apud Pſeudo Abdiam in S. Andreæ Apoſtoli vita III. 31.

Leontius *Siculus* qvi ſcripſit vitam S. Gregorii Agrigentini qvam ex codice Mediceo deſcripſiſſe ſe & ad 30. Sept. editurum promiſit Papebrochius Tom. 2. Maji pag. 506. Vide paulo ante in Leontio presbytero.

Leontius *Sophiſta* qvem invitum commendatione ſua ad Θρόνον σοφιστικὸν Athenis evectum eſſe teſtatur Olympiodorus Hiſtoricus apud Photium Cod. 80. pag. 110. Claruit Olympiodorus ille circa A. C. 410.

Leontius *Tripolitanus* in Lydia Epiſcopus, natione Myſus, tempore Conſtantii Imp. de qvo ex Philoſtorgio Svidas in Λεόντιος. Aëtio faviſſe docet idem Philoſtorgius VII. 6. Hic eſt Leontius, Lydiæ Epiſcopus qvi fidei Seleucienſi ſubſcripſit apud Epiphan. LXXIII. 26.

Leontius qvi contra Zenonem Imp. *tyrannidem* Antiochiæ arripuit A. C. 482. inde captus in Papyrio Iſauriæ caſtello & una cum Illo criminis ſocio decollatus A. C. 488. ut narrant Marcellinus Comes, Theophanes aliiqve.

Apud Plinium XXIV. 8. Codices qvidam inter ſtatuarios celebres Leontium referunt, ſed legendum Leontinus, ut Pythagoras Leontinis Siciliæ opido oriundus intelligatur, qvemadmodum ex Pauſania notarunt Jo. Jonſius diſſ. de ſpartis pag. 222. Franciſcus Junius in Catalogo artificum, & ad Plinii locum T. V. pag. 115. 164. Jo. Harduinus.

Ex Leontio neſcio qvo plura leguntur excerpta in Geoponicis Græcis, licet in Codicibus qvibusdam pro Leontio Leontinus legitur. Photius Cod. 163. vocat Leontem, teſtaturqve ejus ſententiam præferri, ſi qva alios de re ruſtica ſcriptores in diverſa ab eo abire contingat.

EUTHYMIUS ZIGABENUS, ſive ut in qvibusdam Codd. ZIGADENUS, Monachus Græcus in monaſterio Deiparæ τῆς περιβλέπτου CPoli, clarus temporibus Alexii Comneni, apud qvem gratioſus fuit, & ei A. C. 1118. defuncto adhuc ſuperſtes. De eo videnda Comnena libro XV. Alexiados, & ex recentioribus Allatius II. 10. 5. de conſenſu utriusqve Eccleſiæ.

Scripta ejus hæc ſunt: 1. *Panoplia dogmatica Orthodoxæ fidei*, adverſus omnis generis hæreticos, Πανοπλία δογματικὴ τῆς ὀρθοδόξου πίστεως, ἤτοι ὁπλοθήκη δογμάτων, juſſu Alexii Comneni ex Patrum ſcriptis contexta diviſaqve in titulos XXVIII. Laudatur ab Anna Comnena in Alexiade lib. XV. pag. 490. & qvi multa ex eo repetiit Niceta Choniata in theſauro Orthodoxæ fidei. Latine * vertit *Petrus Franciſcus Zinus*, Veronenſis ** Venet. 1555. fol. Lugd. 1556. 8. Pariſ. 1580. 8. & Tomo XIX. Bibliothecæ Patrum Lugd. 1677. fol. Loca Græce produxit Petavius dogm.

* Non Græce, ut legas in Voſſii II. 27. de Hiſt. Græcis.

** In Cavei Hiſt. literaria perperam memoratur editio Venet. 1575. & Pariſ. 1556. 8.

dogm. Theol. Tom. 1. pag. 125. 170. 172. 174. 175. 261. 293. 301. 368. 372. &c. edit. Parif. Cotelerius notis ad Tom. 1. monumentor. Ecclefiæ Græcæ, Cangius in Gloffario Græco, &c. Exftat opus Græce MS. in Bodlejana, Florentina & aliis Bibliothecis, ut in Cæfarea Vindobonenfi aliqvoties, è qvibus unum Codicem ipfa Euthymii ætate fcriptum putat Lambecius V. pag. 51. feq. de altero excerpta tantum continente vide III. pag. 168. de tertio & qvarto V. p. 52. Codicem Regium Parifienfem 2399. laudat Rich. Simon Tom. 1. Bibl. felectæ pag. 49. & in multis à Zini verfione differre teftatur, propiusqve huic convenire Codicem alterum recentiorem in Collegio Jefuitarum Parif. Euthymium in concinnanda Panoplia à *Johanne Furno* adjutum tradit fcriptor Græcus apud Allatium de confenfu utriusqve Ecclefiæ pag. 643. qvi illi Græculo fidem habendam effe pernegat.

Vir Clariff. Mich. Eneman, Svecus ex Oriente redux nec diu poft eheu fuperiore Anno 1714. in patria, ut audio, defunctus inter alia fecum attulit & mecum communicavit qvod à Patriarcha Hierofol. Chryfantho (qvi Dofitheo ut Dofitheus Nectario fucceffit) dono acceperat Volumen typis impreffum hoc titulo: *Πανοπλία δογματικὴ Ἀλεξίου Βασιλέως τοῦ Κομνηνοῦ, περιέχουσα ἐν συνόψει τὰ τοῖς μακαρίοις καὶ Θεοφόροις Πατράσι συγγραφέντα, εἰς τάξιν δὲ καὶ διεσκεμμένην ἁρμονίαν παρὰ ΕΥΘΥΜΙΟΥ Μοναχοῦ τοῦ Ζιγαδηνοῦ* (ita femper non *Ζιγαβ.*) *τεθέντα, ἐπὶ ἀνατροπῇ καὶ καταφθορᾷ τῶν δυσσεβεστάτων δογμάτων τε καὶ διδαγμάτων τῶν ἀθέων αἱρεσιαρχῶν, τῶν κακῶς κατὰ τῆς ἱερᾶς αὐτῶν Θεολογίας λυττησάντων, ἀφιερωθεῖσα ἐπὶ τοῦ εὐσεβεστάτου, ὑψηλοτάτου καὶ θεοστέπτου αὐθέντου καὶ ἡγεμόνος πάσης Οὐγγροβλαχίας Κυρίου Κυρίου Ἰωάννου Κωνσταντίνου Μπασαράμπα, Βοεβόδα τοῦ Μπραγκοβάνου, Τῷ ἐκλαμπροτάτῳ καὶ σοφωτάτῳ υἱῷ αὐτοῦ Κυρίῳ Κυρίῳ Στεφάνῳ Βοεβόδα τῷ Μπραγκοβάνῳ, παρὰ τοῦ πανιερωτάτου καὶ λογιωτάτου Μητροπολίτου Δρύστρας Κυρίου Κυρίου ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ, οὗ ἐν τοῖς ἀναλώμασι νῦν πρῶτον τετύπωται παρὰ τῷ πανιερωτάτῳ, λογιωτάτῳ καὶ Θεοπροβλήτῳ Μητροπλίτῃ Οὐγγροβλαχίας Κυρίῳ Κυρίῳ Ἀνθίμῳ τῷ ἐξ Ἰβηρίας. Ἐπιμελείᾳ καὶ διορθώσει Μητροφάνους ἱερομονάχου Γρηγορᾶ τοῦ ἐκ Δωδώνης. Ἐν τῇ ἁγιωτάτῃ μητροπόλει τῇ ἐν τῷ τῆς Οὐγγροβλαχίας Τεργοβύστῳ, ἐν ἔτει ἀπὸ Θεογονίας χιλιοστῷ ἑπτακοσιοστῷ δεκάτῳ. Κατὰ μῆνα Μάϊον.* in fol. 1710. *folia ροή.* Præfatio Athanafii ad Stephanum dedicatoria præmittitur.

Chrysanthus Patriarcha Hierosol. è MS. Viennensi supplevit qvæ in MStis Orientalibus deficiebant, ut

στίχους Ἰαμβικοὺς πρὸς βασιλέα Ἀλέξιον
πρόλογον μετ᾽ ἐγκωμίων.

Observavit contra in MS. Viennensi titulum & caput totum υγ. Φωτίου Πατριάρχου κατὰ τῶν τῆς παλαιᾶς Ῥώμης, desiderari, qvod in omnibus Codicibus Orientalibus exstat.

Idem Chrysanthus Athanasio auctor fuit ut hanc panopliam ederet, omisit vero præ metu Turcarum non modo caput contra Saracenos, sed & de SS. Trinitate qvædam in primis statim titulis: Veritus scilicet ne essent qvi ansam inde arriperent accusandi Græcos, ut in causa Cyrilli Lucaris fecere.

Post στίχους jambicos in Alexium Comnenum seqvitur prologus cui hi versus præmittuntur:

Εὐθυμίου πόνημα καὶ μονοτρόπου
Τοῦ Ζιγαδηνοῦ δογμάτων πανοπλία
Ἀλεξίῳ τευχθεῖσα Κομνηνῶν γένους
Ἄνακτι πιστῷ τῶν ἀπίστων εἰς πάλην.

Τίτλος ά. συλλογιστικὴ ἀπόδειξις ὅτι εἷς ἐστὶ Θεὸς, καὶ ὅτι καὶ λόγον ἔχει ὁμοούσιον ἑαυτῷ, καὶ πνεῦμα ὁμοίως, ἅπερ εἰσὶν ὁ Υἱὸς καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, ἐκ τοῦ κατηχητικοῦ λόγου τοῦ Νύσσης.

β΄ περὶ Πατρὸς καὶ Υἱοῦ καὶ ἁγίου Πνεύματος διακεκριμένη ἅμα καὶ ἡνωμένη Θεολογία.

γ΄ περὶ Θεοῦ, κοινῶς. Δῆλον δὲ ὅτι ὁ Θεὸν εἰπὼν, ἢ Θεότητα, ἢ τὸ θεῖον ἁπλῶς καὶ ἀπροσδιορίστως, τὰς τρεῖς ὑποστάσεις τῆς μιᾶς θεότητος ἐνέφηνε τῇ καθολικῇ τούτων προσηγορίᾳ.

δ΄ περὶ τοῦ ἀκατάληπτον εἶναι τὴν Θείαν Φύσιν.

έ περὶ Θεωνυμίας.

ς΄ περὶ τῆς θείας δημιουργίας.

ζ΄ περὶ τῆς θείας ἐνανθρωπήσεως.

ή Κατὰ Ἑβραίων, ἐκ τῆς λεγομένης εἶναι τοῦ Νύσσης βίβλου, τῆς προσαγορευομένης Θεογνωσίας.

θ΄ Κατὰ Σίμωνος τοῦ Σαμαρέως, καὶ Μαρκίωνος τοῦ Ποντικοῦ, καὶ τοῦ Πέρσου Μάνεντος ἤτοι τῶν Μανιχαίων.

ί Κα-

ί Κατὰ Σαβελλιανῶν, τοῦ ἁγίου Κυρίλλου.

ιά Κατὰ Ἀρειανῶν, τοῦ μεγάλου Ἀθανασίου.

ιβ Κατὰ Πνευματομάχων. In Codice Collegii Jesuitar. Parif. & in latina Zini verfione hic titulus infcribitur: περὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος τοῦ μεγάλου Ἀθανασίου, ἐκ τοῦ λόγου τοῦ περὶ τῆς ἐνσάρκου ἐπιφανείας τοῦ Χριστοῦ.

ιγ Φωτίου Πατριάρχου κατὰ τῆς παλαιᾶς Ῥώμης, ὅτι ἐκ Πατρὸς μόνου ἐκπορεύεται τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, ἀλλ' οὐχὶ καὶ ἐκ τοῦ Υἱοῦ. Exftat etiam in variis MSS. Europæ ut Cod. Barocc. 85. & 101. & in Codice Regis Galliæ * & Collegii Jefuitar. Parif. licet in latina verfione Zini hoc caput eft omiffum. Locum Græce producit Ufferius de Symbolis pag. 25. ex Codice è Græcia allato, alia Petavius in dogm. Theol.

ιδ Κατὰ Ἀπολιναρίου.

ιέ Κατὰ Νεστοριανῶν.

ις' Κατὰ Μονοφυσιτῶν, ὧν αἱρεσιάρχης ὁ ἀρχιμανδρίτης.

ιζ' Κατὰ Ἀφθαρτοδοκητῶν.

ιή Κατὰ τῶν λεγόντων, ἔπαθεν ὁ Θεὸς Λόγος ἀπαθῶς.

κά Κατὰ Σεργίου καὶ Πύῤῥου καὶ Παύλου Πατριαρχῶν Κωνσταντινουπόλεως, δογματιζόντων ἐπὶ Χριστοῦ μίαν θέλησιν καὶ ἐνέργειαν, οἳ καὶ Μονοθελῖται λέγονται.

κβ' Κατὰ Εἰκονομάχων.

κγ' Κατὰ Ἀρμενίων.

κδ' Κατὰ τῶν λεγομένων Παυλικιανῶν. Photii libri IV. contra Paulicianos è qvibus Euthymius hoc caput concinnavit, exftant MSti Græce in Bibl. Johannea hujus Urbis Hamburgenfis.

κέ Περὶ τοῦ Σταυροῦ, περὶ τοῦ ἁγίου βαπτίσματος, καὶ περὶ τῆς μεταλήψεως τοῦ δεσποτικοῦ σώματος καὶ αἵματος.

κς' Κατὰ Μασσαλιανῶν. Capita hærefeos Maffalianorum ad qvæ hoc titulo refpexit Euthymius, Græce & Latine edita funt à Cotelerio Tom. 1. monumentor. Græc. pag. 302-307. & à Mich. le Qvien Tomo 1. Operum Jo. Damafceni pag. 94. feq. Confer varias Lectiones Codi-

cis

* Vide Rich. Simonis Bibl. felectam, Tom. 1. p. 51.

cis Barocciani in honoratiſſimi Collegæ mei Jo. Chriſtoph. Wolfii Hiſtoria Bogomilorum pag. 12. ſeq.

κζʹ Κατὰ Βογομίλων. Hoc caput ſeparatim ex Apographo Bodlejanæ Bibliothecæ, qvod Jo. Fellus Oxonienſis Epiſcopus ex antiqviore Codice deſcribendum curaverat, edidit eruditisqve animadverſionibus illuſtravit laudatus Wolfius, in Hiſtoria Bogomilorum Witeb. 1712. 4.

Παράτιτλος. Φωτίου Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως, ἐκ τῆς πρὸς Μιχαὴλ τὸν ἄρχοντα Βουλγαρίας Ἐπιστολῆς, περὶ τῶν ἑπτὰ οἰκουμενικῶν συνόδων.

Titulus XXVIII. contra Saracenos Græce ex codice Palatino, cum verſione Jo. Jacobi Beureri Prof. Friburgenſis & Frid. Sylburgii notis prodiit in Saracenicis Sylburgii, Heidelberg. apud Commelium 1595. 8. Exſtat etiam idem titulus Græce & Lat. in Auctario Bibl. Patrum Ducæano Tom. 2. pag. 292. Pariſ. 1624. fol. & in Bibl. Patrum Pariſ. 1654. Tomo 12.

Index Scriptorum è quibus Euthymii Panoplia concinnata est, & qui in illa memorantur, compoſitus à me ad paginas Tom. XIX. Bibl. Patrum Lugd. collata Græca Tergobyſtenſi editione.

Arme-

* Nota ex hoc Euthymii opere poſſe nonnulla emendari, alia reſtitui qvæ Græce deſiderantur in editis Athanaſii editionibus, etiam præclara Montfauconiana.

ἐκ

περὶ

περὶ

Seve-

II. Κατὰ τῶν τῆς παλαιᾶς Ῥώμης ἤτοι Ἰταλῶν κεφάλαια ιβ, δηλοῦντα ὡς ἐκ τοῦ υἱοῦ οὐκ ἐκπορεύεται τὸ ἅγιον πνεῦμα. *Adversus veteris Romæ asseclas sive Italos capita XII, demonstrantia non ex Filio procedere Spiritum S.* MSS. in Bibl. Regia Paris. Vide Allatium de Consensu pag. 642. Nicolium sive Arnaldum in perpetuitate fidei Eccles. Catholicæ de S. Evcharistia Tom. I. cap. 12. pag. 167. Sed & Rich. Simonem Tom. 3. Bibl. Criticæ pag. 98. seq. qvi hoc scriptum in Cod. Reg. 2995. negat differre ab iis, qvæ in Panopliæ Codicibus Græcis titulo XIII. de hoc argumento Euthymius differit.

III. Ἔλεγχος καὶ θρίαμβος τῆς βλασφήμου καὶ πολυειδοῦς αἱρέσεως τῶν ἀθέων Μασσαλιανῶν, τῶν καὶ Φουνδαϊτῶν καὶ Βογομίλων καλουμένων καὶ Εὐχιτῶν καὶ ἐνθουσιαστῶν καὶ Ἐγκρατητῶν καὶ Μαρκιωνιστῶν. *Victoria & Triumphus de impia & multiplici exsecrabilium Massalianorum secta, qui & Phundaitæ & Bogomili, nec non Evchitæ, Enthusiastæ, Encratitæ & Marcionitæ appellantur*, una cum XIV. *Anathematismis* hæresi eorum oppositis. Ex codice Vindobonensi, in qvo velut appendix Panopliæ legitur, edidit Græce, versionemqve ac notas addidit *Jacobus Tollius* in insignibus itineris Italici, Trajecti ad Rhenum 1696. 4. pag. 106-125. Primos tres anathematismos Græce vulgaverat Lambecius III. pag. 171.

IV. *Epi-*

IV. *Epistola* variæ qvæ MSS. supersunt, ut adversus *Phundaitas* (al. *Phundagingitas*) sive Bogomilos, CPoli missa in patriam suam, Lambec. V. pag. 38. & 134. Incipit: *Βέλομαι ἡμᾶς, ἀδελφοί μȣ,* & altera stelelevtica contra *Armenios Theopaschitas*, id. V. p. 127. Incipit: Ἐπειδήπερ Ἐυτυχὴς καὶ Διόσκορος.

V. *Διάλεξις Ἐυθυμίȣ μοναχȣ̃ καὶ Σαρακηνȣ̃ φιλοσόφȣ περὶ πίστεως, γινομένη ἐν τῇ πόλει Μελιτηνῇ.* *Disputatio cum Saraceno Philosopho, de fide*, habita in Urbe Cappadociæ Melitene. MS. Lambec. IV. pag. 206. Incipit: Πῶς ὁμολογεῖτε πολυθείαν.

VI. Μονῳδία ἐπὶ τῷ τάφῳ τȣ̃ ἁγιωτάτȣ Θεσσαλονίκης, κυρίȣ Ἐυσταθίȣ, μετά τινας ἡμέρας τῆς αὐτȣ̃ τελευτῆς. *Oratio* elegans ac diserta *in obitum Eustathii Thessalonicensis ArchiEpiscopi*, dicta paucis ab ejus obitu diebus. Hæc MS. exstat cum Monodia Michaëlis Choniatæ in eundem Eustathium in Biliotheca Bodlejana, testaturqve in illa Euthymius se tenere multos fasces Epistolarum manu Eustathii scriptarum plenarumqve rebus pulcherrimis, & vitia atqve errores castigantium, *φακέλλȣς πολλȣ̀ς τῶν Ἐπιστολῶν σοφίαντε πολλὴν ἐμπεφορτισμένας, καὶ κακίαν ἅπασαν στηλιτεύοντας.*

VII. *Commentarius in omnes Psalmos Davidis, & in X. sacræ Scripturæ Cantica*, Græce nondum prodiit, licet hoc legas apud Caveum, Crovæum aliosqve. MS. exstat in Bibl. Bodlejana Cod. Barocc. 122. in Regia Parisiensi aliqvoties, in Vaticana qvoqve. Fuit & in Bigotiana, & in Bibl. Isaaci Vossii ex cujus Codice præfationem in Psalmos lectu dignam Græce & Latine vulgavit Stephanus le Moyne in Variis sacris pag. 150-210. sed hinc inde hiantem lacunis, qvas ex MSS. Codicibus Patricii Junii & Christiani Ravii supplevisse se omnes unica excepta scribit paralipomenis ad Caveum Colomesius. Idem ex MS. Regio Paris. 2400. fecisse se testatur Rich. Simon Tom. 2. Bibl. selectæ pag. 48. Locum Græce ex Euthymii in Psalmos Commentario producit Pearsonius ad Symbolum Apostolicum pag 420. edit. latinæ. Versio Latina *Philippi Sauli* Brugnatensis Episcopi, post auctoris mortem à Paulino Turchio Ord. Prædicatorum vulgata dicataqve Clementi VII. Pontifici, primum prodiit Veronæ 1530. fol. falliturqve Gesnerus qvi scribit Euthymium solum in septem Psalmos Veronæ excusum esse, cum in omnes Psalmos & Cantica Bibliorum lu-

lucem illo anno Veronæ viderit. Recuſa inde ſæpius eſt Pariſiis 1543. 1547. 1560. 8. Venet. 1568. 8. Lugd. 1573. 8. & in Bibliotheca Patrum edit. Lugd. Tomo XIX.

VIII. *Commentarius in quatuor Evangelia*, ex Chryſoſtomo & aliis priſcis Patribus non ſine judicio delectus. Hoc qvoqve eximium opus necdum Græce lucem vidit, licet id affirmant viri docti Caveus, Elias du Pin, atqve alii. Latinè è præclaro Codice Bibl. Cœnobii Deiparæ Virginis Gvadalupenſis Ord. D. Hieronymi in regno Caſtellæ, transtulit *Jo. Hentenius*, accuratior Zino, Sauloqve interpres, cujus verſio prodiit primum Lovanii 1544. fol. recuſa Pariſ. 1547. 1560 1602. 8. & in Bibliotheca Patrum Tom. XIX. edit. Lugd Duos Codices MStos Græcos hujus Commentarii ſimilibus qvalia Hentenius in ſuo reperit ſcholiis inſtructos in Bibl. Regia Pariſienſi evolviſſe ſe teſtatur Rich. Simon lib. 3. Hiſtoriæ Criticæ Novi Teſt. cap. 29. in qvorum altero Mazariniano, ſed recentioris manus ſcripturâ *Nicetæ* tribuitur, qvod non magis credibile qvam eorum conjectura qvi vel *Oecumenio* vel *Ammonio* neſcio cui vel *Theophylacto* adſcriberere voluerunt. Plura loca Græce ex hoc commentario producit Simonius, tum hoc capite tum lib. 1. p. 120. 145. & lib. 3. pag. 84. & magni eum facit inprimis, aſſentiturqve Maldonato, qvi ad Matth. XVII. 8. Euthymium in verborum proprietatibus obſervandis diligentiſſimum eſſe obſervavit. Inter ſcriptores è qvibus aurea Thomæ Aqvinatis Catena in Evangelia collecta eſt, Euthymii nomen in recentioribus qvibusdam editionibus additum, in antiqvioribus & in Romana Anni 1670. deſideratur. Vide Simonis Hiſt. Criticam Novi Teſt. lib. 3. p. 409. & 473.

IX. *Commentarius in Epiſtolas Pauli*, itidem ex Chryſoſtomo & aliis Patribus ſtudioſe collectus, qvem Romæ MS. Græcè ſervari pridem Geſnerus ſcripſit. Ex commentario Euthymii in Epiſt. ad Timotheum nonnulla affert Allatius pag 196. de interſtitiis ordinum apud Græcos. In Codice MS. Vindobonenſi libri primi panopliæ Euthymianæ ſeqvitur Hypotheſis Epiſtolæ ad Romanos, forte qvam Euthymius ſuis in Paulum commentariis præmiſerat.

X. *Commentarius in Epiſtolas Catholicas*, qvem Græce MS. in Bibl. Joannis Sambuci exſtitiſſe ex Simlero Caveus annotavit.

Alii

Alii Euthymii.

Euthymius *Monachus* Origenista, cujus meminit Hieronymus Epist. 43. ad Ctesiphontem contra Pelagianos.

Euthymius *Abbas* 20. Jan. A. C. 473. defunctus, cujus vitam ab Anonymo scriptam Græce & Latine edidit Cotelerius Tom. 2. monument. Aliam scriptam à Cyrillo Scythopolitano vulgavere Benedictini in Analectis Græcis. Compendium latine exstat apud Bollandum 20. Januar. Ab hoc Euthymio dicta Ἐυθυμιακὴ Ἱστορία tribus libris, qvorum primus vitam Euthymii, secundus S. Sabæ, tertius S. Joannis Silentiarii complectitur. Vide Mich. le Qvien ad Damascenum T. 2. pag. 879. & Lambecium VIII. pag. 306.

Euthymius presbyter, ad qvem S. Chrysostomi Epistolæ.

Euthymius Theodori Studitæ frater sæculo VIII.

Euthymius *Episcopus* Madytensis, *Tavmaturgus*, cujus vitam Georgius Cyprius scripsit. De hoc Acta Sanctor. XVIII. Aprilis Tom. 2. pag. 583.

Euthymius *Monachus*, Simeone Metaphraste antiqvior cujus sermo in dedicationem templi S. Virginis in Chalcopratis memoriæ zonæ Mariæ & fasciarum Domini dicati exstat latine versa apud Surium ad 31. Augusti.

Euthymius *Syngelus*, *Patriarcha CPol.* ab A. C. 906. ad 911. Euthymii hujus Monachi Syngeli Canon pœnitentiæ exstat in Evchologio Goari pag. 871.

Euthymius secundus *Patriarcha CPol.* ab A. C. 1410. ad 1416. Epitaphium ejus vide apud Cangium glossario Græco in ποιεῖν.

Euthymius *Mercator*, cujus mentio in Procopi Gazæi Epistola IX. Idem forte cujus Æneas Gazæus Epistola prima meminit.

Joannes Livenejus qvi *Andronici Comneni* dialogum adversus Judæos vertit, refert se à Sirleto Cardinale, cujus MSto Codice Græco usus fuerat, accepisse, illum dialogum non scriptum ab ipso Comneno, sed ejus jussu ab Euthymio fuisse elaboratum. Hinc credibile est Menagium in eam venisse sententiam, ut in Historia Mulierum Philosopharum pag. 42. Euthymium Zigabenum

num referret ad initia decimi qvarti à nato CHristo ſæculi, hoc enim tempore Andronicus iſte Comnenus vixit. Sed Euthymium Zigabenum conſtat æqvalem fuiſſe temporum non Andronici Comneni ſed Alexii Comneni, qvos duos Sirletus videtur inter ſe confudiſſe, atqve adeo illud totum tanqvam veriſimile de Euthymio fuiſſe ſuſpicatus. Certe ſi non mera illa fuit Sirleti ſuſpicio, ſed idoneo teſte hoc ejus pronunciatum nititur, neceſſe eſt juniorem fuiſſe Euthymium qvi Andronici Comneni nomine dialogum illum ſcripſit.

De NICETA CHONIATE, qvi in Theſauro Orthodoxæ Fidei non modo Euthymii exemplo, qvem etiam in multis eſt ſecutus, Hæreticos impugnavit, ſed etiam ad hiſtoriam illorum ſpectantia ex Epiphanio aliisqve plura retulit, dixi in volumine ſuperiore ſexto cap. 5. pag. 418. ſeq.

Ex illis qvi brevius tantùm Hæreſium veterum memoriam attigerunt, primo loco memorare licet JOSEPHUM ſcriptorem ὑπομνηστικοῦ, in cujus capite CXXXIX. ad qvæſtionem, πόσαι αἱρέσεις κατὰ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς πίστεως ἐπανέστησαν; memorantur Ἡρωδιανοί, Θευδιανοὶ Αἰγυπτίου μάγου τινός. Σιμωνιανοί. Ἐβιωναῖοι (καὶ οὗτοι κατὰ τῶν Ἀποστόλων χρόνους γεγόνασι, πτωχοὶ ἑρμηνευόμενοι διὰ τὸ περὶ τὴν πίστιν πτωχεύειν, τὰ γὰρ σωματικὰ νόμιμα Μωϋσέως ἐπιτελεῖν ἔτι βούλονται σὺν πίστει. Εἰσὶ καὶ ἄλλοι Ἐβιωναῖοι, οἱ καὶ Ναζωραῖοι καλούμενοι, τὰ αὐτὰ μὲν περὶ τὰ Μωϋσέως νόμιμα τοῖς ἄλλοις διακείμενοι, οὐ μὴν τὸν Κύριον ἡμῶν τὸν Χριστὸν Θεοῦ Λόγον προϋπάρχοντα εἶναι Θεὸν καὶ Θεοῦ υἱὸν δοξάζοντες, ἀλλὰ ἄνθρωπον τιμῆς υἱοῦ Θεοῦ ἠξιωμένον.) Μενανδριανοὶ, Σατορνηλιανοὶ, Βασιλειδιανοί, Νικολαΐται. Γνωστικοί. Ὀφῖται. Καϊανοί. Σηθῖται. Καρποκρατιανοί. Κηρινθιανοί. Οὐαλεντινιανοί. Πτολεμαῖοι, (ἀπὸ Οὐαλεντίνου Πτολεμαῖος τις διαστὰς, συζυγίας αἰώνων τινῶν λ' τῇ Οὐαλεντίνου αἱρέσει προσήγαγε.) Σεκονδιανοί. Ἡρακλέονες. Μαρκώσιοι. Κολωβαρσιοί. Κερδωνιανοί. Μαρκιωνισταί. Λουκιανισταί. Ἀπελλιανοί. Τατιανοί. Φρύγες. Πεπουζιανοί. Τεσσαρεσκαιδεκατῖται. Ἄλογοι. Θεοδοτιανοί. Ἀρτεμιανοί. Μελχισεδεκιανοί. Ναυάτοι. Σευηριανοί. Βαρδεσανῖται. Ἐλκεσιανοί. Βηριλλιανοί. Οὐαλέσιοι. Σαβέλλιοι. Ὠριγένειοι. (αἰσχροποιοῦσι, καὶ τὴν σωφροσύνην οὐ τιμῶσιν, ἀποχρώμενοι τῇ σαρκί. ἀλλ' οὐκ εἰσὶν οὗτοι Ἀλεξανδρέως Ὠριγένους τοῦ καὶ Ἀδαμαντίου.) Ὠριγενιανισταί. (οὗτός ἐστιν ὁ καὶ Ἀδαμάντιος, σωμάτων ἀνάστασιν ἀθετεῖ, εἰς ἀλληγορίας ἀτόπους τὰς γραφὰς ἔστρεψεν, ἀπὸ τῆς Ἑλλήνων φιλοσοφίας ἐλθὼν, τὸν γὰρ Ἑλληνισ-

μὸν

μὸν οὐκ ἀποπλύσας, τρισκαίδεκα αἱρέσεις τῇ Ἐκκλησίᾳ ἐπεισήγαγε.) Παυλιανοί. Μανιχαῖοι, Ἱερακῖται, Μελετιανοί. Ἀδαμιανοί, Μαρκελλιανοί, Ἀρειανοί, Ἡμιάρειοι, Φωτεινιανοί, Ἀετιανοί. Ἀεριακοί, Μακεδονιανοί, Ἀνθρωπομορφῖται.

Caput CXL. Ποῖαι αἱρέσεις παρὰ Ἰουδαίοις γεγόνασι;

Φαρισαῖοι ἑρμηνευόμενοι κεχωρισμένοι ἢ ἀφωρισμένοι, περὶ τὰ φυλακτήρια καὶ καθαρμοὺς καὶ βαπτισμοὺς ξεστῶν καὶ πινάκων ἀσχολούμενοι.

Σαδδουκαῖοι ἑρμηνευόμενοι δίκαιοι, νεκρῶν ἀνάστασιν ἀρνοῦνται, Ἀγγέλους εἶναι οὐ λέγουσιν, οὐδὲ Πνεῦμα ἅγιον, οὐ πνεύματα ἁγίων ἢ ὅλως ἀνθρώπων, μετὰ τὴν ἀπὸ σώματος ἔξοδον οὐ κρίσιν τῶν πεπραγμένων ἀνθρώποις.

Ἐσσηνοί, ἀκριβεῖς περὶ τὰ νόμιμα, γάμου ἀπέχονται καὶ παιδοποιΐας, καὶ συναλλαγμάτων καὶ προσόδων τῆς ἀνοήτου ἐντυχίας.

Ἔστι δὲ καὶ ἄλλο τάγμα Ἐσσηνῶν, τὰ μὲν νόμιμα ὁμοίως τοῖς ἄλλοις ἀκριβοῦντες, γάμον δὲ καὶ παιδοποιΐαν οὐκ ἀρνούμενοι, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων καταγινώσκοντες, ὅτι τὴν τοῦ γένους διαδοχὴν ἀποτέμνουσιν.

Εἰσήχθη δὲ καὶ πέμπτη παρ' αὐτοῖς Ἰούδα τοῦ Γαλιλαίου αἵρεσις, ἀνθρώπων μηδένα Κύριον ἢ Δεσπότην καλεῖν ἀναπείθουσα, ἢ καὶ τὴν ἀπογραφὴν ἐπὶ Κυρίνου γεγενημένην κωλύουσα καταδέξασθαι.

Caput CXLI. Τίνες αἱρέσεις παρὰ Σαμαρείταις γεγόνασι;

Οἱ πρῶτοι Σαμαρῖται Περσῶν ἄποικοι γεγόνασιν εἰς τὴν τούτων γῆν μετοικισθέντες ὑπὸ Σαλμανασάρου τοῦ Βαβυλωνίων βασιλέως. Τὰ Μωϋσέως νόμιμα καὶ περιτομὴν ἐκ τοῦ Πεντατεύχου παρειληφότες, ἐπιμένοντες δὲ καὶ τῷ σεβασμίῳ τῶν πατρῴων καὶ Περσικῶν Θεῶν. Γεγόνασι δὲ καὶ ἄλλαι τέσσαρες αἱρέσεις παρ' αὐτοῖς, Γορθηνῶν, Σεβουαίων, Ἐσσηνῶν, Δοσιθεανῶν. Γορθηνοὶ μὲν γὰρ κατὰ τὰς ἑορτὰς τῶν ἄλλων οὐ συμφωνοῦσι, τὰς ἡμέρας αὐτῶν ἐναλλάξαντες, καὶ ἔξω δὲ τῆς Σαμαρείας περὶ τὰς βρώσεις ἀδιαφοροῦσι. Σεβουαῖοι δὲ διαφέρονται μὲν πρὸς τοὺς Γορθηνοὺς διὰ τὴν τῶν ἑορτῶν ἐναλλαγήν, τῆς δὲ Σαμαρείας οὐκ ἐξιᾶσιν, ἀκαθάρτους ἡγούμενοι τοὺς ἀπὸ τῆς Σαμαρείας ἀποδημοῦντας. Οἱ δὲ Ἐσσηνοὶ πρὸς οὐδένα διαφέρονται, ἀλλὰ καὶ προσίενται καὶ συσσιτοῦνται τοῖς ἔξωθεν ὡς πρὸς αὐτοὺς ἐπιδημοῦσι. Δοσιθεανοὶ δὲ ἀκριβέστεροι τῶν ἄλλων δοκοῦσιν εἶναι. Καὶ γὰρ ἐγκρατεύονται, καὶ παρθενίαν ἐπιτηδεύουσι, καὶ ἀνάστασιν γενήσεσθαι πιστεύουσιν.

Caput CXLII. Τίνες αἱρέσεις παρ' Ἕλλησιν γεγόνασιν;

Ἡ περὶ τῶν Φυσικῶν. Ἡ περὶ Θεολογίας. Ἡ περὶ τῶν ἑπτὰ σοφῶν. Ἡ Σωκρατική. Ἡ Κυρηναϊκή. Ἡ Κυνική. Ἡ Ἠλειακή. Ἡ Ἐρετρική. Μεγαρική. Πυθαγόρειος. Ἐμπεδόκλειος. Ἡρακλείτειος. Ἐλεατική. Δημοκρίτειος. Πρωταγόρειος. Πυῤῥωνεία. Ἀκαδημαϊκή. Περιπατητική. Στωϊκή. Ἐπικούρειος. Ταύτας τὰς εἴκοσι αἱρέσεις Ἡρακλείδης ὁ Πυθαγορικὸς διεῖλεν ἐν τῷ περὶ τῆς ἐν φιλοσόφοις αἱρέσεως πραγματείας αὐτοῦ βιβλίῳ. De hoc Josephi Christiani Hypomnestico non repetam qvæ Caveus ad A. C. 420. & qvæ dixi lib. IV. cap. 6. §. ult. tantum addo falli Lambecium III. pag. 32. qvi memorans MStam μέθοδον Ἰωσήπου ἐκ τῶν ὑπομνηστικῶν αὐτοῦ καὶ χρονικῶν συνταγμάτων, πῶς συνέστη τὸ Ψαλτήριον, Flavium Josephum, Judæum intelligit, & pro ὑπομνηστικῶν legit ὑπομνημάτων.

STEPHANUS Diaconus Ecclesiæ CPolitanæ, qvi A. C. 808. scripsit vitam Stephani Junioris A. 766. sub Constantino Copronymo occisi qvamq; Græce & Latine Paris. 1692. 4. edidere Monachi Benedictini celebratissimi Bernhardus de Montfaucon & Jacobus Loppinus (A. 1693. 29. Dec. denatus) p. 441. texit Catalogum hæreticorum, qvem utpote brevem hoc loco subjungere juvat.

Primi qvidem Judæi adversus Salvatoris nostri gregem bellum conflarunt, sed propriis armis debellati sunt. Nam cruce, qvam illi qvidem fixerunt, tanqvam clavâ usus bonus pastor, eos qvasi lupos, pastoris more, ab ovibus abegit. Hos secuti sunt idolorum cultores, qvi à veritatis defensoribus confusi sunt, ac cum illis Simon, ejusqve discipuli Menander & Cerdonas, deinde Marcion & Valentinus, postea Cerinthus & Saturninus, Basilides & Carpocrates, Marcus & Tatianus, Montanus & Bardisanes, Artemon & Navatus, Sabellius & Ne-

πρῶτοι μὲν Ἰουδαῖοι τῇ τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν ἐπολέμησαν ποίμνῃ, καὶ τῷ οἰκείῳ κατελύθησαν ὅπλῳ· τῷ γὰρ ὑπ' αὐτῶν παγέντι σταυρῷ, οἷόν τι ῥοπάλῳ, χρησάμενος ὁ ποιμὴν ὁ καλὸς, ποιμενικῶς αὐτοὺς ὡς λύκους τῶν προβάτων ἀπήλασεν. μετὰ δὲ τούτους, οἱ τῶν εἰδώλων θεραπευταὶ, οἵ τινες ὑπὸ τῶν τῆς ἀληθείας ὑπασπιστῶν κατῃσχύνθησαν· καὶ μετ' αὐτοὺς Σίμων καὶ οἱ ὑπ' αὐτὸν φοιτηταὶ Μένανδρος καὶ Κερδονᾶς· εἶτα Μαρκίων καὶ Βαλεντῖνος· αὖθις δὲ ἀπ' αὐτῶν Κήρινθος καὶ Σατορνῖνος, Βασιλίδης καὶ Καρποκράτης, Μάρκος καὶ Τατιανὸς, Μοντανὸς καὶ Βαρδισάνης, Ἀρτέμων καὶ Ναύατος, Σαβέλλιος

καὶ

καὶ a) Νέπων, Παῦλος ὁ Μανιχαῖος, Φωτεινὸς καὶ Μάρκελλος, καὶ οἱ ἀπ' ἐκείνων· Ἄρειος, Ἀέτιος, Εὐνόμιος. Μακεδόνιος, Μάξιμος, Νεστόριος, ἡ πολυκέφαλος ὕδρα Εὐτυχὴς καὶ Διόσκορος· Ζώσιμος, Ἀπολινάριος, Ὠριγένης, Πέτρος ὁ δείλαιος, Θεοδόσιος, Ἰάκωβος, Ἰουλιανὸς, Ζήνων, Σέργιος, Πύῤῥος, Κῦρος, Μακάριος, Ὀνόριος, καὶ ὁ δυσσεβὴς Μάμεθ· καὶ εἴ τις μοι ἄλλος ἔλαθεν ἀνθρωπίνως. ἐπιλείψει γάρ με ἀπαριθμούμενον ἡ ἡμέρα τῶν τῆς ἀσεβείας ὑπερασπιστῶν καὶ ἀρχηγῶν τὰ ὀνόματα, ὧν καὶ τὴν μνήμην αὐτὴν καλῶς ὁ χρόνος ἠφάνισεν. οὗτοι δὴ πάντες κατὰ ταὐτὸν, ὡς ἔπος εἰπεῖν, τοῖς ἀποστολικοῖς κηρύγμασιν πολεμήσαντες τῆς τοῦ Θεοῦ μνήμης καὶ τῆς ἐκκλησίας εἰκότως ἀπεσκορακίσθησαν.

pos, Paulus & Manichæus, Photinus & Marcellus: qviqve ab illis profecti sunt, Arius, Aëtius, Eunomius, Macedonius, Maximus, Nestorius, hydra multiceps Eutyches & Dioscorus, Zosimus, Apolinarius, Origenes, Petrus miser, Theodosius, Jacobus, Julianus, Zeno, Sergius, Pyrrhus, Cyrus, Macarius, Honorius & impius Mahomet, & siqvis alius mihi, utpote homini, latuit. Qvippe me dies deficeret, si impietatis defensorum & auctorum nomina enumerare aggrederer, qvorum ipsam memoriam rectè tempus abolevit. Isti ergo omnes, uno animo, ut ita loqvar, adversus Apostolicas prædicationes suscepto bello, è Dei memoria & ab Ecclesia meritò rejecti sunt.

ANASTASII Sinaitæ, ab A. C. 561. Patriarchæ Antiocheni, (de cujus scriptis alibi ex instituto dictum) narratio compendiaria περὶ τῶν ἐξ ἀρχῆς αἱρέσεων καὶ τῶν Συνόδων γινομένων κατ' αὐτῶν MS. exstat in Bibl. Vindobonensi teste Lambecio VIII. p. 443. Qvantum autem ex his qvæ Lambecius ibi affert colligere licet, diversa illa narratio est ab iis qvæ in Hodego Anastasius, de eodem argumento tradit, nam illius caput qvartum continet ἐξήγησιν κατ' ἐπιτομὴν περὶ τῶν αἱρέσεων ἐξ ἀρχῆς ἕως Νεστορίου καὶ Σευήρου, caput qvintum vero est περὶ τῶν ἁγίων συνόδων, atqve in Synodo qvinta desinit. Qvæ porro de hæresibus ibi leguntur, hæc pauca tantummodo sunt pag. 80. seq.

Pri-

a) Νέπων. Non alium hic qvam Nepotem Ægyptiacæ urbis Episcopum ab Autore indicari existimo, qvi à Theodor. Hæretic. Fabul. lib. 3. Νέπως dicitur, ab aliis, ut in Concil. III. Const. act. 11. Νέπος. *Hæc Loppinus, qui vitam Stephani junioris Latine vertit.*

Primus Simon Magus Samaritanus Gittharum vico editus, Romanis, qvi Petro Apostolorum Principi crediderant, dicebat, CHristum JEsum, qvi venisset, mendacem, & impostorem fuisse: se vero, verum esse CHristum. Post eum exorti, Cerinthus, Nicolaus, Marcion Simoni consentanea, pariaq; fingebant. Sed mox tum istos, tum eorum dogmata divina sententia sustulit. At neq; ita malignus draco Ecclesiam impugnare cessavit: statimq; gentilium, & iniqvorum perseqvutiones in eam concivit. Verum his CHristi potentia sublatis, versipellis serpens, tertium aliqvem fallaciæ modum excogitat. Cum audisset enim in Evangeliis oraculum illud, á Domino editum; * *quoniam si abiero ad Patrem, rogabo ipsum, & alium paracletum mittam vobis*, Magis qvibusdam, & incantatoribus hominibus subjecit, ut dicerent, qvod ipse esset Paracletus, qvem missurum se mundo CHristus promiserat. In qvibus Manes erat, Manichæorum antesignanus, & Montanus, ex Ardabau vico natus, & alii nonnulli. Qvibus & ipsis spe sua frustratis, cum inimicus videret in dies CHristi augescere, dilatariq; præconium, nec jam ultra se hominum genus ad idolorum cultum posse detorqvere, de cætero varia in orbem

* Johan. 14. 16.

πρῶτος Σίμων ὁ μάγος, ὁ Σαμαρείτης, ὁ ἀπὸ Γιτθῶν τῆς κώμης, ἔφασκε τοῖς ἐν Ῥώμῃ ἐπὶ Πέτρου τοῦ κορυφαίου ὅτι ψεύστης καὶ πλάνος ἦν ὁ ἐλθὼν Ἰησοῦς, ἐγὼ δέ εἰμι ὁ ἀληθὴς χριστός. εἶτα μετὰ τοῦτον ἀναφανεὶς Κήρινθος, καὶ Νικόλαος, καὶ Μαρκίων, τὰ ὅμοια τῷ Σίμωνι ἐφαντάζοντο. ἀλλ᾽ αὖθις ἡ τοῦ Θεοῦ ψῆφος ὤλεσε τούτους, καὶ τὰς αὐτῶν διδαχάς. ἀλλ᾽ οὐδ᾽ οὕτως ὁ πονηρὸς δράκων τοῦ πολεμοῦ τὴν ἐκκλησίαν ἐπαύσατο. θᾶττον γὰρ διωγμοὺς ὑπὸ Ἑλλήνων καὶ ἀνόμων κατ᾽ αὐτῆς διήγειρεν. ἀλλ᾽ ἐκ μέσου τῇ δυνάμει τοῦ Χριστοῦ γεγονότων, ἐπινοεῖ καὶ τρίτον τινὰ ἀπάτης τρόπον ὁ πολύμορφος ὄφις. ἀκούσας γὰρ τοῦ ἐν εὐαγγελίοις ῥητοῦ τοῦ Κυρίου λέγοντος, ὅτι ἐὰν ἀπέλθω πρὸς τὸν Πατέρα, ἐρωτήσω αὐτὸν, καὶ ἄλλον Παράκλητον πέμψω ὑμῖν, ὑπέσπειρέ τισιν ἀνθρώποις μάγοις τε καὶ γόησι λέγειν ὅτι ἐγώ εἰμι ὁ Παράκλητος ὃν ὑπέσχετο Χριστὸς ἀποστέλλειν τῷ κόσμῳ. ἐξ ὧν ἦν Μάνης, ὁ Μανιχαίων ἀρχηγὸς, καὶ Μοντανὸς, ὁ ἀπὸ Ἀρδαβαῦ τῆς κώμης, καὶ ἕτεροί τινες. ὧν τινων καὶ αὐτῶν ἀστοχησάντων, ὡς εἶδεν ὁ ἐχθρὸς ὅτι ἡμέρᾳ καὶ ἡμέρᾳ πλατύνεται, καὶ αὔξει τὸ τοῦ χριστοῦ κήρυγμα, καὶ οὐκέτι ἰσχύει πρὸς τὴν εἰδωλολατρείαν ἀποκλῖναι τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων, τὰ διάφορα λοιπὸν ζιζάνια κατέσπειρε τῷ κόσμῳ,

μῳ, ὅπως τὴν μάχην καὶ διάστασιν, ἣν ἐν τῇ εἰδωλολατρείᾳ ἐκέκτηντο, ταύτην ἐν τῇ θεοσεβείᾳ οἱ ἄνθρωποι ἔχωσιν.

Ἐκ τούτου δὴ μετὰ χρόνους τινὰς Μάνεντός τε καὶ Μοντανοῦ καὶ Νουάτου τὴν Ἀρειανὴν ἐκείνην θυμελικὴν ὀρχήστραν ὁ ταύτης μεσόχορος δαίμων συνεστήσατο, καὶ τοὺς ταύτης μιμολόγους, Ἀπολινάριον, φάσκοντα ἄψυχον καὶ ἄνουν καὶ ἀτελῆ ἄνθρωπον ἀνειληφέναι τὸν Χριστὸν, καὶ Εὐνόμιον, καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ, κτίσμα λέγοντας τὸν τοῦ Θεοῦ λόγον, καὶ μίαν φύσιν, καὶ θέλησιν, καὶ ἐνέργειαν τῆς θεότητος καὶ τῆς ἀνθρωπότητος αὐτοῦ δογματίζοντας. αὖθις δὴ πάλιν μὴ ἀρκούμενος ἐν τούτοις ὁ μισόκαλος, ὁπλίζεται, καὶ κατὰ τοῦ πνεύματος τοῦ παναγίου διὰ Μακεδονίου τοῦ Πνευματομάχου. ἀλλ' ἡ ἐξ ὕψους δύναμις πάντας ἐκείνους τοὺς πονηροὺς καὶ θεομάχους θῆρας ἀπώλεσε, καὶ οὐδαμοῦ σήμερον Ἀρειανῶν, ἢ Μακεδονιανῶν, ἢ Εὐνομιανῶν μνήμη ἐν κόσμῳ, τῶν τῇ θεότητι πολεμούντων. καὶ ὥσπερ δράκων καιρίαν τινὰ πληγὴν λαβὼν ἡμέρᾳ τῇ ἡμέρᾳ διὰ τῆς ὀδύνης ἀσθενέστερος γίνεται, οὕτω καὶ ὁ διάβολος, διὰ Χριστοῦ τοῦ υἱοῦ τοῦ Θεοῦ κροταφισθεὶς, κατὰ πρόσβασιν τοῦ

prosevit zizania; ut pugnam, & dissensionem, qvam in idolorum cultura tenuerant, eandem in Dei cultu mortales tenerent.

Enimvero ex eo jam aliqvot post intervalla Manentis, Montani; Novati etiam Arianam illam orchestram scenicam, chori hujus qvasi intermedius qvidam, dæmon constituit; hujusce sectæ imitatores, Apollinarium, qvi CHristum, hominem inanimem, & sine mente, atq; imperfectum suscepisse diceret; & Evnomium, cum suis sectatoribus, qvi Dei Verbum creaturam dicerent, atqve unam Divinitatis, & humanitatis ejus naturam, voluntatem, & actionem censerent. Neq; vero his osor ille honesti contentus, per Spiritus sancti oppugnatorem Macedonium, in sanctissimum armatur spiritum. Verum superna illa, & divina vis, & potestas, omnes istas malignas, & infestas Deo feras disperdidit; neq; ulla hodie Arianorum, aut Macedonianorum, aut Evnomianorum, qvi Deum oppugnent, per orbem memoria superest. Ac, velut draco, lethali accepto vulnere qvotidie ex dolore impotentior redditur: sic & diabolus, à CHristo Dei filio qvasi circa tempora percussus, successu temporis emortuus apparuit. Nam ecce voluit in pri-

mis rectà CHristi adventum dissipare, nec potuit. Tum autem voluit persequutionib⁹ motis præconium CHristi abolere, sed frustratus est. Voluit pro Spiritu sancto præstigiatores adorari, & scopo excidit. Impetivit CHristi divinitatẽ & pudefactus est. Cæterum cum divinitatem tum oppugnare neqviret, in CHristi humanitatem bellum convertit, post Arianam orchestram, separationis charybde adaperta; cum inqvam CHristi carnem à divinitate dividens, in duo unum CHristum secuisset. Ejus vero divisionis principes fuere Theodorus Antiochiæ, ac Diodorus Tarsi Episcopi.

Ex qvibus velut radix qvædam hellebori Chaldæus porcus, Assyrius Nestorius prodiit, qvi hodieqve sibi addictos suopte cœno aspergit. Nam Constantinopoli submotus, atq; in Mesopotamiam evadens, venenum suum, ac lutum indidem consevit; unde velut è canali qvodam, Orientem omnem maximè infecit, conspurcavitqve. Contra qvem prolixè opus conscripsimus, palamq; hominis fallaciam fecimus, qvo studiosos remittimus. Sanè sciendum est, nullam hodie Nestorii hæresi maliginorem extare, qvæ ægrius venenum suum prodat. Siqvidem fœdi qvæstus, ac gloriæ

χρόνου καταργούμενος ἀπεδείχθη. ὅρα γὰρ, ἠθέλησεν ἐν πρώτοις εὐθέως διασκεδάσαι τὴν ἐπιδημίαν τοῦ Χριστοῦ, καὶ οὐκ ἴσχυσεν. εἶτα ἠθέλησε διὰ διωγμῶν τὸ κήρυγμα καταργῆσαι, καὶ ἠστόχησεν. ἠθέλησεν ἀντὶ Πνεύματος ἁγίου γόητας ἄνδρας προσκυνεῖσθαι, καὶ τοῦ σκοποῦ ἐξέπεσε. προσέκρουσε τῇ θεότητι τοῦ Χριστοῦ, καὶ κατησχύνθη. τότε δὴ λοιπὸν ἀδυνατῶν θεότητι πολεμεῖν, ἐπὶ τὴν σάρκα τοῦ Χριστοῦ τὸν πόλεμον ἔτρεψε, μετὰ τὴν Ἀρειανικὴν ὀρχήστραν τὴν τῆς διαιρέσεως χάρυβδιν διορύξας. λέγω δὴ τὴν σάρκα τοῦ Χριστοῦ μερίζων ἐκ τῆς θεότητος, καὶ εἰς δύο τὸν ἕνα κατατέμνων Χριστόν. ταύτης δὲ τῆς διαιρέσεως ἀρχηγοὶ γεγόνασι Θεόδωρος ὁ Ἀντιοχείας, καὶ Διόδωρος ὁ Ταρσοῦ.

Ἐξ ὧν ὥσπερ τις ῥίζα ἐλλεβόρου ἐβλάστησεν ὁ Χαλδαῖος χοῖρος ὁ ἀσσύριος Νεστόριος, μέχρι καὶ νῦν τὸν ἴδιον βόρβορον τοῖς αὐτῷ πειθομένοις καταῤῥαίνων. καθαιρεθεὶς γὰρ ἀπὸ Κωνσταντινουπόλου, καὶ ἐπὶ τὰ τῆς Μεσοποταμίας † ἐνδημήσας κλίματα, ἐκεῖσε τὸν ἴδιον ἰὸν καὶ τὸν βόρβορον κατέσπειρε, κἀκεῖθεν ὡς ἐκ καναλίσκου τινὸς πᾶσαν μάλιστα τὴν ἀνατολὴν κατεμίανε. καθ᾽ οὗ διὰ πλάτους σύνταγμα πεποιήκαμεν, τὸν δόλον, καὶ τὴν πανουργίαν αὐτοῦ στηλιτεύσαντες, κἀκεῖ τοὺς φιλοπόνους παραπέμπομεν. εἰδέναι μέντοιγε προσήκει ὡς οὐκ ἔστι σήμερον κακουργοτέρα τῆς Νεστορίου αἱρέσεως, δυσχερῶς τὸν ἴδιον ἰὸν φανεροῦσα. καὶ γὰρ αἰσχροῦ κέρδους

† ἐπιδημήσας

καὶ

καὶ δόξης χάριν πολλάκις ἐν ὑποκρίσει καὶ Θεὸν λέγουσι τὸν Χριστὸν, καὶ Θεοτόκον τὴν ἁγίαν παρθένον, καὶ ἀναθεματίζουσι Νεστόριον, καὶ ἀποβάλλονται τὸν λέγοντα δύο πρόσωπα ἐν Χριστῷ. ὁ μέν τοι τὸν δόλον αὐτῶν ἐλέγξαι βουλόμενος, τὸν μακάριον Κύριλλον, καὶ τὴν κατ' αὐτὸν σύνοδον τὴν κατὰ Νεστορίου προενέγκοι αὐτοῖς. καὶ ἐὰν ταῦτα εἰλικρινῶς δέξωνται, ἐν τούτοις τὸ ἀπόδεκτον ἔχουσι. τοσαῦτα μὲν οὖν ἐπὶ τοῦ παρόντος περὶ Νεστορίου τοῦ δυσσεβοῦς Ἰουδαιόφρονος, καὶ Χαλδαίου ἀσσυρίου χοίρου. τοῦτον γὰρ ἀποβάλλεται ἡ ἁγία ἐκκλησία διὰ τὴν τῶν ἐν Χριστῷ φύσεων διαίρεσιν, ὥσπερ καὶ Σεβῆρον, καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ διὰ τὴν τῶν φύσεων σύγχυσιν.

vanæ causa per simulationem sæpe, & Deum appellant CHristum, & Deiparam sanctam Virginem; ac Nestorium duas in CHristo personas dicentem execrantur, & repudiant. Qvanqvam, qvi eorum fraudes coarguere velit, B. Cyrillum, initumq; ejus memoria Concilium contra Nestorium iis proferat. qvæ, si syncerè accipiant, in his habent, cur approbentur. Atqve hæc hactenus in præsens de Nestorio, impio illo, ac Judaicis opinionibus imbuto, & Chaldæo Assyrio porco. Hunc enim sancta Ecclesia ob naturarum in CHristo divisionem, separationemve, ut Severum cum suis, ob earundem confusionem rejicit.

SOPHRONIUS ArchiEpiscopus Hierosolymitanus * A C. 638. defunctus in Synodica ** prolixa ad Sergium Patriarcham CPol. qvæ inserta est integra Actioni XI. Synodi sextæ *** in Trullo habitæ A. C. 680. Hæreses atqve Hæresiarchas refert longe plures, anathematiqve subjicit.

Καὶ πρὸς πληροφορίαν ὑμῶν ἀπαράλειπτον αὐτὰ διαρθροῦμαι τὰ πρόσωπα, ἅπερ ἀναθεματίζω καὶ ποιοῦμαι κατάκριτα οὐ γλώττῃ μόνον καὶ στόματι ἀλλὰ καὶ καρδίᾳ καὶ πνεύματι ὡς

Et ut nihil desit ad vestram satisfactionem, ipsas qvoq; personas exprimo, qvas anathematizo & condemno, non lingva tantum & ore, sed corde & spiritu, utpote qvæ

* Vide Papebrochium ad XI. Martii Tom. 2. pag. 65. seq.

** Hic est libellus Sophronii de fide, qvem memorat Eutychius Tom. 2. Annal. p. 271. Ejusdem Synodicæ meminere Theophanes, Cedrenus, Zonaras, & alii. Utrum ad Honorium simul missa sit, an ad Johannem qvi post Honorium & Severianum Episcopus Romæ fuit, disqvirit Combefisius in Historia hæreseos Monothelitarum pag. 31.

*** edit. Binianæ Tomo III. Labbeanæ VI.

qvæ ſanctæ Catholicæ noſtræ fidei omnino inſidiantes deprehenſæ ſunt. Anathema itaq; in perpetuum & catathema à ſancta & conſubſtantiali adoranda Trinitate, Patre & Filio & Spiritu ſancto ſint, primum qvidem Simon Magus, qvi primus peſſimis hæreſibus peſſimus principiavit; poſt qvem Cleobius, Menander, Philetus, Hermogenes, Alexander ærarius, Doſitheus, Gortheus, Saturninus, Masbotheus, Adrianus, Baſilides, Iſidorus ejus filius & furore ſuperior Ebion, Carpocrates, Epiphanes, Prodicus, Cerinthusqve & Merinthus, ** Valentinus, Florinus, Blaſtus, Artemon, Secundus, Caſſianus, Theodotus, Heracleon, Ptolemæus, Marcus, Colorbaſus, Ademis Caryſtienſis, Theodotus coriarius, Theodotus alter, Euphrates *** transmarinus, Monoimus Arabs, Hermogenes, Tatianus Syrus, Severus, Aſclepiodotus, Bardeſanes, Armonius ejus filius, & errore conſimilis: Hermophilus, Cerdon acerdon, Marcion Ponticus, Apelles, Apollonides, Potitus, Prepon, Python, Synerus Theodotus trapezita, Montanus, Priſcillaqve, & Maximilla hujus furioſæ diſcipulæ, Nepos, Helceſeus, Origenes, alter Origenes, qvi & Adamantius, Sabellius Libycus, Novatus, Pau-

τῆς ἁγίας καὶ καθολικῆς ἡμῶν πίστεως ὀφθέντα διὰ πάντων ἐπίβουλα. Ἀνάθεμα τοίνυν εἰς ἀεὶ καὶ κατάθεμα ἀπὸ τῆς ἁγίας καὶ ὁμοουσίου καὶ προσκυνητῆς Τριάδος Πατρὸς καὶ Υἱοῦ καὶ ἁγίου Πνεύματος ἔσωσαν πρῶτον μὲν Σίμων ὁ Μάγος, ὁ πασῶν πρῶτος κακίστων κακίστως ἄρξας αἱρέσεων. μεθ' ὃν καὶ Κλεόβιος, Μένανδρος, Φίλητος, Ἑρμογένης, Ἀλέξανδρος ὁ χαλκεύς, Δοσίθεος, * Γόρθεος, Σατορνῖνος, Μασβόθεος, Ἀδριανὸς, Βασιλείδης, Ισίδωρος ὁ τούτου υἱὸς καὶ τὴν μανίαν ὑπέρτερος, Ἐβίων, Καρποκράτης, Ἐπιφανὴς, Πρόδικος, Κήρινθός τε καὶ Μήρινθος, Οὐαλεντῖνος, Φλωρῖνος, Βλαστὸς, Ἀρτέμων, Σεκοῦνδος, Κασσιανὸς, Θεόδοτος, Ἡρακλέων, Πτολεμαῖος, Μάρκος, Κολορβάσος, Ἀδέμις ὁ Καρύστιος, Θεόδοτος ὁ σκυτεὺς, Θεόδοτος ἕτερος, Εὐφράτης ὁ Περσικὸς, Μονόϊμος ὁ ἄραψ, Ἑρμογένης, Τατιανὸς ὁ Σύρος, Σεβῆρος, Ἀσκληπιόδοτος, Βαρδησάνης, Ἁρμόνιος ὁ τούτου υἱὸς καὶ τὴν πλάνην ἰσόρροπος, Ἑρμόφιλος, Κέρδων ἀκέρδων, Μαρκίων ὁ Ποντικὸς, Ἀπελλῆς, Ἀπολλωνίδης, Πότιτος, Πρέπων, Πίθων, Συνερὸς, Θεόδοτος ὁ τραπεζίτης, Μοντανὸς, Πρίσκιλλά τε καὶ Μαξίμιλλα αἱ τούτου μανιώδεις μαθήτριαι, Νέπως, Ἑλκεσεὺς, Ὠριγένης, Ὠριγένης ἕτερος ὁ καὶ Ἀδαμάντιος, Σαβέλλιος ὁ Λίβυς, Νοβάτος, Παῦλος ὁ

ἐκ

* Γορθαῖος. ** laqvens. *** Perſicus.

ἐκ Σαμοσάτων, Ἐπίγενος, Κλεομένης, Νόητος ὁ Σμυρναῖος, Μάνης ὁ τῆς ἀθέου μανίας ἐπώνυμος, Σαββάτιος, Ἄρειος, Μελέτιος, Ἀέτιος, Εὐνόμιος, Ἀστέριος, Εὐδόξιος, Δονάτος, Μακεδόνιος ὁ τῷ ἁγίῳ μαχεσάμενος Πνεύματι, καὶ πνευματομάχου προσηγορίαν ἀξίαν δεξάμενος· Ἀπολινάριος ὁ λαοδικεὺς, καὶ ὁ τούτου υἱὸς Ἀπολινάριος, Μάγνος, Πολέμων· Κελέστιος, Πελάγιος, Ἰουλιανὸς οἱ τῆς αὐτῆς μανίας ὑπέρμαχοι. Θεόδωρος ὁ Μοψουεστίας, καὶ Νεστόριος οἱ τῆς μιαρᾶς ἀνθρωπολατρείας μιαρώτατοι κήρυκες. Κῦρος τε καὶ Ἰωάννης οἱ Κίλικες, οἱ τῆς αὐτῆς ἀθεΐας ἀθεώτατοι πρόβολοι. Εὐτυχὴς, Διόσκορος ὁ Εὐτυχέως ὑπερασπιστὴς καὶ συνήγορος. Βαρσουμᾶς, Ζωόρας, Τιμόθεος ὁ λεγόμενος αἴλουρος· Πέτρος ὁ μογγὸς, καὶ Ἀκάκιος οἱ τὸ κενωτικὸν † τεκτηνάμενοι Ζήνωνος· Λαμπέτιος ὁ τῆς δυσωνύμου τῶν Μαρκιωνιστῶν αἱρέσεως ἔξαρχος. Δίδυμος καὶ Εὐάγριος οἱ τῆς ὠριγενιανῆς τερθρείας μυστηριάρχαι παμμίαροι. Πέτρος ὁ κναφεὺς, ὁ τῷ τρισαγίῳ ὕμνῳ προσαρμόσαι σταυρὸν θρασυνόμενος. Πέτρος ἕτερος τὸ Ἰβηρικὸν καὶ φρενοβάρβαρον μίασμα. Ἠσαΐας ὁ τοῦ παρόντος Πέτρου συνόμιλος, οἱ ἄλλην ἀκέφαλον ἐν Ἀκεφάλοις καταδείξαντες αἵρεσιν. μεθ' ὧν ἁπάντων καὶ πρὸ πάντων, καὶ μετὰ πάντας ἔσω καὶ

lus Samosatenus, Epigenus, Cleomenes, Noetus Smyrnensis, Manes, cui impii furoris cognomen, Sabbatius, & Arius, Meletius, Aëtius, Evnomius, Asterius, Eudoxius, Donatus, Macedonius, qvi sancto reluctatus est Spiritui, & Pnevmatomachi appellationem dignam accepit, Apollinarius Laodicensis, & ejus filius Apollinarius, Magnus, Polemon, Pelagius, Cælestius, Julianus, ejusdem furoris defensores, Theodorus Mopsvestenus, & Nestorius fœdæ anthropolatriæ fœdissimi prædicatores, Cyrus & Joannes Cilices, ejusdem impietatis impii productores. Eutyches, Dioscorus Eutychetis defensor & advocatus, Barsumas, Zooras, Timotheus qvi dicitur Aelurus, Petrus Mongus, id est Balbus; & Acacius, qvi cenoticum, id est, vanitatem Zenonis machinati sunt, Lampetius author nec nominandæ Marcionistarum hæreseos, Didymus, & Evagrius Origenianæ vanitatis primi secretales fœdissimi. Petrus Fullo, qvi ad hymnum trisagii crucem ausus est coaptare. Petrus alter, Ibericum, & barbaræ mentis contagium. Esaias hujus Petri collega, qvi aliam Acephalorum inter Acephalos hæresim propagaverunt. Cum qvibus omnibus, & præ omnibus, & post omnes, & secundum omnes, & super omnes sit, & Seve-

 rus

† Sic per convitium vocat pro ἑνωτικῷ.

rus anathema, horū furiosissimus discipulus, qvi præ omnibus Acephalis tam novis qvam veteribus, demonstratus est crudelissimus tyrannus, & sanctæ Ecclesiæ Catholicæ immanissimus inimicus, sanctissimæq; Antiochenæ Ecclesiæ adulter iniqvissimus, & corruptor execrabilis. Theodosius qvoqve Alexandrinus, Anthimus Trapezuntius, Jacobus Syrus, Julianus Halicarnasseus, Felicissimus, Gajanus Alexandrinus, à qvibus Gajanitarum sive Julianistarum superinventa est hæresis. Dorotheus ejusdem impiæ hæresis propugnator, Paulus, qvi Fuscus non solum appellatione, sed & secundum veritatem. Joannes Grammaticus, cognomento Philoponus, id est, studiosus, immo Matæoponus, id est, irritus laborator, Conon qvoqve, & Eugenius: hi tres, tritheias (id est, triplicis Deitatis) ter maledicti propugnatores. Themistius, qvi fuit ignorantiæ pater, genitor, atqve seminator nefandissimus, qvi CHristum verum Deum nostrum diem judicii nescisse delirabat, nesciens qvæ ipse, jam à Deo projectus, assereret, & non recognoscens, qvæ ignorando loqvebatur. Nisi enim ignorasset verborum suorum virtutem, non utiq; lethiferam ignorantiam peperisset, & ignorantiæ fœditatem feruenter defenderet, ignorare

Σεβῆρος ἀνάθεμα, ὁ τούτων μαθητὴς ἐκμανέστατος, καὶ πάντων χρηματίσας Ἀκεφάλων τῶν νέων καὶ τῶν παλαιῶν ὠμότατος τύραννος, καὶ τῆς ἁγίας καθολικῆς Ἐκκλησίας ἐχθρὸς δυσμενέστατος καὶ τῆς Ἀντιοχέων ἁγιωτάτης ἐκκλησίας μοιχὸς ἀνομώτατος, καὶ φθορεὺς βδελυρώτατος, Θεοδόσιός τε ὁ Ἀλεξανδρεὺς, ὁ Τραπεζούντιος Ἄνθιμος, Ἰάκωβος ὁ Σύρος, Ἰουλιανὸς ὁ Ἀλικαρνασεὺς, Φελικίσιμος, Γαϊανὸς ὁ Ἀλεξανδρεὺς, ἀφ' ὧν ἡ τῶν Γαϊανιτῶν, ἤγουν Ἰουλιανιστῶν ἐπιγέγονεν αἵρεσις. Δωρόθεος ὁ τῆς αὐτῆς ἀθέως ὑπερμαχήσας αἱρέσεως· Παῦλος ὁ μελανὸς, οὐ μόνον δὲ λεγόμενος, ἀλλὰ καὶ γενόμενος κατὰ ἀλήθειαν. Ἰωάννης ὁ γραμματικὸς ὁ τὴν ἐπωνυμίαν Φιλόπονος, μᾶλλον δὲ ματαιόπονος, Κώνων τε καὶ Εὐγένιος, οἱ τρεῖς τῆς τριθεΐας τρισκατάρατοι πρόμαχοι. Θεμίστιος ὁ τῆς ἀγνοίας πατὴρ καὶ γενήτωρ καὶ σπορεὺς ἀθεσμότατος, ὃς ἀγνοεῖν Χριστὸν τὸν ἀληθινὸν Θεὸν ἡμῶν τὴν ἡμέραν ἐφληνάφει τῆς κρίσεως, ἀγνοῶν ἅπερ αὐτὸς ὁ θεήλατος ἔφασκε, καὶ μὴ εἰδὼς ἅπερ ἀμφιγνοῶν ἀνεφθέγγετο. εἰ μὴ γὰρ ἠγνόει τῶν οἰκείων λόγων τὴν δύναμιν, οὐκ ἂν τὴν ὀλέθριον ἄγνοιαν τέτοκε, καὶ τοῦ τῆς ἀγνοίας ἄγους θερμῶς ὑπερήσπιζεν,

ἀγνοεῖν

ἀγνοεῖν τὸν Χριςὸν, ὐ καθὸ θεὸς ὑπῆρχεν ἀΐδιος, ἀλλὰ καθὸ γέγονε κατὰ ἀλήθειαν ἄνθρωπος, τὴν ἡμέραν τῆς συντελείας καὶ κρίσεως ἐξ ἀφρόνων φρενῶν ἐρευγόμενος, καὶ ψιλὸν αὐτὸν ἐργαζόμενος ἄνθρωπον· καὶ ταῦτα τερατείαν ἐπιφημίζων ἑαυτῷ τὴν ἀκέφαλον, καὶ φύσιν μίαν αὐτῦ τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Χριςοῦ φανταζόμενος σιώθετον. ἔσω δὲ σιὼ αὐτῷ καὶ Πέτρος ὁ Σύρος ἀνάθεμα, καὶ Σέργιος ὁ Ἀρμένιος, οἱ τῆς μικρᾶς τριθεΐας ἡγούμενοι, καὶ μηδὲ ὕτω πρὸς ἑαυτὺς συμφωνήσαντες, μηδὲ τὰ αὐτὰ παραπλησίως ἀλλήλοις δοξάσαντες. Δαμιανὸς, ὁ τούτων μὲν ὑπερβαλλόντως ἀντίπαλος, νέος δὲ φανεὶς ἐν ἡμετέροις χρόνοις Σαβέλλιος. μεθ᾽ ὧν καὶ οἱ αὐτῶν τῆς ἀσεβείας διάδοχοι ἀνάθεμα ἔσωσαν καὶ κατάθεμα, Ἀθανάσιός τε ὁ Σύρος, καὶ ὁ ἀποζυγάριος Ἀναςάσιος, καὶ οἱ τὴν τούτων ἀσύμβατον σύμβασιν ἀσυμβάτως τε καὶ ἀμαθῶς προσιέμενοι, καὶ ἀλογίςων δίκην κτηνῶν ὑπ᾽ αὐτῶν βουκολύμενοι. καὶ ἀλλήλοις μὲν φησι φιλικῶς συμφερόμενοι, ὑπ᾽ ἀλλήλων δὲ τοῖς ἀναθεματισμοῖς ἐχθρωδῶς τιτρωσκόμενοι. ἐνδυέσθωσαν δὲ σιὼ αὐτοῖς, καὶ περιβαλλέσθωσαν τὸ ἀνάθεμα καὶ κατάθεμα καὶ Βενιαμὶν ὁ Ἀλεξανδρεὺς, καὶ Ἰωάννης, καὶ Σέργιος, καὶ Θωμᾶς, καὶ Σέβηρος οἱ Σύροι, οἱ ἔτι ζῶντες ζωὴν τὴν

CHriſtum non ſecundum id, qvod Deus erat ſempiternus, ſed ſecundum qvod veraciter homo factus, diem conſummationis, atq; judicii ex inſipientia mentis eructans, & purum eum efficiens hominem, & hoc monſtruoſitatem ſibi defamans Acephalam, & naturam unam ejusdem CHriſti Salvatoris noſtri compoſitam imaginatus. Sit autem, & cum eo Petrus Syrus anathema, & Sergius Armenius tritheiæ minoris doctores, & nec ſic ad invicem conſonantes, neqve eadem ſimiliter cum alterutro opinati. Damianus horum qvidem excellenter adverſarius, novus autem demonſtratus temporibus noſtris Sabellius, cum qvibus, & eorum impietatis ſucceſſores anathema ſint, & catathema Athanaſius qvoq; Syrus, & Apozygarius * Anaſtaſius, & qvi eorum inconvenientiã inconvenienter, & indocte ſuſcipiunt, & irrationabiliter tanqvam jumenta ab eis ſeducuntur. Et cum invicem qvidem qvaſi amicabiliter conjungantur, invicem vero inimicis anathematibus ſauciantur. Induantur autem cum eis, & amiciantur anathema, & catathema, & Benjamin Alexandrinus, & Joannes & Sergius Thomasqve, & Severus Syri, qvi adhuc vitam vivunt execrabilem, & crudeliter pie-

* velut jugalis ejus ac ſocius.

pietatem expugnant. Participetur etiam cum eis his anathematibus, & Menas Alexandrinus, Gaianitarum propugnator, atqve defensor hæreseos, & in aperto expugnans veritatis prædicationem, & omnes cum eis consortes, atqve contribules, & impietate consentanei. Submittantur autem eisdem anathematibus, & omnes hæreses, qvæ post CHristum adoleverunt, & CHristi Ecclesiam ausæ sunt expugnare, id est, Nicolaitarum, Evchitarum, Cainorum, Adamianorum, Marbiliotarum, Borborianorum, Nasenorum, Stratioticorum, Aphonitarum, Sethianorum, Sophianorum, Ophitarum, Antitactitarum, Peraticorum, Hydroparastatarum, Encratitarum, Marcionistarum, Phrygũ, Pepuzianorum, Artotyritarum, a) Abrodicorum, Tessarescædecatitarum, Nazaræorum, Melchisedecianorum, Antidicomarianitarum, Tatherianorum, b) Spatirianorum, Marcianorum, Dulianorum, Anthropomorphitarum, Hieracitarum, Messalianorum, Eutychitarum, Acephalorum, Barsunuphitarum, Esaianorum, Agnoitarum, Jacobitarum, Tritheitarum, & qvæq; alia pravitas extiterit impia, & à Deo projecta hæresis universa. Igitur superius nominatos hæresium principes, &

ἐπάρατον, καὶ πολεμοῦντες ἐμμανῶς τὴν εὐσέβειαν. κοινωνείτω δὲ αὐτοῖς τῆς τῶν παρόντων ἀναθεματισμῶν κατακρίσεως καὶ Μηνᾶς ὁ Ἀλεξανδρεὺς, ὁ τῆς τῶν Γαϊανιτῶν προμαχῶν καὶ προασπίζων αἱρέσεως, καὶ πολεμῶν ἐμφανῶς τῆς ἀληθείας τὸ κήρυγμα· καὶ πάντες σὺν αὐτοῖς οἱ τούτου κοινωνοὶ καὶ ὁμόφυλοι, καὶ τὴν ἀσέβειαν σύστοιχοι. βαλλέσθωσαν δὲ τοῖς ἴσοις αὐτοῖς ἀναθέμασι καὶ πᾶσαι αἱ αἱρέσεις αἱ μετὰ τὴν Χριστοῦ παρουσίαν ἀκμάσασαι, καὶ Χριστοῦ τὴν ἐκκλησίαν πολεμεῖν θρασυνόμεναι· τουτέστιν ἡ Νικολαϊτῶν, ἡ Εὐχιτῶν, ἡ Καϊανῶν, ἡ Ἀδαμιανῶν, ἡ Μαρβιλιωτῶν, ἡ Βορβοριανῶν, ἡ Νασηνῶν, ἡ Στρατιωτικῶν, ἡ Ἀφονιτῶν, ἡ Σηθιανῶν, ἡ Σοφιανῶν, ἡ Ὀφιτῶν, ἡ Ἀντιτακτιτῶν, ἡ Περατικῶν, ἡ Ὑδροπαραστατῶν, ἡ Ἐγκρατιτῶν, ἡ Μαρκιωνιστῶν, ἡ Φρυγῶν, ἡ Πεπουζιανῶν, ἡ Ἀρτοτυριτῶν, ἡ Τασκοδρούγων, ἡ Τεσσαρεσκαιδεκατιτῶν, ἡ Ναζωραίων, ἡ Μελχισεδεκιτῶν, ἡ Ἀντιδικομαριανιτῶν, ἡ Ταθηριανῶν, ἡ Μαρτιανῶν, ἡ Δουλιανῶν, ἡ Ἀνθρωπομορφητῶν, ἡ Ἱερακιτῶν, ἡ Μεσσαλιανῶν, ἡ Εὐτυχιτῶν, ἡ Ἀκεφάλων, ἡ Ὀυεροσουσουφιτῶν, ἡ Ἡσαϊανῶν, ἡ Ἀγνοϊτῶν, ἡ Ἰακωβιτῶν, ἡ Τριθεϊτῶν, καὶ εἴτις ἑτέρα παρ' αὐτὰς καθέστηκε δυσσεβὴς καὶ θεήλατος αἵρεσις. Ἅπαντας τοίνυν τοὺς προαναφερομένους αἱρεσιάρχας, καὶ τὰς μετὰ

a) Tascodrugorum. b) forte Sphæronistarum.

μετὰ τούτους ὀνομασθείσας δυσσεβεστάτας αἱρέσεις καὶ σχίσματα ἀναθεματίζω καὶ καταθεματίζω ψυχῇ καὶ καρδίᾳ καὶ στόματι, ἐννοίᾳ τε καὶ λόγοις καὶ ῥήμασι, καὶ πάντα ἕτερον αἱρεσιάρχην ὀλέθριον, καὶ πᾶσαν ἑτέραν παμβέβηλον αἵρεσιν καὶ πᾶν ἕτερον σχίσμα θεήλατον, ὅσαςπερ ἡ ἁγία καὶ καθολικὴ ἡμῶν ἐκκλησία ἀναθεματίζει. Ἀναθεματίζω δὲ καὶ καταθεματίζω καὶ πάντας αὐτῶν τοὺς ὁμόφρονας, τοὺς τὰς αὐτὰς αὐτοῖς ἀσεβείας ζηλώσαντας, καὶ ἀμετανοήτους ἐν αὐταῖς τελευτήσαντας, καὶ τοὺς ἔτι καὶ νῦν ἐν αὐταῖς διαμένοντας, καὶ πολεμοῦντας τὸ τῆς καθολικῆς ἡμῶν ἐκκλησίας τὸ κήρυγμα, πίστιν ἡμῶν τὴν ὀρθὴν καὶ ἀμώμητον βάλλοντας. καὶ ἀναθεματίζω πάλιν παραπλησίως καὶ πάντα αὐτῶν τὰ θεομάχα συγγράμματα, ἃ κατὰ τῆς ἁγιωτάτης ἡμῶν καθολικῆς ἐκκλησίας συνέταξαν, καὶ κατὰ τῆς ὀρθῆς ἡμῶν καὶ ἀμωμήτου συνεγράψαντο πίστεως. ἀναθεματίζω τε σὺν αὐταῖς ταῖς βεβήλοις αἱρέσεσι καὶ πᾶσαν ἑτέραν θεοστυγῆ καὶ κακόδοξον αἵρεσιν, ἣν ἡ ἁγία καθολικὴ ἡμῶν ἐκκλησία ἀναθεματίζειν καὶ κατακρίνειν συνείθισαι, καὶ τοὺς ἐξάρχους αὐτῶν καὶ γεννήτορας, καὶ τὰ αὐτῶν μυσαρὰ καὶ παμμίαραν λογίδρια τε καὶ βιβλίδια. μόνα τιμῶν καὶ κρατῶν καὶ φρονῶν καὶ σεβόμενος τῆς ἁγίας καθο-

qvæ poſt eos anathematizatæ ſunt impiiſſimæ hæreſes, & ſchiſmata, anathematizo, & catathematizo anima, corde, & ore, mente qvoqve, & verbis, atq; ſermonibus. Et omnem alium hæreſis authorem perditum, & omnem aliam profaniſſimam hæreſim, & omne aliud ſchiſma à Deo dejectum, qvotqvot noſtra ſancta Catholica Eccleſia anathematizat. Anathematizo autem, & catathematizo etiam omnes eorum conſentaneos, qvi easdem cum eis impietates æmulantes, ſine pœnitudine in eis ſunt mortui, & qviqvi usq; nunc in eisdem perſeverant, & oppugnant Catholicæ noſtræ Eccleſiæ prædicationem, & fidem noſtram rectam, & immaculatam jaciunt. Et anathematizo iterum ſimiliter omnia eorum Deo repugnantia ſcripta, qvæ contra noſtram ſanctiſſiam catholicam Eccleſiam compoſuerunt, & adverſus fidem noſtram rectam, atq; immaculatam conſcripſerunt. Anathematizo autem cum eisdem profanis hæreſibus, & omnem aliam Deo odibilem & maledicam hæreſim, qvam ſancta noſtra Catholica Eccleſia anathematizare, atq; condemnare conſveta eſt, eorumqve authores, & genitores, & eorum probroſas, atq; fœdiſſimas loqvelulas, atq; codicillos, ſola honorans, & tenens, ſentiensq; & ve-

nerans sancta nostræ Ecclesiæ Catholicæ, & Apostolicæ dogmata, qvæ particulatim vobis, & breviter edidi, propter synodicarum literarum (ut dixi) compendium. Cum qvibus hinc etiam migrare deprecor, qvando hoc Deus præceperit.

λικῆς καὶ ἀποςολικῆς ἡμῶν ἐκκλησίας τὰ δόγματα, ἅπερ μερικῶς ὑμῖν καὶ διὰ βραχέων ἐκτέθειμαι διὰ τὸ τῶν συνοδικῶν γραμμάτων, ὡς εἶπον, ἐπίτομον· μεθ᾽ ὧν καὶ ἀπαίρειν τῶν ἐντεῦθεν προσεύχομαι, ὅτε Θεὸς τοῦτο γενέσθαι προστάξειεν.

TIMOTHEUS Presbyter magnæ Ecclesiæ CPol. & Scevophylax templi S. Mariæ in Chalcopratis, qvem ante ortam Monotheletarum, hæresin atqve adeo ante A. C. 622. scripsisse, qvod ejus non meminerit, incerta conjectura Cotelerius * notat, scripsit libellum περὶ τῶν προσερχομένων τῇ ἁγίᾳ Ἐκκλησίᾳ, *de iis qui ad Ecclesiam ab hæreticis accedunt*, qvem cum apospasmatio περὶ τῶν δύο φύσεων τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ *de duabus in CHristo Domino nostro Naturis* primus Græce vulgavit Jo. Meursius in Variis Divinis Lugd. B. 1619. 4. Tria autem genera ponit Hæreticorum, unum qvi rebaptizandi sunt, ut Τασκοδροῦγοι, Ἀσκιτοφόροι, Μανιχαῖοι, Μαρκιωνισταί, Ἑλκεσαῖται, Νεπτιανοὶ, Πελαγιανοὶ, Κελεςιανοὶ, Μελχισεδεκιανοὶ, Σιμωνιανοὶ, Μενανδριανοὶ, Βασιλειδιανοὶ, Νικολαῖται, Μαρκιωνιςαί. Alterum qvi tantum unguntur non rebaptizantur qvando accedunt ad Ecclesiam, Σαββατιανοὶ sive *Quartadecimani*, *Novatiani*, *Macedoniani* & *Apollinaristæ*. Tertium deniqve, qvos sufficit errores pristinos ejurare atqve anathemate detestari, ut *Meletiani*, *Nestoriani*, *Eutychianistæ*, *Dioscoriani*, *Jacobitæ* & reliqvi ** *Acephali*. Plura deinde Διακρινομένων Schismaticorum de naturarum in CHristo distinctione hæsitantium genera facit, 1) Ἀκεφάλους, 2) Διοσκοριανοὺς, 3) Κονδοβαυδίτας, 4) Ἀγγελίτας, 5) Παυλιανιςὰς, 6) Πετρίτας, 7) Κονωνίτας 8) Ἡσαϊανίτας, 9) Νιοβίτας, 10) Μαρωνίτας, 11) Τριθεΐτας. Ex Meursii

* Tom. 3. monument. Ecclesiæ Græcæ pag. 626. Sed Monotheletarum nomen excidisse videtur inter Διακρινομένων genera qvæ duodecim facit Timotheus, & deinde undecim tantum recenset. Erunt autem duodecim, si Μονοθελῖται inserantur pag. 124. edit. Meursii, ante verba: οἱ μίαν θέλησιν καὶ μίαν ἐνέργειαν ἐπὶ τοῦ Χριςοῦ πρεσβεύοντες. Ex hoc ipso libello palam qvoq; est alienum fuisse Timotheum ab hæresi Eutychiana, cujus eum Magister sacri Palatii arguit.

** Contra Marcianistas sive Acephalos Timothei Presbyteri ῥῆσις ex hoc opusculo producitur in Nicephori CPol. ἀντιῤῥητικοῖς MSS.

ſii editione hunc libellum Græce & Latine cum notis ſuis edidit Franciſcus Combefiſius in auctarii novi Tomo II. ſive Hiſtoria Monotheletarum Pariſ. 1648. fol. pag. 449. Aliam in nonnullis differentem ex Jac. Gretſeri codice vertit Franciſcus Turrianus qvam Latine ex Turriani interpretatione exhibet Antonius Poſſevinus in Apparatus Sacri Tomo II. ubi de Timotheo diſſerit. Longe brevior exſtat Latine ex Gentiani Herveti verſione ad calcem Canonum Eccleſiaſticorum cum Theodori Balſamonis ſcholiis editorum Latine Pariſ. 1561. fol. in Appendice pag. 88. atqve inde in Bibliothecis Patrum Pariſ. A. 1589. 1609. 1624. 1654. Tomo VI. nam in Colonienſi & Lugdunenſi deſideratur. Idem autem eſt qvod ex Niconis Pandecte MS. Cod. Regis Galliæ 2423. edidit Græce & Latine Jo. Baptiſta Cotelerius Tom. III. monument. pag. 420. qvi idem pag. 377. ſeqq. ex ejusdem Regiæ Bibliothecæ Codice 2336. longe locupletiorem libelli Timotheani editionem dedit verſione ſua & notis eruditis illuſtratam, monens diverſitatem exemplarium hujus ſcripti inde manaſſe, qvod cum partem Ritualis conſtitueret, pro uſu variarum Eccleſiarum diverſimode augeretur, minueretur, interpolaretur. Nam & MSta Cæſarea ab editis plurimum differre teſtatur Lambecius V. pag 122. ſeq. & VIII. pag 428. qvi pag. 424. etiam memorat Anonymi Epiſtolam ad Martyrium Epiſcopum Antiochenum περὶ τοῦ ὅπως χρὴ δέχεσθαι τοὺς αἱρετικούς. Adde V. p. 119. ſeq.

De cæteris Scriptoribus Græcis, qvi Hæreticorum notitiam breviter tradiderunt, ut JO. DAMASCENO, JO. ZONARA, CONSTANTINO HARMENOPULO & MATTHÆO BLASTARE, alibi ex inſtituto dixi, de qvibus interim Doctoris mei Thomæ Ittigii τοῦ μακαρίτου diſſertationem libro de Hæreſiarchis Apoſtolicæ & Apoſtolis proximæ ætatis præmiſſam evolvere licebit.

CAPUT XII.

DE MACARIIS atq; AMPHILOCHIO.

Macarius Alex. ſenior, ejusque ſcripta. 1. *Macarius junior.* 2. *Alii hoc nomine ultra qvinqvaginta.* 3. *Amphilochius Iconienſis.* 4.

I.

MACARIUS Magnus, *Ægyptius* Monachus & presbyter, S. Antonii discipulus magister Evagrii Pontici obiit in deserto Scithi, in qvo ab A. C. 331. versatus est, nonagenarius circa A. C. 391. de qvo Socrates IV. 23. Palladius Lausiac. cap. 19. Johannes Hagiopolita in laudatione Macarii Ægyptii Menæis Græcorum inserta 15. Januar. qvæ incipit μικρȣ̃ Μακάριος διέφυγε ὁ Αἰγύπτιος. E recentioribus præter interpretes & editores Jo. Bollandus 15. Januar. Tom. 1. pag. 1005. seq. Tillemontius T. VIII. memor. Eccles.

Exstant sub ejus nomine * *Homiliæ quinquaginta* piæ ac lectu dignæ de integritate qvæ decet Christianos, prodierunt *Græce* ex Bibl. Regia Paris. apud Gvil. Morellium 1559. 8. typis nitidis, & eodem anno separatim *latine* 8. ex versione *Joannis Pici*, classium Inqvisitoriarum in Senatu Paris. Præsidis. Eadem versio ibidem 1562. & in Bibliothecis Patrum sæpius lucem vidit, Parisiis, Coloniæ, Lugduni. *Græce & Latine* cum versione Zach. Palthenii Friedbergensis, Francof. 1594. 1621. 8. Atqve iterum cum Pici versione, adjunctæ operibus Gregorii Thavmaturgi, & Basilii Seleuciensis, Zonaraqve in Epistolas Canonicas. Paris. 1622. fol. Deniqve sectionibus distinctæ ex recensione Rev. *D. Jo. Georgii Pritii*, Senioris hodie Francofurtensis, cum versione Palthenii ab ipso castigata, Lips. 1698. 8. *Germanice, Godfrido Arnoldo* interprete Lips. 1696. 8. Goslar. 1702. 8. *Belgice* Antvverp. 1580 8. interprete *Cornelio Kiel.* In nova editione Græcolatina, qvam singulari studio in Anglia jam adornat Vir Clarissimus Thomas Hearne, ex Codice Bodlejanæ Bibl. accedent duæ Homiliæ hactenus ineditæ. Exstant etiam MSS. Macarii Ægyptii Homiliæ in aliis Bibliothecis, ut Leidensi & ex Is. Vossii supellectile, & Venetiis inter libros Julii Justiniani, Procuratoris S. Mar-

* Petrus Possinus contendit homilias istas, & septem qvæ primus ipse vulgavit opuscula auctorem agnoscere antiqviorem qvendam Macarium, Antonii itidem discipulum (ex qvo Coptice loqvente pleraqve Græco stylo exceperit) ejusqve ab A. C. 341. indivulsum cum Amatha comitem & A. 356. obitus testem. Sed non opus esse diversum hunc ab altero illo statuere Ægyptio, docent doctissimi Viri Gvil. Caveus in Historiæ litterariæ scriptorum Eccles. parte altera & Jo. Georgius Pritius sua ad Macarium præfatione.

S. Marci, sed qvos eo defuncto in manus ignotas devenisse testatur Montfauconus in Diario Italico pag. 433.

Opuscula septem Ascetica I. περὶ φυλακῆς καρδίας, *de custodia cordis*, II. περὶ τελειότητος ἐν πνεύματι, *de perfectione in spiritu*: III. *de Oratione* περὶ προσευχῆς. IV. περὶ ὑπομονῆς καὶ διακρίσεως *de patientia & discretione*: V. περὶ ὑψώσεως τοῦ νοός *de elevatione mentis*. VI. περὶ ἀγάπης, *de charitate*. & VII. περὶ ἐλευθερίας νοός *de libertate mentis*. Hæc una cum *Apophthegmatis* qvibusdam Macarii pag. 243. ex codice *Francisci Turriani* primus edidit & latinam versionem suam addidit *Petrus Possinus* S. I. in thesauro Ascetico ** Paris. 1684. 4. Deinde Græce & Latine una cum Macarii Homiliis recudi curavit, aliaqve Apophthegmata à *Jo. Baptista Cotelerio* *** pridem vulgata, & qvæ de Macario Hieronymus, Palladius & Cassianus, subjunxit laudatus *D. Jo. Georgius Pritius* Lips. 1698. 8. Germanice vertit Pssioniana Opuscula & Apophthegmata & Homiliis Macarii subjunxit *Gotfridus Arnoldus* addiditq; Gregorii Naz. orationem 1. sive Apologeticum de fuga sua, Zenonis Veronensis sermonem de fide, S. Ephræmi sermones qvatuor, S. Nili librum Asceticum, & Capita parænetica 229. Sextiqve sententias 430. Emanuelis Phile Hymnum ad Spiritum S. & CHRISTI dicta qvæ in Evangelistis non reperiuntur.

Nonnulla Macarii *fragmenta* ex *Catenis Patrum*, ut Corderiana in Matthæum &c. Et Orationes nonnullas latine *Franciscus Combefisius* Bibliothecæ suæ Concionatoriæ inseruit, qvi *de his disputare*, inqvit, *& an vere Macarii senioris illæ Homiliæ sint, nihilque Pelagiani furfuris inspersum habeant, nec ejus quicquam laboret ἀπάθεια*, (& qvod angelos animosqve corporeæ naturæ esse homil. 3. & libro de charitate statuit) *alterius otii sit, fereque occupavit Brasichellani diligentia in Romano indice expurgatorio, emendati quandoque à Labbeo non male, plerisque locis modeste laudati, quicquid in Labbeum invehatur Raynaudus.*

Capita Ascetica CLXX. metaphrasi illustrata à *Simeone Logotheta*, exstant MSS. in Bibl. Cæsarea teste Lambecio lib. V. pag. 101. Evolvisse

** Alia qvæ in thesauro illo Ascetico continentur, refert D. Thomas Ittigius ὁ μακαρίτης libro de Bibliothecis & Catenis Patrum p. 360. seq. Vide & Acta Eruditorum Anni 1685. p. 488. seq.

*** T. 1. monument. Eccles. Græcæ Paris. 1677. 4. p. 524. seqq.

viſſe etiam illa ſe teſtatur Allatius de Simeonum ſcriptis pag. 132. Incertum qvalis liber Macarii inter alia Aſcetarum ſcripta commendetur à Johanne Antiocheno apud Cotelerium Tom. 1. monument. Eccleſiæ Græcæ pag. 167.

II. MACARIUS junior, *Alexandrinus*, diſcipulus & ipſe magni Antonii, Monachus, Presbyter & Abbas Nitrienſis, qvi circa A. C. 404. centenarius obiit. De eo Jo. Bollandus 2. Januar. T. 1. pag 84. ſeq. & Tillemontius Tom. VII. Memor. Hiſt. Eccleſ. Palladius cap. 20. Lauſiac. πολιτικὸν dictum fuiſſe teſtatur ab urbe nempe Alexandria ut notat H. Dodvvellus ad fragmentum Philippi Sidetæ pag. 512. à qvo inter διδασκάλους ſive Catechetas Alexandrinos loco undecimo nominatur Μακάριος ὁ πολιτικός. Exſtat ſub ejus nomine *Regula Monaſtica* † triginta capitulis comprehenſa, qvam ex Codice MS. Beccenſi primus latine edidit illuſtravitqve *Petrus Roverus*, S. I. in Hiſtoria Monaſterii Reomaenſiſis in tractu Lingonenſi Pariſ. 1637. 4. pag. 24. & poſt Roverium *Lucas Holſtenius* in Codice Regularum * Rom. 1631. 4.

Alia *regula* Serapionis, Macarii, Paphnutii, junioris Macarii & aliorum 34. ex Codice Affligemenenſi primum edita ab *Henrico Cuicquio*, Epiſcopo poſtea Ruremondenſi, ad calcem Caſſiani, Antvverp. 1578. 8. & deinde in Codice Regularum Holſteniano recuſa.

Λόγος περὶ ἐξόδου ψυχῆς δικαίων καὶ ἁμαρτωλῶν τὸ πῶς χωρίζονται ἐκ τοῦ σώματος καὶ πῶς εἰσιν, ſermo de exitu animæ juſtorum & peccatorum, quomodo ſeparantur à corpore & in quo ſtatu manent, ſub hujus Macarii nomine editus eſt ex Codice MS. Bibl. Paulinæ Lipſienſis à C. V. *Guilelmo Caveo* ** cum interpretatione *Henrici Warthoni*. Poſtea

† Hanc Regulam videtur intelligere Gennadius cap. 10. de S. E. eamqve tribuere Macario ſeniori Ægyptio ſignis & virtutibus claro, qvem ait *unam tantum ad juniores profeſſionis ſuæ ſcripſiſſe Epiſtolam in qua docet illum perfecte poſſe ſervire DEO qui conditionem creationis ſuæ cognoſcens ad omnes ſemetipſum inclinaverit labores, & luctando atque DEI auxilium adverſus omne quod in hac vita ſuave eſt implorando, ad naturalem quoque perveniens puritatem, continentiam veluti naturalem debitum munus obtinuerit.*

* Alia in Codice Regularum Holſteniano contenta vide in laudato B. Ittigio libro pag 652. ſeq.

** In Hiſt. literaria ſcriptor. Eccleſiaſticor. ad A. C. 373. Lond. 1688. fol. Genev. 1694. 1705. fol.

ſtea veluti ineditum ex eodem Lipſienſi & duobus Viennenſibus Codicibus cum verſione ſua vulgavit *Jacobus Tollius* *** in inſignibus itineris Italici pag. 192. Ultraject. 1696. 4. In alio MS. qvod memorat Lambecius lib. VI. pag. 303. tribuitur *Alexandro Aſcetæ*, Macarii ſcilicet diſcipulo. Nam in alio qvem Tollius etiam inſpexit, præmittuntur verba: τοῦ ἁγίου Μακαρίου τοῦ Ἀλεξανδρέως ὁ μαθητὴς διηγήσατο, ὅτι ποτὲ &c. Confer ſimilem, licet breviorem διήγησιν τοῦ μακαρίου Ἀντωνίου apud Palladium in Lauſiaca Hiſtoria p. 69. edit. Meurſii.

Fragmentum ἐκ τῶν ἐρωτήσεων περὶ τὸν μέγαν Εὐσέβιον Ἀλεξανδρείας exſtat in MStis Anonymi locis Communibus Aſceticis, de qvibus Lambecius lib. V. p. 154. ſeq.

III. *Alii Macarii ultra quinquaginta.*

Macareus ſive Macarius Æoli filius natu minor Cononis frater. Vide Ovidii Heroid. Epiſt. XI. Plutarchi parallela f. 312. & Antiphanis verſus apud Athenæum X. pag. 444. Idem ſocer Lesbi *Lesbiorum Rex*, Megaclonis Pater, de qvo meminit Clemens in protreptico, & ex illo Arnobius IV. contra gentes. Confer Theodorum Canterum Var. lect. libro & capite primo. Ab hoc Lesbus Macaria dicta teſte Diodoro Siculo V. 82. qvo nomine venit etiam Cyprus, Cypriqve opidum Ptolemæo memoratum & Rhodus & Arcadiæ civitas Pauſaniæ laudata, & πηγὴ μακαρία in Marathone, ut inſulam Macariam ſive Fortunatam in ſinu Arabico & Macariam inter Æones Valentiniani omittam. Prætereo qvoqve Macariam Herculis filiam qvæ ſe pro Athenienſibus devovit, qvæqve loqvens inducitur ab Euripide in Heraclidis, & Macariam unam ex qvinqvaginta filiabus Danai, & Gabiniam Macariam in Veteri Inſcript. ap. Gruterum p. 872. II. Macariam item Martyrem de qva Martyrologia VIII. April.

Macar ſive Macarius à qvo μακάρων inſulæ. Mela II. 7.

Macareus Lycaonis filius. Apollodor. III. 8 conditor urbis cognominis in Arcadia. Vide Natalem Comitem IX. 9. Mythol.

Maca-

*** Alia qvæ in illo Tollii volumine occurrunt, vide recenſita ab Ittigio p. 710. ſeq. & in Actis Erud. A. 1696. p. 297.

Macarius qvi cum Felice & Vero ſcripſit Acta Martyrum SS. Tharaci Probi & Andronici qvæ Græce & Latine edidit Emericus Bigotius. Latine exſtant apud Baronium ad A. C. 290.

Macarius qvi cum Maximo & aliis ſcripſit Epiſtolas ad S. Cyprianum.

Macarius ad qvem in fide Chriſtiana confirmandum S. Athanaſius miſit libros duos adverſus Gentes veluti στοιχείωσιν καὶ χαρακτῆρα τῆς κατὰ Χριστὸν πίστεως.

Macarius ad qvem Paulinus Nolanus Epiſt. 36. (al. 49.)

Macarius ſive Macareus cujus Κῳακῶν ſ. commentariorum de rebus Coorum librum tertium allegat Athenæus VI. pag. 262. & XIV. pag. 639.

Macarius Abbas, de qvo Caſſianus Collat. VII. 27.

Macarius *Æni* Epiſcopus, qvi interfuit Concilio Chalcedonenſi damnavitqve Dioſcorum.

Macarius *Alexandrinus presbyter*, qvi cum Athanaſio fecit. Vide Socratem I. 27. ſeq.

Macarii duo *Diaconi Alexandrini* qvi ſubſcripſere depoſitioni Arii in Concilio Nicæno.

Macarius Metropolita *Ancyranus* ſæculi XV. ſcriptor, de cujus opere non contemnendo MS. κατὰ τῆς τῶν Λατίνων κακοδοξίας καὶ κατὰ Βαρλαὰμ καὶ Ἀκινδύνου vide Allatium de conſenſu utriusqve Eccleſiæ pag. 866. pag. 3. 14. 159. 215. 266. ſeq. 296. 297. 316. 456. ſeq. Lambec. V. pag. 223. Exſtant & Mathuſalæ Monachi ex illo Macarii opere eclogæ MSS. Vide Neſſel. IV. p. 123.

Macarius Epiſcopus *Antiochenus*, Monotheleta, in CPolitano Concilio A. C. 681. ſede pulſus, cujus expoſitio de fide & fragmenta ex libro ad Lucam Monachum ac presbyterum Africæ, & προσφωνητικὸς ad Conſtantinum Pogonatum Imp. leguntur in Actis dictæ Synodi Tom. VI. Concil. edit. Labbei p. 743. 906. &c. Confer Combefiſii hiſtoriam Monotheletarum. Hic eſt qvi inter Monotheletarum anteſignanos cum Honorio Papa, Sergio & aliis nominatur in Epiſtola Synodica trium Patriarcharum ad Theophilum Imp. de imaginibus, inter Opera Johannis Damaſceni, T. 1. edit. novæ p. 633.

Maca-

Macarius Armenius, ArchiEpiſcopus *Antiochiæ* Piſidiæ, A. C. 1011. defunctus, cujus vitæ Acta apud Surium 10. April. Hujus Macarii reliqviæ Gandavi. Papebroch. Tom. 1. April. p. 873. ſq. Pagi ad A. C. 1012. n. 7.

Macarius presbyter *Antiochenus* qvi cum Eugenio fortiter reſtitit Juliano Imp. ut ex Actis Artemii Martyris notat Baronius ad A. C. 362. n. 90.

Macarius presbyter *Arianis* favens contra Athanaſium & ab Euſebianis miſſus ad Julium Epiſcopum Romæ A. C. 338. Meminit Julius Epiſtola ad Antiochenos, qvam Athanaſius Apologiæ ſuæ ad Conſtantium Imp. inſeruit.

Macarius Ἀρκάνδων Epiſcopus qvi interfuit Concilio ſecundo Nicæno: qvemadmodum & Μάκαρις ſive Macarius Archimandrita Bardæ, Βαρδᾶ.

Macarius *Armenius*. Supra in Antiocheno.

Macarius *Chryſocephalus* Philadelphiæ Metropolita, Sec. XIV. clarus, de qvo infra capite XVII.

Macarius Patriarcha *CPol.* ab A. 1375.

Macarius Patriarcha *CPol.* ſecundus ab A. 1573.

Macarius *CPol. confeſſor* ſub Leone Armeno. Infra *Pelecetes*.

Macarius ὁ Κερκνᾶς, Hieromonachus & præpoſitus Monaſterii τῶν Μαγγάνων CPoli, legatus ab Imp. Johanne Palæologo ad Martinum V. Papam. Vide Sylveſtrum Sguropulum in Hiſt. Concilii Florentini ſect. 2. cap. 16. pag. 12.

Macarius *Edeſſenus*, qvem audivit Lucianus Antiochenus presbyter & Martyr, Sec. III.

Macarius (aliis perperam Comarius) *Epiſcopus* in Ægypto, ad qvem ſcribit Cyrillus Alex. Idem ab Alexandrina Synodo miſſus ad Neſtorium A. C. 430. Vide Garnerium prolegom. ad Tomum 2. Marii Mercatoris.

Macarius *hæreticus* à ſexta Synodo in exilium miſſus. T. 3. Concil. Binii pag. 492. Act. 1. Synodi ſecundæ Nicænæ. Vide ſupra in Antiocheno.

Macarius *Heracleæ* in Thracia Metropolita ac deinde Monachus, cujus mentio in deſcriptione montis Atho apud Bernardum de Montfaucon Palæographiæ Græcæ libro VII. p. 480.

Macarius ad qvem Conſtantini M. Epiſtola apud Theodoritum lib. 1. Hiſt. cap. 17. Epiſcopus *Hieroſol.* ab A.C. 314. qvi Concilio Nicæno interfuit, & A. C. 331. eſt defunctus. Vide Martyrologia & 10. Martii. Papebrochium T. 2. p. 34. Sozom. II. 20.

Macarius II. Epiſcopus *Hieroſol.* ab A. C. 556. ad 570. Vide Papebrochii tractatum præliminar. ad Tom. 3. Act. Sanctor. Maji pag. XXIX.

Macarius ex Homicida monachus Scetenſis κελλίων presbyter. Sozom. VI. 29. Palladius Lauſiac. c. 6. Niceph. XI. 36.

Macarius Epiſcopus *Laodiceæ*, qvi interfuit Synodo Orientalium poſt Concilium Epheſinum.

Johannes Macarius Grevelinganus Flander, Aërienſis in Arteſia Canonicus, Pauli Leopardi diſcipulus & eruditæ antiqvitatis ſtrenuus ſcrutator A. 1604. denatus de cujus ineditis ſcriptis videndus Valerius Andreas in Bibl. Belgica p. 505. & Franciſcus Svveertius in Athenis Belgicis pag. 445. Ex ejus Hagioglyptis nondum editis locum producit Jo. Chifletius de linteis CHRISTI ſepulchralibus pag. 173. Idem Chifletius Macarii hujus Abraxan ſive diſſ. de gemmis Baſilidianis edidit Antvverp. 1657. 4.

Macarius *Luciferianus* cujus mentio in libello precum Fauſtini & Marcellini.

Macarius *Lugdunenſis* ſive *Laudunenſis*, Epiſcopus Confeſſor cum S. Martino Turonenſi verſatus de qvo Papebrochius ad IV. Maji T. 1. p. 492. ſeq.

Macarius *Macer* ſive *Macres* montis Atho Hieromonachus, inde CPol. protoſyncellus A. C. 1431. defunctus. De ejus libro MS. adverſus Latinos in qvo Proceſſionem Spiritus S. à Filio impugnat, vide Allat. de Conſenſu lib. 2. 18. §. 11. p. 861. ſeq.

Macarius *Magnes* ſive Magneſiæ ut qvidam volunt Epiſcopus, cujus fragmenta exſtant in Nicephori CPol. Antirrheticis MSS. Dixi de illo lib. V. cap. 1. p. 276.

Macarii *Martyres*, ut Afer, Melitenus, Nicænus, Syrus &c. de qvibus Baron. ad Martyrolog.

Ma-

Macarius *Monothelita.* Supra in Antiocheno.

Macarius Mutius, Camers, cujus Epiſtola ad Angelum Politianum lib. 7. Epiſtolarum Politiani exſtat, & libellus de recta poëſeos ratione cum carmine de triumpho CHRISTI, Venet. 1567. & apud Poſſevinum, Bibl. ſelectæ XVII. 30-32.

Macarius ſive Macareus *Mytilenæus* ſacrificulus Bacchi, de qvo Ælianus XIII. 2. Var. Hiſt.

Macarius *Nicomedienſis* Epiſcopus, qvi Epiſtolæ CPol. Eccleſiæ ad Bohemos Seculo XV. ſubſcripſit apud Allatium de conſenſu III. 4. §. 2.

Macarius *Origenianus.* Vide infra in Romano.

Macarius *Pelecetes* Monaſterii Hegumenus CPoli ſub Leone Armeno Confeſſor imaginum, de qvo Papebrochius ad 1. April. Tom. 1. pag. 30. 31.

Macarius Arius, *Petræ* in Palæſtina Epiſcopus ab Arianis in Africam relegatus. Vide Baronium ad A. C. 348.

Macarius *Philadelphiæ* Metropolita, cognomento Chryſocephalus, de qvo infra cap. XVII.

Macarius *Pinnatenſis* in Arragonia Monachus, qvi Latine ſcripſit Vitas SS. Voti & Felicis Eremitarum qvæ exſtat T. 7. Act. Sanctor. 29. Maji, pag. 61.

Macarius ὁ πολιτικὸς Eremita, de qvo in Coteleriimonumentis III. p. 162.

Macarius *Prymneſiæ* Epiſcopus, qvi interfuit Synodo V.

Macarius *Romanus*, monachus, cui Rufinus verſionem libri Origenis περὶ ἀρχῶν & Apologiam ſuam pro Origene inſcripſit, qvemq; invectiva prima in Hieron. teſtatur *opuſcula adverſus fatum & Matheſin* ſcripſiſſe. Librum adverſus Mathematicos memorat etiam Gennadius cap. 28. de Script. Eccleſ. *in quo*, inqvit, *labore orientalium quæſivit ſolatia ſcripturarum.* Pro *ſolatia* forte legendum *ſolutiones.* At per orientales ſcripturas intelligere videtur Gennadius ſcripta Rufini, qvi tum in oriente verſabatur. Unde Hieronymus Apologia 2. in Rufin. de hoc Macario loqvens: *Ergo niſi de oriente veniſſes, eruditiſſimus vir hæreret adhuc inter Mathematicos.* Hic eſt Hieronymo Epiſt. 16. memoratus Rufini diſcipulus ὄλβιος. Confer Baron. ad Martyrolog. 2. Januar.

Alius Macarius *Romanus* de qvo Palladius cap. 36. extremo: Græci Me-

nolog. 23. Octobr. & in Vitis Patrum Theophilus qvidam, sed qvi minus, ut ait Baronius, probetur.

Diversus ni fallor ab his duobus Macarius *Romanus* qvi nudus & villosus pingitur in Ephemeridibus Græco Ruthenis 19. Januar. una cum Macario Ægyptio, qvi male ibi dicitur Episcopus. Vide ante Tom. I. Act. Sanctor. Maji pag. XII. seq.

Alius Macarius *Diaconus Romanus*, legatus missus à Gelasio Episcopo Rom. ad Episcopos Dardaniæ & Illyrici. Vide Gelasii Epist. 8.

Macarius *Sardicensis* Episcopus, qvi cum aliis Syriæ Episcopis Nestorium monuit, ut ab Ecclesia turbanda desisteret, in Epistola qvæ legitur in Actis Synodi Ephesinæ lib. 1. cap. 31.

Macarius *Scotus* Abbas primus Herbipolitanus in Franconia circa A.C. 1139. qvi scripsit de laude Martyrum, ut ex Eisengrinio notat Possevinus.

Q. *Trebellius* Macareus in veteri Inscriptione apud Gruterum p. 955. 9.

Macarius à Constante Imp. in Africam missus ad *uniendos* cum Catholicis Donatistas, de qvo multa viri docti ad Optatum. Ab eodem Macario dicta tempora Macariana, & Macariani pro Catholicis Christianis.

Aliorum præterea Macariorum qvorundam meminit Rev. Urbanus Gotfrid Siberus, Ecclesiastes Lipsiensis in Epistola * A. 1710. edita ad D. Gleichenium, in qva præterea occurrent tibi Macarius Consul Rom. fictitius, Macarius presbyter à Clariss. Mabillonio confictus, Macarius Novato Sabbatianus, & Macarius Monachus apud Balsamonem.

IV. AMPHILOCHIUS Cappadox, Basilio M. & Gregorio Naz. familiaris ac vehementer laudatus, è Monacho Episcopus Iconii Lycaoniæ Metropolis, Arianorum strenuus adversarius, atq; Theodosio Magno a) dum filium ejus insalutatū præterit & qvomodo similiter DEUS

* Unschuldige Nachrichten A. 1710. p. 316.

a) Qvanqvam Sozomenus VII. 6. Amphilochium illum ignobilis opidi Episcopum & in rerum usu parum exercitatum vocat, qvæ Valesius putat Amphilochio nostro male convenire: tamen ad Iconiensem Episcopum hoc diserte refert non modo Nicephorus XII. 9. Metaphrastes, Menæa aliiqve juniores, sed etiam Theodoretus V. 16. Hist.

DEUS Pater honore CHristo denegato offendatur demonstrat, auctor fuit ut edictum b) adversus cœtus Arianorum promulgaret, qvod A. C. 381. datum exstat in Codice Theodosiano lib. XVI. tit. 1. qvi est de fide Catholica lege 3. T. 6. p. 9. Eodem anno interfuit Concilio CPol. qvo Macedonius damnatus est. Præfuit deinde Synodo Sidensi adversus Messalianos (qvi etiam Enthusiastæ, Evchitæ & Adelphiani) teste Photio Cod. 52. Eos scripto etiam omnium optime (sed qvod intercidit) confutasse narrat Theodoritus IV. cap. antepenultimo Hæreticarum fabularum. Deniqve interfuit Synodo CPolitanæ c) A. C. 394. in qva Bagadius in Episcopatu Bostrensi confirmatus est, qvi in jure GræcoRomano pag. 247. male Γαβάδιος. Proximo anno diem obiisse viri docti suspicantur. Ad summam senectutem provectum referunt Martyrologia & Menologia, qvæ ejus memoriam celebrant die XXIII. Novembr. Vita Amphilochii qvam ex Regis Galliæ Cod. 92. sub Metaphrastæ nomine vulgavit d) Græce & Latine cum notis Combefisius, qvæ incipit ἦν τις μοναχὸς ἀνὴρ, est scriptoris Metaphraste antiqvioris, ut ipse Combefisius deinde in Bibl. Concionatoria agnovit, testatus se Amphilochii vitam cultiore oratione compositam nactum, qvæ incipit: καὶ τί τῶν καλῶν ἔργαι τις. Memorat Allatius etiam aliam incerti Scriptoris qvæ incipit: ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις.

Plurima & egregia cum scripserit Amphilochius, tantum non omnia interciderunt. Certe præstantissima ut de Spiritu S. Deo adorando, & adversus Massalianos, Arianos & Commentarii in Esaiam, aliaqve multa desiderantur, qvæ à præstantissimo Caveo satis diligenter enarrata non repetam, tantum addam qvod Facundus XI. 3. præter alia Theodoreto similiter citata laudat etiam Amphilochium in illud Joh. XX. 17. *adscendo ad Patrem meum & ad Patrem vestrum.* Qvæ vero exstant sub Amphilochii nomine in editione

b) Meminit illius edicti præter alios Facundus XI. 3. cujus locus addendus testimoniis qvæ Amphilochio suo præmisit Combefisius.

c) De illa Synodo Lambec. VIII. p 406. 441. Concilia Labbei T. 2. p. 1151. Canones Concilior. cum notis Zonaræ p. 525. Balsamonis p. 761.

d) Latine sed majore verborum fluxu apud Lipomannum Tomo V. Ajunt etiam exstare apud Surium 23. Nov. Sed in edit. A. 1581. qvæ mihi jam ad manus est, desideratur.

Francisci Combefisii, qvam cum Methodii Patarensis & Andreæ Cretensis scriptis Græce & Latine vulgavit Paris. 1644. fol. hæc sunt, exceptis Homiliis qvibusdam magnam partem suspecta; & junioris ut videntur scriptoris:

1. Εἰς τὰ Γενέθλια *in Natalitia CHristi.* pag. 1. incipit: ὁ μὲν πνευματικὸς ἔτος. Occurrit etiam perinde ut cæteræ qvas deinceps memorabo Amphilochii Homiliæ Latine in Bibl. Patrum Lugdunens. Tomo V. & in Bibl. Concionatoria Combefisii, qvi eam ait se accepisse à *Johanne Auberto* qvi Amphilochii editionem pridem meditatus è Regio Codice eum sermonem descripserat.

2. Εἰς τὴν ὀκταήμερον περιτομήν, *in Circumcisionem, ac brevis S. Basilii laudatio.* pag. 10. Incipit: σκιὰν μὲν τῶν μελλόντων ἀγαθῶν. Non Amphilochii sed incerti auctoris videri, Combefisius ipse in Bibl. Concionatoria agnoscit.

3. Εἰς τὴν ὑπαπαντήν. *De occursu D. N. JEsu CHristi, deq; Deipara & de Anna ac Simeone.* pag. 23. Incipit: Πολλοὶ τῶν μεγάλων ἀνθρώπων. Prodierat ad calcem Theophylacti in Acta, e) cum *Laur. Sifanii* interpretatione Colon. 1568. fol. & in Auctario Bibl. Patrum Paris. 1624. & Tomo XIII. edit. 1654. Latine etiam in Bibl. Patrum Coloniensi T. IV. atqve ex alia interpretatione in Tomo V. Aloysii Lipomanni, & apud Surium, 2. Februar.

4. Εἰς ἁγίαν Θεοτόκον *in S. Deiparam & Simeonem* p. 36. Incipit: Προφητικὸς ἡμᾶς καὶ σήμερον. Hanc ex Sirmondi apographo sub Amphilochii nomine edidit, sed deinde *Theodoto* Ancyrano vindicat post Allatium Combefisius ipse auctoritate Nicephori CPol. atqve ex emendatiore Codice Mazariniano nova donatam versione exhibet in Bibl. Concionatoria. Nominetenus pag. 45. auctor meminit δυσωνύμου Νεστορίου καὶ τῶν ὁμοιοτρόπων αὐτοῦ.

5. Εἰς τὸν τετραήμερον Λάζαρον, *in Lazarum quatriduanum* p. 57. Incipit: Φέρε πάλιν εἰς μέσον τὸν Εὐαγγελιστὴν Ἰωάννην. Hanc qvoqve à Jo. Auberto ex Regio Codice descriptam Combefisius accepit.

6. Εἰς τὴν γυναῖκα τὴν ἁμαρτωλὸν *in mulierem peccatricem quæ unxit Dominum, & in Pharisæum*, habita in magna qvarta feria. pag. 64. Incipit: ἱκανῶς ἡμᾶς πρώην. Ex apographo Sirmondi.

7. Εἰς

e) Confer B. Ittigium de Bibliothecis Patrum p. 773.

7. Ἐις τὴν ἡμέραν τῦ ἁγίυ Σαββάτυ. *in diem magni Sabbati.* p. 86. Incipit: Ἐπιτάφιον ἑορτὴν τῦ Σωτῆρος. Primus Græce ex MS. Thuanæ Bibl. cum verſione ſua vulgaverat *Petrus Pantinus* Tiletanus, Decanus Bruxellenſis Antvverp. 1598. 8. additam tribus homiliis SS. Methodii, Athanaſii, & Chryſoſtomi. Exſtat & ex Pantini verſione in Bibliothecæ Patrum Colonienſi Tomo 4. & in ſupplemento Pariſienſio A. 1639. Tom. 1. pag. 626. ne de Lugdunenſi dicam in qva & cæteræ Homiliæ ex Combefiſii editione Latine exſtant T. V. Combefiſius cum Regio Codice contulit. Verterat & *Achilles Statius* Lovan. 1551.

8. Περὶ μετανοίας, καὶ ὅτι ὐ χρὴ ἀπογινώσκειν τῆς ἑαυτῶν σωτηρίας. *De Pœnitentia, & quod de ſua ipſius ſalute non ſit deſperandum.* p. 91. Incipit: Τί ὅτι ἐνταῦθα παραγενόμενοι ὦ υἱοὶ τῆς ἀληθείας. Stylo humiliore nimisqve abhorrente ſcripta, judice Combefiſio in Bibl. Concionatoria. Epiſcopum auctor ſe profitetur p. 99. verum Amphilochius ille haud fuerit, ſed aliqvis qvi ſcripſit poſt Controverſiam motam de cultu imaginum, ad qvam adſtruendam qvædam narratiunculæ inſeruntur pag. 103. ſeq. & pag. 92. diſerte: ἄλλως περὶ τῶν σεπτῶν εἰκόνων ἐκθηρεῖ ὁ καθάρατος. In verſione Combefiſii viſa ſunt legenti mihi ac conferenti cum Græcis emendanda qvædam, ut pag. 99. εἰ γὰρ καὶ ἁμαρτωλοὶ ἡμεῖς οἱ ἀρχιερεῖς χρηματίζομεν, ἀλλὰ φαιδροτάτως τὴν κλεῖδα τῆς παραδείκυ εἰς τὰς χεῖρας ἡμῶν τῶν ταπεινῶν ἐνέβαλε Χριστὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν, perperam φαιδροτάτως redditur *lætiſſime*, pro perſpicue ac manifeſto, ut p. 100. διαπρέψαντες φαιδρότατα *qui clariſſime enituerunt.* Verba pag 101. Ηνίκα δὲ εἶχε φοβερὰς ποιῆσαι τὰς συνθήκας, reddenda erant: *Cum vero tremendum hoc pactum debuiſſet ſervare*, non ut Combefiſius: *poſtquam autem tremenda pacta feciſſet.* Pag. 107. ubi ἀπὸ τῆς βίβλυ τῶν Πατέρων narratiuncula ingeritur, verba ὥστε μετριάζειν μετὰ ἀκάθαρτα πνεύματα, innuit ſenem illum de qvo ibi ſermo eſt *haud moveri ſolitum immundorum ſpirituum conſpectu*, qvalis ibi memoratur unus nomine ζερέβερ, efformato ut ſuſpicor ab appellatione *Cerberi*, canis decantati Poëtarum fabellis. Conferendum cum hac Homilia ſcriptum à Poſſino editum de non deſperando, de qvo infra num. 13.

9. *Jambi ad Seleucum*, * præcepta Morum & Doctrinæ, atqve librorum ſacræ Scripturæ enumerationem complexi, pag. 117. cum Meta-

* Hujus Seleuci matertera Olympias, ad qvam exſtat Greg. Nazianzeni parænecticum, Tom. 2. pag. 132.

Metaphrasi latina Jambica *Joachimi Zehneri*, Superintendentis Schleusingensis qvem Combefisius Zechnerum & in notis pag. 250. *novæ Ecclesiæ alumnum* appellat. Ediderat autem Zehnerus sub Amphilochii nomine Schleusingæ 1609. 8. Sunt versus CCCXXXIII. qvos ipse in calce adnumerat, atqve per tres hecatontades, decadesqve totidem ac monades ad S. Trinitatem respexisse se innuit. *Jac. Billius* Nazianzeno vindicare mavult in Observationibus sacris, atqve inter Nazianzeni Opera donavit nova Metaphrasi ediditqve, qvemadmodum occurrit qvoqve in editione Græcolatina Nazianzeni Tom. 2. pag. 190. Nimirum reperit in MS. Codice vetus scholion: *καὶ ταῦτα δοκεῖ μοι τοῦ Θεολόγου τυγχάνειν φρενὸς, ὡς παρὰ Ἀμφιλοχίου γραφέντα*, qvasi sub Amphilochii persona hoc composuerit carmen Nazianzenus, perinde ut ad Nicobulum scripsit ex persona Nicobuli filii. *Sunt nihilominus*, inqvit Combefisius, *hæc leviora, quam ut fidem Codicum vendicantium Amphilochio elevent. Primum enim minus quadrant hic posita de libris Canonicis, cum iis quæ habet de iis Theologus, carmine de iisdem p. 98. edit. Paris. ubi absolute pronunciat de Pauli Epistolis & septem Catholicis, nulla mentione libri Esther aut Apocalypsi. Tum quia videntur hi Jambi non ita accedere ad cothurnum Gregorianum, potiusque referre facilem Amphilochii venam, ac nonnihil licentius decurrere, & stylo orationi solutæ propinquiori, - - - & quid vetat ut Theologo æqualis isque ipse omni scientiarum genere excultus ac plane vir ἐλλογιμώτατος, etiam metro Seleucum instituerit, ad quem prosa semel & iterum scripsisse probant quæ ejus producimus fragmenta. Nec est simile in aliis allatis, in quibus statim palam est assumta persona. Etiam Balsamon habet ut Amphilochii, p. 1080. edit. Paris. passimque Damascenus in elementis in Codice eminentiss. Rupifucaldii.* Conradi Rittershusii notas, à qvo illustratos Amphilochii jambos ad Seleucum refert Hendreichius, haud vidi.

10. Ῥήσεις καὶ ἐκλογαὶ *sententiæ & fragmenta Amphilochii* collecta à Combefisio ex scripto *ad Seleucum, Trajani prætoris nepotem* pag. 136. 144. seq. & 153.

Ex sermone in illud: Marc. XIII. 32. *de die illa & hora*, in qvem locum duo συντάγματα composuisse p. 138. traditur.

In illud: JEsus autem proficiebat sapientia *Luc. II. 52. p. 139.* & in loca *Joh. II. 19.* solvite templum hoc, & *Joh. XVI. 14.* de meo accipiet. Hæc fragmenta petita ex collectione Barlaami MS. in Regio Codice.

Ex

Ex libro περὶ τῆς κτ̃ σάρκα γεννήσεως. pag. 143. servata fragmenta in Actis Concilii Ephesini & Chalcedonensis.

Ex sermonibus in Joh. XIV. 28. *Pater major me est.* & V. 19. *Non potest Filius facere ex se quicquam.* & V. 25. *Amen dico vobis* & Matth. XXVI. 36. *Pater, si possibile est.* p. 145. sqq. fragmenta qvæ servavit Theodoretus in dialogis.

Ex libro contra Arianos, & λόγῳ *de Filio* p. 150. idem Theodoretus. Alia fragmenta ex Catena in Joh. & Anastasii Hodego c. 10.

In illud Prov. VIII. Dominus creavit me p. 152. Damascenus in elementis MSS.

Ex Epistola ad Svadrenses, πρὸς τοὺς ἐν Σύεδρα περὶ τῆς ἁγίας Τριάδος pag. 154. id.

In Esaiam. id. p. 154. id.

Ex Epistola dogmatica ad Pancharium Diaconum Sidensem. p. 153. b.

Ex Amphilochio περὶ τῶν ψευδεπιγράφων τῶν παρὰ Αἱρετικοῖς p. 154. b. servatum fragmentum in VII. Synodo, actione V.

11. Εἰς τὸν βίον καὶ τὰ θαύματα τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Βασιλείου. *Vita & miracula S. Basilii, Cæsariensis ArchiEpiscopi* pag. 155-225. Incipit: Ἀγαπητοὶ, οὐκ ἦν ἀπεικός. Auctor non Amphilochius sed alius longe junior. Hæc vita Sigeberto Gemblacensi memorata legitur Latine ex versione Combefisii etiam in Actis Sanctorum T. 2. Junii p. 936. seqq. cum Francisci Baërtii animadversionibus qvibus suppositam eam esse Amphilochio, ostenditur, qvod agnovere etiam Baronius, Bellarminus, Possevinus, Tillemontius, Lambecius, Elias du Pin, aliiqve. Ante Combefisium latine verterat *Ursus* * Romanæ Ecclesiæ Subdiaconus sæculo nono ad finem vergente, Anastasii Bibliothecarii temporibus clarus, de qvo eadem Acta Sanctorum consuli possunt pag. 937. Illa Ursi versio cum præmissa interpretis præfatione exstat in Heriberti Rosvveidi Vitis Patrum pag. 116. seq. Dubitavit de γνησιότητι hujus scripti jampridem Michaël Glycas pag. 80. Annal. aliqvid referens ἐκ τῶν ἁγίου Βασιλείου θαυμάτων, ἅπερ ὁ μέγας Ἀμφιλόχιος γραφῇ παραδοῦναι λέγεται. Caput XIII. hujus Vitæ est *Comparatio Basilii M. & Ephræmi Syri*, qvæ sub Amphilochii nomine Latine legitur ex Gerh. Vossii versione ante Ephræmi opera: & Caput XV. qvæ ex ejusdem Vossii interpretatione exstat Latine in sup-

* Combefisius præter illam Ursi etiam aliam antiqvam versionem semibarbaram memorat pag. 256.

ſupplemento Bibl. Patrum Pariſ. 1639. T. 1. p. 625. Narratio *de muliere quæ peccata ſua in charta conſcripſerat, & pro venia ſuorum peccatorum ad S. Baſilium & Ephræm recurrebat.*

12. *De Humana Natura CHriſti, num propter unionem cum Divina, ubique ſit præſens?* Ex Photii CPol. Ἀμφιλοχείοις, ſive qvæſtionibus & reſponſionibus centum ad Amphilochium Cyzici Metropolitam de diverſis S. Scripturæ locis, qvæ in Variis Bibliothecis integræ exſtant MStæ. Fallitur Combefiſius qvi caput iſtud pro genuino fragmento Amphilochii Iconienſis habuit.

Scripta quæ in Amphilochio Combefiſii non exſtant.

13. *De non deſperando*, ὅτι οὐ χρὴ ἀπογινώσκειν τῆς ἑαυτοῦ σωτηρίας, Hanc tractationem Græce primus edidit & Latina verſione donavit *Petrus Poſſinus* in theſauro Aſcetico Pariſ. 1684. 4. pag. 255. & Amphilochio noſtro audacter tribuit, qvia multa eadem leguntur in Homilia, de qva ſupra, n. 8. Sed argumentis non inficiandis & hanc & illam Amphilochio ſuppoſitam eſſe demonſtravit Clariſſ. Caveus parte altera Hiſtoriæ literariæ ſcriptorum Eccleſiaſticorum.

14. *Vita S. Ephræmi Syri*, cujus latina verſio à Gerh. Voſſio Tungrenſi Epiſcopo edita eſt ante Ephrami opera & ante comparationem è Baſilii vita excerptam. Adjunctum qvidem reperit Voſſius ſcholion, in qvo illa Amphilochio incerta prorſus conjectura adſcribitur. Περὶ τοῦ Κυροῦ Ἐφραὶμ, ἴσως τοῦ Ἀμφιλοχίου Ἐπισκόπου. Incipit: *Sanctus hic pater noſter.* Sed haud dubie ſcriptoris eſt ab Ephræmi ætate longe qvam fuit Amphilochius Iconienſis remotioris.

15. *Epiſtola Synodica*, qva reſpondet Synodicæ Epiſcoporum alterius provinciæ, qvi circa Macedonii hæreſin de Spiritu S. fluctuabant & diſſentiebant. In MS. inſcribitur Ἀμφιλοχίῳ Βασίλειος. Sed propter ea qvæ de Baſilio in hac Epiſtola leguntur, Baſilii eſſe non poteſt, itaqve ſub Amphilochii nomine Græce & Latine edita eſt à Cotelerio Tom. 2. monument. Eccleſiæ Græcæ pag. 99-104.

Qvæ Holſtenium habuiſſe Græce MSta refert Caveus, *Cohortatio ad Virtutes*, Homilia *de lacrymis & regno DEI*, & Homilia, *in arbores frugiferas*, nondum in lucem prodiere. Neqve Homilia qvæ in Cæſarea

rea Bibl. exſtat περὶ ἀρετῆς καὶ περὶ πονηρῶν ἀνδρῶν καὶ διαβόλων, atque incipit : Καλὸς ὁ βίος τῶν ἐναρέτων πάντοτε καθέστηκεν, τερπνὴ ἡ τῶν ἀγωνιζομένων κατάστασις. Neſſel. V. p. 126.

Alii Amphilochii.

Amphilochius *Sidæ* Epiſcopus, qvi Concilio Epheſino adverſus Neſtorium interfuit, cui forte tribuendas eſſe homilias qvasdam qvæ ſub Iconienſis nomine leguntur, conjicit Labbeus Tom. I. de Script. Eccleſ. pag. 61.

Amphilochius *Cyzici* Metropolita, ad qvem leguntur Photii Epiſtolæ, & ad cujus qvæſita exſtant reſponſiones MSS. ejusdem Photii, Patriarchæ CPol. De his plura dicendi locus erit in capite qvod Photii ſcriptis deſtinavi.

Omitto Amphilochum vatis Amphiarai F. de qvo præter Homerum & alios meminit Scymnus Chius verſu 466. & de cujus celebri oraculo Origenes 3. contra Celſum p. 131. Theodoretus X. Θεραπευτ. aliiqve. Amphilochum item Athenienſem inter ſcriptores de agricultura Vanoni laudatum & Columellæ, nec non Plinio, qvi ejus de avena & cytiſo volumen memorat lib. XVIII.

CAPUT XIII.

DE S. GREGORIO Nazianzeno, Ejusq; Fratre CÆSARIO.

Gregorii Nazianzeni Vita, & de eo Scriptores. 1. *Editiones variæ & promiſſa nova Benedictinorum.* 2. *Monumentorum in editione Græcolatina comprehenſorum recenſio cum variis obſervationibus* 3. *Index eorum ad quos Nazianzeni & Baſilii Cæſarienſis epiſtolæ.* 4. *Scripta quæ in Græcolatina editione non continentur.* 5. *Index Poëmatum Nazianzeni hactenus editorum Alphabeticus* 6. *De Maximo, Nonno, Baſilio, Elia Cretenſi, Niceta, Pſello, Nicolao Doxopatri, &c. qui Nazianzeni quædam ſcholiis illuſtrarunt.* 7. *De Cæſario Nazianzeni fratre.* 8.

I.

REGORIUS a) Nazianzenus in Palæstinæ scholis Rhetoricam * didicit, atqve Athenis † & alitus & eruditus innotuit etiam Juliano postea Imp. ** Gregorii ex *Hypsistariorum* b) errore ad Ecclesiam conversi, & per qvadraginta ac qvinq; annos c) Nazianzi in Cappadocia Episcopi filius, cujus jam decrepiti vicibus d) per aliqvod temporis functus est: Sasimorum vero, alterius in Cappadocia opidi Episcopatum à Basilio ægre e) sibi passus est imponi, & cum Constantinopolitanæ sedi à Theodosio M. præfectus esset f) post egregia in illam Ecclesiam à persecutionibus Juliani & Valentis vix respirantem merita: eodem anno, * in Concilio CPol. A.C.381. abdicavit se sponte ** privatamq; vitam prætulit, ac multis scriptis egregiis prosa & ligato sermone elucubratis oppugnatisq; Arianis, Eunomianis & Macedonianis *Theologi* g) nomen meruit. Defunctus A.C. 391. h) ætatis nonagesimo primo. Fratrem Cæsarium ante se defunctum laudat

a) Errore typographi *Georgius* male excusum est in Hist. literaria Clariss. Cavei. Sed freqvens est & prona nominis utriusqve confusio, ut multis exemplis ostendit Allatius de Georgiis pag. 359. Cæterum Nazianzenum vocari miratur Casaubonus in Casaubonianis pag. 145. Non enim Nazianzus fuit ejus patria, sed Arianzus: nec Episcopum ibi egit, at à Patre illius civitatis Episcopo ibi educatus est & Patris per aliqvod temporis vices obiit.

* Naz. Orat. X p. 163. † Rufin⁹ præfat. Apologet. ** Naz. Orat. X. p. 168. & IV. 121.

b) Hesychius: ὑψιςάριος, αἵρεσίς φασι τῶν τὸν ὕψιςον σεβομένων. Vide Nazianzeni Orat. XIX. in Patrem pag. 289. ibiqve Eliam Cretensem & Billium p. 702. & Orat. X. p. 161. ubi etiam de Matre.

c) id. p. 313. ubi Patrem propemodum centenarium fuisse testatur qvando diem obiit. Vide & qvæ de Gregorio patre, & matre sua Nonna Orat. XI. p 178 seq. Synodo Tyanensi adversus Arianos Valente Imp. interfuisse narrat Theophanes pag. 49. Chronographiæ.

d) Vide Orationem Nazianzeni VIII. & carmen de Vita sua. Sozomenum VI. 17.

e) id. Orat. V. VI. VII. Confer Beveregium ad Synodicum M. p. 32.

f) Naz. Carmine de Vita sua. Baronius ad A.C. 380. n. 12. seq.

* Vide Orationem XXXII. pag. 517. seq. 525.

** Vide eandem Orationem XXXII. p. 523. 526. seq. & Blondellum de Episcopis p. 64. Nazianzeno in eodem Concilio CPol. successor datus est Nectarius.

g) ὁ τὴν Θεολογίαν προσηγορίαν δεξάμενος. Anastasius in Meursii Variis Divinis editus p. 31. Confer Cotelerii monumenta Græca T. III. p. 571. T. IV. p. 411. Rufini prologum ad Orationes Nazianzeni Latine à se versas.

h) Acta Sanctor. Maji T. VII. p. 657. seq. Pagi ad A.C. 354. n. 21. & 389. 4.

dat Orat. X. & qvidem annis adhuc florentem ut ex pag. 162. colligitur. τελευταῖον πρῶτον juniorem priore loco elatum pag. 176. Sororem Gorgoniam Oratione XI. Patrem Orat. XIX. summus amicus Basilii Cæsar. (qvem & ipsum Orat. XX. pro funere laudavit) ejusqve fratris Gregorii Nysseni: Præceptor S. Hieronymi, * is enim & eo doctore sacras literas didicisse se profitetur, & catechistam ac Præceptorem suum vocat, & illo Magistro gloriari se ait & exultare. Latine se callere negat Nazianzenus Epist. 71. ad Postumianum. Memoriam ejus celebrat Ecclesia Latina in breviario Romano 30. Sept. Græca 9. Maji. Vitam suam ipse versibus Jambicis descripsit, qvæ in limine tomi posterioris exstat. Aliam prosa compositam à *Gregorio Presbytero* i) Græce habes præfixam Tomo priori Operum Nazianzeni cum latina versione *Jacobi Billii*, & aliis veterum de Nazianzeno elogiis per eundem Billium collectis. *Nicetæ Paphlagonis* laudationem in Nazianzenum è Codice Mazariniano vertit, & Tom. VI. Bibl. Concionatoriæ p. 615-632. Latine vulgavit Combefisius. Laudationem Gregorii Naz. scriptam à *Thoma Magistro*, Græce & Latine una cum aliis ejusdem Thomæ Orationibus & Epistolis vir præstantissimus Laur. Normannus utraq; lingva vulgavit Upsalæ 1693. 4. *Philothei* CPol. *Joannis* Evchaitensis, *Nicolai Cabasilæ*, *Theodori Metochitæ*, *Matthæi Camariota* & *Theodori Prodromi* in tres Hierarchas Basilium, Nazianzenum & Chrysostomum memoravi infra c. 15. p. 558. Ex recentioribus præter Annales consulendus *Cæsaris Baronii* liber de vita Nazianzeni ad Gregorium XIII. qvi antea ineditus, occurrit cum notis Papebrochii in Actis Sanctorum T. 2. ad diem IX. Maji p. 373. *Gregorius Polidorus* in Gregoriano, sive libro de XIV. Pontificibus, XIII. Episcopis Gregoriis & Gregorio Presbytero, Florent. 1598. *Godfridus Hermantius* in vita Nazianzeni accurato studio descripta Gallice Paris. 1674. 4. & *Joh. Clericus* Bibliothecæ universalis itidem Gallico vulgatæ idiomate T. XVIII.

II. *Editiones Gregorii Nazianzeni.*

Latinæ

Orationes decem *Rufino* interprete 1. 12. 15. 17. 28. 33. 38. 39. 44.

* Baron. ad A. C. 379. n. 17.

i) Gregorius iste presbyter è MS. Ducis Sabaudiæ recensitus exstat etiam Græce & Lat. T. II. Act. Sanctor. Maji p. 766. MS. Lambec. III. p. 182. 190. Latine apud Surium IX. Maj.

44. & 50. cum ejus præfatione ad Apronianum. Argentorat. per Johannem Knoblauch 1508. 4.

Orationes VII. interprete *Jo. Oecolampadio.* Augustæ Vindel. 4. sparsim vulgatæ.

Gregorii Nazianzeni Opera latine, variis interpretibus, Lipsiæ 1522. 8. edita & in Catalogo Bultellianæ Bibliothecæ p. 32. memorata.

Orationes XXXVIII. translatæ à *Bilibaldo Pirckheimero*, Basil. 2531. fol. cum præf. Erasmi. Hanc editionem recenset Conradus Gesnerus in Bibl. De Pirckheimero Erasmus XXVI. 33. Epist.

Nazianzeni Opera Basileæ, A. 1550. apud Hervagium fol. cum *Wolfg. Musculi* præfatione, ex cujus versione etiam exhibentur Oratio I. & XLI. XLV. XLVII. uti Orationes qvinqve de Theologia ex *Petri Mosellani*: cæteræ omnes ex Pirckheimeri. Christus patiens ex versione *Sebastiani Guldebeccii* Tigurini, & alia Poëmata ex interpretatione *Aldi Manutii*.

Paris. & Coloniæ 1570. fol. *Jac. Billio* Prunæo interprete. Hanc editionem recenset Bellarminus de Script. Eccles.

Basil. 1571. fol. per *Jo. Leunclavium*, qvæ editio recensetur à Simlero in Bibl.

Orationes tres ex *Julii Gabrielii* versione Antvv. 1573. apud Plantin. additis Variis Lect. ex Codicibus Vaticanis.

Nazianzeni Opera Paris. 1583. fol. apud Sebast. Nivellium, ex secunda *Billii* recognitione. De hac videndus in Apparatu sacro Antonius Possevinus.

Græcæ.

Venet. 1516. apud Aldum, 8. sedecim orationes. & aliæ novem 1536. 8.

Paris. 1544. apud Wechel.

Basileæ A. 1550. fol. apud Hervagium, cujus editionem in Epistolis qvod MSS. Codicibus destitueretur ex Græco Frobenii Basilio passim emendasse se testatur Jac. Billius.

Opuscula qvædam, Etonæ 1610. 4. Vide infra inter Orationes num. III.

Carmina selecta ab Hieron. Brunello S. I. edita cum Georgio Piside & Synesii ac Clementis Alex. Hymnis. Rom. 1590. 8.

Poëmata qvædam edita à Dav. Hœschelio. Lugd. Bat. 1591. 8.

Sen-

Sententiæ & Regulæ Vitæ ex Nazianzeni scriptis collectæ, cum poëmatis Jambicis qvibusdam è Bibl. Joannis Sambuci. Antvverp. 1568. 8.

Græcolatinæ.

Poëmata Nazianzeni cum prosaria versioni Aldi Manuti. Venet. ex ejus officina 1504. 4.

Opuscula qvædam cum Metaphrasi Jac. Billii, & commentariis Cyri Dadybrensis (hoc est Nicetæ) non Græce sed Latine tantum additis. Paris. 1575. 8.

Opera omnia Paris. 1609 fol. 2. Vol. qvam editionem perseqvitur Labbeus.

Paris. 1630. fol. 2. Vol. qvam editionem mox diligentius recensebo.

Hæc minus emendate recusa Lipsiæ (licet titulus Coloniæ nomen præ se fert) 1690. fol. 2. Vol.

Poëmata qvædam antea inedita in *Jacobi Tollii* * insignibus itinerarii Italici Traject. 1696. 4. & in V. C. *Lud. Antonii Muratorii* ** Anecdotis Græcis Patav. 1709. 4.

Orationes Greg. Nazianzeni *Gallice* eleganter versæ cum notis. Paris. 1693. 8. duobus Vol. Novam Gallicum Operum Nazianzeni edit. parat Episcopus Conseranorum. Vide Memorias Trevoltinas A. 1708. pag. 2137. seq.

Jacobo Frischio † Benedictino adornandæ novæ Græcolatinæ Nazianzeni operum editioni immortuo, partes illas in se suscepit ejusdem Ordinis Monachus *Franciscus Louvard*, qvi Conspectum Operum Nazianzeni †† Parisiis A. 1708. edidit, testatusq; est plus sibi negotii

* In Langleti de Fresnoy Methodo Historiæ T. 2. edit. Lips. pag. 327. hæc insignia itinerarii Italici qvibus nihil aliud qvam veterum Græcorum scriptorum Ecclesiasticorum monumenta, in itinere Italico ex Bibliothecis per Tollium eruta & laudatissimo studio publicata docteqve illustrata continentur, refertur inter Historicos rerum Italicarum, addito non minus iniqvo qvam cœco judicio: *ce livre est peu considerable.*

** Conferendæ emendationes illorum Nazianzeni poëmatiorum à Clariss. Muratorio vulgatorum, qvas ex Codicibus Bodlejanis annotavit Clariss. Collega noster Jo. Christophorus Wolfius in Ephemeridibus literariis Germanice editis Lipsiæ Neuer Büchersaal / sectione XII. p. 27.

† Monatl. Auszug aus neuen Büchern A. 1701. Dec. p. 79. Nouvell. de la Rep. des lettres 1704. II. p. 382.

†† Mem. de Trevoux 1708. p. 2133. Acta Erud. 1709. p. 94.

negotii fuiſſe in ſeligendis qvam inveniendis ſcriptorum Gregorii Codicibus MSS. qvorum ſola Lutetia ducentos amplius ipſi ſuppeditavit. Eliæ tamen Cretenſis commentariorum, qvos latine Leunclavius vertit ediditq;, negat ſe Græcum exemplar nanciſci potuiſſe. Sed age pleniorem illius promiſſæ præclaræ editionis notitiam ex Memoriis literariis Trevoltinis integram ſubjungamus: *Lepine commencera dans peu l'Impreſſion de la nouvelle Edition de Saint Gregoire de Naziance. Le P. Dom Louvart Benedictin de la Congregation de Saint Maur, qui a preparé cette nouvelle Edition, vient d'en communiquer le plan aux Sçavans, dont il demande les avis. Il a déja rendu compte au Public des raiſons qui le portérent à ſe défier de l'Edition vantée du celebre Abbé de Billy, dont l'Exemplaire ſur lequel elle a éte imprimée, tombé entre les mains de Dom Louvart, convaincra les Curieux, de la fraude des Libraires de Paris, de l'imperfection de cette Edition, & de la néceſſité d'en donner une nouvelle. Le premier ſoin du Docte Benedictin qui l'entreprend, a été de conſulter les Manuſcrits. Paris ſeul lui en a fourni plus de deux cens. Il a donc eû plus de peine à choiſir les Manuſcrits dont il ſe ſerviroit, qu'à en déterrer dont il pût ſe ſervir. Il s'eſt arrêté à un excellent Manuſcrit de la Bibliotheque Royale, qui a appartenu à l'Empereur Baſile le Macedonien, & qui eſt par conſequent du neuviéme ſiecle, ou même un peu plus ancien. Il a conſulté encore avec plus de ſoin divers Manuſcrits de la même Bibliotheque, de la Bibliotheque Colbert, de celles du College des Jeſuites, & des Peres de l'Oratoire, dont aucun n'a été entre les mains de Billy, ou des autres anciens Editeurs de Saint Gregoire de Nazianze, Gabrieli, Lewenklau, Montaigu, ſur la foi deſquels il cite les Manuſcrits dont ils ſe ſont ſervis. Il n'a negligé aucune Edition des Ouvrages du Saint Docteur; & il ſe flate qu'aucun Imprimé ne lui a échapé; & qu'ainſi il donne le texte de ſon Auteur auſſi correct qu'il ſe puiſſe. Il n'a mis à la marge que les diverſes leçons les plus importantes, & rejetté les autres à la fin de l'Ouvrage. Il en a uſé de la même maniere pour les Notes. Il a mis à la marge les plus courtes: & les plus longues pour accompagner les Commentaires de divers Auteurs Grecs ſur Saint Gregoire de Nazianze. Il a diſpoſé les Oraiſons ſelon l'ordre des temps. Il les a diviſées en chapitres. Il en a compoſé les Sommaires. Il en fait la critique dans un Avertiſſement qu'on trouvera au commencement de chacune. Il a éclairci les Poëſies & les Lettres par de ſemblables travaux, avec cette difference, qu'un avertiſſement general ſur les Poëſies, contient tout ce qui les regarde, & que tout ce qui concerne les Lettres eſt auſſi renfermé dans un avertiſſement general.*

Le

Le ſçavant Editeur a joint aux Poëſies de ſon Saint Auteur des Scholies Grecques, dont la plus grande partie n'avoit pas encore vû le jour.

Loin d'augmenter le nombre des Oraiſons, il l'a diminué par le retranchement de quatre Oraiſons ſuppoſées, qu'il rejette dans l'addition où il place ces ſortes d'Ouvrages, & de quatre Lettres qu'on avoit mal à propos fourrées parmi le Oraiſons.

Les Lettres ſont augmentées des quatre prétenduës Oraiſons, d'une échapée aux autres Editeurs, de deux qui paſſérent pour être de St. Baſile, à qui on en reſtituë trois. Ce nombre cependant des Lettres n'eſt augmenté que de deux; car dans l'Edition de Paris on en avoit réimprimé deux fois deux: preuve de l'exactitude de ceux qui conduiſoint cette Edition. Toutes les Poëſies que Tollius & Mr. Muratori ont découvertes & fait imprimer depuis quelques années, ſont à leur place parmi les Ouvrages de même genre: on joindra le Teſtament du Saint à ſes Oraiſons ou à ſes Lettres; & la Liturgie qui porte ſon nom paroîtra pour la premiere fois en Grec tirée d'un Manuſcrit du Roi, & peut être en Arabe.

Le R. P. Dom Louvart demande aux Sçavans, s'il eſt à propos d'imprimer les Philocalies ou les recüeils des endroits choiſis d'Origene, auxquels Saint Gregoire de Nazianze a eu autant de part que Saint Baſile, & les Commentaires de Saint Maxime ſur Saint Gregoire de Nazianze.

Les autres Commentaires anciens ſur le Saint Docteur ſeront beaucoup plus amples dans la nouvelle Edition; enſorte qu'il n'y aura plus d'Oraiſon ſans Commentaire. On ne donne que la verſion de Lewenklau des Commentaires d'Elie de Crete ſur dix-neuf Oraiſons; parce que l'Editeur n'a pas trouvé à Paris le Grec de ce Commentaire. Il faut eſperer que quelque Curieux le lui envoyera avant l'Impreſſion. Plus heureux à l'égard de Nicetas, il donne le Grec de ſon Commentaire ſur ſeize Oraiſons differentes de celles qu'Elie a commentées. Un autre Commentateur nommé Baſile, que le docte Benedictin prouve être un Auteur du dixiéme ſiecle, ſuit Elie, & précede Nicetas. Le Commentateur imprimé par Montaigu, & les Scolies ſans nom d'Auteur, que l'Evêque Anglois a publié le premier, Nonnus beaucoup augmenté, n'ont pas été oubliez, non plus que les notes des autres Editeurs, leurs Prefaces, leurs Epîtres dedicatoires; en ſorte que la nouvelle Edition renferme exactement toutes les autres.

Le nouvel Editeur a retenu la verſion entiere de Billy par reſpect pour ce grand Homme; & il s'eſt contenté d'en corriger les défauts par des notes miſes à la marge & au bas des pages. Il a remis à côté des Vers ſa verſion en Proſe, & rejetté ſa ver-

version en Vers, qui ne répond pas assez exactement au texte. Il n'a pas eu les mêmes égards pour les autres Interpretes de son Auteur. Sa traduction de l'Apologetique du Saint qu'il donne, fera conoître ou non, s'il est possible de réüssir mieux que Billy. Il balance s'il imprimera l'ancienne version de dix Oraisons qu'on croit être de Rufin, & quelques traductions très-élegantes de Gabius & de Zino. Il prie les Sçavans de décider ce point.

Après une Preface generale & des dissertations sur la vie & sur la doctrine du Saint, suivront trois Vies des cet éloquent Pere de l'Eglise; la premiere par le Prêtre Gregoire; la seconde qui paroît en Grec pour la premiere fois est de Nicetas le Paphlagonien: la troisiéme est tirée des Ouvrages même du Saint. Huit grandes planches gravées sur les figures d'un Manuscrit du Roi, ne contribueront pas peu à l'ornement de cette Edition, divisée en trois tomes in folio.

Le R. P. Dom Louvart prend à la fin de cette explication de son dessein, de modestes engagemens d'une parfaite docilité à l'égard des Critiques, qui voudront bien l'aider de leurs conseils. L'esperance qu'il donne d'une traduction Françoise des Ouvrages qu'is imprime par Mr. l'Eveque de Conserans, nous a éte d'autant plus sensible, que nous connoissons mieux tout le merite de ce Prelat plein de l'esprit du Saint Docteur qu'il a traduit.

III. Scripta S. Nazianzeni in primo Tomo editionis Græcolatinæ occurrentia hæc sunt:

I. *Apologeticus de fuga sua* * & officio Episcopi, qvem μεγάλȣ ἀπολογητικȣ̃ titulo laudat Damascenus in parallelis sacris. Hunc præter Rufinum, Wolfg. Musculum ac Jac. Billium latine vertit *Julius Gabrielius* additis scholiis, Antvverp. 1573. 8. Gallice *Joannes de Lavardin*, ac postea *Collinus* Paris. 1640. 12. Italicè *Annibal Carus*, Venet. 1569. 4. Germanice ad S. Macarii calcem *Godfridus Arnoldus*. Exstat & Græce ac Latine subjectus hic Apologeticus S. Chrysostomi libris VI. de sacerdotio, separatim excusis Cantabrig. 1712. 8.

II. Ad Nazianzi incolas, qvi se *cum factus esset presbyter* acciverant, nec freqventes ad ipsum accedebant. Tom. 1. pag. 46. Latine vertit Pirkeimerus & Billius, Leunclaviusqve, illustravit *Elias* Cretensis.

III.

* Nazianzenus presbyter factus miro vitæ solitariæ (qvam p. 4. laudat) amore & sacri muneris difficultate (de qva p. 5. sq.) & periculis (p. 25 seq.) permotus in Pontum eremum confugerat (p. 36.) unde parentum ætate confectorum desiderio & Jonæ exemplo monitus revertit Nazianzum (p. 40.) illamqve ibi secessus sui apologiam publice dixit.

III. & IV. *In Julianum* Apostatam invectivæ duæ. T. 1. p. 49. & 109. Post Apostatæ mortem † scriptæ, ut patet ex p. 68. 76. 86. 93. seq. 102. 113. seq. & clarissime 122. 130. 132. & p. 116. seq. ubi de nece Juliani variæ sententiæ exponuntur, & pag. 120. sepulturæ Tarsi factæ & Joviniani successoris mentio, pacisqve à Persis cum illo durissimis conditionibus initæ p. 118. Cur *steleuticas* inscripserit docet p. 91. ut nempe στηλιτευθῇ τοῖς μετέπειτα *velut columna* ** *insculpta posteris traderetur* Juliani truculentia & impietas. Atqve hanc στηλογραφίαν suam columnis Herculis clariorem à se statui affirmat p. 134. similiter στήλας pro monumentis ponit X. p. 164. Græce cum scholiis Græcis & *Nonni* collectione Historiarum notisqve suis edidit separatim *Rich. Montacutius*, Etonæ 1610. 4. additis Oratione in Martyres εἰς τοὺς Μάρτυρας, & altera contra Arianos, κατὰ Ἀρειανῶν, nec non Testamento Nazianzeni & Epistolis decem antea ineditis, atq; in Opera Nazianzeni Variis lectionibus ex Codd. MSS. Savil. Prior invectiva Græce etiam lucem vidit Paris. 1531. 4. apud Wechelum. Latine verterunt Pirckeimerus & Billius.

V. *Ad Patrem & Basilium M.* cum ab hoc Episcopus Sasimorum unctus esset T. 1. p. 134. Vertit Pirkeimerus, Leunclavius & Billius. illustravit *Elias* Cretensis.

VI. Oratio in festo martyrum dicta *præsente Gregorio Nysseno* Basilii M. fratre, qvi accesserat postridie unctionis Nazianzeni in Episcopum. T. 1. p. 136. vertit Pirkeimerus & Billius.

VII. Apologeticus minor, ad Patrem & Basilium, de suscepto ægre Episcopi munere, in qvo rogat se illorum consilio & precibus juvari. T. 1. p. 142. vertit Pirkeimerus, Leunclavius & Billius, illustravit *Elias* Cretensis.

VIII. Ad patrem, cum Nazianzenæ Ecclesiæ curam filio ætate confectus commisisset. Tom. 1. pag. 145. Vertit Pirkeimerus & Billius, Leunclaviusqve. Illustravit *Elias* Cretensis.

† Vir doctissimus Petrus Cunæus perperam scripsit Nazianzenum his orationibus perstrinxisse Julianum adhuc vivum ac spirantem, unde reprehenditur à Petro Bælio in Lexico Historico, vocabulo Nazianze.

** Confer Andreæ Dounæi notas ad Chrysost. T. 8. p. 348.

IX. *De cœlestibus consectandis* cohortatio *in Martyrum festo* dicta ad eos qvi sermones Nazianzeni flagitabant, silentio ejus & solitudinis studio accensi & ad Julianum ἐξισωτὴν ** sive tributorum peræqvatorem, (ad qvem etiam T. 2. p. 111. carmen XLVIII.) T. 1. p. 149.

X. Oratio funebris in laudem *Cæsarii*, junioris natu fratris superstitibus adhuc Parentibus dicta A. C. 368. T. 1. p. 160. αὗται, inqvit p. 167. τῶν ἐμῶν λόγων αἱ ἀπαρχαί. Latine verterunt Pirckeimerus & Billius. Prodiit & cum proxima seqvente Colon. 1589. 8.

XI. In defunctam (post fratrem p. 190.) sororem *Gorgoniam* T. 1. p. 176. matrimonio junctam & filiorum nepotumqve aviam ac matrem p. 180. 183. Episcopum alloqvitur p. 186. ὦ ποιμένων ἄριστε καὶ τελεώτατε, ὁ τοῦ ἱεροῦ προβάτου ἐκείνου ποιμήν. & pag. 188. 189. ὦ σὺ πάτερ ἐκείνης πνευματικέ. Dicta oratio matre adhuc superstite pag. 188. Latine verterunt Pirkeimerus & Billius.

XII. XIII. XIV. *Irenicæ* sive *de pace Orationes* prima, secunda & ad Amphilochium tertia, post reconciliationem cum Monachis. T. 1. p. 190. 205. 213. Non de doctrina sed tantum de disciplina diffidium fuisse testatur pag. 206. seq. Dictæ sunt hæ orationes à Nazianzeno præsente Patre, cum per aliqvod tempus à concionando abstinuisset. Latine verterunt Rufinus, Pirkeimerus Leunclavius & Billius: illustravit *Elias* Cretensis.

XV. *De plaga grandinis & sterilitate* ad Patrem docere in Ecclesia omittentem. T. 1. p. 224. Latine verterunt Rufinus, Pirkeimerus & Billius.

XVI. περὶ φιλοπτωχίας *de pauperibus charitate complectendis* egregia cohortatio T. 1. p. 239. Hanc *latine* verterunt præter Pirkeimerum & Billium Julius Gabrielius, Antvverp. 1573. 8. Jo. Oecolampadius Lips. 1521. 4. & Augustæ Vindel. 4. Petrus Franciscus Zinus Paris. 1550. & Venet. 1574. 8. cum Greg. Nysseni duobus ejusdem argumenti sermonibus: *Italice* Annibal Carus Venet. 1569. 4.

Gal-

** Vide de hac voce præter Cangium in glossario, Goarum ad Cedreni paginam 591. Valesium ad Eusebii lib. 4. de Vita Constantini c. 3. Lucianus Philopatride T. 2 p. 774. αἰσθάνομαι τοῦτον, τὸν ἐξισωτὴν γὰρ εἴρηκας. pag. 775. οὗτος τοὺς τῶν ἐξισωτῶν καταλείπει ἐλλειπασμούς. A Constantino M. primum institutos ἐξισωτὰς neqve dicit Eusebius, neqve aliunde certo constat, ut non sit necesse ob hanc vocem auctorem Philopatridis sub Juliano scripsisse, licet hoc variis argumentis docte & ingeniose pugnat Vir clarissimus Jo. Matthias Gesnerus.

Gallice Joannes de Lavardin, teste Francisco à Cruce Bibliothec. Gallicæ p. 236. *Belgicè* non ita pridem vir disertissimus Petrus Francius.

XVII. *Ad Nazianzenos* timore trepidantes & *Præfectum irascentem* Tom. 1. pag. 265. vertit præter Rufinum, Billium & Leunclavium Pirkeimerus, qvi ἄρχοντα male reddit non præfectum sed Imperatorem. Illustravit *Elias* Cretensis.

XVIII. *In Cyprianum Martyrem*, cum postridie festi ejus in urbem ex agro rediisset. Tom. 1. pag. 274. Vertit præter Pirkaimerum & Billium Jo. Oecolampadius. Illustravit è Græcis *Nicetas* è qvo pleraqve delibavit Billius in notis suis.

XIX. *Oratio funebris in Patrem* dicta præsente Basilio ArchiEpiscopo Cæsar. atqve *Matri Nonnæ* solandæ comparata T. 1. pag. 286. Vertit post Pirckaimerum Billius, ex cujus versione legitur etiam in Actis Sanctorum Tom. 1. Januarii pag. 21.

XX. *In funere Basilii*, Cæsareensis ArchiEpiscopi A. C. 379. defuncti T. 1. p. 316. Græce A. 1516. ediderat Aldus. Latine vertit Pirkaimerus, & (ex cujus versione sed interpolatâ legitur etiam in Bibliotheca Concionatoria * Combefisii) Billius.

XXI. *In laudem Magni Athanasii*, extincti A.C. 373. T. 1. p. 373. Græce hanc qvoq; Aldus A. 1516. ediderat. Verterat ante Billium Pirckaimerus. Cum Billii versione etiam Athanasii Operibus adjuncta legitur T. 2. edit. Lips. post p. 704. & in limine Tomi primi editionis novissimæ Montfauconianæ.

XXII. *In Maccabæos.* Tom. 1. pag. 397. Præter Pirckaimerum, Billiumqve vertit Jo Oecolampadius. Lips. 1521. 4.

XXIII. *In laudem Maximi Cynici* (qvem *Heronis* Alexandrini Philosophi nomine celebrat) ob fidem Catholicam in exilium ** missi ab Arianis A. C. 372. & post qvinqvennium A. C. 378. Alexandriam reversi T. 1. p. 409. Vertit Pirkaimerus ac Billius. Meminit hujus Orationis præter alios Marcus Ephesius Epistola ad Scholarium apud Allatium p. 89. contra Creyghtonum. Καί τοι ἔγωγε τὰ ἐγκώμιά σοι πλέκειν ἤδη διενοούμην, καὶ τὸν μέγαν Γρηγόριον ἐνενόουν τὸν τῆς Θεολο-

* In eadem Bibl. Concionatoria T. 6. p. 581. seq. Combefisius etiam exhibet interpolatam à se Billii latinam versionem illarum Orationum qvibus Nazianzenus res suas exponit & vitæ suæ tangit Historiam.

** Vide Blondellum de Episcopis ac presbyteris pag. 337. seq. Antonium Pagi ad A. C. 379. n. 10.

θεολογίας ἐπώνυμον, Ἥρωνά τινα φιλόσοφον ἐπαινοῦντα τῇ τῶν Ἀρειανῶν ἐισσόμενον δόξῃ, ὅτι, φησὶ, δορκαλίζει τὸ καλὸν σῶμα καταξανθεὶς παρεπέμφθη.

XXIV. *Ad Ægyptios*, qvos laudat & advenisse gaudet, summamqve doctrinæ Christianæ illis exponit, asserendam adversus errores atqve offucias hæreticorum. T. 2. pag. 424. Vertit Pirckaimerus & Billius.

XXV. *Ad Arianos* de multitudine gloriantes, & Catholicorum persecutores, atqve pro se ac rebus suis Apologia T. 1. pag. 431. Vertit præter *Billium* ac *Pirkaimerum Jo. Leunclavius.* Commentario illustravit *Elias Cretensis. Nicetæ Acominati* tetrastichon in Leunclavii editione præmittitur.

XXVI. *De moderatione in disputationibus servanda.* T. 1. p. 442. Vertit præter *Pirkhaimerum* & *Billium Jo. Oecolampadius*, Augustæ Vindel. postea *Jo. Leunclavius* qvoqve. Illustravit commentario *Elias Cretensis.*

XXVII. Altera de se ipso & ad eos qvi dicebant Episcopatum CPol. à Nazianzeno affectari. T. 1. p. 464. Vertit præter *Pirkaimerum* & *Billium*, *Leunclavius*, in cujus editione *Nicetæ Acominati* versus præmittuntur. Commentario illustravit *Elias Cretensis.*

XXVIII. *Post reditum in urbem CPol. & ea quæ à Maximo Cynico thronum CPol. invadente perpetrata fuerant.* T. 1. pag. 472. Verterunt *Rufinus*, *Pirkaimerus*, *Billius*, *Leunclavius.* Illustravit *Elias Cretensis.*

XXIX. *De dogmate & officio Episcoporum.* Tom. 1. pag. 486. Verterunt Latine *Pirkaimerus*, *Leunclavius*, *Billius.* Illustravit *Elias Cretensis*, qvi inter Orationes Nazianzeni de Theologia reposuit.

XXX. *In electione Eulalii, Doarensium in Cappadocia Episcopi.* T. 1. p. 494. Etiam hanc Orationem *Elias Cretensis* illustravit. Verterunt *Pirkaimerus*, *Billius*, *Leunclavius.*

XXXI. In Matth. XIX. 1. *Cum consummasset JEsus hos sermones.* Unica earum qvæ exstat Nazianzeni Orationum qva dictum S. Scripturæ exponendum sibi sumsit. T. 1. p. 496. Vertit ante *Billium*, *Pirkaimerus.*

XXXII.

XXXII. Συντακτήριος * sive Valedictoria in præsentia CL. Episcoporum in Synodo CPol. A.C. 381. qva ut Sedis CPol. cura sese abdicare liceret impetravit. Tom. 1. pag. 510. Vertit præter *Billium*, *Pirkaimerus*. Græce & Latine legitur etiam in Tomis Conciliorum ante Synodum CPol. Illustravit *Nicetas*. Allegatur hæc Oratio à Scholiaste Hermogenis p. 401.

XXXIII. - XXXVII. Λόγοι Θεολογικοὶ *De Theologia Orationes V.* contra Eunomianos & Macedonianos T. 1. p. 529. Græce ediderat Aldus A. 1516. 8. Latine vertit *Rufinus*, & *Petrus Mosellanus* Protegensis Basil. 1523. Inde *Jo. Leunclavius*, *Billiusque*. Commentario illustravit *Elias Cretensis*.

XXXVIII. *In* Θεοφάνια *sive CHristi Nativitatem* Oratio Panegyrica dicta CPoli. T. 1. p. 613. Ediderat A. 1516. Græce Aldus. Exstat & Græce una cum Nazianzeni Oratione *IX. X. XXI. & XXII.* in tomo qvarto sive ultimo Collectionis qvæ sub titulo Ἐγκυκλοπαιδείας Φιλολογικῆς prodiit Græce Venet. apud Nicolaum Sarum 1710 8. Vertit præter *Rufinum Billium* ac *Pirckaimerum*, *Petrus Mosellanus* Lipsiæ A. 1522. *Julius Gabrielius* Antvverp. 1573. Edidit etiam Græce & Latine cum Billii versione Christianus Daumius ὁ μακαρίτης inter Varias Græcorum Latinorumqve Patrum in idem Festum Homilias, Cygneæ A. 1670. 8. Latine Combefisius hanc & alias in Festorum Panegyres, in Bibliotheca Concionatoria. Commentario illustravit *Nicetas*.

XXXIX. Εἰς τὰ ἅγια φῶτα, *in sacra Lumina*, sive in Festum Baptismi CHristi. T. 1. p. 624. Græce A. 1526. ediderat Aldus. Latine verterunt *Rufinus*, *Pirkaimerus*, *Billiusque*. Commentario *Nicetas* illustravit.

XL. *In sanctum Baptisma*, atqve differendum illud non esse. Tom. 1. pag. 637. Etiam hanc Orationem Aldus ediderat Græce A. 1516. 8. Verterunt iidem *Pirkaimerus* ac *Billius*, atqve illustravit Commentario *Nicetas*.

XLI. *In S. Pascha & de ignoscenda obsequendi tarditate* qvod Ecclesiæ Nazianzi curam recipere fuisset cunctatus. Tom. 1. p. 673. Vertit præter *Billium*, *Wolfgangus Musculus*. Illustravit *Nicetas*.

XLIII.

* Vide notas posteriores ad paginam 316. Cedreni in edit. Paris.

XLII. Oratio *secunda in Paschatos festum*, Arianzi diu post priorem edita. T. 1. pag 676. Ediderat Græce Aldus A. 1516. 8. Verterunt *Pirkaimerus*, *Billiusque*. Illustrarunt *Nicetas* atqve *Psellus*.

XLIII. *In novam Dominicam* sive octavam Paschatos, atqve in *Mamantem* Martyrem. T. 1. p. 697. Græce Aldus A. 1516. ediderat. Verterunt iidem *Pirkaimerus* atqve *Billius*, illustravit *Nicetas*.

XLIV. *In sanctam Pentecosten*. T. 1. p. 705. Etiam hanc ediderat A. 1516. Aldus: Et separatim cum versione & scholiis *Matthæus Dresserus* Lips. 1582. Verterunt præterea *Pirkaimerus* ac *Billius*.

XLV. *Epistola* * (non Oratio) *ad Evagrium Monachum* T. 1. pag. 717. In qvibusdam MSS. & in Euthymii Panoplia tribuitur *Gregorio Nysseno*. Vide Cotelerium III. monumentor. Ecclesiæ Græcæ p. 550. Latine verterunt *Pirkaimerus*, *Billiusque*.

XLVI. *Epistola ad Nectarium Episcopum CPol.* Tom. 1. pag. 721. Epistolam vocant Sozomenus VI. 27. Theodoretus dialogo 3. aliiqve. Latine verterunt iidem *Pirkaimerus* atqve Billius.

XLVII. *Annotatio de quatuor apud Ezechielem animalibus*. Tom. 1. pag. 723. Vertit ante *Billium*, *Wolfgangus Musculus*. Ex Catena qvadam in Prophetam Ezechielem depromta esse videtur. Confer Villalpandum in caput 1. Ezech.

XLVIII. *In laudem Martyrum & adversus Arianos*. Tom. 1. pag 725. Latine ex *Billii* versione A. 1583. edita: Græce in Appendice Tomi I. Græcolat., (ex editione Montacutii Etonensi 1610. 4.) Prior verterat *Leunclavius* A. 1571. ex Codice, manu Nicetæ Acominati Historici exarato. Viderit Nicolaus Faber, qvibus argumentis hanc orationem excerptum ex aliqva Chrysostomi Homilia esse existimavit.

XLIX. *De fide* tractatus T. 1. p. 727. Latine tantum editus ex antiqva ut ajunt *Rufini* versione, sub cujus nomine prodiit pridem Argentorat. 1508. Lipsiæ 1522. &c. Integer fere occurrit inter

* Hinc familiaris sermo non obstat qvo minus Nazianzeni esse possit, licet Petavius 2. de DEO, c. 6. *ob pedestrem*, ut ait, *& plebejum sermonem*, Nazianzeni elegantia putat minus dignam esse.

ter S. Ambrosii scripta sub titulo de fide Orthodoxa contra Arianos. Græce, inqvit Simlerus, dicitur exstare in Vaticana. Latini scriptoris esse, Vigilii Tapsensis vel Gregorii Bætici sentiunt eruditi. Sed Augustinus Epist. CXLVIII. (veteris edit. CXI.) ad Fortunatianum, hocce scriptum allegans, auctorem *Gregorium sanctum, Episcopum Orientalem* appellat.

L. *De fide Nicæna*, breve superioris scripti veluti compendium. Tom. 1. pag. 736. Etiam hoc velut *Rufino* interprete Latine tantum legitur, atqve inter Ambrosii opera pridem editum sub titulo: *de fidei Divinitate & consubstantialitate contra Arianos.*

LI. LII. *Epistolæ duæ ad Cledonium Presbyterum*, adversus Apollinarium Tom. 1. p. 737. Vertit ante *Billium*, *Pirckaimerus*. Illustravit *Elias Cretensis.*

LIII. *Paraphrasis in Ecclesiasten Salomonis.* Tom. 1. pag. 749. Hanc Gregorii non Nazianzeni sed Neocæsariensis Thavmaturgi esse omnes sentiunt eruditi. Nihilominus in antiqvissimis Codicibus ut in illo qvi Imp. Basilii Macedonis fuit ac describitur à Clariss. Montfaucono palæographiæ Græcæ pag. 250. seq. inter Nazianzeni scripta germana legitur. *Id quod tanti*, inqvit Billius, *apud me momenti est, ut quanquam reclamante stylo, vix tamen hanc lucubrationem inter ψευδεπίγραφα numerare auderem, nisi Hieronymus omnem dubitationis ansam nobis eximeret, atque hunc fœtum vero suo parenti assereret.* Illis qvæ Volumine sexto pag 249. à me de hac in Ecclesiasten Paraphrasi observata sunt, adde qvod ex versione *Wolfgangi Musculi* legitur in editione Nazianzeni Latina Hagenoënsi A. 1550. fol. p. 333.

Epistolæ CCXLV. Ex qvibus *CCXXXII.* prodierant pridem Græce ex Bilibaldi Pirckeimeri Codice, cum Epistolis Basilii, Hagenoæ 1528. 8. edente Vincentio Obsopœo, atqve inde in Græca Basilii editione Frobeniana 1532. fol. & Nazianzeni Hervagiana 1550. fol. Basileæ. Latine vertit ordinemq; mutavit pro temporis qvatenus asseqvi id potuit ratione Jacobus Billius nullo MSto Codice usus. In editione Græcolatina numeri 17. 18. 19. Epistolarum bis computantur. Alio ordine & in qvatuor divisæ libros cum Bilii versione

ſione prodiere ſeparatim Ingolſtadii, habeoqve qvartam jam editionem excuſam A. 1619. 12. Decem Epiſtolas primus Græce edidit Montacutius Etonæ 1610. 4. qvas Latine vertit Fed. Morellus & Appendici Tomi primi inſeruit. Poſt octogeſimam tres exſtant ad Nazianzenum Epiſtolæ S. Baſilii Cæſarienſis. Ex Gregorii Patris perſona ſcriptæ vigeſima ſecunda, tertiaqve.

Index eorum ad quos Gregorii Naz. Epiſtolæ.

* Ex hac Epist. 154. constat Nicobulo nupsisse Alypianam filiam Gorgoniæ, Nazianzeni sororis.

Appendicem Tomi primi claudunt Criticæ Fed. Morelli in illum notæ, præmiſſum qve his Nazianzeni *Teſtamentum*, qvod Græce primus è membranis protulit atqve inter plures veterum teſtamentorum formulas vulgavit *Barnabas Briſſonius* in præclaro opere de formulis & ſollennibus populi Romani verbis libro VIII. * p. 680. Hinc ex Codice Palatino deſcriptum cum *Jo. Leunclavii* verſione exſtat in jure Græco Romano qvod Marqv. Freherus Francof. 1596. fol. edidit, Tom. 2. pag. 203. *Richardus* etiam *Montacutius* Orationibus Nazianzeni in Julianum Græce à ſe editis Etonæ 1610. 4. teſtamentum ſubjunxit. Deniqve cum *Jacobi Sirmondi* verſione, qvam adjunctis pluribus pro illuſtrando & vindicando illo monumento obſervationibus ediderat *Baronius* ad A.C. 389. num. 24. teſtatus Sirmondum cum Briſſonii editione duos Græcos Codices ** Vaticanæ Bibl. contuliſſe, idem Pariſienſibus & Lipſienſi Nazianzeni editioni acceſſit. Scriptum eſt Flavio Eucherio COSS. hoc eſt A. C. 381. Subſcripſere *Amphilochius* Iconienſis, *Optimus* Antiochenus, *Theodoſius* Idæ, *Theodulus* Apameenſis, *Hilarius* Iſauriæ & *Themiſtius* Hadrianopolis Epiſcopi & *Cledonius* presbyter Iconienſis. Deſcripſit *Johannes* Eccleſiæ Nazianzi Lector & Notarius.

In Tomo ſecundo exſtant pulcherrima Nazianzeni *poëmata*, illo ordine qvo apud Labbeum recenſita poſſunt videri. Qvoniam autem plurima ſeparatim variis in locis prodierunt, nonnulla etiam adhuc deliteſcunt inedita in Bibliothecis, qvo facilius poſſint agnoſci, lubet ea recenſere ordine Alphabetico adſcriptis primis ſingulorum verbis. In Aldina editione in medio qvaternionum miro & inſolenti conſilio ſparſim inſerta ſunt prima Evangelii Johannis capita Græce & Latine usqve ad Capitis VI. verſum 58.

Ἄγγελοι αἰγλήεντες. Triſtichon morientis. Edidit Jac. Tollius pag. 104. itiner. Ital.

Ἄγνευε πᾶσι. Ad virginem, ſenarii jambici XVI. T. 2. p. 182. Ediderat Billius, Pariſ. 1575. 8. pag. 399. & Hœſchelius Lugd. Bat. 1591. 8. pag. 88.

28. Αἴ αἴ τῶν παθέων. Threnus, elegis XVIII. Tom. 2. p. 97. Ediderat Aldus G. VIIII.

52.

* Edit. Wechel. 1592. 4. qvæ expreſſa ex Pariſienſi 1582. fol. ſed emendatior eſt.

** Exſtat & MS. in Bibl. Cæſarea. Vide Lambecium VI. pag. 8. qvi & Georgii Michaëlis Lingelsheimii editionem memorat.

52. Ἅιματος ἐξ ἀγαθȣ̃. In divitem male moratum versus elegi XL. Tom. 2. pag. 126. Ediderat Aldus K. IX. & Hieron. Brunellus Rom. 1595. 8. pag. 40.

25. Ἀλλήλȣς μὲν ἐγώ. Dodecastichon elegiacum in vitæ vanitatem. T. 2. p. 95. Ediderat Aldus G. 5.

Ἄλλοι μὲν ἐυπλȣ̃σι. In secessionem à mundo, versus Jambici XXII. Tom. 2. pag. 181. Ediderat Billius Parif. 1575. 8. pag. 369. Hœschelius pag 97.

Ἄπελθε, ἄπελθε. Ad Diabolum Heptastichon Jambicum Tom. 2. pag. 178. Ediderat Billius Parif. 1575. 8. pag. 380. Priores qvatuor versus Hœschelius pag. 99. Lugd. Bat. 1595. 8.

Ἄπορον βίȣ τὸ πέρμα. Anacreontici L, Pauli cujusdam Epitaphium. Tom. 2. pag. 179. Ediderat Billius Parif. 1575. 8. p. 387.

Ἀρετὴ πᾶσα δικαίοις. Decastichon Anacreonticum de Castitate. T. 2. p. 252. Ediderat Hœschelius pag. 91. Lugd Bat. 1591. 8.

Ἄρπασον, ἄρπασον, in Diabolum. Edidit Jac. Tollius pag. 100. insignium Itinerarii Italici.

Ἀρχὴν ἁπάντων. Monosticha Jambica, ordine literarum XXIV. T. 2. pag. 186.

Ἀρχῆς καλῆς κάλλιστον. Gnomæ distichis jambicis LXXII. comprehensæ Tom. 2. p. 153. Ediderat Aldus N. VIIII.

Ἄρχ μαι ἐκ βιότοιο. Vide infra, ἔρχομαι.

Αὕτη ξένε. In templum Eliæ dictum χηρεῖον. Tom. 2. p. 195. Carmen Jambicum IV. Ediderat Joach. Zehnerus ad Epiphanium de Vitis Prophetar. pag. 28. seq.

7. Γαῖα φίλη καὶ Πόντε. Threnus versibus Epicis *XXXI.* Tom. 2. pag. 76. seq. Ediderat Aldus E. VII.

Γέρων μέν εἰμι. Carmen I. Jambicum Acrostichin referens Γρηγορίȣ ἱερῆος &c. Tom. 2. pag. 187.

62. Γυμνὸς ὅρ@ βιότοιο. Sententiæ distichis *XXXI.* comprehensæ, & Acrostichin hanc referentes: Γνῶμαι Γρηγορίȣ δίστιχοι Ἐυεπίη, καλὸν ἄθυρμα νέοις, καὶ χάρις ἐξοδίη. Tom 2. pag. 146. Ediderat ante Hœschelium p. 72. Lugd Bat 1595 8. Aldus M. VIIII. sed ad calcem plures adtexuit versus alio pertinentes, Heroicos & elegos ita ut pro *LXII.* sint *CXXIV.*

45. Δείδω μὴ βιότοιο. de parabolis apud qvatuor Evangeliſtas. T. 2. pag. 103. Verſus Heroici CVI. Ediderat Aldus H. III.

Δεινὸν πόθος πᾶς. Pentaſtichon jambicum de deſiderio. T. 2. p. 181. Ediderat Billius 1575. 8. pag. 398.

Δεινὸν τὸ λυπεῖν & Δεινὸν τὸ πάσχειν. De malis amicis, Hexaſtichon & Pentaſtichon jambicum Tom. 2. pag. 182. Ediderat Billius 1575. 8. pag. 399.

47. Δίζηαι μὲν ἐμῶν μύθων. Tom. 2. pag. 106. ad Hellenium de Monachis protrepticum ſive admonitorium carmen elegiacum verſibus CCCLXVII. Edidit Aldus H. VI.

Δικάζομαί σοι κόσμε. Dialogus cum Mundo Tom. 2. p. 179. Dodecaſtichon Jambicum. Ediderat Billius Pariſ. 1575. 8. p. 384.

Δίκη, δικασαί. Ad invidos Carmen jambicum verſuum *XXXIII.* Ediderat Hœſchelius Lugd. Bat. 1595. 8. pag. 87.

Δὶς οἶδα. Dodecaſtichon Jambicum. Edidit Jac. Tollius p. 92. itineris Italici. Latine ſolùm exſtat T. 2. p. 197.

Δόξα Θεῷ τῷ Πατρὶ. Confeſſio & Gratiarum actio, Dodecaſticho Elegiaco. id. p. 95.

Δὸς τὸν ἄφθιτον Μονάρχην. Vide infra, Σὲ τὸν ἄφθιτον.

4. Δύσμορος οἷα πάθον. De animæ ſuæ calamitatibus, Carmen Elegiacum verſibus CCCL. Tom. 2. pag. 68-73. Ediderat Aldus D. VIIII. & Hieron. Brunellus Rom. 1595. 8. p. 13.

36. 37. Δώδεκα δ' ἐξ Ἰακώβ. T. 2. pag. 99. de *XII.* Patriarchis & Apoſtolis. verſus Heroici decem. Ediderat Aldus G. *XIII.*

31. Ἐγγὺς ἀγὼν βιότοιο. Carmen pœnitentiale elegis *XII.* Tom. 2. pag. 98. Ediderat Aldus G. 10.

Ἐγὼ τραπέζης μυστικῆς. Carmen Jambicum *X.* T. 2. p. 197. pars Carminis qvod incipit ἄλλοι μὲν ἐπλοῦσι, uno tamen verſu poſtremo auctior.

40. Εἰ δ' ἄγε καὶ σκοπίων· De CHriſti parabolis apud Matthæum T. 2. p. 102. Verſibus elegis *XVIII.* Ediderat Aldus HH. II.

Ἐζημίωμαι, Χριστέ. Triſtichon Jambicum, precatio matutina. T. 2. pag. 177. Ediderat Billius Pariſ. 1575. 8. pag. 376, duobus verſibus auctiorem Hœſchelius pag. 94.

Εἰκὼν κενοῦται. Octaſtichon Jambicum ad CHriſtum. T. 2. p. 177. Ediderat Billius Pariſ. 1575. 8. p. 379. Minus integrum recurrit Tom. 2. pag. 198.

Εἰ

46. Ἐι μθμ̀ δὴ πλεόνεσσιν. Tom. 2. pag. 105. ad Monachos in Cœnobio degentes. Versus Heroici *XV.* Ediderat Aldus H.VI.

Ἐι μοι πονήρως. Threnus Heptasticho Jambico. T.2.p.177. Ediderat Billius Parif. 1575. 8. pag.378.

Ἐι σοι πίθηκον. In nobilem male moratum. Tom.2. p.251. Ediderat Hœschelius Lugd. Bat. 1591. 8. p.85. Carmen Jambicum versibus *XXXIV.*

Ἐμπεσ̃α, μαινάς. ad brutam animæ suæ partem. Carmen Jambicum T.2.p.196. Ediderat Hœschelius Lugd. Bat. 1595. 8. p. 82.

Ἐξηπάτημαι Χριςὲ. Carmen jambicum *XII.* T.2. p.191.

Ἐξηπέρημαι. Tristichon editum ab Hœschelio Lugd. Bat. 1591. 8. pag 98. Græce.

Ἐξ ȣ̓ Θεῷ προσῆλθον. De se ipso Dodecastichon Jambicum. Græce edidit Hœschelius Lugd. Bat. 1595. 8. pag 87.

Ἐν σοὶ μὲν Ἠρεμȣ̃μθμ. Iter facientis. Versus Jambici XXIV. Edidit Jac. Tollius p. 98. Itineris Italici.

Ἐπεί με βάλλεις. Dodecastichon jambicum de patientia. Tom. 2. pag. 180. Ediderat Billius Parif. 1575. 8. p. 392.

Ἐπεί σε κινθμαν. In sepulchrorum effossores carmina Jambica *XVI.* Tom. 2. p.202-204. Ex his decem Græce ediderat Hœschelius Lugd. Bat. 1591. 8. p.101.

Ἐπιςᾶτα, κλύδων με. Ad CHristum, Decastichon Jambicum T.2. p.176. Ediderat Billius Parif. 1575. 8. pag. 374. Hœschelius p.95. tantum tristichon; Ita ut novum incipiat à versu τολμῶ φράσαι τι.

Ἔργον ἔχεις ψυχή. Tom. 2. pag.176. Ad animam suam, Pentametri qvatuor interpositi duodecim Jambicis Senariis. Ediderat Billius Parif. 1575. 8. pag.371. Hœschelius pag 81. Lugd. Bat. 1591. 8.

Ἔῤῥοιεν οἱ τὸ θεῖον. Carmen Jambicum de Providentia T.2. p. 188.

57. Ἔρχομαι ἐκ βιότοιο. De seipso, post reditum ex urbe CPol. T. 2. pag 124. Versus elegi LII. Ediderat Aldus L. VII. ubi male legitur ἄρχομαι pro ἔρχομαι.

9. Ἑυδεν δὴ γλυκὺν ὕπνον. Somnium de Anastasiæ templo CPoli, Tom.2. pag.78.seq. Carmen Elegiacum versibus CIV. Ediderat Aldus E. VIIII.

Ἔφησέ τις πȣ. Tetrastichon Jambicum de Fortuna & prudentia Tom. 2. p. 156.

Ἔψευ-

Ἐψευσάμην σε. Heptastichon Jambicum, Lamentatio vespertina ad CHristum. T. 2. p. 176. Ediderat Billius Paris. 1575. p. 375. Hœschelius p. 94.

Ζῶ καὶ τέθνηκα. Tristichon jambicum Tom. 2. p. 252. Ediderat Hœschelius p. 96. Lugd. Bat. 1591. 8.

10. Ζωγράφος ἐςὶν ἄριςος. De diversis Vitæ generibus & adversus falsos Episcopus. Tom. 2. pag. 79-81. Carmen Elegiacum versibus CVIII. Ediderat Aldus E. XII.

6. Ἤθελον ἠὲ πέλεια τανύπτερος. De vanitate vitæ. Versus Heroici *LX.* Tom. 2. p. 75. seq. Ediderat Aldus EE. IIII.

Ἦλθες μὲν ἦλθες. Versus Jambici *XIV.* ad Diabolum. T. 2. p. 178. Ediderat Billius Paris. 1575. 8. p. 380.

60. Ἤλυθες αὖθις ἔμοιγε. Ad Diabolum, in morbo. T. 2. p. 138. Elegi versus *CXVIII.* Ediderat Aldus, L. XIIII. Hieron. Brunellus Rom. 1595. 8. pag. 42.

19. Ἤλυθες ὦ κακόεργε. ad Diabolum. T. 2. p. 93. versus Epici *XX.* Ediderat Aldus G. IIII.

Ἦν, ἦν ὅτ' ἤνθουν. in morbum tristicha *XV.* Edidit Jac. Tollius p. 100.

Ἦν ὅτε Χριςός. De CHristo tempestatem componente, Hexastichon Heroicum T. 2. p. 178. Ediderat Billius Paris. 1575. 8. p. 387.

Ἦ πολλὰ πολλὰ γίνεται. De seipso. Carmen Jambicum XXIII. Tom. 2. pag. 243. Ediderat Hieron. Brunellus p. 52.

33. Θείοις ἐν λογίοισιν. De libris S. Scripturæ. versus Heroici *XXXIX.* Tom. 2. pag. 98. Ediderat Aldus G. II.

Θεὸν βοῶ, τί τοῦτο; Heptastichon Jambicum ad Diabolum. T. 2. p. 177. Ediderat Billius Paris. 1575. 8. pag. 377. Hœschelius p. 99.

Θεὸς μέν ἐςιν. Definitiones, versibus Jambicis T. 2. p. 198-202.

Θεὸς τὸ πάντων αἴτιον. De virtute Carmen Jambicum qvod Græce edidit Jo. Sambucus Antvverp. 1568. 8 p. 82. Latine Billius Paris. 1575. 8. p. 293. Hoc Carmen versibus *CLXXXIII.* à capite auctius exstat T. 2. p. 204. atqve incipit: πολλῶν ἀκούω.

Vos qui thronos ornatos consequimini. Latine T. 2. p. 308.

Θυμὲ βλέψον ἄνω. Ad animum suum, hexastichon elegiacum T. 2. p. 95. Ediderat Aldus G. 5.

Θυμῷ χολοῦμαι τῷ συνοίκῳ δαίμονι. in iram, carmen Jambicum *XXI.* T. 2. p. 229-237.

Ἴσχεο γλῶσσα φίλη. T. 2. p. 128. de silentio, qvod jejunii tempore coluit. Versus elegi CCVIII. Ediderat Aldus K. XII.

Ἴσως μὲν ἐχρῆν. De seipso & adversus Episcopos. Carmen jambicum versuum 836. qvod *Jo. Leunclavio* interprete ex libro Cygneorum Nazianzeni Carminum editorum Basil. 1571. Latine tantum exstat T. 2. p. 301. sed Græce ac Latine cum notis vulgavit *Jac. Tollius* in insignibus itinerarii Italici, Traject. 1696. 4. Ex Codice Viennensi.

Καινὸν καινὸν τί τοῦτο; Heptastichon Jambicum ad CHristum Tom. 2. p. 177. Ediderat Billius Paris. 1575. 8. p. 379.

Καὶ τοῦτο τῆς σῆς. Heptastichon Jambicum in Diabolum. T. 2. p. 177. Ediderat Billius Paris. 1575. 8. pag. 377. & Hœschelius p. 99. Lugd. Bat. 1595. 8.

Καλὸν γάμῳ δεδέσθαι. T. 2. pag. 175. De pudicitia. Ediderat ante Hœschelium Lugd. Bat. 1595. 8. p. 89. Billius Paris. 1575. 8. pag. 367. Versus Jambici LXV.

Κλῦθι πάτερ Χριστοῦ. Invocatio, versus Heroicis XIII. Edidit Jac. Tollius pag. 92.

24. Κόσμε φίλ' οὐ φίλε πάντα. De naturæ humanæ fragilitate, dodecastichon elegiacum T. 2. p. 95. Ediderat Aldus, G. 5.

Κόσμον πέριζε. Heptastichon Jambicum parænєticum T. 2. p. 180. Ediderat Billius Paris. 1575. 8. pag. 392. Hœschelius pag. 97. Qvatuor versibus auctiores recurrunt T. 2. p. 191.

Κρίναις ἂν ἡμῖν. Comparatio vitarum. Carmen Jambicum. XIX. Tom. 2. p. 220-224. Græce ediderat Jo. Sambucus Antvv. 1568. 8. p. 73.

Λέγουσιν οἱ μισοῦντες. De seipso. Carmen jambicum versuum CIV. ex Codice Viennensi & duobus Mediceis cum versione sua & notis Jacobus Tollius p. 74.

42. Λουκᾶν δ' ἄλλα δὶς ἑπτά. De miraculis CHristi secundum Lucam T. 2. p. 102. Versus elegi XX. Ediderat Aldus H. II.

44. Μάρκος δ' Αὐσονίοισι. De CHristi miraculis secundum Marcum. T. 2. p. 103. Versus Heroici *XVII.* Ediderat Aldus HH. III.

34. Μάστιγας Αἰγύπτιοιο. T. 2. p. 99. de plagis Ægypti. Versus elegi *XII.* Ediderat Aldus G. *XII.*

38. Ματθαῖος πόθεν εἶπε. T.2. p.99. de CHristi genealogia. Versibus Heroicis 102. Ediderat Aldus G. *XIII.*

Ματθαίης βίβλοιο τὰ θαύματα T. 2. p.101. De miraculis CHristi secundum Matthæum. Versibus elegis *XXXVIII.* Ediderat Aldus, H.

Μέμνησο σαυτοῦ. Ad seipsum, Hexastichon Jambicum T.2.p.177. Ediderat Billius, Paris.1575. 8. pag.376.

Μετῆλθον, ἦλθον, ἔρχομαι. Dodecastichon Jambicum. Edidit Jac. Tollius pag.88.

Μὴ κεφαλὰς πυργοῦ. In mulieres ambitiose se ornantes, cum Metaphrasi Fed. Morelli T.2. p.147. Sunt versus elegi *CCCXXXIIII.* Ediderat Aldus N.

Μή σου λαθοίμην. Ad CHristum, Heptastichon Jambicum T.2.p.176. Ediderat Billius Paris.1575. 8. p.373. & duobus versibus mancum Hœschelius pag.95.

Μῆτερ ἐμὴ τί μ' ἔτικτες. De DEI desiderio, disticha elegiaca *XII.* T.2. p.95.seq. Ediderat Aldus G. VII.

Μὴ χρυσοῦ χιτῶνα. Edidit Aldus M. XII.

3. Νίκη μὲν δὴ σεῖο. Præcepta ad Virgines. Versus Heroici DCLXXXIV. T.2. p.55-68. Ediderat Aldus CC. IIII.

Νοσῶ νοσῶ μέν. Precatio ægroti. T.2. p.178. Dodecasticho Jambico. Ediderat Billius Paris.1575. 8. p.382.

Νοῦν τὸν μέγιστον. Jambici *LXXIX.* de incarnatione adversus Apollinarium, cum Fed. Morelli Metaphrasi T.2. pag.247. Primus Græcè ediderat Dav. Hœschelius Lugd. Bat.1591. 8. p.62.

Οἶδα μὲν ὡς σχεδίῃσι. Arcana sive de Capitibus fidei Christianæ capita VIII. versibus Heroicis *DCCXXX.* T.2. p.161. Cum Latina Metaphrasi sua & Commentariorum Nicetæ versione latina edidit Jac.Billius Paris.1575. 8. Postea ex MS. Bibl. Augustanæ sed prima tantum VI. capita sive versus *CCCCLXXXII.* cum paraphrasi veteri Græca prosaria Dav. Hœschelius Lugd. Bat. 1591. 8.

Οἴ μοι, κέκμηκα. Carmen Jambicum *XIII.* T.2. p.191. Ediderat Hœschelius Lugd. Bat.1591. 8. p.84.

Οἴ μοι προσῆλθε. Threnus ad CHristum. Octastichon Jambicum. T.2. p.176. Ediderat Billius Paris.1575. 8. p.373. & Hœschelius pag.95.

Οἱ

Οἴμοι στενοῦμαι T. 2. p. 178. Threni duo ad CHriſtum, Heptaſtichis jambicis. Ediderat Billius Pariſ. 1575. 8. p. 382. & Hœſchelius p. 98. Lugd. Bat. 1591. 8.

Οἱ σωθύται. Ad non amicos T. 2. p. 251. Heptaſtichon Jambicum. Ediderat Hœſchelius p. 71. Lugd Bat. 1591. 8.

Οἱ τῶν ἀραχνῶν ἐκμιμούμενοι μίτους. Octaſtichon Jambicum editum ab Hœſchelio p. 101. qvod Latine tantum habes T. 2. pag 308. *Qui aranearum fila imitantur.*

Ὄλβιος ὅστις ἄσαρκον. Dodecaſticon Elegiacum de pugna carnis & Spiritus. T. 2. p. 180. Ediderat Billius Pariſ. 1575 8. p. 394.

6. Ὄλβιος ὅστις ἔρημον ἔχει βίον T 2. p. 91. Beatitudines & ſpiritalis Vitæ regulæ, diſtichis elegiacis *XXXIII.* Ediderat Aldus G. II.

48. Ὄμβρω διψάδα γαῖαν. Ad Julianum ἐξισωτήν T. 2. p. 111. Verſus elegi *XXX.* Ediderat Aldus I. *III.*

61. Ὄμμα δίκης μύθων τε. Ad Nemeſium JCtum, ut deſinat idola colere T. 2. p. 140. Verſus Heroici *CCCXXX.* Ediderat Aldus MM. II.

Ὅρκου τί χεῖρον; Carmen Jambicum *XX.* in πολυόρκους ſive freqventer jurantes T. 2. p. 224-229.

Ὅταν τιν' εὕρῃς. De patientia Heptaſtichon jambicum T. 2. p. 181. Ediderat Billius 1575. 8. p. 397. duobus verſibus auctius habes in Anecdotis Græcis Clariſſimi Muratorii p. 172.

Ὄρθρον δίδωμι. Precatio matutina T. 2. pag. 176. Ediderat Billius Pariſ. 1575. 8. p. 374. Hœſchelius p. 94. Heptaſtichon Jambicum.

Οὔ μ' οὔθ' ἁμαρτὰς εἷλεν. Dodecaſtichon Jambicum. Edidit Jac. Tollius p. 86.

Ὁ χοῦς ὁ πηλός. De vita humana, verſus Jambici *XVI.* T. 2. p. 179. Ediderat Billius Pariſ. 1575. 8. p. 386.

Πάλιν προσῆλθεν. Triſtichon Jambicum ad CHriſtum T. 2. p. 177. Ediderat Billius Pariſ. 1575. 8. p. 376. & Hœſchelius pag. 99. Lugd. Bat. 1591. 8. Aliud Heptaſtichon, qvod eodem verſiculo incipit T. 2. p. 252.

Παρῆλθεν ἄνθη. In vitæ exitum. Dodecaſtichon Jambicum T. 2. p. 179. Ediderat Billius Pariſ. 1575. 8. p. 385.

43. Παροιμιῶν ἢ Λουκᾶς. De parabolis secundum Lucam T. 2. p. 103. Versus Jambici *XXII.* Ediderat Aldus HH. III.

Παρθένε νύμφη Χριστοῦ δόξαζέ σου τὸν νυμφίον. Ad virgines exhortatio, numeris metro solutis imitatione Syracusii Poëtæ scripta, cum Fed. Morelli Metaphrasi T. 2. p. 299. 300.

2. Παρθενίην στεφάνοις. Laus Virginitatis. Versibus Heroicis *DCCXI.* T. 2. p. 42-55. Ediderat Aldus. B.

41. Πᾶυρα δ' Ἰωάννου. T. 2. pag. 102. de Miraculis CHristi apud Johannem. Versus Heroici *XI.* Ediderat Aldus H. II.

Πέπονθα δεινὰ πλεῖστα. Carmen Jambicum ad CHristum T. 2. p. 178. & tribus versibus auctius p. 195. Ediderat sine hac accessione Billius Paris. 1585. 8. p. 383.

Πῆ θυμὲ βαίνεις; Ad animum suum Heptastichon jambicum T. 2. p. 177. Ediderat Billius Paris. 1575. 8. p. 378.

Πῆξον με Χριστέ. Ægroti tristichon Jambicum ad CHristum Tom. 2. p. 180. Ediderat Billius Paris. 1575. 8. p. 393.

20. Πῆ σε φέρων Χριστοῖο adhortatio, ut mentem ad DEum convertat. Versus Epici *XVI.* T. 2. p. 94. Ediderat Aldus G. IIII.

Πικρὸν τάφος πᾶς. Tetrastichon jambicum de charorum morte T. 2. p. 181. Ediderat Billius 1575. 8 p. 398.

Ποθῶ πάλιν στῆναι. Tetrastichon jambicum ægroti T. 2. p. 180. Ediderat Billius Paris. 1575. 8. p. 393.

Ποθῶ, ποθῶ σε. Dodecastichon Jambicum. Edidit Jac. Tollius p. 90.

5. Πολλάκι Χριστὸν ἄνακτα. Qverela de suis calamitatibus. Versibus Heroicis *CIV.* T. 2. p. 73. Ediderat Aldus, E. III.

27. Πολλάκις ἱμερόεντα. Lamentatio pro anima sua T. 2. p. 96. versibus Epicis *XXVVI.* Ediderat Aldus G. *VIII.*

Πολλοὺς ὁρῶν γράφοντας. In suos versus, Carmen Jambicum, versibus CIII. T. 2. p. 248. cum Metaphrasi Fred. Morelli. Græce ediderat Hœschelius Lugd. Bat. 1591. 8. p. 65.

Πολλῶν ἀκούω. De virtute, modestia & temperantia. Carmen Jambicum *XVIII.* T. 2. p. 204-220. Vide supra, Θεὸς τὸ πάντων.

8. Ποῦ δὲ λόγοι πτερόεντες; Ad seipsum per qvæstiones & responsiones. Versibus Heroicis *XXXI.* T. 2. p. 77. sq. Ediderat Aldus E. *VIII.*

Πρά-

Πράξιν προτιμήσειας. Gnomologia tetrastichis *LIX.* qvibus ut numerus sexagesimus compleatur addendum tetrastichon qvod proxime præcedit T. 2. p. 156. Ediderat Aldus OO. Et Billius Paris. 1575. 8. p. 210. addito Latine Commentario Nicetæ.

Πρώην τίς με τρυφᾶν. in Monasticam vitam simulantes T. 2. p. 138. Versus elegi qvinqvaginta. Edidit Aldus L. *XII.*

18. Σὰρξ ὀλοὴ, βελίαρ. adversus Carnem. disticha Elegiaca *XXI.* T. 2. pag. 93. Ediderat Aldus G. III. & Hieron. Brunellus Rom. 1590. 8. p. 6.

Σὲ καὶ νῦν εὐλογοῦμεν. Hymnus vespertinus. Edidit Græce Brunellus p. 51. utraqve lingva Jac. Tollius p. 96.

Σὲ τὸν ἄφθιτον Μονάρχην. Hymnus ad CHristum, versibus Anacreonticis LI. T. 2. p. 185. Ediderat Hœschelius Lugd. Bat. 1591. 8. pag. 92. & Brunellus Rom. 1590. 8. pag. 49. qvi legit: Δός τὸν ἄφθιτον.

Σιὼν ὁδοὶ πενθοῦσι. Dodecastichon Jambicum. Edidit Jac. Tollius p. 90.

Σκεύαζε σαυτόν. Tetrastichon jambicum T. 2. pag. 252. Ediderat Hœschelius p. 98. Lugd. Bat. 1595. 8.

Σοὶ χάρις ὦ πάντων. Precatio duplex versibus Heroicis una *XI.* altera *XXX.* Edidit Jac. Tollius p. 94.

64. Σῶμα δίχα ψυχῆς. Epitaphia duodecim in M. Basilium cum Metaphrasi Fed. Morelli, tanqvam unum continuum carmen leguntur T. 2. p. 152. atqve ita etiam Aldus ediderat N. VII. & Hieron. Brunellus Rom. 1595. 8. p. 46. Sed distincta exhibet Lambecius VIII. p. 366-371. una cum prosaria expositione Anonymi Græci scriptoris, ex MS. Codice, in qvo subjecta illa reperit vitæ Basilii qvam sub Amphilochii nomine editam p. 505. dixi.

Τείχη, πυλῶνες. Dodecastichon Jambicum. Edidit Jac. Tollius p. 88.

Τέθνηκα τῷδε. Precatio ad CHristum, versibus *XVI* jambicis. T. 2. p. 181. Ediderat Billius 1575. 8. p. 395. Versu septimo desinit apud Hœschelium p. 96. ut novum incipiendum sit à versu τολμῶ τι λέξαι.

Τέκνον ἐμὸν, μύθους. nomine Nicobuli Patris ad filium T. 2. pag. 115. Carmen Heroicum, versus Heroici *CCLXXXIII.* Ediderat Aldus I. *VIII.* ubi male Νικόκλου pro Νικοβούλου.

56. Τέκνον ἐμὸν, τὸ δέ τοι. Paræneticum ad Olympiadem virginem. T. 2. p. 134. Verſus Heroici *CXI.* Ediderat Aldus LL. *III.*

58. Τὴν ἀρετὴν ποθέω μὲν T. 2. p. 135. De virtute humana, ad ſeipſum. Verſus Heroici *CXVII.* Ediderat Aldus L. *VIII.*

14. Τίς γενόμην; τίς δ' εἰμί. De externi hominis vilitate T. 2. p. 88-90. Carmen Elegiacum verſibus *CLXIV.* Ediderat Aldus F. *VIIII.* Hieron. Brunellus Rom. 1595 8. p. 30.

Τίς ἡ τυραννίς; ad CHriſtum, carmen Jambicum V. T. 2. p. 195.

15. Τίς, πόθεν ἐς βίον ἦλθον; de vitæ itineribus T. 2. p. 91. ſeq. diſticha elegiaca *XX.* Ediderat Aldus, G.

Τί σοι θέλεις γενέσθαι. Anacreontici *CLXXXI.* ad Animam ſuam T. 2. pag. 182. Ediderat Hieron. Brunellus Rom. 1590. 8. pag. 53. Hœſchelius p. 75. Lugd. Bat. 1591. 8.

Τί ταῦτα; τολμᾶς καὶ σύ. In Maximum Cynicum. Verſus jambici *LXV.* cum Metaphraſi Fed. Morelli T. 2. p. 249. Græce ediderat Hœſchelius Lugd. Bat. 1591. 8. p. 69.

Τολμῶ τι λέξαι. Vide ſupra, Τέθνηκα τῷδε.

Τολμῶ φράσαι τι. Vide ſupra, Ἐπιστάτα.

Τοσαῦτα θαύμαθ' Ἡλίου. Carmen Jambicum *XVII.* de Eliæ miraculis T. 2. pag. 204. Græce ediderat Hœſchelius p. 100. Lugd. Bat. 1595. 8.

Τὸ τοῦ λόγου βούλημα, de Vita ſua. Verſibus Jambicis ultra MDCCC. T. 2. p. 1-31.

35. Τούσδε νόμους ἐχάραξε T. 2. p. 99. Moſis Decalogus, verſibus heroicis decem. Ediderat Aldus G. *XII.*

Τερὰς σοῦ με Dodecaſtichon Jambicum. Edidit Jacobus Tollius p. 84.

Τρόχος τίς ἐστιν. Jambi *IX.* in vitam humanam T. 2. p. 155.

21. Φεῦ γ' ἀπ' ἐμῆς κραδίης. Deteſtatio Diaboli & preces ad CHriſtum, diſtichis elegiacis XII. T. 2. p. 94. Ediderat Aldus GG. IIII. Hieron. Brunellus Rom. 1595. 8. p. 8.

32. Φεῦγ' ἀπὸ τᾶς γραμμᾶς. Ad Diabolum, T. 2. pag. 98. Tetraſtichon qvod ediderat Aldus G. II.

Φεῦ ἡμέρας μοι τῆς κακῆς. Octaſtichon Jambicum ad CHriſtum T. 2. pag. 252. Græce ediderat Hœſchelius p. 96. poſt tetraſtichon

qvod

qvod incipit παρῆλθεν ἄνθη, & cui connexum Tom. 2. pag 96. legitur.

Φεῦ καὶ κρίζειν δέδοικα. Edidit Hœſchelius p. 98. tetraſtichon.

Φεῦ, Φεῦ, οἵων γέμουσιν. adverſus opum amantes, Carmen Jambicum XXII. T. 2. p. 237-243.

Φίλοι πολῖται. Threnus triſticho jambico, T. 2. pag. 178. Ediderat Billius Pariſ. 1575. 8. p. 384.

Φθέγγοισθ' ἅπαντες. Dodecaſtichon jambicum. Edidit Jac. Tollius p. 84.

Χαίρειν κελεύων. ad Seleucum, Carmen Jambicum III. T. 2. p. 190-195.

Χαίρεις τρυφῶν. De Philoſophica paupertate, Carmen Jambicum VIII. T. 2. p. 191.

Χαίρων μὲν ἦλθον T. 2 p. 180. Enneaſtichon jambicum in Sigantium Eremitam. Ediderat Billius Pariſ. 1575. 8. p. 391.

13. Χθιζὸς ἐμοῖς ἀχέεσσι. de humana Natura T. 2. p. 86-88. Carmen Elegiacum. Verſibus CXXXII. Ediderat Aldus. F. IIII. Hieron. Brunellus Rom. 1590. 8.

1. Χριστὲ ἄναξ ὃς ἀγιαῖς. de rebus ſuis & vitæ vanitate. Verſibus Heroicis DCXX. T. 2. p. 31 42. Ediderat Aldus A. 1.

53. Χριστὲ ἄναξ ὃς πάντα πέλεις. Profecturi precatio ad CHriſtum T. 2. p. 127. verſus Heroici XXXIII. Ediderat Aldus K. X.

35. Χριστὲ ἄναξ σὲ πρῶτον T. 2. pag. 131. Hymnus ad CHriſtum in Paſchate, poſt ſilentium jejunii. Verſus Elegi LII. Ediderat Aldus L. III.

30. Χριστὲ ἄναξ, τί με σαρκὸς. Epitaphium & Epitome Vitæ Nazianzeni T. 2. p. 97. Dodecaſtichon. Ediderat Aldus G. 10.

29. Χριστὲ Φάος μερόπων. Carmen ſupplex verſibus Heroicis XXIV. T. 2. p. 97. Ediderat Aldus G. VIIII.

11. Ὦ θυσίας πέμποντες ἀναιμάκτους ἱερῆες, ὦ ψυχῶν ταμίαι. Ad Epiſcopos. Carmen Heroicum verſibus CCXXVII. T. 2. p 81-85. Ediderat Aldus FF.

12. Ὦ θυσίας πέμποντες ἀναιμάκτους ἱερῆε καὶ μεγάλης Μονάδος. Ad CPolitanos Sacerdotes & ipſam Urbem. Carmen Elegiacum verſibus XXVI. T. 2. p. 85. Ediderat Aldus FF. III.

22. Ὦ μοι ἐγὼν, ὅτι δή. Threnus, octastichon elegiacum T. 2. p. 95. Ediderat Aldus G. 5. & Hieron. Brunellus Rom. 1595. 8. p. 9.

17. Ὤμοσα τὸν λόγον αὐτόν. Jusjurandum, distichis elegiacis XV. T. 2. p. 92. Ediderat Aldus G. *III.*

Ὦ πάντων ἐπέκεινα. Hymnus ad DEum, jambicis XV. T. 2. p. 252.

49. Ὦ πάτερ, εἴ μ' ἔφυσας T. 2. p. 112. ad Nicobulum Patrem, Nicobuli filii nomine, carmen Heroicum. Versus Heroici CCVII. Ediderat Aldus, II. *III.*

51. Ὦ πάτερ, ὅνπερ ἔμοιγε. Ad Vitalianum, filiorum nomine, T. 2. p. 120. Versus Heroici CCCLII. Ediderat Aldus, K.

Initia Epigrammatum CCXXVIII. qvæ Græce ex Bibl. Ambrosiana, Regia Paris. & Medicea, cum versione sua atq; eruditis notis vulgavit V. C. Lud. Antonius Muratorius, Patavii 1709. 4.

Ἄγγελος αἰγλήεις 113. ἄγγελος ἦν 214. ἅγνευε πᾶσι 210. ἄζομαι 180. Αἲ αἲ καὶ Λιβίαν 19. Αἲ αἲ καὶ σύ 2. αἲ αἲ καὶ τέφρη 180. αἲ αἲ ὦ 146. αἰεί σοι 47. αἵματος ἐγγυέος 134. αἱ χάριτες 27. αἰὼν καὶ 153. ἄλλη μὲν 89. ἄλλοι μὲν 136. ἄλλος μὲν Βαβυλῶνος 225. ἄλλος μὲν Νόννης 93. ἄλλος τύμβον 182. Ἀμφίλοχος 31. ἅρματι 116. ἄρσενα 211. ἀρχαῖα 226. ἄσμενος 30. ἀσπάσιοι 118. αὐτὸς νηόν 74. Βάσκε 43. Βάσκε 43. Γαῖα φίλη 182. γείτονες 66. γῆρας ἐμὸν 56. Γρηγόριε 53. Γρηγόριον βοόωσα 87. Γρηγόριον μήτρως 133. Γρηγόριος Νόννα τε 101. Γρηγόριος ποιμήν 77. Γρηγόριος τὸ δὲ θαῦμα 78. Γρηγορίου Νόννης τε θεουδέος 62. Γρηγορίου Νόννης τε φίλον 68. distichon & 123. tetrastichon. δαίμονας 182. δαίμοσιν εἰλαπίναζον 220. δαίμοσιν ἱερὰ 226. δακρύετε 116. δέρκεο 38. δήποτε 173. δῶκε Θεῷ 110. εἴη σοι βίος 117. εἰκοσετής 22. εἰ λίην 182. εἰ μὴ γλῶσσαν 193. εἰ μή σοι 197. εἰ σ' ἀπώλησε 180. εἷς δόμος 17. εἴ σοί τι 216. εἴ σοι χρυσὸν 157. εἴ τινα 64. εἴ τις ἐὼν 195. εἴ τις ὄρους 73. εἴ τις Τάνταλος 3. εἰ τὸ σὸν ἔργον 178. εἰ φίλον 218. εἰ χρυσοῦ 182. ἔκ με βρέφους 125. ἔκ με Θεὸς 116. ἐκ νηοῦ 116. ἔκ με πικρῆς 72. Ἑλλὰς 122. Ἐμμέλιον 130. Ἐμπεδόκλεις 85. ἐνθάδε 116. ἔνθ' ἑκατονταέτης 71. ἔνθα ποτ' ἐρχομένη Νόννη 105. ἔνθα ποτ' ἐρχομένη πρηνὴς 116. ἔνθα ποτ' ἐρχομένης τόσσον 103. ἔνθα ποτ' ἐρχομένης ψυ-

† Epigramma 188. 202. 203 204. 208. 211. 224. ediderat Aldus A. 1504. 4. M. XII.
* In hoc Epigr. pro χ' ὠ legendum Χριστῷ. Sic Χριστὸν ἀτίζει Epigr. 201.

νεν 95. ῥητῆρες 34. ῥήτωρ 21. ῥίζης 107. Ῥώμη 14. Σάῤῥα σοφὴ 84. Σάῤῥα φίλη 106. σεισμῶν 61. σήματα 165. σῆθι πέλας 152. σῆλαι καὶ πλακόεντες 163. σῆλαι καὶ τύμβοι 162. σήλη σοι 116. γράψε μέγ' ἀνθρώποις 24. γράψεν ἐν οἷς 81. σχέτλιος 52. τάρβος 116. τεῖχος ἔνι 148. τέκνον ἐμῆς 88. τέμνετε 182. τέτρωμαι 154. τ' σκαπάνην 180. τίπτε μ' ἀνοχλίζεις κενεὸν 180. τίπτε μ' ἀνοχλίζεις νεκύων 182. τίπτε τάφον 182. τί σ' ἀνέηκεν 161. τίς θάνεν; 104. τίς με τὸν 182. τίς τίνος; Ἀμφιλόχου 25. τίς τίνος; οὐ κενεή 150. τίς ἂν ἐμὸν 169. τί φῆς; 213. τοῖς ἀγαπητοῖς 209. τολμᾷ τι λέξαι 192. τόνδε λίθον 55. τὸν νεκρὸν 48. τ' ῥήτραν 33. τὸν τύμβον 145. τόσα 227. σὺν ζῶντας 158. οὐ τύμβοιο 142. Τρὰς λαλείτω 191. τριοθαλέες 137. τύμβοι 166. τύμβος ἐγὼ κλέος 182. τύμβος ἐγὼ σκοπιή 180. τύμβος ἐγὼ τύμβων 181. τύμβος ἔην. 180. τυτθὴ 79. τυτθὸν ἔπι 124. τυτθὸν μὲν 32. ὑβριστὴς 182. ὑμετέροις 182. ὕστατον 38. χάζεο 11. χεὶρ πάδε 65. χρυσείης 23. χρυσοῦς 179. χώρης 51. ψυχὴ 92. ὦ θέμι 9. ὤμοζα 182. ὦ ξωλῶν 42. ὦ πηγαὶ 40. ὤρλοι 54. ὡς Ἀβραάμ 44. ὡς χαλεπὸν 207. ὠφελες 18. ὦ χρυσοῦ 170.

Tragœdia, Χριστὸς πάσχων *CHristus patiens*, qvam contra MSS. fidem * Apollinari Laodiceno viri qvidam docti tribuere maluerunt, cum Metaphrasi qvam versibus Latinis Jambicis composuit *Claudius Roilletus*, Belnensis, exstat T. 2. p. 253. Prosa latina vertit *Sebastianus Guldenbeckius*, Tigurinus, in editione Hervagiana A. 1550. Græce post editionem Romanam 1542. 8. excuderat Wechelius Paris. Anno 1544. 8.

Scholiastæ Græci in varia Greg. Nazianzeni scripta.

NONNUS (diversus ** ut videtur à Panopolita) cujus expositiones Historiarum, qvarum Nazianzenus utraq; in Julianum invectiva meminit, Græce editæ sunt à Rich. Montacutio Etonæ 1710. 4. Latine tantum ex Jac. Billii versione leguntur in editione Nazianzeni utraqve Paris. & Lipsiensi T. 2. p. 499. Idem Billius etiam Latine edidit scholia qvædam *Nonni Monachi* in Orationem 20.

S. MAXIMUS monachus & Abbas Confessor medio sæculo septimo clarus, in ambigua sive locos difficiles plurium Nazianzeni Ora-

* Vide Lambecium IV. p. 22. seq. ubi memorat Codices MSS. cum scholiis Græcis ineditis Anonymi. In uno eorum inscribitur: Τὸ κοσμοσωτήριον πάθος τοῦ ἐν ἁγίοις Πατρὸς ἡμῶν Γρηγορίου Ἀρχιεπισκόπου Κωνσαντινουπόλεως τοῦ Θεολόγου δρᾶμα κατ' Εὐριπίδην. ** Vide infra p. 690.

Orationum ac qvorundam Carminum fusiorem explanationem scripsit, ad Johannem ArchiEpiscopum Cyzicenum, memoratam Jo. Tzetzæ Chil. IX. versu 866. & magnam partem latine olim versam à Jo.Scoto Eringena. Prodiit cum jam dicti Scoti Græcarum literarum non adeo periti versione jussu Regis Caroli Calvi composita, & ejusdem Scoti libris qvinq; de divisione Naturæ, varia eruditione refertis Oxoniæ 1681.fol. Operæ pretium esset hanc explanationem recudi in nova Nazianzeni editione, nam & Oxoniensis hæc non ubiqve obvia est, & in Maximi operibus à Combefisio junctim vulgatis explanatio in Nazianzeni ambigua desideratur, qvamvis idem in Bibl. Concionatoria memorat ej⁹ Codicem Græcum Regium collatum cum altero Abbatis Gerasini Blachi Venetiis submisso, tertiumq; scriptum pulcherrime & manu erudita collatum Raphaëlis du Fresne, & versionem Scoti ex Bibliotheca Cluniacensi, ad qvos Codices editio Oxoniensis recenseri poterit.

ELIAS CRETENSIS Metropolita, qvi Concilio Nicæno II. A.C.787. interfuit, Commentariis illustravit Orationes Nazianzeni 1.3.4.10.11.19.23.24.25.26.27.28.29.30.33.34.35.36. 37.51.52. Latine tantum edidit Billius, partim versa à se partim excerpta. Græcus Codex exstat MS. Basileæ in Bibliotheca publica in Codice eximio de qvo Carolus Patinus in Epistolis de itinere suo Amst.1696. 12. p. 132. *Les Oeuvres de Gregoire de Nazianze y sont écrites en caracteres rouges, & les Commentaires d'* Elias Cretensis *en caracteres noirs, qui n'ont encore été imprimez qu'en Latin. Ce Manuscrit Grec est parfaitement net, & enrichi méme aux chapitres, de fort belles miniatures. On y voit souvent S. Gregoire en chaire, qui preche & qui semble disputer contre les Heretiques, qui sont en bas à sa gauche, ayant à sa droite les Orthodoxes principalement en son sermon in* Ἐυνομιανὺς ἑτεροδόξυς.

NICETAS ex Serrarum Macedoniæ Episcopo Heracleensis in Thracia Metropolitanus sæculo XI. ad finem vergente clarus, scripsit Commentarium in sedecim Nazianzeni Orationes 6.9.15.16.18.20. 21.22.32.38.39.40.41.42.43.44. qvæ latine exstant à Billio editæ, Græce MStæ supersunt in pluribus Codicibus Cæsareæ Bibliothecæ, ne de Regia Paris. aliisqve in præsenti dicam. Idem Billius Paris. 1575. 8. Nicetæ Scholia Latine vulgavit in qvædam Nazianzeni carmina sub nomine *Cyri Dadybrensis* (in Paphlagonia) Episcopi. *Cyrus* Κῦρος non nomen sed honoris titulus est pro Κύριος. Vide Bar-

 thii

thii Adversaria pag. 1393. Qvæ autem Nicetæ Paphlagoni in illo Codice & aliis qvibusdam tribuuntur, forte & ipsa sunt Nicetæ Heracleensis. Vide Allatium de Psellis cap. 13.

PSELLI in loca qvædam Orationis 41. & 42., leguntur Latine in editionibus Parisiensibus A. 1609. & 1630. atqve Lipsiensi Tomo secundo, commentariis Nicetæ inserta. At Jo. Leunclavius in editione Basil. 1571. edidit ibidem latine tantum Pselli Philosophi Christiani in difficiles locos sex Orationum Nazianzeni, nimirum 20. 39. 40. 42. 44. & in unum alterumqve locum Apologetici. Idem præmittit *Johannis Pselli* in imaginem Gregorii Nazianzeni tetrastichon.

BASILII Cæsareensis * junioris, qvi sæculo decimo scripsit præclaræ luceq; dignæ ἐξηγήσεις & ὑπομνηματισμοὶ in Orationes XLV. Nazianzeni, † exstant MSS in Bibliotheca Cæsarea, Regis Galliæ, Augustana & Is. Vossii qvæ nunc accessit Academicæ publicæ Lugduni Batavorum.

Cum THEODORI BALSAMONIS scholio Carmen Nazianzeni de libris Biblicis exstat in Synodico magno Gvil. Beveregii Tom. 2. pag. 178.

GREGORII sive GENNADII in qvædam Nazianzeni, evolvit MSta atqve in nova fortassis Theologi editione promet V. C. Franciscus Louvard.

LEONTII Byz. scholia ex ore THEODORI Abbatis & Philosophi ad Excerpta è Nazianzeno de SS. Trinitate MSta in Bibl. Cæsarea. Vide Lambecium III. p. 63.

NICEPHORI BLEMMIDÆ Encomium in Nazianzenum & expositio ejus carminum memoratur à Labbeo in Bibl. nova MSS. p. 111. pro *Nicephori Paphlagonis* autem scholiis ibidem legendum puto *Nicetæ*.

GEORGII ACROPOLITÆ in qvasdam Nazianzeni sententias laudat Allatius diatriba de Georgiis p. 357.

EUMOLPI PHILE expositio in qvatuor orationes S. Gregorii Naz. Labbe p. 107. Bibl. novæ MSS. Ejusdem hypotheses sive

* Magni Basilii κοινωνὸν καὶ ὀνόματος καὶ θρόνου se appellat. Vide Seberum ad Jul. Pollucem p. 99.

† Vide Lambec. III p. 204. seq. & Novellas Reip. literariæ A. 1704. mense Octobri p. 383. ubi habes Clariss. Louvardi Epistolam datam 13. Mart. A. 1704. de nova qvam parat Nazianzeni editione.

ve argumenta verſibus Jambicis in Orationes, MSS. in Bibl. Cæſarea. Vide Lambecium III. p. 184.

ANONYMI unius pluriumve ſcholia atqve paraphraſes in varia Nazianzeni Carmina partim jam viderunt lucem, partim adhuc in Bibliothecis inedita deliteſcunt. Paraphraſin in ἀπόρρητα Græce vulgavit Hœſchelius Lugd. Bat. 1591. 8. Ἑρμηνείαν in Epigrammata memoriæ S. Baſilii conſecrata Lambecius VIII. p. 368. Anonymi ſcholia in Orationes ſedecim & alio Codice in orationes XXIV., nec non alia Scholia in Stelevticas adverſus Julianum, diverſa ab editis Nonni Monachi Scholiis: alio item in Nazianzeni CHriſtum Patientem, iterumqve alio in pleraqve Carmina exſtant MSta in Bibl. Cæſarea. Σημείων Criticorum marginibus Codicum MStorum Nazianzeni appoſitorum expoſitionem edidit Lambecius III. p. 174. ſq.

NICOLAI DOXOPATRI (τ̃ Δόξα Πατρί) notarii Patriarchalis magnæ Eccleſiæ CPol. & protoproëdri Syncellorum ac Nomophylacis ἐξήγησις ſive ſcholia Græca MSS. in Nazianzeni carmina Jambica, aliaqve. Incipit: Αὐτῆς ὅσης ἀληθοῦς φιλοσοφίας Lambec. VIII. p. 457.

Scripta quæ in Operum Nazianzeni editionibus hactenus editis non exſtant.

VIII. In operibus Nazianzeni junctim editis præter *Carmina* qvæ *Tollii* ac *Muratorii* ſollertia eruit, deſiderantur 1) *Philocalia* è ſcriptis Origenis, utraqve lingva ſæpius jam vulgata, atqve novæ operum Origenis ἐκδόσει qvam Pariſiis parat Benedictinus eruditiſſimus Carolus de la Rue, oportunius inſerenda, ut recudere eam in nova Nazianzeni editione non ſit neceſſe. Dixi de hoc opere, volumine qvinto p. 220.

2) *Liturgia* Latine ex Arabico Joſephi Scaligeri Codice verſa editaqve à Victorio Scialagh, Maronita. Auguſtæ Vindel. 1604. 4. Vide Marci Velſeri Epiſtolas ad Scaligerum 17. 30. & 35. & Joſephi Scaligeri 159. 170. 171. Græce & fortaſſis Arabice vulgaturum ſe recepit Clariſſimus Louvardus. Alia Miſſa qvæ ex Latino Gregorii I. Papæ Græce verſa eſt à Georgio Codino, editaqve Græce & Latine à Fed. Morello Pariſ. 1595. 5. Alia item Miſſa præſanctificatorum, in Jac. Goari Evchologio Græcorum pag. 192. qvam idem in notis

p. 210. ab aliis Basilio, ab aliis Gregorio I. vel II. Papæ, ab aliis deniqve Germano Patriarchæ CPol. tribui testatur, & qvam cum Greg. Nazianzeni Liturgia confundi à Ludovico Jacobo à S. Carolo in Bibl. Pontificia pag. 86. & 88. notatum B. Doctori meo Thomæ Ittigio, in prælectionibus ad Hist. Ecclesiasticam Sæculi IV.

3) *Sententiæ & regulæ vitæ* capitibus XXIV. distinctæ atqve ex Nazianzeni scriptis olim incerto auctore collectæ, & Græce à Jo. Sambuco editæ. Antvverp. 1568. 8. συναγωγὴ χρήσεων &c.

IX. *Johannes Leunclavius* operibus Nazianzeni à se magnam partem versis & Basil. 1571. fol. editis Latine subjunxit CÆSARII *Quæstiones & Responsiones CXCV.* Idem fecit Leunclavium secutus, & servata ejus versione *Jac. Billius* in Latina Nazianzeni editione Paris. 1583. fol. Hic Cæsarius, germanus Nazianzeni frater & domus Augustæ Archiater ac Qvæstor Bithyniæ * post terræ motum qvem feliciter evasit, obiit cœlebs & baptismo paucis ante mortem diebus demum suscepto ** A. C. 369. 25. Febr. atqve à fratre Nazianzeno Oratione X. funebri celebratus est. Licet vero Medicam artem professus fuerit, tamen qvæst. 78. extrema ait se accuratiorem de partibus corporis tractationem relinqvere Medicis, ὃν τὸν λόγον καταλείψω τοῖς περὶ ἰατρικὴν ἐσχολακόσι. Et qvamvis Philosophiæ ac Mathematicis disciplinis *** dederit operam, unde frater de eo Orat. X. p. 163. ποῖον μὲν εἶδος οὐκ ἐπῆλθε παιδεύσεως; μᾶλλον δὲ ποῖον ὡς οὐδὲ μόνον ἕτερος; tamen naturalium rerum & Astronomiæ perexiguam notitiam prodit qvæst. 36. seq. & 44. Qvæ vero qvæst. 47. seq. adversus fatum Astrologicum disputat, valde similia sunt iis qvæ ex Bardesane habet Eusebius VI. 10. præparationis Evangelicæ, & qvæ in Clementis recognitionibus IX. 19. leguntur. Neqve ad aliud opus respicere puto Svidam, qvando Cæsarium κατὰ Ἑλλήνων scripsisse refert, qvod non uno loco fit in hisce qvæstionibus qvas laudat etiam Michaël Glycas, pag. 80. & 143. & Photius Cod. 210. qvi κεφάλαια Ἐκκλησιαστικὰ appellat, numeratqve ducenta ac viginti. Atqve totidem exstare etiam in Codice MS. Monasterii Insulæ Pathmi in mari Ægæo, testatus est Possevinus ad calcem Apparatus sacri. Titulus est: πεύσεις προσενεχθεῖσαι ἀπὸ Κωνσταντίου, Θεοχαρίστου, Ἀνδρέου, Γρηγο-

* Vide Lambecium IV. p. 38. & Acta Sanctor T. 3. Februar. p. 497. seq.

** Lambec. IV. p. 46. *** Confer Clariss. Muratorii Anecdota Græca p. 54.

Γρηγορίου, Δόμνου, Ἰσιδώρου, Λεοντίου, ἐπὶ σεκρέτῳ (familiariter) Καισαρίῳ τῷ ἀδελφῷ τοῦ ἁγίου Γρηγορίου, Ἐπισκόπου Ναζιανζοῦ, ὁπηνίκα ἐκρατήθη ἐν Κωνσταντινουπόλει, διδάσκων ἔτη εἴκοσι (ſive ut Lambecius IV. pag.47. legit, ἔτη ἕξ.) Sed in latinis Leunclavii, Billiiqve & in Græcolatina *Frontonis Ducæi* editione in Auctario Bibl. Patrum Pariſ. 1624. exſtant qvæſtiones CXCV. diſtributæ in *Dialogos IV.* dies I. usqve ad qvæſt. 38. II. ad qvæſt. 52. &c. Cæterum *Elias Ebingerus* qvi qvæſtiones Theologicas & Philoſophicas Cæſarii Græce ex Codicibus MSS. Bavarico & Auguſtano vulgavit Auguſtæ Vindel. 1626. 4. addita Leunclavii verſione, tantum exhibet qvæſtiones LXXVIII. licet plures & ipſe in Codice Bavarico inveniſſet, ſed qvas ex Nyſſeni libro de opificio hominis, Maximo & aliis Græcis ſcriptoribus aſſutas exiſtimat, unde totum opus Cæſario abjudicarunt viri docti, maxime Jac. Billius præf. ad Orat. X. Nazianzeni. Vindicatur tamen Cæſario & Photii & Glycæ teſtimoniis & auctoritate MStorum Codicum, etiam Cæſarei de qvo Lambecius IV. pag.31. qvi ad Billii argumenta prolixe reſpondet, & refellit qvoqve hallucinationem eorum, qvi ex Photii verbis male intellectis exiſtimarunt Nazianzenum ſub Cæſarii fratris ſui nomine qvæſtiones haſce ſcripſiſſe.

Alius Cæſarius † præfectus Urbis CPol. & Magiſter Officiorum in Aula Theodoſii M. qvem cum Nazianzeni fratre confundit Nicephorus XII. 44.

† Lambec. IV. p. 48 ſeq.

CAPUT XIV.
DE S. CYRILLO Hieroſolymitano.

Cyrilli Hieroſol. Vita & ætas. 1. *Catecheſes baptizandorum & ad baptizatos, atq; Epiſtola ad Conſtantium Imp.* 2. *Editiones* 3. *Alia ejus ſcripta, & promiſſa editio nova V. C. Auguſtini Touttée.* 4. *De Nemeſio.* 5. *& Johanne Caſſiano.* 6.

I.

YRILLUS Epiſcopus ab A. C. 349. Hieroſolymitanus Acacii aliorumqve SemiArianorum jam amicitia male audiens (licet ipſe cum Catholicis a) ſentiret) jam ini-

a) Vide Petavium lib. 1. dogm. Theol. de Trinitate c. 13. §. 10. ſeq.

inimicitiis & litibus qvæ de jure Metropolitico cum eodem Acacio Cæsareensi Episcopo ipsi intercedebant afflictus, atqve semel iterumqve, imo tertium b) qvoqve depositus, tandem tertia qvoqve vice in Synodo CPol. generali A. C. 381. restitutus sub Theodosio inconcussum deinceps tenuit Episcopatum, donec diem obiit A. C. 386. Memoriam ejus Menæa & Martyrologia celebrant die XVIII. Martii.

Scripta ejus qvæ Κυρίλλεια ab Ecclesia dicta testatur Nicephorus IX. Hist. cap. 46. sunt 1. *Catecheses XVIII.* φωτιζομένων, *ad Competentes* sive baptismi circa Paschatos festum percipiendi Candidatos de præcipuis doctrinæ Christianæ capitibus σχεδιασθεῖσαι *ex tempore dictæ*, Hierosolymis qvadragesimæ tempore A. C. 352. & à notariis exceptæ, ut ex hac nota Codicis Augustani observat Clariss. Millesius: πολλαὶ μὲν ἐῤῥέθησαν καὶ ἄλλαι κατηχήσεις κατ' ἐνιαυτὸν ἕκαστον πρὸ τοῦ βαπτίσματος καὶ μετὰ τὸ βαπτισθῆναι τοῖς νεοφωτίστοις, ταύτας δὲ μόνας ἐν τῷ λέγεσθαι τῶν σπουδαίων τινὲς ἐκλαβόντες ἔγραψαν ἐν τῷ τν'β ἔτει τῆς τοῦ Κυρίου καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ παρουσίας. Ita jam Episcopus fuerit Cyrillus cum Catecheses illas haberet: At Jo. Grodecius similis annotationis, qvam vetustissimam vocat, faciens mentionem, pro A. C. 352. habet 333. qvem numerum probat etiam Henschenius T. 3. Act. Sanctor. Martii pag. 632. sed ita ut notet à Græcis annos CHristi numerari non tantum ab ortu sed etiam ab assumtione illius, qvo pacto numerus ille 333. coincideret cum nostro 364, qvod tamen nimis longe abesset à sententia Hieronymi, in Catalogo de Script. Eccles. cap. 112. testantis Catecheses ab Cyrillo in adolescentia compositas fuisse. Præterea anno 352. pulchre convenit, qvod Cyrillus septuagesimum c) à Manetis hæresi sub Probo Imp. exortæ annum computat VI. 12. & Persici sub Constantio belli meminit XV. 3.

2. *Cate-*

b) Fallitur itaqve Epiphanius qvi ex uno Cyrillo duos facit LXVI. 20. Cæterum uberius de Cyrillo ejusqve vita ac fatis Godfrid. Henschenius in Actis Sanctor. T. 2. ad 18. Martii p. 625. seq. Gvil. Caveus in vitis Patrum, Tomo II. Tillemontius memor. Eccles. Tomo VIII. & Tho. Milles in iis qvæ præclaræ suæ Cyrilli editioni præmisit. His adde Papebrochium ante T. 3. Act. Sanctorum Maji in serie Chronologica Episcoporum Hierosolymitanorum & T. 1. Martii p. 870. & T. 2. p. 615. seq. Valesium ad Sozomeni IV. 30. Qvæ Jo. Grodecius de Cyrilli vita collegit, leguntur etiam apud Surium, 18. Martii.

c) Confer Petavium lib. XII. de incarnatione p. 255. edit. Paris. & Vossium de tribus symbolis diss. 1. sect. 51.

2. *Catecheses Mystagogicæ V.* ad jam recens baptizatos, de baptismate officiisqve baptizatorum, chrismate & sacra Cœna. Dictio in his contractior pressiorqve, qvare non unius auctoris esse Mystagogicas cum prioribus suspicatur Combefisius in Bibl. Concionatoria. Et Joanni Hierosolymitano Cyrilli successori istas posteriores tribui in Indice Antonii Eparchi Corcyræi, multi jam observarunt. Sed idem etiam ex alio Codice Augustano notatur de prioribusqvæ qvidem diserte Cyrillo tribuuntur à Joanne Cyparissiota in initiaria expositione divinorum Nominum VI. 4. T. 21. Bibl. Patrum Lugd. Photio in collectaneis in Synodi VII. sive Nicænæ secundæ Actione V. T. 3. Binii p. 600. à Theophane in Chronographia, Joanne Damasceno Orat. 3. de Imagg. & Theodorito, Dialogo qvi ἀσύγχυτος inscribitur: atq; illas ab Hieronymo etiam innui verisimile est: Mystagogicas autem qvi laudet vel Cyrillo Hierosol. tribuat, neminem veterum novi. Qvæ vero Cyrilli ἐκ τῆς κατηχητικῆς allegantur in Anastasii Sinaitæ an Nicæni qvæstione I. in neutris legi monet Millesius: sunt autem hæc: οὐδὲν ἡμῖν ὄφελος τὴν τῶν χριστιανῶν κεκλῆσθαι προσηγορίαν, μὴ καὶ ἔργων ἐπακολουθούντων, γέγραπται γάρ· εἰ τέκνα τοῦ Ἀβραὰμ ἦτε, τὰ ἔργα τοῦ Ἀβραὰμ ἐποιεῖτε ἄν. *Nihil nobis proderit, Christianorum appellari nomine, nisi etiam ipsa subseqvantur opera. Etenim scriptum est* (Joh. VIII. 39.) *Si filii Abraam essetis, opera Abraam faceretis.* Sub simplici Cyrilli nomine idem locus auctior exstat in Philippi solitarii dioptra lib. 1. p. 8.

Non diffiteor insignia has utrasqve Catecheses esse monumenta de ritibus Veteris Ecclesiæ, & qvarti sæculi doctrina, neqve indigna puto scriptore illorum temporum inclyto, qvalis fuit Cyrillus, videoqve illi tribui in antiqvis Codicibus MSS. qvibus editores usi sunt, & qvi servantur in Bibliothecis, ut Vindobonensi de qvibus Lambecius lib. 1. p. 143. seq. & lib. 3. p. 76. tum haud difficulter posse responderi ad ea qvibus Catecheses priores plane spurias, posteriores saltim interpolatas vel corruptas esse disputarunt Viri præstantissimi; B. Dorsheus in VIII. Religions-Scrupel p. 144. D. Jo. Hulsemannus in Patrologia p. 1036. & in Gewissenswurm pag. 960-978. Andreas Rivetus Critici S. III. 8. & 10. Edmundus Albertinus de Evcharistia p. 422. Rob. Cocus in censura scriptorum p. 238. Hottingerus in elencho Scriptorum suppositorum pag. 78. &c. Ad plerasqve

rasqve etiam objectiones responderunt Tillemontius, Caveus, Henschenius, præcipue Natalis Alexander Sec. IV. cap. 6. artic. 12. & qvi novissime Cyrillum illustravit Tho. Millesius. Ac jampridem genuinæ illæ Catecheses agnoscuntur à Whitakero, Bullo, Vossio & aliis eruditis etiam Protestantibus.

Προκατήχησις sive prologus prioribus Catechesibus præmissus, in antiqvis membranis Bibl. Regis Christianissimi Cod. 1260. & 2403. exstat sub nomine *Basilii*, teste Cotelerio ad Patres Apostolicos T. 1. p. 531. Criticus tamen Græcus in ora posterioris Codicis annotavit ex stylo esse manifestum qvod alius sit auctor qvam Basilius. Σαφῶς ἡμῖν δείκνυσι ὁ χαρακτὴρ τοῦ προκειμένου λόγου, ὅτι οὐκ ἔστιν τοῦ ἁγίου Βασιλείου. Atqve eundem προκατηχήσεως & Catecheseon priorum auctorem esse probat Millesius in notis pag. 69. Exstat & Catechesis Chrysostomi πρὸς τοὺς μέλλοντας φωτίζεσθαι ad illuminandos T. VI. edit. Frontonis Ducæi pag. 703. qvam cum Cyrilliana conferent studiosi.

3. *Epistola ad Constantium Imp.* de Cruce in Cœlo visa Hierosolymis, mense Majo A. C. 351. Hanc Epistolam Cyrillo sine magna caussa abjudicat Rivetus III. 11. Critici sacri, tribuunt ei diserte Sozomenus IV. 5. Theophanes, Simeon Metaphrastes, Mich. Glycas & Nicephorus. Occurrit etiam Græce & Latine apud Jac. Gretserum Tom. 2. de Cruce p. 512. & separatim edita est Parisiis apud Federicum Morellum una cum ejus interpretatione. Latine apud Surium 7. Maji.

Catecheses utrasqve primus Tridenti A. 1563. *latine* vertit *Joannes Grodecius* Polonus, Decanus Glogoviensis è MS. Græco Stanislai Hosii † Cardinalis, contulitqve cum *Polonica* earum versione qvam è veteri *Slavonica* adornavit Jacobus Uchansky, Gnesnensis ArchiEpiscopus, ex Bulgaria & Macedonia istam adeptus. Versio Grodecii latina utrarumq; Catecheseon cum subjecta ad Constantiū Epistola prodiit Antvverp. ex Christophori Plantini officina 1564. 8.

Recusa in Bibliothecis Patrum Paris. 1589. Tomo II. Colon. 1618. T. IV. Lugd. 1677. Tomo IV.

Græ-

† Pro Hosio male Perronum Cardinalem vocat, & in ejus domo multa Cyrillo assuta esse, præter rem scribit Jo. Christophorus Meelfuhrerus in Corona centum Patrum p. 83.

Græce primus Gvil. Morellus edidit Catecheses Φωτιζομένων IV. VI. IX. X. XI. & XVIII. & Myſtagogicas qvinqve. Pariſ. 1564. 8. hinc Catecheses utrasq; univerſas & Epiſtolam ad Conſtantium Græce è MSS. Vaticanis in lucem protulit *Joannes Prevotius* Burdigalenſis & cum Grodecii verſione vulgavit Pariſ. 1608. 4. A Petavio editum Cyrillum Hieroſol. ſcribit Clariſſ. Caveus in Hiſt. literaria, qvoniam poſt editionem *Græcolatinam* Pariſienſem 1622. fol. cum Petavii Syneſio ibidem recuſus eſt 1631. 1640. fol.

Viennenſem editionem Græcolatinam cum Grodecii verſione qvæ in Catalogo Bibl. Barbarinæ memoratur, haud vidi, & certe in numero errorem eſſe oportet, qvia A. 1560. 8. prodiiſſe traditur, cum Grodecius A. 1563. demum verſionem ſuam abſolverit. Nunqvam etiam incidi in editionem Græcolatinam Colonienſem Anni 1564. cujus meminit Clariſſimus Caveus.

Gallica verſio Catecheſeon Pariſ. 1564. 12. fuit in Bibliotheca Bigotiana.

In editione Græcolatina luculenta Oxon. 1703. fol. V. C. *Tho. Milleſii* qvi ad emendanda Græca uſus eſt Codicibus Bodlejanis, & Variis Lectionibus notatis ab Iſaaco Caſaubono, latinamqve Grodecii Verſionem ad Græca recognovit, & notas utiles atqve eruditas adjunxit, præter tria hæc jam memorata Cyrilli monumenta in capita & ſectiones diſtincta, porro exſtant

4. *Fragmentum Homiliæ in Paralyticum* Joh. V. qvam cum verſione ſua primus edidit Milleſius è MS. Codice Bodlejano pag. 311-317. A presbytero dictam illam Homiliam colligas è pag. 317. v. 43. & 44.

5. *Fragmentum Homiliæ in Evangelium, ubi CHriſtus aquam in vinum convertit* Joh. II. ex Actione V. Concilii Lateranenſis A. 649. T. 6. Concil. pag. 305. 306. Habetur in Milleſii editione ante Catecheſes, ſtatim poſt veterum teſtimonia de Cyrillo, diligenter ab editore collecta.

6. Εἰς ὑπαπάντην *de Occurſu Domini, & de Simeone* Θεοδόχῳ *Homilia* pag. 318-324. Hanc primus ediderat *Laurentius Sifanus* Co-

lon. 1568. cum Homiliis Nyſſeni, Amphilochii, Chryſoſtomi & Timothei presb. Hieroſolymitani in idem feſtum Purificationis Mariæ. Ab eo tempore poſt *Jacobum Pontanum* itidem uno Codice nec ſatis emendato inſtructum, recenſuit *Fronto Ducæus* T. 2. Auctarii Bibl. Patrum Pariſ. 1624. pag. 849. Deniqve ex pluribus Codicibus emendavit & cum nova verſione ſua vulgavit *Franciſcus Combefiſius* T. 1. auctarii novi Pariſ. 1648. pag. 621. cujus editionem Milleſius eſt ſecutus. Ex Combefiſii verſione exſtat etiam hæc Homilia in Bibl. ejus Concionatoria Tomo VI. In MS. qvodam Mazariniano refertur ad Cyrillum non Hieroſolymitanum ſed Alexandrinum. Milleſio tamen genuinus Hieroſolymitani fœtus eſſe videtur.

7. Ἱστορία ſive *Θεωρία ἐκκλησιαστικὴ καὶ μυσταγωγική*, *Allegorica expoſitio rituum quorundam Eccleſiæ ſive Liturgiæ Græcæ* pag. 325-332. qvæ non magis Cyrilli eſt qvam cui in Codice Oxon. Collegii Magdalen. & in altero cujus Rich. Simonius ** ad Gabrielem Philadelphienſem pag. 287. meminit, tribuitur, *Baſilii*. Recte eam vero auctori ſuo *S. Germano* juniori Patriarchæ CPolitano circa A. C. 1255. defuncto reſtituit Fronto Ducæus, atqve ſub ejus nomine Græce & Latine vulgavit in auctario Bibl. Patrum Pariſ. 1624. Tom 2. p. 131. Qvemadmodum etiam ſub illo nomine prodiit Græce ad calcem Liturgiarum Jacobi, Baſilii & Chryſoſtomi, Pariſ. 1560. fol. & Latine in Patrum Bibliothecis Pariſ. 1575. Tom. IV. & 1589. Tom. VI. & 1644. Tom. XII. Colon. 1618. Tom. VIII. Lugd. 1677. T. XIII. Venetiis etiam Græce & Latine lucem vidiſſe Simonius teſtatur.

8. *Epiſtola ad Auguſtinum de Miraculis Hieronymi*, p. 333-355. Latine, ut inter Auguſtini & Hieronymi opera ſæpe edita eſt, fœtus recentiorum temporum atqve à Coco & aliis rectiſſime exploſus.

In

** Rich. Simonis verba hæc ſunt: *Germani Patriarchæ CPol. Theoria dudum Græce & Latine edita eſt Pariſiis & Venetiis, ſed interpolata, ut nihil in ea priſcæ faciei appareat, vixque dignoſci poſſit quid à Germano & quid ab interpolatoribus profectum fuerit. Illam in locis plurimis priori formæ reddidi ex Codice MS. qui erat ad calcem Catenæ Nicetæ Heracleenſis in Joannem, quæ MS. aſſervatur in Bibl. Patrum Congregationis Oratorii Pariſienſis prope Luparam. Cæterum non Germani nomen præfert ſed Baſilii in meo Codice, & ita inſcribitur:* τοῦ ἐν ἁγίοις Πατρὸς ἡμῶν Βασιλείου ἱστορία Ἐκκλησιαστική. *Iſtud exemplar penes me retinui, ut illud publici juris facerem.* In Codice Oxonienſi Baſilius iſte vocatur Cæſareæ Cappadociæ Archi-Epiſcopus, ne de alio forte cogites.

In B. Thomæ Aqvinatis opuſculo contra Græcorum errores legas inter alia: *Item Cyrillus Hieroſolymitanus Patriarcha dicit ex Perſona CHriſti loquens: Tu cum fine, & ego ſine fine cum omnibus quos loco tui ponam, plene & perfecte, ſacramento & auctoritate cum eis ero, ſicut ſum & tecum.* Hæc in Cyrilli ſcriptis genuinis qvæ exſtant nusqvam leguntur, & nunqvam ab eo ſcripta eſſe haud dubitat Jo. Launojus cujus vide lib. 1. Epiſt. 3. ubi plura teſtimonia in illo Thomæ opuſculo adducta expendit.

Rufini Hiſtoriam Eccleſiaſticam à Cyrillo Hieroſol. & Gelaſio Cæſareenſi verſam è Latino Græcè teſtatur Photius Cod. 89.

Commentarios Cyrilli Hieroſol. *in Marcum*, & *Epiſtolas ad Olympium* Monachum memorat Anaſtaſius Sinaita ſive Nicænus in qvæſtionibus, Hieroſolymitanum forte confundens cum Alexandrino, qvæ laudati Milleſii conjectura eſt.

Novam Cyrilli Hieroſol. editionem luculentam Pariſiis proxime exſpectamus à Monacho Benedictino erudito *Auguſtino Touttée.*

VI. NEMESIUS * Emeſenus in Phœnicia Epiſcopus, non confundendus cum Nemeſio qvi antea à CHRISTO alienus Cappadociæ præfectum egit, (ad qvem Gregorii Nazianzeni Epiſtolæ 79. 183. 184. 185. & carmen LXI. Tom. 2. pag. 140. ubi eum tanqvam legum peritum celebrat, atqve ut deſinat idola colere hortatur) tamen ſub idem tempus, ** anteqvam adhuc Pelagii, Neſtorii & Eutychis hæreſes Eccleſiam turbarent, ſcripſiſſe videtur

Zzz 3

* Alii Nemeſii duo vel tres ad qvos Iſidori Peluſiotæ Epiſtolæ. Nemeſii etiam legum periti mentio apud Æneam Gazæum Epiſtola 20. Fuit & Nemeſius presbyter Alexandrinus qvi depoſitioni Arii ſubſcripſit. Nemeſius Ægyptius Martyr, qvem memorant Martyrologia 19. Nov. in Euſebii codicibus VI. 41. Hiſt. p. 240. eſt Nemeſion.

** Confer eruditam præfationem editioni Nemeſii Oxonienſi præmiſſam. Pamelium qvi ad Tertull. de anima cap. 5. Nyſſeno hunc librum tribuere mavult (qvo inclinare etiam videtur Mich. le Qvien ad Damaſcenum Tom. 1. pag. 196.) refellit Theophilus Raynaudus erotematibus de bonis & malis libris p. 150. Vide & Hieron. Mercurialem IV. 4. Var. lect. Rob. Coci cenſuram Vet. ſcriptorum pag. 150. Caſp. Barthium ad Claudian. pag. 859. & ad Zach. Mytilenæum pag. 257. 270.

detur *librum* qvi exſtat certe inſignem & præclarum *de natura hominis*, περὶ φύσεως ἀνθρώπου. Nemeſio eum Epiſcopo Emeſeno tribuunt Codices plures MSS. Anaſtaſius item Nicænus qvæſtionibus in S. Scripturam & Moſes Barcepha cap. 20. libri de paradiſo. Multa ex illo ad verbum, licet haud mominato, Julianus Pomerius, Jo. Damaſcenus, Elias Cretenſis, Meletius Monachus, Adamantius ſive Adamantion in λόγῳ κεφαλαιώδη MS. & Jo. Grammaticus ad Ariſtot. de anima. Turrianus in ſcholiis ad Jo. Cypariſſiotæ decad. V. cap. 9. citat *Nemeſium Adamantium* lib. 2. de homine. Et ſub Adamantii Nemeſii nomine exſtat MS. in Bibl. Bodlejana Cod. 82. Barocc. *Gregorio Nyſſeno* à nonnullis adſcribi contigit, qvod Nyſſenus etiam librum hujus argumenti compoſuiſſet. Hinc viciſſim Gregorius pro *Nyſſeno* qvibusdam *Emeſenus*. Feruntur etiam inter Nyſſeni ſcripta in editionibus antiqvis *libri octo de Philoſophia* qvos poſt *Burgundionem* Piſanum † qvi A. C. 1194. obiit, latine interpretatus eſt Baſileæ A. 1512. Beato Rhenano hortante *Johannes Cono* Norimbergenſis. Neqve hi octo libri tantummodo idem cum Nemeſii ſcripto opus ſunt, ſed etiam λόγοι ſive *libelli duo de animo* qvos cum *Federici Morelli* verſione exhibent Græcolatinæ Nyſſeni editiones, nihil ſunt aliud qvam caput 2. & 3. libri Nemeſiani. Qvam peritus Phyſices & anatomes fuerit Nemeſius, ſatis hoc libro prodit, qvo de uſu bilis, †† de ſplene, renibus, glandulis, & de admirando ſangvinis periodo ac circuitu, ††† ea etiam tra-

† De hoc Burgundione qvi Chryſoſtomi etiam nonnulla & Damaſcenum de fide Orthodoxa latine vertit, dixi infra p. 647.

†† cap. 28. ἡ δὲ ξανθὴ χολὴ &c. *Flava bilis & propter ſe & propter aliud conſtituta eſt, nam ad concoctionem confert, & depulſionem excrementorum movet: ideoque fit quodammodo una de partibus nutrientibus, quinimo & calorem quendam præbet corpori, ut vitalis facultas. Ac his quidem de cauſis propter ſe videtur extitiſſe, ſed quia ſanguinem purgat, ſanguinis cauſſa quodammodo videtur eſſe facta.* Adde ſi placet qvæ ibi ſeqvuntur.

††† capite 24. Confer Clariſſ. Almelooveenii inventa novantiqva §. XXVIII. unde patet minus æqvum fuiſſe, ingenioſum licet illum antiqvæ ætatis detractorem, qvo judice, anteqvam Guil. Harvei oriretur ingenium

- - on ignoroit jusqv' aux routes certaines
Du Maandre vivant qui coule dans les veines.

tradit, in qvibus veluti eximiis inventis placuerunt ſibi recentium temporum ingenia.

Editiones Nemeſii.

Latine, *Georgio Valla* interprete apud Seb. Gryphium 1538. 4. Ellebodio judice Valla ȣ̓ μᾶλλον ἡρμήνευσεν ἢ συνέχεεν καὶ κατῄσχυνε τὸν φιλόσοφον, καθ᾽ ἑκάστην σχεδὸν περίοδον τῆς τȣ̃ Νεμεσίȣ διανοίας ἀποπίπτων.

Ex *Nicaſii Ellebodii* Casletani meliore verſione ſæpius prodiit in Bibliothecis Patrum, ut in noviſſima Lugdunenſi Tom. VIII. pag. 619.

Græce primus edidit è duobus MSS. & ad calcem voluminis *latinam* verſionem ſuam adjunxit Nicaſius Ellebodius. Antvverp apud Chriſtoph. Plantin. 1565. 8.

Inde *Græce & Latine* prodiit in auctario Ducæano Bibliothecæ Patrum Pariſ. 1624. Tom. 2. pag. 466. & in Bibliotheca Patrum Morelliana A. 1654. Tom. 12. p. 748.

Deniqve cum eadem Ellebodii verſione, ad duos MSS. caſtigatus & docta præfatione notisqve auctior nitide recuſus eſt Oxonii è theatro Sheldoniano 1671. 8. curante ni fallor *Jo. Fello*, Oxonienſi deinde Epiſcopo. Confer Martini Kempii Bibl. Theologicam Anglor. pag. 514. In notis illis Nemeſius ſubinde defenditur ut pag. 42. adverſus Pelagianiſmi & p. 20. Origeniani de animarum προϋπάρξει erroris criminationem. Jo. Launojus de varia Ariſtotelis fortuna pag. 24. *Videtur Nemeſius Origenianæ de animarum ortu ſententiæ nonnihil favere. Quicquid id eſt, nævus in candidiſſimo pectore non multum deformitatis importat.*

Ex Nemeſii Emeſeni Epiſcopi *ſermone de providentia* vide qvæ affert Anaſtaſius Sinaita qvæſt. 18.

VII. Claudam hoc caput brevi de JOANNE CASSIANO * obſervatione. Hic non Græce qvidem ſcripſit, ut Trithemio viſum,

* Obiit A. C. 444. ætatis 97. de qvo Henr Noris lib 2. Hiſt. Pelag. & diſſ. de V. Synodo pag. 110 ſeq. Tillemontius T. 14. memor. Eccleſ. &c.

visum, qvi venustatem eloqvii etiam apud interpretem conspici scribit, at ex ejus *quatuor libris* ad Castorem *de institutis Cœnobiorum* & *libris octo de totidem capitalibus vitiis* Epitomen jam olim Græce versam legit Photius laudatqve Cod. 197. Ex his prior exstat MS. in Bibl. Cæsarea teste Lambecio IV. 167. & V. 276. atqve inter scripta *Athanasio* supposita prodiit Græce & Latine in editione Athanasii Montfauconiana T. 3. p. 366. In eadem Cæsarea Bibl. ut Lambecius IV. p. 166. refert, habetur etiam Epitome Græca lecta & ipsa Photio ex septem Cassiani Leontio dicatis *Collationibus* prioribus *Patrum*, sive Anachoretarum ἐν τῇ ἐρήμῳ Σκήτεως in *Sceti*, Ægypti eremo, unde qvidam male *Scythiam* effinxere, atqve Cassianum genere † Scytham esse voluerunt. Græcam Cassiani Epitomen vel versionem videtur legisse Jo. Climacus qvi laudat gradu IV. Incertum vero num illa Epitome adornata à Græco scriptore sit ex ipsis Cassiani scriptis, an ex latina *Eucherii* Lugdunensis translata. Nam Gennadius c. 63. de Script. Eccles. testatur Eucherium *Cassiani quædam opuscula lato tensa sermone, angusto verbi resolventem tramite, in unum coëgisse Volumen.* De Cassiano ipso Prosper (qvi singulari scripto Collationem XIII. qvæ est de protectione DEI, oppugnavit) in Chronico ad Annum VI. Theodosii jun. *Cassianus compertas in Ægypto vitas Patrum, doctrinasque & regulas libris ad plurimos datis exprimit.* Prodierunt Cassiani Opera Latine, qva lingva auctor illa composuit, Basileæ primum A. 1485. fol. Lugd. 1516. 8. 1497. 4. inde cum Jo. Damasceno Basil. 1575. fol. Atqve cum *Henrici Crycquii* notis Antverp. 1578. & ex *Petri Ciacconii* * castigatione Rom. 1588. 1611. 8. & cum notis *Alardi Gazæi* Vedastini, Ord. S. Benedicti, Duaci 1616. 8. duobus Vol. atqve cum ejusdem Gazæi & aliorum notis, Atrebati 1628. fol. Paris. 1642. fol. *Libri VII. de incarnatione CHristi*, (multis adhuc locis, Vossio judice medicam manum desiderantes) primum viderunt lucem Basil. 1534. 8. Paraphrastica enarratio librorum de institutis Cœnobiorum & Collationum Patrum composita à *Dionysio Carthusiano*, Colon. 1540.

CAPUT

† Vide Anton. Pagium ad A. C. 404. n. XXII. seq.

* Laudat Vossius Epist. 404.

CAPUT XV.

DE S. JOHANNE CHRYSOSTOMO.

Jo. Chrysostomus. 1. *Ejus Vitæ & encomiorum scriptores Græci, & Latini, Veteres ac recentes.* 2. *Index Homiliarum singularum editarum Chrysostomi tractatuumq; adscriptis primis verbis Græcis, observationibusque variis & editionum Savilianæ & Ducæanæ paginis.* 3. *Index similis Epistolarum, & eorum ad quos Chrysostomus scripsit.* 4. *Recensio scriptorum potiorum ejusdem, cum variis observationibus.* 5. *Editiones operum Latinæ, Græcæ, Græcolatinæ, & nova quæ Lutetiæ jam excudi cœpit, curante C.V. Bernardo de Montfaucon.* 6.

DE JOHANNE patria *Antiocheno*, qvi ab eloqventia μελισταγὴς, a) ὁ τὴν γλῶτταν χρυσοῦς b) χρυσορρήμων & CHRYSOSTOMUS c) dictus est, & de ejus scriptis tam multa in literas relata & à tam multis sunt, ut actum agere videar, qui de eo commentari post tot viros doctos velim. Quod solum igitur restat mihi, fungar vice indicis, & post

 summa

a) Auctor vitæ Stephani junioris in Cotelerii T. 4. monument. p. 410.

b) Philotheus CPol. in tres Hierarchas, & alii passim.

c) Hæc quidem Chrysostomi appellatio, aliquot sæculis ipso recentior est, ut notat Savilius in limine notar. ad Chrysostomum, itaque & Sozomeni Codicibus VIII. 2. à juniore aliquo adjecta & à Valesio omissa: Tamen à tempore sextæ Synodi A. C. 680. CPoli celebratæ communiter obtinuit. Nicephorus XIII. 3. τὸ δέγε πλῆθος διὰ τὸ τῆς διδασκαλίας ἄφθονον, καὶ τὴν ἐκεῖθεν πηγάζουσαν ὄνησιν σφόδρα ἐξείχετο τοῦ ἀνδρὸς, ὑπερφυῶς ἐρῶντες τῆς γλώττης, ὡς καὶ χρυσόστομον αὐτὸν προσειπεῖν. Svidas in Ἰωάννης. Atque Moscis etiam lingua sua *Zloto usti* hoc est *aurei oris* appellari, notavit Colomesius p. 100. Observationum sacrar. Βίβλος χρυσοστομικὴ apud Theophylactum Epist. 21. Præter hunc nostrum mactati sunt etiam alii hoc elogio, & cognomen Chrysostomi tulere, ut *Severianus* Gabalorum in Syria Episcopus & *Antiochus* Episcopus Ptolemaidis in Phœnicia: ambo laudum ejus æmuli. Vide Sozom. VIII. 10. Nicephorum XIII. 9. ut Ethnicum taceam scriptorem Dionem Chrysostomum, de quo dixi lib. IV. c. 10.

ſumma de vita ejus capita breviter perſtricta, ſcriptores de ejus rebus veteres ac recentes recensebo, deinde monumenta Chryſoſtomi, editiones atque inrerpretes quantum potero, accurate ac diſtincte perſeqvar. Natus eſt diſertiſſimus ille nec minus doctus & acutus ſacrarum literarum interpres ingenio, Zeloque admirabilis & morum formator unice commendandus iis qui populum Chriſtianum docere inſtituunt, Antiochiæ clariſſima Cœloſyriæ urbe A. C. 354. parentibus honeſtis & opulentis ſed Ethnicis, Patre non diu poſt defuncto. * Mater deinde una cum filio tres & viginti annos nato baptizata eſt à Meletio Epiſcopo Antiocheno. In eloqventia Libanium doctorem habuit, cui vehementer ſe probavit d): in Philoſophia Andragathum e) in ſacris literis eundem Meletium, & in Monaſtica diſciplina Evagrium, Carteriumque & Tarſi poſtea Epiſcopum Diodorum, qvem encomio f) etiam celebravit. Ab eodem Meletio Lector & deinde circa A. 381. (ætatis 27.) Diaconus, ac deniqve presbyter Antiochenus à Flaviano ** A. C. 386. (ætatis 32.) ordinatus eſt. In Epiſcopatu deinde CPolitano ſucceſſit Nectario A. C. 398. (ætatis 44.) 26. Febr. Invidia Theophili Alex. & aliorum æmulorum ſemel in Synodo ad Quercum à XLV. Epiſcopis, deinde A. C. 402. (ætatis 48.) iterumque in Synodo altera CPol. A. C. 404.

* Chryſoſtomus ipſe lib. 1. de ſacerdotio.

d) Sozom. VIII. 2. ubi Libanii morituri dictum, ſe neminem ſucceſſorem ſibi magis peroptare quam Johannem, εἰ μὴ χριστιανοὶ τοῦτον ἐσύλησαν, *niſi Chriſtiani eum ſurripuiſſent.* Apud Iſidorum Peluſiotam lib. 2. Epiſt. 42. ad Ophelium Grammaticum exſtat ejusdem Libanii Epiſtola ad Chryſoſtomum, qua Orationem ejus in laudem Imperatoris Theodoſii M. & liberorum impenſe laudat. De Chryſoſtomi vi dicendi confer Nic. Cauſſinum lib. XVI. de eloquentia c. 20. ſeqq.

e) Socrates VI. 3. Cui adde, quod etiam *Euſebium* Emeſenum ſectatus legitur apud Hieronymum de S. E. c. 129. Ille Euſebius Svidæ in Ἰωάννης vocatur Philoſophus.

f) Incipit: ὁ σοφὸς οὗτος καὶ γενναῖος.

** Ita rectius Palladius & alii, Chryſoſtomo ipſo, qui Meletianas partes ſecutus ſemper eſt, ſuffragante: licet Socrates ab Evagrio Paulini ſucceſſore factum hoc affirmat. Idem ſcribit Lectorem ordinatum à Zenone, Gazæ ſive Majumæ Epiſcopo Hieroſolymis revertente, quod itidem aliorum teſtimoniis refellitur. De depoſitione ac reſtitutione Chryſoſtomi confer præter alios Petrum de Marca lib. VII. de concordia Sacerdotii & Imperii cap. 9.

C. 404. 20. Junii (ætatis 50.) suffragante Eudoxia Augusta depositus relegatusq; in exilio obiit A.C. 407. 14.Sept. (ætatis 53.) Condiscipuli & familiares Chrysostomi fuere Basilius, Cæsareensis postea Episcopus diversus à Basilio Magno & junior: Theodorus qui postea Mopsvestiæ in Cilicia, & Maximus qvi Seleuciæ in Isauria Episcopatum gessit. Hesychius Syrus, Chrysostomi in monasterio socius, aliique innumeri. Ossa defuncti A. C. 408. Proclo Patriarchâ relata Cpolin, & tumulata religiose in basilica SS. Apostolorum. Nomen diptychis sacris restitutum g) ab Alexandro Antiocheno primum, deinde ab Attico CPolitano, ipsoque Cyrillo Alexandrino &c.

II. *Scriptores Veteres de S. Chrysostomo Græci.*

P*Alladii* Episcopi Helenopolitani Asponam deinde translati, & Theodori Ecclesiæ Rom. Diaconi de Vita Chrysostomi Dialogus apologeticus, qui Romæ per plures dies habitus fingitur. Legerunt pridem Photius Cod. 96. Georgius Alexandrinus & Anonymus Savilianus & Theodorus Trimithuntis. Latine vertit & Eugenio IV. dicatum edidit Ambrosis Camaldulensis, Venet. 1533. 8. ex qua editione recusus est T. 2. Aloysii Lipomanni, & in latinis Chrysostomi editionibus. Græce laudatur à Valesio ad Sozom. Primus è Codice Mediceo 600. animorum in lucem protulit, & cum nova latina sua versione aliisque monumentis antiquis vulgavit *Emericus Bigotius*, vir eruditissimus. Paris. 1680. 4. De scriptore ipso, atque utrum Palladio Helenopolitano, recte hic dialogus tribuatur, infra dicam in Palladio, nunc Christophori Sandii satis sit notare hallucinationem, qui p. 280. nuclei Hist. Ecclesiasticæ scribit in Bibl. Ambrosiana Mediolani extare MS. ineditum Chrysostomi de vita Palladii.

Socrates Lib. VI. *Sozomenus* lib. VIII. & *Theodoritus* lib. V. c. 27. seqq. Chrysostomi res narrant in Historia Ecclesiastica.

De *Theodoriti* λόγοις quinque in Chrysostomum videndus Photius Cod. 273. Jo. Garnerii auctarium Operum Theodoriti p. 30. seq. De *Actis Synodi ad Quercum* in qua Chrysostomum condemnatum constat, idem Photius Cod. 59.

Procli CPol. Homilia in Chrysostomum latinè solum exstat.

Aaaa 2 Inci-

g) Vide Sirmondum ad Facundi librum IV. T. 2. Opp. p. 505.

Incipit: *Certe gratias DEo fratres.* Prodiit inter ejus opuſcula p. 164. edit. Elmenhorſtianæ, & in Combefiſii Auctario novo, T. I. p. 466. & in Proclo Vincentii Riccardi.

Cyrilli Alexandrini de Chryſoſtomi vita commentarius, quo uſus Georgius Alexandrinus, intercidit. Vide T. 8. Savil. p. 293.

Iſidorus Peluſiota multus eſt in Chryſoſtomi doctoris ſui laudibus lib. 2. Epiſt. 42. & alibi, atque inde forte ab Anonymo Saviliano inter eos qui de Chryſoſtomo ſcripſere, refertur.

Georgius Alexandrinus Photio Cod. 96. memoratus, & à fabulis non abhorrens vitæ Chryſoſtomi ſcriptor, ex quo hauſerunt pleraque Leo Imperator, Anonymus Savilianus, Metaphraſtes, Zonaras, Glycas, Nicephorus, Cedrenus & alii. Incipit: Πάντες οἱ παλαιοὶ ἱστοριογράφοι. Græce primum edidit Savilius T. 8. p. 157--265. è duobus MSS. Palatino & Bavarico. Latine vertit Godfridus Tilmannus Pariſ. A. 1557. & in fronte latinarum editionum Chryſoſtomi Pariſ. 1581. 1588. De MS. Vindobonenſi vide Lambecium VIII. p. 272. Alia memorat Aliatius p. 317. de Georgiis. Falluntur qui hunc Georgium putant fuiſſe Patriarcham Alexandrinum, cum nullus inter Patriarchas Alexandrinos Georgius usquam memoretur.

Sophronius Patriarcha Hieroſolymitanus inter ſcriptores de Vita Chryſoſtomi ab Anonymo Saviliano laudatur non aliam opinor ob rationem, qvam quod Græce vertit Catalogum Hieronymi de Scriptoribus Eccleſiaſticis, in quo de Jo. Chryſoſtomo ſermo eſt capite. 129.

Coſmæ Veſtitoris, εἰς τὴν ἐπάνοδον τοῦ λειψάνου τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Ἰωάννου τοῦ χρυσοστόμου. Incipit: Ἥκουσαι πάντως ὑμῖν, ὦ φιλόχριστος πανήγυρις. Uſus eſt Anonymus Savilianus. Habuit etiam Savilius, ut teſtatur in notis T. 8. p. 944. ſed editione putavit indignum.

Martyrius Patriarcha Antiochenus inter ſcriptores de vita Chryſoſtomi ab Anonymo laudatur, cujus nihil quod ſciam hujus argumenti exſtat, uti nec *Nili* nec aliorum quos memorat *Evagrii Aſcetæ*, nec *Nicetæ* ſcevophylacis, alteriusve *Nicetæ* Paphlagonis, aut *Euſtathii* πρίμι, vel *Baſilii* quem πρωτόθρονον appellat; & encomium ſcripſiſſe Chryſoſtomi refert.

Simeo-

Simeonis Metaphrastæ de vita Chryſoſtomi, ex duobus MSS. Regiis Græce prodiit T. 8. Savilii p. 373--428. De MS. Cæſareo vide Lambecium VIII. p. 297. Latine vertit Gentianus Hervetus ex cujus interpretatione hanc vitam dedere Lipomannus Tom. V. ad 13. Nov. & Surius T. 1. ad 27. Januarii. Incipit: *Καὶ πάντων μὲν τῶν κατὰ θεὸν πολιτευσαμένων.* Laudat Nicephorus XIII. 2. Hiſt. p. 349.

Ejusdem de transportatione reliquiarum S. Chryſoſtomi. *ἀλλὰ πῶς ἄν τις ἡμᾶς ἀπαλλάξει αἰτίας καὶ μώμων.* Meminit Allatius de Simeonum ſcriptis p. 124.

Conſtantini Porphyrogeniti de translatione earundem reliquiarum. Incipit: *τί τερπνότερον τοῦ νῦν ὁρωμένου θεάματος.* MS. in Bibliothecis Romanis, Savilio teſte. Habuit etiam Allatius. Vide quæ dixi lib. V. cap. 5. p. 490.

Anonymi de earundem reliquiarum translatione. Incipit: *ἧκεν ἡμῖν ἡ λαμπρὰ καὶ χαρμόσυνος καὶ ποθουμένη πανήγυρις.* Meminit Allatius de Simeonibus p. 121.

Anonymus Savilianus de vita Chryſoſtomi, quem è MS. Mich. Sophiani primus Savilis edidit Græce T. 8. p. 293--371. De illo MS. Codice qui hodie eſt in Bibl. Cæſarea, vide Lambecium VIII. p. 301. Scripſit poſt Conſtantinum Porphyrogenitum, quem commemorat inter ſcriptores quibus uſum ſe profitetur.

Anonymi epitome brevis vitæ Chryſoſtomi, Latine ab Herveto verſa editaque à Lipomanno T. V. ad 13. Nov. & à Surio T. 1. ad 27. Januar. Incipit: *Hic ſanctus erat quidem genere Antiochenus.*

Svidas in *Ἰωάννης.*

Chronicorum ſcriptores Theophanes, Cedrenus, Zonaras, Manaſſes, Glycas &c.

Nicephorus Hiſtoriæ Eccleſ. libro XIII. 2. ſeqq.

Leonis Sapientis Imperatoris Oratio Encomiaſtica, incipit: *ἀρετὴν ἀνδρὸς ἐπαινεῖν κελεύομεν.* Græce dedit Savilius T. 8. p. 267--290. notans ex Georgio fere collectam eſſe, nec bono judicio. Latinè ex Herveti verſione dedere Lipomannus T. V. ad Nov. 13. & Surius T. 1. ad 27. Januar. ex qua ſuppletis lacunam in edit. Græca p. 274.

Ioannis Damaſceni Encomium Ioannis Chryſoſtomi. Incipit: *ἔδει μὲν, ἔδει ὦ Ἰωάννη πάγχρυσε.* Habuit Savilius, ſed editione indig-

 num

num duxit. Cæterum è MS. Telleriano nuper Græce & Latine dedit V. C. Mich. le Quien, T. 2. Operum Damaſceni p. 886.

Theodori, Trimithuntis in Cypro Epiſcopi de vita exilio & calamitatibus S. Chryſoſtomi. Incipit : ἀγαπητοὶ, ἀψευδὴς ὁ θεός. Meminit Allatius de Simeonum ſcriptis p. 81. & quædam ex eo profert Bigotius præf. ad Palladium.

Jaannis Euchaitorum Metropolitæ Oratio in tres Hierarchas, Baſilium Magnum, Gregorium Theologum & Jo. Chryſoſtomum. Incipit: Πάλιν Ἰωάννης ὁ τὴν γλῶτ]αν χρυσοῦς, καὶ πάλιν ἡμῖν περιφανὴς ἑορτή. Habuit Savilius, ſed non operæ pretium exiſtimavit edere.

Alia ejusdem quam vidit Allatius. Incipit: τρεῖς με πρὸς τριώνυμον παροτρύνουσι κίνησιν.

Philothei Patriarchæ CPol. λόγος ἐγκωμιαστικὸς in eosdem tres Hierarchas. Incipit : τοὺς διδασκάλους ἡμῶν ἐπαινέσωμεν. Edidit Græce & latine Jacobus Pontanus ad calcem Dioptræ Philippi Solitarii, Ingolſtad. 1604. 4. atque inde prodiit in auctario Bibliothecæ Patrum Ducæano Pariſ. 1624. T. 2. p. 313. & Latine T. 26. Bibl. Patrum edit. Lugd. p. 217.

Nicolai Cabaſilæ in eosdem. Incipit: οἶμαιγε τῶν ἐννομωτάτων καὶ δικαιωτάτων εἶναι. MS. in Bibl. Cæſarea.

Theodori Metochitæ in eosdem.

Matthæi Camariotæ in eandem SS. Doctorum trigam. Incipit : Εἴπερ ἄλλο τι τοῖς τῶν λόγων θεραπευταῖς καὶ λόγος ἐγκωμίων προσήκει. Habuit Savilius, ſed edere non duxit tanti.

Theodori Prodromi de vita eorundem trium Hierarcharum tetraſticha, una cum aliis illius carminibus edita, ut dixi lib. V. cap. 6. p. 817.

Latini Veteres.

Innocentius I. Papa in Epiſtolis ad Chryſoſtomum & pro Chryſoſtomo ſcriptis.

Hieronymus de S. E. cap. 129.

Tripartita Hiſtoria libro X.

Marcellinus Comes in Chronico, (gravis auctor & diligens judice Valeſio ad Sozom. VII. 21.)

Anaſtaſius Bibliothecarius in Hiſtoria Eccleſiaſtica.

Vincentius Bellovacenſis ſpeculo Hiſt. lib. XVIII.

Recen-

Recentiores.

Erasmus lib. XXVIII. Epist. 4. & 23. 24. XXIX. 83. seq. *Sixtus Senensis* libro IV. Bibl. S. *Tillemontius* T. XI. memor. Hist. Eccles. aliique qui de Scriptoribus Ecclesiasticis agunt, nec minus Auctores Annalium & editores Operum Chrysostomi.

Henricus Savilis (præter ea quæ in sua Chrysostomi editione) in admonitione de scriptoribus rerum Chrysostomi, & præsertim Georgio cæterisque βιογράφοις caute legendis, quam post *Jacobi Usserii* de Chrysostomi editionibus, antiquis interpretibus, & vitæ scriptoribus observationes in Historia literaria scriptorum Ecclesiasticorum vulgavit celeberrimus *Gail. Caveus*, qui & ipse videndus tum in eodem opere, tum in vitis Patrum Sæculi IV. Anglice atque inde Germanice itemque Belgice editis.

Georgius Garnefelt in vita Chrysostomi, edita Colon. 1621. 8. cum elucidationibus in imagines antiquorum Eremitarum.

Ioannes Vincartius S. I. qui vitam Io. Chrysostomi documentis moralibus illustratam vulgavit Tornaci 1639. 12.

Allegatur à quibusdam *Hugo Menardus* in Vita Chrysostomi Gallice edita. At non Menardus sed *Godfridus Hermantius* auctor, qui Tillemontii (tum necdum editis) memoriis usus illam edidit Gallice Paris. 1664. 4. recusam ibid. 1669. 8. & Lugd. 1683. 8. 2. Vol. quo opere, ne idem argumentum susciperet, deterritum se profitetur Emericus Bigotius præfat. ad Palladium. *Interea*, inquit, *prodiit in lucem eximium opus de Chrysostomi gestis ab eruditissimo & de Historia Ecclesiastica optime merito* Godfrido Hermanno, *Gallice conscriptum, in quo quicquid animo conceperam, ille erudite atque eleganter occupavit, ita ut nihil mihi amplius reliquum foret quàm actum agere, quod à meis moribus semper fuit alienum.*

Gaudentii ab Altaëmps, Romani, Vita Chrysostomi sermone Italico scripta laudataque Prospero Mandosio in Bibliotheca Romana.

Theophilus Spizelius in Academia JEsu Christi, p. 140. seq.

Nicolaus Caussinus. lib. XVI. de eloquent. & in Aula sancta.

Balthasar Kœpkenius qui nomine suo præterito edidit Vitam Chrysostomi ex Palladio, Historia Tripartita & aliis fide dignis auctoribus una cum specimine Doctrinæ e scriptis ejus collectam, Halæ Sax. 1702. 8.

Georgii

Georgii Heidelbergeri S. I. Chryſoſtomus Catholicus.

D. *Io. Friderii Mayeri* τοῦ μακαρίτου Chryſoſtomus Lutheranus. Ien. 1680. 4.

Io. Franciſci Hackii, S. I. Chryſoſtomus á Lutheraniſmo vindicatus. In Monaſterio Olivenſi, 1683. 4.

B. D. *Io. Frid. Mayeri* apologeticus pro Lutheraniſmo Chryſoſtomi. Witteb. 1686. 4.

Chriſtianus Gvil. Vollandus, Mulhuſinus diſſertationibus tribus de vita, elogio & ſcriptis Jo. Chryſoſtomi, & quarta de veteribus ac fide dignis vitæ Chryſoſtomi ſcriptoribus. Witteb. 1711. 4.

III. Index Homiliarum & tractatuum Joannis Chryſoſtomi.

Aſteriſcus numeris additus tomos editionis Ducæanæ in Novum Teſtamentum indicat.

Edit. Savil.	*Ed. Gr. Lat. Ducæi.*		
T. VII. p. 934.	deeſt	Ἀγαπᾶν τὸν θεόν.	Ecloga è Chryſoſtomo, quid faciens Chriſtianus vitam æternem conſequatur.
III. 818.	* V. 951.	Ἀγάπην ζητεῖ παρ' ἡμῶν.	Homil. 11. in Epiſt. ad Epheſios.
VII. 299.	deeſt	Ἀγάπην τὴν οὐρανοκλίμακα.	Laus charitatis. Non videtur eſſe Chryſoſtomi.
VI. 968.	deeſt	Ἀγαπητοὶ ὅσοι τοῦ βίου μάταια.	De animæ ſalute. Dubium an Chryſoſtomi.
VII. 528.	deeſt	Ἀγαπητοὶ ὥσπερ μήτηρ φιλότεκνος	in Lazarum quatriduanum. Non eſt Chryſoſtomi.
V. 997.	deeſt	Ἀγγέλους ἐγκωμιάσαι χρή.	in SS. Archangelos. Dubium an Chryſoſtomi, licet ſub ejus nomine occurrit in MSS. ut apud Lambec. VIII. p. 237.

	Savil.	Ducæi.
Ἀεὶ μὲν, ἀδελφοὶ, τὴν τοῦ θεοῦ φιλανθρωπίαν. In parabolam de filio prodigo. Vertit Fronto Ducæus.	VII. 539.	VI. 308.
Ἀεὶ μὲν, μάλιστα δὲ νῦν εὔκαιρον εἰπεῖν. In Eutropium Evnuchum ad altare Eccleſiæ confugientem, cui jus aſyli abrogare conatus fuerat. Vertit Sigismundus Gelenius. De hac Oratione vide Nicephorum XIII. 4.	VIII. 67.	IV. 481.
Ἀεὶ μὲν, μάλιστα δὲ ὅταν τῶν ἁγίων. 28. in Epiſt. ad Hebræos.	IV. 570.	*VI. 931.
Ἀεὶ μὲν μνημονεύειν θεοῦ. homilia de pœnitentia. Dubium an Chryſoſtomi.	VI. 905.	deeſt.
Αἱ ἀθυμίαι καὶ αἱ φροντίδες. 10. in Epiſt. ad Philipp.	IV. 58.	*VI. 95.
Αἱ εὐπραγίαι τοὺς οὐ προσέχοντας. 84. in Johannem.	II. 912.	*II. 542.
Αἱ τῶν μαρτύρων ἑορταί. In martyres. vertit Fronto Ducæus.	V. 618.	V. 696.
Αἱ τῶν νηπίων φιλότεκνοι. in illud Matth. X. 34. *ignem veni mittere in terram*. Non eſt Chryſoſtomi.	VII. 478.	deeſt.
Αἱ τῶν ὑδάτων πηγαί. de jejunio. Dubium an Chryſoſtomi.	VI. 935.	deeſt.
Ἀκούσατε ἀδελφοί. Manifeſte ſpuria & ideo à Savilio omiſſa, cujus vide notas T. 8. p. 857. Inſcribitur: εἰς τὸ γεροντικὸν τοῦ ἁγίου Μακαρίου.	deeſt.	deeſt.
Ἄκουσον ὦ οὐρανὲ μετ' ἀκριβείας. MS. in Bibl. Palatina, ſed itidem ſpurium atque ideo à Savilio prætermiſſum. Inſcribitur: ἐκ τῶν ὁράσεων τοῦ προφήτου Δανιὴλ, καὶ περὶ τῆς Κωνσταντινουπόλεως, καὶ περὶ τῆς συντελείας τοῦ κόσμου, καὶ περὶ Ἀντιχρίστου.	deeſt.	deeſt.
Ἀλλὰ νῦν πολλοὶ καὶ δυσχεραίνουσι. In 121. Pſalmum.	I. 788.	III. 375.

Ἄξιον

Ἆρα

	Savil.	*Ducæi.*
Ἄρα οὐ μεγάλα τινὰ καὶ ὑπερφυῆ. 16. in Epist. ad Rom.	III. 133.	*III. 224.
Ἄρα ταῦτα φορητά; ἄρα ταῦτα ἀνεκτά; de Pauli conversione. Vertit Fronto Ducæus.	VIII. 60.	V. 564.
Ἄρα τί γένοιτ' ἂν ἀνοητότερον; 44. in Matthæum.	II. 280.	*I. 485.
Ἀρτίως ἠκούσαντες τοῦ ὑμνογράφου. In Psalmum 50. primus edidit Cotelerius ex Codice Scorialensi cum versione F. Gabrielis à S. Hieronymo, Monachi. Paris. 1661. 4. p. 41. --51. Lacuna p. 42. supplenda his verbis: ἀπάλλαξόν με τῆς ἀῤῥωστίας, *libera me ab infirmitate mea.* Ita Clariss. Benzelius è Codice Barocciano.	deest.	deest.
Ἀσαφῶς σφόδρα εἴρηται. 28. in 2. ad Corinth.	III. 693.	*V. 750.
Ἆσμα καινὸν ᾄσωμεν, λαοί. in adorationem Crucis. Non est Chrysostomi. Edidit velut incerti Græce & Latine Gretserus T. 2. de Cruce p. 190.	VII. 493.	deest
Αὗται αἱ παραβολαὶ τῇ προτέρᾳ. 79. in Matthæum.	II. 487.	*I. 826.
Ἀχλύς τις παχεῖα. 11. in 1. ad Thessalon.	IV. 215.	*VI. 351.
Βαβαὶ πόση πήρωσις τοῦ προδότου. 83. in Matthæum.	II. 509.	*I. 861.
Βαθεῖαν τομὴν τοῖς ἁρπάζουσι. In illud, Pater, si possibile est Matth. XXVI. 39. Vertit Fronto Ducæus.	V. 213.	V. 114.
Βασιλέως μὲν τοῦ ἐπιγείου. de pœnitentia & eleemosyna. Incertum an Chrysostomi.	VI. 917.	deest
Βασιλικῶν μυστηρίων ἑορτήν. In salutationem Mariæ ab Angelo factam. Non est Chrysostomi.	VII. 249.	deest
Βούλει μαθεῖν ὅσος κόσμος. De jejunio & temperantia. Vertit Balthasar Etzelius.	VII. 810.	VI. 591.

Savil.	*Ducæi.*	
VII. 814.	VI. 696.	Βούλει μαθεῖν πόσον τὸ ὀργίζεσθαι κακόν. De ira & furore. Vertit idem Etzelius.
VII. 720.	VI. 650.	Βούλεσθε ἴδωμεν τίνα ἡδονήν. De ingluvie & ebrietate. Vertit Balthasar Etzelius.
I. 489.	II. 683.	Βούλεσθε καὶ σήμερον τὴν κατὰ τὸν Ἰωσὴφ ἱστορίαν. 64. in Genesin.
deest	VI. 710.	Βούλεσθε προσθῶμεν ὑμῖν. De Patientia Jobi. Vertit Lælius Tifernas & Balthasar Etzelius.
I. 398.	II. 555.	Βούλεσθε σήμερον τὰ λείψανα. 50. in Genesin.
VIII. 53.	V. 545.	Βούλεσθε τήμερον, ἀγαπητοὶ, παρέντες μεγάλα Παύλου. Homilia sexta de laudibus Pauli Apostoli. Vertit Anianus.
I. 97.	II. 136.	Βούλομαι σήμερον, ἀγαπητοὶ, θησαυρὸν ὑμῖν πνευματικὸν ὑπανοῖξαι. 16. in Genesin.
I. 30.	II. 43.	Βούλομαι τῆς συνήθους ἅψασθαι διδασκαλίας, καὶ ἀναδύομαι 6. in Genesin.
V. 175.	V. 126.	Βούλομαι τῆς συνήθους ἅψασθαι πάλιν διδασκαλίας, καὶ τὴν πνευματικὴν ὑμῖν παραθεῖναι τράπεζαν. Ad eos qui ad ludos Circenses proficiscuntur, & in illud Matthæi, VII. 13. intrate per angustam portam. Vertit Fronto Ducæus.
IV. 495.	*VI. 812.	Βουλόμενος ὁ Παῦλος τὸ διάφορον. 12. in Epist. ad Hebr.
VII. 665.	VI. 557.	Βουλόμενος ὁ φιλάνθρωπος. de Dilectione. Vertit Balthasar Etzelius.
VII. 682.	VI. 674.	Βουλόμενος τὸν πεφυσιωμένον. De superbia & inani gloria. Vertit Balthasar Etzelius.
V. 123.	III. 705.	Βραχὺς ὁ καρπὸς τοῦ καλῶς εἰρηκότος. in Psal. XLVIII. 16. Vertit Fronto Ducæus.
II. 837.	*II. 429.	Γλυκὺς ὁ παρὼν βίος. 66. in Johannem.
II. 870. & VII. 694.	*II. 480.	Δειλὴν καὶ ἄνανδρον τὴν ψυχὴν ἡ ἀμαθία ποιεῖ. 76. in Johannem.
II. 700.	*II. 232.	Δεινὸν ἡ ἁμαρτία, δεινὸν, καὶ ψυχῆς λύμη. 37. in Johannem.

	Savil.	Ducæi.
Δεινὸν ἡ βασκανία, ἀγαπητέ, δεινόν. 15. in Johannem.	II.616.	*II.96.
Δεινὸν ὁ τῆς δόξης ἔρως. 29. in Johannem.	II. 673.	*II. 183.
Δείξας ὅσον τὸ ἔπαθλον. 14. in Epiſt. ad Rom.	III. 112.	*IV. 189.
Δείξας ὅτι πολὺ χρήσιμον τὸ συγκαταβ. 23. in 1. ad Corinth.	III. 387.	*V. 240.
Δείξας τῆς ἀγάπης τὴν ὑπεροχήν. 34. in 1. ad Corinth.	III. 465.	*V. 371.
Δείξας τὸ διάφορον. 19. in Epiſt. ad Hebr.	IV. 530.	*VI. 866.
Δέομαι καὶ ἀντιβολῶ. De liberorum educatione. Vertit Balthaſar Etzelius.	VII. 823.	VI. 788.
Δεῦτε πάντες, ἀδελφοί, de precatione. Non eſt Chryſoſtomi.	VII. 476.	deeſt
Δεῦτε φίλοι σήμερον. in JESU transfigurationem. Non eſt Chryſoſtomi ſed Procli CPol. inter cujus Homilias ſæpius edita ab Elmenhorſtio, Riccardo, Combefiſio.	VII. 332.	deeſt
Διαγράψωμεν, ἀγαπητοί, τὰ τῆς μετανοίας. de pœnitentia. Dubium an Chryſoſtomi.	VI. 924.	deeſt
Διαλεγόμενος περὶ ἐπισκόπων· 11. in 1. ad Timoth.	IV. 289.	*VI. 470.
Διαλεχθεὶς περὶ ἐλπίδος. 6. in Epiſt. ad Hebræos.	IV. 462.	*VI. 749.
Διαλεχθεὶς περὶ ἐπισκόπων, περὶ διακόνων. 16. in 1. ad Timoth.	IV. 316.	*VI. 516.
Διαλεχθεὶς περὶ τοῦ θεοῦ λόγου. 5. in Johannem.	II. 583.	*II. 49.
Διαναστῶμεν, παρακαλῶ, καὶ συντείνωμεν· In 109. Pſalmum.	I. 721.	III. 277.
Διὰ τί λέγεται εὐαγγέλιον; Libellus quæſtionum in Matthæum, Græce ineditus, latine ab interprete Chriſtophoro Serrarigio vulgatus Venet. 1554. qui Tito Boſtrenſi tribuit.	deeſt.	deeſt.

Διὰ

	Savil.	Ducæi.
Ἐβουλόμην, ἀγαπητοὶ, τῆς κατὰ τὸν Πατριάρχην. In Iudæ proditionem. Multa eadem sunt in Homilia quæ incipit ὀλίγα ἀνάγκη σήμερον, quam cum hac junctim columnis ex adverso positis excudi Savilius curavit.	V.547.	deest.
Ἐβουλόμην εἰς τέλος διανύσαι. In proditionem & pedilavium. Dubium an Chrysost.	V.893.	deest.
Ἐβουλόμην παρεῖναι τοὺς Ἰουδαίους. In Psalmum quadragesimum quartum.	I.631.	III.178.
Ἐβουλόμην ὑμῖν ἀποδοῦναι τὰ λείψανα. primus ex λόγοις sex adversus Judæos, editis cum versione & notis à Dav. Hoeschelio, Augustæ Vindel. 1602. 8.	VI.366.	I.383.
Ἐγείρει τὸν ὁπλίτην εἰς πόλεμον. In Psal. XCV.1. Lacunas hujus homilæ ex MS. Barocciano supplet V. C. Ericus Benzelius in supplemento Homiliarum Chrysostomi, Upsal. 1708. 4. p. 97. seq. & jam suppleverat Græceque & Latine integram ediderat Cotelerius Paris. 1661. 4. p. 51. seq. è Codice Scorialensi.	VII.561.	deest.
Ἔγνωτε πρώην. Homilia 8. ad Antiochenos.	VI.515.	I.100.
Ἐγὼ μὲν ἐβουλόμην ἀποδοῦναι τὸ χρέος. In S. Martyrem Babylam. Vertit Fronto Ducæus.	V.438.	I.639.
Ἐγὼ μὲν ἤλπιζον. Adversus eos qui ajunt à dæmonibus gubernari mundum. Vertit Fronto Ducæus.	VI.680.	V.699.
Ἐγὼ μὲν καὶ σήμερον πρὸς τὰ τῶν αἱρετικῶν. De B. Philogonio. Vertit Erasmus.	V.505.	I.349.
Ἐγώ σε ὁρῶν ὦ μακάριε Δημήτριε. Liber 1. de compunctione cordis ad Demetrium Monachum. Vertit incertus.	VI.138.	IV.98.
Ἔδει καὶ τήμερον καὶ τῷ προτέρῳ σαββάτῳ. Homilia 15. ad Antiochenos.	VI.560.	I.168.

Savil.	Ducæi.	
II. 1.	*I. 1.	Ἔδει μὲν ἡμᾶς μηδὲ δεῖσθαι. Prima in Matthæum Homilia, præmiſſa etiam Græce Novo Teſtamento quod vulgavit Rob. Stephanus 1550. fol.
deeſt.	V. 879.	Ἔδει μὲν ἡμᾶς τοσαύτης λόγων πηγῆς. In memoriam S. Baſſi, Martyris. Vertit Fronto Ducæus qui edidit è Codice Cardinalis Perronii.
VI. 84.	IV. 138.	Ἔδει μὲν ἡμᾶς, ὦ φίλτατε πάντων ἐμοὶ Σταγείριε. Ad Stagirium aſcetam dæmonio agitatum, conſolatorius, de providentia. Vertit incertus.
I. 554.	III. 58.	Ἔδει μὲν οὕτως ἀκριβῶς τῶν γραφῶν. In Pſalmum ſeptimum.
IV. 511.	*VI. 837.	Ἔδειξεν ἀπὸ τοῦ ἱερέως. 15. in Epiſt. ad Hebræos.
IV. 848.	*III. 377.	Ἔδει πολλῆς παρακλήσεως. 43. in Acta.
VII. 565.	VI. 26.	Ἐθαύμασα μεθ' ὑμῶν ὦ φιλόχριστοι. In Abrahami dictum Gen. XXIV. 2. Pone manum tuam ſub femur meum. Vertit Io. Iac. Beurerus.
V. 234.	V. 42.	Ἐθαύμασα τὴν ἀγάπην ὑμῶν: ſecunda de Lazaro. Vertit Eraſmus.
III. 212.	*IV. 355.	Ἔθος ἀεὶ τῷ Παύλῳ εἰς εὐχάς. 27. in Epiſt. ad Rom.
I. 900.	III. 539.	Ἔθος τοιοῦτον τοῖς ἁγίοις. in Pſalm. 148.
VII. 872.	deeſt. 1.	Εἰ βούλεσθε, προσθῶμεν. De patientia, ecloga.
VI. 893.	deeſt.	Εἰ βουλοίμεθα νήφειν. Quod animæ curam curæ corporis præferre debemus.
VI. 55.	IV. 584.	Εἰ δάκρυα καὶ στεναγμούς. ad Theodorum lapſum, parænesis* in Savilii edit. prima: rectius in Ducæi ſecunda. Vertit incertus.
deeſt.	deeſt.	Εἰ δὲ καὶ οὗτο πρὸς τοῖς ἄλλοις. In cœcum à nativitate. Manifeſte ſpuria, atque ideo à Savilio omiſſa.

Ἔδεις

* Vide Valeſium ad Sozom. VIII. 2.

	Savil.	Ducæi.
Εἶδες καὶ ἐν τῇ προτέρᾳ καὶ ἐν ταύτῃ. 70. in Matthæum.	II. 436.	*I. 743.
Εἶδες ἅπαντα εἰς ἔλεγχον γινόμενα. 7. in Matth.	II. 43.	*I. 77.
Εἶδες τοῦ Παύλου τὴν σύνεσιν. 30. in Acta.	IV. 779.	*III. 269.
Εἴδετε, ἀγαπητοὶ, πῶς οὐδὲν πάρεργον. 39. in Genesin.	I. 316.	II. 441.
Εἴδετε ἐκ τῶν χθὲς ἡμῖν εἰρημένων, τοῦ Ἰωσήφ. 65. in Genesin.	I. 500.	II. 697.
Εἴδετε ἐν τοῖς ἤδη ῥηθεῖσιν. 23. in Genesin.	I. 163.	II. 227.
Εἴδετε θεοῦ δύναμιν, εἴδετε θεοῦ φιλανθρωπίαν. in terræ motum & in divitem ac Lazarum. Primus edidit cum versione Fronto Ducæus, Burdigalæ 1605. Lacuna ingens è Codice Barocciano suppleta ab Erico Benzelio V. C. in supplemento Homiliarum Chrysostomi Græce & Lat. edito Upsal. 1708. 4. pag. 26--35.	VI. 670.	V. 87.
Εἴδετε πολιὰν σφριγῶσαν (ἀκέφαλος) In Abrahamum Patriarcham. Vertit Fronto Ducæus.	V. 653	I. 797.
Εἴδετε τῇ προτέρᾳ κυριακῇ. De pœnitentia Regis Ahab. Vertit Fronto Ducæus. Lambec. VIII. p. 232.	VI. 779.	V. 897.
Εἴδετε χθὲς, ἀγαπητοὶ, τοῦ πατριάρχου τὴν ἀνδρείαν 48. in Genesin.	I. 385.	II. 538.
Εἴδετε χθὲς δικαστοῦ φιλανθρωπίαν. 18. in Genesin.	I. 118.	II. 165.
Εἴδετε χθὲς καὶ τοῦ κοινοῦ τῶν ἁπάντων. 59. in Genesin.	I. 458.	II. 640.
Εἴδετε χθὲς καὶ τοῦ τελώνου τὴν πολλὴν εὐγνωμοσύνην. 54. in Genesin.	I. 419.	II. 586.
Εἴδετε χθὲς λῃστοῦ εὐγνωμοσύνην. In sepulturam & resurrectionem CHristi. Dubium an auctor Chrysostomus.	V. 912.	deest
Εἴδετε χθὲς τοῦ φιλανθρώπου δεσπότου. 27. in Genesin.	I. 204.	II. 284.

Ἐιπὼν

Savil.	*Ducæi.*	
V.916.	deest.	Εἴ τις εὐσεβὴς καὶ φιλόθεος. Catecheticus sermo brevis in Pascha. Dubium an Chrysostomi.
VII.806.	VI.685.	Εἴ τις παρὰ τοῦ πλησίον. De odio & inimicitiis. Vertit Balthasar Etzelius.
II.720.	*II.254.	Εἴ τις χώραν μεταλλικὴν ἀνορύττειν. 39. in Johannem.
VII.905.	deest.	Εἰ τοῖς οἰκέταις ὁ Παῦλος, de imitando servorum obsequio ut similiter Deo obediamus, ecloga.
IV.275.	*VI.445.	Εἰ τοὺς κοινοὺς βούλεται λύεσθαι. 7. in I. ad Timoth.
VII.405.	deest	Ἑκατοντάρχου τινὸς δοῦλος. In Centurionem. Non est Chrysostomi.
V.882.	deest	Ἐκ θαυμάτων ἐπὶ θαύματα. In ramos palmarum. Incertum an Chrysostomi.
V.206.	I.372.	Ἐκ πολέμου χθὲς ἐπανήλθομεν, de petitione filiorum Zebedæi. Vertit Fronto Ducæus.
VII.256.	deest.	Ἐκ τῶν ἀρτίως. In Psal. XCII. 3. Dubium an Chrysostomi.
I.56.	II.79.	Ἐλάττων ἡμῖν ὁ σύλλογος σήμερον. 10. in Genesin.
VII.530.	deest.	Ἔλυσε τὸν Λάζαρον τὸ φῶς. In Lazarum quatriduanum. Non est Chrysostomi,
I.338.	II.473.	Ἐμάθομεν ἐκ τῶν χθὲς ἀνεγνωσμένων. 42. in Genesin.
VII.307.	deest.	Ἐμνήσθην τοῦ θεοῦ. In CHristi incarnationem. Dubium an Chrysostomi.
IV.618.	* III.177.	Ἐμοὶ δοκεῖ ταῦτα ὢν ἐν Σαμαρείᾳ. 19. in Acta.
IV.1.	IV.1.	Ἐμοὶ πολλοὶ μὲν ἐγένοντο φίλοι. Liber I. de sacerdotio. Germani Brixii Altissiodorensis versionem emendavit Fronto Ducæus.
V.282.	V.164.	Ἐνεκάλεσαν ἡμῖν τινες. Ad eos qui reprehenderunt procemiorum prolixitatem. Vertit incertus.

Ἐνεπά-

	Savil.	Ducai.
Ἐνεπάγησαν ἔθνη ἐν διαφθορᾷ. 64. in Iohannem.	II. 830.	* II. 417.
Ἔνθα κατέλυσεν, ἐντεῦθεν ἄρχεται. in Pſal. 145.	I. 890.	III. 525.
Ἐν Ἰουδαίοις οἱ τύποι. in Paſcha. Dubium an Chryſoſtomi.	V. 927.	deeſt.
Ἐν μὲν τοῖς ἔμπροσθεν ἔδειξεν. 18. in Epiſt. ad Hebr.	IV. 526.	* VI. 860.
Ἐνόμιζον μεγάλα τινὰ καὶ ὑπερφυῆ. ad Rom. XIV. 10. & in ſecundum CHriſti adventum. Vertit Fronto Ducæus.	V. 782.	VI. 543.
Ἐνόμισε μέγα τι λέγειν ὁ Πέτρος. 62. in Matthæum.	II. 388.	* I. 662.
Ἐν παντὶ καιρῷ. Manifeſte ſpuria, & ideo à Savilio omiſſa: Inſcribitur εἰς τὴν πόρνην.	deeſt.	deeſt.
Ἐν ταῖς ἡμέραις ἐν αἷς ἐνηστεύομεν ἅπαντες. in Heliam & in viduam. Vertit Fronto Ducæus.	VIII. 26.	V. 646.
Ἐνταῦθα ἄπει πρὸς ὁμοτίμους. 1. in Epiſt. ad Philippenſes. Primus Græce edidit vertitque Eraſmus Baſileæ.	IV. 5.	* VI. 6
Ἐνταῦθα κατέλυσε τοὺς περὶ ἀναβαθμῶν ψαλμούς. in Pſal. 133.	I. 820.	III. 422.
Ἐνταῦθα λοιπὸν δείκνυσιν. 4. in Epiſt. ad Coloſſ.	IV. 108.	* VI. 179.
Ἐνταῦθά μοι δοκεῖ πρὸς τοὺς ἐν κινδύνοις. 15. in Epiſt. ad Rom.	III. 126.	* III. 212.
Ἐνταῦθα πάλιν καὶ ἑτέραν. Homil. 3. in 2. ad Cor.	III. 557.	* V. 523.
Ἐντεῦθεν λοιπὸν εἰς γαστριμαργίαν. 74. in Matthæum.	II. 456.	* I. 777.
Ἐν τῇ προτέρᾳ ἐπιστολῇ ἔλεγεν. 7. in 2. ad Timoth.	IV. 359.	* VI. 584.
Ἐν τοῖς ἔξωθεν σταδίοις. Ad Catechumenos. Incertum an Chryſoſtomi.	VI. 971.	deeſt.
Ἐν τούτῳ τῷ ψαλμῷ τὰς ἁμαρτίας· in Pſalm. CV. Non eſt Chryſoſtomi.	I. 960.	deeſt.
Ἐν τῷ πρὸ τούτου ψαλμῷ. In Pſalmum octavum.	I. 574.	III. 88.

	Savil.	*Ducæi.*
μᾶς ἀναβοῆσαι. In adſcenſione CHriſti. Vertit Gerh. Voſſius.		
Εὐλογητὸς ὁ θεὸς ἥκω τὸ χρέος. In S. Apoſtolum Thomam.	V. 837.	deeſt.
Benedictus DEus, Ecce enim rebus ipſis oſtenſæ ſunt ſalutationes Iohannis. In Jo. Baptiſtam. Latine apud Surium, 24. Maji.	deeſt.	deeſt.
Εὐλογητὸς ὁ θεὸς καθ᾽ ἑκάστην σύναξιν. In paralyticum qui annos XXXVIII. decubuerat. Vertit Flaminius Nobilius.	V. 264.	V. 102.
Εὐλογητὸς ὁ θεὸς, καὶ γυναῖκες. In Pelagiam Martyrem Antiochenam.	V. 482.	I. 490.
Εὐλογητὸς ὁ θεὸς καὶ ἐξ Αἰγύπτου μάρτυρες. Laudatio Martyrum Ægyptiorum. Vertit Fronto Ducæus.	V. 519.	I. 768.
Εὐλογητὸς ὁ θεὸς καὶ ἐπὶ γενεᾶς τῆς ἡμετέρας. homil. 3. in Eſ. VI. 1. vertit Eraſmus.	V. 138.	III. 741.
Εὐλογητὸς ὁ θεὸς ὁ παρακαλέσας. Homilia 4. ad Antiochenos.	VI. 483.	I. 54.
Εὐλογητὸς ὁ θεὸς ὁ χαρισάμενος. In Mediam jejunii hebdomadem. Incertum an auctor Chryſoſtomus.	V. 876.	deeſt.
Εὐφόρατον ἡ πλάνη. 67. in Johannem.	II. 841.	*II. 434.
Ἔχει μέν τινα πόνον τὸ λέγειν. 21. in Johannem.	II. 641.	*II. 136.
Ἕως μὲν αὐτῶν τῶν φορτικῶν. 12. in 1. ad Corinth.	III. 312.	*V. 116.
Ζήτημα πρόκειται τήμερον. 4. in 1. ad Theſſal.	IV. 179.	*VI. 292.
Ζητήσειεν ἄν τις πρῶτον εἰκότως. 4. in 2. ad Theſſalon.	IV. 235.	*VI. 383.
Ἠβουλόμην γνῶναι σαφῶς. 4. in Epiſt. ad Hebr.	IV. 449.	*VI. 727.
Ἡ γυνὴ αὕτη δοκεῖ μὲν εἶναι μία. 81. in Matthæum.	II. 498.	*I. 843.
Ἤδη τῆς πνευματικῆς. (al. δεσποτικῆς) In ramos palmarum. Incertum an Chryſoſtomi.	VII. 334.	deeſt.

Savil.	*Ducæi.*	
V. 113.	III. 689.	Ἡδὺ μὲν γηπόνῳ τὸ ἄροτρον. Ad Psalm. XLVIII. 10. *Noli timere cum dives factus fuerit homo.* Vertit Godfridus Tilmannus.
V. 10.	III. 666.	Ἡδὺ μὲν λειμὼν καὶ παράδεισος. Ad Psal. XLIV. 10. cum Eutropius Ecclesiam incassum affligere conatus fuisset. Vertit Godfridus Tilmannus.
V. 1.	II. 725.	Ἡδὺ μὲν ναύταις τὸ ἔαρ. In Geneseos initium & de jejunio ac Hierosolyma. Vertit incertus.
III. 763.	*V. 864.	Ἡ Ἔφεσός ἐστι μὲν τῆς Ἀσίας μητρόπολις. Prooemium in Epist. ad Ephesios.
VI. 903.	deest.	Ἡ θεία φωνὴ τοῦ Κυρίου. Bonum Christi discipulum benignum esse nec cito irasci. Edidit Fed. Morellus 1594. Vertit Fronto Ducæus. Incertum an sit Chrysostomi.
VII. 318.	deest.	Ἤθελον μὲν ἀεὶ καὶ πάντοτε. In Herodem. Dubium an sit Chrysostomi.
I. 358.	II. 499.	Ἡ κατὰ τὴν Σαμαρεῖτιν ὑπόθεσις. 44. in Genesin.
VII. 469.	deest.	Ἥκει καιρὸς παντὶ πράγματι. In Dominicam V. jejunii. Dubium an sit Chrysostomi.
VI. 940.	deest.	Ἧκε καὶ σήμερον Ἱερεμίας. De jejunio serm. V. Dubium an Chrysostomi.
V. 877.	VI. 511.	Ἧκεν ἡμῖν ἐνιαύσιος ἡμέρα. De adoratione Crucis, media jejuniorum. Vertit Joachimus Perionius, exstat etiam Græce & Latine edita à Jac. Gretsero.
V. 949.	VI. 67.	Ἧκεν ἡμῖν ἐνιαύσιος σήμερον ὁ τῆς οἰκουμένης ἀθλητής. De justo & beato Jobo. Vertit Lælius Tifernas.
V. 703.	VI. 121.	Ἥκομεν ὑμῖν εὐγνώμονες. In Susannam. Vertit Fronto Ducæus
II. 243.	*V. 1.	Ἡ Κόρινθός ἐστι μὲν νῦν πόλις. Hom. 1. in 1. ad Corinth.

Ἤμȣες

	Savil.	Ducæi.
Ἥκεις τοῦ δεσπότου. In CHristi transfigurationem. Dubium an Chrysostomi, licet ad eum refertur in plurimis MSS. etiam apud Lambecium IV. p. 134. VIII. p. 117.	VII. 339.	deest.
Ἠκούσαμεν, ἀδελφοί, ἐν τῷ εὐαγγελίῳ. In parabolam de eo qui in latrones inciderat. Dubium an Chrysostomi.	VII. 506.	deest.
Ἠκούσατε ὅσα Ἑβραίοις ἐνεκάλεσεν. 9. in Epist. ad Hebræos.	IV. 480.	* VI. 787.
Ἠκούσατε τῆς Ἀποστολικῆς φωνῆς. Homilia I. ad Antiochenos. Versionem Bernardi Brixiani recognovit Fronto Ducæus.	VI. 447.	I. I.
Ἠκούσατε χθὲς πῶς μὲν ἐποίησε. De tribus servitutis modis per peccatum inductis. Vertit Fronto Ducæus.	V. 11.	II. 740.
Ἥκω τὸ περιλειφθὲν ὄφλημα. In novam Dominicam & in S. Apostolum Thomam. Dubium an Chrysostomi.	VII. 575.	deest.
Ἥλιος ἀνίσχων. In CHristi transfigurationem. Dubium an Chrysostomi.	VII. 345.	deest.
Ἥλιος μὲν ὑπὲρ γῆς παρακύψας. In illud Matth. IV. 6. si filius DEi es, dejice teipsum. Dubium an Chrysostomi.	VII. 301.	deest.
Ἡμεῖς μὲν πρὸ τῆς χθές. Contra ignaviam, & quod nec DEus, nec Diabolus, nec hominis natura, sed voluntas & προαίρεσις sit peccati causa. Vertit Jo Jacobus Beurerus.	VI. 844.	II. 880.
Ἡ μὲν παράνομος καὶ ἀκάθαρτος. Ad eos qui cum Judæis jejunant. Vertit Fronto Ducæus.	VI. 385.	V. 640.
Ἡ μὲν ῥῆσις τοῦ ψαλμοῦ. In 117. Psalmum.	I. 772.	III. 352.
Ἡ μὲν τῶν νεφῶν συνδρομή. De lege data Adamo. Vertit Fronto Ducæus.	V. 29.	II. 770.
Ἡμέρας τέσσαρας ἀνηλώσαμεν. In illud I.	V. 418.	V. 375.

Savil.	*Ducæi.*	
		Theſſ. IV. 13. de dormientibus nolo vos ignorare fratres. Vertit Jacobus Goupylus. A. 1570.
III. 519.	*V. 459.	Ἥμερος ὢν σφόδρα καὶ ταπεινός. 41. in 1. ad Corinth.
VII. 802	deeſt.	Ἡ μετάνοια δεινὴ καὶ φοβερά. De pœnitentia, ecloga ex Chryſoſtomianis.
IV. 591.	*VI. 966.	Ἦν μὲν τὰ κατὰ τὸν ναὸν θαυμαστά. 32. in Epiſt. ad Hebræos.
VII. 409.	deeſt.	Ἡ παρθένος ἄρουρα. In illud Luc. VIII. 5. exiit ſeminans ut ſeminaret ſemen ſuum. Dubium an Chryſoſtomi.
VII. 725.	deeſt.	Ἡ πασῶν τῶν ἑορτῶν. Ecloga è Chryſoſtomo in CHriſti nativitatem.
I. 908.	III. 551.	Ἡ περὶ τοῦ λαοῦ ἐνταῦθα. In Pſalm. 150.
VII. 350.	VI. 213.	Ἡ πηγὴ τῶν Εὐαγγελικῶν διδαγμάτων. In ſancta Theophania. Vertit Achilles Statius, Luſitanus.
IV. 551.	*900. b.	Ἡ πρώτη ἀρετὴ καὶ ἡ πᾶσα ἀρετή. 24. in Epiſt. ad Hebr.
VI. 409.	I. 325.	Ἤρκει μὲν οὖν πρώην δείξαντα. 4. de incomprehenſibili DEi natura.
III. 704.	*V. 769.	Ἤσθετο αὐτοῦ σφοδρότερον διαλεχθέντος. 30. in 2. ad Corinth.
III. 850.	*V. 1015.	Ἦσαν, ὡς ἔοικε, τινες καὶ ἐπὶ τῶν προγόνων. 18. in Epiſt. ad Epheſ.
I. 943.	deeſt.	Ἡ τοῦ παναγίου Πνεύματος χάρις. In Pſalm. CIII. Non eſt Chryſoſtomi.
VII. 264.	VI. 104.	Ἡ τρυγὼν ἡ φιλέρημος, in Pſal. LXXXIII. 4. & turtur nidum, ſive de Eccleſia. Vertit incertus.
VII. 347.	deeſt	Θαυμάζω τί δήποτε. In illud Pſal. CXXXIX. 1. Eripe me ab homine malo. Dubium an Chryſoſtomi.
V. 815.	deeſt.	Θαυμασταὶ τῶν ὀρθοδόξων αἱ πανηγύρεις. In auſpicium

Ἱκανῶς

Savil.	*Ducæi.*	
IV. 843.	*III. 368.	Ἱκανῶς ἐνδιατρίψας τῇ πόλει. 42. in Acta.
VI. 714.	V. 615.	Ἱκανῶς ἐν ταῖς ἔμπροσθεν ἐπανηγυρίσαμεν. De precibus CHriſti. Vertit Fronto Ducæus.
VII. 376.	deeſt.	Ἱκανῶς ἡμᾶς πρώην ἐψυχαγώγησεν ὁ χριστός. In mulierem peccatricem. Non videtur Chryſoſtomi.
I. 476.	II. 664.	Ἱκανῶς ἡμᾶς πρώην ἡ κατὰ τὸν Ἰωσήφ. 62. in Geneſin.
I. 427.	II. 596.	Ἱκανῶς ἡμᾶς χθὲς τὰ προοίμια. 54. in Geneſin.
V. 362.	V. 274.	Ἱκανῶς πρώην ἡμῖν διεθερμάνθη. In 1. Cor. XI. 19. oportet hæreſes eſſe. Vertit incertus.
I. 105.	II. 147.	Ἱκανῶς (ὑμῖν) οἶμαι κατὰ δύναμιν τὴν ἡμετέραν. 17. in Geneſin.
VIII. 93.	V. 684.	Ἱκανῶς ὑμῖν οἶμαι καθηψάμεθα πρώην. Non eſſe ad gratiam concionandum. Vertit Fronto Ducæus.
I. 38.	II. 53.	Ἱκανῶς χθὲς καθηψάμεθα τῶν εἰς. 7. in Geneſin.
VII. 470.	deeſt.	Ἱλασμῶν ὁ καιρός. De jejunio. Non videtur Chryſoſtomi.
II. 370.	*I. 632.	Ἵνα γὰρ μὴ λέγωσιν, τίνος ἕνεκεν. 59. in Matthæum.
III. 448.	*V. 342.	Ἵνα γὰρ μή τις λέγῃ. 32. in 1. ad Corinth.
III. 27.	*IV. 45.	Ἵνα μὴ δόξῃ αὐτοὺς αἰνίττεσθαι. 5. in Epiſt. ad Romanos.
deeſt.	deeſt.	Ἰστέον ὅτι ἄλλους Εὐαγγελιστὰς ἐξ αὐτῶν ἀρχομένους ἐστὶν ἰδεῖν τῶν πραγμάτων. Enarratio in Lucam quam Tito Boſtrenſi tribuunt Codices Florentini & Pariſ. ſub cujus etiam nomine Græce & Latine prodiit, ſed juniorem auctorem eſſe oportet.
deeſt.	VI. 503.	Ἰωάννης ἐν Ἐφέσῳ τῆς Ἀσίας. De S. Johanne Theologo. Vertit Fronto Ducæus.

Ἰωάννης

	Savil.	Ducæi.
Ἰωάννης σήμερον ὁ Εὐαγγελιστής. Homilia aperte spuria in eundem, Ioannem Theologum, atque ideo à Savilio omissa MS. in Bibliothecis Orientalibus.	deest.	deest.
Ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ πανήγυριν ἄγομεν. In sancta Theophania & Iohannem Baptistam. Vertit Fronto Ducæus.	VII: 533.	VI. 302.
Καθάπερ, ἀδελφοὶ, νεφῶν συνδρομή. In publicanum & Pharisæum. Pars Homiliæ quartæ de incomprehensibili, quæ incipit: ἐπειδὰν μέλλῃ τις. Lambec. IV. p. 93. V. p. 26. VIII. p. 230.	V. 261.	deest.
Καθάπερ βασιλέα τινὰ δορυφόρον. 50. in Acta.	IV. 884.	*III. 430.
Καθάπερ ἐν τοῖς μετάλλοις τοῦ χρυσίου. 35. in Iohannem.	II. 699.	*II. 223.
Καθάπερ λειμών τις εὐανθής. 43. in Genesin.	I. 348.	II. 486.
Καθάπερ μύρον εὐῶδες. 2. in 1. ad Thessalon.	IV. 166.	*VI. 270.
Καθάπερ οἱ τῶν ἰατρῶν ἄριστοι. 10. in Epist. ad Rom.	III. 71.	*IV. 119.
Καθάπερ ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ. 23. in Epist. ad Hebr.	IV. 546.	*VI. 902.
Καθάπερ τὰ ἀνίατα τῶν τραυμάτων. 19. in Genesin.	I. 128.	II. 178.
Καθάπερ τις σῶμα πλάττων. 21. in Epist. ad Ephes.	III. 872.	*V. 1051.
Καθάπερ χορὸς τὸν κορυφαῖον. In eos qui novilunia observant. Vertit Io. Checus, Cantrabgiensis.	V. 355.	I. 262.
Καθαψάμενος (γενναίως) τῶν Ἑβραίων. 11. in Epist. ad Hebr.	IV. 490.	*VI. 804.
Καθελὼν τὴν φιλοσοφίαν τὴν ἔξωθεν. 8. in 1. ad Corinth.	III. 290.	*V. 78.
Καθολικὸν ἡμῖν καὶ οὐ μερικόν. De jejunio & Davide. Dubium an Chrysostomi.	VII. 510.	deest.
Καὶ ἀλλαχοῦ φησιν ὁ αὐτὸς ὁ Θεός. In 49. Psalmum.	I. 678.	III. 248.

Savil.	*Ducæi.*	
II. 337.	*I. 579.	Καὶ ἀνωτέρω τὸ σημεῖον οὗτο μέλλων. 54. in Matthæum.
IV. 152.	*VI. 248.	Καὶ ἀρχόμενος τῆς Ἐπιςολῆς. 12. in Epiſt. ad Coloſſ.
II. 376.	*I. 642.	Καὶ εἰ ἀνάγκη ἐςὶν ἐλθεῖν τὰ σκάνδαλα. 60. in Matthæum.
deeſt	deeſt.	Καὶ εἶπεν ὁ βασιλεύς. In Danielem ἑρμηνεία, edita primum à Cotelerio Græce & Latine cum notis, Pariſ. 1661. 4. p. 65--203. ex Codice Scorialenſi, cum verſione F. Gabrielis à ſancto Hieronymo Monachi.
I. 658.	III. 219.	Καὶ ἐνταῦθα ἀπαλλαγὴν πολέμων. In 47 Pſalmum.
II. 271.	*I. 470.	Καὶ ἤδη τοῦτο κατηγόρησαν. 42. in Matthæum.
II. 175.	*I. 309.	Καὶ μὴν ἀκόλουθον ἦν ἀλγεῖν. 26. in Matthæum.
II. 55.	*I. 98.	Καὶ μὴν οὐκ ἐχρῆν θυμωθῆναι. 9. in Matth.
V. 698.	VI. 126.	Καινὸν ὡς ἀληθῶς καὶ μέγιςον. De tribus pueris & fornace Babylonica. Vertit Fronto Ducæus. Burdigal. 1601. 8.
V. 595.	V. 477.	Καὶ ὅτε ςαυροῦ μνείαν ἐπετελοῦμεν. In aſcenſionem CHriſti. Vertit Gerh. Voſſius.
I. 808.	III. 404.	Καὶ οὗτος οὗ πρὸ αὐτοῦ ὁ ψαλμός. In Pſal. 128.
I. 975.	deeſt.	Καὶ οὗτος ὡσαύτως ὁ ψαλμός. In Pſalm. CVII. Non eſt Chryſoſtomi.
VI. 519.	I. 106.	Καὶ πρώην πρὸς ὑμᾶς. Homilia 9. ad Antiochenos.
VI. 151.	IV. 121.	Καὶ πῶς ἔνι γενέσθαι οὗτο ὃ ἐπέταξας. Liber 2. de compunctione cordis ad Stelechium. Vertit incertus.
VII. 481.	deeſt.	Καιρός σε λοιπὸν ἀνανῆψαι. Adhortationes ſpiritales. Dubium an Chryſoſtomi.
VI. 44.	IV. 79.	Καὶ τὰ μὲν ἐνταῦθα τοιαῦτα. Liber ſextus de ſacerdotio.
I. 762.	III. 338.	Καὶ τίς οὐκ ἀγαπᾷ ἀκουόμενος. In 114. Pſalmum.

Καὶ

Savil.	*Ducæi.*	
VI. 588.	I. 210.	Κατετρυφήσατε τῶν ἁγίων μαρτύρων. Homilia 19. ad Antiochenos.
III. 44.	*IV. 72.	Κατηγόρησεν Ἑλλήνων. 7. in Epist. ad Rom.
VI. 1005	deest.	Κύριε Ἰησοῦ χριστέ. Precatio brevis Chrysostomo tributa.
VI. 983.	IV. 522.	Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, ἐξαπόστειλον. Missa. Vertisse traditur Erasmus in gratiam Joannis Episcopi Roffensis.
VI. 1005.	deest.	Κύριε ὁ Θεός μου, ὁ μέγας καὶ φοβερός. Precatio altera, longior.
V. 826.	I. 773.	Λαμπρὰ γέγονεν ἡμῖν χθές. In Martyrem Phocam. Vertit Fronto Ducæus.
V. 144.	III. 750.	Λαμπρὸν ἡμῖν τήμερον τὸ θέατρον. Hom. 4. in Es. VI. 1. Vertit Erasmus.
VII. 435.	deest.	Λαμπρὸς ὁ βίος. De patientia & consummatione. Dubium an Chrysostomi.
VII 864.	deest.	Λόγος ἁπλῶς προσενεχθείς. De silentio ecloga ex Chrysostomi Oratt. in statuas.
VII. 295	deest.	Λόγος μὲν οὐδείς. De charitate. Dubium an Chrysostomi.
VI. 695.	V. 672.	Μακαρίζω τῆς σπουδῆς ὑμᾶς. De peccatis fratrum non evulgandis, & non devovendis inimicis. Vertit Fronto Ducæus.
IV. 78.	*VI. 128.	Μακάριοι οἱ πενθοῦντες, καὶ οὐαὶ τοῖς γελῶσι. 14. in Epist. ad Philipp.
I. 585.	III. 106.	Μακρὸς οὗτος ὁ ψαλμὸς, καὶ τοῦτο δὲ τῆς σοφίας τοῦ πνεύματος. In Psalmum nonum.
III. 653.	*V. 685.	Μάλιστα ἄν τις ἐκ τούτου θαυμάσειε. 20. in 2. ad Corinth.
VIII. 8. V. 78.	II. 830.	Μάτην ὡς ἔοικε. V. de Anna. Vertit Sigismundus Gelenius, & partem posteriorem Bernhardus Brixianus.
I. 280.	II. 391.	Μέγα ἀγαθὸν, ἀγαπητοὶ, τῶν θείων γραφῶν. 35. in Genesin.

Μέγα

	Savil.	*Ducæi.*
be defleamus. Ecloga ex hom. 41. in Epist. ad Corinth.		
Μήτηρ εὐταξίας. De Cain & Abel. Dubium an Chrysostomi.	VII. 458.	deest.
Μὴ τῆς κατὰ ψυχὴν ἀρετῆς. De juramentis. Vertit Balth. Etzelius.	VII. 818.	VI. 798.
Μίαν ἔχουσα ἡ πηγή. In illud: quæcunque ligaveritis Matth. XVIII. 18. Dubium an Chrysostomi.	VII. 268.	deest.
Μίαν ὑμᾶς ἅπαντας αἰτῆσαι βούλομαι. 10. in Johannem.	II. 597.	*II. 71.
Μίαν ὑμῖν διελέχθην ἡμέραν. Adversus Anomœos.	VI. 434.	I. 696.
Μίαν ὑμῶν ἀπελείφθην ἡμέραν. In Galat. II. 11. in faciem Petri restiti. Homilia habita Antiochiæ. Vertit Fronto Ducæus.	V. 398.	V. 715.
Μιμηταί μου γίνεσθε, φησιν ὁ Παῦλος. 69. in Johannem.	II. 846.	*II. 443.
Μόλις ποτὲ τὸ κατὰ τὸν Ὀζίαν. In Seraphim. Vertit Fronto Ducæus.	V. 155.	III. 768.
Μυστήριον ξένον καὶ παράδοξον. In Nativitatem CHristi.	V. 846.	VI. 413.
Μωϋσῆς μὲν ἀρχόμενος τῆς ἱστορίας. 5. in Johannem.	II. 577.	*II 41.
Μωϋσῆς μὲν πέντε βιβλία. Homil. I. in Epist. ad Rom.	III. 5.	*IV. 7.
Μωϋσῆς ὁ μέγας. In conceptionem S. Johannis Baptistæ. Vertit Fronto Ducæus.	V. 831.	VI. 432.
Ὀγδόην φησὶν ἡ γραφὴ ἑβδόμην τοῦ παρόντος αἰῶνος. In Psalmum sextum de octava. Edidit primum Cotelerius Græce & Latine è Codice Scorialensi, in quo etiam F. Gabrielis à sancto Hieronymo Monachi versio, Paris. 1661. 4. p. 1-22.	deest.	deest.

stitate.

	Savil.	Ducæi.
Οἱ διψῶντες ὁδοιπόροι. De patientia. Dubium an Chrysostomi.	VI. 949.	deest.
Οἱ ἐκ πελάγους μεγάλου. De Iosepho & castitate. Vertit Fronto Ducæus. Burdigal. 1601. 8.	V. 566.	VI. 115.
Οἱ ζωγράφοι μιμοῦνται. In Psalmum 50. Vertit. Jac. Billius.	I. 692.	III. 846.
Οἱ θησαυρὸν ἀνορύττοντες. Pars posterior homiliæ de Anna, quam Latine vertit Bernhardus Brixianus.	V. 78.	II. 832.
Οἱ κατὰ τῆς ἁγίας καὶ ὁμοουσίου Τριάδος. De SS. Trinitate. Vertit incertus.	VI. 955.	VI. 160.
Οἱ λειμῶνες ἔχουσι. De eleemosyna. Dubium an Chrysostomi.	VI. 926.	deest.
Οἶμαι πάντας ὑμᾶς ἐπίστασθαι σαφῶς. De mansvetudine. Vertit incertus.	VI. 750.	V. 558.
Οἱ μὲν ἔξωθεν στεφάνους. In S. Stephanum. Non videtur Chrysostomi.	VII. 581.	deest.
Οἱ μὲν τοῦ κόσμου. In illud Psal. LXXV. 12. orate & reddite Domino DEo nosto. Non videtur Chrysostomi.	VII. 260.	deest.
Οἴμοι, ψυχή, οἴμοι, μετὰ γὰρ τοῦ προφήτου. Quod αἱ κανονικαὶ viris cohabitare non debeant. Vertit incertus.	VI. 230.	IV. 125.
Οἱ ναῦται οὕτω μάλιστα φιλοῦσι. In 1. Cor. X. 1. nolo vos ignorare quod Patres nostri omnes sub nube fuerunt.	V. 343.	V. 260.
Οἱ νεοττοὶ τῶν χελιδόνων. Contra Judæos, Gentiles & hæreticos. Vertit incertus.	VII. 284.	VI. 217.
Ὁ Ἰούδας, ἀγαπητοί, υἱός, quod stantem non superbire, & lapsum non desperare oporteat. Pars homiliæ 27. in Matthæum.	V. 351.	deest.
Οἱ πλείους τῶν ἀνθρώπων. 2. in 2. ad Thessal.	IV. 224.	*VI. 366.
Οἱ ποιμένες τὰ πρόβατα. De pœnitentia & oratione, 1. Vertit incertus.	VI. 798.	I. 586.

Savil.	*Ducæi.*	
VII. 763.	VI. 596.	Ὁι πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων. De proſperitate & adverſitate. Vertit Balth. Etzelius.
V. 498.	I. 496.	Ὁι πολυτελεῖς καὶ φιλότιμοι, in S. Ignatium Martyrem Antiochenum.
VII. 233.	VI. 476.	Ὁι πόῤῥωθεν τοὺς λειμῶνας. In publicanum & Phariſæum. Vertit Fronto Ducæus.
IV. 198. & VI. 858.	* VI. 323.	Ὁι προφῆται μὲν τὸ ἀξιόπιστον. Homilia εἰς τοὺς κοιμηθέντας, eadem cum homilia VIII. in 1. ad Theſſalon.
VII. 486.	VI. 438.	Ὁι σοφοὶ καὶ ἐπιστήμονες. In illud: attendite ne eleemoſynam faciatis coram hominibus. Vertit Fronto Ducæus.
V. 368.	V. 296.	Ὁι σοφώτατοι τῶν ἰατρῶν. In 2. Cor. IV. 13. Habentes eundem ſpiritum fidei. Vertit Sigismundus Gelenius.
IV. 583.	* VI. 933.	Ὁι τὰ φάρμακα πίνοντες τὰ πικρά. 30. in Epiſt. ad Hebræos.
II. 555.	* II. 1.	Ὁι τῶν ἀγώνων τῶν ἔξωθεν θεαταί. Proœmium in Johannem.
IV. 537.	* VI. 878.	Ὁι τῶν ἰατρῶν ἄριστοι. 21. in Epiſt. ad Hebræos.
VII. 403.	deeſt.	Ὁι τῶν καλῶν ἐρῶντες. In Zacchæum & publicanum. Incertum an Chryſoſtomi, licet ei tribuitur etiam apud Lambec. IV. p. 92. 93. 107. VIII. p. 230.
IV. 1.	* VI. 1.	Ὁι Φιλιππήσιοι ἀπὸ πόλεώς εἰσι. Argumentum in Epiſtolam ad Philippenſes. Græce primus edidit vertitque Eraſmus
VI. 402.	I. 314.	Ὁι φιλόπονοι τῶν γεωργῶν. 3. de incomprehenſibili DEI natura.
I. 51.	II. 71.	Ὁι φιλόπονοι τῶν γηπόνων ἐπειδὰν ἴδωσι. 9. in Geneſin.
deeſt.	V. 885.	Ὁι φιλόπονοι τῶν ποιμένων. In ſanctam martyrem Droſidem. Vertit Fronto Ducæus.
VI. 866.	I. 718.	Ὁ κακολογῶν τὸν πατέρα. 2. de providentia & fato. Vertit Jo. Checus, Cantabrigienſis.

Ὀκνῶ

Ὅταν

Ὅτε

	Savil.	Ducæi.
Ὅτε τὴν Σάῤῥαν ἀπὸ τοῦ Ἀβραὰμ ἥρπασεν ὁ Φαραώ. Post reditum à priori exilio. Hanc homiliam servavit Georgius Alex. in Chrysostomi vita. Vertit Godfridus Tilmannus.	VIII. 262.	IV. 848.
Ὅτι τὸν ἐν Ἱεροσολύμοις νεών. 1. adversus vituperatores vitæ Monasticæ. Vertit Ambrosius Camaldulensis.	VI. 161.	IV. 355.
Ὅτι τὸ παναρμόνιον. In illud, sufficit tibi Gratia mea. Prodiit Græce Rom. 1581. Vertit Jo. Jacobus Beurerus.	V. 799.	VI. 284.
Ὁ τῆς δικαιοσύνης ἥλιος. In Nativitatem CHristi. Dubium an Chrysostomi.	VII. 367.	deest.
Ὁ τῆς ἐλεημοσύνης λόγος. De eleemosyna. Vertit Balthasar Etzelius.	VII. 751.	VI. 729.
Ὅτι μὲν οὖν ἐστι καὶ ἐπὶ καλῷ. Liber 2. de sacerdotio.	VI. 7.	IV. 13.
Ὅτι μὲν παντὸς ἀγαθοῦ. 2. de precatione. Vertit Pomponius Brunellus.	VI. 758.	I. 749.
Ὅτι μὲν παρελείφθην ὑμῶν τῇ παρελθούσῃ συνάξει. Laus Maximi, & quales ducendæ uxores. Vertit Sigismundus Gelenius.	VIII. 80.	V. 355.
Ὅτι μὲν χαλεπὴν ἔλαβες τὴν πληγήν. Ad viduam juniorem. Vertit Flaminius Nobilius 1575.	VI. 296.	IV. 456.
Ὁ τοῖς ἄλλοις παραινεῖ λέγων. Hom. 2. in 1. ad Corinth.	III. 249.	*V. 11.
Ὁ τοῦ Θεοῦ λόγος. Contra Judæos. Dubium an Chrysostomi.	VII. 448.	deest.
Οὐδὲν ἄμεινον, οὐδὲν φιλοστοργότερον. 5. in Epist. ad Philipp.	IV. 27.	*VI. 43.
Οὐδὲν ἀπεοίκασιν. In illud Matth. XXVI. 39. Pater si fieri potest. Dubium an Chrysostomi.	VII. 383.	deest.

Ὀυδὲν

Ὀυχ

	Savil.	Ducæi.
Οὐχ ἑαυτῷ μόνον ἀρκεῖν. De jejunio, ſecundum ἀπάνθισμα.	VI. 886.	deeſt.
Οὐχ ἵνα ἁπλῶς μάθωμεν. In Pſalmum quartum.	I. 522.	III. 8.
Ὀφθαλμὸς μὲν ἐρῶν. In ficum arefactam. Dubium an Chryſoſtomi.	VII. 252.	deeſt.
Ὁ φιλάνθρωπος Θεός. Quod gratiam ſcientiæ habens debet impertire indigentibus. Dubium an Chryſoſtomi.	VII. 421.	deeſt.
Οὐχὶ παρὼν τοῖς μαθηταῖς ὁ χριστὸς σωματικῶς. 42. in Johannem.	II. 733.	*II. 273.
Οὐχὶ φιλοτιμίας ἕνεκεν. Hom. II. in Acta.	IV. 671.	*III. 104.
Οὐχ ὅτι οἰκοδομοῦσιν, οὐδ' ὅτι ἐγκαλοῦσιν. 75. in Matthæum.	II. 461.	*I. 785.
Οὐχ ὡς ἀπιστούμενος. 2. in Epiſt. ad Philippenſes.	IV. 10.	*VI. 15.
Οὐχ ὡς ἔτυχε τὴν πόλιν ἡμῶν. Homilia 14. ad Antiochenos.	VI. 552.	I. 156.
Ὀφθαλμὸς ὁρῶν ἢ δένδρον. In Parabolam de ficu. Vertit Fronto Ducæus.	deeſt.	VI. 463.
Παλαίστραι μὲν σώμασιν. In S. Romanum, Martyrem. Vertit Fronto Ducæus.	V. 840.	I. 544.
Πάλιν ἀναγκάζομαι, ἀγαπητοί. Quod multas dedit DEus vias, ut à peccatis ſi velimus abſtineamus.	VII. 896.	deeſt.
Ecloga ex Chryſoſtomianis collecta.	IV. 879.	*III. 422.
Πάλιν ἀνθρωπίνως διαλέγεται. 49. in Acta.		
Πάλιν ἀναιρεῖ τὴν συγγνώμην αὐτῶν. 18. in Epiſt. ad Rom.	III. 153.	*IV. 257.
Πάλιν αὐτοὺς τῇ οἰκείᾳ προκαταλαμβάνει. 6. in Epiſt. ad Coloſſ.	IV. 118.	*VI. 195.
Πάλιν, εἰ βούλεσθε, καὶ σήμερον τῆς ἀκολουθίας. 14. in Geneſin.	I. 83.	II. 117.
Πάλιν ἐν σαββάτῳ θεραπεύει. 41. in Matthæum.	II. 266.	*I. 461.
Πάλιν ἐκ τῆς ἀκολουθίας τῶν πρώην εἰρημένων. 51. in Geneſin.	I. 401.	II. 559.

Πάντα

Savil.	*Ducæi.*	
III. 23.	*IV. 38.	πάντα μὲν ὖν ἄτιμα τὰ πάθη. 4. in Epist. ad Rom.
II. 843.	*II. 438.	πάντα μὲν φεύγειν ὁμοίως. 68. in Johannem.
II. 874.	*II. 485.	πάντα τὰ ἀγαθὰ τότε ἔχει. 76. in Johannem.
II. 545.	*I. 917.	πανταχοῦ ἡ πλάνη ἑαυτῇ περιπίπτει (ἑαυτὴν περιπείρει.) 90. in Matthæum.
IV. 435.	*VI. 706.	πανταχοῦ μὲν εὐλαβοῦς. 2. in Epist. ad Hebræos.
V. 963.	VI. 89.	πανταχοῦ μὲν καὶ ἐπὶ πάντων. In Jobum quarta homilia. Vertit Lælius Tifernas.
II. 687.	*II. 204.	πανταχοῦ πίστεως ἡμῖν δεῖ. 32. in Johannem.
III. 769.	* V. 872.	πανταχοῦ τὴν ἄφατον τοῦ Θεοῦ φιλανθρωπίαν. Hom. 2. in Epist. ad Ephes.
V. 537.	I. 521.	πανταχοῦ τῆς ἱερᾶς ταύτης ἀγέλης. In S. Meletium Archiep. Antiochenum.
IV. 651.	* III. 74.	πανταχοῦ φαίνονται οὗτοι. 8. in Acta.
V. 871.	deest.	πάντες μὲν οἱ τῶν μαρτύρων. In S. Stephanum. Dubium an Chrysostomi.
V. 523.	I. 273.	πάντες ὑμεῖς ἐν εὐθυμίᾳ σήμερον. De baptismo CHristi. Vertit Fronto Ducæus.
I. 772.	III. 352.	παντί που δῆλον, ὅτι προφητεία. In 114.
II. 634.	*II. 114.	παντὶ τῷ μεριμνῶντι. 19. in Johannem.
VI. 769.	I. 594.	πάντοτε μὲν ὁ θεῖος Ἀπόστολος. De pœnitentia & contritione. Vertit incertus.
VII. 490.	VI. 331.	πάντοτε μὲν ὁ Θεὸς ὡς φιλάνθρωπος. In meretricem & Pharisæum. Vertit Fronto Ducæus.
IV. 136.	* VI. 223.	παραινέσας εὐχαρίστους εἶναι. 9. in Epist. ad Coloss.
VII. 917.	deest.	παρακαλῶ ὑμᾶς, ἀδελφοὶ, μὴ μόνον. De compunctione, patientia & desiderio futurorum bonorum, & secundo CHristi adventu. Ecloga ex Chrysostomianis collecta.
III. 436.	* V. 322.	παραμυθησάμενος ἐκ τοῦ χαρίσμα. 30. in 1. ad Corinth.

παρή-

πολλὰ

πολλῆς

πρεσβείαν

Πρώην

Σήμερον

	Savil.	Ducæi.
Σήμερον ἐκ νεκρῶν ἐγειρόμενος ὁ Λάζαρος. In quatriduanum Lazarum. Vertit Fronto Ducæus.	V.271.	V.146.
Σήμερον ἡμῖν ὁ χριστὸς τοὺς ἄθλους. In Samaritanam. Vertit Fronto Ducæus ediditque Burdigalæ. 1604. 8. Dubium an Chryſoſtomi.	VII.442.	VI.342.
Σήμερον ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς. In magnam Paraſceven. Vide ſupra, ἑορτὴν ἄγομεν σήμερον.	V.567.	deeſt.
Σήμερον ὁ Φαρισαῖος. In meretricem & Phariſæum. Dubium an Chryſoſtomi.	VII.329.	deeſt.
Σκόπει μοι κἀνταῦθα (al. κἀντεῦθεν) τὴν γενναίαν. 14. in I. ad Corinth.	III.327.	V.141.
Σοφός τις ἀνὴρ ἐν τάξει μακαρισμῶν. 20. in Epiſt. ad Epheſ.	III.861.	*V.1033.
Σοφός τις ἀνὴρ καὶ φιλοσοφεῖν εἰδώς. In Euſtathium Antiochenum. Vertit Fronto Ducæus.	V.628.	I.569.
Στάδιον ἡμῖν σήμερον πνευματικόν. De circo. Cum verſione Jul. Cæſaris Bulengeri. Pariſ. 1598. 8.	VI.974.	VI.409.
Σταυροῦ πρόκειται σήμερον ἑορτή. In venerandam Crucem. Dubium an Chryſoſtomi. Allatius refert ad Joſephum Archi Ep. Theſſalonicenſem.	V.819.	deeſt.
Στεφάνῳ χρυσοκόμοις. De pœnitentia. Dubium an Chryſoſtomi.	VII.282.	deeſt.
Στέψωμεν ἄνθεσιν ἐγκωμίων. In Stephanum Protomartyrem. Vertit Fronto Ducæus. Burdigalæ 1601.	V.864.	VI.274.
Στυγνὴν τὴν ἐκκλησίαν. In Iudæ proditionem. Dubium an Chryſoſtomi.	VII.306.	deeſt.
Συνεκάλεσεν ἡμᾶς, ἀγαπητοί, ἐπὶ τὸ αὐτό. En-	VII.342.	deeſt.

Τῆς

	Savil.	Ducæi.
Τίνος ἕνεκεν ἀπὸ πλεονεξίας. De avaritia. Vertit Martinus Cromerus. Baſil. 1552.	VII. 847.	VI. 666.
Τίνος ἕνεκεν εἶπε, ταύτας. 49. in Matthæum.	II. 305.	* I. 526.
Τίνος ἕνεκεν εἰς τὸ ὄρος ἀναβαίνει. 51. in Matthæum.	III. 319.	* I. 547.
Τίνος ἕνεκεν οὐ τὸν ἐξ ἀρχῆς ἀπατήσαντα. De providentia. Vertit Balth. Etzelius.	VII. 859.	VI. 632.
Τίνος ἕνεκεν τὸν οἰκιστὴν τῆς πόλεως. 55. in Matthæum.	II. 343.	* I. 588.
Τί οὖν; οὐ χρὴ τοῖς ἁμαρτάνουσιν ἐγκαλεῖν; 24. in Matthæum.	II. 160.	* I. 283.
Τί ποτε ἄρα χρὴ ἡμᾶς ποιῆσαι. In eos qui longiora exordia reprehendebant, & de nominum mutatione. Vertit Fronto Ducæus.	deeſt.	V. 860.
Τί ποτέ ἐστιν ἄνθρωπος. 2. de laudibus Pauli Apoſtoli. Vertit Anianus.	VIII. 37.	V. 518.
Τί ποτε καὶ δευτέραν ἐπιστέλλει. 1. in poſteriorem ad Timoth.	IV. 329.	* VI. 535
Τίς γὰρ οὕτω ὑπώπτευσεν; 16. in Matthæum.	II. 105.	* I. 186.
Τίς δώσει τῇ κεφαλῇ μου ὕδωρ, καὶ τοῖς ὀφθαλμοῖς μου πηγὴν δακρύων; ἐπιδαψιλευέτω. In magno æſtu & ariditate.	VII. 352.	deeſt.
Τίς δώσει τῇ κεφαλῇ μου ὕδωρ, καὶ τοῖς ὀφθαλμοῖς μου πηγὴν δακρύων; εὔκαιρον καὶ ἡμῖν νῦν εἰπεῖν. Ad Theodorum lapſum, de pœnitentia parænesis, & de venia non deſperanda. Vertit incertus. Valeſius ad Sozom. VIII. 2. negat Chryſoſtomi eſſe.	VI. 60.	IV. 545.
Τίς ἐστιν αὕτη ἡ πεντηκοστή. 4. in Acta.	IV. 629.	* III. 39.
Τίς ἦν ὁ εἷς οὗτος ὁ τὸ ὠτίον κόψας. 85. in Matthæum.	II. 520.	* I. 877.
Τί τὸ μέσον ταύτης καὶ τῆς προτέρας. 47. in Matthæum.	II. 296.	* I. 511.

Τί

Τὸν

Savil.	*Ducæi.*	
V. 920.	deest.	*Τὸ τῶν νομικῶν τύπων.* In Paſcha. Dubium an Chryſoſtomi.
II. 682.	*II. 198.	*Τοῦ πνεύματος τὴν χάριν.* 31. in Johannem.
I. 1016.	III. 554.	*Τοῦ Προφήτου οὗτο τὸ ἐξαίρετον.* In priora VIII. capita Prophetæ Eſaiæ. Vertit Godfridus Tilmannus è Codice Regiæ Fontis Eblaudi Bibliothecæ.
III. 794.	* V. 912.	*Τοὺς εἰς ἰατρεῖον ἐρχομένους.* 7. in Epiſt. ad Epheſ.
III. 347.	* V. 174.	*Τοὺς λαιμάργους ἐνταῦθα αἰνίττεται.* 17. in I. ad Corinth.
II. 789.	* II. 355.	*Τοὺς μέλλοντάς τι παρὰ τῶν ἀναγινωσκομένων.* 56. in Johannem.
II. 765.	* II. 320.	*Τοὺς προσιόντας τῷ θείῳ κηρύγματι.* 50. in Johannem.
VII. 839.	deest.	*Τοὺς τῶν ἁγίων βίους.* Encomium S. Pauli Apoſtoli. Dubium an auctor Chryſoſtomus.
III. 429.	* V. 309.	*Τοῦτο ἅπαν τὸ χωρίον.* 29. in I. ad Corinth.
VII. 864.	VI. 518.	*Τοῦτο ἐστιν ἀδελφοί μου τὸ σημεῖον.* De gloriando in Cruce Domini. Vertit Ioach. Perionius.
II. 539.	* I. 909.	*Τοῦτο ἐστι τὸ σημεῖον, ὅπερ ἔμπροσθεν αἰτοῦσι.* 89. in Matthæum.
II. 424.	* I. 719.	*Τοῦτο καὶ Ἰωάννης φησὶν, ἀλλ' ἐκεῖνος μέν.* 68. in Matthæum.
I. 854.	III. 471.	*Τούτου τοῦ ψαλμοῦ τὰ ῥήματα.* In Pſalm. 140.
V. 410.	V. 343.	*Τοῦ Φαρισαίου καὶ τοῦ τελώνου.* De profectu Evangelii, ſive in abutentes dicto Philipp. I. 18. ſive prætextu, ſive veritate CHriſtus prædicatur, & de humilitate. Vertit incertus.
deest.	VI. 375.	*Τρία παράδοξα θαύματα.* In aſſumtionem CHriſti. Vertit Gerh. Voſſius.
V. 486.	VI. 271.	*Τῷ μὲν νόμῳ τῆς ἐκκλησίας.* In S. Thomam. Vertit Fronto Ducæus.

Savil.	*Ducæi.*	
		Danielem & tres pueros. Vertit Lælius Tifernas.
V. 970.	VI. 386.	*Φαιδρὰ μὲν πᾶσα ἑορτή.* In aſcenſionem CHriſti. Vertit Gerardus Voſſius.
VII. 426.	VI. 383.	*Φαιδρόν μοι τὸ τῆς ἐκκλησίας.* In aſcenſionem CHriſti. Vertit Gerh. Voſſius.
deeſt.	deeſt.	*Φασί τινες ἐκ μύρμηκος καὶ λέοντος.* In illud: nemo poteſt duobus Dominis ſervire. MS. in Bibl. Cæſarea, Vaticana & Veneta. Habuit & Savilius, ſed manifeſte ſpuriam noluit edere. Vide notas T. 8. p. 857.
I. 45.	II. 63.	*Φέρε δὴ καὶ σήμερον ἐπειδὴ μετὰ πολλῆς προθυμίας.* 8. in Geneſin.
deeſt.	deeſt.	*Φέρε δὴ καὶ σήμερον τοῦ περὶ κατανύξεως ἁψώμεθα λόγου.* MS. in Bibl. Regia Pariſ. Inſcribitur: *περὶ τοῦ μὴ προσηλῶσθαι τοῖς βιωτικοῖς.* Savilius *ἀπάνθισμα* hoc varie mutilatum ac ſpurium omiſit.
VI. 804.	deeſt.	*Φέρε δὴ καὶ τῶν ἡμετέρων κρότων.* De pœnitentia & Herode ac Ioanne Baptiſta. Hanc homiliam integriorem, lacunis è Cod. Barocciano ſuppletis, cum latina verſione & notis edidit V.C. Ericus Benzelius in ſupplemento homiliarum Crryſoſtomi. Upſal. 1708. 4. p. 45--75.
VI. 184.	IV. 396.	*Φέρε δὴ λοιπὸν καὶ τὸν πιστόν.* Ad patrem fidelem, pro vita Monaſtica, adverſus ejus contemtores, Liber tertius. Vertit incertus.
VI. 395.	I. 302.	*Φέρε δὴ πάλιν πρὸς τοὺς ἀπίστους Ἀνομοίους.* 2. de incomprehenſibili DEI natura.
V. 740.	deeſt.	*Φέρε δὴ περὶ τῆς τῶν Εὐαγγελιστῶν.* In mulieres ungventa ferentes, & quod nulla diſſonantia ſit inter Evangeliſtas reſurrectionem

	Savil.	Ducæi.
nem CHriſti narrantes. Dubium an Chryſoſtomi.		
Φέρε δὴ σήμερον, πληρώσωμεν. 12. in Geneſin.	I. 71.	II. 100.
Φέρε δὴ σήμερον πρὸς τοὺς ἀπίστους. 2. de incomprehenſibili DEI natura.	VI. 395.	I. 302.
Φέρει μὲν ἐν θαλάσσῃ πολὺ τὸ θάρσος. 4. in 2. ad Timoth.	IV. 343.	* VI. 559.
Φέρε καὶ ἡμεῖς ἁψώμεθα. 3. in Jobum. Vertit Lælius Tifernas.	V. 956.	VI. 79.
Φέρε καὶ σήμερον, ἀγαπητοὶ, τὴν ἀκολουθίαν. 46. in Geneſin.	I. 374.	II. 522.
Φέρε καὶ σήμερον, εἰ βούλεσθε, τὴν ἀκολουθίαν. 60. in Geneſin.	I. 464.	II. 648.
Φέρε καὶ σήμερον, εἰ δοκεῖ, τὰ ἑξῆς τῶν χθές. 53. in Geneſin.	I. 412.	II. 576.
Φέρε καὶ σήμερον ἐκ τῶν τοῦ μακαρίου Μωϋσέως. V. in Geneſin.	I. 24.	II. 35.
Φέρε καὶ σήμερον, ἐπειδὴ μετὰ πολλῆς τῆς προθυμίας. 8. in Geneſin.	I. 45.	II. 63.
Φέρε καὶ σήμερον τὸ τέλος ἐπιθῶμεν. 66. in Geneſin.	I. 507.	II. 707.
Φέρε πάλιν τῆς ἀκολουθίας. 20. in Geneſin.	I. 135.	II. 189.
Φέρε πάλιν τῆς εὐαγγελίας ἁψώμεθα 6. Severiani Gabalorum Epiſcopi in κοσμοποιΐαν.	VII. 628.	deeſt.
Φέρε πάλιν τῶν εὐαγγελικῶν. In Joh. VII. 15. & Matth. XXIV. 36. Incertum an Chryſoſtomi.	V. 752.	deeſt.
Φέρε σήμερον μάλιστα τῶν προτέρων. De patientia & non acerbe lugendis defunctis. Dubium an Chryſoſtomi.	VI. 943.	deeſt.
Φέρε τὰ λείψανα τῆς χθεσινῆς τραπέζης. 40. in Geneſin.	I. 323.	II. 451.
Φέρε τήμερον τοῖς κατὰ τὴν ὀζίαν. Hom. 5. in Eſ. VI. 1. Vertit Eraſmus.	V. 151.	III. 762.

Savil.	*Ducæi.*	
VII. 374.	deeſt.	Φέρε τοίνυν σήμερον, ἀγαπητοὶ; καθώς. In Samaritanum. Incertum an Chryſoſtomi.
VII. 520.	deeſt.	Φησὶν ἡ θεία γραφή. De eleemoſyna. Dubium an Chryſoſtomi.
VII. 225.	deeſt.	Φησὶν ὁ θεῖος Ἀπόστολος. Ad Monachos. Incertum an Chryſoſtomi.
II. 593.	*II. 65.	Φιλάνθρωπος ὢν ὁ Θεός. 9. in Johannem.
V. 19.	II 754.	Φιλῶ μὲν τὴν νηστείαν, ὅτι μήτηρ. De ligno cognitionis boni & mali. Vertit Fronto Ducæus.
II. 901.	*II. 526.	Φρικτὸν ὁ θάνατος, καὶ φόβου γέμον. 82. in Joh.
VI. 658.	III. 813.	Χαίρει μὲν βουκόλος. Homilia de Vet. Teſtamenti obſcuritate. Vertit Fronto Ducæus.
V. 592.	VI. 370.	Χαίρετε ἐν Κυρίῳ πάντοτε. In Paſcha. Primus edidit cum verſione ſua Petrus Pantinus, Tiletanus. Antwerp. 1598. 8. cum homiliis ſingulis Methodii, Athanaſii & Amphilochii. Vertit etiam Fronto Ducæus.
I. 1.	II. 1.	Χαίρω καὶ εὐφραίνομαι, ὁρῶν. Homilia prima in Geneſin.
VI. 525.	I. 116.	Χαίρω καὶ συγχαίρω πᾶσιν ὑμῖν. Homilia 10. ad Antiochenos.
I. 366.	II. 511.	Χαίρω ὁρῶν ὑμᾶς συντρέχοντας. 45. in Geneſin.
V. 134.	III. 735.	Χαίρω συντρέχοντας ὑμᾶς ὁρῶν. Homil. 2. in Eſ. VI. 2. Vertit Eraſmus.
II. 850.	*II. 448.	Χαλεπὸν, ἀγαπητοί, χαλεπόν. 70. in Joh.
V. 747.	VI. 199.	Χθὲς ἡμῖν ὁ λόγος εἰς τὴν τοῦ μεγάλου ἀρχ. In illud: Joh. I. 1. In principio erat verbum, & in 2. Cor. III. 18. Spiritus ſcrutatur profunda DEI, contra Arianos & Pneumatomachos. Vertit Io. Iac. Beurerus.
V. 659.	VI. 44.	Χθὲς ἡμῖν ὁ λόγος πρός τε τὴν αἱρετικὴν πάλην. De ſerpente Moſis. Vertit Io. Iac. Beurerus. Rom. 1581.

Χθὲς

ria,

Savil.	*Ducæi.*	
		ria, & ideo à Savilio omiſſa. Inſcribitur: εἰς τὸν ἡρώδην καὶ τὰ νήπια·
IV. 293.	*VI. 476.	Ὥσπερ οἱ τῆς πίστεως ἐχόμενοι. 12. in 1. ad Timoth.
VII. 316.	deeſt.	Ὥσπερ οἱ τοὺς ἡδίστους καρποὺς, in Rahelem & liberos. Dubium an Chryſoſtpmi.
II. 833.	*II. 423.	Ὥσπερ ὁ πλοῦτος τοὺς οὐ προσέχοντας. 65. in Ioh.
VII. 431.	deeſt.	Ὥσπερ ὁ τῇ ποικιλίᾳ. In Pſalm. IV. 1. in tribulatione dilataſti mihi. Dubium an Chryſoſtomi.
VII. 280.	VI. 469.	Ὥσπερ πατὴρ φιλότεκνος. De Phariſæo. Vertit Fronto Ducæus.
VII. 549.	VI. 317.	Ὥσπερ τις ἀνὴρ φιλέρημος. In decollationem Io. Baptiſtæ. Vertit Fronto Ducæus.
II. 923.	*II. 559.	Ὥσπερ τὸ ἁπλῶς καὶ ὡς ἔτυχε. 86. in Iohannem.
VI. 790.	V. 508.	Ὥσπερ τοῖς σπείρουσιν ὄφελος. De pœnitentia & de Euchariſtia in encæniis. Vertit incertus.
V. 8.	II. 736.	Ὥσπερ τῶν σπειρόντων ὄφελος οὐδὲν. ὅταν παρὰ τὴν ὁδόν. De dominio hominum in feras. Vertit Fronto Ducæus.
deeſt.	III. 833.	Ὥσπερ ὑβριζομένου τοῦ δεσπότου. In Pſal. XIII. *dixit inſipiens*. Vertit Gentianus Hervetus.
VI. 851.	I. 703.	Ὡς ποθεινὸς καὶ ἐπέραστος. Catecheſis ad illuminandos. Vertit incertus.
III. 877.	* V. 1059.	Ὥστε οὐκ ἀνὴρ μόνον, οὔτε γυνή. 22. in Ep. ad Epheſ.
VI. 830.	I. 610.	Ὡς τερπνὰ τῆς πνευματικῆς. De pœnitentia & jejunio. Vertit incertus.
V. 633.	I. 514.	Ὡς φαιδρὰ καὶ περιχαρής. In ſeptem Maccabæos. Vertit incertus.
II. 773.	*II. 332.	Ὦ τῆς ἀνοίας τῆς Ἰουδαϊκῆς.
deeſt.	deeſt.	Ὦ τῆς βίας, ὦ τῆς τυραννίδος. In Ioh. V. 19. primus Græce & Latine edidit V. C. Ericus Benzelius in ſupplemento Homiliarum Chryſoſtomi. Upſal. 1708. 4.

III. Epiſto-

III. Epiſtolarum Chryſoſtomi & eorum ad quos ille ſcripſit, elenchus.

Numeri majores, ſunt Epiſtolarum in Tomo ſeptimo edit. Savilianæ, minores, in Tomo IV. Ducæanæ editionis, ubi adjuncta legitur adpriores CLXXIII. verſio Iacobi Billii Prunæi, ad cæteras Ducæi. Græci numeri reſpiciunt Codicem membranaceum Epiſtolarum Chryſoſtomi, quadringentorum amplius annorum, qui eſt apud me, initio quidem fineque mutilus, & ex librarii oſcitantia plures Epiſtolas bis complexus.

Bassionæ.

Firmino. (al. *Φιρμίῳ*, al. *Φερμίνῳ*) *Ἐις μὲν τὴν συνουσίαν σου.* CCXV. 80.
Γαλβίωνι. Vide Salvioni. *Γαλβίωνι* bis diserte legitur in meo MS. ubi eadem Epistola bis occurit *ξϛ'.* & *πθ'.*
Gaudentio Brixiensi Episcopo. *Οὐδὲν ἡμᾶς ἔλαθε τῶν σῶν* L. 184.
Gemello. *Ἄλλοι μὲν τῇ θαυμασιότητί σου συνήδονται τῆς ἀρχῆς.* LIV. 124. *ξθ'.*
Βαβαὶ, ἡλίκον ἐστὶ γενναία καὶ νεανικὴ ψυχή. LI. 132. *νέ.*
Ἔρημον μὲν οἰκοῦμεν χωρίον τὴν Κουκουσόν. LIII. 194.
Τί τοῦτο; ὅτε ἡ τοσαύτη καὶ τηλικαύτη πόλις. LII. 79.
Gerontio presbytero. *Καὶ ἤδη μὲν ἐπέσταλκά σου πρὸς τὴν εὐλάβειαν, νομίσας σε ἐν Φοινίκῃ εἶναι.* LV. 54. *ρλέ.*
Gothis Monachis. Infra, Monachis.
Harmatio. (*Ἁρματίῳ*) *τί τοῦτο; ἵνα μὲν μετ' ἀδείας.* XXX. 75.
Helladio. *Ὀλίγα μέν σοι συνεγενόμεθα.* LXII. 172.
Heortio. *Ἑορτίῳ* Episcopo. *Ἐγὼ μὲν ἐπεθύμουν καὶ γράμματα δέξασθαι τῆς σῆς τιμιότητος.* LXIX. 30.
Herculio, *Ἑρκουλίῳ.* *Μὴ κάμνε ζητῶν ἀπολογίαν.* 201.
Hesychio Episcopo Salonitano.
Αὐτὸς μὲν συγγνώμης ἄξιος. XCIII. 24. *οβ'.*
Ἐγὼ μὲν ἐπεθύμουν. XCVII. 223.
Ἐγὼ μέν σε καὶ ἰδεῖν ἐπεθύμουν. XCIV. 74.
Ἐι καὶ πολλῷ διειργόμεθα τῷ τῆς ὁδοῦ μήκει. XCV. 183.
Ἡμεῖς ἐπιθυμοῦμεν καὶ παρόντα σε θεάσασθαι. XCII. 176.
Τί τοῦτο; οὕτως ἡμῶν σφοδρῶς ἐρῶν. XCVI. 198.
Hymnetio (al. *Ὑμητίῳ*) Archiatro. *Ἐι καὶ μὴ συνεχῶς ἐπεστάλκαμεν.* CCXI. 38. *ρκά.*
Οὐ παυσόμεθά σε παρὰ πᾶσι θαυμάζοντες. CCX. 81.
Hypatio presbytero. *Οἶδας καὶ αὐτὸς, Κύριέ μου τιμιώτατε.* CCXII. 97.
Οὐ παύομαι μακαρίζων σου τὴν τιμιότητα. CCIX. 180.
Innocentio Episcopo Romi. *Καὶ πρὸ τῶν γραμμάτων οἶμαι τῶν ἡμετέρων.* edit. Savil. T. 7. p. 154. & edit. Ducæi T, 4. p. 593. *οή.*
Τὸ μὲν σῶμα ἡμῖν ἐν ἑνὶ ἵδρυται χωρίῳ. Savil. T. 7. p. 158. & Ducæi T. 4. p. 598. *οθ'.* Memorantur hæ ad Innocentium Epistolæ, quibus fata sua exponit Chrysostomus, apud Photium Cod. 86.
Joanni Episcopo Hierosol. *Ἀπῳκίσθημεν εἰς τὴν Κουκουσόν.* CXXVI. 88. *νθ.* Italicæ.

Moyſi

* Marcianus tribunus memoratur Epiſtola ad Timotheum presbyterum.

Theo-

IV. Recensio potiorum S. Chrysostomi scriptorum cum variis Observationibus.

Super mille λόγες ipsius evolvisse se testatur Nicephorus XIII. 2. unice ejus scriptis delectatus ab adolescentia, atque aliis etiam ut hunc sibi unum cæteris omnibus relictis familiarem facerent, auctor svasorque.

Commentarii in libros S. Scripturæ.

TOtam S. Scripturam à Chrysostomo fuisse explicatam, ex Cassiodori & Svidæ testimonio, ac non pauca ejus σχεδιάσματα τῶν ἐξηγήσεων

Mmmmm 2

* Theopili presbyteri mentio Epist. Theodorum.

γήσεων τῆς θείας γραφῆς in palatio Thomaite CPoli ſub Conſtantino Chazaride & Irene conflagraſſe ex Jo. Zonara jam notarunt viri docti.

In Geneſin habitas CPoli homilias LXI. memorat Photius Cod. 172. Exſtant T. 1. Savil. Græce LXVII. & alio quam Photius refert ordine. Exceptæ à ταχυγράφοις, notante anonymo in vita Chryſoſtomi c. 36. Verſionem vulgatam Anonymi emendavit ſupplevitque Ducæus T. 2. edit. Pariſ. Videntur habitæ A. C. 399. & 401.

In varia Geneſeos loca Sermones IX. ex quibus primus Antiochiæ habitus eſt. Primus & ultimus cum Anonymi, cæteri cum Ducæi verſione exſtant Tomo ſecundo edit. Græco Latinæ.

Expoſitionis *in Jobum* ampla fragmenta in Catena à Patricio Junio Græce ac Latine vulgata.

In Pſalmos laudant Photius, Svidas, Georgius Alexandrinus in Vita c. 17. ſed ne dimidia quidem pars exſtat Græce T. 1. Savil. & T. 3. Ducæi cum Gentiani Herveti & aliorum verſione à Ducæo ſuppleta. Præterea Homiliæ quator à Cotelerio editæ Pariſ. 1661. 4. Antiochiæ Pſalmos expoſuit adhuc presbyter. Herveti verſio prodierat Pariſ. 1545. 8.

In Pſalmum XLI. ἑρμηνείας Chryſoſtomianæ fragmentum ſervavit Theodoritus dialogo 2.

Homilias in Pſal. LXXVII.-CVII. quæ Græce MSS. ſunt in Bibl. Bodlejana, & quarum apographum habeo, non Chryſoſtomi eſſe ſed Heſychii Hieroſol. notavit Clariſſ. Langbænius.

In Eſaiæ, quem itidem Antiochiæ adhuc presbyter illuſtravit, capita octo primora ἑρμηνεία, Græce T. 1. Savil. & cum Godfridi Tilmanni verſione T. 3. Ducæi.

Expoſito *in Jeremiam* inedita quæ incipit: Τὸν μὲν χρόνον, Chryſoſtomo indigna. Sed ampla fragmenta Commentarii genuini, Græce & Latine à Mich. Ghilslerio edita cum Catena & Commentario in Ieremiam. Lugd. 1623. fol. 2. Vol.

Argumentum in Ieremiam & Threnos cum fragmento de Suſanna Græce vulgavit Hœſchelius Auguſtæ Vindel. 1602. 4.

In *Danielem* ἑρμηνεία à Cotelerio edita Græce & Latine Pariſ. 1661. 4. incipit καὶ εἶπεν ὁ βασιλεύς.

Johan-

Iohannes ὁ σοφὸς ἑρμηνεύων τ προφήτην Ζαχαρίαν laudatur ab Ephræmo apud Photum Cod. 229. p. 430.

Synopsin veteris Testamenti sub Chrysostomi nomine habuit If. Vossius & allegat p. 197. contra Simonium, sed genuinam non esse ipse Clariss. Caveo est confessus.

In Matthæum Homiliæ XCI. cum versione veteri *Aniani** per Gregorium Trapezuntium suppleta, à Commelino & Ducæo exhibentur. Idem opus A. C. 1151. latine transtulerat *Burgundio* Pisanus jussu Papæ Eugenii III. quam versionem Florentiæ in Bibl. S. Crucis Minorum conventualium MS. invenit Jo. Mabillonius Itinere Italico p. 164. Homilia LXXXIII. quæ incipit βαβαὶ πόση πήρωσις, primum Græce edita è Codice Mediceo A. 1591. 4. in usum Academiæ Mussipontinæ. Gallice hasce Homilias (quarum partem certe, perinde ut Homilias in Johannem, Antiochiæ ** habuisse

Mmmm 3

* Anianum hunc eundem esse cum celebri Pelagiano hujus nominis, Hieronymi adversario, Diacono Celedensi, & *Traduciani* nomine Augustinum perstringere, cujus temporibus suppar adeoque nec à Chrysostomi ætate valde remotus fuit, jam notarunt viri doctissimi. Vide Henricum Noris lib. 1. Hist. Pelagianæ c. 19. & Io. Garnerium ad Marium Mercatorem. In præsenti autem monere juvat quod Anianus non modo primas octo homilias Chrysostomi in Matthæum vertit, sed etiam cæteras usque ad XXVI. quæ à Gregorio Trapezuntio translatæ dicuntur, cum is tantum harum fuerit interpolator, editorque cæterasque deinde addiderit ut ex MS. Codice Regis Galliæ observat Rich. Simon T. 1. Epistolarum selectarum p. 81. 84. cui adde Mabillonii Museum Italicum p. 164. Versioni præmisit Anianus Epistolam ad Oruntium sive Horutium Episcopum ob hæresim Pelagianam ejectum Italia & deinde in Synodo Ephesina damnatum. Vertit idem Anianus etiam septem Chrysostomi homilias de laudibus Pauli, easque Evangelo Presbytero Pelagiano dicavit. Epistola ad Evangelum integrior exstat Tomo VI. Operum Bedæ, & inter Epistolas selectas quas Colomesius ad calcem Epistolæ Clementis Romani recudi curavit p. 364. Denique vertit etiam Anianus Chrysostomi Epistolam ad Neophytos. Lapsum gravem in limine statim Versionis homiliarum in Matthæum deprehendere sibi visus est Erasmus XXVI. 59. Epist. Sed Rich. Simonius putat ipsum Græco Codice usum in quo locus ille aliter legebatur. Huic Aniano Garnerius tribuit Epistolam ad Demetriadem, quæ inter Augustini & Hieronymi opera legitur. Alius Anianus qui Leges Theodosii M. in compendium misit, de quo dixi in Bibl. Latina.

** Vide Nicephorum XIII. 2. ubi Commentarios in Evangelia à presbytero scriptos testatur.

ſe) Chryſoſtomus videtur) vertit Paulus Antonius de Marſilly, Pariſ. 1665. 4. Germanice Caſpar Hedio. Homiliæ aliquot hujus operis ſervantur in perantiquo Codice literis uncialibus exarato MS. Helmſtadii in Bibliotheca Academica, ex quo Codice Varias Lectiones vulgarunt Jo. Saubertus ὁ μακαρίτης ad calcem Variarum Lectionum textus Græci Evangelii S. Matthæi, Helmſt. 1672. 4. & Rev. D. Jo. Andreas Schmidius in diſſ. de Lectionario Jo. Chryſoſtomi, Helmſt. 1703. 4.

Thomas Aquinas traditur tanti feciſſe Chryſtomum in Matthæum, ut tota civitate Pariſienſi permutare illum noluerit, ut narrat Tho. Bartholinus diſſ. V. de legendis libris p. 148. Similis vox Dionyſii Carthuſiani IV. 11. de noviſſimis, *Mallem habere opus imperfectum Iohannis Chryſoſtomi ſuper Matthæum perfectum, quam eſſe Dominus Civitatis Pariſienſis.* Sed opus hoc imperfectum diverſum plane eſſe conſtat ab illis in Matthæum Homiliis, & licet dignum lectu atque eruditum, tamen alterius ſcriptoris, atque ut videtur, Latini.

Opus imperfectum in Matthæum, Latine in Latinis Chryſoſtomi & Græcolatinis editionibus ſæpius editum & in Antwerpienſi Ao. 1537.* variis locis, à Mahuſio Franciſcano editore truncatum procedit ab initio Evangelii ad cap. XIII. verſ. 14. & à cap. XIX. ad finem capitis XXV. Guilelmus quidem Whiſtonus (eſſay on the Apoſtolical Conſtitutions p. 662.) Auctorem refert ad Sæculi decimi initia, quod homilia ſecunda ſcribat ſe ætatem hominis antediluviani à CHriſti Nativitate abeſſe. Sed dicere hoc potuit, etiamſi ſexcenteſimo vel quingenteſimo poſt CHriſtum natum ſcripſiſſet anno. Homilia prima etiam promittit expoſitionem in Lucam p. 13. C. edit. Pariſ.

Libellum quoque Græce hactenus *ineditum quæſtionum in Matthæum* habuit Savilius, ſed quem interpres Chriſtophorus Serrarigius Latine vulgavit ſub nomine veriore Titi Boſtrenſis. Incipit: Διὰ τί λέγεται Εὐαγγέλιον.

In Marci loca Homilias XIV., Latinæ editiones exhibent ex Godfridi Tilmanni recognitione, ſed Chryſoſtomo idignas.

In varia *Lucæ* Evangeliſtæ loca, Homiliæ VI. una cum Homiliis

* Vide B. D. Ittigii præf. ad librum de collectionibus Patrum p. CXVIII.

liis de Lazaro, in Latinis Chryſoſtomi editionibus. Vide Montacutium T. 1. Origg. p. 41.

Gerhardus Voſſius Tungrenſis habuit ἑρμηνείαν σύντομον Chryſoſtomo tributam *in Johannem & Lucam*, quam Latine vertere voluit, ſed in primum tantum caput Johannis abſolvit, quæ legitur in Stevartii auctario veterum ſcriptorum, Ingolſtad. 1616. 4. p. 518. ſeq. Etiam librum quæſtionum ineditum in Johannem habere ſe ſcripſit Savilius incipientem his verbis: Τίνος ἕνεκα πάντα ἄλλα. Sed Chryſoſtomi eſſe (licet ex Chryſoſtomi ſcriptis collectas) negat. Enarratio autem in Lucam Græce & Latine plus ſimplici vice prodiit vero auctori ſuo vindicata, Titi Boſtrenſi. Incipit: Ἰστέον ὅτι ἄλλως.

In *Johannem* Homiliæ CXXVII. Græce T. 2. Savil. & cum verſione à Ducæo recognita T. 8. editionis Pariſ. Ex his LXII. LXIII. & LXIV. perperam inter Baſilii Seleucienſis Homilias ejusque nomine vulgatæ ſunt. Primus Chryſoſtomum in Johannem latine vertit *Burgundio*, * judex & civis Piſanus, de quo Robertus abbas Montis in continuatione Chronici Sigeberti ad A. C. 1180. Ad concilium Romæ 1180. *inter alios venit quidam civis Piſanus nomine* Burgundio, *peritus tam Græcæ quam Latiæ eloquentiæ. Hic attulit Evangelium* S. Johannis, *translatum ab ipſo de Græco in Latinum, quod* Johannes Chryſoſtomus *ſermone homiliatico expoſuerat. Hic etiam fatebatur magnam partem libri* Geneſeos *à ſe jam translatam. Dicit etiam quod Johannes Chryſoſtomus* totum vetus & novum Teſtamentum *expoſuit.* Verſio illa a Franciſco Aretino recognita primum vidit lucem Rom. 1470. fol. Colon. 1486. fol. unde Aretinus ipſe pro auctore habitus in edit. Antvverp. 1542. 8. atque aliis. Germanice vertit Caſpar Hedio.

Commentarios Chryſoſtomi in Evangeliſtas *Arabicè* verſos teſtatur Chriſtianus Ravius obteſtatione ad Europam, exſtant etiam nonnulla MSS in Biliotheca publica Academiæ Leidenſis. Translatos etiam nonnullos in *Armenicam* linguam, refert Richardus Simon lib. 2. Hiſt. Criticæ Vet. Teſt. cap. 16.

In

* De hoc Burgundione qui A. C. 1194 Piſæ obiit, videndus Laur. Pignorius in Symbolis Epiſtolicis, Epiſt. 29. Vertiſſe dicitur etiam quæ in Pandectis Græce leguntur, & Geoponicon quædam, & Nemeſium de Natura hominis, & Jo. Damaſcenum de fide Orthodoxa, & Chryſoſtomi in Matthæum.

In Acta Apostolorum Homiliæ LV. Græce T. 4. Savil. ex quibus quatuor primas vertit Erasmus, plures noluit transfere, quod opus putaret Chrysostomo indignum. *Nihil*, inpuit, *unquam legi indoctius. Ebrius & stertens scriberem meliora. Habet frigidos & ineptos sensiculos, nec eos ipsos commode potest explicare.* p. 1478. Epist edit. Lond. Alii tamen Viri docti longe aliter de hisce commentariis sentiunt, atque id judicium in Erasmo tanto viro vehementer mirantur. Vide Theoph. Raynaudum de bonis & malis libris p. 24. Rich. Simonem T. 3. Hist. Criticæ N. T. p. 161. seq. Petri Bælii Lexicon T. 2. edit. secundæ p. 1159. Cæteras à quinta Homilias quis Latine verterit, annotatum non reperi. Prodiit Chrysostomus in Acta Latine separatium Paris. 1548. 8. Meminit hujus operis Nicephorus XIII. 2. & CPoli compositum à Chrysostomo testatur.

In Epistolam ad Romanos Homiliæ XXXII. Laudat hoc opus Isidorus Pelusiota V. 32. Epist. Homilias priores sedecim vertit Germanus Brixius Antissiodorensis, Canonicus Parisiens. qui Janum Lascarem in Græcis præceptorem suum laudat, & præter Veronensem editionem Græcam, Codice MS. Erasmi est usus. Basil. 1533. 4. Cæteras Wolfgangus Musculus interpretatus est. Utriusque versionem Philippus Montanus supplevit & castigavit. Has Homilias & illas in priorem ad Corinthios, & ad Galatas atque ad Titum Antiochiæ à Chrysostomo habitas, CPoli cæteras Savilius conjicit, licet Nicephorus XIII. 2. scribit universas in Apostolum in CPolitana urbe composuisse. B. D. Ittigius præf. ad librum de Catenis Patrum p. CXXIV. memorat has in Epistolam ad Romanos versas à Luciano Mantuano, Brixiæ 1588. quam ego interpretationem non vidi.

In priorem ad Corinthios Homiliæ XLIV. in quibus vertendis elaborarunt Franciscus Aretinus priorum XXIX. interpres, & Simon Grynæus: hunc enim absolvisse quæ deerant testatur Erasmus lib. XXVI. Epist. 14. quem vide sis etiam Epist. 59. & 60. illius libri. Ab illo tempore transtulit hoc opus Gentianus Hervetus, cujus versionem Commelinus & Ducæus prætulere.

In posteriorem ad Corinthios Homiliæ XXX. Ex his non plures quam primores septem Erasmus Latine convertit, præter rem opus

hoc

hoc quoque non Chrysostomi sed simii cujusdam arbitratus, Cæteras Wolfgangus Musculus subjunxit. Sed in Commeliniana & Parisiensi alia Græcis adjuncta est versio, Gentiani ni fallor Herveti, nullum enim nomen est adscriptum.

In Epistolam ad Galatas Commentarius, ab eodem Erasmo versus cujus interpretatio in editionibus Chrysostomi Latinis & Græco-Latinis, & Tomo VIII. Operum Erasmi legitur. Prodierat etiam Latine separatim, Basil. 1527. 8.

In Epistolam ad Ephesios Homiliæ XXIV quas vertit Godfridus Tilmannus. Sed in Græcolatinis editionibus est adjuncta Græcis interpretatio Herveti.

In Epist. ad Philippenses Homiliæ XV. Versioni Erasmi & Musculi, in Græcolatinis editionibus præfertur Flaminii Nobilii interpretatio, quæ primum vidit lucem Rom. 1578. 4.

In Epistolam ad Colossenses Homilias XII. *In priorem ad Thessalonicenses*, Homilias XI. & *in posteriorem*, Homilias V. Wolfgangus Musculus vertit, cujus in Latinis, & Gentianus Hervetus, cujus in Græcolatinis editionibus versio legitur.

In priorem ad Timotheum Homilias XVIII. & *in posteriorem* Homilias X. vertit incertus, cujus interpretationem etiam in Græcolatinis editionibus servarunt Commelinus & Parisienses. Ambrosii Camaldulensis versionem Chrysostomi in 1. ad Timotheum Florentiæ apud Canonicum Strozzam invenit MS. Jo. Mabillonius in itinere Italico pag. 194.

In Epistolam ad Titum Homiliæ VI. ab Ambrosio Camaldulensi versæ in Latinis editionibus exstant, atque eadem versio etiam in Græcolatinis occurit.

In Epistolam ad Philemonem Homiliæ III. translatæ ab eodem Ambrosio in Græcolatinis non minus quam Latinis Chrysostomi editionibus legitur. Sed separatim has Homilias cum nova accuratiore versione sua, ut gustum aliquem sacræ eloquentiæ Chrysostomianæ juvenibus daret, excudi curavit doctissimus vir *Georgius Raphelius* Pastor hodie Luneburgensis Ecclesiæ, & observationibus Xenophonteis Polybianisque atque Arianeis in sacros Novi Testamenti libros celebratissimus. Lauenburgi 1712. 4. Utile hoc est institutum, ex vasta illa ac sumtuosa voluminum Chrysostomi mole seligere quædam &

juventuti minoribus facileque parabilibus libellis legenda commendare, quod Tubingæ etiam non ita pridem ſelectis quibusdam Homiliis Chryſoſtomi Græce & Latine prælo ſubjectis fecere viri docti.

In Epiſtolam ad Hebræos † Homiliæ XXXIV. à *Mutiano* * Scholaſtico quidem translatæ Caſſiodori Senatores auſpiciis & rogatu, ut hic ipſe cap. 8. Divinarum Lectionum teſtatur. Hæc verſio viri, ut ab eodem Caſſiodoro appellatur diſertiſſimi, doctique Savilio judice ac diligentis interpretis, etiamnum exſtat excuſa Coloniæ 1530. 8. apud Jo. Gymnicum, atque inde Latinis Chryſoſtomi editionibus inſerta ex Wolfgangi Muſculi & Philippi Montani recognitione, ubi quandoque perperam Mutius pro Muciano appellatur, quemadmodum etiam in Huetii libro de claris interpretibus. Editiones Græcolatinæ aliam verſionem, quam nempe Gentianus Hervetus adornavit, adjunctam habent.

Scripta alia Chryſoſtomi.

De *ſacerdotio*, περὶ ἱερωσύνης libri VI. Græcè Lovanii 1529. 4. & T. VI. Savil. & cum Jac. Ceratini per duos primores libros: Germanique Brixii

† Titulus operis eſt: ἑρμηνεία ἐκτεθεῖσα ἀπὸ σημείων μετὰ τὴν κοίμησιν αὐτοῦ παρὰ Κωνσταντίνου πρεσβυτέρου Ἀντιοχείας. Verba ἀπὸ σημείων vertunt: *ex annotationibus & commentariis ipſius*, ſed reddendum eſt; *ex notis ſiglisque*, quibus nempe Homilias Chryſoſtomi concionantis ὀξυγράφοι ac notarii exceperunt, ut teſtatur Socrates IV. 4. Hiſt. Notas certe ejusmodi Græci σημεῖα appellant, & ταχυγράφους qui illis utuntur σημειογράφους, ſive ut Philoſtratus in vita Alexandri Sophiſtæ c. 3. σημείων γραφέας. Ad Conſtantinum iſtum presbyterum exſtant Chryſoſtomi Epiſtolæ, & ſub ipſius nomine aliæ quinque T. 7. Savil. p. 205. quæ & ipſæ Chryſoſtomi ſunt.

* Hic Mucianus, cujus magna eſt auctoritas apud auctorem diſſ. de judiciis Criticorum & nuperi interpretis Gallici ſuper loco Chryſoſtomi Homil. 3. in Epiſt. ad Hebræos Pariſ. 1691. 4. medio Seculo ſexto vixit, & Gaudentium etiam Muſicum olim verterat, ut teſtatur Caſſiodorus de Muſica. Neſcio autem unde hauſerit Sirmondus ad Facundum, eumque ſecutus Colomeſius Obſervatt ſacr. p. 227. quod ſcribit vertiſſe etiam Chryſoſtomum in Epiſtolam ad Philemonem. Facundi liber contra hunc Mutianum ſive ut ſubinde appellat Mocianum Scholaſticum cauſæ Occidentalium Epiſcoporum cum impugnatoribus Concilii Chalcedonenſis communicare nolentium adverſum exſtat T. 2. Operum Sirmondi P. 825.

Brixii per cæteros versione & Dav. Hoeschelii notis, Augustæ Vindel. 1599. 8. hinc in Græcolatinis editt. Chrysostomi T. IV. Ducæano. Paris. 1614. fol. Et præmissis Johannis Hughes dissertationibus de dignitate sacerdotali, Cantabrigiæ 1710. & 1712. 8. cui posteriori editioni S. Thirlby Apologeticum Nazianzeni pro fuga sua subjunxit. Gallice vertit Rich. le Blanc Paris. 1553. & centum fere annis interjectis Lamius Paris. 1650. 12. Basilium quocum in his libris Chrysostomus colloquitur, Cæsareensem alii, alii Seleuciensem, alii Episcopum Rhaphaneæ vel Bybli intelligunt: Vir doctus in Actis Eruditor. T. 5. supplementi p. 306. Basilii nomen fictum putat, sub eoque latere Evagrium Episcopum Antiochenum. De MSto Græco Codice qui exstat in Cæsarea Bibliotheca, vide Lambecium II. p. 787. Vertit hos libros etiam Janus Cornarius Basil. 1544.

De Providentia DEI ad Stagirium Monachum, quem πάντων φίλτατον vocat, libri III. Latine incerto interprete, prodiere Alosti in Flandria 1487. una cum sermone de humanæ originis dignitate, quæ versio servata in Latinis & Græcolatinis Chrysostomi editionibus. Gallice vertit Godfridus Hermantius. Incipit: ἔδει μὲν ἡμᾶς,

De viginitate Liber primum Græce editus est à Jo. Livenejo, Canonico Gandensi, qui versionem etiam & breves notas adjunxit. Antwerp. 1575. 4. Incipit: Τὸ τῆς παρθενίας.

Adversus vitæ Monasticæ vituperatores libri tres, latine versi sunt ab Ambrosio Camaldulensi. Incipit opus: ὅτε τ' ἐν ἱεροσολύμοις νεῶν.

Comparationem Regis & Monachi Erasmus Græce addidit Homiliis duabus in Epistolam ad Philippenses, utraque lingua vulgatis Basil. 1526. quam editionem Savilius contulit cum MS. Palatino. Vertit Latine Polydorus Virgilius, & cujus versionem Ducæo servare placuit, Germanus Brixius. Incipit: ὁρῶν ἐγὼ τὰς πολλὰς τῶν ἀνθρώπων.

Liber de educandis liberis à Francisco Combefis Græce & Latine editus Paris. 1656. 8. una cum Severiani Gabalorum Episcopi de Cruce, Basilii Seleuciensis de S. Stephano ejusque reliquiis, Zachariæ Episcopi Hierosolol. Epistola ad suæ plebis reliquias è Perside, & incerti de eadem captivitate, urbisque excidio.

Liturgiæ Chrysostomo tributæ Codices & editiones * mirum in modum

* Præter editiones separatim factas Liturgia Chrysostomi excusa prodiit Græce & separato volumine Latine inter alias Liturgias Paris. 1560. fol. Typis Regiis apud Guil.

modum inter ſe differunt. Itaque Jacobus Goarus in Evchologio Græcorum p. 58--86. Græce cum verſione ſua exhibuit exemplum illius hoc quo frequentius inter celebrandum hodie utuntur Græci, & quod cum Romana editione Demetrii Ducæ Romæ ac Venetiis aliquoties recuſa maximam partem conſpirat. In notis prolixe confert quæ in aliis Codicibus ſive impreſſis ſive MSS. aut adjecta aut aliter expoſita leguntur. Incipit: Μέλλων δὲ ὁ ἱερεύς. Tradunt Græci Baſilium ex Liturgia quam tribuunt Jacobo Apoſtolo, & Chryſoſtomum è Liturgia Baſilii, ne prolixitate moleſta eſſet, quædam ſubtraxiſſe, brevioremque eam feciſſe, ut notavit Allatius de libris Eccleſiaſticis Græcorum, p. 17. ſeq. Codicem Græcum Wagenſeilianum Liturgiæ Chryſoſtomi, breviorem editis, & ante aliquot Sæcula in Oriente manu exaratum laudat W. E. Tentzelius in dialogis menſtruis Germanice editis A. 1698 p. 441. Latina verſio *Leonis Tuſci* qui circa A. C. 1180. contra errores Græcorum ſcripſit, in lucem prolata eſt à Beato Rhenano, & ſæpius deinde recuſa.

Apud Arabes ſub Joh. Chryſoſt. nomine lingua illorum circumferri *Chronicon*, narrat Humfredus Hody prolegomenis ad Johannem Malalam.

Solet etiam Chryſoſtomus à quibusdam venditari auctor *verſionis Armenicæ Bibliorum*, ſed quam non minus quam Slavonicam Hieronymo tributam chimæris accenſere licebit.

Homiliæ variæ Chryſoſtomi.

AD *populum Antiochenum* Homiliæ XXI. *de ſtatuis* * Theodoſii Imp. & Placillæ in ſeditione Antiochena everſis A. C. 387. Ordinem Chronologicum quo habitæ ſingulæ ſunt, ita definit Tillemontius in Hiſtoria Imperatorum T. V. p. 989. ut *prima* dicta ſit paullo ante ſeditionem: *ſecunda* octavo poſt ſeditionem die. *Tertia* paucis poſt ſecundam diebus, primâ Jejunii Dominica, 7. Martii. *Quarta* primo Lunæ die in jejunio. *Quinta* die Martii. *Sexta* die Mercurii, *ſeptima* die

Morellum. Deinde cum Gentiani Herveti interpretatione in Tomo ſecundo auctarii Ducæani Bibliothecæ Patrum, Pariſ. 1624. fol. Leonis Tuſci verſio exſtat in Liturgiis Claudii de Sainctes Antverp. 1562. 8. pag. 49. cum Leonis præfatione ad Rainaldum de monte Catano. Quæ in editionibus Chryſoſtomi Saviliana VI. p. 983. & in Ducæana IV. p. 522. cum verſione Eraſmo tributa exſtat, nonulla omittit, ſtatimque incipit à verbis Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν.

* Vide Theodoritum V. 10. Hiſt. & Sozom. VII. 25. Supra p. 392.

die Jovis, *Octava* die Veneris. *Nona* secundo Lunæ die in Jejunio, sive 15. Martii: *Decima* aliquot diebus interjectis. *Decima quinta* secundo jejunii Sabbato. *Decima sexta*, die Dominica Jejunii tertia, sive 21. Martii. *Undecima*, die quarta Lunæ in jejunio, sive 29. Martii. *Duodecima* die Martis, *decima tertia* die Mercurii proximo. *Decima septima* non diu post, & *duodevigesima*, die quinta Jejunii Dominica, sive 5. Aprilis. *Decima quarta* paucis diebus interjectis. *Undevigesima* 11. April. *Vigesima secunda* decimo ante Pascha die. *Vigesima prima* non diu post, & *vigesima* festo ipso Paschatos, sive 25. April. Latine has Homilias vertit Bernardus Brixianus, Gallice Franciscus Maucroix, Paris. 1689. 8. Septima quæ incipit πολλὰ μὲν καὶ περὶ πολλῶν, Græce edita ex MS. Codice Mediceo, Mussiponti. 1591. 4.

Homiliæ *contra Gentiles* ex Germani Brixii versione contra Oecolampadii versionem prodiere Basil. 1529. 4. Erasmus lib. XXVI. Epist. 59. A. 1530. *Egi cum eruditis aliquot, ut quædam verterent ab Oecolampadio versa, Brixius vertit Babylam, nunc etiam Monachum, sed reperio segnes omnes. Illud curatum est, ut partim Oecolampadius ipse, partim alii docti corrigant ab eo versa. Scholia illius, annotationes marginariæ rejicientur, ne nomen quidem illius addetur. Ipse sua cum Græcis, ut ait, contulit, quod idem à me factum est in meis. Quod attinet ad fidem bene redendi Græca, magis peccatum est ab Aniano, Aretino ac çæteris quam ab Oecolampadio, qui magis peccat festinatione quam imperitia.*

De fato & providentia Homilias VI. vertit Jo. Checus, in cujus interpretationem, quam Ducæus etiam retinuit, hoc tetrastichon composuit amicus ejus Haddonius quod in vita Checi à Jo. Strypio * scripta, refertur:

Dives Johannes Chrysostomus aurea Græca
Fundere quod posset, nomen sucepit ab auro.
Noster Iohannes sit nomine Checus eodem,
Aurea qui Græcis verbis dat verba Latina.

Homiliæ VI. cum versione Jacobi Perionii. Paris. 1554. 8.
Homiliæ VI. à Jo. Harmaro editæ Græcè Oxon. 1586. 8.
Homiliæ variæ Græce editæ à Dav. Hœschelio ** 1587. Aliæ

* Vide Acta Erud. A. 1707. pag. 90.

** Fronto Ducæus de Hœschelio in notis ad Homilias Chrysostomi p. 83. *Licet nostræ Communionis non sit, bona tamen fide textum exhibuit.*

1594. Augustæ Vindel. 8. & homiliæ VI. *contra Iudæos* cum versione vel emendata vel nova, & notis. ibid. 1602. 8.

Decem Homiliæ, Græce primum editæ à Jac. Sirleto Cardinali Rom. 1581. 4. & cum versione Jo. Jac. Beureri recusæ Friburg. 1585. 8.

Homiliæ IX. Græce editæ Rom. 1585. 8. per Hieron. Brunellum. Aliæ 1594. 12.

Homiliæ variæ à Federico Morello Paris. 1593. 1595. 8. & à Frontone Ducæo sparsim editæ & versione illustratæ Ingolstad. 1593. 8. Burdigalæ 1601. 1604. &c. 8.

Sex Homiliæ cum versione editæ à Francisco Combefis, Paris. 1645. 8. quæ in editionibus Chrysostomi desiderantur, quemadmodum & Homilia quæ incipit: φέρε δὴ καὶ τῶν ἡμετέρων κρότων valde lacunosa mutilaque exstat T. 6. Savil. p. 804. à Combefisio autem è Codice 270. Regis Christianissimi integritati suæ restituta & cum versione vulgata est Paris. 1645. 4. sub titulo: *Homilia de morali politia* &c.

Homililiæ duæ *in Psalmum VI.* una *in L.* & una *in locum Psalmi XCIV.* vulgatæ à Jo. Baptista Cotelerio, addita Chrysostomi ἑρμηνεία in Danielem. Paris. 1661. 4. Græce & Latine, cum notis. His accedit homilia in illud Matth. XXI. 23. *In qua potestate hæc facis* T. 3. monumentor. Ecclesiæ Græcæ p. 121--157. Incipit: ἀρχὴ σωτηρίας ἀνθρώπων ὁ τοῦ Θεοῦ φόβος.

Oratio in Diodorum Tarsensem, quæ incipit: ὁ σοφὸς οὗτος καὶ γενναῖος, ab Emerico Bigotio, Paris. 1680. 4. cum Palladio de Chrysostomi vita.

Homiliæ septem ex pridem jam vulgatis selectæ, in usum juventutis Græce & Latine vulgatæ Tubing. 1702. 8.

Supplementa Homiliarum S. Chrysostomi è Codd. MSS. Bibl. Bodlejanæ vulgata à V. C. Erico Benzelio. Upsal. 1708. 4. cum versione, & notis. Homilias singulas recensui supra in indice Alphabetico.

Ἀπανθίσματα, Flores sive Excerpta XXXI ex Chrysostomi Homiliis Græce è MS. Moguntino cum Balth. Etzelii S. I. versione, Mogunt. 1603. 4. Novem ex hisce prodierant Basileæ apud Oporinum 1522. 8. cum versione Viti Amerbachii & Martini Cromeri. Ducæus laudat etiam veterem interpretem Latinum Tifernatem. Græce exstant hæc ἀπανθίσματα T. 7. Savil. & cum Etzelii versione T. 6. Ducæi.

Editio-

Editiones Operum S. Chryſoſtomi.

Latinæ.

A. 1503. fol. Venetiis 2. Voluminibus, apud Aldum. Hac editione uſus Eduardus Leus, ut notat Eraſmus ad annot. XV. Lei T. 9. Opp. p. 120- *Unde nactus igitur Leus quod citat ex Chryſoſtomo? Erat Leo codex ex officina Aldina* &c Ibidem negat ſe illa reperire potuiſſe in duabus Baſileenſibus editionibus A. 1517. & 1522.

1504. fol. Baſileæ ex officina Jacobi de Pfortzen, Venetam referens. Baſileenſem hanc pro omnium antiquiſſima perperam habuere Fronto Ducæus, Elias du Pin & Rich. Simon.

1517. fol. ibidem, tribus tomis, quæ editio fuit in Bibliotheca B doctoris mei, Thomæ Ittigii.

1522 fol. Baſileæ apud Andream Cratandrum, quinque Vol.

1524. fol. Petro Gromorſo excudente, apud inclutam Galliæ Pariſeam.

1530. 1533. fol. Baſileæ, apud Frobenium, ex Eraſmi * recenſione tomis quinque. Hæc editio recenſetur à Geſnero in Bibliotheca.

1543. Pariſ. quinque Vol. ex officina Carolæ Guillard.

1646. Pariſ. fol. ex caſtiatione *Io. Eucherii* Vernolienſis.

1547. fol. Baſileæ apud Frobenium ex recenſione *Sigismuudi Gelenii.*

1556. Pariſ. fol. quinque Volum. recenſente *Philippo Montano.*

1558. Baſil. fol. Geleniana repetita.

1570. fol. Pariſ. apud Guil. Morlin, ex iterata recognitione *Philippi Montani*, qui Græcis collatis innumera loca reſtituiſſe ſe profitetur.

1574. fol. Venetiis, quinque Vol. curante *Gentiano Herveto*, quam editionem recenſet Bellarminus de ſcriptoribus Eccleſiaſticis.

1583. Venetiis 4to, cum *Flaminii Nobilii* criticis notationibus: quinque volum. Hic Nobilius novam editionem Græcam Operum Chryſoſtomi cum Sirleto Cardinali meditatus, obiit citius quam illud conſilium exequi potuit.

1581. 1588. Pariſ. fol. editio nitida apud Sebaſtianum Nivellium, quinque

* Vide Eraſmi Epiſtolas edit. Lond. lib. XXVIII. Epiſt. 4. & de Chryſoſtomi ſcriptis variis per minora volumina ſeparatim ab eo editis Epiſt. 23. 24. & 83. ſeqq.

que Volum. castigatis versionibus à *Iac. Billio*, *Gentiano Herveto*, *Flaminio Nobilio*, * *Francisco Zino.*

1613. Paris. cura Frontonis Ducæi, quam prioribus longe præfert Labbeus.

1614. Antwerp. quinque Volum. ex Ducæana.

1687. Lugduni, sex Voluminibus, quæ melior pleniorque, etiam præter vitæ Chrysostomi scriptores notasque virorum doctorum, Nobilii, Ducæi & aliorum continet Sixti Senensis observationes, & similia atque adagia ab Alardo Amstelodamo & Claudio Espencæo è Chrysostomo collecta: Epitomen Florum collectore Johanne Champaigne, Ferd. Vellosilli advertentias. Gerh. Vossii notas in Chrysostomi homilias in Petrum & Paulum ac XII. Apostolos: Columbani Vranc malleum Calvinistarum &c.

Græce.

A. 1529. *Veronæ* typis Stephani & fratrum à Sabio, fol. quatuor Volum. charta & typis nitidis prodiere Commentarii sive Homiliæ Chrysostomi in Epistolas Pauli, ex unico lacero Codice auspiciis *Giberti* Episcopi Veronensis, cum præfat *Maximi Donati* Veronensis ad Clementem VII. Pontificem. Quamquam vero emendatiores passim hosce commentarios postea edidere Commelinus, Savilius, Ducæus: tamen locis nonnullis etiam male mutasse quædam illos, & à genuina lectione, quæ in hac editione est, recessisse notat Rich. Simon in Epistolis selectis T. I. p. 72.

A. 1612. *Etonæ* in Anglia typis Johannis Norton, Regii Typographi, castigatissima, plenissima omnium Chrysostomi operum editio lucem vidit octo volumnibus in fol. cura & impensis maximis ** *Henrici Savilis* viri præclarissimi & hoc nomine immortaliter meriti de Ecclesia & literis. Tomo *primo* exstant Homiliæ in Genesin & Psalmos. *Secundo* in Matthæum & Johannem, *tertio* & *quarto* in

* Nobilii observationes Criticæ in Chrysostomum tomo quarto edit. Nivell. recusæ, prodiere primum Romæ 1578. 4. cum ejus versione Homiliarum in Epist. ad Philippenses, Gregorio XIII. dicata.

** Viginti Florenorum millia in hanc editionem impendisse Savilium scribit Abrahamus Scultetus in vita sua p. 62.

in Epiſtolas Pauli, *quinto* Homiliæ omnis generis, etiam dubiæ quædam fidei. *Sexto* tractatus varii & Homiliæ, quemadmodum & *ſeptimo* ſed in hoc plures quæ Chryſoſtomi non ſunt vel certè dubia fide ad eum referuntur. Epiſtol. quoq; ſeptimo Tomo occurrunt. *Octavo* denique, poſt ſcripta quædam & Homilias ſuperioribus Tomis omiſſas & ſupplementa, ſcriptoresque de Chryſoſt. vita, notæ virorum doctorum in tomos ſingulos, H. Savilis potiſſimum, tum *Andreæ Dounæi*, *Io. Boiſii*, & obſervationibus paſſim inſperſis *Philippi Montani*, *Iſ. Caſauboni*, *Rich. Montacutii*, *Tho. Alleni*, *Iohannis Haleſii*.

Græco-Latinæ.

A. 1591--1603 fol. Heidelbergæ apud Commelin. prodiere Chryſoſtomi Commentarii in Novum Teſtamentum, quatuor Voluminibus. Quamquam vero Commelinus profitetur Commentarios in Epiſtolas Pauli ex Codicibus Palatinis & Auguſtanis cum editione Veronenſi collatis emendatos eſſe, tamen Savilius T. 8. p. 226. teſtatur ſtudium illud caſtigandi non obſervari ultra tredecim primas in Epiſtolam ad Romanos Homilias, in cæteris editionem Commelinianam minus etiam quam Veronenſem eſſe caſtigatam. Quibusdam exemplis hujus Commelianæ, etiam poſteriores annos præfixos videas ut 1613. 1617. &c.

A. 1609. Pariſiis apud Fed. Morellum Opera Chryſoſtomi excudi cœpere ex verſione *Frontonis Ducæi* S. I. & poſt duos tomos primos illo annos editos ſecundus, tertius & quartus prodiit A. 1614. tum quintus A. 1616. & ſextus A. 1624. Solo primo & ſexto tomo Ducæi notæ ſubjunctæ ſunt.

A. 1633. Carolus Morellus hiſce poſteriores ſex ſubjunxit, recuſos ex editione Commeliniana, *ita ut totum opus conſtet Voluminibus duodecim. Quæ in ſingulis contineantur, diligenter percenſentur à Labbeo diſſ. de Scriptoribus Eccleſiaſticis T. 1. p. 527. ſqq. Recenſuit etiam eadem præſtantiſſimus Caveus, collata Saviliana editione.

A. 1636. Pariſiis apud Carolum Morellum & Seb. Cramoiſium recuſi

* Pariſienſes Typographi & Bibliopolæ falſo ex Ducæi recognitione cuncta ſe Chryſoſtomi edere profitentur, cum liqueat in eis plura ſordere ad quæ ſe illius diligentia non extendit. *Franciſcus Combefiſius T. 1. Bibl. Concionatriæ p. 22.*

cusi sunt Tomi primores sex, quos Frontone Ducæo curante vulgatos jam dixi. Sed hanc editionem, quod minus emendata est, non tanti ac priorem facere solere accurationes Bibliothecarios, jam notarunt viri docti.

A. 1698. duodecim Volumina Parisiensia servatis paginarum numeris (sed ita ut singulæ binas exprimant) emendatius recusa sunt Francofurti apud Balthasarem Christophorum Wustium. Cæterum Tomus supplementi, cujus spem fecit W. E. Tentzelius in Dialogis menstruis Anni 1698. p. 440. non vidit lucem.

Denique Vir clariss. *Bernhardus de Montfaucon* Monachus Benedictinus novam editionem Operum Chrysostomi, cujus pridem spem fecerat T. 3. Athanasii p. 410. jam tum subjicere prælo cœpit Parisiis, de qua jure sibi promittunt eruditi, quod omnibus hactenus commemoratis futura sit non uberior modo sed longe accuratior quoque, castigataque ad Codices MSS. & necessariis notis, criticisque censuris illustrata.

CAPUT XVI.

De APOLLINARI, NONNO & aliis quibusdam Poëtis Græcis Christianis.

Apollinares duo Laodiceni, 1. *Alii hoc nomine. Ibid. Scripta Apollinaris utriusqve deperdita*, 2. *Metaphrasis Psalmorum quæ exstat*, 3. *Ejus editiones*. 4. *Alii Metaphrastæ Psalmorum Davidicorum Græci*. 5. *Latini* 6. *aliisque linguis*, 7. *Utrum Apollinaris auctor Tragœdiæ quæ CHristus patiens inscribitur*, 8. *Epistolæ duæ ad Basilium M. Liber de ætatibus hominium. ibid. Nonni Panopolitæ ætas*, 9. *Alii hoc nomine. Dionysiaca* 10. *Alli Dionysiacorum sive Bassaricorum spriptores. Iibid. editiones Dianysiacorum Nonni*, 11. *Metaphrasis Evangelii S. Johannis*. 12. *Ejus editiones & interpretes, censores & Hyperaspistæ*, 13. *Johannes Gazæus Nonni imitator*. 14. *Exposito Historiarum in steleteuticas Nazianzeni, ad alium forte Nonnum referenda*. 15. *Georgius Pisides*. 16. *Emanuel Phile*. 17. *Jo. Geometra*. 18. *Alii quidam* 19.

II. APOL-

I.

APOLLINARIS Alexandrinus, Beryti primum, hinc Laodiceæ Grammaticam docuit, a) Laodicenæ denique in Syria Ecclesiæ presbyter. Hujus filius APOLLINARIS, Laodiceæ natus, non Grammaticus modo b) & poëta eximius, sed multo magis in Philosophia exercitatus & Rhetor ἀμφιδέξιος sive dexterrimus, qui docuit etiam Rhetoricam & ex Ecclesiæ illius Lectore tandem post Theodotum & Georgium Episcopus c) Laodicenus, auctorque tandem hæreseos Apollinaristarum, qui Damasceno & aliis Ἀπολλινάριοι, sive Ἀπολλιναριανοί. Pater & Filius ambo, Libanii d) & Epiphanii e) Ethnicorum Sophistarum amici, ambo Christianæ religionis adversus Ethnicos egregii assertores, & cum Julianus Imp. Ethnicorum Poëtas, Oratores, Philosophos, in Christianorum Scholis legi prohibuisset, f) Apollinaris pater sacris poëmatis hymnisque, g) filius dialogis more Platonico compositis, aliisque scriptis conati sunt efficere, ut Ethnicis Scriptis sine magna jactura carere Christiana juventus posset. Filius etiam insigne illud adversus Porphyrium opus pro Christiana veritate composuit. Hunc Antiochiæ se frequenter audiisse Hieronymus h) testatur. Idem antequam in hæ-

Oooo 2 resin

a) Socrates II. 46. Tripartita V. 44.

b) Suidas in Ἀπολινάριος. Grammaticis magis operam in juventute dedisse scribit etiam Hieronymus c. 104. Catalogi S. E.

c) Philostorg. VIII. 15. Nemesius c. 1. de natura hominis. Sam. Basnage ad A. C. 364. num. XI. Jac. Basnage de hæresi Apollinaris, Trajecti ad Rhenum 1687. 8. pag. 40.

d) Svid. in Ἀπολινάριος.

e) Socrates II. 46. Svid. in Ἀπολ. Supra cap. XI. ubi etiam de hujus Epiphanii Hymno in Bacchum, in cujus exordio cum Sophista profanos exesse jussisset, Apollinaris tamen uterque & qui cum eis fuere Christiani exire auditorio noluerunt, quare illi duo, upote Clerici à Theodoto Episcopo Ecclesia ad tempus ejecti sunt, ut narrat Sozomenus VI. 25.

f) Vide Scriptores laudatos supra p. 77.

g) Socrates III. 16. Sozomenus V. 18. & VI. 25. Niceph. X. 25.

h) Hieron. c. 104. de S. E. & Epist. 65. ad Pammach.

resin incideret, amicus Basilii, i) Georgii Nazianzeni, k) Athanasii, Epiphanii l) & omnium Catholicorum Episcoporum. Hæresis damnata in Concilio Rom A. C. 378. * & CPolitano A. 381. Apollinaris non diu post in provecta ætate defunctus, primis annis m) Theodosii M.

Alii Apollinares.

APollinaris quem Episcopum *Ravennæ* fuisse & sub Vespasiano martyrium subiisse ferunt. Vide Baronium ad Martyrolog. Romanum 23. Jul. qui etiam de aliis tribus Martyribus hujus nominis consulendus.

Claudius Apollinaris, Hieropolitanus Episcopus circa A. C. 171. de cujus scriptis dixi hoc libro V. cap. 1. p. 189.

Apollinaris *Medicus*, qui Latine scripsit, & cum Plinio, Apulejo, Celso & Designatiano laudatur à Marcello Empirico in præf.

Apollinaris *Mathematicus*, qui scripsit Græce περὶ ἐκλείψεων ἡλίου κατὰ τὰ ἑπτὰ κλίματα, laudatus Achilli Tatio in Aratum, & Paulo Alexandrino in præf. atque Porphyrio Isagoge in Ptolemæi tetrabiblum.

Apollinaris, cujus *Epigramma* unum alterumque exstat in Anthologia. Nisi illa à Laodiceno filio vel patre ejus scripta fuerunt, à quorum altero etiam non diversum duxerium ad quem Libanii Epist.

Aurelius Apollinaris jamborum latinorum scriptor, qui Cari Imp. gesta in literas retulit, teste Vopisco in Numeriano sub init.

Abbas Apollinaris qui prophetas Græce descripsit ex Hexaplis, & Tetraplis ab ipso Origene, Eusebio æ Pamphilo emendatis, cujus libri apographum est vetustus codex Græcus Prophetarum Marchallianus qui exstat Parisiis in Bibl. Claromentana Societatis Jesu. Vide

i) Vide Basilii & Apollinaris Epistolas apud Cotelerium T. 2. monument. Ecclesiæ Græce p. 84. seq. Et Basilii Epist. LXXXII. T. Opp. p. 909.

k) Syidas in Ἀπολινάριος.

l) Epiphanius XXXVII. 2.

* Latine decretum Synodi Romanæ edidit è Bibl. Barberina Holstenius in Collectione Romana 1662. 8. p. 165. Græce servavit Sozomenus VI. 16. Theodoritus II. 2. Nicephorus XI. 31. De CPolitana vide Beveregirum ad Synodicum Magnum pap. 215.

m) Colligas hoc vel ex Hieronymo qui catalogum suum anno XIV. Theodosii scripsit, & Apollinarem sub Theodosio defunctum testatus plures adhuc post illum scriptores commemorat.

de Henr. Valesii Epistolam ad Usserium, in calce notarum ad Historiam Eusebii p. 313. Idem forte Apollinaris intelligitur in Scholio MSti Bibl. Regis Galliæ ad Historiam adulteræ obelo notatam Joh. VIII. apud Rich. Simonem lib. I. Hist. Criticæ N. T. p. 146. τὰ ὠβελισμένα ἐν τισιν ἀντιγράφοις ἐ κεῖται, ἐδὲ Ἀπολιναρίῳ. Ἐν δὲ τοῖς ἀρχαίοις ὅλα κεῖται.

Apollinaris Episcopus *Alexandrinus*, cujus apud Evagrium lib. IV. c. 38. mentio: idem ni fallor, cujus *libellus de fide Chalcedonensi* memoratur in Chroncio Orientali p. 121.

Sidonius Apollinaris Aruernorum Episcopus A. C. 482. defunctus, de quo in Biblitheca Latina.

Apollinaris Episcopus *Valentiæ* in Gallia ad Rhodanum circa A. C. 494. de quo Vincentius Barralis in Chronologia Sanctorum Lerinensium p. 377. seq. Labbe T. I. Bibl. nova MSS. fol. 689. seq.

Apollinaris, *Monachus Lerinensis* de quo idem Barralis Tom. 2. pag. 194.

Omitto P. Cœlium Apollinarem qui cum Q. Sosio Prisco Romæ Consul fuit A. C. 169.

II. Apollinaris utriusque, Laodiceni & Patris ejus Scripta deperdita.

PAtri Socrates III. 16. diserte tribuit 1) *Moysis libros cæterosque Vet. Test. Historicos usque ad Saulem descriptos versibus Heroicis.* Τά τε Μωϋσέως βιβλία διὰ τȣ̃ Ἡρωϊκȣ̃ λεγομένȣ μέτρȣ μετέβαλε, καὶ ὅσα κατὰ τὴν παλαιὰν Διαθήκην ἐν ἱστορίας τύπῳ συγγέγραπται. Hoc opus XXIV. libris imitatione Homeri secundum numerum Græci Alphabeti digesserat, & Ἑβραϊκὴν ἀρχαιολογίαν inscripserat, teste Sozomeno V. 18. ex quo Io. Sarisberiensis VIII. 21. policratici: *Scripsit Apollinaris vir doctus & ingeniosus, heroicis versibus pro Homeri poëmate Hebraicam antiquitatem.*

2) Cæteros sacros libros, argumentatque sacra illustrata vario Carminis & scriptionis genere. Socrates loco laudato: Καὶ τȣ̃το μὴν τῷ δακτυλικῷ μέτρῳ συνέταττε, τȣ̃το δὲ καὶ τῷ τῆς Τραγῳδίας τύπῳ δραματικῶς ἐξειργάζετο. Καὶ παντὶ μέτρῳ ῥυθμικῷ ἐχρῆτο, ὅπως ἂν μηδεὶς τρόπος τῆς ἑλληνικῆς γλώττης τοῖς χριστιανοῖς ἀνήκοος ᾖ. Ac

paullo disertius Sozomenus V. 18. sed qui ad juniorem Apollinarem omnia referre videtur: Ἐπραγματεύσατο δὲ καὶ τοῖς Μενάνδρου δράμασιν εἰκασμένας Κωμῳδίας. Καὶ τὴν Εὐριπίδου Τραγῳδίαν καὶ τὴν Πινδάρου λύραν ἐμιμήσατο. Καὶ ἁπλῶς εἰπεῖν, ἐκ τῶν θείων γραφῶν τὰς ὑποθέσεις λαβὼν, τῶν ἐγκυκλίων καλουμένων μαθημάτων ἐν ὀλίγῳ ἐπενόησεν ἰσαρίθμους καὶ ἰσοδυνάμους πραγματείας, ἤθει τε καὶ φράσει καὶ χαρακτῆρι καὶ οἰκονομίᾳ ὁμοίᾳ τοῖς παρ' Ἕλλησιν ἐν τούτοις εὐδοκιμήσασιν. Sarisberiensis loco laudato: *Et in alio opere imitatus est Comœdias Menandri, fabulositate deducta. Euripidis quoque Tragœdias & Lyram Pindari secutus est, & absolute dicendum, quia ex Divinis Scripturis argumenta sumens, omnes encyclicas lectiones tempore parvo composuit, numero, virtute, moribus, conscriptione, charactere, & dispositione Græcorum valde pares.* De juniore Apollinari loquens S. Nilus eum πολλὰ μετρῆσαι καὶ ἐποποιῆσαι scribit lib. 2. Epistola 49.

Juniori Apollinari Laodiceno ab eodem Sozomeno tribuuntur 3) *Hymni* sive ἔμμετρα μελύδρια quæ in cœtibus suis loco νενομισμένων ἱερῶν ᾠδῶν decantare soliti Apollinaristæ. Sozomen. VI. 25.

4) *Evangelia & Apostolorum scripta ad formam dialogorum exposita.* Socrates III. 16. de Apollinari filio: ὁ δὲ νεώτερος Ἀπολινάριος εὖ πρὸς τὸ λέγειν παρεσκευασμένος τὰ Εὐαγγέλια καὶ τὰ Ἀποστολικὰ δόγματα ἐν τύπῳ διαλόγων ἐξέθετο, κατὰ καὶ Πλάτων (τὰ ἑαυτοῦ) παρ' Ἕλλησιν. Eadem Nicephorus X. 26.

5) Λόγος πρὸς βασιλέα τὸν Ἰουλιανὸν, ἤτοι τοὺς παρ' Ἕλλησι φιλοσόφους λόγος ὃν ὑπὲρ ἀληθείας ἐπέγραψεν, ἐν ᾧ καὶ δίχα τῆς τῶν ἱερῶν λόγων μαρτυρίας ἔδειξεν αὐτοὺς ἀποβουκοληθέντας τοῦ δέοντος περὶ Θεοῦ φρονεῖν. Sozom. V. 18. Sarisberiensis loco laudato: *Fecit & librum nobilem ad ipsum Imperatorem, sive contra Philosophos, in quo tacitis sacræ Scripturæ testimoniis illos irrefragabili ratione desipere probavit, & se vera sentire de DEO. Quæ legens Imperator (Iulianus) claris tunc scripsit Episcopis*: agnovi, legi, & reprehendi. Ἔγνων, ἀνέγνων, κατέγνων. *Cui Episcopi rescripserunt*: Etsi legisti, non agnovisti. Si enim agnovisses, nequaquam reprehendisses, κἂν ἀνέγνως, οὐκ ἔγνως. Ἐὰν γὰρ ἔγνως, οὐ κατέγνως. Hanc responsionem Basilio M. non Apollinari plerosque tribuisse Sozomenus narrat. Videtur autem inde Apollinaris permotus esse, ut post brevem istum libellum editum, justo deinde opere libros, quorum maxima erat apud Ethnicos auctoritas, Tyrii Philosophi Porphyrii adversus Christianos confutaret. Ægre enim assentior viris

doctis, qui libros XXX. contra Porphyrium cum hoc λόγῳ confundunt. Post Porphyrium à pluribus Christianis confutatum, videtur Iulianus ipse deinde causæ labantis Ethnicismi voluisse consulere novo adversus Christianos opere, de quo supra p. 89.

6) *Adversus Porphyrium libri XXX.* Svidas in Ἀπολλινάριος. Vincentius Commonitorio p. 392. ubi hæresin ejus detestatur: *Sed forsitan ejusmodi ille vir erat, qui dignus esset facile contemni. Imo vero tantus ac talis, cui nimium cito in plurimis crederetur. Nam quid illo præstantius, acumine, exercitatione, doctrina? Quam multas ille hæreses multis voluminibus oppresserit, quot inimicos fidei confutaverit errores, indicio est opus illud* triginta non minus librorum *nobilissimum ac maximum, quo insanas* Porphyrii *calumnias magna probationum mole confundit. Longum est universa ipsius opera commemorare, quibus profecto summis ædificatoribus Ecclesiæ par esse potuisset, nisi profana illa hæreticæ curiositatis libidine nomen nescio quod adinvenisset* &c. Philostorgius VIII. 14. ait Apollinarem ἐπὶ πολὺ κρατεῖν multum præstare iis quæ adversus Porphyrium scripsere] Eusebius ac Methodius. Laudat & Hieron. c. 104. de S. E. *Exstant Apollinarii adversus Porphyrium triginta libri, qui inter cætera ejus opera vel maxime probantur.* Meminit idem 2. in Rufin. & Epistola ad Magnum, itemque ad Pammachium, & in alia ad Pammachium atque Oceanum fortissimos libros appellat.

7) *Adversus Manichæos.* Meminit Epiphanius LXVI. 21.

8) *Adversus Eunomium Apologia*, Philostorg. VIII. 12. Sed plures hæreses scriptis confutasse, jam Vincentii Lirinensis testimonio cognovimus. Unde magnus ἀγωνιστὴς ὑπὲρ τῆς ὀρθῆς πίστεως vocatur ab Acacio Epist ad Cyrillum, quæ in Actis Concilii Ephesini occurrit.

9) *Commentarii* si non in omnes, *in plerosque* certe *S. Scripturæ libros.* In omnibus fere Catenis Patrum ad sacros libros utriusque fœderis, fragmenta Apollinaris occurrunt, ut infra capite, quo Catenas recensebo, apparebit. Nonnulla ex illis refert etiam latine Combefisius in Bibliotheca Concionatoria. In Psalmos atque in Epistolam ad Galatas vel certe ad locum ejus de Petri reprehensione scripsisse docet Hieronymus Epist. 74. ad Augustinum. Quales vero fuerint Apollinaris commentarii, docet idem Hieronymus præf. expositionis suæ in Esaiam: *Apollinaris more suo sic exponit omnia, ut universa transcurrat, & punctis quibusdam atque intervallis, immo compendiis, gran-*

grandis viæ spacia prætervolet, ut non tam commentarios, quam indices capitulorum nos legere credamus. Nimis multa scripsisse, atque inde in multiloquio peccatum non effugisse ait S. Basilius Epist. 74. Δεύτερος μετ' αὐτὸν (Εὐστάθιον τὸν Σεβαστηνόν) ἐστιν Ἀπολινάριος, οὐ μικρῶς καὶ αὐτὸς τὰς Ἐκκλησίας παραλυπῶν. Τῇ γὰρ τοῦ γράφειν εὐκολίᾳ πρὸς πᾶσαν ὑπόθεσιν ἔχων ἀρκοῦσαν αὐτῷ τὴν γλῶσσαν, ἐνέπλησε μὲν τῶν ἑαυτοῦ συνταγμάτων τὴν οἰκουμένην, παρακούσας τοῦ Ἐκκλησιαστοῦ λέγοντος, ὅτι φύλαξαι ποιῆσαι βιβλία πολλά. Ἐν δὲ τῷ πλήθει δηλονότι πολλὰ καὶ ἡμάρτηται. Πῶς γὰρ δυνατὸν ἐκ πολυλογίας ἐκφυγεῖν ἁμαρτίαν;

10) *Versio Græca librororum Veteris Test.* contexta ex variis interpretationibus, præcipue Symmachi. Hieronymus adversus Rufin. lib. 2. *Prætermitto Apollinarium, qui bono quidem studio sed non secundum scientiam de omnium translationibus in unum vestimentum pannos assuere conatus est, & consequentiam Scripturæ, non ex regula veritatis sed ex suo judicio texere.* Idem in Ecclesiastæ XII. *Symmachi interpretationem Laodicenus secutus nec Judæis placere potest nec Christianis, dum & ab Hebræis procul est, & sequi septuaginta interpretes dedignatur.* Confer Rich. Simonis Historiam Criticam Vet. Test. lib. 2. cap. 10.

11) Alia multa Theologici argumenti scripsisse, atque in his librum *de resurrectione* quo Judaismum restituendum in illa statuit, testatur S. Basilius Epistola 74. ἔστι μὲν οὖν αὐτοῦ καὶ τὰ τῆς Θεολογίας οὐκ ἐκ γραφικῶν ἀποδείξεων, ἀλλ' ἐξ ἀνθρωπίνων ἀφορμῶν τὴν κατασκευὴν ἔχοντα. Ἔστι δὲ αὐτῷ καὶ τὰ περὶ Ἀναστάσεως, μυθικῶς συγκείμενα, μᾶλλον δὲ Ἰουδαϊκῶς, ἐν οἷς φησιν πάλιν ἡμᾶς πρὸς τὴν νομικὴν ὑποστρέψειν λατρείαν, καὶ πάλιν ἡμᾶς περιτμηθήσεσθαι, καὶ σαββατίζειν, καὶ βρωμάτων ἀπέχεσθαι, καὶ θυσίας προσφέρειν Θεῷ, καὶ προσκυνήσειν ἐν Ἱεροσολύμοις ἐπὶ τοῦ ναοῦ, καὶ ὅλως ἀπὸ χριστιανῶν Ἰουδαίους γενήσεσθαι.

12) Ἀπόδειξις περὶ τῆς θείας σαρκώσεως τῆς καθ' ὁμοίωσιν ἀνθρώπου. Hoc est opus cujus Basilius etiam loco laudato meminit, & in quo hæresin * suam, quæ tantas in Ecclesia turbas dedit, proposuit.

Λόγους

* Apollinistarum hæresin adhuc superesse dubitabat jam Augustinus in Psalm. 29. Idem lib. de bono perseverantiæ c. 67. tres eorum partes varias diversasque fuisse docet, unam qui animum humanam negarent CHristum habere, alteram qui mentem in anima rationalem ei eriperent, & tertiam denique qui carnem ipsi tribuerent non de fœmina sumtam, sed factam de Verbo in carnem converso atque mutato. Apollinaris discipuli tres celebriores Timotheus, Vitalis, Polemius. Vide Sir-

λόγους περὶ σαρκώσεως vocat Theodoritus Dialogo 2. & Eulogius apud Photium Cod. 230. p. 447. Adversus hanc *ἀπόδειξιν* exstat Gregorii Nysseni antirrheticus, non ita pridem Græce & Latine editus à Laurentio Zaccagnio in collectaneis monumentorum veterum Rom. 1698. 4. p. 123--287. Ejusdem antirrhetici epitome occurrit in Euthymii Zigabeni panoplia, tit. 13.

13) *Τὸ περὶ σαρκώσεως λογίδιον* Theodoritus dialogo 3. p. 322.

14) *Ἐκ τοῦ κατὰ κεφάλαιον βιβλίου* sive ex compendiario Apollinaris libro quædam affert Theodoritus dialogo 2. p. 210. seq. ubi eum ait *πρῶτον τῶν φύσεων τὴν κρᾶσιν εἰσῆξαι primum confusionem naturarum in CHristo induxisse.* Eodem spectat, quod veteres Eutychianam hæresim ex amarissimo Apollinaris fonte derivant, ut verbis utar Vigilii Tapsensis lib. 1. contra Eutychem p. 522. Alia loca *ἐκ τοῦ αὐτοῦ κατὰ κεφάλαιον βιβλίου* Theodoritus dialog. 1. p. 81. & dial 3. p. 320.

15) *Περὶ πίστεως λογίδιον.* Theodoritus dialogo 3. p. 322.

Non omittendum denique Apollinaristas scripta quædam Apollinaris venditasse sub nominibus Gregorii Thaumaturgi, Athanasii & Julii Episcopi Romani. Leontius Byz. libro adversus Apollinaristarum fraudes T. IX. Bibl. Patrum Lugd. p. 706. *Cum vellent suam hæresin confirmare, quasdam orationes (λόγους) Apollinarii* Gregorio Thaumaturgo, *aut* Athanasio *aut* Julio *inscripserunt, ut simpliciores fallerent, quod quidem perfecerunt. Auctortate enim hujusmodi personarum fide digna multos Ecclesiæ Catholicæ capere potuerunt. Et apud mulos ex recte credentibus reperire poteris librum Apollinarii, cui titulus ἡ κατὰ μέρος πίστις, inscriptum* * Gregorio, *& quasdam ejus Epistolas inscriptas* Julio, *& alias ejus de Incarnatione Orationes vel expositiones* Athanasio *inscriptas. Cujusmodi est quæ inscripta est* : Expositio consentiens cum expositione CCCXVIII, *neque solum has, sed alias hujusmodi.* Quod de Julio Pontifice Rom. ait, confirmat & illustrat idem Leontius libro de sectis p. 526. testatus & Epistolam ad Dionysium Corinthi Episcopum quæ incipit *θαυμάζω πυνθανόμενος περί τινων* & alias septem sub Julii nomine

mondum T. 2. p. 512. Utrum de SS. Trinitate cum Catholica Ecclesia senserint Apollinaristæ, consulendæ Benedictinorum notæ ad S. Ambrosium T. 2. pag. 706.

* Vide quæ dixi cap. 1. hujus libri V. p. 251. seq. & V. C. Michaelem le Quien, dissertatione 2. Damascenica.

mine jactatas, non Julii sed Apollinaris esse. Illam ad Dionysium ex Bibl. Ambrosiana Epistolam Græce & Latine primus vulgavit Clarissimus Vir Lud. Antonius Muratorius in Anecdotis Græcis, Patav. 1709. 4. pag. 341--346. cum erudita dissertatione qua Iulii non esse illam, post Leontium & Eulogium evincit. Vide & Sirmondi Opera T. 2. p. 428. seq. notis ad Facundum. Sed & Apollinaris ipsius libros ab Apollinaristis in diversas factiones scissis depravatos & interpolatos esse idem Leontius libro contra eorum fraudes p. 709. observavit, de quo Bartholomæus Germon S. J. libro de veteribus hæreticis Ecclesiasticorum Codicum corruptoribus Paris. 1713. 8. p. 375. seq.

III. Tam multis Apollinaris, scriptis deperditis, sola ex tam grandi naufragio nobis relicta est tabula, *Psalmorum* scilicet *Davidicorum Metaphrasis*, *Heroicis versibus contexta*: "quæ judice Jacobo Duporto * ut "ut fortasse haud usquequaque adeo elegans nec concinna sit, nollem "tamen eam tam severe & acriter virgula censoria castigasset H. *Ste*-"*phanus*, & post eum *Petavius*: Quandoquidem, ut reliquas ejus lau-"des & virtutes omittam, quæ sane nec paucæ sunt, nec obscuræ, qui-"bus tanquam tot stellulis fulget, est certe præterea vel ipsa antiqui-"tate veneranda; saltem si Titulus non mentitur Autorem, & veteris "illius *Apollinaris* verus ac genuinus hic fœtus est, quod nemo hactenus "(quem sciam) in dubium unquam vocavit, nedum inficias ivit. A-"lioquin, ut ingenue fatear, & dicam quod sentio, nisi communis a-"deo & passivitus recepta apud omnes hæc opinio esset, & tam altas "ubique egisset radices, ut eam convellere, aut vel leviter concutere "velle, nimiam forte pervicaciam & αὐθάδειαν argueret, & fastuosi ac "præfidentis animi indicium haberetur, putarem ego non extra omnem "prorsus controversiæ aleam positam hanc rem esse, quin adhuc disqui-"rendi locus relinquatur; & appareat aliqua saltem dubitandi ratio, "annon spurius & ὑποβολιμαῖος hic partus, & alii cuipiam potius "quam ei, cujus nomen præ se fert, adscribendus sit. Et illud inpri-"mis scrupulum mihi injiceret, quod non tam tersus & teres, non "tam politus & elegans, ** & (ut verbo dicam) non tam *Homericus* es-se

* Jac. Duportus præf. ad suam Psalmorum Metaphrasin.

** Non deest sane sua elegantia Metaphrasi Apollinaris, ut præter Casaubonum, cujus judicium infra adscripsi, Duportus ipse alibi agnoscit. Si vero non perinde

ſe videatur hujuſce Metaphraſtæ ſtylus, quam illius fuiſſe par & credi-„ bile eſt, qui omnium conſenſu Græcarum literarum, Græcæ inprimis „ Poëſeos peritiſſimus, *Homeri* præſertim ſtudioſus adeo atque æmulus„ fuit, ut Poëmata Sacra haud pauca ad illius imitationem ſcripſerit, uti„ ex *Sozomeno* refert *Lilius Gyraldus*, de *Poëtarum Hiſtoria, Dialogo* quinto. „ Porro autem multa eum ſcripſiſſe teſtatur idem ille Græcus Hiſtori-„ cus, idque adeo ἤθει τε, καὶ φράσει, καὶ χαρακτῆρι, καὶ οἰκονομίᾳ ὁμοίως „ τοῖς παρ᾽ Ἕλλησιν ἐν τούτοις εὐδοκιμήσασιν, ut niſi nimium fortaſſe„ φιλάρχαιοι homines eſſent, *Apollinarem* certe cum præclariſſimis qui-„ busque in ſuo genere Scriptoribus antiquis non immerito compa-„ randum cenſerent. An vero tam inſigni elogio dignus ſit hujus-„ ce Metaphraſeos Autor, penes eruditos judicium eſto. Quid quod„ cum è Veteribus non pauci *Apollinaris* Operum meminerint, *Hiero*-„ *nymus, Socrates, Sozomenus, Philoſtorgius, Suidas*, alii, eorum tamen„ nemo * iſtius Metaphraſeos mentionem facit. Imo & *Gyraldus* lo-„ co jam laudato, quamquam multa eum metrice ſcripſiſſe affirmat, „ *Ejus tamen*, inquit, *quod ſciam, verſus haudquaquam ſuperſunt.* Hæc ferme„ ſunt, quæ forte virum me conſtantiorem fluctuare, & aliquantulum„ ſubdubitare facerent, annon ψευδεπίγραφον hoc Opus ſit. Verum„ ego non is ſum, qui velim contra torrentem niti, aut refragante to-„ to fere Criticorum ſenatu iſtam *Pſalmorum* Metaphraſin huic Auto-„ ri abjudicare. Sit igitur hujuſce fœtus parens, per me licet, is cui„ vulgo tribuitur, verus ſcilicet & vetus ille, de quo hactenus egimus, „ *Apollinaris*. „

IV. Primus *Metaphraſin Pſalmorum CLI.* ex duobus Bibl. Regis Chriſtianiſſimi Codicibus Græce typis Regiis perquam nitide vulgavit, (non Rob. Stephanus, ut ab Hendreichio in pandectis Brandenburgenſibus traditur) ſed *Hadrianus Turnebus*, ſubjunctis ad calcem Variis Lectionibus. Pariſ. 1552. 8. (non 1562. uti ex Simlero idem Pandecta-

Pppp 2

ubique elaborata eſſe videatur, cogitandum, univerſos totius Vet. Teſt. libros expreſſos ab eodem ſcriptore, & tot alia inſuper opera deproperata, quo nomine Apollinarem jam olim reprehendit S. Baſilius.

* Imo memorant manifeſte, dum totum Vetus & Novum Teſt. ſive Metaphraſi ab Apollinari expreſſum, ſive alio ſcriptionis genere illuſtratum teſtantur. Itaque à Codicum MSS. teſtimonio, qui Pſalmos ad Apollinarem referunt, neutiquam recedendum.

dectarum scriptor. Operæ pretium esset hanc editionem conferri cum Codice Barocciano XXV. licet μειὲρῳ ac desinente in versu 11. Psalmi 148. in Bibliotheca Bodlejana. In illius limine Auctor ut videtur opus suum Mariano* cuidam dedicat. Post Metaphrasin primi Psalmi sequitur *Ammiani* cujuspiam Metaphrasis ejusdem Psalmi ad exemplum Apollinarii. Etiam alia ἀνεπίγραφος, ab utraque præcedenti multum diversa: sicut sequentium quoque aliquot Psalmorum sæpiuscule variat ab editis. Latina versio prosaria nescio quo auctore sæpius in Bibliothecis Patrum prodiit. Græce & Latine cum indice locuplete vocum Græcarum Paris. 1580. & 1613. 8. Atque cum versione per Frid. Sylburgium castigata, sed sine vocum indice, Heidelbergæ apud Commelinum 1596. 8. Exstat & Græce ac Latine in Bibliotheca Patrum Paris. 1654. Tomo XIV. Commelinianæ editioni paucæ quædam Dav. Hœschelii notæ subjunctæ sunt, ad quem scribens A. 1609. Isaacus Casaubonus † ita de Apollinaris Psalterio sensit: *Iudico de eo non aliter quam ut tibi quoque placere video, Opus esse plane haud indignum, quod juventuti* φιλέλληνι *proponatur. Nam & Græca est Oratio, & satis poëtica, imo interdum* ποιητικωτάτη. *Illud, credo, non negabis, cum veritate Hebraica sæpe illi parum convenire: sæpe etiam Græcæ poëseos genium in eo desiderari: neque enim nescis, aliud esse versus facere, aliud poëtam agere; quod cum in vertendo sit difficile, non desunt tamen è recentioribus, quos anteponam Apollinari, quo in numero sunt Florens Christianus, Zanutius, & qui omnia omnium seculorum ingenia obscuravit, Iosephus Scaliger* ὁ νῦν μακάρτατος μακαρίτης. Idem Casaubonus alibi, Apollinarem à Nonno longe à tergo relinqui scripsit. Veneti Codicis MS. quem apud Arnoldum Arlenium viderit, meminit Gesnerus.

V. Metaphrases Psalmorum Poëticæ, variis Linguis concinnatæ, a) Græcæ.

PRæter Apollinarem, Metaphrastas Græcos Psalmorum ** Davidis alios reperio. Hi sunt:

Cosmas

* Auctor Catalogi MS. Bibl. Bodlejanæ ait hunc forte esse Marianum Oratorem cujus apud Ammianum lib. 30. mentio. Sed Ammianus XXX. 4. Marianum ponit pro nomine cujuscunque celebris Oratoris.

† Epist. DCXLII. edit. novæ à Clariss. Almeloveenio curatæ.

** In B. D. Jo. Georgii Neumanni diss. de Metaphrastis Novi Test. Witeberg. 1686.

Cosmas cujus ἔκφρασις Iambica Psalmorum Davidis bis exstat MS. in Bibl. Vindobonesi, teste Lambecio quem vide Lib. 3. Commentar. de Bibliotheca Vindob. p. 103 & lib. 4. pag. 216. seq. Hic est celebris ille inter Melodos Græcæ Ecclesiæ Cosmas Hierosolymitanus Monachus, Johannis Damasceni præceptor, Majumensis in Palæstina Episcopus, de quo Menologia 14. Nov. Suidas in Ἰωάννης Δαμασκηνὸς, Allatius de libris Ecclesiasticis Græcorum p. 73. seq. & de Georgiis p. 418. 419. 420. Combefisius ad Vitam S. Theodori Grapti, & Cangius in τετρῴδιον. Ex vita Cosmæ hujus Melodi profert nonnihil Allatius p. 740. de purgatorio.

Græcis versibus elegiacis Psalmos Davidis reddidit *Paulus Dolscius*, Basil. 1555. 8. Idem cujus Siracides Græcis elegis expressus prodiit Lipsiæ 1571. 8.

Græco carmine heroico *Æmilius Portus*, Basil. 1581. 8.

Itidem heroico carmine *Dionysius Petavius*, S. I. Paris. 1637. 8.

Jacobi Duporti, Cantabrigiensis, Homerci imitatoris felicissimi Metaphrasis libri Psalmorum græcis versibus Heroicis contexta prodiit Lond. 1674. 8. cum insigni præfatione, in qua inter alia judicium fert * de Apollinaris, & aliorum ante se vulgatis Metaphrasibus.

§. 20. *Petrus Edissensis* Psalmos Davidis in Græcum metrum redegisse traditur. Sed Petrus Edessenæ in Syria Ecclesiæ presbyter ab Gennadio c. 74. de Script. Eccles. atque inde ab Honorio Augustodunensi scribitur hymnos composuisse lingua Syriaca exemplo Ephræmi Syri, non Psalmos Davidis metro Græco inclusisse. Ita enim intelligenda Gennadii verba: *Petrus Edessenæ Ecclesiæ presbyter, declamator insignis, scripsit variarum caussarum tractatus, & more sancti Ephram Diaconi Psalmos metro composuit.* Nunquam certe Ephraim Syrus Psalmos Davidis metro, nedum metro Græco complexus, sed ipse hymnos condidisse legitur.

* Jac. Duportus in Stromatis Poëticis excusis Cantabrig. 1677. 8. & Lond. 1697. 8. pag. 181.

Nuper scurram ageret cum frater Homericomastix
Derisit Psaltem & carmen Homere tuum.
Nempe Metaphrastes Hopkinsius Homericus audit,
Annon Sternoldus, Petaviusque fuit?
Cum Buchananus sacros quoque verteret hymnos,
Anne paraphrastes hic quoque nanus erat?
Quid mirum, si Momus Homerica carmina ridet,
Et sua riserunt secula Mæonidem.

Idem Duportus Metaphrasi Græca Heroica perquam eleganti donavit librum Jo-

bus. Recuſa etiam Lond. 1674. 8. & typis luculentis, addita Latina proſaria verſione Lond. 1666. 4.

Jac. Furnii , & quorum Duportus p. 181. poëticorum ſtromatum meminit, *Hopkinſi* & *Sternoldi* metaphraſes non vidi. Vidi autem

bi Cantabrig. 1653. 8. & tres Salomonis libros ibid. 1646. 8. Utriusque verſio latina proſaria ex adverſo poſita eſt. De aliis autem Pſalmorum Metaphraſtis hoc fert judicium poſt illa quæ de Apollinari jam exhibui, in laudata præfatione : *Proximus huic quantum ego novi, longo ſed proximus intervallo* , utpote qui Patrum noſtrorum memoria vixit, *Æmilius Portus* eſt, *Franciſci* illius *Cretenſis* filius, & ut patria & natione Græcus, ita & Græcis literis non mediocriter inſtructus ; & *Ferrariæ* primum, dein *Aureliæ Allobrogum*, Græcæ Linguæ Profeſſor: qui ut in *Dionyſio Halicarnaſſenſi*, *Proclo Platonico* aliisque à ſe Latine verſis , ſuam Græcitatis peritiam oſtendit, ita & *Homeri* Interpretatione qualicunque palam fecit. quam illius Poëſeos ſtudioſus fuerit. Ejus Græcam *Pſalmorum* Metaphraſin verſibus itidem Heroicis concinnatam primus mihi oſtendit non ita pridem, & perhumaniter communicavit Vir Clariſſimus, & ſi quisquam alius de Republ. literaria optime meritus, D. *Busbeius*, Regiæ Scholæ *Weſtmonaſterienſis* per multos jam annos Moderator celeberrimus. Sed , ut verum fatear , *Theſaurus* (quod aiunt) *carbones*. Nec mirum, quandoquidem in Epiſtola Metaphraſi ſuæ præfixa teſtatur Vir doctiſſimus, ægrotantem ſe aut vixdum à morbo convaleſcentem, hoc Opus compoſuiſſe : Quod ſane quis vel ipſo tacente facile conjiciat, adeo languido & inerti & flaccido & elumbi ſtylo ac filo decurrit: at profecto Poëſis præſertim Sacra vividum ac vigens ingenium, animum valentem & erectum poſtulat, cum contra diutini corporis morbi frangant animi vires, & ſuccidant nervos ingenii, & denique vigorem & acumen mentis retundant. Sed unde unde id fuerit , utique hoc in Scripto talem ſe geſſit *Æmilius* , ut niſi Autorem Libri Titulus præ ſe ferret, non Græcum Profeſſorem, nedum in *Homero* tantopere verſatum , ſed alium quempiam infimi ſubſellii Græculum eſſe exiſtimes, & *Diſciplorum inter jubeas plorare cathedras*. Et ſi hanc vidiſſent Metaphraſin, quid de ejus Autore dixiſſent duo illi Cenſores: qui *Apollinarem* ſic in ordinem cogunt, ut *in multis ejus Verſibus ne umbram quidem agnoſcant concinnitatis & elegantiæ Poëticæ?* Tertius jam & ultimus , qui Pſalmodiam *Davidicam* Græcis verſibus expreſſit, is eſt, quem dixi, *Dionyſius Petavius*, Natione Gallus, ex Societate JEſu Theologus, qui non multis (opinor) abhinc annis diem obiit; Vir ſane doctiſſimus, & cum multifaria eruditione præditus, tum Græcæ inprimis Linguæ ſcientia non leviter imbutus. Is igitur , inter complura alia egregia tam in Theologicis quam in Philologicis doctrinæ ſuæ monumenta, etiam Metricam *Pſalmorum* Paraphraſin poſt ſe reliquit, eruditam certe , & meo quidem judicio, elegantem. Fruatur enim ille, per me licet , laude ſua; nemini ego detractum velim. Et quanquam ille, qui antiquiſſimi Metaphraſtæ rigidus adeo, ne dicam iniquus, cenſor fuerit, nec ipſe fortaſſe ubique ſcopum atigit , nec Poëticæ

tem *Erasmi Schmidii* metaphrasin ineditam, qui vario carminis genere Psalmos Græce expressit, & quam manu exaratam servabat Joach. Hennin-

phraseos & elegantiæ leges exacte & ad amussim servaverit, ego tamen par pari non rependam, nec nævos illius, si qui sint, retegere conabor. Hoc interim citra omnen livoris aut malignitatis suspicionem mihi affirmare liceat, vereri me scilicet, ne & ipse eidem culpæ affinis sit, quam alteri impingit. Id nimirum in *Apollinari* reprehendit, quod sola Septuagiuta Seniorum Interpretatione nixus, Textum Hebræum non consuluerit nec inspexerit imo ne intellexerit quidem: quo factum, ut a scopo loci, & sensu S. Scripturæ haud raro deflexerit, aberraveritque. Ubi illud certe inprimis fatendum, Græcam Versionem τῶν ό maximam semper autoritatem in veteri Ecclesia obtinuisse: quin & Græcos Patres fere ad unum omnes eam ubique secutos, utpote Linguæ Hebrææ penitus ignaros. At vero *Apollinaris*, *id quod Theologorum Græcorum non paucis defuit*, *Hebraicæ Linguæ admodum peritus fuit*, inquit Cl. G. *Vossius*, *de Poëtis Græcis*, cap. 9. Quicquid de peritia ejus sit, at saltem intellexisse eum hanc Linguam testatur *Suidas*, ex *Philostorgio*, Historico *Arriano*, καὶ τῆς Ἑβραΐδος διαλέκτου ἐπαΐειν οἷός τε ἦν. Quanquam ergo Græcam Versionem, utpote tum temporis maxime insignitam, & vulgo receptam, in plerisque secutus sit, fieri tamen potest, imo haud prorsus inverisimile mihi videtur, ut etiam ad Textum Originalem nonnunquam oculos & mentem adverterit. Quid autem? an *Petavius* ipse in sua Paraphrasi Textui Hebræo tam mordicus adhæret? tantumne ejus autoritati tribuit, ut ne latum unguem ab eo discedat? πολλοῦ γε καὶ δεῖ. Ait quidem se in Translatione sua, tres illas palmarias Bibliorum Editiones, Hebræam, Græcam, & Latinam ob oculos habuisse: interim tamen palam & ingenue fatetur, se, quando ambas retinere non potuit, *Hebraica relicta*, *ad Græcam solam adhæsisse; quandoquidem ea cum Vulgata*, *qua Eclesia Catholica utitur*, *Editione concordat*. Quamobrem nec *Apollinaris* Fontes Hebræos neglexisse magis censendus est, quam ipse *Petavius*, nec ille Græcæ LXX. virali versioni propius presfiusque institisse, quam hic Veteri vulgatæ Latinæ, (quam & pro Authentica habuit) etiam ubi ab Hebræo Textu discedit. Atque hi quidem Tresviri illi Græci sunt Metrici *Psalmorum* Interpretes, quorum hodieque extant integræ totius *Psalterii* Metaphrases, saltem qui ad manus & oculos meos pervenerunt. Jam vero præter hos, sunt tres alii, qui non integrum (quod sciam) *Psalterium*, sed aliquot duntaxat Psalmos *Davidis*, Græcis Versibus transtulere; quorum Editionem curæ atque industriæ debemus Doctissimi diligentissimique *Henrici Stephani*. Ii sunt *Paulus Dolscius*, qui *Elegiaco*, & *Joannes Serranus*, qui partim *Heroico*, partim *Lyrico*, & denique ille, quem dixi, *H. Stephanus* qui partim *Heroico*, partim *Sapphico*, partim etiam *Anacreontico* Carmine in sua Versione usus. Et de *Dolscio* quidem nihil amplius me reperisse memini, nisi quod *Conradus Dinnerus* in suo Græcorum Poëtarum Catalogo ejus nomen reponit, atque etiam in sua Græcorum Epithetorum Farragine ejus versus aliquot Elegiacos, idque (uti illorum mens & sententia innuere videtur, nec

Henningius ὁ μακαρίτης, unde venit ut audio in manus Rev. D. Jo. Diecmani, Theoliogi ruditissimi. *Martinus* quoque *Crusius* XLIV. Psalmos Græco scripsit carmine, idque ingratiis mali Dæmonis, illique ut ægre faceret elaborasse, etiamsi typis illos exscribi non contingeret, se dixit, ut refert Melch. Adami in ejus vita.

Psalmos aliquot Davidis græco carmine Anacreontico & Sapphico donavit *Henr. Stephanus*, forma minori. Sunt item psalmi quidam græcis versibus compositi per *Antonium Nigrum*, Medicum Brunsvicensem. Lips. 1552. 8. & alii autore *Ioh. Serrano*, cum precationibus Græco-Latinis singulos ad Psalmos accommodatis anno 1575. in 12. ap. Henr. Stephanum. Exstant & Psalmi quidam Græcis versibus redditi à *Florente Christiano*, *Frid. Iamotio* & *H. Stephano* ad calcem Buchanani A. 1572. excusi, 8. *Martinus* vero *Magerus à Schœnberg* vulgavit Psalmos pœnitentiales diverso carminum genere Hebraico, Græco & Latino, Francof. 1624. Novissime *Iosua Barnesius*, superiore anno 1714. cum gravi Græcarum literarum jactura defunctus Psalmos I. XV. & CXXXIII. Anacreonticis versibus Græca & Latina Lingua redditos exhibuit in Anacreonte Christiano, Cantabrig. 1705. 12.

Daniel

enim Opus Autoris designatur) ex *Psalmorum* Versione adducit. Illis autem ex Versibus, cum Ecloga illa *Stephaniana* comparatis, non male mihi colligere videor, integram *Psalmorum* Metaphrasin, eodem filo (certe non admodum compto illo nec eleganti) ab eo contextam, in Bibliothecis alicubi latere, quamvis eam jamdiu quæsitam nondum mihi invenire contigerit. Postquam hæc scripseram, ex *Draudii* Bibliotheca didici, *Paulum Dolscium* tum Sapientiam *Siracidæ*, tum Psalterium *Davidis* Græco Carmine vertisse. *Serranum* quod spectat, *Gallus* utique is *Vivariensis* fuit, Vir sane pius & doctus, quantum ex Operibus ejus, partim Theologicis, partim etiam Philologicis, conjicere licet. Græcæ porro Linguæ peritiam non vulgarem in eo fuisse ostendit tum nova illa & accurata *Platonis* Editio, haud ita multis abhinc annis ab eo adornata, tum & *Psalmorum* aliquot *Davidicorum* illa, quam dixi, Translatio. Ex illo enim specimine, ut *ex pede Herculem*, facile dignoscas & intelligas, quantus is Vir fuerit, & quam egregius Poëta Græcus, sive puritatem Sermonis, sive Carminis nitorem & elegantiam spectes; ut si totum profecto transtulisset *Psalterium*, vix aliorum aut ingenio aut industriæ locum reliquisset; adeo cæteros omnes, mea quidem sententia, in hoc genere Metaphraseos excelluit ac superavit: nisi forte popularem ejus excipias, *H. Stephanum*, qui & Carmina ejus vulgavit, ac typis impressit: Is enim inter omnes literarum Principes ac Heroas, qui superiori seculo Hellenismi studio, Græcaque Linguæ cognitione claruerunt, ut in omni Græca literatura merito primas obtinuit, ita & in Poësi Græca, inprimis *Homerica* vere φερώνυμος, *Coronam* adeo aliis omnibus lauream que præripuit. *Hæc Duportus.*

Daniel. Heinsius Metaphrasin Græcam Psalmorum ut condat, rogatur ab Isaaco Casaubono p. 363. Epistolar. sed nunquam eam edidit. Paucos quosdam Psalmos Græcis versibus expressit etiam *Joach. Camerarius.*

b) Latino Carmine.

Lambertus Alardus, Hamb. 1650. 12. versibus Lyricis.

Casp. Barthius vix duodecennis Psalmos complures vario carminis genere expressit Ex his tantum XVII. edidit.

Nonnullos etiam *Card. Barberinus*, qui postea *Urbanus VIII.* Pontifex, *Petrusque Bellæus.*

Philippus Bellevaletus Psalmos 50. primores.

Greg. Bersmannus, totum Psalterium, Hanov. 1598.

Theodorus Beza, vario carmine, Morgiis A. 1587.

Joh. Bochius, Antwerp. 1607. 8. versibus heroicis.

Franciscus Bonadus, Elegis. A. 1513.

Bartholomæus Botta, heroico carmine. Venet. 1581.

Georg. Buchananus, vario carminis genere, quæ elegantissima Metaphrasis sæpius recusa exstat etiam cum observatt. Nathanis Chytræi.

Caspar Conradus, Silesius. A. 1615. Francofurti vario carminis genere.

Valentini Cremcovii cithara Davidica Magdeb. 1621. ex Germanica Psalmorum Metaphrasi Beckeriana.

Lud. Crucius, Lusitanus, Madrit 1600. vario carmine.

Valentinus Egenolphus, Francof. 1591. vario carminis genenc.

Io. Fabricius Bolandus, Carmine Lyrico.

Ægidius Delphus è Sorbona Theologus, laudatus Erasmo T. 9. Opp. p. 910. edit. Basil.

M. Anton. Flaminius, vid. infra Spinula.

Joh. Fritschius 1593. & 1602. centum generibus.

Joh. Christ. Fuchs. Smalcald. 1579. 8. vario carminis genere.

Jacob. Furnius, Græco-Latino carmine.

Joannes Ganejus, Parisinus Psalmos 75. lyrico carmine, Paris. 1547. 8.

Theod. Graswinckelius, Hagæ Comit. 1643. 8. versibus heroicis.

Marc. Hassæus Lub. 1601. carmine Sapphico. & Lips. 1605. Heroico 8.

Eoban. Hessus. Lipsiæ anno 1557. 8. carmine elegiaco, ad Philippum Magnanimum, Landgravium Hassiæ. recusa A. 1600. &c.

Henricus liber Baro ab Hevel, elegiaco-carmine, Viennæ, 1710. 8.

Ieremias Hælzlinus Lugd. Bat 1630. 8.

Caspar Hofmannus.

Sebastianus Hornmoldus JCtus Tubing. 1596. puris Jambis, ad Imp. Rudolphum.

Arturus Ionstonus, Scotus, Medicus Regius. Middelburg. 1642. 16. & Amst. 1706. 12. Carmine elegiaco haud insuavi.

Iacobus Latomus junior, elegis Psalmos centum reddidit A. 1587.

Rudolphus Lehmannus hendecasyllabis A. 1580.

Fabius Leonida, plures psalmos Lyrica Metaphrasi donavit. Rom. 1628. 1620.

Georg. Lothus. Luneb. 1632. 12. Psalmos universos vario carmine.

Ioh. Major. Witeb. 1577. Magd. 1604. carmine heroico.

Franciscus Macedo. Ludov. Magnetius S. I. Paris. 1633. 12.

Ioh. Matthæus, Toscanus, vario carmine, cum argumentis Jo. Aurati. A. 1576.

Mauritius, Hassiæ Landgravius, vario carminis genere Psalterium reddidit anno ætatis duodevigesimo. Prodiit Smalcaldiæ A. 1590. Confer Nova literaria Hamburgensia 1707. p. 164.

Paulus Melissus aliquot Psalmos latino metro donavit, ut *Iohannes Lauterbach* & *Vincencius Placcius* noster ὁ μακαρίτης, *Petrus* item *Nannius*, *Lovitaq; Rapitius* & in sylvis pneticis sacris, Sangalii 1582. 8. *Martinus Farnerus* Tigurinus.

Arias Montanus, Antwerp. 1574. apud Plantinum in 4. totum Psalterium vario metri genere, adscripto textu Hebraico & Latina Vulgata.

Franciscus Mourettus elegis Paris. 1581. 8.

Ioach. Goetzii ab Olenhusen Paraphrasis Psalerii Heroica in ejus Carminibus sacris Helmst. 1654. 8.

Balthasar Palia, Siculus, Bononiæ 1687. versibus Heroicis.

Georgius Purbachius, jambis puris totum Psalterium.

Angelus Sanguinus, Abbas Casinensis, lyrico carmine.

Io. Sascerides, Lyrico Carmine sacrorum libris IX. ap. Oporin 8.

P. Anselmi Schramb, Benedictini, Mellicensis Pia desideria Davi-

Davidica, sive Psalterium Davidicum metro elegiaco exceptum in qua tota Metaphrasi ne uni quidem elisioni locum dedit. Viennæ 1707. 12.

Nic. Selnecerus 1574.

Adamus Siberus Basil. 1565. 8.

Joh. Spangenbergius, Magdeb. 1544. carmine elegiaco.

Andreas Spethe, Paraphrasis metro rhythmica, ad melodias Gallicas & rhythmos Ambrosii Lobwasseri Germanicos. Heidelb. 1596. 12.

Marci Antonii Flaminii & *Petri Francisci Spinulæ* Paraphrasis, Paris. 1546. 8. Basil. 1548. 8. 1561. 12. vario carminis genere.

Frid. Widebrandus, Argent. 1579. ad Wilhelmum Hassiæ Landgravium.

c] Germanicæ Psalmorum metaphrases.

Anonymi Jesuitæ, Harfe Davids mit Teutschen Seiten bespannet. Augustæ Vindel. 1669.

B. D. *Cornelii Beckeri*, cujus metaphrasis & in cantionali Dresdensi 1679. 4. & alias sæpius est recusa.

Andreæ Henrici Bucholtz. 1651. Parte I. ejus sacrorum poëmatum.

Celadon vide infra, *Negelein*.

Iohannis Claus Secretarii Onolsbacensis 1540. & Heidelb. 1583. recensente Conrado Lauterbachio jussu Electoris Palatini Ludovici.

Alberti Curtii S. I.

Constantini Christiani Dedekendi, Jenæ 1669. & Lips. 1680. 12.

Ioh. Philippi Degenhartii, Nobilis qui A. 1652. 9. Octobr. obiit Königliche Davids Harfe sive metaphrasis germanica psalmorum cum præfat. B. D. Speneri prodiit A. 1672.

Rutgeri Edingii.

Wolfgangi Helmhart, Baronis de *Hoberg* Lust- und Artzeney-Garten Königs Davids 1675. 8.

D. *Ambrosii Lobvvasseri*, Regiomontani JCti è Gallico Bezæ & Clementis Maroti, A. 1565. primum edita & sæpissime inde recusa psalmorum Germanica Metaphrasis, ex quâ Belgica etiam profluxit. Obiit hic Lobwasserus A. 1585. 27. Nov. De eo vindendus Melchior Adami in vitis JCtorum, Christophorus Hartknoch in Historia

Ecclesiastica Prussiæ Germanice edita & Caspar Schusselburgius in hochwichtigen Theologischen Fragen p. 261. seq. Nuper admodum Tiguri vidit lucem metaphrasis hujus Lobwasseri variis in locis emendata. Der verbesserte Lobwasser. Confer Nova Literaria Helvetica 1703. p. 18.

Martini Lutheri, qui psalmos quosdam paucos hymnis gemanicis feliciter transferendo, aliis præivit viam.

Ludovici VI. Hassiæ Darmstad. Landgravii (A. 1666. defuncti) prodiit Giessæ 1658.. Vide Nova literaria Hamb. A. 1707. p. 166.

Pauli Melissi Schedii qui Psalmos quinquaginta Germanicis hymnis reddidit, Lobwasserium emendaturus jussu Electoris Palatini.

Mich. Mulleri, Stutgard. 1702.

Christoph. Adami Negelein (Celadon) Alte Zions Harpfe 1693. Norimb.

Ioh. Neucrantzii qui selectos Psalmos metro condidit Germanico.

Notkerus Labeo, Abbas S. Galli (Sec. XI.) MS.

Martini Opitii. Gedani 1638. 12. jussu Ducum fratrum Lignicensis & Brigensis.

Druda sive *Gertrudis* von *Qualen* A. 1650. MS. apud clarissimum amicum nostrum Michaëlem Richey.

Narcissi Rauneri Davidischer JEsus-Psalter cum præfatione B. D. Speneri. Augustæ Vindel. 1670.

Nicolai Selnecceri.

Mosis Stendelii, Judæi Hannoverani, metaphrasis germanica à Jo. Christoph. Wagenseilio τῷ μακαρίτῃ A. 1705. 8. edita ex veteri editione Cràconviensi 1585.

Christiani von Stœcken. Slesvic. 1656. 12.

Casp. Ulenbergii 1582.

Philippi Junioris Baronis *de Winnaberg*. Spiræ 1588. 12. è Gallicis Clementis Maroti & Bezæ.

Ioh. Wüstholtzii, Ecclesiastæ Orenbergensis Lutherisch. Lobwasser 1621.

d) Metaphrasis Hebraica.

In Hebraicum Rhythmum, quali nunc utuntur Judæi, Psalmos conversos à Rabbi Chaninja Aben Jackar, legas in appendice ad Bibliothecam Rabbinicam Buxtorfii. Sed doctissimus Wagenseilius in præfatione ad Stendelii metaphrasin Psalmorum Germanicam jam à me memoratam è R. Strimeri libro Siphthe Jeschenim observat commentarium esse illum Rabbi Chaninja in Librum Psalmorum non metaphrasin poëticam.

e) Angli-

e) Anglica Metaphrasi

Psalmos donarunt Georgius Witther, Thomas Sternholds, Joh. Hopkins & Simon Patrik, ut Jo. Kingium, Smithum, Whittingamum omittum.

f) Belgica.

Philippus Marnixius Dominus de Aldegonde, Camphuysen, Henr. Bruno, Wilhelm von Hæcht, Johannes von Duißberg / Petrus Dathen. Quibus ex laudati Viri Michaëlis Richey penu accedunt de Boey, de Bruve, Celosse, Clerckius, Deutekom, Geldorp, Gysen, Halma, d'Hubert, Huls, Overbeck, Revius, Roldanus, Six van Chandelier, Trommius, Vlackveld, van Vondel, Westerbaen.

g) Bohemica

Georg Streyz.

h) Danica.

Franciscus Wormordus, M. Thomas Wilhelmus, M. Andreas Christiani Arraboensis. Laur. Petræus, Joh. Thomæus, & novissime Elias Naur, 1699. 8.

i) Gallica.

Primus *Clemens Marotus* quinquaginta Psalmos Gallico carmine reddidit. Hinc *Joh. Poitevin*, reliquos centum adjunxit A. 1551. vide Colomesiana p. 245. Idem post Poitevinum fecit majore cum applausu *Theodorus Beza.* Ab eo tempore Psalmi versibus Gallicis expositi sunt à *Gilberto*, hinc ab aliis, *Revigliasio*, *Navieresio* &c.

Blasius Vigenerius reddidit Gallico metro sed ἀῤῥύθμως.

Des Portes, de quo ita Memoriæ Trevoltinæ A. 1712. p. 485. *Des Portes apporta plus de talent à sa version de tous les Pseauumes en vers François. Quoi qu'il ait beaucoup vielli, & que dans le tems meme qu'il a écrit on l' ait blamé d' une grande inegalité, sa traduction est - - veritablement poëtique : il a rendu plusieurs endroits fort heuresement, & fait sentir quelque fois toute la force de l' original.*

Mr. de Marillac, Garde des Seaux de France travailla peu aprés sur le meme sujet avec plus de piete que de genie.

Lovis de Galaup.

Racan dans ses Odes sacrées sur les Pseaumes, a surpassé tous

ceux qu l'ont précedé, & plusieurs de ceux qui l'ont suivi, & s'il avoit tant de feu que de regularité, autant d'elevation que de douceur, David auroit en lui un digne interprete.

Mr. Godeau (Antonius Godellus) On a eu raison de blamer dans ce Poëte une abondance fastidieuse, une affectation presque puerile, des inegalitez frequentes : mais on ne devoit pas lui contester les eloges que meritent un stile ordinairement ingenieux, des tours assez variez, une versification douce.

Le Pere le Breton Jesvite, ne manque pas de genie, mais il a manqué d'elegance & de force.

Mr. Ranchin. Mr. Simond, Pastor * olim Ecclesiæ Gallicæ in capite bonæ Spei.

Mr. le Noble, Paris 1710, 8.

Præter hos qui integrum Psalterium versibus Gallicis reddiderunt, alii in quibusdam Psalmis metro Gallico condendis cum laude versati sunt, ut *Bertaldus* (Bertaut) & *Perronius*, *Malherbiusque*, *Petrus Cornelius*, *Cerisius*, *Testuvius*, *Manevillius*, *Maresius*, Des marets) *Conrartus*, *Pelissonius*, *Benseradeus*, *Fontanus* (la Fontaine) & *Rossellus* (Mr. Rosseau) & quæ viris neutiquam cedunt ingenio, *Haja* & *Desbulieria* (Madame le Hay A. 1694. & Madame Deshoulieres.)

k) Hispanica.

Alphonsus Carrillus. David Abenatar melo. Johannes de Soto.

l) Ungarica.

Albertus Molnar.

m) Italica.

Franciscus Perotti, Iulius Cæsar Paschalis, & qui cæteris præferri solet, Iohannes Diodati.

n) Polonicâ.

Kochanoius, Matthias Rubinius Wissowatius.

o) Svecicâ, Lapponica, Finnica.

Præter Svecicas Metaphrases, Abrahami Kempe, Olai Sparmanni &c. Versibus Lapponicis redditi Psalmi quidam Davidis occurrunt in Manuali Lapponico Iohannis Tornæi Bothniensis, Holmiæ 1648.

* Nouvel. Rep. lettr. 1703. II. 599.

1648. 8. Et Finnicis in Michaëlis Agricolæ, Nylandia Finnonis Hymnis Ecclesiasticis.

p) Wallica.

Wilhelmus Middelton. Lond. 1593. 1603. 4.

Ut ad Apollinarem Laodicenum Oratio nosta recurrat, notum est ad eum vel ad Patrem ejus tanquam auctorem referri quoque à viris quibusdam doctis *Tragœdiam* inter Gregorii Nazianzeni Opera sæpius vulgatam, quæ inscribitur Χριστὸς πάσχων *CHristus patiens*, & prosa à Sebast. Guldebeckio Tigurino, [versu Iambico latino] à Claudio Roilleto Belnensi est translata, cujus posterioris metaphrasis etiam in Latinis & Græcolatinis Nazianzeni editionibus legitur. Sedcum Nazianzenus plurima carmine scripserit, & Codices MSS. illam Tragœdiam Nazianzeno tribuant, nolim horum testimonio conjecturas Criticorum præferre, licet hi minorem in illa elegantiam * minusque judicium & acumen quam in aliis Gregorii poëmatis observare sibi videantur.

Epistolas duas Apollinaris ad Basilium M. una cum hujus responsoriis à Cotelerio editas T. 2. monumentor. Ecclesiæ Græcæ p. 84. quarum prima incipit: Πρότερον μὲν σοι περὶ τῶν ἐν ταῖς γραφαῖς ἀσαφῶν. altera: Πῶς μὲν ἤμην αὐτὸς, δέσποτα, πῶς δὲ ἡ ποθεινοτάτη φωνή, similiter mihi persvadeo junioris Laodiceni vere esse, neque video magnas fuisse causas viris clarissimis, qui de illarum γνησιότητι addubitant. Nam sane quod Basilio antequam hæresin suam proderet Apollinaris, amicitia cum illo intercesserit, & quod hunc ob studium Scripturarum magni ille fecerit, ex Epistola Basilii LXXXII. apparet, ubi quoq; se ad eum scripsisse non diffitetur, aitque non modo inimicum non habere, sed venerari etiam, licet errores ipsius minime in se recipiat, verum propter nonnullos ejus libros reprehensione dignum judicet.

Libellus Apollinaris de ætate hominum, quem Leodici A. 1575 prodiisse

* Elias du Pin Bibl. des auteurs Ecclesiastiques T. 2. p. 220. *il s' en faut beaucoup, que la tragœdie qui porte pour titre JEsus CHrist le souffrant, approche de la beauté, de la justesse & de la gravité des pieces de S. Gregoire de Nazianze, & ce n' est pas sans raison, que les Critiques la jugent indigne de lui.*

ſe ſctibit Aubertus Miræus ad Hieronymi Catalogum de S. E. & vidiſſe ſe negant Labbeus & alii viri doctiſſimi, nihil aliud eſt ſi recte memini, quam Apollinaris Metaphraſis Pſalmi XC ſive Hymni Moyſis, *Domine refugium factus eſt nobis*, latinis verſibus expreſſa ab Hannardo Gamerio, Moſæo, editaque una cum aliis quibusdam Leodici 1575. 8. licet à Valerio Andrea & Franciſco Sweertio in Bibliothecis Belgicis, ubi Gamerii ſcripta recenſent, non memoratur.

De Epiſtola Apollinaris Iulio Epiſcopo Romano & de expſitione fidei Gregorio Thaumaturgo per Apollinariſtas ſuppoſita, quæ ambæ etiamnum exſtant, dixi ſupra p. 665.

IX. NONNUS a) Panopolites Ægyptius, diverſus fuiſſe videtur à Nonno Palæſtino b) Origenis ſectato dogmata, cujus mentionem faciunt Cyrillus Scythopolitanus & Simeon Metaphraſtes in vitis SS. Sabæ & Cyriaci, T. 3. & 4. monumentor. Cotelerii. Incertum etiam idemne ſit cum Nonno cujus filium Soſenam c) Syneſius commendat amicis ſuis Anaſtaſio ac Pylæmeni: ætate licet non multum inferio-

a) Conſtat ſane Nonnos Ægyptia lingua dictos patres ſpiritales ac Monachos, perinde ut Nonnæ ac Νονίδες dictæ ſunt Matronæ ac Virgines DEO conſecratæ, harumque præfectæ. Vide ſi placet Meurſii Cangiique gloſſaria & Theophilum Raynaudum de ſacra paternitate T. XI. Opp. p. 178. Sic Hippolytum Portuenſem Epiſcopum etiam Nonnum appellant Petrus Damiani & Martyrologium Hieronymi. Confer Stephani le Moyne prolegomena ad Varia ſacra *31.

b. At præterea nomen proprium etiam Poëtæ eſſe Νόννον diſerte teſtatur Svidas: ἰϛέον δὲ ὡς ἔϛι καὶ Νόννος κύριον, Πανοπολίτης, ὁ καὶ τὸν παρθένον Θεολόγον παραφράσας δι' ἐπῶν. Idem Svidas: Αὐσόνιος, σοφιϛής, γεγραφὼς Ἐπιϛολὰς καὶ ἄλλα τινὰ πρὸς Νόννον.

b) Eundem putat Triſtanus T. I. Hiſt. Imperatorum è numis illuſtratæ p. 497. ſeq. Sed præter patriam, inſtitutum vitæ aliaque quæ urgere omitto, videtur repugnare ratio etiam temporis, cum Nonnus Palæſtinus vixerit medio ſæculo poſt Chriſtum natum ſexto, & noſter Nonnus ad quintum ſæculum recte à viris doctis referatur.

c) Σωσηνᾶν, Syneſius Epiſt. 43. ad Anaſtaſ. & 102. ad Pylæmenem, ubi hunc Soſenem διὰ λόγων τραφέντα καὶ αὐξηθέντα appellat. Unde permotus Gerh. Falkenburgius putavit parentem hujus Nonnum haud diverſum fuiſſe à noſtro, quod Guil. Caveo etiam & aliis Viris doctis perſvaſum.

feriorem Synesio fuisse credibile est, quippe qui ab Agathia d) citatur tanquam unus è Poëtis *novis*, hoc est, ut interpretor, non æqualibus Agathiæ sed aliquo tempore non ita multo ante ætatem ipsius claris. Etiam ille alius à nostro fuit Nonnus, quem Damascius in vita Isidori apud Svidam in Σαλλούστιος narrat sexies totum evolvisse Demosthenem, nec tamen os aperire potuisse ut orationem aliquam commodam haberet. Equidem non pugnant hæc duo, valere carmine, & dicendi facultate destitui, ita ut nihil contra sit rarius quam bonum poëtam eundem quoque bonum esse oratorem, neque temporum ratio valde adversatur: at enim illum Damascii Nonnum alienum à CHRISTI sacris multa svadent, hunc nostrum Christianum fuisse nemo dubitat. Omitto Nonnum longe juniorem Medicum, itidem Christianum, de cujus ἰατρικῶν θεωρημάτων συναγωγῇ ad Imperarorem Constantinum Porphyrogenitum infra libro VI. erit dicendi locus. Verum Nonnus Diaconus hoc loco non est prætereundus, qui in Concilio Chalcedonensi A. C. 451. inter notarios commemoratur, tum Nonnus Episcopus Edessenus cujus apud Nicephorum XIV. 30. Histor. mentio, idem qui in synodo Ephesina λῃστρικῇ A. C. 449. cooptatus est in locum Ibæ Edesseni ab Eutychianis exauctorati. Nonno Episcopo Heliopolitano & tandem Edesseno tribuitur quoque 30000. Saracenorum conversio, quam ad Nonnum nostrum Panopolitem præter rem refert Nicolaus Abramus.

X. Ex poëmatis ejus (plura enim composuisse Agathias innuit, cum Dionysiaca allegans laudat Nonnum ἔν τινι τῶν οἰκείων ποιημάτων) exstant carmine Heroico ΔΙΟΝΥΣΙΑΚΩΝ sive *de rebus Bacchi*, e) libri duo-

d) Agathias lib. IV. Hist. p. 128. Ταῦτα γὰρ οἵ τε πρότερον ποιηταὶ ᾄδουσι, καὶ οἱ νέοι παραλαβόντες συνᾴδουσιν, ὧν δὴ καὶ Νόννος ὁ ἐκ τῆς Πανὸς τῆς Αἰγυπτίας γεγενημένος ἔν τινι τῶν οἰκείων ποιημάτων ἅπερ αὐτῷ Διονυσιακὰ ἐπωνόμασται, &c. Profert deinde libri primi versum 42. & 43. Ex hoc loco colligas longe falli Carolum Paschalium, qui lib. I. de coronis cap. 16. p. 50. Nonnum Panopolitanum Ovidio antiquiorem existimavit, unde reprehenditur à Vossio de arte poëtica p. 57. Certe Ovidium antecedere ætate non potuit, qui S. Johannis Evangelium Metaphrasi donavit.

e) Titulum reprehendit Dan. Heinsius p. 186. diss. & negat Διονυσιακὰ recte dici

duodequadraginta quos ab Ethnico adhuc f) ſcriptos eſſe neſcio an affirmare neceſſe ſit, neque adeo in ludibrium & pudorem paganæ Theologiæ compoſitos g) aſſeveraverim, cum potuerit Poëta licet Chriſtianus animi cauſa Ethnicum argumentum ingenio ſuo exornandum ſuſcipere, ut quotidie in theatris noſtris fieri videmus. Dubitant nonnulli idemne ſit hoc Poëma h) cum illo *de Gigantibus*, in quod hi verſiculi leguntur lib. 1. Anthologiæ p. 140.

Νόννος ἐγὼ, Πανὸς μὲν ἐμὴ πόλις. ἐν Φαρίῃ δὲ
Ἔγχεϊ φοινήεντι γονὰς ἤμησα Γιγάντων.

Sed videtur utique his verbis reſpici pars Dionyſiacôn, ſive ut à quibusdam appellatur *Baſſaricorum* h) quæ libro primo & ſecundo Ty-

licet bene ſua alii inſcripſerint Κυπριακὰ, Τρωϊκὰ & ſimilia, quia πράγματα, quod ſubintelligitur, male adhibeatur cum de uno ſermo eſt, & dicendum ſit non τὰ Διονύσȣ πράγματα ſed αἱ πράξεις. Verum poſſit etiam ſubintelligi ποιήματα, deinde πράγματα quam πράξεις mallet fortaſſe Nonnus, qui non modo Bacchi ipſius actiones ſed & aliorum facta & res quæ ipſum quovis modo attingunt perſequitur. Hæc autem recte Διονυσιακὰ πράγματα dici, nemo opinor negabit.

f) Ita Triſtanus T. 2. p. 606. & in Hiſtoria literaria ſcriptor. Eccleſ. ad A. C. 410 Guil. Caveus V. C.

g) Hæc Caſparis Barthii ſententia eſt p. 799. ad Claudianum.

h) Sane diſtinguit diſerte Lilius Gyraldus, at Gerardus Falkenburgius in erudita præfatione ad Joh. Sambucum (quam editioni Plantinianæ præmiſſam in Wecheliana Dionyſiacorum editione fruſtra quæres, ſed maximam partem libro ſuo de poëtis Græcis inſeruit Laurentius Craſſus) cum neſcio quo auctore, ſola ut reor conjectura ductus duos illos verſiculos qui in Anthologia leguntur, vel ab ipſo Nonno vel alio ipſius perquam ſtudioſo Dionyſiacis olim præfixos fuiſſe dixiſſet, *Neque enim amplius ſunt audiendi*, inquit, *qui aliam ex illis Nonni* Gigantomachiam *commenti fuerunt, cum ipſe in Dionyſiacis Indos Gigantes appellet.*

h) Idem plane ſonat Baſſarica & Διονυσιακά. Hinc Svidas in Βασσαρικὰ & Σωτήριχος memorat *Soterichi* Oaſitæ poëtæ epici Diocletiano imperante clari Βασσαρικὰ ἤτοι Διονυσιακὰ libris IV. Baſſarica etiam ſcripſit Heroico carmine *Dionyſius Samius* teſte Euſtathio prolegom. ad Dionyſium periegetem & Stephano Byz. qui XVIII. librum laudat in Βώλιγγα. Nimirum Bacchus Orpheo hymn. 44. Βάσσαρος atque Horatio lib. 1. Od. 18. *Baſſarem* (He-

Typhoëum ejusque cum Jove pugnam persequitur. Nam licet Bacchi res titulus operis promittat, multa tamen alia satis fuse & copiose describit poëta. *Quare non opus, sed chaos nobis reliquit*, inquit Heinsius. i) *Nam ut Bacchus Indos expugnaret, Jupiter Europam rapit: & in taurum convertitur, Typhoeus cœlum expugnat, Cadmus Harmoniam ambit & exambit, Thebas condit, filias elocat. Actæon à canibus discerpitur, Proserpina à Diis amatur, Zagreus nascitur, mundus diluvio interit. Post hæc omnia Bacchus tandem nascitur. Tantæ molis erat DEum orbi terrarum dare qui in amphora habitaret. Quare ante natum eum cujus gesta describebat, sex aut septem immanium voluminum argumenta dilapidavit & consumsit, quorum nullum ejusdem cum reliquis est argumenti, sed tot fieri opera possint quot sunt ipsa. Primum esset* ἡ Εὐρώπης ἁρπαγὴ *vel* Εὐρώπη, *secundum* ἡ Τυφώεος μάχη *aut* Γιγαντιάς. *Tertium* Κάδμου καὶ Ἁρμονίας Γάμοι. *Quartum* Καδμεία *sive* αἱ Κάδμου πράξεις. *Quintum* Δηοῦς μνηστεία ἢ γάμοι. *Sextum* Ζαγρέως γοναί. *Septimum* αἱ Διονύσου γοναί. *Sequentia non minus sunt intricata, ita ut tertio & vicesimo Indica aggrediatur, cum in tertio & decimo Catalogum proposuerit. Quare totum opus episodium est & episodiis caret: nihil enim est præcipuum, nulla operis κατάστασις, nihil ἐπάλληλον & quod ita cohæreat, ut eo posito alterum sequi sit necesse. Nihil tale, quo posito aliud à poëta sed tamen conveniens priori extendendi causa operis & exornandi possit addi. Quo decepti veteres quia diversa argumenta non tractavit sed confudit, diversa quoquo opera illi adscripserunt. Unde illud cujusdam veteris, quasi* Γιγαντιάδα *scripsisset, aut præcipua ea esset pars operis quæ de Typhoëo agit, Nisi Indos intellexerit, quod Falkenburgio videtur.* Allegat Nonni Dyonysiaca præter Agathiam Eustathius ad Homerum plus simplici vice, & Etymologici Magni auctor in Διόνυσος. Sæpius etiam illius testimoniis antequam typis exscriberetur usus est Politianus cap. 11. 12. 28. 80. Misc. & semel Natalis Comes V. 13. Mytholog. qui per *Demarchum* videtur Etymologici Magni auctorem denotare. Tumidum ac prope Dithyrambicum scribendi genus, Baccho scilicet congruens, multi in hoc opere notarunt, in vituperatio-

 nem

bræis בסר omphax) Etiam βασσάρα denotat pallam talarem Bacchicam teste Polluce VII. 13. & Hesychio, unde Bassarides, ministræ Bacchi, Schol. Persii Sat. I. v. 102. *Bassaridum vates* apud Avienum p. 97. edit. Grotii, & *comæ Bassaricæ* apud Propertium III. 15. 30.

i) pag. 184. diss. in Dionysiaca.

nem plerique, k) pauci in laudem vel ita ut excusarent: l) Certe ingenium & copiam, eruditionem, epithetorumque m) utut audacium quandoque, ubertatem & affluentiam largiuntur etiam illi qui parenthyrsos & vitia illius atque ἀκυρολογίαν acrius reprehendunt.

XI. Editiones ΔΙΟΝΥΣΙΑΚΩ͂Ν.

CUm nec Aldus, cui à Johane Lascari commendatus fuerant, neque Jo. Oporinus qui ex Italia exemplar eorum acceperat, Dionysiaca Nonni in lucem edidisset, primus ea luculentis Christoph. Plantini typis *Græce* cum eruditis castigationibus suis & indice locupletissimo, *Guilelmique Canteri* emendationibus unico tantum constantibus folio vulgavit *Gerardus Falkenburgius* Noviomagus Antwerp. 1569. 4. ex MSto Codice *Joannis Sambuci*, Pannonii, qui Arsenii Monembasiæ Archi Episcopi olim fuit & XLV. aureis à Sambuco Tarenti fuit redemtus, hodie vero una cum duobus vel tribus ejusdem operis Codicibus asservatur in Bibliotheca Cæsarea Vindobonensi. Interim Parisiis Carolus Utenhovius Caroli filius quatuor Codicibus MSS. usus Dionysiaca Nonni castigare & Latine vertere aggressus fuit, & Iohannes Forestius in literis ad Eliam Putschium datis 12. Jul A. 1605. scripsit in hanc sententiam: *Nos quoque, si Diis placet, dum* γόνυ χλωρὸν *est, conamur tenues grandia, Nonni Dionysiaca in latinum sermonem vertimus, annotatiunculasque quasdam & conjecturas nostras addemus, scatet enim fœdissima proluvie mendorum.* Eo ipso Anno 1605. 8. Opus hoc *Græce & Latine*

k) Jos. Scaliger Epist. CCLXXVI. seq. ad Dan. Heinsium & CCXXVII ad Salmas. Heinsius in diss. de Nonni Dionysiacis; Petrus Cunæus in Animadversionibus ad Dionysiaca. Petrus Rapinus reflex. sur la poëtique p. 168. 176. Lud. Balsacius diss. ad Andream San-Dionysium p. 85. *Nonnus c' estoit un peintre de chimeres & Hippocentaures. Ses pensées je dis les plus sobres vont bien au de là de l' extravagance ordinaire* &c.

l) Falckenburgius præf. ad Nonnum ubi plura in ejus laudem ac de usu ex lectione ipsius capiendo: Vossius III. institution. poëtic. c. 16. §. 6. p. 89. Olaus Borrichius diss. de Poëtis p. 18. Casp. Barthius VII. adversar. c. 21. *Eruditum & grandiloquum Poëtam* vocat Nonnum Muretus XII. 10. Var. Lect. *Poëtam mirificum* Politianus.

m) Vide Conradi Dinneri præfationem ad Epitheta Græca Hanov. 1605. 8. qui Nonnum *Midam alterum Epithetorum* appellat.

Latine typis Wechelianis apud Claudium Marnium & hæredes Johannis Aubrii, excusum est Hanoviæ cum Latina versione prosaria *Filhardi Lubini*, Falckenburgiique indice & castigationibus, cui editioni A. 1610, novus titulus præfixus & Latini interpretis nomen omissum, *Petrique Cunæi* n) præmissa præfatio, & subjunctus ejusdem Cunæi liber Animadversionum in Nonni Dionysiaca, una cum *Dan. Heinsii* dissertatione & *Iosephi Scaligeri* conjectaneis, ex editione Lugd. Bat. 1610. 8. Extant etiam Dionysiaca Nonni cum Lubini versione in Corpore Poëtarum Græcorum Heroici Carminis, quod à se recensitum cum Variis Lect. & notulis in margine vulgavit *Jacobus Lectius* Genev. 1606. fol. In Bibl. Petri Francii V. C. fuere Nonni Dionysiaca cum castigationibus MSS. Jos. Scaligeri, Dan. Heinsii, Claudii Salmasiii & Mattæi Sladi.

XII. ΜΕΤΑΒΟΛῊ ΤΟΥ͂ ΚΑΤᾺ ἸΩΆΝΝΗΝ ἉΓΊΟΥ ΕὐΑΓΓΕΛΊΟΥ
Metaphrasis Epica Evangelii S. Johannis.

EUndem quidem esse qui Dionysiaca & qui hanc Metaphrasin condidit, Nonnum Panopolitanum, collata inter se Svidæ & Agathiæ testimonia, & idem in utroque opere Poëtæ genius dubitare nos non sinit. Easdem quoque in hac virtutes suspiciunt, vitia eadem reprehendunt viri docti, aliaque insuper notant, quibus placuit acerrimo judicio hunc Poëtam subjicere. Saltem illos audiendos non existimem, qui hæresibus Manichæorum, Origenistarum, Arianorum & nescio quibus non patrocinatum in hac Metaphrasi Nonnum scribunt, cum ad ejuscemodi criminationes cuicumque impingendas clarioribus & manifestioribus argumentis sit opus. Missis igitur illis editiones ejus Metaphraseos Johanneæ potius referre juvat:

XIII. Editiones Græcæ.

Prima Aldi Manutii, Venet. 1501.
Romana 1508., Caveo memorata.
Hagenoënsis apud Johannem Secerium 1527.
Francofurtensis A. 1541. apud Petrum Brubachium. 8.

 Colo-

n) Emendandus Bailletus T. 4. de Poëtis p. 510. ubi Petrus Scriverius in præfatione Dionysiacorum Nonni allegatur.

Parisiensis A. 1541. apud Iacobum Bogardum.

A. 1556. Parisiensis altera apud Martinum Juvenem, quibusdam in locis correctior, sed non paucis etiam, notante Nansio, magis corrupta.

Coloniensis 1566. apud Maternum Cholinum, ex auctiore Joh. Bordati editione, & 1588. ex editione Martini Juvenis, (omissis, usque ad capud XVI., versibus quos Bordatus addiderat.)

Goslariensis, majoribus typis cum copioso indice Græco verborum, Sylburgianæ vestigiis insistens 1616. forma octava majore.

Editiones Latinæ.

Christophori Hegendorphini prosaria interpretatio (admodum) infelix cum Homilia Chrysostomi de Magistratibus & potestatibus, Hagenoæ ex officina Joh. Secerii 1528. 8. & Paris. 1542. apud Jacobum Bogardum.

Erhardi Hedeneccii interpretatio itidem prosaria, in Bibliotheca Patrum Tomo VI. edit. Colon. & edit. novissimæ Lugd. Tomo IX. ex interpretatione Johannis Bordati & Hedeneccii à Francisco Nansio plurimis in locis emendata.

Græco-Latinæ.

1. Cum prosaria versione *Iacobi Bordati* Biturigis, qui ex MS. Codice Jacobi Salomonis Interaquæi testatur se complures versus antea omissos revocasse. Paris. 1561. 4. ex officina Caroli Perieri additis ad calcem pauculis Variis Lect. Præcipue capite XVI. addidit versus 38. quos tamen Frid. Sylburgius negat se in Palatino MS. reperisse, neque sibi videri Nonni referre stylum: etiam Nansius in curis secundis multa in illis suspecta sibi & Nonni genio non satis convenire testatus est.
2. Cum versione itidem prosaria *Erhardi Hedenecci*, Basil. 1571. & 1577. apud Petrum Pernam atque 1588. Sed & Paris. 1578. 8. apud *H. Stephanum*, qui versionem aliquot locis emendavit. Tum apud Commelin. 1596. 8. additis *Friderici Sylburgii* (qui MStum Codicem Palatinum contulit) notis & Græco Indice. Hæc Sylburgii editio recusa Lips. 1629. 8.

3. Cum

3. Cum versione Bordati & Hedenecii sed à *Francisco Nansio* emendata, & perquam utili instituto additis è regione Græcis Johannis Evangelistæ verbis, versiculorumque mumeris. Lugd. Bat. 1589. 8. apud Franciscum Raphelengium. Hic Nansius præter versus LXVIII. à Bordato additos ipse ex ingenio suo interseruit versus 369. uncis inclusos vel minori charactere expressos. Notas etiam eruditas & castigationes addidit, atque in his *Hadriani Iunii* pauculas correctiones, quas editioni Hagenoënsi A. 1527. manu sua ille adscripserat. Curas secundas in Nonnum Nansius edidit sexagenario major A. 1593. 8. In Bibl. Petri Francii V. C. fuit Nansii editio cum MSS. Sopingii emendationibus.

4. Cum notis *Nicolai Abrami*, S. I. Paris. apud Sebast. Cramoisy, 1623. 8.

5. Inter alios Poëtas Christianos, in appendice ad Bibliothecam Patrum Bigneana. Paris. 1624. fol.

6. Cum *Danielis Heinsii* Aristarcho Sacro, quo Nonni Metaphrasin Censuræ, paullo quidem ut mihi videtur acerbiori submisit. Lugd. Bat. 1627. 8. Aristarchus sacer, omissa ipsa Nonni Metaphrasi subjectus etiam legitur exercitationibus Heinsii in Novum fœdus, ibid. 1639. fol. ex officina Elzeviriana. Apologiam Metaphraseos Nonnianæ adversus Heinsium scripsit singulaque ipsi objecta breviter diluere conatus est *Caspar Ursinus* Islebiensis in Nonno redivivo, Hamb. 1667. 8.

IX. Johannem Grammaticum Gazæum in ἐκφράσει * *tabellæ universi* insistere Nonni vestigiis vir doctissimus Janus Rutgersius qui illam Græce edidit observat lib. 2. c. 7. Var. Lect. *Quo autem tempore vixerit, nullis argumentis divinare potui, nisi quod Nonno, quem non multo post Theodosium floruisse constat, posteriorem fuisse vel ipsum carminis exordium evincit. Non enim in eo elocutio tantum, & ea quam Græci vocant* ἔννοιαν, *tota Nonni est, sed ne à familiaribus quidem ipsius verbis sibi temperare potuit - - Quin & integros nonnunquam ex eo versus sumsit qualis ille:*

Πυκνὸν ἀκοντίζων αὐτόσσυτον ὄμβρον ἐρώτων.

Quam nimis familarem licentiam venustissimo ὑποκορισμῷ *Phalereus* μετάθεσιν *vocat. Nonno tamen castigatior ac tersior est.*

XV, So-

* Constat versibus Heroicis 701.

XV. Solet etiam ad hunc Nonnum velut auctorem referri Commentarius sive collectio & expositio historiarum fabularumque ΣΥΝΑΓΩΓῊ ΚΑῚ ἘΞΉΓΗΣΙΣ ἹΣΤΟΡΙΩ͂Ν *in Gregorii Nazianzeni Oratt. sive Steleteuticas duas adversus Iulianum* Augustum, τὸν παραβάτην jam defunctum. Græce ex Codice Bibl. Vindobonensis edidit Rich. Montacutius, Etonæ 1610. 4. ut supra in Greg. Nazianzeno dictum. Latine tantum ex versione *Iacobi Billii*, qui Codice Bibl. Remensi usus est, prodierunt in Latina Paris. 1570. fol. & Græcolatinis Operum Nazianzeni editionibus, Paris. 1609. & 1630. & Lipsiæ 1690. fol. Ad verbum quædam ex illo licet non nominato subinde profert Svidas, ut in μαγεία, μίθρου, & alibi, quod Clarissimo Neocoro pulchre notatum. Cæterum Vir doctissimus Rich. Bentleius judicat commentarium hunc *Patris Nonni* ut Billius edidit, sive *Nonni Abbatis* ut in Catalogo MSS. Bibl. Scorialensis exhibet in calce Apparatus Sacri Possevinus, ob nonnullas hallucinationes & in rebus quas Nonno Poëtæ perspectissimas fuisse docet, lapsus, illo esse indignum; præcipue cum in Codice Vindobonensi, ut ex Montacutii edit. p. 127. & Lambecio T. 3. de Bibl. Vindob. p. 207. apparet, nullum auctoris nomen extet, & commentarius hic ad *Maximum* quendam referri videatur à Johanne Tzetza Cciliad. IX. v. 865.

Περὶ τοῦ λέγοντος χρησμοῦ τὰς Θετταλὰς τὰς ἵππους
Μέμνηται μὲν καὶ Μάξιμος ἱστοριῶν τοῖς λόγοις
Ἃς ἱστορίας ἔγραψε Γρηγόριος ὁ μέγας.
Ἔπος δ' οὐδὲν οὐδὲ βραχὺ τῶν τοῦ χρησμοῦ εἰρήκει.

Vide laudati Bentleii dissertationem de Epistolis Phalaridis editam Anglice Londini A. 1699. p. 24--26. Cæterum in Nonni commentario equarum Thessalicarum quidem aliquam, at nullam reperio χρησμοῦ illius à Tzetza memorati mentionem. Et constat, quod præter Nonnum Maximus confessor loca difficilia Nazianzeni illustranda sibi sumsit, ut fecerunt etiam Elias Cretensis, Basilius Cæsareensis (Magno illo junior) Nicetas Serronius, Mich. Psellus aliique. Prodierunt Maximi Scholia in Nazianzeni locos difficiles cum latina versione Johannis Scoti Erigenæ, Oxon. 1681. fol. & à Nonni commentariis diversissima sunt. Cæterum quicunque iste fuerit Nonnus sive noster ille, sive à Panopolita nostro, ut doctissimo Viro libenter largior, diversus,

non

non contemnenda quædam nec lectu injucunda ad Nazianzenum illustrandum annotasse æquis æstimatoribus videbitur. Dionem commentatorem ὑπομνηματογράφον allegat historia XXXVII. Aristæneti Rhetoris meminit hist. XXXII. ad Orat. 2. Alexandriæ se fuisse testatur hist. XXXIII.

XVI. Nonno subjungam GEORGIUM * PISIDEM à Patria dictum Magnæ Ecclesiæ CPolitanæ Diaconum Cartophylacem † atque Referendarium, quem nonnulli male confundunt cum Georgio ** qui sub sæculi noni extremum ex Chartophylace CPol. factus est Archi-Episcopus Nicomediensis. Pisides cira A. C. 630. floruit, neque plura ejus edita hactenus sunt quam hæc tria:

1) Ἑξαήμερον ἢ Κοσμουργία, *de Mundi opificio Carmen jambicum versibus 1880.* fine neutiquam mutilum, etsi Svidas testatur ter mille olim constitisse, & Labbeus p. 385. Bibl. novæ MSS. ex catalogo Scipionis Tettii memorat Pisidæ Cosmopœiam versibus ter mille. In MSto autem Vindobonensi cujus meminit Lambecius VI. p. 162. Græcum Scholium ad versum 1815. notat his verbis ad Heraclium Imp. respici, qui rebus præfuit ab A. C. 610--640.

Καὶ δὸς τὸν ἐκ σοῦ προσλαβόντα τὸ κράτος
Τὸν κοσμορύστην, τὸν διώκτην Περσίδος
Μᾶλλον δὲ τὸν σώσαντα καὶ τὴν Περσίδα,
Ὅλον κρατῆσαι τὸν ὑφ' ἥλιον τόπον,

Ssss His

* In MSS. nomen diversimode scribitur Πισσίδου, Πισίδου, Πισσίδους, Πισιδοῦς, atque eos qui Pisidiam patriam habebant, Stephanus Byz. quoque testatur Πισίδας & Πισιδεῖς appellari.

† Referendarium vocat Nicephorus XVIII. 48, & Codex MS. apud Lambec. V. p. 19.

** Hunc errorem suum agnovit Combefisius ipse in Bibl. Concionatoria, in qua sermones Georgii Nicomediensis quos Græce & Latine T. 1. Auctarii novi dederat, exhibet Latine plerosque ex interpolata, nonnullos etiam ex nova sua versione. Hujus etiam idiomela tria p. 1135. & 1222. auctarii novi Combefisius utraque lingua vulgavit, unde ei locus inter Græcæ Melodos Ecclesiæ, de quibus Rev. & doctissimi Viri Urbani Godfridi Siberi, Ecclesiastæ & Antiquitatum Eccles. Professoris Lipsiensis dignissimi commentarium avide exspectamus. Vide etiam Allatium de Georgiis p. 339. qui præterea de Georgio Piside multa p. 308. seq. interque alia ex Mich. Pselli Epistolis, quod Pisidiam sive minorem Antiochiam patriam habuerit, & in carmine Jambico nemini facile cedat, ita ut essent, qui rogarent: τίς στιχίζει κρεῖττον, ὁ Εὐελπίδης ἢ Πισσίδης;

His vero verſ. 1839. ad Patriarcham CPol. Sergium, qui fuit ab A. 610-639.

ὁ Πατριάρχης ταῦτα κράζει καὶ λέγει
Κἂν ἐστιν ἰσχνόφωνος ἐξ ἀσιτίας &c.

Quod porro verſu 50. ſeq. in Proclum Philoſophum invehitur, quoniam æternum ſcilicet ille Mundem ſtatuit, hinc nentiquam veriſimile eſt Johannem Philoponum ſub tecto Procli nomine à Piſida argui, ut neſcio quomodo in mentem venit præſtantiſſimo Caveo, cum Philoponus præclaro opere Proclum confutaverit, mundumque æternum non eſſe, adverſus illum evicerit. Habeo Piſidæ opus ſed ſub falſo *Cyrilli* Alex. nomine editum Græce Romæ 1590. 8. una cum Nazianzeni quibusdam carminibus, hymnisque Syneſii hoc titulo: τοῦ ἐν ἁγίοις Πατρὸς ἡμῶν Κυρίλλου Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας περὶ ζώων ἰδιότητος καὶ φυτῶν, διὰ στίχων ἰαμβικῶν. Additur tunc primum in lucem edi ab *Hieronymo Brunello*, S. I. qui id à Conſalvo Ponce de Leon acceperat deſcriptum ex Bibliotheca Guil. Sirleti Cardinalis. Sed quamvis Cyrillo etiam tribuitur in Codice Naudæano, cujus meminit Labbeus in Bibl. nova MSS. p. 123. & in alio Regio apud eundem p. 133. tamen non magis eſt Cyrilli, quam tunc primum lucem vidit, nam quinque annis ante jam ſub vero Georgii Piſidæ illud vulgaverat *Federicus Morellus*, Federici F. deſcriptum ex eodem Sirleti codice, & Sirleto etiam dicatum, addita latina Iambica verſione, brevibusque caſtigationibus Pariſ. 1585. 4. Hinc Morelli editio recuſa Heidelbergæ apud Commelinum 1596. 8. Exſtat etiam in Corpore Poëtarum Græcorum Tragicorum, Comicorum, Lyricorum & Epigramatariorum, quod Græce & Latine prodiit Genevæ 1614. fol. T. 2. p. 241. & in Appendice Bibl. Patrum Bigneana Pariſ. 1624. fol. p. 387.

2) Εἰς τὸν μάταιον βίον *de vanitate vitæ* carmen Jambicum in verſu 261. deſinens, poſteriore poëmatis parte deperditâ. Hoc etiam jambis Latinis reddidit & cum Coſmopœia edidit Morellus, recuſum deinde Heidelbergæ, Genevæ ac Pariſiis.

3) Εἰς τὸν ἐν Βλαχέρναις ναόν, *in Templum* Deiparæ CPoli *in Blachernis* ſitum, jambicum Carmen duplex Græce editum á Cangio notis ad Zonaram p. 65. ſeq. qui de Blachernis & templo illo videndus, in

CPoli

CPoli Christiana lib. IV. p. 83. seq. Quoniam vero brevia sunt, & in omnibus Pisidæ editionibus, cui etiam fragmenta ex Svida atque aliis Morellus subjunxit, desiderantur, ea hoc loca referte placuit cum mea versione, licet Græce & Latine leguntur etiam in V. C. Anselmi Bandurii Imperio Orientali lib. VII. p. 177.

Εἰ φρικτὸν ἐν γῇ τοῦ Θεοῦ ζητεῖς θρόνον	*Quæris tremendum si DEI in terris thronum,*
Ἰδὼν τὸν οἶκον θαύμασον τῆς Παρθένου.	*Vide atque templum hoc admirare Virginis:*
Ἡ γὰρ φέρουσα τὸν Θεὸν ταῖς ἀγκάλαις	*Nam quæ DEUM gestavit amplexu in suo*
Φέρει τὸν αὐτὸν εἰς τὸ τοῦ τόπου σέβας	*Augusto eundem fert in hoc Magnum loco.*
Ἐνταῦθα τῆς γῆς οἱ κρατεῖν τεταγμένοι	*Hic jura Terræ ponere quibus est datum*
Τὰ σκῆπτρα πιστεύουσι τῆς νίκης ἔχειν.	*Habere Sceptra se putant victricia.*
Ἐνταῦθα πολλὰς κοσμικὰς περιστάσεις	*Hic mundiales plurimos casus procul*
Ὁ Πατριάρχης ἀγρυπνῶν ἀνατρέπει.	*Avertit usque Patriarcha pervigil:*
Οἱ Βάρβαροι δὲ ὑπερβάλλοντες τῇ πόλει	*Urbique nostræ comminantes * Barbari*
Αὐτὴν στρατηγήσασαν ὡς εἶδον μόνον	*Modo hanc viderunt ductitantem exercitus,*
Ἔκαμψαν εὐθὺς τοὺς ἀκαμπεῖς αὐχένας.	*Rigidas retro flexere cervices statim.*

ΑΛΛΩΣ.

Ἔδει γενέσθαι δευτέραν Θεοῦ πύλην	*DEI potentis porta debuit altera*
Τῆς παρθένου τὸν οἶκον ὡς καὶ τὸν τόκον.	*Ut partus esse, sic quoque ædes Virginis,*
Κιβωτὸς ὤφθη τῆς πρὶν ἐνθεεστέρα	*Hæc arca vetere apparuit divinior*
Οὐ τὰς πλάκας φέρουσα τὰς Θεογράφους	*Quæ non tenebat tabulas scriptas à DEO*
Ἀλλ᾽ αὐτὸν ἔνδον τὸν Θεὸν δεδεγμένη.	*Sed Numen intus ipsum quæ receperat.*
Ἐνταῦθα κρουνοὶ σαρκικῶν καθαρσίων	*Hic abluendis carnis fontes sordibus*
Καὶ ψυχικαὶ λυτρώσεις ἀγνοημάτων.	*Et mentis expiationes criminum,*
Ὅσαι γάρ εἰσι προσβολαὶ παθημάτων	*Quot namque cui calamitates accidunt,*

* Avares à Pisida intelligunter.

Βλύζει τοσαύτων δωρεὰς τῶν θαυμάτων·
Ἐνταῦθα νικήσασα τοὺς ἐναντίους
Ἀνεῖλεν αὐτοὺς ἀντὶ λόγχης εἰς ὕδωρ.
Τροπῆς γὰρ ἀλλοίωσιν οὐκ ἔχει μόνη
Θεὸν τεκοῦσα καὶ κλονοῦσα βαρβάρους.

Miraculorum tot scaturit dotibus.
Hic illa victrix hostium vires domans
Teli loco undis usa eos pessum dedit.
Nec enim vicem fugæ experitur sola quæ
DEum generavit, & fugavit Barbaros.

Inedita Pisidæ scripta.

4. Εἰς Ἡράκλειον τὸν βασιλέα, *de laudibus Heraclii* libri duo versibus Jambicis. Hos habuit Claudius Maltretus & cum versione sua editurum se promisit præf. ad Procopium. Meminit Svidas.

5. Εἰς τὸν κατὰ Περσῶν πόλεμον de bello Heraclii adversus Persarum Regem Chosroëm ab A. C. 1622--1630. gesto * libri tres itidem Jambicis versibus. Meminit præter Svidam Tzetzes Chiliade III. versu 54. sed versus exinde nullos profert, licet hoc scribit Allatius. Jambi enim quos eodem loco subjungit, Allatiusque pro more illius Poëtæ elegantissimos vocat, Tzetzæ ipsius sunt non Pisidæ. Etiam hoc opus habuit & cum versione edere Maltretus voluit. In hoc bellum profecturum Heraclium Pisides his versibus ominis causa prosecutus est, qui apud Cedrenum leguntur:

Μελαμβαφὲς πέδιλον εἰλήσας πόδας
Βάψεις ἐρυθρὸν Περσικῶν ἐξ αἱμάτων.
Qui nigricantem calceum inducis pedi
Cruore tinges rubicundum Persico.

6. Ἀβαρικά, *Avarica* sive de bello Avarico ad muros Urbis CPolitanæ ** A. C. 626. liber unus. Male in editionibus Svidæ prioribus excusum Ἀβαρικὰ καταλογάδην. Nam & Avarica jambis scripta sunt, & vocabulum καταλογάδην ad sequentia apud Svidam referendum, uti doctissimus Kusterus probe observavit. Etiam hunc librum Pisidæ MS. habuit atque edere voluit Maltretus.

7. Ἐγ-

* Vide Nicephori CPol. breviarium p. 44. seq. edit. primæ.

** Vide Chron. Paschale p. 392.

7. Ἐγκώμιον εἰς τὸν Μάρτυρα Ἀναςάσιον *Encomium Martyris Anastasii*, καταλογάδην sive prosâ. Svid. Hoc MS. fuisse in Bibl. Antoni Augustini testatur Allatius, de Georgiis p. 310. In MS. Parisiensi Svidæ non εἰς τὸν μάρτυρα Ἀναςάσιον legitur sed εἰς τὸν μέγαν Ἀθανάσον, male, intelligitur enim Anastasius Persa de quo Surius & Acta sanctor. 22. Januarii.

Singulare poëma *adversus Jo. Philoponum* à Pisida scriptum non crediderim, sed ex Nicephoro XVIII. 48. & Niceta Choniate lib. X. thesauri Orthodoxæ Fidei adversus Monophysitas nihil aliud colligas, quam eum tribus hisce versibus Tritheismum Philoponi, & computandi in Divinis temeritatem perstrinxisse:

Ψηφίζεται θᾶτἶον μίαν τε καὶ μίαν.
Ἐι γὰρ μίαντε καὶ μίαν λέγῃς μίαν,
Γέλως τὸ λεχθὲν γίγνεται καὶ παιδίοις.
Unam ille protinus & iterum unam computat,
Sed unam & unam si modo unam dixeris,
Risum movere dicto etiam pueris potes.

De Chronico Paschali quod vulgo Alexandrinum vocant, atque ad Pisidem veluti auctorem sine causa nonnulli retulere, satis à me dictum Volumine superiore p. 142. seq.

MANUEL PHILES Φιλῆς Ephesius, a) ab Eumolpo Phile, b) Johanne Phile c) Theodoro Phile d) & Michaëli Phile e) distinguendus,

Ssss 3

a) Ephesium vocat Codex Scorialensis. Manuelem Codex Regius Paris. 2216. aliique. Vide Cotelerium T. 3. monument. Ecclesiæ Græcæ p. 675. In Catalogo MStorum Græcorum Segvierianorum p. 33. memoratur Phile sapientis Historia Animalium versibus jambicis, cum animalium figuris quæ coloribus expressæ sunt, manu Angeli Vergetii scriptus.

b) Eumolpi Phile expositionem MS. in quatuor Orationes Nazianzeni memorat Labbeus Bibl. nova MSS. p. 107. 385.

c) Johannes Phile memoratur apud Johannem Cantacuzenum lib. IV. Hist. cap. 32 p. 839. πρὸς τούτοις δὲ καὶ Φιλῆν τὸν Ἰωάννην, ὄντα τῶν εὐπατριδῶν, δι᾽ ἀρετὴν δὲ καὶ φιλοσοφίαν βίου πάντων ἀπισχόμενον πραγμάτων, καὶ σχολάζοντα τοῖς οἴκοι, καὶ πρόνοιαν πολλὴν ποιούμενον σώφρονος βίου καὶ δικαίου. Huic Johanni Phile tetrasticha MSS. in Psalterium Davidicum tribuit Lambecius V. p. 336. quorum principium: Ὁ κιθαρῳδοῦ

dus, floruit circa tempora Michaëlis Palæologi junioris A. C. 1321. extincti. Huic enim dicavit opus suum *de animalium proprietate* jambicis versibus compositum, & Græce primum ab Arsenio Monembasiæ Archi-Episcopo vulgatum, dicatumque Carolo V. Imp. Venetiis 1530. 8. Deinde cum versione, quam eodem metro condidit & Augusto Electori Saxoniæ dicavit *Gregorius Bersmannus* f) Annæbergensis, & Ioach. Camerarii cujus obitum in præf. deplorat auctario Græcis & Latinis versibus p. 164--189. subjuncto editum Lipsiæ 1574. 4. luculentis typis, recusumque Heidelbergæ apud Commelinum 1596. 8. cum nova Bersmanni Epistola ad Fridericum IV. Palatinum. In MSS. inscribitur: Τῦ Φιλῆ, Κυρῦ Μανυὴλ σίχοι ἰαμβικοὶ περὶ ζώων ἰδιότητος, εἰς τὸν βασιλέα Κύρον Μιχαὴλ Παλαιόλογον τὸν νέον. Argumentum totum fere ex Æliani Historia animalium desumtum est, ut jampridem monuit in suo de animalibus opere Conradus Gesnerus, atque in præclaris de insectorum generatione observationibus Franciscus Rhedi. Versus sunt non insvaves, etsi quandoque more recentis Græciæ numeri syllabarum potius quam metri rationem observatam Bersmannus observat: sed plura capita in editis desunt, quæ è MS. Bodlejano 364. licebit supplere, & plura etiam in editionibus ipsis casti-

μὴ παρόντος ἐνθάδε. Et VIII. p. 466. tetrasticha in B. Virginem & Johannem Chrysostomum, quæ incipiunt: ἁγνὴ κόρη ζῆς. Verum in MSS. nudum tantum Φιλῆ nomen occurrit, itaq; etiam illa Manueli potius tribuerim.

d) Theodori Phile mentio apud Acropolitam cap. 46. Confer. Theodori Dousæ notas p. 295. D.

e) Hic Michaël sacerdos Phile sub Johanne Comneno vixit A. C 1124. Vide Montfauconi Palæographiam Græcam p. 303. Est & fœminæ nomen Phile quod habet inscriptio in appendice ad marmora Oxoniensia p. 298. ΦΙΛΗ ΤΙΜΩΛΙΣ ΕΤΕΙΜΗΣΕΝ ΕΚ ΤΩΝ ΙΔΙΩΝ ΤΙΒΕΡΙΟΝ ΚΑΙΣΑΡΑ. Porro de animalibus ante Philem libros quatuor carmine Græco sed epico scripserat Timotheus Gazæus, Grammaticus, Anastasii Imp. temporibus clarus, περὶ ζώων τετραπόδων καὶ θηρίων τῶν παρ' Ἰνδοῖς καὶ Ἄραψι καὶ Αἰγυπτίοις, καὶ ὅσα τρέφει Λιβύη καὶ περὶ ὀρνέων ξένων τε καὶ ἀλλοκότων καὶ ὄφεων. Svid.

f) In Jo. Dieterici dissertatione de claris Annæbergensibus p. 51. male inter Bersmanni scripta & ex typographi vitio refertur *Philo Græcus scriptor Latinis versibus ab eo redditus*, pro *Phile*.

caſtigare, ſi quis hunc ſcriptorem expoliendum in ſe ſuſcipere voluerit.

Nunc ſpeciminis loco hæc pauca duntaxat dare juvat. In capite quod de Vulturibus p. 24. edit. Lipſ. inſcribitur, confuſa ſunt ea quæ de Gryphe, cum iis quæ de Vulturibus Phile tradidit. Totum itaque ita legendum ſupplendumque, ac in duo dividendum, additis viginti amplius quibus editi carent verſiculis:

ΠΕΡῚ ΓΡΥΠΌΣ.

Γρὺψ ὁ πτερωτὸς, καὶ πολὺς καὶ τετράπους
Ὄνυχας ὀξεῖς τῶν ποδῶν ὑπεκφύει
Καὶ πορφυροῦς μὲν ἐστι τοῖς ἐμπροσθίοις
Τὰ δ᾽ ἄλλα λευκὸς, τήνγε μὲν δέρριν μέλας
Καὶ πῦρ χέων ἄντικρυς ἐκ τῶν ὀμμάτων
Οὗ τὴν κεφαλήνγε, Βασιλεῦ, καὶ τὸ στόμα
Κἂν μακρόθεν βλέπῃ τις, ἀιετὸν λέγει.
Ασπάζεται μὲν τοὺς ἐρημαίους τόπους
Δεινοὺς ἰδεῖν τε καὶ τραχεῖς ὑπὲρ φύσιν
Οὗ καὶ χρυσοῦ μέταλλον ἡ γῆ ἐκφύει
Εξ οὗ ἑαυτῷ καὶ καλιὰς ἐντύνειν
Εν ἠλιβάτοις τῶν ὀρῶνθ᾽ ὑπερτάτοις
Τῷ] καὶ λαβεῖν τέλειον οὐκ ἐστὶ γρύπα
Αλλὰ νεοσσοὺς ὄντας αἱρεῖσθαι ἔτι.
Τοῖς δ᾽ εἰς χρυσοῦ ἄθροισιν Ἰνδοῖς αὐτόθι
Δεινῶς μάχεσθαί φασι τοῖς ἀφιγμένοις
Ὑποψίᾳ γε μὴ ὑπὲρ τοῦ τὰ βρέφη
Ηκοιεν αὐτῶν συλλαβεῖν ἀμωσγέπως.
Δεδοικότες οὖν τὴν ἄγαν τῶν θηρίων
Αλκὴν μετ᾽ ἦμαρ ἠρεμοῦσιν ἐν λόχμαις
Νύκτωρ δ᾽ ἐπ᾽ αὐτὰ τοῦ χρυσοῦ τὰ χωρία
Χωρεῖν μεθ᾽ ὅπλων πλὴν ταραχῆς καὶ ψόφου
Κἀκεῖσε φειδοῖ κατορύττοντες τάχος
Η‖ εἴγε πως λάθωσι τοὺς γρύπας τότε
Ὄλεθρον ὥστε τὸν πρὸς αὐτῶν ἐκφυγεῖν
Καὶ κῆρα τὸν μέλαινα. εὖγε τῆς τύχης.

ΠΕΡΊ

ΠΕΡῚ ΓΥΠΌΣ.

Ο γὺψ μαχητὴς τοῖς νεκροῖς ὢν τυγχάνει
Καὶ γάρ ποτ' αὐτοὺς ἢν ἂν εὐκαίρως λάχοι
Τρυφᾷ βεβρωκὼς ὡς βραβευτὴς γεννάδας.
Πλὴν μαντικὴν ἔχουσιν οἱ γύπες φύσιν

Ac cætera, ſicut in editis ſeqvuntur, ita tamen ut in extremo hujus capitis addendi adhuc ſint duo hi verſiculi:

Τούτων γέ φασι τὸ πτερὸν θυμιάσας
Ὄφεις ἐλάσσεις χωρίου οὗ ἂν θέλῃς.

Caput de Circis p. 56. edit. Lipſ. in MS. ita inſcribitur: Περὶ τῆς τῶν θρακῶν θήρας τῶν κνωδάλων.

Pag. 76. in extrema pagina poſt caput de rubeta deſunt περὶ τοῦ ὄρνιθος τοῦ καλουμένου δικαίρου.

Γένος τί φασιν ὀρνέων βραχυτάτων
Εἶναι παρ' Ἰνδοῖς μεῖζον οὐκ ἄν τις λεγοι
Πέρδικος ὠοῦ οὐδ' ἔλαττον αὖ πάλιν
Καί οἱ τὸ χρῶμα οἷαπερ σανδαράκη
Ἐν τοῖς πάγοις δὲ τοῖς ὑπερτέροις λίαν
Καὶ ταῖς γε πέτραις ἃς καλοῦσι λισσάδας
Φιλεῖν νεοττοῖς τὰς καλιὰς ἐμπλέκειν
Δίκαιρον Ἰνδοὺς αὐτό φασιν καλέειν,
Ἕλληνας αὖθις ὡς ἔγωγ' ἐπυθόμην
Δίκαιον αὐδᾶν τῇ γε οἰκεία φράσει
Τούτου τὸ ἀφόδευμ' ὅστις ἂν λάβῃ
Ἅπαξ, Βασιλεῦ, ὅσσον ἂν κέγχρου βάρος
Πόσεσσι λυθὲν τεχνίεντε ᾗ δέον
Οὐκ εἰς μακρὰν τέθνηκεν αὐτὸς ἡδέως
Τῷ καὶ φιλοῦσι καὶ σέβονται ἐκτόπως
Λυδῶν ἄνακτες εὐγενεῖς καὶ σατράπαι
Περσῶν τε Μήδων θ' ὡς κακῶν ἀνιάτων
Πεφυκὸς ἀντίπαλον οἰκτίστου βίον
Εἰ γὰρ ἀνάγκη τῷ θανεῖν τούτου βία
Εὖγ' ἀπολύει τοῦ βίου ἄνευ λύπης
τῷ καί τιν' ἄλλον οὐκ ἔνεστι κατέχειν

Εἰ

Εἰ μὴ Βασιλεὺς τοῦτον ἐν κειμηλίοις
Ὅπως ὅταν δεῖ ἄν γε βούλωνται ῥᾷον
Ταύτης λυθῆναι τῆς βίου συμφωνίας
Ἔχωσιν αὐτὸ ὡς ὑπουργὸν τοῦ πάθους.

Similiter ſupplenda reſtant alia paſſim bene multa, quæ hoc loco prætermitto, & tantum adſcribo ejusdem Philes carmen *de Elephante* ad Imperatorem, itidem hactenus ineditum.

ΕΙΣ ΤΟΝ ΒΑΣΙΛΕΑ.

Αὐτόκρατορ μέγιστε τοῦ γένους Λέον
Ὡς θερμὸς, ὡς ἄμαχος, ὡς βρυχητίας
Ὡς στερρὸς, ὡς ἄγρυπνος, ὡς θηροκτόνος
Ὡς ὀξὺς, ὡς κράτιστος εἰς θήραν λόγων,
Ὡς φρικτὸς, ὡς εὔτεκνος, ὡς ἀνακτόπαις,
Ὡς ἐκ μόνης ὄνυχος ἀκμῆς μητρίας
Τῶν σῶν ἐφ' ἡμᾶς ἀρχικῶν σπουδασμάτων
Τοῖς εὐστόχως κρίνουσι δεικνὺς τὴν φύσιν
Ἐκ τῆς ὑλακῆς τῶν ἐμῶν περιδρόμων
Δέχου τὸν Ἐλέφαντα καθάπερ φόρον
Ὃν εἰς λόγων θέατρον ἐζώγρησά σοι
Κρυπτὴν ἐπελθὼν γνωστικῆς λόχμης τρίβον
Ὡς ἂν ἔχῃς ἥδυσμα τὸν θῆρα ξένον
Τρυφῆς λογικῆς εὔπορον ἄτερ πόνων.
Θέλω γὰρ εἶναι φιλοδέσποτος κύων
Ὁρῶν ἐπ' αὐτὰς τῆς τραπέζης τὰς ψίχας.

ΕΙΣ ΤΟΝ ΕΛΕΦΑΝΤΑ.

Ζῶον τὸν ἐλέφαντα τὸν τετράπουν σκόπει
Εὐρὺ, σθεναρὸν, ἐμβριθὲς, μέλαν, μέγα,
Κεκυφὸς, ὀξύφωνον, ἀμβλύ τι βλέπον,
Ἰταμὸν, ἀπρόσιτον ἐξ ἐρημίας,
Ἱλαρὸν, εὐάγωγον ἐκ παροικίας
Πολλῶν παρ' Ἰνδοῖς δεκτικὸν μαθημάτων,
Βουβαλίδος μίμημα, χερσαῖον τέρας,
Ἰλύσι καὶ τέλμασι καὶ λόχμαις φίλον

Καὶ τῇ δοκήσει τῆς φορᾶς παρειμένον
Τοῦτο προελθὸν μητρικῶν ἐξ ὀργάνων
Εἰκάζεται μὲν εὐτελεῖ βολοθρίῳ
Καὶ δελφακίζει κλαυθμυρίζον ὀξέως
Ὑπέρχεται δὲ τῆς λεχοῦς τὰς ὠλένας
Αἳ τοὺς ἀγωγοὺς τῆς τροφῆς ἔχουν μέσους.
Ἡ δ' εὐθὺς ἐξάρασα τοὺς ἐμπροσθίους
Καὶ μικρὸν ὀκλάσασα τοὺς ὀπισθίους
Οὐ κατὰ τὸν κάμηλον εἰς γόνυ κλίνει,
Πῶς γὰρ ἀνάρθρων τῶν μελῶν εἰργασμένων;
Εἰ μὴ φυσικῶς ἀντικάμψει τὸ σκέλος
Χαλῶσα λοξῶς εἰς τὰ νῶτα τὴν πλάτην
Ἑκατέραις ἔθρεψε θηλαῖς τὸ βρέφος.
Φασὶ γὰρ αὐτὴν οἱ σοφοὶ θηροτρόφοι
Παρακρατοῦσαν τὴν γονὴν ὑπεξάγειν
Ἔτους τοσούτου, κἂν δοκῇ τισι ξένον.
Τούτῳ σίφων ἕτοιμος εἰ θέλει θλίβειν
Οὐχ ἡ προβοσκίς ἐστιν ἀλλὰ τὸ στόμα,
Μή πως τὸ τοῦ γάλακτος ἀμβλύνῃ ζέον
Ἡ πρὸς τὸν αὐλὸν ἐκδρομὴ τῶν ῥευμάτων,
Μὴ καὶ τὸ πυκνὸν τῆς πνοῆς ἀντιστρέφῃ
Λίχνοις ἀνάγκαις πνευστιῶν τὸ σκυμνίον
Τῆς εἰσαγωγῆς ἐμφραγείσης τῶν πόρων
Ἡ τῷ διαστήματι τῶν ἔνδον δρόμων
Ἡ τῆς ἀμολγῆς ἐμβραδύνῃ γοργότης.
Εἴργον δὲ τὴν ὄρεξιν ἢ χαίνειν μάτην,
Εὐθὺς ἀπαρχῆς δυσφορήσῃ τὸ βρέφος,
Πλὴν ἡ προβοσκὶς ἀντὶ χειρὸς εὑρέθη,
Χεὶρ δὲ βρέφους κίνησιν εὐθὺς οὐκ ἔχει
Πρὸς τὰς μεταξὺ τῆς τροφῆς ὑπουργίας.
Τούτῳ κεφαλὴ καὶ μέτωπα καὶ τρίχες
Καὶ βλέμμα καὶ ῥὶς ἄχρι τῆς προβοσκίδος
Καὶ δέρμα καὶ τράχηλος, ἀλλὰ καὶ στόμα
Σαφῆ μονιὸν ζωγραφοῦσι μακρόθεν.
Ὅταν ῥευστῶν τῶν τριχῶν ὡς ἐκ νόσου
Δοκῇ σεσηρὼς τὴν δορὰν ὥσπερ γέρων,
Πηλοῦ κναφευθεὶς ἐμβροχαῖς δυσεκπλύντοις
Χαίτης γε μὴν τὸ βρέχμα καὶ λάχνης ξένου

Ὡς καὶ τὰ νῶτα μέχρι τῶν ὀπισθίων
Οἷα φαλακρὸν ἐκ πυράγρας ἀξύλου
Καὶ κωνοειδὲς εἰς τὸ πᾶν σχῆμα βλέπεις
Καὶ ξυντετηκὸς προσφυῶς τοῖς ὀστέοις
Τὰ δ' ὦτα λεπτὰ καὶ παρατεταμένα
Καὶ καθάπερ θώρακες ἐσφαιρωμένα
Καὶ τοῖς ὁρᾶν θέλουσιν ἀνεπτυγμένα
Καὶ τὰς βάσεις ἔχοντα χονδροσυνθέτους
Καὶ συστολὴν πάσχοντα καὶ τοὐναντίον.
Καὶ πρὸς μάχας βλέποντι σύντονον στάσει.
Ἆρ' οὖν ἔδει, Κράτιστε, τῶν ἄλλων μόνον
Ἄοπλον εὑρεῖν προσβαλὸν τὸ θηρίον
Ὅταν ὁ καιρὸς ἀντιτάττῃ πρὸς μάχην
Οὐκ ἔστιν εἰπεῖν. ἡ γὰρ εὔτεκνος φύσις
Λέοντι μὲν δίδωσιν ὡς καὶ παρδάλει
Τὰς ἐξ ὀνύχων δραστικὰς ἀντισπάσεις.
Τοῦτον δὲ τοῦ μέγιστον ἐπλίζει ξένως
Κέρασι διττοῖς ὡς τομοῖς ἀκοντίοις
Ἃ καὶ περισφίγγουσι τὴν προβοσκίδα
Κολουροειδῶς ἐν μέσῳ κεχυμένην.
Τούτων τὸ μὲν δίδωσιν ὡς τομὸν ξίφος
Ὠθεῖν κατ' ἐχθρῶν ὁ βραβεὺς τὴν γεννάδα,
Τὸ δὲ σκαφεύς τίς ἐστι τὸν θῆρα τρέφον
Καὶ ῥιζορύκτης καὶ σπαράκτης τῶν κλάδων.
Εἴποι τις ἂν πόῤῥωθεν εἰς ταῦτα βλέπων
Ὀδόντας ὀξεῖς εὐτυχεῖν τὸ θηρίον
Καμπυλοειδεῖς ἀντικάμψας ἐκτάσεις,
Οὐ γὰρ ἐφύη κροτάφου, ἀλλὰ τὸ στόμα
Καὶ θαῦμα τοῦτο, πῶς ὁ δοὺς κέρας μένει,
Ὀδόντος ἢ κέρατος ὄντος οὐ ξίφους.
Σκόπει δὲ καὶ τὸ σχῆμα τῆς προβοσκίδος,
Αὐλός τίς ἐστιν ἐκ δορᾶς καὶ σαρκίου
Καὶ σφαιρομόρφου ξυμβολῆς εἰργασμένος
Χόνδρον μαλαχθὲν εἰς τομὰς κεκλασμένας
Νεῦρον χαλασθὲν εἰς πλοκὰς ἀγκιστρόφους.
Ἑρπυστικὸς δὲ καὶ προμήκης ἐκθέων

Εἰς πᾶσαν ἁπλῶς φυσικὴν ὑπουργίαν
Στενοῖ τὸν ὁλκὸν καὶ πλατύνει τὸ στόμα,
Καὶ τὴν ἐδωδὴν ἐμβιβάζει τοῖς γνάθοις,
Καὶ πρὸς τὸ παχὺ τὴν ὀπὴν διευρύνει,
Καὶ πρὸς τὸ λεπτὸν τὴν λαβὴν συνεισάγει,
Καὶ συστολὰς τίθησι καὶ παρεκτάσεις
Πρὸς τὰς ἐν ὄγκοις καὶ βραχύτησι σχέσεις.
Πόδες δὲ τούτῳ θαῦμα καὶ σαφὲς τέρας
Ὡς οὐ καθάπερ ἄλλα τῶν ζώων γένη
Εἰώθε κινεῖν ἐξ ἀνάρθρων κλασμάτων,
Καὶ γὰρ στιβαροῖς συντεθέντες ὀστέοις
Καὶ τῇ πλαδαρᾷ τῶν σφυρῶν καταστάσει
Καὶ τῇ πρὸς ἄρθρα τῶν σκελῶν ὑποκλίσει
Νῦν εἰς τόνους ἄγουσι, νῦν εἰς ὑφέσεις
Τὰς παντοδαπὰς ἐκδρομὰς τοῦ θηρίου
Πλὴν ἀλλὰ καθ' ἕκαστον αὐτῶν ἡ φύσις
Ὡς ὑπὸ κυκλωτῆς ὀπτῆς τῷ χωρίῳ
Τριγωνοειδεῖς πέντε δακτύλους φύει
Οἱ μακρὰς οὐκ ἔχουσι τὰς ἀποστάσεις.
Ἦ γὰρ ἂν ἔπλει νηκτικῶς καὶ συντόνως
Ὁ θὴρ ποταμοῖς καὶ βυθοῖς ἐντυγχάνων,
Τέως δὲ τοὺς ὄνυχας ἐν τούτοις φέρει
Ὥσπερ λεπίδας ὀστρακώδεις ἰχθύων.
Βραχυτέρους ὄντας δὲ τῶν ὀπισθίων
Ἀναμφιλέκτως οἶδα τοὺς ἐμπροσθίους.
Τούτοις ἐλέφας ἐνταθεὶς ὥσπερ στύλοις
Ὀρθοστάδην ἀκάματος ὑπνώττων μένει.
Διπλῆς δέ φασιν εὐπορῆσαι καρδίας
Καὶ τῇ μὲν εἶναι θυμικὸν τὸ θηρίον
Εἰς ἀκρατῆ κίνησιν ἠρεθισμένον,
Τῇ δὲ προσηνὲς καὶ θρασύτητος ξένον.
Καὶ πῇ μὲν αὐτὸν ἀκροᾶσθαι τῶν λόγων
Οὓς ἄν τις Ἰνδὸς εὖ τιθασσεύων λέγῃ
Πῇ δὲ πρὸς αὐτοὺς τοὺς νομεῖς ἐπιτρέχων
Εἰς τὰς παλαιὰς ἐκτραπὲν κακουργίας.
Τούτῳ φίλη τράπεζα πᾶς ἕλους τόπος

Ενθα

Ενθα κλάδους Φοίνικος ἐσθίειν ἔχει
Καὶ χοινίον ἢ δρῦν ἢ Φυτῶν ἄλλων κόμας
Η κιττὸν ἢ πέταλον ἢ ζῶσαν χλόην
Η ῥίζαν ἢ λάχανον ἢ βλάστην βάτων.
Αρτι δὲ καὶ σαφίδες ἡμερουμένῳ
Κριθῆς τε χυλὸς καὶ παρὸν χύδην μέλι
Καὶ μῆλα καὶ κρόμμα καὶ γλυκὺς πέπων
Ευωχίας ἔχουσι τῷ κτήνει κρίσιν.
Ὕδωρ δὲ πίνει συγχυθὲν πρὶν ἂν πίνῃ,
Τὸ γὰρ διειδὲς ἀκριβῶς διαπτύει.
Οἴνου δὲ τὸν τοσοῦτον εὐφραίνει κύλιξ
Ον ὁ τρυγητὴρ ἐκκενοῖ τῶν βοτρύων,
Ορεκτιῶν δὲ καὶ σφαδάζων εἰς μάχην
Τοῦ ἀπὸ λωτοῦ καὶ τῶν ἀπὸ Φοινίκων,
Καὶ τῆς ὀρύζης ἐκροφεῖ τῆς ἀγρίας,
Ως ἂν ὁ θυμὸς ἀκρατῶς ὑποζέων
Αντιστατικῶς καρδιώττειν ὀτρύνῃ.
Καὶ γὰρ τὸ θερμὸν Φυσικῶς ἧττον Φέρει
Τῶν ἀκροθέρμων εἰς ῥοπὰς ἐναντίας
Ο Θὴρ ὁ μακρὰν εὐτυχῶν ἴσως ῥίνα.
Καὶ πάλιν ὡς ἂν ἐνδρομῇ πρὸς τὴν νίκην
Η κέρκος αὐτὸν μαστιγοῖ πρὸ τῆς μάχης,
Ως ἰσχίον λέοντος ἀλκαίου τόνος,
Η δὲ προβοσκὶς καὶ πρὸ τῆς κέρκου θλίβει.
Καὶ σῦς γὰρ οὐκ ἂν εἰς τὸ ἔχθιστον δράμῃ,
Πρὶν τοὺς ὀδόντας ὑποθῆξαι τοῖς λίθοις.
Πήχεις δὲ μήκους τούτου αὐχεῖν ἐννέα
Λέγουσιν οἱ κρίνοντες ὀρθῶς τὰς Φύσεις,
Καὶ πέντε, μετρεῖν εἴπερ εὖ εὖρος θέλῃς.
Αλλὰ τοσοῦτον εὑρεθὲν τὸ Θηρίον
Ερως ὁ δεινὸς ἀκρατῶς ὑποφλέγει.
Πρηστῆρα ποιεῖ τοῖς Φυτοῖς κερασφόρον,
Καὶ γίνεται πῦρ ἔμψυχον τοῖς ἀψύχοις
Ο πρὶν γαληνὸς ἐξ ἐθῶν χειροτρόφων.
Μόνους δὲ τοὺς Φοίνικας αἰδεῖται βλέπων
Φιλεῖ γὰρ ὡς ἔρωτος αὐτοὺς ἐργάτας,

Καὶ δημιουργοὺς τῆς τροφῆς τῶν ἀκρίδων.
Οὕτω κρείττων καὶ σφριγῶν πρὸς τὸν γάμον,
Κλῶνας καθαιρεῖ καὶ πλοκὴν λόχμης λύει,
Καὶ τὴν περισπούδαστον ἐκζητεῖ δρόσον,
Τὴν ὑποκυμαίνουσαν ὠδίνων ζέσιν.
Καινὸν γὰρ οὐδὲν ἐκνικᾶσθαι πρὸς γάμον,
Τὸν ἀπὸ γάμου καὶ σπορᾶς παρηγμένον.
Πῦρ δὲ πτοεῖται καὶ κριὸν κερασφόρον,
Καὶ τῶν μονιῶν τὴν βοὴν τὴν ἀθρόαν.
Ἀσπάζεται δὲ τὴν χλόην τῶν ἀνθέων,
Καὶ θέλγεται μὲν ταῖς λιβάσι τῶν μύρων,
Ὥσπερ τις ἁβρὸς εἰς τρυφὰς πολυτρόπους.
Λουτρὸν δὲ ποιεῖ τὴν σκιὰν καὶ τὴν δρόσον,
Ὅταν τις ἀκτὶς ἐξ ὀπῆς ὑποδράμῃ.
Λυπεῖ γὰρ αὐτὸν ὁ κρυμὸς τῆς ἑσπέρας.
Αὖθις δὲ τοῦ θάλποντος ἐνστάντος θέρους,
Τὸ σῶμα πηλῷ δαψιλεῖ περιχρίει
Καὶ ψυχαγωγῶν τὴν δορὰν σαίνει κρύει,
Τὴν ἡλιακὴν ἀντικλῶν οὕτω φλόγα.
Ἐρᾶν δέ φασιν ἀκρατῶς τὸ θηρίον,
Ὡραν γυναικὸς συμβιοῦν ἠθισμένον,
Εὐθὺς γὰρ αὐτὴν μαστροπεύειν τῇ σχέσει,
Καὶ καθάπερ λιβάδι τῇ προβοσκίδι
Σοφῶς διασπᾶν τοῦ προσώπου τὴν χνόην,
Καὶ τὰς ῥυτίδας ἀσφαλῶς ἀποξέειν,
Καὶ κάλλος αὐτῇ φυσικὸν μετεγγράφειν,
Ὡς τεχνίτου πάρυφον εἰ θέλει γράφειν.
Διδάσκεται δὲ καὶ γραφὰς ταύτῃ γράφειν,
Ὡς γραμματεύς τις εὐφυὴς τῷ καλάμῳ,
Δεικνῦντος Ἰνδοῦ τὰς πλοκὰς τῷ δακτύλῳ,
Ὡς ἂν καταγράφῃ τις ἐκ μελανδόχης.
Αὐλοῖς δὲ καὶ σύριγξι καὶ χειρῶν κρότοις,
Καὶ πᾶσιν ἁπλῶς τῶν μελῶν τοῖς ὀργάνοις,
Ὁ θὴρ καταστὰς εὐμαθὴς χοροστάτης
Ἄττει πρὸς εἱργμὸν ἐμβολῆς ἀγχιστρόφου,
Καὶ πρὸς τὰς ᾠδὰς ἀντιβάλλει τὰ σκέλη,

Καὶ σχηματίζει τὰς ῥοπὰς πρὸς τοὺς τόνους,
Ὀρχηστείδος λύγισμα δεικνὺς τὴν βάσιν.
Καὶ πῆ μὲν ὁρμᾷ καὶ προβαίνει μετρίως,
Τοῦ κιθαρῳδοῦ ταῖς λαβαῖς τῶν δακτύλων
Τὸ γοργὸν ἀμβλύνοντος εὐρύθμως μέλος.
Πῆ δ' εὐθὺς ἠχήσαντος ἐκ τοῦ συντόνου,
Σφριγᾷ πρὸς ὀξὺν εὐπετεῖ ῥύμῃ δρόμον.
Καὶ καθάπερ μάστιξιν ἠρεθισμένος,
Ὀκλὰξ πεικλᾷ καὶ προβάλλει τοὺς πόδας,
Καὶ πρὸς τὸ παρὸν ἐνδρομεῖ τῶν ᾀσμάτων.
Τοῦτο προσηνὲς εὑρεθὲν τὸ θηρίον
Ὅταν προληφθῇ καὶ μαλαχθῇ σκυμνίον,
Καὶ σωφρονισταῖς ἐκδοθῇ διδασκάλοις,
Καὶ πρὸς τὰς ἀφὰς μετριάζειν εὖ μάθῃ,
Τῆς ἀντιτέχνου φλεγμονῆς κινουμένης,
Κἂν μαστιγοῦν θέλῃ τις, εὐψύχως φέρῃ.
Καὶ γίνεται παῖς σωφρονεῖν πεπεισμένος,
Τοῦ μυσταγωγοῦ τῷ θυμῷ καὶ τῷ ξύλῳ.
Σόλων μὲν οὖν δίδωσιν ἀνθρώποις νόμους,
Καὶ παιδαγωγῶν εὐγενίζει τὸν βίον,
Καὶ ῥυθμὸν ἐντίθησι τῇ φύσει ξένον,
Ὅταν δὲ τοῖς γέρουσι πατράσι γράφῃ
Τιμὰς παρ' αὐτῶν καὶ τροφὰς τῶν φιλτάτων,
Πολλοὺς ἀνιῶν ἐς κενὸν κράζει κτύπον.
Μόλις γὰρ ἄν τις τοὺς τροφεῖς ἀντιτρέφῃ,
Τοὺς τῶν πελαργῶν εὐλαβούμενος νόμους,
Οὓς ἀγράφῳ τίθησιν ἡ φύσις κρίσει.
Ὁ θὴρ δὲ κοινῇ τοῦ γένους τοὺς πρεσβύτας,
Οἶδε πρὸ τοῦ Σόλωνος ἀρρήτως τρέφειν,
Ἤδη δὲ καὶ κάμνοντας ἐν μάχαις βλέπων,
Ἐξὸν παρελθεῖν τοὺς διώκτας μακρόθεν,
Τέως μὲν, ὡς δύναμις, ἀναλαμβάνει
Γοργῶς τὰς αὐτῶν ἐκδρομὰς ἀνατρέπων
Καὶ τὰς μεταρσεις τῶν βελῶν καὶ τοὺς κύνας
Καὶ τοὺς ἐν αὐτοῖς ἀντανείργων ὁπλίτας.
Ὅταν δ' ἐπιστῇ τῆς τελευτῆς ὁ χρόνος,

Κοινοῦ

Κοινοῦ τέλους ἄμυναν ὁ ξένος φέρει.
Νῦν, ὦ Βασιλεῦ, δεξιῶν ἔργων φύσις
Ξένης μάχης ἄκουσον ὡς ἔχει τρόπον.
Ἔχθιστός ἐστιν ὁ δράκων τῷ θηρίῳ
Δράκων δ᾽ οὖν Ἰνδοῖς θαῦμα, τίς γὰρ ἢ δράκων
Ὀξὺς, πονηρὸς, ἐμβριθὴς, γλίσχρος, μέγας
Φθορεὺς, ἰταμὸς, ἀνθρακῶδες ἐμβλέπων,
Ψυχρὸς, πλαδαρὸς, ἐνδακῶς ἐπειγμένος
Ἕρπων, συρίττων, ἐξεμῶν, ἀντιπνέων,
Καὶ τοῖς ἑλιγμοῖς ὡς πτεροῖς ἐπιτρέχων,
Οὗτος τὸν ἐλέφαντα μακρόθεν βλέπων
Ἐπὶ τρύγην ἥκοντα λεπτῶν ἀκρίδων,
Πυκνοῖς καλυφθεὶς ἐξεπίτηδες κλάδοις
Χεῖται κατ᾽ αὐτοῦ προσβαλὼν ἀθρόως
Καὶ τὰς μὲν ὄψεις ἀσφαλῶς ἀποθλίβει
Ὥσπερ τομὸν τέρετρον ὠθῶν τὸ στόμα,
Οἰκτρὸν δὲ λοιπὸν εὑρεθέντα τὸν μέγαν,
Καὶ πρὸς μάχην ἄτολμον ἐξ ἀβλεψίας
Σφαιρῶν τὸν ὁλκὸν ἐγκρατῶς ἀποπνίγει
Τούτους, Βασιλεῦ, τοὺς καλοὺς θῆρας λόγος
Θεσμοῖς φυσικοῖς τακτικοῖς ὠθισμένους
Τηρεῖν ἀκραιφνῆ τὴν φιλάλληλον σχέσιν,
Καὶ γὰρ νέοι γέροντας αἰδοῦνται βλέπειν
Καὶ συλλυποῦνται δυσπραγοῦσι τοῖς φίλοις
Εἰς ἀφρόνων ἔλεγχον ἀνθρώπων φίλων
Τὸ κοινὸν εἰσφέροντες ὡς ἄλλως τρύφος
Καὶ τοῖς ἐν ἀκμῇ συμμαχοῦσιν ἐκθύμως
Ἰνδῶν ἐπ᾽ αὐτοὺς δυσμενῶν πεφραγμένων
Σάλπιγξι, πυρσοῖς, φασγάνοις, ἀκοντίοις
Καὶ τοῖς μεταξὺ μορμολύτουσι ψόφοις.
Ἔστι δ᾽ ὅτε θνήσκουσιν ἀλλήλων χάριν
Καὶ μᾶλλον αὐτῶν τῆς γονῆς τῶν σκυμνίων.
Ὅταν δὲ τὴν σύῤῥηξιν ὁ χρόνος λύσῃ
Καὶ τὰς παρ᾽ ἀμφοῖν τῆς κονίστρας ἐνστάσεις
Σκοποῦσι τοὺς κάμνοντας ἐκ τῶν τραυμάτων
Καὶ πᾶν μὲν ἐξαίρουσι τῇ προβοσκίδι

Βέλος

Βέλος πεπηγὸς εἰς μυχοὺς ἀποκρύφους.
Ὡς ἂν δὲ μηδεὶς φλεγμονῆς ὄγκος πάλιν
Εἰς ὑποθέρμους ἐκτροπὰς ἀντισπάσῃ
Τὴν πικρὰν ἐκχέοντες ἀλόης δρόσον
Παρῆκαν αὐτοὺς ἐνδρομεῖν ἀκινδύνους.
Τούτοις δὲ πᾶσαν ἡμερουμένοις νόσον
Οἶνος μέλας ἔλυσεν ἀνθ' Ἱπποκράτους
Ὦ τίς Γαληνὸς ἢ Γαληνοῦ βιβλίον
Τούτους διδάσκει φαρμακεύειν τὰς νόσους;
Πόθεν δὲ θηρσὶν ἡ σοφὴ χειρουργία
Καὶ τὸ κρίνειν δύναμιν ἁπλοῦ φαρμάκου;
Τίνας δὲ τέχνας ἀκριβοῦντες εὐστόχως
Αἱμορραγούσας ἐμπεδοῦσι τὰς φλέβας;
Οὗτοι ποταμὸν ἐμπερᾶν ἠπειγμένοι
Πτύσσουσι τοῖς κέρασι τὴν προβοσκίδα
Μήπως τὸ ῥεῖθρον εἰσροῇ τοῖς ἐγκάτοις
Καὶ συμποδισθῇ τὸ σφυρήλατον σκάφος
Ὑγροῖς χαλασθὲν δυστυχῶς ἐφολκίοις.
Ὑπανέχειν δέ φασιν αὐτῇ τοὺς τόκους,
Ἀγωνιῶντας πρὸς τὸ ῥεῦμα τοῦ πόθου.
Ὅταν δέ τις ὄρυγμα βοθρεύσας μέγα
Τούτους νομίζῃ συμπεσόντας ἀσκόπως
Καὶ προστριβέντας ἐν βραχεῖ συλλαμβάνειν,
Ὠθοῦσι τὸν μέγιστον αὐτῶν εἰς μέσον,
Καὶ καθάπερ γεφύρας ἐντυχηκότες
Τὸ δυσχερὲς φεύγουσι τῆς ῥύμης βάθος.
Τὸ γὰρ κεχηνὸς τοῦ κενοῦ πληρούμενον
Ἤγαγεν αὐτοὺς εἰς τὸ τῆς ὄχθης πέραν,
Βάδην πατοῦντας ἐξ ἀνάγκης τὸν φίλον,
Καί τις προτείνας τὸν βαρύσφυρον πέδα
Παρῆκεν αὐτῷ συμβαλεῖν εὖ τὴν ῥῖνα
Ἄλλοι δὲ πλεῖστα συγκομίσαντες ξύλα
Ῥίπτουσιν αὐτῷ δραστικῶς πρὸς τοὺς πόδας
Καὶ κατὰ μικρὸν τοῦ βάθους ᾠδηκότος
Καὶ τῆς ξένης κλίμακος ἐξειργασμένης
Ὀξυδρόμως ἔξεισι πρὸς τοὺς ξυννόμους

Σωθεὶς ὁ σωτὴρ ὑπὸ τῶν σεσωσμένων.
Ἄξιον οὖν καὶ τοῦτο θαυμάσαντά σε
Μηδὲν παρελθεῖν τοῦ προσήκοντος λόγου,
Καὶ γάρ τινος βάλλοντος αὐτὸν τοξότου
Καὶ τῷ στοχασμῷ συγκινοῦντος τὸν τόνον,
Αὐτὸς θεωρῶν τὰς βολὰς ἀντιστρέφει
Καὶ πήγνυσι τὸ σῶμα δίκην ἀσπίδος
Ἐν τῇ συνάρσει τῶν μελῶν ἐσφιγμένον.
Ἀλλ' ὦ δικαστὰ τῶν σοφῶν πάντων λόγων
Καὶ νοῦ καθαρὲ τῶν ψυχῶν ἐπιστάτα,
Καὶ τῶν ἐπὶ γῆς δυσμενῶν ἀντιστάτα
Καὶ τῶν παρ' ἡμῖν εἰσφορῶν ζυγοστάτα
Καὶ τῆς φυσικῆς μουσικῆς χοροστάτα
Καὶ τῆς καθ' ἡμᾶς φύσεως πρωτοστάτα
Καὶ φῶς ἐναργῶς ἐξελέγχον τὰς φύσεις
Καὶ πῦρ δαπανῶν τῆς ψυχῆς μου τοὺς πόνους
Ὦ γλυκύτης ἄῤῥητε καὶ θυμηδία
Καὶ τερπνότης ἄφραστε καὶ καταρχία
Νικῶσα καὶ κρύπτουσα πᾶν λόγου σθένος
Ὦ πάντα κινοῦν εἰς θεοῦ δόξαν στόμα
Καὶ γλῶττα λαμπρὰ καὶ θεόφθογγε φράδη
Καὶ σῶμα καινῶν δεκτικὸν χαρισμάτων,
Καὶ πνεῦμα κοινὸν εἰς πνοῆς λειτουργίαν
Ὦ κόσμε τῆς γῆς, τῆς φυλῆς τῆς ἀξίας
Τῆς πορφυρίδος, τῆς γονῆς, τῆς ἑστίας
Τῆς τοῦ σέφους χάριτος, ὡς καὶ τοῦ θρόνου
Τῆς τοῦ βίου πλάστιγγος ὡς καὶ τοῦ τρόπου,
Τῆς τοῦ λόγου σάλπιγγος, ὡς καὶ τοῦ κράτους.
Σοῦ πάντες ἁπλῶς ἀγνοοῦμεν τὴν φύσιν
Τὸ γὰρ ἀκατάληπτόν ἐστί σοι φύσις
Θεοῦντι μικρὸν τὴν κατ' ἄνθρωπον φύσιν
Πῶς δ' ἂν βλέπειν γένοιτο κανθάρων γένη
Τὸν αἰγυπτιὸν, τὸν φελκώδη, τὸν μέγαν;
Τί δ' ἂν ψοφεῖν δύναιντο καὶ πιθηκίδες,
Ὅταν βρυχηθμῶν ἐξερεύγεται κτύπους
Λέων ἐπ' αὐτὰς ἐκδραμὼν τῆς παστάδος.

Ἡ μαγ-

Ἢ μαινίδων ὅμιλος εἰ κῆτος βλέποι
Τέμνον τὸ ῥεῦμα τοῖς πτεροῖς τοῖς ἐνδρόσοις
Ὁ φιλοπαίστης ψαλμικῶς ἕρπει δράκων.
Σὺ μετεράζων εὐρύθμως πάντας βλέπεις,
Καὶ γίνεται τὸ βλέμμα τοῖς κακουμένοις
Σαφὴς γλυκασμὸς καὶ θεάβλυστος δρόσος.
Ὅταν δὲ τὴν σὴν χεῖρα κινῇς ὀξέως
Καὶ τὰς ἐν ἡμῖν συμφορὰς ἀνατρέπῃς
Ἐκ τῆς ἐρυθρᾶς τῶν γραφῶν πανοπλίας
Ἐνταῦθα πολλοὺς τοὺς δορυκτήτους ἄγεις
Ὡς καὶ πρόδηλόν ἐστι κἂν μηδεὶς λέγῃ,
Κράζει δὲ πάντως εἰ θελήσει καὶ λίθος,
Ὡς σὺ καθαρῶς ἐκνικᾷς πᾶσαν φύσιν
Ἡμεῖς δὲ παταγοῦμεν ὥσπερ ἀγέλαι
Πτηνῶν, Βασιλεῦ, τοῦτο δὴ τῶν ἐμψύχων
Ὅταν ὁρῶμεν ἀπὸ γῆς μετάρσιον
Ταῖς τῶν φρενῶν πτέρυξιν ἐσκιασμένον
Τὸν ἀετόν σε τὸν θεόπτην τοῦ κράτους.
Ἀλλ' εἴγε φασὶ, Βασιλεῦ, τὸ θηρίον
Κἄν τισιν ἴσως τὴν γλυφὴν τῶν ὀστέων,
Πρὸς θρύψιν ἁβρότητος ἁπλήστου τρόπου,
Εἰς τρεῖς ἑκατὸν συντεθέντας ζῆν χρόνους.
Σὺ παντὸς Ἐλέφαντος ὀφθείης πλέον,
Βιοὺς δι' ἡμᾶς τῶν ἐτῶν σου τὸν δρόμον.
Ἐχθρὸς δὲ πᾶς ἢ δῆλος ἢ κεκρυμμένος
Πρὸ τῶν ποδῶν σου χοῦς βραχὺς γένοιτό σοι,
Θεοῦ τὸ σεπτὸν εὐγενίζοντος κράτος,
Καὶ τῆς ἀληθοῦς τοῦ Θεοῦ λοχευτείας,
Ἐφ' ἣν βεβαιοῖς τῆς ψυχῆς τὰς ἐλπίδας,
Αὐτοκράτορ μέγιστε τοῦ γένους ΛΕΟΝ.

Habeo etiam aliud eodem Phile auctore poëma jambicum, verſibus DCCCCLXXVI. dicatum laudibus magni Domeſtici, Johannis Cantacuzeni, qui poſtea Imperator CPol. Inſcribitur: *ἠθοποιΐα δραματικὴ, πονηθεῖσα τῷ Φιλῇ, καὶ ἐγκωμίων ὑπόθεσιν ἔχουσα τῷ λαμπροτάτῳ μεγάλῳ Δομεστικῷ, τῷ χαριτωνύμῳ φημὶ Καντακουζηνῷ.*

νῶ. Colloquuntur inter se Νοῦς καὶ Φιλῆς, Mens & Philes: in medio dialogo inductis etiam Virtutibus Magnum Domesticum laudantibus, Prudentia, Fortitudine, Justitia & Temperantia: tum Veritate, Memoria, Misericordia, Clementia, Sagacitate, Rectitudine, Continentia & Modestia. Procemium his versibus absolvitur:

Τὸ μὲν παρὸν σπούδασμα τῷ βίῳ πρέπον,
Προκείσεται γὰρ τοῖς ἀγαθοῖς τὴν φύσιν
Θαυμαστὸν ἀρχέτυπον ἀνδρὸς ὀλβίου.
Φιλῆς δὲ μετρεῖν οὐρανοῦ πλάτος θέλων,
Ἆρ' οὐκ ἂν εἰς ἔγκλημα ληφθείη θράσους;
Πλὴν εἰ σχέσις πέπεικε τολμηροὺς λόγους,
Σοφὸς δικαστὴς οὐ κρινεῖ τοῦτο θράσους.
Præsens opus ad vitam oportunum est,
Proponet enim bonis
Admirandum felicis hominis exemplar.
Philes vero cœli latitudinem metiri volens
Nonne merito arguatur audaciæ?
At si argumentum paullo majora audere scasit,
Qui sapit judex non judicabit hoc temeritatis esse.

Exstant præterea jambi XXXII. ad Imperatorem, quibus securitatem postulat cum delatus esset propter ea quæ in *Chronographia* scripserat], editi Basileæ 1536. 8. cum Epigrammatis sacris aliisque poëmatibus Cyri Theodori Prodromi. Τοῦ Φιλοῦ πρὸς τὸν Αὐτοκράτορα, ὅτε ἐπὶ χρονογραφίᾳ μεταβληθεὶς ἀπητήθη ὅρμον περὶ ἀσφαλείας. Negat autem quicquam scripsisse se quod Imperatori displicere posset.

Μαρτύρομαι τὸν ὄντα καὶ πρὸ τῶν χρόνων
Τοῦ σοῦ κατειπεῖν οὐκ ἐτόλμησα κράτους,
Οὐ μὰ τὸ φῶς ἐκεῖνο τῆς ἀφθαρσίας
Εὐνούστατον δὲ καὶ διάπυρον πόθον,
Ὡς οἰκέτης ἄμεμπτος εἰσήνεγκά σοι
Καὶ γλῶσσαν αὐτὴν καὶ γραφὰς ἡμετέρας
Ὡς ἂν πανταχοῦ διελθεῖν γῆς ἰσχύσῃς
Ταῖς τοῦ λόγου πτέρυξιν τὸν πάντα χρόνον
Καὶ γνῷ τὸ μέλλον ἅπαν ἀνθρώπων γένος
Ὁποῖον εἶδεν Αὐσονάρχην ἥλιος.

Jam-

Jambi XL. ſepulchrales in *Phacraſem* Logothetam, pluribus in fine deperditis editi Græce ab Allatio contra Creyghtonum p. 702. quo loco plures Phacraſes refert, 1) Georgium Phacraſem, equitum Ducem, cujus meminit Cantacuzenus III. 22. Hiſt., 2) Johannem Phacraſem, ad quem Epiſtolæ Gregorii Cyprii Patriarchæ CPol. 3) Phacraſem Logothetam τῶν ἀγελῶν, ſive Præfectum gregi Dominico ad quem Epiſtolæ Maximi Planudæ, 4) Phacraſem qui interfuit Concilio CPol. contra Medienſem & Ancyranum Epiſcopos, 5) Manuelem Cantacuzenum τὸν Φακρασῆ, cujus mentio apud Sguropulum in Concilio Florentino ſect. 8. c. 3. & denique, 6) Matthæum Phacraſem Serrarum Epiſcopum, ad quem Fpiſtola Iſidori Archi-Ep. Theſſalonicenſis in Cod. Vaticano MS. Græco 651. p. 236.

In obitum *Georgii Pachymeris* jambi centum, quos idem Allatius Græce vulgavit diatriba de Georgiis p. 373.

Preces *ad Sipritum S.* quibus Cotelerius clauſit Tomum tertium Monumentorum Eccleſiæ Græcæ, hoc etiam loco libenter repetam:

Τὸ Πνεῦμα τὸ ζῶν, ἡ θεόδροσος χύσις,
Ἡ καινοποιὸς καὶ παράκλητος χάρις,
Τὸ ζωτικὸν Φῶς, ἡ πνοὴ τῶν ἀγγέλων,
Ἡ τῶν ἀγαθῶν ἄφθονος χορηγία,
Τὸ δημιουργὸν τῶνδε τῶν ὁρωμένων,
Καὶ συςατικὸν τῶν ἀφανῶν κτισμάτων,
Ἡ πάνσοφος δύναμις, ἡ καινὴ δόσις,
Τὸ τῶν ἐπιςημῶν τε καὶ τεχνῶν κράτος,
Ἐν ᾧ πνέω, ζῶ, φθέγγομαι, χαίρω, γράφω,
Μένοις μεθ' ἡμῶν πανταχοῦ πάντα χρόνον.

Tetraſtichorum in B. Virginem, in Pſalterium, in Naziazenum & Jo. Chryſoſtomum, quæ MSS. occurunt in Bibl. Vindobonenſi, jam ſupra in notis mentionem me facere memini. Sed quidni & ipſe hoc loco ſubjungo quæ mihi ſunt inedita hactenus Philes Epigrammata?

1. Εἰς τοὺς τρεῖς μεγάλους μάρτυρας, ΘΕΟΔΩΡΟΝ, ΔΗΜΗΤΡΙΟΝ καὶ ΓΕΩΡΓΙΟΝ. In trigam SS. Martyrum, Theodorum, Demetrium & Georgium.

Δρακοντοφόντης, γοργόωπους, μυροβλήτης,
Ἐκ τῆς ἑώας, ὁ γλυκὺς ςρατηλάτης.

Τῆς γὰρ νοητῆς τέκνον ἐςὶν ἡμέρας,
Ἐξ εὐχαρίτων ἡ Θεοδώρυ χάρις,
Μήτηρ γὰρ εὐκτῶν τῶν Θεῦ δωρημάτων.

2. Εις τὸν θυμὸν ΛΙΚΙΝΙΟΥ. In iram Licinii.

ΕΙ χαλδαϊκὴν τῦ θυμῦ καὶ εἰ φλόγα
Ο Λικίνιος κατὰ τῦ ςρατηλάτυ,
Καὶ μύριον πῦρ μαςίγων ἀναφλέγει,
Πλὴν ἀλλ' ἐπῆλθεν ἡ συρίζυσα δρόσος.

3. Εις ΛΙΚΙΝΙΟΝ, τοῖς τῦ Ἁγίυ αἰδοίοις ἐνυβρίζοντα. In Licinium S. Martyris naturæ illudentem.

ΤΗς αἰσχύνης ἥλιε, χωρὶς αἰσχύνης,
Τὴν σῦ βλάξ ἐμβάλλυσιν οἱ τῆς αἰσχύνης,
Τῆς μαρτυρικῆς αἰσχύνης τῷ χωρίῳ.
Καὶ πρὸς τὸ ῥῆμα μὴ ῥαγῇς μοι καρδίαν.

4. Εις τὸν ἅγιον ἐπὶ τροχῦ τεινόμενον. In Sanctum Martyrem super Rota extensum.

ΕΖεκιὴλ ὁ μὲν Προφητῶν ἀκρέμων
Αφεὶς θεωρῶν τὺς τροχὺς τὺς ἐμπύρυς,
Τὸν μαρτυρικὸν, εἰ δοκεῖ, τροχὸν βλέπε,
Καὶ συγκρίνας θαύμαζε τὸν τροχηλάτην.

5. Εις τὴν διὰ ξίφυς τελείωσιν ΝΕΣΤΟΡΟΣ. In Nestorem Martyrem gladio sublatum.

ΩΣ βαλλικὰς τὰς ἀμοιβὰς λαμβάνεις,
Κύδιςε Νέςορ, τῆς σφαγῆς τῦ βαρβάρυ.
Τῶν μαρτύρων γὰρ τῷ ςρατῷ συνεγράφης,
Καὶ συμμερίζῃ τὰ ςέφη Δημητρίῳ.

6. Εις τὴν μυροβλησίαν. In unguentum ex Demetrii stillans tumulo.

ΤΙνος, μέγιςε Σαλαμῶν, κλῆσιν λέγεις
Μύρον κενωθέν; οἶμαι γὰρ Δημητρίυ.

Ἐξ

Εξ ȣ̓ τὸ μύρον ὦκα σανίζον ῥέει,
Τ' ἀντλῶ μὲν, ȣ̓δεὶς ἐκκενώσει τὴν χάριν.

7. Επιτάφιον εἰς Εἰρήνην Βασιλίδα. Epitaphium Irenes Auguſtæ, conjugis Johannis Cantacuzeni.

Ει τις νόμος δίδωσι καὶ νεκροῖς λέγειν,
Ιδȣ̀ βιȣ̃ν πέμψασα κἀγὼ τυμβόθεν,
Τὰ κατ' ἐμαυτὴν ἐκδιδάσκω σε ξένε.
Εγὼ προῆλθον εὐτυχῶν προπατέρων,
Αρχῆς ἁπάσης δυσμικῆς βασιλέων.
Ιȣ́λιοι Καίσαρες ἐτρέψαντό με,
Καὶ καλλονῆς χάριτες ἐςέψαντό με.
Ρώμης, δ' Ἄναξ κράτιςος Αλεξιάδης
Πορφυρογεννὴς εὐτυχὴς Ιωάννης,
Ορπηξ Κομνηνῶν, εὐθαλὴς Δȣκῶν κλάδος,
Πάσης διώκτης ἐθνικῆς φυλαρχίας,
Εις εὔνομον σύζευξιν ἡρμόσατό με.
Ὧι καὶ συνεξάρξασα τῆς γῆς Αυσόνων,
Εις φῶς προίσχω τέτλαρας μὲν υἱέας,
Τῆς προγονικῆς ἐκφυέντας πορφύρας,
Ιδεῖν ἀγαθȣ̀ς, πῦρ πνέοντας εἰς μάχην,
Καὶ τέτλαρας δὲ κοσμίας θυγατέρας.
Ορῶ δὲ λαμπρὰ τὰ κράτη ȣ̓ συζύγȣ
Ν.κας πρὸς αὐγὴν ἡλίȣ καὶ πρὸς δύσιν.
Νίκας πρὸς ἄρκτον καὶ νοτȣ̃ θερμὸν κλίμα.
Τέλος λιπȣ̃σα τὸ σέφος, τὴν πορφύραν,
Τὸ βύσσινον πόρπημα, τὴν ἀλȣργίδα,
Τὸ τῶν μοναςῶν ἐσδιδύσκομαι ῥάκος.
Θνήσκω δ' ἐπ' αὐτῆς Βιθυνῶν ἐπαρχίας,
Ἔξοικος ἐκ γῆς Αυσόνων Βασιλίδος.
Κομίζομαι δὲ ναυςολȣμένη πάλιν,
Καὶ τὴν ἐμὴν ἐνταῦθα πιςεύω κόμιν.
Αλλὰ πλάσας με καὶ μεταπλάζων πάλιν,
Ο τὴν κάτω δȣ̀ς κοσμικὴν ἐξȣσίαν,
Καὶ τὴν ἄνω δȣ̀ς ȣ̓ρανῶν κληρȣχίαν.

8. Εις

8. Εἰς τοὺς παῖδας τοῦ ΠΟΡΦΥΡΟΓΕΝΝΗΤΟΥ καὶ Σεβαστοκράτορος Κυρίου ΙΣΑΑΚΟΥ. In filios Sebastocratoris Isaaci Porphyrogeniti.

Ω ζεῦγος υἱῶν φιλτάτου τέκνου φίλου,
Ἐμαῖς προσαγκάλισμα καλὸν ἀγκάλαις.
Ἐμοῖς ὑποψέλλισμα τερπνὸν ὠτίοις,
Ὅσον πλύνοις με τῇ ῥοῇ τῶν δακρύων;
Ὅσον τεφρεῖς με τῇ καμίνῳ τῶν πόνων;
Ὁμοῦ προφανὲν καὶ κρυβὲν, λάμψαν, δύναν.
Φαντάζομαί σου τοῦ προσώπου τὴν χάριν,
Ἀλέξιε σπάραγμα πατρὸς καρδίας,
Καὶ νὺξ ἐμοὶ πᾶν τῆς ἀλουργίδος σέλας,
Κλύειν δοκῶ σου τῶν καλῶν ψελλισμάτων,
Ἰωάννη καὶ σὺ τῶν ἐμῶν πῦρ ἐγκάτων,
Καὶ πλήττομαι τὰ σπλάγχνα πικρῷ τῷ βέλει,
Ὡς κρεῖττον ἦν σε μὴ προελθεῖν εἰς βίον.
Ω ζεῦγος υἱῶν τοῦ πατρὸς Ἰσαακίου,
Μὴ γὰρ προελθὸν οὐκ ἀπελθὸν ἠνίας,
Νῦν δ' ἦλθες, ὤφθης εἰς τὴν αὐγὴν ἡλίου,
Καὶ γῆς σε βυθὸς ἀγκαλίζεται πάλιν,
Ἐξ ἀγκαλῶν, φεῦ, τῶν ἐμῶν ἀναρπάσας.
Ἀλλ' ὦ δοτήρ μοι τοῦ κράτους παντοκράτορ,
Ὁ μυρίων ἄβυσσον εὐτυχημάτων
Ἐμοὶ παρασχὼν ἐκ βρέφους καὶ σπαργάνων,
Τῆς κειμένης δὸς ἐκλαθέσθαι δυάδος,
Ὡς ἂν τὸ βάρος κουφιεῖς τῆς καρδίας,
Τὴν τῶν πόνων ἄκανθαν ἐξανασπάσας.

9. Εἰς τὸν Ἀβραὰμ ξενίζοντα τὴν ἁγίαν Τριάδα. In Abrahamum SS. Trinitatem hospitio excipientem.

Τί ταῦτα ποιεῖς; βουθυτεῖς Ἀβραὰμ γέρον;
Οὐκ, ἀλλὰ δεῖπνον καὶ τράπεζαν ἀρτύω.
Ὁ δαιτύμων τίς, ᾧ τὸ δεῖπνον ἀρτύεις;
Ἡ Τριὰς αὐτὴ, καὶ Θεὸς βοῦν ἐσθίει.

Οὐ γὰρ ἐρευνῶ τοὺς ἀπορρήτους λόγους,
Ὡς ὑπέρευγε πίστεως τῆς σῆς, γέρον,
Ὡς ὑπέρευγε τοῦ Φιλοξένου βίου,
Καρπὸν γὰρ ἀμφοῖν, καρπὸν ὀσφύος θύεις.

XVIII. Eſt mihi præterea in manibus volumen, excuſum apud Claudium Chapeletum Pariſ. 1609. 8. hoc titulo: *POËTÆ GRÆCI CHRISTIANI una cum Homericis Centonibus ex ſanctorum Patrum operibus collecti, & utraque lingua ſeorſim editi in uſum Gymnaſiorum Societatis JEſu.* In hoc volumine præter ὁμηρόκεντρα ſive Homericos Centones *Eudociæ*, de quibus dixi lib. 2. cap. 7. continentur:

Fragmenta *Ezechielis* Tragici Poëtæ, ex ejus ἐξαγωγῇ ſive eductione populi Iſraëlitici ex Ægypto, de quo itidem dicere me memini lib. 2. cap. 19.

Fragmenta *Theodoti* ex Poëmate Heroico de Judæis, ſervata ab Euſebio IX. 4. præparationis Evangelicæ.

Johannis Damaſceni Carmina Jambica εἰς τὴν Θεογονίαν, εἰς τὰ Θεοφάνια, εἰς τὴν Πεντηκοστήν, & Precatio verſibus Anacreonticis quæ incipit ἀπὸ ῥυπαρῶν χειλέων. Huic Iohanni Damaſceno ejusque Poëmatis cæterisque ſcriptis proximo Volumine caput ſingulare à me deſtinatum eſt.

JOANNIS GEOMETRÆ Hymni * quatuor elegiaci in S. Virginem,

* Hoſce hymnos in Corpore Poëtarum Græcorum Heroicorum & Elegiacorum etiam utraque lingua vulgatos Genev. 1614. fol. p. 746. primus cum Metaphraſi ſua Latina vulgavit & Gregorio XIV. Pontifici dicavit Federicus Morellus, Pariſ. 1591. 8. Ab eodem A. 1595. 8. in lucem Græce & Latine editus eſt Johannis Geometræ *Paradiſus* ſive Epigrammata tetraſticha XCIX. moralis argumenti, & dicta factaque SS. Aſcetarum, Achillæ, Agathonis, Apollinis, Antonii, Arſenii, Beſſarionis, Carinonis, Eſaiæ, Eutropii, Heliodori (al. Iſidori) Lucii, Matois, Miltiadis, Pioris, Pittaci, Pityrionis, Simonis, Siſois, Theonis & Zenonis referentia. Johannes Geometra ſæpius allegatur Catenis Græcis in Lucam, etiam in Catena aurea Thomæ Aquinatis. Combefiſio in Bibl. Concionatoria ante annos DC. vel DCC. vixiſſe videtur. Jambicam Metaphraſin Canticorum S. Scripturæ à Johanne Geometra non infeliciter concinnatam habuit MS. Leo Allatius, ut ipſe narrat de libris Eccleſiaſticis Græcorum p. 62. Atque Paraphraſin Cantici Deiparæ legi in Codice Colbertino ad Apollinariani Pſalterii calcem, Cangius in gloſſario Græco annotavit. Similiter in Codice Barocciano 26. Bodlejanæ Bibl. Canticum Moſis à Geometra μεταφρασθὲν ad calcem Apollinaris oe-

ginem, cum Metaphrasi Federici Morelli, ſubjectis octo verſibus Jambicis, quibus auctor ait ſe unius è SS. Trinitate parentem perfecta Decade, trecentis verſibus (tot enim στίχους complectuntur illi hymni) celebraſſe, Hexametros autem ut perfectiores imperfectioribus pentametris junxiſſe, ut illi Divinam, hi humanam CHriſti naturam denotarent.

Αἱ τρεῖς ἑκατοντάδες σε τῶν τελῶν ἕνα
Τεκοῦσαν ὑμνοῦσι, Μῆτερ, παρθένον,
Θεὸν τέλειον καὶ βροτὸν τίκτες, Κόρη,
Δεκὰς τελεία, καὶ μεγίστη σοι χάρις,
Μέτρου μιγέντος κρείττονος τῷ χείρονι.
Καλῶ δὲ κρεῖττον τοῦ τόνου τὴν ἑξάδα,
Χεῖρον δὲ τὸν μείουρον ἐν χώραις δυσί.
Θεοῦ τὰ κρεῖττον, τοῦ βροτοῦ τὸ δεύτερον.

Incerti hymnus in B. Deiparam Alphabeticus, ita ut ſinguli verſiculi vocabulis ab eadem litera ſecundum ordinem Alphabeti incipientibus conſtent:

Μέλπωμεν Θεόπαιδα, Θεοείκελον, ἀφθορονύμφην,

Ἀσπο-

currit. Cæterum χαιρετισμοὶ illi, ſive hymni quatuor in B. Mariam quorum ſingula diſticha à vocabato χαῖρε incipiunt, exſtant etiam MSS. in Bibl. Vaticana & in Cæſarea, ſubjuncto neſcio cujus in Geometræ laudem ἡρωελεγείῳ. Exſtant etiam una cum Epigrammatis variis Jambicis MSta in Codice quem Regi Chriſtianiſſimo dono dedit Antonius Eparchus. Vide Bandurii notas ad Antiquitates CPol. p. 877 & 881. qui Geometram peſſimum poëtam appellat, indigno pro ætate inprimis qua vixit elogio. Ejus Homilias ſive ſermones in Paſſionem CHriſti atque in B. Virginem, alterumque ἐξόδιον ſive προπεμπτήριον in dormitionem Deiparæ, & tertium ad eandem προσφωνητικὸν ſive χαιρετήριον evolvit memoratque Allatius de Simeonibus p. 94. 95. 114. In altero teſtatur ſe etiam Apocryphas de Maria narrationes, quæ Evangeliſtarum ſcriptis non adverſarentur, adtexuiſſe. συνείλεκται δὲ καὶ ἡμῖν οὐ μόνον ὅσα παρὰ τῶν Εὐαγγελιστῶν τε καὶ Προφητῶν, ἀλλὰ καὶ ὅσα παρ' αὐτῶν τῶν Ἀποκρύφων ἀνελεξάμεθα, σύμφωνα καὶ ταῦτα δηλαδὴ καὶ ἀκόλουθα τοῖς Εὐαγγελισταῖς καὶ Προφήταις, καὶ τοῖς μεγάλοις καὶ Θεολήπτοις Πατράσι καὶ διδασκάλοις. Ἔισεται δὲ πάντως ὅγε δίκαιος ἀκροατὴς καὶ κριτής.

Ἄσπορον, ἁγνοτάτην, ἄχραντον, ἀνακτοτόκειον,
Βασιλίδα, βασιληγενέα, βασιληγενέτειραν &c.

Clementis Alexandrini Hymnus in CHriſtum, cum latina Fed. Morelli Metaphraſi.

Senarii Jambici incerto auctore in ejusdem *Clementis* Pædagogum.

Simeonis Metaphraſtæ Jambi XX· ad eos qui ad ſacram menſam accedere volunt.

Hisce Metaphraſtæ jambis illa collectio Poëtarum Græcorum Chriſtianorum clauditur. Adjunxit autem eidem in meo volumine Bibliopegus, quæ & ipſa hoc loco referam, alia aliorum apoſpasmatia, 1) ςίχους ἀδήλου περὶ τῆς ἁγίας Βαρβάρας. Incerti ſcriptoris *Carmen Jambicum* verſibus LXIV. conſtans, extrema parte mutilum in laudem *S. Barbaræ*, Virginis & Martyris, ex Bibl. Regis Chriſtianiſſimi cum Metaphraſi Latina Jambica Fed. Morelli, qui jambos Græcos vetuſti ſcriptoris in *Alexium* Martyrem & ſocios, & M. Antonii Mureti, Jacobiq; Mauſſaci poëmatia latina in Barbaram cum Græca ſua Metaphraſi ſubjunxit Pariſ. 1614. 8. 2) Anonymi veteris, qui teſtem ſe oculatum perhibet ἔκφρασιν περὶ τῶν ἐν Ἱεροσολύμοις Κυριακῶν Θεμάτων, ſive *deſcriptionem ſitus locorum ſacrorum & rerum memorabilium Hieroſolymæ*, verſibus Politicis CC LX. & *Nicephori Xanthopuli* ἅλωσιν Ἱερουσαλὴμ *excidium Hieroſolymitanum* verſibus jambicis CLVIII. utrumque cum Metaphraſi Latina jambica ejusdem Fed. Morelli, qui præterea proſarium ſcriptum Epiphanii Monachi periegeſim terræ ſanctæ cum verſione ſua addidit, totumque volumen inſcripſit: *Expoſitionem thematum Dominicorum & memorabilium quæ Hieroſolymis ſunt.* Pariſ. 1620. 8. Ex his, Nicephori carmen ab eo tempore recuſum non memini, at ἔκφρασιν illam ſub Perdiccæ nomine συμμίκτοις ſuis inſeruit Allatius, in quibus etiam Epiphanii libellus legitur, ut dixi volumine ſexto p. 705.

XIX. Inter Poëtas Græcos Chriſtianos celebratiſſimus eſt GREGORIUS Nazianzenus, de quo peculiari capite dictum, quemadmodum etiam de JOHANNE DAMASCENO. De THEODORI quoque PRODROMI carminibus ſacris tradere me memini volumine ſexto p. 816. ſeq.

Poëtis Chriſtianis elegantioribus etiam accenſendus venit JO-

ANNES MAUROPUS *. Monachus, atque inde Metropolita EUCHAITENSIS sive *Euchania*, (quæ etiam *Theodoripolis* à Theodoro Martyre dicta, cui templum Jo. Zimisces Imp. condidit, urbs Heloponti provinciæ in Asia minori) qui scripsisse se testatur temporibus Constantini Monomachi, Zoës ac Theodoræ, h. e. circa A. C. 1050. Rogat enim p. 43. CHristum, ut quemadmodum in fornace Babylonica olim tribus juvenibus, sic etiam in Imperio tribus hisce adsit ope sua.

Οὗτος γὰρ ὥσπερ τοῖς τρισὶ νεανίαις
Συνῆν τέταρτος ἐν μέσῳ φλογὸς πάλαι,
Οὕτω πάλιν τέταρτος ἔσω κἀνθάδε,
Δροσισμὸς ὑμῖν ἐν βασιλείοις μέσοις.
Τὸν ἥλιόν σε πρῶτα σώζων, καὶ νέμων
Ζωὴν ἄλυπον, εὐτυχῆ, νικηφόρον,
Καλοῖς τε τοῖς σύμπασιν εὐθηνουμένην.
Ἔπειτα ταύτην τὴν σελήνην τοῦ κράτους
Τὴν κοσμολαμπῆ, καὶ διαπρεπεστάτην,
Τὴν οὐδὲν ἄλλο πλὴν ὃ κέκληται μόνον,
Ζωὴ γὰρ ὄντως ἡ ΖΩΗ τοῦ νῦν βίου,
Τρίτην δέ μοι σύνταττε καὶ τὴν δευτέραν
Τὸ φαιδρὸν ἄστρον τοῦ πανολβίου σέφους
Ἢ τὴν ἐκείνης αὐταδέλφην ἀξίαν
Ὃ παντὸς ἄλλου μεῖζον εἰς ἐνδοξίαν.

Ad eandem Zoën ac Theodoram referendum carmen p. 44. Ἐς τὰς δεσποίνας, quo nec Imperatorem celebrare omittit.

Τὸν εὐγενῆ μὲν, εὐτυχῆ δὲ δεσπότην,
Τὸν εὐτυχῆ μὲν εὐσεβῆ δὲ καὶ πλέον
Τῆς γῆς τὸ θαῦμα τὸ μέγαν ΜΟΝΟΜΑΧΟΝ,
Ὃν ἡ πρόνοια κοσμικῶν κακῶν λύσιν
Ἔδειξεν ἡμῖν, καὶ καλῶν πάντων βρύσιν.

Adde carmen in Constanini Monomachi imaginem ἐν Εὐχαΐτοις apud Euchaitenses dedicatam, cum particula Crucis CHristi p. 47. Plu-

* Μαυρόπους idem est ac Μελανόπους. Confer Lambecium T. I. p. 149.

Plura in Monomachi laudem p. 23. & 51.* atque in Theodoræ p. 52. Sed Imperatoris obitum deflet p. 54. seq. Neque illi tantum & Zoæ ac Theodoræ fuit superstes, sed etiam Alexii Comneni attigit Imperium, siquidem in jure Græco Romano lib. 3. p. 215. inter Metropolitanos qui Nicolao Patriarcæ CPol. mense Junio Indict 15. (hoc est CHristi 1092. Alexii Comneni 12.) adsederunt, memoratur ὁ Εὐχανείας Ἰωάννης.

In S. Theophylactum quoque, qui & ipse Alexii Comneni contigit tempora, extat Epigramma p. 47.

Hujus Johannis *Epigrammata jambica*, *carminaque* in præcipuorum festorum Patrumque pictas in tabulis imagines & historias, ac de aliis varii generis argumentis prodierunt brevi paginarum 73. libello Græce cura *Matthæi Busti* Etonensis, qui versionem nullam ** addidit, sed paucas nec indoctas notas ad calcem voluminis adjunxit, Etonæ 1610. 4. iisdem typis quibus Savilii Chrysostomus sub idem tempus deinde fuit expressus. Ordinem quem in MSto suo Codice reperit, subinde immutasse se Bustus non diffitetur, quanquam cum Busti Codice conspirat quoque Vindobonensis, de quo Lambecius V. p. 29. cui Etonensis editio fuit ignota.

Ait Euchaitensis se hæc Carmina velut gustum quendam dare ex plurimis aliis quæ prosa & versu scripserit.

Ἐγὼ δὲ τούτους ἐξελὼν μου τοὺς λόγους
Πολλῶν ἀπ' ἄλλων ἐμμέτρων, οὐκ ἐμμέτρων

Xxxx 3 Μόνους

* Nonnulla cum *Argoli* Latina versione refert Allatius de libris Ecclesiasticis Græcorum p. 97. ubi etiam titulus integrior, εἰς τὸ βιβλίον τῆς διακονίας τοῦ τροπαιοφόρου, pro quo Bustus tantum edidit: Εἰς τὸν τροπαιοφόρον.

** *Ut minori*, inquit Bustus, *fastidio possint* οἱ μουσικώτεροι *adspicere, Græcè solummodo excudendum curavi, neque instar Virgiliani Mezentii exangue & putidum Latinæ versionis cadaver Græco Poëtæ animato & vivido alligare sustinui: quod quidem dum faciunt nonnulli, præsertim in Poëtis, verendum est ne ut quidam è Veteribus, cum ignem cremandis mortuorum cadaveribus pollui crederet, graviter commotus Prometheum ad opem ferendam advocasse perhibetur, ut ignem quem de cœlo clepserat, pari furto mortalibus (si posset) subduceret: consimiliter etiam existat aliquis, qui Typographiæ inventorem subinde inclamare velit, ut beneficium hoc suum ad usus indignos traductum reposcat sibi, & saltem ad tempus retrahat.*

Μόνους φέρων δίδωμι τοῖς λόγων φίλοις,
Ὡς γεῦμα μικρὸν δαψιλοῦς ἀνθοσμίου,
Οἷς ἡδονὴ γένοιτο ταῦτα μετρία,
Κόρος δ' ἀπέστω, καὶ μέθη, καὶ ναυτία.

Codicum mendis eluendis ac castigandis laboriosam operam se collocasse refert p. 70.

Καλὴν δεδωκὼς ταῖς βίβλοις ὑπουργίαν
Αὐτὸς πονηρὰν ἀντιλαμβάνω χάριν.
Τῶν μὲν γὰρ ἤδη τὰς νόσους ἰασάμην,
Ἐγὼ δέ συντέτηκα, καὶ κακῶς ἔχω,
Κόπων τὸ σῶμα συντριβεὶς ἀμετρία.
Ἀλλ' οἱ τρυφῶντες ἐν πόνοις ἀλλοτρίοις
Καὶ ταῖς ἐμαῖς πλέοντες εὔδια ζάλαις
Πρὸς Κύριον μέμνησθε τοῦ κεκμηκότος.

Singillatum meminit Menæorum à se recensitorum & emendatorum:

Εἰς τὰ δωρηθέντα Μηναῖα εἰς εὐχάϊτα.
Ὕμνων ἐπελθὼν ἡμερησίων βίβλους,
Πᾶσαν τε τούτων τὴν γραφὴν ἐπιξέσας,
Καὶ χεῖρα, καὶ νοῦν, ὡς ἐνὴν καταρτίσας,
Δῶρον φίλῳ δίδωμι καὶ μάλα πρέπον
Τῷ προστατοῦντι τοῦ τόπου στεφηφόρῳ
Ὃς ἔνδον οἰκεῖ τῆσδε τῆς Ἐκκλησίας,
Δι' οὗ τύχοιμι τῆς ἀκηράτου βίβλου,
Τῇ χειρὶ τοῦ πλάσαντος ἐγγεγραμμένος.

Chronographiam scripsisse se, sed ubi ad suam ætatem pervenit abrupisse, ne adulatione deturpare Historiam cogeretur, innuit p. 69.

Ὁ συγγραφεὺς ψεῦδος μὲν οὐκ εἰρηκέτω.
Ψεύσαιτο μὲν γ' ἂν ἔνγε τοῖς λοιποῖς λόγοις,
Οὕτω φιλούντων τῶν κελευόντων τάδε,
Ὧν τοῖς ἐπαίνοις ἐντρυφῶν τὸ βιβλίον
Ὅμως ἔδοξεν ἐνδεέστερον λέγειν,
Ἐξουσία κρότων γὰρ οὐκ οἶδεν κόρον.
Οὐκοῦν ἀφείσθω ταῦτα τοῖς ἐγκωμίοις,
Ἡ συγγραφὴ δὲ μὴ προχωρείτω πλέον.

Οὐκ εὐφυῶς γὰρ πρὸς τὰ τοῦ ψεύδους ἔχει,
Νόμος τε ταύτην ἐκτροπῆς ἀποτρέπει.
Ἐνταῦθα τοίνυν τὸν δρόμον παύει τέως,
Ἕως κατ' εὐθὺ δῷ τις αὐτῇ τὸ τρέχειν.

Episcopus & Metropolita creatus est invitus, cum contentum parvo, ac libris studiisque unice intentum nihil magis juvaret, quam in illis delitescere, & juvenibus instituendis porro vacare procul invidia periculis ac curis, quas majorum dignitatum splendor secum afferre consvevit.

Ἄλλης, inquit p. 59. τρυφῆς ἥκιστα ποιοῦμαι λόγον,
Ἀρκεῖ γὰρ αὕτη ψυχαγωγεῖν πλουσίως,
Βρύουσα πᾶσαν ἡδονήν τε καὶ χάριν.
Πλὴν ἀλλ' ἄγοις οὕτω με, καὶ φέροις, Λόγε,
Ἄτρεπτον, ἀκλόνητον, ἑδραιωμένον,
Εἴσω μένοντα τῶν τεταγμένων ὅρων,
Ὡς ἄνθεσι μέλισσαν ἐν βίβλοις στρέφων,
Ὡς τέττιγα δρόσῳ με τοῖς λόγοις τρέφων,
Μόνοις τε πείθων τοῖς παροῦσιν ἐμμένειν,
Καὶ μηδὲν αἰτεῖν ἄλλο πλὴν σωτηρίαν.

Et p. 64. Καλῶς γεωργήσασα πολλοὺς τῶν νέων,
Πάντας γὰρ οὐ τίθημι, μὴ καὶ κομπάσω.
Πλὴν ἀλλὰ πλείστους ἦρεν ἐκ μαθημάτων,
Πλείστοις δὲ καὶ πρὸς ἦθος εἰσηνεγκέ τι,
Οὗ μᾶλλον ἡ παίδευσις εὐτυχεστέρα
Τούτων περιττῶν ἐν λόγοις κομψευμάτων.
Τούτους ἔγωγε τοὺς σοφισθέντας νέους
Κέρδος μέγιστον τῷ ταλάντῳ προσφέρω.

Eodem in loco innuit se ætate provectum & viribus jam deficientibus ad dignitatem Episcopalem protractum esse. Objicienti enim: κρύψεις δέ σου τὸν λύχνον ἐν τῇ γωνίᾳ; respondet:

Τί τοῦτό φῃς, ἄνθρωπε; πῶς λαλεῖς λύχνον
Τὸν οὐκ ἔχοντα τὸ προσῆκον φῶς λύχνῳ.
Ἦν λύχνος, οἶδα, καὶ γὰρ οὐκ ἀρνητέον.
Ἀλλ' εἰς τροφὴν ἔλαιον ἀρκοῦν οὐκ ἔχων

Ἐψυγ.

Ἐψυγμένην δείκνυσι τὴν θρυαλλίδα,
Ἧς τῷ μαρασμῷ καὶ τὸ τοῦ φωτὸς σέλας
Ἀμυδρὰ φαῖνον οὐκ ἔχει λαμπηδόνα.
Συνασθενεῖ γὰρ καὶ λόγος τῷ σαρκίῳ.
Ὥσπερ παθούσῃ μουσικὸν μέλος λύρᾳ.

Hujus Johannis Euchaitensis non exiguum nomen inter Melodos Græcos, atque in Ecclesiasticis Græcorum libris ingenii ejus ac pietatis monumenta occurrunt, è quibus *Canones in festa SS. Basilii, Nazianzeni ac Chrysostomi* cum versione sua publicavit Nic. Rayæus S. I. in diss. præliminari ad T. 2. Actor. Sanctorum Junii p. 50--59. & *Canonem in Deiparam* p. 49. sq. Canonis prioris ἀκροστιχὶς est: τριστήλιον φῶς τρεῖς ἀνῆψεν ἡλίους. *Canones in S. Nicolaum* allegat Allatius contra Hottingerum p. 183. De hoc Johanne videndus etiam Tomus I. Act. Sanctorum mensis Junii p. 594. seq. in quo p. 615--614. exhibetur scripta ab eo *Vita* præceptoris sui *Dorothei junioris*, Trapezuntii Chiliocomensis, cum versione Conradi Janningi S. I. Ex vita S. *Eusebiæ* cujus memoria apud Euchaitenses colebatur, profert nonnulla idem Allatius lib. de purgatorio p. 754. seq. Forte in Catena Corderiana Patrum Græcorum *in Psalmos*, ubi Johannes allegatur, intelligitur non Chrysostomus, qui semper in illo opere venit Chrysostomi nomine, sed Euchaitensis noster, quem expositioni Origenis in Psalmos adjecisse quædam Colomesius ex Antonii Verderii Catalogo MSS. CPolitanorum annotavit.

De Poëtis Christianis sacris Græcis & Latinis dissertatio V.C. Andræ Christiani Eschenbachii A. 1685. Altdorfii edita & inter ejus dissertationes Academicas Norimbergiæ 1705. 8. recusa p. 76. recte memorat inter deperditos *Triphyllium* Episcopum quem Svidas testatur scripsisse versibus jambicis vitam præceptoris sui Spyridonis Thavmaturgi, Trimithuntis in Cypro Episcopi, Constantino imperante clari, de quo Surius 12. Dec. & Lambecius VIII. p. 310. Sed quod p. 81. vitam Theclæ carmine descriptam à *Basilio* Seleuciense ait inter illius opera à Claudio Dausqueio A. 1596. 8. & Parisiis 1621. fol. cum Gregorii Thaumaturgi & Macarii Alex. operibus, Zonaræque in Epistolas Canonicas commentario editam haberi, in eo fallitur. Nam in Dausquei editione vita Theclæ omnino nulla comparet. In editione Parisiensi exstat vita Theclæ sed prosario sermone à Basilio

Seleu-

Seleucienſi deſcripta duobus libris, quam cum verſione ſua primus Petrus Pantinus Antw. 1608. 4. vulgaverat. Equidem Photius Cod. 108. teſtatur Baſilium hunc καὶ μέτροις *etiam verſibus* Theclæ protomartyris ἔργα καὶ ἆθλα καὶ νικητήρια ἐντεῖναι, neque aſſentior Pantino, qui μετρίως apud Photium legendum ſuſpicatur, ſed vita illa verſibus ſcripta hactenus nondum lucem vidit.

De *Amphilochii*, *Syneſii*, *Coſmæ*, *Marci*, *Simeonis*, *Pſelli* & aliorum Chriſtianorum poëmatis Græcis alibi à me dictum eſt, atque in laudati ſupra mihi Urbani Godfridi Siberi opere, quod propediem in lucem edet de Melodis Græcis, abunde diſſeretur. Igitur hoc caput concludere jam licet, ubi prius quatuor collectiones, in quibus poëtæ Græci veteres junctim excuſi exſtant, paucis recenſuero, quibus proxime ut ſpero quintam cæteris omnibus ampliorem accuratioremque adjungere dabitur, quam poſt præclaram Stephanorum Hiſtoriam, atque Corpus Latinorum Poëtarum Londini nuper vulgatum, laudatiſſimo ſtudio parat vir egregius Michaël Maittaire.

I. *Henrici Stephani* POETÆ GRÆCI PRINCIPES Heroici Carminis, Græcè typis lucluentis, & diligenti ſtudio emendati, Pariſ. 1566. fol. In his Chriſtiani nulli, ſed modo *Homerus*, *Heſiodus*, *Orpheus*, *Callimachus*, *Aratus*, *Nicander*, *Theocritus*, *Moſchus*, *Bion*, *Dionyſius Periegetes*, *Coluthus*, *Tryphiodorus*, *Muſæus*, Sententiæque *Theognidis*, *Phocylidæ*, *Pythagoræ*, *Solonis*, *Tyrtæi*, *Rhiani*, *Naumachii*, *Panyaſidis*, *Euphorionis*, *Antimachi*, *Lini*, *Mimnermi*.

II. CORPUS POëTARUM GRÆCORUM qui Heroico Carmine ſcripſere, appoſita è regione latina interpretatione proſaica, undique collecta, ſed cujus auctor ab editore neſcio quo conſilio ſemper reticetur, notulisque & Variis Lect. margini adſcriptis cura ac ex recenſione *Jacobi Lectii*. Genevæ apud Petrum de la Roviere 1606. fol. Poſt dedicationem Lectii ad Mauritium Haſſiæ Landgravium, ſequntur aliquot ſcripta in laudem Græcarum literarum, ſcriptorumque Græcorum.

Locus ex Baſilii orat. quam juvenes è Græcorum ſcriptis utilitatem percipiant, & Scipionis Carteromachi Piſtorienſis oratio de laudibus literarum Græcarum.

M. Antonii Antimachi oratio ejusdem argumenti, in Ferrarienſi Gymnaſio olim habita.

Excerpta ex Conr. Heresbachii oratione in commendationem Græcarum literarum.

Hinc jam ipsi Poëtæ succedunt, atque in his iterum Christiani nulli.

Homeri Ilias, Odyssea, Batrachomyomachia & Hymni XXXII.

p. 445. Hesiodi ἔργα καὶ ἡμέραι. Scutum Herculis & Theogonia.

p. 480. Orphei Argonautica, hymni LXXXVII. & de lapidibus.

p. 535. Callimachi Cyrenæi hymni VI.

p. 552. Callimachi coma Berenices à Catullo latinis versibus reddita.

p. 554. Epigrammata ejusd. Callimachi XXXI. à Nicod. Frischlino collecta cum ejusd. Poëtica Metaphrasi.

p. 557. Theocriti Syracusani Idyllia XXX. & Epigrammata XXII.

p. 605. Moschi Idyllia VIII.

p. 613. Bionis Smyrnæi Idyllia VI. cum minutis aliis quibusdam poëmatis, & syringe, item Simmiæ securi, ovo, ara & alis.

p. 619. Phænomena Arati Solensis.

p. 637. Nicandri Theriaca Græcè. p. 645. eadem latinis versibus reddita per Jac. Grevinum Medicum & Philosophum Parisiensem. Lectius ait nullam se versionem de verbo ad verbum reperire potuisse. Hanc tamen, etsi Poëticam, Nicandri menti ita consonam esse, ut ipsi etiam Ligurino Momo satisfacere possit.

p. 654. ejudem Nicandri Alexipharmaca Græce & Lat. cum ejusd. Grevini Metaphrasi.

p. 664. Dionysii Afri Periegesis.

p. 682. Coluthi Lycopolitæ Thebani de raptu Helenæ liber.

p. 688. Tryphiodori Ægyptii, Ilii ἅλωσις.

p. 704. Theognidis Megarensis sententiæ Carmine elegiaco.

p. 722. Phocylidis πόιημα νȣθετικόν.

p. 726. Pythagoræ aurea carmina.

p. 727. Ex Solonis elegiis fragmenta.

p. 730. Ex Tyrtæo περὶ τῆς πολεμικῆς ἀρετῆς, elegiaco carmine.

p. 732. Fragmentum ex Rhiano.

p. 733. Ex Naumachio.

p. 734. Panyasidæ fragmenta. Item breve quoddam ex Antimacho & ex Orpheo nonnulla.

p. 736. Ex Lino.

Ibi-

Ibid. ex Mimermo fragmenta Versibus Elegiacis.

p. 737. Procli Lycii hymni IV.

T. 2. Apollonii Argonauticon libri IV.

p. 87. Oppiani Cynegeticon libri totidem & Halieuticon libri quinque.

p. 137. Coluthi Smyrnæi (Quinti Calabri) paralipomenon ab Homemero libri XIV.

p. 307, Nonni Panopolitæ Dionysiacon libri XLVIII.

III. CORPUS POETARUM GRÆCORUM Tragicorum, Comicorum, Lyricorum, Gnomicorum, Epigrammatariorum apposita è regione Latina interpretatione. Genevæ apud eundem Petrum de la Roviere 1614. fol. in quibus pauci quidam Christiani.

Tom. 1. Sophoclis tragœdiæ VII. Ajax flagellifer, Electra, Oedipus Tyrannus, Antigone, Oedipus Coloneus, Trachiniæ, Philoctetes.

p. 175. Euripidis Tragœdiæ XIX. Hecuba, Orestes, Phœnissæ, Medea, Hippolytus, Alcestis, Andromache, ἱκέτιδες sive supplices, Iphygenia in Aulide, Iphigenia in Tauris. Rhesus, Troades, Bacchæ, Cyclops, Heraculidæ, Jon, Herules furens, Electra & Danaës prologus cum versione Guil. Canteri.

p. 598. Æschyli tragœdiæ VII. Prometheus δεσμώτης s. vinctus, ἑπτὰ ἐπὶ Θήβαις, Persæ, Agamennon, Χοηφόροι, Eumenides & Supplices.

p. 719. Aristophanis Comœdiæ XI. Plutus, Nubes, Ranæ, Equites, Ἀχαρνεῖς, Vespæ, Aves, Pax, Ἐκκλησιάζουσαι, Θεσμοφοριάζουσαι, Lysistrata, singula cum Florentis Christiani Metaphrasi, vel cum versione Andreæ Divi.

p. 1017. Ezechielis Isagoges fragmenta.

Lycophronis Alexandra hic non comparet sed T. 2. p. 138. seq.

Tom. 2. Pindari Thebani Olympionicæ, Pythionicæ, Nemeonicæ Isthmionicæ.

Hinc sequuntur Lyricorum fragmenta Alcæi p. 94. Sapphus p. 96. Stesichori p. 99. Ibyci p. 100. Anacreontis ibid. Bacchylidis p. 137.

Fragmenta Simonidis vario carminis genere p. 121. & p. 125. carmen

ejus in mulieres exhibetur cum metaphrasi Poëtica Georgii Buchanani.

Alcmanis p. 130. Archilochi p. 131. Melanippidæ p. 133. Telestæ p. 134. Pratini. ibid.

Σκόλιον Aristotelis, & scoliorum Timocreontis & Hybriæ Cretensis fragmenta p. 135. Erinnæ Lesbiæ ode in laudem Romæ. ibid. Alphæi Mytilenæi Phalæci p. 136. Juliani, Theocriti & alius auctoris Anacreontica poëmatia ibid. seq.

pag. 138. Lycophronis Cassandra cum argumento & versione Guil. Canteri.

p. 162. Synesii hymni X.

p. 185. Gregorii Nazianzeni odæ IV.

p. 189. Joh. Damasceni hymnus in Theogoniam: crambe bis cocta p. 737. ubi p. 739. sequitur etiam ejusdem Εἰς τὰ Θεοφάνια & p. 741. Εἰς τὴν πεντηκοστήν item p. 743. precatio versibus Anacreonticis.

p. 139. MAXIMI MARGUNII, Sec. XVI. Episcopi Cytherorum Hymni Anacreontici IX.

p. 209. Orationis Dominicæ & Psalmi XXIV. Metaphrases Ancreontico carmine Græco Matthiæ Bergii, & Thomæ Golneri & Latino Conr. Rittershusii.

p. 210. Philes Jambi de animalium proprietate & p. 237. auctarium Joach. Camerarii.

p. 241. Georgii Pisidæ ἑξαήμερον & de vanitate vitæ cum versione Fed. Morelli. Fragmenta ex Svida & aliis p. 273.

p. 275. Joh. Tzetzæ XIII. Chiliades Historiarum versibus Politicis cum versione Pauli Lacisii Veronensis. Ejusdem Tzetzæ quædam p. 486. seq.

p. 494. Anthologia Vett. Epigrammatum VII. libris cum versione prosaica Eilhardi Lubini.

p. 746. Hymni IV. Ioh. Geometræ in Mariam Θεοτόκον.

p. 751. Clementis Alex. hymnus in CHristum, cum Fed. Morelli versione.

p. 773. Simeonis Metaphrastæ & alius cujusdam jambi.

QUARTA collectio solis Poëtis Christianis constans occurrit in Appendice Bibliothecæ Patrum per Marinum de la Bigne, Paris. A. 1634.

& in Tomo XIV. editionis A. 1654. fol. ubi Græce & Latine exſtant

Sibyllinorum Oraculorum libri VIII. cum præfatione Marci Antimachi & aliis Sibyllinis, aliisque oraculis ex omni antiquitate collectis per Johannem Opſopœum, ex editione Pariſ. 1599. 8. De Sibyllinis eorumque editionibus cæteris, dixi lib. I.

Homerici Centones, *Eudociæ* Auguſtæ ſive *Pelagii* Patricii, ex editione Pariſ. 1609. 8.

Ezechielis Tragici fragmenta.

Apollinaris Metaphraſis Pſalterii Davidici, ex editione Johannis Benenati Pariſ. 1580. 8.

Nonni Panopolitæ Metaphraſis Evangelii Johannis, ex editione Ingolſtad. 1614. 8.

Georgii Piſidæ de Mundi Opificio, & de Vanitate Vitæ, ex editione Federici Morelli, Pariſ. 1584. 4.

Jo. Geometræ hymni varii, ex ejusd. Morelli editione, Pariſ. 1595. 8.

CAPUT XVII.

De Catenis Patrum Græcorum in S. Scripturæ Libros.

Catenarum in S. Scripturæ ratio & elogium. 1. Catenæ in Pentateuchum à Franciſco Zephyro latine verſa, Græce MS. in Bibl. Tigurina. 2, Catena in Cantica V. & N. T. ibid. *Catena Aloyſii Lipomanni in Geneſin & Exodum. 3. Procopii Gazæi in Octateuchum & cæteros libros Hiſtoricos V. T. & in Proverbia, Canticum & Eſaiam. 4. Catenæ quædam MSS. 5. Catena Olympiodori ac Nicetæ in Jobum, Latine ac Græce & Latine edita. 6. Catena in Pſalmos Dan. Barbari & Aloyſii Lipomanni & quam utraque Lingua vulgavit Balthaſar Corderius. 7. Catenæ MSS. in Pſalmos & alios libros V. T. 7. Catena in Proverbia edita Latine à Theodoro Peltano. 8. In Canticum à Zino, Meurſioque. 9. Catenæ MSS. in Eſaiam, Jo. Drungarii, Andreæ Presbyteri aliæque. 10. Catena in Matthæum duplex Græce & Latine edita à Corderio. 11. Alia MS. in Matthæum & Lucam Macarii Chryſocephali.* 12. *De Tito Boſtrenſi ac Victore Antiocheno. 13. Catena in Marcum quam utraque lingua vulgavit Petrus Poſſinus. 13. In Lucam*

cam Latine publicata à Corderio. 14. In Johannem ab eodem Græce & Latine. 15. Catena aurea Thomæ Aquinatis in quatuor Evangelistas. 16. Theophylactus & Euthymius in quatuor Evangelistas & Epistolas Pauli, ibid. Oecumenius in Acta, Epistolas Pauli & Catholicas. 18. Arethas & Andreas in Apocalypsin. 19, Aliæ quædam Catenæ MSS. 20. Similes ex recentioribus S. Scripturæ interpretibus Catenæ Marrlorati, Poli & aliorum 21.

I.

NEmo est paullo humanior, quem fugiat, à multis jam sæculis obtinuisse morem ad illustrandos S. Scripturæ libros egregia seligere ex præstantissimis veteris Eclesiæ Doctoribus, non modo illis, qui ex instituto sacros Scriptores exposuerunt, sed etiam aliis omnis generis, qui in operibus suis obiter aliquid ad lucem Divinis scriptis accendendam inspersissent. Atque si, quod ait Hesiodus, sapientissimus est is, cui quod opus sit, ipsi veniat in mentem: proxime accedit ille, qui alterius bene inventis obtemperat atque utitur: Primum quidem locum inter interpretes sacrarum literarum priscos Græcos Origeni, Chrysostomo, Theodoreto paucisque aliis merito dabimus, qui ipsi ita ut hi præclaris sacras literas commentariis illuminarunt: proximum certe assignabimus contextoribus de quibus jam dicturus sum Catenarum: hi enim laudata industria ex illis excerpserunt, quæ ad exponenda & in usum vertenda sacra oracula inprimis facere sibi viderentur. Tantoque magis hi doctis placent ac probari solent, quod non modo ex vastis voluminibus commentariorum ea quæ maxime ad rem faciunt, conati sunt delibare, atque plurium virorum maximorum sensa succincte cognoscenda & industriæ illorum fructum brevi labore capiendum lectoribus offerunt, sed etiam quod multa servarunt ex scriptis antiquis amissis quidem ac deperditis, ex quibus nisi in hujusmodi servatum Catenis, nihil omnino ad nostram memoriam pervenisset. *Catenæ* autem vocabulo primus ni fallor hoc sensu usus ex Latinis Thomas Aquinas est, nam Græci quidem scripta hujusmodi vocant Ἐπιτομὰς ἑρμηνειῶν, ut apud Lambecium III. p. 60. sive ἑρμηνείαν συνεῤῥανισθεῖσαν sive ἐξήγησιν συλλεγεῖσαν ἐκ διαφόρων Πατέρων &c. Non absurde autem Catenæ vocabulum hisce Scriptis applicatur, quoniam ut Catena ex pluribus constat annulis inter se connexis, sic

illæ

illæ expoſitionem Librorum ſacrorum ex plurimum ſcriptorum cogitatis contextam offerunt. Forte etiam ut apud Dionem Chryſoſtomum, Charidemus vitam humanam confert cum Catena † in qua proſpera ex adverſis & adverſa viciſſim ex proſperis ſuſpenſa connectuntur, ita etiam in hiſce συναγωγαῖς non omnia ſemper æque ſunt ſelecta, ſed præclaris plerisque & obſervatu digniſſimis adduntur interdum trita quædam ac vulgatiora. Ne dicam de deſcriptorum vitiis * editorumve hallucinationibus, qui expoſitiones quasdam ſubinde aliis quam quibus debebant auctoribus adſcripſere, vel in Codices minus accuratos aut integros inciderunt. Ut autem Catenarum quæ exſtant notitia ordine á me tradatur, ſeriem librorum S. Scripturæ quos illa illuſtrandos in ſe ſuſceperunt ſequi inſtitui.

II. *In Pentateuchum*, ſive obſcuriora modo potius Pentateuchi loca Catenam ex antiquis excerptam Græcorum Theologis nescio in qua Bibliotheca Græce reperit *Franciſcus Zephyrus* Florentinus, vertitque latine A. 1546. ſed non integram ut ipſe in præfat. teſtatur. *Si cui ſtudioſo*, inquit *rerum Græcarum, videar in hac mea traductione prætermiiſſe nonnulla, ſciat id me conſulto feciſſe, aut quia ſupervacanea viderentur, aut in alios ſenſus diſtorta.* Græce hæc Catena occurrit in Bibl. Reipublicæ Tigurinæ, quo Codice uſus Jo. Caſpar Svicerus in theſauro ſuo Eccleſiaſtico voce προσκυνέω & alibi, atque in Obſervationibus ſacris p. 60. 286. Zephyri latina verſio Franciſco Soderino Clerico Apoſtolico dicata lucem vidit Florent. 1547. recuſa Coloniæ 1572. 8. ſubjunctam habens Catenam alteram *in Cantica & Novi Teſtamenti* ex verſione *Antonii Caraffæ*, Patav. 1564. 4. edita quæ incipit p. 226.

Nomina Scriptorum, qui in Catena ad Pentateuchum & ad Cantica Vet. & Novi Teſtamenti memorantur.

ACacius pag. 7. b. 9. b. 14. b. 41. 69. b. 76. 78. b. 85. b. 136. b. 189.
Ægytii Geometræ. 59. b.
Apocryphus liber 225. *Eſt quidem in Apocrypho Myſticoque Codice* (forte ** in parva Geneſi) *legere, ubi de creatis rebus ſubtilius agitur, nubem lucidam, quo tempore mortuus eſt Moſes, locum ſepulchri complexam*

† Dio Chryſoſt. Orat. XXX. p. 303.

* Nonnulla notavit Cotelerius paſſim in notis ad T. 3. monumentor. Eccleſiæ Græcæ.

** Hic locus addendus aliis pluribus quæ retuli in Codice Pſeudepigrapho Veteris Teſt. cap. CXLII.

Hebræi

III. Veterum ſtudium imitatus, atque antiqua Catena Græca MSta uſus, *Aloyſius Lipomannus*, Epiſcopus Methonenſis, & Coadjutor Veronenſis, editis Sanctorum vitis * celebratiſſimus condidit *Catenam in Geneſin & Exodum*, ex auctoribus Eccleſiaſticis plus minus ſexaginta

* Opus de Vitis ſanctorum ab *Aloyſio Lipomanno*, Veronenſi deinde Epiſcopo curatum, & è Græco verſas Latine exhibens conſtat octo tomis editis Romæ in quarto. Tomus I. A. 1551. prodiit & libris quatuor Vitas 163. complectitur. Tomus II. A. 1553. vulgatus continet vitas 225. Tomus III. qui A. 1554. lucem vidit, tribus conſtat Patribus, exquibus prima habet vitas nonnullas, altera Palladii Hiſtoriam Lauſiacam è Græco verſam, tertia Gregorium de miraculis Martyrum S. Juliani & S. Martini Epiſcopi. Tomus IV. eodem anno 1554. in lucem datus Vitas exhibet 270. Tomus V. A. 1556. Tomus VI. & VII. A. 1558. paullo ante Aloyſii mortem publicati vitas ex Simeonis Metaphraſtæ Codicibus Græcis Bibl. Vaticanæ, Venetæ & Cryptæ Ferratæ latine verſas, continent, tomus quintus quidem menſes Novembrem, Decembrem, Januarium & Februarium verſas à Gentiano Herveto: Tomus ſextus Majum, Junium, Julium, Auguſtum, Septembrem & Octobrem ex interpretatione Guil. Sirleti, & Tomus ſeptimus Martium & Aprilem ex Franciſci Zini & ejuſdem Sirleti verſione: ſubjuncto prato Spiritali Joannis Moſchi. Tomum denique octavum A. 1560. Aloyſio jam defuncto vulgavit propinquus ejus Hieronymus Lipomannus. Lipomannum ſecutus *Laur. Surius* eſt, cujus notæ vitæ ſanctorum Orientis & Occiden-

xaginta, iisque partim Græcis partim Latinis connexam. In Genesin, Parif. 1546. in Exodum ibid. 1550. fol. quam utramque editionem præ manibus jam habeo. Ultraque recufa Lugduni 1657. fol.

Scriptores è quibus Catena à Lipomanno in Genesin excerpta est.

Acacius.
Alcuinus qui & *Albinus*.
Ambrosius.
Apollinaris Episcopus Hierapol.
Apollinaris alter.
Augustinus.
Basilius.
Beda.
Bernardus.
Cajetanus.
Cassianus. *
Chrysostomus.
Cyrillus Alex.
Didymus.
Diodorus.
Ephræm.
Epiphanius.
Eucherius.
Eusebius Cæsareensis.
Eusebius Emesenus.
Eustathius Antiochenus.
Gennadius.
Glossa seu ipsius Catenæ auctor.
Glossa interlinearis.
Glossa Ordinaria.
Glossa Græca.
Græcus incertus auctor.
Gratianus.
Gregorius Naz.
Gregorius Nyssenus.
Gregorius Papa.
Hieronymus.
Hilarius.
HippolytusRomæ.
Hugo de S. Victore.

tis, sed ut comtiores prodirent passim ab ipso, quod dolendum, interpolatæ. Prima editio A. 1569. fol. Coloniæ sex Voluminibus, recusa Venet. 1581. fol. cui in altera Coloniensi ejusdem Anni tomus septimus à Jacobo Mosandro, Carthusiensi Monacho accessit. Sed longe præferenda editio Coloniensis tertia A. 1617. in qua & Mosandri supplementum suo loco insertum, & alia plura accesserunt. Post Surium denique majore industria ex *Heriberti Rosweidi* consilio in Actis Sanctorum colligendis usi sunt Jesuitæ Antverpienses *Johannes Bollandus*, *Godfridus Henschenius*, *Daniel Papebrochius*, *Franciscus Baërtius*, *Conradus Janningus* & *Franciscus Rayæus*, à quibus Tomus primus Januarii prodiit A. 1643. tomus quintus Junii (postremus ex illis qui hactenus lucem viderunt, & totius operis vigesimus tertius) A. 1711. Antverpiæ, fol. De Lipomanno videndus Andreas du Saussay in continuatione Bellarmini de Scriptoribus Ecclesiasticis, Antonius Teisserius in elogiis Thuaneis, & Elias du Pin in Bibliotheca Scriptorum Eccles. T. XVI. p. 29.

* Cassianus inter Græcos à Lipomanno refertur, quem licet Latine scripsisse constat, non minus tamen constat etiam jam olim versum Græce, & illa lingua lectum ac laudatum antiquis, ut supra cap. 14. demonstravi.

Johannes Damascenus.
Irenæus.
Isidorus Abbas.
Isidorus Hispalensis.
Isidorus Pelusiota.
Junitius.
Leo Papa.
Magister sententiarum.
Melito Episc. Sardicensis.
Nicolaus Papa.
Origenes.
Philo Hebræus.
Philo Episcopus.
Prosper Aquitanensis Episcopus.
Rabanus Maurus.
Rupertus.
Serapion.
Severianus Gabalorum Episc.
Augustinus Steuchus, Chisimensis Episcopus, Bibliothecarius Vaticanus.
Strabus Fuldensis.
Theodoretus.
Theodorus Mopsvestiæ.
Theodorus alter.
Theophilus Episcopus Alex.
Thomas Aquinas.
Zeno Episcopus Veronensis.

Testatur porro Lipomannus in Epistola ad Paulum III. se ex Bibliotheca Pontificis vetustissimos Græcos Codices & nunquam typis excussos adhibuisse, ex iisque non pauca & recondita in hoc volumen ingessisse, adjutum Basilii Zanchii, Pergamensis, ex Ordine Canonicorum regularium, viri eruditissimi opera. Mox præfat. ad Lectorem demonstrat se dicta Græcorum (Basilio, Origene & Chrysostomo duntaxat exceptis) si non locum ubi quæque traduntur annotaverit, petiisse ex antiquissimo Apostolicæ Bibliothecæ Græco Codice, in quo literæ caducæ fuerint adeo, ut vix legi possent.

Scriptores è quibus collecta Catena Lipomanni in Exodum.

Acacius
Alcuinus.
Ambrosius.
Antonius Abbas.
Athanasius.
Augustinus.
Auctor *MS. Catenæ.
Græcus incertus Auctor.
Basilius.
Beda.
Bernardus.
Cajetanus.
Collationes Patrum.
Cyprianus.

Cyril-

* *Scias*, inquit Lipomannus, *quod & in Genesi admonuimus, cum ex Græcis quempiam sacrorum doctorum sine loci in quo illa dicit assignatione in me-*

Cyrillus.
Diodorus.
Dionysius Areopagita.
Dionysius alter.
Epiphanius.
Eucherius.
Eusebius Cæsareensis.
Eusebius Emesenus.
Euthymius Monachus Zigabonus.
Gilbertus.
Gillebertus de Hollandia.
Glossa interlinearis & Ordinaria.
Gregorius Magnus.
Gregorius Nazianzenus.
Gregorius Nyssenus.
Gverricus Abbas Igniacensis.
Hieronymus.
Hilarius.
Hugo de S. Victore.
Joannes Abbas Casemarii.
Joannes Chrysostomus.
Joannes Damascenus.
Josephus.
Irenæus Episcopus Lugd.
Irenæus Antiochenus.
Isidorus Hispal. Episcopus.
Isidorus Pelusiota.
Isychius.
Leo Papa.
Maximus Episc. Taurinensis.
Oecumenius.
Origenes.
Philo Episcopus.
Philo Judæus.
Prosper Aquitanensis Episcopus.
Rabanus.
Rupertus.
Severianus.
Severus Antiochenus Episc.
Severus alter.
Sixtus Papa.
Strabus.
Synodus sexta.
Theodoretus.
Thomas Aquinas.
Zeno Veronensis.

IV. Catenis etiam annumeranda alicui viderantur PROCOPII *Gazæi* circa A. C. 520. clari Commentaria in *Octateuchum*, *libros Regum* & *Chronicorum*, *Proverbia*, *Canticum Canticorum* & *Esaiam*: ex quibus sola in libros Regum & Chronicorum atque in Esaiam hactenus Græce & Latine, in Octateuchum Latine prodierunt; in Octateuchum vero & Canticum Græce cum nova versione & notis jamdudum exspectamus à meritissimo ac sæpe laudato mihi D. *Godfrid. Oleario*, apud quem illa parata ad prælum jam ante hos duodeviginti annos Lipsiæ in communi patria nostra videre me memini. Vide si placet quæ superiore Volumine sexto dixi de variis differens Procopiis, lib. V.

dium afferimus, nos ex Græca Catena Latinos factos, ita ut reperimus, adduxisse.

V. cap. 5. p. 258. seq. Eqvidem non sunt hæc Procopii commentaria ita ex variis variorum ῥήσεσι contexta adscriptis singularum auctoribus, quemadmodum in aliis fere Catenis fieri consvevit: tamen non diffitetur Procopius se scholia sua sive ἐξηγητικὰς σχολὰς aut ἐξηγητικῶν ἐκλογῶν ἐπιτομὴν uti Commentarius in Proverbia in Codice Regis Galliæ MS. 2436. inscribitur, ex pluribus antiquioribus collegisse, unde etiam Commentarius in Esaiam inscribitur: ἐπιτομὴν τῶν εἰς τὸν προφήτην Ἡσαΐαν καταβεβλημένων διαφόρων ἐξηγήσεων.

Inter Catenas MSS. quæ passim in Bibliothecis latent, primo loco memorabo Catenam *in Pentateuchum & in libros Josue, Judicum & Ruth* quam in Codice XI. Sæculi in Bibl. D. Julii Justiniani, Procuratoris S. Marci Venetiis deprehendit Clariss. Montfauconus p. 433. Diarii Italici, contextam ex *Acacio* Cæsareensi, *Basilio*, Joanne *Chrysostomo*, *Cyrillo*, *Didymo*, *Diodoro*, *Ephræmo*, *Epiphanio*, *Gennadio* CPol. *Gregorio* Nysseno, *Hippolyto* Romano, *Origene*, *Philone* Episcopo, *Serapione* Thmuitano, *Theodoreto* & *Theodoro*.

In Bibl. Cæsarea exstat Catena *in Genesin*, memorata Lambecio III. p. 17. in quo laudantur *Philo* Hebræus, *Flavius Josephus*, *Aquila*, *Symmachus*, *Theodotio*, S. *Irenæus*, S. *Hippolytus*, *Origenes*, *Theodorus* Heracleæ Episcopus, *Eustathius* & *Severus* Antiocheni, *Serapio* Thmueos in Ægypto Episc. *Eusebius* Emesenus, *Acacius* Cæsareensis, *Diodorus* Tarsensis, *Apollinaris* Laodicenus, S. *Ephræm* Syrus, *Basilius*, *Gregorius Naz.* & *Nyssenus*, *Didymus*, *Theophilus* Alex. *Isidorus* Pelusiota, *Cyrillus* Alex. & ex cujus ἀπόροις τῆς θείας γραφῆς præfatio præmittitur, *Theodoretus*.

Catena *in Jobum* in Codice Sæculi X., Colbertino 2434. ubi ad singula rerum nomina res ipsæ delineantur, atque iconibus exprimuntur, ex qua laudatus Montfauconus p. 191. Diarii Italici affert imaginem Sirenis appictam verbis Jobi XXX. 29. ἀδελφὸς δὲ γέγονα Σειρήνων *frater sirenum factus sum*, optimeque convenientem descriptioni * Sirenum apud veteres scriptores, ut Symmachum lib. 1. Epist. 47. qui sirenas *semivolucres puellas* appellat. Similis Catena in Jobum iconibus illustrata in Codice 1830. Regis Christianissimi, scripto A. C. 1362.

* Confer Laur. Begeri Ulyssem Sirenes prætervectum, & notas ad tabulam Iliacam num. LXIX. Ez. Spanhemium de usu numismatum p. 251. edit. Lond. Nicasii dissertationem Paris. 1691. editam & Janum Broukhusium ad Tibullum pag. 362.

1362. De Codice illo Colbertino, atque de Catena simili *in Psalmos* Cod. Reg. 1877. decimo scripta sæculo & præcipua Davidis antequam regnum obtineret gesta septem in folio tabulis depicta exhibente, idem Montfauconus videndus in Palæographia Græca p. 7.

Liber *Jobi*, *Proverbia*, *Ecclesiastes*, *Canticum* & *Liber Sapientiæ* cum Catena sive commentario succinctiore marginali ex variis collecta scriptoribus *Olympiodoro*, *Severo* aliisque Ms. in Bibl. Cæsarea. Lambec. III. p. 19.

Idem III. p. 26. seq. & p. 41. & IV. p. 176. memorat plures Codices MSS. Catenarum & expositionum Patrum Græcorum in Psalmos, in eadem Bibliotheca obvios, & Corderio non visos. Cæterum è scriptoribus è quibus contextas illas Lambecius observat, nullus est qui non in Corderiana Catena sæpius allegetur, præter *Olympiodorum*, in Codice XV. laudatum, quo continetur Catena in Psalmos à Johanne Sambuco tributa *Nicetæ* Heracleensi.

V. Catena *in librum Jobi*, edita primum Latine Lugduni est apud Iohannem Stratium A. 1585. 4. & recusa Venet. 1587. 4. cum variis accessionibus * interprete *Paulo Comitolo* S. I. qui Antonio Caraffæ Cardinali, cujus auspiciis hunc vertendi laborem in se susceperat, opus inscripsit. Editionem Lugdunensem curavit *Laurentius Cum-Deo*, ** qui in Epistola præmissa ad Comitolum negat auctorem Catenæ esse *Olympiodorum* † Diaconum Alex. uti interpreti ex protheoriis & amplioribus Symbolis persuasum fuerat, sed uti ipse potius fide plurium MSS. Codi-

* De illis accessionibus videndus B. D. Thomæ Ittigii liber de Bibliothecis Patrum & Catenis p. 658. sq. ubi pro *Coloniæ* legendum *Lugduni*, ut ipse etiam agnovit p. 578. ubi reprehendit Catalogum Heinsianæ Bibliothecæ in quo p. 36. ex duobus *Paulo Comitolo* & *Laurentio Cum Deo* conflatus est unus *Paulus Cum Deo*.

** Idem hic est *Laurentius Cum-Deo*, Italus, cujus Bibliotheca Homiliarum & sermonum priscorum Ecclesiæ Patrum à *Gerardo Mesano*, Germano Dominicano locupletata, perfecta, editaque est Lugduni 1588. fol. ex Juntarum officina, quatuor Voluminibus.

† Hunc Olympiodorum Diaconum Alexandrinum jam ab Anastasio sub extremum libri VI. Anagogicarum Contemplationum in Hexaëmeron allegari adeoque non juniorem videri sæculo quinto vel sexto docet J. Ernestus Grabe T. 2. spicilegii Patrum p. 245. De hoc aliisque Olympiodoris infra ubi commentarios Olympiodori in Aristotelem recenseo, quos Monacho Comitolus tribuere non dubitat.

Codicum ostendit, †† *Nicetæ, Heracleæ* Ponti in Thracia circa A. C. 1077. Metropolitam. *Unum*, inquit, *illud me torsit, quod hujus coagmentationis auctorem esse Olympiodorum, quem tu arbitraris, persuadere mihi minime potui. Quare, cum Græcum exemplar sane quam vetustum apud doctissimum & nobilissimum Virum Johannem à Sancto Andrea, Ecclesiæ Parisiensis Canonicum exstare audivissem, cum per literas rogavi, mihi ut id dubitationis eximeret. Qui, qua est humanitate, statim respondit, suo exemplari* Nicetæ Heracleensis Episcopi *nomen inscriptum: quod non subditum esse confirmor, cum, quod stylus ipse cum cæteris ejus operibus plane consentiat, tum quod alterum exemplar Regis Gallorum Bibliothecæ, & non pauca Constantinopli visuntur, idem nomen summo cum consensu præferant.* Idem (quidquid contra in dissertatione adversus Laurentium, Venetæ editoni adjuncta Comitolus disputet) confirmat Codex Vindobonensis, de quo Lambecius V. p. 62. & antiquioris etiam MSti suffragio nixus (quem Lambecius p. 64. male Franciscum Patricium appellat) *Patricius Junius*, qui Comitoli versionem pluribus scatere hallucinationibus deprehendit, & ipse Græca ex Codice antiquissimo literis grandioribus sine ulla capitum vocumque distinctione in membrana scripto, quem Alexandria CPoli advectum Cyrillus Lucaris, Patriarcha ad Regem magnæ Britanniæ dono miserat, descripsit & cum nova versione sua accuratiore, edidit Londini 1637. fol. subjecto libro Jobi Græce ex versione LXX. Senum descripto στιχηρῶς, quem separatim recudi fecit postea Johannes Terentius. Frisius, Franekeræ 1663. 4. Si Colomesio in paralipomenis de Scriptoribus Ecclesiasticis credimus, Basilidis odas & Valentini Psalmos memorat Origenes in Catena in Jobum à Comitolo Latine versa p. 343. editionis Venetæ. Quod, inquit, *in Catena à Patricio Junio edita incassum quæras.* Sed hoc idem incassum quæras in Catena versa à Comitolo, in cujus editione Lugdunensi ad verba Iob. XLI. 10. *de ore ejus lampades procedunt* tantum reperio p. 237. Origenem dicentem; *si quando sermonem auribus acceperis Christianæ pietatis specie tectum, sed Opifici calumniam inferentem, verbi caussa* Marcionis, Valentini, Basilidis *sententias impias ac nefarias jactantem--sane tunc etiam cernes ex ore horum carbones, torresque foras erumpere.* Eadem habet editio Patricii Iunii p. 590. nisi quod in Latino, typographi ut credo, culpa pro Marcione Marciani nomen excusum legitur.

Εἴποτε

†† De hoc aliisque Nicetis dixi volumine superiore sexto p. 432.

Ειποτε ἤκουσας λόγου προφάσει χριστιανισμοῦ κατηγοροῦντος τοῦ Δημιουργοῦ, φέρε εἰπεῖν πρεσβεύοντος τὰ Μαρκίωνος, τὰ Οὐαλεντίνου, τὰ Βασιλείδου, - - ἔψει ὅτι ἐκ στόματος τῶν τοιούτων ἐξέρχονται δαλοί. Verius eſt Junianam editionem non modo accuratiorem multo ſed & paſſim locupletiorem eſſe verſione Comitoliana.

Index Scriptorum in Catena ad Jobum laudatorum, ad paginas edit. Junianæ.

352. 353. 354. 356. 360. 361. 362. 363. 364. 368. bis. 369. 370. 371. 375. 377. 381. 382. 384. 385. 387. 388. ter. 389. bis 390. 394. 395. bis. 397. 400. 401. 406. 407. 413. 414. bis 415. bis. 417. 419. 420. 424. 427. 428. 432. bis. 433. 434. ter. 437. 438. 439. 441. 442. 447. 449. 450. 453. 454. ter. 460. 461. 462. 466. 469. bis. 471. 472. ter. 475. bis. 476. 481. 482. bis. 487. 491. bis 492. 495. 498. 499. 502. 503. bis 507. 508. 512. 518. 522. 524. 525. 526. quater. 527. 528. 529. 530. bis. 531. 532. bis. 539. 541. 543. 544. 551. 553. 555. 559. 560. 561. 562. 564. 576. 576. 578. 583. 587. 592. 593. 594. 596. bis. 602. 606. 607. Librum Jobi ibi concludit ubi textus Hebraicus 611.

Theodotio 41. 120. 130. 139. 153. 157. 171. 189. 195. 229. 247. 253. 258. 262. 268. 279. 284. 285. 290. 299. 314. 319. 320. 321. 324. 329. 333. 336. 340. 342. 356. 367. 368. 383. 386. 420. 424. 427. 428. bis. 435. 442. 472. 498. bis 503. 532. 534. 555. 561. 561. 579. 583. 587. 595. 596. bis. 601. 602. 607. librum Jobi claudit ubi LXX. Interpretes. 612. 615.

Theophilus Alexandrinus 547.

Valentinus hæreticus 590.

VI. *In Psalmos primores quinquaginta* Catenam auream Patrum Græcorum latine ex versione sua edidit *Daniel Barbarus*, electus tunc Patriarcha Aquilejensis, Venet. 1569. fol. pollicitus etiam similiter in reliquos Psalmos opus hoc quod Græce MStum habuit interpretaturum & latine vulgaturum, * quod postremum fieri non potuisse ab illo dolendum est, cum Catenam hancce Corderiana de qua mox dicturus sum, in assignandis auctoribus è quibus expositiones depromtæ sunt, longe accuratiorem esse moneat Clariss. Montfauconus notis ad Athanasium T. 1. p. 1007. quamquam de illa quoque Henricus Savilis notis ad Chrysost. T. 8. p. 108. *Latinorum*, inquit, *Codicum Chrysostomi fidem secutus Daniel Barbarus ea non semel attribuit Chrysostomo, quæ ejus non sunt, quæque ipse in Catenæ suæ Codice Græco MS. non reperit, id quod confidentius asseveramus, quod illius Catenæ penes nos exem-*

 plar

* Possevinus in Apparatu sacro testatur reliquas partes ejusdem Catenæ, quas Daniel Barbarus verterat, pervenisse integras ad Franciscum Barbarum, Patriarcham itidem Aquilejensem, *quas*, inquit, *prelo subjectum iri speramus*, *id quod & ipsi urgemus*.

plar sit Græcum MS. pseudepigraphis hisce & aduteriniis prorsus carens, cum tamen cætera fere consentiant.

Scriptores qui in hac catena laudantur hi sunt:

Apollinaris.
Aquila *
Asterius.
Athanasius.
Basilius.
Cyrillus.
Diodorus.
Eusebius.
Euthymius.
Gregorius Nazianzenus.
Hesychius.
Hypatius.
Jo. Chrysostomus.
Jo. Damascenus.
Justinus.
Nicephorus. CPol.
Origenes.
Severus.
Theodoretus.
Theodorus Antiochenus.

In Psalmos decem primores Catena postuma ab *Aloysio Lipomanno* ad veterum exemplum ex auctoribus Ecclesiasticis plus minus septuaginta, iisque partim Græcis partim Latinis connexa & post auctoris fata à fratre ejus Andrea Lipomanno edita lucem vidit Romæ. 1585. fol. Cum vero ejusdem generis sit quales in Genesin & Exodum concinnatas ab Aloysio Catenas supra dixi, & ex iisdem fere scriptoribus contexta, de illa addere plura superacanenum arbitror. E Patribus Latinis Catenam auream in Psalmos adornavit Franciscus Puteanus, sive è Puteo, Lugdunensis, Ord. Carthusianorum Generalis, Paris. 1530. Sixto Senensi, Antonio Possevino & Guil. Crovæo laudatus.

Plenius hisce omnibus ac perfectius opus est Catena Græcorum Patrum *in Psalmos universos*, Græce luculentis typis edita cum versione & notis *Balthaseris Corderii* S. I. Antwerpiæ ex officina Plantiniana Moreti 1643. fol. tribus Voluminibus, singulis singulas Psalmorum quinquagenas complectentibus. Præmittitur proœmium ex S. Athanasii Epistola ad Marcellinum, subjunctis brevi altero Anonymi, & de diapsalmate, Psalmorumque auctoribus ac divisione in quinque partes apopsamatiis Eusebii Cæsariensis.

Ad singulos Psalmos exhibetur primo argumentum & Paraphrasis insignis lectuque dignissima Græci *Anonymi* scriptoris ex MS. duobus

* Diversum hunc esse ab Aquila Pontico qui libros V. T. Græce interpretatus est, notavit B. Ittigius lib. de Bibliothecis Patrum p. 698.

bus Codicibus Cæſareis, & deinde eximius *Theodori* Heracleæ in Thracia Epiſcopi Conſtantio Principe clari commentrarius Hieronymo c. 90. de Script. Eccleſ. laudatus, (cui paſſim alia ἄλλȣ neſcio cujus expoſitio adjuncta legitur) ex Codicibus MSS. Cæſareis & Vaticanæ atque Barberinæ Bibl. Hunc ſequitur *Catena* ex variis antiquis Patribus Græis, quam Corderius ex quinque Codicibus MSS. Bibl. Cæſareæ Vindobonenſis & duobus Electoralis Bavaricæ Monachienſis*, recenſuit. Denique ſuccedunt Corderii in Pſalmos ſingulos notæ. De Codicibus illis Vindobonenſibus videndus Lambecius III. p. 22. ſeq. Tomus primus Ferdinando III. Imperatori, ſecundus Maximiliano Electori Bavariæ, & tertius Leopoldo Guilelmo Archiduci Auſtriæ Ferdinandi III. fratri eſt inſcriptus. Ad tomi tertii calcem p. 853--962. Corderius Græce cum verſione ſua notisque ex iisdem Codicibus MSS. recenſitam ſubjunxit longe locupletiorem Catenam *in Cantica S. Scripturæ*, quam fuit illa ſupra à me commemorata, atque ad calcem Catenæ in Pentateuchum edita Latine ex verſione Antonii Caraffæ.

Index Scriptorum qui in Catena Corderiana ad Pſalmos & Cantica S. Scripturæ allegantur.

* Hunc ſecundum ſive juniorem vocat Lambecius III. p. 26.

Ora-

* Idem repetit T. 2. p. 97. & 200.

Præter Catenas MSS. in Pfalmos, fupra p. 737. memoratas, exftant aliæ etiam in aliis Bibliothecis, ut Florentina, ex qua Alex. Morus ad Hebr. X. 5. affert Hippolyti Epifcopi Ram. ὑπόθεσιν ἐξηγήσεως εἰς τὰς Ψαλμάς. Catenas in Pfalmos in Bibliothecis Regis Galliæ, Colbertina, & Mediolanenfi Ambrofiana evolviffe fe teftatur Montfauconus notis ad S. Athanafium T. I. p. 1006. 1007. De Catenis MSS. in Pfalmos quas fervat Oxonii Bodlejana & Collegii Novi Bibliotheca, videndus Jo. Erneftus Grabius præf. ad Tomum fecundum fpicilegii Patrum nuper in Anglia recufi, & Clariff. Collega nofter Jo. Chryfoftomus Wolfius in Exercitatione de Catenis Patrum MSS. edita Witebergæ 1712. pag. 18. feq. & 21. qui à Corderiana non adeo multum eas differre monet. Certe ex Scriptoribus qui in illis allegantur pauci funt quorum fymbolæ in Corderiana non occurrant, ut in Cod. 223. Barocc. *Hypatius*, & * *Juftnius Martyr.* Atque Cod. 235. Barocc. & Cod. Laud. K. 96. *Epiphanius.* Idem notat in Bibl. Bodlejana plures exftare Codices Catenanum MSS. in Jobum, quorum unum eximium membranaceum, quo Patricius Iunius ufus eft, picturis etiam ad Hiftoriam pertinentibus paffim eft illuftratus, quas tamen Iunius in fua editione neglexit.

* Vide Grabii fpicileg. T. 2. p. 174.

VIII. *In Proverbia* Catenam Græcorum Patrum nactus Theodorus Peltanus latine vertit, ut ipse in Paraphrasi postuma Proverbiorum Salomonis, Antwerp. 1607. 4. meminit. Post ejus mortem * Andreas Schottus impellente Iohanne Pineda, qui & ipse exemplar Catenæ Græcum Romæ nactum se testatur, Latine ex Peltani versione edidit Antwerp. 1614. 8. addita Græce & Latine Greg. Thaumaturgi paraphrasi in Ecclesiastem quam Latine tantum Vossius à se versam vulgaverat: & Francisci Zini ** Latina interpretatione paraphraseos Græcæ, qua Canticum Canticorum versibus Politicis exposuit Mich. Psellus ad Imperatorem Nicephorum Botaniatam. In Bibl. Bodlejana Cod. Barocciano 232., & inter Laudanos K. 96. Catenam Græcam duplicem in Proverbia MStam exstare notarunt laudati mihi supra Grabius præf. ad Tom. II. spicilegii Patrum, ac Wolfius in diss. de Catenis MSS. p. 19. in quorum altera inter alios citatur etiam quidam *Apollonius*, in altera aliquoties *Gregorius Nazianzenus*. Exstat & *Andreæ Presbyteri* Catena in Proverbia, MS. in Bibl. Vindobonensi. Lambec. III. p. 40.

Scriptores in Catena ad Proverbia à Peltano versa allegati.

ANonymus pag. 12. 26. 27. 29. 35. 38. 40. 75. 82. &c.
Apollinaris 29. 49.
Aquila 209.
Auctor Catenæ 11. 21. 40. 41. 45. 47. 49. 53. 56. 62. 68. &c.
Basilius 10. 15. 18. 26. 33. 35. 65. 67. 83. 87. 102. 106. 107. 110. 118. 122. 126. 138. 174. 183, 227. 304.
Chrysostomus 23. 34. 36. 77. 101. 106. 107. 109. 115. 121. 150. 173. 183. 184. 185. 187. 188. 189. 190. 191. 195. 215. 233. 240. 242. 246. 248. 249. 265.
Cyrillus Alex. 139.
Didymus 6. 7. 17. 22. 28. 31. 32. 36. 37. 38. 39. 40. 46. 47. 48. 79. 81. 104. 111. 113. 129. 136. 155. 165. 167. 180. 228. 244. 273.
Diodorus 47.
Epiphanius 19. 139.

Evagrius

* Obiit Peltanus Augustæ Vindel. A. C. 1584. 11. Maji. De eo consulendi Bibliothecarum Beligicarum & Jesuiticarum scriptores.

** In primum caput vertit Schottus ipse, Zini versionis adhuc ignaras, quæ in Theodoreti scriptis latens eum fugiebat.

In Eccleſiaſtem nulla quod ſciam Catena Patrum lucem vidit, triplex autem exſtat MS Oxoniæ in Bibliotheca Bodlejana, in quibus miror nullas ex Gregorio Thaumaturgo occurrere ſymbolas, ſed tantum ex *Baſilio*, *Didymo*, *Euſtathio* Antiocheno, *Gregorio* Nyſſeno, *Johanne Chryſoſtomo*, *Olympiodoro* & *Polychronio*.

IX. Pro Catena *in Canticum Canticum* merito habendum volumen quod Græcè Lugd. Bat. 1617. 4. ſub titulo expoſitionum *Euſebii* & *Polychronii* vulgavit Johannes Meurſius, ſubjuncta *Pſelli* paraphraſi ad Imp. Nicephorum Botaniatam, qui ab A. C. 1078--1081 præfuit, verſibus ſcriptam politicis, de cujus latina verſione, quam Zino & Andreæ Schotto debemus, paullo ante memini.

Scriptores in Catena ad Canticum à Meursio édita citati.

AQuila 44.112.
Athanasius 18. 32.39. 51.
Didymus 19.
Eusebius Pamphili. Sub hujus nomine quæ exstat p. 1--74. ἐξήγησις pauca habet Eusebii, pleraque ex aliis etiam junioribus Eusebio qui nominetenus laudantur excerpta.
Gregorius Nyssenus 11. 14.
Origenis Hebraicarum vocum expositio 11. 45. seq.
Philo Carpathius 13. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 25. 26. 27. 28. 29. 32. 34. 39. 44. 52. 53. 57. 58. 60. 62. 63. 65. 68. 69. 70. 71.
Polychronius * Diaconus. ἐξήγησις διαφόρων εἰς τὸ ᾆσμα τῶν ᾀσμάτων ὑπὸ Πολυχρονίου Διακόνου συναχθεῖσα p. 77--112.

Sym-

* Hujus Polychronii Commentarium MS. *in Ecclesiastem* & *Jobum* exstare in Bavarica Bibl. notavit olim Meursius. Fragmenta servant Catenæ etiam in eosdem libros & *Proverbia* editæ. Polychronium Diaconum in Ecclesiastem memorat & Labbeus Bibl. nov. MSS. p. 79. 177. 386. Miror itaque unde hos commentarios Episcopo Apameensi (Theodori Mopsvesteni fratri, de quo Theodoritus V. ult. Hist. Tripartita X. 34. Niceph. XIV. 30.) tribuunt Sixtus Senensis, Villalpandus, Possevinus & præstantissimus Caveus ad A. C. 410. *In Proverbia* fuit in Bibl. Scorialensi. Polychronium *in Cantica S. Scripturæ* laudat idem Labbeus p. 176. Citatur & Polychronius subinde in Catena Ghisleriana *in Jeremiam*. Ex Polychronii ἑρμηνείᾳ *in Ezechielem* profert aliquid Damascenus 3. de imaginibus T. I. p. 372. quod etiam in Catena reperisse se testatur V. C. Michaël le Quien. Alia ex eadem Catena, sed Latine tantum Villalpandus in Ezechielem de quo infra. Argumentum in eundem Prophetam Græce una cum Adriani Isagoge in S. Scripturam & Hesychii Hierosol. aliorumque in Prophetas argumentis edidit David Hœschelius, recusa Tomo VIII. Criticorum sacrorum Londini, Amstelod. & Francofurti editorum. Ex Catena MS. in *Danielem* fragmenta Polychronii leguntur in Hugonis Broughtoni ad eum Prophetam Commentario Basil. 1599. 4. edito p. 64. & p. 109--119. Alius Polychronius presbyter de quo Sozomenus IX. 2. & Niceph. XIV. 10. quem nescio quam ob causam Meursius Arianum appellat. Ad Polychronium presbyterum & Diaconum, incertum an eundem, exstant S. Nili Epistolæ, III. 11. & 142. edit. Allatii. Eodem tempore vixit Isidorus Pelusiota, cujus itidem ad Polychronium Epistola est IV. 59. Omitto Polychronium Episcopum Hierosol. Actaque de synodali eius accusatione & purgatione, quæ conficta esse arguit Baronius ad A. C. 433. n. 31. seq. Polychronium item Presbyterum ac Monachum Monothelitam, de quo Synodus VI. actione 15. & Baronius ad A. C. 681. n. 36.

Symmachus 112.
Theophilus. 37. adde Grabii spicileg. T. 2. p. 224.

Memoratur præterea *Neophyti* Monachi Catena in Canticum Canticorum à Jo. Garnerio in auctario operum Theodoriti p. 185. incertum utrum diversi à Neophyto presbytero & Monacho incluso cujus Homilias triginta MStas in Bibl. Colberina exstare narrat Cotelerius II. p. 679. & cujus libellum de calamitatibus Cypri ab Anglis A. C. 1191. captæ vulgavit Græce & Latine p. 457--462. Alias tres Catenas in Canticum MStas in Bibl. Bodlejana evolvit clarissimus Wolfius p. 20 quorum una ex scriptis *Basilii*, *Evagrii* & *Gregorii Nysseni*, altera ex *Chrysostomo*, *Evagrio* & *Polychronio*, tertia haud diversa ab ea quam à Meursio editam modo recensui.

X. Prophetam *Esaiam* præter *Procopium* Gazæum, de quo supra mentionem injeci, satis ampla ex compluribus Patribus Græcis Catena illustravit *Georgius* quidem *Marmorius*, cujus fragmentum asservari in Bibliotheca Ambrosiana Mediolani testatur Allatius de Georgiis p. 383. *Johannes* præterea *Drungarius*, cujus Catena in Esaiam in Codice sæculi X. membranaceo, qui Bibl. Regis Christianissimi est 1891. & in altero bombycino ejusdem Bibl. MSta exstat, unde prologum à celeberrimo Montfaucono in præf. ad Eusebium in Esaiam T. 2. Collectionis novæ Patrum p. 350. & in palæographia Græca p. 316. publicatum hoc loco præterire nefas duxi.

Πρόλογος τοῦ λογιωτάτου καὶ πανευγενεστάτου κυροῦ Ἰωάννου Δρουγγαρίας. εἰς τὸν μακάριον Ἠσαΐαν.

Τῆς προφητείας τοῦ θεσπεσίου Ἠσαΐου τοῦ μεγαλοφωνοτάτου τῶν Προφητῶν τὴν βίβλον μετὰ χεῖρας λαβὼν καὶ ταύτης τὴν ἀνάγνωσιν ποιησάμενος, καὶ μὴ εὑρίσκων τῆς τῶν γεγραμμένων διανοίας ἐφίκεσθαι, πρὸς τοὺς ταύτην ἡρμηνευκότας, ἤγουν ὑπομνηματίσαντας ἀνέδραμον, καὶ τὴν λύσιν τῶν ζητουμένων διαφόρως,

Prologus eruditissimi & nobilissimi Domini Johannis Drungarii *in beatum Esaiam.*

Prophetarum eloquentissimi divini Hesaiæ libro prophetiæ præ manibus accepto eoque perlecto, cum scriptorum assequendæ menti par non essem, ad ejus Interpretes, seu Commentatores me contuli; ac ubi dubiorum solutionem varie allatam animadverti, necessarium duxi huic libro manum admovere, ut quæ ibidem obscura & du-

ὡς

ὡς οἷόν τε, εὑρὼν, ἀναγκαῖον ἡγησάμην τῇδε τῇ βίβλῳ παραθέσθαι, ἵνα τοῖς ἐντυγχάνουσι κατάδηλος ἡ τῶν ἀπορουμένων σαφήνεια γένηται. μηδεὶς δὲ ὡς ἑτεροδόξων ἑρμηνείας συναγαγόντι ἐγκαλείτω· φημὶ δὴ Ὠριγένους καὶ Εὐσεβίου τοῦ Καισαρείας, καὶ Θεοδώρου Ἡρακλείας, καὶ Εὐσεβίου Ἐμέσης, καὶ Ἀπολιναρίου, καὶ Θεοδωρήτου Κύρου. ἐν οἷς γὰρ μὴ περὶ τῶν ἰδίων δογμάτων διαλέγονται, ἔστιν ὅτε καλῶς ἐπιβάλλουσι. καὶ τοῦτο δὲ οὐκ αὐτονόμως πεποίηκα. ἀλλ' ἀκολουθήσας τῷ ἁγιωτάτῳ ἡμῶν πατρὶ τῷ τῆς Ἀλεξάνδρου, φιλοχρίστου μεγαλουπόλεως ἀρχιεπισκόπῳ Κυρίλλῳ, φήσαντι ἐν τῇ πρὸς Εὐλόγιον ἐπιστολῇ, οὐ πάντα ὅσα λέγουσιν οἱ αἱρετικοὶ φεύγειν καὶ παραιτεῖσθαι χρή. πολλὰ γὰρ ὁμολογοῦσιν ὧν καὶ ἡμεῖς ὁμολογοῦμεν. καὶ τοῦτο δὲ κατάδηλον ποιῶ τοῖς ἐντυγχάνουσιν, ὡς ὁ ἐν ἁγίοις Βασίλειος, μέρος τι τῆς ἐν χερσὶ προφητείας ἡρμήνευσεν, ἥτις ἑρμηνεία παρὰ πολλοῖς ἀμφιβάλλεται, ἀναγκαῖον δὲ ᾠήθην καὶ τοῦτο παραθεῖναι τῷδε τῷ προοιμίῳ πρὸς φανέρωσιν καὶ σαφήνειαν τοῖς ἐντυγχάνουσιν. ἴστωσαν γὰρ ὡς οὐ μόνον διαφόρως ἠνέχθησαν ἐν τοῖς νοήμασι τῆς θεοπνεύστου γραφῆς οἱ ταύτην ἡρμηνευκότες, ἀλλὰ δὴ καὶ αὐτὰ τὰ ῥήματα τῆς αὐτῆς θείας γραφῆς οὐκ ἴσως διεστείλαντο, καὶ οὕτω τὴν ἑρμηνείαν ἐπέθηκαν. ὁ μὲν γὰρ πλείους, ὁ δὲ ἥττους στίχους

biæ sententiæ exstant, plana legentibus evaderent. Ne quis vero mihi crimini vertat, quod heterodoxorum interpretationes collegerim; Origenis dico, Eusebii Cæsariensis, Theodori Heracleotæ, Eusebii Emeseni, Apolinarii & Theodoreti Cyri. Nam ii, cum non de suis dogmatibus verba faciunt, interdum pulchre ratiocinantur. Id porro non nutu & arbitratu meo feci, sed obsequutus sanctissimo Patri nostro Cyrillo, Christo addictæ & magnæ Alexandrinæ civitatis Archi-Episcopo, qui in sua ad Eulogium epistola ait, non omnia hæreticorum dicta fugienda & respuenda sunt: multa enim confitentur, quæ nos item confitemur. *Hoc item monitum lectorem volui, magnum scilicet Basilium hujus Prophetiæ partem interpretatum esse: quæ tamen interpretatio, an ejus sit, a multis in dubium vocatur. Operæ pretium quoque duxi hoc legentibus indicare & notum facere, Interpretes & Commentatores, non modo quoad divinæ Scripturæ sensum & intelligentiam mutuo discrepare; sed etiam ipsa divinæ Scripturæ verba non pari modo distinxisse in suis interpretationibus: nam alii pluribus, alii paucioribus adpositis versibus, Expositiones suas adonarunt: indeque est quod numeri capitibus præfixi eos, qui textum ipsum legunt, ad ulteriora remittere videantur. Opus igitur est alterum tertiumve caput textus sanctæ Scripturæ*

προ-

προθέμενος, τὴν ἐξήγησιν ἐποιήσατο. καὶ ἐκ τούτου δοκοῦσιν οἱ ἀριθμοὶ τοῖς κεφαλαίοις ἐπικείμενοι, ἀναχωρίζειν τὸ ἔδαφος ἀναγινώσκοντας εἰς τὸ πρόσω βαίνειν. χρὴ οὖν καὶ δεύτερον καὶ τρίτον κεφάλαιον τοῦ ἐδάφους τῆς ἁγίας γραφῆς ἀναγινώσκειν, καὶ οὕτω τὰς ἐγκειμένας ἑρμηνείας, ἵν' εὐσύνοπτα ἔσαι τοῖς ἐντυγχάνουσιν τὰ νοήματα.

& , postea adpositas Interpretationes; ut earum sensus lectori facilis obviusque sit.

Sed & *Andreæ* Presbyteri Catena in Esaiam tribus distincta libris exstat MS. Oxonii in Bibl. Collegii Novi, de quo Codice laudatus Wolfius p. 38. seq. Et in Bibl. Vindobonensi, in Volumine A. C. 1241. exarato, de quo Lambecius III. p. 40. Proœmium idem quod Drungarii Catenæ jam præmissum retuli, præmittitur, ad calcem libri primi autem hæc leguntur:

Εἰς τρεῖς βίβλους τὴν προκειμένην γραφὴν τοῦ θεσπεσίου Προφήτου Ἡσαΐου διελεῖν δοκιμάσας, τοῦτο τῇ πρώτῃ δίδωμι πέρας. Ἀνδρέου δὲ τοῦ ἐλεεινοῦ πρεσβυτέρου, τοῦ συναγαγόντος καὶ παραθεμένου τὰς ἐκφερομένας τῷ βίβλῳ ταύτῃ παραγραφὰς οἱ ἐντυγχάνοντες ὑπερεύχεσθε, ἵνα ὁ Θεὸς ἐλευθερώσῃ αὐτὸν πάσης κηλῖδος ἁμαρτημάτων, καὶ δωρήσηται αὐτῷ ἔλεος ἐν τῇ φοβερᾷ καὶ ἀδεκάστῳ τῆς κρίσεως ἡμέρᾳ.

Præsentem Esaiæ divini Prophetæ Scripturam in tres libros cum distinguendam existimaverim, primo hîc finem impono. Vos autem qui in hunc librum inciditis, pro Andrea miserando presbytero, qui annotationes & observationes in hoc volumine collegit ac digessit, orate, ut DEus liberet eum ab omni labe peccatorum, detque ipsi misericordiam in tremenda illa & incorrupta die judicii.

Scriptores è quibus hæc Catena collecta est, præcipui ac frequentissime laudantur *Eusebius* Cæsareensis, *Severus* Antiochenus ac *Theodorus* Heracleensis. Cæteri sunt *Athanasius*, *Basilius*, *Cyrillus*, *Chrysostomus*, *Eusebius* Emesenus, *Origenes* (non nisi semel) *Severianus* Gabalensis & *Theodoretus*. Narrat & Montfauconus in Bibl. Regia Catenam in Esaiam, ab illa Jo. Drungarii longe diversam exstare MS. in Codice 2437.

Jreremiæ Prophetiam & *Threnos* atque *Baruchi* librum *Michaël Ghislerius* Romanus, Clericus Regularis Lugd. 1623. fol. 3. Vol. non modo ipse Paraphrasi & commentariis copiosis literalibus, Mysticis, Allegoricis, Anagogicis ac Moralibus, & subjecta his semper versione Paraphraseos Chaldaicæ & Catena ex Græcis Latinisque Patribus editis à se adornata illustravit: sed etiam per singulas sectiones subjunxit Græce Catenam Veterum Patrum, cum Latina versione *Leonis Allatii* Chii, recognita à *Jo. Matthæo Caryophilo* Cretensi, Archi-Episcopo Iconiensi. Illam Catenam ex Codice antiquo Vaticanæ Bibl. describendam ipsi concessit Paulus V. Pontifex, & Ghislerius contulit ac supplevit ex altero Codice Bibliothecæ Sfortianæ, aliisque item Vaticanæ duobus & uno Altaëmpsianæ, tertioque Vaticano continente Origenis in Jeremiam Homilias. *In Threnos* eandem Catenam Latine ex versione sua dederat *Antonius Agellius*, Clericus Regularis & postea Episcopus Acernensis, Rom. 1589. 4. Sed Ghislerius Græca edidit ex Vaticano, non sine auctario ex Sfortiano Codice: & novam Allatii versionem adjunxit.

Scriptores è quibus Catena in Jeremiam à Ghislerio edita, contexta est.

ALii interpretes Græci præter septuaginta. T. I. p. 271. 779. T. II p. 759. 810. 880.
Animalium Historia T. II. p. 449.
Anonymus T. I. 18. 54. 163. 328. 414. 672. 631. 689. 692. 705. 708. 860. 931. 935. T. II. 58. 91. 346. 440. 457. 487. 488. 491. 506. 535. 545. 601. 606. 668. 669. 685. 720. 725. 731. 737. 751. 753. 756. 757. 770. 802. 810. 811. 813. 815. 816. 819. 822. 846. 847. 854. 861. 862. 864. 895. 897. 900. 914. 915. 920. 921. 925. T. III. p. 7. 21. 72. 216. 220. 221. 227. 230. 231. 232. 233. 238. 239. 243. 245. 246. 247. 250. 251. 253. 254.
Apollinaris T. I. p. 54. 55. 84. 160. 298. 427. T. II. p. 106. 166. 420. 423. 424. 450. 457. 484. 485. 503. 530. 534. 539. 558. 583. 595. 633. 634. 641. 653. 660. 716. 719. 743. 745. 761. 773. 786. 790. 794. 821. 828. T. III. p. 15. 54.
Aquila T. I. p. 216. 218. 384. 414. 719. 911. T. II. p. 111 545. 553. 817. 831. 846. 862. 897. Threnos non vertit. T. III. p. 7.

Atha-

* Origenis Homilia I. exstat Tom. I. p. 238. II. p. 321. 328. 338. 345. 352. 361. III. p. 448. 454. IV. p. 493. 496. V. Tom. 2. p. 349. 441. VI. 467. 479. 492. 504. VII. p. 207. VIII. Tom 3. p. 262. quæ postrema tamen non est Origenis Homilia, sed liber Clementis Alexandrini de divite salvando, ut Ghislerius ipse in capite VII. præfationis pulchre agnoscit.

In *Ezechielem* Johannes Baptista Villalpandus S. I. præfatione Commentariorum ad hunc Prophetam editorum tribus Vol. Romæ 1604. fol. Præter Hebraicam Catenam, sive Rabbinorum in Bibliis Bombergianis ad Ezechielem Commentarios, quos Hieronymus Pra-

Pradus latine verti curaverit; & præter Latinos ac Græcos qui Latine conversi circumferuntur, *Græcæ*, inquit, *pervetustæ ac manuscriptæ Catenæ testimonia crebrius usurpanus: quam ex Bibliotheca Illustrissimi Cardinalis Sfortiæ licuit accipere describendam, eandemque esse* * *quæ in Vaticana Bibl. cernitur, compertum est. Quamquam Vaticana Catena* in reliquos *etiam* Prophetas *notas & Scholia ejusdem generis variorum Patrum uno Volumine comprehendit. Eam igitur, quam dixi, in Ezechielem Catenam à nostri Ordinis Patre* Hieronymo Brunello, *Græcæ Linuæ & Hebraicæ Professore Latinitate donatam, Latine suis locis, ut apparet, inserimus: cujus tamen concinnator, quis fuerit, non facile constat. Fuit enim Græcis usitatum, ut & Catenas hujusmodi quamplurimas coagmentarent, & nomen suum modeste reticerent. Scriptores vero qui in ea citantur, præter tres quatuorve, quorum nomina non adscribuntur, (quos tamen omnes* Scholiastis *nomine distinguimus) & præter* Origenem *ac* Theodoretum: *ex quo prope omnia quæ jam Latine reddita ac typis excusa circumferuntur, in hanc sunt Catenam translata, ut multa item ipse Theodoretus ex* Polychronio *totidem fere verbis, in sua scripta retulerat: Præter hos, inquam, quam plurima sunt ex* Apolinario, Polychronioque *desumta. - - Qui idem Apollinaris non raro citatur in scholiis Bibliorum Vaticanæ editionis Septuaginta Interpretum. - - In hac denique Catena* Basilius, Gregorius Nyssenus, & Cyrillus Alexrndrinus *nonnunquam citantur illi quidem, sed rarius.* Allegantur etiam alii, ut ex hoc indice patebit:

Index Scriptorum in Catena ad Ezechielem citatorum.

* Diversa tamen scholia quædam brevia è Vaticano Codice se delibasse non diffitetur Villalpandus T. I. p. 42. 165. &c.

In *Danielem* Catena Patrum Græcorum fuit apud Hugonem Btughtonum, qui Commentario in hunc Prophetam suo fragmenta ex eadem Græce subjunxit, *Polychronii* pleraque, tum etiam *Anonymi*, & *Apolinaris* atque *Eudoxii*, *Ammoniique*, & *Hippolyti*. Prodiit Brughtoni Commentarius Anglice Lond. 1597. & 1607. 4. & inter Opera Lond. 1662. fol. atque ex Anglico, Latine per Jo. Boreelum versus Basil. 1599. 4.

In Prophetas Majores & Minores Catena MS. Parisiis in Codice Regio 1892. bombycino XIII. sæculi. In hujus principio, inquit Clariss. Montfauconus p. 316. Palæographia Græcæ, habentur *minores Prophetæ* cum

cum Commentariis *Theodoreti* & *Hesychii*: deinde autem Majores Prophetæ cum Commentariis variorum Patrum, *Eusebii*, *Theodoreti*, *Cyrilli* Alex. *Apollinaris*, *Theodori* Heracleensis & aliorum. Singulis Prophetis præmittuntur prologi ex diversis Scriptoribus, ex *Theodoreto* nempe & *Athanasii* Synopsi, quæ nomine Athanasii Alexandrini insignitur. Præterea habentur ibidem Prologi Anonymorum in Prophetarum vitam & Opera. Sub finem leguntur Epistolæ Africani ad Origenem & Origenis ad Africanum de Susanna.

Theophylacti Bulgarorum Archi-Episcopi qui circa A. C. 1070. claruit, Comentarios *in XII. Prophetas minores* ex antiquiorum Patrum monumentis decerptos, brevi in lucem edendos speramus à C. V. Johanne Henrico Lederlino, Linguarum Orientalium in Academia Argentoratensi Professore, qui illos ex Græco Codice Bibl. publicæ illius urbis descripsit, & utraque lingua vulgaturum recepit. Confer quæ de illis Commentariis dixi Volumine VI. p. 287.

XI. In *Matthæum Evangelistam* Catena Græcorum Patrum edita exstat duplex. Prior collectore Anonymo ex Codice Archi-Ep. Tolosani, Caroli de Montchal descripta & latina versione ac Scholiis illustrata est à *Petro Possino*, S. I. & utraque lingua cum ejusdem Possini diallactico libro de Concordia Evangelistarum de Genealogia CHristi prodiit Tolosæ 1646. fol. Altera similiter incerto collectore, licet *Nicetæ* Serrarum Episcopi nomen præfigitur, quoniam Prologus & primæ expositiones Nicetam auctorem habent, ex Codice MS. Electoris Bavariæ edita est cum latina versione *Balthaseris Corderii* S. I. ibid. 1647. fol. Utramque hanc Catenam ex MSS. Codicibus Bibl. Regis Christianissimi emendatiorem reddi potuisse pluribus in locis, demonstrat Rich. Simon lib. III. Historiæ Criticæ N. T. capite 30.

Index Scriptorum in duplici Catena ad Matthæum laudatorum.

Doro-

Catena Græcorum Patrum *in Marcum* à *Petro Possino* S. I. collecta est è Codice MS. Tolosani Archi-Episcopi Caroli de Montchal., variorum Doctorum veterum symbolas in illum Evangelistam, post Photii tempora congestas continente, & ex alterius itidem *Anonymi* Chrysostomo junioris ἑρμηνεία εἰς τὸ κατὰ Μάρκον Εὐαγγέλιον, itidem è variis contexta scriptoribus, quam è Vaticano Codice Corderius descriptam Possino donavit: & denique ex *Victore* Antiocheno Presbytero in Marcum, quem Latine tantum *Theodorus Peltanus* * ex versione sua ediderat, Codice minus emendato interdum usus, Corderius vero Græce de-

* Peltanus Victorem in Marcum cum Tito Bostrensi in Lucam primum Latine edidit Ingolstad. 1580. inde recusus est in Bibliothecis Patrum, novissime T. 4. edit. Lugd. p. 370. Chrysostomi meminit in caput XIII. & XIV. & quoniam neminem ante se ait in Marcum scripsisse hinc Chrysostomo saltem supparem eum voluit viri docti. Sed illa verba Origeni, non Victori, tribuuntur in MS. Regio Paris. apud Rich. Simonem lib. 3. Hist. Crit. N. T. p. 80. & tam antiquum esse illum Victorem merito dubitat Combefesius in Bibl. Concionatoria, qui etiam in Catenis *ad Lucam* Regia, Mazariniana & Corderiana Victorem presbyterum allegari observat, quemadmodum idem laudatur etiam, sed rarius in Catena Corderiana *ad Psalmos*. Ejus scholia *in Epistolas Catholicas* exstant MSta Basileæ apud D. Sebast. Feschium JCtum. De Commentario in Marcum videndus idem Rich. Simon lib. 3. Historiæ Criticæ N. T. p. 427. seq. qui in MS. quodam testatur tribui Cyrillo Alexandrino: Ἐπληρώθη σὺν Θεῷ ἡ ἑρμηνεία τοῦ κατὰ Μάρκον Εὐαγγελίου ἀπὸ φωνῆς, ἐν τισιν εὗρον Κυρίλλου Ἀλεξανδρέως, ἐν ἄλλοις δὲ Βίκτορος τοῦ πρεσβυτέρου.

descripserat ex Augustana nescio an ex alia Germaniæ Bibliotheca. Possinus non modo ex MSS. recensuit, digessit & Latinam versionem suam addidit, præmisso Græce & Latine Jo. Francisco Albano S. I. interprete *Procopii* Diaconi & Chartophylacis Encomio in S. Apostolum & Evangelistam Marcum, quod exstat etiam T. 3. Actor Sanctor. ad 25. April. sed quoque explanandis LXXV. obscurioribus Evangelistarum dictis subnexuit elaboratum à se *Spicilegium Evangelicum*, * & Jo. Matthæi Cariophyli Collationes Græci Contextus omnium librorum Novi Test. juxta editionem Antwerpiensem Regiam cum Codicibus antiquis MSS. Bibl. Vaticanæ & Barbarinæ, Evangeliorum quidem X. Actuum Apost. & Epistolarum omnium VIII. & Apocalypseos IV. Romæ 1673. fol.

Scriptores è quibus Catena ad Marcum concinnata, & qui in illa laudantur.

Epipha-

* Possini spicilegium Evangelicum, insertumque illi *Nicolai Smyrnæi*, Græci scriptoris libellum περὶ δακτυλικȣ̃ μέτρȣ sive de modo supputandi per digitos à Fed. Morello primum Paris. 1614. 8. editum, & Bedæ qui Nicolai libro usus est scriptum ejusdem argumenti, recudi curavi Hamb. 1712. 8. una cum Pentecontarcho Laurentii Ramiresii de Prado, & Alex. Mori notis ad Novum Fœdus. Confer si placet quæ de illo Bedæ libello & more per digitorum gestus sive δακτύλων κάμψεις numerandi notavi in Bibliotheca Latina lib. IV. c. 6. num. 12.

** Coteler. III. monument. p. 524.

MACARIUS incertum an sæculi XIV. scriptor, *Philadelphiæ* Metropolita à studio Catenas è scriptis SS. Patrum connectendi & χρυσᾶ κεφάλαια ex illis excerpendi colligendique CHRYSOCEPHALUS appellatus, præter Catenam *in Genesin* quæ nescio an adhuc superet, nisi forte hæc sit Catena illa in Genesin MSta, quam in Bibl. Cæsarea exstare supra p. 736. annotavi, composuit Catenam *in Matthæum*, divisam in Tomos

mos III. λόγȣς LX. Ex his Tomus I. λόγȣς XX. complexus superest in Codice CLXVI. Barocciano exarato A. C. 1345. Inscribitur: ἐξήγησις εἰς τὸ κατὰ Ματθαῖον ἅγιον Εὐαγγέλιον, συλλεγεῖσα καὶ συντεθεῖσα κεφαλαιωδῶς περὶ Μακαρίȣ Μητροπολίτȣ Φιλαδελφείας τȣ̃ Χρυσοκεφάλȣ, ἥτις καὶ χρυσᾶ κεφάλαια ὠνόμασαι, διά τε τὴν τιμίαν καὶ διαλάμπȣσαν τῶν ἐν τοῖς κεφαλαίοις θεωρȣμένων ἔννοιαν, καὶ διὰ τὴν τȣ̃ συγγεγραφαμένȣ ἐπίκλησιν.

Πολλῶν πόνων ἔργον ἠκελβωμένον
Τὰ πάντα δ' ὡς χρὴ καὶ καλῶς ἐσκεμμένα
Οὐδὲν περιττὸν ἐδὲ λεῖπον ἐνθάδε
Μακάριος συνῆψε Φιλαδελφείας.

Clariss. Collega noster Jo. Christophorus Wolfius, qui illum Codicem Baroccianum evolvit, & accuratiorem illius notitiam nobis tradidit, testatur scriptores quorum expositiones ac symbolæ in hac Catena afferuntur, præter Macarium ipsum, esse *Africanum*, *Alexandrum*, *Anonymum*, *Basilium*, *Clementem Alex. Jo. Climacum*, *Cosmam*, *Cyrillum*, *Chrysostomum*; *Dorotheum*, *Epiphanium*, *Eusebium*, *Gregorium Naz. & Nyssenum*, *Johannem Geometram*, *Isidorum*, *Marcum* (Archi-Episcopum forte Alex. Sæculo XIII. imenate, qui etiam in Catena Corderiana ad Lucam allegatur) *Maximum*, *Metaphrastem*, *Nilum*, *Origenem*, *Philochorum*, *Severum*, *Titum Bostrensem* & *Victorem Antiochenum*, *ac binos*, inquit, *alios*, *quorum nomina per literarum compendium insolens nec facile obvium*, *rarius expressa erant.* Frequentissime in hoc opere advocantur in partes Chrysostomus, Gregorius uterque & Titus.

Prooemium Macarii Chrysocephali ad Commentarios in Matthæum.

Ἀγάπης δεῖγμα πρὸς τὸν Θεὸν ἡ τῶν τȣ̃ αὐτȣ̃ λόγων ὄντως ἀγάπη καθέστηκεν, καί φησιν αὐτὸ τὸ πανάγιον τȣ̃ δεσπότου στόμα. ὁ ἔχων τὰς ἐντολάς μȣ καὶ τηρῶν αὐτὰς, ἐκεῖνός ἐστιν ὁ ἀγαπῶν με. Διὰ τȣ̃το ἠγάπησα τὰς ἐντολάς σȣ, φησὶν ὁ Δαβὶδ

VErus Verbi Divini amor documentum est amoris in DEum, ut ipsum illud sanctissimum Dominios, * *qui habet*, inquit, *mandata mea*, *& servat ea*, *ille est qui diligit me.* *Ideo*, inquit David, ** *dilexi mandata tua super aurum & topa-*

* Joh. XIV. 21.

** Psal. CXIX. 127.

Δαβὶδ ὑπὲρ χρυσίον καὶ τοπάζιον, διὰ τοῦτο πρὸς πάσας τὰς ἐντολάς σου κατωρθούμην. Εἰ δ᾽ ὁ μέγας ἐκεῖνος καὶ θεοπάτωρ τὰς διὰ Μωσέως ἐντολὰς ἠγάπησε, πόσην ἡμεῖς ὀφειλόμεθα τὴν ἐκ ψυχῆς σχέσιν ἐνδείκνυσθαι πρὸς τὰ παρ᾽ αὐτοῦ τοῦ μονογενοῦς υἱοῦ τοῦ Θεοῦ λαληθέντα, καὶ πνεύματι ἁγίῳ γραφέντα. Σκιὰ γὰρ ἦν ἐκεῖ καὶ τύπος τῆς ἀληθείας καὶ γράμμα τὸ ἀποκτεῖνον, καὶ δοῦλος ὑπηρετῶν, καὶ ὅμως ἡ πᾶσα τῶν ἀνθρώπων ἄφεσις ἀπητεῖτο. Καὶ πῶς οὐ δικαιότερον τοῦτο τελεῖσθαι τοῖς κατὰ Θεὸν ζῶσιν ἐνταῦθα νῦν, ὅπου πνεῦμα τὸ ζωγονοῦν καὶ δεσπότης ὁ φθεγγόμενος, καὶ χάριτος θείας δωρεᾶς δαψιλεστάτη προχεομένη. Οὐκοῦν ἀναγνωστέον μοι τὸ Εὐαγγέλιον μᾶλλον ἢ τὸν ἀέρα τοῦτον ἀναπνευστέον, καὶ ζητητέον χάριτι καὶ σπουδῇ τὸν ἐν τοῖς ἱεροῖς λογίοις ἐγκεκυμμένον νοῦν, ὃ δὴ καὶ ποιῆσαι ἐξ αὐτῆς ἀρξάμενος τῆς καὶ φρονεῖν ἀρχομένης ἡλικίας, δεῖν ἐγνωκὼς τὰς τοῖς Πατράσι ποιηθείσας βίβλους φιλοπόνως ἀναγνῶναι, καὶ τῶν Θεοῦ λογίων διάνοιαν ἐξ αὐτῶν ἀναλαβεῖν, καὶ ἰδίαν ἐκ τούτων συναρμόσαι βίβλον συντετμημένως, ὡς οἷόν τε, καὶ κεφαλαιωδῶς τὰς τῶν θείων ἀνδρῶν ἐκείνων ἐξηγήσεις περιέχουσαν. Καὶ γοῦν πρώτην τὴν τοῦ κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγελίου σεβασμίαν βίβλον ἐν βιλίοις ἐσπούδακα πέντε συνθέσθαι, ἐχούσας καθ᾽ ἕκαστον τούτων ἀνὰ τοὺς

zion, propterea ad omnia mandata Tua dirigebar. Si itaque magnus ille & Pater DEI David ita dilexit mandata per Mosem tradita, quanto animi amore nos debemus complecti ea quæ Filius ipse unigenitus DEi elocutus est, Spiritus S. literis consignavit. Ibi enim umbra & figura Veritatis, & litera occidens, & ministrans servus, & tamen omnis remissio inde hominibus petebatur. Quanto autem justius id nunc hîc perficietur in iis qui secundum DEum vivunt, ubi Spiritus vivificans, & Dominus est qui loquitur, & gratia Divini doni effunditur abundantissime. Itaque magis assidue legendum Evangelium mihi quam respirandus hic aër, dandaque opera est ut gratiâ atque industria mentem in sacris scriptis latenten assequar: quod & ab ipso ætatis quæ sapere incipit initio faciendum esse gnarus, Commentarios Patrum studiose legere, & Divinorum oraculorum mentem ex illis cognoscere, & proprium ex illis concinnare opus aggressus sum, quod succincte & breviter, quantum posset fieri, ac per summa capita divinorum illorum virorum expositiones contineret. Ac primum quidem venerandum Evangelii Matthæi librum *voluminibus* exponere *quin-*

εἴκο-

εἴκοσι λόγους, ὡς ἅμα συμπληροῦσθαι ταύτην εἰς ἑκατὸν λόγους ἅπασαν, κατὰ τὸν εἰς τὴν ἀγαθὴν γῆν πεσόντα σπόρον τοῦ πνεύματος καὶ καρποφορήσαντα τὸν τέλειον ἀριθμόν. Τούσγε μὴν λόγους αὖθις εἰς κεφάλαια διαιροῦμεν, καὶ ταῦτα οὐκ ἐξ ἀνάγκης ἴσα τοῖς πᾶσι συνθέντες κατάγε ποσὸν ἀριθμήσεως, ἀλλὰ τῇ Εὐαγγελικῇ κατάλληλλα διηγήσει, καὶ τῇ πνευματικῇ τῶν πατέρων εἰς ταύτην ἐπιβολῇ, καὶ θεωρητικῇ προσφόρως ἐξηγήσει ἁρμόζοντα.

que * instituì, quorum singula absolvuntur *tractationibus viginti*, ut universæ *centum* sint, atque ex semine Spiritûs in bonam cadente terram numeri hic perfecti fructus prodeat. *Tractationes* iterum distinxi in *capita*, sed hæc non æqualia semper numero, verum prout Evangelicæ narrationis contextus, & Patrum literales ac Mysticæ in illam expositiones ferebant.

Ut appareat quam diversam ab aliis veterum recentiumque κεφαλαίοις Evangelistæ Matthæi distinctionem secutus Macarius fuerit, Titulos λόγων viginti, non ultra capitis octavi primos quatuor versiculos progredientium, ex Catalogo MSS. Angliæ T. I. n. 156, adscribam:

Λόγος α. Τὰ προλεγόμενα περιέχει, τὰς τῶν Εὐαγγελίων ὑποθέσεις.
β. Περὶ τῆς γενεαλογίας τοῦ Χριστοῦ.
γ. Τὴν Χριστοῦ γέννησιν, καὶ τὴν ἀποκάλυψιν τοῦ Ἰωσὴφ περιέχει.
δ. Ἡ τῶν Μάγων προσκύνησις καὶ δωροφορία.
ε. Ὁ χρηματισμὸς τοῦ Ἰωσὴφ, καὶ εἰς Αἴγυπτον φυγὴ τοῦ Χριστοῦ.
ς. Ἡρώδου παιδοκτονία, καὶ ἡ Χριστοῦ ἐξ Αἰγύπτου ἐπάνοδος.
ζ. Περὶ Ἰωάννου, καὶ τοῦ κατ᾽ αὐτὸν κηρύγματος καὶ βαπτίσματος.
η. Ἡ Χριστοῦ βάπτισις.
θ. Πειρασμὸς Χριστοῦ καὶ νίκη κατὰ τοῦ Διαβόλου.
ι. Ἀναχώρησις εἰς Γαλιλαίαν, καὶ κατοικία εἰς Καπερναοὺμ.
ια. Πρόσκλησις Ἀνδρέου καὶ Πέτρου καὶ τῶν υἱῶν τοῦ Ζεβεδαίου.
ιβ. Οἱ μακαρισμοί.
ιγ. Διδασκαλία ἀπλοτέρα τῆς νομικῆς πολιτείας.

ιδ. Πε-

* Necesse est ut hoc loco Macarius tribus Voluminibus in Matthæum duo simul in Genesin annumeret: Nam in prooemio ad Lucam, quod mox subjungam, diserte se ait tribus tomis & sexaginta λόγοις Matthæum, duobus vero tomis & quadraginta λόγοις Genesin explicasse.

ιδ. Περὶ ἀοργησιάς καὶ εὐφροσύνης, καὶ περὶ τοῦ μηδ' ὅλως ὀμνύειν.
ιε. Περὶ τοῦ ἀγαπᾷν τοὺς ἐχθρούς.
ιϛ. Περὶ ἐλεημοσύνης, καὶ προσευχῆς, καὶ νηστειάς.
ιζ. Περὶ ἀκτημοσύνης, καὶ τοῦ ἐν οὐρανῷ θησαυρίζειν.
ιη. Περὶ τοῦ μὴ κρίνειν, καὶ τοῦ πάντα ἐκ τοῦ Θεοῦ αἰτεῖν μετὰ ἀγάπης καὶ ἐγκρατειας.
ιθ. Περὶ τῶν ψευδοπροφητῶν.
κ'. Ἴασις τοῦ λεπροῦ.

Similis Catena ejusdem Macarii *in Lucam*, ſive in loca Lucæ quibus gemina non habet Matthæus, in XXIV. diviſa libros, atque ideo Magni Alphabeti nomine ab auctore nuncupata exſtat in Codice Barocciano CLXI. Εὐαγγελικῶν διάνοιαν ῥημάτων χρυσοκέφαλος συντίθησιν ἐνθάδε ταπεινὸς Μακάριος Φιλαδελφείας, ὁ οἰκέτης τῆς μακαρίας Τριάδος. Auctores ex quibus Catena contexta, iidem fere ex quibus illa in Matthæum, præ cæteris frequentes afferuntur ſymbolæ *Antipatri* Boſtrenſis, *Anaſtaſii*, *Baſilii*, *Cyrilli*, *Euſebii*, *Joannis Chryſoſtomi*, *Gregorii Nazianzeni* & *Nyſſeni*, *Severi* Antiocheni, *Titi* Boſtrenſis & *Victoris* Antiocheni. Laudantur etiam *Ambroſius*, *Aſterius*, *Baſilius* Seleuc. *Caſſianus*, *Clemens* Alex. *Climacus*, *Coſmas* Monachus, *Damaſcenus*, *Dionyſius* Areopag. *Dorotheus*, *Elias Cretenſis*, *Ephraim*, *Epiphanius*, *Evagrius*, *Gregorius* Thaumaturgus, *Hippolytus*, *Ignatius*, *Irenæus*, *Juſtinus*, *Leo* Imp. tomo Synodico, *Maximus*, *Nicetas*, *Nilus*, *Origenes*, *Philanthropenus*, *Pſellus*, *Theophylactus*. Et ſemel in limine operis *Manuel Grammaticus*, ubi variæ ſignificationes vocabuli λόγος ex eo afferuntur. Plures Sæculo XIV. fuere Manueles Grammatici, ut Manuel Moſchopulus, & Manuel Chryſoloras, de quibus ſupra capite VII.

Ex procemio Macarii Chryſocephali ad commentarios in Evangelium S. Lucæ.

οὕτω δὲ ἐκ βάθους καρδίας τοῦ πανάγαθου Θεοῦ δεόμενος, καὶ φιλόπονον ἐθέμην σπουδὴν τὰ τῶν ἁγίων διελθεῖν συγγράμματα, καὶ ὅσα ἐκεῖνοι ἐκ θειοτέρας ἐμπνευθέντες τῆς χάριτος διεσάφησαν τῆς Γραφῆς, ἀνα-

HOc pacto ex intimo cordis benigniſſimum DEum deprecatus, ſtudium & operam meam collocavi, ſanctorum Patrum Commentaria lectitando, & quæcunque illi Divinæ Gratiæ Spiritu af-

ἀναλαβεῖν καὶ συντιθέναι καθ' εἱρμὸν σποράδην τὰ πλεῖστα ἐν τοῖς αὐτῶν θείοις συγγράμμασι εὑρισκόμενα. ἢ γὰρ τῆς ἀμωμήτου ἡμῶν ἀντεχόμενοι πίστεως, καὶ πρὸς τοὺς πολεμίους αὐτῇ διαμαχόμενοι Ἰουδαίους καὶ ἕλληνας, καὶ τοὺς ἀνοσίους αἱρετικοὺς γραφικαῖς ἀποδείξεσιν ἐχρήσαντο πρὸς βοήθειαν, καὶ τὴν τούτων διάνοιαν εἰς αἰσχύνην καὶ κατάπληξιν τῶν δυσμενῶν ἐφανέρωσαν. Ἢ καὶ ἠθικῶς τὴν Ἐκκλησίαν καταρτίζοντες εἰς μαρτυρίαν τῶν λεγομένων καὶ τὰ τοῦ Πνεύματος προσελάβοντο, καὶ ταῦτα πάλιν πνευματικῶς διηρμήνευσαν. Εἰσὶ δὲ οἱ καὶ δι' ἀμφότερα τὴν ἑρμηνείαν αὐτὴν πεποιήκασιν, ὡς ὁ χρυσοῦς τὴν γλῶτταν μέγας Πατὴρ Ἰωάννης, καὶ οἱ κατ' αὐτὸν ἔργον θέμενοι τὴν ἐξήγησιν. Ἐκ τούτων ἁπάντων ἡμεῖς φιλοπονώτερον, ὡς εἴρηται, τὰ πρόσφορα συλλέξαντες, τελείαν συνεθέμεθα εἰς τὸ κατὰ Ματθαῖον ἅγιον Εὐαγγέλιον τὴν ἐξήγησιν ἐν τρισὶν ἀπαρτίσαντες βίβλοις, ἀνὰ εἴκοσι κεκτημένοις τοὺς λόγους. Εἶτα καὶ τὴν Μωϋσέως Γένεσιν εἰς δύο ταμόντες διὰ τὸ πολὺ τῆς συλλογῆς τῶν Πατρικῶν λόγων, τὸ μὲν πρῶτον Κοσμογένειαν, τὸ δεύτερον δὲ Πατριάρχας ὠνομάσαμεν. Ἐπεὶ δὲ καὶ τὸ κατὰ Λουκᾶν ἅγιον Εὐαγγέλιον πλὴν ὀλίγων τινῶν ὑποθέσεων ἐν ἅπασι σύμφωνόν ἐστι τῷ κατὰ Ματθαῖον, οὐκ ἔδοξε τέως ἡμῖν ὅλον ἀναλαβεῖν ἀπ' ἀρχῆς, καὶ

flati S. Scripturæ monumenta exposuere, repetendo quæ illi pleraque dispersa in Divinis eorum scriptis tradiderunt. Etenim sive illi inculpatam fidem propugnantes, & illius hostes Judæos, & Gentiles impiosque hæreticos confutantes, in sui favorem ex Scriptura petitas demonstrationes usurparunt, & illius sententiam in opprobrium & confusionem adversariorum dilucidarunt, sive moribus operam dantes, Ecclesiamque instruentes ad sua comprobanda quæ Spiritus erant, in suum usum convertebant, & hæc rursus Spiritui consona declarabant. Sunt vero etiam qui utriusque causa eandem dilucidationem absolverunt, ut magnus Pater & aurea lingua præditus Joannes, & qui eum secuti ad interpretanda sacra Oracula animum addixerunt. Ex his itaque omnibus nos operosius, ut dictum est, quæ videbantur utiliora, decerptis, absolutam in S. *Matthæi* Evangelium perfectamque concinnavimus elucidationem, tribus Voluminibus comprehensam, quorum quodlibet viginti libris conflatur. Postmodum Moysis *Genesin* propter collectorum copiam ex SS. Patrum Scriptis in duos Tomos divisimus, quorum priorem *Cosmogeniam*, secundum *Patriarchas* nominavimus.

προ-

προθεῖναι εἰς τὴν ἐξήγησιν, ἀλλ᾽ αὐτὰ μόνον θεωρῆσαι, ὧν ὁ Ματθαῖος οὐκ ἐποιήσατο ἐν μνήμῃ. Διά τοι τοῦτο καὶ βίβλον ταύτην ἱερὰν συνεθέμεθα ἐν εἴκοσι καὶ τέσσαρσι λόγοις τῆς κατὰ Χριστὸν οἰκονομίας διασαφοῦσαν τὸ μυστήριον, ἀρχομένην μὲν ἀπὸ τοῦ μακαρίου Ἰωάννου τοῦ Βαπτιστοῦ καὶ προδρόμου συλλήψεώς τε καὶ γεννήσεως, διερχομένης δὲ διὰ πασῶν τῶν Εὐαγγελιστῶν ἑορτῶν, καὶ εἰς αὐτὴν λήγουσαν τὴν παγκόσμιον Πανήγυριν τῆς Πεντηκοστῆς. Καλοῦμεν δὲ τὴν βίβλον ταύτην μεγάλην ἀλφάβητον, ὡς τάγε ζωηρὰ στοιχεῖα καὶ συστατικὰ τῆς ἡμῶν σωτηρίας ἔχουσαν, καὶ ὡς κατὰ στοιχεῖον ἔχουσαν τὰς ἀρχὰς τῶν ἰδίων λόγων, καὶ ἀρχομένην μὲν ἀπὸ τοῦ Α, καταλήγουσαν δὲ εἰς τὸ Ω, ✝ κἀνταῦθα πληροῦσθαι τὸ τοῦ Κυρίου ῥῆμα λέγοντος ἐν τῇ Ἀποκαλύψει πρὸς Ἰωάννην, ἐγώ εἰμι τὸ ἄλφα καὶ τὸ ὦ μέγα, ἡ ἀρχὴ καὶ τὸ τέλος.

Cum vero & sanctum *Lucæ* Evangelium paucis argumentis exceptis, in aliis omnibus cum Matthæo conveniat, non est visum nobis universum ab initio repetere, & modo interpretationis subigere, sed ea tantum examini supponere, quorum Matthæus non meminit. Propterea que volumen hoc sacrum composuimus vigintiquator libris constans, magnum CHristi incarnationis complectens mysterium, incipiensque à B. Joannis Baptistæ & Præcursoris conceptione & ortu, & percurrens per omnia festa Evangelica, & tandem finiens in communem totius orbis solennitatem Pentecostem. Nuncupamus vero Volumen hoc *magnum Alphabetum*, tanquam quod vivifica elementa nostræque Salutis constitutiva continet, & singuli libri suum ex elementis habent principium, incipiuntque ab A & finiunt in Ω, adeo ut hîc quoque compleatur dictum Dominicum, in Apocalypsi ad Joannem :- *Ego sum* A *&* Ω, *principium & finis.*

Hoc magnum in Lucam, Macarii Alphabetum laudat etiam atque usque ad literam Π legisse se testatur Allatius de Psellis p. 39. & adversus Creyghtonum p. 682. Incipit: Ἐμοὶ κόσμος καὶ πλοῦτος καὶ πρὸς τούτων Ζωὴ καὶ τρυφή. Ejus *precatio adversus Barbarorum incursus* exstat Græce & Latine in Græcorum Euchologio p. 817. edit. Goari. *Sermo in exaltationem Crucis* sed extrema parte mutilus apud Gretserum de

Cruce p. 1289. Alias ejus tredecim Homilias, quæ MStæ fuere apud Gerasimum Blachum atque Allatium, & in Bibl. Cardinalis Columnæ & Romæ in Collegio Græcorum, recenset Gvil. Caveus in diss. de scriptoribus dubiis, qui non audet Macarium Chrysocephalum eundem stature cum Macario Philadelphiensi Episcopo, qui A. C. 1354. Joanne Cantacuzeno commendatus est ad Patriarchatum CPolitanum, quem Philotheus deinde obtinuit. Quamquam vero non plane certum illud sit, veri tamen esse simillimum libenter profiteor. Quemadmodum & *Chrysocephalum* nomen esse non tam a studio χρυσᾶ κεφάλαια colligendi inditum, quam gentilitium, persuadet quod *Joannis Chrysocephali* mentio occurrit in Syropuli Historia Concilii Florentini sect. 4. c. 29. & *Matthæi Chrysocephali* Carmina Jambica in Orationem sepulchralem Manuelis (Palæologi) Imp. de Theodoro fratre memorat Allatius contra Creyghtonum p. 684. afferens etiam hos ejusdem versus binos, quorum singuli universas Alphabeti Græci literas complectuntur:

Ζευχθεὶς πτεροῖς ἔκλαγξε βωμβώδη ψόφον
Ἀβροχίτων δ' ὁ φύλαξ θηροζυγοκαμψιμέτωπος.

XIV. Occurrit præterea in Bibl. Cæsarea teste Lambecio III. p. 60. *Anonymi* Græci Catena sive Ἐπιτομὴ ἑρμηνειῶν SS. Patrum aliorumque veterum scriptorum Ecclesiasticorum in Evangelia secundum SS. *Matthæum, Lucam & Johannem.* Scriptorum è quibus collecta est, hæc sunt nomina: *Apollinaris* Episcopus Laodicenus, S. *Archelaus* Cascharæ in Mesopotamia Episcopus, S. *Athanasius* Alex. *Eusebius* Cæsareensis, S. *Gregorius Nazianzenus* & *Nyssenus*, S. *Johannes Chrysostomus*, *Isidorus Pelusiota*, *Origenes*, *Severus* Episcopus Antiochenus, *Titus* Bostrensis & *Victor* presbyter Antiochenus.

In *Lucam* exstat Comentarius quem vertit & sub *Titi Bostrensis* nomine primus cum Victore in Marcum edidit Latine *Theodorus Peltanus* Ingolstad. 1580. Græce deinde atque Latine vulgavit *Fronto Ducæus* Tomo secundo Auctarii Bibliothecæ Patrum Paris. 1624. fol. Latine inde recusus in Bibliothecis Patrum, ut Lugdunensi, Tomo IV. Non autem Titi Bostrensis est qui medio sæculo quarto claruit, & de cujus libris adversus Manichæos dixi lib. V. cap. 1. p. 292. seq. Sed est Catena ex Titi aliorumque scriptis ac commentariis nescio quo auctore

collecta

collecta. Itaque in MS. Codice Bibliothecæ Regiæ Parif. quem evolvit Rich. Simon lib. 3. Hist. Criticæ N. T. c. 30. inscribitur: τοῦ ἐν ἁγίοις Πατρὸς Ἐπισκόπου Βόστρων καὶ ἄλλων ἁγίων Πατέρων ἑρμηνεία εἰς τὸ κατὰ Λουκᾶν ἅγιον Εὐαγγέλιον. Citantur etiam in illo nominetenus non modo *Gregorius Nazianzenus* & *Nyssenus*, sed etiam Tito juniores *Chrysostomus*, *Isidorus* Pelusiota & *Cyrillus* Alex. Atque ea potissimum persequitur quæ Matthæus in suo Evangelio non attigit, nam in cæteris semper remittit Lectorem ad ea quæ in illum Evangelistam jam dixerat. Henricus Savilis notis ad Chrysost. T. VIII. p. 215. *Habeo*, inquit, *in manibus in Evangelia, tria opuscula Græce Chrysostomo inscripta. Primus est libellus Quæstionum in Matthæum, cujus inititum:* Διὰ τί λέγεται Εὐαγγέλιον; Εὐαγγέλιον ἡ παροῦσα βίβλος λέγεται, ὅτι κολάσεως ἀναίρεσιν καὶ ἁμαρτημάτων λύσιν, καὶ δικαιοσύνην, καὶ ἁγιασμὸν, καὶ ἀπολύτρωσιν, καὶ υἱοθεσίαν, καὶ κληρονομίαν τῶν οὐρανῶν πᾶσιν εὐαγγελίζεται &c. *Quem vertit vulgavitque Venetiis A. 1554.* Christophorus Serrarigus. *Secundus est libellus, brevem continens* enarrationem in Lucam, *cujus initium:* ἰστέον ὅτι τοὺς μὲν ἄλλους Εὐαγγελιστὰς ἐξ αὐτῶν ἀρχομένους ἐστὶν ἰδεῖν τῶν πραγμάτων, τὸν δὲ μακάριον Λουκᾶν καὶ προοιμίοις ἐπιβάλλοντα. *Tertius est libellus* Quæstionum in Johannem, *in notis mihi* sæpe citatus, cujus initium: τίνος ἕνεκα πάντα τἄλλα παραδραμὼν οὗτος Εὐαγγελιστὴς, περὶ τῆς ἀϊδίου γεννήσεως εὐθέως διηγεῖται; ἐπειδὴ οἱ ἄλλοι Εὐαγγελισταὶ &c. *Horum secundum qui in Lucam est* (eundem cum illo quem Peltanus & Ducæus edidere) *tribuunt Codices Florentini & Parisienses D. Tito Bostrorum Episcopo: Primum qui est in Matthæum, conjectura Serrarigi eidem Tito: Tertium in Johannem ex eadem officina prodiisse non est dubium.* In Catenis Regiis MSS. in Matthæum & Lucam notante in Bibl. Concionatoria Combefisio, sæpius allegantur Titi, editis meliora. Cumque Regia in Lucam ipse fere sit sub compendio Titi commentarius, cui similis quæ exstat in Codice Raphaëlis du Fresne: quando ex Tito vulgato quædam afferuntur, nunquam ille citatur, sed quando nova illa, & qualia etiam occurrunt in Matthæi Catena. *Existimem ergo*, inquit Combefisius, *perditos Commentarios senioris Titi esse, cui in Catena Regia Sancti nomen subinde tribuitur.* Quam vero idem Combefisius Græce & Latine sub Titi Bostrensis nomine in Auctario novo Bibl. Patrum T. I. p. 631. atque Latine in Bibl. Concionatoria vulgavit *Homiliam in Ramos Palmarum*, alteri

ri juniori Tito tribuunt viri docti, licet nihil in illa video prisco illo indignum. Incipit: ὥσπερ ἡ ἀμέτρητ☉ ἄβυσσ☉.

Catenam *in Lucam* ex Codice Bibliothecæ Venetæ Bessariano descripsit, aliquoties mihi jam laudatus atque propter singulare in hoc genere studium laudatissimus Balthasar Corderius S.I. hoc titulo: Εὐαγγέλιον κατὰ Λουκᾶν, ἑρμηνευμένον ἐκ διαφόρων ἑρμηνευτῶν, ὃ τετραευαγγελίου ἑρμηνείαν εἰσάγων ἔνδον. Testatusque se evolvisse ejusdem Catenæ exemplar perantiquum in Cæsarea Viennensi & alterum in Augustana, sed utrumque mutilum, Græce eam atque Latine edere voluit, verum typographo sumtus Græcis vulgandis ob iniquitatem temporum suppeditare detractante, versionem suam tantum in lucem emisit Antwerpiæ 1627. fol. eique adeo minore typorum Charactere distinctam adjunxit Catenam alteram novo studio à se ex Patribus Græcis editis & Latinis contextam atque ita adornatam, ut etiam loca cæterorum Evangelistarum quibus prætermissa Lucæ supplentur, illustraverit. Si Græca aliquando in lucem proferri debeant, ea ex Codicibus MSS. Bibl. Regiæ Paris. multum posse integriora ac meliora dari, monet Rich. Simon libro 2. Histor. Criticæ N. T. c. 30. p. 429.

Index Corderianus Scriptorum è quibus Catena à Balthasare Corderio versa in Lucam contexta est.

Numeri majores, capitibus Lucæ: minores respondent sectionibus, in quas Corderius Catenam divisit.

Apol-

X-

XV. In *Johannis Evangelium*, Anonymi Catena Græce & Latine à Balthasare Corderio vulgata est Antwerpiæ 1630. fol. *Exemplar Græcum*, inquit, *MS. quo usus sum, erat antiquissimum rotundo ac distincto Charactere in membrana eleganter accurateque conscriptum.* Hoc ex Cardinalis Cusani Bibliotheca Treviris Antwerpiam attulerat Heribertus Rosweidus & Petus Lansselius, Corderius manu sua descripsit, & Latine vertit, atque utraque Lingva edidit, Estque hæc Catena judice Rich. Simone T. 3. Histor. Criticæ N. T. c. 30. p. 431. cæteris accuratior. *En effet, cette chaine est la plus exacte de toûtes, à cause de la bonté du MS. Grec.* Procemium multe eadem continet quæ in Andreæ presbyteri Catena in Esaiam, quam supra p. 754. retuli, nec tamen inde certo eundem licet colligere auctorem. Superest ut scriptores priscos, è quibus excerpta est annumerem.

Index Scriptorum in Catena ad Johannem laudatorum.

Apol-

342. 348. 349. 353. 358. 359. 366. 379. 381. 388. 392. 401. 403. 428. 437. 454. 455.

XVI. Hisce Catenis quas tunc adhuc ineditas laudavit subinde in suis ad Evangelistas commentariis Johannes Maldonatus, accensendus Commentarius *Euthymii Zigabeni in Evangelia*, de quo, quemadmodum & de ejus Commentario *in Psalmos* dicere me memini supra p. 474. Sane ex pluribus collectum nec titulus diffitetur, atque licet Chrysostomum frequentissime sequitur, unde *insignem Chrysostomi defloratorem* vocat Jo. Millius prolegom. in N. T. Sect. 1073. tamen usus est scriptis etiam aliorum, laudatque nominetenus, *Basilium*, *Gregorium*, *Maximum*, *Origenem*, denique ipse plura suo marte addidit. Titulus est ἑρμηνεία τοῦ κατὰ Ματθαῖον, Μάρκον &c. φιλοπόνως ἐρανισθεῖσα, μάλιστα μὲν ἀπὸ τῆς ἐξηγήσεως τοῦ ἐν ἁγίοις Πατρὸς ἡμῶν Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου καὶ ἀπὸ διαφόρων ἄλλων Πατέρων, συνεισενεγκόντος τινὰ καὶ τοῦ ταῦτα ἐρανισαμένου.

Præter Euthymium non omittendus *Theophylactus*, cujus itidem præclarus *in quatuor Evanglistas* non ex solo Chrysostomo, sed ex aliis quoque antiquis Doctoribus contractus ac digestus Commentarius exstat, de quo dixi Volumine sexto superiore p. 287.

XVII. Denique *Thomas Aquinas* Catenam auream * in *quatuor Evangelia*, Latina Lingua quidem at ex Græcis Latinisque Patribus condidit, dicavitque Urbano IV. Papæ. Prodiit ab A. 1474. sæpius separatim variis in locis, atque inde inter Thomæ opera junctim excusa Tomo XV. Editiones post A. 1566. interpolatas esse à recentiore manu, notat Rich. Simon lib. 3 Hist. Criticæ N. T. p. 473. Scriptores Græci qui in Catena Thomæ allegantur, hi sunt: *Anonymus*, *Athanasius* Alex. *Basilius*, *Chrysostomus*, *Cyrillus* Alex. *Damascenus*, *Didymus* Alex. *Dionysius* Alex. *Dionysius* Areopagita, *Epiphanius*, *Eusebius* Cæsareensis, (*Euthymius* Monachus) *Gregorius* *Nazianz.* & *Nyssenus*, *Isidorus* Pelusiota, *Josephus*, *Julius Africanus*, *Origenes*, *Severianus* Gabalensis, *Theodoretus*, *Theophilus* Alex. *Theophylactus*, *Titus* Bostrensis. Latini sunt Alcuinus, Ambrosius, Augustinus, Beda, Cyprianus, Damasus, Fulgentius, Glossæ diversorum, Gregorius I. Papa, Hnymo, Hieronymus, Hilarius, Isidorus

 Hisp.

* Ita inscribitur in recentioribus editionibus Sed in antiquioribus video *glossam Continuam* vocari, inde dubito jam, Thomasne ipse Catenæ vocabulo usus fuerit, uti ab eo factum supra innui. Est mihi ad manus editio Anni 1476. fol. sine loci notatione.

Hisp. Leo I. Papa, Maximus Taurinensis, Petrus Alfonsus, Rabanus Maurus, Remigius.

XVIII. In *Acta Apostolorum* Catenæ vicem exhibet *Oecumenii* incerta ætate scriptoris, sed judicio ac perspicuitate commendabilis Commentarius qui cum ejusdem Commentariis similibus *in Epistolas septem Catholicas, Epistolas S. Pauli Apostoli*, & cum *Aretha in Apocalypsin* prodiit Græce Veronæ typis luculentis 1532. * fol. Ἐξηγήσεις παλαιαὶ καὶ λίαν ὠφέλιμοι βραχυλογίαν τε καὶ σαφήνειαν τοῦ λόγου ἔχουσαι θαυμαστὴν, ἐκ διαφόρων τῶν ἁγίων Πατέρων ὑπομνημάτων ὑπὸ Οἰκουμενίου καὶ Ἀρέθα συλλεχθεῖσαι. *In Acta atque Epistolas Catholicas* latine vertit *Jo. Bernardus Felicianus*, cujus interpretatio vidit lucem Basil. 1552. & Venetis 1556. 8. inscripta Alexandro Farnesio Cardinali. Auctores è quibus collecta hæc Catena est, vel qui in ea laudantur, sunt *Acacius, Andreas* Cæsareensis Episcopus, *Athanasius, Basilius, Clemens, Cyrillus, Dionysius* Alex. *Epiphanii* Cyprii Panarium (in Epist. Judæ.) *Eusebius, Gennadius, Gregorius Naz.* & *Nyssenus, Hippolytus, Joannes Chrysostomus* è quo qlura accepta, tum *Josephus, Irenæus* **, *Isidorus, Justinus* (in 1. Petr. V.) *Methodius* de resurrect. *Oecumenius* ipse, *Origenes, Papias, Photius, Severianus, Theodoretus*, & *Titus*, adversus Manichæos Ad caput XVII. 23. Actorum affertur inscriptio Athenenisium Θεοῖς Ἀσίας καὶ Εὐρώπης καὶ Λιβύης Θεῷ ἀγνώστῳ καὶ ξένῳ, & XVII. 28. notatur ad *Arati* Poëtæ locum à Paulo respici. Gnostcorum, Naasenorum qui & Lampetiani & Euchetæ, mentio in 2. Petri III. Heracliti item Ephesii & Empedoclis Ætnæi hoc est in monte Ætna extincti sententia de mundo igni perituro. Mentio Nestorii ad 1. Joh. 1.

Commentarium Oecumenii in Acta, † in Epistolas Catholicas & *in Epistolas Pauli* Græce cum Latina versione *Johannis Hentenii* Mechliniensis Antwerpiæ primum A. 1545. atque eodem anno Parisiis excusa nitide edidit Federicus Morrellus Paris. 1631. fol. 2. Vol. Exstat & Oecu-

* Hæc editio ad manus mihi est, alteram vero Græcam Veronensem A. 1568. Possevino ac Labbeo memoratam nunquam vidi, atque in Caveo pro 1562. legendum 1532. arbiritor.

** Irenæus adversus ψευδώνυμην γνῶσιν sive contra Hæreses in 2. Petr. 2. & Epist. Judæ Ejusdem de Sancto & Blandina Martyribus in 1. Petr. 2.

† Quæ Jac. Billius lib. 1. Observationum sacrarum c. 21. in Henteniana versione Oecumenii ad Acta reprehendit, à Possevino inserta sunt Apparatui sacro T. 2. p. 170. seq.

Oecumenius in Epiſtolas Pauli ex Latina verſione *Maximi Florentini*, Baſil. 1553. 8. duobus Voluminibus. Obſervatum etiam eſt *Theoduli* Catenam, ſive exegeſin in *Epiſtolam ad Romanos* Baſileæ 1537. 4. editam atque in Orthodoxographis ac Biblothecis Patrum recuſam, haud diverſam eſſe ab hac Oecumeniana.

Commentarium ejusdem *in VII. Epiſtolas Catholicas* Græce & Latine, cum *Joh. Hentenii* verſione & notis *Bartholomæi Coppen*, Roſtochienſis, & Gnomologia Oecumeniana prodiit Francof. 1610. 4. Hunc Coppenium male auctorem Latinæ verſionis facit Labbeus T. 2. de Scriptoribus Eccleſiaſticis p. 133.

XIX. Quanquam Sixtus Senenſis tradit Oecumenium ſimiliter cæteros Novi Teſt. libros & ex Veteri Teſt. *Octateuchum* illuſtraſſe, nihil tamen horum in lucem hactenus editum eſt. Quin horum etiam ipſorum in Acta * & Epiſtolas commentariorum auctorem Oecumenium eſſe dubitavit Fronto Ducæus, quoniam in Codicibus MSS. quorum alii contractiores alii ampliores editis in Bibl. Regis Galliæ exſtant, Oecumenio diſerte non tribuuntur, ſed tantum vocantur Ἐξηγήσεις ἐκ διαφόρων τῶν ἁγίων πατέρων. Donatus tamen Veronenſis qui illos ex MS. inſigni ac vetuſto, quod Matthæo Giberto Veronenſi Epiſc. Johannes Laſcaris donaverat, Græce edidit ac Clementi VII. inſcripſit, & Hentenius qui Latine vertit, argumentis probabilibus ex verbis Commentar. ad c. ult. ad Coloſſ. & ad c. 4. Epheſ. contendunt Oecumenio jure adſcribi, quorum argumentis aſſentitur Rich. Simonius lib. 3. Hiſt. Criticæ N. T. cap. 32. qui obſervat Auctorum nomina plura in MSS. annotari ex quibus illa Catena collecta eſt. Quamquam non meram collectionem exhibet illud opus, ſed potius Commentarium literalem cum delectu ac judicio ita decerptum ex aliis non Commentariis modo ſed forte etiam Catenis antiquioribus, ut auctor ipſe ſententiam ſuam quam ſæpiſſime expoſuerit: *ce n' eſt pas une ſimple compilation, celui qui a fait ce recueil, s' etant principalement appliqué à donner le ſens literal du texte quil expliquoit, à accommodé à ſa maniere les interpretations des Ecrivains qu'il a conſultez, ou plutot les autres chaines qui étoient avant luy, les abregeant ou lés étendant, ſelon qu'il le jugeoit à propos.*

Idem Simonius p. 465. teſtatur in Bibliotheca Regia Pariſienſi exſtare Catenam MStam *in Acta Apoſtolorum* exaratam ante 600. annos ſub titulo: τοῦ Χρυσοστόμου καὶ διαφόρων, in quo alii quam in Oecumenio laudantur

* Confer Jo. Mariam Svareſium ad S. Nili opuſcula p. 640.

dantur ſcriptores *Ammonius presbyter* quam frequentiſſime, tum *Didymus*, *Euſebius Emeſenus*, *Severus* qui vel vicies *Epiſcopus* vel *Archi-Epiſcopus Antiochenus* appellatur, ut Euthychianus Acephalorum auctor haud dubie innuatur: Theodoru Heracleenſis, Theodorus Monachus ac Presbyter, & *Theodotus Ancyranus*. Longe præſtantiſſimam vero Catenam MS. *in Acta & Epiſtolas Catholicas* ſervat Collegium Novum Oxoniæ Codice LVIII. Jo. Erneſto Grabio præf. T. II. Spicilegii Patrum & Clariſſ. Collegæ meo Jo. Chriſtophoro Wolfio laudatam, in qua exſtant ſymbolæ *Ammonii*, *Anonymi*, *Apollinaris*, *Arſenii*, *Athanaſii*, *Baſilii M. Chryſoſtomi*, *Clementis* Alex. *Cyrilli*, *Didymi*, *Dionyſii*, *Ephraimi* Syri, *Epiphanii*, *Evagrii*, *Euſebii* Cæſar. *Euſebii* Emeſeni, *Euthalii*, *Gregorii Naz.* & *Nyſſeni*, *Hermæ* (cujus locum exhibet Grabius T. ſpicileg. p. 303.) *Heſychii* presb. *Joſephi*, *Irenæi*, *Iſidori* Peluſ. *Maximi*, *Nicolai* presb. *Origenis*, *Papiæ* (ἐκ τοῦ δ' τῆς ἐξηγήσεως τῶν Κυριακῶν λόγων in Act. I. 21.) *Philonis*, *Severiani*, *Severi*, *Theodori* Monachi, *Theodori* Heracleenſis, *Theodoreti*, *Theodori* Ancyrani, & *Theophili* Alex.

In Epiſtolas Pauli Catena MS. occurrit in Bibl. Bodlejana inter libros Thomæ Roë, quæ in multis quidem cum Oecumenio convenit, in aliis tamen habet plura quam Oecumenius, & auctores paullo diſtinctius citatos: in aliis pauciora, nusquam enim citatur Photius, & quæ ex Photio apud Oecumenium citantur, in illa Catena abſunt, quod non contemnendum antiquitatis argumentum Langbænio viſum eſt, quaſi Photiana deinceps demum Oecumenius adſcripſerit. Vide laudati Wolfii diatribam de Catenis MSS. p. 17. & 31. ubi Prædicat, & magnam partem deſcripſiſſe ſe refert Catenam in Codice 208. ejusdem Bibl. Bodlejanæ MStam *in Epiſtolam ad Romanos*, ſed deſinentem in capite VIII. (poſterior pars à capite IX. dicitur ſervari in Bibliotheca Auguſtana) in qua afferuntur ſymbolæ *Acacii*, *Anonymi*, *Apollinaris*, *Chryſoſtomi*, (uno tantum loco memorati) *Cyrilli*, *Didymi*, *Diodori*, *Euſebii*, *Gennadii*, *Iſidori*, *Origenis*, *Photii*, *Severiani*, *Theodori*, *Theodoreti*, *Theophylacti*.

De Ἑρμηνείαις *in Epiſtolas Pauli*, quas è Chryſoſtomo collegit *Jo. Damaſcenus*, & in Tomo ſecundo hujus Operum V. C. Mich. le Quien Pariſ. 1712. fol. edidit, nec non de Commentariis, quas in easdem Epiſtolas digeſſit ex Chryſoſtomo & aliis Patribus ſelectos *Theophylactus*, dictum à me eſt alibi, ſcripta illorum Doctorum, quæ plurima exſtant, recenſente.

XX. In

In Apocalypsin deniq; non omittenda *Andreæ* & *Arethæ* commentaria. Sub *Andreæ* qvidem *Cæsareæ* Cappadociæ Episcopi nomine Commentarius exstat Macario cuidam, qvem fratrem suum ac συλλειτουργὸν vocat, ab auctore inscriptus, librumqve dividens in κεφάλαια LXXII. Hunc *Theodorus Peltanus* vertit, ediditq; Latine Ingolstadii, A. 1574. 4. relatum inde in Bibliothecas Patrum. Sed Græce ac Latine cum ejusdem Peltani versione legitur subjunctus Jo. Chrysostomi ad Novum Testamentum Commentariis, in editionibus Græcolatinis Commelina Paris. & Francofurtensi. Hic in præfat. testatur se scriptis usum *Cyrilli* Alex. *Gregorii* Theologi, *Hippolyti*, *Irenæi*, *Methodii* ac *Papiæ*. Citatur & Gregorius Theologus pag. 6. 9. 10. 20. edit. Paris. Epiphanius p. 11. Ejus λόγος εἰς τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον. pag. 7. liber de gemmis 134. Irenæus pag. 11. 73. 101. 124. Ἐν τῷ πέμπτῳ λόγῳ τοῦ ἐλέγχου τῆς ψευδωνύμου γνώσεως pag. 35. Antipæ martyrium pag. 14. Eusebius Pamphili p. 32. Josephus Hebræus p. 36. Methodius 30. Ejus symposium pag. 63. 64. 65. 66. Sermo de resurrectione 124. Papias pag. 67. Antonius eremita pag. 67. 70. Justinus Martyr. pag. 68. Hippolytus pag. 70. 75. 101. Basilius Magnus pag. 84. 126. de Simone Mago mentio pag. 71. 75. Historiæ de Juliani & Arianorum persecutionibus pag. 99. Non omitttendum qvod in Codice MS. bombycino qvem memorat Clariss. Montfauconus in Diario Italico p. 221. Commentarius iste Andreæ Cretensi adscribitur, licet in aliis Codicibus etiam illo cujus idem p. 216. meminit, rectius tribuitur Andreæ Cæsareensi. Ἀνδρέου τοῦ ἁγιωτάτου Ἀρχιεπισκόπου τῆς Καππαδοκείας, τῆς * πρὸς τὸ Ἀργέων, ἑρμηνεία εἰς τὴν Ἀποκάλυψιν. Atq; Cæsareensi diserte tribuitur ab Aretha in cujus commentario ad Apocalypsin sæpius citatur, & pag. 929. dicitur Ἀνδρέας ὁ τῆς κατ' ἐμὲ ** Καισαρείας τῆς Καππαδοκίας ἀξίως τὴν ἐφορείαν λαχών. Videndum diversusne ab utroq; Cæsareensi & Cretensi sit Andreas presbyter, cujus Catenas plures supra memoravi.

Arethas qvi & ipse post Andream Cæsareæ ejusdem in Cappadocia ArchiEpiscopus fuisse traditur, forte haud diversus est ab Aretha qvi adhuc presbyter Cæsareensis scripsit *de translatione Euthymii Patriarchæ CPol.* A. C. 911. defuncti: neqve improbabilis hæc mihi videtur C. V. Casimiri Oudini conjectura. Idem certe, cujus sermo de Martyribus Guria, Samona & Abibo legitur T. 3. Lipomanni, & apud Surium 15. Nov. Incipit: *Quomodo vester animus se habet, sacer grex.* Ejus in-

* πρὸς τῷ Ἀργαίῳ ὄρει. Strabo de hac urbe loqvens lib. 12 pag. 538.
** Interpres *ante me.* Sed; tum dixisset ὁ πρὸ ἐμοῦ. Itaqve sensus *Cæsarea mea* i. e. in qva Arethas etiam Episcopus fuit.

insigne in Apocalypsin opus *συλλογὴ ἐξηγήσεων ἐκ διαφόρων ἁγίων ἀνδρῶν εἰς τὴν Ἰωάννου, τοῦ ἠγαπημένου καὶ εὐαγγελιστοῦ Ἀποκάλυψιν*, primum Græce prodiit ad calcem Oecumenii, Veronæ 1532. fol. Latine vertit *Jo. Hentenius* Parif. 1547. 8. & post Hentenium *Maximus Florentinus*, Monachus Cassinensis Basil. 1554. 8. & in Bibliothecis Patrum ut Lugdunensi T. IX. Atqve Græce & Latine cum Hentenii versione Fed. Morellus recudi curavit ad calcem Oecumenii Parif. 1631. fol. in Græcis sola Veronensi editione usus, neqve interpreti emendando adhibita industria, cujus nonnullas hallucinationes castigaverat Jac. Billius in observationibus sacris, qvemadmodum Græca ex MS. Bibl. Regiæ Parif. emendatiora dari posse notavit Rich. Simon lib. 3. Hist. Criticæ N. T. pag. 468. Plurima ex Andrea Arethas repetiit, & eosdem etiam citat scriptores, ac præterea Clementem Alex. pag. 911. edit. Veronens. Dionysium Areopagitam pag. 912. 922. 996. Eusebium *ἐν τῷ χρονικῷ αὐτοῦ βιβλίῳ* pag. 888. *ἐν τῷ ὀγδόῳ κεφαλαίῳ τοῦ θ' λόγου τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας* pag. 920. Gregorium Naz. *ἐν τῷ περὶ τοῦ υἱοῦ λόγῳ* pag. 907. Hippolytum de Antichristo pag. 956. Arii & Macedonii mentio p. 948. Nestorianorum & Eutychianistarum pag. 904. De Nicolaitis p. 898. De regnorum successione p. 971.

XXI. Veterum exemplo recenti ætate Viri docti Catenas hujusmodi expositionum S. Scripturæ sive ex antiqvis Ecclesiæ Doctoribus, sive ex recentiorum commentariis composuere, uti ex antiqvis qvidem præter Lipomannum, Corderium, Ghisleriumqve de qvibus jam supra memoravi, *Franciscus Haræus* Ultrajectinus, Canonicus Lovaniensis in Bibliis vulgatæ editionis cum scholiis sive expositionibus priscorum Patrum, Antwerp. 1630. fol. atqve ante annos non ita multos *Johannes Gregorius* Archidiaconus Glocestriensis in N. Testamento cum scholiis Græcis è Græcis scriptoribus tam Ecclesiasticis qvam externis, qvod post auctoris fata cum Variis Lect. & Locis parallelis in lucem dedit Jo. Ernestus Grabe, Oxonii 1703. fol. Ex recentibus commentariis *Augustinus Marloratus* Theologus Reformatus Gallus in expositione Ecclesiastica ad Genesin, Psalmos & Cantica utriusqve Testamenti, Esaiam & in Novum Test. qvæ pluribus voluminibus sæpius Genevæ ac Morgiis in lucem edita est in fol. Maxime vero *Matthæus Polus* Londinas, in præclara illa synopsi Criticorum aliorumqve præstantissimorum S. Scripturæ interpretum & Commentatorum in libros Canonicos utriusqve Testamenti, qvæ post primam editionem Londinensem A. 1676. qvinqve ampla volumina in folio, complexa, non Amstelodami modo semel sed Francofurti jam bis in folio & minori typorum charactere semel in qvarto recusa prodiit. Per Criticos notum est intelligi ab eo opus insigne Criticorum sacrorum sive Commentariorum selectorum in sacram Scripturam, qvod *Jo. Pearsonii*, Episcopi postea Cestriensis auspiciis Londini A. 1660. novem in fol. voluminibus lucem vidit, & postea non sine auctario Amstelodami, atqve hinc cum duorum Voluminum accessione Francofurti recusum est. Simili studio, licet non æqve laudato successu celebriores Romanæ Ecclesiæ commentarios congessit *Johannes de la Haye* in *Bibliis magnis* Parif. 1643. fol. (qvinq; Volum.) *maximisq́*, ibid. 1660. undeviginti Voluminibus.

FINIS.

